

הלכות דעות פ"ב ה"ג ועוד אמרו בשמעת' מאן דאית ליה גסות הרוח ואפ' מקצתה וכו' בפ"ק דסוטה (ד"ה ב') אמר ר"ח בר רב אשי אמר רב ת"ח צריף שיהיה בו אחד משמנה שבשמינית וכו' אמר רבא בשמעתא דאית ביה ובשמעתא דלית ביה אמר רב נחמן בר יצחק לא מינה ולא מקצתה מי זוטר וכו' ופסק רבי כרנ"בי וכמ"ש בהג"מיי.

ונראה מדברי רבי דקאמר בשמעתא וכו' דקאי אפילו אמקצתה ואין נראה פן מלשון הש"ס דקאמר בשמעתא דאית ביה ובשמעתא דלית ביה ועלה קאמר רנ"בי לא מינה ולא מקצתה ולא אתא לפלוגי עליה מן הקצה אל הקצה.

וכן משמע מדלא הזכיר בלשונו שם שמעתא וכן הסברא נותנת ונראה דרבי תרתי קאמר מאן דאית ביה גסות הרוח הוא בשמעתא והוא פרכא בהך דקאמר ובשמעתא מאן דאית ביה והא דקאמר באפילו מקצתה דלא פרכא אלא פ"ן ושם שמעתא לא קאי עליה.

(א"ה לישרי לן מר דרבי פסק כרנ"בי וכמ"ש בהג"מיי ור"ן ב"י ס"ל דקאי בשמעתא אפי' מאן דאית ביה מקצת פ"ן דקרא דתועבת ה' כל גבה לב קאי נמי למקצת): הלכות עכ"ום וחקוקותיהם פ"ד ה"ב אין העיר וכו' וכן אם הדיחיה וכו' או שהודחו מאליהן וכו' וראיתי להרב משנה למלך ז"ל שם או שהודחו מאליהן אין דנין בה עיר הנדחת בפ' חלק איבטיא להו הודחו מאליהן מהו ת"ש הדיחיה נשים וקטנים וכו' וכתב מר"ן ז"ל ואף על פי דמשמע דדחיה בעלמא היא פסק רבינו דכונת' וכו' ולא יכולתי להלום דבריו דמשמע דק"ל היאך תפס רבינו ז"ל דחיתת הגמרא וזה אינו וכו' ואדרבא איהו תפס בפשטא דתלמודא מההיא דהדיחיה נשים וסבר וכו' יע"ש: ואשר אנכי אחזה לי לפי עניני דעתי דעת הדיוט דדברי מר"ן צדקו והם חזקים פראי מוצק וכוננתו לומר אע"ג דדחיה היא ר"ל אע"ג דהש"ס דחה דברי הפשטן שרצה לפשוט מהו מתניתין מאליהן לא מקרו עיר הנדחת ונהפוך הוא דיכולני לומר דמקרי עיר הנדחת פדמפרש טעמא משום דאדוקים ביותר מ"מ רבינו פסק כדע' הפשטן דלא מקרי ע"הג משום דטעמא דמסתבר הוא: ולפי דברינו זה אתי שפיר מילת דמסתבר דכתב ר"ל דסברא נכונה היא לחלק בין שהודחו מאליהן ובין שהדיחיה נשים וקטנים פטעמו של הש"ס דהנה בתר נפשייהו גרידי וכו' ופסק רבינו וכו' פמו דלא משמע ליה דברי הש"ס דהיינו לא ס"ל דאינה נראית אותה סברא בעיניו אבל לדברי מש"ל מילת דמסתבר טפלה הנה דהול"ל אע"ג דדחיה בעלמא היא פסק רבינו כנותה: איברא דהסיפה שהכריח להרב מש"ל להבין פמו שהבין בדברי מר"ן משום דגירסתו אינה פגירסת נש"ו דגירסתו הנה בדברי מר"ן דדחיה בעלמא היא ולכך הוכרח לפרש פמו שפירש והקשה מה שהקשה אבל לפי גירסתינו ליכא שום תלונה על דברי מר"ן וצדקו דבריו וכך היא הגירסא האמיתית דמשמע דדחיה הנה וכוננתו על הפשוט כדפירש ומ"ש מרן משום דטעמ' דמסתבר הוא ר"ל דליכ' לחלק בין שהדיחו אנשי וכו' להנדה מאליהן דסברא היא ולא פדברי המרחה דמחלק ביניהם ועוד דאזלינו לקול' בדיני נפשו' דממונם פלט ונשיהם ובניהם.

זה פוננת מר"ן במה שכ' דטעמא דמסתבר הוא ולפ"ז הוסרה תלונת מש"ל מ"ש ובלאו הכי פ"ן וכו' דבכלל דבריו הנה ודוק: ואחרי כותבי ראיתי להרב כנ"הג שהגיה דברי מרן בליקוטים על דברי רבינו ב"ח א"ח והוסיף בדברי הר"מ ז"ל ואע"ג דדחינו לה

בגמרא משמע דדחיקיה בעלמא היא ע"כ ולפי מאי דכתיבנא ניהא ואין אנו צריכים להגהת קרב ודוק: פי"ב ה"ו פאה זו וכו' ושמענו מזקנינו שאינו מניח פחות ממ' שערות.

וכתב מרן הכ"מ וסמ"ג פתב על דברי הב"י שיש להתנישב בדבר וכו' ואיני יודע מה הוקשה לסמ"ג דהא רבינו מיירי וכו' עכ"ל ותמיהא לי על תמיהתו דכוננת הסמ"ג לומר דבתוספתא קאמר בפירוש חייב משום מקיף אם תלש ב' שערות.

ואם פדברי רבי' במ' שערות יצא ידי חובה (א"ה נ"ל שט"ס נפל בדברי ה"ה וצ"ל חייב פאה מ' שערות) בפאה . אמאי יתחייב משום מקיף וקא עדיין יותר ממ' שערות ודוק א"ה עיין למרן ב"י פיו"ד סי' קפ"א ששם מבוארים דבריו בא"הט): הלכות תפלה פ"ח הי"א אין ממנין שלים צבור וכו' נשאלתי בענין ת"ח שנתמנה ש"ץ ע"פ הצבור בעיר אחת ומתפרנס מהפנסת בית הפנסת הנז' ועוד מינוהו עליהם להיות שוחט דמתא ומ"ץ באיסור והיתר והחזיק בענין זה יותר משני חזקה.

ואחר מכן מינוהו עוד עליהם לרב לדון בין איש לרעהו גם בדיני ממונות ולהורות להם את הדרך ילכו בה וגו' ואחר מכן ע"י אונס יצא מן העיר הנזכר הוא וכל הקהל פולם יושבי העיר הנז' והלכו בגולה מחמת עירבוב מלכות והם גולים ונדחים בארץ ציה וצלמות.

ואחר מכן כמו שנהניו יותר מ"מ חזרו מקצת הקהל להעיר הנזכר. ומקצתם עדיין הטה גולים ונדחים וכשחזר הת"ח הנז' מהגולה הלך לעיר אחרת וקבע שם דירתו עם בני ביתו ומקודם לזה כשבאו מקצת מן הקהל מן הגולה וחזרו לעיר הנז' בא ת"ח אחר וקבע דירתו שם ונתמנה פרנס עליהם להיות ש"ץ בב"ה הנז' ולהיות שוחט ומ"ץ במקום הת"ח הא' ואחר סמוך כמו שנה מ"מ והוא פחות משני חזקה חזר הת"ח הנז' לקבוע דירתו בעירו הנז' ורוצה לחזור להיות שורר פקדם ועיכבו על ידו מטעם דכבר קידמו הת"ח והחזיק בכל ההנאות והוא הלך לו למקום אחר ולא נשאר לו עוד שררה מאחר שהלך לו למקום אחר וקבע דירתו ונשאר הת"ח הנזכר מוטל ברעב ואין לו במה להתפרנס ועוד שהת"ח האחר ירד עמו עד לחייו והנה בעתה נפשו לשאול הגיעה בכל שערם המצויני בהלכה מה יהיה דינו ומשפטו אם עדיין יש לו דין קדימה לחזור לשירתו ואל מקומו הראשון להתפרנס משם פקדם ואחר כפה פיוסים ובקשה ותחנונים ביקש ממני לחיות דעי אם יש לו תרופה למכתו לחזור למקומו על פי הדין ואני מפני הבושה שהפציר בי עד בוש לא יכולתי להשיב פניו ריקם ולעשות רצונו חפצתי וגם פדי שתהא האמת נהדרת אמרתי להשיב שואלי דבר כמו שירוני מן השמים ועיני לשמא נטלית שלא אפשל בדבר הלכה וזה החלי בס"ד: איתא בדברי רבי הרמב"ם בהלכות מלכים פ"א ה"ז וז"ל ומאחר שמושחין המלך ה"ז זוכה לו ולבניו עד עולם וכו' ולא המלכות בלבד אלא כל השטרות וכל המנויים שבישראל ירושה לבנו ולבן בנו עד עולם יע"ש וכת' הג"מ מיי והכ"מ בספרי שנינו הוא ובניו שאם מת בנו עומד תחתיו וכו' ומנין לכל פרנס ישראל שבניהם עומדים תחתיהם ת"ל בקרב ישראל כל שהוא בקרב ישראל בנו עומד תחתיו וכ"א בת"כ ובנים לא היו להם.

הא אם היו להם בנים הם היו קודמין אע"פ שלא היו שקולין באלעזר ואיתמר ע"כ ופי' דבריהם לומר שהן קודמין הפונה הוא שאין הצבור יכולין למנו' דאי ברצונם מאי

למימרא וכי מגרע גרע וא"כ הדברי ק"ו ומה בנו שהיא יוצא תלציו אינם יכולים לסלקו מהשררה של אביו אף על פי שעדיין לא התחזיק בה אלא מפת אביו קא זכי אביו שפבר התחזיק איהו יכולים לסלקו ואם רבי לא שנאה ר"ח מניין לו דאם יכולים לסלקו מה יש להם וכן פסק מו"רם בה' ת"ת סי' רמ"ה סעיף כ"ב ונ"ל ואפי' בנו וכן בנו לעולם קודמין לאחרים כ"ז שמשמלאים מקום אבותיהם וכו' והם חכמים קצת וכו' יע"ש ומדבריו מוכן אפי' אינם פאבותיהם יש להם דין קדימה מדקאמר והם חכמים קצת ואפילו יש רב גדול מהם ודבריו הם פתובים מתורת פהנים שפתב אע"פ שלא היו שקולים פאלעזר ואיתמר יש להם דין קדימה ומשם באר"ה דה"ה גם לגבי דידיה אפי' אם איתיה עכשיו גברא רבא גדול ממנו אינם יכולים לסלקו מהשררה אחר שהתחזיק בה: וכן פתב הריב"ש בתשובה סי' רע"א והובא דבריו בדרכי משה הל' ת"ת ונ"ל מי שהתחזיק אפילו מעצמו אינה שררה או דין קדימה אין נוטלין אותה ממנה לתתה לאחר גדול ממנו פיון שפבר זכה זה אלא א"כ הוא ע"ה והאחר ת"ח אבל כל שהראשון הוא ת"ח אין מסלקין אותו אע"פ שהבא ליטול הוא גדול ממנו יע"ש ומו"רם הביא דבריו בקיצור בסי' הנז' יע"ש הרי מפורש בדבריו דאפי' אם הת"ח אינו גדול בחכמה ובמנין אין נוטלין השררה ממנו לתתה לגדול ממנו ואפילו התחזיק באותה שררה והנאותיה מצד עצמו והצבור לא מייחו בו זכה בה ואינם יכולים לסלקו מדקאמר אפילו מעצמו ומכ"ש בנדו"ד שנתמנה על פי הצבור והתחזיק בה שני חזקה והותר דזכה ואין יכולת בידי הצבור לסלקו ולמנות אחר תחתיו: אלא דעדיין יד הדוחה נטויה לדחות ולומר דכנים הדברים אם נשאר במקומו ובמניו אבל אם הוא מצד עצמו סילק עצמו והלך לו למקום אחר אבד חזקתו ולא נשאר לו דין קדימה ובא רעהו וזכה באותה שררה וכו' נראה לכאורה: אבל כד דייקת שפיר נראה האמת הוא שעדיין הוא בחזקתו פדמעיקרא והטעם הוא משום דלא יצא מרצונו הטוב אלא מחמת אונסו פידוע שנתרבה העיר והלכו בגולה אנשים ונשים וטרף ומאחר שיציאתו היה באונס עדין יש לו דין קדימה כמ"ש מר"ן בח' א"ח סי' קנ"ג סעיף כ"ב ונ"ל אדם שהוא רגיל בשום מצוה וכו' ואירעו אונס או עוני ונתנו הקהל המצוה לאחר ואח"ך העשיר ורצה שיחזירו לו המצוה אם בשעיה וכו' היה ספק ביזו לתת מה שהיה נותן בכל שנה וכו' ונתרצה הוא עם שאר הקהל לתת' לאחר אבד זכותו אבל אם לא היה ספק וכו' ועתה שיש ספק ביזו רוצה לחזור למצוה וכו' חוזר וזוכה בה וכו' יע"ש וכתב מ"א ס"ק מ"ט ונ"ל וה"ה לפיכך שעבר מחמת אונס ומינו אחר תחתיו דכשיעבור האונס הראשון חוזר לשדרתו כ"כ התוספות פיומא דף י"ג יע"ש הרי בפ"א איתמר שאם יצא משום אונס כנדו"ד לא אבד זכותו ויחזור למקומו ולהנאותו פקדום.

ופסקה מור"ם בח' ח"מ ס"ס קמ"ט וכתב הרמ"ע סק"ן אבל אם נתן המצוה לא' בלי אונס כצ"ל אם נתן בלא יוד ור"ל שנתנה הוא מעצמו לאחר אבל הצבור לאו פל פמינייהו ליתנה לאחר וכו' ואסור להו לשנות יע"ש וכן משמע מלשון המרדכי בפ"ח ח"ה יע"ש אלא דעדיין יש לגמגם בדבר דשאני הנדו"ד דאפי' אחר שעבר האונס ונכנסו קצת מהקהל לעיר הנז' לא חזר הוא עמהם והלך וקבע דירתו בעיר אחרת ואחר שנה מ"מ לא נאות' לו לישב שם עוד וחזר וקבע דירתו בעיר הנז' ומצא מקומו מלא שפא ת"ח אחר והושיבוהו במקומו והתחזיק גם הוא באותם הימים שקבע הוא דירתו בעיר אחרת ודין גרמא שעפבו עליו ואמרו שאחר שנסתלק והלך למקו' לא נשאר לו שררה עוד

וּנְתַנּוּהָ לְרַעְהוּ: אָמְנָם נִרְאָה דָּגַם טַעֲנָה זֹו אֵינָה טַעֲנָה וְעַדִּינָן לֹא אָבַד זְכוּתוֹ כְּדַמוּכַח מְדַבְרֵי מוֹר"ם בְּהִגָּה בַח' ח"מ סי' קנ"ו בְּסוֹפוֹ וְז"ל נִהְיָו הַקְדָּמוֹנִים שְׁאֵם אֶחָד נִסְעָ מִן הָעִיר י"ב חֲדָשׁ וְגִילָה דַעְתּוֹ שְׁאֵינּוּ חוֹזֵר אָבַד זְכוּתוֹ אֲבָל אִם לֹא גִילָה דַעְתּוֹ בְּכַף לֹא אָבַד זְכוּתוֹ עַד שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאִם גִּילָה דַעְתּוֹ לְחֹזֵר לֹא אָבַד חֲזָקתוֹ אֲפִילוּ בְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים וַי"א דְאֲפִילוּ בְּסֵתָם לֹא אָבַד חֲזָקתוֹ יע"ש.

וְהִיא סְבֵרַת הַרְשָׁב"א נִמְצָא לְפִי סְבֵרַת הַקְדָּמוֹנִים בְּגִדוֹן דִּינָן קוֹדֵם ג"ש לֹא אָבַד זְכוּתוֹ כ"א אָמַר בְּפִי שְׁאֵינּוּ חוֹזֵר דְאָמְרֵי אֲחֻלֵי אֲחֻלֵי לְמַנּוּיָו וְלִשְׁרָרְתּוֹ וְאַחַר ג"ש אֲפִי לֹא אָמַר בְּפִי שְׁאֵינּוּ חוֹזֵר אֲלֵא בְּסֵתָם אָבַד זְכוּתוֹ וְלִדְעַת הַרְשָׁב"א אֲפִילוּ אַחַר ג' שָׁנִים לֹא אָבַד זְכוּתוֹ בְּסֵתָם עַד שְׁיֵאמַר בְּפִי שְׁאֵינּוּ חוֹזֵר עוֹד נִמְצָא לְכָל הַדְּעוֹת בְּגִדוֹן דִּינָן לֹא אָבַד זְכוּתוֹ וְהָכָא בְּחֲזָקַת יֵשׁוּב הוּא דְפָלִיגִי וְאֲפִי' יִצְא מְרֻצוֹנוֹ בְּלֹא שׁוּם אֲנוּס וּבְגִדוֹן דִּינָן דִּינָן מִחֲמַת אֲנוּס נ"ל דכ"ע יוֹדוּ דְאֲפִי אַחַר ג' שָׁנִים לֹא אָבַד זְכוּתוֹ אִם לֹא אָמַר בְּפִירוּשׁ שְׁלֹא יִחְזוֹר עוֹד לְשְׁרָרְתּוֹ וְלְמַנּוּיָו אֲבָל בַּסֵּת' לֹא אָבַד זְכוּתוֹ וְאֲפִילוּ קִבַּע דִּירְתּוֹ וְנִתְמַנָּה לְרֹאשׁ בְּעִיר אַחֲרַת דְאָמְרֵינָן דִּהְנֵה מִשְׁתַּהֵי שָׁם עַד שְׁיִרְאָה אִיף יִפּוֹל דְבָר וְחֲשַׁשׁ דִּילְמָא לִית לָהּ קִיּוּם לְהָעִיר הַנּוֹ' כְּפַעַם א' דִּחְזָרוּ וְאַחַר מִפְּנֵי נְחֻרְבָה וְאֲמְרֵינָן דְלֹא נִתְיַאֲשׁ לְגַמְרֵי וְלֹא מְחַל וְעַדִּינָן זְכוּתוֹ קִיּוּמָת וְאִין הַקְהָל יְכוּלִים לְמַנּוֹת אַחַר בְּמַקוּמוֹ וְגַם הַת"ח הַנּוֹ' שְׁנִתְמַנָּה בְּמַקוּמוֹ חוֹשְׁשֵׁי לֹו מִשׁוּם הַשְּׁגַת גְּבוּל וְאִם עָבְרוּ בְּדָבָר זֶה הַקְהָל וְעַדִּינָן מִחֲזִיקִים בְּסֵבֵרַתָם שְׁלֹא לְקַבֵּל הַת"ח הַנּוֹ' עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ כְּתוּב לְשׁוּם הַרִי גְזִילַת הָעֲנִי בְּבֵתִי וְעֲלֵיהֶם אָמַר הַפְּתוּב אֵל תִּגְזוֹל דָּל כִּי דָל הוּא וְשְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל.

וּמִי שְׁחֹתְמוֹ אֶמֶת הוּא יִנְחַנּוּ בְּמַעֲגָלֵי צָדֵק וְאַמֶּת: פֶּרֶק יו"ד הַלְכָה ר' מִי שְׁנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם הַתְּפִלָּל. אִם לֹא הַתְּפִלָּל.

אֵינּוּ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל וְכו'. כְּשֶׁהֵיטִי בְּמִתָּא אֲרַגִּיל יע"א הַקְשָׁה לִי כְמוֹה"ר יוֹסֵף אַבּוּלְכִיר נר"ו עַל דְבָרֵי הַרְמַב"ם אֵלּוּ שְׁפָסַק דְאֵינּוּ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל.

כִּינּוּן דִּהוּא ס"ל דְתַפְלָה דְאֲוִרֵייתָא כַּמ"ש אִיהוּ גּוֹפִיָה בַּפ"א ה"א א"כ אִיף פָּסַק כָּאֵן דְאֵינּוּ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל וְהָא קי"ל סְפָקָא דְאֲוִרֵייתָא לְחוּמְרָא. זַת"ד וְלְכַאוּרָה נ"ל לְהַשִּׁיב דְבָר מְאִסֵּר דְקי"ל סְפָק בְּרִכּוֹת לְהַקְלֵ מִשׁוּם דְכָתִיב לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' וְכו' הו"ל הָאֵי דְקָאמַר אֵינּוּ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל הִיא חוּמְרָא דְמַחְמְרֵינָן עֲלֵיהָ שְׁמָא הַתְּפִלָּל כְּבָר וְנִמְצָא מוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבִטְלָה וְעוֹבֵר עַל לֹא תִשָּׂא וְגו'.

וְאִם חוֹזֵר אֲדַרְבָּא הִיא גְּוֹלָא (א"ה לְכַאוּרָה דְבָרֵי ה"ה תְּמוּהִים מְמַאי דְקי"ל גְּבִי בְּרַפְתָּ הַמְזוֹן אִם נִסְתַּפֵּק לוֹ אִם בִּירָף אִם לֹא בִּירָף חוֹזֵר וּמְבָרַךְ עוֹד דְאֵיכָא תִּיקוֹן ע"י שְׁמִתְפַּלֵּל תְּפִילַת נְדָבָה ע"י הוֹסְפָה.

אֲלֵא דְלִבֵּי מְגַמְגָם בְּתִי זֶה וְהוּא דְמָה דְקי"ל סְפָק בְּרִכּוֹ' לְהַקְלֵ מִשׁוּם לֹא תִשָּׂא וְגו' הוּא מְדַרְבְּנָן וְקָרָא אֶסְמִכְתָּא (א"ה דְבָר זֶה בְּמַחְלוֹקַת שְׁנוּי וְכְבָר עֲמָדוֹ ע"ז שְׁרִים וְנִכְבָּדִים הֵלֵא: בְּסֵפֶרְתָם נִפְלְאוֹת מִתוֹרָתָם) וּמִצְנֵה דְרַבְּנָן שְׁאֵנִי דְהֵם אָמְרוּ וְהֵם אָמְרוּ.

אוּ בְּמִצְוֵה דְאֲוִרֵייתָא וְתִקוֹן בְּרִכָּה מְדַרְבְּנָן. אֲבָל הַתְּפִלָּה עֲצָמָה דִּהִיא גּוֹפָה מְדְאֲוִרֵייתָא וְהַבְּרִכּוֹת הֵם מְדְאֲוִרֵי' אָמְרֵינָן סְפִיקָא דְאֲוִרֵי' לְחוּמְרָא וְהַדְרָא קוּשְׁיָא לְזוֹכְתָהּ וְכֵן תְּפִלַּת

א"כ בגנוסח תפלת י"ח נמי יתרהר בלבבו הואיל ועיקרה מדאוריין כמו גבי בר"המו. ואם אפילו גבי בר"המו מהרהר בקצרה פפי רצונו.

גם גבי תפילה נמי דינא הכי ואמאי לא תני במתניתין תפלה בהדי בר"המו וק"ש. א"ו אין לתפלה עיקר מן התורה זת"ד עיש"ב ואח"ה אף גם זאת לא שמה מתני דשאני גבי ברפת המזון דהגם דהגנוסח הוא מדרבנן מ"מ מן התורה מחוייב לברך לאחריי שלשה עניינים אלו האמורים בבר"המו דהיינו על המזון ועל הארץ ועל בנין ירושלים.

נחז"ל נתנו לנו נוסח זה שהוא ברור בא"הט כמ"ש בתוספות בפרק הנה קורא דט"ז ד"ה וחותם וכו' שפתבו אע"ג דמדאורייתא הם יש פת ביד חכמים לעקור וכו' משא"כ גבי תפלה דכל ענין י"ח אינו אלא מדרבנן דמן התורה א"ח להתפלל אלא תפלה פפי רצונו.

ואע"ג דמ"מ בפ"ב מה' ברכות ה"א פתב דרבי"ס"ל פהרמב"ן בהשגות שאין מטבע לברכת המזון מ"הת אבל נצטוינו מ"הת לברך פפי דעתנו ולברך כ"א פפי דעתו פענין מנימין רעיא דהנה מברך בריך רחמנא וכו' מ"מ ברפת מנימין עצמה היא מעין המזון ומודים רבי' והרמב"ן ז"ל דמ"ה צריך לברך מעין המזון ועיין בהלח"מ ז"ל שם פר' הפועלים): פרק י"ב הכ"ד מקום שמוציאין ס"ת וכו' אין הצבור רשאין לצאת עד שיצא ס"ת וכו' מימרא דרי"ב בפ' אלו נאמרין (דט"ל ב') ארי"ב אין הצבור רשאין עד שינטל ס"ת ויניח במקומו.

ושמואל אמר עד שיצא ולא פליגי הא דאיכא פתחא אחרינא האדליכא פתחא אחרינא ע"כ ומהתימה על רבי' איך לא חילק בין דאיכא פתחא אחרינא לליכא פתחא כמו שחי' הש"ס. ולכאורה יש להפליא על נושאי פליו איך לא העירו בזה.

ונראה דרבי' מפרש הש"ס פדעת הרי"ף בפ"ב דמסכת מגילה. ודוק: הלכות ספר תורה פרק ז' ה"א מצנה וכו' ואף על פי שהניחו לו אבותיו וכו' הכי איתא בפ' פהו גדול (דף כ"א ב') אמר רבא אף ע"פ שהניחו לו אבותיו לאדם ס"ת מצנה לכתוב משלו שנא' וכו' איתבי' אפיי וכותב ס"ת לשמו מלך אין הדיוט לא ל"צ אלא לב' תורות יש לדקדק לרבא דאית ליה אפי' הדיוט לא יתנאה בשל אבותיו.

אמאי גבי מלך הנצרך הכתוב לכתוב תיבת משנה וגו' דדרשינן מינה דמלך צריף שני תורות די לו לומר וכתב לו התורה הזאת ואני יודע פלי' שהיא משנה דאילו אחד בלא"ה נתחייב בו פשהיה הדיוט דבשלמא לאפיי דאית ליה דההדיוט יתנאה בשל אבותיו ממה שהקשה לו איתבי' וכו' משמע ליה דווקא מלך לא יתנאה דקאמר קרא וכתב לו אבל הדיוט יתנאה בשל אבותיו ולא דריש משנה לב' תורות דאיצטריף משנה לומר לכתב הרואי להשתנות פדרשינן לקמן אלא לרבא דדריש משנה לב' תורות לא אצטריף משנה דמהדיוט שמעי' ליה: ואפשר לומר דאם לא פתב משנה הייתי אומר דלא בא הכתוב לומר אלא דהמלך כותב ס"ת אפי' הניחו לו אבותיו או פבר פתב לעצמו פשהיה הדיוט פשישב על פסא מלכותו חייב לכתוב לו ס"ת אחר.

וה"ה אם לא פתב לעצמו פשהיה הדיוט פשישב על פסא מלכותו לא יכתוב לו אלא ס"ת א' לכה פתב משנה לומר לה דאם לא פתב פשהיה הדיוט פשישב על פסא מלכותו חייב לכתוב ב': | ובזה יש לישוב דברי רבי' שכתב מצנה ע"כ ישאל לכתוב ס"ת לעצמו וכו'

ואע"פ שהניחו לו אבותיו וכו' ואח"ך פתב ונהמלך מצנה וכו' לכתוב לו ס"ת וכו' יתר על ס"ת שקהיה לו פשהקה הדיוט מוכח מדבריו דהא דכותב לו א' היינו אם פתב לעצמו פשהקה הדיוט.

אבל אם הניחו לו אבותיו ל"מ וצריה לכתוב ב' תורות. וכך דייק בלשונו הנהב שפתב פותב לו ס"ת יתר על ס"ת שקהיה לו פשהקה הדיוט ונהמלך מצנה ל"מ בפשל אבותיו אלא פשכותב לעצמו כמ"ש מצנה על כל איש מישראל וכו' וכן מוכרח מדברי הר"מ ו"ל שפתב וז"ל בגמ' תנא וכו' א' מדין הדיוט ואחד מדין מלך יעו"ש.

ובהלכות מלכים פ"ג פתב וז"ל פותב לו ס"ת א' יתר על ס"ת שהניחו לו אבותיו ואם לא הניחו לו אבותיו פותב ב' ספרי תורות משמע אפילו לא פתב לעצמו והניחו לו אבותיו לא יכתוב אלא א' והר"מ כ"מ ו"ל שם דחק לישב דבריו שפתב מניחו וכו' אינו פותב אלא א' דנר' דדבריו הם הפך הש"ס ולא זכר שרוב דבריו אלו בהלכות ס"ת דנראין הפך דבריו שם (א"ה עדיפא מינה פריה מר"ן הכ"מ).

ולפי דברינו לעיל אתי שפיר דלא בא רבי אלא לומר דקשישב על פסא מלכותו חייב לכתוב לו ס"ת בין פתב פשהקה הדיוט או לא. ואינו חייב לכתוב ב' ס"ת אלא אם לא הניחו לו אבותיו: ובאגב ג"ל לפרש דברי רבינו דלכאורה דבריו.

כפולים דבתחיל' פתב אפילו הניחו לו וכו' מצנה לכתוב משלו ואם פתבו בידו פאילו קבלה מהר סיני ואם אינו יודע לכתוב אחרים פותבים לו וכל המגיה ס"ת אפי' אות א' הרי הוא פאילו פתבו וכו' ע"כ נראה דבבא זו שפתב ואם אינו יודע וכו' יתירה שקהיה לעיל מינה פתב מצנה לכתוב משלו.

ואפשר דכוננת רבינו לומר אם אינו יודע לכתוב וטורח לבקש אחרים שיכתבו לו וטורח עמהם לתקן הגויל וכל צרכי הכתיבה או מגיהו עמהם הרי הוא פאילו פתבו. וכל המגיה ס"ת וכו' לאפוקי לעיל הוא אומר דמצנה לכתוב משלו וכו' דהיינו שקנאו שלם ולא טרח בו והוא פחוטף מצנה מן השוק דמגרע גרע שקרו וילדעת רבי הטור ומור"ם לא יצא בזה יעו"ש ועיין ט"ז שם: ואגב אביע אומר במאי דאמרי' שם בש"ס ובלבד שלא יתנאה בפשל אבותיו תיבת ובלבד היא טפלה ועוד דבתוספת' ל"ג שם ובלבד ומה בא למעט: ואפשר דמלשון המשנה דקתני וכותב לו ס"ת לשמו משמע שפתיבה תהיה לשמו אם הוא יודע לכתוב הוא פותב ואם לאו אחרים פותבים לשמו לכך בא בעל התוספתא לומר דמאי דקאמר במתני' וכותב לו וכו' לא בא אלא לאפוקי שלא יתנאה וכו' אלא קונה ס"ת משלו וזה לישב גירסתינו: הלכות ברכות פ"ק ד' ה"ז גמר בלבד מלאכול ומלשתות וכו' שאלה שאלוני רעיוני וכו' שאלה שאלוני רעיוני ולפי יחיל בקרבי בדבר זה על פי מה שנהגו במח"ק זה באימו' מנת בפקודת השבוע והחודש והשנה שהאב מאסף ת"ח ללמוד במשנה וזוהר למנוחת הנפטר ובשעת תלמוד מביאין להם הקאנוני לשמות וכל אחד מברך לעצמו ועל סמך ברכה זו סומכין שלא לברך עוד אע"פ שמוסיפין להם עוד הקאנוני לשמות פעמים שלש עם גבר דסמכי אתפא דבע"ה שיודעין שמוסיפין להם לשמות עוד.

ברם אחר גמר הלימוד אחר שאומר הקדיש מביאין לפניהם מים שרופי' ופת הבאה בכסנין ומיני פירות ומברכין על המים שרופים ולזה חם לפי בקרבי על מה ועל מה

מְבָרְכִין עוֹד וְנִי לָהֶם בְּבִרְכָה רֵאשׁוֹנָה שְׁהָרִי בְּרִכְתָּן שְׁנָה וּמֵאֵי שְׁנָא מִהִקְאֹנֵי שְׁאִינָם מְבָרְכִין עַל הַהוֹסְפָה שְׁמוֹסִיפִין לָהֶם עוֹד וְעַד"ז חֲשִׁשְׁתִּי לְבִרְכָה לְבִטְלָה וְשֵׁם בְּפִקִּידַת שְׁבוּעַ שְׁלֵ אָדָם א' הָרִימוֹתִי קוֹלִי וְדַבַּרְתִּי עִם הַת"ח שְׁהִיוּ שֵׁם וְאִמְרַתִּי לָהֶם אֲנִי חוֹשֵׁשׁ לְבִרְכָה לְבִטְלָה בְּדָבָר זֶה שְׁאֲנַחְנוּ מְבָרְכִין עַל הַמִּים שְׁרוּפִים וּכְבָר בְּרַכְנוּ עַל הַקְּאֹנֵי וּבְרִכְתָּן שְׁנָה וּמֵאֵי שְׁנָא הַמִּי"שְׁרוּ מִהִקְאֹנֵי שְׁאִין מְבָרְכִין עוֹד עַל הַהוֹסְפָה וְנִי בְּבִרְכָה רֵאשׁוֹנָה וְהִכְרַתִּי מִבֵּין רִיסֵי עֵינֵיהֶם שְׁהַדְבָר קָשָׁה וְחֲשִׁשׁוּ לְדָבְרִי וְגַם בְּעֵינֵם יִפְלֵא.

וְהִנֵּה בַעַת"ה רְצִיתִלְעַמּוֹד וְלִרְאוֹת אֲמִיתוֹת הָעֲנִינִי וְלַחֲפֹשׁ בְּסִפְרִים וּבְדָבְרֵי סוֹפְרִים אִם הֵם בְּרִכָה לְבִטְלָה אוֹ פֶה צָרִיף לְהִיּוֹת לְבָרַף גַּם עַל מִים שְׁרוּפִים אַע"פִּי שְׁבָרְכוּ מִקְוֶה עַל הַקְּאֹנֵי וּמִי שְׁחֹתְמוּ אֲמַת יִנְחֲנִי בְּמַעְגְלֵי צְדָק וְאֲמַת: וְזֶה הַחֲלִי בַס"ד אִתְּהָ בַש"ע א"ח סִימָן קַע"ט ס"ה וְנ"ל הַקְּרֹאִים בְּבֵית בַע"ה לְאֲכֹל מִינֵי פִירוֹת וּמְבִיאִין לָהֶם בְּזֶה אַח"ז אֵינָם צָרִיכִים לְבָרַף אֲלֵא עַל הָרֵאשׁוֹן ע"כ יַע"ש וְכַתֵּב ע"ד הַמ"א דְאִתְּפֵא דַבַּע"ה סוֹמְכִין שְׁיִדוּעִים שְׁיִתְּנוּ לָהֶם כָּל צָרְכָן ע"כ מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מְדָבְרֵי הַש"ע וְהַמ"א דְהַפֵּל בִּידִיעָה תְּלוּי וְאַע"פִּי שְׁאִין הַפִּירוֹת מְוַנְחִים לְפָנֵיהֶם כְּנֹלָם בְּשַׁעַת הַבְּרָכָה וְאֵינָם יוֹדְעִים כִּמָּה מִינֵים מְבִיאִין לְפָנֵיהֶם דִּי לָהֶם בְּבִרְכָה אַחַת דְאִמְרִינֵן דַּעְתָּם עַלְוֵיהוּ.

בְּרַם אִם גָּמַר בְּדַעְתּוֹ שְׁלֵא לְאֲכֹל עוֹד וְנִמְלֵף לְאֲכֹל עוֹד צָרִיף לְבָרַף שְׁנִית אַע"פִּי שְׁהַפִּירוֹת הֵיוּ מְוַנְחִים לְפָנֵינוּ בְּשַׁעַת בְּרִכָה כַּמ"ש הַש"ע בְּסִימָן קַע"ד ס"ה וְנ"ל. כָּל מָה שְׁשׁוֹמֵה בְּתוֹף הַסְּעוּדָה דִּי לוֹ בְּבִרְכָה אַחַת וְכו' אֲלֵא א"כ כְּשִׁבְרֵיף לֹא הִנֵּה דַעְתּוֹ לְשַׁתּוֹת אֲלֵה אֹתוֹ הַכּוֹס וְנִמְלֵף לְשַׁתּוֹת.

וְכו' ע"כ יַע"ש. וּמְדַסְתָּם הַש"ע דְבָרֵינוּ נִרְאָה דְלִיכָה חִילּוּק דְאִפִּי מְוַנְחִים לְפָנֵינוּ יַחְזוֹר וּיְבָרַף מֵאַחַר דְּבִשְׁעַת בְּרִכָה לֹא הִנֵּה בְּדַעְתּוֹ לְשַׁתּוֹת כ"א אֹתוֹ הַכּוֹס וְדָבְרֵי הַש"ע לֹא מְתוֹקְמָה אֲלֵא בִינֵן דְקוֹבַע בְּרִכָה לְעַצְמוֹ וְאֵין בְּרַכַּת הַמּוֹצֵא פּוֹטְרָתוֹ אֲבָל שְׁאָר מְשַׁקִּים כְּמוֹ מִים שְׁרוּפִים אוֹ מִים אֵין לְבָרַף עֲלֵיהֶם בְּתוֹף הַסְּעוּדָה אוֹ לְסַבְּרַת י"א שְׁהִבִּיא הַש"ע סִי"ס וְה"ה לְעַנְיֵן אֲכִילָה גְּמִי.

כַּמ"ש ט"ז סק"ו יַע"ש. וְכֵן הַדִּין גְּמִי בְּשִׁמְשׁ כַּמ"ש הַש"ע ס"ס קַס"ט וְנ"ל הַשְּׁמֵשׁ מְבָרַף בּוֹרָא פַה"ג ע"כ כּוֹס וְכוֹס וְכו' לְפִי שְׁהוּא כְּנִמְלֵף וְכו' יַע"ש כְּפִינְתּוֹ לּוֹמַר אַע"פִּי שְׁלֵא הִנֵּה בְּדַעְתּוֹ שְׁלֵא לְשַׁתּוֹת עוֹד וְלֹא מְקַרִי נִמְלֵף מ"מ מֵאַחַר דְאֵינּוּ מַסֵּב עֲמָהֶם וּמְצַפָּה לְשַׁלְחָן אַחֲרֵים אִם יִתְּנוּ אוֹ לֹא מְקַרִי נִמְלֵף וְאִמְרִינֵן דְלֹא הִנֵּה דַעְתּוֹ עַלְוֵיהָ וְצָרִיף לְבָרַף ע"כ כּוֹס וְכוֹס בְּרַם אִם נִתְּן בְּדַעְתּוֹ בְּשַׁעַת הַבְּרָכָה לְצַאת ע"כ מָה שְׁיִוְשִׁיטוּ לוֹ הַמְּסוֹנְבִים דִּי לוֹ בְּבִרְכָה אַחַת שְׁבִינְרֵף בְּרֵאשׁוֹנָה עַל כּוֹס רֵאשׁוֹן.

כַּמ"ש הַמ"א סִימָן ק"ז וְזֶה לְשׁוֹנוֹ. נִרְאָה לִי דָאֵם הִנֵּה דַעְתּוֹ בְּשַׁעַת בְּרִכָה רֵאשׁוֹנָה ע"כ מָה שְׁיִתְּנוּ לוֹ אֵין צָרִיף לְבָרַף וְכַמ"ש ס"ס קַע"ז וְסִי"קַע"ט ס"ה יַע"ש.

וְהִרְאָה שְׁמִבִּיא מִסִּי קַע"ז וְסִי קַע"ט הִנֵּה לּוֹמַר דְאִפִּילוּ אֵינָם מְוַנְחִים לְפָנֵינוּ מִהֵנִי הַכּוֹנְנָה דָאֵם הִנֵּה בְּדַעְתּוֹ בְּשַׁעַת הַבְּרָכָה ע"כ מָה שְׁיִתְּנוּ לוֹ דּוֹמְיָא דְסִי קַע"ז ס"ד דְקִאֲמַר הַש"ע אַע"פִּי שְׁלֵא הַפִּירוֹת לְפָנֵינוּ בְּשַׁעַת שְׁבִינְרֵף וְכו' וְכֵן בְּסִימָן קַע"ט ס"ה הַקְּרֹאִים בְּבֵית בַע"ה וְכו' וּמְבִיאִין לָהֶם בְּזֶה אַחַר זֶה וְכו' אַע"פִּי שְׁאִין מְוַנְחִים לְפָנֵינוּ אֲלֵא מְקַצֵּת אִמְרִינֵן אֵין צָרִיף לְבָרַף אֲלֵא עַל הָרֵאשׁוֹן דְאִמְרִינֵן מְחַמַּת דְקוֹדְמָא לִיהָ יְדִיעָה וְהִנֵּה יוֹשֵׁב לְאֲכֹל

ולשמות מסתמא אמרינו דעתיה עליה אבל הכא בשמש מאחר דאינו מסב וספיקא איפא קמיה אם נותנים לו עוד או לא לא אמרינו מסתמא דעתיה עלוניה עד שיכונן ויתן בדעתו בשעת ברכה על כל מה שיתנו לו לאפוקי הך דסימן קע"ז וקע"ט דתמן אמרינו דעתיה עלוניה ואין צריך שיתן בדעתו בשעת הברכה כמו השמש.

נמצא הא כדאיתא והא כדאיתא והראיה שהביא משם אע"פ שאין מונחים לפניו והיה עולה על הדעת דלא מהני מה שיתן בדעתו בשעת ברכה כמ"ש בש"ע סי' ר"ו ס"ה ונ"ל אין מברכין לא על אנוכל ולא על משקה אלא עד שיביאוהו לפניו ע"ש ולכך הוצרך להביא ראיה מסימן קע"ז וקע"ט דאע"פ שאינם מונחים כל הפי' לפניו אלא המקצת מהני ולא קאמר הש"ע אין מברכין וכו'.

היינו היכא דליכא אפי' המקצת כמ"ש בסוף הסעף אבל מי שבינהו על הפי' שלפניו ואח"כ הביאו לו יותר וכו' א"צ לברך יע"ש. אלה דעדיין לבי נוקפי דמאי ראיה אצטריך אחר דפי' הש"ע דבריו וחלק היכא דאיכא מקצת או לא: ותצא דינה לנדו"ד דמאחר דכן נהגו בכל משמרה ומשמר' דאחר הלימוד מביאין לפני הת"ח מים שרופים ומיני פירות וכו' אמרינו בהו מידע ידעי ודעתם עלוניהו מתחיל' ואפילו לא היו מונחים לפניהם בשעת ברכה ראשונה לית לן בה כמ"ש הש"ע בס"ס קע"ז דאע"פ שלא היו הפירות לפניו בשעת הברכה שבינהו על הפת וכן ממ"ש הקרואים לבית בע"ה וכו' ומביאין להם בזה אחר זה וכו' כנז"ל.

ונד"ד אחי מנייהו במכ"ש דהתם אף על פי שיודעים שמביאין לפניהם מ"מ לא ידעי כמה מינ' פירו' ואפשר שמביאין לפניהם ביותר ממה שהיה בדעתי ואפי' הכי אמרינו בהו מידע ידעי ודי להם בברכה אחת מכ"ש בנדו"ד דליכא אלא מין אחת והוא ממין הראשון בברכתו שנה דאמרינו בה די לו בברכה ראשו' דאמרינו מסתמא דעתיה עלוניה ויוצא בברכה ראשונה שבינהו על הקאנוי דברכתו שנה.

אלא דעדיין יד הדוחה נטויה לדחות ולומר דאין הנדו"ד דמי להאי דשאני התם דסי' קע"ז וקע"ט דאמרינו דאף ע"פ דאין הפירות מונחים לפניו דעתיה עלוניהו מאחר דידע מידע שביאו לפניו וממילא די בברכה אחת דהתם ליכא הפלגה והסח הדעת דעיסקייהו באכילה ושתייה.

אבל נדו"ד דאיכא הפלגה והסח הדעת ואמרינו אפילו בין פוס. וכוס מהקאנוי עצמו צריך לברך עליו דהרי הם עוסקים בלימודם ואיכא הסח הדעת דאינו מונח לפניו וקיימא לן היכא דאיכא הסח הדעת צריך לחזור ולברך כמ"ש הש"ע סימן ק"ע ס"א ונ"ל ואם דיבר חברו והפליג נוטל שתי ידיו כיון שהסיח דעתו וכו' יע"ש וכן קיימא לן הסיח הדעת מברך ברכה ראשונה ע"מ שרוצה לאכול כמ"ש הש"ע בס"י קע"ח יע"ש וה"ה לנדו"ד דהוי הסח הדעת וצריך ברכה אחריתי: אמנם פד דייקת שפיר נראה דיד הדוחה יד פהה היה ואין בדבריו משך דשאני שנוי מקום דבה אמרו חז"ל דאיכא הסח הדעת מאחר דשינה מקומו משך שינה הס"הד ולכך הצריכוהו חז"ל לברכה אחריתי אבל בנדו"ד דיושב במקומו ועדיין יושב במקום קבעו אף על פי דעסיק וגריס באורייתא ליכא הס"הד וה"ט בנטי' דילמא הסי"ד ונגע במקום הטינופת ולכך איצטריך נטילה אחרת אבל בנדו"ד אין צריך לחזור ולברך פעם שנית מאחר דאיכא קביעות מקום והראיה מדמצינו בליל

פסח דמברך בטבול ראשון בורא פרי האדמה ועל המרור טבול שני אינו מברך בורא פ"הא פי אם על אכילת מרור וטעמא משום דנפיק בברכה קמיימא דבירך בטבול ראשון בורא פרי האדמה והתם אעפ"י דאיכא הפלגה טובא על ידי לימוד ההגדה והלל והגוי כהפסח הדעת אעפ"י דאמרינו דיוצא בברכת בורא פ"הא דטבול ראשון ואין צריך לחזור ולברך מאחר דדעתיה עליה ולא שינה מקומו.

ולכא למימר דהכא בנדו"ד איכא הפלגה ביותר מהתם דא"כ נתת דבריהם לשיעורין וליכא לחלק ביניהו ואין פאן הסיה"ד ולענין נטילה אמרינו דצריך נטילה אחרית לסעודה אף על פי דכבר נטל מקודם לטבול ראשון דחיישינו שמה נגע במקום מטונף הרי דיש חילוק בין נטילה לברכה וכן הנה דעת מר"ן בקצור דפסק בסימן קע"ג ונ"ל ומברך בפ"הא ואינו מברך אחריו ונראה דהאי דקאמר ואינו מברך אחריו תור לשון הוא מאחר דקאמר ואכל פחות מפזית פשיטא דאינו מברך אחריו אלא ודאי פונותו הנה דאפי' אכל פזית אינו מברך אחריו כסברת רשב"ם.

ומאי דפסיק ותני פחות מפזית לרונחא דמילתא לצאת לכל הדעות ואפי' לסברת ר"י דאית ליה אם אכל פזית שצריך ברכה אחרונה ואין ברכת המזון פוטרת משום דהגדה והלל הוי הפסק בין טבול לסעודה ולכך אם אכל בטבול ראשון פזית צריך ברכה אחרונה וטעם דלא מברכינן בפ"הא על המרור משום דהמרור גופיה שייך לסעודה ונפטר בהמוציא ובברכת המזון ולכך פסק מר"ן דצריך לאכול פחות מפזית לצאת עצמו מפלוגתא אבל אם אכל פזית ודאי אית ליה דצריך לברך אחריו פרשב"ם ולכך הוצרך להוסיף בדבריו ואינו מברך אחריו שהוא תור לשון אלא לומר לנו דדעתו הוא פדעת רשב"ם דאפילו אכל פזית אינו מברך אחריו דברכת המזון פוטרת וההגדה וההלל לא הוי הפסק וכן מוכרח הדבר מעצמו דמרו לא פסק אלא פרשב"ם וסיעתיה שהם רוב בגיין ורוב מגיין רש"י ותוס' ומרדכי וכן הוא דעת הרא"ש והרשב"א כמ"ש דבריהם הר"ב סי' תע"ג ע"ש וכן הנה דעת הטור וכן מצינו דבריו מפורשים בסימן תע"ד ונ"ל שותה כוס שני ואין מברך עליו לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה וכו' והיא סברת הרא"ש ואף על פי דאיכא הפסקה בין כוס ראשון לשני בלימוד ההגדה והלל אפ"ה לא מקרי הפסק ודי בברכה ראשונה שבינה על כוס ראשון ואע"פ דכתב שם מור"ם והמנהג בין האשכנזים לברך וכו' לאו משום דאית להו דהגדה והלל הוי הפסק אלא משום דכל חזן וחזן הוי מצוה בפני עצמה ומברך עליה כמ"ש הרב מג"א והרב ט"ז דהוי כמתנה בשעת ברכה שאין בדעתו לשנות מחמת ברכה זו אלא כוס זה וכו' יע"ש נקיטין מכל הני מילי מעלייתא דדי ברכה ראשונה ואין צריך לברך עוד על מים שרופים ולימוד התורה לא הוי הפסק ואעפ"י דאיכא מקצת דפליגי לא חשחין אנהא עלייהו מאחר דאיכא רוב בגיין ורוב מגיין דאית להו דהגדה והלל לא הוי הפסק ולדידהו גם הלימוד לא הוי הפסק.

ועוד דבברכות אולינו בתר המקל דספק ברכות להקל. וצור.

ישאל יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות. א"ה ע"ש להרב הגן בספר חקי חיים ס"א שהעלה לברך ע"כ א' וא' ועיין להרב זכור לאברהם ח"ג ד' ג' ד"ה ברכת ברכת

הקאנוי וכו'): פֿרַק ו' הי"ט וַאָסוֹר לְזַלְזַל בְּנִטִּילַת יָדַיִם וכו': הָכִי אֵיתָא בַּפ"ק דְּסוּטָה (ד"ד ב') אָמַר ר' זְרִיקָא אַר"א פֿל הַמְזוּלְזַל בְּנ"י נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם.

ופיר"שי הַמְזוּלְזַל בְּנ"י נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם. נֶרְאָה דְּטַעַמָּיהּ הוּא מְדַלָּא קְאָמַר פֿל הָאוֹכֵל בְּלֹא נִט"ש רַב עוֹיָרָא וְנֶקֶט מְזוּלְזַל מִשְׁמַע דְּכָה דְּרַכּוּ פְסִיל לֹו.

וְגַם .

לְעֵיל אָמַר פֿאַיִלוּ בָּא עַל אִשָּׁה זוֹנָה דְּעוֹנָשׁוּ קִיל וְהָכָא קְאָמַר נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם דְּהוּא עוֹנָשׁ חֲמוּר לְכָה קְאָמַר נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם. אָבֵל לְעֵיל אֵינִי תְדִירִי לְכָה עוֹנָשׁוּ קַל וְעוֹד דְּאֶזְלִינֵן בְּתַר רַבָּא בְּעוֹנָשׁ פְּזָה: : וְעוֹד אֶפְשָׁר דְּבָא לְתַרְזֵן קוֹשְׁיָתָא הַתּוֹסְפוֹת דְּהָכָא קְאָמַר נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם וְכַפ' בְּמָה אִשָּׁה קָאמ' דְּעוֹנָשׁוּ הָעֲנִיּוֹת דְּוּוּקָא.

אַלָּא דְּעִדְיָן קִשָּׁה הִיא מַעֲשָׂה דַר"ע דְּהִתָּם אֵינִי תְדִירִי וּמַאי קְאָמַר לְהוּ מָה אֶעֱשֶׂה שְׁחִבְרִי וכו' וְהָא עוֹנָשׁוּ הוּא שְׁיָבוֹא לְיַדֵּי עֲנִיּוֹת וְאֶפְשָׁר לְוַמַּר דְּכּוֹנְנָתוֹ הִיא שְׁוֹרֵשׁ הָעֲנִיּוֹת שְׁהוּא בְּתַדִּירוֹת חֲזִיבֵי עֲלִיו מִיְתָה דְּהָא בְּלֹא"ה הוּא פְטוּר מִכָּל הָעוֹנָשׁוּ כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת.

אַלָּא דְּכּוֹנְנָתוֹ מֵאַחַר דְּהִתְחַמְרֵי בּוּ רַבָּנָן וְגַזְרוּ עַל עוֹנָשׁוֹ זֶה מִיְתָה פְּשָׁהוּא תְּמִיד יֵשׁ לֹו לְהַזְהִיר בּוּ וּלְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ. וְדוּק וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת וְז"ל נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם וכו' וְנֶרְאָה וכו' דְּבְרִיהֶם הֵם סְתוּמִים דְּלְכַאוּרָה נֶרְאָה דְּלֹא תִי' אֶלָּא קוֹשְׁיָתָא הָא' וְעוֹד קוֹשְׁיָתָא ב' תְּקִישׁי בְּלֹא"ה בְּלֹא פִירֵשׁ"י וְז"ל עִם אוֹתוֹ מַעֲשָׂה דַר"ע.

וְעוֹד דְּאֵמַאי לֹא הִבִּיאוּ מִתְחִילָה מַעֲשָׂה דַר"ע וְאַחַר שְׁכַן מִקְשָׁה מִתְרַנְיָהוּ עִם הִיא דְּעוֹנָשׁוֹ עֲנִיּוֹת וְנֶרְאָה דְּכּוֹנְנָתָם הִיא לְוַמַּר דְּמִתְחִילָה מִקְשָׁה הָא דְּנֶעְקַר בְּסוּגְיָתָא דִּידֵן עִם הִיא דְּפֶרַק בְּמָה אִשָּׁה וכו' וְאֵם תְּשִׁיב לִי דְּסוּגְיָתָא דִּידֵן תְּמִיד וְהִיא בְּלֹא תְּמִידוֹ' וְהִיא מַעֲשָׂה דַר"ע בְּלֹא תְּמִידוֹ' וְלְכָה חֲזָרוּ וְהִקְשׁוּ מֵהִיא דַר"ע.

וְתִי' דְּהָא דְּסוּגְיָתָא דִּידֵן דְּקְאָמַר נֶעְקַר וכו' הִינֵנו ע"י עֲנִיּוֹת שְׁהִיא חֲמוּרָה. וְכָה הִיא דְּבְפֶרַק בְּמָה אִשָּׁה וכו' דְּבָא לְיַדֵּי עֲנִיּוֹת הַפּוֹנָה הִיא דְּבָא לְיַדֵּי עֲנִיּוֹ' וְע"י נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם וְהִיא מַעֲשָׂה דַר"ע שְׁאֵינִי תְדִירִי מִיְתָה עַל יַדֵּי נַחֵשׁ שְׁאֵינִי קִשָּׁה פְּאֶחְרִיתִי: אֶלָּא דְּלִפְנֵי זֶה קִשָּׁה דְּהָא קְאָמַר בְּש"ס תַּנָּא שְׁלֵשָׁה דְּבָרִים מְבִיאִין וכו' לְיַדֵּי עֲנִיּוֹת.

וּמִשְׁמַע דְּנִט"ש כְּהֵנָּה דְּהִיא עֲנִיּוֹת גְּרִידָא. וְדוּחַק לְוַמַּר דְּמִשְׁתִּין מִיָּם לְפָנֵי מִטָּתוֹ וּמִי שְׁאֵשְׁתוֹ מִקְלָתוֹ שְׁהֵם נֶעְקָרִים עַל יַדֵּי עֲנִיּוֹת וְעוֹד דְּעִיקָר חֲסַר מִן הַסֶּפֶר.

וְהוּ"ל נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם כַּמ"ש פֿאַן הַמְזוּלְזַל בְּנִטִּילָה נֶעְקַר וכו'. וְכֵן דוּחַק לְוַמַּר דְּתַנָּא קְאָמַר ג' דְּבָרִים וכו' דְּמִשְׁמַע שְׁהֵם שְׁוִים וְאֵנִי אֲמָרִים הָא כְּדֵאִיתָא וְהָא כְּדֵאִיתָא: וְיִכְוֹלֵנִי לְפָרֵשׁ בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' בְּעִנְיָן אַחַר אֶלָּא דְּלֹא מִשְׁמַע פֿון מְדַבְּרִיהֶם דְּהָכָא נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם ע"י עֲנִיּוֹת אֵם הוּא תְּמִיד וְהִיא דְּפֶרַק בְּמָה אִשָּׁה וכו' דְּקְאָמַר דְּאֵין עוֹנָשׁוֹ אֶלָּא עֲנִיּוֹת הִיא שְׁאֵינִי תְּמִיד וְהִיא דַר"ע דְּקְאָמַר מִיְתָה פּוֹנָתוֹ לְוַמַּר עַל שְׁוֹרֵשׁ הַדְּבָר דְּקְאָמַר חו"ל הַמְזוּלְזַל בְּנִטִּילָה נֶעְקַר וכו' וְאֵע"פִי דְּהוּא לֹאוּ בַר הָכִי כַּמ"ש לְעֵיל בְּדְבָרֵי רִש"י דְּהָרִי הוּא אֲוַמַר וְמָה אֶעֱשֶׂה שְׁחִבְרִי חֲזִיבֵי עֲלִיהֶם מִיְתָה וְהִיכֵן מְצִינוּ שְׁאֵמְרוּ חו"ל דְּבָר זֶה אֶלָּא הָכָא דְּאֵמְרוּ נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם אוּ הָא דְּקִתְנֵי בָּהּ בָּא לְיַדֵּי עֲנִיּוֹת: וְאֵין לְתַרְזֵן וְלְוַמַּר דְּהִיא

דְּפָרַק בְּמָה אֵשֶׁה דְקָאָמַר בָּא לִיְדֵי עֲנִיּוֹת הוּא מַיְיָרִי בְּמִשָּׂא וְלֹא מִשָּׂא וְהֵיִא דַר"ע בְּלֹא מִשָּׂא כָּלֵל אֲלֵא דְאִינוּ תְּמִיד וְסוּגְיָא דִּינָן שְׁהוּא תְּדִירִי.

דְּמִשְׁמַעוֹת הַש"ס הֵתָם דְּכֹלְהוּ אִפִּי דְלֹא מִשָּׂא כָּלֵל עֲנִיּוֹת דְּנֹקָא מְדַקְאָמַר בְּש"ס וְלֹא הִיא דְאָמַר רַב חֲסֵדָא וְכו' וְכִנְוִנְתּוּ לֹמַר דְלֹא כַּמ"ש אִימּוֹר לְבָדָא מִשָּׂא כָּלֵל. אֲלֵא גַם בְּמִשָּׂא וּבְלֹא מִשָּׂא: הֵלְכוֹת שְׁבֵת פָּרַק ח' ה"ד וְכֵן הַזּוּמַר וְצָרִיף לְעֲצִים חֲזִיב מִשׁוּם קוּצָר וְכַתֵּב הֵכִי אֵיתָא בַּפ' כָּלֵל גְּדוּל (ד' ע"ג ב') וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' שֵׁם בַּד"ה זּוּמַר וּבַפ' זֶה בּוֹרַר ד' כ"ו ד"ה לְעֵקֶל וְכו' וי"ל דְּעֵבִיד לִיה בְּאוֹתוֹ עֲנִיָּן וְכו' וי"ל דְּבַתְּחִילָה מֵאִי סָבְרוּ דְקוּצָר הוּא וּמִשְׁבִּיחַ וּלְכַף הַקְּשָׁה לְהֵם מַה בְּכַף וְכו' וְאֶפְשָׁר לֹמַר דְּעֵלָה בְּדַעְתָּם מְדַהֲנֵצְרוּ לְעֵקֶל בֵּית הַבַּד דְּהִינּוּ שְׁצָרִיף לְקִצּוֹר לְעֲצִים וְקוּצָר בְּשִׁבְעִית לִיכָּא אִיסוּרָא וְלֹא הַשִּׁיבוּהוּ בְּפִשְׁטוֹת דְּעֵבִיד בְּעִנְיָן דְאִינוּ מִשְׁבִּיחַ נִרְאָה דְלִיכָּא אִיסוּרָא אֶפִּילוּ אִם קוּצָר כְּדַרְכּוֹ וּלְכַף הַקְּשָׁה לְהֵם וּמַה בְּכַף הַזּוּמַר וְצָרִיף לְעֲצִים חֲזִיב שְׁנִים וְתִרְצַן וי"ל דְּעֵבִיד לִיה בְּעִנְיָן דְקָשָׁה לִיה וְתִי אֲלֵא דְקָשָׁה לִי דַּא"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדַנְפָּתָה אִמַּאי הַנְּצָרְכוּ לֹמַר לֹו לְעֵקֶל וְכו' יִאמְרוּ לֹו דְּעֵבִיד לִיה וְכו' וְאֶפְשָׁר לֹמַר דְאִם יִאמְרוּ לֹו דְּעֵבִיד לִיה וְכו' לְבַד וְלֹא יִאמְרוּ לְעֵקֶל וְכו' יִאמְרוּ לְהֵם לְמַה הוּא מְטָרִיחַ עֲצָמוּ בְּחִנּוּם לְכַף אֶמְרוּ לֹו לְעֵקֶל בֵּית הַבַּד דְּעֲצִים אֵלוּ עֲשׂוּיִין לְכַף וְלֹא לְהַסְקָה וּמ"ש הַתּוֹס' וי"ל דְּעֵבִיד לִיה וְכו' דְּנִדְאִי קָשָׁה לִיה וְכו' יִשׁ לְעִינֵין דְאִמַּאי קָאָמְרוּ בְּעִנְיָן דְקָשָׁה לִיה וְכו' לֹא הוּל"ל אֲלֵא בְּעִנְיָן דְאִינוּ מִשְׁבִּיחַ וְכו' וּמִשׁוּם דְּהִנּוּ קוּשְׁיָא לְהוּ וְהֵא מִשְׁבִּיחַ יִתְרַץ לֹו דְּעֵבִיד בְּעִנְיָן דְאִינוּ מִשְׁבִּיחַ וְכו' וי"ל דְאִינוּ מִשְׁבִּיחַ וְדַאִי אֲלֵא אִם יַעֲשֶׂה לֹו בְּעִנְיָן שְׁהוּא קָשָׁה לִיה כְּדָאָמַר הֵתָם בְּש"ס ג' טְפָחִים מְעֵלִים לִיה מְעַם הָאָרְצַן וּבִנְדָאִי קָשָׁה לִיה מְפָאן וְאִילָף לֹא מְעֵלִי וְלֹא מְקָשָׁה קָשָׁה לִיה וְכו'.

דְּהִינּוּ מִסַּפ"ק לְ מִשׁוּם דְּזַמְנִין קָשָׁה וְזַמְנִין מְעֵלִי עי"ש. וּלְכַף עֲבָדִין מִיְדֵי דְנִדְאִי קָשָׁה דְפִשְׁטָא לָן בִּיָּה דְלֹא יִשְׁבִּיחַ בְּזַמּוֹר זֶה מִשׁוּם דְּסַפִּיקָא דְאוּרִיית' לְחוּמְרָא וּלְכַף קָאָמְרִי דְּעֵבִיד לִיה בְּעִנְיָן דְקָשָׁה לִיה אֲבָל בְּעִנְיָן אַחַר סַפְקָא שְׁמָא יִשְׁבִּיחַ וְעֵבִיד אִיסוּרָא וְחֲזִיב מִשׁוּם נוֹטַע: וּמַה שְׁאָמַר דְשָׂאֲנִי שְׁבֵת דְמִלְאָכַת מַחְשְׁבַת אֶסְרָה תּוֹרָה וְכו' נִרְאָה דְכִנְוִנְתָּם לֹמַר דְאִפִּי עֵבִיד בְּעִנְיָן דְקָשָׁה לִיה אִפִּי הֵכִי חֲזִיב דְאִיתְּעֵבִיד מַחְשְׁבַתוֹ דְנִתְכַּוֵּן לְחַתְּוָה וְחַתְּוָה וּלְכַף חֲזִיב אֶפִּילוּ עַל הַנְּטִיעָה.

וְלֹא יַדְעָתִי מֵאִי קָאָמְרִי דְאִיתְּעֵבִיד מַחְשְׁבַתִּיהָ לְגַבֵּי הַנְּטִיעָה דְאִינוּ אֲלֵא לְגַבֵּי הַקְּצִירָה. וְנִרְאִיתִי לְמַהֲרָש"ל ז"ל שְׁפָתַב וְז"ל אַע"ג דְקָשָׁה לִיה שְׁיִתְקַלְקַל מ"מ מְעַט צוּמַח וְהוּי כְּנוֹטַע וְכו' עִינֵין שָׁם.

וְלֹא יִכְוִלְתִּי לְהוֹלְמָם דְלֹא עֵבִיד בְּעִנְיָן דְקָשָׁה לִיה מִשְׁמַעוֹתִיהָ דְמַגְרַע גְּרַע לִיה יוֹתֵר מְקוֹדָם קְצִירָה וְאִיף מְחִיבִין לִיה אִם צוּמַח מְעַט מ"מ אוֹתוֹ צְמִיחָה אֵינָה מַחְמַת הַקְּצִירָה שְׁקִצָר. וְעוֹד מִי דְחָקָם לְפָרֵשׁ כֵּן וְהוּ"ל לְמִימַר דְשָׂאֲנִי גַבֵּי שְׁבֵת דְּעֵבִיד בְּעִנְיָן דְּמִשְׁבִּיחַ כְּמוֹ שְׁנִרְאָה מְדַבְּרִיהֶם ז"ל וְז"ל אַע"ג דְהִכָּא אָמַר חֲזִיב מִשׁוּם נוֹטַע מַיְיָרִי בְּכֵהָאִי גּוֹנְנָא שְׂאִין הֵאִילָן מוֹתְקוֹ בְּכַף וְכו' ע"ש.

מוֹכַח מְדַבְּרִיהֶם דְהֵתָם דְחֲזִיב מִשׁוּם נוֹטַע דְּעֵבִיד לִיה בְּעִנְיָן דְמִתְקֵן לִיה וְצוּמַח בְּיוֹתֵר מְקוֹדָם קְצִירָה. וְאִמַּאי הַנְּצָרְכוּ לְדַחוֹת עֲצָמָם בְּכַף וְכֵן מוֹכַח מְדַבְּרִי רִש"י ז"ל שָׁם וְז"ל זָמַר לְהַצְמִיחַ גְּפֵן וְכו' יַעו"ש.

ואחרי כותבי ראיתי למהרש"א שהרגיש בדבריהם אלו ולזה פנה דרך לעצמו בדברי התוס' ודברים גאונים למי שאמרן יעו"ש: ומשום מילתא דאיתא באגב חביבא לי ראיתי לעמוד בעיקרא דסוגיא דפרק זה בורר על מ"ש רש"י בד"ה אגיסטון וכו' אי נמי משום ארנונא שקרו בע"הב וכו' ר"ל בעל הבית ישאל שקרו לכהן משום ארנונא לתרוש לו כדי ליתן מס מן התבואה ולדברים אלה אין צריך לומר דכהן הוא וכוננתו לומר אגיסטון ישאל.

אבל קשה לפי דקאמר א"נ וכו' אמאי קאמרי שקרו בע"הב יאמרו לו דתריש משום ארנונא דמותר אפי' לדידיה. ועוד לפיכך דקאמר משום ארנונא שקרו וכו' א"כ הי"ל להשיבו דקא חריט משום ארנונא.

דאלולי דבריו יכולני לומר דבאותו זמן לא היו גובין ארנונא מן הפירות. ולכך השיבוהו אגיסטון לעכ"ום.

אלא לפי רש"י דפירש אגיסטון לישאל בשביל ארנונא הי"ל להשיבו משום ארנונא הוא חורש ואמאי אמרי ליה אגיסטון וכו'. ולקושניא קמיינתא אפשר לומר דשגירת לשון הוא מאחר דבת' הא' צריך לומר שקיר הוא לכהן גם בפירוש שני נקט שקיר וה"ה דהנה מצי למימר לעצמו חורש משום ארנונא.

וכן ראיתי למהרש"א דפי' כהן. ויש מי שפירש משום דבש"ס קאמר אגיסטון והוא שקיר לכהן נקט שקרו בע"הב וכו': ולקושניא ב' אפשר לומר הטעם דלא השיבוהו דחורש משום ארנונא.

משום דריש לקיש הנה מפיר בו שהוא כהן וחורש ולא ראה שום ישאל חורש שם נאי משום ארנונא אמאי פל ישאל אינם חורשים דארנונא רמי אכלהו ישאל ואמאי אינם חורשים ולא אחד בהם ולכך השיבוהו שקיר לאחריני ואינו נפסל בכהן.

ובזה יתורץ גם קושניא קמיינתא: והתוס' ד"ה אגיסטון וכו' כתבו וז"ל וא"ת וכו' אין עודרין עם העכ"ום בשביעית וכו'. ואפשר דיש לחלוק דמאי דקאמרי אין עודרין וכו' היינו בחנם והכא אגיסטון וכו' ואחרי כותבי ראיתי דבריהם שם דלא ניחא להו לחלק בכהן ופירוש אגיסטון בקרקע שמקבל מן המלך לפרוע כו"כ תבואה בשנה וכו' ע"ש.

ונראה לי להשוות דבריהם דהתם עם דבריהם דהכא דלא פי' כדפי' הכא שקרו בע"הב וכו' ואפי' לומר דמשום ארנונ' שקר בע"הב קאי אשדה דהיינו אותו שדה שחורש בו הבעל הבית שקרו מן המלך לתת לו כו"כ בכל שנה והיינו ארנונא.

והוא התרוץ שתיקצו שם בשם ר"ת ולפי זה נפלו ולא יקומו עוד הקושיות שהקשינו לעיל. ויותר נאה לי נראה הפירוש הזה: פרק י"ח ה"א המוציא דבר מרה"י לרה"ר וכו' משנה ריש פרק עשירי דשבת המצניע לזרע וכו'.

ובגמ' פריך למ"ל למתני המצניע ליתני המוציא וכו' חייב בכ"ש. ומשני אמר אפי' הב"ע פגון שהצניעו ושכח למאי הצניעו והשתא קא מפיק סתמא מ"ד וכו'.

נראה דפי' הסוגיא כהן הוא שהמקשה הבין דמתניתין משמע דתיתי בעינו מצניע. לזרע ומוציא אדעתא דמזריע.

וּלְכֹהֵן הַקֹּשֶׁה לוֹ לִמ"ל מְצַנֵּיעַ בְּלֹא הַצְנָעָה אִם הוֹצִיא לְזֶרַע חֵיִיב דְּהָא אַחֲשָׁבִיהּ וּמַה שְׁהַכְרִיחוּ לְהַבִּין בְּמַתְנֵיתִין דְּהוֹצִיא אֲדַעְתָּא דְזָרִיעָה וְלֹא בְּהַצְנִיעוֹ וְהוֹצִיאוּ סְתָם מִשּׁוּם דְקֻשְׁיָא לִיה דְּאִי הָכִי מֵאִי קַמ"ל וְהַתְנִי לָהּ לְעִיל כֹּל שְׂאִינוּ כְּפֶשֶׁר וְאִין מְצַנֵּיעִין וְכו' וְאִמְרֵי חֲזוֹר וְתַנִּי לָהּ הֵכָא.

אֲלֵא עַל פְּרָקָה צ"ל דְּמַתְנֵיתִין מִלְתָּא אַחֲרִיתִי קַמ"ל וְלְכֹהֵן הַקֹּשֶׁה לוֹ לִיתְנֵי הַמוֹצִיא לְזֶרַע וְלִדְוֹגְמָא וְכו' וְתִירְצֵי אַבְיֵי לְעוֹלָם מַתְנֵיתִין בְּמוֹצִיא. סְתָם וּא"ת פְּכָר תְּנִי לָהּ לְעִיל כֹּל שְׂאִינוּ כְּפֶשֶׁר לְהַצְנִיעַ וְכו' הַב"ע דְּשִׁכַח לְמֵאִי הַצְנִיעוֹ וְהוּ"א בְּטוֹלֵי בְּטַל מִחֲשַׁבְתִּיהּ וְכו' וּמוֹקְמֵי לָהּ בְּהָכִי מִפְּתַח יְתוּרָא דְּמַתְנֵיתִין הַנּוֹ"ל וְכו'.

מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי רַש"י כַּמ"ש דּוֹק וְתַשְׁכַּח: וּמ"ש רַש"י וּא"ת וְכו' לֹא קֻשְׁיָא הִיא אֲלֵא גָמַר דְּבָרֵי בְּעֻלְמָא. וְהַתּוֹס' פְּתַבּוּ לִמ"ל לְמַתְנֵיתִין וְהָא תְּנָא לִיה לְעִיל וְכו' וְדַבְּרִיהֶם צָרִיכִים אֲצֻלֵי תַלְמוּד דְּאִמְרֵי קְאָמַר אַבְיֵי דְשִׁכַח לְמָה הַצְנִיעַ דְּהוּ"ל הַב"ע בְּהַצְנִיעַ וְהוֹצִיא סְתָם וְלֹא כְּמוֹ שְׁעֵלָה בְּדַעְתּוֹ דְּהַצְנִיעַ וְהוֹצִיא לְזָרִיעָה.

וְאִם דַּעְתָּם לְפָרֵשׁ בְּדַבְּרֵי הַמְקֻשָּׁה דְּלֹא כַפִּירֵשׁ"י וְלְעוֹלָם דְּהַמְקֻשָּׁה הַבִּין דְּהוֹצִיא סְתָם קְתַנִּי מַתְנֵי וְאֵעַפ"ךְ מִקְשָׁה לִישְׁמוּעֵינּוּ דְּהוֹצִיא לְזָרִיעָה וְאֵע"ג דְּלֹא אַחֲשָׁבִיהּ מְעִיקְרָא חֵיִיב בְּכָל שְׂהוּא וְהוּא חִידוּשׁ טְפִי מִמְצַנֵּיעַ מְעִיקְרָא אֲדַעְתָּא דְזָרִיעָה וְכו' וְחִידוּשׁ לוֹ אַבְיֵי דְּמַתְנֵיתִין אֲשְׁמוּעֵינּוּ חִידוּשׁ טְפִי מִהֲנָה דְּהַב"ע בְּשִׁכַח לְמֵאִי הַצְנִיעַ וְאֵעַפ"ךְ חֵיִיב מ"מ גְּלַמּוּד מִינָה דְּהֵכָא בְּשִׁכַח וְלְעִיל בְּלֹא שִׁכַח וְגַם דְּנִחַק הוּא לּוֹמַר דְּחִידוּשׁ הוּא בְּהוֹצִיא לְזָרִיעָה טְפִי מִמְצַנֵּיעַ: וְלַפּוּם רִיחָטָא נ"ל לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת דְּקֻשְׁיָתָם הִיא אֲאוּכַל אָדָם דְּאִינוּ חֵיִיב עָלָיו אֲלֵא כְּשִׁיעוּרוֹ לִמ"ל לְמַתְנֵי .

אִי לְלַמּוּד מִינָה דְּאֵפִילוּ עֲשִׂיר וְאִין שְׁיעוּרוֹ בְּכָהּ אִפִּי"ה חֵיִיב אַחַר שְׁרוּב הָעוֹלָם בְּכָהּ. הָא תְּנִי לָהּ לְעִיל כֹּל הַכְּפֶשֶׁר לְהַצְנִיעַ וּמְצַנֵּיעִין כְּמוֹהוּ חֵיִיב.

וּמִדְקָאמַר דְּחֵיִיב סְתָם מִשְׁמַע אֲפִילוּ עֲשִׂיר כְּדַמְשַׁמַּע הָתָם מִפִּירֵשׁ"י וְהַתּוֹס' ע"ש. אֲלֵא דְּמַדְבְּרֵי הַמְפָּרְשִׁים מִשְׁמַע דְּקֻשְׁיָתָם קָאִי אַרִישָׁא.

וְעוֹד דְּנִחַק לּוֹמַר דְּקֻשְׁיָא אֲסִיפָא דּוֹכַל אָדָם וְכו' דְּאִחַר דְּרִישָׁא אֲצֻטְרִיף תְּנָא וְכָל אָדָם אֲגַב רִישָׁא כְּמוֹ שְׁמִינְיָשְׁבִין לְפִירֵשׁ"י: וְרִאִיתִי בְּסִפְרֵי הַרְבַּ הַמְּאִירֵי בַח' לְמַס' שְׁבַת שְׁפִי הָא דְּחֲזוֹר וְתַנִּי לָהּ וְלֹא הִסְפִּיק בְּמַתְנֵיתִין דְּלְעִיל דְּמַהֲתָם לֹא שְׁמַעִינּוּ אֲלֵא דְּבָר שְׂהוּא גְּרוּעַ מִצַּד פְּחִיתוּתוֹ אִין אָדָם אַחַר מַתְחֵיִיב בּוֹ אֲפִילוּ כְּשִׁיעוּרוֹ אוֹ טְפִי אֲבָל הַמְצַנֵּיעוֹ מַתְחֵיִיב עָלָיו אוֹ כְּגִירוּגְרָת אוֹ לְפָחוֹת כְּזִית וּמַהֲכָא שְׁמַעִינּוּ אֲפִילוּ בַכ"ש ע"ש.

וְלְדַבְּרֵי קֻשָּׁה מֵאִי מִקְשָׁה הַש"ס לְקַמְן פְּשִׁיטָא וּמְשַׁנֵּי לְאַפּוֹקִי מְגִירוּגְרָת וְלְעוֹלָם עַד דְּאִיפָא כְּזִית. וְהָא מַמַּתְנֵיתִין דְּלְעִיל יְלַפִּינּוּ כְּזִית וּמַהֲכָא יְלַפִּינּוּ אִפִּי בַכ"ש וְאִם דְּבָרֵי הַרְבַּ הַמְּאִירֵי אַחַר הָאָמֶת שֶׁל הַש"ס אֲבָל הַמַּתְנֵיתִין אִינוּ כְּכִזִּית הַדְּרָא קֻשְׁיָא לְזִנְפָתָה: ה"ד הַמוֹצִיא עֲצִים וְכו' מִשְׁנָה בְּפָרָק רַבִּי עֲקִיבָא (דפ"ט ב') הַמוֹצִיא עֲצִים כְּדִי לְבַשֵּׁל בִּיצָה קְלָה.

תְּבַלִּין כְּדִי לְתַבֵּל בִּיצָה קְלָה וּמְצַטְרְפִין זַע"ז וְכו' וּפְרָכִי בְּגִמְרָא תְּנִינָא חֲדָא זְמָנָא קְנָה כְּדִי לְעֲשׂוֹת וְכו' וּמְשַׁנֵּי מ"ד וְכו' נְעַל הָא דְּתַנִּי בְּמַתְנֵי תְּבַלִּין כְּדִי לְתַבֵּל בִּיצָה. קְלָה פְּרָכִי וְרַמְיָנְהִי וְכו' אֲסוּרִין וּמְצַטְרְפִין זַע"ז.

וּמִשְׁנֵי אָמַר חֲזַקְיָה בְּמִינֵי מְתִיקָה שָׁנוּ ע"ש הַסּוּגְיָא עִם רַש"י וְתוֹס'. וְקָשְׁיָא לִי אִמְתַּנִּיתִין דְּקַתְנֵי הַמוֹצֵיא עֲצִים וְכו' וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה וְהָא תְּנִינָא לְעִיל אוֹכְלִין פְּגָרוֹגְרַת וּמִצְטָרְפִין זַע"ז וּי"ל דְּלֹא דְמֵי תְּבַלִּין לְאִנְקָל וְהו"א לְחֻלְק בִּינֵיהֶם.

דְּשִׂאנֵי אוֹכְלִין דְּחֻשִׁיבוֹתָם מְחַמַּת עֲצָמָם אֲבָל תְּבַלִּין דְּאִינָם עֲשׂוּיִים אֲלֵא לְתַבְל בְּהֵן אַתְּ הָאוֹכֵל אִימָא לֹא אִי נָמִי דְּנִקָּא אוֹכְלִין שְׁהֵן בְּעֵזוֹ מִצְטָרְפִין אֲבָל הִקָּא דְּמַעֲוֹרְבִין בְּתַבְשִׁיל הוּא דְּאִינָן מִצְטָרְפִין.

וּלְפִי זֶה אֲתֵי שְׁפִיר מַה שְׁרָאִיתִי בִּס' שְׁבַת שֶׁל מִי שְׁהִקְשָׁה מִשֵּׁם הַרְמַב"ן ו"ל דְּמֵאֵי מִקְשָׁה הוֹצָאָה מִעֲרְלָה. מַה לְהוֹצָאָה שְׁפֵן מְצִינוּ דְּבִאֲוֹכְלִין מִצְטָרְפִין גַּם הַתְּבַלִּין מִצְטָרְפִין אֲבָל בְּעֲרְלָה דְּבִאֲוֹכְלִין אִינָם מִצְטָרְפִין גַּם הַתְּבַלִּין אִינָן מִצְטָרְפִין עַכ"ל.

וּלְפִי מַה שְׁפַתְבְּנוּ אֲתֵי שְׁפִיר דְּשִׂאנֵי אוֹכְלִין דְּהֵן בְּעֵזוֹ וּלְכֹף מִצְטָרְפִין אֲבָל תְּבַלִּין הַמְעוֹרְבִין דְּוִמָּא דְּעֲרְלָה אִינָן מִצְטָרְפִין פִּי אִם בְּמִינֵי מְתִיקָה: וְעַל הָא דְּקָאָמַר בְּגִמְרָא מ"ד וְכו' אֲפִילוּ כָּל שְׁהוּא קמ"ל דְּלֹא מְשׁוּם דְּכַפָּא דְּאִיקְלִידָא שְׁכִיחָא וְלֹא שְׁכִיחָא דְּאִיפָּא דְּעַבִּיד לֵה דְּפְרִזִּילָא אֲבָל לְבַשׁוּל שְׁכִיחָא וְקִימ"ל שְׁכִיחָא וְלֹא שְׁכִיחָא אֲזֵלִינָן בְּתַר דְּשְׁכִיחָא וְאֲפִילוּ לְקוֹלָא וּמִתְנִי' דְּלְעִיל בְּאֲגַב נְקֻטָּה דְּקֵא' לְעֲשׂוֹת קוּלְמוֹס נְקֻט וְאִם הִנֵּה עָב וְכו': וְעַל מַה דְּמִשְׁנֵי חֲזַקְיָה בְּמִינֵי מְתִיקָה שָׁנוּ וְכו' פְּנוּנְתוֹ הִיא לְוֹמַר דְּמִינֵי טַעְמָם שְׁוִים וּלְכֹף מִצְטָרְפִין וּמִינֵי מְתִיקָה לְאוּ דְּנִקָּא אֲלֵא מְשׁוּם דְּמִינֵי מְתִיקָה מִן הַסְתָּם טַעְמָם שְׁוִה וְהוּא הַדִּין אִם טַעְמָם פְּוֹלָם לְחֻזַּק דְּמִצְטָרְפִין וְהַהֲכַרַח הוּא מְשׁוּם דְּל"ג בְּמִתְנִיתִין וְשֵׁם אֲחַד אֲלֵא ג' מִינִים וּמִשְׁמַעוֹ שְׁנִים וּג' שְׁמוֹת וְאִם כֵּן תְּקַשִּׁי אִמָּאֵי אֲשַׁמוּעִינָן ב' וּג' מִעֵין אֲחַד מִצְטָרְפִין הִנֵּה לִיָּה לְאֲשַׁמוּעִינָן ג' מִינִין וּג' שְׁמוֹת וּמַכ"ש מִינֵי א' דְּמִצְטָרְפִין וּלְכֹף הַנְּצָרָה לְוֹמַר דְּסִיפָּא דְּקָאָמַר בְּה' ג' מִינִין מִצְטָרְפִין דְּטַעְמָם שְׁוִה וְרִישָׁא דְּמִין אֲחַד אֲפִילוּ אִין טַעְמָם שְׁוִה מֵאֲחַר דְּמִין אֲחַד הוּא.

א"נ דְּקָשְׁיָא לִיָּה וְכִי בְּשַׁבִּיל דִּיש לְהֵם שֵׁם א' וְלֹא שְׁוִו בְּמִינָן וּבְטַעְמָן מִצְטָרְפִין וְכַמ"ש הַתוֹס' וְלְעוֹלָם גְּרִיס שֵׁם אֲחַד: . וְהַתוֹס' בְּד"ה ב' וּג' שְׁמוֹת וְכו' ר"ש אוֹמַר וְכו' מִשְׁמַע דְּל"ג בְּמִקְלָתִיָּה דַת"ק וְשֵׁם א' וּלְכֹף לֹא הוֹקְשָׁה לְהוּ אֲלֵא לְר"ש מֵאֵי קמ"ל לֹן דְּאִין מִצְטָרְפִי אַחַר דְּהֵם ב' מִינִים וְלֹא שְׁוִו בְּטַעְמָא וְלֹא הוּל"ל אֲלֵא כֵּן שְׁמוֹת וּמִין א' וּמ"ש פְּגוֹן אֲהֵלָה דְּוִגְמָא בְּעֲלָמָא שְׁאִינָה מִינֵי תְּבַלִּין כְּדִמְשַׁמַּע ב"ש"ס.

אֲלֵא דְּקָשְׁיָא לִיָּה מִי הַכְּרִיחָם לְהַבִּין בְּדַבְּרֵי ר' שְׁמַעוֹן דְּאָמַר ב' מִינִין וְשֵׁם א' דְּלֹא שְׁוִו בְּטַעְמָם עַד שְׁהַנְצָרְכוּ לְפָרֵשׁ שֵׁם אֲחַד הוּא שֵׁם דְּאִיסוּר בְּהַפְּסָה מְדַבְּרֵי רַש"י. וְרֵאִיתִי בְּדַבְּרֵיהֶם בְּמַסְכַּת ע"ז בְּאִנְפֵּן אַחַר וְז"ל ג' מִינִין וְשֵׁם א' לְרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיכִי מִשְׁפַּחַת לֵה וּלְכֹף הַנְּצָרְכוּ לְפָרֵשׁ שֵׁם א' הוּא שֵׁם הָאִיסוּר וּלְפָר' הֵתָם נִיחָא אֲלֵא דִיש לֹו לְדַקְדַּק בְּדַבְּרֵיהֶם דָּאָם הִיו גּוֹרְסִין בְּדַבְּרֵי ר"ש ג' מִינִין מֵאֵי קָאָמַר הִקָּא וּשְׁנֵי מִינִין לְר"ש מִשְׁפַּחַת לֵה פְּגוֹן אֲהֵלָה וּמַה הוֹעִילוֹ אַחַר דְּגָרְסֵי בְּדַבְּרֵי ר"ש ג' מִינִין וְיִיש לִישָׁב קוֹשְׁיָא אַחַת בְּדַרְבָּה אֲפִשֶׁר דְּהַהֲכַרַח הוּא מְדַבְּרֵי הַת"ק דְּלֵג' שֵׁם אֲחַד כְּדִפְרִישׁ וּלְכֹף הַנְּצָרָה חֲזַקְיָה לְוֹמַר דְּבְטַעְמָם שְׁוִים אִינֵי אֲבָל לְר"ש דְּגָרְסֵי בְּדַבְּרֵי שֵׁם א' אֲפִילוּ לֹא שְׁוִו בְּטַעְמָם וְהָרִי חֲזַקְיָה לֹא פִי כֵּן אֲלֵא בְּדַבְּרֵי ת"ק וְלֹא בְּדַבְּרֵי ר"ש וּלְכֹף הַנְּצָרְכוּ לְפָרֵשׁ שֵׁם א' הוּא שֵׁם הָאִיסוּר וְאַחַר דְּאִיסוּרָן שְׁוִה חִידוּשׁ קמ"ל לֹן ר"ש דְּאִינָן מִצְטָרְפִין אַע"פ דְּאִין טַעְמָם שְׁוִה

ומ"ש בסוף דברייהם ותרומה של דמאי וכו' ר"ל תרומת מעשר של דמאי דתרומה גדולה לא נחשדו עליה עם הארץ וכ"כ התי"ט.

ומה שתירצו וי"ל וכו' שפלים שם א' ר"ל ועוד מין א' אלא שאיסורן אינו שנה דאם לא כן תקשי קושיותם לעיל: עוד פתבו התוס' ד"ה למגן וכו' דלא פליגי אלא בב' מינין וכו' ור"ל ולא שוו בטעמא שם באותו דבור מצטרפין הן למלקות וכו' ופטר דקאמר בפשבלו.

ומ"ש.

בסוף.

דבריהם דר"ת מפרש דאסורה ומצטרפת להצטרף וכו' פדעת רש"י ז"ל ועיין דבריהם במס' ע"ז שהביאו דברי רש"י דפירש פי הקא והקשו עליו והוצרכו לפרש פהאי פי אחרינא א"נ והביאו בשם רשב"ם והכאניחא להו בו וכתבו ור"ת מפרש וכו': עוד פתבו התוספות שם ד"ה הואיל וראויין וכו' אי בנותן טעם אפילו שאר מינין וכו' דבריהם צריכין תלמוד אצלי דהא חזקה דקאמר במיני מתיקה שנו פוננתו לומר דשוו בטעמם וה"ה שאר מינין אם שוו בטעמם מצטרפין אלא דסתם מיני מתיקה שוו בטעמם ולכך מצטרפין אע"פ שאין בכל אחד כדי לתבל קדירה אחר דיש כח בשניהם כדי לתבל מצטרפין ואוסרין אבל שאר מינים דלא שוו בטעמם אף על פי דיש בשניהם כח לתבל הקדירה אינם אוסרין אחר דאין בכל אחד בפני עצמו שיעור כדי לתבל ומאי קאמרי אי בנותן אפילו שאר מינים ואם פוננתם לומר אפילו שאר מינים דשוו בטעמם ומיני מתיקה דקאמר חזקה בדוקא מאי קא משנו בשאר מיני טעם לפגם מאחר דשוו בטעמם ודוחק לומר דאע"פ דשוו בטעמם נותן טעם לפגם: הלכות שביתת יום טוב פרק א' ה"ד פל מלאכה שחייבין עליה בשבת אם עשה אותה ביום טוב שלא לצורך וכו' לוקה וכו' פתב הרב המג"ה ז"ל המכונן אצלי בדעת רבינו פה הוא שפל מלאכה שחייבין עליה בשבת ואותה מלאכה היא שלא לצורך וכו' עכ"ל סולת נקיה המורם מדבריו לדעת רבינו היא דכל מלאכה דאינה נעשית אלא באכילה ושתיה כגון שחיטה ואפייה וכו' אפי' עשאה שלא לצורך אכי' דהיינו שלא לאוכלן אלא בשביל הגוים או צורך חול אינו לוקה עליה אבל איסורא איכא וכל מלאכה דאינה נעשית בא"ש כגון הפתיכה וכו' אפי' עשאן לצורך אכילה לוקה עליה לבד מההוצאה דמתוך וכו' לפי שאף היא באוכל ומשקה והבערה ביום השבת פתיב ולא ביום טוב: ואם תאמר מאי שנא לדעת רבי ז"ל ההוצאה מאפי' ושחיטה דמ"מ איכא איסורא ולא אמרינן מתוך שהותרה וכו' ואפשר דמ"מ לאו מלאכה היא פאחרניי וה"ה דיהיב טעמא לפי שאף היא וכו' לתוספת טובה נ"ל ומדברי רבינו לקמן יתורץ קושיותא זו עיין שם וכתב שם דההוצאה מקרי מלאכה הפה דברי: פרק ז' ה"ט ז' ואין נושאין נשים במועד וכו' ומארכסין נשים במועד וכו' הכי איתא במסכת מ"ק (דף י"ח ב') אמר שמואל מותר לארס אשה בחולו של מועד שמה קדמונו אחר ופריה עלה בגמ' ומי אמר שמואל וכו' והאמר רב יהודה אמר שמואל בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת בת פ' לפ' וכו' אלא שמה קדמונו אחר ברחמים פי הא דרבא שמעיה למהו גברא דבעי רחמי ואמר תזדמן לי פלגית' אמ"ל לא תבעי רחמי הכי.

אי חזנא לך לא אַזלא מינך וכו' בַּתֵּר הָכִי שְׁמַעִיה דְקָאָמֵר אוֹ אִיהוּ לִימּוֹת מְקַמֵּה אוֹ אִיהוּ תִימּוֹת מְקַמִּיה וכו'. ופירש"י בד"ה אוֹ אִיהוּ עֲצֻמוֹ יִמּוֹת מְקַמִּי דְתַנְסִיבֵא אִיהוּ לְאִידָךְ וְלֵהֲכִי מְאָרֵס בְּמוֹעֵד שְׁמָא יְקַדְמֵנוּ אַחַר בְּרַחֲמִים שְׁתַּמּוֹת הִיא.

ע"כ מוכח מדברי רש"י דהתפלה אינה מועלת לבטל הב"ק שמכרזת בת פ' לפ'. דאל"כ הו"ל לפירש שְׁמָא יְקַדְמֵנוּ אַחַר בְּרַחֲמִים וְיִשְׁאַנְהוּ א"ו לֹא מֵהֲנִי הַתְּפִלָּה לְבַטֵּל דְבַרֵּי הַב"ק דְאֶחָר הִגְזִירָה אֵינָה מוֹעֵלַת הַתְּפִלָּה.

וְקָשָׁה וְהָא אָמְרִי בַּפ' הַרְוָא (ד"ס ב') תַּנְיָא ג' יָמִים הָרֵאשׁוֹנִי יְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְשֵׁלָא יִסְרִיחַ מְשַׁלְּשָׁה וְעַד מ' יְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְשֵׁיחֵה זָכָר וכו' וְהִשְׁתָּא מַה מוֹעֵלַת הַתְּפִלָּה אַחַר הַכְּרִזַּת בַּת קוֹל שְׁאָמְרָה בַּת פ' לַפ' דְנִמְצָא שְׁפָכֵר הַכְּרִיחוּ עָלֶיהָ וְשִׁתְּהִיה נִקְבָּה וְאֶעֱפ"ךְ אָמְרִינֵן יְבַקֵּשׁ רַחֲמִים לְהִיּוֹת זָכָר.

(א"ה עיין בתוספות בפ' פהן גדול ד' כ"ב ד"ה אַרְבַּעִים וכו' סִיעֲתָא לְדַבְּרֵי ה"ה דְהַכְּרִיחוּ מִכָּאֵן דַּפִּי שְׁמָא יְקַדְמֵנוּ אַחַר בְּרַחֲמִים וְיִשְׁאַנְהוּ וְלֹא כַפִּירֵשׁ"י): וְעוֹד קָשָׁה דְהֵתֵם בְּש"ס הַקְּשָׁה וְיָמֵי מֵהֲנִי רַחֲמֵי וְהָא אָמַר ר"י אִישׁ מְזַרְיעַ תְּחִילָה יוֹלְדֵת נִקְבָּה אִשָּׁה מְזַרְעַת תְּחִילָה יוֹלְדֵת זָכָר וּמְשַׁנֵּי כְּשֶׁהִזְרִיעוּ שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד ע"ש וְהִשְׁתָּא אִמְרֵי לֹא הַקְּשָׁה מֵהֲכָא דַּמ' יוֹם קוֹדֵם יְצִירַת הַזָּרֵךְ ב"ק מְכַרְזַת וכו' וְלֹא מֵהֲנִי הָאִי תִירוּצָא כְּשֶׁהִזְרִיעוּ שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד דַּמ"מ ב"ק מְכַרְזַת בַּת פ' לַפ' אִם הוּא זָכָר אוֹ נִקְבָּה דְלִיכָא לְמִימַר דַּאִין ב"ק מְכַרְזַת הִיכָא שְׁהִזְרִיעוּ שְׁנֵיהֶם דְאִמְרֵי דְלֹא יִמְנַע אִם הוּא זָכָר אוֹ נִקְבָּה וְאִמְרֵי לֹא יְכַרְזוּ וְהַתְּרוּץ לֹא יִצְדַק כִּי אִם שֵׁם שְׁהַקְּשָׁה מַר"י שְׁאָמַר אִשָּׁה מְזַרְעַת תְּחִילָה יוֹלְדֵת זָכָר וּמְתַרְץ לָהּ שְׁפִיר דְמֵהֲנִי תְּפִלָּה הִיכָא שְׁהִזְרִיעוּ שְׁנֵיהֶם וְלִפְעָמִים יִהְיֶה זָכָר וְלִפְעָמִים יִהְיֶה נִקְבָּה לְכַךְ מֵהֲנִי תְּפִלָּה מֵאַחַר דְנִרְכּוּ לְהַשְׁתַּנּוֹת אָבֵל אִם הַקְּשָׁה לָהּ מֵהֲכָא לֹא יִצְדַק הוּא שְׁנוּיָא: וְאֶפְשָׁר לְתַרְץ דְלֹא אָמְרִי דַּאִינָה מוֹעֵלַת הַתְּפִלָּה דְנוֹקָא שֵׁם דְרוּצָה לְבַטֵּל הַזְיוּג לְגַמְרֵי שֶׁהַב"ק הַכְּרִיזָה בַּת פ' לַפ' וְהוּא מְשַׁנֵּה הַזְיוּג לְגַמְרֵי ע"י תְּפִלָּתוֹ וְרוּצָה לְבַטֵּל הַגְּזִירָה.

אָבֵל הִכָּא שְׁהַתְּפִלָּל לְהִיּוֹת זָכָר אִינוּ מְבַטֵּל הַזְיוּג לְגַמְרֵי אַחַר שְׁהוֹעִילָה תְּפִלָּתוֹ לְהִיּוֹת זָה זָכָר וְהַזְיוּג שְׁלוֹ יַחְזוֹר נִקְבָּה נִמְצָא דְבַרֵּי בַת קוֹל לֹא יִתְבַטְּלוּ לְגַמְרֵי. דְוָמְיָא דְמְצִינוּ בְּהַאֲמָהוֹת לֹאָה וְרַחֵל שְׁאָמְרוּ רַז"ל שֵׁם דַּע"י תְּפִלַּת לֹאָה נִהְפְּכוּ שְׁנֵיהֶם וְזָכָר שְׁהִיהָ בְּבֶטֶן לֹאָה חִזַּר נִקְבָּה וְרַחֵל שְׁהִיְתָה בְּבֶטֶן נִקְבָּה נִהְפְּכָה לְזָכָר (א"ה הָכִי דְבַרֵּי ה"ה צ"ל הָא דְפָרְכִינוּ מַרְבֵּי אִמֵי דְאָמַר אִישׁ מְזַרְיעַ וכו' אֵלְמָא לֹאָו בְּרַחֲמֵי תִלְיָא מִיְלִתָּא.

וּמְשַׁנֵּי כְּגוֹן שְׁהִזְרִיעוּ שְׁנֵיהֶם בַּב"א קָאִי אַבְרַיִתָּא דְקַתְנִי ג' יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים מְבַקֵּשׁ אָדָם רַחֲמִים וכו' אַף אֵלְאָה שְׁדָנָה דִּין בְּעֲצָמָה לֹא קָא מְקַשֵּׁי הַש"ס וּפְשֻׁט הַגְּמָרָא לֹא מְשַׁמַּע הָכִי): וּמַדִּי דְבַרֵּי בְּהָאִי סוּגְיָא הַנּוֹקְשָׁה לִי עַמ"ש הַרְא"ם בַּפ' תְּזַרְיעַ וְז"ל אִשָּׁה מְזַרְעַת תַּחֲי' וכו' אָבֵל אִם הַזְרִיעוּ שְׁנֵיהֶם בְּבַת אַחַת אִינוּ לֹא זָכָר וְלֹא נִקְבָּה ע"כ.

וְהָרִי מְסוּגְיָן דַּפ' הַרְוָא דְפָרִיף מִתִּיב ר"י וְאַחַר יְלֵדָת בַּת וכו' לְאַחַר שְׁדָנָה לֹאָה דִּין בְּעֲצָמָה וכו' לֹא תִהְיֶה אַחֲוֵי כְּאַחַת הַשְּׁפָחוֹת מִיַּד נִהְפְּכָה לְבַת וּתִירָץ הַש"ס מְעַשָּׂה דְלֹאָה בְּתוֹף מ' וְהַדָּר מְקַשָּׁה הַש"ס וְיָמֵי מֵהֲנִי וְהָאֵמַר ר"י אִשָּׁה מְזַרְעַת תְּחִילָה יוֹלְדֵת זָכָר אִישׁ מְזַרְיעַ תְּחִילָה יוֹלְדֵת נִקְבָּה וּמְשַׁנֵּי שְׁהִזְרִיעוּ שְׁנֵיהֶם בְּבַת אַחַת.

הרי דמעשה דלאה שהזריעו שניהם בבת אחת. (א"ה מדברי ה"ה אלו נר' שהבין דקנשנית הש"ס מר"א קאי גם אלאה) וקאמר הש"ס ואחר ילדה בת שנהפכה לבת ומשמעות נהפכה היינו מזכר לנקבה וכן ארז"ל שהיתה יצאנית מסובת שעיקרה הוא זכר וטבעו הוא בשוקים וברחובות והוא יוצא וקא.

ויש לישב בלחוקדהרי מפרש הש"ס דקאמר ואחר ילדה בת שנהפכה לבת דהיינו על ידי התפלה נהפכה לבת אבל קודם התפלה אינה לא זכר ולא נקבה וזהו פ"י נהפכה לבת שמקודם לא היתה ראוייה אפי' ועכשיו נהפכה.

אלא דקשניא לי א"כ אין אנו צריכין לתפלה דבלא"ה עיבור לאה אין בו ממש דאינו ראוי להיות לא זכר ולא נקבה ונשארו ב' שבטים לרחל דכל מגמתה היא בשביל רחל שלא תהיה גרועה מאחת השפחות.

ואפשר דהקב"ה רוצה בתפלתו של צדיקים ולא רצה להיות תפלתה ריקם ואינה עושה פירות: אלא דקשה על הרא"ם מהא דאמרי' בפ' המפלת (דכ"ח ב') אצטריף מהו דתימא הואיל ואמר ר"י אשה מזרעת תחילה וכו' מדהאי זכר האי נמי זכר קמ"לן אימא שניהם הזריעו בבת אחת זה זכר וזה נקבה יעו"ש הרי ש"ס ערוף דהיכא שהזריעו שניהם משפחת לה או זכר או נקבה והוא הפך דברי הרא"ם ואפשר דמצא במכילתא או בספרי כדבריו.

דאין השכל מחייב דאשתמיטתיה תלמוד ערוף (א"ה הגם דיש איזה ברייתא דספרי כדבריו מ"מ הו"ל לתפוס עיקר סוגי' דהמפלת): והתוס' בד"ה ומי אמר שמואל וכו' הקשו וז"ל תימא לי אמאי לא משני הא בזווג א' הא בזווג ב' כדמשני בפ"ק דסנהדרין ובפ"ק דסוטה ע"כ וכן הקשו בפ"ק דסוטה והניחיה בקושניא.

ולכאורה קשה דמאי מקשים דאדרבה ניחא ליה להש"ס לאוקומי דברי שמואל בכל גוונא בין בזווג א' בין בזווג ב' יותר מלאוקומיה בזווג א' דווקא. משום דדברי שמואל סתמא קאמר מותר לארס וכו' משמע בין בזווג א' בין בזווג ב'.

ואפשר דקשניא להו משום דדברי הש"ס דחוקים דשמואל קאמר שפא יקדמנו אחר דמשמע יקדמנו לארס והש"ס מפרש לה שפא יקדמנו ברחמים ע"י תפלה שתמות האשה. אף אפתי קשניא לי דאיך יכול הש"ס לתרץ הא בזווג א' הא בזווג ב' והרי הש"ס מקשי מדברי שמואל עצמו שאמר בכל יום ויום בת קול מכרזת בת פ' לפ' וכו' דמשמע בהשגחת האל יתב' ואינו ע"פ המזל אלא לפי מעשיו דמשמע אפי' אחר שהגדיל וניכרים מעשיו מה הם לכך לא תירץ הא בזווג א' הא בזווג ב' וי"ל דהתוספות לא גרסי אלא כמו הקא וכן משמע מלשונם דכתבו קא פריף ליה מהקא ארבעים יום קודם יצירת הנולד וכו': ובדרף אגב נ"ל לפרש הא דאמרינן בפ"ק דסוטה וקשה לזווגן פקריעת ים סוף ופירש"י שנשתנו סדרי בראשית.

ר"ל גם כאן בזווג נשתנו סדרי בראשית דזווג א' הכריזו בת פ' וכו' ועכשיו שמתה האשה שזווגו לו והוכרח לישא אשה אחרת שלא הכריזו עליה. או מת האיש שהוא זוג של האשה וצריכה האשה לישא איש אחר והוא שינוי דומיא דקריעת ים סוף: ולפי זה צ"ל דוקא אלמון עם אלמנה דהלף לו הזווג הא' שהכריזו עליו.

אָבֵל בַּחֲוֹר עִם אֱלֻמְנָה אוֹ אֱלֻמֹּן עִם בְּתוּלָה מִקְרֵי זְוֹג א' עַל יְדֵי הַכְרָזָה. דַּל"כ הֵיכֵן הָיָה זְוִיגָה הָא' וְכֵן רֵאִיתִי בְּפִסְקֵי הַתּוֹסֵס שֶׁכָּתְבוּ כֵן ע"ש שֶׁזֶה גַם לְפִי הַמְזִיל לְקַחָה אַחֵר עַל יְדֵי הַרְחָמִים וְאַחֵר כִּף גְּדֻחָה מִפְּנֵי מִפְּנֵי שֶׁהִיא בֵּת זְוִיגוֹ.

וְאֱלֻמֹּן עִם בְּתוּלָה אֶפְשָׁר שֶׁהַכְרִיזוּ עָלָיו בְּשִׁתִּיחָן אַחֵר שְׁתַּמּוּת הָא' אֲשֶׁה שְׁנִית אֶלָּא מִדְּבָרֵי רַש"י דַּמ"ק הַג"ל דְּפִירוּשׁ שְׁמָא יְקַדְּמוּ אַחֵר בְּרַחֲמִים שְׁתַּמּוּת וְלֹא יִרְאֶנָּה נְשׂוּאָה עִם אַחֵר מִשְׁמַע שֶׁהַתְּפִלָּה אֵינָה מוֹעֵלֶת לְבַטֵּל הַכְרָזַת הַב"ק כַּמ"ש לְעֵיל וְאִם כֵּן בְּמֵאֵי זָכָה זֶה וְלִקְחָה קוֹנָדִם הַבַּחֲוֹר בֵּר זְוִיגָה.

וְאֶפְשָׁר לְפִי שֶׁעָה מְהֵנָּה הַתְּפִלָּה וְאַחֵר כִּף גְּדֻחָה מִפְּנֵי. וְהֵתֵם בַּמ"ק מִתְּפִלָּה שֶׁיִּבְטַל הַזְוִיג לְגַמְרֵי שֶׁהָיָה עַל יְדֵי ב"ק.

וְלֹא שֶׁיִּיךְ לֹא שֶׁהַתְּפִלָּה הַזֶּה גְּבָרָא שֶׁיִּשְׁאַנְגָּה לְפִי שֶׁעָה וְאַח"ךְ יָמוּת וְיִדְחָה מִפְּנֵי כֵן זְוִיגָה. אֶלָּא דַּק"ל אַחֵר דְּהַתְּפִלָּה אֵינָה מוֹעֵלֶת לְבַטֵּל דְּבָרֵי הַב"ק דְּבֵת פ' לַפ'.

שֶׁהוּא זְוִיג א' וּבְזְוִיג ב' הוּא לְפִי מַעֲשָׂיו מֵאֵי קֶאֱמַר בְּש"ס לְעוֹלָם וְכוּ' וְיִשָּׂא בֵּת ת"ח וְיִשָּׂא בֵּתוֹ לַת"ח הֵיכִי מִשְׁפַּחַת לֵה בֵּין בְּזְוִיג א' בֵּין בְּזְוִיג ב' וְלִיכָא לְמִימַר עַל יְדֵי זְכוּת וְתַפְלָה גְּדוּלָה וְזֶהוּ פִי לְעוֹלָם יִשָּׂא אָדָם בֵּת ת"ח דְּהֵינּוּ יִתְפַּלֵּל וְיִרְבֶּה בַּתְּפִלָּה דְּמִדְּבָרֵי הַש"ס מִשְׁמַע דְּלִיכָא חִילּוּק דָּאָם כֵּן אֲמַאי מוֹקֵי לֵה שְׁמָא יְקַדְּמוּ אַחֵר בְּרַחֲמִים שְׁתַּמּוּת הִיא הִ"ל לְתַרְץ עַל יְדֵי זְכוּת וְתַפְלָה גְּדוּלָה שְׁמָא יְקַדְּמוּ אַחֵר וְדוֹחֵק לֹא מ"ש וְ"ל לְעוֹלָם יִשָּׂא וְכוּ' הֵינּוּ בְּזְוִיג ב' וּמ"ש לְעוֹלָם וְכוּ' ר"ל יִתְקַן מַעֲשָׂיו עַד שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְיִשָּׂא בֵּת ת"ח דְּחַכְמִים וְ"ל אֶמְרוּ סְתָם: הַלְכוּת חֲמִץ וּמִצָּה פָּרָק ו' ה"ב בְּלַע מִצָּה יֵצֵא וְכוּ'.

הֵכִי אֵימָא בְּפִסְחִים (ד' קט"ו ב') אֶמַר רַבָּא בְּלַע מִצָּה יֵצֵא בְּלַע מְרוּר וְכוּ'. וְהֵינּוּ טַעְמָא דְּבַלְעֵה גַּמִּי הוֹנִיא אֶכִּילָה.

וְהֵרַב מִשְׁנֵה לְמַלְךְ בַּה' יְסוּדֵי הַתּוֹרָה נִסְתַּפֵּק אִם אֶכֵּל מִצָּה שְׁלֵא כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן אִם יֵצֵא י"ח אוֹ לֹא וְהֵרַב שְׁעַר הַמַּלְךְ וְ"ל פְּשִׁיט לֵה דְלֹא יֵצֵא מִהָא דְקו"ל אִם נִשְׁבַּע בְּכוֹלָל שְׁלֵא יֵאֶכֵל מִצָּה שְׁנָה אוֹ שְׁנָתִים לֹא יֵאֶכֵל מִצָּה בְּלִיל פֶּסַח וְאִם אֵימָא דָּאָם אֶכֵּל מִצָּה שְׁלֵא כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן יֵצֵא.

יֵאֶכֵל שְׁלֵא כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן וְאִז יוֹצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ וְלֹא יַעֲבֹר אֲשָׁבוּעָה. וְכֵן הֵבִיא רֵאִיָּה מִהָא דְקו"ל אִם נִשְׁבַּע שְׁלֵא לְאַכְוֹל מִצָּה בְּלִיל פֶּסַח הוֹי שְׁבוּעַת שְׁוֹא וְלוֹקָה וְאוֹכֵל.

וְאִי יֵצֵא שְׁלֵא כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן אֲמַאי הוֹי שְׁבוּעַת שְׁוֹא וְהָרִי יְכוֹל לְקַיֵּים הַמִּצְוָה בְּשְׁלֵא כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן: וְלַעַנ"ד גְּרָאָה דְאִין מִכָּאן רֵאִיָּה דְכּוֹנֵנַת הַנְּשָׁבַע שְׁלֵא יֵאֶכֵל מִצָּה בְּלִיל פֶּסַח הוּא לְבַטֵּל הַמִּצְוָה וְאִם יוֹצֵא י"ח שְׁלֵא כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן.

אִם כֵּן הוּא נִשְׁבַּע שְׁלֵא לְאַכְוֹל מִצָּה אֶפִּילוּ שְׁלֵא כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן וְלִכְךָ מִקְרֵי שְׁבוּעַת שְׁוֹא. וְאִם אֵינּוּ שְׁלֵא כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן א"כ שְׁבוּעַתוֹ הִיא בְּכְדָרָךְ הַנְּאֻתָן וְלִכְךָ מִקְרֵי שְׁבוּעַת שְׁוֹא: וְרֵאִיתִי לְהַר"א הִפְהֵן בְּכַתְבֵּי שְׁתִּי דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְּהוֹי שְׁבוּעַת שְׁוֹא פִּינּוּ דְאֵינּוּ יְכוֹל לְקַיֵּים הַמִּצְוָה כְּתַקְנָה אֶלָּא שְׁלֵא כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן: וְלַעַנ"ד זֶה אֵינּוּ דְּהַעֲיָקָר הוּא הַחוֹבָה וְאִם יוֹצֵא שְׁלֵא כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן אֲמַאי הוֹי שְׁבוּעַת שְׁוֹא וְלוֹקָה וְהָרֵאִיָּה הָרֵאִישׁוֹנָה אֵינָה רֵאִיָּה כְּמוֹ שְׁדָחָה הַר"א הִפְהֵן שְׁלֵא יֵאֶכֵל מִצָּה דְקַתְנֵי הֵינּוּ מִצָּה כְּדָרָךְ הַנְּאֻתָן וְאִין הֵכִי גַּמִּי שְׁלֵא

בְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָן יֵאָכֵל וְיֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ אוֹ לְאִידָהּ גִּיסָא דִּילְמָא שְׁלֵא בְּדֶרֶךְ הַנְּאֻתָן לֹא יֵצֵא וְלִהְיֵי לֹא יֵאָכֵל דְּלֹא מְהַנְיָא לִיה: הִלְכָה י' הַפֵּל חֲיִיבִין בְּאַכִּילַת מִצָּה אֲפִילוּ נְשִׂימוּכוֹ הֲכִי אֵיתָא בִּפ' אֱלוֹ עוֹבְרִין (ד' מ"ג א') פֶּל מְחַמְצַת לְרַבּוֹת אֵת הַנְּשִׂים וּפְרָכִינָן מִדְר' יְהוּדָה אָמַר רַב נִפְקָא דְאָמַר וְכוּ' הַשְּׁוֹה הַפְּתוּב אֵשֶׁה לְאִישׁ לְכָל עֹנְשֵׁין שְׁבַתוֹרָה וּמְשַׁנֵּי סד"א הוֹאִיל וְכַתִּיב לֹא תֹאכַל עָלְיוֹ חֶמֶץ ז' יָמִים תֹּאכַל עָלְיוֹ מִצּוֹת כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ בְּקוּם אֲכוֹל מִצָּה יִשְׁנוּ בְּבַל תֹּאכַל חֶמֶץ וְהָיָה נָשִׂי וְכוּ' קמ"ל וְהַשְׁתָּא דְאֵיתְרַבּוּ לְהוּ בְּבַל תֹּאכַל חֶמֶץ אֵיתְרַבּוּ נְמִי לְאַכִּילַת מִצָּה כר"א דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר נְשִׂים חֲיִיבוֹת וְכוּ' וְכַתְּבוּ הַתּוֹסֵ' ד"ה סד"א וְכוּ' יֵשׁ מְקַשִּׁים לְמָה נְשִׂים אֵין חֲיִיבוֹת בְּצִיצִית מִשּׁוּם דְּכָל שְׂיִשְׁנֵנוּ בְּלִבִּישַׁת שְׁעֻטְנֵנוּ יִשְׁנוּ בְּגָדִילִים בְּדֶרֶךְ שִׁשְׁנֵנוּ בְּעֶרְכִין גְּבִי פְהֵגִים וְכוּ' יעו"ש שְׁהַנְיָחוּהוּ בְּקוֹשְׁיָא.

וְהַתּוֹסֵ' בְּפֶרֶק הַתְּכַלֵּת (ד' מ"ג א') ד"ה ור"ש פּוֹטֵר תִּירְצוּ דְהֵתֵם שְׁאֵנִי דְכַתִּיבִי בְּחַד קְרָא יעו"ש מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא מְדַבְּרֵיהֶם דע"כ לֹא אֲמַרִּינָן כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ וְכוּ' אֱלָא דְוִקָא הֵיכָא דְכַתִּיבִי בְּחַד קְרָא אֲבָל הֵיכָא דְכַתִּיבִי בְּתַרִי קְרָאִי לֹא אֲמַרִּינָן כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ וְכוּ': וְרֵאִיתִי מְקַשִּׁים עַל דְּבַרֵיהֶם מְהָא דְאֲמַרִּינָן בִּפ' ד' מִיתוֹת (ד"ס ב') דר"ש ס"ל דְּבַנֵּי נַח מְוֹנְהֵרִין עַל הַכִּישׁוּף.

וְקָאֵמַר עֲלֵהּ בְּגִמְרָא מ"ט דר"ש דְכַתִּיבִי מְכַשְׁפָּה לֹא תִחַיָּה וְכַתִּיב כָּל שׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה וְכוּ' כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ בְּכָלֵל כָּל שׁוֹכֵב וְכוּ' יִשְׁנוּ בְּכָלֵל מְכַשְׁפָּה וְכוּ' וְהָרִי הֵכָא דְתַרִי קְרָאִי נִינְהוּ וְאִפִּי"ה דְרָשִׁי כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ וְכוּ' וְלַעֲנֵ"ד נִרְאָה דְלֹא פְתַבּוּ הַתּוֹסֵפּוֹ' הַאי פְּלֵלָא אֱלָא לְגַבִּי עֲשֵׂה פְּגוֹן אֲכִילַת מִצָּה וְצִיצִית אֲבָל כְּשִׂשְׁנֵיהֶם לֹא תַעֲשֶׂה דְחַמִּירִי אֲמַרִּינָן כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ אֲפִילוּ בְּתַרִי קְרָאִי (א"ה אֲפִתִי יֵשׁ לַעֲמוּד בְּדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' הַנּוֹ' מְדַאֲמַרִּינָן בִּפ"ק דְּחַגִּיגָה (ד"כ ב') וְכַאֲתָ שְׁמָה וְהַבְּאֵתֵם שְׁמָה כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ בְּבִיאָה יִשְׁנוּ בְּהַבְּאָה וְכוּ' גַם מְדַאֲמַרִּי בִּפ"ק דְּעֶרְכִין (ד"ד א') וְהַעֲמִיד וְהַעֲרִיף כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ בְּהַעֲמָדָה יִשְׁנוּ בְּהַעֲרָכָה וְכוּ' עי"ש וְהָרִי הֵכָא אע"ג דְתַרִי קְרָאִי נִינְהוּ וְשִׁנְיָהֶם בְּלִשׁוֹן עֲשֵׂה וְאִפִּי"ה דְרָשִׁי כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ וְכוּ' וְעִיִן לְהַרְבּ לְמוֹדֵי ה' לִימוּד קכ"ד שְׁהַאֲרִיף בְּדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' הַלְלוּ.

וְיִישָׁב דְּבַרֵיהֶם בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת וְדוּק): וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מְהָא דְאֲמַרִּינָן בְּעֶרְכִין (דף ג' ב') וּמְנַחוֹת (ד' מ"ג א') הַפֵּל חֲיִיבִין בְּצִיצִית פְּהֵגִים לוֹיִים וְיִשְׂרָאֵלִים וּפְרָכִינָן עֲלֵהּ פְּשִׁטָּא וּמְשַׁנֵּי פְּהֵגִים אֲצֻטְרִיקָא לִיה סד"א הוֹאִיל וְכַתִּיב לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעֻטְנֵנוּ גְדִילִים תַּעֲשֶׂה לָךְ מֵאֵן דְּלֹא אֵישְׁתְּרִי כְּלָאִים לְגַבִּיָּה וְכוּ' וְהָיָה פְּהֵגִים הוֹאִיל וְאֵשְׁתְּרִי כְּלָאִים לְגַבִּיָּהוּ וְכוּ'.

וְהָרִי הֵכָא תַרִי קְרָאִי נִינְהוּ וְקָאֵמַר כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ וְכוּ'. דִּישׁ לּוֹמַר דְּזָה דְוִקָא כְּפִי ס"ד אָף לְפִי הַמְּסַקְנָא דְקמ"ל וְכַתְּבוּ חֲיִיבִים לֹא אֲמַרִּינָן כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ.

וּמִשְׁם בִּאר"ה דְלֹא אֲמַרִּינָן כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ בְּתַרִי קְרָאִי (א"ה ק"ק לְתִירוּץ זֶה דָּאם כֵּן אֲמַאי אֲצֻטְרִיף הַש"ס לְסִיִּים נְהִי דְאֵשְׁתְּרִי בְּעִידָן עֲבוּדָה וְכוּ' דִּמְשַׁמַּע דָּאי לֹאוּ הַאי טַעֲמָא הוּוּ פְּטִירִי וְאֲמַאי ת"ל דְּבַתְרִי קְרָאִי לֹא אֲמַרִּינָן כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ.

אֵיבְרָא דְקוֹשְׁיָא זֶה כְּבָר נּוֹעֲדוּ עָלֵיהּ שְׂרִים רַבִּים וְנִכְבְּדִים כְּמוֹ שְׁמִבְּנָאָר בִּס' לְמוֹדֵי ה' לִימוּד הַנּוֹ'. וְלַעֲד"ן אֲפִשְׁר לְחַלֵּק דְעַל כֵּן לֹא פְתַבּוּ דְבַתְרִי קְרָאִי לֹא דְרָשִׁינָן כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ אֱלָא דְוִקָא בְּשָׂאָר דְּוִכְתִּי אֲבָל בְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה דכ"ע דְרָשִׁינָן סְמוּכִים אֲמַרִּינָן כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ אִפִּי בְּתַרִי קְרָאִי דְסְמִיכִי): וְגַבִּי מַעֲקָה אע"ג דְּבַחַד קְרָא כְּתִיב וְעֲשִׂיתָ מַעֲקָה לְגַגְּךָ וְסְמִיךְ לִיה וְלֹא תִשִּׂים דְמִים וְכוּ' לֹא אֲמַרִּינָן דְנְשִׂים חֲיִיבוֹת בְּעֲשִׂיַת מַעֲקָה מִפְּחַ כָּל שְׂיִשְׁנֵנוּ

דמצינה אחת היא ונתנית טעם היא דאמאי חייבה תורה בעשיית מעקה משום לא תשים דמים (א"ה פוננת קושיות המסבר ז"ל היא לפי דברי התוס' פ"ק דקידושין (ד' ל"ד) ד"ה מעקה שכתבו תימא לר' וכו' ותי' פשנמלה דליכא אלא עשה ואז נשים פטורות.

וע"ז מקשה ה"ה שפיר דהו"ל לחייב נשים מכח כל שישנו וכו' ועיין למהרימ"ט ז"ל שם בקידושין): הלכות שופר פרק א' ה"א מצנת עשה של תורה וכו' ושופר שתוקעין בו וכו' הוא קרן הפפוי וכו'.

וכתב מר"ן הכ"מ ושופר שתוקעים וכו' בפ' ראוהו ב"ד (כ"ו ב') תנן שנה היוכל לר"ה לתקיעה ולברכות רי"א בר"ה תוקעין בשל זכרים וביוכל בשל יעלים ואפסיקא הלכתא כר"י וכדאמר ר' לוי שופר של ר"ה ויו"ה מצינה בכפופים וסובר רבי דת"ק ור"י לעיפובא פליגי וכו' ע"כ.

ר"ל בפ"י ורה"ש וכו' אור"ל ס' גם ביו"ה בעי' כפופים דומיא דר"ה דר"ל אית ליה בקדא כר"י ובקדא פרבון. ואף על גב דרבי קאמר בפ' הפפוי מ"מ דייק לה מדלא קאמר וצריך כפוף או נכפוף ומדקאמר הפפוי ר"ל הפכשים שהם מסתמא כפופים ומ"ש רבי אע"פ שלא נתפרש בתוך תרועה בשופר וכו' מפי השמועה למדו מה תרועת יוכל בשופר וכו'.

הקשה מר"ן הכ"מ למה אמר מפי השמועה הא בגמרא מייתי לה בהיקשא א"נ בג"ש. דברי מר"ן הללו צריכין אצלי תלמוד דמדקאמר א"נ בג"ש דקשיתה גם אגז"ש וא"כ מה תירץ מדברי רש"י שאמר השתא דאיתמר ג"ש למשה מסיני.

מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר וכי יש ג"ש שלא נאמרה למשה מסיני. ואם פוננתו להביא ראיה מדבריו דאחר ג"ש ליכא עוד היקשא והכל נלמד בג"ש.

ויכול לומר מפי השמועה על הג"ש אמאי נקט אי נמי אג"ש. ועוד בלא דברי רש"י מוכרחין אנחנו לפרש פן דאל"כ תקשי קושיות הש"ס דיכול ללמוד הכל מהיקשא או מג"ש ואמאי התנא מתחילה הביא ראיה מהיקשא ולבסוף הביא מג"ש.

ומוכרחין אנו לומר דהפוננה היא דאם לא נאמרה הג"ש. ומאחר שקבלנו הג"ש למשה מסיני הכל למידן ממנה וצ"ע ודוק.

ונראה לי דקושיות אינה אלא אהיקשא ומאי דקאמר א"נ אג"ש פוננתו לומר א"נ למאי דקאמר בש"ס ג"ש מ"מ ללמוד אהיקשא קאי ולא קאמר אג"ש אלא אשאר ומאי מפי השמועה דקאמר אהיקשא וקושיות.

ועוד יש לישיב בדוחק דלא כפי רש"י: הלכה ג' שופר של עכ"ום וכו' וכן שופר של עולה לא יתקע בו ואם תקע יצא שאין בקול דין מעילה. וא"ת נהלא נהנה בשמיעת הקול מצות לאו ליהנות ניתנו ע"כ.

נראה שהוא הפך ממ"ש שאין בקול דין מעילה. ונראה דכוננת רבי היא מתחילה אמר שאין בקול דין מעילה דהיינו להתחייב קרבן מעילה ולבסוף הוקשה לו מ"מ נהנה בשמיעת הקול ואיכא איסורא משום מצוה הפאה בעבירה.

לְכֹה אָמַר מִצְוֹת לְאוֹ לִיְהוָה נִתְּנָוּ: הַלְכָה ד' שׁוֹפֵר שֶׁל ר"ה אִין מְחַלְלִין עָלָיו אֶתִּיו"ט
וְאֶפְיָלוּ בְּדָבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם שְׁבוֹת וְכו' וְאִין עֲשֵׂה דוּחָה ל"ת וְעֲשֵׂה ע"כ. וְכַתֵּב מֶר"ן בַּכ"מ
פִּי' וְחֻכְמִים עֲשׂוּ חִזּוּק לְדַבְרֵיהֶם כְּשֶׁל תּוֹרָה כִּינּוּן דְּלֹא דְחִי מְלֹאכָה דְּאוֹרֵייתָא אַף שְׁבוֹת
דְּדַבְרֵיהֶם לֹא יִדְחָה ע"כ.

וְאֵע"ג דְּפֶסֶק רַבִּינוּ לְקַמֵּן בְּפֶרֶק ב' ה"ו וְז"ל אַע"פ שֶׁהִתְקִיעָה מְשׁוּם שְׁבוֹת וְכו' יָבֵא עֲשֵׂה
שֶׁל תּוֹרָה וְכו' וְהֵכָא קְאָמַר גַּם שְׁבוֹת דְּרַבָּנָן לֹא יִדְחָה שְׁאֲנֵי הֵתָם דְּתַתְּבַטֵּל הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי
וְאִין כַּח כַּח חֻכְמִים לְבַטֵּל עֲשֵׂה דְּאוֹרֵייתָא לְגַמְרֵי אֲבָל הֵכָא תַתְּקִינִים בְּאַחַר וְדוּק: פֶּרֶק
ב' ה"ד הַמְתַּעֲסֵק וְכו' וְכַתֵּב מֶר"ן הַכ"מ וְאוֹלֵי שֶׁהוּא סְבוּר שֶׁכִּינּוּן שְׁאִין אָדָם עוֹשֶׂה מֵעֲשֵׂה
בְּתַקִּיעַת שׁוֹפֵר אֲלֵא הַשְּׁמִיעָה וְאֶפְיָלוּ הַתּוֹקֵעַ עֵינָרוּ אֶתְקִיעָה ע"כ.

פִּירוּשׁ לְפִירוּשׁוֹ וְאֵע"פ שֶׁהִתּוֹקֵעַ עוֹשֶׂה מֵעֲשֵׂה דְּוִמְיָא דְּאֶכִּילַת מִצָּה וְאֵמַאי אֲצִטְרִיף
הַכְּפֻנָה וְלִכְּוֹ אָמַר עֵינָרוּ וְכו': הַלְכָה ו' יו"ט שֶׁל ר"ה שֶׁחֵל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת אִין תּוֹקֵעִין
בְּשׁוֹפֵר בְּכָל מְקוֹם וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתְקִיעָה מְשׁוּם שְׁבוֹת וְכו' ע"כ.

פִּירוּשׁ אִין תּוֹקֵעִין מְדַרְבָּנָן גְּזִירָה שְׁמָא יִתְקַן כְּלֵי שִׁיר כְּמוֹ בְּשַׁבַּת וְכוּדוּמָה. וְהֵכָא מִן הַדִּין
הָיוּ תּוֹקֵעִין וְלֹא אֶמְרִינוּ שְׁבוֹת שְׁמָא יִתְקַן וְכו' דַּא"כ בְּטַלְתָּ מִצְוָה דְּאוֹרֵייתָא לְגַמְרֵי אִם
לֹא מִטַּעַם דְּשְׁמָא יַעֲבִירָנוּ דְּלֹא הָיוּ בִּיטוּל אֲלֵא בְּשַׁבַּת וִיכוּלִין לְקַיָּיִם הַמִּצְוָה בְּחוּל וְדוּק:
פֶּרֶק ג' ה"י הַמְּנַהֵג הַפְּשׁוּט וְכו' וְחוּזָר וּמְבַרֵךְ שֶׁהִתְקִינוּ וְכו'.

כְּתוּב בְּהַגְהוֹת מִיְמוֹנִיּוֹת וְלֹא חִזְקָה בֵּין רֵאשׁוֹן לְשֵׁנֵי וְכו' וְכ"כ רַבִּי שְׁמֻחָה וְאֶפְיָלוּ
הַחוּלְקִים עַל רַש"י הֵינּוּ דְּוִנְקָא בְּקִידוּשׁ אֲבָל בְּתַקִּיעָה מוֹדָה דְּאִין יוֹצֵאִין בְּתַקִּיעָה שֶׁל
אֶתְמוּל וְכו' ע"כ לְשׁוֹנוֹ.

לְכַאוּרָה קִשָּׁה דְּגַם בְּקִידוּשׁ אִימָא הָכִי וְאַחַר הַחִיפּוּשׁ רְאִיתִי דְּבַרְיָהֶם בַּפ' כ"ט מֵהִלְכוֹת
שְׁבַת עֲשִׂירִים וְכַאֵן הֵם עֲנִיִּים וְז"ל וְאֵע"ג דְּקַדְוִשָׁה אַחַת דִּינּוּ עֵינָר קַדְוִשָׁה יוֹם ב' וְכו'
דִּיו"ט א' מִסְפִּיקָא עֲבָדִינוּ לִיה דְּשְׁמָא יָבֹאוּ עֲדִים מִן הַמְּנַחָה וְלִמְעָלָה וְכוּנְנָתוֹ לֹזְמַר
דְּלַעֲנִין קִידוּשׁ הִיָּתָה הַקַּדְוִשָׁה מְאֵתְמוּל דְּעוֹשִׂים ב' קוֹדֵם וְלֹא מְקַרֵי יוֹם תְּרוּעָה אֲלֵא יוֹם
שְׁנֵי וְדוּק: הַלְכוֹת לִוְלָב פֶּרֶק ז' ה"ז כְּמָה נוֹטֵל מִהֵן לִוְלָב א' וְכו' וְשְׁנֵי בְּדֵי וְכו' מְשַׁנָּה
בְּפֶרֶק לִוְלָב הַגְּזוּל (ד' ל"ד) וְפֶסֶק רַבִּינוּ כַּר"ט וּמְפָרְשִׁין שֶׁם בְּגַמְרָא הֵינּוּ טַעֲמָא דַּר"ע
מְשׁוּם דְּכְתִיב כִּפְתַּת וְכו' וְהַתּוֹסֵ' בְּסַנְהֶדְרִין (ד"ד) ד"ה כּוּלְהוּ כְּתִבוּ וְז"ל וַא"ת וְכו' וְכַפ'
לִוְלָב וְכו' מְשׁוּם דְּכְתִיב כִּפְתַּת וְכו' וְהַקְּוִשְׁיָא בְּדַבְרֵיהֶם גְּלוּיָה לְעִין כָּל דַּמְמ"נ אִם מְכַחְשִׁי
לְדַרוּשׁ מְקַרָא וְאִי לֹא מְכַחְשִׁי לְדַרוּשׁ תְּרַוּוּיָהוּ מְקַרָא וּמְסוּרָת.

וְשׁוּב רְאִיתִי מְהַרְש"א שְׁנַדְחַק בְּזָה וְהַנִּיחַ הַדְּבָר בַּצ"ע. וְאַחַר הַחִיפּוּשׁ וְיִמְצָא כְּתוּב בְּסֶפֶר
יְבִין שְׁמוּעָה לְמַהֲרִי"ש אֶלְגָּאזִי ז"ל שְׁנַדְחַק גַּם הוּא בְּדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת הַלְלוּ וְפִי' דְּבַרְיָהֶם
בַּד"א.

וּמ"ש וְנִרְאָה דְּדוּוֹקָא וְכו' הוּא שְׁנוּיָא אַחְרֵינָא לְתַרְזַן גּוֹשְׁיֵיתָם הַא' אֲבָל לַר"י ו' בְּרוּקָ'
לֹא מְכַחְשִׁי דִּישׁ לְקַיָּיִם שְׁנִיָּהֶם דַּא' לְלוּבָב וְאַחַד לְמַזְבֵּחַ וְכוּן דַּעַת ר"ע וְדַרְשׁ מְקַרָא וּמְסוּרָת
אֲבָל לְכַאוּרָה קִשָּׁה דְּזָה הַפֶּד דְּבַרְיָהֶם מַמ"ש בְּפֶרֶק כָּל שְׁעָה וְז"ל דְּכּוּלֵי עֲלֵמָא מוֹדוּ
דְּדַרְשִׁין מְסוּרָת מְשׁוּם דְּסְמְכִינוּ אַקְרָא פְּרִי עֵץ הַדָּר דְּלֹא מִשְׁמַע אֲלֵא חַד וְי"ל דַּאֵה"נ
דְּלַגְבֵי לִוְלָב לֹא דְרָשִׁין אֲלֵא מְסוּרָת וְדוּקָא לִוְלָב א' דְּסְמְכִינוּ אַקְרָא פְּרִי עֵץ הַדָּר אֲבָל

לגבי מזבח ליפא סמיכות אלא דקשה לדבריהם להאי תירוץ פתרא אמאי קחשיב ר"ש
וקא לא מכחשי אהדי דומסורת אצטריף לסופה תחת סו' כמ"ש הם עצמם במס' סופה
דלא לחנם נכתב המסורת ולדברי מוהר"ש דקאמר לאו שנויא הוא ניחא דתלמודא דידן
כר"ל ודוק: והואיל ואתו לידן דברי התוספות אלו נימא בהו מילתא עמ"ש בריש
דבריהם ונראה דדוקא הקא וכו' לאו תירוץא הוא אלא מילתא באנפי נפשה דלא תקשי
דבריהם אדבריהם פדמפרשי ואולי דהא הכי מרבי ור"ש וכו' בתתיכה וכו' משום דמאנה
פתיב וכן משמע מדבריהם במ' סופה (ל"ה) הונוכרה שם הפירכא הנז' אבל קשה לי על
דבריהם דמנא להו דר"ש מחייב בתתיכה אחת עד שהנצרכו דדריש מקרא ומסורת וקא
בפרייתא לא קאמר אלא אכל ספק חלב ויכולני לומר היינו בתתיכה מב' חתיכות וכן
פסק הרמב"ם ו"ל בתתיכה מב' חתיכות אבל בתתיכה א' יכול אני לומר דאית ליה לר"ש
דפטור.

ואפשר לומר דההכרח הוא משום דמצאו מפניש בדברי ר"ש ור"ע היכא דלא מכחשי
דרשינו מקרא ומסורת כמו עני ועוני בבגדו בבגדו ואם פן מוכרח אתה לומר בפירק
ספק אכל דלא מכחשי דרשינו מקרא ומסורת ודוק: ואחר החיפוש וימצא פתוב בברייתא
אחרת.

ונו"ל תנו רבנן היו לפניו שני חתיכות וכו'. בא נכרי ואכל את הראשונה ובא ישראל
ואכל את השניה פטור ור' מחייב תסתיי' מהכא דר' אית ליה אפי' בתתיכ' א' אבל יכולני
לדחות דשאני התם דמקודם היו שני חתיכות והוקבע איסורא אבל אם היתה מתחילה
חתיכה א' דוקא מנא להו דחייב עליה קרבן אשם לר' ולר"ש ולר"ע: ומ"ש באותו דבור
ואפשר לקיים שניהם וכו' לחייב בשניהם וכו' והמסורת לחייב וכו' לכאורה יש לדקדק
דגם בסופות ובספת יש לקיים שניהם שפא המקרא דבסופות לחייב בארבעה דפנות
ומסורת בא אפילו לג' דפנות ומכ"ש ד' ושניהם מתקיימין.

ואפשר לומר דלא דמי דיש לחלק ביניהם דשאני מצות ומצוות מקולא לחומרא אבל
בסופות ובספת מחומרא לקולא והו"ל מכחשי ודוק: הלכה ח' פמה שיעור אורח פל מין
וכו' לולב וכו' פתב הרב המגיד משנה וקאמר ר"י אומר שמואל שיעור הדס וכו'
ור"י אומר אפי' שדרו של לולב וכו' ומבואר שם עוד דלר"י וכו'.

הנצרך להוסיף ומבואר שם עוד משום דנראה מוכן מדבריו הראשונים דרבי אית ליה
דאין צריך לקמן בדברי' ו"ל ותתי קמ"ל בתחילת ההלכה פתב לולב אין פחות מד'
טפחים ואם אגד לולב צריך שדרו וכו' ומדברי הגמרא משמע דקאמר ר"י שדרו וכו'
היינו פשהו אגודין ומנ"ל דקאמר פמה שיעור לכה הנצרך הרב להוסיף שם עוד וכו'
ודוק:הלכות קדוש החדש פרק ד' ה"ב על ג' סימנים מעברין את השנה על התקופה ועל
האביב וכו' אם תהיה תקופת ניסן ב"ו בניסן או אחר זמן זה וכו' ועל סימן זה סומכין
ואין חוששין לסימן אחר וכו' והראב"ד ו"ל השיבו ונו"ל הא ליתא וכו' ואי משום ההיא
דשלח ליה רב הונא פי משכת תקופת טבת עד ט"ז בניסן עבריה להיא שתא התם
בתקופת טבת וכינן דמשכה עד ט"ז בניסן משכה תקופת תמוז עד אחר החג ואמטו להכי
מעברין משום דבעינן אביב בתקופת ניסן תו בעינן החג בתקופה חדשה וכי קתני

בְּבְרִייתָא על אַחַד מֵהֶן אִין מְעַבְרִין בְּתַקוּפַת תְּשַׁרֵי וְכִינּוּ דְאִיכָא אָבִיב כְּתַקְנוּ אִין מְעַבְרִין
עַל הַתְּקוּפָה לְבַדָּה דְלֹא דְחִינּוּ תַרְתֵי מִקְמֵי חֲדָא עכ"ל.

מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי דְמֵאֵי דְקָאָמַר רַב הוּנָא דְכִי מְשַׁכָּה עַד ט"ז בְּנִיסָן הֵינּוּ עַד וְעַד בְּכָלְל
וְנִפְלָה תְּקוּפַת נִיסָן יוֹם ט' דְהִשְׁתָּא תְּקוּפַת תַּמּוּז מְשַׁכָּה עַד כ"א עַד וְעַד בְּכָלְל וְתַקוּפַת
תְּשַׁרֵי יוֹם כ"ב וְלִיכָא מְקַצַת הַחֶג וְלַכְּף מְעַבְרִין מְשׁוּם דְאִיכָא תַרְתֵי מְשׁוּם הָאָבִיב וּמְשׁוּם
תְּקוּפַת תְּשַׁרֵי וְלַכְּף הִשְׁיֵיג עַל רַבֵינוּ דְכָתַב אִם תִּהְיֶה תְּקוּפַת נִיסָן בְּיוֹם ט"ז מְעַבְרִין
דְהִשְׁתָּא תְּקוּפַת תְּשַׁרֵי נוֹפְלַת בְּיוֹם כ"א בְּתְשַׁרֵי וְאִיכָא מְקַצַת הַחֶג וְאִיכָא עַל פִי דְלַפְעָמִים
אִפִּי כְּשֶׁנּוֹפְלַת תְּקוּפַת נִיסָן בְּיוֹם ט"ז נוֹפְלַת תְּקוּפַת תְּשַׁרֵי בְּיוֹם כ"ב כְּגוֹן אִם נִפְלָה בְּיוֹם
י"ו בְּתַחֲלִילַת הַיּוֹם אוֹ בְּחֻצֵי הַיּוֹם כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹ מִכָּל מְקוֹם כְּשֶׁנּוֹפְלַת בְּלִילָה תְּקוּפַת
תְּשַׁרֵי אֵינָה נוֹפְלַת אֲלֵא בְּיוֹם כ"א וְלִיכָא אֲלֵא חֲדָא וְהַתְּנִיָא בְּבְרִייתָא עַל שְׁנַיִם מְעַבְרִין
וְעַל אַחַת אִין מְעַבְרִין זֶה כְּנֹנֶת הָרֵא"ב דְ: אָבֵל דְעַת רַבֵינוּ אֵינּוּ כֵן בְּפִירוּ' דְשְׁמַעְתָּא
וּמֵאֵי דְקָאָמַר דְכִי מְשַׁכָּה עַד ט"ז בְּנִיסָן הֵינּוּ עַד וְלֹא עַד בְּכָלְל וְתַקוּפַת תְּשַׁרֵי נוֹפְלַת
בַּכ"א בְּתְשַׁרֵי וְכַדְעַת אַחֲרִים דְאִית לֵהוּ מְעַבְרִין עַל תְּקוּפַת נִיסָן לְבַדָּה דְמְסִייע לֵהוּ קְרֵא
שְׁמוֹר אֶת חֲדָשׁ הָאָבִיב כְּדַפְּי' רַש"י בְּש"ס ר"ה וְהֵיא בְּרִייתָא אֶפְשָׁר לֹאמַר דְפְּלִיגָא
כְּדְמִשְׁמַע מִפְּרַש"י.

אִי נְמִי כְּדַפְּיֶרְשׁוּ הַתּוֹס' דְהֵיא בְּרִייתָא בְּתַקוּפַת תְּשַׁרֵי וְלֹא פְּלִיגָא וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי
הַתּוֹס' בְּש"ס דר"ה כְּדַפְּי' רַש"י וְכ"כ רַש"י דְמֵאֵי דְקָאָמַר דְכִי מְשַׁכָּה עַד ט"ז הֵינּוּ עַד
וְלֹא עַד בְּכָלְל וְכ"כ הַתּוֹסְפוֹת בְּש"ס הֵקָא אָבֵל בְּש"ס דר"ה כְּתַבּוּ לְהַפְּךָ כְּמוֹ שְׁהֵבִין
הָרֵאָב"ד.

וְנִרְאָה דְמַה שְׁהַכְּרִיחוּ לְהָרֵאָב"ד לְהֵבִין כֵּן הוּא מְשׁוּם דְקִשְׁיָא לִיהּ מֵאֵי שְׁנֵא דְכוּלְהוּ נְפָקֵי
מִקְרָאֵי כְּמוֹ שְׁהַקְּשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת. וְאֶפְשָׁר דְרַבֵינוּ סוּבַר דְשִׁאֲנֵי תְּקוּפַת דְנִיסָן דְכָתִיב בָּהּ
לְשׁוֹן שְׁמִירָה הַקְּפִיד בָּהּ רַחֲמָנָא בְּיוֹתַר וְלַכְּף אִפִּי לְחוּדָה מ"ע.

אֲלֵא דְקִשְׁיָה דְאֵמֵאֵי רַבֵינוּ לֹא הִזְכִּיר בְּלִשׁוֹנוֹ לְשׁוֹן הַזֶּהב תְּקוּפַת תְּשַׁרֵי וְהוּ"ל תְּקוּפַת
תְּשַׁרֵי בְּהַדֵי תְּקוּפַת נִיסָן וְהָא כְּדֵאִיתָא וְהָא כְּדֵאִיתָא וְרֵאִיתִי לְמוֹהַר"י עֵינֵיאֵשׁ ז"ל בְּסִפְרוֹ
שְׁכַתְב דְרַבֵינוּ ס"ל דְקִי"ל כְּאֲחֵרִים דְלֹא חִיְיָשִי לְתַקוּפַת תְּשַׁרֵי דְלֹא דְרָשִי חֶג הָאָסִיף כְּמוֹ
שְׁפִי הַתּוֹס' לְדַעַת רַש"י ז"ל וְדוּק: וְחֻזָּה הַגִּיט לְהַמְפָּרֵשׁ עַל הַרְמַב"ם שְׁפִירֵשׁ שֵׁם אִם
יְתַאֲחַר הַתְּקוּפָה עַד י"ו בְּנִיסָן יוֹדַע שְׁנַתְּאֲחַר בְּיִשׁוּל הַתְּבוּאָה וְיִתְכַן שְׁלֵא יִמְצָא שְׁעוּרִים
לְהַקְרִיב מֵהֶם הָעוֹמֵר לְפִיכָף תְּלוּ הַתְּקוּפָה בִּי"ו בְּנִיסָן.

וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְהַמְפָּרֵשׁ הַקְּשָׁה לוֹ הַקְּוִשְׁיָא שְׁהַקְּשָׁה הָרֵאָב"ד עַל רַבֵי וְלַכְּף הַנְּצַרָּה
לֹאמַר אִם יְתַאֲחַר הַתְּקוּפָה עַד י"ו בְּנִיסָן יוֹדַע שְׁנַתְּאֲחַר בְּיִשׁוּל הַתְּבוּאָה וְנִמְצָא שְׁהֵם
שְׁתִימִים וְלַכְּף מְעַבְרִין אָבֵל אַחַר הָאֲמַת דְמֵאֵי דְקָאָמַר לְפִיכָף תְּלוּ הַתְּבוּאָה בִּי"ו בְּנִיסָן
דְבְּרֵי אֵינָם מְדוּנְיָקִים אִם כְּנֹנֶתוֹ לֹאמַר לְאִפּוּקֵי אִם נִפְלָה קוֹדֵם אַרְבַּעָה עָשָׂר פְּשִׁטָּא
דְאִין מְעַבְרִין דְלִיכָא שׁוּם חֲדָא וְאִם כְּנֹנֶתוֹ לֹאמַר לְאִפּוּקֵי אִם נִפְלָה בַט"ו הָא קָאָמַר בְּש"ס
דְמְעַבְרִין לְאֲדָר: וְרֵאִיתִי לְתוֹסְפוֹת בְּסִנְהֶדְרִין (ד"ג ב') ד"ה שְׁמוֹר וְכו' שְׁכַתְּבוּ וְהָא
דְאִמְרִינּוּ כִי חֻזִית דְמְשַׁכָּא תְּקוּפַת טַבַּת עַד י"ו בְּנִיסָן וְכו' עֵי"ש נִרְאָה לִי דְקִשְׁיָא לֵהוּ עַל
מֵאֵי דְקָאָמַר יוֹם תְּקוּפָה גוֹמַר וְהָא אִמְרִינּוּ דְכִי מְשַׁכָּה תְּקוּפַת טַבַּת עַד י"ו מִשְׁמַע וְנִפְלָה

תקופת ניסן עד י"ז נאי יום תקופה גומר אפי' נפלה ביום י"ו מעברין משום דיום תקופה גומר ולקב' פתבו אפילו נופלת ביום י"ו.

ומאי דקאמר עד יום י"ו היינו עד ולא עד בכלל וכן לרש"י מפרשים פה וכמ"ש רש"י גופיה בשלהי ר"ה: עוד פתבו התוס' ומיהו התם קשה למה לי טעמא וכו' משמע דהקא לא תקשי למה לי טעמא ואמאי והא גם הקא נמי קאמר טעמא משום אביב של תקופה שיהיה בחידושה של לבנה ומלמעלה למטה קא חשיב ותיפוק ליה משום תקופת תשרי וי"ל דא"כ היינו ר"ש או ת"ק אלא דקשה דבכלל דבריהם דבריו: עוד פתבו התוספ' ולפי' ר"ת אחי שפיר וכו' ותפול תקופת תשרי בעשרים בו וכו' ע"כ ר"ל לר"ת דקאמר לעיל דלא חיישי אחרים לאד"ו דעבר יום אחד ותפול תקופת תשרי ב' בו אם לא מהאי טעמא של תקופה בחידושה של לבנה אבל לפי' רש"י דפירש לעיל דאחרים חיישי לאד"ו קשיא מאי דקאמר ונפלה בתחיל' הלילה וכו' משום דכי נפלה בתחילת הלילה או בתחילת הלילה נופלת תקופת תשרי בכ"ה ואין צריך לעבר משום תקופת תשרי אבל אם נפלה בתחיל' היום נופלת תקופת תשרי בכ"ב בו וצריך לעבר משום תקופת תשרי: עוד פתבו בסוף דבריהם אף ע"ג דתקופת תשרי וכו' עי"ש ר"ל דלא חיישינן לתקופ' תשרי דקימ"לן פאחרים דלא דרשי חג האסיף כדפירשתי דבריהם בסוף ולא מעברין אלא משום שמור את חדש שיהיה בחידושה וכו' ולקב' אם משכה עד י"ו מעברין אבל אם נפלה בחמיסר אין מעברין אפילו נופלת בתחיל' היום או בתחילת היום דהשתא נופלת תקופת תשרי בכ"א בו ויום תקופה גומר דאזלי לשטתיהו פדלעיל והתחלה היא ביום כ"ב וליכא מקצת החג דלא חיישינן לתקופת תשרי אלא מעברין לאדר כדי שיהיה האביב בחידושה של לבנה אף על גב דתקופת תשרי נופלת בכ"א בו דהא מעברין בקייטא חד ירחא חסר טפי מכסדרן כמ"ש לעיל דחיישינן לאד"ו ולא חיישינן לתקופת תשרי: הלכה י"ג יש לב"ד לחשב ולקבוע ולידע וכו' אבל אין אומרים שנה פ' מעוברת אלא אחר ר"ה הוא שאומר שנה זו מעוברת וכו' ע"כ הכי איתא במסכת סנהדרין (די"ב) ת"ר אין מעברין את השנה לפני ר"ה וכו' וקשיא לן בגנוה ויהי מצי מעברי אלא דאף ע"ג דידעינן חשבון התקופה מ"מ לא ידעינן באביב ובפי' האילן אם מתאחר בישולם או לא ואמרין לעיל בגמ' על ב' מהם מעברין ועל א' וכו' וז"ל דהכי קאמר אין מעברין את השנה לפני ר"ה ואחר שיגיעהזמן וכו' האביב ופירות האילן בזמן מודיעין לבני.

הגולה וקמ"לן דאין מעברין וכו' משום דחיישינן שמה מתאחר האביב ופי' האילן וצריך לעברו וחיישינן שמה יש שכחה בדבר נאתו לזלזולי בחמץ ולפני ר"ה דקאמר לאו דווקא אלא דאפי' אחר ר"ה אין מעברין אלא באדר ואידי דבעי למימר בסיפא אחר ר"ה נקט ברישא לפני ר"ה ודווקא העיבור אבל החישוב מחשבינן כדמשמע בש"ס בסמוך והיינו דקאמר רש"י אין יושבין לעיין ולומר אלא דקשיא לי לפי' זה אמאי מפני הדחוק אין מעברין קודם ר"ה דהא לית ליה אין מעברין משנה לחברתה.

וי"ל קצת דמ"מ ליכא שכחה כ"כ: ומסיים שם בגמרא אימתי רגילים לעבר וכו' ויש לדקדק מאי קאמר אימתי רגילים מאי רגילות איכא והא אין מעברין אלא מפני הדברים הנז' לעיל ואם בערב שפת מעברין בלא הנד' דברים הו"ל למנותם שם הנד' דלעיל ואם פוננתו לומר דקשרואין שצריכה שביעית לעבר או מוצאי שביעית רגילין לעבר ע"ש

מהיכן ידע דצריכה שביעית לעבר עד דמעברין ע"ש במקומה דאע"ג דינדעי התקופה לא ידעי האביב ועוד דאמרין לעיל אין מעברין משנה לתברתה ופירש"י שם אם השנה הבאה צריכה לעבר אין מעברין וכו' ואם פוננתו לומר היינו בשאר שנים הו"ל לפרש וי"ל בדוחק דהו"ל בריתא פליגא וס"ל דמעברין אפילו התקופה בלא אביב ולפ"ז מתנישב מ"ש לעיל ומדברי רש"י לקמן משמע דע"י התקופה יודעין זמן האביב והשתא מתורץ מה שהקשינו לעיל ואחר זמן ראיתי בתוספות ר"ה דמעברי' אתקופת טבת לחוד אם משקה עד ט"ז בניסן מעברין ומתניתא דידן בתקופת תשרי והשתא תתנישב הסוגיא כולה: הלכה י"ד הגיע יום ל' באדר וכו'.

לא יעברו אותה כלל וכו' ואם עברה ביום ל' של אדר ה"ז מעוברת באו עדים וכו' הרי אלו מקדשין וכו' הכי איתא בפ"ק דסנהדרין (די"ב) עברה מאי עולא אמר אין מקדשין וכו' יעו"ש בסוגיא.

וכוננת עולא אבל אם עברה מעוברת. אבל קשה לי דמי הגיד לו לש"ס דמאי דקאמר עולא אין מקדשין היינו ביום שלשים דילמא עולא קאמר אם עברה ביום כ"ט ואם תשיבני דעולא קאי אדשמואל ולא להתיר הספק שיש בדברי שמואל הו"ל למימר בפשיטות מעוברת ואם תשיבני דמלתא אגב אורחיה קמ"ל הו"ל לאם קידשוה אינה מקודשת אבל השתא הניח לנו מקום לטעות כדאמר בש"ס.

ואי לא מסתפינא מחברינא הייתי אומר פוננת הש"ס כמו שפ"י בה"י דתרי לישני נינהו ונסתפק הש"ס בדברי שמואל ובאגב נסתפק בדברי עולא ודברי עולא לא קאי אדברי שמואל ומשני רבא אמר בטל העיבור.

ר"נ אמר מעובר ומקודש ולהאי פירוש' אתי שפיר לרבה דהוצרך חזקיה לבקש רחמים משום דאפי' בדיעבד אינה מעוברת ולר"ן משום דאין מעברין לכתחילה אבל לפי קמא קשה לרבא למה חזקיה בקש רחמים משום דעבר וקידש ולר"ן משום דאין מעברין לכתחילה אלא דדוחק הוא לומר דבקש רחמים משום דלכתחילה אין מעברין כדפירשנו: אבל קשייא לי מאי האי דקאמר ר' נחמן מעובר ומקודש דמלת מקודש תפלה היא דהו"ל למימר מעובר לחוד דכשתאמר מעובר ודאי מקודש וכשתאמר אינו מעובר אינו מקודש לפי דפיר' מקדשין לשם אדר שני ואפשר לומר דר"ן בא לומר דמקדשין לכתחיל' ולכך קאמר מקודש לרמזו לנו דמקדשין לכתחיל' ואפשר לומר דהיינו טעמא דרבינו דפסק דאם באו עדים ביום ל' דמקדשין משמע מקדשין לכתחילה והוא הפך הש"ס דהא בהדיא קאמר עולא אמר אין מקדשין ור"ן קאמר מעובר ומקודש בדיעבד: וחסה הוית להרב זבחי השלמים למוהר"ם גלאנטי ז"ל שהקשה על רבי' דפסק דמקדשין לכתחיל' והוא הפך הש"ס ותי' הוא ז"ל דמאי דקאמר הש"ס אין מקדשין היינו אם לא באו עדים ביום ל' אלא אחר ד' או ה' ימים והם כבר עברו את השנה ביום ל' והשפימו בנשף ביום ל"א ועברו את החדש ואחר מכן באו עדים ואמרו שראו החדש בליל ל' כגון שהיו בארץ רחוקה בהיה קאמר בש"ס אין מקדשין ר"ל דאין חוזרין ומקדשין החדש יום ל' אלא מניחין הענין כדמקרא דהחדש מעובר ומנין מיום ל"א דאי מקדשין יום ל' מן הלילה כבר נראה הלבנה לשם ניסן ואינו יכול לעשותו אדר.

והרמב"ם דקאמר מקדשין לכתחילה היינו אם באו עדים ביום ל' אחר שעברו השנה והיינו דקאמר מקדשין את החדש ביום ל' ובזה קאמר אין מעברין את החדש לשום צורך והיכא דבאו עדים אחר ל' יום אין מקדשין והניחו החדש מיום ל"א כמו שהיה והיינו דקאמר בש"ס מעברין החדש לצורך פי אין לה צורך גדול מזה יעו"ש:.

ולפי דבריו מלת מקדש מדויקת דהיינו מקדש מיום שלשים אם עברו וקודשו פדברי העדים שאמרו שראו הלכנה בליל ל' אלא דקשינא לי אמאי דקאמ' אם באו עדים אחר ד' או ה' ימים אין מקדשין דמן הלילה כבר נראית הלכנה לשם ניסן ואינו יכול לעשותו אדר דא"כ גם כשבאו ביום ל' אין מקדשין דמן הלילה נראית הלכנה לשם ניסן.

ואם תשיבני אין מעברין לשום צורך וגם אם באו אחר ל' מקדשין יום ל' דאין מעברין אלא לצורך ועוד דלפי דבריו מאי פשיט ממלתיה דעולא דאנן קיימי ביום ל' ומלתיה דעולא היינו אחר ל' אבל ביום ל' מקדשין לכתחילה ומיהו הא לא תקשי לה דמפל מקום ילפינו מדיוקא דקאמר דביום ל' מקדשין מכלל דאם עבריה מעוברת ועוד לפי דבריו רבינו השמיט המצאת הש"ס ולא כתב לן אלא דברים היוצאים מדיוקא ודוק: בס"ד חידושים על הרמב"ם חלק שני הלכות אישות פרק ג' הי"א האב מקדש את בתו שלא לדעתה כל זמן שהיא קטנה וכן פשהיא נערה רשותה בידי וכו' משנה ריש פ' האיש מקדש ד' מ"ג דתנן התם האיש מקדש את בתו פשהיא נערה בו ובשלוחו וכו' עיי"ש נדרשתי לאשר שאלוני בענין קדושי קטנה אחת בת ה"ר ישועה שקרון שקדשה ה"ר יצחקאדרעי בשחוק וקלות ראש על ידי אביה הנזכר שחטף אביה הנז' להרב יצחק הנז' והיה כמצחק בעיניו לאמר לו תן לי פורים שלי שפבר אמרת לי בב"ה שיתן לי פורים ולזה חטף מידו סוף מה והם עסוקים בשחוק ודברי הוללות זה עם זה ונמצא עמהם עד אחד ואמר העד הנז' להר"י הנזכר הנז' לו המעות בידי ותאמר לו הרי הם קדושין על בתו אז ענה הר"י הנזכר ואמר לה"ר ישועה הנז' ראהום קדושין עלא בנתה והעיד העד הנז' דבשעה שאמר לו הר"י הנזכר ראהום קדושין עלא בנתה גאובו הר"ר ישועה הנזכר וקאלו ואנא נציב אביר מנה אבל הר"ר ישועה הנז' הכחישו בפניו ואמר לו שהוא לא דבר מאומה אלא שהעד עצמו הוא שאמר דבור זה והנא יציב אביר מינה והמה עדיין עסוקים בשחוק וקלות ראש בדברים אלו ועמד העד הנזכר ואמר להם אתם מדברים דבר זה בשחוק ועכשיו בדינא ודייני ויאמרו לכם שהם קדושין גמורים ענה הר"י הנז' ואמר לה"ר יצחק הנז' נחנא ראנא נטחכו ונלעבו חתא לדאבא די ראנא נצירו פלקדושין דצאח לאיא פוייא ראהוא לראמה ורמאלו לרהמו עד כאן חתם העד הנזכר עדותו ועכשיו שגדלה הבת הנזכר והגיעה לפרק בתולה נשאת נפשם לשאול הגיעה אי מקרו קדושין או ספק קדושין וצריכה גט או לא דלא מקרו קדושין יורנו המור' לצדק' ושכמ"ה: תשובה לענד"ן דבר פשוט הוא דהקדושין אלו אין בהם ממש והבת הנז' אינה צריכה גט מארבע טעמי חדא רעותא היא משום דחסר תיבת לי דאפילו אם אמר לה הרי היא מקודשת כתי' תז"ל ולא אמר לי לא הוו קדושין ואינה צריכה גט והיא גמרא ערוכה בש"ס קדושין בפ' קמא ופסקוה עמודי ההוראה כולהו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והרמב"ן והרשב"א והטור והר"ן עיינו ב"י בסימן כ"ז ופסקה מר"ן בקצר בסימן כ"ז סעיף ד' וז"ל אמר לה הרי את מקודשת ולא אמר לי אינה מקודשת וכו' ע"ש.

רעותא שנית היא שלא אמר לו לשון המוכיח מניה שהוא מקדש האשה הנז' דלשון ראהום קדושין עלא בנתה לא משמע מניה שהוא מקדשה דיכולני לומר לצורה בתו כדי שתתקדש אחר פן לאחר כמ"ש הרב' בסימן הנז' בשם רבו מהר' בירב בשם הרב דוראן ונ"ל קח טבעת זו קדושין על בתה שאינו כלום שאינו מוכיח בדברים אלו שהאשה הוא מקדש וכתב עוד בתשובה דבעינן שיאמר לשון המוכיח להבא וכו' יע"ש ופסקה מור"ם בסימן הנז' סע"ה ונ"ל וצריה שיאמר לה לשון המוכיח להבא כגון הרי הן קדושין או קדושין יהיו אבל אמר הן קדושין לחוד אינו כלום וכו' יע"ש והנדו"ד מגרע גרע דאית בה תרתי דאינו מוכיח במה שאמר לו קדושין עלא בנתה שהוא מקדשה ועוד שהלשון קדושין עלא בנתה אינו מוכיח שהוא להבא ומשמע לשון עבר ראהום כבר והוא מגרע גרע מן הלשון דקאמר קח טבעת זו וכו' וקאמר הרב דוראן ונ"ל דלא מקרי להבא ואע"פ דכתב מור"ם ויש מחמירין ואומרים דהוה קדושין אפילו חסר תי' לי דמשום חומרא דעצרות יש לחוש לדבריהם היינו דוקא אם אמר לשון מתקן כתי' חז"ל הרי את מקודשת וחסר תי' לי בהא אמרו יש להחמיר וצריכה גט אבל בגדון דידן דאיכא טענתא אחריתי דקאמר ליה לשון זה ראהום קדושין עלא בנתה דאין הלשון מוכח שהאשה הוא מקדש וגם אינו להבא דלשון ראהום קדושין עלא בנתה משמעוטיה לשעבר יודו בפה מלא דלא הוה קדושין: וכן ראיתי להרב ב"ש ס"ק י"ד שכתב ונ"ל אבל יש מחמיר וכו' ואפילו לדעת המחמירין מ"מ אם יש רעותא עוד או היכא דאינו אלא ספק קדושין אפילו אם היה אומר לי מקילין ע"ש: איברא דראיתי להרב ח"מ ס"ק ט"ו ונ"ל לשון המוכיח להבא וכו' שאינו מוכיח בדברי אלו שהאשה הוא מקדש כלומר שמא מקדשה לאחר והוי כמו שאינו אומר לי וכו' יע"ש.

ולא ידעתי אכנה. מאי האי דקאמר ומפרש דברי הרב דוראן ונ"ל שמא מקדשה לאחר והוא פירש דבריו בפירוש שאינו מוכיח בדברים אלו שהאשה הוא מקדש דמשמע מלשוננו דאינו לשון קדושין כלל והוא מפרש שמא מקדשה לאחר והוי כאינו אומר לי דמשמע דלשון קדושין הוא והוא מקדש' אלא שאינו ניכר אם מקדשה לעצמו או לאחר ואם יפרש בדברי הרב דוראן ונ"ל שאמר שאינו מוכיח וכו' שהאשה הוא מקדש פירוש לעצמו מאי קמ"ל הר"ד והוא ש"ס ערוף וכבר קדמוהו הפוסקים דאם חסר לי אינו כלום ואפילו אמר לשון מתקן הרי את מקודשת והל"ל דלא הוה קדושין משום חסרון לי כלשון הש"ע והפוסקי' ומאי קאמר שאינו מוכיח וכו' שאשה מקדש אלא ודאי פוננת הרב דוראן ונ"ל לומר דבלא חסרון לי אין הלשון מוכיח שהאשה מקדש ואפ"י אם הוסיף תי' ממני והיא כמו לי אעפ"ך לא מוכח ואף ע"פ שלא הזכיר בלשוננו אלא קח טבעת זו על בתה מוכרח אמה לומר דכוננתו פה פדכתבנא דאינו לשון קדושין דמוכח מניה שהאשה הוא מקדש אפילו בלא חסרון לי ועוד מאי האי דקאמר והוי כאינו אומר לי משמע דאפילו אמר לי הוי כאינו אומר וא"כ לאו רישיה סי' ולאו סי' רישיה נאי לא מסתפינא אני אומר דטעות סופר נפל בדבריו דפי' ואמר כלומר שמא מקדשה לאחר וצ"ע: רעותא ג' היא מטעם דהוי שתיקה דלאחר מתן מעו' ולאו כלום הוא דאחר שחטף המעו' ובאו לידו בתורת גזל אמר לו ראהום קדושין עלא בנתה ושחק האב לא הוה קדושין כמ"ש מר"ן סימן כ"א ס"ד ונ"ל גתן לה פקדון ואמר לה פנס פקדון זה וכו' ואם אחר שנטלתו בתורת פקדון אמ"ל הרי את מקודשת לי בו ושתיקה אינו כלום יע"ש.

הרי מפורש יוצא בדבריו דשתיקה דאחר מתן מעות לאו פלום הוא ואין לחלק בין אם באו לידה בתורת פקדון או בתורת גזל וכ"כ מור"ם שם ונ"ל אשה שחטפה מעות מאיש אחד ובקש ממנה שתחזירם לו ולא רצתה ואמ"ל הרי את מקודשת לי בהם ושתיקה והתחזיקה המעות לא הווי קדושין דהוי שתיקה דלאחר מתן מעות ולאו פלום הוא ואף על פי שהעד מכחישו ואמר שענה אבי הבת ואמ"ל אָנא נציב אביר מנף מ"מ ליפא אלא עד אחד וע"א בהכחשה פמאן דליתיה דמי ולא הווי קדושין: רעותא ד' היא מאחר דקדושין הווי בע"א והיא גמרא ערוכה בקדושין בפירק האומר אמ"ר נחמן אמר שמואל המקדש בע"א אין חוששין לקדושיו ופסקוה גדולי ועמודי ההוראה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והרמב"ן והרשב"א והטור ופסקה מר"ן בשלחנו הטהור סי' מ"ב סע"ב ונ"ל המקדש שלא בעדים ואפילו בע"א אינם קדושין ואפילו אם שניהם מודים בדבר וכו' יע"ש משום דאין דבר שבפירושה פחות משנים ואפילו לדעת הסמ"ג דמחמיר ואית ליה המקדש בע"א הווי קדושין והביא דבריו מור"ם שם היינו היכא דליפא הכחשה ושניהם מודי' כמ"ש מור"ם שם אבל אם אחד מכחיש העד אין לחוש יע"ש.

שפירש כף הרשב"ץ לדעת הסמ"ג דמחמיר והכא בגדון דידן הוכחש מפי אבי הבת שאמר שלא דיבר מאומה אלא שתק ולדבריו לא הווי קדושין דהוי שתיקה דאחר מתן מעות לאו פלום הוא ואע"פ שהמקדש הוא מודה לדבריו מקרי הכחשה כמ"ש מור"ם אבל אם אחד מכחיש העד אין לחוש דהוי עד אחד בהכחשה ועוד דבלאו האי טעמא דהכחשה מאחר דאיכא ריעותי אחרוני בהצטרף פולהו לא הווי קדושין אפילו ליש מחמירין: נקטינן מכל הני מילי מעליה' דכתיבנא דקדושין אלו לא הווי קדושין ולא צריכה גט לכל הדעות פולם ומי שחותרמו אמת יצי' משגיאות וינחננו במעגלי צדק ואמת: הלכה י"ד היתה הבת ספק בוגרת בין שקדשה אביה שלא לדעתה בין שקדשה היא עצמה שלא לדעת אביה הרי זו מקודשת מספק וכו'.

אירע מעשה בנערה אחת שקבלה קדושין מבחור אחד בעד החלון נשקפה לעת ערב וקבלה קדושין שלא ברשות אביה והנערה הנז' לפי קול בני אדם קלא דלא פסיק ששנותייה מספר הסמוך לט"ו שנים.

וגם אביה מסיח לפי תנמו שהיא בת י"ג שנים ויש מי שאומרים והם מלמדים עליה זכות שעדיין עומדת בתוך ששה חדשים שבין נערוה לבגרות באופן שזה אומר בכה וזה אומר בכה ובשעת קבלת הקדושין מהבחור הנזכר העמיד עמו ב' עדים ודיבר עמה בלשון ספניול ואמר לה אם תרצה לקבל הקדושין ממני הרי העדים עומדים עכשיו והשיבה ואמרה הנערה הנז' אני רוצה בכך ואמר לה תן לי הטבעת שלי שנתתי לה מקודם ותכף הוציאה לו הטבעת של זהב וראוהו העדים ואמר לה מה שמך ואמרה לו אני פלונית ומה שם אביך אמרה לו פלוני ומה שם אמה אמרה לו פלונית ונתן לה הקדושין בידה ואמר לה הרי את מקודשת לי בטבעת זו כד"מו והעדים ראו פניה בשעה שהיה מדבר עמה ונתן לה קדושין וגם היא ראתה פניהם וכל אחד הלה לזכרו למחר בא אביה ושידכה עם בחור אחר ויהי כשמנע הבחור הראשון שנסתדכה עם בחור אחר עמד וערער ולקח עדי הקדושין עמו והלה אצל שני תלמידי חכמים וכתבו לו קבלת עדות לאחר האיום והגזום ובעדות גמורה בפני היכל הקדש וזה עדותם שהבחור הנז' אמר להם תבואו עמי

למקום אחד לצרכי והלכו עמו עד אצל החלון והקיש על הדלת וצעק פלונית והיא תכף נשקפה מן החלון ואמר לה בלשון ספניול אם תרצה להתקדש לי הרי שני עדים מזומנים עכשיו ואמרה לו הן ואמר לה תתן לי הטבעת שלי שהיא אצלה ותכף מסרה לו הטבעת של זהב והם ראו הטבעת וראו פני הנערה והיא גם היא ראתה פניהם ושאל אותה מי את ומי אביה ואמה ואמרה אני פ' ובת פ' ופ' מסיבת שהם אינם מכירים אותה.

ונתן הקידושין בידה. ובשעת הנתינה אמר לה הרי את מקודשת לי בטבעת זו כד"מו והלכו להם.

ויהי כשמוע אבי הנערה ואמר שהבחור הנזכר הוציא קול של קידושי בתם וכתב ק"ע בעגנון זה. למחר שלחו אחר המשדך ואמרו לו תלך ותקדש המשודכה לה והלך ומקודשה לפני ב' עדים פשרים.

וכששמע המקדש הא' צונח פכרוכניא ואמר שהבת הנזכרת כבר היא מקודשת לו ואיך תקבל הקידושין מאחר והלך אצל דיני העיר והראה להם קבלת עדות שהוא המקדש הא' ושלחו הב"ד אחר א' מהעדים הנז' והגיד להם בתורת ע"ג דברים פהווייתן כנו"ל בלי תוספת ומגרעת ואחר מכן שלחו אחר העד הב' וגם הוא העיד בפניהם כנ"ל ברם בדבר א' שינה בו מדברי העד הא' דמה שאמר העד הא' שהמקדש הוא השואל והיא אמרה לו אני פ' בת פלונית ופלונית והעד הב' אמר שהם שאלו לה אתה פלונית ואמרה הן אתה בת פ' ופ' ואמרה הן ושלחו וקבצו נערות רבות והושיבו הנערה המקודשת ביניהם ואמרו לעדים תראו אם תפירו הנערה שנתקדשה ובא עד א' ולא הפירה שנתחלפה לו באחרת וכן שלחו עד שני וגם הוא לא הפירה שנתחלפה לו באחרת מכן בחרו לה ב' נשים זקנות ואמרו להן תלכו ותבדקו נערה פ' אם יש לה סימני נערות או גם סימני בגרות והלכו הנשים הנזכ' ובאו ואמרו דלא מצאו לה לא סי"ן ולא סי"ב פי אם הבשור נתמעד למטה באותו מקום ועכשיו נפשם לשאול הגיעה מה הוא משפט הנערה הזאת אם קדושי הא' הווי קדושי וקדושי השני לא הווי קדושי או להפך או צריכה גט משניהם ואם ירצו אחד מגרש וא' כונס מי זה מהם מגרש ומי זה מהם כונס: וזאת תשובתי בס"ד הנערה הזאת ששאלתם ממני לחוות דעתי עם שאין דעתי מכרעת נ"ל דבר פשוט שצריך גט משניהם.

ומנא אמינא לה מדאיתא בש"ס בפ' עשרה יוחסין ונ"ל קידושה אביה בדרך וקדושת עצמה בעיר. ופיר"ש בו ביום ונהרי בוגרת לפניו ר"ל בדקנוה אחר שקבלה הקדושין ונמצאת בוגרת רב אמר הרי בוגרת לפנינו ור"ל מדהשתא בוגרת היא אמרינו גם בצפרא בשעה שקבל אביה קדושין היתה בוגרת וקדושי אביה לא הווי קדושין שפכר יצתה מרשותו ושמואל אמר חיישינו לקדושי שניהם שמא בגרה בצפרא שמא השתא הוא דבגרה ולכך צריכה גט משניהם מספק ופריה בש"ס אימת אילימא בתוך ששה חדשים שבין נערות לבגרות בהא לימא רב הרי היא בוגרת לפנינו ומדהשתא בגרה גם בצפרא אמרינו בגרה קודם קדושי אביה ולא הווי קדו' ומיקל בערוה החמורה דילמא השתא הוא דבגרה וצריכה גט מספק משניהם אלא לאחר שש בהא נימא שמו' חיישינו לקדושי שניהם והא אמר אין בין נערות לבגרות אלא ו"ח בלבד ר"ל נדאי אחר תשלום ו"ח אמרי' נדאי בגרה וקדושי אביה לא הווי קדושין ואיך קאמר צריכה גט משניהם.

ומשני לא צריכה בהוא יומא דמשלם ו"ח ר"ל דבאותו היום קידשה אביה בצפרא והיא קדשה עצמה ברמשא ובהא קמפלגי רב ושמואל רב אמר מדהשתא בוגרת גם בתחילת היום היתה בוגרת וקדושי אביה לא הוו קדושי דיום דמשלם הוי פאחר שש ומוקמינן לה בחזקת בוגרת מצפרא ושמואל ס"ל דילמא השתא בגרה היא או בצפרא ולכה צריכה גט משניהם דיום דמשלם ו"ח לא הוי פאחר שש ומעמידינן לה בחזקת בוגרת מצפרא ומסיק בש"ס הלכה פרב דאם נתקדשה ביום דמשלם ו"ח אמרינן מדהש' בוגרת לפנינו גם בצפרא אמרינן בגרה ונ"מ אם קידשה אביה לא הוו קדושינן ואם היתה קידשה עצמה הוו קדושינן גמורין: נמצינו למדין מדברי הש"ס דקאמר אימת בתוך ו"ח וכו' השתא הוא דבגרא וכו' ילפינן דנערה בתוך ו"ח מישף שינה להביא סימני בגרות ואם קידשה עצמה הוו קדושינן בין לרב בין לשמואל אם נמצאו לה סימני בגרות והכי נמי אם קדשה אביה דהוו קדושינן בין אם נמצאו לה סי"ב או לא והמה ס"ק.

וכן למדנו מדברי הש"ס דלאחר ששה חדשים אם פשטה ידה וקבלה קדושינן הוו קדושינן גמורין בין לרב בין לשמואל אם נמצאו לה סי"ב וקדושי אביה לא הוו קדושינן ואפי' קדם וקידשה קודם שקדשה עצמה מדפריה בש"ס בהא קאמר שמואל השתא הוא דבגרה משמע דאפילו שמואל יודה לדבר זה דאוקמינן אחזקתה: והנה מצינו לרבי הרמ"בם שהשמיט סוגיא זו מספר תורת משה ולא קבעה להלכה וכבר תמהו עליו וחד מנייהו ה"מ אבל רבינו הטור קבעה להלכה בסימן ל"ז וז"ל קידשה אביה בפוקר וקידשה היא עצמה בערב ושניהם ביום דמשלם בו ששה חדשים שפין נערו לבגרות וכו' ובדקונה ומצאונה בוגרת מחזיקין אותם בחזקת בוגרת וקדושי האב אינם קדושינן וכו' אבל בתוך ששה חדשים אם קידשה אביה שלא לדעתה והיא קידשה עצמה שלא לדעת אביה ונמצאו לה סי"ב הוי ספק וצריכה גט משניהם יע"ש וכן פסק מרן בשולחן הטהור פנותי' אבל אם קידשה לאחר ששה חדשים לא פסקוה ואפשר דאתיא במכ"ש באם נתקדשה ביום דמשלם ו"ח דקי"לן פרב דמחזקינן לה בחזקת בוגרת מצפרא קודם ו"ח אם נתקדשה לאחר שש דמחזקינן לה בחזקת בוגרת וקדושי אביה אינם קדושינן אפי' לשמואל כמ"ש לעיל: נמצינו למדין מהש"ס ומדברי רבינו הטור ומר"ן דהבת אחר ו"ח דבין נערו לבגרו' מחזיקנן לה בחזקת בוגרת אם נבדקו ונמצאו לה סי"ב ואמרינן בנדאי הביאה סי"ב קודם לזה ואפילו לא נבדקה אלא לאחר מכן זמן רב אמרינן מדהשתא בוגרת וכו' דמעמידינן לה על חזקתה ואפילו ביום דמשלם ו"ח דבין נערו לבגרות פנופר וכן אם נתקדש' בתוך ששה חדשים וקדש' אביה או אם קבלה עוד קדושינן מאחר צריכה גט.

משניה' מאחר דעדיין עומדת בתוך שש וכן ראיתי להר' ב"י בסי' מ"ג בסופו שהביא דברי הרא"ש וז"ל פתב הרא"ש בתשובה סוף פלל ל"ג פינן שהגיע לכלל שנותי' ומשכחי' ליה השתא סימנים מחזיקי' ליה לגדול משהגיע לכלל שנותיו וכו' ועוד ראיה מדאמרינן בפרק מי שמת אמר שמואל בודקין לגיטין ולקדושינן פי' אם הגיע לכלל שנותיו וקידש בודקים אותו אם הביא ב' שערות קדושי קדושינן וזה דבדקינן ליה לאו משום דאי לא משתכחי ליה סי' לא חיישינן לקדושי דהא אמרינן קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אמרינן חזקה שהביאה סי' אלא להכי דאם מצאו לו שערות ופשטה ידה וקבלה קדושינן מאחר שאינה צריכה גט משני ואם לא מצאו לו שערות צריכה גט משניהם

דְּחִיּוּשֵׁינוּ שְׁמָא נְשָׂרוּ: נִמְצָא לְדַעַת הָרָא"ש אָדָם שֶׁהִגִּיעַ לְכָלל שְׁנוּתָיו דְּהֵינּוּ בְּן י"ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד אִם קִינְדֵשׁ אִשָּׁה וְאַחַר מִכּוֹן פְּשֻׁטָה יָדָה וְקִבְּלָה קְדוּשֵׁין מְאַחַר וְאַח"כּ בְּדַקְנוּהוּ וְנִמְצָאוּ לוֹ שְׁעָרוֹת קְדוּשֵׁין שֶׁקִּבְּלָה מְאַחַר אֵינָם קְדוּשֵׁין דְּאֶמְרִינָן כִּינּוּן שֶׁהִגִּיעַ לְכָלל שְׁנוּתָיו חֲזָקָה שֶׁהִבִּיא סִי' מִשְׁהִגִּיעַ לְכָלל שְׁנוּתָיו וְלִכְּפֹי אֵין קְדוּשֵׁין תּוֹפְסִין בּוֹ וְאֵינָה צְרִיכָה גִט וְאִם לֹא נִמְצָאוּ לוֹ סִי' צְרִיכָה גִט מִשְׁנִינָהם דְּחִיּוּשֵׁינוּ שְׁמָא הָיוּ לוֹ סִימָנִים וְנְשָׂרוּ וְכֵן הוּא דַעַת ר"י וְדַעַת הַתּוֹסֵף בִּפ' מ"ש ע"ש ב": אֵלָּא דְכָתַב עוֹד וְז"ל פְּתַב מוֹרֵי מְהָרִי בִי רַב ז"ל הֶרֶב דּוֹרְאֵן וְהַרְשֵׁב"א חוֹלְקִים ע"ז וְכָתְבוּ שְׁצָרִיף שְׁיַעֲזִדוּ עֵדִים שְׁהָיוּ לָהּ ב' שְׁעָרוֹת קוֹדֵם ו"ח בְּדְאֶמְרִינָן אֵין בִּי"נ לְבַגְרוֹת אֵלָּא ו"ח וְכ"ז שְׁלֹא יַעֲזִדוּ ע"ז אֶפְיָלוּ תַהֲנִיָּה בַת ט"ו שָׁנִים הִיא בְּסַפֵּק קְדוּשֵׁי וְאִם פְּשֻׁטָה יָדָה וְקִיבְּלָה קְדוּשֵׁין מְאַחַר צְרִיכָה גִט מִשְׁנִינָהם יַע"ש: וְלְדַעַתִּי תִקְשִׁי לְהוֹ דְּהָא בִּש"ס קְאָמַר קִינְדֵשׁ אֲבִיָּה וְכוּ' וְקִינְדֵשׁ' עֲצַמ' וְכוּ' וְקְאָמַר בִּש"ס הִלְכָה כְּרַב דְּאֶמְרִינָן מְדַהֲשָׁתָא בּוֹגְרַת וְכוּ' דְחֲזָקָה שֶׁהִבִּיאָה סִי"ב מְצַפְרָא וְלֹא קְאָמַר בִּש"ס דְּמִיָּרִי שְׁרָאוּ סִי"נ מִקוֹדֵם דָּאִם אֵיתָא לָּא הוּ"ל לִש"ס לְסַתְּנָם אֵלָּא לְפָרֵשׁ וְכָל שְׁכֵן לְאַחַר שֵׁשׁ וְלִכְאֹרָה נִרְאָה דְדַבְרֵיהֶם הִפְּךָ הַש"ס דְּקְאָמַר הִלְכָה כְּרַב וְאֶפְשָׁר לֹמַר דְּהַש"ס לֹא קְאָמַר אֵלָּא בְיוֹם אֶחָד דְּאֶמְרִינָן מְאַחַר דְּאֵית בּוֹגְרַת בְּפָנֵינוּ בְּסוּף הַיּוֹם גַּם בְּתַחֲלִילַת הַיּוֹם הֵיטָה בּוֹגְרַת אַבְל מִיּוֹם לַיּוֹם אַחַר לֹא אֶמְרִינָן מְדַהֲשָׁתָא בּוֹגְרַת וְכוּ' אֵלָּא אִם יַעֲזִדוּ עֵדִים שְׁרָאוּ מִקוֹדֵם שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת: וְהֵינָה רְאִיתִי לְהֶרֶב לְאַשְׁקָאָר בְּתַשׁוּבָה וְהִבִּיא דְּבָרָיו מִהַרְלַב"ח שְׁכַת' הוּא ז"ל ע"ד מְהָר"י בְּיָרֵב דְּאָמַר דְּבַעֲיָנָן ב' שְׁעָרוֹת קוֹד' ו"ח לְהַרְשֵׁב"א וְכָתַב עַל דְּבָרָיו גַּם הַרְשֵׁב"א לֹא דִיבֵר בּוֹ חֲדָשִׁים קוֹדֵם וְכוּ' דְּבַעֲיָנָן סִי' לְהַחְמִיר וְכוּ' וְלֹא סְמִכִינָן אַחְזָקָה וְכ"כ בִּפ' מ"ש וְז"ל בּוֹדְקִי לְקְדוּשֵׁין אַף ע"פ שֶׁהוּא בְּן י"ג וְיו"א וְהֵאֲשֵׁה בַת י"ב שָׁנִים וְיו"א וְלֹא סְמִכִינָן אֲשֵׁנִים לְאַחְזוּקִינָהוּ בְּגִדּוּלִי וְבְנֵי שַׁעַר לְהַחְשִׁיב קְדוּשֵׁי קְדוּשֵׁי נְדָאִי אַף לְהַקְל כְּגוֹן לְבַטֵּל קְדוּשֵׁי ב' שְׁקִינְדֵשׁ אַחְרָיו בְּלֹא גִט אֵלָּא בּוֹדְקִין אַחְרָיו אִם הִבִּיא ב' שְׁעָרוֹ' יַחְשְׁבוּ קְדוּשֵׁי נְדָאִי ע"כ: הֵינָה נִרְאָה מְדַבְרֵי מְהָר"ם שֶׁפְּתַב גַּם הַרְשֵׁב"א לֹא דְבָר בְּשֵׁשׁ חֲדָשִׁים וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א בְּפָרֵק מ"ש דְּמוֹכַח דְּהַרְשֵׁב"א לֹא ס"ל כְּהַר' דּוֹרְאֵן אֵלָּא כְּהַרָא"ש וְזֶה הֵינָה פְּנֹת מְהָר"ם לְהַשִּׁיג ע"ד מוֹהַר' בְּיָרֵב וְכֵן נִרְאָה דְּאֶחָד שֶׁפְּתַב דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א פְּתַב וְכֵן יֵשׁ מִן הַמְּפָרְשִׁים שֶׁכָּתְבוּ שֶׁם בּוֹדְקִין לְקְדוּשֵׁין וְכוּ' דְּכֹנּוּנָתוֹ לֹמַר דְּהַרְשֵׁב"א כְּנֹנְתִי' וְאַחַר זֶה הִבִּיא דְּבָרֵי הָרָא"ש וְסָבְרַת ר"י וְסָבְרַת הַתּוֹסְפוֹת לֹמַר לָּהּ שֶׁכּוֹלֵם שׁוֹיִם לְטוֹבָה דְּהִיכָא דְּנִמְצָאוּ.

שְׁעָרוֹת סְמִכִינָן אַחְזָקָה אֶפְיָלוּ לְהַקְל וְאֶמְרִינָן מְדַהֲשָׁתָא בּוֹגְרַת גַּם בְּשַׁעַת הַקְדוּשָׁה רֵאשׁוֹנִים אֶמְרִינָן הֵינָא בּוֹגְרַת אִם הִגִּיעָה לְכָלל שְׁנוּתֶיהָ וְכֵן מוֹכֵן מִלְּשׁוֹנוֹ דִּס"ל כְּהַרָא"ש מְדַקְאָמַר בּוֹדְקִין אִם הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת קְדוּשֵׁי שְׁנֵי לֹא הָיוּ קְדוּשֵׁין וְכוּ' דְּמִשְׁמַע דְּבִנְדָאִי אַחַר קְדוּשֵׁי שְׁנֵי וְאִם נִמְצָאוּ לוֹ ב"ש מְחֻזְקִינָן לִיָּה שֶׁהִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּשַׁעַת שְׁקִינְדֵשׁ הוּא וְקְדוּשֵׁי הָיוּ קְדוּשֵׁין וְקְדוּשֵׁי שְׁנֵי לֹא הָיוּ קְדוּשֵׁין וְאִם לֹא נִמְצָאוּ לוֹ שְׁעָרוֹת חוֹשְׁשֵׁין לְקְדוּשֵׁי שְׁנֵינָהם דְּשְׁמָא נְשָׂרוּ כִּמ"ש דְּבַעֲיָנָן סִימָנִים וְאִם לֹא עֲבָדִינָן לְחוּמְרָא לְהַצְרִיכָה גִט מִשְׁנֵי דְּהֵינּוּ גַם מִשְׁנֵי וּמְנַכְרַח אֶתָּה לֹמַר דְּהַבְּדִיקָה דְּאָמַר הֵינּוּ אַחַר קְדוּשֵׁי שְׁנֵי דַא"ל דְּאֶמְרֵי צִרִי' בְּדִיקָה וְמָה הוֹעִיל הַבְּדִיקָה וְהָרִי קְדוּשֵׁי תוֹרָה וְאֶפְי' לֹא אֲשַׁכְּחָהּ שְׁעָרוֹת אֶמְרִינָן שְׁמָא נְשָׂרוּ וְצְרִיכָה גִט אֵלָּא וְדָאִי בְּדִיקָה הִיא לְאַחַר קְדוּשֵׁי שְׁנֵי וְאֶמְרִינָן מְדַהֲשָׁתָא הִבִּיא ב"ש גַּם מִקוֹדֵם הִבִּיא הָרִי הוֹכְחָנוּ מִלְּשׁוֹן הַרְשֵׁב"א דְּדַעַתוֹ כְּדַעַת הָרָא"ש דְּסְמִכִינָן אַחְזָקָה וְאֶמְרִינָן מְדַהֲשָׁתָא וְכוּ' וְהִיא פְּנֹת מְהָר"ם לְהַשִּׁיג עַל מְהָר"י בְּיָרֵב

ואפילו הרשב"ץ בעל סברא זו לא הזכיר הרשב"א ואם איתה הו"ל להביא דבריו ולהסתייע מהם: אם לא שתאמר דמהר"ב רב שמא מצא דברי הרשב"א מפו' במקום אחר וס"ל פהרב דוראן ולכך כת' בפשיטות דהרשב"א ס"ל פהרב דוראן: ואח"כ ראיתי להרשב"א בתשובה אל"ף רי"ו שכת' וז"ל לאחר שתיים עשרה שנה ויו"א נקראת גדולה והיא הנערה האמורה בתור' והוא שהביאה ב"ש ומשעת גדלות זה עד שישה חדשים עדיין נקראת נערה וכו' ואפשר דע"ז סמך מהר"י ב"ר ז"ל דמשמע מדב' דאינה נקראת בוגרת עד אחר י"ב שנה ויום א' והביאה ב"ש ואחר מכן ו"ח ואילו נקראת בוגרת דוק מינה אם לא הביאה ב"ש קודם שיש אף על פי שבגרה לא מקרי' 'בוגרת': אלא דעדיין ידי יד פהה לדחוק דדילמא פנונת הרשב"א לומר דאם הביאה ב"ש קודם שיש אע"פ שלא הביאה סי"ב מקרי' בוגרת פדעת הרמב"ם אבל אם הביאה סי"ב סמכינן אחזקה פדעת הרא"ש ור"י ולא הוצרך לומר ב"ש קודם אלא לאחזוקי לה בוגרת אחר שיש אפילו לא הביאה סי"ב דאין בי"נ לבגרות אלא ו' חדשים וכן נראה מסוף דבריו שכתב וז"ל ומ"מ צרי' אתה לדעת שאע"פ שלא הביאה סי' התחתון אם הביאה סי' עליון בדין הרי זה סימן וכן היה רשב"י אומר ג' סי' נתנו חכמים באשה מלמטה וכןגדן מלמעלה פג"ה בוח"ל קמ"ל והוא סי"ב נמצא דאית ליה אם הביאה סי"ב נקראת בוגרת ואף ע"פ שלא הביאה סי"ב כמ"ש אע"פ שלא הביאה סי"ב וכו' אבל לא ידעינן אם היה משעת בדיקה או אפי' מקודם פדעת הרא"ש: נמצא דדברי הרשב"א לא נתבררו לנו והיא פלוגתא לדעת מהר"י בי רב אית ליה דדע' הרשב"א פהרב דוראן ולא סמכינן אחזקה ואמרינן מדהשתא וכו' אבל אם ראו ב"ש קודם ו"ח ולדעת מהר"ם אית ליה דהרשב"א ס"ל פהרא"ש וכן נראה מפשט דברי הרשב"א כמ"ש לעיל דסמכינן אחזקה אפי' להקל ברם אסורה נא נאראת את המראה הגדול לרבינו הטור ומרן מאי דעתייהו בדבר זה אם אית להו פסברת הרא"ש או פסברת הרשב"א והרשב"ץ והנה דבר פשוט נ"ל דלרבי הטור נדאי אית ליה פאביו פדרכו בכ"מ דברא פרעא דאבנה הוא אלא לחזק הדבר ביותר וכן להביא ראיה למרן דאית ליה פסברת הרא"ש אני מוכיח במישו' מדבריה' הלא המה פסקו אם קדשה אבי' וקדשה היא עצמה ביום דמשלם ו"ח ובדקנוה ונמצאו לה סי"ב מחזקינן לה דבגרת מצפרא פרב אבל אם נתקדשה בתוך ו' חדשים הרי היא מוטלת בספק וצריכה גט משניהם ואם איתא דרבנן הטור ומרן אית להו פהרשב"א והרשב"ץ דלא סמכי' אחזקה הו"ל לאשמועינן אם נתקדשה לאחר שיש ולא נראו בה סימני נערו' קודם שיש הרי היא מוטלת בספק וצריכה גט מספק משניהם אפילו נראו בה סי"ב ומפל שפן בתוך ו"ח דהוי ספק וצריכה גט משניהם ואם דינא דגמר' קמ"ל לפחות הו"ל לפרושי וכן לאחר שיש אם לא נראו בה סי"ב מקודם אף ע"פ שנראה בה סי"ב הרי היא בספק וצריכה גט משני' עוד מצאתי דברי מר"ן מפורשי' בח"מ סי' ל"ה ס"א וז"ל קטן וכו' עד שביא ב"ש אחר י"ג שנה גמורות ואם שהו מלבדקו זמן רב אחר שהיה לו יג"ש ובדקנוהו ונמצאו לו ב"ש הוא בחזקת גדול משעה שהיה לו י"ג שנים וכו' יע"ש הרי דבריו מפורשים דס"ל פהרא"ש דסמכינן אחזקה וליכא לחלק ביניהו ועוד דלא מצינו למר"ן לפסוק פהרשב"א במקום הרא"ש ומפל שפן דאין דברי הרשב"א מפורשים כמ"של ועוד דסבר' הרא"ש דסמכינן אחר זה היא סברא פשוטה בש"ס פהלקתה פרב דאמר דמחזקינן לה דבגרה מצפרא אבל לדעת הרשב"א והרשב"ץ צרי' לחלק בשנויי

דחיקי כדשנינו לעיל דשאני מיום ליום אחר אבל לסברת הרא"ש היא סברא פשוטה כדברי הש"ס ופרש דברי הש"ס דקאמר אין בין נערות לבגרות אלא ו"ח היינו שלא נראו בזה ס"ב אבל אם נראו בזה ס"ב מחזקין לה שהביאה סי"ב משעה שהיתה ראויה להביא דסמכינו אחזקה: נמצינו למדין מכל מאי דכתיבנא שהנערה הזאת שבאנו לכבודה דלדעת התוספות בפרק מי שמת ובראשם ר"י ורא"ש ורבינו הטור ומרן אית להו דקדושי קדושין ודאי והינו לאחר הבדיק' אם נמצאו לה ס"ב וקדושי שני אינם קדושין.

ולדעת הרשב"ץ וגם הרשב"א לדעת מהר"י בירב צריכה גט משניהם מאחר שהגיעה לכלל שנותיה אבל אם היתה עומדת בתוך ו"ח הרי היא בספק וצריכה גט משניהם ואם נשאת לשני בלא גט מהראשון תצא משום דהוי ספיקא דאורייתא וכל זה לאחר הבדיקה אם נמצאו לה ס"ב כדתנו בגמרא דנדה בפרק בא סימן פגה בוחל וצמל וכו' ואפילו אם לא נמצאו לה אלא סימן אחד משמונה סי' שהזכרו במשנה ובברייתא והמה פתובים כדברי הרמ"ם בפ"ב מה"א לדע' רש"י הרי היא נקראת בוגרת ולדעת התוספות ורא"ש הסו' שהזכרו במשנה המה סי"נ ושהזכרו בברייתא המה סי"ב ובכל א' מהם אזלינן לחומרא וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה"א הי"ד ונ"ל היתה הבת ספק בוגרת בין שקדשה וכו' הר"ז מקודשת מספק וכו' וכוננתו לומר ספק אם עברו ו"ח של נערות או לא ה"ז מקודשת מספק דאין לפרש ספק אם היתה בוגרת בשעת קדושין או לא דלדידה לית ליה אלא לאחר ו"ח שבין נערות לבגרות אם נראו בזה מקודם ו"ח סי"נ הויא בוגרת אע"פ שלא נראו בזה ס"ב כמ"ש בפ"ב מה"א ונ"ל הבת מיום לידתה עד שתהא בת י"ב שנה גמורות היא נקראת קטנה אפי' הביאה סימ' אבל אם הביאה סי' מלמטה והיא מבת י"ב שנה יום א' נקראת נערה ומאחר שתביא סי' התחתון תקרא נערה עד ו"ח גמורים ומתחלת יום תשלום ו"ח ומעלה תקרא בוגרת דאין בין נערות לבגרות אלא ששה חודשים בלבד יע"ש הרי לדעתו תקרא בוגרת אע"פ שלא הביאה סי"ב והה' שמונה סי' שהביא שם לדעתו הם סי"נ ואם הביא' מקצת מהם עדיין ספק נערה או קטנה עד שתביא ב"ש או עד שתביא כל הסימנים כולם והא דקי"ל אינו בא עליון עד שיבא התחתון הפונה היא עד שיבואו כולם אבל משפחת לה שיבוא מקצ' מן העליון קודם שיבוא התחתון יע"ש כדברי ה"ה ולדעתו נראה דבתוך ו"ח אינה נקרא' בוגרת ולכאורה נראה דהוא הפך הש"ס שהבאתי לעיל דקאמר אימת בתוך ו"ח בהא קאמר רב מדהשתא בוג' וכו' השתא הוא דבגרה משמע דמשפחת לה שתהוי בוגרת בתוך ו"ח ואפשר לומר דאחר שש הויא בוגרת אפילו לא הביאה סי"ב מאחר שהביאה מקודם סימ"נ אבל אם הביאה סי"ב אפילו בתוך ו"ח מקרייא בוגרת מאותה שעה אלא דיש לדחוק מאחר דלא מצינו לרבינו הרמ"ם שהזכיר בספרו סי"ב משמע דלא מקרייא בוג' אלא לאחר ו"ח ולאחר שנראה בזה סי"נ ואף ע"פ דקאמר בברייתא אלו סי"ב אפשר דרבינו נזדמנה לו גירסא אחרת וכו': ואחרי פותבי ראיתי להר"ח מ"מ סי' ל"ז סק"ו שנרא' דדעתו פדעת הרא"ש ונ"ל וה"ה אם קידשה אביה לבדו או אם קידשה היא עצמה לבדה לעולם היא בספק וכו' מאחר דהיא בתוך ו"ח יש להסתפק אם היו סי"ב בשעת הקידו' או נימא השתא הוא דבגרה ע"כ הוי ספק ואם נתקדשה לאחר ע"י אביה ונמצה לה לאחר הקידושין סי"ב לאחר זמן רב בנדאי גם בשעת הקידושין היתה בוגרת ואין חוששי

לקדושי אביה אפי' אם הבדיק' היתה זמן רב אחר קדושי אביה מאחר שהקדושין היו לאחר ו"ח ואפשר לאחר ו"ח אף שאין לה סי"ב סמכינא אדשמואל דאמר אין ב"נ לבגרות אלא ו"ח בלבד ובנדאי בוגרת היא ולא נאמרו סי"ב אלא לעשותה בוגרת בתוך ו"ח וכו' וכ"ז לדעת המפרשים דס"ן לחוד וסי"ב לחוד ואם הביאה סי"ב בתוך ו"ח היא בוגרת אבל לדעת הרמ"בם לא הזכיר סי"ב ומשמע דאינה בוגרת אלא לאחר ו"ח וכו' יע"ש: נראה מדבריו דאית ליה דסמכינן אחזקה פדעת הרא"ש וילכף אפי' בדיק' לה לאחר זמן רב משנתקדשה אמרינן דגם בשעת הקדושין הויא בוגרת אלא דהפריז על המדה במאי דקאמר ואפי' לא הביאה סי"ב סמכינן אדשמואל ואם באמת לא נראו בה סי"ן מקודם נמצא הוא דלא כמאן דלדעת הרשב"א והרשב"ץ אית להו דלא סמכינן אחזקה אלא אם נראו בה סי"ן קודם ו"ח וילדעת הרא"ש אם נמצא שהביאה סי"ב סמכינן אחזקה סוף דבר דדעתו הוא דסמכינן אחזקה וכן נראה מדכתב ע"ד הרב ב"ש היינו אם ידוע שהיה לה סי"ן פשהיתה בת יב"ש וכו' ואפשר דבא לפרש דבריו ולא להשיג עליו וכ"נ ממ"ש בסוף דבריו פלל מדברי הרשב"ץ נראה דלא איירי אלא אם נראו בה סי"ן מקודם: ובסוף דבריו כתב ופסקו שם בגמ' דדברי פולם להחמיר וכן כתב הרי"ף שאם הביאה א' מפל הסי' האלו וקדשה עצמה בחיי אביה קדושי וצריכה גט ואם קדשה אביה שלא לדעתה צריכה גט וכו' וכ"כ הרא"ש וז"ל ואם הביאה אחד מן הסי' הללו מחזי' לה בוגר' להחמיר שאם קדש' עצמה בחיי אביה קדושי ואם קדשה אביה לאחר צריכה גט הימנו עד שתביא פולם יע"ש: וצריכין אנו לומר דהשתא דבא מהם הוי ספק להחמיר וכו' לדעת הרא"ש דקאמר אם בדקנוה לאחר זמן שנתקדשה ונמצאת בוגרת דאמרינן בנדאי גם בשעת קדוש' היתה בוגר' ואין חוששין לקדושי אביה היינו אם נמצאו בה פל סי"ב הללו אבל אם נמצאו בה מקצת מסי' הללו עדיין בספק וצריכה גט משניהם.

או אם נראה לה צמל כמ"ש רש"י דהיינו סימן מובהק בדידה דנדאי בגרה ובהא מחזקינן שבגרה כבר וקדושי אביה אינם קדושי' בה סלקינן ובה נחתינן לדעת התוס' ובראשם ר"י.

וילדעת הרא"ש ורבינו הטור וילדעת מרן אית להו דהנצרה הזאת דנדוד"ד היא מקודשת גמורה לראשון אחר הבדיקה אם הביאה סי"ב וקדושי שני לא הוו קדושין פלל ואינה צריכה גט ממנו ואפי' אם בדק' לאחר זמן רב משנתקדשה אמרינן מדהשתא היא בוגרת גם פשהיתה בת י"ב ו"ח הוי בה סי"ב הללו וילדעת הרשב"א כפי דעת מהר"י בירב וילדעת הרשב"ץ צריכה גט משניהם: איברא דמר"ן ז"ל לא הזכיר סי"ב בשלקנו הטור ומטעם זה לא ידעינן אם הבדיקה היא בעינן ע"י אנשים פשרים או אפילו ע"י נשים ונאמנים בדבר זה אמנם אחר החי' ראיתי בדרכי משה שהביא בשם המרדכי ובשם בע"הת וכן הביא דבריו בי"ש בסי' קצ"ט סק"ו וכ"כ ב"ח בשם הסמ"ק דבדיקת נשים צריף להיות ע"י אנשים פשרים אלא א"כ הוחזקה גדולה בשנים אז בודקים ע"י נשים שהחזקה מסייעת ואף על פי דקי"לן דנשים נאמנות בשערות כמ"ש מר"ן בסי' קנ"ה לענין מיאון היינו לחומרא שלא תמאן עוד דהיא אם אמרה שהביאה ב"ש דחזקה דרבא מסייעת לה ואחזקה סמכינן ואינו אלא גלוי מלתא בעלמא כמ"ש הרב ב"ש בסימן הנזכר בס"ק כ"ג וז"ל וכלל הוא לפי דעת הפוסקים דנשים אינם נאמנות אלא לחומרא ולא

לקולא וכו' ואם בְּדַקוּהָ אַחַר יב"ש וּמִצָּאוּ לָהּ שְׁעָרוֹת חוֹלְצִין לָהּ מִשׁוּם חֲזָקָה דְּרַבָּא מְסִייעָת לָהּ יע"ש: נִמְצָא לְדַעַת הַמְרַדְכִי וּבַע"ה נִסְמָ"ק וּב"ח וּלְדַעַת הַרְבַּב ב"ש אֵית לָהּ דְּבַדִּיקַת דְּדִים שְׁהֵם סִ"ב אֵינָם אֱלָא ע' אֲנָשִׁים פְּשָׁרִים וְלֹא ע"י נָשִׁים וְאַף עַל פִּי דְקָאָמַר הַב"ח בְּשֵׁם הַסְּמָ"ק בְּהַחֲזָקָה לְגְדוּלָהּ בְּשָׁנִים נְבֻדָּתָה ע' נָשִׁים שְׂאֵנֵי הַתָּם לְעַנְוֵן חֲלִיצָה שְׁחֻלְצָת ע"י סִ"ן נְדָאִי אִם הִבִּיאָהּ ב"ש וְקוֹ"ל לֹא בָּא עֲלִיוֹן עַד שְׂבָא פְתֻחוֹן וּלְכָף אִם בְּדַקוּהָ עַל יְדֵי נָשִׁים סִ"י הַדְּדִין סְמָכִינָן אַחֲזָקָה דְאַחַר שְׁהִגִיעָה לִיב"ש וַיּוֹם א' אֲמַרִינָן נְדָאִי הִבִּיאָהּ סִ"ן כַּמ"ש בְּדַבְרֵי פִי הַחֲזָקָה מְסִייעָה מִסְתַּמָּא אַחַר יב"ש שְׁהִבִיאָהּ סִימָנִים יע"ש.

וּלְכָף קָאָמַר אִם הַחֲזָקָה גְדוּלָהּ בְּשָׁנִים סִמ"כ אַחֲזָקָה וּבּוֹדֵקִין סִ"ן אֲבָל בְּנִדּוּ"ד דְלֹא מְהַיָּ לִן סִ"ן דְאֵינָהּ יּוֹצֵאת עַל יְדָם מְרֻשׁוֹת אֲבִיָּהּ פִּי אִם עַל יְדֵי סִ"ב אֵינָהּ נְבֻדָּתָה פִּי אִם עַל יְדֵי אֲנָשִׁים לְהַקֵּל אִם יֹאמְרוּ דְלֹא הִבִּיאָהּ סִ"ב וּפּוֹטְרָה בְּלֹא גִט אֲבָל לְהַחְמִיר אִם יֹאמְרוּ שְׁנָרְאוּ בָּהּ סִ"ב נְאֻמָּנִים אִם הִגִיעָה לְכָל שְׁנוֹתֶיהָ דְאֲמַרִי דְחֲזָקָה מְסִייעָה לָהּ דְּוּמִיא דְסִ"ן דְאֲמַרִינָן נְאֻמָּנִים לְהַח"מ מִשׁוּם חֲזָקָה דְרַבָּא דְסְמָכִינָן אַחֲזָקָה וַאֲיִנּוּ אֱלָא גְלוּי מְלִתָּא בְּעֻלְמָא וְרֵאִיתִי לְרַבִּי הֶרְמֵב"ם בַּפ"ב מֵה"א פְתַב וַי"ל פְּשָׁבּוֹדֵקִים הִבֵּת בֵּין בְּתוּף הַזְּמַן בֵּין קוֹדֵם הַזְּמַן בֵּין לְאַחַר הַזְּמַן בּוֹדֵקִים עַל פִּי נָשִׁים פְּשָׁרוֹת וְנְאֻמָּנוֹת וְכו' בֵּין הִבִּיאָהּ בֵּין לֹא הִבִּיאָהּ ע"כ יע"ש וְכַתֵּב ע"ד ה"ה מַ"ל ת"ר כָּל הַנְּבֻדָּקוֹת נְבֻדָּקוֹת עַל פִּי נָשִׁים וְכו' הִיָּה ר"א מוֹסֵר לְאַשְׁתּוֹ וְרַבִּי יְהוּדָה מוֹסֵר לְאִמּוֹ וּפְסַק רַבִּינוּ הִלְכָה כְּמוֹתוֹ וְכַפְסָק זֶה נִרְאֶה מִן הַהִלְכָה וְכו' הַסְפִימוּ הֶרְמֵב"ן וְהַרְשָׁב"א וַי"ל יע"ש.

וְכוּן מְצִינּוּ לְמַר"ן סִימָן קנ"א פְּסַק כֵּן פְּלִשׁוֹנוֹ בּוֹדֵקִים עַל פִּי הַנָּשִׁים בֵּין הִבִּיאָהּ בֵּין לֹא הִבִּיאָהּ יע"ש וְדַבְרֵיהֶם הוּא הַפָּךְ פְּלִלְאָ שְׁכַתֵּב הַרִיב"ש דְאֵין נְאֻמָּנִים אֱלָא לְהַחְמִיר וְלֹא לְהַקֵּל דְּהָרִי מְפֻנְרָשׁ בְּדַבְרֵיהֶם בֵּין לְהַקֵּל בֵּין לְהַחְמִיר כַּמ"ש בֵּין הִבִּיאָהּ בֵּין לֹא הִבִּיאָהּ: וְרֵאִיתִי לְרַבִּינוּ הַטּוֹר בְּדִינֵי מִיאוֹן סִ"י קנ"ה פְתַב וַי"ל וְאַפִּילוּ נָשִׁים נְאֻמָּנוֹת לוֹמַר שְׁהִבִיאָהּ ב"ש אַחַר יב"ש ע"כ.

נִרְאֶה מְדַבְרֵי שְׁכַתֵּב לוֹמַר הִבִּיאָהּ וְלֹא קְתַנִּי שְׁלֹא הִבִּיאָהּ וְגַם נִקְט לְאַחַר יב"ש וְלֹא נִקְט קוֹדֵם וּבְתוּף י"ב מִשְׁמַע דְאֵית לִיהּ דְאֵינָם נְאֻמָּנוֹת אֱלָא לְהַחְמִיר וּלְאַחַר יב"ש נְאֻמָּנוֹת מִשׁוּם חֲזָקָה דְרַבָּא אֲבָל לְהַקֵּל אִם אָמְרוּ שְׁלֹא הִבִּיאָהּ הַפָּךְ הַחֲזָקָה אֵינָם נְאֻמָּנוֹת וְאֵינָהּ מְמַאֲנָת וְכוּן רֵאִיתִי לְהַרִיב"ש שְׁכַתֵּב דְאֵינָם נְאֻמָּנוֹת אֱלָא לְהַחְמִיר וְנִסְתַּיִיעָה מְדַבְרֵי רַבִּינוּ הַטּוֹר וְכַתֵּב וְכוּן כְּתִבְהַטּוֹר אֱלָא רֵאִיתִי לְהַר"ב וַי"ל שְׁכַתֵּב ע"ד וַי"ל פְּלוּגְתָּא דְתַנָּאִי הִיא וְכו' וּפְסַק הֶרָא"ש כַּמ"ד נְבֻדָּקוֹת ע"פ נָשִׁים בֵּין לְהַקֵּל בֵּין לְהַחְמִיר וְכו' וְכוּן פְּסַק הֶרְמֵב"ם וְזֶה לְשׁוֹנוֹ פְּשָׁבּוֹדֵקִים הִבֵּת וְכו' נָשִׁים נְאֻמָּנוֹת וְכו' נִרְאֶה דְדַעַתוֹ הוּא לְהַשְׁווֹת דַּעַת רַבִּינוּ הַטּוֹר כְּדַעַת אָבִיו הֶרָא"ש דְנָשִׁי נְאֻמָּנוֹת בֵּין לְהַקֵּל בֵּין לְהַחְמִיר וְאֵע"פ דְאֵין מִשְׁמַע כֵּן מְלִשְׁנוֹ דְנִקְט אִם הִבִּיאָהּ לְאַחַר י"ב וְלֹא נִקְט גַּם אִם לֹא הִבִּיאָהּ כַּמ"ש הֶרְמֵב"ם וְאִם כּוֹנְנָתוֹ לוֹמַר דְלֹא כֵן דַּעַת אָבִיו הֶרָא"ש לֹא הִיָּה לוֹ לְסַתְּנָם אֱלָא לְפָרֵשׁ דְזֶה חֲדוּשׁ הוּא שְׁפָסַק שְׁלֹא כְּדַעַת אָבִיו שְׁלֹא כְּדַרְכּוֹ: מ"מ עֲלָהּ בְּיַדֵּינוּ מִן הַמּוֹגְמַר דְכּוֹלְהוּ רַבְּנוֹתָא בְּעַלֵּי עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה אֵית לָהּ דְנָשִׁים נְאֻמָּנוֹת אֲפִילוּ לְהַקֵּל וְדוֹן מִינָהּ וְאִזְקִי בְּאַתְרֵין דְגַם בְּסִ"ב נָשִׁים נְאֻמָּנוֹת אֲפִילוּ לְהַקֵּל דְמֵאֵי שְׁנָא וְכוּן דְזִיקִינָן שְׁפִיר נִרְאֶה דְשְׁנָא וְשְׁנָא דְלֹא קָאָמַר רַבִּינוּ וְהֶרָא"ש אֱלָא לְעַנְוֵן מִיאוֹן דְהוּ קְדוּשֵׁי דְרַבְּנָן וְנָשִׁים נְאֻמָּנוֹת בְּדַבְרֵי דְרַבְּנָן דְהֵם

אָמרו קדושי קטנה הווי קדושין וְהם אָמרו דְנָשִׁים נְאֻמָּנוֹת כַּמ"ש בְּמִמְאָנָה עֲצָמָה אִם לֹא
בְּעַל אַחַר י"ב וּבְדָקוּהָ וְלֹא נִמְצָא לָהּ סִי"ן יְכוּלָה לְמַאן וְלֹא חֲזִינְשִׁינּוּ שְׂמָא נְשָׂרוּ מִטַּעַם
דְּקדוּשֵׁי דְרַבָּנָן מְקִילִינּוּ אֲבָל אִם בְּעַל לְאַחַר י"ב אִפִּי אִם בְּדָקוּהָ עַל יְדֵי אַנְשִׁים כְּשָׂרִים
אֵינָה יְכוּלָה לְמַאן דְּחֲזִינְשִׁינּוּ שְׂמָא בְּעַל לְשֵׁם קדוּשִׁין וְלְאַחַר י"ב הווי קדושי דְּאוֹרְיִיתָא
וְחֲזִינְשִׁינּוּ שְׂמָא נְשָׂרוּ וְסָפִיקָא דְּאוֹרְיִיתָא לְחוּמְרָא וּפְסַק הֶרְמֵב"ם בַּה"ל גְּרוּשִׁין פִּי"א ה"ה
יַע"ש וְכֵן פְּסַק רַבִּינוּ הַטּוֹר וּמַר"ן בְּסִימָן קנ"ה פ"ב וַח"ל בַּד"א שְׂיְכוּלָה לְמַאן פְּשׁוּדָקִין
אוֹתָהּ וְלֹא הִבִּיאָה כְּשֵׁלָא בְּעַל אַחַר הָיִיתָ לָהּ יב"ש וְיוֹם א' אֲבָל אִם בָּא עָלֶיהָ אַח"ךְ אֵינָה
יְכוּלָה לְמַאן אַף עַל פִּי שְׂאִין מוֹצְאִין לָהּ סִי חֲזִינְשִׁינּוּ שְׂמָא נְשָׂרוּ שְׂמָא סָפִיקָא דְּאוֹרְיִי'
יַע"ש.

הַרִי דְּאִיכָּא חִילּוּק בֵּין קדוּשֵׁי דְרַבָּנָן לְקדוּשֵׁי דְאוֹ' וְה"נ יֵשׁ לְחַלֵּק בְּעֵנִין בְּדִיקַת נָשִׁים בֵּין
קדוּשֵׁי דְרַבָּנָן לְקדוּשֵׁי דְאוֹרְיִיתָא וְהִשְׁתָּא מוֹקְמִינוּ דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם וּמַר"ן שְׂפָתָבוּ בֵּין
הִבִּיאָה בֵּין לֹא הִבִּיאָה הֵינּוּ בְּדָלָא בְּעַל אַחַר יב"ש וְיוֹם אֶחָד דְּלִיכָּא אֵלָּא קדוּשֵׁי דְרַבָּנָן
וּלְכַף מַהֲנֵי בְּדִיקַת נָשִׁים דְּהֵם אָמְרוּ וְהֵם אָמְרוּ אֲבָל בְּקדוּשֵׁי דְאוֹרְיִיתָא כַּנְדוּ"ד לֹא מַהֲנֵי
בְּדִיקַת נָשִׁים אֵלָּא לְהַחְמִיר וְכֵן מְצָאֵתִי בְּדְבָרֵינוּ זֶה מְפָרֵשׁ בְּהַמְרָדְכִי וּבַהֲג"מ וְהִבִּיא
דְּבָרֵיהֶם הַרִיב"ש בְּסִי' קנ"ה ס"ק כ"ט וַח"ל נָשִׁים נְאֻמָּנוֹת לוֹמַר דְּאִין לְהֵם שְׁעָרוֹת וְתַמְאָן
פִּינּוּ דְּלִיכָּא חֲשָׂא דְּאוֹרְיִיתָא וְכֵן כְּדָלָא בְּעִיל וְנָשִׁים מְעִידוֹת עַל הַנָּשִׁים וְכו'.

וְכֵן יֵשׁ לְדִיֵּיק מְלִשׁוֹן רַש"י בְּפָרָק בָּא סִי דָּף מ"ח יַע"ש וְאַף עַל פִּי דְּהֶרְמֵב"ם וְהַטּוֹר
וּמַר"ן פָּתְבוּ דְנָשִׁים אֵינָם נְאֻמָּנוֹ' עַל הַשְּׁנִי' מְבוּא' בְּחִלְצָה דְּוָקָא דְּאִיכָּא אִיסוּרָא
דְּאוֹרְיִיתָא אֲבָל בְּמִיאוֹן דְּקדוּשֵׁי דְרַבָּנָן כְּגוֹן שְׂלָא נִבְעֵלָה לְאַחַר יב"ש גַּם הֵם סְבָרֵי דְנָשִׁים
נְאֻמָּנוֹת גַּם בְּשָׁנִים יַע"ש: וְאַנִּי בְּחַפְשֵׁי רְאִיתִי לְמַהֲרִימ"ט בַּח"א שְׂאֵלָה מ"א שְׂחֵלֵק כֵּן
קדוּשֵׁי דְאוֹרְיִי' לְקדוּשֵׁי דְרַבָּנָן וְשְׂשִׁמִּי כְּעַל כָּל הוּן שְׁנַתְּפוּנְתִי לְדַעַת קְדוּשׁ שְׁנִשְׂאֵל
בְּנַעֲרָה שְׂאֵמְרוּ אַחִיָּה וְאַמָּה שְׂשִׁנוּתִיָּה י"א שְׁנִים וְשָׁלְחוּ נָשִׁים נְאֻמָּנוֹת לְכוּדָקָה אִם לֹא
הִבִּיאָה ב"ש כְּדִי שְׂתַמְאָן וְכַתֵּב וְזֶה לְשׁוֹנוּ הַרִי יֵשׁ כָּאֵן סָפַק שֶׁל תּוֹרָה דְּשְׂמָא פְּשָׁקְדָשָׁה
כְּפָר הֵימָּה גְּדוּלָה וְחֲזִילִי בְּהָ קדוּשֵׁי דְאוֹרְיִי' הִילְכָּה נִרְאָה דִּישׁ לְהַחְמִיר בְּהָ לְהַצְרִיכָה גֵּט
מְשֻׁנֵי צְדָדִים חָדָא דְּבִזָּה לֹא הָיוּ נְאֻמָּנוֹת הַנָּשִׁים לְהַעֲדִי עַל הַשְּׁעָרוֹת דְּלַעוּלָם נָשִׁים אֵינָם
נְאֻמָּנוֹת לְהַקֵּל בְּאִיסוּרָא דְּאוֹרְיִיתָא אִי לֹאוּ מִטַּעַם דְּסִמְכִינוּ אַחְזָקָה דְּרַבָּא דְּאָמַר מְשַׁבָּאָה
לְכָלֵל שְׁנוּתִיָּה וְכו' לְהַכִּי כִּי אָמְרָה הִבִּיאָה סִי וְתַחֲלוּץ מְהִימְנִין לָהּ וְכו' וּפִי דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם
עַד"ז יַע"ש: עוֹד כָּתֵב וְהָא דְּבוּדָקִין לְמַאֲנִין בְּקדוּשֵׁי דְרַבָּנָן וְכו' וְלֹא סִמְכִי אַחְזָקָה דְּרַבָּא
לֹאוּ מְשׁוּם דְּלֹא חֲזִינְשִׁי לְחַזְזָה דְּרַבָּא אֵלָּא פִּינּוּ דְּקדוּשֵׁי דְרַבָּנָן הֵם וְהֵם עֲצָמָם אָמְרוּ
שְׂתַמְאָן כָּל שְׂלָא הִבִּיאָה ב"ש לְפָנֵינוּ וּמַעֲיָקְרָא הַכִּי תַקוּן הֵם אָמְרוּ וְהֵם אָמְרוּ יַע"ש וְכו' כ
הַרִי"ף בַּפֵּר' ב"ש וְאָמַר הָא דְּרַבָּא הִלְכְּתָא הִיא הִילְכָּה נְבִדָקוֹת אַף עַל פִּי דְּסִמְכִינוּ אַחְזָקָה
דְּרַבָּא.

וְכַתֵּב עוֹד דְּהָךְ מְלִתָּא מוֹכִיחָה מִתּוֹךְ שְׂמַעְתִּי בְּפָרָק בָּא סִי דְּקַתְנֵי ר"י אָמַר לְפָנֵי הַפָּרָק
וְלְאַחַר הַפָּרָק נָשִׁים בּוּדָקוֹת אוֹתָם תּוֹךְ הַפָּרָק אֵין הַנָּשִׁים בּוּדָקוֹת אוֹתָם שְׂאִין מְשִׂאִין
סְפָקוֹת ע"פ הַנָּשִׁים וּמְפָרֵשׁ בַּגַּמ' לְאַחַר הַפָּרָק דְּאִיכָּא חֲזָקָה דְּרַבָּא סִמְכִינוּ אַנְשִׁים תּוֹךְ
הַפָּרָק דְּלִיכָּא חֲזָקָה דְּרַבָּא לֹא סִמְכִינוּ אַנְשִׁים וְקִי"ל וְר"י וְר"ש הִלְכָּה כַּר"י וְכו' וְאַף עַל
פִּי דְּר"י ס"ל תּוֹךְ הַזְּמַן כְּלֹאֲחַר הַזְּמַן וְלֹא קִי"ל וְר"י וְר"ש הִלְכָּה כַּר"י וְכו' אֲבָל הָךְ מְלִתָּא דַּס"ל

לר"י פְּנוּתִיהָ דְרַבָּא דְאָמַר חֲזָקָה מִשְׁפָּאָה לְכָלֵּל שְׁנוּתֶיהָ שֶׁהִבִּיאָה סִימָן קִי"ל לְן פְּנוּתֶיהָ וְנִלְמוּד מִדְּבָרָיו שְׁאִין מִשְׂאִין סְפִיקוֹת עַפ"ן אֲלָא הִיכָא דְאִיכָא חֲזָקָה דְרַבָּא דְלָאוּ הָא בְּהָא תִּלְיָא יַע"ש: וְכ"כ בְּשִׂאָלָה נ"א וְנ"ל רְאִיתִי לְמַהֲרַש"ךְ בְּתַשׁוּבָה כ"ג גִּישָׂאֵל עַל זֶה הַדִּין שְׁאִין סוּמְכִין עַל הַנְּשִׂים בְּעֵנֵן הַשְּׁנִים שְׁנִירָאָה שְׁמַהֲר"ם ז"ל בְּתַשׁוּבוֹת מִיְמוֹנִיּוֹת חוֹלֵק ע"ז שְׁהָאֵמִין הַנְּשִׂים לֹמַר שֶׁהִיא קִטְנָה וְהַשִּׁיב הָרַב הַנּוֹ' ח"ו שְׁלֵא יַעֲלָה ע"הד שְׁמַהֲר"ם ז"ל יַחֲלוּק עַד"ז פִּי מ"ש שְׁסוּמְכִין עַל הַנְּשִׂים לְהַחֲזִיקָה בְּקִטְנָה מִשּׁוּם דְּהוּוּ קְדוּשֵׁי דְרַבְּנָן וְהִימְנוּהָ רַבְּנָן בְּדַרְבְּנָן אֲבָל בְּשִׁל תוֹרָה לֹא יַע"ש וְכֵן הִבִּיא מִשְׁם הָרַב דּוֹרָאן בְּתַשׁוּבָה ע"א שְׁאָמַר אָנוּ סוּמְכִין עַפ"ן מִשּׁוּם חֲזָקָה דְרַבָּא דְאָמַר קִטְנָה שֶׁהִגִּיעָה לְכָלֵּל שְׁנוּת' חֲזָקָה שֶׁהִבִּיאָה סִימָן יַע"ש: וְכֵן רְאִיתִי פְּתוּב בַּש"וֹת לְמַהֲרִיק"ש ז"ל וְנ"ל כְּתַב הָרִי"ף בְּפָרֶק ב"ש הָאֵמִינוּם מִשּׁוּם חֲזָקָה דְרַבָּא לֹמַר הִבִּיאָה סִי' וְכֵן לַעֲנֵן מִיָּאוּן הִיכָא דְקַדִּישׁ בְּתוֹף הַזְּמַן וְלֹא בְּעִיל לְאַחַר זְמַן דְּלִיכָא הַשְׁתָּא חֲשֵׁשׁ אִיסוּר דְּאוּרִיג' פִּי דְגַם אִם גְּדוּלָה הִיא אֵינָה צְרִיכָה גִט מִן הַתּוֹרָה.

אֲבָל כָּל שְׂיֵשׁ חֲשֵׁשׁ אִיסוּר תּוֹרָה לֹא מְהַנְיִיא בְּדִיקָה וְאִין שְׁם נְאֻמָּנוֹת לְנְשִׂים יַע"ש. וְכֵן מְצָאתִי לְמַהֲר"י בְּיַרְב הִבִּיא דְבָרָיו מֵהַר"ל בַּח בְּסִפְרוֹ שְׁפַתְב וְנ"ל גַּם מְעַנֵּן הַבַּת אִם בּוֹגֶרֶת הִיא נְחָקוֹר בְּגִדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ אִם עֲדוֹת הַנְּשִׂים אוֹ עַד אֲחָד נְאֻמָּן לֹמַר לֹא הִיְתָה בּוֹגֶרֶת וְכו' וּבְגִדוֹן שְׁלִפְנֵינוּ אֲפִילוּ אִם נֹאמַר שְׁלֵא הִיְתָה אֲלָא עֲדוֹת מְוַכַּחֶשֶׁת הָיָא אֲסוּרָה מִדְּרַבְּנָן וּבְאִיסוּר דְרַבְּנָן ע"א נְאֻמָּן בְּעֵנֵן הַסִּי' וְגַם עֲדוֹת הַנְּשִׂים וְזֶה פְּשׁוּט בַּש"ס וְהִבִּיא תַשׁוּבָה מְהַר"ם הִלָּא הִיא פְּתוּבָה בְּמַרְדְּכִי בְּפָרֶק ב"ש וְנ"ל וְשִׁשְׁאֲלָתָּ עַל יְתוּמָה שְׁנִתְקַדְּשָׁה אִם יְכוּלָה לְמָאן אִי סְמְכִינוּ עַל עֲדוֹת נְשִׂים שֶׁהִיא בַת י"א שְׁנָה וְלֹא נְכַסְסָה לִי"ב שְׁנָה וְדֹאֵי סְמְכִינוּ פִּינוּ דְלֹא בְּעִיל וְנֹאפִי' הִיְתָה גְּדוּלָה אִין פָּאן אֲלָא קְדוּשֵׁי דְרַבְּנָן וְהִימְנוּם רַבְּנָן בְּדַרְבְּנָן יַע"ש: נְקַטִּינוּ מִפְּלִ הַנִּי מִיְלִי מְעַלְיִיתָא דְכְּתִיבְנָא דְנְשִׂים בְּאִיסוּר' דְרַבְּנָן דְהִיְנוּ קְדוּשֵׁי דְרַבְּנָן הַנְּשִׂים נְאֻמָּנוֹת בֵּין לְהַקְל בֵּין לְהַחֲמִיר כְּגוֹן קִטְנָה מְמַאֲנַת שְׁקַדִּישׁ בְּתוֹף יב"ש וְלֹא בְּעִיל לְאַחַר יב"ש וְיוֹם א' דְּעַדְיִין קְדוּשֵׁי דְרַבְּנָן הֵם נְאֻמָּנוֹת אִם אָמְרוּ לֹא הִבִּיאָה שְׁעָרוֹת וִיכוּלָה לְמָאן וְהִיא לְהַקְל וּמכ"ש אִם אָמְרוּ שֶׁהִבִּיאָה שְׁעָרוֹת וְאֵינָה יְכוּלָה לְמָאן דְּהִמָּה קְדוּשֵׁי דְרַבְּנָן וְהִימְנוּם רַבְּנָן בְּדַרְבְּנָן.

לֹא כֵן בְּקְדוּשֵׁי דְאוּרִיג'תָּא אֵינָם נְאֻמָּנוֹת פִּי אִם לְהַחֲמִיר אִף הִיכָא דְאִיכָא חֲזָקָה דְרַבָּא כְּגוֹן נְעֵרָה בַת יב"ש וְיוֹם א' נְשִׂים נְאֻמָּנוֹ' לֹמַר שֶׁהִבִּיאָה ב"ש וְחוֹלְצָתָ עַל פִּיהֶן דְסְמְכִינוּ אַחֲזָקָה דְנְעֵרָה הַבָּאָה לְכָלֵּל שְׁנוּתֶיהָ חֲזָקָה הִבִּיאָה סִי' וְסְמְכִינוּ אַחֲזָקָה אֲפִילוּ לְהַקְל וְזֶה הוּא דַעַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן וְהַרְמַב"ש וְהַרְשֵׁב"א וְרַבִּינוּ הַטוֹר וּמְרָן כְּמוֹ שְׁפַתְב' לְעִיל דּוּק וְתַשְׁכַּח וְדִלָּא פְּהַרִיב"ש שְׁפַתְבְּנוּ דְבָרָיו לְעִיל שְׁפַתְב לְפִי דַעַת הַפּוֹסְקִים דְנְשִׂים אֵינָם נְאֻמָּנוֹת לַעֲנֵן מִיָּאוּן לְהַקְל אֲלָא לְהַחֲמִיר: וּמִסִּימָנֵי נְעֵרוֹת נִילֵף לְסִימָנֵי בְּגָרוֹת דְהֵם קְדוּשֵׁי דְאוּרִיג'תָּא דְנְשִׂים אֵינָם נְאֻמָּנוֹת אֲלָא לְהַחֲמִיר כְּגוֹן נְעֵרָה הַעוֹמְדַת בְּתוֹף ו"ח שְׁפִין נְעֵרוֹת לְבָגְרוֹת וְקַדְּשָׁה עֲצָמָה נְאֻמָּנוֹת לְהַחֲמִיר לֹמַר שֶׁהִבִּיאָה סִי' בְּגָרוֹת לְהַצְרִיכָה גִט אֲבָל אִם קַדְּשָׁה אֲבִיהָ וּבְדָקוּהָ נְשִׂים וְאָמְרוּ שֶׁהִבִּיאָה סִי"ב אֵינָם נְאֻמָּנוֹת לְהַקְל וְלִהְיוֹצִיאָה בְּלֹא גִט וְכֵן אִם קַדְּשָׁה אֲבִיהָ לְבָדוּ וְקַדְּשָׁה הִיא עֲצָמָה אֵינָם נְאֻמָּנוֹת בֵּין אָמְרוּ הִבִּיאָה אוֹ לֹא הִבִּיאָה דְהוּיָא לְהַקְל וְחֲזָקָה דְרַבָּא לִיכָא דְעוֹמְדַת הִיא בְּתוֹף ו"ח וְצְרִיכָה גִט מְשַׁנְיָהֶם וְלֹא סְמְכִינוּ אֲבָדִיקַת נְשִׂים פִּי אִם עַל פִּי שְׁנִים עֲדִים אֲבָל לְאַחַר ו"ח נְאֻמָּנוֹת אֲפִילוּ לְהַקְל כְּגוֹן אִם קַדְּשָׁה אֲבִיהָ וְקַדְּשָׁה הִיא עֲצָמָה וּבְדָקוּהָ הַנְּשִׂים וְאָמְרוּ הִבִּיאָה סִי"ב נְאֻמָּנוֹת

וקדושי אביה לא הוו קדושין דסמכי אחזקה דרבא נערה שהגיעה וכו' וכדעת הרא"ש והתוס' ור"י ורבינו הטור ומרן דאמרין מדהשתא בגרה וכו' או לדעת הרשב"א והרשב"ץ פגון שראו ב"ש קודם וכו' דאמרין מדהשתא בגרה וכו' אלא דאפשר בהך שראוה שהביאה ב"ש מקודם לא בעיא בדיקה דילמא אית להו פהרמב"ם דלא בעי סי"ב אלא לאחר שהביאה ב"ש ולאחר ו"ח מקרינא בוגרת כמ"ש המפרשי' לדעת הרמב"ם וכ"ז הוא לדעת הגאונים והרמב"ם והרי"ף דאית להו דמהני בדיקה אבל לדעת ר"ת והובאו דבריו בספר הישר ודעת בע"הת וקבעה רבינו הטור להלכה וכן פסק מר"ן בס"ס קנ"ה דלא מהני בדיקה ונ"ל י"א דהאידין יש להחמיר שלא תמאן אחר יב"ש אע"פ שנבדקה ולא נמצאו לה ב"ש וכו' ופי' טעמו משום דקי"לן גנמות אף על פי שאין שערות דאין אנו בקיאים להבחין דבר זה שלא יהיו בו גנמות ועוד שמה הביאה ב"ש בגובה או בפריסא או על קשרי אצבעותיה ומי לבדוק.

וה"ה לסי"ב או אתי במכ"ש דהוו קדושי דאורייתא ואנו לא בקיאינו בהו דבש"ס גופ' פליגי בהו חד אמר עד שיתקשקשו הדדין וח"א עד שיטו וחד אמר עד שתקיר העטרה ואנו לא בקיאינו בהו כמ"ש האחרוני' ע"ד הרמב"ם דמהאי טעמ' השמיט הרמב"ם מספרו סי"ב ולא כתב פי אם אחר שתביא ב"ש ולאחר ו"ח מקרינא בוגרת ולפי דעתם דאית ליה להרמב"ם דאנו בקיאי בסי"ן ולא בקיאי בסי"ב ועיין בס' מהרימ"ט ובספרי אחרונים ולפי דעת ר"ת ובע"הת ומר"ן והטור דלא מהני בדיקה לעולם ובספק עומדת עד שתביא ב"ש לאחר יב"ש ויום אחד ולאחר ו"ח אז מהניא בדיקה או משפחת לה בלא בדיקה פדעת הרמב"ם או אם גדולה ביותר שיש סימ' מובהקים בדיקה שגדלו במאד מאד.

נמצא דהנערה הנזכ' שאמרו עליה ששלחו נשים זקנות ובדקה ולא נמצאו לה לא סי"ן ולא סי"ב המה מהבל ימעטו ואינם נאמנות במה שאמרו שלא הביאה סימנים וצריכה בדיקה עוד בעדי' פשרי' לדעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והרשב"א לאפוקי דעת ר"ת ושע"הת והטור ומרן דלא מהני בדיקה האידנא והיא בספק בלא בדיקה: ואחר כותבי כ"ז לענין הל' חפשי' עוד באמתחות ספרי אחרוני' ומצאתי כתו' בש"ות למהר"ם מלובלין ז"ל בפאלה קל"ט שנשאל בנערה אחרת כנד"ד שהיה עומדת בתוך ו"ח שפין נערות לבגרות ואירע מעשה שפחור אחד דחף לה טבעת באצבעה ואמר לה הרי את מקודשת לי וכו' והלכה לה והיו שם שני נערות ואמרו לה מה את עושה הרי את מקודשת לו ואז החזירה לו הטבעת ובדקה ע"י נשים ולא נמצא לה שום סי' וזאת תשובתו הרמב"ם ונ"ל דכ"ע אין הנשים נאמנות בבדיקתן לסמוך עליהו להקל אלא היכא דאיכא חזקה דרבא דהיינו לאחר יב"ש ויום אחד אז נאמנות לומר שיש לה סי"ן לחלוץ וכו' משום חזקה אבל פשאומרות שלא הביאה לא סמכינן עליהו להקל דהיינו למאן במקום דאיכא חשש קדושין דאורייתא וכו' ואחר שכתבתי זה מצאתי שכ"ג"כ הסמ"ג דהא דאמר בפ' בא סי' לאחר הפ' הנשי' בודקות דהיינו להחזיקה בגדולה אבל להחזיקה בקטנה להקל אינם נאמנות דכיון שהגיעה לכלל שנותיה חזקה הביאה סימ' ולא תמאן וכו' והשתא מדרב יהודה בתוך הפירק דסי"ן נשמע לדין בתוך ו"ח לסי"ב דהא חזינו לר"י דאית ליה דאם נמצאו לה סי' הויא לה גדולה ואין סומכין אבדיקת הנשים משום דליכא חזקה דרבא וכו' ובתוך הפ' נאמנו הנשים להחמיר פיצד גדולה היא שלא תמאן קטנה היא שלא

תחליץ אבל אין נאמנות לומר גדולה היא שתחליץ וכו' וה"ה נמי לדין בתוך ו"ח של בגרות אע"ג שאינה בחזקת שהביאה סי"ב פינון שראויה להביא סי"ב ולהחזיקה בוגרת אין סומכין על הנשים שאומרות שלא מצאו לה סי"ב שלא להחזיקה לבוגרת לענון אם קבלה קדושין בלא דעת אביה שתצא בלא גט ועוד יש להצריכה גט מטעם אחר דבזמן הזה אפילו עדים פשרים אין לסמוך להקל פשאומרים אין לה סי"ב דאין אנו בקיאים וכו' דפסקינו פרב מלפיו גומות אע"פ שאין שערות וכו' שערות אע"פ וכו' ומי יוכל להבחין דבר זה וכו' וכשיש לה סי"ן ראויה היא ג"כ לסי"ב ובסי"ב אין אנו בקיאים כי שפא יש פאן אחד מהם וכגון שנתמעד הפך וכיצא שאין מרגישין בזה ואין לסמוך בזמן הזה להקל אלא פשאמרו שפצאו סי' רבוי שערות והוצא שאין להסתפק בו לענון וכו' וכ"ש דאין לסמוך על הנשים וכו' יע"ש נמצא שכל מה שפכתתי הרי הוא מפורש בדברי קדשו ונתפוננתי לדעת קדוש לכו שמח לבי ניגל כבודי: וכן ראיתי למהרימ"ט שכתב דלא בקיאינו בסי"ב ומהאי טעמא השמיט הרמב"ם מספרו סי"ב אלא לאחר ו"ח משבהיאה סי"ן נקראת בוגרת יע"ש: וכן ראיתי להרשב"א סימן אלף רי"ו והביא דבריו הרב"י וז"ל אשה שנסתפקו במספר שנותיה שנתקדשה ונבדקה ולא נמצא לה סי' אפשר גם בזו אנו חוששין שפא נשרו אלא שיש להתיישב בזה לפי שיש שני ספיקו' ספק הגיעה וכו' ואת"ל הגיעה ספק אם הביאה וכו' ונשרו וכו' ואפ"י הכי איני רואה בזה להקל פי עוד יש להתיישב בדבר וק"וח לנדוד"ד שהגיעה לכלל שנותיה אלא דלפי דבריהם לא מצאו לה סי"ן דחיישין שפא נשרו או השירה אותם בינדים לפטור עצמה בלא גט ואין להאריך עוד בדבר זה: עוד הגה שמעתי באומרים לי שרצו לבטל קדושי הנערה הזאת מפאת שנתקדשה בעדים פסולי' והפסול הוא משום עבירה חזא שמגלחים זקנם ועוברי' על מה שכתוב בתורה ולא תשחית את פאת זקנה ועוד עבירה הנה בידו שחשדוהו שפא על הגויה ושוחה סתם יינם והו"ל פאילו קידש שלא בעדים דקדושיו אינם קדושין ולעד"ן דלא מפסלי לעדות בדבר זה אף על פי שעבירה היא בינדים: דאיתא בהרמב"ם בהל' ע"א בפ"ב ה"ז וז"ל דרך פהני עכ"ם הנה להשחית זקנם לפיכך אסרה תורה להשחית הזקן וכו' ואינו חייב עד שיגלחנו בתער שנאמר ולא תשחית גילוח שיש בו השחיתה לפיכך אם גלח זקנו במספריים פטור ואין המתגלח לוקה עד שסייע וכו' יע"ש.

וכתב הכ"מ שם וזה לשונו ומכל מקום איכא למידק במה שאמר אם גלח זקנו במספריים פטור דמשמע דאיסורא מיהא איכא דמותר מבעי ליה דומיא דהקפת הראש ונראה לומר דסר כא דלישנא דמתניתין נקט ולא דוקא דלכתחילה נמי שרי.

וכן פסק בקצור דאינו חייב אלא בתער אבל במספרי' מותר לכתחילה וכו' יע"ש. וכן יש לדון למתגלח נמי דמותר כמו המתגלח דאינו עדיף מן המתגלח דעיקר הקרא הוא למגלח כמו שמצינו בהקפת הראש פתיב לא תקיפו פאת ראשכם דעיקר הקרא למקור והניקף נתרבה כמ"ש לא תקיפו לרבות הניקף כמקור אם סייעו פן יש לפרש נמי בהשחתת הזקן וכן נראה נמי מלשון הרמב"ם דנקט המקור והמתגלח ואחר מכן נקט הניקף והמתגלח אם סייעו חייבים מלקות או אם נאמר בשנים הכתוב מדבר מ"מ לא עדיף מניה וגם המתגלח מותר לכתחיל' על ידי מספריים.

אֵלָא דְרֵאִיתִי לְרַבֵּינוּ הַטּוֹר וּמְרֵן דְּלֵא הִזְפִּירוּ הַמְּסִינֵעַ כִּי אִם בְּהַקְפַת הָרֵאשׁ וְלֵא בְּזָקֵן
וְאִי לֹא מִסְתַּפְיֵנָא הֵייתִי אוֹמֵר דְּאִית לֵהוּ דְּהַמְּסִינֵעַ פְּטוֹר בְּזָקֵן וְאִינוּ חַיִּיב כִּי אִם בְּהַקְפַת
הָרֵאשׁ מִשּׁוּם רַבּוּיָא דְקִרְא דְלֵא תְקִיפָא אֶחָד הַמְּקִיף וְאֶחָד הַנִּיֶּקֶף לְאִפּוֹקִי בְּזָקֵן כְּתִי לֹא
תִשְׁחִית וְלֹא פְתִיב לֹא תִשְׁחִיתוּ אוּ יָכוֹל לֹמַר דְּסִמְכוּ עַל רִישָׁא דְהַקְפַת הָרֵאשׁ וְקִצְרוּ
בְּמַעֲנָה לְשׁוֹנָם וְשָׁנִים הֵמָּה מִכַּח הַקִּישָׁא לֹא תְקִיפוּ וְלֹא תִשְׁחִית וּלְדַבְּרֵי זֶה צָרִיךְ חִיפּוּשׁ
בְּשׁ"ס וּבִסְפָרִים וְגַם צָרִיךְ לְרֵאוֹת אִם הַרְיָבוּי דְלֵא תְקִיפוּ אִם קָאִי אֲמַקִּיף אוּ אֲנִיֶּקֶף וְלֹא
עַת הָאֶסֶף מ"מ נְקִיטָנוּ דְאִינָם חַיִּיבִים מִלְקוֹת אֵלָא בְּתַעַר וְכֵן הַמְתַּגַּלַּח אִם סִינֵעַ אִינוּ חַיִּיב
מִלְקוֹת אֵלָא בְּתַעַר אֲבָל בְּמִסְפְּרֵינִים אֲפִילוּ סִינֵעַ מִתַּר לְגַמְרֵי וְכֵן ע"י תַעַר וְלֹא סִינֵעַ אִינוּ
חַיִּיב מִלְקוֹת דְלֹאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה אִין לֹקִין עָלָיו וְאִף עַל פִּי דְאִיכָּא אִיסוּרָא בְּצַד מַה
שְׁנִתְגַּלַּח בְּתַעַר וְלֹא סִינֵעַ מ"מ מִלְקָא לֹא לְקִי.

וְאִיכָּא לְמִימַר דְּהַעֲדִים הַנּוֹ' סְפֵק אִם מִתְגַּלְחִים בְּתַעַר אוּ בְּמִסְפְּרֵינִים וְאִת"ל בְּתַעַר דִּילְמָא
לֹא סִינֵעוּ וּפְטוּרִים מִמִּלְקוֹת וְאִין אַתָּה יָכוֹל לֹמַר דְּמִסְתַּמָּא סִינֵעוּ דְמֵאֲחַר דְּמִתְגַּלְחִים
בְּרִצּוֹנָם וְגַם נוֹתְנִים שְׂכָר דֹּא"כ מֵאִי הֵאִי דְקֵאָמַר וְאִם סִינֵעַ חַיִּיבִים אֵלָא וְדֹאִי מִשְׁפַּחַת
לֵה דְאִפִּי הֵם מִתְגַּלְחִים בְּרִצּוֹנָם הַטּוֹב לֹא מְקִרִי סִינֵעַ אֵלָא בְּעִי סִינֵעַ גְּמוּר וְאֲמַרִּינֵן בְּהוּ
דִּילְמָא לֹא סִינֵעוּ וּפְטוּרִים וְהוּ"ל סְפֵק סְפִיקָא וּפְטוּרִים מִמִּלְקוֹת וְאִינָם נְפִסְלִים אֵלָא
מְדַרְבְּנֵן כַּמ"ש מוֹר"ם בַּח' חַה"מ וְז"ל עֶבֶר עֲבִירָה שְׂאִין בְּהַ מִלְקוֹת אִינוּ פְּסוּל אֵלָא
מְדַרְבְּנֵן וְקִי"ל הַמְקַדָּשׁ בְּפְסוּלֵי דְרַבְּנֵן קְדוּשָׁיו קְדוּשֵׁין מֵאֲחַר דְּכִשְׁרִים מְדֹאֲרֵינִתָּא וְכ"כ
הֶרְמֵב"ם בַּפ"י מַה' עֲדוֹת וְז"ל הֶרְשָׁעִים פְּסוּלִים לְהַעֲיֵד מִן הַתּוֹרָה שְׁנֵאמַ' אֵל תִּשָּׁת יָדֶךָ
עִם רִשָּׁע לְהִיֹּת עִד וְכוּ' אִיזְהוּ רִשָּׁע כָּל שְׁעֵבֶר עֲבִירָה שְׁחַיִּיבִין עָלֶיךָ מִלְקוֹת מִן הַתּוֹרָה
שְׁנֵא' אֵל תִּשָּׁת יָדֶךָ עִם רִשָּׁע הַתּוֹרָה קְרָאָה לְמַחְזִיבֵי מִלְקוֹת רִשָּׁע שְׁנֵא' וְהִזָּה אִם בֵּן הַכּוֹת
הֶרְשָׁע עֶבֶר עֲבִירָה שְׁחַיִּיב עָלֶיךָ מִלְקוֹת מִן הַתּוֹרָה פְּסוּל מִן הַתּוֹרָה יַע"ש וּפְסָקָה מְרֵן
בְּקִצְרֵי בַה"ע יַע"ש מִשְׁמַע אֲפִילוּ עֶבֶר עֲבִירָה שְׁאִסוּרָה מְדֹאֲרֵי' וְאִין בְּהַ מִלְקוֹת אִינוּ
פְּסוּל מִן הַתּוֹרָה דְּהַתּוֹרָה אֲמָרָה אֵל תִּשָּׁת יָדֶךָ עִם רִשָּׁע עַד וּכְתִיב וְהִזָּה אִם בֵּן הַכּוֹת
הֶרְשָׁע גִּילָה לְנֹו אֲמֵאִי דְקֵאָמַ' אֵל תִּשָּׁת יָדֶךָ עִם רִשָּׁע עַד הֵינֵנו שְׁמַחְזִיבֵי מִלְקוֹת מִן הַתּוֹרָה
וְכ"כ בְּמִישְׁרִים וְהִבִּיא דְבָרֵי ב' וְז"ל וְאִם הִזָּה מִן הַתּוֹרָה וְאִין בְּהַ מִלְקוֹ' אִינוּ פְּסוּל אֵלָא
מְדַרְבְּנֵן וְאֲפִילוּ אִם יִמְצָאוּ עֲדִים בְּרוּרִים שְׁמַגְלַחִים בְּתַעַר שְׂמָא לֹא סִינֵעוּ וְלִיכָּא מִלְקוֹת
אֵלָא אִיסוּרָא בְּעֵלְמָא וּמַהֲאִי טַעְמָא נְמִי לֹא מִיפְסְלוּ אִם נִחְשְׁדוּ עַל הַגְּוִיָּה דְגַם הִיא לִית
בְּהַ מִלְקוֹת וְאִיסוּרָא מְדַבְּרֵי קְבֵלָה וְכֵן אִם שְׁתוּ סְתָם יִינָם אִין נְפִסְלִים אֵלָא מְדַרְבְּנֵן וְאִפִּי
אִיסוּרָא דְאֹרְזֵי' לִיכָּא וְקִי"ל הַמְקַדָּשׁ לְפָנֵי עַדֵי פְּסוּלֵי דְרַבְּנֵן קְדוּשָׁיו הוּוּ קְדוּשֵׁין וְהִיא
דַּעַת הֶרְמֵב"ם וְהֶרְמֵב"ן וְהֵרָא"ש וְהֶרְשָׁב"א וְהֶרִיב"ש וְהֶר"ן וְרַבֵּינוּ הַטּוֹר וּמְרֵן בְּסִי
מ"ב וְכֵן דַּעַת כָּל אַחְרוּנֵי' ז"ל וְדַעַדִּיכָּא מִינָה אֲנִי אוֹמֵר דְאִפִּי' אִם בְּאַמַּת אִיכָּא עֲדִים
שְׁמַגְלַחִים בְּתַעַר וּמְסִינֵעִים כְּשֵׁרִים אֲפִילוּ מְדַרְבְּנֵן מִשּׁוּם דְּנִחְשְׁבֵי דְלֵא עֲבָדֵי אִיסוּרָא
מְסִיבַת הָאִיסְפְּנוּיָל שְׁהֵם נ"וֹן עֲמָהֶם וְהֵמָּה מְבַזִּים אוֹתָם בְּדַבְּרֵי זֶה וּבְזוּיָ' בְּעִינֵיהֶ' עַד
שְׁכַמְעַט אִינָם רוֹצִים לְשִׂאת וּלְתַת עֲמָהֶם וּמְלַעֲיָגִים עָלֵיהֶם וְגַם הַוּרְגְלוּ בְּכַף וְאוֹחֲזִים
מַעֲשֵׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם וּמִטַּעַם זֶה אִינָה נִחְשְׁבַת עֲבִירָה בְּעִינֵיהֶם וְאִף עַל פִּי דְבְּאַמַּת
עֲבִירָה הִיא בְּיָדָם וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְּרֵי שְׁקֵר מ"מ אִינָם נְפִסְלֵי' לַעֲדוֹת בְּשִׁבִיל זֶה וְלֹא אֲמַרִּינֵן
עָלֵיהֶם מֵאֵן דַּעַבְדָּהּ עַבְדָּהּ וְאִם וּמְקָרוּ חֲשׂוּדִים וּפְסוּלִינֵן לְנֹו מֵאֲחַר שְׁהִיא הִיתֵר בְּעִינֵיהֶם
כַּמ"ש מוֹר"ם סִי' קִי"ט בְּטוֹר י"ד ס"ז וְז"ל מִי שְׁהִזָּה חֲשׂוּד בְּדַבְּרֵי דְלֵא מִשְׁמַע לֵהוּ לְאִינְשֵׁי

שְׁהִיא עֲבִירָה לָא מְקַרֵי חֲשׂוֹד יַע"ש וְכֵן מְצִינּוּ קוּבְרֵי מֵת בְּיוֹם טוֹב דְּעֲבָדֵי מְלָאכָה וְעוֹבְרִים עַל לָאו דְּאוֹרְיִיתָא וְכַשְׁרִים לְהַעֲיֵד פִּינּוּן שְׂיִכּוּלִים לְמַצּוֹא טַעֲנָה שְׁל זְכוּת אַפִּי בְּרַחוּק עֲשֶׂר אַמּוֹת כַּמ"ש הָרָא"ש דְּהִנְהוּ קְבוּרָאֵי אֵין נִרְאָה שְׁרוּב הָעוֹלָם יִטְעוּ בְּזָה אֶלָּא פִּינּוּן שְׂאֶפְשֶׁר לְתַלּוֹת תּוֹלִין כַּמ"ש הָרַמְבַּ"ם שְׂאֵם עֲשָׂה מַעֲשֶׂה בְּשִׁבְתְּ צָרִיךְ לְהוֹדִיעוּ שְׁהִיּוֹם שִׁבְתְּ שְׂמָא שׁוֹכַח הוּא וַאֲע"פִּי שְׂאֵין רוּב הָעוֹלָם טוֹעִים בְּזָה יַע"ש בְּהַרִיב"ש וְהִבִּיא דְּבָרָיו הֶרֶב"י ס' ל"ד וְכֵן מְצִינּוּ בְּלָאו דְּלָא תַחֲמוּד דְּלָא עֲבָרֵי עַל הִלְאוּ מִטַּעַם דְּמִשְׁמַע לְהוּ לְאִינְשֵׁי לָא תַחֲמוּד בְּלָא דְּמִי מִשְׁמַע אֶפְּלִיּוּ בְּדָבָר דְּאִיפָּא בִּיהַּ מְלַקוֹת וְאִיסוּרָא דְּאוֹרְיִיתָא מֵאַחַר דְּנִרְאָה לְהֵם פְּהִיָּתֵר פְּטוּרִים עֲלֵיו וְכַשְׁרִים לְעֵדוּת וּכ"כ בְּתַשׁוּבַת מַהֲרַ"ל וַי"ל עֲכָשְׁיוּ נִתְפַּשֵׁט הַמְּנַהֵג לְהַלּוֹת מְעוֹת הִיתּוּמִים בְּרַבִּית קַצּוּצָה אַף עַל פִּי דְּשִׁלָּא כַּדִּין עֲבָדֵי מ"מ אֵין לְפָסוּל אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס גַּבִּי מִשׁוּם דְּעֲבָדֵי כַּמְנַהֵג יַע"ש.

וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין מְצוּנָה לְרִשׁוּת דְּוֹמְיָא דְּלָא תַחֲמוּד דְּלִית בֵּיהַּ מְצוּנָה אֶלָּא בְּדָבָר שְׁנִרְאָה לְאִינְשֵׁי דְּאִינְהָ עֲבִירָה מֵאִינְהָ טַעַם אוֹ מִטַּעַם מְנַהֵג אַף ע"פ שְׁהִיא עֲבִירָה בִּידָם לָא מְפָסְלוּ: נִמְצָא דְּעֵדִים אֵלוּ אֵינָם נְפָסְלִים מִשׁוּם תַּגְּלַחַת זַקְנָם כַּנֶּזְכָּר וְכֵן אֵינָם נְפָסְלִים מִחֻמַּת שְׁחִשׁוּדִים עַל הַגּוֹיָה מִטַּעַם דְּאִיסוּרָה אֵינּוּ אֶלָּא מְדַבְּרִיקְבָלָה וְלִית בֵּיהַּ מְלַקוֹת דְּאוֹרְיִיתָא וְכֵן נָמִי לָא מְפָסְלוּ בְּשִׁתְּיִית סֵתָם יֵינָם: זֹאת נְעוּד אַחֲרֵת בְּמַה שְׂשִׁמְעָתִי שְׂמִזְלִילִים בְּכַבּוּד שִׁבְתְּ שְׁעוֹשִׂים עוֹבְדִין דְּחוּל אֵינָם נְפָסְלִים בְּזָה מֵאַחַר דְּאִינְהָ מְלָאכָה גְּמוּרָה נֶאֱפְּלִיּוּ פִּיסוּל דְּרַבְּנָן לִיכָּא כַּמ"ש כְּתוּב לְהֶרֶב וַי"ל מ"כ בְּאַחַד שְׁקִידָשׁ בְּפָסוּלֵי עֵדוּת וְהַתִּירָה רַב חֲזִיִּים הָאָרוּךְ וְחִלְקוּ עֲלֵיו חֲכָמֵי טוֹלִיטוּ"לָא וְגִזְרוּ עֲלֵיו גְּדוּי שְׂיִחְזוּר בּוּ וְכוּ' דְּאֵינּוּ פָּסוּל מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִי שְׁעֵבֶר עֲבִירָה שְׁחִיב עֲלֶיהָ מְלַקוֹת וַאֲע"פִּי שְׁלָא הִתְרוּ בּוּ וְגַם עַל חִלּוּל שִׁבְתְּ אִם עֵבֶר עַל הַמְּוַקְצָה אוֹ אַפִּי עַל הוֹצָאת שִׁבְתְּ בְּזִמְן הַזֶּה אֵין פָּסוּלִים אֶלָּא מְדַבְּרִיקָהּ וְצָרִיךְ הַכְּרִזָּה וְכָאֵן לָא הַכְּרִיזוּ עֲלֵיו וּמִסְפֵּק אֵין לָנוּ לְפָסְלוּ כִּי שְׂמָא לָא חִלַּל שִׁבְתְּ אֶלָּא בְּשִׁל דְּבִרִיקָהּ וְאֶפְּלִיּוּ הַכְּרִיזוּ עֲלֵיו הַמְּקַדָּשׁ בְּפָסוּלֵי עֵדוּת שְׁל דְּבִרִיקָהּ מְקוּדָּשֵׁת וְאֶפְּלִיּוּ הָיוּ פָּסוּלֵי עֵדוּת דְּאוֹרְיִי אִם לָא נִתְקַבְּלָה עֵדוּת פָּסוּלִים בְּפִנְיָהּ עֵדוּת הַפּוֹסְלִים בְּטָלָה יַע"ש: וְהִנְהָ צָרִיךְ לְזַעַת מֵאִי הָאֵי דְּקָאֵמֵר בְּזִמְן הַזֶּה אֵין פָּסוּלִים אֶלָּא מְדַבְּרִים וְצָרִיךְ הַכְּרִזָּה וְכוּ' דְּמֵאֵי צָרִיךְ הַכְּרִזָּה הֵכָּא גַּבִּי קְדוּשִׁין דְּהָא הָרַמְבַּ"ם וַי"ל כְּתוּב בַּה"ע בְּפָרָק י"א וַי"ל לְפִי כָּף כָּל עֵדוּת שְׁהַעֲיֵד קוּדָם שְׂיִכְרִיזוּ עֲלֵיו מְקַבְּלִים אוֹתָהּ כְּדִי שְׁלָא לְאַבְד זְכוּת הָעַם שְׁהִרֵי לָא יִדְעוּ שְׁהוּא פָּסוּל וְכ"כ מְר"ן בְּסִימָן ל"ד וַי"ל וְהַפָּסוּל מְדַבְּרִיקָהּ הָעֵדוּת שְׁהַעֲיֵדוּ קוּדָם שְׁהַכְּרִיזוּ עֲלֵיו כְּשֶׁרָה וְנָתַן טַעַם לְשִׁבְחַת הַסַּמ"ע וַי"ל לָא רְצוּ לְהַפְסִיד מְמוֹן הַבְּרִיּוֹת וְכוּ' יַע"ש וְטַעַם זֶה לָא שְׂיִיךְ הֵכָּא בְּקְדוּשִׁי וְאַחַר הַחֵי רְאִיתִי לְמַהֲרַח"ש שְׁפָתָב וְטַעַם זֶה לָא שְׂיִיךְ הֵכָּא בְּקְדוּשִׁין מ"מ יִרְאָה דְּכִינּוּן דְּאֶמְרוּ חֲכָמִים דְּצָרִיךְ הַכְּרִזָּה מֵהוּא טַעֲמָא מְמִילָא לָא נְפָסְלוּ בְּשׁוּם מְקוּם עַד שְׂיִכְרִיזוּ אַפִּי לְעַנְיָן קְדוּשִׁי וְכ"כ בְּתַשׁוּבַת מוֹהֲרַשֵׁד"ם ס' ל"ו וְכ"כ בְּתַשׁוּבַת ב"י יַע"ש: נִקְיָטָנּוּ מִמֵּאֵי דְּכִתְיָב' שְׁהַעֲדִים אֵלוּ פְּשָׁרִים לְגַמְרֵי מִטַּעַם דְּכִתְיָב' וְעוּד דְּאִיכָּא לְמִיחַשׁ בְּהוּ שְׂמָא חֲזָרוּ בְּתַשׁוּבָה אֶפְּלִיּוּ אִם פָּסוּלִים בְּאַמַּת כְּמוֹ שְׁפָתָב לְמוֹר"ם בְּסִימָן מ"ב וַי"ל הַמְּקַדָּשׁ לְפָנֵי פָּסוּלֵי תוֹרָה י"א דְּחִיּוּשִׁין לְקְדוּשִׁין דְּהִלְמָא חֲזָרוּ בְּתַשׁוּבָה וּבְעֵרָה הַחֲמוּרָה אִיכָּא לְמִיחַשׁ לְכָל הַדְּעוּת נִמְצָא דְּלָא מְפָסְלֵי אֶלָּא בְּפָסוּלֵי דְּאוֹרְיִי בְּמְקוּם דְּאִיכָּא מְלַקוֹת וּבְעֵינּוּ דְּיִדְעֵינּוּ בְּהוּ שְׁהֵם פָּסוּלִים בְּנֹדָאֵי אֶבֶל אִם הֵם סָפֵק פָּסוּלֵי דְּאוֹרְיִי פְּשָׁרִים לְעֵדוּת וְצָרִיכָה גַּט כַּמ"ש הָרַמְבַּ"ם וּפְסָקָה רַבִּינוּ הַטּוֹר וּמְרָן בַּס"ס מ"ב יַע"ש עוּד נִשְׂאָר לִי דְּבָר א' לְפָרְשׁוּ וּלְלַבְּנוּ בְּקְדוּשִׁי הַנְּעֵרָה הַזֹּאת וְהוּא בְּמַה

ששמעתי באומרים לי דאחר שנתקבלה עדותם בפני שלישה ונמצאת עדותם מכוונת ונכתבה קב"ע בדבר זה לא רצו דייני העיר לפסוק הדין על פי קבלת עדות ושלו אחת העדים והעידו בפניהם פעמים שלש ונמצא שנוי בדברי עד א' הפך מה שהעיד פעם ראשונה והוא הפך דברי העד הב' ונמצאת עדותם מוכחשת ועל דא קסמכי שתהא עזרה להם לבטל קדושי הנערה הזאת קדושין ראשונים ולפוטרה בלא גט ולדבר זה צריף ארבעה חקירות בדבר חקירה ראשונה היא עדות שנתקבלה בפני שלישה ובפרט אי איפא בהו אחד דגמי' בענין פסלות העדים וכשרותם ויודעים לכונן הדברים וזהירים בקבלתם שלא ילמדו מותר לשונם לשקר כנדו"ד אי הנייה קבלה וממילא עדות ראשונה היא העיקר ובהא נמצאת עדות' מכוונת או לא הניא קבלה והעיקר עדות שניה שנתקבלה בפני ב"ד ונמצאת עדותם אינה מכוונת ואת"ל דעדות ראשונה הניא עדות ה"מ אם נתקבלה בפני בעל דין אבל בגדון דידן דלא נתקבלה בפני בע"ד לא הניא קבלה ונחנת העדות הניא פדין ואזלינו בתר השתא.

ואת"ל דקבלת עדות שלא בפני בעל דין לא הניא קבלה ובתר השתא אזלינו צ"ל לח אם עדי הקדושין צריכין ד"וח פדיני נפשות או לא בעי' ד"וח פדיני ממונות ואת"ל דאין צריף ד"וח צריף לחקור אם קדושי הנערה הגזפ' מקרי דין מרומה וצד"וח או לא מקרי דמ"רו ואת"ל דלא מקרי דין מרומה כגון הכא דעבדו ב"ד וח"וד בדבר מטעם דסברו דהוא דין מרומה והוכחשו דעד אחד אמר שם טוב הארוס הוא אמר ושאל את פיה ואמר לה מה שמא נאמרה לו אני פלונית ומה שם אביה נאמרה פלוני ומה שם אמה נאמרה פלונית והעד השני אמר שהם שאלו את פיה נאמרו לה אמה פלונית נאמרה הן אביה פלוני הן אמה פ' נאמרה הן ונמצא דיש שנוי בין ז"לז בענין השאלה מי הוא השואל ובענין השמות שאחד אמר שמה ושם אביה נאמרה בפ' נאחד אמר שאמרה הן כשאמר לה שמה פ' ושם אביה פ' ושם אמה פ' אמרה הן מי אמרינו אע"פ שח"וד הוי כד"מר ומה הוכחשו בבדיקו' לא הניא הכחשה א"ד עכשיו שח"וד הוי פדין נאפ' הוכחשו בבדיקות הניא הכחשה ואת"ל דדינם פדין צריף לחקור אם הניא הכחשה או לא הניא הכחשה ולא מקרייא הכחשה אפי' בבדיקות.

ואני משיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון: וזה החלי בס"ד פתב הרב' בסכ"ח וב"ח בח"מ ונ"ל ונ"י פתב בשם הרב בעל העיטור תשו' להרי"ף אם בא לפני ב"ד שטר קב"ע והעדים באותה העיר רואים אם אותם בקיאי' בדקדוק העדים ובחקיר' הולכים אחר קב"ע ואין חוששין לעדות העדים ואם לאו אין סומכין עליהם ע"ק העדות אלא סומכין על העדים.

והלקתא קב"ע צריכא ג' מןמחי' יודעים הלכות עדות. פשר ופסול וזהירין בקב"ע לכונן פל עדות אחד ואחד וכו' יע"ש ופסקה מרן בקצור בסי' הנז' סעיף כ"א יע"ש נמצאנו למדין מדברי הנ' והעיטור ולפסק מר"ן דק"ע בעי' שלישה דגמירי בה' עדות בפסלות וכשרות העדים נאפ' אם הנייה בהם אחד דגמיר לא מהני דבעי' כולהו תלתא דליהוו גמירי ולפי זה קב"ע דנדו"ד לא הני קבלה ואע"פ דאיכא חז בהו דגמיר תרתמי מנייהו לא גמירי ודינא הוא דמה דחזרו בית דין וקבלו עדותם פדין עשו דקבלו עדותם פעם שנית ולא סמכו על קבלת העדות אלא על פי העדים: ברם אח"החי מצאתי פתוב למהרי"קש

בתשובות סי' כ"ז שפכתב וז"ל הא דבעינן דייגי דבקיאי וגמירי לענן קב"ע וכו' ולפחות צריף בהם חד דגמיר וכו' הוא לענן די"מ מן הראיות שהביא מדברי בעל העיטור וזולתו אמנם בדיני נשים זאת מצאנו תשובה להרשב"א ז"ל וז"ל עדות נשים אינה צריכה ד"וח וכיון שאינם צד"וח אף על פי שקבלו עדותם בפני הדיוטות שאינם בקיאי בד"וח לית לן בה ושוב אינם יכולים לחזור ולהעיד לבטל עדותם ראשונה ע"כ ותשובה זו קיימה וקבלוה מהר"ר אליה מזרחי ז"ל בתשובותיו סימן כ"ד ומהרי"ל ז"ל בח' א' מפסקיו פלג ג' סי' י"ח דאפי' היכא דליכא בהו חד דגמיר יע"ש ומדכתב הרשב"א ז"ל בפני הדיוטות שאינם בקיאים בד"וח וכו' הפנונה גלויה וידועה דהדיוטות דקאמר לאו לאפוקי סמוכין לחודקאמר אלא לומר לה דאף על גב דלא בקיאי וגמירי לית לן בהו: וכ"כ הרי"ב בש בסימן רס"ו וז"ל גם ד"וח אין צריף בגיטין וקדושין דהא בדי"מ לא בעי חו"ד פדי שלא תנעול דלת בפ"לו וגיטין וקדושין לדי"מ דמו דהא ילפינן דבר דבר מממון ואיכא בהו טעמא שלא תנעול דלת ומהאי טעמא לא בעי סמוכין אלא הדיוטות וכו' יע"ש ואחר שכתב טעם אמאי לא בעי ד"וח כתב דמהאי טעמא נמי לא בעינן סמוכין וכו' הרי ד"וח לחוד וסמוכין לחוד ואם פן פי אמרי דלא בעו דייגי דבקיאי בד"וח אפילו היו מקבלי העדות הדיוטות גמורים דלא ידעי לח"ולד קבלתם קבלה גמורה ואע"ג דבדי"מ נמי לא בעי ד"וח ועכ"ז הצריכו לפחות שיהיה בהם אחד דגמיר אין מנה קנשיא שהם ז"ל לא דימו אותם לדי ממונות אלא לענן דלא בעו ד"וח ומ"מ די"מ צריף שיידעו בית דין לחקור את העדים שמה וכו' אבל בעדות נשים דחומרא דאחי לידי קנלא הוא וכיון דאין צד"וח גם הב"ד שמקבלין העדות לה בעינן שיידעו לח"ולד ומשום הכי בעדות ממון הצריכו שיהיו בקיאי בד"וח ובדקדוק העדים ונקירתם כמ"ש בתשובת הרי"ף ז"ל וב"עדות הנשים לא הצריכו כמ"ש בתשובת הרשב"א ז"ל וגדולה מזו כתב הרב המאירי ז"ל שהיה בתחילת אלף הששי נודע בפערים שמו וז"ל בחדושי יבמות ולמדת של כל דברי הפל וכו' וה"ה לכל ענייני גיטין וקדושין שאינן צריכין ד"וח וישנן בב"ד הדיוטות וכו' עד ואפילו בדין מרומה שפיוצא בו אף בממון צריכין ד"וח בגיטין וקדושין לא ואילו היו צריכים ד"וח היו מצריכין בהם זמן מן התורה ואע"פ שבגיטין תקנו זמן לא מן התורה אלא מדרבנן משום בת אחות' ואף על גב דהרשב"א והרי"ב בש סברי דבדין מרומה בעי ד"וח אפי' בעדות נשים מ"מ מצינו מי שמקל בעדות נשים טפי מדי"מ ולפיכך אין תימא אם יסבור הרשב"א ז"ל דבעדות נשים סגי בב"ד הדיוטות דליכא בהו חד דגמיר ע"כ יע"ש עוד כתב דאין לחלק ולומר דע"כ לא מפשרי הרשב"א והרי"ב ש ז"ל אלא דייגי דלא בקיאי בד"וח אבל דייגי דלא ידעי הלכות עדות אין קבלתן קבלה כדאמר הרי"ף בדי"מ דהא נדאי ליתא דאי לא בקיאי בח"וד דהוי מלתא זוטרתא כגון המעשה וכיון הזמן וכיון המקום כמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ב בה"ע ק"ו הדברים דלא בקיאי בדקדוק העדים לעיני דברי פל אחד וכ"ש שאינם בקיאים לדון ולא ידעי הלכות עדות פשר ופסול כמו שהצריכו בדי"מ.

ומה גם עתה שכתב הרי"ב ש"ס רס"ו דאפי' בדין מרומה לא בעי דר"וח בדין ממש אלא שצריף הדיין לחקור בו כל מה דאפשר וכו' דהשתא תליא הא מלתא בפקחות הדיין ומדינותו דנדאי הגמור מאן דלא בקי בהכי אינו מן הישוב ואין צריף לומר שאינו בקי בדינין וכיון דמכשיר הרשב"א בעידי דיני נשים דייגי דלא בקיאי בד"וח וכ"ש מאן דלא

גמיר וכן דעת מהרי"ל בלאותה תשובה דבעי לאכשורי להווא דלא גמיר א"כ אפילו אם יחשב דין מרומה דבעי ד"וח מ"מ לא בעי פולי האי כמו דיני נפשות עוד יש קצת ראיה ממה שהכשירו לענגן חליצה פשחלצה לפני דיני עמי הארץ שאינם יודעים להקרות יע"ש: נקיטנן מכל מילי מעליית' דכתי' דלדעת הרשב"א והרב המא"רי והרי"בש והרא"ם ומהר"ל אית להו דעדות נשים אפי' נתקבלה בפני ג' הדיוטות דלא גמירי ואינם בקיאי בד"וח הניא קבלה וסמכינן עליה ואם חזרו העדים וישנו בעדותם הניא חזרה ואמרינן בהו אחר שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכן הנה דעת מהרי"קש וכ"ש וק"ו לנדוד דדאיפא חד או תרי דגמיר בפסול העדים והכשרם ויודע לדקדק בדברי העדים בד"וח כמ"ש וחתום בקבלת העדות אחר איום וגיוזם וחקרו בכיוון המעשה מי הנה בדקדוק הקדושין ודקדוק הזמן ודקדוק המקום ובאותו דבר עצמו ששנה בו אחד מן העדים כפר בשעת קב"ע דקדקו בו פראוי ונמצאת עדותם מכוננת אלא דהשתא חזר בו ואמרינן ביה פיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכן ראיתי למהרח"ש בתשוב' י"ט שפכתב ונ"ל אמנם בדין מרומה לכ"ע צריך ד"וח ולענגן אם יכולים העדים לחזור או לא העולה מדברי המפרשים הביאו גם הרא"ם בסימן כ"ד דבדברים שאין צריך ד"וח ונשלם עדות העדים אף שלא נחקר עדותם להרשב"א ונ"ל בתשובה פיון שנשלם העדות אף שלא נחקר שוב אינם חוזרים ומגידין וכ"כ הר"ן ונ"ל בתשובה וכן דקדק הר"ב בס"י כ"ח בטור ח"מ מלשון ר"י שהביא המרדכי וכן י"ל מדברי הריב"ש יע"ש.

הרי מפורש דאין העדים יכולים לחזור אלא בדבר דצריך חקירה ודרישה ולא חקרו בו אבל אם חקרו בו אפי' דברים דצריך ח"וד אינם יכולים לחזור כמ"ש אמנם בדברים דצח"וד ונגמרה עדותם ולא נחקרה עדותם יכולים לחזור בהם הא דיק מינה אם נחקרה עדותם אינם יכולים לחזור בהם ומכ"ש בנדוד דחקרו ודרשו פנזכ' נחקרו באותו דבר ונמצאת עדותם מכוננת והשתא חזר אחד מהם דהניא חזרה ואינם יכולים לחזור ולא עוד אלא ראינו כל מה שחקרו ב"ד פעם ב' בדברי העדים כפר חק' בו בק"ע ומשם באר"ה שהם בקיאי בד"וח ומה גם לדעת הרי"בש דכתב דאפי' דין מרומה א"צ ד"וח כדיון אלא שצריך הדין לחקור בו כל מה שאפשר דהשתא הדבר תלוי בפקחות הדין וקא חזינו דפקיחי אינהו בד"וח דחקרו בכל דבר שצריך בו הזמה ובכל מה שחקרו ב"ד פעם ב' חקרו בו כפר וגם אית בהו חד דגמיר דנדאי קבלתם הניא קבלה ואינם יכולי לחזור וכן כתב הרי"בש בסימן רס"ו ונ"ל הני עדות ב' עדים בטיל פיון שלא הנה בעדות ח"וד שהרי לא אמרו בכמה לח' ולא באיזו יום ואע"פ שבשאר ק"ע שחתמו וכו' כתבו שד"וח באיזה שנה ובאיזה חדש וכו' אין הולכים אחר עדות אחרונה אלא אחר עדות הראשונה יע"ש נמצא דאם ח"וד באיזה יום ובאיזה שנה ובאיזה חדש דהיינו בכל דבר שתלוי בה הזמה מקרי חקרו ודרשו וכ"כ מהרח"ש בס"י מ"ז דאף על פי דאיפא התם דבקיאי בד"וח פיון דלא כתבו בק"ע שד"וח אמרינן ודאי לא ח"וד יע"ש: אלא דעדין יד הדוחה נטויה לדחות ולומר הא דקאמר הרשב"א והרב המא"רי והרשב"א ומהרי"ל בלאותה קש דמהני קב"ע אפי' בפני ג' הדיוטות היינו אם נתקבלה בפני בע"ד אבל בנדוד דנתקבלה שלא בפני בעל דין לא הניא קבלה ואין עדותם עדות ויכולים לחזור כמ"ש רבינו הטור בס"י כ"ח ופסקה מן בקצור יע"ש אמנם אחר הח"י ראיתי למהרח"ש בס"י י"ט שפכתב ונה לשונו ממה שרשום בזכרונ' משנים קדמוניות וראיתיו עתה בדברי הרב

אליהו בן חיים ז"ל בתשובה סימן ס"ח וז"ל שהמקובל אצלנו מפי סופרים וספרים ומהר"ר יצחק אדרבי שכתבו בשם הרדב"ז ושאר גדולי הדור בענייני איסור אישות לא שינה למימר דבעי קב"ע לפני בע"ד שהב"ד עצמם הם בעלי הדין בין להחמיר בין להקל איתמרא ע"כ ומקר"י אדרב"י ריש סימן כ"ד בתשובה הביא דברי הרדב"ז וז"ל אני סובר דמקבלים עדות שלא בפני בע"ד בקידושין דכ"ע בעלי דבר גינהו לאפרושי מאיסורא וז"ל הרב המא"רי מקבלים עדות שלא בפני בע"ד לאפרושי מאיסורא כגון שיש עדים שנתקדשה פ' וכן נראה מתשובת הרי"בש בקיד' מאידוניה והכי משמע מתשובת הרשב"א אשר פתב בקונטרס ואני מעיד דכן היה דעת מקה"י בירב ז"ל ממעשה שהיה וכן דעת כמהר"ר שמואל סיד ז"ל אלא שהם הפריזו על המדה לקב' עדות שלא בפני בע"ד לאסור אשה על בעלה ואני וחבירי חלקנו עליהם בזה אבל בעדים שנתקדשה פ' דהוי לאפרושי מאיסורא לא חלק אדם מעולם כת"וח שמי דוד בן זמרא ע"כ וכ"כ מהרי"ב ז"ל שכתב הרשב"א דבדי"מ אין מקבלין שלא בפ' בע"ד אבל בעידי נשים יכולים לקבל שלא בפני בע"ד: וכתב מהרח"ש על דבריו וז"ל ונראה בעיני שהוא דעת נכון וקרוב לדעת דכיון דהו' מלתא דאין מקבלין עדות וכו' אפילו בדי"מ אינה אלא מדרבנן וקרא אסמכת' בעלמא כמ"ש המפרשי' דלהכי מחלקינן בין אונס להיכא דליכא אונס ובין אם היה בעיר וכו' א"כ בדי"מ דוקא אמרינן שראו חז"ל לעשות פן אבל בקידושין כיון דמדאורייתא הוי עדות גמורה אפילו שלא בפני בע"ד והיא אשת איש גמורה דרחוק הדבר מאד לומר דלא מהניא עדותיהו ויתירו אשת איש לעלמא והויא חומרא דאתינא לידי קולא יע"ש.

גם הרב בצלאל ז"ל בתשובותיו סי' ה' הביא דברי הרדב"ז דמעשי' בכל יום שמקבלים עדות שלא בפני בע"ד כגון אם באו עדים והעי' שלא בפניה שנתקדשה לפ' או שנטמאו טהרותיו ואמר שזכות הוא להפרישו מאיסורא והביא ראיה לדבריו מדברי הרב המא"רי ז"ל הנז"ל שהספיקו עמו חכמי הנשיאים מברצלונא ע"כ וגם מן הפוסקי' המפורסמים לא מצינו שכתבו דין זה שאין מק' עדות בקידושין שלא בפני בע"ד וכל הפוסקים שהביא הרב' סי' כ"ח מטור ח"מ וגם השאר אשר ראיתי שכתבו שאין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד הוא בדי"מ אבל בדיני קידושין לא ראיתי להראשו' שכתבו פן זולתי מהרשד"ם ז"ל שכתב בסי' כ"א וז"ל אע"פ ששמע' אומרים שיש מי שכתב דקידושין א"צ שיקובל עדות בפני בעל דין אני אומר לבטל סברא זו שלא מצינו סברא זו בשום פוסק מהפוסקים ע"כ כנראה מדבריו שלא היה לו אלא שמועה בעלמא ולא ראה תשובת הרשב"א והרב המא"רי ז"ל וכתב שהספיקו עמו הנשיאים מברצלונא וגם הריב"ש ושאר גדולים ואדרבא לא נמצא בשום פוסק מהפוסקים המפורסמים דין זה שאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין אלא בדי"מ עד .

כאן לשון מהרח"ש: נמצינו למידין לדעת הרשב"א והרב המאירי והרי"בש ומהרי"ב רב והרדב"ז ומהרש"ך ומק"י אדרב"י ומהרב"ח ומהר"קש כמ"ש דבריו בתשובה י"ט פוליהו אית להו בעידי קידושין מקב' עדות שלא בפני בע"ד וכן נהגנו במ"ק זה וכן הוא מנהג רבותינו שקדמו לנו.

ולפי זה קבלת העדות דקדושי הנערה הזאת שעליה אנו דנים שנתקבלה שלא בפניה הוּיָא קבלה גמורה ואמרינו בהו פינון שהגיד אינו חוזר ומגיד ועדות שניה פמאן דליתא דמי: נשאר לי לקרר ספק ג' אם עדי קדושים צריכין ד"וח פדין או לא בעי ד"וח כדי"מ והגם שלא נתברר דבר זה בדברי מרן ולא פי אם בענין לאסור אשה על בעלה פסק דבעי ד"וח ובעגונא דאמת' פסק דלא בעי ד"וח ובענין גיטין וקדושים לא דבר מאומה מ"מ מצינו דבר זה נפתח בספרי הראשונים והיא תשובת הרשב"א והביאה הרב' בטור א"ה הע בסי' י"א ונ"ל והרשב"א פתב בתשובותיו לעיקר הדין ולהלכה ולמעשה כה נ"ל באמת דעדי קדושים אין צריף ד"וח דהשתא מיהא לאו אדין קא מסהיד וכו' ואע"ג דבקדושים אפשר דאתי לדין השתא מיהא לאו אדין קא מסהיד ומכילהו סגיו' משמ' ודאי דלא בעי ד"וח בעדי קדושים וגירושין לפיכך ישנון בבית דין הדיוטות וכו' מידי דהנה אהודאות והלנואות וכן פתבו כל רבותי מורי הר"ר יונה וגם מורינו הרמב"ן ונ"ל ומדע לה שלשה גיטין פסולים ואם נשא הנולד פשר וחד מנייהו אין בו זמן וכן לגבי קדושים דאמרינו דאין כותבין בו זמן דהיכי עבדי וכו' אלמא גיטין וקדושים ליתנהו בד"וח דאף הם פדיני ממו' דבדידהו גמי איפא משום געילת דלת וכו' וההיא דפרק אין בודקין לא ידענא מאי קא דייקי מינה דההיא לאו בעדי קדושים היא אלא במי שנתקדשה פבר וכו' עדים ואמרו נערה המאורסה זו זניתה ועדות זו צריכה ד"וח דבנפשו קא מסהיד עד פאן יע"ש.

וכן פתב בתשובה אחרת והביאה הרב' בסימן מ"ב ונ"ל פתב הרשב"א בתשובה אין בודקין עדי נשים בד"וח בין בגיטין בין בקדושים דקי"לן כת"ק דר"ט ור' עקיבא וכן דעת הגאונים והרמב"ם והרמב"ן וכתב ע"ד הרב' וכן פתב הנ' סוף יבמות ע"ש וכן פתב הרי"ב בש בסי' רס"ו ונ"ל גם הד"וח אין צריף בגיטין וקדושים דהא כדי"מ לא בעי ד"וח פדי שלא תנעול דלת וכו' וגיטין וקדושים לדי"מ דמו דהא ילפינו דבר דבר מממון ואיפא בהו טעם געילת דלת ומהאי טעמא סגי בהדיוטות יע"ש וכן ראיתי למהרי"ק בתשובות סימן כ"ז שהביא תשובת הרשב"א דלעיל וכן הביא דברי הרי"ב בש הנז' וקבעום להל' דדיני גיטין וקדושים לא בעו ד"וח והוסיף עוד דאפילו נתקב' העדות בפני שלשה הדיוטות הוּיָא קבלה ודייק לה מדברי הרשב"א והריב"ש אלו וכתב עוד תשובה זו קבלוה וקיימוה מהר"ר אליה מזרחי ונ"ל בתשובותיו סימן כ"ד ומהרי"ב ונ"ל פלל ג' סימן י"ח יע"ש וכן הביא ראיה משם הרב המאירי שהבאתי דבריו לעיל יע"ש: נמצא דעדי נשים בגיטין וקדושים לא בעי ד"וח והמה רוב מניין ורוב בנין הרמב"ם והרמב"ן ורבינו יונה והרב המאירי והרשב"א והרמב"ם בשם ר"ח והרשב"א והריב"ש בסי' רל"ב ובסי' רס"ו וכ"כ המרדכי בשם מהר"ם ואפי' בעדי פעור לא בעי ד"וח וכן היא דעת הגאונים ונ"י ומור"ם סי' מ"ב וגם מר"ן כה דעתו מדמצינו בטור ח"מ סימן ל' שדחה דברי הר"ן שכתב באישות דשייכא בדי"ן בבת א' בעינו ואינם מצטרפים ודבריו הפך המרדכי והר"ם.

ומר"ן דחה דבריו והביא ראיה מפר' השולח ומקומות אחרים לסייע דברי המרדכי והר"ם משמע דכה הנה ס"ל וכן פי' דבריו לבסוף וכת' בסוף הענין נ"ל דכיון דהירושלמי מספקא ליה ובתלמודא דידן משמע דכל דאינו די"ן ממש אע"ג דנ"מ לדי"ן מצטרפין הכי נקיטנו דעדי נשים בקדושים דינם שנה לדי"מ.

וכן דעת מהריב"ל ומהריק"ש ומהרח"ש סי' מ"ב ונשאר הר"ן הוא סברא יחידאה וכתבו.
האחרונים על דבריו וחד מנייהו מהרי"קש דנדאי לא ראה דברי הרשב"א והראיה שלא
הזכיר דבריו ואם באמת ראה דבריו לא היה חולק על דבריו וכן היא דעת הרא"ש בסי'
כ"ד דדינייהו כדי"מ איברא דדברי התוספות פ"ק דמפוח עלה ו' ד"ה שמואל אומר הלכה
כר"י כתבו התוספות קשה איך מצינו דינו ורגלינו פשכותבין גט שיש במעמד קרובים
והני דומיא דדי"ן דשרינן אשת איש שיש בה מיתת ב"ד וכו' ולכאורה נראה דבניהם
הפך הרשב"א וראיתי למהרח"ש שהביא דברי הרשב"א וכתב וכו' לענין גיטי אמןם
בקדושין פתב הרשב"א דגרע טפי דאפי' לר"ע דחשיב בעדי מיתה כדי"ן הכא בקדושין
לא חשיב די"ן דהשתא מיהא לאו אדי"ן קא מסהיד וליכא סתירה מדבריהם להרשב"א
דלא נקטו אלא גיטין דלא שייך לומר בקדושין דשרינן אשת איש לעלמא דהשתא פנויה
היא והשתא מיהא לאו אדי"ן קא מסהיד יע"ש אמןם דברי הרא"ש הם הפך דברי
הרשב"א שכת' בפסקיו וא"ת לשמואל איך תמצא קדושין וגיטין פשרים שנעשים
בפומבי וכו' שהקשה גם מקדושין שנראה דדמי לדי"ן ותירץ ב' תרוצים יע"ש והעמיד
דברי הרא"ש דדברי הרשב"א ואלא דמו לדי"ן יע"ש סי' מ"ב: ואני בחפשי באמתחות
ספרי הראשונים ראיתי למהרימ"ט ח"ב תשובה ל"ח פתב והא דאמרי ביבמות אין
בודקין עדי נשים בד"וח היינו עדי נשים להתירה להנשא אף ע"ג דאית בהו די"ן פיון
דאית בהו די"מ איכא נעילת דלת בפני לווים משום חנא אכל לאסור אשה בעדות קדושין
לא שייכא פלל לדי"מ ומה שהקשה הרמב"ן והלא עיקר עדות העד להתירה לשוק וכו'
והניא די"ן ותירץ בזמן הזה דמייא לדי"מ טפי וכו' ואפי' בארוסה דלית לה פתובה וכו'
אין דבריו ז"ל אלא בעדות אשה שמת בעלה דרוב נשים אית להו פתובה ודמי טפי לדי"מ
מדי"ן אבל בעדות גיטין וקידושין פדיני נפשות דמייא ע"כ יע"ש עיניך תחזינה משרים
שנעלם ממנו דברי הרשב"א והריב"ש וכל הני רבנותא דלעיל דאית להו דיני גיטין
וקדושין פדיני ממונות ומגרע גרע מהם וגם טעה בדברי הרמב"ן דהעמיד דבריו באשה
שמת בעלה ולא בגט וקדושין והרשב"א העיד וכן דעת רבתי מהר"רי והרמב"ן הרי
דדבריו בקדושין וכן דבריו הפך דברי הרשב"א והריב"ש דקאמרי דאית בהו נעיל' דלת
והוא קאמר דלית בהו נ"ד וחומורא דאתיא לידי קולא.

והראיה שהביא מדברי הרא"ש מדנקט בלשוננו פיון דאיכא פתובה ובארוסה דליכ' פתובה
ואין בה פדי שבועה אפשר אית ליה פהרמב"ן דכתב דאפילו בארוסה דלית בה פתובה
לא פלוג רבנן דדי"ן בזמן הזה ליכא ודמו טפי לדי"מ מדי"ן וגם הפריז על המדה שפתב
בח"א ואפילו אם תמצא לומר דלא בעי ד"וח אם חקרנום והוכחשו אפילו בבדיקות
עדותם בטלה וזה לא יעלה על הדעת דאם באמת לא בעי ד"וח הו"ל כד"מ דקי"לן אם
הוכחשו בבדיקות עדותם קיימת ולא עוד דאפילו בדין מרומה דאית לן דבעי ח"וד פתב
הריב"ש דלא בעינן ד"וח כדי"ן ואם אמרו דלא ידעי בתקירות בטלה עדותם כדי"ן אלא
דצריך לחקור פל מה דאפשר יע"ש וכן הדין אם הוכחשו בבדיקו' נמי לא בט' דומיא
דדי"מ דתרוניהו פהדדי דהא בדי"ן אם לא ידע בתקירותם או הוכחשו בבדיקות עדות'
בטלה נמצא דתרוניהו פהדדי וכשתאמר בד"מ בדין מרומה היכא דלא ידע בתקירה לא
מקרי הכחשה פך אם הוכחשו בבדיקות לא מקרי הכחשה והריב"ש ז"ל דנקט דלא ידע
בתקירות משום מעשה שהיה פך היה כמ"ש בשאלה יע"ש וכן משמע מלשוננו דקאמר

דְּשִׁיבָה ד"וּח קצת לא פָּה אַמְרָת לי יוֹנְתָן בֶּן יוֹחָנָן לֹא פָּה אַמְרָת לי דְּמַכְפֵּר וכו' ע"ש וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי רַבִּי הַטּוֹר וּב"ח ח"מ ס"ל ל' אִם נִרְאָה וכו' שֶׁהֵדִין מְרֻנָּה צָרִיף ד"וּח וְאַף ע"פ שֶׁאֵין צָרִיף ד"וּח אִם הֵנִיחְשׁוּ בַח"ד עֲדוּתָם בְּטִלָּה אֲבָל בְּבִדְיוֹת עֲדוּתָם קִיָּמָת וּמִשְׁמַע דְּקֹאֵי גַם אַרְיִשָׁא בְּדִין מְרֻנָּה דְּאִם הֵנִיחְשׁוּ בְּבִדְיוֹת עֲדוּתָם קִיָּמָת: גְּמַצָּא דְּדַבְּרֵי הֵם הַפֶּה דְּבָרֵי הֶרְאִשׁוּנִים עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה וְהַפֶּה הָאֲחֵרוֹנִי וּמִמֶּילָא אֵין לְסַמְנָה עַל דְּבָרֵי בְּמָקוֹם גְּדוּלִים הֶרְמַב"ם וְהֶרְמַב"ן וְרַבִּי יוֹנָה וְהֶרְבַּ הַמְּאִירִי וְהֶרְשֶׁפ"א וְהֶסְמ"ג וְהֶמְרָדְכִי וְהֶרְמַב"ם וְהַגְּאוּנִים וְנ"י וּמְר"ן וּמור"ם וְהֶרִיב"ש וּמְהֶרִיב"ל וּמֵהֶרִיק"ש וּמֵהֶרַח"ש דְּכֹוּלֵּהוּ אֵית לֵהוּ דְּמִידי גִטִּין וְקִדּוּשֵׁין לֹא בְּעֵי ד"וּח דוּמ' דד"מ וְלֹא עוֹד אֲלָא דְּמַגְרַע גְּרַע מִנִּיָּהוּ פְּדַכְתִּיבְנָא: אָמְנָם כ"ז אִם הוּא בְּדִין שֶׁאֵינוֹ מְרֻנָּה אֲבָל אִם נֹאמַר שֶׁהִנְד"ד מְקַרֵי דִין מְרֻנָּה וּמִמֶּילָא צָרִיף ד"וּח וְהֶרִי הֵנִיחְשׁוּ וְצָרִיף לְדַעַת אִם מְקַרֵי הַכְּחָשָׁה בְּבִדְיוֹת אוֹ בְּחִקְרוֹת וְדִרְיִשׁוֹת: נֹאנִי אוֹמַר דְּדִין הַנִּעְרָה הַזֹּאת לֹא מְקַרֵי דִין מְרֻנָּה וְצָרִיף ד"וּח דְּלֹא מְקַרֵי ד"מֵר אֲלָא אִם מְכִירִין.

הַתּוֹבֵעַ הַזֶּה שֶׁהוּא רַמְאִי אוֹ שְׁמֵבִינִים טַעֲנַת רַמְאוֹת בְּדַבְּרֵי כַמ"ש רַש"י וְכֵן פֶּסֶק מְרֻן אוֹ אִם שְׁמַעֲנוּ בּוֹ שֶׁהִיָּה מְחַזֵּר אַחַר עַדִי שֶׁקָּר לְמַצּוֹא לְדַבֵּר זֶה עֲלִילוֹת בְּרִשְׁע אוֹ אִם נִשְׁתַּהֲהָה קְוֹל וְלֹא יָצָא עַד עֵבֹר זְמַנָּם זְמַנֵּיהֶם דְּמוֹכְחָא מְלַתָּא דְּקִדּוּשִׁי אֵלוֹ רַמְאוֹת בְּזֶה אֲמַרִינָן דְּזֶה דִּי"מֵר וְצָרִיף ד"וּח אֲבָל בְּנִעְרָה זֹו אֲנִי אוֹמַר דַּח"ד בְּהַ הֵנִיָּה חוּמְרָא דְּאֲתִיָּא לִידי"ק דְּמַתּוּף חוּמְרָתָה אַתָּה בָּא לִידי קוֹלְתָה וְאִם מִטַּעַם דְּהִיא מְכַחֶשֶׁת בְּקִדּוּשֵׁין לֹא מְקַרֵי מְרֻנָּה דְּהֶרִי הֶרִיב"ש בְּסִימָן רס"ג בְּפֶסֶק שֶׁל מַאִיר"וּנָא פֶּסֶק דְּלֹא מְקַרֵי דִין מְרֻנָּה וְאֵע"פ שֶׁהִיא מְכַחֶשֶׁת יַע"ש וְהוּא עֲצוּמוֹ פֶּסֶק דְּבִדִּי"מֵר בַּעִי' ד"וּח אֲלָא וְדַאי אֵית לֵיהַ דְּהַכְּחָשֶׁת הָאִשָּׁה לֹא מְקַרֵי דִי"מֵר וְנֹאפִי לְסַבְּרַת הֶמְרָדְכִי דַאיִת לֵיהַ אִם מְכַחֶשֶׁת מְקַרֵי דִי"מֵר יוֹדָה בְּנִדּוּ"ד דְּלֹא מְקַרֵי דִי"מֵר מִשּׁוּם דַּאֵין הָעֵיפּוֹב מַצְדָּה אֲלָא מַצְד אַבִּיָּה וְאִמָּה דְּלֹא רָצוּ בְּהָאָרוּס הַנּוֹ' וְהִיא מְלֻמְדַת בַּעַל פְּרָחָה וְאֵי לָהּ פֶּה לְהַשִּׁיב וְלֹא מַצַּח לְהָרִים רֹאשׁ אִם מְחַמַּת מִסְנָה הַבּוּשָׁה אִם מְחַמַּת הִיָּרָאָה לְכַף הִיא מְעִיָּזָה וּמְכַחֶשֶׁת וְדַבֵּר זֶה הוּא גְּלָה לַעֲיִן כָּל וְכוּלֵי עֲלָמָא מְרַנְּנִי בְּדַבֵּר זֶה בְּקִלָּא דְּלֹא פֶּסֶק וּמֵאַחַר דְּהָעֵיפּוֹב מַצְד אַחַר וְעַל דָּא קָא סְמַכָּא אֵינָה נֹאמְנַת וְלֹא מְקַרֵי הַכְּחָשָׁה בְּמָה שֶׁהַכְּחִישָׁה בְּקִדּוּשִׁי רֹאשׁוֹן וְקִיבְלָה קִדּוּשִׁי שְׁנֵי וְהוּנָּא כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁפִּשְׁטָה יָדָה וְקִבְלָה קִדּוּשִׁין בְּפָנֶי בַּעֲלָה דְּאֲמַרִינָן דַּאֵין אִשָּׁה מְעִיָּזָה פְּנִיָּה בְּפָנֶי בַּעֲלָה וְנֹאמְנַת וְאִם יֵשׁ לָהּ עוֹזְרִין אֲפִילוֹ ע"א אֵינָה נֹאמְנַת דְּסַמְכָה עֲלֵיהִי וְדִין גְּרַמָּא שֶׁהַכְּחִישָׁה: וְאֲפִילוֹ כְּפִי דַעְתָּם דְּזֶה מְקַרֵי דִי"מֵר וְצָרִיף ד"וּח כְּבָר פְּתַבְנוּ דַּג' בִּי"ד הֶרְאִשׁוּנִים שְׁנַתְּקַבְלָה הָעֲדוֹת בְּפָנֵיהֶם הָמָּה חִקְרוּ כַמ"ש בְּקַבְלַת הָעֲדוֹת בְּגִיזוּמִים וְאִיוּמִים וְחִקְרוּ עַל כָּל דְּבָר וְדַבֵּר בְּדִקְדוּקַבְשָׁמָה וּבְשֵׁם אַבִּיָּה וְאִמָּה וּבְכוּוֹן זְמַן וּבְכוּוֹן מְקוֹם וּבְכוּוֹן הַמַּעֲשֵׂה וְשֶׁאֵלוֹ לָהּ בְּגוּף הָעֲנִיָּין וּבְלִשׁוֹן וּבְמַעֲשֵׂה וְיוֹדְעִים בְּד"וּח וּקַב"ע תּוֹכִיחַ כְּדַאֲמַרִינָן לַעֲיִל בְּשֵׁם הֶרִיב"ש וּמֵהֶרַח"ש יַע"ל וְאֲמַרִינָן לַעֲיִל בְּשֵׁם הֶרְשֶׁפ"א וְהַמְּאִירִי וְהֶרִיב"ש דְּבַדְּבָרִים שֶׁאֵין צָרִיכִים ד"וּח וְנִשְׁלָמָה הָעֲדוֹת אֵינָם יְכוּלִים לְחַזֵּר בָּהֶם וְכו' אָמְנָם בְּדַבְּרִים שֶׁצָּרִיכִים ד"וּח וְנִגְמְרָה עֲדוּתָם וְלֹא נִחְקְרָה הָעֲדוֹת יְכוּלִים לְחַזֵּר בָּהֶם יַע"ש דְּיֻק מִיָּנָה הָא אִם נִחְקְרָה עֲדוּתָם אֵינָם יְכוּלִים לְחַזֵּר אֲפִי בְּדַבֵּר דְּבַעֲי ד"וּח וְנֹאפִי הֶרְמַב"ם דְּקָאמַר כָּל שֶׁלֹּא נִחְקְרָה עֲדוּתָם יְכוּלִים לְחַזֵּר בָּהֶם וְנֹאפִי בְּדַבֵּר דְּלֹא בַעִי' ד"וּח יוֹדָה בְּנִדּוּ"ד דְּחִקְרוּ וְדִרְשׁוּ כַנּוֹ' דַּאֵינָם יְכוּלִים לְחַזֵּר: וְעוֹד אֲפִשֶׁר לוֹמַר הָא דְּנִקְט הֶרְמַב"ם בְּלִישְׁנֵיהּ כָּל שֶׁלֹּא נִחְקְרוּ הָעֲדִים לָאו דְּוָקָא וְס"ל כְּדַעַת הֶר"ן הִבִּיא

דְּבָרָיו ה"בי בסי' כ"ט ונ"ל אל תחשוב כשפתפסו הלשון שנגמרה עדותם שהיא בדיקתו
ותלמוד ממנו שאף בדי"מ דלא בעי ד"וח שיכולים לחזור מאחר שלא נקמה עדותם
שזה בודאי אינו פן שפינו שנגמר העדות והגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכן היא דעת
הרמב"ם אף על פי דנקט בלישגיה לשון חקירה לאו דוקא אלא אחר שנגמרה עדותם
אע"פ שלא חקרו ודרשו אינם יכולים לחזור: ואחר החי' ראיתי להס"מ מע שכתב פן על
דברי מר"ן שנקט בל' פל שלא נחקרו וכו' פלשון הרמב"ם וכתב על דבריו דלאו דוקא
דח"וד אלא אחר שנגמרה העדות אינם יכולים לחזור יע"ש שנת' לדעת קדושין
דהרמ"בם אית ליה דד"מ לא בעי ד"וח: ואל תשיבני דבר מתשובת הרשב"א סי' אלף
ר"ט והביאה הרב"י סי' מ"ו ונ"ל על א' שהוציא קול שקידש אשה א' אני רואה פי רבו
היום אנשים מתפרצים ולפיכך ראוי לחקור ולדרוש הרבה וכו' וכדאמרינן בפ' אהד
די"מ דבדי"מר אפילו בדי"מ צריך ד"וח יע"ש הרי דע"י קול בעלמא והיא מכחשת
קראהו די"מר דאין משם ראיה דהרב"י הביא דבריו בקצור נמרץ והרוצה לעמוד על
האמת יענין הדבר במקורו שפך מפונש שם דראובן הוציא קול שקי' את לאה ובא
בעקיפין והעמיד עדי שקר עד שחתם שטר קדו' בעדים מזויפים ונתרעם לקהל וכו'
ולכך קראהו די"מר ואדרבא משם ראיה לדברינו דנד"וד לא מקרי די"מר מאחר דהתובע
אינו רמאי ולא בקש אחר זיופים כגדון דהרשב"א.

ועוד דקבלת עדות היתה קודם שקיבלה הקדושין מן השני ובאותה שעה לא היתה די"מר
ואיך מבטלים העדאת עדים למפרע: נמצא דנדו"ד לא מקרי די"מר ואפילו לפי דעתם
דמקרי די"מר כבר דרש"וח עדים הראשו' ואפילו לפי דעתם דלא ח"וד והעי' קבלת
עדות פעם שנית והרי הוכחשו ומקרי הכחשה לא הויא הכחש' אלא בבדיקות דקי"לן
דלא מקרי הכחשה בד"וח אלא בשבעה דברים שיש בהם הזמה כגון באיזה זמן ובאיזה
מקום וכו' וחזן מזה.

נקראים בדיקות ואפילו לדעת הרמב"ם דאית ליה שהדבר שגוף העניין והעדויות תלוי בו
מקרי ד"וח היינו שזה אומר חבית של יין וזה אומר חבית של שמן שמתקלקלים בגוף
העניין אבל בנדו"ד לא מקרי מחולקת' בגוף העניין דכולהו מעידי המתקדשת היא פ' בת
פ' ופ' והוי כמו דמי חבית יין וזה אומר דמי חבית שמן דכלהו מעידין אמנה וכמו מנה
שחור או לבן דכולהו מקרי בדיקות ואם הוכחשו בבדיקות עדותם קיימת כמ"ש מדברי
הריב"ש דלעיל דאף על פי דבעי' ח"וד לאו כד"י"ן ממש ופסק מור"ם בח' ח"מ סי' ל'
יע"ש: וכ"ז שכתבתי אינו אלא לרווחא דמלתא לפי מה ששמעתי באומרים לי שאמרו
הכחשה היא שהכחישו ז"לז בעדותם לכך אני משיב על דבריהם לפי.

דעתם אבל לפי האמת והצדק לא הויא הכחשה ולא מקרי הכחשה חדא דבדבר זה לא
דברי אינשי מאחר דאינו גוף העדות דעיקר העדות היא פ' בת פלוני ופ' אבל מי הוא
אמר או זה או זה או אם אמרה הן או שמה ממש לא דברי אינשי כמ"ש הריב"ש אמר
אחד בדיוטא: עליונה ואחד אמר בדיוטא תחתונה עדותם קיימת ונתן טעם לשבח
הריב"ש משום דלא דברי אינשי וק"ו אם הוכחשו במקום דתלוי בו הזמה ואע"פך
אמרינו דלא מקרי הכחשה משום דלא דברי אינשי מכ"ש בנד"ד דהוכחשו בדבר דלא
תלוי בו הזמה דאמרינו דמצויים העבדים שלא לדקדק בו ולא דברי ואחד מהם טעה:

ועוד טעם אחר דבשבילו בטלה טענת הכח' והוא וכו' אם אנח' אומרים שבע"ד הוא שאל את פיה מה שמה ושם אביה ואמה ואמרה שמה ושם אביה ואמה אין אנו יכולים לומר שגם העדים חזרו ושאלו את פיה שאמה פ' ואמרה הן וכלהו איתנהו ביה והעד אחד בחר בשאלת הארוס והעיד שהארוס שאל את פיה והעד אחר בחר בשאלת העד חבירו ושאל גם הוא את פיה ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי.

או כפונתו לומר שגם הארוס שאל את פיה לא מלבד העדים אלא גם הארוס שאל את פיה ואמרה הן. ולעילא מזה מציינו במהרח"ש שכתב באחד שהעיד בשנה פ' נתקדשה פ' ואח"ך פעם שנית העיד בשנה אחרת וכתבו זה בקבלת עדות ואמר דליכא הכחשה בדבריו ואמרי' שפא פעמי' נתקדשה ומכ"ש בנדו"ד דאמרינו פעמים שאלו את פיה העדים והארוס ומאי הכחשה איכא בדבר זה.

או כפונתו להוסיף ר"ל גם אנחנו שאלנו את פיה ואין תמיה אם באמת שאלו העדים ויצא הדבר מפייהם איך ישפחו דבר זה ובהוספה לא מקרי הכחשה כמ"ש הרשב"א דבהוספה ליכא הכחשה דהוי כמו זה אומר מנה וזה אומר מאתים דבכלל מאתים מנה וכן כל דבר שפצינו במה לתלות ואפילו בדבר רחוק תלינו ביה כדי שלא יהיו מוכח' ונקרא אחד מהם רשע כמ"ש הר"ן בתשובה סי' ל"ד ונ"ל שיש לנו לתרץ דברי ב' עדים כדי שתהיה עדותם מכונן' ותולין בכל מה שאפשר כדי שלא יהיה אחד בהם רשע וכן פסק מר"ן ומור"ם בסימן כ"ט וסימן ל' ונ"ל ואם היו דבריו סתומים ויכולין לסבול ב' עניינים ואפ' אחד קרוב וא' רחוק וכו' יכולים לכונן ואפ' בדרך רחוק וכ"כ מור"ם בעניין ע"א ומכ"ש בנד"ד כי קרוב הוא הדבר לפרש דבריהם ולא יהיו מוכחשות: ועוד אני אומר טעם אחר לסלק ההכחשה והוא משו' בני אדם דמשמע להו שמה והן כל אפיא שוין וכשאומרת הן הוי פאומרת שמה ממש ובשעת הגדה אומרים ששאלנו את פיה ואמר שמה פ' ושם אביה פ' ושם אמה פ' ואפ' ע"פ שלא אמרה כי אם הן נדמה להם שספרה שמה ושם אביה ואמה מטעם כשמה כן הן וכן להפך ולא מדקדקי פולי האי וכ"כ מהרשד"ם סי' נ"ד אחד העיד שאמר הן ואחד העיד שאמר יהיה מהשיהיה לא מקרי עדות מוכח' יע"ש וכן השיב רב אחד למהרימ"ט באחד שאמר קודם הנתינה אמר לה ואחד אמר לאחר הנתינה דלא מקרי הכחשה שפירש מה שאמ' קודם פי' שהתחיל לדבר קודם ולא אמר עד לאחר הנתי' שכן כתבו חכמי פרונינציא וכן ראיתי להרא"ש שיישב דברי הרמ"ה שכת' רבי' הטור א' אמר בפני הלונה ביום פ' וא' אמר ביום פ' עדותם מצטרפת וכת' הרמ"ה דוקא דלא מכחיש המלנה לחד מנייהו וכו' ואי הוהבר דבתרי מנה מסהדי הא ודאי חד מנייהו הוי שקרא הילכף משתבע ליה שבועה דאורייתא ומפטר ועיין בטור סימן ל' ס"ז וכתב ע"ד הרא"ש ז"ל דאין זו עדות מוכחש שיבטל כל העדות וכו' דאין שני מעידין עד"א כגון שזה אומר הריגו וזה אומר לא הריגו ומפחי' א' את חברו אבל כאן הם שני דברים ואין אחד מכחיש את חבירו יע"ש הרי לפניך דאפי' חד מנייהו הוי שקרא לא מקרי עדות מוכח' ומחוייב שבועה מטעם שני דברים ועיין למהריק"ש שאלה כ"ז דיש הכחשה בדברי העדים ושיבום בדרך רחוקה כדי שלא להכחיש חד מנייהו ויקרא רשע יע"ש ואין להאריך עוד בדברים פשוטים ולמפורסמות אינם צריכות ראיה ומכ"ש לערוה התמורה דצריך לחוש לכל הדיעות והמה מסתבכים בחורי עכביש להקל בערו' ואם המה מסתבכים להתמיר החרשתי דיראי ונחלי מעונש ערו' התמורה אלא שאני רואה

שִׁמְבֻקְשִׁים עֵינָהּ וּמְאֻסָּפִים כָּל הַמַּחְנוֹת הַפּוֹסְקִים הַמְקוּלָּיִן לְהַקְל בְּעֶרְוָה הַחֲמוּרָה וְיִשְׂרִי
לְהוּ מְאֻרְיָהוּ וְיַעֲדוּ עָלַי שְׁמַיִם וְאֶרֶץ שִׁיגְעֵתִי בְּעֶשֶׂר אֲצַבְעוֹתַי וּבְרַמ"ח אֵיבָרַי וְשֵׁס"ה
גִּידֵי בְּחוּרָיִן וּבְסֻדְקֵי עַד מְקוֹם שִׁיֵּדִי מִגֵּעַת וְלֹא מִצְאֵתִי מִי הוּא הַמִּיקָל בְּכָל מָה שֶׁפָּתַבְתִּי
לְעֵיל אֲפִי שְׁנַיִם מְעִיר וְאֶחָד מִמְשַׁפְּחָה אִם מִפְּאֵת הַנְּעֵרָה אִם בְּגֵרָה אוֹ לֹא וְקְדוּשִׁי לֹא
הוּוּ קְדוּשִׁי כָּל דָּבָר זֶה לֹא נִשְׁמַע בְּכָל הַפּוֹסְקִי מִגְדוּלָם וְעַד קֶטֶטָם דְּאֶדְרָבָא יֵשׁ
מִהַגְדוּלִים דְּאֵית לְהוּ דְּקְדוּשִׁי רֵאשׁוֹן הוּוּ קְדוּשִׁין גְּמוּרִים וְקְדוּשִׁי שְׁנִי לֹא הוּוּ קְדוּשִׁי אִי
אֲזַלְיָנָן בְּתַר קְלָא דְּבָפִי הַכֹּל דֵּהַנְּעֵרָה הַזֹּאת הִיא גְדוּלָה בְּשָׁנִים וְכִמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ אָבִיהָ לְפִי
תָּנוּמוֹ אִם כֵּן הִיא בּוֹגֶרֶת גְּמוּרָה ע"י בְּדִיקָה מִכ"ש עַל יְדֵי עֲדִים וְאִם נִמְצְאָת בּוֹגֶרֶת גַּם
לְמַפְרַע הִיא בּוֹגֶרֶת וְקְדוּשִׁיהָ הוּוּ קְדוּשִׁי וְדָאִי וְקְדוּשִׁי ב' לֹא הוּוּ קְדוּשִׁי וְלֹא תָּפַס בָּהּ
וְהִיא סְבֵרַת וְהַתּוֹסְפוֹת וְהָרָא"ש וְהַטו"ר וְמַר"ן וְלַדְעַת שְׁאָר הַפּוֹסְ' הוּוּ קְדוּשִׁי סָפַק
תְּרַנְיָהוּ וְאֲפִי אִם עֲדִיין עוֹמְדַת בְּתוֹף ו"ח דְּבִין נְעֻרוֹת לְבַג' מ"מ הָרִי מְקוֹדֵשׁ מְסַפֵּק
שְׁמָא בְּגֵרָה מְקוֹדֵם וְהִיא סְפִיקָא דְּאוּ' וְהוּא תַלְמוּד עֶרוּף וְאִם מִצַּד בְּדִיקַת הַנְּשִׁים שְׁאָמְרוּ
שֶׁבְּדָקוּ וְלֹא מִצְאוּ לָהּ סִ"ב כָּל הַפּוֹסְקִי אֵית לְהוּ בְּאִסּוּר דְּאוּרְיָתָא אִין נְאֻמְנוּ' אֲלֵא
לְהַחֲמִיר אוֹ בְּמְקוֹם דְּאִיכָּא חֲזָקָה דְּרַבָּא וְלֹא פְּלִיגִי אֲלֵא בְּקְדוּשִׁי דְּרַבְּנָן לְעִנְיָן מִיָּאוּן
וְא"כ בְּנִדוּ' דְּדָאֲמְרוּ דְּלֹא מִצְאוּ לָהּ סִ"ן וְגַם סִ"ב אִינָם נְאֻמְנוּ' לְהַקְל לְהוֹצִיאָהּ בְּלֹא גֵט
כְּדָפִי לְעֵיל וּמַכ"ש עֶכְשָׁיו שֶׁהוּבָא לְיָדֵי פְּסַק דִּין אֶחָד מִדִּינֵי הָעִיר וְרֵאִיתִי כְּתוּב בּוֹ
שֶׁמִּצְאוּ הַנְּשִׁים בְּשַׁעַת בְּדִיקָה סִי שְׁמִינִי הַכְּתוּב בְּהַרְמַב"ם וְהַסִּי הוּא שְׁנַתְּמַעֵף הַבְּשָׂר
שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵאוֹתוֹ מְקוֹם וְדָאִי אֲמַרִי שֶׁהִבִּיאָה סִימְנִים בְּדִיָּה שְׁהָרִי בְּש"ס אֲמַרוּ ג'
סִי בְּעָלִי פַג"ה בּוֹח"ל צַמ"ל פַּגָּה בְּיָדוּעַ שְׁלֵא הִבִּיאָה סִי'ן בּוֹחַל כִּיְדוּעַ שֶׁהִבִּיאָה סִי'ן
דֵּהִינּוּ ב"ש וְפִירְשׁוּ בְּש"ס בּוֹחַל הוּא שְׁנָרְאוּ סִימְנִים בְּדִיָּה וְאֲפִי לֹא נִמְצְאוּ אֲמַרִי שְׁמָא
נִשְׂרוּ צָמַל כִּיְדוּעַ שְׁכָבֵר נְתַמְעֵף הַבְּשָׂר.

נִמְצְאוּ עֲדוֹת הַנְּשִׁים שְׁאָמְרוּ נְתַמְעֵף הַבְּשָׂר וְלֹא נִרְאוּ סִימְנִים בְּדִיָּה הֵם שְׁקָר דְּלֹא נְתַמְעֵף
הַבְּשָׂר עַד שְׁבָאוּ סִי בּוֹחַל כִּיְדוּעַ שֶׁהִבִּיאָה ב"ש צָמַל שְׁהֵם סִימְנֵי בְּגֵרוֹ'
כִּיְדוּעַ שְׁנַתְּמַעֵף הַבְּשָׂר וְהוּא אֶחָד מִסִּימְנֵי בְּגֵרוֹת נִמְצְאוּ בּוֹח"ל קָדִים וְאִיךָ קְאָמְרִי לֹא
נִרְאוּ בָּהּ סִי'ן וְלֹא סִי"ב אֲלֵא וְדָאִי דְּלֹא בְּקִיאִי כִּי אִם בְּב"ש דְּנֹקָא וְלֹא בְּדָקוּ כִּי אִם
אֲחֵרִיהֶם וְלִכְּהָ רָאוּ שְׁנַתְּמַעֵף הַבְּשָׂר אֲבָל בְּשָׂאֵר סִי לֹא בְּקִיאִי וּבְפֶר' דְּטַעוֹת הוּא בְּיָדֵם
כִּי דָרָף נְשִׁים עַל יְדֵיהֶם נִקְרְאוּ בּוֹגֶר' וְדַכ"ע אֵית לְהוּ דְּנְשִׁים אִינָם נְאֻמְנוֹת כִּי אִם בְּרַבּוּי
שְׁעֵרוֹת וּבְדַדִּים גְּדוּלִים וְאִם מִצַּד הָעֲדִים אֲפִי אִם נֹאמֵר בְּהוּ דְּפֶסְלִי לְהוּ לֹא הָוִי פְּסוּלִים
אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן וְכ"ע אֵית לְהוּ הַמְקַדֵּשׁ בְּפִנֵי פְּסוּלֵי דְּרַבְּנָן קְדוּשִׁיהָ הוּוּ קְדוּשִׁין לְבַד הָרִי"ף.

וְחָלְקוּ עָלָיו וּפְסָקוּ כִּס' הַגְּאוּנִים וְאִם מִפְּאֵת אִם קְדוּשִׁי הֵם כְּדִי'ן וְצָרִיכִין ד"וּח אוֹ כְּדִי"מ
וְלֹא בְּעִי ד"וּח כ"ע אֵית לְהוּ כְּדִי"מ וְלֹא בְּעִי ד"וּח מְלַבֵּד הָר"ן וְגַם הָרָא"ש בְּתִשׁוּבָה
דְּכָרִיו מְפָרְשִׁים בְּעִנְיָן לְאַסּוּר אֲשֶׁה עַל בְּעֵלָה וְלֹא בְּעִנְיָן גִּיטִין וְקְדוּשִׁין וְאִם מִטַּעַם דִּין
מְרוּמָה וְרוּבָא דְּרוּבָא אֵית לְהוּ דְּבָעִי ד"וּח וְלִכְּהָ חֲזָרוּ וְקָבְלוּ הָעֲדוֹת וְנִמְצְאָת הַכְּחָשָׁה
בְּדַבְּרֵיהֶם וְהוּ"ל כְּדִי'ן וְאֲפִילוּ הִנְכַחְשׁוּ בְּבִדְיָקוֹת חֲדָא דְּלֹא מְקַרִי דִי"מֵר וְאֲפִי לְפִי דַעְתָּם
דְּקָרוּ לִיהָ דִי"מֵר הָרִי הָרִיב"ש פְּסַק דְּלֹא.

הָוִי מִמֶּשׁ אֲלֵא ד"וּח כָּל מָה שֶׁיְּכֹוֹל הַדִּי'ן לְחַקֵּר וְכ"כ הָרָא"ה וְהַר"ם מְקוּצִי וּפְסַק מוֹר"ם
בְּסִימָן ט"ו וּב"ח בַּח"מ וְלֹא רָאִינוּ מִי שֶׁחָלַק עַל דְּכָרִיו וְאֹמֵר דְּצָרִיף ד"וּח כְּדִי'ן וְדִינוּ

כדי"מ והינא הכחשה בבדיקות וכל זה לדעתם דקרי לה הכחשה אבל לפי האמת והצדק לא מקרי הכח' דהווי ב' דברים ובכלל מאתים מנה פדכתיב' או מפל הצדדים הנז"ל וכל מי שיש לו חוש הראות עיני השכל יראה דליפא שום הכחשה והדברים פשוטים: עלה בדינו מפל מה דכתיבנא דליפא שום מוחוש בכל החששות הנז"ל להרע פח קדושי הנערה הזאת וכל הראיות שפתי הן חזקים כראי מוצק והם מוספמים מפל הפוסקים עמודי ההוראה וגם מדברי אחרונים רבא דרבא ואם נשאר מיעוטא דמיעוטא לא חיישינן להו וממילא בטלו הסניפים וליפא למימר זה סניף לזה לבטל הקדושין מאחר דהם דברים מוספמים ואין בהם נפתל ועקש והמה מוספדים על אדני פז מדברי הש"ס ומגדולי הפוסקים: ואולם בעבור זאת שראיתי פסק דין אחד מדייני העיר והוא פתוב בו שהושיבו הנערה הנז' בין פמה נערות בבית א' ושלחו אחר העדים כל אחד בפני עצמו כדי לראות אם מפירים הנערה הנז' והלך עד ראשון ולא הפירה שנתחלפה לו באחרת וכו' הנה בעד שני שנתחלפה לו באחרתה ולא הפירוה.

ועכשיו צריך לכתוב מה שנגראה לי לפי ענ"ד: ולכאורה הנה נראה לי דאפ"ל לא הפירוה עכשיו וגם היא מכח' ואומרת לא אני הווי קדושיה קדושין מאחר דבשעת קידושין הפירוה על פיה ששאלו את פיה ואמרה להם אני פ' בת פ' ופ' הוי כאילו באה לפנינו אחר כך ואמרה אני היא שקבלתי הקדושין מפ' בפני העדים ואפ"ל אם אחר מכן מכחשת לא איכפת לן בה דמאחר שהגידה לן ליפא לחלק בין אם הודית בשע' הקדושין או אחר כך מאחר דאיכא עדים על הודאתה למה חיישינן דילמא אחרת היא ושמה כשמה ושם אביה ואמה פשם אביה ואמה זה לא חיישי' מאחר דלא הוחזקהו בעיר כמו שני שמעון בן יוסף דדוקא אם הוחזקו בעיר והכא לא הוחזקו ואי מטעם דחיישינן דמשקרת היא והחליפה שמה אין אדם חוטא ולא לו ואי מטעם דבעי' הפרה שלא על פיה זה אינו כמו שאפרש לקמן ואם פן הודאתה הינא הודאה גמורה ואינה אלא גלוי מלתא בעלמא מאחר דמצינו דנאמנים אפ"ל עבד אפילו אשה כמ"ש הרמב"ם ומרן בחליצה וגייטין דמהני עדות אשה גם בקדושין מהני עדות אשה ואפילו קטן שהוא נבון ולא עוד אלא בקדושין אפילו הודאתה מועלת מטעם דאית בה אין אדם חוטא ולא לו לאפוקי חליצה ומיאון כמ"ש הר"ן והביא דבריו הר"ב בס"י קנ"ה וכמו שפתי הר"ב א"י ע"ש ומדברי הרשב"א שהביא מור"ם בה"ג בס"י מ"ב ז"ל מי שקידש דרו חור וכו' מגרע גרע מגדון דידן דהתם לא דברו עמה ולא הגידה להם שמה ומולדתה וה"ל מקדש בע"א ולא קדושיו קדושין ואעפ"ך לא ביטל הקדושין אלא מטעם דלא העידו בנדאי ששמעו שנתנם לה בשם קדושין אבל בגדון דידן שראו פניה והודית להם והגידה עמה ומולדתה ודברו עמה קודם הקדושין ואמר לה אם תרצי תתקדשי לי ואמר' רוצה אני ונתנה לו הטבע' שלו שהיה מופקדת אצלה נדאי עדיף טפי ממעשה דהרשב"א דנדאי מקודשת היא בהודאתה כמ"ש מדברי הרשב"א דעדות דידה מהנייא אם הודית דקבלתם לשם קדושין דליפא חששא בקדושי הנערה הזאת אלא היא משקרת והיא אחרת ובדבר זה אין חוששין לו משום דאין אדם חוטא ולא לו כ"ז הנה נלע"ד: אבל אחר החי' ראיתי להרב הגדול מהרי"ב בשאלה ק"ה הביא מעשה בגדון דידן ששאלו את פיה וכו' ואחר מכן הכחישה ואמרה לא אני והוא שקיל וטרי בש"ס ובפוסקים והוכיח במישור דמדאורייתא לא בעי'.

הַיְכָרָא אֱלָא עַל פִּי הוֹדְאַתָּה. הוּוּ קְדוּשִׁין גְּמוּרִין בְּרַם מְסַפִּיקָא לִיה אַם מְכַחֶשֶׁת מִי אֲמַרִּין דְּלֵא בְּעֵי.

הַפִּירָא וְאַפִּילוּ אַם מְכַחֶשֶׁת אֱלָא עַל פִּי הוֹדְאַת הַמְקַדָּשׁ וְהַעֲדִים אוּ דְלֵא בְּעֵי הַפִּירָא הֵיכָא דְאִינָה מְכַחֶשֶׁת אֲבָל אַם מְכַחֶשֶׁת בְּעֵי הַיְכָרָא וְהַעֲמִי בְּסַפֵּק קְדוּשִׁין מְדַאוּרִינִי. וְכֵן רְאִיתִי.

לְמַהֲרִיק"ש בְּסִי"ק"ז דְּגַם הוּוּ שְׁקִיל וְטָרִי וְהַעֲמִיד דְּלֵא בְּעֵי הַפִּירָא מְדַאוּרִינָא אֱלָא דְבַנְדוּן דִּידְנִיה לֵא הִנֵּה הַכְּחֶשֶׁה לְגַמְרֵי אֱלָא שְׁאַמְרָה שְׁקַבְלָתֶם לְלֶכֶת בְּהֶם לְמַרְחֵץ וְלֵא לְשֵׁם קְדוּשִׁין וּמוֹקֵי דְהוּוּ קִידוּשִׁין וְהַצְרִיכָה גִט יַע"ש.

וּלְפִי דְבַרְיָהֶם הַנְּעֵרָה הַזֹּאת הִיא בְּסַפֵּק קְדוּשִׁין מְדַאוּרִינִי: וְכֵן רְאִיתִי לְהַרְדֵּב"ז בַּח"א סִימָן קנ"ו שְׁפַתְבָּ שְׁנִשְׂאָל: עַל עַד אֶחָד שְׁלֵא הַפִּירָא נַעֲרָה אַחַת וְאֵת שְׁמָה וְשֵׁם אֲבִיהַ וְאִמָּה לֵא הַגִּידָה אֱלָא שְׁהִיוּ בְּמַקּוֹם אֶחָד וְהִיוּ: שֵׁם ג' נְשִׁים וְקָרָא הַמְקַדָּשׁ לְאַחַת מֵהֶם וּכְשֶׁבָּאָה אֲצִלוּ דְבַר עֲמָה וְקִידְשָׁהּ בְּפִנְיָהֶם וְשְׂאָלוּ אֵת פִּי הַעֵד אַם הוּוּ מְפִיר אֵת הָאִשָּׁה אוּ לֵא וְאָמַר אִינוּ מְפִירָה רַק אַם תְּשִׁיב בֵּין שְׁתֵּי נְשִׁים שְׁהִיוּ יְכוּל לְהַפִּירָה עַל יְדֵי טְבִיעוֹת עֵין אֲבָל בֵּין נְשִׁים אַחֲרוֹת אִינוּ יְכוּל לְהַפִּירָה גַם אָמַר שְׂאִינוּ יוֹדְעַ שְׁמָה וְכו' יַע"ש.

וְהַעֲלָה דְמַקְנֵד גְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה כִּינּוּן דְּבִשְׁעַת קְדוּשִׁין רְאָה אֵת פְּנִיָּה וְאַחַר כֶּף הוּוּ מְפִירָה בֵּין ב' נְשִׁים אֶף עַל פִּי שְׂאִינוּ מְפִירָה מְקוּדָם וְאִינוּ יוֹדְעַ שְׁמָה. מְקוּדְשָׁת גְּמוּרָה מִיַּדִּי סוֹפְרֵי הָעִיר דְּכַמָּה נְעֻרוֹת צְנוּעוֹת וְאִינָם מְפִירִים לְהֶם מְקוּדָם וְאֵת שְׁמִיָּהוּ לֵא יְדַעִי וּבִשְׁעַת הַקְּדוּשִׁין מְגַלִּים פְּנִיָּהֶם וְרוֹאִים אוֹתָם וְאֶפְשָׁר יִפִּירוּ אוֹתָם אַח"ךְ אוּ לֵא וְכ"ש בְּנִדּוּן דִּידֵן שְׂאוּמַר שְׁמַפִּיר אוֹתָהּ בְּטַבְּעוֹת עֵין בֵּין שְׁתֵּי נְשִׁים אַע"פ שְׂאִין מְפִיר אוֹתָהּ עִם נְשִׁים אַחֲרוֹת מְקַרֵי דְהַפִּירָה וְאִם נִתְעַרְבָּה עִם נְשִׁים אַחֲרוֹת מְעַבִּיר אוֹתָם לְפָנָיו אַחַת אֶל אַחַת וְאִם מְפִיר אוֹתָהּ מְקוּדְשָׁת וְדַאי וְהַשְׂאָר אִינָם בְּסַפֵּק וְאִם לֵאוּ הָרִי כְּנֹלָם בְּס"ק כְּמוֹ קְדוּשָׁתִי אֵת כּו' וְאִינִי יוֹדְעַ יַע"ש.

יֵשׁ לְלַמּוֹד מְדַבְּרֵי שְׁפַתְבָּ אַם מְכִירָה אוֹתָהּ וְדַאי מְקוּדְשָׁת וְהַשְׂאָר אִינָם בְּס"ק וְאִם לֵאוּ וְכו' דְהוּוּ מְדַבְּרַ בְּהַכְּחֶשֶׁה שְׁהַאֲשָׁה מְכַחֶשֶׁת בְּקְדוּשִׁין דַּאל"כ אֲמַאי הַשְׂאָר בְּס"ק אַחַר דְּהִיא מוֹדָה וְאַפִּילוּ הַעֲדִים אִינָם מְפִירִים אוֹתָהּ הָרִי הִיא נִיבְרַת עַל פִּי הוֹדְאַתָּה כַּמ"ש הַרְשָׁב"א בְּשַׂאֲלָה וְהִבִּיא דְבַרְיָו מוֹר"ם בְּאִשָּׁה שְׁנִתְקַדְשָׁה מִן הַחֹזֵר דְּלֵא פְטִירָה בְּלֵא גִט אֱלָא מְטַעַם שְׁאַמְרָה לֵא שְׁמַעְתִּי שְׁנִתְנַם לִי לְשֵׁם קְדוּשִׁין מְשׁוּם שְׁהַפְתֹּמְל הִיָּה מְפַסִּיק וְהַחֹזֵר צָר מְאֹד וְעַדוֹת הַעֲדִים אִינָה בְּרוּרָה יַע"ש נִמְצָא דְמַהֲנִי הוֹדְאַתָּה וְאֲמַאי קְאָמַר הֵכָא שְׁפֹלָם בְּס"ק אֱלָא וְדַאי דַּאיכָא הַכְּחֶשֶׁה בְּאַמְצַע וְגַם לְמַדְנֵוּ מְדַבְּרֵי דַּאֶף עַל פִּי דַּאיכָא הַכְּחֶשֶׁה וְלִיכָא הַפִּירָה אַח"ךְ מְאַחַר שְׂרָאָה פְּנוֹת: וְהִמָּה מְגוּלִים וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה: הַפִּירָה בְּט"ע אֶף עַל פִּי שְׂאִינוּ מְפִיר שְׁמָה וְשֵׁם אֲבִיהַ הָנִי ס"ק הָנִי מְדַקְאָמַר וְאִם לֵאוּ הַשְׂאָר בְּס"ק וּמִיָּרִי בְּמַכְחֶשׁ דַּאל"כ אֲמַאי הַשְׂאָר בְּס"ק וְהִלֵּא הוֹדְאַתָּה מְהַנְיָא כְּמוֹ שְׁהוֹכְרַחֲנוּ לְעִיל.

אֱלָא דַּק"ל: דְּלִפִּי זֶה מַאי רְאָיָה מִיָּתִי מְסוֹפְרֵי הָעִיר דְּשְׂאִנִּי הֵתָם דְּאִינָה מְכַחֶשֶׁת אֲבָל הֵכָא הִיא מְכַחֶשֶׁת. וְאַפְשָׁר לִוְמַר דְּעִיָּקַר הַרְאָיָה שְׁהִבִּיא מְסוֹפְרֵי הָעִיר.

לְעַנְוֵן הַפִּירָה דְּמַקְנֵדָם דְּלֵא צְרִיךְ מְדִי דְהִנֵּה סוֹפְרֵי הָעִיר שְׂאִינָם מְפִירִי נַעֲרָה שְׁהִיא צְנוּעָה וְגַם שְׁמָה לֵא יְדַעִי נִמְצָא דְּגַם לְדַעַת הַרְדֵּב"ז ו"ל הַנְּעֵרָה הַזֹּאת הִיא בְּסַפֵּק: הַאֲמָנָם

ראיתי בבאר היטב סימן מ"ב ס"ק י"ב ששהביא משם הרמ"ט סי' רכ"ז ונ"ל דאפי' היא מודה אינה מקנודשת ואפילו הפירוה אח"ך צריף שיהיו מעות הקדושין בעינו ונחזור ויאמר לה הרי את וכו' יע"ש והביא משם מהרש"ך דאם מכחשת אינה .

מקנודשת מאחר דאינם מפירין אותה יע"ש. ולפי הנראה.

דדברי הרמ"ט הנה הפך דברי הרשב"א לגמרי דאית ליה דהודא אתה מועלת אפי' בלא הפירא ומכ"ש אם הפירוה ולא ידעתי טעמו דספרו השתא מיהא לאו בנדי לראות דברים על מכוונם: ולפי זה היא מחלוקת הפוסקים ובאוסור דאורייתא הלה אחר המחקר.

ובגדון דידן אני אומר דלא מקרי שלא. הפירוה דמאחר דהושיבוה בין הנערות רבות דין גרמא שלא הפירוה ואפשר אם הוציאוה לבדה לפני עדים היו מפירים אותה או אם היו מעבירי' כל אחת ואחת לבדה לפנייהם היו מפירים אותה ורבותי הנערות הם היו גרמא בדבר שלא הפירוה ודבר פשוט הוא לפי חוש הראות מחמת דאינם מורגלים עמה והנה מקרובות טועים בה ומתחלקת באחרת לאפוי' אם היו מוציאים כל אחת ואחת.

לבדה כמ"ש הרדב"ז ונמצא דחומרותיהו היא קולתייהו ונכנסו בספק אם מפירין או אין מפירין ואפילו לדעת מהרש"ך דכתב אם היא מכחישה אינה מקנודשת מאחר דאינם מפירים אותה יודה בגדון דידן דהיא בס"ק דילמא היו מפירין אותה והשתא סברת הרמ"ט דאית ליה דאפי' מפירין אותה אינה מקנודשת היא סברא יחידאה אבל לשאר הפוסקים הנה בס"ק ואפי' לסברת מהרש"ך יודה בגדון דידן וליכא למימר מאחר דאינם מפירים אותה בתוך נערות רבות אע"פ שמפירין אותה לבדה לא הויא.

הפירה זה אינו כמ"ש בדברי הרדב"ז שפכתנו לעיל יע"ש וכן אין ראיה מדברי העדים שאמרו בשעה שרצו הב"ד לשלחם לראות אם מפירין אותה ותשיבום לא ידענו אם מפירין אותה לפי שלא ראינוה מקודם כי אם בשעת הקדושין דברים אלו אין בהם כדי סמיכה לומר דנדאי אינם מפירין אותה כלל ואפי' לבדה דלא אמרו פן אלא מפני היראה שחששו דילמ' לא יפירוה ונהם אמרו שמפירין אותה ונמצאו שקרנים ולכך השיבונם כך והראוה שהלכו לראותה ואם פשוט וגלוי הדבר לפנייהם לא היו הולכים לראותה ומה שאמרו פן דלא מחזי כשקרא ואמרין ודאי אם היתה לפנייהם לבדה מפירין אותה ואזלינן לחומרא מפני ערוה התמורה: גם מה ששמעתי שאומרים לי דרצו לבטל הקדושין מטעם דבאותה שעה שרצתה לקבל הקדושין היו הנשים היושבות אצלה בחדר שהיתה יושבת שם ולא הרגישו בדבר זה מעולם ומפני זה רצו לבטל הקדושין בהצטרף עם הספיקות הנז"ל נ"ל גם בטענה זו אין דבריהם מחנורין בעיני מטעם דלא ראינו אינה ראיה ואין בדבריהם ממש ואת"ל דהוי במקום דמוכרח להם לראות דהוי כמו שלא וזה ידם מתוך ידה והויא ראיה היינו אם נכנס עמהם בחדר שיושבות שם אבל גדון דידן קדש' מחוץ לחדר מן החלון ואפילו אם היו יושבים שם בני אדם אנשים בעלי צורה לא היו מרגישין בדבר זה ובפרט מלתא דלא רמיא עליה דאינש לא מודהר בה ומפל שפן נשים דדעתם קלה ואינם מרגישין אלא בדבר שהוא גלוי מאד לעין כל ואין צריף דקדוה כ"כ.

ועוד דאינן נאמנים משום דפסולי עדות ניהו ועדותם בטילה בפני ב' עדים פשרים שאומרי שנתקדשה בפניהם ודבר זה מרוב פשיטותו לא הוצרכתי להביא לו ראיה מספרים ומדברי סופרים: גם ראיתי בפס"ד שלקהם שכתוב בו ונטפלנו לבדקה על ידי נשים פשרות אם הביאה סי"ן גם סי"ב וכו' ולא ידעתי מה מועלת הבדיקה דסי"ן וכו' בסי"ן היא יוצאת מרשות אביה והלא כל שבח נעורים לאביה ועוד אפילו אם בדקו לה על ידי אנשים פשרים ולא מצאו לה סי' נערו אמינו שמה נשרו או הנערה השירה אותם כדי להחזיק עצמה בקט' להפקיע קדושי הראשון לפי דעתה והעיקר בדבר זה הוא סי"ב ומאי האי דקאמר או גם סי' בגרות שעשו טפילה לסי' נערו ואתרפא העיקר בדבר זה הוא סי"ב ואם הביאה סי"ב אין צריך לבדוק אחר סימ' נערו דנדאי לא הביאה העליון עד שהביאה התחתון ואפילו לא נמצאו לה סי' התחתון אמרינו שמה נשרו דנדון דידן קדושין דאורייתא ואמרינו שמה נשרו מאחר שהגיעה לכלל שנותי כמ"ש מרן סי' קכ"א ס"ך ונ"ל בד"א שיכולה למאן וכו' אבל אם בא עליה לאחר יב"ש ויום אחד אינה יכולה למאן אף על פי שאין מוצאין לה שערו חוששין שמה נשרו דספיקא דאורייתא לחומרא וכו' וכן פסק הרמב"ם בהל' גיטין וכן פסק רבינו הטור ולא ידעתי טרחא בכדי למה להו ואפילו קדושי קטנה שהם מדרבנן כתב מרן שם בשם בע"הת ור"ת דהאידיןא יש להחמיר שלא תמאן אפילו אם בדקנוה על ידי אנשים פשרים ולא מצאו לה סי' נערו לאחר יב"ש מאחר דלא בקיאינו בגומות אע"פ שאין שערו ואחד בגובה ואחר בכריסה וכו' יע"ש סי' כ"ב וכן פסק רבינו הטור ואם פן איך אנו סומכין אעדו הנשים גם תמ"ה אני על דבריהם שכתבו וכתב הרמב"ם דבעינו כל השמונה סי' ואז נקר' בוגרת בנדאי אף בסימן אחד נקראת ספק נערה ספק בוגרת וכו' ואח"ה זה אינה טענה גמור' בינדם דהרמב"ם אית ליה שטה אחרת הפך הפוסקים פולם דלדידיה אית ליה דכל השמונה סי' הם סימ' נערו ואם נמצאו פולם היא נערה ונדאית ולא משגיחין בשערו ואם לא נמצאו אלא מקצתם הרי היא ספק קטנה או נערה ונ"ל בפ"ב מהל' איסורי ביאה ה"ח כל אלו הסי' ח' וכו' נעשית בת יב"ש ויום א' ונראה בה הסי' התחתון אין משגיחין בא' מאלו וכו' ואם לא נראה התחתון ונראה בה אחד מכל אלו הרי ספק בין נערה לקטנה ונדנין בה להחמיר ואם נראו וכו' יע"ש הרי מפורש בדברי רבינו דאית ליה כל ח' סימנים אלו סי' נערו ואם הביאה מקצתם הרי היא בספק נערה או קטנה ואיך תאמרו אם נמצאו בה כל הסימני' אלו הרי נדאי בוגרת ובמקצתם הרי היא ספק נערה או בוגרת ולא ידעתי מאין נדמן להם גירסא מוטעת בדברי רבינו וכן כתב ה"המ ונ"ל ולא עדיפי סי' אלו משתי שערו וכו' ויש בדברים אלו שטה אחרת שיש מן הסימ' האלו סי"ב וכו' יע"ש והיא שטת הרא"ש והתוספות דאית להו דלא מקרי סי"ב אלא הנז' בברייתא אבל הנז' במשנה הם סימ' נערו אבל לרש"י אית ליה דכולהו סי"ב ועוד מאי ראיה מביא מדברי הרמב"ם דבדבר זה לא קי"לן פנומיה אלא ברש"י ותוס' והרמב"ן והרא"ש והרשב"א ושאר אחרונים ואפילו מרן דזרכו להלך בעקבות משיחא בדבר זה חלק דרף לעצמו ופסק פדעת הפוסקים הנז'.

גם מה שכתבו ולא מצאו לה כי אם הסי' השמיני הנז' בדברי הרמב"ם והוא שנתמעף הפשר לעיל מאותו מקום מאי פנונתם לומר ומאי ספיק' איכא קמיהו עוד דמאחר שנתמעף הפשר זה אחד מסי"ב הנזכרי' בברייתא וכבר נפסק הלכה בגמ' הלכה בדברי

כּוֹלָם לְהַחְמִיר שְׂאָם הַבִּיאָה אֶחָד מִן הַסִּימָן הַלְלוּ מַחְזִיקֵינוּ לָהּ בְּבוּגְרַת לְהַחְמִיר עָלֶיהָ
שְׂאָם קִדְשׁ עֲצָמָה בְּחַיֵּי אָבִיהָ קִדּוּשֵׁיהָ קִדּוּשֵׁיהָ וְצָרִיכָה גִט וּפְסָקָה הַרִי"ף וְהַבִּיא דְּבָרָיו
הָרַב ח"מ סִימָן ל"ז וְכֵן פָּתַב רַש"י וְהָרָא"ש וּמָאִי הָאִי דְקָאָמְרִי לֹא מְצִינוּ לָהּ סִי אֲלֹא
סִי א' שְׁנֵת־מַעַף הַבְּשָׂר דְאָפִי בֵּא' מְשָׂאָר סִי סְגִי מַכ"ש בְּסִי זֶה שְׁנֵת־מַעַף הַבְּשָׂר הִיא
הוֹכְחָה שֶׁהַבִּיאָה סִי בְּדִדְיָה כַּמ"ש בְּגִמְרָא סִימָן בְּתַחְתּוֹן וּכְנֻגָדָם בְּעֵלְיוֹן פַּג"ה בּוּח"ל
צַמ"ל פַּג"ה לֹא הַבִּיאָה ב"ש בּוּח"ל בְּיָדוּעַ שֶׁהַבִּיאָה ב"ש צַמ"ל בְּיָדוּעַ שְׁנֵת־מַעַף הַבְּשָׂר
וּפִי בַּש"ס בּו"ח לְהֵינּוּ שְׁנָרְאוּ בָּהּ סִימָן בְּדִדְיָה צַמ"ל מְלִשׁוֹן אֲנִי מְלִיאָה וְכו' פִּי
שְׁנֵת־מַלְאוּ וְנָרְאוּ דִדְיָה בְּיֹתֵר וְהָמָּה סִי"ב אִזְ אָמְרִינוּ וְדָאִי נִתְמַעַף הַבְּשָׂר נִמְצָא דְסִימָן
בּוּח"ל הוּא הַנְּרָאָה תַּחֲלִי קוֹנָדָם מִיַּעוּף בְּשָׂר וְאַחַר שְׂרָאוּ שְׁנֵת־מַעַף הַבְּשָׂר וְדָאִי אָמְרִינוּ
שְׁנָרְאוּ סִימָנִים בְּדִדְיָה וְאִם אָמְרוּ שְׂלֹא מְצָאוּ סִי לָהּ בְּדִדְיָה אֵינָם נֶאֱמָנִים וְאָמְרִינוּ וְדָאִי
לֹא בְקִיאֵי בְּבִדִיקַת הַדָּדִים וּבְפָרְט הַנְּשִׂים דִּידָן דְּדַעְתָּם הוּא סִי"ב הֵינּוּ דְרָף נְשִׂים וְסִימָנֵי
נְעֻרוֹת ב"ש נִמְצָא דְסִי דְמִיַּעוּף בְּשָׂר הוּא סִי מְנֻבָּהָ לְסִי וְאִם כֵּן מָאִי הָאִי דְקָאָמְרִי לֹא
מְצָאוּ לָהּ כִּי אִם הַסִּימָן הַשְּׂמִינִי וְאִם כֵּן נִתְמַעַף לֹא מְצָאוּ כְּוֹלָם קִדּוּשֵׁי שְׁנֵי לֹא הוּוּ
קִדּוּשֵׁיהָ לְגַמְרִי וְאֵינָה צָרִיכָה גִט מִמֶּנּוּ זֶה לֹא יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת דְאָפִילוּ נִמְצָאוּ כְּוֹלָם צָרִיכָה
גִט מִשְׁנֵי דְאָמְרִינוּ שְׂמָא הַשְּׂתָא הוּא דְבַגְרָה וְאָפִילוּ הַגִּיעָה לְכָלֵּל שְׁנוֹתֶיהָ לְדַעַת הַרְשָׁבָא
וְהַרְשָׁבָא וְשָׂאָר אַחְרוּנִים מְאַחַר שְׂלֹא נָרְאוּ בָּהּ סִי נְעֻרוֹת מְקוֹדָם אָמְרִינוּ שְׂמָא הַשְּׂתָא
הוּא דְבַגְרָה וְצָרִיכָה גִט מִשְׁנֵיהָ לְהַחְמִיר וּמָאִי הָאִי דְקָאָמְרִי לֹא נִמְצָאָלָהּ אֲלֹא סִימָן אֶחָד
מ"מ הוּוּ קִדּוּשֵׁיהָ אָפִילוּ בְּסִימָן אֶחָד כַּמ"ש בְּגִמְרָא וְהַלְכָתָא כְּכֹלָם נִמְצָא דְהַנְּעֻרָה הַנּוֹ'
הִיא מְקוֹדֶשֶׁת מְכָל טַעְמֵי דְכַתִּיבָנָא לְכוּלְהוּ רַבְּנוֹתָא: אֲלֹא דַעְדֵּינָן יָד הַדּוּחָה נְטוּיָה לְפָטוֹר
הַנְּעֻרָה הַזֹּאת בְּלֹא גִט מִהֶרְאֵשׁוֹן מִכַּח סַפֵּק סְפִיקָא דְהַשְּׂתָא דְאָמְרִינוּ לְדַעַת הַרְדָּב"ז
וּמְהַרִּיב"ל וּמְהַרִּיק"ש וּמְהַרְש"ךְ דָּאִית לְהוּ דְהִיכָא דְלֹא הִפִּירוּ הִיא בְּסַפֵּק קִדּוּשֵׁיהָ וְכֵן
אִיכָא סַפֵּק אִם הַבִּיאָה סִי"ב בְּשַׁעַת קִדּוּשֵׁיהָ וְצָרִיכָה גִט מְסַפֵּק פְּדֻכָת' לְעֵיל גְּכֻסְנוּ בְּס"ס
סַפֵּק אִם הַבִּיאָה סִי"ב בְּשַׁעַת קִדּוּשֵׁיהָ סַפֵּק הַשְּׂתָא הַבִּיאָה בְּשַׁעַת בְּדִיקָה וְאֵת"ל דְּבִשְׁעַת
קִדּוּשֵׁיהָ הַבִּיאָה סִי"ב דִּילְמָ' לֹא הִיָּתָה אֲלֹא נְעֻרָה אַחְרַת מְאַחַר דְּהִיא מְכַחֶשֶׁת וְהַעֲדִים
אֵינָם מְפִירִי אֹתָהּ וְגַם ס"ס מְתַהַפֵּף סַפֵּק שְׂמָא הִיא הַנְּעֻרָה הַזֹּאת שְׂמָא אֵינָה הִיא וְאֵת"ל
הִיא דִּילְמָא לֹא הַבִּיאָה סִי"ב בְּשַׁעַת הַקִּדּוּשֵׁיהָ וְקִי"לָן ס"ס אָפִילוּ בְּאִסּוֹר דְּאוֹרְיָתָא
לְקוּלָא: אִיבְרָא רְאִיתִי לְמַהֲרַדב"ז בַּפ' הַחֹלֵץ בְּשֵׁם תְּשׁוּ' רַבֵּינוּ בְּרוּךְ שֶׁפָּתַב דָּאִין לְהַתִּיר
וְלַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה לְכַתְחָלִי מִשׁוּם ס"ס מִשׁוּם דְּאִשְׁפָּחוּן בְּכַמָּה מְקוּמוֹ' דְאָפִילוּ בְּס"ס מִמְחִמִּיר'
לְכַתְחָלִי כְּגוֹן בְּבִכּוּרוֹת ס"פ אֵלוּ מוּמִין דְּאִשְׁתַּ טְוִמְטוּם חוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבָמָ' אַע"ג דְּאִיכָא
ס"ס דְּשְׂמָא נִקְבָּה וְאֵת"ל זָכַר שְׂמָא אֵינוּ סָרִיס וּבְפָרְק בְּהֵמָה הַמְקֻשָּׁה דְמִטְלִין עָלֶיהָ
חֻמְרוֹת שְׁתֵּי וְוָלְדוֹת וְהֵתָם נְמִי הוּי ס"ס שְׂמָא לֹא הִיָּה שָׁם וְלָד הִיָּה אַכְתִּי שְׂמָא זָכַר הִיָּה
יַעֲזוּד הַבִּיא ס"ס אַחְרֵינִי יַע"ש.

נִמְצָא לְדַעַת הַמְּרַדְכֵי וְרַבֵּינוּ בְּרוּךְ אָפִילוּ בְּס"ס אֵין לְהַתִּיר לְכַתְחָלִי בְּאִסּוֹר דְּאוֹרְיָתָא
וְכֵן רְאִיתִי לְהָרָא"ם בְּבִיאָוֹרוֹ לְסַמ"ג בְּהַלְכוֹת מְגִילָה שְׁכֵן פָּתַב דְּהָא דְאָמְרִינוּ בְּס"ס
בְּאִסּוֹר דְּאוֹרְיָתָא לְקוּלָ' הֵינּוּ בְּדַעַבְד אֲבָל לְכַתְחָלִי אָפִילוּ בְּס"ס לְחוּמְרָא יַע"ש.

וְנִפְקָא מִנֵּה לְדִינָא לְנַד"ד דָּאִין לְהַתִּירָה בְּלֹא גִט אַף עַל גַּב דְּאִיכָא ס"ס: אֲלֹא דְרְאִיתִי
לְהַרְשָׁבָא בְּתִשׁוּ' אֶל"ף רִי"ו וְכַתְבְּתִי לְעֵיל בְּאִשָּׁה שְׁנֵת־מַעַף בְּמִסְפַּ' שְׁנוֹתֶיהָ שְׁנֵת־מַעַף
וּבְדָקוּ וְלֹא מְצָאוּ לָהּ סִי וְכַתְבַּר וְאָפֵשֶׁר גַּם בְּזוֹ אֲנוּ חוֹשְׁשִׁים שְׂמָא נְשָׂרוּ אֲלֹא שִׁישׁ

להתיישב בדבר לפי שיש ב' ספיקות וכו' הרי מוכח מדבריו שיש להתיר לכתחיל באיסור דאורייתא ואע"פ שפכתב בסוף ואפ"ה איני רואה בזה להקל לאו מטעם דיש להתמיר אפ"ה בס"ס אלא מטעם דהוי ספק א' דאם אתה אומר אם הגיעה לכלל שנותי דהפוננה היא ספק גדולה או קטנה וכו' אמרינן את"ל שמה הגיעה דהיינו גדולה תו ליכא לספוקי אם לא הביאה סי' או לא והו"ל תרי ספיק' משם אחד אם גדולה או קטנה אבל היכא דאיכא ס"ס דלאו משם אחד יודה הרשב"א דס"ס אפ"ה באיסור דאורייתא לקולא לכתחילה ואע"פ שראיתי להרב ב"ש שפכתב בסי' מ"ו ס"ק י"ז ד"ה לא יכנס וכו' פתב ונ"ל פתב הרשב"א אע"ג דהוי ס"ס שמה לא קידש הא' ואת"ל קידש שמה לא גירש וקידושין וגרושין של השני לאו פלוג' הוא מ"מ לא יכנס ע"כ יע"ש אין משם ראיה דהרשב"א לית ליה ס"ס באיסור דאורייתא לקולא לכתחיל ואפשר דכוננתו היא לו' דאע"ג דבקדושי דרבנן לא חיישינן לשמה יאמרו מחזיר גרושתו וכו' כגון חרש שקידש פקחת ואח"ך גירש' וקידשה פקח וגירשה מותרת לחזור לחרש ולא חיישינן לשמה ואמרו וכו' והוא ס"ד דגם הכא בס"ס באיסור דאורייתא לא חיישינן לשמ' יאמרו דהוי כמו קדושי דרבנן קמ"לן דלא יכנס ראשון שמה יאמרו וכו' מאחר דשייך בזה קדושי דאורו' לאפוקי חרש שקידש פקחת וכו' דלא שייך ביה קדושי דאורייתא לא חיישינן לשמה יאמרו וכו' ובאמת חפשי ב"ש הרשב"א ולא נזכר בדבריו ענין זה להכריח דבריו : פדכתי' או לא: וכן ראיתי לרבינו הטור דפסק בסימן מ"ו ופסקה מר"ן בקצור סעי' ג' ונ"ל כיצד היא האמתלא פי' נתקדשה קדושי ספק קרוב לו ספק קרוב לה לא הוחזקה וכו' וטעמא מאי משום ס"ס שמה הקול אמת שנתקדשה שמה אינו אמת ואת"ל אמת שמה קרוב לו ולכך לא הוחזקה יע"ש נמצא דלדעת הרשב"א והטור ומרן אית להו דבס"ס לקולא ואפ"ה לכתחיל ילדעת המרדכי ורבינו ברוך והרא"ם אית להו דלא אמרינן ס"ס באיסור דאורייתא לקולא לכתחיל ולפי זה הנערה הנז' אם היא צריכה גט הוא מחלוקת הפוס' וקי"ל באיסור דאורייתא אולינן בתר המחמיר אלא דלבי נוקפי מטעם דמר"ן הוא מן המקיל וכבר קבלנו הוראותיו עלינו אם לא שיש לחלק דאין הגדון דומה לראיה ויש לומר דלא קאמר מרן דאולינן לקולא לכתחיל אלא שם דלא אסתחוק איסורא אלא קלא בעלמא ושוברו בצדו דשמה קרוב לו והא אמרינן ס"ס לקולא ואפ"ה לכתחיל אבל בנדו"ד דאסתחוק איסור' שהיא מקודש' בעדים אלא דאח"ך נולד לנו ספק אחר דילמא אחרת היא מאחר דלא הפירוה בהא לא קאמר מר"ן דלא אולינן לקולא לכתחיל וכן מוכח לשון מר"ן שפכתב ושמעו אמתלא פשעמעו שנתקדשה וכו' משום דלא הוחזקה שנתקדשה אלא קול ושוברו עמו אבל אם יצא קול קדושי' בפתחילה ולאחר ימים אמרו אמתלא אין חוששין לאמתלא ואף על פי דאיכא ס"ס אין חוששין לאמתלא וצריכא גט ואע"פ שפכתב אם נראה לב"ד שהוא פן סומכין עליו עיין בח"מ וב"ש שפכתבו דהיינו כגון שבתחילה יצא קול שקדשה בזריקה ואז אם יצא אמתלא שהוא קרוב לו מקרי שלא הוחז' אבל אם יצא קול סתם פ' קידש פ' ואח"ך יצא אמתלא לא חיישינן לאמתלא יע"ש וכ"כ אם יצא קול פ' זרק לה קדושי' לא אמרינן דגם זה מקרי אמתלא אלא אמרינן מסתמא הנה קרוב לה וכו' יע"ש הרי מוכן מלשון מר"ן דלא אמרינן ס"ס באיסור דאורייתא לקולא אפ"ה לכתחיל אלא היכא דלא אסתחוק איסורא אבל בנדו"ד דאסתחוק איסורא פדפ' לא אמרי' ס"ס לכתחילה וכן יש לחלק בגדון דהרשב"א: ועוד אני אומר אפ"ה אם באמת

מְהַי ס"ס לְכַתְחִין וְאַפְּיִלוּ אִם הַחֲזִיקָה מ"מ בְּנִדוּ"ד לָא מְקַרִי ס"ס לְהַתִּירָה בְּלֹא גִט חָדָא מֵאַחַר דְּאִיפָא קְלָא דְהַנְעֵרָה הַנּוּ' הַגִּיעָה לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה וְהַקּוֹל מְהַי בְּעֵדִים כַּמ"ש מְר"ן בְּסִי' קַס"ט סַעִי"א יֵצֵא עָלָיו קוֹל שְׂבָא לְכָלִּל שְׁנִים נְאֻמָּנִים לְהַחְזִיקוּ בְּגִדוּלִים לְחַלְחִין וְאַפְּיִלוּ לְקוֹלָא וּמַכ"ש בְּנִדוּ"ד דְּלַחֲוִמְרָא דְמְהַי קְלָא וְהַשְׁתָּא דְהַגִּיעָה לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה לִיפָא אֶלָּא סַפְקָא וְלֹא מִבְּעֵיָא לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹ' וּר"י וְהָרָא"ש וְהַטּוֹר וּמְרָן דְּאִית לְהוּ דְסַמְכִינוּ אַחְזִיקָה וְאַמְרִינוּ מְדַהֲשָׁתָא בּוּגְרָת גַּם בְּצַפְרָא בּוּגְרָת אֶלָּא אִפִּי' לְדַעַת הַרְשָׁב"א וְהַרְשָׁב"ץ וְשָׂאָר הַפּוֹסְקִי דְאִית לְהוּ דְלֹא סַמְכִינוּ אַחְזִיקָה וְאַמְרִי' הַשְׁתָּא הוּא דְבַגְרָה הֵינּוּ לְחַוְמָר' לְעַנְיָן אִם קְדוּשָׁה אֲבִיָּה וְקִדְוּשָׁה הִיא עֲצָמָה שְׁלֵא לְהַפְקִיעַ קְדוּשָׁה אֲבִיָּה בְּלֹא גִט אֶבֶל לְקוֹלָא כְּנִדוּ"ד דְּאַמְרִינוּ שְׁמָא הַשְׁתָּא הוּא דְבַגְרָה וְדַנְיָנוּ לָהּ בְּסַפִּי וְלַהּוֹסִיף סַפְקָא אַחַר.

דִּילְמָא לֹא הִיא וּלְפִנְטֵרָה בְּלֹא גִט יוֹדוּ דְסַמְכִינוּ אַחְזִיקָה דְהָא ש"ס עָרוּף הוּא קִדְוּשָׁה אֲבִיָּה וְכו' וְקִדְוּשָׁה הִיא עֲצָמָה וְכו' וְאַפִּי' בְּיוֹם דְּמִשְׁלָם ו"ח קי"לן כְּרַב דְּאַמְרִינוּ זִימְרָה־שְׁקָא הִיא בּוּגְרָת גַּם מִקּוֹדֵם הֵימָּה בּוּגְרָת וְכָל שְׂפָן אַחַר: וְזִח דְּאַמְרִינוּ מְדַהֲשָׁתָא וְלֹא קְאָמְרִי דְלֹא סַמְכִינוּ אַחְזִיקָה אֶלָּא לְהַחְמִיר עָלֶיהָ וְלֹא לְהַקֵּל עָלֶיהָ: וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר אִפִּי' אִם יִהְיֶה בְּמִנְחָה הַנּוּאָא גְמוּרָה שְׁהַנְעֵרָה הַנּוּ' לֹא הַגִּיעָה לְכָלִּל שְׁנוּתִיָּה וְהִיא עֲדִיין עוֹמֶדֶת בְּתוֹף ו"ח שְׂבִין נְעֻרוֹת לְבַגְרוֹת אִפִּי' לֹא מְקַרִי ס"ס דְקי"לן דְלֹא מְקַרִי ס"ס אֶלָּא דּוּמִיָּא דְהִיא דְאִיתָא בְּש"ס בְּכַתְּוָבוֹ' בַּפ"ק הָאוּמֵר פְּתַח פְּתוּחַ מְצֻאֵי נְאֻמָּן לְאַוְסְרָה עָלָיו וְהַקְשָׁה בְּש"ס וְאַמְאִי ס"ס הוּא סַפְקָא תַּחְתּוֹ אִינוּ תַּחְתּוֹ וְאֵת"ל תַּחְתּוֹ שְׁמָא בְּאוּנָס שְׁמָא בְּרִצּוֹן דְּהַסְפִּיקוֹת הֵמָּה מְעַנְיָן אֶחָד וּכְגוּף אֶחָד מְעַנְיָן אֶחָד דְּכּוֹלְהוּ קְאִי אֲבִיָּאָה אֶלָּא לֹא יִדְעִינוּ אִם הוּא בְּאוּנָס אוּ בְּרִצּוֹן וּכְגוּף אֶחָד דְּכּוֹלְהוּ אִיתְּנָהוּ בְּאוּתָּה אִשָּׁה גּוּפָה אֶבֶל הַנּוּ"ד אִינָם מְעַנְיָן אֶחָד וְלֹא בְּגוּף אֶחָד דְּסַפְקָא רֵאשׁוֹן הוּא הוּא בְּעַנְיָן סִימָן אִם הִבִּיאָה סִימָנִי' אוּ לֹא וְסַפְקָא ב' מְעַנְיָן הִיפְרָא וְדִילְמָא אִשָּׁה אַחְרָת הִיא וְלֹא הַנְעֵרָה הַזֹּאת.

וְלֹא הוּי אֶלָּא כְּמוֹ בִּיעָה שְׁנַמְצָאֵת בְּקַלְיָפְתָּה בְּתַרְנַגְלוֹת שְׂאִירַע בְּהַ סַפְקָא טְרַפּוֹת בְּקָרוֹם דְּאִין לְהַתִּיר אוּתָּה בִּיעָה מַס"ס שְׁמָא אִינָה טְרַיְפָה וְאֵת"ל טְרַיְפָה שְׁמָא נְגַמְרָה הַבִּיעָה בְּקַלְיָפְתָּה קוֹדֵם שְׁנַטְרַפָּה מִשׁוּם דְּגַבִּי בִּיעָה עֲצָמָה הַשְׁנִי סַפִּיקוֹת מִב' עַנְיָנִי' וּמִשְׁנִי גּוּפוֹ' מִב' עַנְיָנִים הַטְרַפּוֹת וְהַגְמִירָה וּמִב' גּוּפּוֹת הַתַּרְנַגְלוֹת וְהַבִּיעָה וְכֵן הוּי דּוּמִיָּא דְנַמְצָאֵת בִּיעָה בְּחֻצַּר שְׁיֵשׁ בְּהַ ב' תַּרְנַגְלוֹתִים אַחַת וְדֹאִי כְּשֶׁרָה וְאַחַת וְדֹאִי טְרַיְפָה וְסַפְקָא אִם נְגַמְרָה וְכו' דְלֹא מִפְּשִׁירִינוּ הִיא בִּיעָה מִפְּחַ ס"ס דְּאִינָם בְּגוּף א' וּבְעַנְיָן א' וְכֵן הוּי דּוּמִיָּא דְכַתְּבַר הָרָא"ם בְּבִיאָרוֹ לְסַמ"ג בְּהַ מְגִילָה דְקי"לן טְוּמָטוּם אִפִּי' מִינּוּ אִינוּ מוֹצִיא אַע"ג דְּאִיפִּי' תַּרִי סַפִּיקִי דְאִימּוֹר הַמוֹצִיא סַפְקָא זָכַר סַפְקָא נְקִבָה וְאֵת"ל נְקִבָה אִימּוֹר גַּם הַיּוֹצֵא נְקִבָה וְאַמְאִי אִינוּ מוֹצִיא מִינּוּ אֶלָּא הֵינּוּ טַעְמָא מִשׁוּם דַּס"ס בְּתַרִי גּוּפִי לֹא אֶמְרִינוּ עֵינֵן ש"ף דִּישׁ כְּמָה וְכָמָה.

כְּנִדוּ"ד דְלֹא מְקַרִי ס"ס. נְמַצָּא דְכָל הַחֲשָׁשׁוֹת שְׁחָשְׁשָׁנוּ בְּקְדוּשָׁה הַנְעֵרָה הַנּוּ' לְבַטֵּל הַקְדוּשִׁין אִין בְּהֵם מִמֶּשׁ וְהֵמָּה מְהַבֵּל יִמְעֵטוּ וְאַפְּיִלוּ סַפִּיקָא לִיפָא בְּכָל הַחֲשָׁשׁוֹת אִם מִפְּאֵת הַקְדוּשִׁין וְהַעֲדִי' אִם מִצַּד בְּדִיקַת הַנְּשִׁים גַּם מִצַּד הַכְּחָשָׁה גַּם מִצַּד שְׁהִי עֲמָה בְּעַת הַקְדוּשִׁין וְלֹא הַרְגִישׁוּ בְּדָבָר מִטַּעַם שְׁהַקְדוּשִׁין הֵמָּה מִן הַחֲלוֹן וְאִין בְּעַל חַי מְרַגִּישׁ וְאִם מִצַּד ד"וּח בְּקְדוּשִׁין לֹא בְּעֵי ד"וּח כְּדִינִי מְמוֹנוֹת וְאַפְּיִלוּ בְּדִין מְרו' לֹא בְּעֵינֵן ד"וּח כְּדִינִי כְּדַכְתִּי לְעֵיל וְלֹא מְצִינוּ ס"ק כִּי אִם בְּהַפְרָה דְּוָקָא וְלִיפָא ס"ס כְּדַכְתִּיב וְלִכְּהַ פְּשוּט לְעַד"ן

שְׁהַנְעֵרָה הַנּוֹ' צְרִיכָה גַט פְּטוּרִין וְאִם נִשְׁאֵת בְּלֹא גַט תִּצָּא וְאִסוּרָה לִבְעַל וְלִבּוֹעֵל וְצוּר
יִשְׂרָאֵל יִצְיָלְנוּ מִשְׁגִּיאוֹת וְיִרְאָנוּ מִתּוֹרָתוֹ נִפְלְאוֹת וְכָל זֶה אִם: יִסְפִּימוּ עִמִּי בְּעַלֵּי הַהוֹרָאָה
יִרְאֵי ה' וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ: נָא אֲנִי הַצֹּעֵר פְּאֲרוֹזָה קַרְסִינְטִי ס"ט חוֹזְרֵי עַל הָרֵאשׁוֹנוֹ הִנֵּה
בָּאוּ בְּעֵינַיִן ס"ס הַנִּסְתֵּר מִחֲמַתָּם מִטַּע' דְּהוּוּ ב' גּוֹפּוֹ' א"ת דְּעֵבְדִי ס"ס בְּאִנְפֵּן אַחֵר וְהוּא
בְּאִנְפֵּן זֶה סִפְק מְדַאֲרֵינִי בְּעִי הֵיכָרָא מֵאַחֵר דְּהִיא מִכְחַשְׁתָּ סִפְק לֹא בְּעִי הֵיכָרָא וְאֵת"ל
דְּלֹא בְּעִי הֵיכָרָא שְׁמָא הַשְׁתָּא דְּבַגְרָה וּמְמִילָא הֵוִי סִפְק סְפִיקָא בְּגוֹף אַחַד וְאֵע"פ דְּהֵוִי
בְּשְׁנֵי עֵינַיִנִים מ"מ הֵוִי גּוֹף אַחַד וְאִינֵם קְדוּשִׁין מִיְהוּוּ כַּד דִּיִּיקַת שְׁפִיר הֵוִי ס"ס בְּשְׁנֵי גּוֹפּוֹת
אִפִּי' בְּאִנְפֵּן זֶה דְּזִיל בְּתֵר טַעְמָא בְּצַד דְּאִמְרִי' שְׁמָא מְדַאֲרֵינִי בְּעִי הֵיכָרָא הִיכָא דְּהִיא
מִכְחַשְׁתָּ הוּא מְשׁוּם דְּאִמְרֵינִי שְׁמָא אַחֲרָת הִיא וְהַעֲדָתָה הַעֲדִים אֲמַת שְׁהַעֲדִי שְׁקִידֵשׁ שְׁם
אוֹב הַמְאָרֵס נַעֲרָה וְהִיא אַחֲרָת וְהִיתָה וְאִינָה זֹו שְׁאוּמֵר עֲלֵיהָ הַמְאָרֵס אוֹ שְׁמָא לֹא בְּעִי
הֵיכָרָא וְלֹא חִיִּישִׁינֵן לְאַחֲרָת וְאֵת"ל דְּמְדַאֲרֵינִי לֹא בְּעִי הֵיכָרָא וְקְדוּשִׁין הוּוּ קְדוּשִׁין
וְלֹא חִיִּי' לְאַחֲרָת דִּילְמָ' הַשְׁתָּא הוּא דְּהַבִּיאָה סִי' וְלֹא קוֹדֵם וּמְמִילָא הֵוִי ס"ס בְּשְׁנֵי גּוֹפִין
אִם הִיא זֹו אוֹ אַחֲרָת וְכֵן הֵוִי ס"ס בְּשְׁנֵי עֵינַיִנִים סִפְק א' בְּגוֹפָה אִם הַבִּיאָה סִי' וְסִפְק א'
בְּעֵדִים אִי בְּעִי הֵיכָרָא אוֹ לֹא: וְמָה שְׁשִׁמְעֵתִי לְאַחַד מִן הַחוֹלְקִים שְׁאִמֵּר בְּצַד שְׁאִנּוּ אוֹמֵר
דְּמְדַאֲרֵינִי בְּעִי הֵיכָרָא טַעְמָא הוּא דְּהִיכָא דְּלִיכָא הֵיכָרָא הַקְדוּשִׁין פְּרָחוּ בְּאִנְרִי וְכִאֲלוֹ
קִידְשָׁה בְּלֹא עֲדִים אֲבָל בְּצַד דְּאִנְחֵנוּ אוֹמְרִים לֹא בְּעִי הֵיכָרָא הַקְדוּשִׁין עוֹמְדִים בְּמִקּוּמָם
עַל פִּי שְׁנֵי עֲדִים: וְאִנִּי אוֹמֵר דְּלֹא דַק שְׁפִיר וְדְּבָרֵי בְּלֹא מְדָה וְשִׁיעוּר וְאִם הַאֲמַת אֵתוּ
אֲמִאי אִמְרֵינִי הִיכָא דְּאִינָה מִכְחַשְׁתָּ אִפִּי' אִם אִין הַעֲדִים מְפִירִים אוֹתָהּ הוּוּ קְדוּשִׁין גְּמוּרִים
כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א בְּהִיא דְּקִידְשָׁה מִן הַחֹר וּפְסָקָה מוֹר"ם בְּסִי' מ"ב וְכֵן פְּסָק מְהִרִיב"ל
וְהַרְדָּב"ז וְמִהִרִיב"ש הִיכָא דְּאִינָה מִכְחַשְׁתָּ אֵע"פ שְׁאִין הַעֲדִים מְפִירִין אוֹתָהּ הוּוּ קְדוּשִׁין
וְאֲמִאי וְהִיא טַעְמָא דְּבְּעִי הֵיכָרָא וְלֹא בְּעִי הֵיכָרָא הוּא מְשׁוּם דְּפְרָחוּ בְּאִנְרִי אִם אִין הַעֲדִים
מְפִירִים הֵוִי קִידְשָׁה.

שְׁלֹא בְּעֵדִים וּמִאי מוֹעִיל לָנוּ הוֹדְעָתָה וְכִי אִם קִידְשָׁה שְׁלֹא בְּעֵדִים וְהִיא מוֹדָה שְׁקִידְשָׁה
הוּוּ קְדוּשִׁין בְּתַמִּיּה דְּמוֹכְרָח אֵתָה לּוֹמֵר דְּטַעְמָא הוּא פְּדִכְתִּי מְשׁוּם דְּחִיִּישִׁינֵן דִּילְמָא
אַחֲרִיתִי מֵאַחֵר דְּאִינָה מוֹדָה אֲבָל אִם מוֹדָה לֹא חִיִּישִׁי' לְאַחֲרִיתִי וְהֵוִי ס"ס בְּב' גּוֹפּוֹ' וּב'
עֵינַיִנִי וְלֹא הֵוִי ס"ס וְכַמ"ש הוּא לְצַד מָה שְׁנֵא' שְׁהַנְעֵרָה הַזֹּאת הִיא עֲדִינֵן עוֹמְדָת בְּתוֹךְ
ו"ח שְׁבִין נַעֲרוֹת לְבַגְרוֹ' דְּאִיכָא סְפִיקָא דְּשְׁמָא הַשְׁתָּא הוּא דְּבַגְרָה וּלְכֹף הַקְרַחְנוּ לְהִיא
טַעְמָא דְּהוּוּ ב' גּוֹפּוֹת וְשְׁנֵי עֵינַיִנִים אֲבָל לְפִי הַקּוֹל שְׁאוּמְרִים קָלָא דְּלֹא פְּסִיק שְׁהַנְעֵרָה
הַזֹּאת הִיא בְּת י"ג ו"י וְיִתֵּר לִיכָא ס"ס פְּלֵל דְּאוֹקְמֵינֵן אַחְזָקָה דְּאַחֵר ו"ח שְׁבִין נַעֲרוֹת
לְבַגְרוֹת הַבִּיאָה סִימ' וּמְקָרִי בּוֹגְרָת בּוֹדָאי לְכוּלְהוּ רַבְּנוֹתָא וְלֹא מְבַעֲיָא לְדַעַת ר"י וְהַתּוֹס'
וְהִרָא"ש וְהַטוֹר וּמְרֵן אֲלֵא אֲפִילוּ לְדַעַת הַרְשֵׁב"א וְהַרְשֵׁב"ז דְּאִית לְהוּ דְּלֹא מְחֻזְקִי
דְּבַגְרָה אַחֵר ו"ח אֲלֵא אִם רָאוּ שְׁהַבִּיאָה ב' שְׁעָרוֹת אַחֵר יב"ש וְי"א אֲבָל לֹא רְאִינוּהָ
שְׁהַבִּיאָה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת אִמְרֵינֵן הַשְׁתָּא דְּבַגְרָה הֵינּוּ לְחוּמְרָא לְעֵינַיִן שְׁאִם קִידְשָׁה אֲבִיהָ
וְקִידְשָׁה הִיא עֲצָמָה אִמְרֵינֵן הַשְׁתָּא הוּא דְּבַגְרָה כְּדִי שְׁלֹא: לְהַפְקִיעַ קְדוּשִׁין אֲבִיהָ אֲבָל
לְקוֹלָא פְּגוֹן הַנְדוּ"ד שְׁאִנּוּ אוֹמְרִים שְׁמָא הַשְׁתָּא הוּא דְּבַג' וּלְפִינְטָרָה בְּלֹא גַט מִכַּח ס"ס לֹא
אִמְרֵינֵן הַשְׁתָּא הוּא דְּבַגְרָה אֲלֵא אוֹקְמֵינֵן אַחְזָקָתָה וְאִמְרֵינֵן מְדַהֲשָׁתָא בְּגָרָה גַם מִקּוֹדֵם
אַחֵר ו"ח הִיא בּוֹגְרָת וְלִיכָא אֲלֵא סִפְק אִם בְּעִי הַפְרָה אוֹ לֹא דְּהִיא גְּמָרָא עֲרוּכָה הַלְכָה

כָּרַב אֶפְי' בְּיוֹם דְּמִשְׁלָם ו"ח וּפְשׁוּט דְּלָא קְאָמְרִי אֱלָא לְחוּמְרָא וְלֹא לְקוּלָּא: וְאֵל תֵּאמַר דְּהִשְׁתָּא נְמִי דְאָמְרִינְן אוּקְמָה אֲחֻזְקָתָה .

וּמְדַהֲשָׁתָא בְּגֵרָה גַּם מְקוּדָם הוּא בּוּגְרָת עֲדִינְן אִיכָּא סְפֵק סְפִיקָא מְטַעַם דְּבִשְׁעַת בְּדִיקָה שְׁבִדְקוּהָ הַנְּשִׂים כְּפִי דְעַתָּם דְּמַהֲנֵי עֲדוּת הַנְּשִׂים אֶפְיֵלוּ לְקוּלָּא וְאֶפְי' בְּמִקּוּם דְּלִיכָּא חֻזְקָה לֹא מְצָאוּ לָהּ סִימְנִים כִּי אִם שְׁנִיתֵמְעָה הַבְּשָׁר וְלִיכָּא אֱלָא סִי אֶחָד וְאֲנִן בְּעֵינֵן ח' סִי'הֲנֹז' בִּש"ס וְהִבִּיאַם הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' מֵה"א וּבְכוּלְהוּ מְקַרְיָא וְדַאי בּוּגְרָת אֲבָל מְקַצַּת מֵהֶם הָווּ סְפֵק קְדוּשִׁין וְאִיכָּא ס"ס דְּלָא אָמְרִי' פֶּן דְּבִמְקַצַּת הָוִי ס"ק אֱלָא לְחוּמְרָא שְׁאֵם קוּדְש' אֲבִיָּה וְקוּדְשָׁה עֲצֻמָּה שְׁלֹא לְפֻטְרָה בְּלֹא גִט אֲבָל לְקוּלָּא אֶפְי' בְּסִי אֶחָד מְקַרְי וְדַאי בּוּגְרָת וְכֵן לְשׁוֹן הַש"ס מוֹכַח פֶּן וְהִלְכְתָּ כְּכוּלְהוּ לְהַחְמִי' ר"ל לְהַחְמִיר וְלֹא לְהַקֵּל וְכֵן מְסַבְרָא דר"י דְאָמַר נִתְמַעְפָּה הַבְּשָׁר הוּא סִי"ב כְּפֻנְתָּו לֹמַר בְּאוֹתוֹ סִי לְבַדּוֹ מְקַרְיָא בּוּגְרָת וְכֵן ר' יוֹסִי שְׁאָמַר מִשְׁתַּקִּיף הָעֵטְרָה לֹמַר בְּאוֹתוֹ סִימֵן הָוִיָּא בּוּגְרָת וְכֵן כּוּלְהוּ אֱלָא לְחוּמְרָא חֻשְׁשׁוּ וְאָמְרוּ דְּלֹא לְפֻטְר' בְּלֹא גִט עַד שְׂיִהְיוּ כּוּלְהוּ וְגִדְלָה בְּיוֹתֵר אֲבָל לְקוּלָּא לֹא אָמְרִינְן עַד דְּהָווּ כּוּלְהוּ אֱלָא אֶפְיֵלוּ בְּחֻזָּא מְנִיָּהוּ שְׁפִיר קְרִינְן לָהּ בּוּגְרָת: נְמַצָּא דְלְצַד שְׁאֲנוּ אוּמְרִים דְּהִנְעֵרָה הַזֹּאת בָּאָה לְכָלל שְׁנוּתֵיהָ לִיכָּא סְפֵק סְפִיקָא דְאָמְרִינְן וְדַאי בְּחֻזְקַת בּוּגְרָת מְאוּתָה שְׁעָה שְׁבָאָה לְכָלל שְׁנוּתֵיהָ וְאֶפְי' אִם לֹא נְמַצָּא לָהּ כִּי אִם סִימֵן אֶחָד מֵהַסִּימְנִים שְׁהִזְנֻכְרוּ בְּמִשְׁנָה וּבְבִרְיָת' לְדַעַת רִש"י ז"ל וְלְדַעַת הַתּוֹס' וְהִרָא"ש אִם נְמַצָּא בָּהּ סִימֵן אֶחָד מֵהַסִּימְנִים הֲנֹז' בְּבִרְיָתָא הָוִי וְדַאי בּוּגְרָת וְלִיכָּא אֱלָא סְפֵק א' אִם בְּעִי' הִיכְרָא מְדֹאֲרִי' אוּ לֹא וְהָא דְקָאֻמַר הִלְכְתָּא כְּכוּלְהוּ הִינְנוּ לְהַחְמִיר אֲבָל לְהַקֵּל כְּנֻדוֹ"ד דִּיָּה בְּסִי אֶחָד דְּשְׁפִיר מְקַרְי' בּוּגְרָת וְלִיכָּא אֱלָא סְפֵק אֶחָד אֲבָל לְצַד שְׁאֲנוּ אוּמְרִים עֲדִינְן עוֹמְדַת בְּתוֹךְ שֵׁשׁ שְׁבִינֵן נְעֻרוֹת לְבַגְרוֹת אִיכָּא ס"ס אֲבָל שׁוּבְרוּ בְּצַדוֹ דְּהוּ בְּשִׁנְי' גּוֹפּוֹת וּשְׁנֵי עֲנִינִים וּק"ל: פֶּרֶק ה' הַט"ז אַמ"ל הָרִי אֶת מְקוּדְשָׁתָא לִי וְכוּ' וְכֵן אִם אָמַר לָהּ בְּמִלְנָה שְׂיֵשׁ לִי אֲצֻלְיָהּ וּבְפֻטְרָה זֹה הָרִי מְקוּדְשָׁתָא דְהִכִּי אָמְרִי' בְּפִר' הָאִישׁ מְקוּדֵשׁ ד' מ"ו ע"א הַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְנָה וּפְרוּטָה דְעַתִּיָּה אֶפְרוּטָה וּבְסִנְהֶדְרִין ד' י"ט ב' אָמְרִינְן שְׁאוּל ס"ל מְלָנָה וּפְרוּטָה דְעַתִּיָּה אֶמְלָנָה וְאִינָה מְקוּדְשָׁתָא וְדוּד סְבַר מְלָנָה וּפְרוּטָה דְעַתִּיָּה אֶפְרוּטָה וּמְקוּדְשָׁתָא וּמַה"ט אַמ"ל דוּד לְשְׁאוּל תְּנָה אֶת אֲשֶׁתִּי אֶת מִיכָל אֲשֶׁר אֲרִסְתִּי לִי בְּמֵאָה עֶרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים: וְהִנֵּה לֹא נָחָה דְעַתִּי דַעַת הַדְּיוּט בְּדָבָר זֶה דְהָא מְעִיקְרָא קְאָמַר בִּש"ס דְקִדְוּשִׁי מִירְב קְדוּשִׁי טְעוֹת וְכוּ' אַמ"ל מְלָנָה אִית לָהּ גַּבְאִי אִי בְּעִי דְאֶתְנָן לָהּ מִיכָל זֵיל אִיְתִי לִי מֵאָה עֶרְלוֹת וְכוּ' נְמַצָּא בֵּין לְשְׁאוּל בֵּין לְדוּד מִדְּעַ יְדַעֵי דְהָו דְקָאֻמַר לִיָּה יַעֲשֻׁרְנוּ הַמְלָנָה וְכוּ' הִיא מְלָנָה אֲצֻלוֹ וְלָכֵךְ קְדוּשִׁי מִירְב לֹא הָווּ קְדוּשִׁין וְלָכֵן אַמ"ל זֵיל אִיְתִי מֵאָה עֶרְלוֹת כִּי הִיכִי דְלָהּוּ קְדוּשִׁין וְאִם פֶּן מֵאִי הָאִי דְקָאֻמַר דְשְׁאוּל סְבַר דְעַתִּיָּה אֶמְלָנָה אֶפְיֵלוּ אִם בְּאֶמְתָּ בְּעֵלְמָא ס"ל לְשְׁאוּל מְלָנָה וּפְרוּטָה דְעַתִּיָּה אֶמְלָנָה הִכָּא שְׁאֲנֵי מְאָחַר שְׁקֻדְמוֹ קִדְוּשִׁי מִירְב וְאִמ"ל קִדְוּשִׁי טְעוֹת הֵם דְהִמְקַדְשׁ בְּמִלְנָה לֹא הָווּ קִדְוּשִׁין אָמְרִי' וְנֻדַי דְעַתִּיָּה אֶפְרוּטָה נְעוּד דְאִמַי הַש"ס הִרְחִיק פְּלוּגְתִּיָּהוּ מִן הַקְצָה אֶל הַקְצָה דְקָאֻמַר דְשְׁאוּל ס"ל דְעַתִּיָּה אֶמְלָנָה וְדוּד ס"ל דְעַתִּיָּה אֶפְרוּטָה.

הוּוּל"ל וְדוּד ס"ל דְעַתִּיָּה גַּם אֶפְרוּטָה: וְלֹא נָחָה דְעַתִּי בְּסוּגְיָא זֹה אֱלָא אִם פֶּן שְׁנֵאֻמַר דְמֵאִי דְקֵא' בִּש"ס דְשְׁאוּל סְבַר דְעַתִּיָּה אֶמְלָנָה כְּפֻנְתָּו לֹמַר דְעַתִּיָּה דְהִמְקַדֵּשׁ גַּם אֶמְלָנָה וְדוּד אִית לָיָה דְעַתִּיָּה דְהִמְקַדֵּשׁ אֶפְרוּטָה דְנֻקָּא וְלֹא אֶמְלָנָה וְהִשְׁתָּא אֶתִּי שְׁפִיר דְקִדְוּשִׁי מִירְב כּוּלְהוּ ס"ל דְלָא הָווּ קִדְוּשִׁין אֶלִּיבִיָּה דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְלִיכָּא אֱלָא מְלָנָה וּשְׁכַר מְלָכָה

לית ליה אלא פמאן דאמר דאינה מק' בשכר מלאכה וקידושי מיכל אית בהו תרתי מלנה ופרוטה ושאול דעתו גם אמלנה שהיא חשוכה ואף על פי שאמר לו לה וקבא לי ק' ערלות מ"מ דעתו גם אמלנה ואמ"ל דרף הערמה ונדוד אית ליה דעתיה אפרוט' דקי"ל המקדש במלנה ופרוטה דעתיה על הפרוטה ואפילו אמ"ל בפירוש התקדשי לי במלנה ופרוטה ומכ"ש בעובדא דידיה דלא הזכיר לו אלא ק' ערלות וכן מוכח מש"ס ופוסקים דקאמר המקדש במלנה ופרוטה דעתיה אפרוטה משמע ולא אמלנה הא למ"ד דאית ליה דעתיה אמלנה פירוש גם אמלנה דאין סברא לומר דדעתיה אמלנה דוקא דהוא אמ"ל התקדשי לי במלנה ופרוטה דהיינו בשתייהם כדמוכח מלשון הרמב"ם ורבינו הטור ומרן הב"י ואף אמרינו דעתיה על המלנה ולא אפרוטה די שנאמר דעתיה על ב' מאחר שקידושה בשניהם לאפוקי אפרוטה אחר שהיא בעין: וראיתי לרש"י פאן שהחליף לשון הש"ס דקאמר דעתיה אפרוטה דקאי אאשה המתקדשת והוא קאמר דעתיה דמקדש לקדש וכו' ונראה דנקט לה הכא בפלוגתא דשאול ונדוד מאחר דשאול עצמו הוא קיבל הקידושין ואמר לו לה וקבא לי ק' ערלות ואין שייך לומר דעתיה לכה אמר דעת המקדש הוא דוד גם על המלנה ונדוד אמ"ל דעתו על הפרוטה.

וק"ל: ומדי דברי בהאי סוגייה נימא בה מלתא במאי דקאמר לעיל תלמודא וז"ל שאולו תלמידיו וכו' אמר להו וכו' לדעת רבי יוסי דקאמר להם אחר מיתת מירב נמצא דאית ליה דקידושי מירב הווי קידושין וכן משמע מדקאמר לקמן מקיש קידושי מירב וכו' משמע דקידושי מירב הווי קידושין והא מקדש במלנה כ"ע מודים דלא הווי קידושין ונדוד קדושה במלנה כמו שנאמר והיה אשר יבנו יעשרנו המלה וכו' וי"ל דר"י אית ליה דנדוד קידושה בשכר מלאכה במה שהרג לגלית כאילו אמ"ל עשה לי מלאכה זו הרוג לי לגלית ובשכר זה מירב מקודשת לה ור"י ס"ל כמ"ד קידושה בשכר מלאכה מקודשת דלא פחכמים.

וק"ל: פרק י"ד ה"ח האשה שמרדה. וכו'- אינע מעשה בראובן שמרדה עליו אשתו ועמד לפנינו לדי"ת שת"ת ראובן ואשתו הנז' ושאול את פיה מה יש לה עם בעלה ומפני מה מרדה עליו וענתה ואמרה בז"הל מא נגמטש נקשאע.

פיה מן סבת עמאיילו לקבאח. קולנאלהא בנין פלאמה אמאהום עמאיילו קאלתלנא עלא סבת די כל לילא מא יגי חתא לנוץ אליל.

וחין יגי יפון סכראן קייו לגיה וחומ"א לגיה וימשי לענד אזונות ודאיים יקהארלי קלבי ויקוללי אש געמל בניה אגא ענדי פ' ופ' די הומאן אפיר מנה ומזייאנאת עליה.

וזאייד שאיין יצוור ימשיה פלפסאד- ונהונא מא ענדו תצוור גיר יסרקלי מן חוואייגי ויביע ויפסד ולמאכלא מזייה אובנה. והאד אשי לכל נתום ראהו בעלמכום ובעלם לפלאד לפל.

וראהו בעלמכום בלצטרא אלוולא ותאנייא אלי חייב רוחו בכח הקוש"ח באש מא בקאש ורגאע לעמאיילו לקבאח ומן תבאנ עליה בעד לפאלטא חייב רוחו באש דפעלי לכתובה דזיילי ויטלקני ומן בעדו עמללו אובוה לסאנות.

ובקאע מן חוואייגי באש זאד פלחאנות. ומא קעדש פיהא שיקאר אוולא שיקרין וציאעא
פלפסאד והוציאה מתחת ידה כתב יד הבעל הנז'.

וז"ן מודה אני ע"ע החו"מ וואיין ראנינתיב רוחי לנסיבי מן דאבא ולפוק אנקאר אלי
יסמאע בייא נאכד חאגא מן חוואייגי אוולא מן חוואייגהא ומן חוואייג לבית אוולא נקאר
אלי יגיו לעדים וישקדו עלייא וואיין עמלת חאגא דוניא אוולא דכלת למוצאע דוניא ראני
מחוייב בקוש"ח שקנו אחרים מידי באש נעטי לגט לבנתו ונדפעהא פתובתהא וכיף
האד אשי חאק ראני נפירמאר וכו' ע"ה פ' וכו' ולצטרא לוצרא אלי רדיתוה חסאבני
רגאע מן עמאיילו לקבאח.

סאעא מאזל הווא הווא. מא קדרתש נרפד פתר ע"כ והבעל הנז' לימד לשונו על הן לאו
ועל לאו הן ואומר שתשאר עגונא עד שתלבין ראשה וגם בקשנו מן הבעל הנז' שיחזור
ממעשיו הרעים ולא ישוב עוד לכסלה ותהי לו לאשה ואם יחזור פמות שהיה יחייב עצמו
לפוטרה בגט פשר וישלם לה פתובתה ולא רצה לקבל ע"ע שום חיוב אלא אם תרצה
תחזור פקדם ואם לאו תשב עד שתלבין ראשה ואין אני נותן לה גט גירושין כלל עכ"ל:
וזאת תשובתי כפי הנראה.

לע"ד פאשר עלה במצודתי. בדברי חז"ל ריש כל מראין ראיתי בספר התשב"ץ להרב
מהר"א בן טנואה ז"ל שכתב וז"ל פי סיבת המיאוס גלויה וידועה לכל ואין מניחין הסיבה
הגלויה שהיא פדאי שתשנא אותו בעבורה וניחויש לשמא נתנה עיני באחר וכן ראיתי
בס' פ"ץ למהר"ש צרור שכתב וכשיש שם אמתלא הוה ידעינו דממאיסותא עשתה זאת
ולא להוציא נצ"ב מיד הבעל עיש"ב ומינה יש לדון לנ"ד אחר שבאה האשה בטענה
ונתנה אמתלא לדבריה בטענה מבוררת כפי חוש השמע מאנשי העיר אנשים ונשים כלם
כא' מדברים בגנות הבעל ודרכיו המקולקלי ומעשיו הרעים ככל הטענות שטענה האשה
והטענות יש בהם פדי שבועה והחשיבום חכמים ז"ל לטענה מעלייתא שראוי לה
בשבילם למאוס בבעל נעוריה כמ"ש במורם סי' ע"ז וז"ל שאומרת שאינו הולך בדרך
ישר ומכלה ממונו וגם בא"ה הט הביא בשם רש"ל השוטה יין שרף בבית משתייהם ובא
שם לביתו מקרי טענה ובנ"ד פולהו איתנהו ביה גם לרבות רועה זונות ובכל חדא וחדא
אית בה פדי שביעה למאוס על ידה.

והיא אתיא במכ"ש מאותה טענה שכתב מהר"א בן טנוא שראוי לה למאוס על ידה שיקרי
הרב ז"ל כתב ענין זה לענין פפיה שפופין אותו לגרש וכ"ש לענין ממונא. והרב ז"ל
סמוך על חקמתו הרמה להכריע בין ההרים הגבוהים אבל אנו יתמי דיתמי לית לן שיעורא
להכניס ראשינו בין ההרים הגבוהים במקום שלא נתנו חכמים ז"ל דבריהם לשיעורים
זה אומר בכה וזה אומר בכה שב ואל תעשה עדיף ואין לנו לסמוך ע"ד אלא לענין ממונא
שכופין אותו להוציא מידו נדונייתה.

וישלם לה מפיסו מה שגנב ונאבד ואינו ראוי למלאכתו ראשונה לאלתל כמ"ש מורם
ז"ל בסימן ע"ז ס"ג וזה לשונו ויש אומרים דכל זה באינה נותנת אמתלא וטעם לדבריה
למה אומרת מאיס עלי וכו' אבל הנותנת אמתלא וכו' כגון שאומרת שאינו הולך בדרך
ישר ומכלה ממונו אנו דיינינו ליה פדין שתקנו הגאונים וכו' שצריך להחזיר לה כל מה
שהכניסה בנדונייתה אם הם ראויים למלאכתם הראשו' וכ"ש אם נגנבו או נאבדו עיני

שם וכתב הב"ש ו"ל וזה לשונו קאי לעיל על ס"ב דכתב דין מאיס עלי וכתב פאן דלעיל איירי דאומרת מאיס עלי בלי אמתלא מבוררת אבל אם נותנת אמתלא מבוררת וניכרת לבית דין שהוא אמת וראויה למאנס אותו על זה תיקנו הגאונים וכו' יעי"ש: המובן מדבריהם שהיש אומרי' שהביא מור"ם ו"ל שחיבו הבעל לשלם לה כל בלאותיה.

לא פליגי אדברי מרן לעיל בס"ב שאמר דאין לה אלא בלאותיה הקנימים אלא שמפרש דברי מרן שאמר אין לה אלא בלאותיה הקנימין היינו בלא טענה אלא שאומרת מאיס עלי וניכר מתוך מעשיה שהוא מאוס בלי שום טענה אבל בטענה מבוררת גם מרן יודה שחיבו לשלם לה כל נדונייתה ומה שנגבב ונאבד ואינו ראוי למלאכתו ראשונה גם הוא חייב לשלם.

וכן הדבר מוכרח מצד עצמו שדברי מרן מיירי בלא טענה. שהרי נקט בלשונו הזהב.

ושואלין אותה מפני מה מרדה. ואמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי.

ואם פנונתו הוא דאיירי בטענה. לא הנה לו למרן לשתוק בדבר זה שהוא עיקר הדין.

תדע שפ"ה הוא האמת שהרי מרן ו"ל פסק במורדת פהרמב"ם ולא פליג עליה אלא לענין כפייה בגט והעתיק לשון הרמב"ם ממש בדיוק בלי שום ת"ו מכלל אלא במקום שכתב הרמב"ם כופין לגרש כתב מרן ואם רצה לגרש.

והרמב"ם נתן טעם לשבח שלא תהיה כשבויה שתבעל למאנס לה. נמצא זו היא עיקר הטענה ומרן פסק פנונתיה דהא יש לנו ד' שטו' בדין זה כמ"ש הרב' והביא הרב"ש.

והיא שטת הרמב"ם ושיטת הרא"ש ושיט' הרמב"ן והרשב"א ושיטת הר"ן ומרן לית ליה כא' מהם ומכ"ש דלא פהרא"ש דאית ליה בטענ' מאיס עלי בעיניא תפיסה ובטענת בעינא ליה ומצערין ליה אפי' תפסה מוציאין מידה וכן היא שיטת הרמב"ן והרשב"א אלא דיש ביניהם חילוק אחד עיין בב"י והרן בט"מ מאי דאית לה אפי' עיקר פתובה ומרן אית ליה בטענת מאיס עלי אפילו לא תפסה מוציאין מיזו ואית לה עיקר פתובה ובטענת בעינא ליה וכו' אם תפסה אין מוציאין מידה והיא שיטת הרמב"ם כמ"ש דבריו בפ' י"ד מה"א יע"ש ומרן פסק פנונתיה דהרמב"ם ולדידיה בלא טענה כמ"ש בפ'י שלא תהיה כשבויה וכו' ובלבד שניכר ממעשיה שהוא מאוס בעיניה דלא חיישינן להערמה כמ"ש הרב פרי צדק למ' הר"ש צרור יע"ש.

וכן היא דעת מרן דלעולם אגיל בעיקבות משיחא ולא בעיניא טענה דלא פליג עליה אלא בכפיית הגט כמ"ש בדבריו אבל לענין ממון אגיל בשטתיה כמ"ש נוטלת בלאותיה. וכ"ז בלא טענה אבל בטענה יודה מרן דעדיף פחה לשלם לה כל בלאותיה.

מאחר שנסתלק' החששה שמא נתנה עיניה באיש אחר וגם הטענה דכד חזינא דאשתמיטו נכסי תמרוד וכו' אחר שבאה בטענה מבוררת: תדע שהרי מצינו פת החולקים על הרמב"ם בכפיית הגט ובעיניא תפיסה בממון שהם הרא"ש והרשב"א וטעמייהו דחיישינן לנשים פרוצות שמא נתנו עיני' באיש אחר וכוונתם להוציא מיזם נצ"ב שלהם ולכד קנסינן להו אפילו בנצ"ב אם לא שתפסה כמ"ש בב"י טעמייהו ופתח פתוח מצאנו בדבריהם היכא דאיכא טענה מבוארת כפינן גם לגרש כמ"ש הרא"ש בפתשוכה והביאה

רבינו הטור בסי' קנ"ד ופסקה מ'רן בקצור וז"ל האשה שנתקרה מבעל שילף למדינה אחרת ושואלת שיגרשנה או שישב' לה שלא ילף ופס' הרא"ש שישביעוהו או יכופוהו לגרש וכן פסק מ'רן ז"ל בסי' קנ"ד וכן מצאנו להרשב"א ז"ל שפסק דמי שמצער לאשתו ומשליכה מביתופופין אותו להוציא' ופסקה מור"ם בסי' קנ"ד הרי מ'פנרש בדבריהם דטענה מבוררת מועלת אפי' לענן גירושין וכ"ש לענן מ'מון וגם מ'רן אית ליה נמי טענה מבוררת דמהניא כמ"ש בההיא דהרא"ש ואין חילוק בין טענה לטענה במקום שחשבוה קנ"ל טענה נמצא דבטענה מבוררת ליכא חששא דשמא נתנה עיני' באחר ומטעם זה לא קנסינו לה ותיב לשלם לה כל נדונייתה וליכא לחלק בין טענה לטענה אחר שהיא טענת מבוררת וקנ"ל אחשבוה טענה ואע"פ דלא סמכינן עלה לענן כפיה לגט משום חומר עריות מ"מ לענן מ'מון סמכינן עלה והרא"ש ז"ל דפסקו הכא דכייפינו לגרש ומפל שפן לענן מ'מון ובטענת מאיס עלי פסקו דלא כייפינו וגם לענן מ'מון דוקא בתפסה היינו לדינא דש"ס בטענת מאיס עלי בלא טענה כמ"ש דברי הרשב"א ז"ל והביא דבריו הרב' וז"ל שאינה נאמנת במה שאומרת עד שנפיר מתוך דבריה שהוא מאוס בעיניה כמ"ש וכ"כ בתשובה אחרת והביאה בעל נתיבות משפט והביא דבריו מהר"ש צ'רור בספר פרי צדק שאלה ב' וז"ל האומר מאי"ע א"צ לתת טעם ואמתלא לדבריה מפני מה מאוס בעיניה לפי שפמו שיש דעות במאכל ובמשפתה כף יש דעות באנשים ובנשים עכ"ל.

הרי מ'פנרש דטענת מ"ע לא בעיני' טענה אחריתי ובהא קא משתעי הרא"ש ז"ל והרשב"א דאמרי לא כייפינו לגרש וגם לענן מ'מון דוקא אם תפסה אבל בטענה ואמתלא מבוררת. מודה דכייפינו לגרש וגם לשלם לה בלאותיה מה שנגב ונאב' כמ"ש דבריהם מ'פנרש' כנז"ל.

וכ"כ בתשו' פלל על אלמנת ת"ח וכת גדולים וכו' ואין זה פבד בעלה וכו' והיא אומר שמואס' בו וכו' מ"מ יש לסמוך בנדון זה כמ"ש בדינא וכו' דכופי' אותו לגרשה יע"ש ואתיא במפל שפן לענן מ'מון הרי מ'פנרש הוכח' עצומה דלא פליגי על הרמב"ם אלא היכא דליכא טענה מבוררת דחיישינן שמא נתנה עיניה וכו' ואם יד הדוחה נטויה לדחות יודה מיהא לענן מ'מון וזה דבר פשוט וברור לע"ד ועיין בתשב"ץ פל מה שכתב בח"ג שאלה אחרונה להר"א אכן טוואה ובדברי הרב מהר"ש צ'רור שאלה ב' בספר פרי יצחק וכן משמע מדברי מ'רן בסי' קנ"ד סעיף ו' ובכל ג'ונא אם ידוע שהוא עקר והיא באה מפח טענה יוציא מיד יע"ש: וראיתי להרב הנז' בשאלה הנז' שכתב וז"ל מ'רן ז"ל שכתב על תשובת הרשב"א הראשונה שזהו דברי מהר"ם אפטר שלא ראה התשובה האחרת שבהביא כ"מ שמ'פנרש בה דלא בעי אמתלא יע"ש בב"י דברי הרשב"א: ולעד"ן ש'הרב ז"ל הניח לי.

מקום להתגדר בו ולעולם ראה התשובה האחרת והא דכתב הרב"י וזה דברי הרמב"ם לא קאי אתחיל' דבריו דקאמר. לענן אמתלא מבוררת אלא קאי אסוף דבריו דקאמר וכשרואה ערמה בדבר לא הנה מצוה להחזיר אפילו נדונייא שדינה פמו דבעינא ליה ומצערין ליה דאפילו תפסה מוציאין מידה והיא שואמרת מאיס עלי ואין אנו רואין מתוך הענן סימן מיאוס.

וכו' ולעולם הרשב"א דקאמר אין לה אלא בלאותי הקיימים אם תפסו דהיינו בלא טענה אלא שניכר ממעשיה שהוא מאוס בעיניה כמ"ש דבריו מוהר"ש צרור ז"ל בשאלה ב' ודברי מהר"ם פשוטות אמתלא מבוררת ולכך ישלם לה כל נדונייתה אפי' מה שנגנב ונאבד ומר א"ח ומר א"ח ולא פליגי דגם הרשב"א יודה לס' מהר"ם היכא דאיכא אמתלא דחייב לשלם לה הפל כמ"ש מדבריו דלעיל נמצא דלכל הדיעות יודו היכא דאיכא טענה מבוררת דתהי מיהא לענין ממונ וכן דעת מרן פמו שהוכחנו לעיל וכן מוכח מדברי מור"ם שפי' דבריו ומה גם דקי"ל ב"מ שלא מצינו בפ' דברי מרן הפך דברי מור"ם הלכה כמור"ם ובגדון דידן לא מצינו דברי מרן מפורשים דלא תהי אמתלא אפילו לענין ממונ ואדרבא הוכחנו להפך דמרן אית ליה דתהי אמתלא מבוררת ואפוי פלוגתא לא מפשינו: אלא שעדיין יד הדוחה נטויה לדחות מהא דמצינו בפירוש דמרן פסק פהרמב"ם לענין ממונ כמ"ש לעיל ולעולם אזיל בעקבותיה והוא גופיה פסק בפ' י"ד מה"א וז"ל ואמרו הגאונים ז"ל שיש להם בבבל מנהג אחר וכדין התלמוד ראוי לתפוס ולדון והביא דבריו רבינו הטור בסימן הנז' יע"ש.

נמצא דהרמב"ם קא תני ואזיל דלא דיינינו פתקנת הגאונים אלא פדין הש"ס ומשם באר"ה דגם לדעת מרן דאזיל בשטתי פך ס"ל ואיך אמרי' גם מרן יודה לדין מורם שהוא פתקנת הגאונים ז"ל: ונ"ל דגם הדוחה ידחה שהרי הרב ב' ז"ל פי' דבריו דהרמב"ם ז"ל ואף הרמב"ם פתב בפ' הנזכר פדין הש"ס ראוי לדון כלו' לענין מורדת פתב פן הרמב"ם וכמבואר בדבריו ולא פויקי מתקנת הגאונים ז"ל שכתב הרי"ף שהאיש שפרדה עליו אשתו כופין אותו להוציא מיד אלא ראוי לתפוס פדין הש"ס שאין ראוי לכוף אותו במורדת דאילו באומרת מאיס עלי כבד נתבאר שהוא סבור שפדין הש"ס כופין אותו להוציא וכו' יע"ש בב"י בדברי הר"ן שהביא שם פי' דברי הרי מוכח מדברי הרב"י שהרמב"ם מפרש תקנת הגאונים אפילו במרדה דבעינו ליה ומצערינו ליה ועל זה קאמר וכדין תלמוד ראוי לדון אבל בטוענת מאי"ע לענין ממונ לא קאי עלה הרמב"ם ואמרינו דיודה לתקנת הגאונים.

ועוד אני אומר דאפי' אם נאמר במנוח דהרמב"ם לית ליה תקנת הגאונים אפילו לענין ממונ במ"ע היינו לפי תקנת הגאונים דתיקנו שהאיש שפרדה עליו אשתו בלא שום טענה פדמוכח מדברי הרי"ף וכ"ש לדעתו ז"ל דלית ליה תקנת הגאונים אפילו במורדת דבעי"ל ומצ"ל וכו' כמ"ש הרב' כנז"ל בהא קאמר הרמב"ם דאין לדון אלא פדין הש"ס אלא בלאותיה הקיימין במ"ע ולא פייפינו ליה לגרש במרדה דבעינא ליה וכו' ובעיני תפיסה אבל בטענה מבוררת שפסק מור"ם משם מהר"ם אמאי לא יודה הרמב"ם ומרן אחר שפאה בטענה מבוררת וליכא חששא שפא עיניה נתנה באחר ורצונה שתטול בלאותיה ותמרוד ומטעם זה ליכא טעם קנסא דקנסינו לה מאחר שפאה בטענה תדע שהרי מהר"ם בעל ס' זו לא ס"ל פתקנת הגאונים בלא טענה אבל ע"י טענה מבוררת פסק דדיינינו לה פתקנת הגאונים שתטול בלאותיה וישלם לה מה שנגנב ונאבד ואינו ראוי למלאכתו ראשונה ואם פן גם להרמב"ם אמרינו דלא מיאן בתקנת הגאונים אלא שפרדה בלא טענה מטעם שלא יצאו בנות ישראל לת"רע והיא הפך הש"ס אבל לפסק מהר"ם שהביא מור"ם להלכה אתי פדין הש"ס דלא קאמר בש"ס דאין לה אלא בלאות' אלא בלא אמתלא מבוררת דשפא נתנה עיניה באחר ולכך קנסו לה חז"ל אבל בטענה

מבונרת ליפא האי חששא ולכך פסק מהר"ם דש"ל חלוקות בדבר באה בטענה ואינה מבונרת דיינינו לה פדין הש"ס דאין לה אלא בלאו' הקיימים ואם נראה ערמה בדבר אפילו תפסה מוציאין מינה והיא כמו דבעי"ל ומצע"ל וכו' לדעת הרשב"א ובטענה מבונרת ישלם לה כל מה שנגנב ונאבד וכו' כמ"ש הב"ש יע"ש וכך הסביר נותנת בטוב טעם ונדעת ונדאי דהרמב"ם ומרן יודו בדבר זה דאין דין זה תק"ה גופיה דתקנתם בלא טענה נאמתלה ומהר"ם חדש לן היכא דבאה בטענה מבונרת דיינינו לה פדין הגאונים שתקנו בלא טענה וצדקו דברי מור"ם להלכה ובגדון דין חייב הבעל להחזיר לה כל מה שנשארו מנדונייתא וישלם לה מה שנגאבד ואינו ראוי למלאכתו ראשונה לאלתר ואפילו אם מסרב מלגרשה: ודלא פהרב ט"ז שכתב שאין הבעל חייב להחזיר לה בלאו' אם מסרב לגרשה אם לא שתפסה ולמד דין זה מדברי מהר"ם שכתב דין זה לענין עיקר פתובה דאין הבעל חייב לש' לה מנה ומאמים עד אחר הגירושין דאין הפתובה נגבית מחיי' והוסיף הוא מדיליה גם בלאו'.

ודבריו הנה הפך דברי מור"ם דכתב בריש דבריו אבל הנותנת אמתלא לדבריה וכו' צריך להחזיר לה וכו' וכ"ש נגנב: ונאבד וכו' ואחריו כתב אבל אין פופין אותו לגרש וכו' דמובן. מדבריו ישלם לה והגרו' כפי רצונו אם ירצה וכ"כ הט"ז עצמו ודלא כמשמעות מור"ם דאית ליה אפילו לא גירשה וכו' ודברי.

הט"ז במקום דברי מור"ם אינה משנה וכן כתב בסימן קנ"ד ונ"ל וכ"מ דאיפא פלוגתא אם פופין או לא אע"ג דלא פייפינו לגרש מ"מ פופין אותו ליתן פתובה ונדונייא יע"ש: וכ"כ בד"מ בסימן ע"ז ס"ק י"ז ונ"ל ובמרדכי בפ' אע"פ וכו' אבל כל מה שהכניסה לו נותנים לה ומעגינן לה עד שתתפס וכו' יע"ש ועי' במהרי"ו סי' ד' הלכה למעשה וכו' ונ"ל ונראה דמירי התם שלא היתה אמתלא מבונרת או שנראה שיש עורמה בדבר וכו' אבל.

אם היתה: אמתלא מבונרת ודאי דיינינו להו פדינא דמתיבתא. וכדברי מהר"ם ואין חלוקה בין תפסה ללא תפסה וכו' וכ"כ מהר"י עיינאש בס' ב"י יע"ש בח' א"הע שאלה ה' ונ"ל אע"פ דלא פייפינו ליה מוציאין ממנו פתובה וכו' כ"כ הכנ"הג סימן קס"ה בהג"הט אות כ"ה ונ"ל ומדין תקנת מורד' נוטלת כל נדונייתה בין נכסי מלוג בין נכ"ב ויכולה למוכרם כאילו הם שלה וכו' יע"ש ובתחז' דבריו הביא דברי הרמב"ן שמוכח בטענת מאיס עלי אין לה נדונייא ולא פתובה עד אחר הגט וטעמו דאין פתובה נגבית מחיים ובסוף דבריו כתב בגדו"ד פזה שהיא טענה מבונרת כתב ואם חוששים לסברת הרמב"ן דלא פייפינו לגט פייפינו ליה לשלם לה נדונייא ואפ' מנה ומאמים חוץ מתוס' וכו' יע"ש הרי אפילו לסברת הרמב"ן דאית ליה וכ"כ מהריט"ץ סימן רכ"ט בספרו שאירע מעשה כנדו"ד ממש באדם אחד שמעשיו מכו' ורעים.

ופסק ונ"ל שאם אנהנו חוששים לסב' הרמב"ן ואין פופין לגט מ"מ חייב לשלם לה נדוניית' וכתובה יע"ש אף יש לגמגם בסוף דבריו שכתב והיא משמשת וכו' ואיך משמשת והוא מאוס לה.

יע"ש וצ"ע וכ"כ הכנ"הג סי' מ"ז הג"הט אות ל"ח ונ"ל לענין ממון וכו' מפל מה שהכניסה וכו' ואפילו תפס מוציאין מינו וכו' פלל הדברים דעתו נוטה לפסוק לענין

ממון ממון ע"פ התקנה וכו' יע"ש וכ"כ מהרימ"ט בח"א סי' קי"ג בענין אם הבעל נכפה ונ"ל נהי שלא הורשינו לכופו ולהוציא שלא יהיה גט מעושה וכו' מ"מ פתובתה מאו טעמא לא נפקי מיניה פיון שחיבו חז"ל ליתן לה פתוב' ומזונות נמי נראה דיש לה כ"ז שאינו מוצ' בגט שהרי גדולה מזו אמרו במ"ש חז"ל מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונות' אע"פ שנתן לה פתובת' וכו' שהרי מעופכת מלינשא מחמתו ואין הבעל יכול לטע' שתהיה נזוגית ממה שתחת ידיה פי מה שתחת ידיה הם מטלט' שהכניסה לו בגדונגיתה ואין הבעל יכול למוכרם וכו' יע"ש: הרי שהר' ז"ל מתמיה דמי תלה ז"בז דמאחר שחז"ל חייבו' דאע"פ שאינו מגרש מחייב לשלם וכיפינו ליה לש' וכ"כ מהר"ש צרור בס' פרי צדק שאלה י"א בסופה וז"ל וילענין פתובה ונדונייא הסכמת הפוסק' שיתן לה פתוב' ונדונייתא משלם ולא התמירו אלא שלא לכופו.

ליתן גט אבל לענין נדו' וכתובה כופין אותו אמנם התוספת לא יתן לה דאדעתא למיעל ולמפק לא יהיב לה ולענין מזונות חייב להעלות לה כ"ז שאינו פוטר פוטר בגט דהא היא מעופכת מצדו מלינשא ע"כ הרי מפורש בדברי חז"ל הגזפרים דאית להו דבמקום שחיבו חז"ל אין לחלק בין קודם גירושי' או אחר גירושי' וליכא לחלק דשאני נכפה טענה אלמא לאפוקי טענה אחרת זה אינו דזיל בטר טעמא דאמאי חכמים לא חייבוהו לשלם נדונייא וכתובה הוא משום שמה נתנה עיניה באיש אחר ולכך קנסינו לה אבל היכא דאיכא טענה וחז"ל החשיבוה' שהיא טענה אלא לה האי חששה ותלינו קלקלה במקולקל וליכא לחלק וכן מוכח מדברי מהריט"ץ דלעיל והוא מעשה כנדו"ד שמעשיו מכווערים ורעים וכתב אף על פי דכתב הרמב"ן בטענת מאיס עלי אין לה נדונייא דאין פתובה נגבית מחיים פי אם אחר מיתה ובסוף דבריו כתב אבל בנדו"ד איכא טענה מבוררת פייפינו ליה ואם חוששים לסברת הרמב"ן דלא פייפינו אגט מ"מ פייפינו ליה לשלם לה נדונייתה וכתובה והוא אהד גדול.

מש"ל מבני ספרד נמצא דאית ליה. פסברת מהר"ם היכא דאיכא טענ' טענ' תגבה אפילו מנה ומאיתים ודברי הש"ס אמורים היכא דליכא טענ' אומר' מאיס עלי וניכר ממעשיה' שהיא מאוס בעיניה וכן הוא דעת מהרי"ו כנז"ל דיש חיי' בין אם היתה טענה מבור' או לא וכן מוכח מדברי הרשב"ש והביא דבריו הרב' בסימן הנז' על אשה שטענה שקודם נשואיה היתה מואסת בו וכו' וכתב וז"ל ונראה דאפילו לאמר שאין כופין לגרש בטענת מ"ע יודה בזה דלא חיישינו שמה נתנה עיניה וכו' דהא הרמב"ם כשהיתה האשה נותנת טענה ואמת' לדבריה למה הוא מאוס לא היה כופה לגרשה וכו' יע"ש הרי הרשב"ש ז"ל דבמקומו נהגו לפסוק הלכ' פהרמב"ם ואחרי דבריו לא ישנו חוץ מן המורדת לענין כפיה ואפילו הכי פסק פמהר"ם היכא דאיכא טענה מבוררת ומה שנהגו דאין כופין פסברת הרמב"ן והרשב"א והרא"ש אלא היכא דליכא טענה מבוררת דחיישינו שמה נתנה וכו' ומינה יש ללמוד דגם להרמב"ם דאמר דלא דיינינו פדינא דמתבתא אלא פ"ש"ס היינו בתור' או מאיס עלי בלא טענ' ואע"פ דלבסוף כת' וילענין מעשה לא היה מיגל היינו לענין כפיות והגט ומטעם דאין טענה מבוררת' כנדו"ד אלא דקשה לי ע"ד שכתב דהא הרמב"ם כשהיתה הנותנת אמת' וכו' היה כופהו לגרש וכו' ודבריו הם הפך רבינו הטור ומור"ם ועיין ב"י שם דסברי דלא מהני אמת' לדעת הר"ם אלא לענין ממון וי"ל וכן ראיתי בכתב אהד שהביא משם הרב עדות ביעקב סי' ל"ו וז"ל באשה

שְׁטַעֲנָה עַל בַּעֲלָה שְׂרָגִיל לְבוֹא עָלֶיהָ שְׁלֵא פְּדָרְפָּה וְכוּ' תְּשׁוּבָה וְכוּ' פְּשִׁיטָא דְכָל אִשָּׁה
שְׁבָאָה בְּטַעֲנָה לְמָרוּד בְּבַעֲלָה וְאִיפָּא טַעֲנָה וְאִמְתָּלָא לְדַבְרֵיהָ מִטַּעַם הַפּוֹסְקִי פּוֹלְהוּ אִית
לְהוּ דְלָאו מוֹרְדָת מְקַרְיָא כָּלֵל וְאִינָה בְּשׁוּם חֵייוֹב וּקְנָס כְּנָשִׁים הַמּוֹרְדוֹת בְּבַעֲלֵיהֶן וְכַמ"ש
הַרְמַב"ם בַּפ' ט"ו מֵה"א ב' הַט"ו גְּבִי הַג' נָשִׁים דְּמִשְׁנָה אֲחֵרוֹנָה וְכוּ' דְלָאו מוֹרְדָת מְקַרְיָא
ע"ש וַא"כ הָרִי הוּא חֵייוֹב בְּכָל וּבְמִזְוֹנוֹתֵי דִין כָּל אִישׁ עִם אִשְׁתּוֹ הָעוֹמְדָת עִם בַּעֲלָה עַד
שְׁיִפְטוֹר אוֹתָהּ בְּגֵט וְהִלְכָּה אִשָּׁה זֹו דְנָדוּ"ד דְלָא מְתַדַּר לָהּ עִם בַּעֲלָה עֵבּוֹר כָּל אוֹתָם
הַמַּעֲשִׂים הַמְּכַוְעֵרִי דְלַחֲיִים גִּיתָנָה וְלֹא לְצַעַר דְּוִדָּאֵי דְחֵייוֹב לִיתָן לָהּ מִזְוֹנוֹתֵיהָ יַעֲשׂ"ד
וְהִיא הוֹכְחָה עֲצוּמָה לְנָדוּ"ד וְכֵן מִשְׁמַע מִתְּשׁוּבַת מְהָר"ם אֲלֵשִׁיף סִי' ח' וְנ"ל כָּל שְׁבָאָה
בְּטַעֲנָה וְכַפִּי מֵהַ שְׁבָאָה בְּשִׂאָלָה שְׁהִיא מְאָסָה אוֹתוֹ וְאִינָה נוֹתְנַת אֲמַתְלָ' לְמָה מְאָסָה אוֹתוֹ
וְכוּ' תַפְסִיד אִפִּי' מֵהַ שְׁהַכְנִיסָה וְכוּ' שְׁאֲפִילוּ דְלַבְרֵי הָאוּמְרִים בְּטַעֲנַת מ"ע כּוֹפִין לְגַרְשׁ
הֵינּוּ בְּנוֹתְנַת טַעֲנָה וְאִמְתָּלָא לְמָה מְאָסָה אוֹתוֹ אֲבָל הָאוּמְרַת מֵאוּ' עָלֶיהָ בְּלֹא טַעֲנָה אִין
לָהּ לֹא מִזְוֹנוֹת וְלֹא כְּתוּבָה וְכוּ' יַע"ש וּמְפָלֵל לָאו אִתָּה שׁוֹמַע הֵן: וְכ"כ הַרְב" ע"ד רַבִּינוּ
הַטוֹר בְּסִי' ע"ז וְנ"ל וְנִרְאָה שֶׁאֵע"פ שְׁבַעֲנִיין לְכַפּוֹת לְגַרְשׁ לֹא קִיָּמָא לֹן כְּדִינָא דְמַתִּי
מ"מ בְּעֵנִין מְמוֹנָא אֲפִשֶׁר דְּנִקְטִינֵן כִּהְיָא דִינָא וְכַמ"ש בְּסִמּוּף שְׁפָה הִיָּה דִן הַר"ם וְנ"ל
יַע"ש וְכֵן רְאִיתִי לְהַרְב"י בְּסִי' קנ"ד שֶׁהִבִּיא דְבַרֵי הַרְשֵׁב"א וְנ"ל כְּתַב הַרְשֵׁב"א סִימֵן
אֲלֵף קצ"ב דְּמִשְׁמַע בְּגִמְרָא אֲפִילוּ בָּאָה בְּטַעֲנָה אִין כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּשׁוֹט' לְגַרְשׁ וְאִין כּוֹפִים
אוֹתוֹ אֲלֵא בְּגִבִּית כְּתוּבָה כְּלוֹמַר שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לִיתָן לָהּ כְּתוּבָ' עַכְשָׁיו ע"ש: נִמְצִינוּ לְמַדִּים
דְּלָכֵל הַדִּיעוֹת: כְּלוֹמַר רַאשׁוֹנִים וְאֲחֵרוֹנִי אִית לְהוּ דְאִיפָּא חִילּוּק בֵּין אוּמְר' מ"ע בְּלֹא טַעֲנָה
לְאוּמְרַת מ"ע בְּטַעֲנָה וְאִמְתָּלָ' מְבוֹר' דְּנִיפֵר שְׁמֵאָסָה בּוֹ מִשׁוּם אוֹתוֹ דְּבַר וְלֹא פְּלִיגִי אֲלֵא
לְעֵנִין כְּפִיית הַגֵּט וְהַרְמַב"ם דְּקָאֵמַר דְלֹא דִיִּינִין כְּדִינָא דְמַתִּי אֲלֵא כְּדִינֵי הַש"ס הֵינּוּ
בְּמַרְדָּה מ"ע בְּלֹא טַעֲנָה אֲבָל בְּטַעֲנָה יוֹדָה לְדַבְרֵי הַר"ם וְעַדִּיפָּא מְנִיָּה דְאִית לָהּ אִפִּי'
לְעֵנִין כְּפִיית הַגֵּט וְלֹא הוֹדוּ לוֹ אֲבָל לְעֵנִין מְמוֹנָא פּוֹלְהוּ אִית לְהוּ דְחֵייוֹב לְשַׁלֵּם לָהּ כְּתוּבָתָה:
מִעַכְשָׁיו אֲפִילוּ לֹא נִתְגַּרְשָׁה וְדִלָּא כַה"טוּ שְׁנַדְחַק בְּדַבְרֵי הַר"ם וְלִכְּפֵי הַנְּצָרָה לְחַלֵּק בֵּין
קוֹדֵם הַגֵּט לְאַחַר הַגֵּט וְכַבֵּר הַב"ח וְהַח"מ וְנ"ל תִּירְצוּ קוֹשְׁי' בְּעֵנִין אַחַר וְלֹא נִיחָא לְהוּ
בְּתִי' הַרְט"ז עֵינִין בְּקִיצוֹר דִּינֵי מוֹרְדָת בְּהַשְׁגוֹתֵיו הַח"מ עַל הַב"ח: וְכֵן נִרְאָה נְמִי דְחֵייוֹב
בְּמִזְוֹנוֹתֵיהָ כַמ"ש מְדַבְרֵי מַהֲרִי"ט הַנּוֹז"ל וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְרֵי ש"וֹת עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב הַנּוֹז"ל
וּמְדַבְרֵי מְהָר"ם אֲלֵשִׁיף הַנּוֹזְפֵר לְעִיל וְכֵן הַסְּבָרָה נוֹתְנַת מֵאַחַר שְׁהִיא בָּאָה בְּטַעֲנָה וְהִיא
מְעוֹנְפֶת מִחֲמַתּוֹ וְהוּא חֵייוֹב לְגַרְשׁ אֲלֵא דִינֵי כּוֹפִין מִחֲמַת הַנּוֹמֵר עֲרִיוֹת: וְכֵן רְאִיתִי בְּדַבְרֵי
הַרְב"י שְׁכַתְבַּת בְּשֵׁם הַהֲגָהוֹת וּבְשֵׁם הַתוֹ וּבְשֵׁם הַר"ם וְנ"ל אֲבָל אוּמְר' מ"ע בְּלֹא
טַעֲנָה אִינוּ חֵייוֹב לָהּ מִזְוֹנוֹת וְלֹא כְּתוּבָה וְכוּ' עִי"ש בַּב"י ס"ג וּמְפָלֵל לָאו אִתָּה שׁוֹמַע הֵן
דְּבָאָה בְּטַעֲנָה מְבוֹרְרַת חֵייוֹב בְּמִזְוֹנוֹתֵיהָ כ"ז שְׁלֵא גִירְשָׁה וְכֵן מוֹכַח מְדַבְרֵי הַח"מ
בְּהַשְׁגוֹתֵיו עַל הַב"ח בְּקִיצוֹר דִּינֵי מוֹרְדָת וְנ"ל אֲבָל כָּל הִיכָא דְאִמְרָה מ"ע וְאִינוּ כֵן וְכוּ'
יְהִיבָנָא פּוֹלְיָה לְדִידִיָּה וְכוּ' וְאִין לָהּ מִזְוֹנוֹת כְּמוֹ מוֹרְדָת יַע"ש מְפָלֵל דְּבַרֵי מוֹבֵן דָּאֵם
בְּאִמַת מ"ע כְּמוֹ שְׁבָאָה בְּטַעֲנָה מְבוֹרְרַת כַּנְד"ד חֵייוֹב בְּמִזְוֹנוֹתֵיהָ כ"ז שְׁלֵא גִירְשָׁה מֵאַחַר
שְׁהִיא מְעוֹנְפֶת בְּשִׁבְלֵוֹ: וְאוּלָּם רְעִי עָלֵי דִידִי לְבָאֵר דִּין אֲחַד שְׁדָּנוּ לְפָנֵי הַבַּעַל עִם הָאִשָּׁה
הַנּוֹכְרַת שֶׁהַבַּעַל טַעַן מֵאַחַר שְׁמֵאָסָה בּוֹ הָאִשָּׁה הַנּוֹז' וְאִינָה רוֹצָה בּוֹ יֵשׁ לוֹ כֹּחַ וִיכּוֹלֶת כְּפִי
הַדִּין לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת עָלֶיהָ וְלֹא יְגַרְשָׁנָה וְתִשָּׂאֵר שָׁם עֲגוּנָה אֲלִמְנַת חִיוֹת עַד שְׁתַּחֲזוֹר
בְּרוּחָה וְתֵאמֵר מָה עָשִׂיתִי וְעָנְתָה הָאִשָּׁה וְאִמ' לֹא כִי עַד שְׁיִגְרְשָׁנָה וְאִח"ךְ יִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת

ולעד"ן שְהָאָמְ אַתָּה וְלֹא יוּכַל לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרֵת עַד שְׂיִגְרָשְׁנָה מֵאַחַר דְּהֵאֲשָׁה הַנּוֹז' אֵין לָהּ דִּין מוֹרְד' וּמַעֲשָׂיו גָּרְמוּ לָהּ לְמֵאִסּוּס בּוֹ נִמְצָא חוּטֵא נִשְׁפָּר כֶּף דִּנְתֵי מְסַבְרָא וְעַכְשָׁיו רְצִיתִי לַעֲמֹד עַל אַמְתּוֹ הַדְּבָר וּלְחַפֵּשׁ בְּדַבְרֵי חַז"ל לְרֵאוֹת אִיךָ שׁוֹרֵת הַדִּין נוֹתְנַת וְהִנֵּה מְדַבְרֵי מוֹר"ם שְׂכַתְבּוּ בְּסִימָן ע"ז וּבְזִמְן הַזֶּה שְׂאִין נוֹשְׂאִין ב' נְשִׁים וְכו' וּי"ח וְכו' וּמִינְהָ יֵשׁ לְלַמּוֹד דְּלֹא פְּלִיגִי.

אַלָּא מִחֲמַת שְׁהַעֲיִפּוּב מַצְדָּה כְּדַמּוּכַח בְּדַבְרֵי מוֹר"ם דַּחַז"ל תְּקַנּוּ שְׂלֵא יִהְיוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְכו' אַבְּל אִם הָעֵיפּוּב מַצְדּוֹ שְׂלֵא רְצָה לְגַרְשׁ כ"ע מוֹדוֹ דְּאִינוּ יְכוּל לִישָׂא ב' נְשִׁים וְלִיפָּא רְאִיָּה דַּה"ט מְשׁוּם חר"ג דְּדַבְרָה זֶה דְּנִקְא לְבְּנֵי אֲשַׁכְּנֹז דְּקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם.

חר"ג לַעֲוֹלָם כַּמ"ש מוֹר"ם בְּסִימָן א' סַעֲי' וְז"ל וּמ"מ בְּכָל הַמְּדִינּוֹת הָאֵלוּ הַתְּקַנָּה וְהַמְּנַהֵג בְּמִקּוּמוֹ וְאִין נוֹשְׂאִים ב' נְשִׁים וְכו' יַע"ש אַבְּל אֲנִן בְּנֵי סְפָרַד דְּלֹא קַבְּלִינוּ תְּקַנְתּוֹ וְלֹא נִתְפַּשְׁט' וְכו' בְּכָל הָאֲרָצוֹת וְלֹא הִחְרִים אֲלֵא ע"ס הָאֵלֶף הַחֲמִישִׁי וְעַל ד"ז סְמְכֵי אֵינְשֵׁי יְכוּלְנֵי לִזְמַר דְּיְכוּל לִישָׂא ב' נְשִׁים דְּבָלְאוּ הִכֵּי אֲפִילוּ לֹא מְרָדָה יְכוּל לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרֵת עֲלֵיהָ וְעַד אַרְבַּעַה לֹא אֲשִׁיבְנוּ: אֲלֵא דְמַצְאֵתִי לָהּ תְּרוּפָה מִמְּקוֹם אַחַר דְּאִינוּ יְכוּל לִישָׂא עֲלֵיהָ וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְּאֲנִן אַתְרָא דְּאִין נוֹשְׂאִין ב' נְשִׁים כַּמ"ש כְּתוּב בְּסִפְרָא כ"י לְמַהֲר"ל עֵינְיָאֵשׁ בַּח' א"ה עַשְׂרֵי שְׁאֵלָה.

ה': וְז"ל שְׂפָכַר נִתְפַּשְׁט הַמְּנַהֵג: מִימּוֹת הֶרְאִשׁוּנִים וְז"ל שְׂלֵא יִשָּׂא אֶדָם אִשָּׁה אַחֲרֵת עַל אִשְׁתּוֹ אֲלֵא אִם הִנֵּה עֲקָרָה אוֹ לְצַוְרָה מְצוּת יְבוּם: וְכַתּוּב נ"י בְּפָרֶק הַחוּלָץ בְּשֵׁם הַרְטַב"א וְז"ל בְּשֵׁם רַבּוֹתֵינוּ דְּבְמִקּוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׂלֵא לִישָׂא ב"נ אֵינוּ רִשְׁאֵי דְאַנְמְדְנָא דְמוּכַח הוּא דְאֲדַעְתָּ דָּא אֲנָסִיבָא לִיהָ דְּלֹא לְמַנְסִיב אַחֲרֵיתִי יַע"ש וְהַמְּנַהֵג זֶה נִתְפַּשְׁט בְּמַחְנֵה קְדָשִׁי זֶה וְכֶף אֲנַחְנוּ דְנִין וְכו' ב"ד שְׂלִפְנֵי הָיוּ דְנִין כֶּף דְּאִינוּ יְכוּל לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרֵת עַד שְׂיִגְרָשׁ אוֹ ע"פ וְרִצּוֹנָה וְהַשְׁתָּא חֲזַר הַדִּין וְהַמְּנַהֵג דִּידָן כְּמוֹ בְּנֵי אֲשַׁכְּנֹז אֲלֵא הֵם נִהְגּוּ כֶּף מְשׁוּם חר"ג וְאֲנִן נִהְגִּינוּ מִכַּח אֵל תַּטְנוֹשׁ תּוֹרַת אִמְרָה וְכָל מִי שְׁנוֹשָׂא אֲדַעְתָּא דְּהִכֵּי נוֹשָׂא וְחֲזַר דִּין אַחַד לְכוּלְנוּ וְאַחַר שְׂמַצְיָנוּ דְּבַנְדוּ"ד פֶּסֶק מוֹר"ם אִם הָעֵיפּוּב מַצְדּוֹ כ"ע מוֹדוֹ דְּאִינוּ יְכוּל לִישָׂא עַד שְׂיִגְרָשׁ לְפִי מְנַהֵגָם גַּם לְמַנְהִיגֵינוּ הַדִּין כֵּן.

וְאִין לְדַחּוֹת וְלוֹמַר אֵין הַבְּדוֹן דּוּמָה לְרְאִיָּה דְּשְׂאֵנִי לְדִידְהוּ דְּנִהְגּוּ מִכַּח חר"ג אֵית לָהּ אֲפִילוּ מְרָדָה דְּהַרֵי דְּבָרִים אֵלוּ קָא מְשַׁתְּעוּ בְּמוֹרְדָת דְּבַעֲי' לִיהָ וְכו' כַּמ"ש בְּסִי' ע"ז וְאֲפִי' הִכֵּי פֶּסֶק מוֹר"ם שֶׁם אִם הָעֵיפּוּב מַצְדָּה אִיפָּא פְּלוּגְתָּא וְאִם הַעֲי' מַצְדּוֹ לְכ"ע אֵינוּ יְכוּל.

אַבְּל מְנַהֲגֵנוּ שְׂקַבְּלֵנוּ עַל' הֵינּוּ בְּלֹא סִיבָה אַבְּל אִם מְרָדָה לֹא קַבְּלוּ עֲלֵיהֶם וַיֵּשׁ כַּח בְּיָדוֹ לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרֵת וְחֲזַר הַדִּין כְּדַמְעִיקְרָא מ"מ הִיכָא דְּלֹא מְרָדָה דִּינוּ שְׁנָה וּבַנְדוּ"ד שְׂפָאָה בְּטַעְנָה מְבוֹרְרַת אֵינָה נִקְרֵאת מוֹרְדָת אֲלֵא שְׂמַעֲשָׂיו גָּרְמוּ לָהּ לְמֵאִסּוּס בּוֹ וְדִינָא כְּשָׂאָר נְשִׁים דְּאִינוּ יְכוּל לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרֵת עַד שְׂיִגְרָשׁ.

וְעוֹד טַעַם כְּעִיקָר בְּשִׁבִיל שְׂלֵא יִהְיֶה חוּטֵא נִשְׁפָּר וְתִשְׂאָר עֲגוּנָה וְאִין בְּיָדֵינוּ לְכַפּוֹת וְחִיָּשִׁינוּ לָהּ שְׂמָא יִצְרָה יְלַבְּשָׁה וְתוֹלָה עֲצָמָה בְּעַרְלִים וּלְכֶף הַדִּין נוֹתַן לְהַחְמִיר עֲלֵיוּ וּבְדַבְרָה זֶה יִגְרָשׁ לָהּ.

וְדַבְרָה זֶה ל"מ כְּפִיָּה דְּלֹא אָמְרוּ וְז"ל דְּכַפְּיָא אֵין כּוֹפִין הֵינּוּ בְּשׁוֹטִים אוֹ לְנִדּוֹתוֹ כַּמ"ש מוֹר"ם סוּף סִי' קַנ"ד וְז"ל וּמ"מ יְכוּלִים לְגַזֵּר ע"כ יִשְׂרָאֵל שְׂלֵא לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם טוֹבָה

וכו' עד שְׁיִגְרַשׁ וּבְכָל חֲנוּמָה שְׁיִרְצוּ ב"ד יְכוּלִים לְהַחְמִיר יַע"ש וּבְדָבָר זֶה הוּא מִקְרֵי אָנוּס
אֵת עֲצָמוֹ מִטַּעַם דָּאִין אֲנִיחָנוּ כּוֹפִין אוֹתוֹ לִיתֵן גַּט אֶלָּא שְׁלֵא יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֲרַת עַד שְׁיִגְרַשׁ.

כָּלֵל הָעוֹלָה מִכָּל הַנִּי מִיְלֵי מַעֲלֵינִי' דְּכַתִּיבֵנָה שְׁהָאִשָּׁה הַנּוֹ' זָכָתָה בְּדִינָא וְחַיִּיב הַבַּעַל הַנּוֹזֵר
לְהַחְזִיר לָהּ נְדוּנָיִתָה גַם מֵה שְׁנִיגָב וְנִאָבֵד וְאִינוּ רְאוּי לְמַלְאכְתּוֹ רֵאשׁוּנָה לְאַלְתֵּר אֶפְיֵלוּ
קוּדֵם שְׁיִגְרַשׁ וְכֵן כ"ו שְׁלֵא גִירָשָׁה חַיִּיב לְזוּנָה מֵאַחַר שְׁהָעֵיפוּב מִמֶּנּוּ וְאִינוּ יְכוּל לִישָׂא
אִשָּׁה אַחֲרַת עָלֶיהָ עַד שְׁיִגְרַשְׁנָה.

מֵאַחַר שְׁפָאָה בְּטַעֲנָה מְבוֹאָרָה כְּפִי רְאוּת עֵינֵי ב"ד וְטוֹבֵי הָעִיר וְחַכְמֵיהָ שְׁהֵם הָעֵינִיקָר
בְּדָבָר זֶה כַּמ"ש בְּדָבָרֵי חו"ל וְהֵמָּה פְּתוּבִים בְּדָבָרֵי מְהַר"ם וְהוּבְאוּ דְבָרָיו בְּמַרְדְּכֵי וְנ"ל
נוֹתְנֵת אֲמַתְלָה מְבוֹנֶרֶת וְנִיפְרַת לַב"ד שְׁהִיא אֲמַת וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּדָבָרֵי הַטּוֹר וּמוֹר"ם וְנ"ל
וְהַב"ד יְדוּנוּ בְּזֶה לְפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם וְכֵן פֶּתַב הָרַב ב"ש וְהַח"מ יַע"ש הָרִי כְּנֹלֵם עוֹלָה
דְּבָרֵיהֶם בְּקִנְיָה אֶחָד דְּהָעֵינִיקָר בְּזֶה בֵּית דִּין וְאֲנָשֵׁי הָעִיר וְכַנּוֹן כְּפִי רְאוּת עֵינֵינוּ וְכַפִּי יְדִיעַת
אֲנָשֵׁי הָעִיר כְּנֹלֵם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים צָדִיקוּ דְבָרֵיהֶם וְטַעֲנָתָה טַעֲנָה אֲלֵימָתָא גַם מִפְּתַב פֶּתַב יָד
הַנּוֹ' לְבִשְׂאָלָה מוֹכַח מִמֶּנּוּ שְׁדָבָרֵיהָ אֲמַת שְׁקִיבֵל עַל עֲצָמוֹ שְׁלֵא יָשׁוּב עוֹד לְכַסְלָה וְלֵא
יְמַפּוֹר מִשְׁלוֹ וְלֵא מִשְׁלָה וְלֵא יְכַנּוּס לְמַקוּמוֹת הַמְטוֹנָפִים וְלֵא יַעֲשֶׂה דְבָר רַע וְעַדִּין עוֹמֵד
בְּמַרְדּוֹ אֲזוּרוּ מוֹכִיחַ עָלָיו שְׁטַעֲנָתָה אֲמַת.

וּדְבָרִים אֵלּוּ פְּשׁוּטִים לְפִי ע"ד וְלֵא הַנְּצָרְכָתִי לְכוֹתֵב וְלִשְׁוֹלַח לְפָנַי כָּל רַב וְדִינָן אֶלָּא
בְּשָׁבִיל שְׁיִשׁ מִי שְׁחֹלֵק עַל דְּבָרִים אֵלּוּ וְיִצָּא לְשִׁטָּן וְכַתֵּב וְשִׁרְטֵט הַפֶּה דְבָרֵי וְפִי דְבָרֵי
מֶרֶן בְּאִנְפֵן אַחַר וְזֶה פִי דְכּוֹנֶנֶת מֶרֶן ו"ל דָּאֵם הִיא רוֹצָה לְהַתְּגַרֵּשׁ אֶבְדָּה פְּתוּב' וְחַטּוּל
בְּלֵאוּתִיהָ הַקִּינִי וְהַקִּידִים בְּרִישָׁא וְאֵם רָצָה לְגַרֵּשׁ וְלֵא כַּתֵּב בְּהַפֶּה מִשְׁמַע דָּאִין לָהּ בְּלֵאוּתִיהָ
אֶלָּא בְּגֵרוּשִׁיהָ וְאֵם לֵא רָצָה לְגַרֵּשׁ אִין לָהּ אֶפְיֵלוּ גְדוּנָיִיא.

וְאֲשַׁתוּמָם כְּשֶׁעָה חֲדָא עַל שְׁמַע זֶה כְּמָה וְכְמָה מֵאוֹת שְׁנָה שְׁהַנְּדַפְסַ הַש"ע וְכְמָה מְפָרְשִׁים
פִי דְבָרָיו וְלֵא רְאִיתִי וְלֵא שְׁמַעְתִּי פִי זֶה וְהוּא הַפֶּה דְבָרֵי מוֹר"ם בְּכַאֵן כַּמֶּש"ל וִי"א
שְׁכַתֵּב מוֹר"ם בְּכַאֵן מְפָרֵשׁ דְבָרֵי מֶרֶן כְּנֹזֵר וְלֵא מוֹכַח מְנִיָּה שׁוּם פְּלֹגְתָא בְּדָבָר זֶה וְגַם
הַפֶּה דְבָרָיו בְּסוּף סִימָן קנ"ד כנז"ל וְהוּא הַפֶּה דְבָרֵי מַהֲרִי"מ וּמְהַר"ש צְרוּר שְׁכַתְּבוּ
כְּדִלְעִיל וְעוֹד דָּאִין הַסְּבָרָא נוֹתְנַת כְּפֶה אַחַר דְּבְלֵאוּתִיהָ הַקִּינִי בְּחֻזְקָתָה וְהֵמָּה שְׁלָה אֲמַאי
יְכוּל לְעַפְכָּם לְדַעַת מֶרֶן דְּסִבִּירָא לִיהָ כְּהַרְמַב"ם דְּלֵא קְנָסִינוּ לָהּ וְעוֹד דָּאֵם חַיִּיב כְּפִי הַדִּין
לְגַרֵּשָׁה אֶלָּא שְׁאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ וַיַּעֲכֵב בְּלֵאוּתִיהָ נִמְצָא חוּטָא נְשָׁפָר וְעוֹד מֶרֶן דְּסִבֵּר הָכִי
כְּמֵאן ס"ל דְּלֵהַרְמַב"ם אִינוּ יְכוּל לְעַפְכֵּי וְאֵם כְּהַרְשֵׁב"א בַּעֲלֵי תְּפִיסָה: וְלַעֲד"ן דְּדָבָרֵי מֶרֶן
כְּפִשְׁטָם וְאִית לָהּ בְּלֵאוּתִיהָ אֶפְיֵלוּ לֵא גִירָשׁ וּמֶרֶן נִקְט לְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְהָעֵתִיק לְשׁוֹן
הַרְמַב"ם מִמֶּשׁ אֶלָּא דְּבַמְקוּם כּוֹפִין וְכו' נִקְט לְשׁוֹן וְאֵם רָצָה לְגַרֵּשׁ וְהַשְׁלִים לְשׁוֹן
הַרְמַב"ם אֶבְדָּה פְּתוּב' וְחַטּוּל בְּלֵאוּתִיהָ וְהַרְמַב"ם נִקְט הַאי לִישְׁנָא דְחֵי הוּא בְּכוֹפִין לְכָף
נִקְטָא בְּרִישָׁא וְעוֹד לִיכָא נְפִקוּתָא: וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הָרַב בַּעַל הַלְבוּשׁ בְּסִימָן ע"ז שְׁחַתְּוּ
דְבָרֵי מֶרֶן לַב' חֲתִיכוֹת בְּסִיגְנוֹן אֶחָד וְנ"ל וְשׁוֹאֲלִין אוֹתָהּ מִפְּנֵי מַה מְרַדָּה וְכו' אֵם רָצָה
הַבַּעַל לְגַרֵּשָׁה אִין לָהּ פְּתוּבָה מִיְהוּ כִּינּוּ שְׁטוּעֲנַת מֵאִיס עָלֵי אֵם הָאֲמַת אֵתָה מַה לָּהּ לַעֲשׂוֹת
אֲנוּסָה הִיא וְאֵע"פ שְׁאִין זֶה מוֹעִיל לְכוּפּוֹ לְגַט וְכו' מ"מ נוֹטְלַת בְּלֵאוּתִיהָ הַקִּינִי שְׁאִינָה
מִפְּסִי בְּזֶה אֵת שְׁלָה שְׁמָא אֲמַת טוּעֲנַת אֶבֶל מִשְׁלַל בַּעֲלָה אִינָה נוֹטְלַת וְכו' יַע"ש.

הרי מפו' בדבריו דאף על פי דאינה נאמנת לענין הגט גם לענין נכסי בעלה משום דאמרינו דילמא משקרת היא והמוציא מחברו עליו הראיה מ"מ בלאותיה שהם שלה והם בתוקמה נאמנת ואמרינו שמה האמת עמה שהוא מאוס בעיניה ואנוסה היא ואמאי יכול לעפכם אחר שהם שלה ונכתה בהם בדין ואפילו להט"ז שכתב האי סברא לא עלה בדעתו לפרש' בדברי מרן אלא מסברא דנפשיה אמרה ולימדה מדברי מהר"ם שאמר דין זה לענין עיקר פתובה והוסיף הוא מדיליקה וה"ה גם לענין הבלאות ולפי פירושו בדברי מרן ה"ה לו להט"ז להביא סייעתא מדברי מרן שאמר בפ"י לענין בלאות אינה גובה עד אחר הגט וזה הוכחה עצומה וכן ראינו ב"ד שלפנינו פשהאשה מואס' בבעלה ותובעת אותו לדין בשביל הבלאות פוסקים לה שתטול בלאותיה ונשארת עגונא עד שיתרצו לגרש או לחזור לבעלה ופי' זה לא שמעתיו ולא ראיתיו בשום פוסק שפי' פן בדברי מרן וגם מה שהביא ראיה מדברי מהר"י עיניא שכתב ואם ירצה לגרש וכו' והוא כלשון מרן אין משם הוכחה דלא כמו שעלה בדעתו שהם דברי מהר"י עיניא אלא ה"ה דברי מרן וכוננתו לומר כמ"ש מרן בסי' ע"ז ואם ירצה לגרש וכו' ונהיה קצור בלשונו וכאילו אמר כמ"ש מר"ן בסימן ע"ז וז"ל ואם וכו' אלא דקצר פה נר"ל.

גם מה שטען דבזה הזמן לא דיינינו דינא דמתיבתא וגם הרמב"ם כתב בפ"י דלא דיינינו אלא פדין הש"ס לא דק שפיר דשאני דינא דמתי' שאמר הרמב"ם לא דיינינו וכו' היינו בלא טענה מבןררת ומכל שפן לפי דעתו דאית ליה דתקנו אפילו במורדת דבעינא ליה וכו' ודברי מור"ם הם לקוחין מדברי מהר"ם דתיקנו דלא דיינינו דינא דמתי' אלא בטענת מבןררת.

ודוקא לענין ממון וגם הרמב"ם ומרן יודו לדין זה דדין זה אינו הפך הש"ס. דמאי דקאמר בש"ס אין לה אלא בלאותיה הקיי' בלא טענה מבןררת והיכא דאיכא טענה מבןררת ישלם לה פל מה שנגב ונאבד דלא חיישינו שמה נתנה עיניה וכו' וממילא לה קנסינו לה ויבואו דברי שנינו לפני פל יודעי דת ודין והבוחר יבחר ומי שחותרמו אמת יגחנו במעגלי צדק ואמת ויצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות בס' ולפני אלעזר הכהן יעמוד: פה דברי ע"ה הצעיר מפיר בערכי ומיעוטי פארוזה קרסינטי ס"ט גם אני הח"ומ אזיל ומודה ומספים לכל דברי הרב.

הפוסק הנ"ל שכל דבריו מיוסדים על אדני פז דברי אמת וצדק אין בהם נפתל ועקש וחזקים כראי מוצק הגם שאינו צריך להסכמתי ולא לחיזוקי ודלא כמ"ש איפכא דטועה הוא מדרף השכל וטועה בדברי משנהוכמש"א בעניותתין בארובה בס"ד ומשם בארה ולרצות האמו"ץ כו"ח ש"פ.

צעיר אנכי ונבזה ונדל אישים חרפת אדם דל מעפר ואבק האסקופה העש"ל זוראפא ס"ט: פרק ט"ו ה"ט הוא אומר ממנה נמנע הנולד והיא אומר' ממנו נמנע מפני שאינו יורה כחץ נאמנת ויש לו להחרים סתם על מי שטוענת דבר שאינה יודעת בו בנדאי ואח"כ יתן פתובה ע"כ הכי איתא בגמ' במסכת יבמות ד' ס"ה הוא אמר מינה והיא אמרה מינה.

אמר רבי אמי דברים שבינו לבינה נאמנת וטעמא מאי איהי קים לה ביורה כחץ איהו לא קים ליה ביורה כחץ ע"כ: נשאלתי על די השררה בענין ראובן שהיה נשוי עם אשה

אחת ולא זכה להבנות ממנה ובכל עת ועונה הוא מתקוטט עמה והספימה דעתו לקחת לו אשה אחרת כדי ליבנות ממנה וילכו שניהם אצל בית דין ע"ע זה וב"ד מעפבין אותו ואמר' לו עדיין לא נשלמו עשר שנים ושמה במשך הזמן פקוד יפקוד אלהים את אשתו ולא יצטרף עוד לאשה אחרת והם מפייסין אותו בדברים ואשתו לא אמרה פלום מדין העיכוב דילמא ממנו והנה בעת"ה אחר שעברו ע"ש ויותר עמד הבעל הנז' על עמדו לישא אשה אחרת ועלת' צעקתם ועמדו לפני ב"ד והוא צועק ככרוכיא לאמר עד אימתי אשב בלא זרע ואת' מעפבין אותי עד שיעברו ע"ש והמה פבר עברו ומוכר' הוא לישא אשה אחרת כדי ליבנות ממנה והיא לא טענה פלום דילמא העיכוב ממנו וטוענת היא שאינה רוצה לישא אחרת עליה ואם רוצה לישא אחרת יגרשה ויפרע לה כתובתה ואחר כך ילד וישא אחרת והם הולכים ובאים אצל ב"ד ובלסוף פי ראתה שהב"ד נוטים קצת דעתם אל דברי הבעל שיכול לישא אחרת פערה פיה לומר מי יאמר שהעיכוב ממנה העיכוב הוא ממנו והב"ד לא פסקו להם את הדין והיו הולכים ובאים על עניין זה ועלתה צעקתם עד לב השמים והגיעו הדברים אצל ערפאות הגוים ושלחו ושאלו את פינו מה שורת הדין נותנת בדין זה ודין גרמא שהוצרכתי לעמוד על קו הדין והאמ' ולענין בדברי חז"ל: איתא בדברי רבינו הר"ם במזל ה"א פ' ט"ו ה"ט וז"ל הוא אומר ממנה נמנע הנלד והיא אומרת ממנו נמנע מפני שאינו יור"כח נאמנת וכו' ואח"כ יתן כתובה.

ואם אמרה איני יודעת אם ממני אם ממנו אין לה עיקר כתובה וכו' והעמד ממון בחדקת בעליו עד שתטעון בנדאי שאינו יורה כחץ ולמה נאמנ' היא בטענה זו מפני שהיא מרג' אם יור"כח וכו' והוא אינו מרגיש ע"כ: מרישא ליכא הכרח מדברי רבינו שצריכה לטעון שאיו"כח ואם לא טענה כן אין בטענתה פלום דאיכא למימר דמאי דקאמר והיא אומרת מפני שאינו יור"כ מטעם שהיא טוענת עליה טענת נדאי ואומ' לא ממנה נמנע הנלד ולכך גם היא צריכה לטעון טענת נדאי שאיו"כח אבל היכא דלא טען הבעל טענת נדאי גם היא אינה צריכה לטענת שאיו"כ אלא אפילו סתם שאומ' שאינה ראויה להבנות ממנו או באה בטענת בעינא חוטרך וכו' יוציאה ויפרע לה כתובתה ברם מסוף דבריו.

שכתב ואם אמרה וכו' דתלה הדבר בה ולא הזכיר דברי הבעל וכן מדכתב העמ' ממון בחדקת וכו' נראה דצריכ' לטעון שאיו"כ ואם לאו לא יפרע לה וכו' ולא אמרי' דלא זכה להבנו' ממנה וכן משמע מדבריו שם ה"י וז"ל האשה שבאה לתבוע מבעלה לגרשה מפני שלא ילדה והיא אומרת שאיו"כ שומע וכו' והא ה"ם לא הזכיר טענת הבעל דהוא לא תבע לגרשה והיא באה לגרשו וקאמר והיא טענה שאיו"כ משמע אפילו באה בטענה צריכה לומר והוא פשוט לדעת רבינו וכתב ה"המ הוא אומר ממנה וכו' זהו הדין הנזכר בגמ' וכו' אפילו הוא טוען בריא שהיא וכו' או שפולטת את הזרע או פיוצא וכו' פיון שהיא טוענת שאיו"כ יוציא ויתן כתובה וכו' וכל שאיו"כ מה לו אם ראויה היא או לא וכו' ע"כ ור"ל פדכתבנ' דאפ"י הוא טוען בריא שהיא אינה ראויה אם טענה היא ט"ב דאיו"כ יוציא ויתן כתובה דיכולה לומר לו אפילו היא ראויה מ"מ הוא אינו יו"כ ואינה ראויה ליבנות ממנו והיא לא הפסידה לו פלום ואמאי היא נאמנת בטענתה מפני שהיא מרגשת שאיו"כ והוא אינו מרגיש ומשמע אפילו אם היא באה בטענה לגרשו יוציא ויתן כתובה כמ"ש ה' ומכ"ש אם בא הוא לגרשה שחייב לפרוע לה כתובה ודוקא אם טוענת שאיו"כ דהו"ל כמו בריא ושמה בריא עדיף ותייב ואפילו אם הוא טוען טענת בריא

והו"ל בריא ובריא ואמרין העמד ממון בתזקת בעליו תאמר לו מאחר דאיו"כ מה לו אם ראוייה היא או לא וכו' פדכתי ובטענ' שאיו"כ הו"ל בריא ושמה בריא עדיף שיהא מרגשת והוא אינו מרגיש וכן משמע עוד מדברי רבינו דצריכה לפרש דברייה ותאמר בפירוש שאיו"כ ולא מהני אם אמרה בריא לי שממנו העיכוב דאמרין שמה בריא לה מטעם אחר ובאותו טעם יכול להכחישא ואנה נאמנו דזיל בתר טעמא אמאי היא נאמנת משום שיהא מרגשת וכו' אבל בדבר אחר שהוא גם הוא מרגיש הוא נאמן דהעמד ממון בחז"ב ואפילו לא טען בריא פדמש' מדברי רבינו דאפילו על טענת שמה צריכה.

לומר שאיו"כ: א"כ דינא יוצא לגדון דינו דלא טענה שאיו"כ אין בטענתה פלוג ונאפילו אם טענה בריא לי ומכ"ש דלא טענה בריא לי אלא מן יקול שאינה יולדת לאיפון ממנו והו"ל שמה ושמה דכתב רבינו ואין לה פתובה: והנה ראיתי אחר רואי דברי רבינו הטור שהוציא מתק לשונו בסגנון אחר ולכאורה נראה מדבריו דלא בעינא לטעון איו"כ אלא אפילו אם באה בטענה בלבד יוציא ויתן פתוב' ואמר' דלא זכה ליבנות ממנה ואע"פ דנקט בלשונו הזהב ואומרת שהוא גורם שאינו יו"כ וכו' אפשר לומר דלא נקט לה אלא בשביל שאמר אפילו יש לו בנים מאשה אחרת ולקח הצריף לומר ואומרת שהוא הגורם וכו' משום דבלא זה תלינן הקלקול בה מאחר דכבר יש לו בנים.

ולקח צריכה לומר שאיו"כ והיא מרגשת והוא אינו מרגיש ואמרין השתא נתקלק' אבל היכא דלא הוליד אפי' לא טענה שאיו"כ יוציא ויתן פתובה דאמרין דלא זכה ליבנות ממנה כמ"ש התוספו' והרא"ש ע"ש בפ"ס ב"ה ע"י: מיהו ראיתי באמצע דבריו בשאלה ששאל את אביו וכן בתשובה שהשיבו אביו משמע אפילו יש לו בנים לא בעי טענה שאיו"כ וז"ל שאלה ראובן ששהה עם אשתו כ' שנה ולא ילדה והוא פדי לידע אם העפכה ממנו לקח אשה אחרת וכו' ונתעברה ממנו וכו'.

ובתוף דבריו כתב ורואה אני שאין מגרע פחה אף כי אינה בת בנים וכו' וכן בתשובה שהשיבו אביו וז"ל ואין לגרוע פח הראשונה במה שאין לה בנים פיון שלא הוחזק' בג' אנשים וכו' משמע מדבריהם דלא בעי טענה שאיו"כ דהא הכא כבר נשא אשה אחרת והוליד ממנה דלא שייך טענה שאיו"כ ואעפ"ך כתבו דאין למגרע פחה ויפרע לה פתובה ולבסוף כתב וז"ל נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן פתובה וכו' בא להוציאה תוף ע"ש בלא פתובה ואומר שהיא גורמת והיא אומרת שהוא הגורם.

שאי"כ נאמנת וצריף ליתן לה פתובה וכו' ואם אמר אני אשיא אשה אחרת ואבדוק את עצמי שומעין לו ואם ילדה האחרת יוציא הראשונה בלא פתובה וכו' יע"ש והוא הפך דבריו דלעי' דכתב דאין לגרוע פח הראשונה במה שאין לה בנים פיון שלא הוח' בג' אנשים וכו' ואין לומר דרבינו הטור דעת אחרת אית ליה בדבר זה ולית ליה פסקרת אביו דהא הוא עצמו כתב בשאלה ורואה אני שאין מגרע פחה וכו' ואף על פי דיש לדחות דאפשר דהשאלה היא מאיש אחר ולא מדברי רבינו הטור מ"מ הוא דרפו להלך בעקיבות משיחא אביו ז"ל ואין להמרות בדברי אביו וסברתו והוא הביא דבריו בספרו שאלה לא"א הרא"ש וכו': וז"ל לחלק ולומר דשאני הכא דאמר אבדה הראשונ' פתובה הוא מטעם דגם היא מודה שהעיכוב גם הוא ממנה אלא שהיא אומרת דמ"מ גם הוא איו"כ

ואפילו אם היא יולדת פְּדֵרָה הנָּשִׁים מ"מ הוא איו"כח ולית ליה פְּסִידָא מִחֲמַתָּה שְׁהָרִי
הוא אינו מוליד שאיו"כ כמ"ש לעיל בְּדַבְרֵי ה"המ יע"ש.

והיינו טעמא אפילו הוא טוען טענת פְּרִיא שְׁהַעֲיָכּוּב מִמְּנָה שְׁמִפְסֻדַת הַזְּרַע והיא טוענת.
שאי"כ יוציא ויתן פְּתוּבָה מטעם דְּבָלָאוּ הָכִי אינו מוליד וְהַעֲיָכּוּב מִמְּנָה שאיו"כ ולכך
אמר אבדוק את עצמי שומעין לו דִּיכוּל לְבָרַר טַעְנָתָה וְאִם יֵלְדָה הַשְּׁנִיָּה נִמְצָא טַעְנָתָה
שְׁקָר שְׁאֵמְרָה שאיו"כ ויוצאה בלא פְּתוּבָה אֲבָל לעיל מסתמא מעמידנו אחזקתה שיוֹלְדַת
פְּדֵרָה הנָּשִׁים וְאֵמְרִינוּ דְּלֹא זָכָה לְהַבְנוֹת מִמְּנָה וְאִית לָהּ פְּתוּבָה וְלֹא מְהִי שְׁאֵמְרָה אבדוק
א"ע ואפילו ילדה השנייה אֵמְרִי דְּגַם הָרֵאשׁוֹנָה יוֹלְדַת אֲלֵא דְּלֹא זָכָה לִבְנוֹ מִמְּנָה: ולעיל
מִנְיָה בְּתַחֲנִי דְּבָרֵי שְׁבָאָה מִחֲמַת טַעְנָה .

שְׁחַפְצָה לִילְד וכו' רצונה לומר דְּהַעֲיָכּוּב הוא מִמְּנָה אֲבָל היא קי"ל בְּנִפְשָׁה שְׁהִיא יוֹלְדַת
ולא בְּעֵינָי טַעְנַת וְלֹא נִקְט לָהּ אֲלֵא לְאִשְׁמוּע' דְּאִפִּי לִיה בְּנִים מֵאִשָּׁה אַחֲרַת וְהוּהוּ סְלִקָא
דְּעֵתִין דְּאִין בְּטַעְנָתָה פְּלוּם לְכֹךְ הַנְּזַכְרָנוּ לטע' שאי"כ לְאִשְׁמוּעִי דְּהַשְׁת' נִתְקַלַּק' וְלִפִּי
זֶה נִרְאָה דְּלֹא מְהִי אִם אוֹמֵר אבדוק את עצמי דְּאֵמְרִינוּ דְּלֹא זָכָה לִבְנוֹת מִמְּנָה וְכֵן נִרְאָה
מְדַבְרֵי מוֹר"ם יע"ש ולכך לא קִתְּנִי בְּאוֹתָהּ בְּבֹא אִם אוֹמֵר אבדוק את עצמי וכו' ומשום
דְּלֹא מְהִי.

אָמְנָם רֵאִיתִי לְהֵרֵב ב"ש שְׁמִיָּאן בְּדַבְרֵי זֶה וְאִית לִיה דָּאִם אוֹמֵר אבדוק את עצמי וכו'
אפילו בָּאָה בְּטַעְנָה שְׁמַעֲיָנוּ לִיה וְאִם הוֹלִיד עִם הַשְּׁנִיָּה הָרֵאשׁוֹנָה אַבְדָּה פְּתוּבָתָה. וְהַקְּשָׁה
על מוֹר"ם .

מנ"ל לומר פן יע"ש: ועתה אסורה נא ואראה המראה הגדול דְּבָרֵי מְרֵן בְּקִצְרַת לְהִיכֵן
דְּעֵתוֹ נוֹטָה אִם צְרִיכָה לְטַעוֹן שאיו"כ או לא והוא נקט בְּלִשׁוֹנוֹ הַזֶּהָב וְסִגְרִית לְשׁוֹנוֹ
פְּדַבְרֵי רַבִּינוּ הַטּוֹר וְנ"ל הָאִשָּׁה וכו' וְאִם טַעְנָה שְׁחַפְצָה לִילְד וכו' וְאוֹמְרַת שְׁאִינוּ יו"כ
וכו' שומעין לה אפילו יש לו בְּנִים מֵאִשָּׁה אַחֲרַת וכו' וְכֵן לִנְיָ לומר דְּטַעַם דְּנִקְט בְּלִשׁוֹנוֹ
וְאוֹמְרַת שְׁאִינוּ יו"כ לא נקט לה אֲלֵא לְאִשְׁמוּעִינוּ דְּאִפִּי לִיש לוֹ בְּנִים וכו' וְה"א דְּהַעֲיָכּוּב
מִמְּנָה וְיוֹצֵאת בְּלֹא פְּתוּבָה לְכֹךְ הַנְּזַכְרָנוּ לומר והיא אוֹמְר' שאיו"כ נִאֲמַנְתָּ דְּאֵמְרִינוּ הַשְׁתָּא
הַתְּקַלְקַל אֲבָל אִם אִין לוֹ בְּנִים לֹא בְּעֵי טַעְנָה שאיו"כ כְּפִדְפְּרִישִׁינוּ בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ הַטּוֹר וְכֵן
מִשְׁמַע מְדַבְרֵי מוֹר"ם שְׁכַתְּב ע"ד מְרֵן וְה"ה אִם שְׁהָה ע"ש וכו' וְבָאָה מִחֲמַת טַעְנָה וכו'
דְּכּוֹנְנָתוֹ לומר וה"ה אִם שְׁהָה וכו' וְלֹא בְּעֵיָא טַעְנַת שאיו"כ אֲלֵא בָּאָה בְּטַעְנָה דִּי וְלֹא
בְּעֵי טַעְנָה שאיו"כ אֲלֵא אִם יֵשׁ לוֹ בְּנִים כְּמ"ש בְּסוּף דְּבָרֵי נִמְצָא דְּמוֹר"ם אִית לִיה
דְּדַבְרֵי מְרֵן דְּנִקְט וְהִיא אוֹמְרַת שאיו"כ לא נקט לה אֲלֵא לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּאִפִּי אִית לִיה בְּנִים
וכו' הָא לֹא הָכִי לֹא בְּעֵי לְמִימַר שאיו"כ וְלְכֹךְ פְּתַב וְהָא אִם וכו' דְּאֵל"כ דְּמְרֵן אִית לִיה
דְּבְעֵיָא לומר שאיו"כ כְּפִדְעַת הַרְמַב"ם הו"ל לומר וי"א שְׁהִיא סְבַרַת הָרֵא"ש וְהַתּוֹס' שְׁהֵם
הַפֶּד דְּבָרֵי הַרְמַב"ם אֲלֵא וְדֵאִי דְּעֵתוֹ הִיא דְּמְרֵן אִית לִיה כְּסְבַרַת רַבִּינוּ הַטּוֹר דְּסְבַר פְּאָבִיו
וְלֹא פְּתַב וְהִיא אוֹמְרַת שאיו"כ אֲלֵא לְאִשְׁמוּעִי דְּאִפִּי אִית לִיה בְּנִים נִאֲמַנְתָּ מֵאֲחַר שְׁהִיא
אוֹמְרַת שאיו"כ וְהִיא מְרַגְּשַׁת בְּדַבְרֵי וְאֵמְרִינוּ נִתְקַלְקַל אַחַר מִפְּנֵן וְכֵן נִרְאָה מִסִּי שְׁכַתְּב
נְשָׂא אִשָּׁה וכו' וְלֹא הַזְּפִיר אֲלֵא יוֹצֵא וְיִתֵּן פְּתוּבָה: : אָמְנָם בְּדַבְרֵי א' נ"ל דְּמְרֵן לִית לִיה
כְּרַבִּינוּ הַטּוֹר דְּהָא הָכָא שְׁבָאָה בְּטַעְנָה שְׁחַפְצָה לִילְד וכו' לֹא הַזְּפִיר רַבִּינוּ הַטּוֹר וְאִם אוֹמֵר
אבדוק את עצמי וכו' וְאֵמְרִינוּ דְּלֹא מְהִי לִיה בְּדִיקָה וְכֵן מוֹכַח מְדַבְרֵי מוֹר"ם וְמְרֵן אִית

ליה הכא דבאה בטענה כתב ואם אמר אבדוק את עצמי וכו' שומעין לו ואם ילדה השגיה הראשונה יוצאה בלא כתובה.

ותמה לי על רבינו מור"ם איך לא הרגיש בדב"ז וכתב וה"ה אם וכו' ולא מהני אם אומר אבדוק את עצמי וכו' דמ"ש גם מרן יודה לדבר זה: ואחר החי' ראיתי להרי"ב ש'הבי' כל סבר' הגדולי' וכתב גם המח' חושש לדעת הרמב"ם מה שסתם וכתב שאינו יו"כח אפי' דאינו טוען בריא ומכחיש אותה גם משמע אפילו בפעל ראשון ואפילו אין לו בנים מדכתב ואפילו יש לו בנים וכו' צריכה לומר שאינו"כ ולא פהגהת מור"ם ש'הביא דעת התוס' ע"ד המחבר פאילו לא היה חי ביניהם יע"ש וכ"כ בסעיף י' ע"ד המחבר שכתב נשא אשה וכו' יוציא ויתן כתובה כתב ע"ד איך פסק ותני יוציא וי"כ ולפי משמעות דבריו סעיף ט"ז דפסק פהרמב"ם כל עוד דלא טענה טענת בריא דהעיקוב ממנו אין לה כתובה וכו' יע"ש נמצא דאית ליה דמרן ס"ל פהרמב"ם דצריכה לומר שאינו"כ ואם לא טענה פן אין לה כתובה דמוקמינא ממונא בחז' בעליו ואפילו אין הבעל טוען בריא: ואפילו את"ל דמרן סבירה ליה פרי' הטור דלא בעינא לומר שאינו יוציא ויתן כתובה היינו אם לא אמר איזיל ואבדוק את עצמי אבל אם אמר איזיל וכו' שומעין לו ואם ילדה השגיה תצא הא' בלא כתובה כמ"ש בדבריו וכן הכריח הרב"ש לדעת התוספות דהיא די'ש לו בנים לא אמרי' לא זכה ליבנות ממנה אם לא טענה שאינו"כ וכן ה"ה פשאין לו בני' והוליד אח"ך עם אשה אחרת דלא אמרינן דלא זכה ליבנו' ממה' היוצאה הא' בלא כתובה אם רוצה להוציאה: ותצא דינה לנדון די'ן דלא טענה אשתו שאיכ"ח ואפילו אם טענה טענת בריא ואחרת ממנו הוא העיקוב ולא פירשה שאיכ"ח לדעת הרמב"ם ומרן כפי סברת הרב"ש וכן פשט דבריו מדקאמר ואפילו יש לו בנים.

ואם באמת דלא בעי טענת שאיכ"ח אלא משום דאית ליה בנים הול"ל אם יש לו בנים מאי אפילו אלא פשוט כמו שהכריח הב"ש דאית כסברת הרמב"ם ובעינא לומר שאינו"כ ואם לא אמרה תצא בלא כתובה .

דאוקמיה ממונא בחזקת בעלים: ואת"ל דלא בעי לס' מרן לומר שיו"כח כמו שהבין מור"ם מ"מ אם אמר איזיל ואבדוק וכו' שומעין לו כמ"ש בדברי מרן אם אמר איזיל וכו' ואם ילדה השגיה תצא הראשונה בלא כתובה אם רוצה להוציאה מרצונו הטוב דאפילו הבאה מחמת טענה לא פייפי' ליה אלא בדבר ש'מפנר'ש בש"ס דכופין להוציא אבל באחרני' אומרים לו חכמים חייבוה וכו' כמ"ש מרן בסעיף כ"א ומפל' שפן בזה ש'נשא אשה אחרת והוליד ממנה דאינו חייב להוציא ואפילו לומר לו חז"ל חייבוה לא אמרינן: פ'רק ט"ז הכ"ג ועד כמה תגבה האלמנה וכו' אם היתה בבית בעלה גובה לעולם ואם היתה בבית אביה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים וכו' משנה בפ' הנושא דף ק"ד ע"א פלוגתא דר"מ נחכמים ופסק רבי' פחכמים ופירש"י שם במתניתין כל זמן שהיא בבית אביה והיורשים זנוה שם ע"כ פא לאשמעינן רבותא דאפילו זנוה שהייתי אומר הרי היא בבית בעלה ואינה גובה אלא עד כ"ה וכו' ש'מעשה טובה וכו' אפ"ה גובה כתובתה לעולם דבבית אביה אינם מספיקים לה אלא בצמצום כב'רפת הפית וכן לסברת חכמים כל זמן שהיא בבית אביה אפילו זנים אותה שהייתי אומר אין ש'תיקתה מחילה קמ"לן עד כ"ה דאינו דומה בית אביה לבית בעלה: ועל מאי דקתני סיפא דמתניתין מתה

יורשיה מזכירין פתובתה וכו' ק"ל מאי קא משמע לן פשיטא אפילו היא עצמה שהייתי
אומר שתיקתה לאו מחילה היא דהא לטובתה בשביל שתהיה נזונית וכבדו אותה ומפל
שפן היורשין דאין להם מזונות שצריכים למחות.

ודחוק לומר דאשמעינן אפילו לת"ק דלית ליה טעמא דמחילה לגבי יורשים אית ליה
טעמא דמחילה וצריכים למחו' על פתובתה. ואפשר לפרש במאי דפירש"י ד"ה אלמנה
בת אחולי היא שנהנית מהם כל השנים וכו' דמשמע דלגבי אלמנה אמרינן מחלה טפי
ומ"ש רש"י ד"ה מתה וכו' פלומר צריכים וכו' ר"ל דלשון מזכירין משמע דגלוי דעת
בעלמא סגי לכך הוצרך לומר צריכים למחות: וכתבו שם התוספות ע"ב ד"ה אומר רב
הונא וכו' תימא אם פן הואיל ואינה גובה לרב וכו' יע"ש.

ר"ל מאחר דרב אית ליה דמנה ומאמים אינה גובה בכתובה פי אם בעדי מיתה ותוספ'
גובה לעולם א"כ מאי קאמר רב לעיל ל"ש אלא שאין שטר וכו' מאי הוכחה משטר אחר
דאינה גובה בו ומצי אמ"ל פרעתי וגם לגבי מחילה הו"ל כמאן דליתיה דמי ומאי ראיה
מביא ורש"ל מגיה ואינה גובה וגריס וגובה בו וכו' וכוננתו לומר וגובה בה התוספת
ומשו"ה אין ממנו ראיה אבל ק"ל מאי קשיא ליה על גירסת התוספות עד שהוצרך
להגיה ואפשר לומר דרש"ל ז"ל קשיא ליה על פי התוספות מאי מקשים דאע"ג דאינה
גובה בה מנה ומאמים היכא דאמ"ל פרעתי מ"מ תיהני לה לעני מחילה דתאמר לו דאם
איתא דמחלה היתה מחזרת לו שטר פתובתה ואם פן מאי מקשים לכך הוצרך להגיה
וגריס וגובה בה דהשתא לא מציני' אמרה אם איתא דמחלה היתה מחזרת שטר הפתובה.

דיכול לומר לה לעולם מחלה והניחה שטר פתובה אצלה משום התוס' דשפא למחר
אומר לה פרעתי. או אין לה עלי אלא תוספת: פרק י"ז הט"ו היתה פתובתה מאמים
ומכרה שנה מאה במאמים וכו' משנה בפ' אלמנה נזונית דף צ"ח ע"א אלמנה שהיתה
פתובתה מאמים ומכרה וכו' היתה פתובתה מנה וכו' היתה פתובתה ד' מאות וכו'.

ולכאורה קשה דמאי טעמא ברישא נקט מאמים ובמציעתא נקט מנה ובסיפא נקט ד'
מאות והו"ל למנקט בכולהו חשבון אחד ולמה שינה בלשונו בכל בכא ובכא. ולעד"ן
דברישא נקט מאמים משום דסתם פתובה היא מאמים דכך תקנו רבנן ומשום דקתני
ברישא ומכרה שנה מאמים במנה נתקבלה פתובתה משום דטעמה בשלה לזה הוצרך
לומר אבל אם פתובתה מנה ומכרה שנה מנה ודינר במנה דטעמה בשלה יתמי מכרה בטל
דאם היתה פתובתה מאמים מכרה קיים ולכך נקט מנה דומיא דריש' דטעמה במנה.

וטעמא דנקט ברישא ד' מאות לרביותא נקט דלא גזרינן הא אטו הא פדאמרינן בש"ס
ואף על פי דגם אם היתה פתובתה מאמים ילפינן שפיר דלא גזרינן מ"מ יכולני לומר
דדוקא אם מכרה ב' פעמים וטעמה בפעם שניה הוא דלא גזרינן אבל אם מכרה פסקי
פסקי ד' פעמים גזרינן הא אטו הא קמ"ל.

וראיתי להרב תי"ט שתיגרץ קרוב לזה: וכתבו התוספות שם ד"ה אלמנה וכו' ומוקי לה
ר"י כשהוזל המקח פשהוקיר המקח וכו' ר"ל מכרה שנה מאמים במנה הוזל המקח דמה
תועיל בהחז"ה והיכא שמכרה מנה במאמי' אוקיר המקח דאין להם תועלת להלוקחים
בחזרתו וק"ל.

בָּרַם בָּהָא דְקָאָמַר ר"י דְהוּא הִדִּין בִּישׁוּל מִקְח מִלַּת הוּא הִדִּין אֵינָה מְדוּנֵיקַת: וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסְפוֹת ע"ב ד"ה פֶּאן שְׁנָה רַבִּי וְכו' דָּאֵי לֹא קִיָּמָא הֵכִי קִשְׁיָא דַר' אַדְר"י וְלֹא תִקְשִׁי לַפִּירֶש"י דְמִפְרֶשׁ מִתְנִיתִין פְּרַבִּי יוֹסִי וְלֹא מְחַלֵּק בֵּין אַם פִּירֶשׁ לְדָלָא פִּירֶשׁ דְמָה שְׁאָמַר ר"י וְכו' הֵינְנו לַת"ק וְר"ל לְדִידֵי הַפֶּל לְשִׁלִּיחַ אֶלְא לְדִידֵךָ דָּאֵית לֶךָ לַב"ה יָכוֹל לֹמַר לוֹ אֵי אֵינִיתִית לִי בְשִׁית וְכו' וְק"ל (פֶּה מְצָאֵתִי פְתוּב : בְּתוֹסְפוֹת הָרֵא"ש): עוֹד פְּתוּבו הַתּוֹסְפוֹת שָׁם ד"ה פֶּאן שְׁנָה רַבִּי וְכו' הָא לָאו הֵכִי הִדֵּר דְהִכָּא מְשׁוּם וְכו'.

ר"ל לְפִירוּשׁ הִירוּשְׁלַמִי מֵאֵי הוֹכְחָה מִפֶּאן דְשְׁנָה פֶּאן רַבִּי הַפֶּל לְבַעַל הַמְעוֹת. דְהָא בִירוּשְׁלַמִי מוֹקִי לְמִתְנִיתִין בְּאוֹקִיר וְאוֹזִיל הָא לָאו הֵכִי מְצִי מִהִדֵּר נְמָצָא פֶּאִילוּ עֲדִינּוּ הַקְרַקַע בְּרִשׁוֹת יְתָמִי וְלֹא יֵצֵא הַפֶּל לְשִׁלִּיחַ.

וְתִרְצוּ דָאֵם פֶּן גְּבִי שְׁנָה מְאֵתִים בְּמִנְהַ תַּחְזִיר לְהוּ דְעֲדִינּוּ בְרִשׁוֹתֵם אֶלְא הִכָּא וְהִכָּא קִנְאָתֵם. מִיְהוּ קִשְׁיָה אַחַר דְקִנְאָתֵם תִּימָא אֲנָא אַרְנוֹחֵנָא וִי"ל דְפִי קִנְאָתֵם הוּא פְּמוֹ שְׁפִתְבוּ לְהֶךָ דְמְכָרָה מְאֵתִים שְׁנַתְפוּוֹנָה לְקִנּוֹת הַקְרַקַע לְכַתְּנֻפְתָּה בְּמֵאֵתִים אֶלְא דְק"ק אִם פֶּן אִיפּוּא מֵאֵי הוֹכְחָה מִפֶּאן לְבַעַל הַמְעוֹת וִי"ל: פֶּרְק ח"י ה"א אֶלְמִנְה נִיזוּנָת מְנַכְסֵי יוֹרְשִׁין וְכו' מְשָׁנָה הִיא בְּמַס' פְּתוּבוֹת דָּף צ"ה ע"ב אֶלְמִנְה נִיזוּנָת מְנַכְסֵי יְתוּמִים וְכו' וּבְגִמְרָא אִיבְעִיא לְהוּ נִיזוּנָת תְּנָן אוֹ הַנִּיזוּנָת תְּנָן וְכו'.

ת"ש אָמַר רַבִּי זִירָא וְכו' אֵי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא הַנִּיזוּנָת תְּנָן שְׁפִיר וְכו' לְכַאוּרָה קִשְׁיָה לְפִירוּ' הַקּוּנְטְרִיס דְמוֹקִי מִלְתִּיָּה דְשְׁמוּאֵל בְּשַׁעָה שְׁאִינָה נִיזוּנָת אֶבְל כְּשִׁנִּיזוּנָת מְצִיאָתָה שְׁלֵהֶם אֲמַאי לֹא תְנִי בְּמִתְנִיתִין מְצִיאָתָה וְכו' וְכֵן לְפִי הַתּוֹסְפוֹת אֲמַאי לֹא פְּשִׁיט מִמִּתְנִיתִין גּוֹפָה בְּלֵא מִלְתִּיָּה דְשְׁמוּאֵל הַנִּיזוּנָת תְּנָן מְדָלָא קַתְנִי בְּמִתְנִיתִין מְצִיאָתָה.

וְאֶפְשֵׁר לֹמַר דְתִנָּא וְשִׁיר. וְא"ת מֵאֵי שְׁיִיר דְהָאֵי שְׁיִיר.

שְׁיִיר כָּל הַמְּלָאכּוֹת שְׁהָאֵשָׁה עוֹשָׂה וְכו' כְּדִלְקַמְיָה: וּבְעֵיקַר בְּעֵינֵי הַש"ס דְבְּעֵי נִיזוּנָת תְּנָן אוֹ הַנִּיזוּנָת לְכַאוּרָה נִרְאָה דְהַמְבַּעֵי רָאָה מַה שְׁאָמַר בְּמִתְנִיתִין נִיזוּנָת וְאִף עַל פִּי כֵן קָא מְבַעֲיָא לִיָּה נִיזוּנָת פְּמוֹ שְׁפִתוּב וְכַאֲנִשִּׁי גְלִיל אוֹ דִּילְמָא הַנִּיזוּנָת וְט"ס וְכַאֲנִשִּׁי יְהוּדָה וְקָרוּב לְדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת שְׁפִתְבוּ דְלֹא נִסְתַּפַּק הַמְבַּעֵי אֶלְא מִט' שְׁמָצָא בְּמִתְנִיתִין פְּתוּב מְעֻשָׂה בְּלֵא וְא"ו וְלִכֵּן נִסְתַּפַּק אִם מִנִּיחַ מִתְנִיתִין נִיזוּנָת תְּנָן וּמַגִּיָּה תִיב' מְעֻשָׂה וְגָרִיס וּמְעֻשָׂה בְּנֵא"ו א"ד גָּרִיס הַנִּיזוּנָת וְלֹא חֶסֶר וְא"ו מְעֻשָׂה וּמַגִּיָּה תִיבַת נִיזוּנָת אֶבְל זֶה אֵינּוּ דָאֵם אֵיתָא דְהָנָא"ו פְּתוּב בְּמִתְנִיתִין וּמְעֻשָׂה בְּנֵא"ו לֹא הֵנָּה מְבַע"ל דְדַבָּר פְּשׁוּט דְנִיזוּנָת תְּנָן.

אִף ק"ל דְמִי יִימַר לְהוּ דְבְּמִתְנִיתִין הֵנָּה פְּתוּב מְעֻשָׂה חֶסֶר וְא"ו אֵי מְשׁוּם דָּאֵי לָאו הֵכִי מֵאֵי קָא מִיבְעִינִי לִיָּה דִּילְמָא הֵיָּה פְּתוּב בְּמִתְנִי' וּמְעֻשָׂה בְּנֵא"ו וְלִכְּךָ קָא מְבַעֲיָא לִיָּה הַנִּיזוּנָת תְּנָן וְכו' וְאֶפְשֵׁר לֹמַר דְהַתּוֹסְפוֹת מְשַׁמַּע לְהוּ מְדַנְקֵט נִיזוּנָת בְּרִישָׁא קוּדָם הַנִּיזוּנָת ש"מ דְנִיזוּנָת הֵנָּה גָּרִיס הַמְבַּעֵי: הִלְכָה כ' אֶלְמִנְה שְׁבָאָה לַב"ד לְתַבְּנֵעַ מְזוּנוֹת וְכו' וְכֵן יִשׁ לְהַ לְמִפּוֹר לְמְזוּנוֹת שְׁלֵא בַב"ד וְכו' מְשָׁנָה בַפ' אֶלְמִנְה נִיזוּנָת דָּף צ"ז ע"ב מְכָרָה פְּתוּבָתָה וְכו' וּמוֹכְרַת לְמְזוּנוֹת שְׁלֵא בַב"ד וְכו' וְכוּתְבַת לְמְזוּנוֹת מְכָרְתִי וְכו' וְלַעֲיִל דָּף צ"ו ע"ב וְכו' אֲמַרִּינּוּ בְּבִרְיָתָא וְכוּתְבַת אֵלוּ לְמְזוּנוֹת מְכָרְתִי וְאֵלוּ לְכַתְּנֻפָּה מְכָרְתִי דְבַרִּי ר"י וְכו'.

ולכאורה ק' לר"י למ"ל לפרש לכתובה מכרתי ואדרבה אית ליה פסידא שאם שהתה איבדה שאר מזונות דמצי אמ"ל מחלה אבל במוכרת סתם לכתובה יכולה לומר למזונות מכרתי כמ"ש התוס' ועוד שמעתי מקשים דאית לה הרנחה אחריתי שמוכרת סתם דיכולה לטרוף מן הלקוחות כדר"י ועוד דהמתני' דלקמן לא קאמר' אלא למזונותיה ואפשר לומר דלרבי יהודה אפילו פותבת סתם לכתובה לית לה הרנחה דשאני ר"י דאמרינן בסתם יפה לה משום דנכסי בחזקת אלמנה.

קיימי וכשם שנאמנת גבי יתומים גם לגבי לקוחות נאמנת לומר למזונותיה מכרה אבל לר' דאית ליה נכסי בחזקת יתמי קיימי אינה נאמנת לגבי לקוחות בסתם כמו שאינה נאמנת לגבי יתמי בסתם ולעולם לר"י ליכא שום חילוק בכתובה בין פירשה ללא פ' והא דקאמר ר' וכותבת אלו למזונות ואלו לכתובה לאו דוקא אלא באגב נקטא והראיה ממתניתין דלא קאמר' אלא למזוני ודוק: ובדברי רש"י ד"ה מאי לאו וכו' לכאורה קשה מאחר דנכסי בחזקת יתמי ובידם להכחישא אם פן אפילו פירשה ועוד דלמה לי טעמא דיאמרו נתננו לה מטלטלין וכו' תיפוק ליה דבלא"ה אין לה מזונות אחר שגבתה פתובה: ואפשר לומר דמ"ט יכולין לומר משום דהם מזוני דלשעבר דמוכחא מילתא דקושטא קאמרי אבל אם פירשה ליכא הוכחה ועליהם להביא ראיה.

ולקושטיא ב' נראה דר' אית ליה אפילו מכרה פתובה ונשאר לה קצת יש לה מזונות לכך אצטריך לה טעמא: ובתוספות שם ד"ה ור' יוסי וכו' והכא לעולם וכו' לכאורה קשה דמאי שייכות לדברים אלו עם דלעיל ועוד מאי מקשי אחר כף וא"ת והלא וכו'.

ונ"ל שטעות נפל בדברי התוס' וצריך אהה לומר דנהכא לעולם גרסינן ליה בסוף הדבור אחר א"נ בלקוחות וכו' א"נ דהתם מקומו וכוונתם היא לאשמועי' כמו עצה טובה ומה שיקשו וא"ת וכו' פנונתם להקשות על עיקר הדין שאמר טורף מן הלקוחות ולא קאי אדלעיל מניה.

א"נ אפשר לפרש פנונתם דקאי אדלעיל מניה. וק"ל על דברי ר' שפירש אף על פי שפכרה דמשמע לא מבעיניא היכא דלא מכרה וקנו הלקוחו' מקודם שיכולה לומר וכו'.

לכך קשה להו לאידך גיסא דקנו מקודם מצו לוקחים לומר הנתנו לה מקום לגבות ותו דהוי כמו אישתדף וכדפי' רבי דאין חילוק בין קנו מקודם וכו' אי נמי בלקוחות וכו' ודלא פרי וק"ל: הלכה כ"ז אלמנה שתבעה מזונות וכו' הם אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי וכו' בגמרא שם בעי רבי יוחנן יתומים אומרים נתננו וכו' על מי להביא ראיה וכו'.

ופירש"י נתננו דמי מזונות לשנה הבאה ע"כ ר"ל דר' לא מבעיניא ליה אלא אמזונות דלהבא. אף אמזונות דלשעבר פשיטא ליה דעל האשה להביא ראיה דמדשתקה עד השתא קושטא קאמרי.

ופשיט ליה מדתני לוי וכו' ומוכרח אהה לומר דמלתיה דלוי היא אמזוני דלהבא דאי לשעבר פשיטא שעליה להביא ראיה ומרישא פשיט ליה עד שלא נישאת וכו' דמשמע אף על פי שתבעה פתובה בב"ד או גבתה פל זמן שלא נישאת אם היתומים תובעים אותה עליהם להביא ראיה דעדיין הנכסים בחזקתה דהכי משמע מדנקט בלישניה עד

שלא נישאת כדמשמע מדברי התוספות דתנאי בית דין כל ימי מיגר אלמנותה וסיפא באגב רישא קתני לה לאשמועינן דבר והופכו ולא תקשי לפי דאמר דאם לשעבר פשיטא דעליה להביא ראיה מדר"י ור"י דבמזונות דלשעבר ופליגי אם על היתומים להביא ראיה או עליה להביא ראיה והוא פשיטא ליה דעליה להביא ראיה דהתם לא שתקה שהרי היא אומרת למזונות מכרתי והם אומרים לכתובה אבל אם שתקה פשיטא דכ"ע מודים דעליה להביא ראיה.

זה מה שגראה לענ"ד לפירש"י. אף לפי התוספות דס"ל דהמבעי לא בעי אלא לשעבר אבל להבא פשיט' דעליהם להביא ראיה דהטוען אחר מעשה ב"ד וכו' לא פשיט ממלתיה.

דלוי אלא מסיפא נישאת עליה להביא ראיה דמשמע אפילו תבעה פתובה וכו' דדוקא נישאת דיצאו נכסים מחזקתה והיינו טעמא דלא דייקי אלא מסיפא דמרישא ליפא למידק מידי דאיפא לאוקומה במזוני דלהבא עליהם להביא ראיה והיא גופה קמשמע לן הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר פלוג.

אבל מדברי מהרש"א לא משמע הכי וק"ל: והתוספות שם ד"ה יתומים וכו' פתבו אומר ר' וכו' דמוכח מילתא וכו' ר"ל פינודמוכחא מילתא נמצא דיתמי ואלמנה פי הדדי נינהו ושקולים הם. לאלמנה איפא טעמא דהטוען אחר מעשה בית דין וכו'.

וליתומים איפא טעמא דמוכחא מילתא לכה מבעינא ליה לרבי יוחנן נכסי בחזקת מי להכריע ביניהם: בא"ד נאפילו למאן דלית ליה וכו' ר"ל היינו להבא דהוי כמו הפתובה במקום שאין כותבין.

אבל לשעבר עליה להביא ראיה דהוי כמו במקום שפותבין פתובה וזה פשוט ולא הוצרכתי לכתבו אלא לאפוקי ממי שפירש בע"א וק"ל: ומ"ש התוספות שם ע"ב ד"ה נכסי וכו' נכתב דחשבינן וכו' יע"ש.

אבל משום תנאי בית דין ליפא העדפה דהא מוכחא מילתא ושניהם שונים כדפירשנו: ומ"ש בא"ד א"נ מזונות שאני דכתובה וכו'. ר"ל דכתובה אית לה קצבה וכשאומרים פרענו נסתלק שעבודה אבל מזונות אין להם קצבה ואף על פי שאומרים פרענו לשעבר אית לה מזונות להבא עד שתפרע פתובתה.

ומ"ש בס"ד ולשם מודה וכו' ר"ל דאפילו בודאי קדם האילן לע' מודה בעל האילן שיש לו לקצץ כמו שמפורש במתניתין וכ"ש בספק: פרוק כ"ב הל"ה הורו הגאונים וכו' וכל הנשוא על המנהג זה קבל עליו אחריות הנדוניא וכשם שאינו משלם הפקת כף אינו נוטל את השבח וכו' ע"כ: נשאלתי מחכמי מתא תלמסאן יע"א בענין פתובה שנמצא כתוב בה בזה ודא נדוניא דהנעלת פלגא פ' קרקע פ' בחצר פ' בין הפל עיקר ונדוניא ותוספת סף אלה דיברי זהב וכו' ונתארמלה האי אתתא ורוצה לגבות בכתובתה הקרקע הנז' משום שבח בית אביה והוקר הקרקע הנז' באיזה שומא נוטלתו נוטלתו בשומתו הראשונה או שיימינן ליה ונוטלתו בשומתו של עכשיו ובעיא להשלים להיורשים דמי היקר שנתייקר עכשיו ונפשו לשאול הגיעה אם האשה הנז' חייבת בתשלומין לשלם ליורשי דמי ההוקרה או לא יורנו המורה לצדקה ושכמ"ה: תשובה דבר זה הוא פשוט

ומפורש בדברי מרן בח' א"ה ע ס"א פ"ח ס"א ו"ל נהגו שפ"ל זמן שראויים לעשות מעין מלאכתן ראשונה וכו' ג'נטלתם.

כמו שהן וכו' בד"א במקום שנוהגין לכתוב בכתובה הכניסה לו פלי פ' בס"ד כ"כ וכלי פ' בכ"כ אכל במקום וכו' שכוללי' הכל וכו' הכניסה לו בגדים ותכשיטין ס"ד כ"כ מעות וכו' חוזרים לשום אותם כמו שישנים עכשיו וכו' יע"ש נמצא דלא מיעט מרן דלא אזלינן בתר מנהגא אלא אם כוללים בגדים ותכשיטין בשומא ס"ד כ"כ דלא פ"י לא הפלים ולא השומא דאמרי' נדאי לא סמכי אשומא ראשונה והראיה דלא פ"י אותם בפרטות לדעת שומתם הראשונה אבל אם הוא כנ"ד דכותבין בכתובה קרקע פ' הוי כמו פרט פלי פ' בשומא כ"כ ואע"פ שלא הזכיר שומתו וכללה עם העיקר והתוס' לא מקרי כללות אלא פרטות דהתוס' ידוע שהוא שלישי והעיקר גם הוא ידוע ונמצא שומת הקרקע הוא שני שלישי הס"ד הנזכר גבי העיקר ואין לה פלי ידוע ושומא ידועה יותר מזה ואמרי' דפרטו הקרקע וכתבו השומא הוא פדי שתעלו שומתו הראשונה: ואין לה בדברי מרן אלא חדושו אם כלל בגדים ותכשיטים דאפילו בדבר זה חלקו עליו וכתבו עליו דאין לחלק בין בכללות בין בפרטות אם פחתו פחתו לה ואם הותרו הותרו לה אם ראויים לעשות מעין מלאכתן הראשונה כמו שהובא דבריהם בב"י יע"ש ואין לה להוסיף ע"ד ואין בו אלא חידושו דלא פירטו ועוד אני אומר דמאי דכתב מרן במקום שנוהגים לכתוב בכתובה הכניסה לו פלי פ' לאו דוקא בכתובה אלא אם הם בפרטות בפנקס הקהל אף על פי דהם בכללות בכתובה סמכינן אפנקס ואמרינן אדעתא דהכי פריטום בפנקס לידע שומתם הראשונה וכן ראיתי להרי"ע שכתב פ"נ במנהגם בס' ב"י יע"ש שהביא ראיה מס' יו"ב יע"ש.

וכן נהגנו במ"ק זה דסמכינן אפנקס של הקהל ואם במח"ק יש להם פנקס הקהל והמה בכתובים ומפורשים שם דינינו ואם לאו הרי הם מפורשים בכתובה ותול הקרקע שלה בשומתו הראשונה ומי שחותרמו אמת הוא ינחנו במעגלי צדק ואמת: פרק כ"ג הי"ז הנושא את האשה ופסקה עמו שיהיה זן את בתה כ"כ שנים חייב לזון אותה שנים שקבל על עצמו וכו' משנה ריש פרק הנושא דק"א.

והא דנקט בתה ולא נקט בנה לאשמועינן נשאת הבעל נותן לה מזונות וכו' אי נמי מקלתא אגב אורחיה קמ"לן דהבת אצל אמה לעולם ושוב שמעתי בשם המרדכי שתירץ פשינויא קמא ע"ש.

והא דנקט ה' שנים עיין להרב תויו"ט. ועיין בתוספות ד"ה הנושא וכו' פאילו התנה עמה וכו'.

והקשו בני הישיבה משם מהרש"א והא ר"מ אית ליה מתנה על מה שכתוב בתורה אפילו בדבר שבמזון תנאו בטל יע"ש ונאנא בריה קלה נלע"ד דלא אמרינן מתנה עמ"ש בתורה ת"בט אלא במתכונן לעקור דבר תורה אבל הכא פוננתו היא דמאחר דאיכא איניש אחרינא דזן לה הוא אינו רוצה לזונה א"נ דלא אמרינן תנאו בטל אלא אם אמר לה ע"מ שאין ליה עלי שאר וקסות וכו' אבל אם אמר לה ע"מ שתפטר ממני תנאו קיים.

והקא פוננטם לומר פאילו התנה עמה ואמ"ל ע"מ שתפטרני. והא דנקטו בלשונם ע"מ שאין לה עליו היינו פירוש הענין אבל לא אמ"ל בהאי לישנא וכ"כ התוספות לעיל בפ' אף על פי: ובאגב י"ל לתמוה ע"ד התוספות בד"ה חייב וכו' שכתבו ואף ע"ג דלא הוי וכו' וקשה דהא לקמן מוקמינן ר"י כר"ש וקאמר דלא גבי אלא מבני חרי והתם קאמר ואני ערב פדהקא חייב אני לה.

וי"ל: עוד כתבו שם התוס' ד"ה והיא גזונת וכו' ולמ"ד פתובין בעינן מוקי לה פשקנו מידו וקשה דהא לקמן מוקמי' לה בשלא קנו מידו והאי מ"ד דהתם היינו ר"ל דאם לא כן מאי למימרא וסיפא דמתני' קאי ארישא פדמוכח מדבריהם ד"ה חייב לזונה.

והיא מוקמינן לה בפשקנו מידו. ושוב מצאתי למוהרש"א שהקשה כן עי"ש מה שישב אבל קשה לענ"ד למ"ד דמוקי לה בפשקנו מידו תיקשי ליה מאי למימרא וי"ל דאמא לאשמעינן דהיא כבעל חוב וגביא ממשעבדי.

אכל בנות אף ע"פ ששקנו מידו לא גביא ממשעבדי פדלקמן: הלכה י"ב הנושא אשה סתם פותב ונותן פמנהג המדינה וכו' ועיין לה"ה ז"ל והנה באה לידי פתוב' לאשה אלמנה ולא נמצא פתוב בה השליש פפום מנהגא והיה פתוב בה פה פה ודא גדונייא שהכניסה סה כ"כ והעיקר תליסר ופלגא והשליש לא הוזכר בה פלל ואני לעצמי פסקתי לה שהדין הוא לנכות לה שלישי מסה הגדונייא הוזכר' פפום מנהגא דאית לן דמנפין לאלמנה שלישי מסה פתובתה ואע"פ דלא הוזכר השליש בכתובה אמרי' מסתמא לא נכתבה אלא פמנהג מח"ק זה והוסיף השליש בגדונייא וטעה והשמיט השליש ולא פתב נמצא סה פתובה דא בין עיקר וגדונייא ושליש וכו' והו"ל כמו שנכתב מאחר דמנהג העיר פה והוא מנהג פשוט בעיר ולית פתובה דאין מוסיפין בה השליש ואמרינן ודאי נכתבה פתיקון העיר ובפרט דהסופר הוא מובהק וידע תיקון ומנהג העיר ובכל הפתובות יוסיפו השליש ואם יש לבעל דין לחלוק מידי ספיקא לא נפקינן והמוציא מחבירו עליו הראיה דיד בעל השטר על התחתונה וכל ספק שאירע בשטר טוענין ליורשים וללקוחות כמ"ש מרן בח"מ סימן מ"ב ע"ש: ומאחר שראיתי דיש חכמים שגנראה להם שהוא דבר תימא מאחר דלא הוזכר השליש בפ' בכתובה וגם אמרו דמצאו למהרי"ע בבית יהודה בח"ב שהביא משם הרשב"ץ הפה הפסק שלי לכן רצתה נפשי לעמן' על קו הדין והאמת מפי סופרים וספרים ולעיין בדברי הרשב"ץ תחלת פל ראיתי לרבינו הטו"ר בסימן ס"ו בח' א"הע שכתב וז"ל ויש מקומות שרגילין לכתוב פתובה יותר ממה שמכנסת לו שאם מכנסת אלה פותבי' אלה ות"ק לפיכה לעולם יגבו אותה כפי' המנהג אם ידוע שמוסיפין וכותבין אלה ות"ק פשמכנסת אלה לא תגבה אלא אלה וכ"כ הרמב"ם פשפאת לגבות פתובה מגבין לה מה שבכתוב' לפי מנהג המדינה ובכל הדברים האלו וכיוצא בהם מנהג המדינה הוא עיקר ועל פיו דנין והוא שיהיה אותו המנהג פשוט בכל המדינה ע"כ ע"ש: הנה מלשון הזהב דרבינו הטו"ר דכתב שאם מכנסת לו אלה פותבין אלה ות"ק משמע דכוללים הפל וכותבין ודא גדונייא דהכניסה אלה ות"ק וכן מוכח נמי ממה שכתב אם ידוע שמוסיפין וכותבין אלה ות"ק וכו' ואם פותבין התוס' בפ' מאי אם ידוע וכו' דקאמר הרי ידוע ועומד וכן מוכח לשון הזהב להרמב"ם בפ"כג שכתב וז"ל פגון שתהיה הגדונייא מאה וכותב שהכניסה מאה וחמשים פדי להרבות בפני העם וכו' ולא שייך

הרבי אלא אם הזכיר הסף פולו בשם נדונייא ולא בשם תוספת: נמצינו למדים מדברי הרמב"ם ורבינו הטור .

דבמקום שנהגו להוסיף שלישי מלבר אפילו הוא פלול עם הנדונייא אין דינו פנדונייא ותוס' מקרי ומנפין לאלמנה מכתובתה אותו שלישי. ואם יצא לדון בעל הריב ויאמר דשאני הך דהטעם הוא משום דשינה מהמנהג שדרבם שלא לכלול והכא קחזינו דכללו או שמה לא כתבו ולא כתב פי אם הנדונייא לא מלבד טעמי קמאי דכתיבנא לעיל דתלינו בטעותא וקי"ל המוציא מחבירו עליו הראיה דיד בעל השטר על התחתונה דמדין ספיקא לא נפקינו מפח מנהג דהכי נהוג וכל המשנה ממנהג המדינה עליו להביא ראיה דבעי לפרושי כמ"ש בש"ס בריש פרק המקבל הפל ממנהג המדינה וכו' לאתויי מאי וכו' לא צריכה דכ"ע יתבי בתלמא ואזל איהו ויהיב בארבעה וכו' קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי וכתב שם הרא"ש בשם ר"ח שמע מינה מאן דטעין לשנויי ממנהג המדינה עליו הראיה ע"ש: וכן הוא בנדו"ד דרצתה לשנויי ממנהג המדינה שלא לנכות לה השלישי כמו שנהוג עליה הראיה ואבעי לה לפרושי בכתובה ולומר ונדא נדונייא סף כ"כ בלא השלישי הנהוג וזולת זה לא מהני ואפילו לא נכתב ולא הזכירו הו"ל כפונדק ונכתב מאחר שהיא מנהג והוא מנהג פשוט וכ"כ שם בש"ס דף ק"ד ר"י ה"ה דורש לשון הדיוט וכו' ופי' התוס' והרא"ש פי' לשונות שלא תקנו חז"ל אלא הדיוטות וכו' ה"ה דורש ואפ' לא כתב פאילו נכתב דאי כשנכתב פשיטא דצריף לקיימו ע"ש ולא מלבד זה עוד יש לי להביא ראיה מדקדוק לשון רבינו הטור דכתב ולפיכך לעולם יגבו אותה כפי המנהג ע"ש ומדהוצרך לדקדק בלשוננו הנהיב ואמר לעולם פוננתו למעט כל צד וכל אופן שיהיה לא אזלינו אלא בטר מנהג מדינה ואפילו אם שינו שלא לכלול עם הנדונייא ואירע שכללו השלישי עם הנדונייא ולא הונכר בכתובה לעולם יגבו אותה כפי מנהג המדינה ומנפין לה שלישי כנהוג ולא אמרינו מאחר דלא נכתב בכתובה השלישי כפי' עשו שלא כמנהג המדינה ולא הוסיפו לה שלישי לכן כתב לעולם לומר לה בכל אופן שיהיה אין לה אלא כמנהג המדינה דאל"כ מאי לעולם דקאמר והול"ל לכן יגבו לה כמנהג המדינה וכו' אלא דנדאי בה למעט כדכתיבנא בכל אופן עד שיפרש כדכתיבנא ובלא זה בכל לשון דאיכא לספוקי אזלינו בטר מנהגא וזה פשוט לע"ד: ופניתי לראות ולענין בדברי הרשב"ץ ומהרי"ע שנסתייעו מדבריהם ורצו להפך ממנהג המדינה וראיתי דליכא שום סייעתא ולא שמה מתניא דלא מלבד דיש לחלק בין הנדו"ד להנדון דמהרי"ע ורב הפרחק ביניהם ואנו לא צריכנא לחלק משום דכל דברי הרשב"ץ הם בגויים על קני התקנו' שתקנו בני גילו ואנשי מדינתו וכך תקנו דאם פללו התוס' עם הנדונייא חזר הפל נדונייא והוא שינה וכ"ז מוכח מלשון הרשב"ץ סי' רס"ה וז"ל עוד שאלת בענין ירושת הבעל ע"פ התקנות שתקנונו במקומנו וכו' וכתב עוד בתוך התשובה וז"ל ונהדין בזה הוא לתת לירושיה שהיא אביה שלישי מאתים וחמשים לפי נוסח התקנה שפך כתוב בה ע"ש הרי עיניה תראינה מישרי' דהטעם שגובה מאתים וחמשים ואע"פ שלא הכניסה כ"א מאתים הוא משום התקנה דכך תקנו שאם יכללו התוס' עם הנדונייא הרי הוא פנדונייא וכן כתב ג"כ בפ"ה התקנות סי' רצ"ב וז"ל ואם כתב לה יותר ממה שהכניסה לו לפי לשון התקנה אותו תוס' יש לו דין נדונייא אחר שכלל אותו עם הנדונייא וכו' ע"ש נמצא דכל דבריו הם בגויים על פי התקנות ואם כן מאי ראיה מביאים משם למנהג דידן המובא מן הש"ס בפרק המקבל ומשם מקורו

כמ"ש הב"י על דברי רבינו הטו"ר דכתב יש מקומות וכו' ואותו המנהג הוא מנהג מקומנו זה ואפילו מבגדים הנשומים מוסיפין שליש מלבר אבל דברי הרשב"ץ הוא אומר ע"פ התקנו' ומהרי"ע נסתיע מדבריו מאחר שהוא מארי דאתרא ומנהגם ע"פ התקנו' דידיה לאפוקי אנו באתרא דידן ליכא סייעתא מדבריו וכו' ויתורין נמי איך יהיה דבריו הפך הרמב"ם ורבינו הטו"ר ולמאי דכתיבנא נחא: תדע דפסק מהרי"ע על פי התקנה דהא בסוף השאלה והתשובה בכתן שכתב תוס' לכלתו וכתב לה הרי הוא פועיקר והתכם הדין חייבו והוא חלקעליו וכתב דדוקא אם פללם עם הגדוניהא כמ"ש הרשב"ץ דמשם באר"ה דדבריו ע"פ התקנה דאל"ך מאי שנא דכפי הדין אית לן דאם התוספת קבלו עליו פועיקר אפילו נתארמלה גובה אותו פמנה ומאתים וכמו גדוניהא גופה אלא נדאי דדבריהם ע"פ התקנה בנויים וכך תקנו דוקא התוספת שפלל אותה עם הגדוניהא והיא גופה תקנה שהחזיר הגדוניהא ליורשי הפלה אם מתה בתוך ג"ש ולא מדינא דגמך' דלא נזכר מנהג זה בש"ס ובכלל התקנה תקנו אם פלל התוס' עם עיקר הגדוניהא: אלא דלכאורה נר"ל דיש גמגום בדברי מהרי"ע דמתחיל פתב דאם פלל התוס' עם הגדוניהא נעשה פגדוניהא ומקרי שילה וכו' מדוניהא בפלוגתיה עם התכם הפוסק משום דלא פללו עם הגדוניהא וכ"כ דסוף סוף וכו' שהרי לא פללו עם הגדוניהא וכו' ובסוף דבריו פתב דדוקא מה שהביאה מבית אביה ולא יותר דטעמו משום דתם לריק פתכם ולא שייך אלא במה שהביאה וכו' ולשון גדוניהא ולשון חזרה מוכיחין דדוקא מה שהביאה היא נוטלת לה להרויח וכו' ולפי טעם זה אפי' פלל עם הגדוניהא ומאי האי דקאמר שהרי לא פללו עם הגדוניהא ע"ש וצ"ע ולדבריו תקשה נמי גם התקנה שתקנו כף ולאפס הפנאי אין להאריך: ועוד שאלוגי בענין פתובת בנין דכרין והאשה השניה עדיין היא קיימת וגם צרת הבת אם יש לו לבן פתובת בנין דכרין מאחר דהאשה השניה וגם הבת קיימין אין לבן פתובת ב"ד עד לאחר מיתה או יש לו אפילו קודם מיתה או אין לו אפילו קודם מיתה דדוקא שמתו שניהם בחייו: וראיתי לרבינו הטו"ר שכתב בסי' קי"א ונ"ל וכאשר הדין וכו' פן הדין אם מתה אחת בחייו והשניה קיימת וכו' אם יש שם פדי שני פתובות בני הראשונה נוטלים פתובת אדם והשניה נוטלת פתובתה וכו' יע"ש.

וכתב עוד יש מן הגאונים שכתבו שאם השניה קיימת אין בני הראשונה נוטלין פתובת אדם וא"א הרא"ש ז"ל פתב פסברא ראשונה יע"ש. הנה מבואר מדברי רבינו הטו"ר וילדעת אביו ז"ל דיש לבני הראשונה פתובת בנין דכרין אע"פ דעדיין השניה קיימת וכ"כ מרן ז"ל בקצור יע"ש.

מתה אחת בחייו ואחת קיימת דינם פדין מתה אחת בחייו ואחת לאחת מותו ע"כ יעי"ש: הרי מפונש דין פשוט דאפי' עדיין שניה קיימת יש לבני הראשונה כתוב"ד ודלא פיש מן הגאונים שכתבו דכל עוד שהשניה קיימת אין לבני הראשונה כתוב"ד משום דלא ליתו לאנצויי דלדעת רבינו הטו"ר ואביו ומרן ז"ל לא חיישינו לדבר זה: אלא שעדיין ד' הדוחה נטויה לומר דדוקא באשה שתבעה פתובתה.

אבל אם הוא כנ"ד שהאשה יושבת על נכסי בעלה עדיין אנחנו אומרים אין לבני הראשונה פתוב' בנין דכרין דנכסי הבעל משועבדין למזון האשה כמ"ש מרן עצמו דמזון האשה קודם לכתוב"ד ואין לבני הראשונה פתובת בנין דכרין עד שתבע השניה

פְּתוּבָתָהּ אֵלֶּא שְׁמִדְבָרֵי רַבִּינוּ הַטּוֹר ו"ל שְׁפָתָב וְאִם יֵשׁ שְׁמֵי פְתוּבוֹת בְּנֵי הָרֵאשׁוּנָה נוֹטְלִין פְּתוּבָת אִמֵּן וְהַשְׁנִיָּה נוֹטְלָת פְּתוּבָתָהּ וְכוּ' מִשְׁמַע דְּיֵשׁ לְבָנֵי הָרֵאשׁוּנָה דִּין קְדִימָה אַע"פ שֶׁהַשְׁנִיָּה לֹא תִבְעָה פְתוּבָתָהּ מִדְּהַקְדָּיִם בְּנֵי הָרֵאשׁוּנָה לְשָׁנִיָּה עֵתָהּ וְשִׁנְיָה מִכָּל בְּבֵי דְלַעִיל שְׁהַקְדָּיִם בָּהֶם בְּנֵי הַב' לְבָנֵי הָרֵאשׁוּנָה: אֵלֶּא שְׁאִין זֶה מְוַכְרַח דְּאִפְשָׁר דְּבָא לְאִפּוּקֵי מִסְבַּרְת הַגְּאוּנִים פְּדֻכְתִּיבָנָא וְלֹא לַעֲנִין קְדִימָה: אֵלֶּא דְיֵשׁ לְחַלְק דְּמֵאֵי דְקֶאֱמַר מְרוֹן דְּמִזוֹן הָאִשָּׁה קוֹדְמִין לְכַתְּוֵבַת בְּנִין דְּכָרִין הֵיכָא שְׁהַנְּכָסִים מוּעָטִין דְּאֵי מַגְבִּינֵן כְּתוּב"ד לְבָנֵי הָרֵאשׁוּנָה נִשְׁאַרָה הַשְׁנִיָּה בְּלֹא מְזוֹנוֹת וּבְלֹא פְתוּבָה אֲבָל בְּנִכְסִין מְרוּבִין דִּיכּוּל לְקַנְיִים שְׁתִּיבָהּ לֹא אֶמְרִינֵן דְּאִין לְבָנֵי הָרֵאשׁוּנָה כְּתוּב"ד עַד שְׁתַּגְּבָה הַשְׁנִיָּה וְתִתְבַּע פְּתוּבָתָהּ כְּב"ד אוֹ עַד שְׁתַּמּוּת וְדָבָר זֶה מְפֻנָּשׁ בְּדְבָרֵי מוֹרֵם סִי' צ"ג סע"ד ו"ל וּבְמָקוֹם שְׁאֵלְמָנָה דוּחָה הַבְּנוֹת מוֹצִיאִין לְאֵלְמָנָה מִזוֹן עַד זְמַן שְׁאוּמְדִין ב"ד שְׁרֵאוּיָה לְהַחְיוֹת אִם יִלְדָה וְאִם זָקְנָה וְכוּ' יע"ש.

וְכֹן פְּתַב מְרוֹן סִי' קי"ב סִי"א ו"ל אֲבָל אִם אִין בְּנִכְסִים שְׁהַנִּיחַ אֵלֶּא פְּחוֹת מְזָה מוֹצִיאִין מֵהֶם מְזוֹנוֹת לְבָנוֹת וְכוּ' וְנוֹתְנִין הַשְּׁאָר לְבָנִים וְכוּ' יע"ש. וְגַם בְּנְדוּ"ד אֶמְרִינֵן כֵּן וְאִמְאֵי מְעַנִּים דִּינוֹ וְאֶמְרִינֵן לִיָּה עַד שְׁתַּגְּבָה הָאֵלְמָנָה וְכוּ"ש בְּמָקוֹם דְּמֵטִי לִיָּה פְּסִידָא כְּנ"ד שְׁיֵשׁ לוֹ עוֹד אַחִים וְהֵם נִיזוּנִין מְנִכְסֵי אֲבִיהֶם וּבְאַרְיִכוֹת הַזְּמַן מִתְמַעְטִין הַנְּכָסִים וְיִפְסִיד דְּמְזוֹנוֹת הַבְּנִים אִינֵן דוּחִין כְּתוּב"ד וְיֵמְטִי לִיָּה פְּסִידָא בְּהַמְתָּנָה דְּלֹאֲחַר זְמַן: וְגַם בְּסְפָרִים וּבְמִנְהֶגֵי רַבְּנֵי אֲרָגִיל יע"א לֹא נִזְכָּר דְּבָר זֶה שְׁיִמְתִּין עַד וְכוּ' אֵלֶּא אִית לְהוּ כְּפִסְק מְרוֹן וְהַקּוֹדְמִין לוֹ דְּלֹא יִמְנַע מִלְּהַזְכִּיר דְּבָר זֶה בְּמִנְהֶגֵי מְהַר"י עֵינִיאֵשׁ ו"ל וְהַקּוֹדְמִים לוֹ אִם יֵשׁ לְהֶם שְׁיִנוּי בְּדְבָר זֶה הַפֶּה דְּבָרֵי מְרוֹן וְהַקּוֹדְמִין לוֹ: וְרֵאִיתִי לְהַרְשֵׁב"ש ו"ל שְׁפָתָב בְּשֵׁאלָה תר"ח ו"ל.

וְאִפִּי לְסְבַרְת הַרְמַב"ן ו"ל שְׁאֶמַר שְׁאִפִּילוֹ לֹא מֵתָה אֵלֶּא אַחַת בְּחַיָּו וְכוּ' צָרִיף שְׁתַּהֲנֶה הָאֲחַת נִשְׁוֹאָה עִמּוֹ בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ וּבָאָה לְקַבֵּל פְּתוּבָתָהּ אַחַר מִיתָתוֹ וְכוּ' אִין מְדָבְרֵי קְדָשׁוֹ רָאָיָה לְנְדוּ"ד דְּמֵאֵי דְכָתַב וּבָאָה לְתַבְּנֹעַ דָּאִם לֹא תִבְעָה לֹא וְכוּ' הֵינּוּ בְּנִכְסִים מוּעָטִים וְדְבָרֵי מְכּוּוּנִים פְּדָבְרֵי מְרוֹן דָּאִם הֵיא עִיכּוּבָא לֹא יִמְנַע מִמוּהַר"י עֵינִיאֵשׁ לְכַתּוּב דְּבָר זֶה בְּסְפָרוֹ וְגַם הַסְּבָרָא מְבַטְלָת דְּבָר זֶה דְּאִמְאֵי לֹא מֵאַחַר דְּהַנְּכָסִים מְרוּבִים וְאִי חֵיִיִּשִׁינֵן לְאִשְׁתְּדוּף נְכָסֵי זֶה אִינוּ כְּמוֹ שְׁהוּכַחְנוּ לַעִיל מְדָבְרֵי מְרוֹן וּמוֹרֵם בְּעִנְיָן הָאִשָּׁה וְהַבְּנוֹת שְׁמוֹצִיאִין לְהֶם וְלֹא חֲשָׁשׁוּ שְׁמָא אִשְׁתְּדוּף וְתַשְׁאָר הָאִשָּׁה וְהַבַּת בְּלֹא מְזוּנֵי דְכָכָל דְּבָר אֲזַלִּינֵן בְּתַר הַשְּׁתָא וְצ"ש וְצ"ע: הַלְכוֹת גִּירוּשִׁין פֶּרֶק שְׁשִׁי ה"א הַשְּׁלִיחַ שְׁעוֹשֶׂה הָאִשָּׁה לְקַבֵּל לָהּ גִּיטָה מִיַּד בְּעֵלָה הוּא הַנְּקָרָא שְׁלִיחַ קַבְלָה וּמִשְׁיַגִּיעַ הַגִּט לִיד שְׁלוּחָה תַתְּגַרֵּשׁ כְּאִילוֹ הַגִּיעַ לִידָהּ וְכוּ' וְעֵינֵן בַּה"ה וְכוּ"מ.

אִירַע מְעַשֶׂה כְּאִשָּׁה אַחַת שְׁהִלְךָ בְּעֵלָה לְאַרְץ מְרַחֲקִים בְּמַעְרַב הַפְּנִימִי וְנִשְׂאָ שֵׁם אִשָּׁה אַחֲרַת וְנִתְיַשֵּׁב שֵׁם וְהַנִּיחַ לְאִשְׁתּוֹ הַנִּזְכָּר שְׁהִיָּה הָכָא בְּמַח"ק זֶה יוֹשְׁבַת גְּלִמּוּדָה עֲגוּנָה זֶה כְּמָה שְׁנִים עֲשָׂרָה שְׁנִים וְיוֹתֵר וְשִׁלְחָנוּ כְּמָה וְכְמָה אַגְרוֹת לְפָחוֹת הַבַּעַל הַנִּזְכָּר כְּדִי לְפֻטְרָהּ בְּגִט פֶּשֶׁר וְאִין קוּל וְאִין עוֹנָה לְפִי שְׁרָצוֹנוֹ לְהַנִּיחָה אֵלְמָנוֹת חַיּוֹת שְׁכוּחָה וְגִלְמוּדָה עַד יוֹם מוֹתָהּ וּלְבִסּוּף אַחַר שְׁרָאָתָה צְרָתָהּ כָּאִן הִיָּה וְכָאֵן נִמְצָא ת"ח אַחַד מִתּוֹשְׁבֵי עָרֵי מַעְרַב שְׁעַקְרֵדִירְתוֹ מִשֵּׁם וְנִתְיַשֵּׁב בְּכָאֵן וְהִלְכָה הָאִשָּׁה הַנִּזְכָּרָת אֲצִלוֹ וּפְתִיחָה אוֹתוֹ שְׁיִשְׁלַח עַל יְדוֹ שֵׁם לַעִיר בְּעֵלָה הַנִּזְכָּר לְב"ד וְיַחֲדִי הַקְּהָל לְכוּף הַבַּעַל לְפֻטְרָהּ בְּגִט

כָּשֶׁר וְנִתְרַצָּה לָהּ בְּעֵינֵי שְׂמִינָתָהּ מִכָּאֵן שְׁלִיחַ קַבְלָהּ שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּמִקוֹם הַבַּעַל וְכָתַב לוֹ הַרְשָׁאָה כְּדִחוּי שְׂמִינָתָהּ פ' שְׁלִיחַ קַבְלָהּ וְהַגִּיעָה הַהֲרַשָּׁאָה לִיד בֵּית דִּין וְשָׁלְחוּ אַחֲרָיו וְאַחַר עֲמַל וְטוֹרַח וּפְטוּטֵי מְלִין וּפְיוֹסִין בְּרָצִי כֶסֶף עַד שֶׁאָמַר לָהֶם רוֹצָה אָנִי בְרַם אָנִי נוֹתֵן הַגָּט לְשְׁלִיחַ ע"ת שָׂאֵם לֹא בָּאֵתִי מֵעַכְשָׁיו עַד ד' חֲדָשִׁים בְּתַנְאֵי כְּפוּל וְכָתְבוּ בִי"ד קב"ע שְׁנִתְגַּרְשָׁה עַל יְדֵי שְׁלִיחַ הַקַּבְלָהּ שְׂמִינָתָהּ הָאִשָּׁה וְאָמְרוּ בַקב"ע שְׁנִתְקַיְיָמָה הַהֲרַשָּׁאָה כְּדִחוּי וְכָתְבוּ שְׁנִתְּנוּ הַגָּט בְּלֹא שׁוּם תַּנְאֵי כ"א עַל תַּנְאֵי אִם לֹא יָבוֹא כִנּוּז וְנִתְעַפְּכָה קב"ע עַד שֶׁעָבַר הַזְּמַן הַגִּזְכָּר וְשָׁלְחוּהָ לַמַּחֲק"ז וְשִׁמְחָהּ הָאִשָּׁה הַגִּזְכָּרֶת שֶׁהוֹתֵרָה מִכְּבָלֵי הָעֵיגוֹן אֲלֵא שְׁנִתְעַפְּכָה שִׁמְחָתָהּ לְתוֹגָה שֶׁהִב"ד שָׁהִיו יוֹשְׁבִים עַל פְּסֵא הַהוֹרָאָה בְּזִמְן הַהוּא אָמְרוּ לָהּ שֶׁעֲדוּן הִיא אֲסוּרָה בְּכַבְלֵי הָעֵיגוֹן מִטַּעַם שְׁנִתְגַּרְשָׁה ע"י ש"ה ק וּבְתַנְאֵי נִיְהִי כְּבוֹאָה אֶל בֵּית מִדְרָשְׁנוּ בּוֹכָה וּמַכְכָּה וּבִקְשָׁה מִמֶּנִּי הִישׁ מְזוֹר לְמַכְתָּהּ וְכִשְׂרָאִיתִי בְּעֵלְבוֹן הָאִשָּׁה הַגִּזְכָּר' יוֹשְׁבֵת גְּלַמּוּדָה נִכְמְרוּ רַחֲמֵי וְאָמַרְתִּי לַעֲמוֹד עַל אִמַת"ת הָעֵינֵי לַעֲיִן בְּדִינָה וְנָה הַחֲלִי בַס"ד: אִיתָא בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ הַטוֹר סִימָן קמ"ה וְנ"ל שְׁלִיחַ קַבְלָהּ צָרִיף שֶׁטַר הַרְשָׁאָה וְנִחְתְּמוּ בּו' ב' עַדִי וְצָרִיף שִׁיְהִיו יְדוּעִים וְכו' וְאָף אִם יִקְיָמוּהוּ בַהֲנַפֵּק צָרִיף שֶׁתְּהִיו חֲתִימוֹת הַדִּינִים נִיְכָרוֹת וְיִדוּעוֹת לְכַנֵּי מְקוֹם הַגְּתִינָה וְכו' וְלֹא יִטִּיל בּו' שׁוּם תַּנְאֵי וְהַדִּינִים יִכָּתְבוּ עֲדוּתָם וְכו' וְגַם הַבַּעַל יִכְתוּב תַּחַת הַחֲתִימוֹת כָּף וְכו' ע"כ.

הוֹסִיף רַבִּינוּ הַטוֹר וְאָמַר וְנ"ל מִדְּבַרֵי הָרִי"ף הִנֵּה הַפְּלִיג לְהַחֲמִיר וְאַחַר כָּל זֶה כָּתַב וְהִנֵּה פִי דִין ש"ק אָבֵל נְכוֹן שֶׁלֹּא תַעֲשֶׂה אִשָּׁה שְׁלִיחַ לְקַבְלָהּ וְכו' פִי בְּרוּב פְּעֻמִּים אֵינּוּ מְצוּי שִׁיְהִיו שְׁלֵשָׁה בְּנֵי אָדָם יְדוּעִים וְנִחְתִּי נִיְכָרֶת בְּמִקוֹם כְּתִיבַת הַגָּט וְעֲדִים וְשִׁפְרוּ חֲתִימַת כָּל שְׁלֵשָׁה דִינִים.

וְצָרִיף שְׁלֵשָׁה דִינִים שֶׁהֵם בְּשַׁעַת גְּתִינָה שִׁפְרוּ חֲתִימוֹת שֶׁחֲתְמוּ בְּשֶׁטַר שֶׁעֲשִׂתָהּ אוֹתוֹ ש"ק וְלֹא סָגִי בְּחֲתִימוֹת שִׁיְקִי' מַעִיר לְעִיר דְּשָׂמָא לֹא יִפְרוּ חֲתִימָה מִכּוֹלָם וְצָרִיף לְקִינִים כָּל הַשְּׁלֵשָׁה בַּגָּט וְכו' יע"ש: וּפְנִיתִי וְרִאִיתִי בְּדַבְרֵי מְרֹן בְּקִצָּר דְּאַפְסִיק' הִלְכַת' כְּנוֹתִיָּה אִם ס"ל כְּסִבְרַת הַר"ף אוֹ לֹא וְרִאִיתִי שֶׁפֶסֶק בְּסִימָן ק"מ ס"ג וְנ"ל הָאִשָּׁה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבְלָהּ וְהִיא מִתְגַּרְשֶׁת בְּקַבְלָתוֹ מִיָּד וְכו' וּבְסִי' קמ"ז ס"ח כָּתַב כְּשֶׁהִיא עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ קַבְלָהּ צָרִיכָה לַעֲשׂוֹתוֹ בְּפָנֵי ב' עֲדִים וְכו' וּבְסַעֲרֵי כ"ז כָּתַב וְנ"ל עַל שֶׁטַר שְׁלִיחוֹת קַבְלָהּ יִחְתְּמוּ ב' עֲדִים וְצָרִיף שִׁיְהִיו בְּנֵי אָדָם יְדוּעִים שֶׁתְּהִיָּה חֲתִימוֹ נִיְכָרֶת וְאִם יִקְיָמוּהוּ בַהֲנַפֵּק צָרִיף שִׁיְהִיו חֲתִימֵי הַדִּינִים נִיְכָרוֹת וְיִדוּעוֹת וְכו' וּבְסַעֲרֵי כ"ט כָּתַב בְּשַׁעַת גְּתִינַת הַגָּט וְכו' וְיִפְרוּ חֲתִימוֹת הַהֲרַשָּׁאָה וְכו' וַיֵּשׁ מִי שֶׁאָמַר שֶׁלֹּא יִטִּיל בּו' שׁוּם תַּנְאֵי וְכו' וְהַדִּינִים יִכָּתְבוּ עֲדוּתָם ע"כ: נִרְאָה פְּשוּט דְּדַעַת מְרֹן ו"ל הוּא הַפָּךְ גְּזִירַת הַר"ף שֶׁהִבִּיא רַבִּינוּ הַטוֹר שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת שׁוּם ש"ק דְּבַהֲדִינֵי פֶסֶק דְּעוֹשִׁין ש"ק וְהִבִּיא תַחֲלִי דְּבָרָיו דְּעוֹשִׁין שְׁלִיחַ קַבְלָהּ וְחוֹמְרַת סו"ד דְּגִזְרַת אֲנָמֵר שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת שׁוּם שְׁלִיחַ קַבְלָהּ הַשְּׂמִיטָה מִסְפָּרוֹ דָּאֵין כָּף דַּעְתּוֹ.

גַּם נִרְאָה מִדְּבַרֵי שְׁכָתַב שִׁיְהִיו חֲתִימוֹת הַדִּינִים נִיְכָרוֹת וְכו' וְלֹא כָּתַב מְכוּלָם כַּמ"ש הַר"ף בַּסו"ד נִרְאָה דְּדַעְתּוֹ הִיא דָּאֵין צָרִיף לְהַפִּיר חֲתִימוֹת כּוֹלָם אֲלֵא בְּשָׁנִים סָגִי כְּדִקִּי"ל בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת וְהָרָאָה דְּהוּא גּוֹפִיָּה הַשִּׁיג עַל הַר"ף בַּס' ב"י שֶׁהִדִּין אֵינּוּ כֵּן דְּשָׁלְשָׁה הַחֲתוּ בְּשֶׁטַר כְּשִׁיְקִינִים ב' מֵהֶם סָגִי כְּדִאִיתָא בַּפ"ב דְּכְתוּבוֹת וְכו' יע"ש.

וּלְכָף סֵתָם דְּבָרָיו בְּקִצָּר וְכָתַב חֲתִימוֹת דִּינִים סֵתָם אֲלֵא דְרִאִיתִי לְהַב"ש שֶׁהִבִּיא מִשָּׁם הַלְבוּשׁ וְדַרְיָשָׁה וּב"ח דְּבַגָּט מְח"מ בַּעִי' הַקִּיּוּם לְכוּלָם עֵינֵן סִי' קמ"א ס"ק ל"ח וְתַמְיָהּ

לי על הב"ש איך הביא דבריהם ע"ד מְרֹן והוא מִיאָן בְּדָבָר זֶה בְּסִפְרוֹ בב"י וְאֶפְשָׁר דִּהְתָּם שֶׁהַשֵּׁיג עַל הַר"ף הוּא עַל מַה דְקָאָמַר בְּלִשׁוֹנוֹ דְקִיּוּם שְׁטָרוֹת בְּשִׁלְשָׁה דְמִשְׁמַע דְכָף הוּא הַדִּין אֲבָל עַל מַאי דְקָאָמַר וְצָרִיךְ לְקַיֵּים כָּל הַג' בְּגַט יוּדָה לֹא מִשׁוּם חֲנוּמְרַת הַגָּט כְּמוֹ שֶׁאָמַר הָרֵב ב"ש מִשֵּׁם הַרְבָּנִים הַנּוֹז' מִשׁוּם חוּמְרָא: הָרֵי מְפֹרָשׁ בְּדָבָרֵי מְרֹן דְעוֹשִׁין ש"ק אִפִּי לְכַתְחִי וְלֹא חָשַׁשׁ לִס' הַר"ף דִּהִיא סְבָרָא יַחֲדָאָה גַם פִּי בְלִשׁוֹנוֹ הִזְהֵב דִּיכּוֹלִים לְקַיֵּים שְׁטַר הַרְשָׁאָה בְּהִנָּפֵק אִף עַל פִּי שֶׁהַדְּיָיִנִּים שְׂיִוְשָׁבִים בְּשַׁעַת נְתִינַת הַגָּט אֵינָם מְפִירִין חֲתִימוֹת עַדִּי הַהַרְשָׁאָה יְכוֹלִים לְהַכְיָרָם ע"י עַדִּי הַקִּיּוּם כְּשֶׁמְפִירִין חֲתִימ' וְזֶה אִפִּי גַם מַה שֶׁאָמַר מְרֹן יע"ש שֶׁאֵין לְהַטִּיל שׁוּם תְּנָאי הֵינּוּ לְכַתְּוֹב וְכֵן מוֹכַח מִלִּשׁוֹנוֹ דְנִקְטָה הָאִי לִישָׁנָא שֶׁאֵין לְהַטִּיל שׁוּם תְּנָאי הֵינּוּ לְכַתְחִי מִשְׁמַעוֹתוֹ.

וְעוֹד דְזִיל בְּתַר טַעְמָא מִשׁוּם חָשַׁשׁ שְׁמָא תַדְעָה בְּנְתִינַת הַגָּט וְלֹא תַדְעָה בְּתִנְיָא דְטַעְמוֹ מִשׁוּם חָשַׁשׁ וְהוּא לְכַתְחִי אֲבָל אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מַעֲשֵׂה וְנִתְקַיֵּים הַתְּנָאי אֵין פּוֹסְלִין הַגָּט לְמַפְרָע וּבְפָרְט בְּמָקוֹם עֵיגוּנָא דְאַתְתָּה' דְדָבָר זֶה הוּא זָר מְאֹד וְאֵין הַדְּעָת סוֹבְלָתוֹ וְלִדְעָתִי דְבָר פְּשוּט דְגַם הָרִי"ף יוּדָה דְאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מַעֲשֵׂה הַגָּט כְּשֶׁר וּמְגוֹרְשָׁת עַל יְדֵי ש"ק מְדַנְקָט בְּלִשׁוֹנוֹ הִזְהֵב אֲבָל נִכּוֹן שֶׁלֹּא תַעֲשֵׂה הָאִשָּׁה ש"ק דְבִשְׁבִי הַנִּכּוֹן אֵין מְבַטְלִין הַגָּט אַחַר מַעֲשֵׂה וּבְפָרְט בְּמָקוֹם עֵיגוּנָא דְאַתְתָּה דְנִדְאִי יוּדָה הַר"ף דְלְכַתְחִי ש"ק דְבְּמָקוֹם עֵיגוּנָא לְכַתְחִי הָיִי בְּדִיעְבַד וְכֵן לַעֲנִין הַתְּנָאי יוּדָה דְאֵין אַחַר מַעֲשֵׂה כְּלוּם דְטַעְמוֹ מִשׁוּם חָשַׁשׁ וְעוֹד דְבְּמָקוֹם עֵיגוּנָא לֹא דִיבַר הַר"ף.

דְמַצִּינּוּ בְּכָל הַפּוֹסְקִים בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת שֶׁהִתְמַרְרוּ בְּגַט וּמ"מ הַקִּילוּ בְּמָקוֹם עֵיגוּנָא דְאַתְתָּה וְזֶה דְבָר בְּרוּר וְלְמַפְרָסְמוֹת אֵינָם צָרִיכוֹת רְאָיָה: וְעוֹד טַעַם לְדָבָר שֶׁדְבָרֵי מְרֹן דְפָסַק יֵשׁ מִי שֶׁאֹמֵר שֶׁאֵין לְהַטִּיל שׁוּם תְּנָאי בְּש"ק דְבָרֵינוּ הוּא לְכַתְחִילָה אֲבָל בְּדִיעְבַד מְגוֹרְשָׁת וּמכ"ש בְּמָקוֹם עֵיגוּן דִּהִיא כָּל עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה כְּלוּם הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש אֵית לְהוּ יְכוֹלָה אִשָּׁה לַעֲשׂוֹת ש"ק לְכַתְחִי וְאִפִּי בְּתִנְיָא וְלֹא חֲיִינְשֵׁי לְהָאִי חָשַׁשׁ שֶׁל הַר"ף כַּמ"ש הַרְמַב"ם בְּרִישׁ פ"ו מַה"ג יע"ש וְכֵן הִיא דְעַת הָרָא"ש וְאִף ע"פ דְלֹא רְאִיתִי דְבָרֵינוּ מְפֹרָשִׁים מ"מ י"ל דְעַתוֹ מ"מ שֶׁרְבִינוּ הַטּוֹר רִישׁ סִימָן קמ"א הָאִשָּׁה יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטָה מִיַּד שְׁלִיחַ בְּעֵלָה וְכו' וּבְסִפְרֵי הַתְּרוּמָה כְּתוּב וְכו' וְא"א הָרָא"ש ז"ל כְּתוּב כְּסָבָרָא רִאשׁוֹנָה וְכו' יע"ש.

הָרֵי דְהָרָא"ש אֵית לִיהּ דִּיכּוֹלָה לַעֲשׂוֹת ש"ק אִפִּילוּ מִיַּד שְׁלִיחַ בְּעֵלָה וּמכ"ש מִיַּדוֹ וְאֵין הַסְבָּרָא נוֹתַנָת דְמְרֹן פְּלִיג אַכְּוֹלָהוּ לְפִנּוּסְלוֹ בְּדִיעְבַד וְאִפִּילוּ בְּמָקוֹם עֵיגוּן וְתַשְׁאָר עֵיגוּנָה דְנִדְאִי לֹא קָאָמַר לָהּ מְרֹן אֲלֵא לְהַחְמִיר עָלֶיהּ לְכַתְחִילָה דְנִקְאָ וְלֹא בְּדִיעְבַד וּמְכַל שְׁכֹן בְּדִיעְבַד וּבְמָקוֹם עֵיגוּן וּמְדַסְתְּמוּ דְבָרֵיהֶם הַרְמַב"ם וְהָרִי"ף וְהָרָא"ש דְבָרֵיהֶם פְּשוּט דְאֵית לְהוּ דְאִפִּילוּ עַל תְּנָאי לִית לָן בִּיָּה דְאֵם לֹא כֵן הֵנָּה לְהוּ לְפָרֵשׁ: וְכֵן רְאִיתִי לְמְרֹן בְּהַדְּאִשָּׁה יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְכו' דְבָרָאשׁ הַסִּימָן סָתָם לָן דְאִשָּׁה יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטָה מִיַּד שְׁלִיחַ בְּעֵלָה וְאַחַר מִכֵּן כְּתוּב בְּשֵׁם י"א שֶׁאֵין הָאִשָּׁה יְכוֹלָה וְכו' וְהָתָם מְכַרְח אַתְּהָ לּוֹמֵר דְמַאי שֶׁהִבִּיא סְבָרַת י"א הוּא בָּא לְהַחְמִיר לְכַתְחִיל' אֲבָל בְּדִיעְבַד מַה שֶׁעָשְׂתָה עָשׂוּי דַּל"כ אִמַּאי הִבִּיא סְבָרָא קְמִיִּתָא בְּסִתְמָא דִּיכּוֹלָה לַעֲשׂוֹת דְהָכִי קו"ל דְדַעַת מְרֹן בְּהַבָּאָת י"א הוּא לְסִמְנוֹד עָלֵיהֶם אִם כְּבָר נַעֲשָׂה הַדְּבָר וּמְכַל שְׁכֹן הֵיכָא דְנַעֲשָׂה הַדְּבָר דִּישׁ לְסִמְנוֹד אַסְתָּם וְעוֹד דְדוֹחַק לּוֹמֵר דְמְרֹן פָּסַק הֵיפָּךְ עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה דְנִדְאִי לֹא נִקְטָה לָהּ אֲלֵא מִשׁוּם

חומרת הגט והיינו לכתחיל דוקא: ומזה יש ללמוד לנ"ד דדעת מרן שיהביא יש מי שאומר שאין להטיל שום תנאי וכו' היינו משום חומרת הגט והיינו לכתחיל.

ועוד דדבר זה אינו דינא דגמרא אלא דרבנינו פריץ חידוש דין זה מסבא משום חששא ואין לה בו אלא חידושו דוקא לכתחילה מאחר דאינו מדינא דגמרא כמ"ש מרן בסי' קכ"א סי"ח דצריה הגט להיות מעונה ואם לאו י"א שהוא פסול וכו' יעיין שם.

וכתב עליו מור"ם ונ"ל דבמקום עיגון אין להחמיר וכו' יע"ש. וכתב עליו הרב ח"מ ס"ק ל"ו וב"ש פשוט הוא מאחר דדינא דש"ס בכתיב' הגט אפילו ע"ד שייכול להודיף וכו' יע"ש.

נראה דדעתם הוא דבדבר שאינו מדינא דגמרא אינו מעכב בדיעבד או במקום עיגון ומכ"ש בשניהם ואפילו הפיסו' בגוף הגט ומכ"ש בנ"ד דהגט פשר אלא משום דאיכא חששא בדבר ונסתלקה החששא דודאי אינו מעכב בדיעבד ובמקום עיגון: וכן ראיתי להרב שער אפרים שאלה ק"ט שכתב על גט אחד שנמצא בו כמה קלקולים ושנויים בין הגט להרשאה והתיר במקום עיגון יע"ש: וכן ראיתי להרב הלבבוש ז"ל שכתב על דברי מורם סוף סימן קכ"ה וז"ל.

וי"א דאין להפריד האותיות וכו' ויש מקילין וכו' לתמן קודם שיח' העדים כשפעל מצוה לתמן ע"כ. וכתב הלבבוש ונתן טעם לדבר אע"ג דעדי מסירה פירתי מ"מ פיון שפבר חתמו העדים הסופר נסתלק וכו' ולא יתקנו עוד בד"א כשיכולי' לכתוב אחר וכו' אבל במקום שיש חשש עיגון פגון שפא מארץ רחוקה ואין שירות מצוינות להביא אחר אין לפוסלו יע"ש.

וכן כתב הח"מ סק"ט אבל הרא"ש בתשובה וכו' פתב דבוקי' האותיות פסולין בארצנו וכו' אבל במקום עיגון שפא מארץ רחוקה וכו' לא הייתי פוסלו וכו' וכתב עליו הח"מ משמע אפי' לאחר חתימה ואפילו שאין הבעל פאן הנה מכשירו וכו' יע"ש ועיין ב"ש שם: הרי מוכח מדברי הרא"ש ז"ל ומדברי בעל הלבבושי' וח"מ וב"ש דבדבר שאין איסורו מדינא דגמרא אלא חומרא בעלמא שהחמירו הפוסקי' אחריהם אע"פ שפסקה מורם וה"ה מרן לא פסקוה אלא לכתחיל משום חומרת הגט אבל במקום עיגון או בדיעבד אין בה עיפוב: ומכ"ש בנ"ד דפסק מורם בו י"א שנכון להחמיר שלא לגרש על ידי ש"ק קלל וכו' דפירש.

דבריו דטוב הדבר משום חומרא דבדיעבד אינו מעכב ומכל שפן במקום עיגון וכן לענין תנאי דפסק מרן יש מי שאמר וכו' ונקט בלישניה ימ"ש וכו' דכונתו לומר דלסבא קמייטא ליכא עיפובא אבל ימ"ש שאין וכו' והיא סבא יחידאה דודאי אינו לעיפובא וזה דבר פשוט לדעתי ולא פתבתי אלא לאפוקי מדעת בית דין שהיו בימים ההם שפסקו להח' ורצו לעגן האשה הקוש'ית הנזכרת אחר שנתעגנה זה כמה שנים ורצו להוסיף לה מדיליייהו הי"בע: גם מה שטענו הדיינים דיש לבטל הגט מטעם דלא פתבו בקבלת העדות ששלחו הבית דין מהתם להכא והעידו בה שהשליח שמינתה האשה הנזכרת קבל הגט מיד בעלה ונתגרשה כדת משה וכו' לא פתבו בה שנתקיימו להם החתי' באחד מדרכי הקיום וצ"ל בה שהם עצמם בי"ד שהיו בשעת נתינת הגט הם קיימו שטר שליחות ולא

ע"י אחרוני: ואנכי נפלאתי ע"ד במאי דקאמרי שהם עצמם מקיימים וכו' והוא הפך דברי מרן דכתב ואפילו אם יקיימו בהנפק צריף שיהיו חתימת הדיינים נכרות וידועות וכו' הרי דאין צריף הם עצמם לקיים חתימת העדים דשטר שליחות אלא יתקיים בהנפק וצריף להכיר חתימת הדיינים פולם.

גם מה שטענו דלא פתבו בשטר שליחו שנתקני' להם וכו' לדעתו אינו צריף תדע דענין תחזינה מישרים בהעת' שטר קב"ע שהוא בספר רבינו הטור וכן לשון שהובא בהגהות מימוניות וכן שטר קב"ע שהובא במרדכי לא הוזכר בהם שכתבו בק"ע שנתקנים להם חתימות שטר שליחו וכו' ואם באמת פדבריהם שצריף להזכיר בקב"ע ואם לא הזכירו אמרינו מסתמא לא נתקנים וטעו הו"ל לרובנו לקבוע לשון זה בשטר קב"ע אלא נדאי לא חיישינו לדבר זה דנדאי נתקנים להם ולא חיישינו לבית דין דין טועים.

ואם תאמר דחיישינו לבית דין דאינם בקיאים בדינא ולדעתם הוא דלא בעי קיום. דמסתמא לא אמרינו פן אלא אם ראינו שום ריעותא בגט או בשטר אז אמרינו אתרע חזקת' אבל מסתמא אמרינו בקיאים ולטעות לא חיישינו ומכל שפן דדבר זה של הקיום כ"ע ידעי דשטר בעי קיום.

ואם תאמר דאינו יודעים דצריף להכיר שלשה חתימות ב"ד אם לא קיימוהו הם בעצמם ונתקנים להם ע"י הנפק ודילמא לא הפירו אלא ב' חתימות כמו קיום שאר שטרות ואנו בעינו בגט להכיר שלשה חתימות.

זה אינו מעכב דנוקא לכתחין בעי קיום ג' אבל בדיעבד ובמקום עיגון א"צ דהרי גדולה מזה פתב הרשב"ץ והביא דבריו הב"ש ס"ק ל"ח דבמקום עיגון מקילין אפילו בש"ק דקיום שטרות דרבנו יע"ש: נקיטנו מפל הגי מילי מעלייתא דכתי' שהאשה הקוש' הנזכ' שנתגרש' ע"י שליח קבלה ובתנאי גירושיה גירושין גמורין והרי היא מותרת לינשא כחפצה ורצונה ולית מאן דימחה בידה ונפש היפה תאכלנה והמוחה בה עתיד ליתן את הדין שגורם לה מכשול על ידו דכמה וכמה הקילו חז"ל בעיגונא דאתת' שלא יצאו בנות ישראל לתרבות רעה ומי שחותרו אמת ינחנו במעגלי צדק ויצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות אכ"ר: פירק י' הי"ד שליח שהביא וכו' וכן הנטען וכו' הרי זה לא ישאנה ע"כ ועיין בה"ה נשאלתי לאשר שאלוני בעניין איש יהודי מעיר גיבלטאר שיצא לחוץ ממחיצתו דת יהודית וחשקה נפשו בבת אלנכר לזנות עמה והיה עמה כמה שנים בדרך ארץ עקומה עד שהוליד ממנה בן וקברתואמו ואחר מכן נתנצנצה בה רוח קדושה והלכה ונתגיירה כדת גיורי' גמורה וחוזה עוד וחשקה נפשה באיש יהודי הנז' להיות לו לאשה בקדושין וכתובה כדת משה וישראל וגם הוא חשקה נפשו בה והלך וקדשה בפני עדים קדושין גמורים ורצה לקונסה לחופה והיה עכ"ב בדבר שלא לכנס אלא יגרש מפני שלא יאמרו וכו' ועכשיו נפשם לשאול הגיעה אם אמת בדברי המעפבים ויגרש או יכנס יורינו המור' לצדקה ושכמ"ה: תשובה דבר זה הגה פתח פתוח מצאתי בדברי הפוסקי' עמודי ההוראה ראשון לציון איתא בדברי רבינו הרמב"ם ז"ל וש"ס ערוף הוא ז"ל שליח שהביא גט מחוץ לא"י ואמר בפני נכתב ובפני נחתם הרי זה לא ישאנה שאנו חוששין שמא עיניו נתן בה וכן הנטען על השפחה ונתגיירה ועל הנכרית ונתגי' הרי זה לא ישאנה וכולן אם עברו ונשארו אין מוציאין מידם ע"כ וכן פסק

הרא"ש והביא דבריו רבינו הטו"ר בסימן קמ"א וז"ל וכל היכא דהתרו בו ועבר וכנס לא מקרי דיעבד ומפקי לה מיניה ע"כ.

מפלל דהיכא דלא התרו בו וכנס לא מפקינן לה מיניה ע"ש: וכן פסק רבינו הטו"ר בסוף סי' י"א וז"ל הנחשד משפחה ונכרית ונתגיירה וכו' לא יכנס ואם פנס לא יוציא ע"כ יע"ש וכן פסק מר"ן בשלחנו הטו"ר פלשונו ואם פנס לא יוציא ע"ש הרי דכולהו רבנותא עמודי ההוראה אית להו אם פנס לא יוציא: אמנם יש לדחות דמאי דקאמר אם פנס ל"י היינו פניסת החופה לא פניסת הקידושין שהכניס לרשותו ונאסרה לכל דאל"כ הול"ל ואם קידש לא יוציא ומכ"ש פנס ומכ"ש לרבינו הרמב"ם דנקט בלשונו הזהב ואם נשאת לשון נשואין איכא למימר ולא קדושין ומדדייק בלישניה וקאמר ונשאת ולא קאמר ואם פנס דמשתמע נמי פניסה לרשותו ע"י קדושין: וראיתי לה"ה שם שנסתפק בדבר זה וכתב וז"ל .

פ"י פניסה זו יש לומר דוקא נישואין ויש לומר אפילו קדושין בלבד ולמטה בסמוך יתבאר בדין שליח וז"ל שם למטה בד"ה וכולן אם עברו וכו' בירושלמי יש בזה גוססאות חלוקות האחת היא קידש אין אומרים לו שייכנס אלא שלא יכנס ואם פנס אין מוציאין מידו וזה הגוססא שכתב הרמב"ן וז"ל אבל הרשב"א וז"ל מצא גוססא אחת קידש פמי שהכניס אמרו לו שלא יכנס וכנס מוציאין מידו ופירש הוא וז"ל אמרו לו וכו' וכנס אחר התראה קונסין אותו ומוציאין אותה מידו ע"כ: נמצא לפי גוססת הרמב"ם קידש לאו פכנס ואמרי' לו אל תכ' והיא חומרא אבל אם עבר וכנס ממש לחופה לא קנסין ליה ואין מוציאין אותה מידו והיא קולא ופ"י אם עבר וכנס דקאמר לא קאי אקידש דרישא אלא אפילו קודם שקידש אם אמרו לו שלא יכנס וכנס אין מוציאין אותה מידו ומכ"ש אם קידש ואמרו לו שלא יכנס וכנס שלא יוציא והיא קולא ביותר או אפשר לומר דהא דקאמר ואם עבר וכנס לא יוציא קאי ארישא דקידש לאו פכנס אבל אם אמרו לו אל תכנס קודם שקידש ועבר וכנס מוציאין אותה מידו וצד זה הוא כמו גוססת הרשב"א והח"י שביניהם הוא לענין אם קידש דלדעת הרמב"ן אומרים לו אל תכנס ודלדעת הרשב"א אומרים לו פנס דקידש הרי הוא פכנס נמצא לגוססא דהרמב"ן איכא לפרש בה בתרי אנפי פדכתיבנא ולגוססא דהרשב"א דאם עבר וכנס יוציא היינו קודם שקידש והיא חומרא אבל אם קידש אומרים לו פנס והיא קולא נמצא להרשב"א קידש הרי הוא פכנס ומאי דקאמר בש"ס ואם פנס אל יוציא היינו קידש אלא דעדיין מידי ספיקא לא יצאנו אם הרמב"ם וז"ל אית ליה פנוסחת הרשב"א דהא דהא שהוא מבאר דבריו ומחפש באמתחותיו וירד לסוף דעתו איכא ספיקא קמיה כנז"ל.

ואחר החיפוש ראיתי למהרח"ש שכתב דלדעת מרן אית ליה דמאי דקאמר הרמב"ן ואם פנס לא יוציא קאי ארישא דקידש ועלה קאמר ואם פנס לא יוציא אבל אם מקודם שקידש אמרו לו אל תכנס וכנס מוציאין אותה מידו ומהרימ"ט פליג וס"ל דדעת הרמב"ן שאמר ואם פנס אל יוציא לא קאי ארישא ואפילו אם מקודם אמרו לו אל תכנס וכנס אל יוציא: אמנם אח"ה ראיתי לרבינו הרמב"ם בה"ב פ"ק י"א הלכה ל' וז"ל אשה שנשאת לשני אנשים ומתו לשלש לא תנשא ואם נשאת לא תצא ואפ"י נתקדשה וכנס ע"כ ע"ש: ומכאן מודעא רבא לאורייתא דרבינו אית ליה גם בנטען מן הנכרית

אית ליה קידוש פכנס פנוסחת הרשב"א כמו הכא ואתיא במכ"ש מקטלגית מתרי טעמי
חדא דלא קאמר בש"ס בקטלגית ואם פנס לא יוציא כמ"ש בנטען ואחרוני דלא קאמר
אלא לשלישי לא תנשא ותו לא ויכולני לומר מאחר דלא קאמר אלא לא תנשא ולא
קאמר ואם פנס לא יוציא בהנה פנונתו לומר דאפילו פנס ממש יוציא וקאמר רבינו
פירוש לא תנשא היינו לכתחילה אבל אם נשאת לא תצא וטעמו כמ"ש ה"ה דבהרבה
מקומות אומר לא תנשא ומפרש בש"ס ואם נשאת לא תצא והכא דכונתיהו ולא מלבד
זה אלא הוסיף עוד וקידוש פכנס ואם בעלמא אית ליה קידוש פכנס מניין ליה לרבינו
לומר פך דאם נשאת גופה לית ליה אלא מהנה אחרוני וקידוש פכנס מנ"ל אלא ודאי
דרבי אית ליה פנוסחת הרשב"א בירוש' דקידוש פכנס ואם נשאת לא תצא כמו אחרוני
דדינם שנה דלאו בני כפיה ניהו ובכולהו אמרינן ואם פנס לא יוציא ועוד דאתיא
במכ"ש משום דחמירא ספנתא מאיסורא ואם בקטלגית אית לו בקידוש פכנס וכ"ש בנטען
מן הנכרית דלית בה ספנתא אלא איסורא וגלה לנו רבינו דעתו בקטלגית ומפל שפן
בנטען: וכ"כ הרא"ש ז"ל והביא דבריו רבינו הטור סי' ט' וז"ל אשה שנשאת לשלש
כופין אותו להוציא דחמירא ספנתא מאיסורא וכ"כ הנ"י והרשב"א והביא דבריהם
הר"ב נמצא דקטלגית חמירא מהנטען וכופין לאפוקי אחרוני דלאו בני כפיה ניהו ואית
ליה לרבינו קידוש פכנס ומכ"ש בהנה ואע"פ דרבינו לית ליה כפיה בקטלגית מ"מ לא
גרע מהנה דאית ליה אם נשאת לא תצא: וכן ראיתי להר"מ שכתב שם וז"ל וכתב רבינו
שהקדושין פכניסה וכבר כתבתי בכיוצא בזה בפ"י מה"ג יע"ש: נראה דכוננתו לומר
כמ"ש דמשנהו להו אהדדי ואע"פ דלא הכריח שם דקידוש פכנס אלא מסופק בדבר מ"מ
פנונתו לומר בכיוצא בזה דאית לו בש"ס דקידוש פכנס כמ"ש רבינו והיא נוסחת הרשב"א
שכתב שם ואם באמת רבינו לית ליה פנוסחת הרשב"א אלא פנוסחת הרמב"ן מאי האי
דקאמר ה"ה וכבר כתבתי בכיוצא בזה דקידוש פכנס והיא סברת הרשב"א אלא ודאי
דאית ליה דרבינו ס"ל פנוסחת הרשב"א עכשיו שראו דבריו מפורשים בקטלגית:
איברא דראיתי להכ"מ שם בקטלגית שכתב וז"ל ורבינו עצמו כתב בתשו' שלאשה
קטלגית אין בו איסור אבל הוא מדוחק על צד הנתיחוש והפחד וכו' שינזקו בהם הגופות
החולשים וכו' ואע"פ שיש חכמים שסוברים שלא תנשא אומרים לה אם תמצאי מי
שיקדש אותה לא נתייבחהו לגרש והיו מערמין ומקדישין בפני ב"ע ואח"ך פותבין לה
בי"ד בתובה וכו' יע"ש: ולפי דברינו אלה נראה דקטלגית היא קולא מאחרוני ואין ללמוד
ממנה ולא קאמר רבינו קידוש פכנס אלא דוקא שם דהא אנו אמרינן לה בקום עשה מי
יקדישה לא נתייבחהו לגרש דלא מצינו קולא זו באחרוני: ונראה לי דדעת רבי' בחבורו
אינו בדעתו בתשו' ונדאי חזר בו דהא בתשובה קאמר אומרים לה אם תמצאי.

מי שיקדש אותה לא נתייבחהו לגרש משמע דאית ליה אפ"ל לכתחיל' והכא בחבורו פסק
ואם נשאת לא תצא משמע דוקא בדיעבד והוצרה ה"ה למת טעם לדבר משום דהרבה
מקומות אומר לא תנשא וקאמר בש"ס ואם פנס לא יוציא ואם דעת רבינו בחבורו כמ"ש
בתשובה מאי ראיה מיייתי מהרבה מקומו' דהתם דוקא בדיעבד והו"ל לומר דטעם רבינו
משום דקילא קטלגית דאינה אלא על צד הנתיחוש בעלמא אבל אחרוני איפא איסור ודאי.

נמצא דדעת רבינו וכן דעת ה"ה אית להו פנוסחת הרשב"א דקידוש הרי הוא פכנס ואם
קידוש כנדו"ד לא יוציא ואמרינן ליה לך וכנס: וכן היא דעת הרא"ש ורבינו הטור ומרן

דאית להו פֿנוֹסח' הַרְשֵׁב"א דְקִידָשׁ הָרִי הוּא פְּכֻס הוּא מְדַמְצִינוּ לְהַר"בִּי שְׁפֹתָב ע"ד רַבִּינוּ הַטּוֹר שְׁפֹתָב הַנְּחָשֵׁד מִשְׁפָּחָה וְנִכְרִית וְנִתְגַּיְרָה וְכו' לֹא יִכְנוֹס וְאִם פְּכֻס לֹא יוֹצִיא פְּתַב הוּא עַל דְּבָרָיו וְז"ל פְּתַב הַרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּבָה אֲפֻשֶׁר שְׁאֲפִי' לֹא פְּכֻס בְּנִישׁוּאִין אֲלֵא שְׁקִידָשׁ אִין מוֹצִיאִין מִתַּחַת יָדוֹ שְׁפָל שְׁצָרִיכָה גֵט מוֹצִיאִין קָרִי' לִיה וְאִין מוֹצִיאִין בְּדִיעֵבַד ע"כ יע"ש נִרְאֶה דְאִית לִיה פְּנוֹסְחַת הַרְשֵׁב"א וְקִידָשׁ הָרִי הוּא פְּכֻס דַּאל"ךְ אֲמַאי בְּחַר בְּנוֹסְחַת הַרְשֵׁב"א יוֹתֵר מִנְּסַחַת הַרְמַב"ן: וְעוֹד רָאִיהָ גְמוּרָה דְכִלְהוּ אִית לְהוּ דְקִידָשׁ פְּכֻס דְמַצִּינוּ לְהַרְא"ש שְׁפֹתָב וְאִם הִתְרוּ בּוֹ וְכֻס לֹא מְקָרִי דִיעֵבַד וּמְפָקִינוּ לָהּ מִיְגִיָּה וּפְסָקָה רַבִּינוּ הַטּוֹר בְּסִי' קַמ"א וּפְסָקָה מְרֵן בְּס"ס י"א וְהִיא סְבַרַת הַרְשֵׁב"א וְנוֹסְחַתוֹ אֲמָרוּ לוֹ אַל תִּכְנוֹס וְכֻס מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ וְאִם אִית לְהוּ בְּנוֹסְחַת הַרְמַב"ן אֲפִילוֹ הִתְרוּ בּוֹ וְכֻס אִין מוֹצִיאִין דְלֵא קִנְסִינוּ לִיה: וְלִיכָא לְמִימַר דְלִפִּי מַאי דְכִתִּיבָנָא לְעִיל לְדַעַת מְרֵן דְחִלַּק עַל הָרַב הַמְבִי"ט וְיֵשׁ לוֹ לְדַעַת הַרְמַב"ן דְאִיכָּ' לְחִלַּק בֵּין קוֹדֵם שְׁקִידָשׁ לְאַחַר שְׁקִידָשׁ נֶאֱמַר דְפְסָקוּ בְּנוֹסְחַת הַרְמַב"ן מִדְּחִלַּק מְרֵן לְעִנְיָן שְׁלֵא לְהוֹצִיא דְמַאי דְקֶאֱמַר הַרְמַב"ן וְאִם פְּכֻס לֹא יוֹצִיא הֵינּוּ אִם פְּכָר קִידָשׁ אֲבָל אִם אֲמָרוּ לוֹ אַל תִּכְנוֹס קוֹדֵם שְׁקִידָשׁ יוֹצִיא וּפְסָק מְרֵן בְּנוֹסְחַת הַרְמַב"ן וּמִיָּרִי דְהִתְרוּ בּוֹ וְאִם לֹא תִכְנוֹס קוֹדֵם שְׁקִידָשׁ דָּאִם פֶּן לֹא הוּ"ל לְמְרֵן לְסַתּוּם אֲלֵא לְפָרֵשׁ וְלוֹמַר אִם הִתְרוּ בּוֹ קוֹדֵם שְׁקִידָשׁ יוֹצִיא וְאִם לְאַחַר שְׁקִידָשׁ אַל יוֹצִיא וּמֵאַחַר שְׁפֹתָב דְבָרָיו וְכַתּוּב וְאִם הִתְרוּ בּוֹ וְכו' וְדַאי דְאִית לְהוּ בְּנוֹסְחַת הַרְשֵׁב"א.

וְעוֹד דְמְרֵן הַב"י הִבִּיא בְּנוֹסְחַת הַרְשֵׁב"א ע"ד רַבִּינוּ הַטּוֹר שְׁפֹתָב הַנְּחָשֵׁד מִשְׁפָּחָה וְכו' וְכַת' ע"ד פְּתַב הַרְשֵׁב"א שְׁאֲפִי' לֹא פְּכֻס אֲלֵא קִידָשׁ וְכו' וְאִיךְ יִפְסֹק בְּכַאן בְּנוֹסְחַת הַרְמַב"ן דְאִית לִיה דְקִידָשׁ לֹא פְּכֻס דְמִי וּמִטַּעַם זֶה אִין לְפָרֵשׁ דְבָרֵי מְרֵן שְׁפֹתָב כֹּל הִיכָא דְהִתְרוּ וְכו' לֹא מְקָרִי דִיעֵבַד וְכו' וְכֻס דְקֶאֱמַר הֵינּוּ קִידָשׁ אֲבָל אִם פְּכֻס מִמֶּשׁ לֹא יוֹצִיא וְהִיא בְּנוֹסְחַת הַרְמַב"ן לְפִי דְבָרֵי מְרֵן בְּתַשׁוּבָה שְׁחִלַּק לְדַעַת הַרְמַב"ן בֵּין קִידָשׁ לְכֻס וְחִלַּק עַל הָרַב הַמְבִי"ט דְהוּא גִילָה דַעַתוֹ הִכָּא דְאִית לִיה בְּנוֹסְחַת הַרְשֵׁב"א שְׁהִבִּיא דְבָרָיו ע"ד רַבִּינוּ הַטּוֹר כְּדִכְתִּיב' וְעוֹד דְמִדְבָרֵי הַרְא"ש וְרַבִּינוּ הַטּוֹר שְׁהוּא מְקוֹר הַדִּין שְׁפֹתָב מְרֵן מִשְׁמַע שְׁפֻסָּה מִמֶּשׁ וְאִם הִתְרוּ בּוֹ יוֹצִיא ע"ש.

וְעוֹד דְהַרְשֵׁב"א בְּתַרְאָה לְהַרְמַב"ן וְעוֹד דְהַרְשֵׁב"א הוּל"ל וְשִׁבַּח גִּירְסָא שְׁהִבִּיא דְקִידָשׁ הָרִי הוּא פְּכֻס וְכו' כַּמ"ש דְבָרָיו הַב"י ס"ס י"א וְהִבִּיא מִן הַש"ס דִּילֵן סִייעָתָא פְּגִירְס' דְוַדַּאי דְכָּף הוּא הַדִּין וּפְסָקוּ בְּנוֹסְחַתוֹ דְקִידָשׁ הָרִי הוּא פְּכֻס: וְכֵן נִרְאֶה מִדְבָרֵי הָרַב ב"ש ס"ק י"ח וְז"ל כֹּל הִיכָא שְׁהִתְרוּ בּוֹ וְכו' לְגִירְסָא א' קִידוּשִׁין הֵם פְּנִישׁוּאִין וּלְפ"ז הִתְרוּ בּוֹ לֹא הָוִי בְּדִיעֵבַד וּמוֹצִיאִין וּלְגִירְס' ב' הוּא לְהַפֵּךְ וְהַרְא"ש פְּסָק אִם הִתְרוּ בּוֹ לֹא הָוִי דִיעֵבַד וְכו' וְכֻנְתּוֹ לֹמַר לְגִירְס' א' וְהִיא גִירְסַת הַרְשֵׁב"א דְאִית לִיה קִידוּשִׁין פְּנִישׁוּאִין לֹא הָוִי דִיעֵבַד וּמוֹצִיאִין וּלְגִירְסָא ב' שְׁהִיא גִירְסַת הַרְמַב"ן הוּא לְהַפֵּךְ דְאִין מוֹצִיאִין וְהַרְא"ש פְּסָק אִם הִתְרוּ בּוֹ לֹא הָוִי בְּדִיעֵבַד וּבְסוּף דְבָרָיו פְּתַב וּלְמ"ש הַמְחַבֵּר מוֹצִיאִין אַחַר הַתְּרָאָה א"כ הַקִּידוּשִׁין הָרִי הֵם פְּנִישׁוּאִין יע"ש הָרִי מְפָרֵשׁ יוֹצֵא מִדְבָרָיו דְאִית לִיה לְהַרְא"ש וְרַבִּינוּ הַטּוֹר וּמְרֵן אִית לְהוּ בְּגִירְסַת הַרְשֵׁב"א דְקִידָשׁ הָרִי הוּא פְּכֻס נְמָצָא דְכוּלְהוּ רַבּוֹנְתָא אִית לְהוּ דְהַנְדוּ"ד אַחַר שְׁקִידָשׁ יִכְנוֹן וְאוֹמְרִים לוֹ פְּכֻס: וְאִין לְדַחוּת וְלוֹמַר דְשִׂאֲנִי נְדוּ"ד דְלֵא קֶאֱמַר בְּש"ס אֲלֵא הַנְּטָעֵן מִהַשְׁפָּחָה וְהַגּוֹיָה וְכו' דְהִיא חֲשֵׁשׂא בְּעַלְמָא אֲבָל בְּעוֹבְדָא דִּידֵן שְׁנַטְמָא עִמָּה בְּוַדַּאי וְהוּלִיד מְמַנָּה בֵּין יֵשׁ לְבַע"ד לְחִלּוֹק וְלוֹמַר דְאֲפִילוֹ פְּכֻס

יוציא ומכ"ש קידוש זה אינו דזיל בְּתַר טַעְמָא מְשׁוּם שְׁלֵא יֵאמְרוּ וְטַעַם זֶה מִיִּשְׁשֶׁה שְׁיִינְךָ
בְּכוּלְהוּ מֵאַחַר שְׁבִינֵי אָדָם רוֹאִין שֶׁהוּא נִטְעָן וּמִיִּשְׁשֶׁה שְׁיִינְךָ גְּבִיָּה וְנִפְשׁוּ קְשׁוּרָה עִם נִפְשָׁה
וְאוֹהֲבִים זֶה לְזֶה וְאוֹמְרִים דְּלֹא נִתְגַּיְיְרָה אֵלֶּא לְהַנְשֵׂא לּוֹ דַּאֲל"ךְ דְּלֹא שְׁכִיחַ אֲצִלָּה וְאִינוּ
רוֹאֶה לֹא מְקַרֵי נִטְעָן וְלִיכָּא טַעַם שְׁלֵא יֵאמְרוּ נִמְצָא דְטַעַם שְׁלֵא יֵאמְרוּ שְׁיִינְךָ בְּכוּלְהוּ
וְלִיכָּא לְחַלְקֵי וְכֵן רָאִיתִי לְהַנ"י וְהִבִּיא דְבָרָיו הֵרַב"י וְז"ל וְלֹא דְוָקֵא בְּרַנּוֹן אֵלֶּא אֶפְּלִי
בָּא עַל שְׁפָחָה וְעַל הַגּוֹיָה בְּנֻדָּא וּבְתוֹסְפָתָא קִתְּנִי לָהּ הֵכִי בְּהִדְיָא וְטַעְמָא שְׁלֵא יוֹצִיא דְכִינּוֹן
שְׁנִתְגַּיְיְרוּ וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם חֲזָקָה דְגָמְרוּ וְקִבְּלוּ וְכוּ' וְגַרְמִים גְּמֻרִים הֵם וְכִינּוֹן דְּגִיּוּרַת מִיָּהָא
הָוִיא מְוַתְרַת הִיא לּוֹ ל"ש יֵשׁ לָהּ בְּנִים מְמַנּוּ אוֹ אִין לָהּ בְּנִים לֹא יוֹצִיא וְכוּ' כִּי הֵרַמְבַּ"ן וְז"ל
ע"כ: קִיטִינּוֹן מְפָל הַנִּי מִיְלֵי מְעַלְיִיתָ דְכִתְיָבְנָא שְׁהָאִישׁ הַזֶּה שְׁקָדָם וְקִידֵשׁ דְּלְכוּלְהוּ
רַבְּנוֹת' עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה אִית לָהּ דְאִינוּ מוֹצִיא וְאוֹמְרִים לּוֹ פְּנוּס דְּקִידֵשׁ הָרִי הוּא פְּכַנְס
וְכָל זֶה בְּשֵׁלֵא הִתְרוּ בּוֹ אֲבָל אִם הִתְרוּ בּוֹ וְעֵבֶר וְקִידֵשׁ קְנֻסִינּוֹן לִיָּה וּמוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִתַּחַת
יָדוֹ דְּכָל הַמְּקַדֵּשׁ אֲדַעְתָּא דְרַבְּנָן מְקַדֵּשׁ וְהֵם פְּקַעוּ לְקִדּוּשֵׁי דִידְיָה וְאֶפְּלִי אִם פְּנוּס מִמֶּשׁ
כַּמ"ש מְרָן וְז"ל ס"ח וְז"ל כָּל הֵיכָא שֶׁהִתְרוּ בּוֹ וְכוּ' לֹא מְקַרֵי דִיעֵבַד וּמְפַקִינּוֹן לָהּ מִיְגִיָּה
וְהִיא סְבַרַת הָרֵא"ש וְרַבִּינוּ הַטּוֹר עֵינֵן שָׁם ס' קמ"א וְכֵן הִיא דַּעַת הֵרַמְבַּ"ם לְפִי מַה
שֶׁהִכְרַחְנוּ לְעִיל דְאִית לָיָה פְּגִירָס' הֵרַשְׁבַּ"א דְקִידֵשׁ הָרִי הוּא פְּכַנְס מִמִּילָא אִית לָיָה
פְּנוּתָהּ דְאִם פְּנוּס מוֹצִיא דְדוֹחֵק לֹא מְרִי קוֹלֵי דִידְהוּ מֵאַחַר דְּלֹא פִי דְבָרָיו
אֶפְּוִשִׁי פְּלוּגָתָא לֹא מִפְּשִׁינּוֹן: אֵלֶּא דִישׁ לִי לְהַסְתַּפֵּק שְׁשִׁמְעֵתִי מֵאַחֲרֵי הַפְּרָגוּד שְׁאֲמָרוּ
דְּהֵתָם בְּעִיר הַלְזוֹ דִישׁ מִן הַחֲכָמִים שְׁאֲמָרוּ לּוֹ וְהִתְרוּ בּוֹ בְּפִירוּשׁ וְאֲמָרוּ לּוֹ אֲסוּרָה עָלֵינוּ
וְיֵשׁ חֲכָמִים אַחֲרֵינוּ שֶׁהִתְרוּ לּוֹ וְאַחַר מִכֵּן הִלֵּךְ וְקִידֵשׁ מִי אֲמָרִינוּ מִיְקַרֵי הַתְּרָאָה וּמְפַקִינּוֹן
לָהּ מִיְגִיָּה אוֹ אֲמָרִינוּ מֵאַחַר דְּקִידֵשׁ ע"פ הַמְתִּירִין לֹא קְנֻסִינּוֹן לִיָּה: וְלַעֲד"ן מֵאַחַר דְּבַעִיר
הַלְזוֹ לִית לָהּ בִּי"ד קְבוּעַ עַל מַה לְסַמּוֹךְ וְגַם הַת"ח הֵם נְעַרְכִים בְּעַרְךָ אֲחָד וְלִיכָּא בְּהוּ
חֲכָם מְפֹרָסָם מְבַעֲלֵי הַהוֹרָאָה שִׁשְׁמַעוּ לּוֹ יוֹתֵר מֵאַחֲרֵינוּ שְׁאֲמָרוּ לּוֹ וְהִתְרוּ לּוֹ לֹא מְקַרֵי
הַתְּרָאָה וּמִנָּא אֲמִינָא לָהּ מְדַבְרֵי הָרֵא"ש וְז"ל וְהִבִּיא דְבָרָיו רַבִּינוּ הַטּוֹר בְּסִי קמ"א וְז"ל
תְּשׁוּבָה אַע"פ שְׁנִכְתַּב הַגֵּט וְנִחַתָּם בְּשִׁיב"לִיא וְכוּ' וּבְסוּף הַתְּשׁוּבָה כְּתַב וְהִבִּיא דְבָרָיו
הֵרַב"י וְז"ל הַמְתִּירֵי לֹא יָפָה פִּינּוֹנוֹ וְאֵף אִם יֵאמֵר לֹא עֲבַרְתִּי עַל הַתְּרָאָת בֵּית דִּין לֹא
פָּל מִיְגִיָּה חֲדָא שֶׁהִדְבָּר יְדוּעַ שְׁאִין בְּשִׁיב"לִיא וּבְכָל פְּרוּב"ינְצָא אָדָם שְׁיִוְכַל לְחַלּוֹק עַל
הוֹרָאָתָהּ אֵף כִּי הִיִּית מִיְקַל וְהֵם מְחַמְרִין וְכוּ' יְעִינּוֹן שָׁם.

הַנֵּה מְפֹרָשׁ מְדַבְרֵי הָרֵא"ש דְּזוֹנְקָא אִם הוּא אָדָם גְּדוֹל שֶׁהִתְרָה בּוֹ לְגַבֵּי אַחֲרֵינוּ שֶׁהִתְרִינוּ
לּוֹ דְאִינָם יְכוּלִים לְחַלּוֹק עַל דְּבָרָיו מִטַּעַם כְּמֵאן דְּלִיתְנָהוּ דְמִי וְלֹא הוּ"ל לְסַמּוֹךְ עַלְיָהּ
דְּדַבְרֵי הָרַב וְדַבְרֵי הַתְּלִמִיד דְּבָרֵי מִי שׁוֹמְעִים אֲבָל בְּמָקוֹם דְּעַרְפָּם שְׁנָה לֹא מְקַרֵי הַתְּרָאָה.

וְכֵן רָאִיתִי לְהֵרַב בְּאֵר הַטִּיב שֶׁהִבִּיא מִשָּׁם הַמְּבִיט וּמְרָן בְּתְשׁוּבָה וְז"ל הַתְּרָה בּוֹ חֲכָם אֲחָד
וְכוּ' אִין מוֹצִיאִין זוּלַת אִם הַחֲכָם שֶׁהִתְרָה הוּא מְפֹרָסָם בְּחֲכָמָה וְלֹא הִיּוּ נְעַרְכֵי אֲצִלוּ
יַע"ש. וְאֵף עַל גַּב דְּבִאוּתָהּ תְּשׁוּבָה פְּלִיגֵי הַמְּבִיט וּמְרָן וְלֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה מ"מ בְּדַבָּר
זֶה הַפֶּל שְׁוִים יַע"ש: וְאַחַר כּוֹתְבֵי רָאִיתִי לְמַהֲר"י עֵינָאשׁ וְז"ל בְּסִפ' ב"י ח' א"ה עַשְׂרֵי שְׁאֵלָה
י"ט שֶׁהִבִּיא דְבָרֵי הֵרַב"י סוּף תְּשׁוּבַת הָרֵא"ש לְהוֹכִיחַ מִמֶּנָּה שֶׁהִתְרָאָת יְחִיד שְׁמָה הַתְּרָאָה
וְלֹא בְּעֵי בִי"ד וְכְתַב הָרִי מִשְׁמַע דְּהַתְּרָאָת אֲחָד בְּלִבְד חֲשׁוּבָה הַתְּרָאָה וְכוּ' וְלֹא דִק בְּמֵאִי
דְּכְתַב הַתְּרָאָת יְחִיד שְׁמָה הַתְּרָאָה וְאֵע"ג דְּאִיכָּא מְתִרִין וְהִבִּיא סִינְעֵתָא מְסוּף תְּשׁוּבַת
הָרֵא"ש וְהַעֲיָקוֹר דְּבַעִי אֲחָד חֲכָם מְפֹרָסָם וְהוּא גְּבָרָא רַבָּא דַּא"י לְחַלּוֹק ע"ד לֹא כְּתַב

והוא כתב משמע דהתראת יחיד הוה התראה פמות שהוה בין רב האיכות או לא והוה הפך דברי הרא"ש דבעי מפונרסם דאינם יכולים לחלוק עליו ועוד כתב ושוב מצאנו הדבר מבואר למוהריק"ש וז"ל התרה בו חכם אחד שלא יכנס וכנס תצא אפילו היו המתירין רבים בשם מהרי"ק בדיני מים שאל"ס ע"כ ומאי ראיה מביא משם דמהרי"ק פ"י דבריו אם החכם שהתרה בו הוא מפונרסם בחכם ולא היו נערכים כמ"ש לעיל והוה ז"ל העיקר חסר מן הספ' ומי שחותרמו אמת ינחני במעגלי צדק ואמת ויצילני משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות אכ"ר: הלכות יבום ונחליצה פ"ק א' ה"א מצנת עשה מן התורה שייבם אדם אשת אחיו מאביו בין מן האירוסין בין מן הנשואין וכו' וכתב ה"ה מה דהוה סבור שאשה שאמרה מאיס עלי פופין אותו לגרשה וכו' וקשה דכפ' פיצד ובפ"י הבע"י גבי אלמנה לכ"ג מן האירוסין פ"ד הש"ס וליתי עשה וכו' ומשני גזרי' ביאה א' אטו ביאה שניה ולפי דעת רבינו הו"ל לשנויי פדמשני הכא לגבי אונס אי אמרה לא בעינא ליתיה לעשה וכו'.

ואנכי איש צעיר נלע"ד דלא קשה דשאני אונס דהאשה אין עליה חיוב עשה כלל ואינה מחוייבת אלא בלאו דלא יבא וכו' דהשוה הפתוב אשה לאיש והיא מותרת לשוק אבל הכא היבמה היא מחוייבת בעשה כמו בלאו אלא אם מאיס לה דלא חייבתה התורה שתבעל למאנס לה ועוד הרי מקיימת העשה ע"י חליצה אפילו אומרת מאיס עלי אבל באונס פטורה לגמרי ודוק: פ"ק ב' ה"ח אמר הגדול וכו' אין שומעין לו אלא אומרים לו עליה המצנה או יבם או חלוץ ע"כ (א"ה פ"א מצאנו פתקא אחת לה"ה ז"ל שהשיב לשואלו דבר וכפי הנראה שהשאלה היא ראובן שמת בלא בנים ונשארה אשתו זקוקה לשמעון שהוה פ"ק נשוי עם אשה אחרת וכפי חק מלכות צרפת יר"ה שלא ליקח אדם ב' נשים דין גרמא לשמעון שהוה פוסע על ב' הסעיפים דלא רצה לא ליבם ולא לחלוץ ולשאל הגיעו אם ב"ד פופין אותו לחלוץ אם לאו) הגיעני כתב גלילי אצבעותיה אגרת שלומים וראיתי כל הפתוב בה וגם ראה ראיתי הפס"ד ששלח כת"ר לעירנו זו ליד אח' והובא אלי לחוות דיעי בע"ה: וראיתי פתוב בו שדעתו נוטה לכפות ליבם לחלוץ ע"י צירוף ב' או ג' אמתלאות אף על פי שאין בכל אחת מהם שיעור לכפות על ידי צירוף פופין והביא כת"ר ראיה מתשובת הריב"ש סימן תק"ט ומשם הביא הרב מים רבים ראיה שעל ידי צירוף פופין נאחזה אנכי בדברי הריב"ש ולא נראה לי משם שום ראיה לנדו"ד דשאני נדון דידיה דאינו יכול ליבם באותה שעה עת שיתברר משום קול שיצא שיש לו אשה במקום אחר וחישינן שמא הניח זרע אחריו ואם הוא מיבם הוא פוגע בערוה ולכך אינו יכול ליבם עד שיתברר אבל לחלוץ יכול דליכא איסורא אלא משום שהוה מעכב ויאמר דעדיין לא חלה עליו המצנה עד שיתברר הדבר דילמא לא הניח זרע אחריו וכו' ליבם ולכך עשו סניף לאותה טענה סברת הצרפתיים דמי שיש לו אשה אינו יכול ליבם דמח"ק וכופין לח' ואין צריך לומר מחוק המלכות וכו' שאינו יכול ליבם אלא לח' ושהווי מצנה לא משהינן נמצא דלא קאמר הריב"ש ע"י סניף פופין אלא מטעם דאינו יכול ליבם השתא ויכול לחלוץ השתא ולא הנצרה לעשות סניף אלא כדי לבטל טענתו שהיה מעכב לומר דאינו חו' עכשיו עד שיתברר ויכול ליבם ולכך קאמר על ידי צירוף וסניף פופין לחלוץ ולבטל טענתו דשהווי מצנה לא משהינן ואין צריך לומר מחוק המלכות וכו' ומאחר שאינו יכול ליבם פופין אותו לחלוץ אבל כגון הנדו"ד דיוכל ליבם

מיק' ואין כופין אלא באותם שאמרו בא"א סי' קנ"ד תדע דהא בסוף השאלה כתב אמנם בכתב הקהל וכו' ושאני אפשר לחלוץ וכי ותי' לחלוץ ט"ס דצ"ל ושאני אפשר לו ליבם דאין לה הבנה אמאי אי אפשר לח' שלא נטל רשות מן המלה וכי המלה גזר על הח' דהמלה לא גזר אלא על היבום דאית ליה דאין נושאין שתי נשים ומוכרח לומר שאני אפשר ליבם הרי מפרש בדבריו דטעמו הוא מאחר דאינו יכול ליבם ואין אנו יכולים לומר מצ"ק ובגדינו לחלוץ אלא שהיבם מעפב בדבר כדפירש' והיא פונת הרב שכתב ואף אם לא תהיה ט"ז חזקה וכו' היינו מספב' היבם שהוא מעפב ולכך כו' לחלוץ ועוד דאם פוננת הרב לומר דע"י צירוף חולץ אף על פי דיכול לקיים מ"י למה הנצרך להצריך כ"כ ואמר ודע כי מפני הטענה זו אין כופין וכו' ובשאר אמתלאות שפיוצא בהן בפעל אין כופין להוציא ביבם הדבר ברור אין כופין לח' וכו' והא בלאו הכי גם הקהל פה עשו דלא פצרופתים אלא ע"י צירוף אבל אותה טענה דנשוי לבדה לא מהנייא וע"י צירוף מהנייא פשאר אמתלאות שכופין עליהם אלא ודאי לא מהני אפי' ע"י צירוף אלא בהנהו דא"א דוקא והכא שאני מטעם דאינו יכול ליבם ולכך הנצריך להזהיר ועוד דאם באמת מהני הצירוף לכוף לח' אע"פ דיכול ליבם אמאי הנצריך הרב ז"ל להצריך פולי האי ישיב בקצרה ויאמר להם דשאני הכא דע"י צי' מהני וכופין אף ע"פ דבאותה טענה לא מהני בצירוף אחרוני מהני ומאי סניפן וכל האריכות שכתב והאזהרה שהזהיר ודברים פשוטים למי שמודה על האמת ועוד דאם לא תפרש דברי הרב כדפני' אלא תפרש דבריו כמו שהבנת דע"י צ' יכולין לכוף לח' אע"פ דיכול ליבם תקשה דבריו אהדדי דהכא קאמר דע"י צ' שמה נשוי עם הטענה אחריתי דשהו"י מצוה בצירוף ב' קאמר דכופי' לח' ובסי' א' כתב במי שהיה נשוי ואינו יכול לזון כפי כבודו משיאין לו עצה וכו' הרי בשתים ולא עלתה לו ואמאי והא אית ליה ע"י צירוף כופין לח' ואין לחלק ביניהם דא"כ אין לדבר סוף ולא נתנו דברי' לשיעורי' וא"ת דבלאו הכי תקשה להרב היכי קאמר בט' מזונות ובצירוף משיאין לו עצה וכו' והא טענ' מזונות גרידא כופין לח' דהא אפילו בא"א כופין ומכ"ש בצירוף וראיתי למר"ן בתשובה שהשיב לאשפנזים בשו"ת שלו תירץ דשאני דברי הריב"ש דקאמר משיאין לו הוא מייירי בדיכול לזון אלא דאינו יכול לזונה לפי כבודה ע"ש ועוד דכמה וכמה מצינו להפוסקים דאית להו מי"ק ואפילו להחול' דאית להו מח"ק ואפילו בצירוף לא מהני לכוף עיין בב"י בסימן קס"ה שהביא דברי הריטב"א במי שנשבע לחולץ בזמן פלוני ויש לו אשה ובנים וכתב דאין לכופו אפילו לקיים שבועתו משום דלא ליהוי חליצה מעושה ואפילו להחולקין דאית להו מח"ק אין כופין וכ"כ הרא"ה רבו הרי בצירוף בשתים ולא עלתה לו ואפני' לכופו ע"השבו וקאמר דאין כופין אלא באותם אמתל' דכופין בא"א ע"ש והיא פונת הריב"ש דכתב ודע וכו' דבא לשלול כל הדברים האלו וכל הטענות ב' וג' פי אם דוקא אותם הנז' בא"א ואע"פ דבסי' ש"ב כתב דאפני' להפוס' דאית להו מי"ק והיכא דנשוי מח"ק היינו לעגנן דאין פותבין עליה אגרת מרד וכו' כמו שגילה דעתו בסי' ר"ט והתם איכא ב' אמתל' ולא הועילו וכת' דאין כופין אלא בהנהו דכופין בא"א ע"ש וכ"כ ראבי"א אפילו יש לו אשה ובנים והיבמה זקנה ואינה ראויה לילד ובמקום שקבלו עליהם חרם רגמ"ה ואין כופי' הרי כמה אמתל' ואין כופין וכ"כ בעה"ת אפי' קי"לן מח"ק מ"מ לא פניפי' לה דהו"ל חליצ' מעושיית ופסו' אלא באותם שכופין בא"א ואפילו יש לו אשה ובנים ובמקום שקבלו עליהם תקנת

רגמ"ה הרי כּמָה אַמְתְּלֹאוֹת וְאִין כּוֹפִין וּכ"כ רַבִּינוּ מִשֶּׁה מְקוּצֵי ז"ל וְנ"ל אֶפִּילוּ קי"ל
מח"ק אִין כּוֹפִין לח' דְּהָא בִּשְׁ"ס אִיתָא אֶפִּילוּ אַם הִיבְמָה מְבִיאָה כּמָה אַמְת' וּמְבַקְשִׁין
לְהַטְעוּ וְאַמַּי מְבַקְשִׁי לְהַטְעוּ אַם יְכוּלִים לְכַפּוּ וְרַאוי לְפִסְוֹק הִלְכָה כּמ"ד דְּאִין כּוֹפִין
לח' מֵאַחַר דְּקי"ל חֲלִיצָה מְעוֹשָׂה פְּסוּלָה וְלִמ"ד דְּאִין כּוֹפִין לְמָה נְכַנְסִים רַאשְׁנוּ בֵּין הָרִים
הַגְּדוּלִים שְׁאֵם אִין לְכוּף אוֹתוֹ אִין בְּזַה הֶפְסֵד וְאַם נְכוּף יֵשׁ הֶפְסֵד גְּדוּל דְּשָׂרִינוּ יְבָמָה
לְשׁוּק ע"ש לְשׁו"ת מַר"ן בְּתִשׁוּבָה אַחֲרֵת לְמַר דּוּדוּ וְכֵן הִיא דַּעַת הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש שְׂדֵחוּ
דְּבָרֵי רִש"י שְׂפָתָב לְאוּ דְּנֻקָּא מְנוּפָה שְׂחִין וְכו' אִפִּי בְּאַמְתְּל' אַחֲרֵת וְהָמָה דְּחוּ דְּבָרֵיו וְכַתְּבוּ
עָלֵיו דְּאַמַּי בִּשְׁ"ס הַנְּצָרָה לְוַמֵּר דְּמִטְעִין לִיהּ וְהָא אִיכָּא כּמָה אַמְתְּל' וְלִכְדָּה כְּתָבוּ דְלֹא
מְהַי כְּפִיָּה אֵלָּא בְּאוֹתָם שְׁהוֹנְזָרוּ בֵּא"א וְאַם אִיכָּא דְּבָר אַחַר דַּע"י כּוֹפִין כְּמוֹ ב' וּג' לֹא
הָיוּ נִמְנָעִים מִלְּהַשְׁמִיעֵנוּ וְעוֹד מְדַקְאֲמְרֵי כּמָה אַמְתְּלָאוּ מִשְׁמַע אִפִּי בְּצִירוּף לֹא מְהַי וְכֵן
דַּעַת מַר"ן בְּקִצְרָה דְּכַתְּב טַעְנָה מְסַפְק' אִינְהּ דִּינָה כְּמוֹרְדָת וְכו' ע"ש דְּכּוֹנְנָתוֹ לְוַמֵּר לְאַפּוּקֵי
לח' לֹא כְּיִפְיִנוּ אֵלָּא בְּהִנְהוּ שְׁהוֹנְזָרוּ בֵּא"א כּמ"ש בַּס"ד וְנ"ל וְכֵן אַם הִנְהּ יְבָמָה מְנוּפָה
שְׂחִין וְכו' שְׁנַת' בַּס"י קַנ"ד וְכו' ע"ש הָרִי דְּאִית לִיהּ אִפִּי טַעְנָה מְסַפְקָת וְהִיא בְּמִקּוּם ב'
לֹא מְהַי אֵלָּא בְּאוֹתָם דְּסִימָן קַנ"ד וּמִשְׁמַע ג"כ מְדַבְּרֵיו דְּגַט וְחֲלִיצָה שְׁוִים וְכֵן מְצִאתִי
דְּבָרֵיו מְכּוֹרְשִׁים בְּתִשׁוּבָה שְׁהַשִּׁיב לְרַבֵּי אֶשְׁכְּנֵנוּ בְּתִשׁוּבָה הַסְּמוּכָה לָהּ שְׁהַפִּילוּ דְּבָרֵיהֶם
אַרְצָה בְּאַמְרָם לְכוּף לח' לִיבָם שְׁאִינוּ הִגּוּן בְּכּמָה טַעְנוֹת וְכַתְּב לְהֶם דְּאַפִּילוּ בְּיָבָם שְׁאִינוּ
הִגּוּן אִין כּוֹפִין לח' יִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֹא יֵאמַר וְה"ה מְכַתְּב ע"ד הַרְמַב"ם שְׂפָתָב כּוֹפִין לח'
וְאַבְדָּה כְּתוּבָתָה זְהוּ כְּפִי דַּעַתוֹ דְּאִית לִיהּ בֵּא"א בְּאוֹמְרָת מְאִיס עָלֵי כּוֹפִין אוֹתוֹ לְגַרְשׁ
וְאִין לְסַמְךָ ע"ז וְכֵן הַסְּפִימוּ חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא לְכַפּוֹת וּקְרָאוּ תִּגְרָה עַל הָאוֹמֵר לְכַפּוֹת
וְהָא פְּשִׁטָּא לָן דְּלֹא שְׁנִי לָן בֵּין הַבַּעַל הִגּוּן אוּ שְׁאִינוּ הִגּוּן דְּהָא כְּמוֹ שְׁהַגַּט מְעוֹשָׂה פְּסוּל
כְּמוֹ כֵּן חֲלִיצָה מְעוֹשָׂה פְּסוּלָה וְגַם הַפִּיל דְּבָרֵיהֶם אַרְצָה כְּמָה שְׂפָתָבוּ דְּכוּ אוֹתוֹ לְחַלְוִין
מְפָנֵי דְלֹא הִנְהּ כּוֹנְנָתוֹ מְקוּדָם לִיבָם ע"ש וְכֵן כְּתָב הַר"ש דּוֹרָאן ז"ל וְאַפִּילוּ טַעְנָה הָאִשָּׁה
שְׁהוּא נַע"וּב וְאִינוּ יְכוּל לְזוּן וְאַפִּילוּ אִינוּ מְכוּוֹן לַש"מ אִין כּוֹפִין לח' אֵלָּא בְּהִנְהּ דַּסִּי
קַנ"ד וְכו' וְכ"כ בְּשֵׁם הַרִיב"ש וְהַרְשָׁב"ץ ע"ש הָרִי כְּמָה אַמְתְּל' וְאַעֲפ"ךְ כְּתָב אִי"כ וּמְתוּדָה
דְּבָרֵיו לְמַדְנֵוּ דְּהַגַּט וְהַח' שְׁוִין וְכ"כ יו"ב ע"ש וְכַב"י בְּשֵׁם הָרֵא"ש דְּכָל הַכּוֹפָה לח' מְרַבָּה
מְזוֹרִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאַל תְּשִׁיבֵנִי דְּבָר מֵאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שְׁל הָרֵא"ש שְׁהַבִּיא הָרַב בַּב"י בְּיָבָם
שְׁהוּא נַעַר וְבַעַר וְאִינוּ יְכוּל לְזוּנָה וְכַתְּב ע"ז דְּכוֹפִין אוֹתוֹ לח' וְרַצִּיתָ אִתָּהּ לְהַבִּיא מִשְׁם
רְאִיָּה דַּע"י צִירוּף כּוֹפִין דְּשְׁאִנֵּי הֵתָם דְּבָכָל טַעְנָה לְחַוְדָּה מְסַפְקָת לְכוּפּוּ לח' חֲדָא דְּהֵתָם
לֹא תִבַּע הִיבְמָה לִיבְמָה דְּאִינוּ רוּצָה לִיבָם אֵלָּא לח' אֵלָּא מְבַקֵּשׁ שְׂכָר מְמַנָּה כְּדִי לח' לָהּ
וְאַם לְאוּ תְּשָׂאָר עֲגוּנָה וּבְדָבָר הִנְהּ כּוֹפִין אוֹתוֹ כּמ"ש הַרְמַב"ם וְרַבִּי הַטוֹר וּמְרָן בְּסִימָן
קַס"ה ע"ש וְעוֹד טַעְנַת מְזוּנוֹת גַּם הִיא לְבַדָּה מְסַפְקָת וְעַדִּיף טְפִי יוֹתֵר מְנוּפָה שְׂחִין וְכו'
עַש"ד וְתִרְאָה דְלֹא כְּפָה אוֹתוֹ מִשׁוּם צִירוּף דְּהָא טַעְנַת מְזוּנוֹת אֶפִּילוּ בֵּא"א כּוֹפִין לְגַרְשׁ
וְאַפִּילוּ לִמ"ד אֲדַכּוּפִין לוֹ לְגַרְשׁ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְזוּן הִינְנוּ אַם יֵשׁ לוֹ אוּ יְכוּל לְהַשְׁפִּיר עֲצָמוֹ
אַבְל בְּנִדּוֹן דְּהָרֵא"ש אִישׁ עָנִי וְלֹא בַר מְלֹאכָה הוּא וְעֵינֵי דְּבָרֵי מְרָן בְּתִשׁוּבָה שְׁהַשִּׁיב
לְרַבֵּי אֶשְׁכְּנֵנוּ שְׂפָתָב וְנ"ל וְעוֹד דְּאַפִּילוּ לֹא הִנְהּ נְשׁוּי אִשָּׁה מֵאַחַר דְּאִין בְּיָדוֹ לְפַרְנָסָה
לְאַמְבַּעֲיָא כִּי הִיא גּוֹנָא לְהָרֵא"ש וְהַהוֹלְכִים בְּשִׁיטָתוֹ שְׁסוּבְרִים דְּהִלְכָה כְּמֵאן דְּאָמַר
הָאוֹמֵר אִינִי זֵן וְכו' כּוֹפִין לְהוֹצִיא וּמְכ"ש שְׁכוּ לח' וְאַע"פ שְׁהוּא אִינוּ אוֹמֵר אִינִי זֵן וְכו'
זֶה גְרִיעַ מִיְנִיָּה הוּא פִּינּוּ דְּאַנּוּ חֲזִינוּ דְּאִין לְאַל יָדוּ אֲמַרִי וְדֵאִי דְּאַפִּי לִמ"ד עַד שְׁיִכּוּפוּהוּ

להוציא וכו' מודה דבכי האי גוונא כופין אותו להוציא אליבא דכ"ע מפני כי נפש הוא חובל ואתי ב"מ שפן מריח הפה וכו' ע"ש הרי דטענת מזונות לחודה עליה כופין וכו' ולא מט' סניפים וצירופים והשתא דאוקימנא לענין הלכה דלא פניפינו לדין אלא בהנהו דסי' קנ"ד או אם אינו יכול להיות זן מטעם כי נפש הוא חובל אבל אם יכול לזונה אלא דאינו יכול לפרנסה כפי פבודה פבר כתב הריב"ש משיאין לו עצה וכו' ואין כופין או אם אינו רוצה לא ליבם ולא לח' כופין אותו לח' וכל הנשאר מטעין ליה או משיאין לו עצה נחזור על הראיות שהביא פבודה ראשונה אמרת שהר' מים רבים פסק פה דע"י צירוף פניפי' והביא ראיה מדברי הריב"ש תדע לה שהרב הנז' לא סמך ע"ד הריב"ש אלא ע"ד רבני אשכנזים בתשובות ששלחו למרן ועליהם סמך ולכך לא עיין ולא דק בדבריו וכתב וז"ל וכד מעיינינו בדברי ספרי הפוס' אחרים מצאנו ראינו שלא חששו פהריב"ש ז"ל אבל מדברי הריב"ש ז"ל לא נחה דעתו ואף על פי שחסר בדבריו כמו שנראה לעין בעלי השכל לא הרוה צמאנו ומזה הטעם לא הנצרך לדקד' ולענין בדבריו כמו שהוכחנו פנונת דבריו ואותה מתניא ל"ש מתניא לדין ואפילו לדידהו ומפל שפן לדין אבל אינהו סמכו לפי מנהגם דאית להו בכל מידי מח"ק וכייפינו תדע דהרי מרן ז"ל לא השיב להם על טענותיהם כולם שיש הנה ולש"וט בדבריהם אלא מצא טענה אלימתא והיא דאינו יכול לזון ואיש עני הוא ובשביל טענה זו כתב להם ומפל הני טעמי וכו' אליבא דכ"ע כופין ויפה עשו שנדוהו וכו' ועיני' תחזינה דבריו דאין בהם פדי שביעה גם בטענה שנית ושלישית דבשלמא טענה ראשונה שאחד מהם נשוי טענה ויש בה ממש שהרי הצרפתיים כופין בשבילה ויש מן הפוס' דברו בטענה זו אלא טענה הב' שהוא מןשודף מי יאמר שהיא טענה אפילו להיות סניף ואפילו לסברת רש"י דאמר מו"ש לאו דוקא מכל מקום בעינן אמתל' דאית בה ממש שנקר' אמתל' וזאת ואפ' להיות סניף לא חזינא גם את השלישית שאין נוחה דעתה עם דעת היבמים ושיבחה וקילסה שהיא טענה אמיתית ומפיה אנו חיינן שאם אומר' פה היא נאמנת והביא ראיה מדברי הרמב"ם מט' מאיס עלי שכופי' לגרש מכ"ש שכופין אותו לח' ואותה סברא דחזינה היא אצל כל גדולי בעלי ההוראה ואפילו לדעת ה"ה שהוא ראש ופינה בדברי הרמב"ם וכל הרקסים בדבריו ישים לבק' דחה דבריו בזה כדפי"ל וכן מרן והריב"ש והרשב"א והרמב"ם והרישב"ץ ונכדיו וכו' פדפינ' וכתבו דאין לחלק בין גט לח' והוא סמך על תשו' אשכנזים ולדעתי ליבא סמי' ואם באתי להשיב על דבריהם יכלה הזמן ואין לי פנאי ואפשר דקי"לה מח"ק ובנקל כופין לח' שפך מנהגם ולכך חשיב אותם אמת' וסמך ע"ד תשו' אשכנזים אבל לדין קי"לן מי"ק וכדעת מרן דגט וחליצה שונים כמ"ש שהשיב לרבני אשכנזים והפיל דבריהם ארצה כמ"ש לעיל גם מ"ש פבודה דמרן הודה והסכים לדבריהם לא היו דברים מעולם כי אם בט' מזונות גם ראיה שהביא כת"ר מדברי הרב המאירי לית' דשאני התם דרוצ' לעגנה ואינו רוצה לא ליבם וגם לא לחלוץ עד שיתנו לו ממון והני פה עובד' דהרא"ש דקי"לן דכופין אותו לח' דמצוות לאו להנות ניתנו ואפילו בלא טעם דאשה ובנים ואף על פי דהראיות שהביא מרבינו אביגדור ומנהגו מרדכי ומזה"בי משמע דאפי' טענת נשוי לחודה כופין עליה אין משם ראיה דרוח אחרת אתם דמח"ק ואפ' באמתלא אחת כופין כדעת רש"י ז"ל ואנו לקי"לן פות' דאל"ך למה הנצרכת לטענת צירוף אפילו באחת ועלתה לו לכפות בסיבתה ולכך אין לסמוך ע"ד

כָּלֵל וְאֵין לָנוּ אֶלָּא מַה שֶּׁפִּי גְדוּלֵי הַהוֹרָאָה קִמָּאֵי וּבִתְרַאֵי דְקִי"לֵן פְּנוּמִיָּהוּ וְאֵין לָזוּז מִדְּבַרְיָהֶם דְּאֵין לְכוּף אֶלָּא בְּהִנְיָה דְּכִינְיָפִינוּ בַּא"א אוּ אִם אִישׁ עֲנִי הוּא דְעַל הָרֵאשׁוֹ אָנוּ מִצַּט' וְהוּא בָּא לְהוֹסִיף אִשָּׁה ב'.

וּמכ"ש דכ"ש בנד"ז שפי' דבְּרִיָּהֶם רַבִּי הַעִיר דְּנִתְיָסְדָּה עַל פִּי הוֹרָאָתָם וְאֵין לְמַרוּת אֵת פִּיָּהֶם וְהֵם אָמְרוּ דְּאֵין לְכַפּוֹת וּבִתְרַאֵי פִיר' דְּבַרְיָ הָרֵאשׁוֹנִים וּבָאוּ אַחֲרֵיהֶם וְאָמְרוּ דְּאֶפִּילוּ ב' נְשִׁים וְטַעֲנַת מְזוֹנוֹת אֵין כּוֹפִין וְכֵן פָּתַב מִשָּׁם הַגְּדוּלִים הָרִיב"ש וְהַרְשָׁב"ץ יו"ב וְהַר"ש דוֹרְאָן וְלֹא חָשׂוּ לְאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה שֶׁל הַרְשָׁב"ץ סִימָן ק"פ וְהֵם פָּתְבוּ יו"ב וְהַרש"ד הַפָּךְ דְּבַרְיוֹ וְהֵם בִּתְרַאֵי וּכְנוּמִיָּהוּ גְּקִיטִינֵן וּכ"כ הַפ"ץ וְכֵן אֵתָהּ רוֹאֶה בְּעֵינֵיהּ אוֹתָהּ תְּשׁוּבָה דְּהַרְשָׁב"ץ בְּסִימָן ק"פ פֶּל רוֹאֶה תְּמוּהֵי קָא מִתְמַה דְּכָל דְּבַרְיוֹ שָׁם הוּא הַפָּךְ הַהֲלָכָה וְנִטְהַר דַּעְתּוֹ לְסַבְר' בַּה"ג דְּאֵית לֵיהּ מַח"ק וְעַצ"ט הִיָּנוּ כְּפִיָּה וּכְבָר דְּחוּ דְּבַרְיוֹ הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א וְכָל הַפּוֹסְקִים כַּמ"ש יו"ב וְהַרש"ד דְּכוּלְהוּ אֵית לָאו עַצ"ט בְּעֵלְמָא וְכֵן שָׁם הִבִּיא רֵאזָה מִדְּבַרְיָ הַרְמַב"ם שְׁפָתַב בְּמֵאִיס עָלֵי כּוֹפִין וְחִלַּק בֵּין גִּט לַח' וְהוּא הַפָּךְ פֶּל הַפּוֹס' שְׁסָמִיכְתִּינוּ עֲלֵיהֶם וּמֵאֲח' דְּהֵם דְּבַרְיִים גְּלוּיִים וּמִפְּנֵי לְכָל שְׁהֵם הַפָּךְ הַהֲלָכָה לֹא הִנְצַרְכְּתִי לְהַאֲרִיף בְּזָה וּבְמָה שְׁפָתַבְתִּי יִתְפָּרְסֵם הַפֶּל וְאֵתָהּ אוֹמֵר דְּכּוֹנְתּוֹ לֹמֵר בְּהַצְטַרְף ג' טַעֲנוֹת כּוֹפִין וְאֵין מִשְׁמַע פֶּן מִדְּבַרְיוֹ דְּלֹא הִזְכִּיר לֹא סִנְיָה וְלֹא צִירוּף וְאֶדְרַבָּא מִשְׁמַע מִדְּבַרְיוֹ שַׁכ"א וְאַחַת בְּשִׁבְלֵהּ כּוֹפִין לַח' שְׁפָתַב וְז"ל גְּמַצָּא כּוֹפִין וְכו' מִכְּמָה טַעֲנוֹת אַחַר מִדִּין מוֹרְדָת וְכו' ע"ש דְּתוֹפֵס כ"א לְבַדָּה וְעוֹד דָּאֵם בְּאַמַּת פּוֹנְתּוֹ ע"י צִירוּף טַעֲנָה ג' דְּנִתְקִים לֹא צִרִיכָה צִירוּף מִיָּדֵי דְּהִנְה מו"ש וְלִמָּאֵי אִיצְטְרִיף צִירוּף וְעוֹד דְּלֹא יִמְנַע בְּנִי וְנִכְדִּי לְהַזְכִּיר דְּבַר זֶה וְלֹא מִלְּבַד דְּלֹא הִזְכִּירָהּ וְהַעֲלִימוּ עֵינֵיהֶם מִמֶּנָּה פָּתְבוּ הַפָּךְ דְּבַרְיוֹ וְאֵת"ל דְּלֹא מְהִי בְּשִׁמִּי אֲמַתְלוּ' כְּדַפְּי' וְכַתְבוּ מִשְׁמוֹ הַפָּךְ דְּבַרְיוֹ בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה וְכ"כ הוּא בְּתְשׁוּבָה אַחֲרַת הַפָּךְ תְּשׁוּבָה זֶה וְנֵאפְי' אִם יִהְיֶה כְּדְּבַרְיָהּ דְּכּוֹנְתּוֹ פִּי' צִירוּף לֹא אֲזַלִּינֵן בְּהָא פְּנוּמִיָּהּ מֵאַחַר דְּבַרְיוֹ וְנִכְדִּי רָאוּ אֵת דְּבַרְיוֹ וְכַתְבוּ הַפָּךְ דְּבַרְיוֹ דְּפִירוּשׁ אִפִּי' בְּצִירוּף ל"מ כְּדַפְּי' וּכְנוּמִיָּהוּ גְּקִיטִינֵן וְכֵן הִיא דַּעַת מְרֵן וּמכ"ש דְּדְּבַרְיוֹ מְפִירָשִׁים דְּבִלָּא צִירוּף קִמְשַׁמְעִי: וְהַשְׁתָּא דַּעֲמִדְנוּ עַל קוּ הַיְוִשֵׁר וְהַאֲמַת דְּצִירוּף לֹא מְהִי לְעַנְיָן כְּפִיָּה וְכו' עַכְשָׁיו גִּתְמִי אֵת פְּנֵי וְדַעֲתִי לְאוֹתָם אֲמַתְלוּת שְׁפָתַבְתְּ בְּרֵאשִׁית כָּל טַעֲנַת הָאִשָּׁה שֶׁהוּא נִשְׂוִי וְכו' וְטַעֲנָה זֶה תְּשׁוּבָתָה כְּבָר הִיא כְּתוּבָה לְעִיל וְטַעֲנָה ב' הִיא דְּאֵין פּוֹנְתּוֹ לְמַצְנָה דְּגִילָה דַּעֲתּוֹ מִקּוֹדֵם שְׁהִיָּה רוּצָה לְחַלּוֹץ וְכו' וְנֵאֲנִי אוֹמֵר וּמֵאִי הָוִי אִם מִתְחִל' הֵיָתָה פּוֹנְתּוֹ לַח' וְעַכְשָׁיו הִזְר בְּרוּחוֹ וְכֵן אָדָם וְיִתְנַחֵם כְּתִיב וְעַכְשָׁיו רוּצָה לִיבָם אֲמֵאֵי כְּיִפְיָנוּ לִיָּה לַח' וּמִצְוִי"ק וּבִלְא"ה הִכִּי קי"לֵן כְּחֻמִּים יְבָמָה יְבֹא עֲלֵיהָ מ"מ אֶפִּילוּ מִתְפִּוּנִין לְשֵׁם נוֹי וְכו' וְזֶה בְּדָבָר זֶה לֹא נֵאֲמַר עָלָיו שְׂאִינוּ מִתְפִּוּיָן לְשֵׁם מַצְנָה כַּמ"ש מְרוּלְרַבִּי אֲשַׁפְּנֵז שְׁפָתְבוּ לֹו יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאזָה שְׁכּוֹפִין לַח' מִדְּבַרְיָ הַרְמַב"ם שְׁאֵם אָמַר אִינִי חוּלְץ וְאִינִי מִיבָם כּוֹפִין וְכו' וְהֵאֵי יָבָם פִּינֵן שְׁהִיָּה רוּצָה לְבָרוּחַ וְכו' וְלַעֲגָנָה וְדֵאֵי כְּאוֹמֵר אִינִי חו' וְכו' ע"ש.

וְהַשִּׁיב לֹו דְּאֵין מִשָּׁם רֵאזָה דְּנָהִי דְּמַעֲיָקְרָא וְכו' פִּינֵן שְׁחִזֵר בּוּ וְאָמַר שְׁרוּצָה לִיבָם לֹא הָוִי כְּאוֹמֵר אִינִי וְכו' עַש"ד גַּם בְּנִדּוּ"ד אִפִּי' לֹא חִזֵר וְאָמַר לִיבָם אֶלָּא כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁאַנָּה בְּעַל אַחו' מַה בְּכָךְ וּמִי יֵאמֵר דְּזֶה הִיא פּוֹנְתּוֹ דִּילְמָא הוּא חִזֵר בְּרוּחוֹ וְרֵצָה לִיבָם דְּהַפֶּל יוֹדְעִים דְּמַצְנוֹת יְבוּם טוֹב מִמַּצ"ח וְאֵם מִטַּעֲם דְּאָמַר מִיבָמָה לִילָה אַחַת וְאֵח"ךְ יִגְרַשְׁנָה מ"מ מַצְנָה מְקַרְיָא דַּל"ךְ הִיא אֲסוּרָה עָלָיו מִשּׁוּם אֲשֶׁת אַח שְׁלֹא בְּמִקּוּם מַצְנָה וְהו"ל לְמִימַר חוּלְץ וְאִינוּ מִיבָם וְעוֹד מִי אָמַר לָהּ לִילָה אַחַת מ"ח עֲדִיפָא מִיָּנָה אִי נִפְקָא לָהּ מִדְּבַרְיָ הָרִיב"ש

שְׁכַתְב בְּמִי שֶׁהוּא נָשׂוּי מִח"ק וְאִם בְּאֵמֶת יְבוּם לִילָה אַחַת עַד־יָפֵא מִמ"ח הו"ל לַחֲנו"ל לֹמֵר מִיִּבְמָה לִילָה אַחַת וּמִמִּילָא לִיכָא קִטְטָה ז"א דְחִיָּשִׁינָן שְׁמָא לֹא יִרְצָה לְגַרְשׁ דְּבְרָצוֹנוּ הַפֵּל תְּלוּי וְאִין יְכוּלִים לְכַפּוֹתוֹ וּמָה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנָתָם וְאִם מְדַבְּרֵי מִשְׁחָא דְרַבּוּתָא אַף עַל פִּי דְדָאִין הַסְפֵּר מְצוּי אֲצִלֵי לְהַשִּׁיב ע"ד מ"מ מ"ד"ק שְׁכַתְבַתְּ שֶׁהוּא סוּמָא וְאִין בְּיָדוֹ לְפַרְנָסוֹ כַּפ"כ וְכו' אִין מִשְׁם רָאָה לְנִדּוּ"ד דְנִדְאֵי בְּזָה אֲמַרִינָן מִח"ק וְאִין מִשְׁם רָאָה דְמַקְיָיִם מ"י לִילָה אַחַת אֲמַרִינָן מִח"ק וְאִם פְּנֻתָהּ לֹמֵר דַּע"י דְבָר זֶה שְׁמִיבְמָה לִילָה אַחַת וְאִח"ךְ מְגַרְשָׁה יוֹדְעִים דְדָאִין פְּנֻתוֹ לְמַצְנָה ז"א דְמַדְאֲמְרוּ חֲזו"ל מִיבְמָה לִילָה אַחַת וְנִדּוּי נִדְאֵי מַצְנָה הִיא וְכֻנְתוֹ לְמַצְנָה וּמְגַרְשָׁה מְפָנֵי הַמַּחְלֹק' וְעוֹד דַּאֲפִי' אִין פְּנֻתוֹ לְמַצְנָה וּמִח"ק לֹא פְּיִיפִי' כַּמ"ש הָרִיב"ש עֲצָמוּ כְּדָפְנִי' לְעֵיל גַּם כְּתַבְתְּ מֵאַחַר דִּהוּא מִיבְמָה הוּא מְנֻוּלָה עַל בַּעַל אַחוּתָהּ וְלֹא תִנְשָׂא לוֹ וְתִנְשָׂאָר עֲגוּנָא וְהוּנָא מַצְנָה הַבָּאָה בַּעֲבִירָה וְכו' וְאַמְאֵי נִקְרָאת מַצְנָה"בַּע בְּשָׁבִיל שְׁלֹא יִשְׁאַנְהָ תַתְקַיָּיִם בְּאַחַר דְכַמָּה אִינְשֵׁי אִיכָא בְּשׁוּקָא וְלֹא תִתְעַגְגּוּ אִם לֹא יִרְצָה בַּעַל אַחוּת' וְאַמְאֵי תַתְנַוּוּל בְּעֵינָיו דְבָלְאוּ הִכִּי הִיא בַּעֲוִילָה וְאַמְאֵי תַתְנַוּוּל בְּכַף אִם חָפֵץ בָּהּ וּבְאַמְתָּל' כְּזֶה כּוֹפִין אוֹתוֹ לַח' כְּדִי לְרַחֵם עַל בְּנֵי אַחוּתָהּ וְתַפְנִס בְּמַקוּמָה א"כ לֹא שְׁבַקְתָּ חַיִּי לְכָל בְּרִיָּה וְכָל אַחַת פִּשְׁהִיא רֹאָה אִישׁ אַחַר יוֹתֵר טוֹב מִהֵיבָם תֹּאמֵר שְׁאִינָה רוּצָה בְּיָבָם וְתַבְקֵשׁ סִיבֵי הַסִּיבּוֹת וְהִיא נִתְנָה עֵינֵיהָ בְּאִישׁ אַחַר וּבְכַרְט בְּזֹאת הִיבְמָה נ"ל טַעְמָא מִשׁוּם שְׁנִתְנָה עֵינֵיהָ בְּבַעַל אַחוּתָהּ וְהִיא מְבַקֶּשֶׁת עֲלֵי דְבָרִים עַל הֵיבָם לַח' לָהּ וּכְגוֹן זֶה אֲמַרוּ חֲזו"ל תִּשָּׁב עַד שְׁתַּלְבִּין רֵאשָׁה אוֹ תַתְיִיבָם וְלֹא מְהַיֵּי כָּל הַאֲמַתְלוּ' אֲפִילוּ דְאִית בָּהּ הוּוּ מִמֶּשׁ דִּהָא חֲזוּינָן פְּנֻתָהּ וְכ"ש בְּאֵלוּ הַאֲמַתְלוּ' דְדָאִין בָּהֶם מִמֶּשׁ וְתַמִּיהָ לִי עַל כַּת"ר שְׁאוּמֵר אֲמַתְל' שְׁמַהֶם נוֹדַע הַדְּבָר שְׁרָצוּנָה וְחִפְצָה בְּבַעַל אַחוּתָהּ לֹא מִטַעַם אַחַר וְאַתָּה מְחֲזִיק בְּיָדָהּ וְתֹאמֵר שֶׁהוּא מְנֻוּלָה ב"מ וְלֹא יִשְׁאַנְהָ וְכו' וְהִיא מַצְנָה הַבָּאָה בַּעֲבִירָה וְאִיף לֹא זָכַר שֶׁר דְבָרֵי חֲזו"ל שְׁחַשְׁשׁוּ אֲפִילוּ חִשְׁשָׁא בְּעֵלְמָא שְׁמָא נִתְנָה עֵינֵיהָ בְּאִישׁ אַחַר וּבְשָׁבִיל דְבָר זֶה אֲמַרוּ אִין כּוֹפִין וְחִלְקוּ עַל הַרְמַב"ם מַכ"ש הֵכָא שְׁאַנְחֵנוּ יוֹדְעֵי דְכַף פְּנֻתָהּ וְאוּמֵרַת בְּפִיָּה שְׁאַפִּי' אִם יִהְיוּ הַאֲמַתְלוּ' שְׁאוּמֵר' יֵשׁ בָּהֶם מִמֶּשׁ וּבְעֵלְמָא יִהְיוּ בְּצִירוּף לְכַפּוֹת לַח' בְּזֹאת הִיבְמָה לֹא מְהַיֵּי מֵאַחַר דִּידְעֵינָן שְׁרָצוּנָה כְּדִי שְׁתִּנְשָׂא לְבַעַל אַחוּתָהּ וּכְמוֹ שְׁחַשְׁשׁוּ חֲזו"ל בְּאַשְׁתֵּי אִישׁ כְּדִי חִשְׁשׁוּ בִיבְמָה גַּם כְּתַבְתְּ עוֹד מְפָנֵי שְׁאִינוּ יְכוּלִים לְמִיקָם בְּסַפּוּקָה וְכו' בְּאֵמֶת אֲמַתְל' זוֹ יֵשׁ בָּהּ מִמֶּשׁ וְכוֹפִין עֲלֵיהָ כְּדָפְנִי' בְּרַם כַּת"ר לֹא גָזַר אֲנִי שְׁאִינוּ יְכוּלִים לְמִיקָם וְכו' אֲלֵא אַתָּה כְּמִסְתַּפֵּק אֲפִשֶׁר דְדָאִינוּ יְכוּלִים וְכו' מִשְׁמַע דְכַבּוּדָּהּ הָרִי הוּא מְסַתַּפֵּק בְּלֵאחַר זְמַן דִּילְמָא אִינוּ יְכוּלִים אֲבָל עַכְשָׁיו הִיא קַחְזוּינָן אִם יְכוּלִים אוֹ לֹא וְעוֹד אַתָּה אוֹמֵר שֶׁהוּא בִּינוּנֵי אִינוּ עָנִי וְלֹא חִשְׁשׁוּ חֲזו"ל דִּילְמָא לֵאחַר זְמַן אִם חֲזוּינָן לִיהָ עַכְשָׁיו שְׁיְכוּלִים לְמִיקָם דַּאֲל"ךְ אֲפִי' עֲשִׂיר שְׁמָא יַחְזוֹר הַגְּלָגַל וְלֹא אֲמַרוּ חֲזו"ל אֲלֵא אִם הוּא אִישׁ עָנִי שְׁרָאִינוּ שְׁאַשְׁתוֹ רֵאשׁוּנָה וּבְנֵיהָ יוֹשְׁבִים בְּרַעַב וּבְעִירוֹם וּבְחֻסְרָא כָּל אֲבָל אִם יֵשׁ לֵאל יָדוּ כְּדִי לְזוּנְהָ אֲפִי' אִין בְּיָדוּ לְזוּנְהָ כְּפִי כְּבוּדָהּ אִין כּוֹפִין כַּמ"ש הָרִיב"ש אֲלֵא מִשְׁאִינָן לוֹ עֲצָה וְכו' וְזֶה נִרְאָה מְדַבְּרֵיהָ שְׁאַשְׁתוֹ וּבְנֵי הַרֵאשׁוּנִים מְתַפְרָנְסִים בְּטוֹב וְאִם כֵּן אִיף תֹּאמֵר דְלֹא מְצִי לְמִיקָם וְכו' וְעוֹד דְבָלְאוּ הִכִּי אַתָּה אוֹמֵר דְכּוֹנְתוֹ דְוּוּקָא לִיבְמָה לִילָה א' וּלְגַרְשָׁה וְא"כ מֵאִי נִפְקָא מִינָהּ אִם יְכוּלִים לְמִיקָם אוֹ לֹא וְאֲפִשֶׁר דְנִכְנַס לָהּ סְפִקָה זֶה דְאֲפִשֶׁר אִינוּ יְכוּלִים וְכו' מְדַבְּרֵי מְהַרִּי"ע שְׁם בְּתִשׁוּבָה בַּא' שְׁרָצָה לִישָׂא אִשָּׁה א' עַל אִשְׁתוֹ וְהִלָּף וְקִדְשָׁה וּמִשְׁם נִרְאָה דְאוּתוֹ הָאִישׁ בְּאוּתוֹ זְמַן לֹא הִנָּה אִישׁ עָנִי אֲלֵא דְחַשְׁשׁ אַחַר זְמַן דְדָאִינוּ יְכוּלִים דְלִית לָהּ מְלֵאכָה אוֹ סְחוּרָה וְרַצִּיתָ לְזַמּוֹת הֵכָא

להתם ואין הנדון דומה לראיה דשאני פונת הרב לעשות גדרים וסייגים לדבר שלא ליתן יד לפושעים שיצמדו כל אחת וישא אשה אחרת על אשתו והיא לא נשאת לו אדעתה דהכי ומלבד דלית בה מצנה אלא אנתנו חוששים לעבירה אבל הנדו"ד איפא מצנה דאורייתא ואין אנתנו חוששים שמה אח"ז אינו יכול ועוד דשאני הכא דאפשר הוא בעל מלאכה או בעל סחורה מאחר דלא הוספת דבר זה בכלל דאינו יכול למיק"ב ולא עוד אלא דצווחו ע"ד קמאי ובתראי באותה תשובה דהפריז מאד ואין למידן הימנה ועוד דכוננתו לעשות גדרים וסייגים לא לבטל המצנה וחוששין שמה אינו יכול למיק"בס וכופין לחלוץ.

והנה ראיתי אחרי רואי דב"ק בסוף תשוב' שחשש לדבר זה שאומרת שרוצה בבעל אחותה והוא נותנת עיניה באיש אחר ומגרע גרע מנשי אחו' והוא מפרק לה מאחר דהיבם הוא נשוי הרי הריב"ש כתב דמצח"ק ואפי' בעינא לי' ומצערנא לי' אין פותבי עליה אגרת מרד וכו' ע"כ ויש לברר ולומר דנדאי הריב"ש טעמיה דקאמר דאם הוא נשוי מח"ק ואין פותבין וכו' הוא מטעם דמסתמא אמרינן דטעמא דבגדה ביבמה הוא משו' דאינה יכולה לסבול צער צרת' והוא לה אנוס' ואין פותבי' וכו' דאנוס רחמנ' פטריה ונדאי לא נתנ' עיניה באיש אחר כדי לאבד פתובת' אלא מסתמא זה הוא טעמא משום צרתה והיא אנוסה ולכך אין פותבין וכו' אבל אם ידעינן פונתה שנתנה עיניה באיש אחר ומכ"ש פשאומרת בפ' הו"ל כמו שהבעל פנוי דקי"לן מי"ק וכותבין עליה אגרת וכו' דנדאי לאו מטע' צרתה אלא מט' דחשקה נפשה בבעל אחותה והוא נותנה עיניה באי"א דקי"לן אבדה פתוב' תדע דהא פתב מור"ם בסי' ע"ז ס"ב בדין מאיס עלי דפס' מר"ן תטול בלאותיה וכו' דפסק פהרמב"ם דלא תבעל וכו' והוא אנוסה וכו' פתב מור"ם ע"ד וז"ל שבקשה גט בלא פתובה וכו' אבל וכו' חיישינן שמה נתנה עיניה באיש וכו' ויש לה דין מורדת דבעינא ליה ומצערינן וכו' ע"ש הרי לפניה פתוב אפי' היא אומרת מאסתיהו אם אמדינן דעתה דלאו מטעם זה ויש לחוש שמה נתנה עיני' וכו' הניא מורדת ואפילו אומר' בפיה מאסתיהו ולא תלינן בטעם מיאוס ומכ"ש בנדו"ד שאומרת בפ' כדי שישאנה בעל אחותה והיא חפצה בו נדאי אמרינן דבדבר זה מאסה ביבמה ולא מטעם שהוא נשוי והו"ל כפנו' ויודה הריב"ש דמי"ק וכותבים עליה וכו' ונראה לי דכבודך נסתייע מדברי הריב"ש בסי' הנז' שכתב ע"ד מר"ן שכת' וז"ל וי"א שגם יבמה שאינה רוצה כדי לצערו וכו' וכתב הריב"ש ס"ק כ"ה וז"ל היינו לשיטת הפוסק' דא"ל מציי"ק אז כותבין עלי' אגר"מ יע"ש ומנה דנת בעצמך לנדו"ד שהוא נשוי דכתב הריב"ש עליו מח"ק ואין פותבין עליה וכו' ואני אומר דלא בא הריב"ש למעט אלא להחו' דאית להו מח"ק אפי' בלא סיבה ואפי' פנוי אלא שהיא אינה חפצה להתייבם לו והוא כמו בעינא ליה וכו' אבל לדין דאית לן מי"ק וכייפינן לה אלא מטעמא אחרנא אמרי' מח"ק דהניא פאנוסה אם אמרה בעינא ומצערנא וכו' פותבין עליה וכו' ואמרינן מי"ק דזה לא מקרינא אנוסה דהא היא אומרת בעינא וכו' והו"ל כמו דלית לה שום סיבה והוא פנוי מקרי ואפי' הוא נשוי ומודה הריב"ש דאמרי' מי"ק וכותבין עליה וכו' מאחר דידיעין דנתנה עיניה באיש א' דזה הוא הטעם שאמרו חז"ל איבדה פתובת' דחיישי' שמה נתנה עיני' וכו' ופשוט אצלי שפותבין עליה אגרת מרד וכו' ומכ"ש דאין כופין אותו לח' ויש לי להאריך בזה בראיו' אלא דלית לי פנאי ואפי' אינו מכונן לשם מצוה דאפי' ר"ת דאי"תל היכא

דאינו מכוון לש"מ כופין לח' הרי ר"י בע"התוס פ"י דבריו דכופין אותו במילי ע"ש בב"י עוד כתבת מכ"ש דמתכוון לעבירה ומצוה הבאה בעבתי ומדברינו יתבאר לה דלא מקרי מצוה וכו' בשביל דעיני' וכו' דזו לא מקרי אמת'ל' אפי' לרש"י ואפי' ע"י צירוף: עוד פתוב בדב"ק וז"ל ולא גרע נדו"ד מאיסור שניות דרבנן וכו' וכן לא גרע מזקן ביותר שמשש פחו וכו' דפסק הרמב"ם חולצין ולא מיבמין וכו' זת"ד.

ותמיהא לי על דברי קדשו איך מדמה ז"ל ורב המרחק ביניהם ולמה לא הוקשה לה אם באמת שנים פדבריה אמאי הקא בנדו"ד אם נתרצו שניהם ליבם ליפא איסורא ומותר ליבם ולקיים מצות יבא עליה אבל בשניות אפילו ירצו שניהם לא.

אלא חולץ דוקא וכן בזקן אפילו יתרצו שניהם וכו' אלא חולצין ואם באמת פדבריה דשוין א"כ אפי' ירצו שניהם לא שיקינן להו אלא ודאי דיש לחלק דשאני יבם זקן מטעם דביאתו אינה ביאה דהוא משמש באבר מת והתורה אמרה יבמה יבא עליה ובעיני ביאה תדע דבזקן שלא משש פחו יכול ליבם ובשניות גם פי הטעם משום דעשו רבנן סיג וגדר לערוה דאורייתא ואפילו במקום מצוה אין לפרוץ גדר ואין להאריה בדבריה שאין להם טעם.

ולא כמו שהבין כת"ר דטעם הזקן משום דאינו יכול להקים זרע וממנו אתה למד ללילה אחת דאינו יכול להקים זרע כופין אותו לחלוץ אלא מטעמא דכתובנא דביאתו אינה ביאה. ולדבריה תקשה והא שניות יכול להקים זרע ואמאי אינו מיבם עוד כתב כת"ר כופין אותו וכו' מטעם דלא מתדר לה עם היבם וכו'.

משמע דהיא אומרת כף ולא העולם אומרים כן וממנה אין ראיה מאחר שאינה חפצה בו ורצונה בבעל אחר ודאי אומרת כף ואינה נאמנ' דהא חזינו דקא מתדר עם אשתו הראשונה ופשוט הוא דדבר זה הוא גלמוד מדברי הרב מים רבים והביא ראיה ממאסי שכתב הרמב"ם והיא סברה דחזיה ואין לסמוך עליה ודבריו שכתב דנח' עליו שפא אינם חולקין עליו ביבמה והוא הפך דברי ה"ה ומר"ן והריב"ש ושאר הפוסקי' כדפי'.

ברם הטענה שהיא מחק המלכות שאינו יכול ליבם והוא מבקש תואנות עד שימצא שעת הפושר כדי ליבמה בצנעה ושהניי משהי לה לזה פייפינו ליה לחלוץ דשהוי מצוה לא משחינו ולא תשאר עגונה עד שימצא יכולת ליבם דלא גרע מאם הנה היבם הגדול במדינת הים דלא משחינו לה עד שיבא ואפי' עיקר המצוה בו וכיפי' לאחיו הקטן ואמרינו ליה או יבם או חלוץ דשהויי מצוה לא משחינו ופסקה הרמב"ם והטור ומר"ן דאין בידו לעגנה.

ובזה אמרינו מח"ק למצות יבום והוא הטעם שכתב הריב"ש בתשובה מאחר דאין בידו ליבמה השתא כופין אותו לחלוץ. בהא סלקינו ובהא נחתינו דאין בכל אמתלאות אלו שכתובין בשאלה לכוף לחלוץ לזה היבם ואפילו בצרוף ז"ל ברם אמרינו ליה או פנוס או פטור ושהויי מצוה לא משהי ואין בידו לעגנה ואם אין לאל ידו ליבם כופין אותו לחלוץ ולא משהי ליה עד שימצא פתח כ"א ע"פ רצונה אם תרצה להתעכב וא"ל כופין

אותו לחלוץ ומי שחותרמו אמת ינחני במעגלי צדק ואמת: פָּרַק ו' הי"ט אִשָּׁה שְׁזַנְתָּה וכו' אָבֵל סוּטָה שְׁמַת בַּעֲלָה קוֹדֵם שִׁישִׁקְנָה וכו' הָרִי זֶה חוֹלְצָת וְלֹא מַתְיַבֶּמֶת ע"כ.

משנה בפ"ק דסוטה ופרכי עליה בגמרא (ד"ה ב') אמאי תתייבם נמי יבומי ומשני אמר רב יוסף אמר קרא ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר לאחר ולא ליבם עי"ש. וקשיא לי בגונה דמאי מקשה והא ספק עונה היא דהא אם נטמאת בנדאי אינו מיבם ואינו חולץ דטומאה פתיבה בה והויא פעריות כמ"ש התוס' והשתא שנסתרה הוי ספק ולכך חולצת ולא מתתייבמת ומאי מקשה אמאי תתייבם וכו' ותו למאי אצטרי קרא למעוטי יבם.

ואיפשר לומר דכונן המקשה היא תתייבם מפח דאתי עשה דיבמה יבא עליה ודחי ספק טומאה לכך אצטרי קרא למעוטי אחר ולא יבם: והתוספות בד"ה לאחר ולא ליבם וכו' פתבו וז"ל או אינו אלא לאחר ולא לאב וכו' עי"ש.

ר"ל ומפל שפן בן שאם מכרה לו שאינה חוזרת ביוכל לפהנים פשהוא אומר לאיש רבי לן אח שאם מכרה לו שחוזרת לפהני ביוכל ואחר למעוטי בן שאינה חוזר: עוד פתבו בס"ד ועוד תקשה דהקא אע"ג דכתיב איש אחר עי"ש.

אין פוננת' להקשות דמאי שנא דהתם מרבינו אח מאיש וממעטינו בן מאחר דגם הקא הו"ל לרבות אח ולמעט בן דהקא הו"ל התורה מיעט אותו בפירוש ולא יקח את אשת אביו וא"כ המיעוט ודאי אינו אלא ליבם אלא דכוננתם היא אמאי בשדה דרשינו איש ואחר והקא לא דרשינו אלא אחר ומירצו וא"ת מאיש וכו' ר"ל דגם הקא דרשינו איש לאחות אשה וכו' ואף ע"ג דלא דמי דהתם מרבינו והקא הוא למעט י"ל דהתם יתור איש הוא לרבויה דהו"ל ומכר לאחר וממעטינו אח וכ"ש בן כמ"ש בש"ס ואימא לאחר ולא לאח ומכ"ש בן דמסתברא דהבן יתור מן האח כדמוכח התם בש"ס ואמאי פתב איש ולכך הוא לרבויה אב"ל הקא אם פתב קרא והיתה לאחר להדיא לא הוינא ממעטינו אלא יבם משום דרמיא עליה ליבומי ולא ממעטי' הקרובים לכך פתיב והיתה לאיש אחר למעוטי קרובים ויבם מאחר ומירצו גם קושא הראשונה דאחות אשה מאיש נפקא ויבם מאחר דדרשינו תרנויהו:הלכות סוטה פָּרַק א' ה"ב הסתירה האמורה בתורה וכו'.

שאמר לה אל תסתתרי עמו בפני שני עדי' אם שיהתה עמו כדי טומאה וכו' הרי זו אסורה על בעלה עד שתשתתה מי המרים וכו' ע"כ. משנה בריש סוטה המקנא לאשתו ר' אליעזר אומר מקנא לה על פי שנים ומשקה לה ע"פ ע"א או ע"פ עצמו רבי יהושע אומר מקנא לה ע"פ שנים ומשקה ע"פ ב' ע"כ וי"ל דהול"ל אם קינא לה וכו' דהיינו בדיעבד.

מאחר דהתנא נקט בלישניה לשון דייעבד כדמוכח מניה בש"ס דאסור לקנאות מדנקט בלישניה המקנא ואיפשר היא דקשיתי' לרש"י ז"ל ד"ה מקנא לה ע"פ ב' וז"ל אם בא להשקותה וכו' ר"ל האי דקאמר מקנא לה היינו אם בא להשקותה אומרים לו צריך אתה בתחילה להיות מקנא לה ע"פ ב' ולדברי התוספו' לקמן ד' ג' ב' ד"ה ר"י אומר רשות וכו' דכתבו שם דרבי אליעזר אית ליה מקנא לה חובה פמו שהוכיחו מהירושלמי ותנא דידן הוא דנקט בלישניה המקנא ודיוקא דהש"ס היינו לתנא דידן אב"ל ר"א דאמ' חובה ניחא דנקיט בלישניה ר"א אומר מקנא לה וכו' בדיוקנא וקי"ל: ומשקה לה ע"פ ע"א או

ע"פ עצמו וכו' ולא זו אף זו קתני ופי' לא מיבעיא ע"פ ע"א אלא אפי' ע"פ עצמו נאמן להשקותה.

ואע"פ דאית לן דבבא אחת דהיגנו בשתי תי' לא אמרי' לא זא"ז כמ"ש התוספ' במסכת קידושין במתני' דהאיש מקדש בו ובשלוחו וקא פריה הש"ס השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא וכו' וכתבו שם התוספות דבשתי תיבות לא אמרינן לא זא"ז.

דוקא ה"מ דקאמר ב' תיבות בו ובשלוחו אבל ה"מ דקאמר או ע"פ עצמו דהוסיף תיבת או מקרי ב' בבות ואמרינן לא זו אף זו. אי נמי אפילו נאמר דגם ה"מ מקרי שני תיבות ובבא א' אמרינן בה לא זא"ז דלאו פללא פנילי התוס' דבשתי תיבות לא אמרינן לא זא"ז בכל מקום דהרי מצינו דבריהם בהפך במסכת יומא (דף כ"ג א') אחת או שתיים וכו' ופריה בש"ס שתיים מוציאין א' מבעיא וכו'.

וכתבו שם התוספות ונ"ל אע"ג דבכמה דוכתי קתני לא זא"ז וכו' יע"ש והוא הפך דבריהם במס' קידושין דבשתי תיבות לא אמרי' לא זא"ז ומן קרחין אנו לומר דלא קאמרי התוספות דבשתי תיבות לא אמרינן לזא"ז אלא דוקא שם בקידושין דבתיבת בו ליפא שום חידוש דאם הוא עצמו אינו מקדש מי מקדש אבל ה"מ דאיפא חידוש בע"פ ע"א והוא הפך שאר עדויות אמרינן לא זא"ז וכן במסכ' יומא איפא נמי חידוש.

עיין יב"ש: והיותר נ"ל דשאני מסכת יומא דהקשו התוספות ואף ע"ג דבכמה דוכתינן קתני לא זו אף זו משום דהוסיף תיבת או כמו ה"מ ולכך הקשו התוס' אע"ג וכו' משום דלא מקרי ב' תיבות ומשם סייעתא לדברינו דלעיל שפתיב' דאחר שהוסיף או מקרי כמו ב' בבות ובזה לא תקשה דברי התוס' אהדדי ולא הוצרך הר' יבין שמועה לתירוץ דלעיל דליפא שום חי' אלא לגבי אחרוני' כמו הסול והסיר וכו' וארבעים נחמשים ואחרוני' דלא פתיב בהו או.

אבל ה"מ ובמסכת יומא דכתב א' או ב' שפיר מקרי ב' בבות ולכך לא תקשה שם הר' י"ש מההיא דיומא והקשה מאחרוני' משום דכתב בה או. ודו"ק: רבי יהושע אומר מקנא לה על פי שנים וכו'.

תי' מקנא לה דנקט ר"י בדבריו יתירה דליפא בה שום פלוגתא ולא היל"ל אלא אף משקה ע"פ ב'. ואיפ' לפי דברי הש"ס שאמר טעמיה משום דקא' בה למעוטי קינוי וסתירה ור"א דוקא למעוטי קינוי אתי שפיר דכוננתו לומר כשם שמקנא לה על פי שנים מפח בה כף משקה לה ע"פ ב' מפח מיעוט בה ולא כדברי' שאמר' דבא למעוטי קינוי ולא סתירה.

ודו"ק: והתוספות ד"ה המקנא כתבו ונ"ל ותימא אמאי לא קבעה אגב נדרים וכו' ר"ל דהא נדרים מקרי שפיר סדר נשים דהרי פתיב ואשה פי תדור נדר ואגב נדרים תני נזיר דדמי ליה דאין נזירות אלא על ידי נדר ובסוף נזיר איפא משניות טובא בנדרים נשים וכו' והוי דומיא דנדרים.

ותירצו דעדיפא ליה וכו' אלא דק"ל אחר דאיפא משניות טובא במסכת נזיר דאית בהו סדרי נשים והפרת הבעל אם כן היא מקריא שפיר סדר נשים ואמאי נשנית באגב וגם

בְּקִרְאָה פְּתִיב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְגִדּוֹר גִּדּוֹר נְזִיר וְכוּ': עוֹד פְּתָבוּ הַתּוֹסֵ' ד"ה הַמְקַנָּא דִּיעֲבַד אֵין וְכוּ' וְז"ל ס"ד וְעַל פְּרָחָף אֵית לָן לְמִימַר מִמְשַׁנָּה יְתִירָה כַּדפִּירִש"י ע"כ.

ר"ל כַּדפִּירִש"י דְהוּ"ל ר"א אומ' מְקַנָּא אָדָם לְאַשְׁתּוֹ וְכוּ' וְאַמַּאי גָּט יְתוֹר לְשׁוֹן הַמְקַנָּא לְאַשְׁתּוֹ וְהִיא מְשַׁנָּה יְתִירָה. וְק"ל: הִלְכָה ה' קִינָא לָה עַל פִּי שְׁנַיִם וְנִסְתְּרָה עִמָּהֶם הָרִי זֹו אֲסוּרָה עַד שְׁתַּשֶּׁה' וְכוּ' וְרִאִיתִי בְּסִפְר עֵינֹת מִיָּם שְׁהַקְשָׁה וְהָא בַּפ' שְׁנֵי גִזְרִים הַקְשָׁה הַש"ס עַל מִתְנֵי' שְׁאָמַר' אֶחָד שְׁאָמַר לְשְׁנַיִם נְטִמָּא אֶחָד מִכֶּם וְאִינִי יוֹדֵעַ וְכוּ' מְבִיאִין קֶרְבָּן טֹמְאָה וְקֶרְבָּן טְהוֹרָה בְּשׁוֹתְפוֹ' וְאוֹמַר וְכוּ' יַע"ש הַקְשָׁה הַש"ס וְהָא סִפְק טֹמְאָה בַּר"הִי מְסוּטָה גְמִרְנָן לָה מַה סוּטָה בּוֹעַל וְנִבְעֵלְת אַף פֶּל ס' טֹמְאָה בַּר"הִי וְהָא ב' גִּזְרִים וְהִיא דְקָאִי גְבִייהוּ הָרִי ג' וְהוּ"ל טֹמְאָה בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים ס' טְהוֹר וִי"ל דְסִפְק הַגְּמוֹר דְרָאוּי לְחוּשׁ לוֹ מַד"ת אֵינוֹ אֶלָּא בְּבוֹעַל וְנִבְעֵלְת בְּשְׁנַיִם דְּקָא אֶבֶל אִם נִסְתְּרָה עִם ב' דְלָא שְׁכִיחַ דְעֲבָדִי עֲבִירָה תְלוּי בְּיַד הַבְּעַל וּבְרִצוֹנוֹ אִי בְּעֵי מְקַנָּא כְּדָמַר רַבִּי יוֹסִי שָׁם אִי בְּעֵי מְקַנָּא לָה מְמָאָה וּמְעַיְקָר הַדִּין הוּא דְלָמְדוּ לְטֹמְאָה וְלֹא מִדִּין קְפִידַת הַבְּעַל דַּא"כ נִמְצְאָת אַתָּה אוֹמַר סִפְק טֹמְאָה בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים טִמָּא וְק"ל: הִי"ד הָאִשָּׁה שְׁקִינָא וְכוּ' וְכָא ע"א וְכוּ' הַר"ז אֲסוּרָה וְכוּ' פ"ק דְסוּטָה ד"ב וְהַתּוֹסֵ' ד"ה פֶּל מְקוֹם פְּתָבוּ וְז"ל וְאֶחָד דְכָתִיב וְכוּ' וְלֹא יוֹמַת ע"פ ע"א וְכוּ' ע"כ יַע"ש וְלְכַאֲרָה דְבְרִיָּהֶם הַפָּךְ הַש"ס דְקָאֵמַר כ"מ שְׁנָאֵמַר עַד הָרִי כָּאֵן ב' עַד שְׁיִפְרִט וְכוּ' אֶחָד וְאִם כֵּן מַאי קָאֵמַרִי הַתּוֹסְפוֹת וְאֶחָד דְכָתִיב וְכוּ' מוֹקִי לָה וְכוּ' וְהָרִי אֲצִטְרִיף לְמַכְתָּב אֶחָד שְׁלֹא נִטְעָה וְנִאָמַר ב' וְכִפִּי דְבְרִי הַש"ס בְּמַכּוֹת א"ש דְבְרִי הַתּוֹסְפוֹ' דְהָכָא דְקָאֵמַר הֵתָם לֹא יוֹמַת ע"פ ע"א מַאי א' אִילִימָא ע"א מְמַשׁ מְרִישָׁא שְׁמַעִי לָה ע"פ ב' עֵדִים אֶלָּא מַאי אֶחָד א' א' יַע"ש וְזֵהוּ פְּוִנְתָם הָכָא דְקָאֵמַר פֶּל מְקוֹם שְׁנֵי עַד וְכוּ' עַד שְׁיִפְרִט לָה וְכוּ' וְלִכְּךָ ק"ל וְהָכָא כְּתִיב וְע"א לֹא יַעֲנֶה וְכוּ' לֹא יוֹמַת עַל פִּי ע"א וְהֵתָם לֹא אֲצִטְרִיף לְגִלוּי עַל עַד שְׁהוּא אֶחָד שְׁהָרִי בְּרִישָׁא דְקִרְאָה פְּתִיב ע"פ ב' עֵדִים וְכוּ' הָא א' אֵינוֹ מוֹעִיל וְכוּ' בְּקִרְאָה אַחֲרֵינָא פְּתִיב בְּרִישָׁה לְפִי עֵדִים יַרְעַתְפִּיק וְתִיבַת עֵדִים ב' וְא"כ בְּלֹא א' יַדְעִי דְעַד הֵינְנוֹ א' מִכֶּח רִישָׁה דְקִרְאָה.

וְתִירְצוּ דְבְּפֶרֶק ד"מ מוֹקִי לָה לֹא מִן הַתְּלִמִּידִים וְהָךְ לְעֵדוֹת הַמִּינְחָדַת לְאַפּוֹקִי א' רוּאָה מִחֲלוֹן זֵה וְכוּ' עֵינִין בְּמַהֲרָשׁ"א שְׁפִי דְבְרִיָּהֶם בַּע"א: פֶּרֶק ב' הִי"ב פֶּל אִשָּׁה וְכוּ' (א"ה) כָּאֵן מְצָאֵנוּ פֶּסֶק א' לַה"ה ז"ל דְשִׁיף לְהִלְכָ' זֹו וְהַשְׁאֵלָה נֶאֱבָדָה וּמִתּוֹף הַתְּשׁוּבָה יוֹבֵן הָעֵינִין).

אֵיתָא בְּהַרְמַב"ם ה' סוּטָה פ"ב הִי"ב פֶּל אִשָּׁה שְׁהִיָּה לָה קִינּוּי וְסִתְרָה וְכוּ' הוּאִיל וְנִאָסְרָה עַל בְּעֵלָה וְכוּ' הָרִי הִיא אֲסוּרָה עַל זֵה שְׁנִתְיַחֲדָה עִמּוֹ וְכוּ' וְאִם עֲבַר וּנְשָׂאָה מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִתְחַתִּיו בְּגִט וְאֶפְּלוּ הָיוּ לָה כְּפָה בָּנִים מִמֶּנּוּ ע"כ אֶבֶל אִם לֹא קָדַם הַקִּינּוּי וְכָאֵן עֵדִים שְׁנִסְתְּרָה וְכוּ' וְכָאֵן וּמְצָאוּ דְבַר מְכֻנְעָר כְּגוֹן שְׁנִכְנָסוּ אַחֲרָיו וּמְצָאוּהָ חוֹגְרָת חֲגוּר' וְכוּ' וְאִם הוֹצִיאָה בְּעֵלָה בְּדָבָר מְכֻנְעָר כְּזֵה הָרִי זֵה לֹא תִנְשָׂא לְזֵה וְכוּ' וְאִם עֲבַר וּנְשָׂאָה וְהָיוּ לָה בָּנִים מִמֶּנּוּ לֹא תִצָּא מִמֶּנּוּ וְכוּ' בַּמַּד"א כְּשֶׁרִנְנוּ הָעִיר.

עֲלִיָּה וְכוּ' אֶבֶל אִם לֹא הָיָה לָה שֵׁם רַנּוֹן בְּעִיר וְכוּ' אִם נִשְׂאָת לְנִטְעָן לֹא תִצָּא אַע"פ שְׁאִין לָה בָּנִים ע"כ הַמּוֹרֵם הוּא מְדַבְּרִיו הִיכָא דְאִיכָא עֲדִי טֹמְאָה וְנִשְׂאָת אִפִּי' יֵשׁ לָה בָּנִים מִמֶּנּוּ תִצָּא וּבְעֵדִי כִּיעוֹר וְקִלָּא דְלָא פְּסִיק אִם יֵשׁ לָה בָּנִים לֹא תִצָּא וּבְקִלָּא דְפְּסִיק אֶפְּלוּ אֵין לָה בָּנִים לֹא תִצָּא אֶבֶל אִפִּתִּי לֹא אֶפְּלוּ בְּעֵדִי כִּיעוֹר גְּרִידָא אוֹ בְּקִלָּא גְרִי' דְלָא פְּסִיק

וכ"מ מתשובת הרשב"א הביאה הר"ב סימן י"א ונ"ל על מי שנחשד באשת איש ונפטר הבעל וכו' אם אותו קול של ריגון קול ד"פ וכו' לא יכנס ואף על פי שאין שם לא עידי טומאה ולא ע"כ ויש מן הגדולים שאמרו שאם פנס יוציא וכו' ע"ש ובמה שאמר ואם פנס יוציא הוא הפך דברי הרמב"ם וקרי"ף וכן הוא דעת מר"ן בקצר פדברי הרמב"ם ודייק בלשונו פדברי.

הרמב"ם ותצא דינא בנדון דידן דליכא עידי פיעור אלא קלא ד"פ אם נשאת לא תצא אע"פ דאין לה בנים ממנו. מיהו לכשתידוק נראה הקא בנדון דידן דאפ"ל נשאת תצא דיש לחלק דלא אמרו אלא הנחשד או הנטען באשת איש דהוא באקראי בעלמא נכנס אצלה או באה אצלו בצנעה במורא נפחד מבני אדם ומבעלה ביותר לקח הנזכרו עידי טומאה או עידי פיעור אבל בנדון דידן שראינו שבגדה בבעל געוריה ונכנס אצלה בפרהסיא ביום ובלילה בכל יום ובכל לילה והוא מאכיל ומשקה לה ועשו בו פמה התראות ועמדו יחידי הקהל והלכו אל מושל העיר ובקשו ממנו שלא יניחוהו ליכנס אצלה ולא הועילו כלום.

מחמת שמפזר ממונו לכל בני השכרה בשביל שלא יעכבו עליו זה דבר פשוט דאנן סהדי שנטמא עמו דמי מעכב אש בנעורת מוכרח אש דולקת עד ששלהבת עולה מאליה דליכא עיכוב ואם נאמר דהבחור זה נמנע משום איסורא.

לא היה לו להתניחד עמה ביום ובלילה והיה לו לגדור עצמו ממנה. ואמאי מפזר ממונו בשבילה ומאכילה ומשקה ועושה לה כל צרכה בכל דבר שמבקשת ממנו וכל זה בפומבי לעין כל וכל העם אנשים ונשים אומרי בפיה מלא שהיא פאשתו ממש ועדיף ממה שא' חז"ל עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה דקי"ל הל' כר"י דאית ליה אין משקין לה אלא ע"פ שנים ואעפ"כ אמר אם ישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה בפריצותא מוכער הדבר ואסור.

ומכ"ש בנדו"ד דהכל יודעים ואומרי שהיא פאשתו והיא משמשתו בכל הצריף לו והוא משמש לה בכל דבר הצריף לה והוי כע"ט דאסורה לבעל ולבועל ואמרינן בה אם נשאת תצא ואפילו יש לה בנים ממנו מיהו אע"ג דאמרינן דאם נשאת תצא אם לא הוציאה וילדה עם הנחשד הנלד לא מקרי ממזר.

ומותר לבוא בישראל דלא הוי ממזר אלא הבא מן הערונה כמו חייבי מיתו וקריתו כמ"ש הרמב"ם פט"ו מה' א"ב ה"א אינהו ממזר האמור בתורה זה הבא מערונה מן העריות חוץ מן הגדה וכו' וכ"כ רבינו הטור סי' ד' ופסקה מרן בקצר וכן מצינו במחזיר גרושתו משנשאת דהנלד פשר כמ"ש הרמב"ם בפירק הגז' ה"ב והיא אסורה לו והנלד אינו ממזר וכן אם זנתה תחת בעלה דאסורה עליו וצריף להוציאה והנלד אינו ממזר כמ"ש הטור סי' ד' ופסקה מורם סט"ז אמנם נשאר לי ספק א' וצריף לפרשו וקאי אדלעיל דאמרינן לא תנשא לנחשד ואם נשאת בע"ט יוצאת אפ"ל יש לה בנים ואם בע"כ וקלא ד"פ לא תצא דיש לבע"ד לחלוק ולומר היינו אם הוציאה הבעל בשביל דבר זה אסורה לנחשד וצריף להוציא אבל אם גירשה מרצונו או אם נתארמלה יכולני לומר שמוותרת לנחשד וילשון מרן ז"ל מסייעני שכתב ואם הוציאה בעלה בדבר מוכער פנה ה"ז לא תנשא לנטען וכו' משמע אם לא הוציאה בעלה בשביל דבר זה מותרת לנחשד ואע"פ דיש

לחלק בין ע"ט לע"כ דבע"ט אפי' אם עבר בעלה ולא הוציאה מ"מ לנחשד אסורה כמ"ש בלשוננו הואיל ונאסרה על בעלה משמע דהדבר תלוי באיסורא וכ"מ מלשון הש"ס שאמר בשם שאסורה לבעל כף אסורה לבועל.

וכן יש להסתייע מלשון הרמב"ם שכ' כל אשה שבאו ב' עדים והעידו שזנתה עם זה כשהיתה תחת בעלה וכו' דמוכח הלשון דלא הוציאה בעלה אם מחמת שלא נודע לו או מטעם אחר תצא מ"מ בע"כ יש להסתפק.

ואחר החי' ראיתי להרב"י בסי' הנזכ' שהביא בשם מ"כ וז"ל על מי שישאל על בתו וכו' ונחשדה משמעון ונתגרשה מראובן מרצונו ונשתדקה לשמעון וכו' וז"ל וכל חבירי וכו' מ"מ וכו' הוציאה קתני משמע הוציאה הבעל משום שהוא שם וכו' ע"ש נראה מדבריו דלא נאסרה על הנחשד אא"כ הוציאה בעלה משום ש"ר של הנחשד וא"כ נמ' לנ"ד אם אנו חושבים החשד הנז' בע"כ אינה יוצאת מאחר שבעלה לא הוציאה בשביל דבר זה: ברם לאח"ה ראיתי להר"ב ז"ל שהבי' משם הרא"ש ז"ל כלל ל"ב וז"ל על הנטען על א"א ונתארמל' אין פאן מקום להסתפק דמאי נ"מ אם גירשה אם מת וכו' יע"ש וכ"כ הב"ש שם ס"ק י' נכתב ודלא כמ"ד שהביא הר"ב ז"ל וכו' ודלא כמ"ד ע"ש ואמנם כמ"ש בנ"ד שהבעל בשעת הגירושין אמר להם אני אוסרה על פלוני שהוא אותו פלוני שנטען עליה אם הוא באמת שהבעל התנה בשעת הגירושין נ"ל אם פנים הדברים שהבנים ממזרים כמ"ש הרמב"ם בפ"ח מהל' גרושין ופסקה מרן בסי' קמ"ג סט"ז וז"ל אמ"ל ע"מ שלא תנשא לפ' עד"ז פ' וכו' ואם נשאת לו נתבטל הגט וכו' אפי' מהב' ממזרים ע"כ ר"ל אם נשאת לאחר וילדה עמו וגירשה ואח"ך נשאת לזה שאסרה הבעל הא' עליו נתבטל הגט למפרע והבנים שילדה עם הב' ממזרים הם מאח' שנמסר לה הגט ע"ת ולא קיימ' התנאי נתבטל הגט ועדין היא אשת איש והיא ערוה עליו והבנים ממזרים כל מה שילדה עמו וע"ש להרב בית שמואל שהק' לפי התנאי שלו נמצא שהיא אשת איש ולא הוונשוואין אם פן לא עברה על התנאי שלו שלא תנשא לפ' וכו' ר"ל ולא נתבטל הגט ואמאי בניה ממזרים מהב' וכל הביאות שבא עליה האיש שנאסרה עליו אינם אלא דרוך זנות בעלמא והתנאי הנה שלא תנשא לפ' ולא שלא תבעל לו זה פי' דבריו והיא הקו' גופה שהביא ה"ה בפ' הנז' וז"ל והרמב"ן תריץ דכוננתו שלא תנשא כדרך הנשואין וכו' והיא נשאת לו כדרך הנשואין אע"פ דאינם נשואין ולא נתקיים התנאי ונתבטל הגט והבנים ממזרים הם ממנו ומהב' איברא דראיתי למרן בסי' קל"ח שכת' וז"ל אבל אם אמר ע"מ הרי הוא כשאר תנאי הגט בין אמר לה ע"מ שלא תנשא לו וכו' ומדסתם דבריו משמע אפי' לא קבע זמן והיא סברת הרא"ש ונרבינו הטור והוא הפך מה שפסק בסי' קמ"ג סט"ז דצריך לקבוע זמן והיא ס' הרמב"ם ובס' כ"ב הביא בזה פלוגתא ע"ש והם סברות נראות הפוכות וכן ראיתי להרב באר הגולה סי' קל"ז שרשם ע"ד מרן אבל אם אמ' וכו' וכן היא ס' הרמב"ם משמע דהרמב"ם אית ליה אפי' לא קבע זמן מקרי גט ונ"ל דמרן בסי' קל"ז לא בא אלא לשלול דעת הפוסקים דאית להו דמאי דקאמ' בש"ס הרי את מותרת וכו' אלא לאיש פלוני דאפילו בע"מ פליגי ר"א ורבינו והוי שיור ולא מקרי גט והיא סברת יש מפרשים שהביא מור"ם שם ובא לומר דלא פליגי אלא בחוץ מפ' או אלא לפלוני אבל בע"מ הרי הוא כשאר תנאי הגט והיא ס' הרמב"ם והרי"ף והרא"ש וכולהו רבנותא ובסי' קמ"ג פי' דבריו ואמר אע"פ דאמרי' בע"מ הרי הוא וכו' דוקא אם

קבע זמן דאם לא קבע זמן הוי פאומר ע"מ שלא תשפתה ינו כל ימי חייכי דגם בתנאים יש לחלק ועיין ב"ש שם נמצא דנקטינו דאם עבר על התנאי שהתנה הבעל ע"מ שלא שלא תנשא לפ' הרי נתבטל הגט ובניה ממזרים אמןם נראה דוקא בתנאי גמור בתנאי ב"ג וב"ר פמשפטי כל התנאים כמ"ש מרן בריש סי' קמ"ג המגרש ע"ת וכו' וכבר נתבארו משפטי התנאי בסי' ל"ח ע"כ ור"ל שיהיה בו ד' דברים ואם לאו לא מקרי תנאי ואפ' לא נתקנים הגט גט וא"כ בנד"ד צריך להיות תנאי גמור שיהיו בו ד' דברים וצריך לחקור בדבר זה ואם לאו לא מקרי תנאי ואפ' נשאת לזה שנסארה עליו בניה לא מקרו ממזרים וכאלו ליכא תנאי ומקרי גט בלא תנאי.

מיהו ראיתי למרן בסי' ל"ח ס' ד' הביא בשם י"א דלא בעי שיהיה בתנאי ד' דברים אלא במקום דאיתי מנייהו חומרא ולא היכא דאיתי מנייהו קולא ע"ש ומידי ס' לא יצא מידי ס' ממזרות כנד"ד וכ"ז אם א"ל ע"מ דלא בעי ד' דברים וכמ"ש מרן שם סי' ל"ח ס"ג דהוי תנאי גמור ואם נשאת לו בניה ממזרים דמאחר שלא קיימה התנאי הגט בטל ועדיין אשת איש מיהו כל זה הוא אם בשעת נתינת הגט א"ל ה"ז גיטא ע"מ אכל לפי מנהגנו במח"ק זה שאנו חוששין לס' וי"מ שהביא מור"ם בסי' קל"ז דאפ' בע"מ פליגי ר"א ורפנן והוי שיעור ולא מקרי גט ולכן בשעת פתיבת הגט פשמוזכיר המגרש דבר זה אני אוסרה על פלוני אומרי' לו שתוק לא תאמ' זה הענין אנחנו מדברי' עמה בדבר זה ולא תדבר עוד דברי' פאלו ואחר שנותני' לה הגט ונגמר הענין אומרי' לה לא תנשא לפ' כמ"ש מור"ם שם ואם חושדה מאדם יאמר לבית דין והם ימחו בידם שלא ישאו זה את זה ע"ש ונדאי ליכא תנאי פלל ולא מקרי תנאי דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתם שאמר מור"ם נ"מ וכו' ואם חושדה וכו' אלא נדאי פנונתו לומר דכיון דבית דין אומרי' לה פה לא מקרי תנאי ואם עברה ונשאת לו בניה פשרים זה מה שנלע"ד בזה וצור ישראל יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות כו"ר: פ"ק ג' ה"ז ואח"ך משפיעה וכו' והיא אומרת אמן אמן משנה בפ' ה"ה מביא די"ח אמן על האלה אמן על השבועה וכו' ר"ל אמן קמא פוללת האלה והשבועה ואמן שנייה צריכה לגלגול שבועה אלא דק"ל מנ"ל לרבות ארוסה דילמא אמן ב' לא באה אלא לג"ש לאיש אחר דלא קינא לה בשבילו שהיא חייבת ע"י גלגול משום דשייך ביה קינוי אבל ארוסה דלא שייך בה קינוי אין מגלגלין כדאמרין בר"פ ארוסה נשים לא שותות וכו' ומנ"ל לתנא דמגלגלין גם על הארוסה: הלכה ט' ואח"ך מביא פלי חרס שלא נעשה בו מלאכה מעול' וכו' ואם החזירו לכבשן עד שנתחדש פשר ונותן לתוכו מים חצי לוג מן הפיור וכו' ע"כ.

הכי איתא בש"ס בפ"ק ה"ה מביא (ד' ט"ו ב') תנא פנילי של חרס חדש דר"י ואמרין דיליף ממצורע ופרכי' אי מה להלן מים חיים וכו' מה למצורע וכו'. ומשני אמר רבה אמ"ר בכלי חרס פלי שאמרתי לך פבר ע"ש.

ונראה פשוט בפירוש הש"ס דרבה בא לתרץ מ"ט דר"י דקאמר דבעינו פלי חרס חדש ופליג ארבנן דלא בעו חדש אלא אפילו ישן ואחר שהשיבו על הג"ש בא רבה ליתן טעם אחר לר"י שהוא לימוד גמור משום דאמר קרא בכלי ולא קאמר ולקח פלי חרס ונתן בו מים כמ"ש רש"י ז"ל והיינו טעמא דלא אמר אלא אמר רבה פדרה הש"ס בכל מקום משום דעדין הלימוד בקרא ממצורע מים חיים אל פלי והכא קאמר בכלי שהוזכר במקום

אחר ושהוא המצורע ולקח לא קאמר אלא אבול לרבנן דפליגי על ר"י לית להו האי דרשא דבבלי וכן מוכח מדברי רש"י ד"ה דומיא וכו' אע"ג דלא גמירי ממצורע יע"ש וכן מהני פלי ישן ולא בעי חדש וכן מוכח מפירוש"י ד"ה ל"ש רבנן דמתני' דלא בעו חדש ומכשירי בישן יע"ש ומנכרח אפה לומר דלית להו האי דרשא דבבלי ואינה אלא איפא דר"י ובהא פליגי דלר"י בעי חדש ולרבנן לא בעו חדש אבול הא דמימי פיור דבעי מים חיים לא איירי אלא לענין קודוש בעלמא ולא קאי אסוטה אלא דראיתי להר' תוי"ט במכילתין שפי' וז"ל ונ"ל אפילו לרבנן דר"י דלא בעו מים חיים מודו בבלי דבעי חדש משום דלאו גזירה שנה היא אלא הוראת מקום ועל הפלי לבד קפיד קרא ולפיכך לא קשיא דהכא סתם תנא דחדש בעינו ובירוש פ"ב דזבחים במ"ש כל המימות פשרים לקדש יע"ש.

וקשה דלפי דבריו דקאמר דאפילו רבנן מודו בבלי דבעי חדש במאי פליגי ר"י ורבנן דקאמר בתוספתא תנא פיילי של חרס חדשה דר"י ואמר' בש"ס מ"ט דר"י משמע דרבנן פליגי עליה וליפא למימר דרבנן דקאמר היינו רבנן דפליגי עליה במימי פיור דבס"ד דהנה גמרינו מג"ש דכלי פלי ממצורע מוכרחין אנו לומר דרבנן לית להו דבעי חדשה דאם פן צריך מים חיים כמ"ש בש"ס אי מה התם מים חיי' אף פאן מים חיים ורבנן מאחר דאית להו דמימי פיור הם מי מקנה לית להו האי ג"ש אבול השתא דקאמר טעמא משום בבלי וליפא מים חיים שפיר יליף מניה לענין פלי חדשה והנה רבנן קאמ' אבול הנה דמתני' דידן פליגי אר"י ולא בעו חדשה דא"כ מאי האי דקאמר משום דלאו ג"ש אלא הוראת מקום ושם לא נזכר ענין ג"ש ועוד מאי האי דקאמר דהכא סתם תנא דחדשה בעינו: ואיפשר לומר בדוחק דכוננתו לומר דרבנן דהכא קאמר אחר דהלימוד מבבלי מודו לר"י דבעי חדשה וסתם תנא דקאמר אמתני' דידן דקתני הנה מביא וכו' ומאי דקאמר בתוספתא דברי ר"י לאו לאפוקי דרבנן פליגי עליה אלא משום דדבריו מפורשים לקח נקט ר"י אבול רבנן מודו והוי שפיר דקאמר דסתם תנא חדשה וכו' מאחר דרבנן מודו ליה.

אלא דדבריו הם הפך דברי רש"י דקאמר בד"ה ל"ש וז"ל רבנן דמתניתין דלא בעו חדשה וכן מבואר מדברי מרן הכ"מ שפתיב ה"ט דרבינו דבעי חדשה משום דפסק כר"י משום דרבה דהוא בתרא מפליג בהדיא וליפא למימר דדבריו דקאמ' דפסק כר"י קאי אנתאכמו וכו' דרבה מפליג בהדיא וקאמ' ל"ש וכו' ולא קאי אפיילי.

חדשה דגם אפיילי חדשה קאי כמ"ש דבריו שם לתרץ הבעיי' דכיון דלרבנן לא בעי חדשה וכו' הרי דרבי' דפסק דבעי חדשה הוא כר"י מאחר דרבה מפליג פליג בנתאכמו בפלי פסק פנותיה בבלי בכוליה הרי דבריו הפך דברי התוי"ט: ולא ידעתי מי הכריחו לזה אם אנו אומרים דרבנן אית להו דבעי' חדשה והוצרכו לומר דסתם תנא דחדשה בעי' והיכן סתם והתנא לא הזכיר בלשונו חדשה ואחר שאנו אומרים דלאו היא זו אלא הוראת מקום אפי' אם נפרש דסתם לן תנא דלא בעי' חדשה מכ"ש דלא תקשי סתמי אהדדי אהך דכל המימות פשרים וגם דברי רבינו מתוקנים דל"ת דהכא פסק דבעינו פלי חדש והתם דמי מקנה פשרים מאחר דלא יליף ג"ש אלא מבבלי והכא פסק כר"י וכמ"ש הכ"מ יע"ש ומצי יליף ממצורע דבעי פלי חדש וכו' ולא בעי מי פיור מים חיים ואף ע"ג דהכא פסק כר"י והתם פסק כרבנן מה בכך ומרן הכ"מ נתן טעם לשבח בשביל מה פסק כר"י הלכה

י"א ואח"ך פהן אָחַד בָּא אֵלֶיהָ וכו' ומביא חֶבֶל מִצָּרֵי וכו' ואם לא מִצָּאוּ מִצָּרֵי מְבִיא חֶבֶל מִפֶּל מְקוֹם וְקוֹשְׁרוֹ ע"כ הָכִי אֵימָא בְּגַמְרָא דְסוּטָה (ד' ח' ב') בְּעָא מִנְיָה ר"א וכו' חֶבֶל מִצָּרֵי מְהוּ שְׁיַעֲפֹב בְּסוּטָה מְשׁוּם שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ וכו' א"ד מְשׁוּם דְאָמַר מָר הִיא חֲגָרָה לֹו וכו' א"ל תְּנִיתוּהָ וכו' וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק אַחַר דְּהַמְבַּעֵי יַדַּע הַבְּרִייתָא הִיא חֲגָרָה לֹו וכו' אִם פֶּן מְאִי סְפִיקָא אֵיכָא קַמְיָה דְהָא קַתְנִי בְּהַדְיָא בְּבְרִייתָא הִיא חֲגָרָה וכו' וְהוּא אֹמַר בְּפִי דַאמִ' מָר הִיא חֲגָרָה וְלִיפְשׁוּט מִינְיָה וְעוֹד מְאִי קְאָמַר מְשׁוּם שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ בְּגָדִיהָ מִי הַגִּיד לֹו טַעַם זֶה וְאִם יַדַּע ג"כ הַבְּרִייתָא דְקְאָמַר לִיהָ הַפְּשׁוּטֵן תְּנִיתוּהָ וּמְסַפְקָא לִיהָ אִי תִנָּא דִידֵן ס"ל כְּמַר אוֹ כְּמַר מְאִי מִיפְשָׁט לִיהָ תְּנִיתוּהָ וְהָרִי גַם הוּא יַדַּע וּמְסַפְקָא לִיהָ.

וְאִיפְשָׁר דְכּוֹנֵן הַמְבַּעֵי הִיא דְעֵיקַר הַבְּאָתוֹ שֶׁל חֶבֶל שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ דְדִיָּה וּא"כ בְּצִלְצוֹל סְגִי הַפְּנוּנָה דִיּוֹדַע תְּרַוּנִיָּהוּ וְנִסְתַּפֵּק מְהוּ הַטַּעַם דְכָל תְּנָא אוֹמְרַת טַעַם אָחַד וְאִם עֵיקַר הַטַּעַם כְּהָדָא בְּרִייתָא מְשׁוּם שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ אִם פֶּן א"צ לְחַפְשׁ אַחַר חֶבֶל מִצָּרֵי.

מְשֵׁא"כ אִם עֵיקַר הַטַּעַם מְשׁוּם שֶׁהִיא חֲגָרָה וּבְאֵגֶב שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ בְּגָדִיהָ צָרִיף לְחַפְשׁ אַחְרִיו וְכַשְׁיֵט לִיהָ דְעֵיקַר הַטַּעַם הוּא שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ בְּגָדִיהָ כְּדִדְיָיק תִּנָּא בְּלִישְׁנִיָּה כְּדִי שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ אָבֵל הָדָא בְּרִייתָא דְקַתְנִי הִיא חֲגָרָה וכו'.

אִין לְהַכְרִיעַ מִמְנָה דְאֵיכָא לְמִימַר שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ וּמִיָּהוּ בְּחֶבֶל מְשׁוּם שֶׁהִיא חֲגָרָה. א"נ דְּהַמְבַּעֵי אִינוּ.

יּוֹדַע כִּי אִם הָדָא בְּרִייתָא דְאָמַר מָר וּמְאִי דְקְאָמַר שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ מְסַבְרָא דְנִפְשִׁיָּה וּמְסַתַּפֵּק בְּבְרִייתָא עֲצָמָה בְּשִׁבִיל מָה עֵיקַר הַבְּאָתוֹ וּנ"מ דַּא"צ לְחַפְשׁ אַחְרִיו וְהִינְנוּ הָעֵיכּוֹב דְקְאָמַר אִם צָרִיף לְחַפְשׁ אַחְרִיו א"ל כְּדִפְרִישׁוֹ הַתּוֹס' בְּפִי רַש"י דְאִינוּ עֵיכּוֹב מִמֶּשׁ בְּדִיעֵבַד: וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת ד"ה תְּנִינָא וְאַחַר כֶּף וכו' וּנ"ל וְלֹא יַדַּענָא מְאִי פְּשִׁיט מְהֵכָא וכו'.

נִרְאָה דְהַתּוֹס' הִבִּינוּ בְּדַבְרֵי הַפְּשׁוּטֵן דְעֵיכּוֹב מִמֶּשׁ בְּדִיעֵבַד וּפְשִׁיט לָהּ מְהֵכָא תְּנִינָהוּ דְאִינוּ עֵיכּוֹב אֵלָא לְכַתְּחִילָהּ בְּעֵי חֶבֶל מִצָּרֵי וּלְכֶף הַנּוֹקְשָׁה לָהֶם מְאִי פְּשִׁיט מְהֵכָא טְפִי מְהֵכָא דְחֲגָרָה לֹו וכו' דְהָדָא נְמִי הִינְנוּ לְכַתְּחִילָהּ דְהֵיכָא כְּתִיב חֶבֶל מִצָּרֵי בַתּוֹרָה.

וּקִש"ל דְאֵמַאי לֹא הַנּוֹקְשָׁה לָהֶם עַל הַמְבַּעֵי גּוֹפִיָּה דְמִנִּין לֹו עֵיכּוֹב פֶּלֶל דְהָא דְקַתְנִי הִיא חֲגָרָה לֹו הִינְנוּ לְכַתְּחִילָהּ דְהֵיכָא כְּתִיב וכו' בַּתּוֹרָה וכו'. וְאִי לֹא מְסַתְּפִינָא לְפָרֵשׁ דְבְרֵי הַתּוֹסְפוֹ דְקָאִי אִמְבַּעֵי וְאִף עַל גַּב דְתַפְסוּ דְבְרֵיהֶם בְּדַבְרֵי הַפְּשׁוּטֵן כְּדִי שְׁתַּהֲיָה תְּמִיָּהתֶם אַתְרַוּנִיָּהוּ וְהֵאִי דְקְאָמַר מְאִי פְּשִׁיט' לִיהָ מְהֵכָא טְפִי מְהֵכָא וכו' נ"ל דְקָאִי אִמְבַּעֵי דְקְאָמַ' מְשׁו' שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ בְּגָדִיהָ מְעַלְיָה בְּצִלְצוֹל קָטָן סְגִי דְאִינוּ מְעַכְבּ מְשַׁמַּע דְאִם בְּאֵמַת הַטַּעַם שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ בְּגָדִיהָ פְּשׁוּט דְלֹא מְעַכְבּ וְאִי אֲמַרִי הַטַּעַם מְשׁוּם שֶׁהִיא חֲגָרָה וכו' הֵוִי לְעֵיכּוֹב וְעַל זֶה קְאָמַרִי לֹא יַדַּענָא מְאִי פְּשִׁיט וכו' מְאַחַר דְהָעֵיכּוֹב הוּא לְכַתְּחִילָהּ לְמִצְוֵה לִיכָא עֲדִיפוֹת מְהֵכָא דְהִיא חֲגָרָה טְפִי מְהֵכָא שְׁאִם נְאָמַר שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ לְכָל הַצְּדָדִין וּלְכָל הַטַּעְמִים לְכַתְּחִילָהּ לְמִצְוֵה בְּעֵי חֶבֶל דְאִם לֹא פֶן אֵמַאי נִקַּט הַתִּנָּא חֶבֶל וְדִאי לְכַתְּחִילָהּ בְּעֵי חֶבֶל אִפִּי אִם אֲמַרִי טַעְמָא כְּדִי שְׁלֵא יִשְׁמְטוּ וכו': וְתִירָץ מִיָּהוּ לְפִירוֹשׁ רַש"י דְקָא מְבַעֵי עַל עֵיקַר הַבְּאָתוֹ וּנ"מ בֵּין שְׁנֵי.

הטעמים אם צריך לחפש אחריו יותר מדאי או לא אי אמרי טעמא משום שלא ישמטו וכו' העיקר שלא ישמטו ואפילו בצלצול קטן סגי אלא כדי לצערה ואין צרי' לחפש אחריו יותר מדאי ואי משום שהיא קשטה וכו' צריך לחפש.

אחריו ופשיט ליה תניתוה כדי שלא ישמטו נתינת טעם דמשמע דהוא עיקר הטעם וכן צריך לפרש דברי מהרש"א ז"ל פדכתי דאל"כ תקשה פדאמרן ומאי צדדין הבעינא לדבריו אי קאי אפשטן.

וק"ל: הלכה י"ב ואח"ך מביא עשרון קמח שעורים משל בעל וכו'. ונותנו לידה כדי ליגעה.

ע"כ משנה ריש פ' הנה מביא די"ד וכתבו שם התוס' ד"ה כדי ליגעה וכו' ולא שיניך למימר דדריש טעמא דקרא וכו' יע"ש קצרו בדבריהם במקום שהיה להם להאריך. וכוונתם היא לומר דמאי דקאמר' מתני' כדי ליגעה לת"ק דר"ש דאית ליה הנה משקה ואחר כך מקריב ההודאה משום דחסה התורה עליה כדי שלא תמות ולר"ש דאית ליה מקריב ואחר כך משקה כדי שלא ימחה שמו ית' נמצא לר"ש אית ליה הכא דאמרי' דוקא כמ"ש הקרא ואחר ישקה את האשה דהיינו אחר ההקרה ולכך קאמר מקריב ואח"ך משקה ולכך ק"ל לתוס' ור"ש דריש טעמא דקרא ולא אמרי' דוקא ואמאי הכא קאמ' ואחר ישקה דוקא וטוב לפרש כת"ק לאחר הקרה השקאה שהיא מנחת זכרון מזפרת עון ותי' דהכא ליכא נפקותא ור"ש לא דריש טעמא דקרא ואמרי' לה דוקא אלא היכא דאיכא נפקותא פגון לא תחבול בגד אלמנה: הלכה י"ג ואח"ך לוקח המנחה מן הפיפה וכו' ואינו נותן עליה שמן ולא לבונה ואם נתן לוקח וכו' ע"כ משנה בריש הנה מביא ועיין בגמרא שם (ד' י"ד ב') ומאי דקאמר הש"ס מגישה בקרן דרומית מערבית פנגד חודה וכו' היינו מבחין למטה מהמזבח וחודה דנקט כמ"ש רש"י ז"ל כל מה שיכול לקרבו פלפי מערב לאפוקי אם הנה אומר פנגד קרן מערבי דרומי'.

וק"ל.

ורש"י ד"ה מנחה גופה וכו' פי' שהנה מסירה מן הפלי לגמרי לכך קאמר דיו שיניחה בתוך הפלי וכופה הפלי וכו'. ומ"ש רש"י ד"ה קסבר האי וכו' ר"א בן יעקב אית ליה פולי מזבח בדרום וכו' ק"ל לראב"י היכי מוקים לקרא לפני ה' וכו' בשלמא למ"ד דכוליה בצפון יכול להתקיים דקרן מערבי דרומית משפחת לה שיהנה פנגד ההיכל אעפ"י שאינו מבור' אלא למ"ד שפולו בדרו' לא משפחת לה לקרן מערבית דרומית פנגד ההיכל.

ואיפשר דראב"י יפרש או זה או זה בפותל מערבית או בקרן דרומית אם ירצה: והתוספות ד"ה טעונה נסקים וכו' כתבו וז"ל משום דאינו בנדר ונדבה וכו' ואע"ג דבש"ס קאמר הטעם שלא יהא חוטא נשפר אם בן מאי קאמרי משום דאינו בנדר ונדבה.

פוננתם היא לומר דאין כאן חוטא נשפר מאחר דאינה בנדר ונדבה נהרי היא כשאר חטאות דבשלמא לעיל במנחת חוטא שנתן בה הטעם שלא יהא חוטא נשפר משום דבשאר מנחות אית בהו נסקים ובהא לית בה שפיר קאמר שלא יהיה חוטא נשפר אבל הכא מאחר דליכא באחרוני משום דאינו באים בנדר ונדבה הרי היא ככולהו ולא שיניך למימר בה שלא יהיה חוטא נשפר ותיפרצו דכוננת הש"ס היא מאחר שהיא חוטא מענישין

ליה ואף על גב דליכא באחרוני ואינו כמו חוטא נשפר דעלמא אלא מענישין ליה בתוס' ע"א ו'לשון מושאל הוא: עוד פתבו התוספ' שם ד"ה סבר לה וכו' וז"ל וא"ת שמואל ס"ל וכו' ואע"ג דאיכא למימר דמאי דקאמר בש"ס אין ואפילו כ"א וכו'.

הכי נמי בגזיר חוטא סתמא דתלמודא קאמר לה מ"מ פשיטא להו דכף היא סברת שמואל מדלא תיר' בש"ס מתני' אליבא דרבנן דלית להו גזיר חוטא כלל ופי' אליבא דר"א הקפך דאית ליה גזיר טמא ששנה בחטא היינו שנטמא מקרי חוטא: עוד פתבו בס"ד וז"ל ואפתי הנה מצוי למפרך התם לר"ש דהקא ולר"י וכו' ר"ל התם בכריתות שהק' ולר"א הקפך מאי איכא למימר ותי' כי מייחתי קרבן לאו לכפרה וכו' אפתי תקשי התם לר"ש דהקא ולר"י דליכא לתרץ עליוהו כמו שתירץ לר"א הקפך דהקא קאמ' בפ"י ר"ש משום דבאה על חטא אינה טעונה נסכים וכן לר"י קאמ' בפ"י חטאת העוף באה על חטא והיינו בגזיר טמא דחטאת העוף הוא שמקריב גזיר טמא כמו שכתב התוס' לעיל דגזיר טמא מביא חטאת העוף ולכך נקטי התוס' בלשונם לר"י מספק גזיר טמא ולר"ש אפי' מספק גזיר טהור כמ"ש בדבריו דקאמר משום דבאה על חטא אינה טעונה נסכי' והיינו בחטאת בהמה שאינה טעונה נסכים משום שבאה על חטא והוא קרבן גזיר טהור דגזיר טמא קרבנו חטאת העוף פדלעי' וכוונתם לומר נהי דלר"א הקפך יכול לתרץ דאע"פ דנקרא חוטא מ"מ קרבנו אינו בא בשביל החטא אלא לאחולי גזרו וכו' מ"מ אפתי תקשה לר"ש ולר"י דקאמרי בפ"י על חטא היא באה והיא תשלים הקושיותא דלעיל דקאמר והקא משמע משום דבאה על חטא וכו' דכוונתו להקשות לר"ש כף פירש מהרש"א: הלכה כ' סוטה שיש לה זכות ת"ת וכו' הרי זה תולה לה וכו' בפר' הנה נוטל יש זכות תולה וכו' ואמרין עלה בגמ' זכות דמאי אילימא זכות תורה מי מפקדא וק"ל ואמאי לא הקשה עוד אמאי ג"ש דוקא והא זכות תורה מגינה לעולם דקאמר בבב"יתא ותורה אור מה אור מגין לעולם אף תורה מגינה לעול'.

וי"ל דנדאי האמת הוא דאף דבעלמא אית לן דתורה מגינה לעולם הקא בסוטה אינה מגינה יותר משלש שנים דאם לא פן מה הועילה התורה שאמרה ימחה שמו על המים כדי להטיל שלום בין איש לאשתו ואף על גב דקי"ל מתנווננה והולכת מאחר דזכות תולה לה לעולם ולכך לא הקשה אלא מי מפקדא: והתוספות ד"ה יש זכות וכו' פתבו וז"ל הנה .

עסוק במצות וכו' נראה דהירושלמי פליג אש"ס דילן דקאמ' דמצות מגינות פולי האי ג' שנים ובש"ס דילן לקמן פרי' זכו' דמאי אילימא זכות תורה מי מגנא פולי האי: הלכה כ"ג באו עידי טומאה אחר ששתתה הרי זה תצא בלא פתובה וכו' שאין המים בודקים אלא מי שאין לה עדים שמודיעין זנותה ע"כ.

וכתב מרן הכ"מ מימרא דרב ששת בפ"ק דסוטה ד' ו' דהכי איתמר: פרק ג' הכ"ג שם בש"ס סוטה שיש לה עדים במד"ה וכו' ותמיה לי טובא לרב ששת תקשה מה תועלת יש במי סוטה דאמרין לברר אם נטמאה או לא וכן מה שאמרו חז"ל לעשות שלום בין איש לאשתו צנה הקדו' ב"ה לימחה שמו על המי' והא יכולים לומר שיש לה עדים והלכו להם למד"הי וגם הבעל עדין אין דעתו נוחה הימנו.

וי"ל דכוננת רב ששית לומר דאם ששתה ובאו עדים אין המים בודקים אותה אבל אם לא באו עדים אוקמין אחקת' דנדאי טהורה ולכך המים לא בדיקה וקא דנקט במד"ה לרבותא דאפילו בשעה ששתתה הווי רחוקים במד"ה והו"א דלא מקרי ידיעה קמ"ל דמקרי ידיעה ואין המים בודקים וגם הבעל אינו חושש לדבר זה דהיא חששת דרף רחוקה כמו שתיגרז הש"ס אליבא דר"ש לקמן אלא דעדיין תקשה דאם פן מאי בא ר"ש לאשמוע' וקא משנה ערוכה היא או שבאו עדים ואמרו טמאה היא ומוכח כמו דמוקי לה בש"ס לאחר ששתתה וי"ל דהנה אמינא כמו דמוקי לה רב יוסף משום זכות ובא ר"ש לומר דהטעם הוא משום דאין מים בודקין אותה מאחר דאית לה סהדי ואפילו הוי במד"ה: רש"י ד"ה זונה הנה ופשיטא וכו' דהא תנא ליה וכו' נראה דרש"י הוסיף בדבריו דהא תנא ליה וכו' אע"פ דהש"ס לא קאמר אלא זונה היא הוא לחזק ההכרח דמייברי שבאו עדים אחר ששתתה וכונתו לומר חדא דזונה היא ופשיטא דאסור כמו שאמר בש"ס ועוד דתנא ליה האומרת טמאה ולמאי אצטריך לומר שבאו עדים וכי תנא פרוכלא הוא ופשוט: והתוס' ד"ה ושבאו לה עדי' וכו' מספקא ליה לרב אי דוקא נקט עדים וכו' דדוקא קודם ששתתה וכו' או דילמא פיון דהאמינה תורה וכו' אחר ק"ו וכו' יש להסתפק דמאי ספיקא איכא גביה דטעמא מאי האמינה התורה ע"א בסוטה משום דאיכא רגלים לדבר דקינא לה ונסתרה ואחר דקדם הק"ו מה לי קודם ששתתה או אחר.

ואפשר לומר דהחייב הינצא מק"ו הוא להשקותה ואחר ששתתה ליכא רגלים דק"ו ושהרי כבר ששתתה והמים לא בדיקה. ונחשבים העדים שבאו מכשי פעדי טמאה דעלמא ולכך בעי תרי סהדי או דילמא פיון דהאמי תורה לע"א אחר קנ"ו וס' עדיין הנאמ' במקומה אחר שקדם לה הקנו"ס וליכא חי' בין ע"א לב' ואפ' אחר ששתתה: ותירצו מסתברא וכו' פדעולא דאמר כל מקום שהאמינה וכו' ותירצו תמוה לע"ד דמאי דקאמר עולא כל מקום וכו' היינו אם בא ע"א והכחישו אמרינו כ"מ שהאמי' ואין דברי ע"א מועיל לגבי ב' אבל הך הספק הוא אם העד נאמן או לא ומאי קאמרי פדעולא וכו' דהספק הוא בגופיה אם הוא נאמן אחר ששתתה: ואחרי כותבי ראיתי להר"מ ש"ל בסוף פ"ג דסוטה' שהביא דברי התוס' הגנז' ודקדק הדקדוק שדק' בדברי התוספות מאי ראיה מביאין מעולא יע"ש ותיגרז דכוננת התוס' דמסברא ליכא לחלק וא"ת דאמאי דנקט במתני' עדים השתא דאפילו ע"א נאמן ותיגרז פדעולא כ"מ שהאמי' תורה ע"א הוא במקום ב' לכך קרא לע"א עדים והפונה היא עדות המועיל יע"ש: אלא שראיתי להרב מש"ל שפי' התוס' באופן אחר משום דקש"ל לפי דברי התוספות דפי' ה"ה לע"א משמע מדבריהם דקאי גם אדברי רב ששית וא"כ דבריהם הוא הך ה'ראיה שהביא מקרא ועד אין בה שנים אין בה הא א' אית בה וכתוב ובהיא אותה אל הפה וכו' אלמא בע"א מים בודקים ואיך אמרי וה"ה ע"א אין המים בודקים ומפח קושיא זו הוכרח לפרש דמאי דקאמרי התוספות ה"ה קאי על המתני' שהביא ראיה ממנה אבל ר"ש שאמר עדים במד"ה אין המים בודקים עדים ב' דוקא אבל בעד אחד אין מים בודקים והראיה שמביא מן המתני' היא אחר שאמר לנו אם באו עדים לה שהיא טמאה ואפ' אחד ואמרי' אסורה ואמאי דילמא סהדי שקרי דלא בדיקי המים אלא אמרינו אית לה שני עדים במד"ה שנטמאה ולכך לא בדיקה דאל"ך אמאי אסורה שקרי ניגהו אחר שלא בדיקה המים יע"ש: ואח"ה רבה מכ"ת דאין הפשט של התוספות פן דהא קאמר ור"ש דאמר וכו' דוקא עדים ותיגרז

אתרונניהו וה"ה לע"א ואם פדברי הר' הנה להם לפרש ולא לסתן' אחר דנקטו בתי"א שהספק הוא על שניהם.

ועוד דמשמע מש"ס דאמאי לא בדיקו ההיא דמתני' שבאו עדי' ואמרו משו' דידעי בה אינהו גופניהו ולכך לא בדיקוהו וכן משמע מפירש"י דאמר משום דהו' ידעי בה לא בדיקו וכו' משמע הנה עדים שבאו ולפי דברי הרב מש"ל עדים אחרני' במד"ה ולכך לא בדיקוהו המים ועוד דהתוס' פוננתם להשוותם אהדדי וכמ"ש בעד אחד נאמן ואין משקין לה ואסורה גם אם יש לה עדי' במד"ה אפילו ע"א אין המים בודק' ולפי דברי הרב מחולקי' שלא להשקותה או שתתה עד אחד נאמן אבל לענין בדיקה בעי' ב': ולעד"ן דהפשט לא ינפשט כמ"ש בדיבריהם בשנים הכתו' מדבר ואם תקשה קושני' מש"ל דהא מקרא משמע אם הוא אחד מים בודקים אותה שהרי ועד אין בה כתי' וכ"מ שנאמר עד הוא ב' עד שיפרט לה א' ושאיני הכא דלא כתב א' משום דאצטרף לדרוש והיא נטמאה ועד אין בה דסמיה ליה לדרוש מינה עד אחד בסוטה נאמן ולכך לא כתב עד אחד אלא עד סתם דלא אמרו חז"ל כל מקום שנאמר עד הוא ב' עד שיפרט א' היינו במקום שהיה יכול לכתוב עד א' וכתב עד כגון במקום דאין ללמוד ממנו אלא דבר א' אבל הכא דילפינו מינה כמה דרשות וצריף לכתוב עד סתם לדרוש מינה עד בסוטה נאמן שהיא סמויה לו אע"פ דכתב עד סתם לאו לעיכובא עד שהוא ב' לכל הפרשה כולה דלא נכתב עד סתם אלא לדרוש מינה ע"א בסוטה'.

ומה שהוכרחו לזה הוא משום דמציינו שהתורה האמינה עד א' בסוטה ודאית נאפילו אחר ששתתה מקרא דאמר ונטמאה ועד אין בה והיא לא נתפסה גם לימוד אחר שלמדנו ממנו ועד אין בה והביא האיש את אשתו אל הפה היינו דלית דינע בה כלל אבל אם איכא אפילו עד אחד דינע בה אין המים בודקים אותה כמו אם איכא עד אחד בטומאה דאין משקין לה: וראיתי להרא"ם על התורה שהקשה על רש"י: שהביא בחומש ועד אין בה הא אם יש לה אפילו עד אחד לא תשמה וכו' יע"ש והקשה עליו הרא"ם הקושני' הנז' שהקשה המש"ל דאדרבא מקרא דנעך אין בה מוכח דוקא ב' אין משקין לה אבל א' משקין ותירץ דקרא דנעך אין בה לא קאי אלא אוהיא לא נתפס' דסמיה ולא קאי אקרא והביא האיש וכו' יע"ש ותמיהא לי דהא רש"י כתב בש"ס על ההיא דקאמר על הסוטה דאית לה עדים במד"ה אין המים בודקים אותה שנאמר ועד אין בה דליכא דינע בה וכו'.

כתב רש"י ד"ה ועד אין בה אף על גב דדרשינן ליה לעד אחד נאמן בסוטה לסוטה ודאית שלא תשמה עוד אין המקרא יוצא מידי פשוטו ודרשינן נמי הכי ועד אין בה והביא האיש את אשתו וכו' הא רש"י בפירו' קאמר דקרא ועד אין בה קאי על והביא האיש וכו'.

וקאמר דהוא פשט הקרא ואיך קאמר דלא קאי על והביא. ועוד בש"ס קאמר בפ"י סוטה שיש לה עדים במד"ה מנין שאין מים בודקים אותה שנא' ועד אין בה ולפי דברי דקאמר ועד אין בה לא קאי על והביא מהיכן גמרינן סוטה שאין המים בודקים וכו': וי"ל דהרא"ם אית ליה דהלימוד לסוטה שיש לה עדי' במד"ה הוא מהברי' דלקמן וז"ל תניא כותיה דרב ששת ולא מטעמיה טהורה ולא שיש לה עדים במד"ה וכו' יע"ש ופירש"י שם ולא מטעמיה דנעך אין בה לאו לספק סוטה מדרש אלא לסוטה ודאית בעד אחד וכו' יע"ש ולפי זה מאי דקאמר רש"י דאין המקרא יוצא מידי פשוטו וכו' היינו לסברת ר"ש

דלמד משם לסוטה דאין המים בודקין אותה אם יש לה עדים וכו' אבל למאי דלמד מהברייתא דקאמר טהורה ולא שיש לה עדים וכו' אתי שפיר מאי דקאמר הרא"ם דנעדר אין בה לא קאי אלא אוהיא לא נתפסה וק"ל.

ע"ב התוס' ד"ה וטהורה ולא שיש לה עדים במד"ה וכו'. אבל מואם לא נטמא האשה אין ללמוד מיןנה הכי ואם לא נטמאה ונזרעה זרע הא אם נטמאה ויש לה עדים במד"ה לא נאמאי איצטריף וטהורה משום דלא דרשינן הכי אלא מפחיתורה דוטהורה אבל ואם לא נטמאה וכו' איצטריף לגופה ולא דייקנן לה הכי אלא ואם נטמאה וצבתה בטנה ונפלה וכו' דאל"ך תקשה רישא דקרא אסיפיה וק"ל.

אלא דקש"ל לפי פירוש הברייתא דילפינן הכי מן הקרא וטהורה ונקתה ונזרעה זרעלאפוקי אם יש לה עדים במד"ה או אם יש לה זכות א"כ למפרע ידעינן שנטמאה ונאסורה דהא לא נזרעה זרע ונתחזר לאיסורה דהיא סוטה ונדאית מאחר שלא נזרעה וי"ל דליפא היכרה כ"כ לאוסרה דלר"ע ונזרעה זרע אם הייתה מתחני' עקרה אבל אם מתחני' הייתה יולדת ליפא שום היכר' ולר"י שאם הייתה יולדת בצער יולדת בריוח דליפא היכרה כ"כ ומכ"ש אם מתחני' הייתה יולדת בריוח דליפא היכרה פלל וכן יולדת נקבות יולדת זכרים ליפא היכרה אם מתחני' הייתה יולדת זכרים וכן בקצרים ובשחורים ומאחר דליפא היכר' באחרוני תשאר בחזקתה אלא דבעל נפש יחוש לעצמו אם ראה שום שנוי.

ועוד דעיקר הבדיקה היא לצבות בטן ולנפיל ירף ויהיא אינה אלא לתוס' טובה דמלבד שאין המים מזיקים אותה אלא מוסיף להנאותה שאם הייתה יולדת ומשפחת לה להשתנות ע"י דבר אחר מאחר שאינו מעיקר הבדיקה ואינה נאסרת כמו שמצינו אם נחלת מותרת לבעלה אלא אם פן צבתה בטנה וכו' הרי דעיקר הבדיקה היא לצבות בטן אבל שאר החולאים תלינן בדבר אחר וכן מצינו אם יש לה עדים במד"ה או זכו' אין המים בודקים אותה ואע"פ שנטמאת.

ועוד דליפא חזקה שהרי קדם לה קינוי וסת' ואיפא רגלים לדבר ואעפ"ך אם לא צב"ב וכו' מותרת לבעלה דצריף סי' מובהק לאוסרה על בעלה דליפא למתלי ביה טעמא אחרניא: עוד כתבו התוס' ד"ה וטהורה וכו' וכן הראני ונקה האיש מעון ואתיא כמאן דאמר וכו' סוף דבריהם דכתבו ואתיא כמאן דאמר וכו' ואינה ניכרת אם התוס' אומרים פן דאין חוששים לזכות ומותרת לאלתר אתיא כמאן דאמר זכות תולה ואינה ניכרת אבל למ"ד ניכרת אסורה לבעלה לאלתר עד שיעברו עליה ג' שנים נמצא אדבריהם הם הפך הש"ס ערוף דאמר בפ"י אפילו ניכרת והיא מתנוונה מותרת לבעלה לקמן דף כ"ו דקאמר במתני' אשת פהו שותה ומותרת לבעלה ומקשה בש"ס פשיטא ומשני במתנוונה וכו' יע"ש.

ואם המה דברי הירושלמי והתוס' העתיקו דברי הירושלמי פכתבו א"כ הוא חולק עם הש"ס שלנו דלפי הש"ס דידן אפילו ניכרת ואפשר לומר דמאי דקאמר בש"ס דידן מתנוונה מותרת היינו בשאר איברים אבל בבטן ובירף אם ניכרת אסורה ולמ"ד אינה ניכרת לא חיישינן לזכות תולה והשת' יכולים לומר דהתוס' כ"כ וכן כתב רש"י להדיא שם דף כ"ו ד"ה מתנוונה שאינה מתנוונה במיעי' ובירכיים אלא ראשה וכו' יע"ש משמע דאי מתנוונה במיעי' ובירכיים אסורה והוא דמקשה הש"ס מתנוונה הא בדקוה מיא פי

ואסורה וס"ד במעניים ובירכיים לפי זה בין לתלמוד דידן בין לש"ס ירושלמי היכא דמתנוונה בשאר איברים מותרת אבל אינה מזרעת וכן היא דקאמר לעיל לר"ש בין לר' בין לרבנן זכות תולה ונוקרת אלא שמתנוונה ואינה משבכת' ואינה מזרעת היינו בשאר אברים דוקא: ואין לומר דמאי מכריחין התוס' מהכא דבעלה מותר לאלתר דילמא לאחר ג' שנים קאמר קרא דאי לאחר ג' מאי קאמר וטהורה ונקתה זרע ואם טמאה וזכות לה אינה מזרעת בלאו הכי כפר פלגה זכות ואין נשאר לה אלא מיתה:.

פרק ד' ה"ב ואין משקין את הסוטה וכו' ואין משקין ב' סוטות פאחת משנה בפ"ק דסוטה ד"ח ומפרש טעמא בגמרא לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות. וכתבו התוס' ד"ה אין משקין ב' סוטות וכו' נראה לפרש שהעמיד ב' בעזרה וכו' הטעם דאם העמידן אפילו אינו משקה אותן בב"א למ"ד משום דלבה גס בה איכא ע"י העמדה היא מלתא ולמ"ד גזירת הפתו' אותה לבדה הקרא משמע בהעמד' והשביע אותה הפהו היינו שלא בשעת שתייה.

עוד כתבו התוס' בס"ד ותימא וכי הנה אסור לשחוט וכו' ובפ' נערה המאורסה בגדרים ופשיט להו מהכא ע"כ. פי' דבריהם הוא ותימה וכו' הנה וכו' פנונתם לומר ותוס' זאת היא משבשטא.

ועוד לחזק תמיהתם שהרי בגדרים פשיט ליה מהכא אליבא דרבי יהודה דאית ליה גזירת הפתוב גם בהפרה פן יניא אותה גזירת הפתוב. אבל למ"ד דטעמיה משום דלבה גס בה ליכא שום פישוט דשאני הכא.

ואם באמת דהתוספתא אינה משבשטא לפשוט מינה פכולהו במכ"ש דלגבי הפרה ליכא העמדה בבת אחת וק"ל. אלא דק"ל מאי מקשים משאר קרבנות דשאני הפרה משום דכתיב והוציא אותה לבדה לאפוקי בעולות ונטאות.

וי"ל דמקרא לא מעיט אלא ההוצאה דוקא ולא ההעמדה בעזרה וכן מונוק בלשונם שכתבו ב' עולות או חטאו' שיעמיד שניהם בעזרה יע"ש וק"ל: והתוס' ד"ה איכא בינייהו רותתת וכו' הומ"ל איכא בינייהו אשה אחרת שאינה סוטה וכו' דפליגי נמי בקרא דהוציא וכו' אע"ג דבאשה אחרת לא שייך בה השקאה למימר אין משקין ב' סוטות וכו' הם אזלי לשיטייתיהו דאמרי לעיל אין מעמידים שניהם בעזרה והיינו אין משקין ושייך אפי' באשה אחרת והתם ההיא דטרף בקלפי דרשי לה לענין הוצאה דלמ"ד גזירת הפתוב אסיר אפילו עם החמור ולמ"ד דטעמיה שלא יאמרו וכו' מותר פמו כן יש ללמוד בכאן באשה אחרת לענין העמדה וק"ל: הלכה ד' אמרה איני שותה וכו' ואם אמרה וכו' אחר שגמחה הגגילה מערערין אותה בעל פורחה ע"כ.

משנה בסוטה דף כ' ע"א נמחקה הגגילה ואמרה איני שותה מערערין אותה וכו' וטעמא דמלתא פדקאמר בכריתא לעיל די"ט ב' וז"ל ת"ר והשקה מת"ל וכו' שאם נמחקה הגגילה ואמרת איני שותה מערערין אותה וכו' דר"ע ור"ש אומר וכו' ע"כ יע"ש הסוגיא.

וכתב רש"י ד"ה ה"ג תנו רבנן וכו' ולא גרסינן בתרא ברישא וכו' שאין לשון הכריתא ופי' משנפש הוא וכו' פי' לפי דלא גרסינן בפי' בכריתא בתרא וקמא מתרי טעמי חדא

שָׂאִין לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא כְּדָּ וְעוֹד לְפִי גִירְסָא זֹו מְוֵהֶשְׁקָה בְּתַר דְּרִישׁ ר"ע שְׁמַעְרַעְרִין אוֹתָהּ וְכוּ' וּמַנ"ל דְּאֶפִּילוּ נְמַחְקָה הַמְּגִילָה שְׁלֵא כְּדִין מְעַרְעְרִין דְּקָרָא קְאָמַר וְהִשְׁקָה אַחַר הַהֶקְרָבָה וְאַחַר הַפֶּל וְאִין לְלַמּוֹד מִמְּנֹו אֲלָא שְׂאֵם נְמַחְקָה הַמְּגִילָה כְּדִין לְאַחַר הַהֶקְרָבָה.

ואע"פ דרַבְּנָן גְּמָרִי מִיְּנִיָּה דְּמַעְרַעְרִין בַּע"כ מְשׁוּם דְּאִית לֵהּ מְשַׁקִּין וְאַח"ךְ מְקַרִּיבִין וְנְמַחְקָה כְּדִין וְלַר"ש אִית לֵיהּ דְּוִקָא נְמַחְק' כְּדִין וְלַכּוּף לְמַד מְוֵהֶשְׁקָה בְּתַר אֲבָל לַר"ע דְּאִית לֵיהּ מְקַרִּי בֵּין וְאַחַר מְשַׁקִּין מַנ"ל לְלַמּוֹד מֵהַאי קָרָא נְמַחְקָה שְׁלֵא כְּדִין וְנִדְּאִי לַר"ע אֲצַטְרִיף קָרָא לְהִכִּי שְׂאֵם נְמַחְקָה שְׁלֵא כְּדִין מְעַרְעְרִין דְּאֵם לֹא כֹן בְּמַאי פְּלִיג אַר"ש וְעוֹד לְפִי גִירְסָא זֹו קָרָא קְמָא לְמַאי אֲתָא לַר"ע דְּהָא אִית לֵיהּ מְקַרִּיבִין וְאַח"ךְ מְשַׁקִּין וְלַרִישׁוּמוּ גִיפֵר לֹא מְשַׁתְּמַע מִיְּנִיָּה וְלַכּוּף קְאָמַר פִּי' מְשַׁנְּבֵשׁ וְדו"ק: תּוֹס' וְאַחַר יִשְׁקָה וְכוּ' וְתוּ גְּרִיסִינָן הֵתָם קְרַבָּה מְנַחְתָּה וְכוּ' מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ וּמְשַׁקִּין אוֹתָהּ כַּר"ש וְכוּ' ר"ל קְרַבָּה מְנַחְתָּה וְנְמַחְקָה הַמְּגִילָה מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ וְלֹא נִקְט קְרַבָּה מְוֵתַרְתָּ אֲלָא לֹוּמַר לֵהּ דְּבַעֲיָנָן קְרַבָּה מְנַחְתָּה וְאַח"ךְ נְמַחְקָה הַמְּגִילָה דְּמַחְקָה כְּדִין אֲבָל אִם נְמַחְקָה שְׁלֵא כְּדִין אִין מְעַרְעְרִין וְכוּ' וְכֹן מְשַׁמַּע מְש"ס לְקַמְן דַּר"ש תְּלִי בְּמַחְזִי' דְּקְאָמַר וְאִם נְמַחְקָה הַמְּגִילָה וְכוּ' וְכֹן קְאָמַר בְּש"ס אֲלִיבִיָּה דַּר"ע דְּקְאָמַר קְרַב הַקּוּמְץ וְכוּ' דְּכְדִין עֲבָדִי פְּהִינִים דְּמַחְקִי וְכוּ' נְמַצָּא דְּהַעֲרַעֲרוּר הוּא בְּסִיבַת הַמְּחִיקָה וְהַאי דְּנִקְט הַקְּרַבָּה לֹוּמַר דְּבַעֲי מְחִיקָה כְּדִין וְהַאי דְּקְאָמַר כַּר"ש ר"ל דְּמְשַׁפְּחַת לֵהּ כַּר"ש דְּאָמַר מְקַרִּיב וְאַח"ךְ מְשַׁקִּין וְאַתִּיא מְתַנִּיתִי' שְׁפִיר דְּקְאָמַר קְרַבָּה מְנַחְתָּה וְכוּ' מְעַרְעְרִין אֲבָל לְרַבְּנָן לֹא מְשַׁפְּחַת לֵהּ דְּאִית לֵהּ מְשַׁקָּה וְאַחַר מְקַרִּיב כְּפָר שִׁתַּת' לֹא אֲתִי שְׁפִיר קְרַבָּה מְנַחְתָּה וְכוּ': אֲלָא דְּקָשָׁה לִי לְפִי דְּבַרִּיהֶם דְּלַעֲיִל דְּקְאָמַרִי דְּלַרְבָּנָן נְמִי אִם הַקְּרִיב מְנַחְתָּה וְאַחַר הִשְׁקָה דְּכַשְׁרָה לֹוּקַמ' כְּרַבְּנָן וְכִדְעֵבַד אִם קְרַבָּה מְנַחְתָּה וְאַמְר' אִינָה שׁוֹתָה וְכוּ' וַי"ל דְּלְשׁוֹן הַבְּרִייתָא מְשַׁמַּע לְכַתְּחִי' דְּקְאָמַר לְעוֹלָם יְכוּלָהּ הִיא לְחִזּוֹר בָּהּ עַד שְׁלֵא תִקְרַב מְנַחְתָּה קְרַבָּה מְנַחְתָּה וְכוּ': בַּס"ד הִשְׁתָּא אִית לֵהּ וְכוּ' אַף ע"ג דְּלַרְבָּנָן דְּרִישֵׁינוּ וְהִשְׁקָה בְּתַר לְאַנְס וְכוּ' וְקָרָא יְתִירָה קָא דְּרִישֵׁי ע"כ ר"ל דְּבַשְׁלָמָא לַר"ש דְּדַרְיֵשׁ וְהִשְׁקָה בְּתַר לֹוּמַר לֵהּ דְּמַעְרַעְרִין מְשׁוּם דְּאִית לֵיהּ מְקַרִּיב וְאַחַר כְּדָּ מְשַׁקָּה וְאַחַר שְׁקַרְבָּה הַמְּנַחָה וְנְמַחְקָה הַמְּגִילָה וְאַמְרָה אִינִי שׁוֹתָה מְעַרְעְרִין אֲתִי שְׁפִיר דְּלַמַּד מְוֵהֶשְׁקָה בְּתַר ר"ל אַחַר כָּל אֵלוּ הַדְּבָרִים מְעַרְעְרִין וְכוּ' אֲלָא לְרַבְּנָן דְּאִית לֵהּ מְשַׁקָּה וְאַח"כּ מְקַרִּיב וְאִם נְמַחְקָה הַמְּגִילָה הִינְנוּ קוּדָם הַהֶקְרָב' מְעַרְעְרִין הִכִּי יְלִפִי מְוֵהֶשׁ בְּתַר דְּמְשַׁמַּע אַחַר כָּל הַדְּבָרִים הַנְּזַכְרִים וְתִירְצוּ יְלִפִי מִכָּח יְתוּרָא דְּתַלּוּי בְּמַחְיָקָה וְקוּדָם הַקְּרַבָּה וְק"ל: ד"ה ר' יְהוּדָה וְכוּ' וּפְיִרְשׁ ר"י דְּהִכָּא נְמִי הִיוּ פּוֹתְחִי' וְכוּ' מְטִילִין לְתוֹכָהּ קַלְבוּס וְכוּ' וְא"ת דְּאִמַּאי הִכָּא לְאַחַר שְׁפּוֹתְחִים פִּיָּה בְּצַבְתָּ מְטִילִין קַלְבוּס וְהֵתָם לֹא הִיוּ מְטִילִין קַלְבוּס וַי"ל דְּהִכָּא חִיִּישֵׁינוּ שְׁמָא יְהִיוּ גְּשַׁפְּכִים מִימֵי סוּטָה דְּבַעֲי' שְׁתַּשְׁתָּה כְּוָלְהוּ כְּדַדְרִישֵׁי וְבָאוּ בָּהּ כְּוָלָן וְלֹא מְקַצְתוּ וַיִּצְטְרְכוּ לְמַחּוּק הַשֵּׁם פַּעַם ב' לְכּוּף הִיוּ מְטִילִין קַלְבוּס: ד"ה בְּפִי ר"ח וְכוּ' אֲלָמָא ס"ל שְׁמַחְיָקָה וְהִשְׁקָאָה קוּדָם הַקְּרַבָּת הַמְּנַחָה וְכוּ' ר"ל דְּכוּלְהוּ סְבִי"ל דְּעִיקָר הַעֲיָפוּב הִיא הַמְּחִיק' שְׁנִירָאָה לְשֵׁם שְׁנַמְחָק וְאַמַּאי נִקְט מְחִיקָה וְהו"ל לְמַנְקֵט בְּלִישְׁנֵיהּ מְשַׁקְרַב הַקּוּמְץ וְכִדְּאִי הַכּוּנָה מְשַׁקְרַב וְנְמַחְקָה הַמְּגִילָה אֲלָא הַאי דְּנִקְט הַמְּחִיקָה לֹוּמַר לֵהּ שְׁמַחְיָקָה וְהִשְׁקָאָה קוּדָם הַקְּרַבָּה וְכֹן אִידָּךְ דְּנִקְט בְּלִישְׁנֵיהּ קוּמְץ מְעַפֵּב: עוֹד כְּתַבוּ בַּס"ד יְרוּשְׁלַמִי וְלִית לֵיהּ לַר"ע וְכוּ' וְצַרִּיף לְפָרֵשׁ דְּאִם נְמַחְקָה הַמְּגִילָה קוּדָם שְׁקַרְב הַקּוּמְץ דְּשְׁלֵא כְּדִין עֲבוּד פְּהִינִים וְכוּ' פִּי' לְפִי' דְּלַדְעַת הַכְּבִלִי מְתַרְץ הַבְּרִייתוֹת תְּרִי תַנְּאִי וְכוּ' דְּלַסְבַּרְת רַש"י תְּרִי תַנְּאִי אִית לֵהּ כַּר"ש דְּמְקַרִּיב וְאַחַר כְּדָּ

משקה אלא דלחד תנא אפי' נמחקה המגילה שלא פדין קודם הקרבה מערערין וכו' דיליף מקרא קמא והשקה וכו' אפילו קודם הקרבה מערערין אותה וכו' והיא ברייתא דקאמרין נמחקה המגילה מערערין ותנא אחרניא אית ליה דוקא נמחקה המגילה פדין לכה נקט בלישניה קרב הקומץ ור"ע כר"ש ס"ל ודריש קראי פרכי שמואל ומערערין יליף ליה מקרא דוהשקה ולדעת ר"ח תרי תנאי הפנונה דחד תנא ס"ל דר"ע פרכין משקה ואח"כ מקריב והיא ברייתא דנמחק' המגילה וכו' ויליף דמערערין וכו' מוהשקה בתרא דוהשקה קמא אצטריף לגופיה דמשקה ואחר כה מקריב ותנא אחרניא ס"ל דלר"ע מקריב ואח"ך משקה כר"ש ויליף מערערין מקרא דוהשקה קמא והשקה בתרא אצטריף לגופיה דמקריב ואח"כ משקה כ"ז לדעת הבבלי דאית ליה ב' תנאי אליבא דר"ע אף לדעת הירושלמי דלית ליה תרי תנאי אליבא דר"ע במאי מתרץ הני ברייתות דחדא קאמר' דעיקר היא המחיקה אפי' שלא פדין ואידך קאמר' דוקא פדין לדעת רש"י לכה הוצרכו התוס' לומר דברייתא קמייתא דקאמר' נמחקה המגילה היינו אם התחילה לשנות מאחר שנמחקה המגילה שלא פדין קודם הקרבה ואידך ברייתא דנמחקה המגילה פדין אחר הקרבה אפילו לא התחילה מערערין אותה וכו' ולדעת ר"ח גמי פנונתם לומר דמאי דנקטי נמחקה המגילה וכו' לא בא לומר דבעי השקאה קודם הקרבה לעולם הקרבה קודם השקאה וכוננתו לומר דאם נמחקה המגילה קודם הקרבה אם התחילה לשנות אחר הקרבה ושוב אינה רוצה מערערין אותה וכו': הלכה ז' מגיל' סוטה וכו' פתבה למפרע פסולה שנא האלה על הסדר הכי איתא בסוטה די"ז ב' פתבה למפרע פסולה דכתיב וכתב את האלות האלה פדכתיבן.

והתוספות פתבו שם ד"ה וכתב וכו' ואמאי לא נפקא להו מהאלה פי הכא וכו' וי"ל פיון דקבלו וגמירי וכו' ר"ל דאמאי לא נפקא להו מהאלה ואייתר והיו לדרוש מינה בהננייתן יהו דס"ד דהטע' דרבנן דדרשי קרא דוהיו הוא למפרע משום דלא משמע להו דברים הדברים ואיצטריף קרא דוהיו שלא יקראנה למפרע ולפי דברי רבא הכא דדריש האלה פדכתיבן גם התם הו"ל למדרש מהאלה שלא יקראנה למפרע ואיתר והיו לדרוש מינה בהננייתן יהו ומירץ דהטעם דדרשו רבנן והיו למפרע ולא דרשו והיו בהננייתן וכו' משום דכה קבלו וגמירי בכל לשון שאמה שומע ולכה לא דרשו והיו בהננייתן וכו' אלא לדרשה שלא יקראנה למפרע והוא פשוט וק"ל: הלכה י"ג ולא יחפור בקורדום בהיכל ויוציא עפר שנאמר אשר יהיה בקרקע וכו' ע"כ.

הכי איתא בפרק הנה מביא דף ט"ו ב' תנו רבנן ומן העפר וכו' יכול יתקן מבחוץ ויכניס ת"ל בקרקע המשפן אי בקרקע וכו' ר"ל אלא ומן העפר אשר יהיה במשפן ולא יאמר בקרקע דאם לא פן מנ"ל דיתקן מבחוץ ויכניס בפנים אם אמר הקרא ומן העפר אשר יהיה ולא אמר במשפן מאי משמע מניה שיכניס בפנים ולא אמרי' אלא דיעשה הכל בחוץ השתא דכתיב במשפן יליף מניה דיכניס בפנים והכי קאמר קרא ומן העפר אשר יהיה יכניס במשפן: גמרא שם דט"ז ע"א איבעי' להו אין שם עפר מהו שיתן אפר אליבא דב"ש לא תיבעי לך דאמרי לא מצינו אפר שקרוי עפר וכו' ר"ל שקרוי עפר סתם אלא עפר שרפת וכו' והכא קאמר עפר סתם אלא דתקשה דאמאי התורה קראתו עפר שרפת וכו' ואיפשר אצטריף כדלקמן דשינה הפתוב במשמע לדון ממנו ג"ש דוקא לב"ש ולב"ה תרתי שמעת מניה כמ"ש התוספות לקמן ודו"ק: גמרא שם ואם איתא ליחשוב גמי וכו'

ר"ל מאחר שמיצינו דר"י אית ליה כב"ש דלא מיצינו אפר שקרוי עפר אלא עפר דוקא
ובאה ההלכתא ואמרה בכסוי הדם דלאו דוקא עפר ובסוטה אוקמה פדינה דעפר דוקא
ולא תשיב לה מוכרח טעמיה משום דהכא בקרקע פתיב ואין בו אלא עפר מינה נלמוד
אלקבא דב"ה דאית להו דאפר קרוי עפר דוקא בכסוי הדם אבל הכא בסוטה עפר דוקא
משום דבקרקע המשכן קאמר ולהכי הוא דאתא ולפי זה לא תקשה קושניית התוספו' ד"ה
ואם איתא וכו': ורש"י ד"ה והלכה פכולה דבר וכו' פגון הגיה והורניף וכו' לא ידעתי
דאמאי השמיט בלשונו אפר ואין לומר דאפר נפיק ממשמעות עפר דהא ר"י ס"ל כב"ש
דאית להו דאפר לא מקרי עפר.

ועוד תקשה מאי פשיט מהכא דהלכה לא באה אלא אשאר ולא אאפר דהוא ממשמעות
והבעינא דידן הוא אאפר וק"ל. וי"ל: רש"י ד"ה התורה אמרה בתער וכו' וא"ת אין זו
עקירה וכו' נראה מדבריו דקושנייתו היא דוקא אתער ולא אאתריני ואמאי לא תקשה
אאתריני וי"ל דלאתריני מקרי עקירה ממש שהוא מקל בהלכה אקרא דהרי התורה
אמרה בעפר דוקא אבל אם פיסה בדבר אחר לא קיימא מצנת פיסוי נמצא עוקר וכו' וכן
לענין גט ספר דוקא ואם פתבו ע"ד אחר אינה מגורשת ובאה ההלכה ואמרה מגורשת
אבל בגזיר חומרא היא שהתורה אמרה אינו חייב דוקא בתער וההלכה הוסיפה להחמיר
עליו אפילו בזוג וכל דבר.

ודו"ק: והתוספות שם ע"ב ד"ה מאי הוי עלה וכו' וי"ל דלא אתברייר להו האי דשניירי
וכו' פדפירש' וכו' ר"ל כדפירש"י לעיל ד"ה ואם איתא וכו' דאפר בכלל משמעותיה
דעפר ולא שניירי לסוטה דהרי אפר בכלל עפר ובכיסוי הדם דהוצרך ההלכה לאו משום
אפר אלא משום אתריני דמגדלים צמחים פגון הגיר והורניף וכו' או משום דתנא נחית
לשירא ודוקא עפר והלכה בכיסוי הדם אפוליהו וה"ה אפר וק"ל: הלכה י"ח מצנת
חכמים וכו' שפאמר וקינא את אשתו ע"כ עיין למרן כ"מ שכתב וז"ל דפסק כר"ע דאמר
בפ"ק דסוטה ד"ג וקינא את אשתו חובה ור"י ס"ל רשות וכו"ג פליגי גבי טומאה עי"ש
והתוס' שם ד"ה ר"י וכו' פתבו וז"ל לר"י דאמר רשו' בציר להו או לר"ע טפי וכו' ר"ל
דממה נפשך אותה דרשא דשש מאות וכו' לא אתיא כחד מינייהו לא ר"י ולא ר"ע א"ת
אתיא כר"י דאמר רשות ואיכא תרני"ג חוץ מהנהך קשיא לר"ע דא"כ לית ליה האי דרשא
דתרני"ג דהא אית ליה טפי ואי ר"ע אית ליה תרני"ג בההוא א"כ לר"י בציר להו ותיירצו
דאית להו תרני"ג ול"פ אלא באלו אם רשות או חובה ולר"ע דאמר אלו חובה אית ליה
פנגדם בשאר מצות שיאמר לה דאינם מדאוריית' אלא אסמכתא ולר"י אית ליה שיהם
מדאוריית' וק"ל.

בא"ד בירושלמי אמרינן דר"א אית ליה חובה וכו' אלמא קסבר אסור לקנות וכו' דתנא
דידן הוא דסבר הכי אבל לר"א וכו' וקש"ל לפי לשון מתניתין דקאמר המקנא לאשתו
ר"א אומר וכו' דמשמע דתנא דידן אומר המקנא והוא אומר ר"א אומר נחא טובא מה
שישיבו אבל לפי לשון הגבירי' דקאמר ר"י ב"י אומר משום ר"א המקנא לאשתו וכו'
משמע דר"א הוא אומר המקנא וכו' ואיפשר אחר דמיצינו במתני' יש לישב גם הגבירי'תא
ור"י בי הוא אומר המקנא לאשתו ר"א אומר מקנא וכו' וכאילו כתוב פה וק"ל: עוד פתבו
התוספות ד"ה לה שטמא מצנה ונפקא מינה לעוסק במצנה וכו' נראה לי דכוננת התוספות

היא דמאי דקאמר בש"ס ר"ע אומר חובה היינו מצוה בעלמא ואינה חובה פשאר מצוות התורה דענוש יענוש עליוהו וכופין עליוהו לקיים העשה.

אלא אם קיימה יש לו שְׂכָר ונקרא עוסק במצוה פטור. מן המצוה דהיינו אם היה עוסק בקבוצת אחרת ונדמנה לו מצוה אחרת פטור ממנה ואידי דנקט בהנהו חובה נקט בה חובה ואינה אלא מצוה ונפקא מינה וכו' וא"ת מי הקריחם לפרש בדברי ר"ע שאמר חובה דמשמע חובה פשאר מצוות התורה וכופין עליה ואמרי מצוה בעלמא לענין עוסק במצוה וכו' ואין כופין עליה.

וי"ל כמו שפי' הרב מהרש"א ו"ל דמנכרח דקרא דלה יטמא בש"ש לה קוברים דאל"ך אפי' אחר שאינו קרוב מחוייב בדבר דמת מצוה הוא. ואם פן אין סברא לומר דמחוייב הפהו ליתמא לקרובו וכופין אותו בעל פרחו דמגרע גרע הוא מאיש ישראל דאינו מחוייב ליטמאות לקרובו היכא דיש לו קוברים לכה הנצרכו התוס' לפרש דחובה היינו מצוה ונפקא מינה לעוסק במצוה וכו' דקא או לטמאותו בע"כ בערב פסח כי ההיא דיוסף הפהו מאחר דאותו היום כל ישראל מונהגים על הטומאה משום קרבן פסח והמצוה רמזיא עליה כל הקרב הקרב תחילה ונעשה לגבי דידיה כמ"ע אכל לר"י דאית ליה .

רשות שנה הוא פאיניש אחר שאינו קרוב: א"נ הא דנקט לה ר"ע בלשון חובה והיא אינה אלא מצוה משום דר"י קאמר רשות לכה קאמר ר"ע חובה דמצוה לגבי רשות קרי ליה חובה: אלא דיש להקשות דאמאי הנצרכו לומר דנפקא מינה לעוס' במצו' וכו' יאמרו ר"ע מצוה ויש לו שְׂכָר בקיומה ור"י רשו' ואין לו שְׂכָר ואיפשר לומר דאף לר"י אם נתעסק בה יש לו שְׂכָר דלא קאמר ר"י אלא רשות ירצה להתעס' אבל אחר שנתע' בה ודאי יש לו שְׂכָר אלא דאין שְׂכָרו כמו מצוה ועושה ולכה אם נדמנה לו מצוה אחר יעשנה מאחר שהוא מצוה בה אבל לר"ע דאית ליה מצוה לכה אמרינו עוסק במצוה פטור מן המצוה ולפי דברי הרב ח"ה ניחא דלא תקשה אמאי לא פלי' מצוה אלא בהיא ולא באחרניי דהיא מכח סברא פדפי' ועוד דלא שייך בהו ההוא טעמא דעוסק במצוה פטור ממצוה.

ועוד דבש"ס קאמר בפ"ה המשחרר עבדו עובר בעשה נמצא דהוא חובה וכן ההיא דקניזי משום דתרי קניזי כתיב ואיפא חששה שמא יהי נכשל אחרי אשר הוטמאה ולית בה לקוחין ומנכרח שהם חובה וק"ל: ואחר פותבי ראיתי להרא"ם ו"ל בפ' אמור שפתב רש"י בחנומש לה יטמא מצוה ונתן הרא"ם ההכרח לרש"י דאי רשות אמר מכאם לשארו נפקא לה יטמא לחובה ואם לא רצה לטמא מטמאין אותו בע"כ וכו' יע"ש נראה מדבריו שהביא דברי רש"י מצוה וכתב עליו לה יטמא חובה דאין חילוק בין מצוה לחובה ומצוה היא חובה וליכא שום חילוק ביניהם אלא דהכא מכח סברא וכו' מגרע גרע מישראל דאינו מחוייב ליתמא לעם קרובו היכא דיש לו קוברים הנכרחו לומר דנפקא מינה לעוסק במצוה פטור מן המצוה ואין כופין אותו והוא הטעם דנקטו בלשונ' לה יטמא מצוה אידי דנקטו דנפקא מינה לעוסק במצוה וכו' אבל בערב פסח ישראל מונהגים על הטומאה סברא היא דמטמאין אותו בע"כ מאחר דישאל כולהו מונהגים על הטומאה דינו כמ"ע וחיוב דגם ישראל בערב פסח מטמא לקרובו בע"כ והשתא קרא מיירי בכ"ז אלא דבשאר ימים אין סברא לומר דכופין דאם פן מגרע גרע מישראל אבל בע"פ כופין אותו: אלא

דַּנְרָאָה דְדַבְרֵי הָרָא"ם הִפָּךְ דַּבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת דְכָתַב וְאִם לֹא רָצָה לִיטְמָא מְטַמְאִין אוֹתוֹ
בַּע"כ וְהַתּוֹסְפוֹת דְנִפְקָא מִיְגָנָה לְעוֹס' בְּמַצָּנָה מִשְׁמַע דְאִין כּוֹפִין דְוָקָא בַּע"פ.

וְדוֹחֵק לֹמַר דֵּהֲרָא"ם מִשְׁתַּעֵי בַּע"פ דָּא"כ קָרָא דְלָה יִטְמָא לֹא אֶתָּא אֱלָא לְעָרְב פֶּסַח וְאִין
דְרָךְ הַפְּתוּב לְדַבְרֵי עַל זְמַן מִן הַזְמַנִּים וְנִרְאָה דֵּהֲרָא"ם רוּחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ וּס"ל דְאֶפְי' בְּשַׁאֲר
הַיְמִי' חַיּוּבָא רְמִינָא עַל קְרוּבוֹ וְאִם לֹא רָצָה כּוֹפִין וְכֵן הִדִּין בְּיִשְׂרָאֵל כַּמ"ש הַרְמַב"ם בַּה'
אַבְלוּת וְהִשְׁתָּא הִיא עֲנֻבָדָא דְאָמַר בְּש"ס דְיוֹסָף הִפְהֵן דְטַמְאוּהוּ חֲכָמִים מִשׁוּם דְחַיּוּבָא
רְמִינָא עֲלֵיהּ וְלֹא מִטַעַם דְעָרְב פֶּסַח וְיִשְׂרָאֵל מְוַזְקֵרִין דְלֹא פִי' מְהַרְש"א כֵּן אֱלָא לְדַעַת
הַתּוֹסְפוֹת בְּפִי' דְנִפְקָא מִיְגָנָה לְעוֹסָק בְּמַצָּנָה וְכו' וְאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ הִוְכַרַח לְתַת טַעַם לְדַבְרֵי
מִשׁוּם דְאִין סְבָרָא לְחַיִּיב לְקְרוּבוֹ אַחַר דְאִיכָּא קוּבְרִים כֵּן דַּעַת הַתּוֹסְפוֹת וּמַעֲשֵׂה דְיוֹסָף
הִפְהֵן הָיָה בַּע"פ וְיִשְׂרָאֵל כְּנֹלָם מְוַזְקֵרִים עַל הַטְּוִמָאָה לְכַף חַיּוּבָא רְמִינָא עֲלֵיהּ אֲבָל
לְדַעַת הָרָא"ם אֶפְיָלוֹ בְּלֹא עָרְב פֶּסַח כּוֹפִין אוֹתוֹ מֵאַחַר שֶׁהוּא קְרוּבוֹ דְכַף גְּזִירַת הַפְּתוּב
לָה יִטְמָא חֲנוּבָה וְכֵן אֶתִי שְׁפִיר בְּרִיית' דְהֵתָם בְּזַבְחִים שֶׁהִבִּיא גַבִּי הֵהוּא מַעֲשֵׂה דְיוֹסָף
הִפְהֵן וְנ"ל הַבְּרִייתָא לָה יִטְמָא מַצָּנָה וְאִם לֹא רָצָה לְטַמְא מְטַמְאִין אוֹתוֹ בַּע"כ דְלַדַּעַת
הַתּוֹסְפוֹת הַתַּנָּא אֵיירִי בַּע"פ וְהוּא דוֹחֵק בְּדַפְי' וְאֵיפְשֵׁר לֹמַר כַּמ"ש הִכָּא דְקָרָא בְּכָל זְמַן
אֱלָא דְבִשְׁאֲר הַיְמִים לֹא כְּיִפְיִנּוּ לִיהּ וּבְעָרְב פֶּסַח כְּיִפְיִנּוּ לִיהּ אֲבָל לְדַעַת הָרָא"ם לְרַש"י
וְנ"ל הַבְּרִייתָא הִיא אֶפְיָלוֹ בְּשַׁאֲר הַיְמִים: הַלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאָה פָּרָק י"ז הִי"ב פְּהֵן גְּדוּל
שְׁמַת אַחֲרֵי אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִן הָאִירוּסִין הָרִי זֶה לֹא יִיבָם אֱלָא חוֹלֵץ ע"כ.

וְהִכִּי אֵיתָּא בְּפ' פִּיצַד ד"כ. רְאִיתִי בַּכַּת' הָרָא"ה הִפְהֵן זֶלֶה"ה וְנ"ל וְרִאִיתִי לְהַרְשָׁב"א וְנ"ל
שֶׁהָק' עַמ"ש רַב בְּקִידוּשֵׁין דַּכ"א ב' בִּיפ"ת לְגַבִּי פְּהֵן דְקָאֲמַר הוּאִיל וְאִשְׁתְּרִי בְּבִיאָה א'
אִשְׁתְּרִי בְּבִיאָה ב' דָּא"ב אֲמַאי אָמְרוּ בִּיבְמוֹת דְאַלְמָנָה מִן הָאִירוּסִין גְּזַרִי' בִּיאָה א' אִטו
בִּיאָה ב' וְלֹא אָמְרִינּוּ הוּאִיל וְאִשְׁתְּרִי אִשְׁתְּרִי יַע"ש: וְתִירֵץ הוּא וְנ"ל נִרְאָה בְּעֵינֵי דְשִׂאנִי
הֵתָם בְּאַלְמָנָה דְלֹא אִשְׁתְּרִי גָמַר בִּיאָה פְּלָל דְהָא קִי"ל דִּיבְמָה נִיקְנִית בְּהַעֲרָאָה וְלִהִכִּי
גְּזַרִי' הוּאִיל וְלֹא אִשְׁתְּרִי.

מִשָּׂא"כ בִּיפ"ת דְאִשְׁתְּרִי בְּבִיאָה גְּמוּרָה ע"כ: וְלַעַד"ן דְתִירוּצוֹ תְּמוּנָה וְאִין כּוֹפִי שְׁבִיעָה
דַּמ"מ עֲדִינּוּ תַקְשָׁה מ"ש וְכַפִּי דַבְרֵי רַב הוּל"ל הוּאִיל וְאִשְׁתְּרִי תַחֲזִי' בִּיאָה אִשְׁתְּרִי סוּף
בִּיאָה דְמַאי שְׁנִינֵי אִיכָּא בֵּין אִם אָמְרִינּוּ הוּאִיל וְאִשְׁתְּרִי בִּיאָה א' אִשְׁתְּרִי בִּיאָה וְכו' אוֹ אִי
אָמְרִינּוּ תַחֲזִילַת בִּיאָה וְכו' דְהָא מְצִינּוּ לְהַתּוֹס' שָׁם בִּיבְמוֹת ד"ד ד"ה אִטו בִּיאָה פְּתַבוּ וְנ"ל
גְּזַרִי' בִּיאָה א' אִטו בִּיאָה ב' לֹא דוֹקָא אֱלָא תַחֲזִילַת בִּיאָה אִסוּף בִּיאָה.

א"כ גַּם לְעַנְיָן הִיִּתֵּר אָמְרִי' הוּאִיל וְאִשְׁתְּרִי תַחֲזִי' בִּיאָה אִשְׁתְּרִי סוּף בִּיאָה וְגַם הָרַב הָרָא"ךְ
לֹא פְתַבוּ אֱלָא בְּלַכְאוּרָה: וְלַעַד"ן לְתַרְץ דְלֹא דְמִי אֲלַמְנָה מִן הָאִירוּסִין לִיפ"ת דְשִׂאנִי
יפ"ת דְשִׁינֵי לְמִימַר בַּהּ הוּאִיל וְאִשְׁתְּרִי אִשְׁתְּרִי דְלִשׁוֹן אִשְׁתְּרִי מִשְׁמַע הִיא אִסוּרָה אֱלָא
דְהַתּוּרָה הַתִּירָה מֵאִינָה סִיבָה כַּמ"ש בִּיפ"ת דְהַתִּירָה הַתּוּרָה בְּקוּשֵׁי שְׁלֹא דְבַרָה תּוּרָה
אֱלָא כְּנֶגֶד יצ"הר כַּמ"ש רַש"י דְמוּטָב שְׂיִאכְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁר תְּמוּתוֹת שְׁחוּטָה וְאִף עַל פִּי
שֶׁהִיא מְאֹסָה וְלֹא יִאכְלוּ בְּשֵׁר תְּמוּתוֹת לְאַחַר שְׂיִמּוּתוֹ וְיִהְיוּ נְבִלוֹת יַע"ש נִמְצָא שֶׁהִיא
אִסוּרָה אֱלָא בְּקוּשֵׁי הַתּוּרָה הַתִּירָה שְׁמָא יַעֲבֹר.

וְכוֹ' וְלְכַף קָאֲמַר הוּאִיל וְאִשְׁתְּרִי אִשְׁתְּרִי אֲבָל הִכָּא גַבִּי אֲלַמְנָה לַכַּה"ג לֹא שְׁיִינֵי לְמִימַר
בַּהּ הוּאִיל וְכו' דְבִיאָה א' הִיא הִיִּתֵּר גְּמוּרָה דְהִכִּי קִי"ל בְּכָל הַתּוּר' כְּנֹלָה אֶתִי עֲשֵׂה וְדַחֲזִי

ל"ת וכאילו התורה אמרה בפ"י אלמנה לכה"ג והיא יבמה מותרת לו לכה"ג בביאה א' משום יבמה יבוא עליה עשה ודחי הלוא.

אבל אחר שקנאה בביאה א' פבר קנים עשה ובביאה ב' לית בה עשה ולא דחי הלוא ולא שינה למימר בה הואיל ואשתרי אשתרי א"נ דשאני יפ"ת דהיתרה מפנרש בתורה שנא' ותשקת בה ולקחת וכו' לכה אמרי' הואיל ואשתרי וכו' דגזירת הפתוב היא אבל ביבמה אין היתרה אלא מפת דרשא דאמי עשה לכה גזרינו ביאה א' אטו ביאה ב' וק"ל: פרק כ"ב ה"ב לפי' ראוי לאדם לכוף יצרו וכו' ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה וכו' ע"כ ואמרנו בגמרא מענות לא יוכל לתקון זה הבא על הערנה וכו' ועיין בפרק המקנא בש"ס ובתוס' ד"ה היא תצודינו וכו' שכתבו והכי משמע בפ"ג דיבמות היכא דלא הוליד ממזר וכו'.

הנה ראיתי בש"ס דחגיגה על מתניתין דאמר' מענות לא יוכל לתקון זה הבא על הערנה והוליד ממנה ממזר. פירש"י שהביא פסולין ויהי זכרון לפיכך אין עונותיו נמחקים בתשובה ע"ש וכתבו התוס' זה הבא על הערנה דטפי בןשיתו שהממזר נראה לעולם וכו' יע"ש מדבריהם נראה שהם הפך דברי רש"י שאמר על התשו' ופי' הם דקאי אפושט דעולם הזה ופי' מענות ליו"ל בזה העולם דאל"כ מה באו התוס' להוסיף על דברי רש"י זה נ"ל.

וק"ל דדבריהם הם הפך ש"ס ערוף ביבמות דקאמר התם בשעשה תשובה ומקשים הש"ס וכי הוא בע"ת והאמר מענות לא יוכל לתקון זה הבא על הערנה וכו' יע"ש הרי דמתני' דקאמר מענות לא יוכל לתקון זה הבא וכו' הוא לענין תשובה.

וגם תקשה מאי מקשה התם בש"ס מההיא דהבא על א"א ואסרה וכו' דמענות וכו' לאו לענין תשובה. ומפח זה אמרתי דהתוס' לא פליגי על רש"י ומענות הוא דלא מהני תשובה ונתנו טעם דאמאי רוצח מהני תשובה ונתנו טעם לדבר דטפי בןשיתו וניכר ויהיה לזכרון לכה לא מהני תשובה: ואחר החי' ראיתי בעין יעקב שהביא דברי התוס' הנז' מפנרש'י באר היטב שדבריהם הפך רש"י וז"ל כתבו בתוס' פירש"י המוליד ממזר וכו' לפיכך אין עונו נמחק בתשו'.

ולא נהירא דאין לה דבר שעומד בפני התשו' אלא וכו' לפי שפושטו וקלונו ניכר לעולם וכו' ע"כ וא"כ הדרא קושניא לדנפתה דהוא הפך הש"ס והפך דבריהם הכא וי"ל בדוחק ולומר דגם התוס' אית להו דלא מהני תשובה ודוקא בזה שהממזר חי משום דטפי בןשיתו וקלונו ניכר לעולם ונתיי לו למזכרת עון אבל לרש"י.

שפי' שהביא פסולין לישראל משמע אפילו לאחר מיתה והוא דוחק דגם רש"י נקט בלישנייה. ויהי זכרון יע"ש: בא"ד וי"ל דהתם מייירי בשעשה וכו' והאי דאמרי' נטרד מן העולם פי' מן העולם עם אותו עון דכה הוא חמור וכו' נראה מדלא קאמר והכא בשלא עשה תשובה משום דלא מהני תשובה בההיא דפרקא קמא דחגיגה משום דאסרה על בעלה ונתיי לו למזכרת עון כמו שבא על הערנה והוליד ממנה ממזר דהכי משמע מהש"ס שם שהק' הוליד אין לא הוליד לא נהא וכו' הבא על א"א ואסרה וכו' נטרד מן העולם ואין מועיל תשובה ומשני' הא באחותה פנויה והוליד הא בא"א וכו' עי"ש דבאשת איש

ואסרה וכו' ל"מ תשובה והא דקאמרי דהתם מיירי בשעשה תשובה לתרין ההיא עם הש"ס דהכא דלא נאסרה על בעלה ולכך הוצרכו להוסיף והא דאמרינו נטרד מן העולם וכו' פי' עם אותו עון רוצה לומר עם אותו עון דאסרה על בעלה דהוא חמור כמו שפא על הערנה והוליד וכו' והיא פנויה דבשניהם יש מזכרת עון א"נ דלא פאו עליו יסורין נטרד מן העולם ר"ל ונאפילו עשה תשובה ולפי תירוץ זה ליכא חילוק בין אם אסרה או לא ובין הוליד או לא ול"מ יוכל לתקן מאחר דאין בינו אלא דקשה דאמאי לא תירצו הא דאסרה הא דלא אסרה וי"ל דדוד גלויה ומפונרסמת והוי כמו אסרה: הלכות מאבלות אסורות פ"ק ה' הי"א פ"ל אבר עובר שיצא וכו' ואם נחתף אחר שחיטה האוכלו אינו לוקה וכו' ואם מתה הבהמה ואח"ך חתכו האוכלו לוקה וכו'.

וכתב הרב המגיד שדעת הרמב"ם ז"ל אבר היצא ואבר ובשר המנדולדלים הוי מדאורייתא אלא שאין לוקין עליהם והרי הם פחצי שיעור דאמאי מרבונייא ואין לוקין עליו: והקשה עליו הפר"ח והא לימא דכיון דמרבין .

ליה לאיסורא אמאי לא מרבין ליה למלקו' ואינו דומה לחצי שיעור דשאני חצי שיעור דכתי' ביה אכילה ואין אכילה פחות מכוזית ומלת כל ריבה חצי שיעור וכיון שריבה ומיעט הרבוי ריבה איסור והמיעוט מיעט מלקות עכ"ל: וחוזה הניח להרב משנה למלך שהקשה על הפר"ח ז"ל נהרי הוא עצמו כתב' בא"ח סימן תמ"ג בעמודו על מה שנסתפק הרא"ם ז"ל אם לוקין על ההנאה של חמץ משוש. שעות.

ולמעלה ועלה הוא בהספמה דאע"ג דאסור מן התורה אין לוקין עליו כדין חצי שיעור והא התם ליכא שום מיעוט שהרי הנאה בכלל אכילה היא הרי דבריו התם הפך דבריו הכא וקש' זה לזה עכ"ל: ונאנא בריה קלה וזעירא' אחר התאבק בעפר רגליו נלע"ד דלא קשה ולא מידי על הפר"ח ז"ל שהרי הפר"ח כתב בשם הרמב"ם שפכת בספ"ח מהמ"א כל מאכל שהוא אסור בהנאה אם נהנה ולא אכל כגון שמכר או נתן לפותים או לפלבים אינו לוקה ובפ"ר י"א מהמ"א כת' שזין נסוף אסור בהנאה והשותה ממנו לוקה מן התורה ואילו בהנאה לא הזכיר מלקות וכתב במ"מ דס"ל לרבי דכל דבר הראוי לאכילה אין דרוך הנאה אלא דרוך אכילה פתיקנה: הרי הרמב"ם כתב בפירו' כל דבר שראוי לאכילה אינו לוקה אלא על אכילה והיינו טעמא דחצי שיעור דאינו לוקה עליו משום דבעינן דרוך אכיל' פתיקנ' וחקמים שיערו אכילה פתיקנה היינו פזית אבל חצי זית לא מקרי אכילה פתיקנ' והוא אב לכולם דבעינן אכילה פתיקנ' ושפיר מאי דקאמ' הפר"ח כדין חצי שיעור התם אבל הכא גבי אבר היצא ואבר.

ובשר המנדולדלין דמשמע באכילה ואכילה פתיקנה שפיר אמרינו דלוקה ואינו דומה לחצי שיעור דלא מקרי אכילה כתי' ושפיר מה שהשיג הפר"ח על ה"ה כנלע"ד וה' יצילנו משגיאות ונאיר עיננו בתורתו אכ"ר: ולפי מאי דכתיבנא מתרצא הקושנייא שהקשה לי א' .

מבני הישיבה נהרי מצינו להרמב"ם ו"ל בה' מעילה סוף פ'ק שביעי הלכה ח' פתב ונ"ל המועל בפחות משנה פרוטה בין בנדון בין בשוגג משלם את הקרן וכו' ונראה לי שאינו לוקה על פחות משנה פרוטה אם היה מזיד עד כאן לשונו.

וקא ה'תם ליכא שום מעוטה אלא רבוייא דכתיב ואת אשר חטא מן הקו' ישלם לרבות פחות משנה פרוטה ולמאי דפירשית ניתא דחצי שיעור הוא אב לכולם דבעינו אכילה פתיקונה וכן דבר דאינו נאכל ואין דרכו אלא בהנאה אינו לוקה אלא בהנאה כתי' אבל פחות משנה פרוטה לא מקרי הנאה פתיקונה אלא דהקשה לי א'חזד מבני הישיבה אחר דהלמוד הוא מחצי שיעור אמאי הרמב"ם נקט בלישניה ונראה לי שאינו לוקה דמשמע דאיכא ספיקא לפניו ונראה דטעמיה הוא משום דהקדש חמור ויכולני לומר דאפילו על פחות משנה פרוטה לוקה ולכך פתב בלשון ונראה לי וכו' וליכא שום חילוק בין חולין להקדש: הלכות שחיטה פ'ק א' הכ"ד וצריך לבדוק פן אחר השחיטה וכו' לפיכך השוחט בהמות רבות וכו' צריך לבדוק בין כל אחת ואחת וכו' נשאלתי להשיב שאלתי דבר מענין שוחט א' ששחט בהמות הרבה ולא בדק הספין בין זו לזו ונמצאת הספין פגומה אחר השחיטה והוא אומן ושוחט בשכר אי מקרי פושע ותייב לשלם.

או לא מקרי פושע ופטור לשלם מספק: תשובה נראה מדברי מר"ן ורבינו הטור בח"מ סימן ש"ו ס"ה שהיה חייב דכתב ונ"ל במד"א בשניבל ודאי וכו' וכן אם מצא הספין פגום והוא בדקו תחי' פניו דאיכא למימר בעצם המפרקת נפגמה לענין ממון לא מפקינן מניה מספק יע"ש ומדנקטוניה הוא בדקו תחילה מינה תידיק הא אם לא בדקו מקרי פושע ותייב אבל אם בדקו מקרי אנוס ומה בידו לעשות ואע"פ דאמרין בשכר חייב אפילו אומן דמקרי אנוס היינו אם נבלה בנדאי משום דלא עדיף האי אנוס מאנוס דגניבה דש"ש חייב.

ואמרין דהו"ל למידק טפי אבל אם לא נבלה בנדאי פגון הכא דספק שמה בעור נפגמה או בעצם המפרקת. .

נדקדקה תחילה מקרי אנוס אבל אם לא בדקה תחילה מקרי פושע. וא"ת השתא דבדקה תחילה קודם שחיטה אמאי הוצרך לתת טעם דפטור דשמה בעצם המפרקת נפגמה אפי' אם נפגמה בעור פטור דאנוס הוא.

וי"ל דאי באמת נפגמה בעור חייב לשלם דאמרין דלא דק שפיר ולא בדקה יפה קודם שחיטה והו"ל נבילה ודאי ולא פטרינן ליה אלא מפח ספק דילמא בעצם המפרקת ולא ניבל כלל עיין בסמ"ע ס"ק ט"ו בד"ה בעצם המפרקת: ואחר החיפוש ראיתי להש"ך ביו"ד סי' י"ח סעי"ק י"א שכתב בשם העט"ז אם הוא שוחט לאחרים ועשה פן שלא ברשות ונמצא אח"כ הספין פגום צריך לשלם אפילו שוחט בחנם כדין מזיק בגדים ע"כ יע"ש.

וכעת אין ספר העט"ז יו"ד מצוי לראות ולדקדק בדבריו ולראות טעמו וראיותיו: איברא ראיתי להט"ז שם סק"ח שחלק בדבר על הרב הלבוש ולדעתו. הוא פטור דאין מוציאין ממון מספק והביא ראיה מההיא דהגוגל קמא שהיא מגרומתא דאתיא לקמיה דרב וכו' ופסק הרב דטרופה והשוחט פטור מלשלם משום ספק וכו' דדילמא ס"ל כר"י ורש"י

וכו' יע"ש: ולעד"ן אח"ה מכ"ת דאין הנדון דומה לראיה דל"מ לסברת ר"ת דקאמר דרב ס"ל כר"י אלא דהתמיר עליו לפי שהוא עם הארץ שלא יבא להקל בשאר טבעות דליפא ראיה פלל דהא לא פטרו רב מפח ספיקא אלא מטעם דפשוט אצלו דהלכה ולא פשע השוחט וכדינא עביד אלא אפילו לסברת ר"י דכתב דרב מספק"ל אם הלכה כר"י או פרבנו לית שום ראיה משם דהתם ספיקא דדינא הוא אם הלכה כר"י או פרבנו וקי"ל ספיקא דדינא קולא לנתבע ולכה פטרו משום ספיקא דדינא ודילמא הלכה כר"י ולא פשע.

אבל בנדו"ד דבאמת נפגמה בראשונה גבלה גמור' ואסור' מדאורייתא והוא פשע ולא בדיק בין ז"לז והכניס עצמו בספק וחיוב עצמו בפשיעתא. אבל התם במגירת מי יאמר דהוא הגרים בכונה מכונן וסבר לעשות כר"י דילמא מיירי שהגרים ולא אדעתיה והו"ל אנוס ובמקום ספיקא פטרו רב ואף על פי דקאמרי התוספות משום דמספק"ל היינו לרב אבל לגבי טבחא ליכא.

ספיקא קמיה אלא דהגרים ולא אדעתיה ומאי האי דקאמר וא"כ אמאי לא נימא וכו' דפשע השוחט במה שהכניס עצמו לספק נגד רבנו דמשמע דהשוחט הגרים בכונה מכונן. גם במה שדחה הראיה שהבאתי לעיל מדברי מרן ורבינו הטור ואמר שאני התם דמבדיק הראשונה איירי מהיכן משמע פן דדבריהם יכולים לפרשם דכוננת' לומר וכן אם מצא ספין וכו' והוא בדיקו תחלה ר"ל קודם שפשט בהמה ב' או ג' פטור דדילמא בעצם המפרכת נפגמה ומאן פליג ליה דדברי מרן אמורים בתחילת שחיטה א' דיק מינה אם לא בדיק חייב משום פושע אפילו בין א' לב' או בין ב' לג' ואף על גב דאם לא בדיק ביניהם ליכא איסורא אלא זריזות בעלמא כדמשמע מדברי מור"ם שכתב ומי שרוצה וכו' מ"מ לענן ממונא מיקרי פושע וחיוב אם נמצאת פגומה וכן ראיתי להש"ך בנה"כ שחלק עליו ודחה דבריו לאמר דהשוחט לא הכניס עצמו בספק וכו' אלא איהו הנה קי"ל כר"י יע"ש ולא ידעתי דאמאי לא דחה ואמר דהשוחט לא נתפונן להגרים כנז"ל נמצא לדעת רבינו הטור ומרן אית להו דמקרי פושע אם לא בדיק בין ז"לז כדדדיקינו מדבריהם לעיל וכן הוא דעת הר"ב הלבבוש כנז"ל וכ"נ דעת הש"ך ממה שהביא דברי הלבבוש ודחה דברי הט"ז והכי נקטינו פהני רבנותא אף על פי שהט"ז חלק אולינו בטר רובא ועדיף טפי מרן ז"ל שהסכימה דעתו ודו"ק: פירק י' הי"ד כל טבח.

וכו' ואם. יצאת טריפה מתחת ידו וכו' אינו חוזר לכשרותו וכו' עד שילף וכו' וכתב מרן הכ"מ דהכי איתא בפי' זה בורר דכ"ה וז"ל שהוא טבחא וכו' מאי תקנתו? פירב אידי בר אבין דאמר השוד על הטרופות וכו' יע"ש הסוגיא.

וי"ל דמאי ראיה מייתי הש"ס מדר"א ב"א דראב"א מיירי באדם שהוא חשוד וידוע שהוא מאכיל טרפות לישראל. מדנקט בלשונו החשוד על הטרופות אבל האי עובדא דהוא טבחא לא הנה חשוד אלא השתא מיהא איתרע ביה ההיא מלתא ואיפשי' לומר דלא הוצרכו לזה עד שילף וכו' הוא מטעם חששא דילמא לאערומי קא מכונן אבל היכא דידעינו דלאו לאערומי קא מכונן סגי ליה בתשו' כל דהו ואין צריך לילף למקום שאין מפירין וכו' משום דאינו חשוד ואמרי' שוגג הוא וזה מדויק בלשונו דקאמר ודילמא אערומי וכו' ולא קאמר דל"מ ליה ההיא תשובה וצריך תשובה מעליא שילף וכו' ולזה

כַּיְנָן רַש"י דַּכְת' תְּשׁוּבָה דְהֵתָם לָאו אִיעָרוּמֵי הִיא ר"ל א"צ עַד שְׁיִלְךָ וְכו' כְּמוֹ הַחֲשׂוֹד
אֶלָּא מְשׁוּם אִיעָרוּמֵי וְעִי"ל דְּהֵהוּא טַבְחָא מִיְיָרֵי שְׁמַעְשִׂיו מוֹכִיחִין עָלָיו שְׁעָשָׂה בְּמִזִּיד
וְהִי"ל כְּמוֹ הַחֲשׂוֹד וְלִכְךָ קָאמ' דְּצָרִיךְ שְׁיִלְךָ לְמָקוֹם וְכו' וּמ"ש הַש"ס דִּילְמָא לֹאִיעָרוּמֵי
וְכו' כְּפִנְתוֹ לֹמַר דְּאָף עַל פִּי דְרַבֵּי מִזְיָה וְטַןפְרִיָה וְכו' וְהִיא גַם הִיא תְּשׁוּבָה מְעַלְיָא מ"מ
חִינְשִׁינָן דִּילְמָא לֹאִיעָרוּמֵי וְצָרִיךְ לִילְךָ לְמָקוֹם וְכו' דְלֹא חִינְשִׁינָן לֹאִיעָרוּמֵי וְכו': וְכֵן נָחָה
דְעָתִי בַּמ"ש הַרְשָׁפ"א בְּתְשׁוּבָה וְהִבִּיא דְבָרָיו הַר"ב בִּי בְּסִימָן קי"ט בַּח' יו"ד וְנ"ל כֹּל טַבְחָ
שְׁיִצְתָּה טְרִיפָה וְכו' וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׁרָאוֹי לְדַקְדָּק אַחֲרָיו אִם רָאוֹי לְסַמְךָ עָלָיו בְּקַבֵּל ד"ח
אִם רָאיְנוּהוּ שְׁהוּא דוֹאָג עַל מַה שְׁאִירַע וְכו' מְקַבְּלִים אוֹתוֹ וְכו' ע"ש וְאִיךָ יִאֲמַד אִם
רָאיְנוּהוּ שְׁהוּא וְכו' מְקַבְּלִים אוֹתוֹ וְהָא בַּש"ס קָאמַר דְלֹא מְהַנִּי עַד שְׁיִלְךָ וְכו' וְכֵן כַּת'
בְּתְשׁוּבָה אַחֲרַת בְּסִימָן תַּקצ"ד וּפְסָקָה מְר"ן בְּקֶצֶר בִּי"ד ס' י"ח ס"ט וְנ"ל שְׁמַעוֹן שְׁאָמַר
לְרַאוּבֵן וְכו' וְהִיא הוֹלֵךְ לְשַׁחוּט וּמְצָאוּ פְגוּם מְעַשִׂיו מוֹכִיחִין עָלָיו וְכו' וְנָאָם.

דְּבָרִים נִרְאִין בְּעֵין שְׁהִיא שְׁגָגָה וְכו' מְחַזְרִין אוֹתוֹ וְכו' וְהָא בַּש"ס קָאמַר טַבְחָ שְׁיִצְתָּה
טְרִיפָה צָרִיךְ לִילְךָ וְכו' וְלֹא חֵלֵק בְּזָה כָּלָל וְלִמְאִי דְכַתִּי נִיחָא דְשָׁאנִי הִיא דְהַש"ס דְקי"ל
דְעָשָׂה כְּעֵין מִזִּיד.

וְלִכְךָ חִינְשִׁינָן לֹאִיעָרוּמֵי וְלֹא מְהַנִּי אֶלָּא שְׁיִלְךָ וְכו'. וְלִכְךָ פְּסָק בְּתְשׁוּבָה אַחֲרַת וּפְסָקָה
מְרָן וְהִיא סְמוּכָה לְהִיא דְלַעִי' וְנ"ל טַבְחָ שְׁנַמְצָאֵת פְּגִימָה בְּרֵאשׁ הַסְפִּין וְכו' מְעַבְרִין
אוֹתוֹ וְקָרוּב לֹמַר שְׁהַכְּלִים אֲסוּרִים ע"ש מְשׁוּם דְּהִיא מִזִּיד כְּדַקְדָּמַר זֹאת הַפְּגִימָה וְכו'
וְכַשְׁאֲנִי שׁוֹחֵט אֲנִי נִזְהָר וְכו' וְלִכְךָ פִּס' מְעַבְרִין אוֹתוֹ לְגַמְרֵי וְהַכְּלִים אֲסוּרִים וְאִין לֹו
תַּקְנָה עַד שְׁיִלְךָ וְכו': וְהַשְׁתָּא נִיחָא תְּשׁוּבַת הָרָא"ש וְהַרִיב"ש.

וּמור"ם הִבִּיא דְבָרֵיהֶם בְּסִי' ק"ט ס' ח' וְנ"ל וְהָא דְצָרִיךְ לִילְךָ וְכו' חִינְשִׁינָן שְׁעָשָׂה בְּמִזִּיד
אוֹ שְׁהוֹחֲזוּק לְכָךְ אֶבֶל אִי יִדְעִי דְבְטָעוֹת נַעֲשָׂה לֹו סְגִי לִיה ד"ח וְיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה לְפִי רְאוּת
עֵינֵי. הַדְּיִין עִי"ש וְנִיחָא נְמִי תְּשׁוּבַת הַרְשָׁפ"א בְּסִי' תַּשְׁכ"ב שְׁנַשְׂאֵל עַל קֶצֶב א' שְׁאִינוּ
בְּחֻזְקַת כְּשִׁרוֹת וְכו' שְׁשָׁם יְדוֹ דְרָךְ הַנֶּשֶׁט וְכו' וְהַשִּׁיב דְּוִדָּי פְּסוּל וְכו' כְּאוֹתָהּ שְׁאָמְרוּ
הֵהוּא טַבְחָא וְכו' וְאִין לֹו תַּקְנָה עַד שְׁיִלְךָ וְכו' הָרִי מוֹכַח דְּהֵהוּא טַבְחָא הוּא בְּמִזִּיד
כְּדַכְתִּיבָנָן וּמִמִּילָא ל"תַּק דְבָרָיו אֶהְדְּדִי.

אָף ק"ל דְּהָא כְּתִב בְּסִימָן תַּרל"ב עַל טַבְחָ שְׁיִצְתָּה טְרִיפָה מִתַּחַת יְדוֹ ב"פ אִם יֵשׁ לְסַמְךָ
עָלָיו וְכו' וְהַשִּׁיב דָּאָם רָאיְנוּ שְׁהוּא דוֹאָג וּמִתְאַנֵּחַ מְקַבְּלִין אוֹתוֹ וְכו' עִי"ש. וְהָא הָכָא
מֵאחַר שְׁעָבַר ב"פ הָוֵי כְּמִזִּיד וְאִיךָ קָאמַר דָּאָם רָאיְנוּ וְכו' וְהָא כְּעֵינָן עַד שְׁיִלְךָ וְכו'.

וְאִיפְשָׁר לֹמַר דַּס"ל דְּאָפִי בַּב"פ לָא מְקַרִי פּוֹשַׁע וּמִזִּיד וְאָמְרִין שְׁמָא שְׁגַג: אָף רְאִיתִי
לְרַבִּינוּ בְּפִי"א מַה' עֲדוֹת שְׁפָסֵק וְנ"ל וְכֵן טַבְחָ וְכו' וְיִצְאֵת טְרִיפָה מִת"י וְכו' שְׁהֵן פְּסוּלִין
לְעֲדוֹת וְכו' עִי"ש. נִרְאָה מְדַבְּרֵי דְהֵהוּא עוֹבְדָא מִיְיָרֵי בְּשׁוֹחֵט וּמוֹכֵר לְעַצְמוֹ דְהו"ל חֻמְדַּת
מְמוֹן וְהָרִי הוּא מִזִּיד וְלִכְךָ צָרִיךְ תְּשׁוּבָה מְעַלְיָא שְׁיִלְךָ וְכו' אֶבֶל הַשׁוֹחֵט לְאַחֲרֵים מְסַתְמָא
אָמְרִין שׁוֹגֵג הוּא וְלֹא נִפְסַל וְכ"כ מְר"ן כ"מ עִי"ש.

וְכֵן מִיְיָשֵׁב קוֹנְשִׁינָנוּ דְלַעִיל דְגַם זֶה מְקַרִי חֲשׂוֹד מְשׁוּם דְּחֻמְדַּת מְמוֹן גְּרָמָה לֹו לְעַבְרָן
וְהַשְׁתָּא א"ש מ"ש רַבִּינוּ כָּאֵן וּבַפ"ח מַה' מ"א ה"ט שְׁפָתַב דְּמִשְׁמַתִּין וּמְעַבְרִין וְכו' עַד
שְׁיִלְךָ וְכו' וּמְדַבְּרֵי מְשַׁמַּע אִפִּי' א' וְאָפִי' שְׁאִינוּ מוֹכַח מְמַעְשִׂיו שְׁעוֹשָׂה בְּמִזִּיד מְשַׁמַּתִּין

ומעבירין ליה וצריף לילה וכו' והוא הפך כל הפוסקים אכן כפי מ"ש הכ"מ א"ש דהוא אגיל לשיטתו דס"ל דשוח' ומוכר לעצמו מקרי חשוד מחמת חימוד ממון והוי כמו מזיד.

ואיפשר שגם כל הפוסקים מודים בזה אבל היכא ששוחט לאחרים ויצאת טריפה מת"י בשוגג מודה רבינו דלא מחמרי עליה פולי האי אלא בתשו' כל דהו' סגי כפי ראות עיני הדיין: ובמאי דקאמר בגמ' עד שילף וכו' ויחזיר אבידה וכו' מדלא קאמר או יחזיר משמע דבעי' תרתי גלף ויחזיר.

ברם מדברי רש"י משמע דבחדא סגי דקאמר דתשו' דהתם לאו איפרומי הוא יעי"ש משמע דתשו' לחודה חיישינו להערמה וכשילף ליכא הערמה אבל במחזיר אפילו בלא הליכה לא חיישינו להערמה מאחר דאיכא פסידא דממונא וכ"כ בדבור שאח"ז דכיון דמחזיר.

אבידה נדאי דהדר ביה וכו' עי"ש וכן ראיתי להרא"ש שכתב או יחזיר אבידה וכו' משמע דבחדא מנייהו סגי. אמנם ראיתי לה' פר"ח שכתב משם הרא"ש דבעינן תרנייהו על שילף וכו' ויחזיר שם אבידה בדבר חשוב: פ"ק י"א הי"ג מי ששחט את הבהמה וכו' וקודם שיבדוק וכו' ובא פלב או עפוי"ם וכו' הרי זו מותרת.

ועיין להרב כ"מ דנתן הטעם משום דקי"ל נשחטה בחזקת היתר וכו'. אינרע מעשה במקולין בענין בהמה שנשחטה פראוי ובדקו הריאה ובשעת בדיקה הוציאו הריאה לחוץ לפי שהיתה בה בועה באונה במקום הדק כדי להעלות חוט בשר וכשרו הבהמה הנז' והיה דבר זה ביום ו' אחר חצות היום וביום הראשון בבקר עת תפלה בא הטבח בעל הבהמה הנז' והריאה בידו אצל השוחט שהיה שם במקולין בשעה שבדק השוח' הנז' להריאה ואמ"ל תראה סירכה זו עכשיו הנה באתי לחותכה וראיתי סי' זו והוא הריאה שנבדקה במקולין התחיל השוחט צונח ואמ"ל אני הייתי עומד שם בעת שבדקה השוחט ולא ראיתי מאומה והוא מכחישו והתחיל הטבח ליטבע ולקלל את עצמו שפך הוא האמת וזו היא הריאה וביום הששי מכר חצי האונות והדקין וכו' ונשארה האנמה והטרפ"ש וקצת מהלב וקבלה בידו השוח' לראות הסירכה אם היא סי' או ריר בעלמא ומצא דבוק בעלמא שהאנמה דבוקה לטרפ"ש.

הכניס ידו וראה הדבוק הנז' רף ובנענוע פל דהו נתנתק ולא נשאר שום רישם בריאה ובאו השוחט והטבח הנז' לפני חכם העיר וספרו לו הענין והיה השוחט הראשון צונח פכרוקיא לאמר אין זה פי אם עורמה ועלילה מבקשים עלי להוציא שם רע כדי שיעבירוני.

ואינו אלא מלמד מאחרים והתחיל עוד ליטבע בכפלי כפלים ואמר להם החכם הנז' כדי לנפוח הריאה ונפחיה ולא בצבצה ולא נראה לו בה שום שנוי והתירה. למחר שמעו חכמי העיר דבר זה.

והתחילו לדבר תועה על החכם הנז' ולומר הלכה זו מקופחת היא. חדא שהשוחט מכחיש לטבח ואומ"ל לא זו היא הריאה ומבהמה נבילה אחרת באה לידו ואיך נאמן הטבח יותר מן השוחט ועוד מאחר שעברו עליה ב' ימים הסירכה היא מתרפכת והריאה לא נשאר

בה פת ואינו מועיל בה בדיקה ואפ' אם היא נקובה לא תבצבץ דהוי כמו מים קרים דמטרטשי ואין מועיל בה בדיק' ורצו לאסור הכלים שנתבשל בהם הבשר.

וכ"ז בודו מדעתם מפת סברא בלי שום ראיה. ולכן ראיתי לעמוד על קו הדין והאמת מפי ספרים וסופרים ומי שחותרו אמת ינחני במעגלי צדק ואמת: תשובה איתא ברבינו הרמב"ם בהלכות שחיטה ובדברי רבינו הטור וז"ל ריאה שלא נבדקה ובא זאב ונטלה והחזירה כשהיא נקובה כשיטה דתלינו בזאב ולא חזישינו שמה במקום נקב נקב ואפ' יש בה נקבים שלא במקום שינוי תלינו ביה משום דבהמה כחיה בחזקת וכו' נשחטה הותרה עד שיודע לה כמה נטרפה יע"ש ופסקה מרן בסי' ט"ל ס"ב יע"ש.

ולכאורה נראה מדבריהם דאחר שחיטה אין אוסרין שום בהמה מספק אא"כ ידעי' בה בודאי שהיא טרפה. וק"ל על דבריהם מהא דפסק מור"ם בסימן ל"ח ס"ב וז"ל הנה ספק אם המים מכוסין במוח אם לאו טריפה אמאי לא אמרי' נשחטה הותרה עד שיודע וכו' וכן פסק עוד בסי' ל"ג ס"ד וז"ל בנפש אכל אם יש לחוש שניקב על ידי קוץ ומחט טריפה ואפילו אם לא ניקב אלא הפנימי דחזיש' שמה ניקב גם החיצון יע"ש מיהו לזה יש לישוב משום דקוץ ומחט שכיח למינקב ולא הוי ספק שקול דצד האיסור עדיף טפי מצד ההיתר וקרוב לומר שניקב גם החיצון א"נ דנקיבת הנפש מקרי איסור גבילה כמו בשחי' והיא בחזקת איסור עומדת וכן מוכח בב"י דנקיבת נפש מקרי נבי' ובזה יש לתרץ הדין דפסק מרן בגרגרת שנמצאת טבעת על הספין ואין ידוע אם מחיים או לא דפסק טריפה ע"ש דהוי ספק שאירע בשחיטה.

מיהו ק"ל מריאה שנמצאו עליה תולעים וכו' ואם אין המקום לתלות והדבר ספק וכו' ואינם דומים ז"ל טריפה ואמאי לא אמרי' נשחטה בחזקת היתר וכו' ואולם גם בזה יש לישוב ולומר מאחר דיכול להתברר ע"י בדיקה אסורה עד שיבדוק ולא סמכי' אחזקה ואם אינם דומין טריפה בודאי.

וכפי מה שפתינו תנורץ לו הדין דפסק מרן בריאה שהרגיש בה וכו' ואם היא חתוכה טריפה משום דנרכו של מחט לנקוב ולא הוי ספק כנז' ובזה יש לתרץ הדין דמחט שנמצא בטרפיש דספק טריפה וכן מחט שנמצא בהמסס ובית הפוסו' ונשמצא בדקין ובמרה.

ובזה יש לישוב גמי הדין דעוף שנפל לאור ואין ידוע אם נחמרו בני. מיעיו דטריפה משום שהאש משרף שריף ואמרי' ודאי נחמרו ולא הוי ספק וכן אם נשבר הגוף והיה בו עוקץ דטריפ' משום שהעוקץ מנקב נקיב כמחט ובזה י"ל הדין דספק דרוסה דטריפה משום דנרכו של ארי לדרוס והוי פודאי הא לא הכי לא אסרינו דאמרינו העמידנה על חזקתה וכן אם מנקבא ריאה במקום דלא משמש יד דטבחא דטריפה ואמאי לא אמרינו נשחטה הותרה וכו' ואיפשר דשם הריעותא לפנינו ואין לנו כמה לתלות דאמרינו מחיים ניקבה.

אך קש"ל מאי שנא מהדין דהלעיטה דבר שהוא ספק אם נוקב בני מעיה דפסק מרן שהיא טריפה מספק וכן הדין דנמצא הגוף שבור ואין ידוע אם קודם שחיטה או לאחר דפסק מרן דטרף' ואפ' מור"ם דהכשיר אינו אלא מפת ס"ס ואמאי לא אמרינו נשחטה

הותר' וכו' דזה מקרי ס"ס ואיפשר להשיב ע"ז מאחר דהריעותא לפנינו ואין לנו במה לתלו' קרוב הדבר לומר דמחיי' נשפך ולא ס"ש מ"מ תקשה מההיא דהלעיטה דלעיל ומהמון כנו' ואמאי לא אמרי' נשחטה הותרה דספק שקול הוא.

והנה מדי עוברי בדברי מרן לבקש בחורין ובסדקין למצוא. ולישב דבריו ראיתי למור"ם בסי' נו"ן שכתב ע"ד שאמר פל' אלו הנקבים אם יש במה לתלות כמו בטבח ובזאב וכו' פתב מורם וכ"מ שאין יכולים לתלות שנעשה אחר שחיתה אע"פ שהוא טרפות שיש לו בדיקה אם לא בדיקה או שאין יכולים לבדוק הרי הוא בספק טריפה ואוסרין אותה ולא אמרינו נשחטה הותרה אלא בדבר שנוכל לומר שנעשה אחר שחיתה הריעותא דלא יצתה מחזקתה מחיים ע"כ המוכן מדבריו הוא דלא אמרינו נשחטה הותרה אלא היכא דאיטרע רעותה לאחר שחיתה דתלינו בה פגון זאב וכו' אבל היכא דליכא רעותא במה לתלות שנעשה אחר שחיתה הרי זה ספק טריפה דשמא נעשית הריעותא מחיים ואטרע חזקת' ובזה ניחא דברי.

מר"ן ומור"ם דלעיל ושאני זאב וטבחא דאיכא במה לתלות שנעשית הריעותא לאחר שחיתה: אף ראיתי להש"ף שם שכת' נו"ל זה לשון ד"מ מעשה בראש בהמה שהיה בו מים וקודם שיזעו הריעותא חתכו הגולגולת לשנים וכו' ולא היה נודע אם המון מקיפו או לא ואסרנוהו ויש שהיו רוצים להכשיר מהא דנשחטה הותרה וכו' ולא דמי דהואיל ויש פאן ריעותא ברור מחיים אין להכשיר וכן משמע מתוס' וכו' ומהר"ם מלובלין בתשו' חלק עליו וכת' דאדרבא התוס' דחו תירוץ זה ומסקנ' התוס' דאפי' היכא דנעשה הריעו' מחיים אפילו הכי יש להעמידה בחזקת היתר וכו' והא דחוששין לספק דרובא וכן בישוב לה קוץ בנשט וכו' היינו משום דשכיח ומ"ש הרשב"א פשנמצא מחט תחוב ולא הספיק לבדקו אי ניקב משני צדדים דטריפה היינו נמי משום דשכיח וכן לאסור מים במוח משום דשכיח וכו' ע"ש דבריו.

ובאמת המעיין שם בתוספ' יראה לעינים כמ"ש מהר"ם אבל נ"ל דעת הרב וכו' ולענין דינא צ"ע ומה שדחק מהר"ם בדברי הרשב"א ליתא דאישתמיט דבריו בחדושינו נו"ל והיכא דנשטט גף העוף וכו' עד דתלינו בזאב וכ"כ הר"ן שם וכו' נכתב שפן פי' רבי יונה וכן מוכח מסמ"ק וכ"כ האו"ה וכו' ולא אוכל לירד לדעת מהר"ם שכתב דמדברי הסמ"ק ואו"ה משמע דלא תלינו לחומרא אלא היכא דשכיח אסורא כס' התוס' דהא ודאי ליתא אכן מדברי ס"הת וסמ"ג ושאר פוסקים שכתבו גבי נשפך העצם ולא ידע אם מחיים וכו' משא"כ הכא דהספקות תלוי בהסרון חכמה וכ"כ מהרא"י מבו' דכל היכא דאיכא למתלי להיתר ולאסור תלינו לקולא מטעם דנשחטה הותרה וכדעת התוס' וכו' וכדאי הם פל' אינה פוסקים לסמוך עליהם בהפסד מרובה אבל שלא במקו' הפסד מרובה יש לפסוק כר"י והרשב"א והר"ן דהיכא דהאסור וההתר שוים תלינו לחומר' יע"ש דבריו באורף: נמצא הוא תלוי בפלוגתא דדעת התוס' ומהר"ם דאית להו דאפילו היכא דנעשית הריעותא מחיים ואין לנו במה לתלות וספק שקול אמרי' העמד בהמה ע"ח וכשרה וכן היא סברת.

הרשב"א והסמ"ק והאו"ה לדעת מהר"ם וכן לסברת בע"הת וכן סברת מהרא"י גם בנדו"ד אמרינו העמד בהמה ע"ח וכשרה אף לדעת ר"י והר"ן ומור"ם דאית להו דאפילו

בספק שקול לא אמרי' בחזק' היתר עומד' אם לא דאיכא ריעותא שיש לתלות בה שנעשית אחר שחיטה וכו' לסבר' הרשב"א והסמ"ק ואו"ה לדעת הש"ך שכתב דאית להו כסברת ר"י ולא אמרינו נעמיד בהמה ע"ח בספק שקול גם בנדו"ד אמרי' פן וטרקיפ' והכרעת הש"ך היא בהפסד מועט דיש לפסוק פרי' יונה והרשב"א וקר"ן ובהפסד מרובה יש לפסוק פהתוספות וב"ה ומהרא"י ומקר"ם ופשוט דמאי דקאמר ובהפסד מרובה סמכינו אמתירין היינו אפי' לכתחיל' סמכינו עליהו וכ"ש בדיעבד כנדו"ד דאין לאסור הפלים שנתבשל בהם ויכולני לומר אפילו לדעת האוסרים דלא החמירו כ"כ: אמנם ראיתי להפ"ח בסימן כ"ט שהביא דברי מורם הנז' ודחה דבריו שכתב וכן משמע מהתוספות וכתב אדרבא מהתוס' משמ' בהפ"ח פדברי מקר"ם דמוקמינו אחזקת' אפילו אם נעשית ריעותא מחיים וליכא במה לתלות כסברת מוהר"ם והוסיף עוד מדיליה וכתב וכ"כ הרא"ש פדעת התוס' ע"ש פ"ח פ"ח ובהביא דברי רבינו יונה וכתב ונ"ל אמנם הר"י הביאו דבריו הרשב"א וקר"ן בחי' בפ"ק דחולין סבור דאי איכא ספק שקול ספיקא דאוריית' לחומרא וכו' וכ"כ הרשב"א בת"ה דף ל"ה בסוף דבריו ונ"ל דלא תלינו להקל אלא פשיש לפנינו דבר ממש לתלות בו פזאב או ידא דטבח' וכיוצא אבל בכ"מ שנמצא שם עניין הטורף ולא ידענו עניינו אין תולין בו להקל והראיה ספק דרוסה וכו' ע"ש וכתב וכן הוא בה"ג שהביא קר"ן בס"פ בהמה המקשה והרשב"א בתורת הבית שלא להקל בטרפיות בשום מין ספק שקול ואפילו בה"מ זולתי היכא דאיכא למתלי לקולא טפי וכמ"ש ותו לא מידי עי"ש.

והכריח שם שדע' מר"ן לאסור פדעת רבי' יונה והרשב"א וקר"ן יעש"ב. ודבריו הם הפ"ח דברי הש"ך שכת' דבה"מ סמכי' אתוס' וס"ח ומקר"ם וסייעתייהו ומ"מ נ"ל דכל דבריו הנה לכתחילה אבל בדיעבד כנ"ד יודה דסמכינו אמקילין כ"זכתבתי לכאורה: אף אחר האמת אני אומר בפה מלא אפילו ר' יונה והרשב"א וקר"ן וכולהו רבנותא יודו כנ"ד שהבהמה הנז' פשירה לכתחילה ונפש היפה תאכלנה וראיה לזה ממ"ש הרשב"א בתשובה סי' קע"ד והביא דבריו הרב"י בריש סי' ט"ל שנשאל על סירקא היוצאת מאונה לאונה פסדרן והיא נסרכת בשפת האונה ונסתפ' אם בגב או בחי' וכשנפחין הריאה הרבה נראית שהיא בחיתו' וכשאין נופחין אותה כ"כ נראית שהי' בגב דהיינו שלא היתה הסי' נכנס' בפנים מי נחוש ונאמר בעודה בחיים לא היתה נפוחה כ"כ ונדון אותה במגב לגב או לא.

והשיב רוב הבהמות פשרות ורובה דאורייתא וכיון שפן כל שנסתפ' אם היא נפוחה כ"כ במעי הבהמה אם לא העמידנה על חזקת היתר עכ"ל ופסקה מר"ן בש"ע סי' ט"ל ס"ה יע"ש. ודבריו אלה סותרין מ"ש לעיל בשמו דלא תלינו להקל אלא פשיש לפנינו דבר ממש לתלות בו וכו' אבל פשנמצא שם ענין הטורף ולא ידענו ענינו אין תולין בו להקל וכו' וק' דבריו אהדדי ודנתי מסברא דנדאי יש לחלק בין ריעותא דסי' לשאר רעותות דאתו מעלמא וכן יש לחלק נמי לדעת מר"ן דס"ל כר"י וקר"ן דבספ' שקול אמרי' ספיקא דאוריית' לחומר' ובספ' סי' אם היא בגב או בחיתו' פסק בהרשב"א להקל כמ"ש הפ"ח והכריח דמר"ן ס"ל כר"י.

ואחר החי' מצאתי דברי הרשב"א מבוארים בס' תורת הבית דל"ה והביא דבריו הפר"ח וז"ל פיון דיש סירכ' בלא נקב למה אנו חוששין לה ואינו דומה לישוב לה קוץ בנושט ולספ' דרוסה דהתם מתקלדא ריעותא וכו' אבל בזה אין שום הוכחת איסור שהרי איפשר שפאה סי' זו מחמת רירין וכו' ותדע דהא עאל ארי בינייהו והוא שותק וכו' תלינן לקולא דאמרין שלמא וכו' ולא נדאי קאמר ועוד דס"ס הוא ס' מחמת נקב ואת"ל מחמת נקב שפא קרום העליון ניקב ע"כ וכו' ע"ד הפר"ח דלא מצריף בדיקה לחשש' נקב דכל הסירכ' ומה שאנו חוששים להטריף בשלא פסדון כתב הרב שם דל"ד וז"ל דשלא כס' שאסרו לא מחמת נקב של עכשיו אסרוה אלא מחמת שעתידה להתפרק וכשתתפרק מפאן ומפאן עכ"פ תקרע הקרומ' ותנקב וכל העומד לינקב פנקוב דמי ובכסדון פיון דמקום רביתיהו לא מתפרקי עכ"ל עי"ש הרי דברי הרשב"א מפורשי' לפניה דחי' בין ריעותא דשאר ריעותות לסירכא ואע"ג דלא הזכיר הענין כיצד היה וס' ת"ה אינו תח"י מ"מ מוכח מדבריו דמירי בס' שפאל בס' מדקאמר שהרי איפשר וכו' ועוד ס"ס וכו' וכן מוכן מדבריו שהוא מדבר בענין אח' ולא בענין הנז"ל אם הסי' בחי' או בגב מדלא הזכיר בלשונו פדלעיל והיה עושה ס"ס מטעם אם היא בחי' או בגב ודאי הוא מדבר בס' אחר והנה מדקאמר ועוד ס"ס וכו' נראה דתרי מילי קאמר תדא דריעותא דסי' ל"מ ריעות' דעיקר הריעות' הוא הנקב כמ"ש אין שום הוכח' איסור שהרי איפשר שפאה סירכ' זו מחמת הרירין ול"מ ריעותא פשאר ריעותות לאסור אפי' בס' שקול ועוד יש להתיר מפח ס"ס אפילו את"ל שלא מחמת רירין פאה וכן היא דעת התוספות והר"ן הביא דבריהם הפר"ח עי"ש.

הרי מבואר דשאני ריעותא דסי' משאר ריעותו' וספיקה מותר דריעותא דסירכא ל"מ ריעותא. ואע"ג דחיישין שפא תתפרק פדקאמר ושללא פסדון שאסרו וכו' מחמת שעתידה להתפרק וכו' בספקא לא חיישי' לה להתפרק דחששא בעלמא לית לן בספיקה וכן היא דעת מרן דפס' פנותיה בהיהא דס' בחי' או בגב ואף ע"ג דמצינו למר"ן שהחמיר בס' וכתב פל' סירכא אסורה ול"מ פה בדיקה היינו לפי המנהגים והחומרות אבל מדינא דגמ' העי' היא הבדיקה אם בצבצה אסורה ואם לאו מותרת כמ"ש הרמב"ם בה' שחיטה עי"ש ואיהו אזיל בעקבותיו א"נ ס"ל כהרשב"א מט' שפא תתפרק.

וא"ל דמר"ן ס"ל פרש"י דאית ליה דאין סי' בלא נקב וט' דפסק בהיהא לקולא משום דהוי ס"ל שפא בחיתוף או בגב ומשום הכי נעמידנה בחזק' היתר ז"א דהא רש"י קאמר בפ' וז"ל מתוך שהריאה שואבת כ"מ משקה והמשקה נעשה עב בתוכה ויוצא מעט מעט דרף הנקב ונעשה קרום וכו' ע"ש בש"ס ולדבריו אין סירכ' בלא נקב דקאמ' היינו ב' עורות פ' משמע פשיטות לשונו ועוד דמסתמא אית ליה פהרמב"ם והרשב"א אית ליה פהרמב"ם דיש סירכא בלא נקב ואין חילוק ביניהם אלא דלדעתו לא בעי בדיקה ולהרמב"ם בעי בדיקה לדינא דגמ' עיין הפר"ח ואף ע"פ דראיתי להפר"ח דשדא נרגא בהוראה זו וכתב דאין קיום להוראה זו אלא לדעת התוספות אבל אגן דקי"לן כר"י פיון דמספקא לן הויא ספיקא דאורייתא לחומרא ודעתו היא להשוות ריעותא דסירכא לשאר ריעותות מ"מ מאחר דמר"ן דעתו היא לחלק בין ריעות' דסירכא לשאר ריעותות ודבריו מפורשים פ' פנותיה נקטינן ועלי' דידיה סמכינן ועוד איפשר' לומר דאישתמיט מניה דברי הרשב"א דלעיל דאמר דסי' לא מקרי ריעותא ועוד דמותרת מפח ס"ס כנז' ואילו

רָאָה דְּבָרָיו אֵלּוּ לֹא הָיָה מְשִׁיג עַל דְּבָרָיו וְהִרְאָתָה שְׁלֵא הִבִּיא דְּבָרָיו אֵלּוּ וְחִלַּק עֲלֵיהֶּ
וּמִטַּעַם זֶה הִשְׁיג עַל הַשֵּׁ"ף וְהֵט"ז בְּסִ"ל ט"ל סִי"ז הַקּוֹנֵה רִיָּאָה וְאָמַר שְׁמַצָּא בֵּה סִינְרָכָה
וְכו' אֵין פְּאָן עֵדוּת וְכו' פְּתָבו ע"ד בְּס"ק מ"ב ד"ה אֵין פְּאָן עֵדוּת וְכו' אִם פֶּן הוּ"ל חֵד
לְגַבֵּי חֵד וְאוּקְמָה הַבְּהֵמָה בְּחֻזְקַת הַיִּתֵּר דְּהָא וְדָאֵי כ"ע מוֹדִים גְּשִׁחְטָה בְּחֻזְקַת הַיִּתֵּר גְּמוּר
עוֹמְדָת וְכָל סְפִיקָא לְאַחַר שְׁחִיטָה תְּלִינן לְקוּלָּא אֵלָּא שְׁחִיטָמִינוּ ו"ל הִצְרִיכוּ לְבִדּוּק הַרִיָּאָה
מִפְּנֵי שְׁעִלוּלָה לִיטְרַף וְכו' ע"ש וְכַעֲיִן זֶה פְּתָב הֵט"ז וְכַתְּב ע"ד הַפְּר"ח בְּס"ק ל"ח וְקַצַּת
תִּימָה עַל הַשֵּׁ"ף דְּהִקָּא פְּתָב בְּפִשְׁטוּת דְּאוּקֵי בְּהֵמָה בְּחֻזְקַת הַיִּתֵּר וְלִקְמֹן בְּסִ"ל ו' כַּת'
דְּהִיכָּא דְּהָאִסּוּר וְהַיִּתֵּר תְּרַנּוּיָהוּ שְׁוִין תְּלִינן לְחוּמְרָא וְכו' ע"ש וְלִמְאֵי דְּכַתְּבִי לְעֵיל לִס'
הַרְשָׁב"א דְּאִיפָּא לְחִלַּק בֵּין רִיעוּתָא דְּרִיָּאָה לְשַׁאָר רִיעוּתוֹת דְּבָרָיו חֻזְקִים וְהֵמָּה פְּרָאֵי
מוּצָק וַא"מ מַכַּת"ר נְרָאָה לִי דְּאִישְׁתַּמִּיט מִיְנֵיהּ דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א וְלִכְּוָה כַּת' מַה שְׁפַתְּב:
וְטַפֵּי תְּמִיָּה לִי עַל הַרְפ"ת ו"ל דְּגַם הוּא שְׁדָּא נְרָגָא בְּהֵמָּה הוּרָאָה דְּהַרְשָׁב"א וְכַתְּב ע"ד
וְנ"ל אֵלָּא לְהַרְשָׁב"א דְּעֵיקְרָא דְּדִינָא לֹא מְפָרִיעָא מְלִתָּא לְאַסְוֹר מַחֵי לְגַב וְכו' וְהָא אֵיפְשָׁר
לֹאמַר דְּלֹא אֲסָרִינן אֵלָּא מְרַאשׁוֹנֵי לִג' וְכו' בְּאִנְפֹּן דְּעֵיקְרָא דְּמִלְתָּא אֵין הִכְרַח לְאַסְוֵי פֶל
דְּאֵין מַחֵי לַחֵי'.

לְזֶה אִם מְסַתְּפָקִים אֵי הָיָה מַחֵי לַחֵי' אוֹ מַחֵי לְגַב אֵיפְשָׁר לְהַקְל ע"ש וַא"ח"ה מַדְב"ק
דְּלַעֲיִל מִיְנֵיהּ הִבִּיא דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א שְׁפַתְּב בְּפִי דְּרַעְוִתָּא דְּסִי' לֹא הָיָה כְּשַׁאָר רִיעוּתוֹת וְלֹא
מְקָרֵי רִיעוּתָא לֹאמַר דְּאַפִּילוּ בְּסַפְק שְׁקוּל אֲזִלִּינן לְחוּמְרָא וְעוּד דְּהָיָה ס"ס וְאַפִּילֵי בְּאִסּוּר
דְּאוּרִייתָא אֲזִלִּינן לְקוּלָּא וַא"כ גַּם בְּסַפְק אִם הִיא בַּחֵי' אוֹ בְּגַב יֵשׁ לְהַתִּיר מִהֵאֵי טַעְמָא
דְּרִיר בְּעֻלְמָא אוֹ מִפְּח ס"ס שְׁמָא בַּחֵי' אוֹ בְּגַב וַא"ת"ל בְּגַב שְׁמָא לֹא נִיקַב אֵלָּא רִיר
בְּעֻלְמָא אוֹ לֹא נִיקַב אֵלָּא קְרוּם הָעֲלִיּוֹן: וְאַפְשָׁר לֹאמַר דְּלֹא הוּצְרַף לֹאמַר דְּטַעְמֵי דְּהַרְשָׁב"א
מְשׁוּם דְּלֹא וְכו' הוּא לְדַעְתּוֹ דְּקָאמַר דְּזֶה סַפְק תְּלִינן בְּחֻזְקוֹן דְּדִיעָה וְלֹא מְקָרֵי סַפְק דְּאִם
יַעֲמוּד בְּקִי וְחֻכְּם יִדְקָדֵק לְדַעַת אִם הִיא מַחֵי לַחֵי' פְּכִי הָאָמַת אוֹ לֹא וְלְזֶה הוּצְרַף לֹאמַר
דְּעֵיקְרָא דְּדִינָא לֹא מְפָרִיעָא מְלִתָּא וְכו' אֲבָל בְּסַפְק דְּשַׁאָר סְרִיכוֹת דְּאֵינוּ תְּלִינן בְּחֻזְקוֹן
דְּדִיעָה יוּדָה לְסַב' הַרְשָׁב"א דְּאָמַר רִיעוּתָא דְּסִינְרָכָה לֹא מְקָרֵי רִיעוּתָא כְּשַׁאָר רִיעוּתוֹת
וְכָל סַפְק דְּאִית בֵּה אֲמָרֵי הַעֲמֵד בְּהֵמָּה עַל חֻזְקָתָהּ וְכַשִּׁירָה.

וּמ"מ הִישׁוּב שְׁיֵשֵׁב לְדַעַת הַרְשָׁב"א לֹא מְקָרֵי יֵשׁוּב לְדַעַת מְר"ן דְּמַצִּינוּ דְּפַסְק בְּשִׁלְחָנוּ
הַטְּהוֹר דְּסִינְרָכָה הִיוּצְאָת מַחִיטוּף לְגַב טְרִיפָה וּבְסַפְק אִם הִיא בַּחֵי' אוֹ בְּגַב פְּסַק כְּשִׁירָה
מְסַפְק כְּסִבְרַת הַרְשָׁב"א וְהָא אִית לֵיהּ דְּמִיכְרַעָא מִלְתָּא וְכו' וּבְסַפְק אִם הִיא בַּחֵי' אוֹ בְּגַב
פְּסַק לְהַתִּיר וְדָאֵי דְּלַדַּעְתּוֹ לֹא מְקָרֵי סַפְק דְּחֻזְקוֹן דְּדִיעָה אֵלָּא הָרִי הוּא כְּשַׁאָר סְפִיקוֹן
מִטַּעַם דְּאַפִּילוּ מִי שְׁהוּא בְּקִי לֹא יִכְרִיעַ בְּדָבָר זֶה מִפְּנֵי שְׁהוּא דְּבָר הַסְּמוּי מִן הָעֵינן וְלֹא
יְכוּל לְהַבְּחִין בְּמָה הִיְתָה הַרִיָּאָה גְּפוּחָה בְּמַעֲי הַבְּהֵמָה וּפְשׁוּט דְּגַם דַּעַת הַרְשָׁב"א הוּא
כְּדַעַת מְר"ן וְלֹא מְקָרֵי סַפְק תְּלִינן בְּחֻזְקוֹן דְּדִיעָה וְלֹא כַּדַּע' הַפְּר"ח אַח"ה מְמַעֲלַת תּוֹרְתוֹ
וְקִנּוּשְׁתּוֹ דְּאֵין הַדַּע' יְכוּל לְסַבּוֹל דְּבָר זֶה דְּמִי שְׁהוּא בְּקִי יְבַחֲזִין אֵיף הִיְתָה הַרִיָּאָה גְּפוּחָה
בְּמַעֲי הַבְּהֵמָ' בְּרַם לְסִבְרַת הַפְּר"ח דְּשַׁדָּא נְרָגָא גַּם הוּא בְּהוּרָאָת הַרְשָׁב"א זֹו וְהִשְׁיג עַל
הַשֵּׁ"ף וְהֵט"ז וְדָאֵי הוּא דְּאֵין פְּנוּנְתּוֹ הוּא מִטַּעַם דְּתְּלִינן בְּחֻזְקוֹן דְּדִיעָה כְּסִבְרַת הַפְּר"ח
דְּהָא הוּא קִיָּיִהִב טַעְמָא דְּהוּרָאָה זֹו לֹא אֲתֵינָא אֵלָּא לְפִי הַתּוֹסְפוֹת דְּאִית לְהוּ בְּסַפְק שְׁקוּל
אֲזִלִּינן לְקוּלָּא אֲבָל לְדַעַת ר"י וְכו' דְּאִית לֵיהּ בְּס"ש אֲזִלִּינן לְחוּמְרָא וְאַנּוּ קִי"לן פְּנוּתֵיהּ
לֹא מְקָרֵי הוּרָאָה ע"ש מְשַׁמַּע דְּמַשְׁנֵה רִיעוּתָא דְּסִי' לְשַׁאָר רִיעוּתוֹת וְאֵין דַּעַת הַרְשָׁב"א

ומר"ן פן פדכתיבנא ומכל הני מקלי מעלייתא דכתיבנא ותצא דינה לנדו"ד דהבהמה הנזכר' היא היתר גמור לכל רבני מתא ראשונים ואחרונים עונים ואומרים בפה מלא שיהא מותרת והנפש היפה תאכלנה וכל מאי דכתיבנא הוא לסברתם שאמרו שהסירכא שעברו עליה ב' ימים היא מתרפכת ולא מהני בדיקה לריאה דהוי כמו מים קרים דמטרטשי נאפי' היא נקובה אינה מבצבצת וכ"ז בדו מסברתם בלא שום ראיה ולא כן אנכי עמדי דאדרבא היא מתחזקת ביותר פשהיא מתקררת ועדיין הריאה בריאה ונזקה ואין בה שום שנוי ואף ע"פ שאין לי ראיה לדבר בריאה עצמה מצאתי זכר לדבר בחלב מדברי הר"אש והב"י הביאם מור"ם סי' ס"ד ונ"ל וכן יש לנקר הבשור תוף שלשה ימים מן החלב שלא יתקשה ומ"מ אם לא ניקרו תוף שלשה ימים אין לאסור בדיעבד ע"ש ולקף אמרו חז"ל חלב טמא אינו סותם דחלב טהור דרפיף מיהדק אבל חלב טמא הוא קשה ממנו הרי מפורש דהשיהוי הוא הגור' לקשוי וכן הדע' נוטה ועליהם להביא ראיה.

גם מה שקבלתי דברי הטב' ולא דברי השוח' שאמ' דאינה זו ובעלילה בא עלי להוציא עלי שם רע להוציא מןמנותו הטעם הוא משום שהיא נוגע בעדות בדבריו זאת ועוד דאין לסמוך על דבריו במה שאמ' אינה וכו' אלא מבהמה אחרת וכו' ובמה יודע לו איפה דאינה זו שיצתה מתחת ידו ב' ימים ומאי טביעות עין יש לו בה פדי לסמוך ע"ד.

לאפוקי הטבח שאומר זו היא יש לסמוך ע"ד חז"ל דלית ליה נגיעה ועד א' נאמן באיסורין ועוד שהוא מכיר בה בטיב הידיעה יותר מאחר שלא יצתה מתחת ידו נאפילו אם נאמר אחר שיש לו בחנותו בהמו' רבות ונתחלפה לו באחרת מ"מ לא יש שם בהמת נבילה או טריפה אלא בהמות פשרות שנשחטו ונבדקו פראוי ונדאי יש בדבריו ממש לסמוך עליהם ומרוב פשיטותם לא הוצרכתי להאריך עוד ולהביא ראיות פדי לאמת ולחזק דברי אלה וכל מי שמודה על האמת יודה לדברים אלו ואנכי לא פתבתי פסק זה פדי להראו' חכמתו ועצם ידי או להתגדל בעיני' ח"ו פי דל אנכי ומפיר בערכי ידיעת' גדולה מידיעתי אלא לקיים מאמר ולזות שפתים הרחק ממך ועדיין יש מהחכמים מרננים אחרי בהוראה זו וגם שמעתי שהלכו מקצת מהחכמים אצל מהר"ם צרמון נר"ו להסכים עמהם לאסור הפלים והיה נפיק מינה חורבה וגם אנכי חששתי לעצמי שפא נכשילתי בהוראה זו לכן אמרתי אלה נא ואלקטה בדברי חז"ל לדעת האמת ושלחתי אותותי אלה נגד אחי מעשי ידי לא להתפאר אלא ותכל תלונותם מעלי ולא יוסיפו עוד להרהר אחרי ותהי האמת נהדר"ת ועיני לשמיא נטלית למי שחותרמו אמת ינחני במעגלי צדק נאמת.

ונתעכב הדבר עד השתא מפני שאין לי פנאי להעתיקו: אחר סמוך הקרה השם לפני ספר תו' הבית וראיתי דבריו מפורשי' דקאי אסירכא תלויה שבהיא סברת האוסרים והמתירים וכתב ובמקומינו נהגו בה היתר וכן נראה לי במקומינו וכדעת האומר שיש סירכה בלא נקב וכדעתנו שכתבנו למעלה וכיון שיש סירכה בלא נקב למה חוששין לה ואינו דומה לישוב לה קוץ וכו' ע"ש.

ואל תשיבני דבר לומר מאי ראיה איפא מהתם לסירכא דבוקה למקום אחר דאיכא לומר דלא קאמר הרשב"א למה אנו חוששין לה וכו' אבל בזו אין פאן שום הוכחת איסו' וכו' שפאה סירכא זו מחמת רירין הבאין שלא מחמת נקב וכו' היינו בסירכה תלויה אבל בדבוקה למקום אחר איפשר לומר דאית ליה להרשב"א דחוששין לה וריעותא מקרייא

דְּסִבְרָה זוֹ דְּאִיכָּא חִילוּק בֵּין סִינְרָא תְלוּיָה לְדְבוּקָה וְנֹאמַר דְּבְדִיבּוּקָה בְּאַה מְחַמַּת נְקַב וְשְׂאִינְה דְבוּקָה בְּאַה שְׂלֵא מְחַמַּת נְקַב וְרִיר בְּעֵלְמָא הוּא כְּבַר דְּחָה אוֹתָהּ הוּא עֲצָמוּ לְעִיל דָּף ל"ד וְנ"ל וְאִין הַדְעַת סוּבְלַת לׁוֹמַר כְּדַעַת הָאוּמְרִים דְּכָל שְׂלֵא נְסִרְכָה אֶיפְשֵׁר שְׂהִיא שְׂלֵא מְחַמַּת נְקַב וְכו' אֲבָל כָּל שְׂנִסְרְכָ' נְדָא מְחַמַּת נְקַב וְכו' שְׂאִין אֵלוּ אֵלָא דְבְרִי נְבִיאוֹת וְהֵלֵא כָּל סִינְרָא תַחֲלִי מִמְקוֹם אַחַר הִיא יוֹצֵאת וְהוֹלְכַת וּמְתַפְשֵׁטַת וְלִקְצֵי הַיָּמִים הִיא נְסִרְכַת לְמְקוֹם אַחַר וְכִינֵן שְׂפִן אִין כְּאֵן מוֹכִיחַ תְלוּיָה זוֹ אִם תְּנִיחְנָה שְׂלֵא תִסְתְּרֵהּ בְּמְקוֹם אַחַר וְכו' ע"ש הַרִי דְבְרִיו מְפֹרְשִׁים דְּלִיכָּא שׁוּם חִילוּק בֵּין תְלוּיָה לְגִדְבָקַת וּבְכֻלְהוּ אֲמַרִינוּ יֵשׁ סִינְרָה בְּלֵא נְקַב וְאִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ וְלֹא מְקַרִי רִיעוּתָא וְכו' וְכִדְכַתְיָבְנָא בִּס"ד: חִלְק שְׂלִישִׁי.

הַלְכוֹת גְּדָרִים פָּרְק ו' ה"ה הִנֵּה שְׂמַעוֹן פִּהוּ הַרִי הוּא מְוַתֵּר לְהַקְרִיב קַרְבָּנוֹת רְאוּבֵן שְׂהַפְהֵנִים שְׂלוּחֵי שְׂמַיִם הֵם ע"כ. בְּעֵינָא הִיא בִּפ"ק דְּקִידוּשִׁין דְּכ"ג ב' וּבְגְדָרִים דְּל"א ב' וְעִינֵן לְמַרְן כ"מ שְׂמַם וְדִלֵּא כַהֲל"מ שְׂהַיָּחִיחַ בְּצ"ע.

וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּכַתְבֵּיו שְׂל הַר"א הַפְּהֵן זל"ה וְנ"ל אִין שְׂלִיחוֹת לְגוֹי וְהַר"א א"ד אוֹת ה' חֲקַר דְּלִפִּי זֶה מֵאֵי דְבְּעֵי בְּגְדָרִים אֵי פְהֵנִים שְׂלוּחֵי דִינֵן אוֹ ש"ד ר תְּפִשׁוּט מְבַרְיָתָא דְּאִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת גּוֹיִים דְּנוֹדְרִים וְאֵי אֲמַרְתָּ שְׂלוּחֵי דִינֵן הָא אִין שְׂלִיחוֹת לְגוֹי יַע"ש וְהוּא עֲצָמוּ תִּירָץ דְּלֵא שְׂיִיךְ דִּין שְׂלִיחוֹת אֵלָא בְּדְבַר שְׂחֵיב לְעֲשׂוֹתוֹ כְּתוּבָה וְכִינְצָא וְכֵהָא הוּא דְּאֲמַרִינוּ אִין שְׂלִיחוֹת לְגוֹי בֵּין אִינְהוּ לְדִינֵן בֵּין אֲנֵן לְדִידְהוּ אֲבָל בְּצַדִּי גּוֹיִם שְׂהֵם אִינֵם חֲיִיבִים לְקַיָּים גְּדָרִים בְּהָא שְׂפִיר מְקַרִיב לְהוּ וְלֹא מְדִין שְׂלִיחוֹת ע"כ: וְדְבְרִיו תְּמוּהִים בְּעֵינֵי דְבְּכָל הַתּוֹרָה כְּוֵלָה מְצִינוּ אִין שְׂלִיחוֹת לְגוֹי בֵּין אִינְהוּ לְדִינֵן וְכו' וְאֲפִי' בְּמִמּוֹן דְּלִית.

כְּפִיָּה שׁוּם חוֹבָה שְׂאִין זְכִיָּיָה לְגוֹי לֹא אֲנֵן לְדִידְהוּ וְלֹא אִינְהוּ לְדִינֵן וְעוֹד מֵאֵי הֵאֵי דְּקֶאֱמַר וְלֹא מְדִין שְׂלִיחוֹת. גַּם מֵה שְׂפַתְב דְּלֵא תִקְשֶׁה לִי מֵמָה שְׂכַתְבוּ הַתּוֹסֵפ' בְּע"ז דָּף ה' וְנ"ל וְקֶשֶׁה אֲמַאי לֹא חֲשִׁיב מְחַנְסֵר אֲבָר לִב"ן בְּהַדִּי ז"ע דִּי"ל דְּקוּם עֲשֵׂה הוּא וְאִם גְּדַר מְחַנְסֵר אֲבָר אֲמַרִינוּ לִיָּה קוּם וְהָבֵא קַרְבֵּן שְׁלָם ע"כ וְפִי' דְּבְרִיָּהּ הוּא דְּאִין כְּוֵנְתֵם לׁוֹמַר דְּהַגּוֹי חֲיִיב לְקַיָּים גְּדָרוֹ דְּזֵה פְשִׁיט' דְּהַגּוֹי לִיתִּיהָ בְּכָל יַחַל וְגו' אֵלָא הַפְּוֹנ' אִם רוּצָה לְקַיָּים גְּדָרוֹ מְרַצּוֹנוֹ אוּמְרִים לוֹ הָבֵא קַרְבֵּן שְׁלָם וְכו' יַע"ש: וְאַחַר הַמְּחִילָה אִין פִּירוּשׁוֹ נִכּוֹן בְּעֵינֵי דְּלִפִּי מֵאֵי דְּקֶאֱמַרִי הַתּוֹסֵפ' דְּקוּם עֲשֵׂה הוּא דְּהַשְׂתָּא לְפִי דְּבְרִיו אִינּוּ אֵלָא שְׂב' וְאֵל"ת שְׂלֵא תִקְרִיב מְחַנְסֵר אֲבָר אֲבָל הַגְּדַר אִינּוּ חֲיִיב לְקַיָּימוֹ וּבְמֵאֵי חֲשִׁיב לְהוּ קוּם עֲשֵׂה וְעוֹד דְּלִפִּי דְּבְרִיו אֲמַאי אֲצֻטְרִיכוּ הַתּוֹס' לׁוֹמַר דְּקוּם עֲשֵׂה הוּא דְּמֵאִישׁ אִישׁ גְּמַרִינוּ.

דְּגוֹיִם נוֹדְרִים גְּדָרִים וּגְדָבוֹת כְּיִשְׂרָאֵל וְכו' וְלִפִּי דְּבְרִיו דְּאֲמַאי יְלַפִּינוּ מֵאִישׁ אִישׁ בְּלֵאוּ הֵכִי יְלַפִּינוּ לִיָּה מְקַרָּא וּמִיָּד בֵּן גְּכַר כָּל מוּם בּוֹ לֹא תִקְרִיבוּ מִכ"ש מְחַנְסֵר אֲבָר אֵלָא דְּהַפְּוֹנָה הִיא אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת גּוֹיִם שְׂנוֹדְרִים גְּדָרִים כְּיִשְׂרָאֵל וְחֲיִיבִים לְקַיָּים גְּדָרֵם וּמַעֲתָה אִין מְקוּם לְתִירוּצוֹ.

וְלַעֲד"ן לְתַרְצֵן דְּלִיכָּא הַכְּרַח לְמַפְשֵׁט מֵהֵיָּא כְּרִיָּתָא דְּשְׂלוּחֵי רַחֲמָנָא גִינְהוּ דְּלַעוֹלָם אֲמִינָא לָּהּ דְּשְׂלוּחֵי דִינֵן גִינְהוּ וְא"ת הָא אִין שְׂלִיחוֹת לְגוֹי בֵּין אִינְהוּ לְדִינֵן בֵּין אֲנֵן לְדִידְהוּ דְּזֵה הַדְּבַר אִינּוּ אֵלָא בְּדְבַר דְּיִכּוֹל הוּא לְעֲשׂוֹתוֹ בְּעֲצָמוֹ אֲבָל הֵכָּא בְּהַקְרָבָה דְּאִינּוּ יְכוֹל

להקריב הוא בב"ה אלא על ידי פהו דוקא אמרינו דיש: שליחות לגוי ועדיין הפעיל במקומה עומדת.

א"נ דשאני הקרבה דגזירת הפתוב היא דכתיב איש איש לרבות גוים שנודרים נדרים ונדבות ומקבלי מהם ומאחר דאיפא בהו צרכי גבוה אין למדים מהם לעלמא ועוד דאיפא קרא אחריןא אתם גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית לכך אין לומדים מהם: הלכות ערכין וחרמין הלכה כ' וכמה הוא הערה וכו' הרי זה פאומר ערה פלי זה עלי ולא אמר פלוס ע"כ עיין במסכת סנהדרין דט"ו ע"א דאמרינו התם אמר רב האומר ערה פלי זה עלי נותן דמיו מ"ט אדם יודע שאין ערה לכלי וגמר ואמר לשם דמים.

והתוס' ד"ה האומר ערה פלי וכו' כתבו וז"ל אי נמי איפא תרי לישני דרב חז במקדיש וחד במפקיר ע"כ. ר"ל ואידך לישנא דקאמר המפקיר עבדו דוקא מפקיר יוצא לחירות אבל המקדיש אינו יוצא דקדיש לדמיו והאי דקאמר האומר ערה פל אתיא בהו לישנא ורב כר"מ ס"ל אבל אידך לישנא דאמר המקדיש מוכרח אתה לומר דשנויאי קמא היינו לר"מ וליה לא ס"ל וק"ל: והתוספות ד"ה אדם מי קדוש וכו' א"נ הכא פריה אליפא דרב דאמר המקדיש עבדו וכו' ר"ל לשנויאי קמא א"נ לשנויאי בתרא וכאידך לישנא דהמקדיש וק"ל: והתוספות ד"ה שערו העומד וכו' דתמעול מעל ריבה וכו' ואינו חוזר ומלמד לתרומה פל העומד לקצור פקצור דמי דגלי רחמנא בכי ראשית דגנה עד דאינדגן וק"ל: פך ד' ה"ט מיני ירקות וכו' והוא שיזרע ארבע מיני בד' רוחו הערוגה וירחיק וכו' עכ"ל.

משנה בפרק ר' עקיבא מנין לערוגה וכו'. ואמרתי להעתיק פה מה שנתחדש לי בסוגיית הערוגה דקתני מתני' מנין לערוגה וכו' שנא' פי כארץ תוציא צמחה וכו'.

ויש לדקד' דהאי קרא לא קאי אפלאים ומאי משמע מיניה ואיפשר לומר דמיתורא קא מפיק לה אף קשה דהא אצטרף למימר פי כארץ וכו' וכגנה וכו' אצטרף למימר זרועיה תצמיח דלא ראי זה כראי זה ואיפשר לומר דמדקאמר זרועיה ולא קאמר זרעה מוכרחין אנו לומר דאתא לדרשה ומדזרועיה לדרשה פך פל התיבות לדרשה וזהו כפונת התנא דקאמר זרעה לא נאמר אלא זרועיה ולא נקט אחרני פולהו דיליף מנייהו על פרחו צ"ל כדפירשית וכן מדקאמר וכגנה ולא קאמר גנה משמע דארץ כמו גנה בכף הדמיון וכולהו לדרשא לחמשה זרעונים: רש"י ד"ה וא' באמצע וכו' זו זרועה וכו' ר"ל דצד מזרח עם צד מערב אינו צריף היפרא דהא רחוקים יותר מדאי וכן צד צפון וצד דרום רחוקים ואין צריף היפרא אלא צד מזרח עם צפון ודרום או מערב עם צפון ודרום לכך כתב זו זרועה ר"ל איפא היפרא שזו זרעים אותה צפון ודרום וזו זרעים אותה מזרח ומערב וק"ל: רש"י ד"ה והמפריש ד' גרעיני וכו' ט' זרעוני' וכו' ולפי דברי התוספו' לא קשה ולא מידי דבכולי האי איפא ערבוב אף ע"פ דאיפא שיעור ליניקה ועוד דילמא לא ידקדק וק"ל: תוס' ד"ה מנין לערוגה וכו' י"א נפקא לן וכו' והיינו דקאמר במתני' שהיא ששה ר"ל שהיא ידועה לנו דסתם ערוגה ששה על ששה מקרא דלחיו פירוגת וכו' והתנא דקאמר מנין וכו' קאי אחמשה זרעונים ולדבריהם צריכים נמי לדקים להו לרבנן חמש בשיתא וכו' משום דאיפא למימר דערוגה ששה לא קאי אחמשה זרעונים אלא דסתם ערוגה ששה היינו להתיר ראש תור כדמשמע מהש"ס לקמן דששה על ששה מרובעת להתיר

ראש תור א"נ לענין מקח וממכר וק"ל: תוס' ד"ה ארב' על ארבע וכו' ואין נרא' דלהרפכת האילן וכו' מפיק הרפכת האילן משדף לא תזרע פלאים וכו' דבריהם צריכים אצלי תלמוד אמאי דקאמרי דמפיק הרפכת האילן משדף לא תזרע מאי הוי דמקרא שדף לא תזרע מפיק איסור זריעה ומקרא דלא תאכל כל תועבה מפיק איסור אכילה ואפש' דכוננת' היא במה שאמרו מפיק הרפכת האילן משדף וכו' ר"ל ודוחק לומר דלהרפכת האילן קרי פלאי זרעים וא"ת מהיכא תיסק אדעתין דהרפכת האילן קרי ליה פלאי זרעי' משום דמפיק הרפכת האילן משדף לא תזרע נמצא דהרפכת האילן מקרו זרעים והוא דוחק דאע"פ דקרא מפיק לה בשם זרעים מ"מ חכמים לא מפיקי הרפכה בשם זרעים וק"ל: בא"ד משמע דבא"י אסירי מדאורייתא ע"כ ורש"י מוקי לה התם בכלאי הכר' ע"ש והם עצמם הסכימו לדעתו ונתנו הרכס לדבריו ואין מקום לקושיות' וק"ל: דף פ"ה ע"א אמר רב ערוגה בחורבה שנינו ואע"פ דרב ס"ל פרב אסי ערוגה ששה חוץ מגבוליה בעי הרחקה שלשה טפחים ואין לנו אלא שנים של גבולים וזה פשוט ורב אסי לא פיר' דבריו יכול לומר ס"ל פרב או פשמואל: רש"י ד"ה וקא איפא מקום קרנות וכו' ואינך צריף להמשיכן מפנגד וכו' אלא טפח ר"ל מה שפנגד הקרנות אינו צריף הרחקה דהא איפא היפרא דכל אחד יש לו רוח בפני עצמו זו זרועה צפון ודרום וכו' ומה שפנגד חבירו מפנים איפא שלשה טפחים ב' של גבולים וא' מה שמוליד לנו שני טפחים של גבולים לפי שהזרעים אינם מכוננים זה פנגד זה אלא הם באלקסון ושני טפחי' באלקסון הם שני טפחים וארבעה חומשים ברבועם עם מקום זרעים הם שלשה טפחים: ד"ה בממלא את הקרנות וכו' מעלה את כל הרוח .

של ערוגה מצפון לדרום וכן רוח דרומי אבל מזרחי מערבי זורע מעט וכו' הוצרך לזה משום דלשון ממלא משמעו' הוא מן הקרן אל הקרן ולא יניח כלל חלק ואם יפריש בממלא כל הרוחות ארבעה א"כ ליפא היפרא אפילו בערוגה עצמה לכה הוצרך לפרש ממלא ב' רוחו' ושנים זורע מעט ומניח חלק מעט ואיפא היפרא בערוגה עצמה וק"ל: תוספות ד"ה לא תשיג גבול וכו' אם כן הזרע פלאים ילק"ש משום לא תזרע פלאים וכו' יש לדקדק והא קרא קאמר לא תשיג גבול רעה ואם פדבריהם דמשתעי בכלאים מאי רעה דקאמר ומוכרח אמה לומר כפי' הקונט' שלא יזרע סמוך למצר חבירו וממילא דבקיאי' היו בשיעור יניקה.

ואחר פותבי ראיתי למהרש"א שפי' לדבריו מאי ריעה קאי אהשם ברוח הוא ולי ההדיוט נראה לפרש דהתוספות מפרשי קרא בתרתי לא תשיג גבול רעה ולא תשיג גבול אשר גבלו ראשונים והם הפלאים ולכה מקשי' ילקי שתי' ומירצו משום דאין לוקין על השגת גבול משו' דניתן להישבו' גם על הפלאי' אין לוקי' משום לא תשיג ועוד דהוי לאו שבתכלית וק"ל: תוס' ד"ה אמר רב ערוגה וכו' דהוי שלשה טפחים ויותר שני חומשי חומש וכו' ר"ל דשני טפחים מולידים לן ד' חומשים דאמתא ברבועה אמתא ותרי חומשי באלקסונה וחומש היתר על שני טפחים הם ג' טפחי' וחומש מוליד שני חומשי חומש הם שלשה טפחי' ויותר שני חומשי חומש: בא"ד ומשני בממלא את הקרנות של מזרח ומערב וברוח צפון ודרום גרע' לכל רוח ר"ל כפי' רש"י ע"ש ולפי' הווי מצי לפרש בממלא את הקרנות במשמעות המלה דהיינו מקום הקרנות מלא ובאמצע חלק אלא משום דמשני בממלא את הקרנות משמע תוספת טובא ומה שכתבו וברוח צפון ודרום

גַרְעִין אֶחָד לְכָל רוּחַ דְנוּקָא מְשׁוּם דְלִדְיָהּוּ בְעֵי הַרְח' ג' טַפְחֵי אֶבֶל לְרִשׁ"י הֵיכְרָא בְעֵלְמָא וק"ל:.

רש"י ד"ה וְלִזְרַע מְאֻבְרָאֵי וכו' וְאֵת הַקְרָנוֹת שֶׁבְתוֹכָהּ לֹא יִמְלֵא וכו' ר"ל וְלִזְרַע מְאֻבְרָאֵי לְצַד הַקְרָנוֹת כְּמוֹ שֶׁפִּי בְּאַתְקַפְתָּא וְהֵאִיכָא מְקוּם קְרָנוֹת דִּיכּוֹל לְהַמְשִׁיךְ שָׁל זֹו לְצַפּוֹן וְשָׁל זֹו לְדָרוּם וְלֹא לִימְלֵי מְאֻגּוּי רוּחַ צַפּוֹן מְקָרָן זֹו לְקָרָן זֹו וְרוּחַ דָרוּם מְקָרָן זֹו לְקָרָן וק"ל: ע"ב בְּעוֹ בְּמַעְרְבָא הַפְקִיעַ תְּלָם וכו' קִשָּׁה וְהָא מִתְנִי' קִתְנֵי שׁוּרָה אַחַת אָסוּר וּמֵאֵי בְּעוֹ וְכִי לֹא יִדְעֵי מִתְנִי' וי"ל דְהֵכָא קָרַע תְּלָם שֶׁחָפַר תְּלָם מְפֹנְלֵשׁ מְצַפּוֹן לְדָרוּם וְעַמְמָן טַפַּח וּלְכַף מְסַתְפִיקֵי אֶבֶל מִתְנִי' לֹא חָפַר אֶלָּא תְּלָם פְּתִלְמֵי הַשְּׂדֵה וְעוֹד אֵינּוּ מְפֹנְלֵשׁ וְאֵין לְהַקְשׁוֹת א"כ מֵאֵי מִקְשָׁה מִינָהּ לְרַב אֲשֵׁי וְהָא מְחֻנְלֵקֵי דִי"ל דְהֵעֲרַבּוּב הוּא מְלַמְעֵלָה שֶׁמִּתְעַרְבִין זְמֻרוֹתֵי וְאֵין חֲלוּק בֵּין תְּלָם קְרוּעַ אוֹ לֹא מֵאַחַר שֶׁהֵעֲרַבּוּב הוּא מְלַמְעֵלָה וּלְכַף מִקְשָׁה שֶׁפִּיר לְרַב אֲשֵׁי וְאֵינְצֻטְרִיךְ לְשִׁנוּנֵי שְׁאֵנֵי הַתָּם דְזְמֻרוֹתֵיהֶם דְקִים וְהֵכָא גְסִים וק"ל: רש"י ד"ה גְזִירָה שְׁמָא וכו' כְּאֲשֶׁר זָרַע הָאֻמְצָעִית וכו' ר"ל אֶצֶל הַגְּבוּל כְּאֲשֶׁר זָרַע הָאֻמְצָעִית אֶצֶל הַגְּבוּל וְלֹא שִׁמְלָא חֲבַרְתָּ כְּאֲשֶׁר מְלָא הָאֻמְצָעִית דְאַפִּי בְּלֹא מְלוּי עַרְבּוּב מְקָרֵי וק"ל.

ד"ה תְּלָם מְעַנָּה שׁוּרָה ע"כ ר"ל כְּפִי הַתּוֹסְפוֹ לְבֹא"י וּלְבָבֵל וק"ל. ד"ה עַל פְּנֵי כְּנֻלָּה שֶׁהֵעֲבִיר מְזַרַע שֶׁבְצַפּוֹן וכו' מִי מְבַטֵּל תּוֹרַת שׁוּרָה וכו' ר"ל שֶׁעֲשָׂה תְּלָם מְפֹנְלֵשׁ מְצַפּוֹן לְדָרוּם כְּמוֹ שֶׁפִּיר' רב"ע וּמִי מְבַטֵּל תּוֹרַת שׁוּרָה הִלִּיכוֹת עֲרוּגָה שְׁאֻמְרָנוּ דְאֵין זֹרְעִים בְּתוֹכָהּ אֶלָּא חֲמֻשָׁה זְרַעוֹנִים וְעַכְשָׁיו שֶׁשָּׂה הֵם כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ בְּשִׂדָּה שֶׁהוּא הַפְּסֵק אוֹ הַלְכוֹת עֲרוּגָה מְבַטְלִים תּוֹרַת שׁוּרָה וְשָׂאֵן שְׂדֵה וק"ל: תּוֹס' ד"ה וְשִׁמּוּאֵל אָמַר וכו' דְסָבַר דִּישׁ רֹאשׁ תּוֹרַת בְּעֲרוּגָה ע"כ הֵנְכַרְחוּ לְפָרֵשׁ דַּס"ל דִּישׁ רֹאשׁ תּוֹרַת וְלֹא פִירְשׁ' כְּדִפְנֵי רש"י דְאֵין רֹאשׁ תּוֹרַת בְּעֲרוּגָה וְלֹא גְזִירִין שְׁמָא יִמְלֵא הַהֲכָרַח הוּא מִמָּה דְמִקְשָׁה הַש"ס וְהָא קָא מִתְעַרְבֵי וּלְדִידָהּ דְעֲרוּגָה בֵּין הָעֲרוּגוֹת לְצַד קְרָנוֹת מֵאֵי מִקְשָׁה וְהָא יְכוֹל לְעַשׂוֹת בְּעֲרוּגוֹת שֶׁבְצַד הַקְרָנוֹת גַרְעִין בְּזוּיִת זֹו וְגַרְעִין בְּזוּיִת זֹו וְלִיכָּא שׁוּם עַרְבּוּב וּגְזִירָה שְׁמָא יִמְלֵא לֹא חִיְיָשִׁי וּמֵאֵי מִקְשָׁה וְהָא אֵיכָּא עַרְבּוּב אִם לֹא שְׁתֵּאמַר דְעֲרוּגָה בֵּין הָעֲרוּגוֹת דְקֵאמַר שְׁמוּאֵל הֵינּוּ בְּמִמְלָא אֵת הַקְרָנוֹת וּמְנַכְרַח לֹוֹמַר דְסָבַר דִּישׁ רֹאשׁ תּוֹרַת בְּעֲרוּגָה אֶבֶל לְפִירש"י דְפִי עֲרוּגָה בֵּין הָעֲרוּגוֹת מִן הַצְּדָדִין אִפִּי בְּלֹא מְלוּי אֵיכָּא עַרְבּוּב וּלְכַף מִקְשָׁה שֶׁפִּיר וְהָא אֵיכָּא עַרְבּוּב וּמִשְׁנֵי בְנוֹטָה שׁוּרָה וְלֹא גְזִירִין וְלֹא הֵנְצֻרָה לְדַחּוּק עֲצָמוּ וְלֹוֹמַר דְאֵיכָּא רֹאשׁ תּוֹרַת בְּעֲרוּגָה וּפְלִיג אֲדַרְבּ וּרְבִי יוֹחָנָן וק"ל.

וְאֵגַב אֶכְתֵּן פֶּה מִמ"ש אֶצְלֵי עַל הָאֵי דְקִתְנֵי מִתְנִי' מִנִּין לְפּוֹלְטֵת וכו' מִנִּין שְׁקוּשְׁרִים לְשׁוֹן שָׁל זְהוּרִית שְׁנָאֵמַר אִם יִהְיוּ חֲטָאֵכֶם כְּשָׁנִים וכו' ר"ל דְבַחְטָא לֹא שִׁינְךָ לְמִימַר אָדוּם אוֹ לְבָן אִם לֹא שְׁתֵּאמַר דְקֵאֵי אֲשֶׁעִיר דְהוּא נוֹשֵׂא עוֹן יִשְׂרָאֵל וכו' וּמ"ה הוּוּ יִדְעֵי שֶׁהֵיוּ קוּשְׁרִים חֲצִיו בְּהִיכֵל כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּמִסְכַּת יוֹמָא ע"ש.

גַּמַר' מֵאֵן דְלֹא מוֹקֵי כְּתָנָאֵי תְנָא רִישָׁא טְהוּרָה ע"כ וּלְדִידָהּ וְהֵיוּ נְכוּנִים לְשִׁלְשֵׁת יָמִים כְּמוֹ וְהֵיוּ נְכוּנִים לְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי דְשָׁל דְבוּר דְבִשְׁלִישִׁי גִיתְנָה תּוֹרָה כְּסִבְרַת רַבְּנָן וְלֹא הוֹסִיף מִשָּׁה יוֹם א' מְדַעְתּוֹ וְדו"ק: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר לְעוֹלָם חֲמֻשָׁה ע"כ ר"ל לְאַפּוֹקֵי מִמָּה דְקֵאמַר ר"י דְאָמַר פְּעָמִים שֶׁהֵן ד' כְּגוֹן אִם שְׁמֻשָׁה תַּחִי לַיִל חֲמִישִׁי כְּאֵר"ע לְחַלּוֹק וְלֹוֹמַר לְעוֹלָם אִם שְׁמֻשָׁה בְּתַחֲלִיל לַיִל חֲמִישִׁי בְּעֵי חֲמֵשׁ עוֹנוֹת כְּדִמְפָר' אֶבֶל אִם שְׁמֻשָׁה בְּתַחֲלִי'

ליל רביעי מודה לר"י דבְּעֵי שֵׁשׁ עוֹנוֹת מְשׁוּם דס"ל דבְּאַרְבַּע עֲבוּד פְּרִישָׁה כְּמוֹ ר"י דְּלֵא
בָּא ר"ע אֵלָא לְהַחְמִיר וְלֹא לְהַקְלִי דְּיָמִים וְעוֹנוֹת קַפִּיד קָרָא וְלִדְיָדִיָּה צ"ל דְּיוֹם ג' יָרֵד
בְּהַשְׁפָּמָה וְהַזְהִירָם עַל הַהִגְבְּלָה וּבְאֹתָהּ שְׁעָה חֲזָר וְעָלָה בְּהַשְׁפָּמָה.

וְיוֹם ד' יָרֵד בְּהַשְׁפָּמָה וְהַפְּרִישָׁם: לָמָּה לִּיהָ לְמִימַר לְהוּ וְהָאֵמַר רַב הוֹנָא וְכוּ' קָשָׁה דִּילְמָא
קָאמ' לְהוּ לְאַשְׁמוּעִינָן בְּעַלְמָא דְּקַפִּיד קָרָא לְחַמְשׁ עוֹנוֹת אָבֵל לְתַשְׁמִישׁ לֹא חֲנִינִשׁ וְשׁוּב
חֲזָה הַגִּית לְמַהֲרָשׁ"א זִלְה"ה שְׁנַדְחַק בְּזָה וּפִי' דְּבַמְתָּן תּוֹרָה לֹא אִיְצְטְרִיךְ וְלֹא הוּ"ל
לְכוֹתְבוּ פֶּאן בַּמ"ת ע"ש: תּוֹס' ד"ה מְנַיִן לְכוֹלְטָת אַף עַל פִּי שְׁבֹאוֹתָהּ שְׁעָה עֲדִינָן לֹא
נִיתְנָה תּוֹרָה מְסַתְמָא הַקַּפִּידָה וְכוּ' וְחֲזָה הַגִּית לְהַרְבּ מוֹהַר"ח אָבֵן עֶטְאָר בְּסַפְרוֹ חֲפִיץ ה'
שְׁכַתְבּ וְלֹא יִדְעָתִי לָמָּה הִנְכַּרְחוּ לּוֹמַר מ"מ מְסַתְמָא וְכוּ' דְּגַם מְצָנָה זֹו אִזְּ נִיתְנָה וְהַקַּדִּימָה
פִּי הָיוּ צְרִיכִים לְקַיִמָּה אִזְּ פְּדִין הַגְּבֻלָּה וְאַחַר הַקִּיד"ה חַמְשׁ מֵאוֹת נ"ל דְּרָאָה לְסַתּוֹר
וְיִכְוֹלְנִי לּוֹמַר דְּלִיכָא טוֹמְאָת פְּלִיטָה שְׁלִישָׁה יָמִים דְּוִקָא בַּמ"ת דְּוִמְיָא דְּהַגְּבֻלָּה דְּאִינָה אֵלָא
בַּמ"ת אָבֵל לְאַחַר מ"ת לֹא אִם לֹא שְׁתֵּאמַר דְּהַקַּפִּידָה תּוֹרָה כְּמוֹ שְׁכַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת: בַּא"ד
וְאֵע"ג דְּלֹא הַקַּפִּיד עַל זְבִים וּמְצוֹרְעִים וּבּוֹעֲלֵי גְדוֹת וְכוּ' קָשָׁה דְּמֵאִי קַפִּידָא שְׁיִיכָא בְּהוּ
וְהָא דְּבָר שְׁלֵא כְּרָצוֹנוּ הוּא וְעוֹד דְּבוֹעֵל גְדוֹת בְּכָלֵל בְּעַל קָרִי הוּא וְאִיפְשָׁר לּוֹמַר דְּכַוְנַנְתִּם
לּוֹמַר דְּלֹא הַקַּפִּיד לְפָרוֹשׁ לְהֵם שְׁבַעַת יָמִים כְּשִׁיעוֹר טוֹמְאָת' וְאַח"כּ יִקְבְּלוּ הַתּוֹרָה
דְּכְשָׁחוּ לְפָנֵי הַר סִינֵי נְתַרְפְּאוּ כְּמֵאֵמַר הַמַּגִּיד אֵילּוּ קָרְבָּנוּ לְפָנֵי הַר סִינֵי דְּיִינּוּ וְאַחַר
שְׁנַתְרַפְּאוּ הִיָּה לוֹ לְהַקַּפִּיד עַל מַתְנַת הַתּוֹרָה עַד שְׁיַעֲבֹר שְׁבַע' יָמִים שְׁהוּא שְׁיַעוֹר
טוֹמְאָתָם וְהַשְׁתָּא מְתַרְץ גַּם לְבוֹעֲלֵי גְדוֹת וּק"ל: בַּס"ד וּבְעֲלֵי קָרִינָן אֲסוּרִים פִּי' דְּבַעַל
קָרִי אִינוּ בְּאִימָה וְכוּ' דְּמַחְמַת קְלוֹת רֵאשׁ וְכוּ' ר"ל דְּגַם מְצוֹת תַּשְׁמִישׁ אִינוּ מְשַׁמֵּשׁ אֵלָא
מַחְמַת ק"ר א"נ אַחַר דְּבַעַל קָרִי אֲסוּר בַּתּוֹרָה מַחְמַת דְּאִינוּ רוֹאָה קָרִי אֵלָא מַחְמַת קָרִי
גַּם הַתַּשְׁמִישׁ אֲסוּר אַף ע"ג דְּלֹא אֲתִי מַחְמַת קָרִי אַחַר שְׁדִינּוּ כְּבַעַל קָרִי וְנִקְרָא כְּשִׁמוֹ
וְאֵע"ג דְּכַמְעַמַּד הַר סִינֵי כְּוֹלָם הָיוּ בְּאִימָה בְּרַתְתּ וּבְזִיעַ מ"מ הַקַּפִּידָה תּוֹרָה עַל דְּבָר
שְׁעַתִּיד לְהִיּוֹת אֲסוּר וּק"ל: תּוֹס' ד"ה אַע"פִּי שְׁאִין רֵאָה וְכוּ' לֹא מְשַׁמֵּעֵי אֵלָא בְּרַחֲיִצַּת
מִיָּם דְּוִמְיָא דְּשָׁמֶן וְכוּ' ר"ל דְּעֵיקַר הַקָּרָא הוּא בְּרַחֲיִצָּה וּבְקָרְבוּ דְּקָאֵמַר הִינּוּ דִּישׁ לוֹ
הַנָּאָה מְמַנָּה כְּמוֹ שְׁהוּן בְּקָרְבוּ דְּוִמְיָא דְּשָׁמֶן מ"מ זָכַר לְדָבָר מְדַקְאָמַר כְּפִיָּם בְּקָרְבוּ שְׁהִיא
שְׁתִּיָּה וְיֵשׁ לְלַמּוֹד סִיכָה מְשַׁתִּיָּה: בַּא"ד וְאוֹמַר ר"י לֹא הִנּוּ לִיהָ וְכוּ' אֲפִילוּ זָכַר בְּעַלְמָא
וְכוּ' קָשָׁה אִם כֵּן אֲמַאי קָאֵמַר זָכַר לְדָבָר וְשׁוּב מְצָאֵתִי בַּתּוֹסְפוֹת יְשָׁנִים שְׁפִי' אֲמַאי קָרִי
לִיהָ זָכַר מְשׁוּם דְּאִיכָא דְּמַתְנֵי לְהָ אַרְחִיצָה קָרִי לְהָ זָכַר לְדָבָר.

בַּס"ד קָשָׁה לְרַשְׁבִּי"א דְּאֲמַאי מִיִּיתִי הָאִי קָרָא דְּאִינוּ אֵלָא זָכַר בְּעַלְמָא וְכוּ' וְאִי לֹא
מְסַתְפִּינָא הִיִּיתִי אוֹמַר דְּהַתְנָא לֹא מִיִּיתִי לְעֵיל אֵלָא הַנָּאָה דְּלֹא דְּרָשָׁה גְּמוּרָא דְּהַפּוֹלְטָת
לֹא רֵאָה גְּמוּרָה דְּקָרָא קוֹדֵם מִתָּן תּוֹרָה וְכוּ' אֲבָבָא דְּמִילָה לֹא דְּרָשָׁה גְּמוּרָה כְּדַקְאָמַר
בְּבִרְיָתָא אַע"פִּי שְׁאִין רֵאָה לְדָבָר כְּדַלְקָמֶן בְּפָרְק ר"א דְּמִילָה וְכוּ' כּוֹלְהוּ: תּוֹס' ד"ה תְּנֵי
רִישָׁא וְכוּ' אֵלָא בְּלֹא הִכִּי אִיכָא דְּתַנִּי טְהוֹר' וְכוּ' וּמֵאֵן דְּמוֹקִי כְּתַנָּאי וְכוּ' קָשָׁה דְּגַם לְהַנְדֹּ
גְּמִי תַקְשָׁה אֲמַאי תְּנֵי טְהוֹרָה וּמְשַׁבֵּשׁ לְמַתְנֵיתִין דְּקַתְנֵי טְמֵאָה וְעוֹד תַּקְשָׁה גְּמִי לְמֵאֵן דְּתַנִּי
לְהָ כְּתַנָּאי אַחַר דְּאִיכָא מֵאֵן דְּתַנִּי טְהוֹרָה טְפִי הוּ"ל לְאוֹקוּמָה כְּחַד תְּנָא וְאִיפְשָׁר לּוֹמַר
דְּמְשַׁבְּשֵׁי לְהָ מִכְּחַד קָרָא דְּאָמַר וּקְדַשְׁת' הַיּוֹם וּמְחַר וְהַפּוֹלְטָת בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי טְהוֹרָה וְכוּ'
כְּתִיב וְהָיוּ גְּכוֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְלִית לִיהָ דְּמִשְׁהָ הוֹסִיף יוֹם אַחַד מְדַעַתִּיהָ וּלְכַף תְּנֵי
טְהוֹרָה וְאִידָף אִית לִיהָ דְּמִשְׁהָ הוֹסִיף יו"א מְדַעַתוֹ וּלְכַף תְּנֵי טְמֵאָה.

בא"ד אָבֿל הֵיִיא דְרִישׁ פֿרְקִין דְּמֶרְנֶחְקוֹת מֵהֵיִיא דְּפּוֹלִטָּת וְכוּ' אָבֿל מִתְּנִיתִין דְּסִפִּינָה וְדַעְרוּגָה אָפְשֵׁר דְּאִתִּי נְמִי כר"א: הֵלְכוֹת פְּלָאִים פֿרְק י' הַכ"ט הֵרֹאָה פְּלָאִים שְׁל תוֹרָה עַל חֲבִירוֹ אָפִילוֹ וְכוּ' קוֹפֶץ וְקוֹרְעוֹ וְכוּ' שְׁאִין כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת דּוֹחָה אִיסוּר ל"ת שְׁל תוֹרָה.

וְהֵנָּה פְּתַבּוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּסִנְהֶדְרִין דַּח"י ד"ה מַעִיד וְכוּ' דְּבִאִיסוּרָא אִין חֲקָמָה וְאִין תְּבוּנָה וְכוּ' נִמְצָא לְדַע' הַתּוֹס' דְּאָפִי' מְלָךְ מַעִיד בְּמִיָּדִי דְּאִיסוּרָא. אִיבְרָא מְדַבְּרִי הַכ"מ בַּפ"ג מַה' מְלָכִים ה"ז דְּכַתְּבַּנּוּ וְנ"ל וְאִנִּי מְסַתְּפֵק אִם מַה שְׁאִינוּ מַעִיד הוּא דִּנְקָא פְּשָׁאִינָה עֲדוּת לְאִפְרוּשֵׁי מְאִיסוּר' וְכִדְאֶמְרִינּוּ גַבִּי צ"מ או אפי' בְּהִנֵּי וּמְדַבְּרִי רַבִּי וְכוּ' מִשְׁמַע דְּבַכ"ה גַּלְא שְׁאִנִּי לֹו בִּין עֲדוּת מְמוֹן לְשַׁאֲר עֲדוּת דְּכּוֹלְהוּ אִינוּ מַעִיד וְא"כ כ"ש לְמְלָךְ.

וְאִח"ה לֹא יִדְעִיתִי אִיךָ עָלָה עַל דַּעְתּוֹ דְּרַבִּינוּ לְסַבּוֹר דְּמְלָךְ וְכוּ' גַּלְא אִינּוּ מַעִידִין פְּלָל וְאָפִילוֹ לְאִפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא וְהָא מְדַכְּתַב רַבִּי פֶּאֶן הֵרֹאָה פְּלָאִי' שְׁל תוֹרָה עַל חֲבִירוֹ וְכוּ' קוֹפֶץ וְקוֹרְעוֹ מַעֲלִיו וְאָפִי' הֵיִיא רַבּוֹ שְׁלִמְדוֹ חֲקָמָה וְכוּ'.

שְׁאִין כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת דּוֹחָה אִיסוּר ל"ת הַמְּפִנְרֵשׁ בַּתּוֹרָה יַע"ש וְכַתְּבַּנּוּ הַכ"מ ע"ד וּמ"ש וְאָפִי' הֵיִיא רַבּוֹ וְכוּ' יֵשׁ לְלַמּוֹד פֶּן מִמָּה שְׁאֶמְרוּ כ"מ שְׁיֵשׁ חֲלוּל ה' אִין חוֹלְקִים כְּבוֹד לְרַב וְכוּ' יַע"ש: וְאִע"פִּי דְּקֶאֱמַר הֵתָם בַּש"ס דְּגָדוּל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׁדוֹחָה ל"ת בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשׂ הֵיִינוּ פְּשָׁאִינוּ עוֹבֵר וְעוֹקְרוֹ בְּיָדִים אָבֿל אִם עוֹקְרוֹ בְּיָדִים פְּגוּף לּוֹבֵשׁ פְּלָאִים שְׁעוֹקְר הַלְאֹו בְּיָדִים אֶמְרִינּוּ אִין חֲקָמָה וְכוּ'.

וְהֵכָא שְׁמַעִיד עָלִיו לְהַפְרִישׁוּ מִן הָאִיסוּר נִמְצָא הָא' הוּא עוֹקְרוֹ בְּיָדִים וְאֶמְרִינּוּ בִּיהַ אִין חֲקָמָה וְכוּ' הֵיִכָא דְּאִיפָא ח"ה אִין חוֹלְקִין כ"ל רַ וְאִם טַעְמוֹ הוּא מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לְחַלְק וְלוֹמַר דְּמְלָךְ וְכוּ' גַּלְא שְׁאִנִּי וְדַבְּרִי רַבִּינוּ הַכְּרִיחוּ אוֹתוֹ שְׁכַתְּבַּנּוּ בַּה"ע וְנ"ל הֵיִיא הָעֵד חֲקָמָה גָּדוּל וְכוּ' בַּד"א בְּעֲדוּת מְמוֹן.

אָבֿל בְּעֲדוּת שְׁמַפְרִישׁ בַּה מִן הָאִיסוּר וְכוּ' מַעִי' מִשּׁוּם דְּאִין חֲקָמָה וְכוּ' וּבַכ"ג פֿרְט וְכַתְּבַּנּוּ כ"ג אִינוּ חֲזִיב לְהַעִיד אֵלָא עֲדוּת שְׁהוּא לְמְלָךְ וְכוּ' ע"ש וּמִיָּנָה דְּיִיק אָבֿל עֲדוּת אַחֲרַת אָפִילוֹ לְהַפְרִישׁ מִן הָאִיסוּר אִינוּ מַעִיד ז"א דְּאֶדְרַבְּהַ פּוֹנַת רַבִּינוּ לּוֹמַר דְּבַכ"ג יַעִיד אָפִילוֹ בַּד"מ הֵיִכָא דְּהַעֲדוּת הִיא בְּשֵׁבִיל הַמְּלָךְ אָפִילוֹ דְּלִיתָא בְּחֲכָם גָּדוּל שְׁאִינוּ מַעִיד אָפִילוֹ לְמְלָךְ אֵלָא לְהַפְרִישׁ מְאִיסוּרָא כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת פֶּאֶן ד"ה יִצְאִי הַמְּלָךְ וְכוּ' וְנ"ל וִי"ל דְּנִדְאִי ת"ח עֲדִיף מִשּׁוּם עֲשֵׂה דְּכַבּוֹד הַתּוֹרָה עֲדִיף מִעֲשֵׂה דְּכַבּוֹד הַמְּלָךְ יַע"ש וְאִם כְּבוֹד הַתּוֹרָה עֲדִיף מִכְּבוֹד הַמְּלָךְ מַכ"ש דְּעֲדִיף מִכְּבוֹד כ"ג כַּמ"ש הוּא עֲצָמוֹ וְלִכְךָ כְּתַב רַבִּינוּ כ"ג אִינוּ חֲזִיב וְכוּ' פּוֹנַתוֹ לּוֹמַר אַע"פ דְּמַגְרַע גְּרַע כּוֹחוֹ מַת"ח אָפִילוֹ הֵכִי אִין חֲזִיב לְהַעִיד בַּד"מ אֵלָא לְמְלָךְ וּנְקִט כ"ג לְגַרְיַעוּתָא וְלֹא לְמַעֲלִיּוֹת' לְהַעֲדִיפוֹ ע"כ ת"ח.

וְאִין לְתַרְץ לּוֹמַר דְּשְׁאִנִּי הֵתָם דְּכַלְאִים דְּקֶאֱמַר רַבִּינוּ שְׁאִין כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְכוּ' הֵיִינוּ ל"ת הַמְּפִנְרֵשׁ בַּתּוֹרָה וְהֵכָא מִיָּרִי בְּאִיסוּר שְׁאִינוּ מְפִנְרֵשׁ לְהַפְרִישׁוּ מִמֶּנּוּ וְלִכְךָ אֶמְרִינּוּ גָּדוּל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת דָּאִם פֶּן גַּם בַּת"ח אִינוּ חֲזִיב לְהַעִיד וּמִאִי הָאִי דְּקֶאֱמַר בַּד"א וְכוּ' דְּלֹא עֲדִיף כּוֹחוֹ מִכּוֹחַ צוּרְבָא מְרַבְּנּוּ פְּדִפִּי' דַּל"ךְ תַּקְשָׁה לְרַבִּינוּ הֵיִיא דְּיִצְאִי הַמְּלָךְ אִמִּיאִי הַנּוֹצְרִיכוֹ לְהַעֲמִידוֹ וְדַבְּרִי הַכ"מ צ"ע: פֿרְק ח' הַט"ו אִשְׁתִּי אִישׁ שְׁבָאוֹ עָלֶיהָ עֲדִי קִינוּי וְעֲדִי סְתִירָה הֵרִי זֹאת אִיסוּרָה לְאֶכּוֹל בַּתְּרוּמָה עַד שְׁתַּשְׁתֵּה וְכוּ' מַת בַּעֲלָה קוֹדֵם וְכוּ' הַר"ז אִיסוּרָה לְאֶכּוֹל וְכוּ' וְכַל אִשְׁתִּי כְּהֵן שְׁאֶמְרָה טְמֵאָה אִנִּי הַר"ז אִיסוּרָה לְאֶכּוֹל בַּתְּרוּמָה ע"כ הֵכִי תַנּוּ

בפ"ק דסוטה (ד"ו) ואלו אסורו' לאכול בתרומה האומר' טמאה אני לה וכו' ושבאו עדים וכו' עי"ש וצריכי לאשמועין טמאה אני לה ושבאו עדים.

הא דתני טמאה אני לה לאשמועין דאף ע"ג דבלא קינוי וסתירה אינה נאמנת דחיישי' שפא נתנה עיניה באחר הכא דאמרה אחר קינוי וסתירה נאמנת כמ"ש התוספו'. והא דתני ושבאו עדים וכו' לאשמועי' אע"ג שבאו עדים אחר ששתתה לא מקרי סהדי שקרי ואינה אוכלת וכן בסיפא אצטריה לאשמועי' אע"ג דבא העיכוב מצדה או מצדו ואי אשמועי' מצדה ולא מצדו הנה אמינא דוקא מצדה משום שהיא יודעת בעצמה.

אבל מצדו אמרי' אוקמינן לה אחזקתה וטהור' היא ואוכלת בתרומה קמ"ל דמאחר דאיפא רגלים לדבר וקניא לה והיא נסתרה אחרע חזקתה ואי אשמועי' מצדו הו"א דוקא הירא דאינו רוצה להשקותה אבל בא עליה בדרך דליפא בירור דאי לאו דקי"ל דלא זינתה אינו חוזר ובא עליה והו"א דאוכל' בתרומה קמ"ל דאסור' לאכול: ועפ"ז יש לישוב מה שהקשו המפרשים ע"ד התוספו' ד"ה טמאה אני לה דכתבו דהכא מיירי אחר קינוי וסתירה והקשו על דבריהם דא"כ מאי קמ"ל וכו' וקניא אמינא נכנסה עמו לבית הסתר אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה ומכ"ש נטמאה.

אף כפי האמור אתי שפיר דהו"א דדוקא התם דאיפא בירור החמירו ואמרו דאסורה לאכול בתרומה עד שתשתה ויתברר אם נטמאת אם לא אבל הכא דאמרה טמאה אני לה וכו' האומר איני שותה או אם בעלה אינו רוצה להשקותה דאינו יכול לברר אם נטמאת אם לא הו"א עד שתתגרש ולא אמרו בסוטה ספיקא פנדאה אלא במקום ששותה החמירו עליה כדי למהר לשתות או להודות אבל.

הכא דאינה יכולה לשתות שאמרה טמאה אני לה לא החמירו עליה קמ"ל. אלא דינש להסתפק אם הבעל אינו רוצה להשקותה אם יכול לחזור מדבריו ולהשקותה אם לא דבש"ס קא מיבעיניא ליה אם היא אינה רוצה לשתות וקיימא בתיקו ואף על גב דאמרה טמאה אני לה מ"מ אמרינן דילמא רותתת היא ועדיין ספק זונה ולא אמרו ספיקא פנדאה אלא להחמיר עליה כדי שתשתה ותודה ויתברר האמת משא"כ היכא שאמרה טמאה אני לה דאינו יכול לברר האמת דאינה שותה: הלכות בכורים פרק ד' ה"ז.

המוכר שדהו וכו' בזמן שהיובל נוהג הרי זה מביא וקורא ביובל ראשון בלבד וכו' דקנין פירות אינו פקנין הגוף וכתב מרן הכ"מ דהכי איתא בסוף פ' השולח ד' מ"ח. ופירוש רבי אינו כפי רש"י עכ"ל עי"ש.

וראיתי פתוב בשאלה להאי גברא דאתי ממערבא כהה"ר מכלוף הפהן נר"ו משם חכמי מראכ"ש הי"ו דקשיא להם על מה דאיתא בש"ס בגיטין דף מ"ח המוכר שדהו בזמן שהיובל נוהג ר' יוחנן אומר מביא וקורא ריש לקיש אומר מביא ואינו קורא ופריה בש"ס ת"ש הקונה אילן וקרקעו וכו' ומשני בזמן שאין היובל נוהג ונהדר מקשה ליה ת"ש הקונה שני אילנות מביא ואינו קורא הא שלשה מביא וקורא ומ"ש בזמן שאין היובל נוהג ע"ש קשה דאמאי המקשה הרחיק נדוד והקשה מדיוקא שנים מביא ואינו קורא הא שלשה מביא וקורא ולא הקשה לו מרישא דמתני' הקונה אילן וקרקעו דקתני בפירוש הקונה שלשה מביא וקורא אלו דבריהם.

ואנא בריה קלה נראה לי לתרץ בהקדים קצת דקדוקי בדברי המקשה וזה יצא ראשונה מאי טעמא לא הוקשה מקודם מרישא דמתניתין הקו"ש אילנות ולא הקשה אלא מסיפ'. ועוד מאחר שתיר' לו בזמן שאין היובל מאי מהדר מק' ליה הקונה שני אילנות וכו' וכי אינו יודע שיכול לתרץ לו בזמן שאין היובל נוהג כדמעיקרא אלא דהמקשה הקשה מתחילה מסיפא שהיא מוספמת דליפא מאן דפליג ואחר שהשיבו בזמן שאין היובל נוהג לא מצא פח להקשות לו מרישא דיכול להשיבו בזמן שאין היובל וכו' רישא דומיניא דסיפא לכה הרחיק נדוד והקשה לו ממתניתין דלעיל מדיוקא בכח וכונתו לומר דמוכרח אתה לומר דהאי מתני' בזמן שהיובל נוהג וקתני מביא וקורא דאי בזמן שאין היובל נוהג מאי למימרא והא מדיוקא דמתני' דקתני שלשה מביא וקורא גמרינו הא שנים מביא ואינו קורא דלא איפשר לומר דשנים אינו מביא ואינו קורא דהא רבי מאיר אית ליה דשנים מביא וקורא מכלל דתנא קמא אית ליה מביא ואינו קורא אלא מוכרח אתה לומר דהאי מתניתין בזמן שאין היובל והו' בזמן שהיובל' וקתני מביא וקורא וקשיא לריש לקיש ומשני דגם ה' מתני' בזמן שאין היובל ותנא דמתני' קמ"לן מלתא דאתיא מדיוקא דכה דרכו לאשמועינן דבר והופכו ואחר כותבי מצאתי פתוב בבבא בתרא ד' כ"ז בדברי התוס' וז"ל הא שלשה מביא וקורא הנה מצי למפרך מסיפא דקתני בהדיא הקונה שלשה אלא ארחתא דגמרא שמדקד' מרישא מה שיכול עכ"ל.

וקשה לי א"כ לדבריה' אמאי מתחיל הקושא מסיפא דסיפא והו"ל להתחיל להקשות מרישא ודו"ק:הלכות פלי המקדש פ"ה ה"ה מת לו מת אינו יוצא אחריו וכו' וכל העם באים לנחמו לביתו וכו' ועיין למרן הכ"מ.

והנה אמרי' בגמרא שם די"ט אגב מרר' דילמא מקרי ואתי למנגע עד פאן. פוונתו רצויה דגם ר"י אית ליה מן המקדש לא יצא וכו' היינו מקדושתו לא יצא ולכה יכול לצאת לביתו אבל לאחר המטה לא יצא אפילו איכא היפרא דילמא מקרי וכו'.

וראיתי לרבינו בהלכות אבילות פ"ז ה"ו וז"ל כ"ג וכו' שאסור לקרוע ולצאת אחר המטה וכו' יע"ש. וכת' ע"ד הכ"מ וז"ל ומשמע לי שרבי' מפרש דג' חלוקות הן במתני' ופסק כת"ק אלא דהו"ל לרבינו לסיומי ביה הן נגלין והוא נכסה וכו' וז"ל דרבינו מפרש הן נכסין וכו' שאינם דברי ת"ק אלא מדברי ר"מ יע"ש.

נדאי הוא ופשוט בעיני דטעם הכ"מ שהוכרח לפרש בדברי רבי' שהם ג' חלוקות לא מטע' דלא הזכיר רבינו הן נכסין וכו' כדמוכ' מלשוננו שמתחז' הזכיר שלשה חלוקות וכו' ולכסוף פתב אלא דהנה ליה וכו' ר"ל מאחר דג"ח ולא דר"מ הו"ל למימר הן נכסין וכו' נראה דלאו מטעם זה.

ועוד דבכלל דברי רבינו הם דכתב אחר המטה דכשאמר אחר המטה הם רואים זה לזה ולרונחא דמילתא קאמר דאינם דברי ת"ק וטעמו הוא דכתב ג' מחלוקות משום דק"ל דק"ילן ר"מ ור"י הלכה כר"י ואיך פסק רבינו כר"מ ולכה הוצרכו לומר דג"ח בדבר וק"ל אמאי לא מוקי לה כר"י דגם ר"י מודה דמן המקדש לא יצא ר"ל לא יצא מקדושתו ולביתו יצא ואחר המטה דילמא מנגע: אלא דאכתי קש"ל האי ת"ק מאי דעתיא אם פוונתו לומר אחר המטה ממש היינו ר"מ ומה הוסיף ע"ד ואם פוונתו לומר דאינו יוצא כלל היינו ר"י ועוד אמאי נקט האי לישנא דאינו יוצא אחר המטה: ואפשר לומר דת"ק

אית ליה אינו יוצא אחר המטה אפי' הן נכסין וכו' מטעם דלפעמים אינם נכסין או במקום דליפא מבואות ותיישינו דילמא מנגע ואם רוצה לצאת עד אחר הגיעם לבי"הק דליפא תששא עוד ולר"מ יוצא עד פתח שער העיר דוקא אבל יוצא עמהם הן נכסין וכו' ולר"י אינו יוצא פלל פי אם לביתו .

אי נמי דשלישה מחלוקות דקאמר ר"ל דר"מ ור"י פליגי בסברת ת"ק דקאמר אינו יוצא אחר המטה דר"מ פי' דכוננתו לומר אינו יוצא ממש אלא הן נכסין וכו' ור"י מפרש דאינו יוצא פלל אלא לא משמ' פן מדקא' דרבי' מפרש אינם דברי ת"ק ואח"ה ראייתי לרבינו בה' פלי המקדש בפ' ה' ה"ה שפתב ונ"ל מת לו מת אינו יוצא אחריו ואינו יוצא מפתח ביתו או מן המקדש וכו' עינייה תחזינ' דרבינו הקא פוסח על שתי הסעיפים דמתחילה נקט בלשוננו הזהב אינו יוצא אחריו והיא סברת ר"מ או סבר' ת"ק לדעת הכ"מ שם ואחריו קאמר ואינו יוצא מפתח ביתו או מן המקדש והיא סברת ר"י ואם ע"צ הדוחק נאמ' שרבינו תנא והדר מפרש האי אינו יוצא וכו' אינו יוצא מפתח ביתו וכו' מ"מ תקשה לדעת הכ"מ דהתם פסק כת"ק דלא כר"י והקא פסק כר"י: ואשימה עיני על הכ"מ שם ונ"ל מת לו מת וכו' משנה שם וכו' וידוע דהלכ' כר' יהודה ולפיכך פסק רבינו דאינו יוצא מן המקדש וכו' עינייה הרואות פי' יש שכתה לפני פסא כבודו דהתם בה' אבל פתב דרבינו פסק כת"ק והקא פתב דרבינו פסק כר"י וכן התם קאמר דרבינו מפרש מתני' דשלישה מחלוקות והקא קאמר דב' מחלוקות דידוע דהלכה כר"י והיינו במקום ר"מ ולא במקום ת"ק ואילולי דבריו הייתי אומר דפסק רבינו שם כר"י ואחר המטה דקאמר רבינו שם הוא כמו שפירש דבריו בכאן ומטעם זה לא נקט בלשוננו הזהב הן נכסין והוא נגלה וכו' דהם דברי ר"מ והוא פסק כר"י אבל דברי הכ"מ צ"ע.

ולעת פזאת לא נמצאו בידי ספרי' המפרשים דברי רבינו ואם נתעוררו בדברים אלו וכשאפנה אשנה בע"ה: רש"י ד"ה בין שאבלים וכו' הורה לי וכו' הוצרך לזה לומר הורה לי לפי שלא פירש מה שאל ממנו ובתשובתו כן אמר אין שורה פחות מעשרה ונדבר זה לא נזכר למעלה לכך בא רש"י לומר הורה לי דעיקר השאלה והתשובה הוא לעניין אם האבלים עומדים או עוברים לפי שאמר לעיל בפרייתא דבראשונה וכו' ואחר קלקול המשפחות חזרו להיות האבלים עוברים וכו' ולכך שאל ממנו בעניין זה והורה לו דליפא שום שנוי בדבר ואין פאן קלקול בזה העניין ודלא כמתניתא דלעי' דאמרה דהמנהג אבליים וכו' ומתמת הקלקול דש"מ וכו' וק"ל: תוס' ד"ה ושמע מינה וכו' ואבליים משמאלו וכל העם וכו' ואף ע"ג דבברייתא קתני אבליים וכל העם משמאלו דמשמע אבליים לימין העם שיהם מנחמים ואיך דייק שאבליים משמאל מנחמי' קאמר הכי מפח מתניתא דקאמר ממצעו בינו לבין העם משמע דכ"ג סמוך לעם לכך מפרשינו בברייתא אבליים משמאלו וכל העם דהיינו אבליים משמאלו ומשמאל העם וכן לפירש"י שיהביא ראיה מכ"ג שהוא הנה מן המנחמים מוכרח אתה לפרש פן בברייתא אבליים משמאלו וכל העם ויהביא ראיה מכ"ג שהוא ברור ופשוט דאל"ך אדמביא ראיה מכ"ג שאבליים משמאל המנחמים הו"ל לאתווי ראיה מן העם לאידך גיסא וק"ל: פירק ה' ה"ח כהן גדול דן ודנין אותו ומעידין עליו וכו' עכ"ל.

עיינן בְּמֶרֶן כ"מ שְׁפָתַב דְּהַכִּי אֵיתָא בַּפ' פֶּהֶן גְּדוּל ד' י"ח. וְהַתּוֹסְפוֹת ד"ה דֵּן פִּשְׁיטָא פְּתַבּוּ וְנ"ל וְעוֹד אַגַּב דְּתַנִּי כ"ג דֵּן וְדַנִּין תַּנָּא גַּבִּי מְלָךְ וְכוּ' ר"ל דֵּן גַּבִּי פֶּהֶן גְּדוּל אַצְטְרִיף דְּלֵא גִימָא דְאַנְוּ לֵא דִּינִינִן לִיה וּמִשׁוּם דְאַנְוּ לֵא דִּינִינִן לִיה אִיהוּ נְמִי לֵא דֵּן קמ"ל דֵּן וְדַנִּין אַגַּב מְלָךְ דְאַצְטְרִיף לְמַתְנֵי בְּיָה לֵא דַּנִּין וְתַנָּא לֵא דֵּן גַּבִּי מְלָךְ מִשׁוּם רִישָׁא דכ"ג דֵּן דְאַצְטְרִיף כְּנֻז' וְזֵהוּ פְּנוּנַת הַש"ס דְקָאָמַר תַּנָּא כ"ג אֵינְדִי דְקָא בְּעֵי לְמַתְנֵי מְלָךְ לֵא דֵּן וְכוּ', רוּצָה לִזְמַר אֵינְדִי דְתַנִּי בְּהַדִּי מְלָךְ דַּנִּין תַּנָּא גַּבִּי פֶּהֶן גְּדוּל דַּנִּין וְאֵינְדִי דְקָא בְּעֵי לְמַתְנֵי דֵּן גַּבִּי פֶּהֶן גְּדוּל תַּנָּא לֵא דֵּן גַּבִּי מְלָךְ וְהַש"ס דְלֵא קָאָמַר הַכִּי מִשׁוּם דְפִשְׁטוּ דְתַנִּי סִיפָא אַגַּב רִישָׁא פְּמוּ שְׁפָתַבּוּ הַתּוֹסְפוֹת עוֹד פְּתַבּוּ: בַּא"ד וְתַדַּע דְהַכִּי פִּשְׁיטָא לִיה וְכוּ' רוּצָה לִזְמַר תַּדַּע דְהִיכָא דְאִיכָא שׁוּם חִידוּשׁ בְּחֻדָּא תַנִּי זֵה אַגַּב זֵה אַף עַל גַּב דְאִיכָּה לִית בְּהַ שׁוּם חִידוּשׁ וְדֵלֵא כְהַר"ר טְרוּי"ש דְהָא בַּש"ס לְעֵיל קָאָמַר דַּנִּין אֵינְדִי לִיה וְתַנִּי דֵּן אַגַּב דַּנִּין וְכוּ' וְאִם תִּקְשֶׁה קְוִשְׁתַּת הַר"ר טְרוּי"ש דְלְעֵיל אַמְאִי לֵא מְשַׁנִּי דס"ד וְכוּ' דַּאִין דַּנִּין וְכוּ' מִשׁוּם דִּיכּוֹל לְדַחֲוֹק לֵא אַדְרַבָּא לְאִיכָּה גִיסָא וְכוּ' וְהִרְאִיָּה דְמִינִי מֵהַש"ס סֵהִינִנוּ לְתִירוּצָא בְּתַרָּא וְעוֹד אַגַּב וְכוּ' אֲבָל לְתִירוּצָא קָמָא לִיכָּא שׁוּם רְאִיָּה דְתַנִּי דֵּן בְּרִישָׁא וְק"ל.

ע"ת: הַלְכוֹת בִּיאַת מְקַדְשׁ פֶּרֶק ד' ה"ח אִין הַצִּיץ מְרַצָּה וְכוּ' עֵינִן לַהֲכ"מ וְהַכִּי נְמִי אֵיתָא בַּפ"ק דְסִנְהֶדְרִין אָמַר לוֹ ר"ש כַּה"ג בִּיּוּה"ךְ יוֹכִיחַ וְכוּ' רְאִיתִי לְמוֹהַר־ש"א ו"ל שְׁהַקְשָׁה מְדַקְאָמַר ר"ש כַּה"ג בִּיּוּה"ךְ וְכוּ' מִשְׁמַע דְאֵית לִיה טוּמְאַה דְחוּיָה.

וּלְמֵאִי דְבְּעֵי לְמִימַר לַר"ש נְמִי אִין מְעַבְרִין לְכַתְחִילָה תִּקְשָׁה אִין מְעַבְרִין לְכַתְחִילָה וְהָא אֵית לִיה טוּמְאַה דְחוּיָה בְּצַבּוּר וְתִי' דְלְעוֹלָם דַּר"ש נְמִי אֵית לִיה טוּמְאַה הַנּוֹתְרָה וְצָרִיף צִיץ לְרִצּוֹת וּבְהָא פְּלִיגִי אַדְר"י וַא"ה מַכַּת"ר דַּאִין אֲפִשְׁר לִזְמַר דְהַנּוֹתְרָה וְצָרִיף צִיץ דְהָא פִי' הַנּוֹתְרָה הִינְנוּ הַנּוֹתְרָה לְגַמְרִי וְאִין צָרִיף צִיץ אֲבָל כְּשִׁתְּאָמַר דְחוּיָה צָרִיף צִיץ לְרִצּוֹת.

וְכ"כ רַש"י בְּמַסְכֵּי פְּסָחִים ר"ש אֵית לִיה טוּמְאַה דְחוּיָה הִיא נְאִי לְאוּ מִשׁוּם דְצִיץ מְרַצָּה לֵא הֵנּוּ מִתְכַּשְׂרִי ע"ש. וְכֵן בְּמַסְכַּת יוֹמָא קָאָמַר הַש"ס בְּפִי' נְאִי ס"ד טוּמְאַה הַנּוֹתְרָה בְּצַבּוּר לַמ"ל לְרִצּוֹנֵי נְאִם סְבָרָא הִיא מְאִי מְקַשָּׁה וְאִמְאִי אַצְטְרִיף לְתִירוּצָא שְׁנוּיָא אַחֲרֵינָא וְעוֹד דְאַחַר דְהִיאָמַת דְאֵית לִיה מְעַבְרִין לְכַתְחִילָה מְוַכְרַח אַתָּה לִזְמַר דְאֵית לִיה טוּמְאַה דְחוּיָה הִיא בְּצַבּוּר וּפְלִיגִי בְּטוּמְאַה.

וְלַעֲד"ן דְלְעוֹלָם ר"ש אֵית לִיה טוּמְאַה דְחוּיָה כְּדַנִּיק לֵה וְאַעֲפ"כ אִין מְעַבְרִין לְכַתְחִילָה מִשׁוּם דַּאִין דְבָר קַל הוּא לְעַבְר וְלְדַחֲוֹת הַמוֹעֲדוֹת וְהִרְאִיָּה מְדַקְאָמַר בְּדִיעֲבַד מְעוֹבְרַת נְאִי הַנּוֹתְרָה לְגַמְרִי אַמְאִי מְעוֹבְרַת בְּדִיעֲבַד.

וְשׁוּב רְאִיתִי בְּסִפְר בְּנֵי יְהוּדָה לְמוֹהַר־ר"י עֵינְיָא שׁו"ל שְׁתַּלְה בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם כְּדַפְּלִי וְלֵא תִּקְשֵׁי מַש"ס דִּילֵן דְקָאָמַר ר"י אוֹמַר מְעַבְרִין לְכַתְחִילָה אֲלֵמָא דְאֵית לִיה וְכוּ' דְמִשְׁמַע דְלֵא דִּינִינִן אֲלֵא מְדַקְאָמַר אִין מְעַבְרִין לְכַתְחִילָה דַּה"ה אֲפִילוּ קָאָמַר מְעַבְרִין בְּדִיעֲבַד מְקַשָּׁה שְׁפִיר: וְהַשְׁתָּא גִיחָא מַה שְׁפַס' רַבִּי טוּמְאַה דְחוּיָה הִיא בְּצַבּוּר דְלְכַאוּרָה גִרְאָה הַפֶּה הַדִּין דְהָא כְּלָלָא אֵית לָן דַּר"י וְר"ש הִלְכָה כַּר"י וְר"י אֵית לִיה טוּמְאַ' הַנּוֹתְרָה בְּצַבּוּר וְאִיךְ פְּסַק כַּר"ש דְאֵית לִיה טוּמְאַה דְחוּיָה בְּצַבּוּר וְלְמֵאִי דְפְרִישִׁית גִּיחָא דְרַבִּי פְּסַק בְּהַלְכוֹ' קִידוּשׁ הַחֲדָשׁ דַּאִין מְעַבְרִין לְכַתְחִילָה וְהִינְנוּ כַּת"ק נְמַצָּא לַת"ק אֵית לִיה טוּמְאַה

דחוייה בצבור מדקאמר דאם עיבדוהו מעונבת דאם איתא דאית ליה טומאה הותרה אמאי מעונבת בדיעבד ורבי פסק כ"ק דאית לו ר"י וחקמי הלכה פתחמים: ונזה הוית להרב כ"מ שפתב בשם מוהר"י קורקוס וז"ל דאיכא למידק דבגמרא אקשו לר"י ושני דקסבר טומאה הותרה בצבור ומאחר שפסק רבינו טומאה דחוייה הווי תרי דסתרו ומירץ שפובר רבינו שהקושניא אינה מוכר ומירץ לו פן לרווחא דמלתא ע"ש משמע מדבריו דרבינו פסק כר"י: ואנא בריה קלה אחר התאפקי בעפר פפות רגליו לא ידענא מאי קאמר דהא בש"ס קאמר בפי' ורב ששת היכי קאמר טומאה דחוייה והתניא ונשא אהרן וכו' וקשיא לר"ש ומשני תנאי היא דתניא ציץ בין שישנו וכו' ולדבריו מאי משני ועוד היכי קאמר דר"י אית ליה טומאה דחוייה והא אית ליה דאינה מעונבת אפי' בדיעבד ואי אית ליה דטו"דח אמאי אינה מעונבת ואי אית ליה דמעברין כדמעיקרא אם פן תקשה ליה הברייתא גופה כדמקשה הש"ס: ואחר כותבי ראיתי בספר בני יהודה שפתב כדפני' דפסק כ"ק ע"ש אלא דתמיהא לי על הרב ז"ל איך לא נתעורר בדברי הר"י קורקוס ולא הזכיר שמו לברכה קלל.

ואפשר לומר דכוננת מהרי"ק הנזכר היא דאה"נ דר"י אית ליה טו"הות ורבי' פסק כ"ק דפירש ובציץ פסק כר"י ואם תקשה ליה יוה"ד יוכיח והו"ל לפסוק כר"י דהותר' ישיב רבינו שאותה קושניא אינה מוכר' וכו' ואיכא שנויא אחרתא והו' שנויא אינו אלא לרווחא דמלתא משום דאית ליה לר"י הותרה כדמוכחון מש"ס דידן דקאמ' אין מעברין קלל קלל לא אלא דברי מר כ"מ צ"ע.

וי"מ שפ' דר"י אית ליה טו"דחו ומתיישבים דברי מר"ן כ"מ ואין נ"ל כדמוכח מש"ס כדפני' בסמוך וק"ל. ולדבריו מסייע לנו הש"ס דקאמ' לא מצינו דאית ליה טו"הות בצבור אלא ר"י ואה"נ דאם באמת ס"ל לר"י טו"דחו בצבור הנה משני שנויא אחרתא פמו שהקשו התוספות מאי מקשה ר"ש לר"י שאני יוה"ד דלית ביה ציץ קלל ואע"פ שהתוספו' ישבו הדבר רבי' לא ניחא ליה בההוא ישובא וק"ל: ראיתי לרבינו שפסק שפני' ב' דברים שעשה חזקה בקש רחמים שעבר מפני הטומאה ואנן קי"ל אין מעברין לכתחילה ועבר גיסן בניסן והקושניא גלויה לעין פל וכבר נתעורר בה הכ"מ.

ומה שהקוש' לי בדברי הכ"מ פבר קדמי מר קשישא מוהר"י עייאש ע"ש אלא דאיכא קושניא אחרתי שלא נתעורר בה הרב הנזכר והיא דהכא כתב הכ"מ דרבי' פסק כר"י דעבר מפני הטומאה ובקש רחמים ועבר גיסן בניסן פתנא דתוספת' ע"ש ובהלכו' קרבן פסח פ"א ה"א הראני אחד מבעלי הישיבה שפתב הכ"מ וז"ל ואף ע"ג דאמרי' בסנהדר' חזקה בקש רחמים וסבר בסוף דנשי' בראשון רשות משום ר"ש אמרו לה אבל לרבי יוסי ור"י בקש חזקה רחמים ע"ע לא מפני כן אלא מפני שעבר גיסן בניסן נמצא דהתם הפך דבריו דהכא דהכא כתב דרבינו פסק כר"י וכתנא דתוספתא והתם קאמר דר"י אית ליה דחזקה עבר גיסן בניסן ולפי דבריו ה"א ליכא שום קושניא מעיקרא.

ודחוק לומר דלא נקט לה אלא לאליבא דר' יוסי ור"י באגב נקטיה דלא אשכחון בדוכתא אחרתא דר"י אית ליה ופליג אתנאי וס"ל דעבר גיסן בניסן: גמרא אמ"ל ר"ש כה"ג וכו' עיין בתוספות במס' יומא דף ז' ב' שהקשו מאי ראייה מיתי ר"ש מכה"ג ביוה"ד

שְׂאֵנִי יוֹהֵד דְּכִינּוֹן דְּאִי אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת עַל מַצַּח וְתִי מַה שְׂתִירְצוּ עִי"שׁ: הַלְכוֹת מַעֲשֵׂה הַקְּרָבָנוֹת פָּרַק ב' ה"ב אִין טְעוֹן נְסָכִים אֲלֵא עוֹלַת בְּהֵמָה וְשְׁלָמִים בְּלַבַּד וְכוּ' אֲבָל וְכוּ' אִין מְבִיאִין עִמָּהֶם נְסָכִים.

מִשְׁנֵה בְּפָרַק שְׁתֵּי מִדּוֹת דָּף צ' ב' פֶּל הַקְּרָבָנוֹת וְכוּ' טְעוֹנִין נְסָכִים וְאָמְרִי עֲלֵה בְּגִמְרָא וְלִר"י לִמ"ל קָרָא וְכוּ' סִד"א הוֹאִיל וְכוּ' יַע"שׁ נִכְתַּב רַש"י ד"ה הוֹאִיל וְכוּ' מִשּׁוּם דְּהֵתָם לָא אֶפְשָׁר בְּלֵא נָא וְדֵהִיכִי לִיכְתּוּב וּמְקַלְל אָבִיו אָמֹו מִשְׁמַע אָבִיו קַלְל אָמֹו ע"כ יַע"שׁ הַסְּוֵגִיא בְּאַנְרָף: וְהֵרַב הַלִּיכּוֹת אֵלֵי נְסַתְפָּק לְרַבִּי יֵאֻשְׁיָה וְלִר' יוֹנָתָן דְּפְלִיגִי בְּמַקְלָל אָבִיו וְאָמֹו וְכוּ' אִי פְּלִיגִי גַם בְּמַכָּה מִי גִימָא דְבַעֲיָנוּ עַד שְׁיַכָּה אָבִיו וְאָמֹו וְאִי אֲמַרְתָּ הֵכִי אֲמַאי לָא תִּנִּי בְּפָרַק אֵלֵי הֵן הַנְּחַנְקִין חוֹמֵר בְּמַקְלָל מְבַמְכָה יַע"שׁ.

וְרֵאִיתִי לְהֵרָאָה"ן ז"ל שְׂתִירְץ דְּמִילְתָא דְּפִשְׁיטָא דִּינְדַעֲיָנוּ חוֹמֵר בְּמַקְלָל מְבַמְכָה דְּבַמְכָה בְּעִינֵן אָבִיו וְאָמֹו לָא אֲצַטְרִיף לְמַתְנִי אֲלֵא מְלִתָא דְּלֵא שְׁמַעֲיָנוּ פְּכָר. וְנִרְאָה לַעֲנַ"ד דְּמַתְנִי דְּפָרַק הַנְּחַנְקִין אֲתֵיא פְּרַבִּי יוֹנָתָן דְּאִית לֵיהּ נָא וְלִחְלָק וְסִיפֵיהּ דְּקָרָא אָבִיו וְאָמֹו קַלְל לְהִבִּיא אֶת הַמְּקַלְל לְאַחַר מִיתָה פְּדַמוּכַח מִפְּרַש"י בְּפִר' אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ דָּף ע"ד ד"ה רִי"ו וְכוּ' וְסִיפֵיהּ דְּקָרָא לְהִבִּיא אֶת הַמְּקַלְל לְאַחַר מִיתָה וְלְרַבִּי יֵאֻשְׁיָה אִינְצְטְרִיף סִיפֵיהּ דְּקָרָא לְזָה אוֹ לְזָה מְקַלְל דְּלִר' יֵאֻשְׁיָה לִית לֵיהּ הָאִי דְּרִשָׁא לְהִבִּיא הַמְּקַלְל לְאַחַר מִיתָה וּמַתְנִיתָא הִיא רַבִּי יוֹנָתָן: וְאַחַר פּוֹתְבֵי רֵאִיתִי בִּיש"ס בְּפָרַק הַנְּזַכָּר שְׁהַקְּשָׁה הַנִּיחָא לִר' יוֹנָתָן דְּמִיִּית' לֵיהּ קָרָא אָבִיו וְאָמֹו אֲלֵא לְרַבִּי יֵאֻשְׁיָה מַאי אִיכָא לְמִימֵר וְאָמֵר דְּנִפְקָא לֵיהּ מְקָרָא דְּמַקְלָל אָבִיו וְאָמֹו מוֹת יוֹמַת יַע"שׁ הָרִי גַם לְרַבִּי יֵאֻשְׁיָה אִית לֵיהּ הָאִי דְּרִשָׁא וּמַתְנִי רַבִּי יֵאֻשְׁיָה וְהִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹכְתָה וְאֶפְשָׁר לְתַרְץ דִּר' יֵאֻשְׁיָה אִית לֵיהּ דְּמַקְשִׁינוּ הַפָּאָה לְקַלְלָהּ אוֹ זָה אוֹ זָה קְאָמֵר פְּדַמְשִׁנִּי שָׁם בִּיש"ס עַל מַה שְׁהַקְּשָׁה וְלִתְנִי חוֹמֵר בְּמַכָּה מְבַמְכָל שְׁהַמְכָּה עֲשֵׂה בּוֹ שְׁלֵא פְּעַמָּה פְּבַעַמָּה מַה שְׁאִין פֶּן בְּמַקְלָל וּמַקְשִׁינוּ הַפָּאָה לְקַלְלָהּ וְק"ל: עוֹד פְּתַב הָרַב שָׁם דְּרַש"י כַּת' בְּמִנְחוֹ ד' צ"א דְּלִר' יוֹנָתָן גְּמִי נָא וְלִהוֹסִיף וְטַעַמָּא דְּמַכָּה דְּדַרְרִישׁ אוֹ קְתִנִּי מִשּׁוּם דְּלֵא מְצִי לְמַכְתַּב מַכָּה אָבִיו אָמֹו בְּלֵא נָא וְדֵהוּהּ מִשְׁמַע אָבִיו הַפָּה אָמֹו וְהַקְּשָׁה הָרַב דָּאֵם פֶּן אֲמַאי צְרִיף קָרָא לְכַתְּנֹב יַחְדָּיו וּבְלֵא יַחְדָּיו גְּמִי יַדְעִינֵן שְׁפִיר דְּנָא וְלִהוֹסִיף דְּאִי לְחַלְק לְכַתְּנֹב ל"ת בְּשׁוֹר בְּחִמּוֹר וְאֵנִן יַדְעִינֵן דְּבִשׁוֹר לְחוּדְיָהּ וּבְחִמּוֹר לְחוּדְיָהּ אִסוּ'.

וְתִיב' הִר"א הַפָּהֵן בְּכַתְּיבּוֹתֵי דְּאִינְצְטְרִיף יַחְדָּיו דְּבִלֵּא יַחְדָּיו לָא יַדְעִינֵן אִי נָא וְלִהוֹסִיף אוֹ לְחַלְק דְּמִשְׁמַע שְׁתִּיבָהּ פְּאַחַת וּמִשְׁמַע כ"א בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ וּמִסְפִּיקָא דְּרַשִׁינֵן לְחוּמְרָא וּלְבַדוֹ גְּמִי אִסוּ' לְהִכִּי אִינְצְטְרִיף יַחְדָּיו דְּבַעֲי' תְּרַתִּי יַע"שׁ: וְלַעֲד"ן דְּלֵא יַצְאוּ דְּבָרִים אֵלֵי מְפִי קְדוּשׁ דְּעַכְשָׁיו דִּר' יוֹנָתָן אִית לֵיהּ נָא וְלִהוֹסִיף הִיא סְבַרְתָּ רַבִּי יֵאֻשְׁיָה וּכְבָר תִּירְצוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּפָרַק אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ שְׁהַקְּשׁוּ לִר' יֵאֻשְׁיָה דְּאִית לֵיהּ נָא וְלִהוֹסִיף לְמַה אֲצַטְרִיף יַחְדָּיו וְתִירְצוּ דְּהוּ"א דְּאִסוּרִים אַעפ"י שְׁאִינֵם קְשׁוּרִים וְכֵן גְּמִי לְבִישַׁת שְׁעֻטְגָּזוֹ אִי לָא פְּתִיב יַחְדָּיו הוּ"א דְּאִפִּילוּ מְלַבּוּשִׁים אֲחַד שְׁל צְמֵר וְאֲחַד שְׁל פְּשִׁתִּים לָא יִלְבַּשׁ אַע"פ שְׁאִינֵם תְּפוּרִים יַחַד.

וְעוֹד דְּרַש"י דְּקָאָמֵר בְּמִנְחוֹת דְּלִר' יוֹנָתָן גְּמִי נָא וְלִהוֹסִיף אִין פְּוֹנְתוֹ לּוֹמֵר דְּבְכָל מְקוֹם אִית לֵיהּ נָא וְלִהוֹסִיף זוֹלַת מְקַלְל אָבִיו וְאָמֹו דָּאֵם פֶּן בְּמַאי קְמַפְלִגִי ר"י וְר' יוֹנָתָן וְדוֹחַק לּוֹמֵר דְּלֵא פְּלִיגִי אֲלֵא בְּמַקְלָל אָבִיו וְאָמֹו דְּהָא בְּכָל מְקוֹם בִּיש"ס אוֹמֵר תְּלַמוּדָא הַנִּיחָא

לרבי יאשיה אלא לר' יונתן מאי איפא למימר וכן מפירש בפרק אותו ואת בנו דקאמ' קרא ושור או שיה וכו' וקאמ' הש"ס או לרבות פלאים ולחלק לא איצטריף קרא דסבר לה פרבי יונתן ופירש רש"י ד"ה כר"י יונתן דאמר ואף על גב דלא פתיב או כמאן דכתיב דמי וכל היכא דכתי' פלוני ופלו' או האי או האי משמע ע"כ יע"ש.

משמע דבכל דוכתא אמרינן לרבי יונתן וא"ו לחלק וכן נראה מפירוש רש"י דכתיבנא ואיך אומר רש"י במנחות דלרבי יונתן וא"ו להוסיף אלא דכוננת רש"י לומר דוקא שם דאמ' קרא מן הבהמ' מן הבקר ומן הצאן והנא"ו יתיר' דהול"ל מן הצאן דמאחר שאמ' מן אין צריף להוסיף וא"ו דהיא במקום וא"ו.

ועוד דבא לפרש תיב' בהמה דאמר מן הבהמה היא מן הבקר מן הצאן למ"ל ומן הצאן ואמאי צריף קרא לומר וא"ו שהיא יתירה וטפלה ומוכרח לומר שהנא"ו במקום הנה היא להוסיף אבל בעלמא אית ליה לרבי יונתן וא"ו לחלק אפילו במקום דלא צריכה לדרשא מ"מ צריכה לתפארת הקריאה ואית ליה ואו לחלק ולכף אצטריף יחזיו לומר דאינו אסור אלא בשנים: הלכות פסולי המוקדשים פרק ב' ה"א כל הדמים הנתינתין וכו' אם נתן מתנה אחת בלבד כפר וכו' ע"כ.

הרי איתא בריש פ"ד דנזבחים דל"ו ע"ב ובפר' א' דיני ממונות ד"ד ע"א עי"ש. והתוספ' ד"ה כל הנתינתין פתבו ונה לשונם נראה לפרש וכו' דכתיב סביב ונהה חשבינן פולה במתנה וכו' עכ"ל.

ר"ל שתי מתנות שהן ד' פולהו נפקי ממלת סביב לחודה והו"ל כמו קרנות א' דילפינן מינה מתנה א' גם הכא ב' מתנות שהן ד' דילפי' ממלת סביב חשבינן פולה חדא מתנה והאי שנוינא היינו לתנא דברי' כדי שלא יהיה הבריית' אליבא דב"ש ולא כב"ה אבל להני תנאי אית להו דב"ה ילפי מן החטא ולא אצטרי' קרא ובריית' לא איתא אלא כב"ש דווקא ועיין דבריהם בנזבחים שפותרו דבריהם דהכא והשתא לא תקשי דבריה' דלעיל עם שנוי' דידהו: הלכות מעילה פרק א' ה"ז כל קדשי מזבח וכו' והגוזז את השור או העובד בצאן לוקה מן התורה עכ"ל.

וכתב הרב מש"ל מ'ז"ל ודע שהקשו התוס' במעילה די"ג אמאי אצטריף לא תגזז בכור צאנה ת"ל מדכתי' גבי פסולי המוקדשי' תזבח ולא גיזה וכו' ולא הבנתי קושיותם דהא אצטריף לא תגזז למלקות דאי מקרא דתזבח הוי לאו הבא מפלל עשה ואין לוקין עליו וצ"ע: וראיתי להר"א הפהן בכתביו שתיגר' דכוננ' התוס' בקושיותם לומר דאמאי סמיך לא תגזז ללא תעבוד בכור שורף דממנה יש ללמוד אזהר' זו לשאר קדשי' נמי והו"ל לקרא למימר ובכור צאנה לא תגזז ויש ללמוד שאר קדשים מקרא דתזבח ולא גיזה.

ונהו פירוש קושיותם דאמרי אמאי אצטריף לא תגזז בכור צאנה הפוננה אמאי כתב לא תגזז ברישא בין שורף וצאנה ונסתייע מדברי התוספות דנקטו ולא תגזז בכור שורף במקו' צאנה ותי' דאי הנה פתיב הכי הו"א דוקא בכור הוא דאית ביה איסור גיזה ולא שאר קדשים ותזבח לא ידענא למאי קאתי למעוטי.

ותי' עוד א"נ כדפירש"י בבכורות דכ"ה ד"ה לא תעבד ולא תגזו וא"ו מוסיף ע"ע ראשון וילמד זה מזה ולקח מקשי' התוספות למאי אצטריף וא"ו מוסיף ללמוד שאר קדשים תפ"ל מקרא דתזבח ולא גיזה עכ"ד.

ופירוש דבריו מ"ש ללמוד שאר קדשים פוננתו לומר על הבהמה גסה דאל"כ מאי שאר קדשים דקאמר ואמאי אם הקדים לא תגזו ללמוד שאר קדשי' ואם לבסוף לא ילמוד ואמאי גם בכור מקרי קדוש מרח' אמו א"ו פוננתו על הבהמ' גסה.

ותיר' דלא תגזו קאי לשניהם השור והצאן: ואח"ה מכת"ר דאין פ"ה זה מחנור בדברי התוס' ואינם סובלים פ"ה דבריו. ונדעדיפא מינה אומר אני דלא נתפוננו התוספו' לפי דקודם קושניא זאת באותו דיבור עצמו הקשו ונ"ל דאמאי אצטריף קרא לאסור חלב המוקדשי' ת"ל מדקדשי' גבי פסולי המוקדשי' בשר ולא חלב.

ותירצו דאי לאו האי קרא דאסור חלב המוקדשי' לא הנה דרשי' גבי פס"ה דבשר אתי למעוטי חלב דלא הנה ידעי' ליה למאי אתא בשר למעוטי. תדע מדאצטריף לכתוב ולא תגזו בכור צאנה לאיסור גיזה בקדשי' ואמאי צריף תפ"ל מקרא תזבח ולא גיזה דגבי פסולי המוקדשי' א"ו לא ידענא למאי קאתי תזב' למעט ע"כ.

ומוכרח אתה לומר דקושניא שניה דומיא דקושניא א' דג"ש יתירה גם בקושניא ב' הפנונה היא לא תגזו פולה יתורה: ולענ"ד נראה דדברי התוספו' פשוטים וכוננתם לומר מאחר דכתיב קרא לא תעבד בכור שורף למאי אצטריף עוד לא תגזו דמדכת' לא תעבד נכללת גם הגיזה והראיה מדמצינו בפסולי המוקדשים תזבח ולא גיזה משם באר"ה דגם גיזה אסורה בקדשי' והיא בכלל לא תעבד דומיא דלא תעבד בשור דגם גיזה בכלל.

ודו"ק: פ"ק ה' ה"י המקדיש עבדו אין מועלין בו ולא בשערו וכו' ע"כ. הכי איתא בפ"ק דסנהדרין בעי' ר' אבין שער העומד וכו' ור"ל האומר שפרי עלי או שער פ' עלי ורצה לעשות לו שומה מי בעי' ג' שמאי או י' ופשיט ליה ת"ש המקדיש את עבדו אין מועלין בו ואע"ג דאמרי' בסמוך אדם מי קדוש ואם פן גם בעבד נמי אינו קדוש ומאי קאמר אין מועלין דמשמע דהוא קדוש אלא שאין מועלין בו משום דאייתקש לקרקע.

וי"ל דדוקא אדם שהוא פן חורין ואין לו דמים דלא אפשר לומר דנתקדש לדמיו אבל בעבד שנייה למימר ביה קדוש דהיינו קדושת דמים ולא קדושת הגוף א"נ דאמר בפ"ה דמי עבדי עלי: הלכות קרבן פסח פ"ק ה' ה"ח נשים שזדחו לשני וכו' הרי פסח שני להם רשות עכ"ל הכי איתא בפ' האש' ד' צ"א כמ"ש מ"ן כ"מ ועיין בפ' דיני ממונו' די"ב ב'.

בתוספות ד"ה נשים משלימות שכתבו ונ"ל. והשתא סוגיא דהכא פמאן אי פרב וכו' למ"ל משלימות וכו' ר"ל לרב דאית ליה דמחצ' על מחציה הוי רוב ועושין פסח ראשון ואיכא דאמרי דרב פהנא דהוי רובא לגבי פסח ב' למה נקט משלימות הול"ל שהיו מחציה על מחציה ונשים עודפ' והו"ל מיעוטא ולקח מדחו לפסח ב' ולבסוף סבר וכו' ולישנא קמא דאית להו מחציה הוי מיעוטא הול"ל רובא טמאים ומיעוטא טהורים ונשים משלימות והשתא מקרו מיעוטא ולקח הודחו לפסח שני ותי' דנקט עדיפות ומשלימות וכו' ר"ל דאי נקט עדיפו' ולא משלימות לבסוף דסבר נשים בראשון רשות לא עשה שלא פתורה היינו לרב ולא יכא דאמרי דרב אית ליה מחציה על מחציה עושה בראשון

וּלְאִיכָּא דְאָמְרֵי דְאִינוּ עוֹשֶׂה גַם הַשְּׁנִי נְמִי אֲבָל לִישְׁנָא קָמָא עֲשֶׂה פְתוּרָה דְאִית לֵיהּ מְחַצָּה
ע"מ עוֹשֶׂה בְּשְׁנֵי הַשְּׁתָּא דְקָאָמַר מְשַׁלְּמִימוֹת גַּם לִישְׁנָא קָמָא עֲשֶׂה שְׁלֵא פְתוּרָה דְהַשְּׁתָּא
הוּי רַבָּא וּבְעֵי בְּרַאשׁוֹן.

אֵלָּא דַּק"ל דְּלִפֵּי דְבִרְיָה' דְקָאָמְרֵי דְהַשְּׁתָּא דְנִקְט עוֹדְפוֹת וּמְשַׁלְּמִימוֹת לְכוּלְהוּ לִישְׁנֵי עֲשֶׂה
וְכוּ' דַּא"כ הוּל"ל מְשַׁלְּמִימוֹת וְתוּ לֹא וְהַשְּׁתָּא לְכוּלְהוּ לִישְׁנֵי עֲשֶׂה שְׁלֵא פְתוּרָה. וְאֶפְשָׁר
לִזְמַר דְאִי נִקְט מְשַׁלְּמִימוֹת מִשְׁמַע דְסוּגְיָ' דְהִכָּא אֲתִיָּא כַל"ק דְרַב פְּהֵנָּא וְהֵם רְצוּ לִזְמַר
דְסוּגְיָא דְהִכָּא אֲתִיָּא פְרַב אוּ פְלִישְׁנָא בְּתַרְא דְרַב פְּהֵנָּא וּמִוְכַרְח לִזְמַר עוֹדְפוֹת וְהֵאֵי דְנִקְט
מְשַׁלְּמִימוֹת מְשׁוּם דְלִמְפְרַע עֶבֶר אֲכֹלְהוּ לִישְׁנֵי: וְרֵאִיתִי לְמַהֲרָש"א וְ"ל שֶׁהָק' דְאִמְרֵי לֹא
קָאָמַר הַש"ס פְּגוֹן שְׁהִיו מַחְצ' עַל מְחַצָּה וּמִתְחִי' סִבַּר פְּלִישְׁנָא קָמָא דְעוֹשִׂים בְּשְׁנֵי וּלְבִסּוּף
סִבַּר פְּרַב אוּ פְלִישְׁנָא בְּתַרְא דַּר"כ.

וְתִי' דְלֹא נִיחָא לְפָרִשׁ דְהִיו יִשְׂרָאֵל מְצוּמְצָמִים מְחַצָּה עַל מְחַצָּה ע"ש. וְאִנִּי בְּעַנְיֵי נִרְאָה
לִי דְבִתְרִיזָן הַתּוֹס' מִתְפַּרְצָא הָאֵי קוֹשְׁיָא וְאִינוּ צָרִיף לְהָאֵי תִירוּצָא פְּלָל: הַלְכוֹת חֲגִיגָה
פָּרָק ב' ה"א נְשִׂים וְכו' וְכֵן הַסּוּמָא בְּעִינוּ א' וְכו' עכ"ל הֵכִי אֵיתָא בַּפ' קָמָא דְחֲגִיגָה וּבַפ"ק
דְסִנְהֶדְרִין וְנִפְקָא לָן מִקְרָא דְכְּתִיב יִרְאָה יִרְאָה פְּדָרָף שְׂבָא לִרְאוֹת וְכו' יע"ש.

וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' ד"ה פְּדָרָף שְׂבָא לִרְאוֹ' וְכו' פֶּן אֲתָה בָּא לִרְאוֹת לוֹ וְכו'. נִרְאָה לִי דְתִיבַת
לִרְאוֹת טְעוֹת בְּדָבָר דְכְּשִׁתְּאָמַר בָּא הָאָדָם לִרְאוֹת לְהַקְב"ה מִי הוּא הָרוֹא' הוּא הַקְב"ה
וְהִינְנוּ כַּדְר' שְׂבָא לִרְאוֹתָהּ וְלָכֵן צָרִיף לְהַגִּיף בְּדְבַרְיָהֶם בָּא לִרְאוֹת.

א"נ צָרִיף לְהַגִּיף בְּמָקוֹם לוֹ מִמָּה פְּגִירְסַת מְסַכַּת חֲגִיגָה אֵלָּא דְתַקְשִׁי קוֹשְׁיֵינָם דְהֵתָם לְמָה
הַקְדִּים מְסוּר' לְמִקְרָא גַם הִכָּא דְכְּשִׁנְאָמַר בָּא לִרְאוֹת הִיא יִרְאָה בְּחִירָק וּפְיִנְר' יִרְאָה הַקְב"ה
פֶּל זְכוּרָה.

וְתִי' לִרְאוֹ' מִפְּקָא מִתִּי' יִרְאָה בְּצִירֵי וּפִי' יִרְאָה הַקְב"ה לְכָל זְכוּרָה דְהִינְנוּ יִרְאָה לְאָדָם
וְנָהוּ פְּנוּנְתָם בְּקוֹשְׁיֵינָם שְׁהַקְשׁוּ עַל פִּירִש"י לְמָה הַקְדִּים הַמְסוּרָת לְמִקְרָא דְלְכָאוּרָה
נִרְאָה דְאֲדַרְב' הַקְדִּים הַמְקַר' לְמְסוּרָת בְּהַפָּה מְדְבַרְיָהֶם.

וְהַמְעַיִן הֵיטֵב בְּדְבַרְיָהֶם יָבִין קוֹשְׁיֵינָם הֵיטֵב עַל נִכוּן פְּדִפִּירִשִׁית אֲבָל לְהַגָּה רֵאשׁוּנָה
לֹא תַקְשִׁי קוֹשְׁיֵינָם דְהֵתָם לְמָה הַקְדִּים וְכו' דְעִינֵיף תְּחַזְזִינָה מִיִּשְׂרָיִם שְׁהַקְדִּים הַמְקַרָּא
לְמְסוּרָת אֵלָּא דְגָרְסִי בְּשְׁנֵי הֵם לִרְאוֹת אֲבָל לְדְבַרְיָהֶם גּוֹרְסִי בְּרֵאשׁוּנָה לִרְאוֹת וּבְשְׁנֵי
לִרְאוֹת.

וְק"ל: וּפִירִש"י ר"ה יִרְאָה פֶּל זְכוּרָה וְכו' פְּדָרָף וְכו' בָּא לִרְאוֹת וְכו' לַענ"ד דְבִרְיָ רִש"י
דְהִכָּא וְדַחֲגִיגָה נְעַרְכִּין פְּנֵלָם עוֹלִים בְּקִנְיָה אֲחָד וְכוּנְנָתוֹ לִזְמַר פְּדָרָף שְׂבָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לִרְאוֹתָהּ דְמִפִּיק לָהּ מִמְּלַת יִרְאָה בְּצִירֵי וְקִמִּץ פֶּה בָּא הַקְב"ה לִרְאוֹת לְאָדָם דְהִינְנוּ
שְׁיָהָא הָאָדָם רֵוָאָהוּ וּמִפִּיק לָהּ מִמְּלַת יִרְאָה בְּחִירָק וּשְׂבָא אֲבָל תִּיבַת לוֹ דְחוּק קֶצֶת שְׂדְבַרֵי
רִש"י הֵם לְנוֹכַח וְתִיב' לוֹ לְנִסְתַּר (צ"ל לָהּ) וְהַפֶּל קָאֵי אַהֲקְב"ה וְהַתּוֹס' שְׁהִבִּינוּ דְבִרְיָ
רִש"י בַּע"א מְשׁוּם דְאִית לְהוּ גִירְסָא אֲחֶרֶת בְּפִירִש"י כְּמוֹ שְׁנִרְאָה מְדְבַרְיָהֶם שְׂכַתְּבוּ כֶּף
אֲתָה וְכו' אֲבָל לְפִי גִירְסַת רִש"י שְׁלִפְנֵינוּ דְבִרְיָ מְכוּוֹנִים אֲהַדְדֵי כַּמ"ש: הַלְכוֹת טוֹמְאָת
מִת פָּרָק ד' ה"א רְבִיעִית דָּם וְכו' עַד שְׁתָּהָא פֶּל הֶרְבִּיעִית דָּם מִמֵּת אֲחָד עַכ"ל.

עיינו בש"ס בפרק א' דיני ממונות ד"ד. וכתבו התוספות שם ד"ה מנין ונ"ל לכה צ"ל שיש שם רבוי וכו' עכ"ל.

לכאורה ק' מאי מקשים לעיל למ"ל קרא דהא פתח הוא מדם נבילה דמטמא מידי דהנה אפשר והשתא קאמרי דדם נבילה לא תשיב כפשר ומרבי' ליה א"כ שפיר דקאמר הכא מנין ואצטריד קרא.

ואפשר לומר דאחר האמת דרבינו דם נבילה למ"ל קרא לדם אדם דמפל שפן הוא דמטמא דטומא' מת תמורה א"נ תזרו מדבריה' דלעיל: עוד פתבו התוספות בא"ד והא דמטהרי רבנן וכו' יע"ש קשה דא"כ לר"ע נמי אצטריד קרא דיש אם למקרא דלא למימר כרבנן דמעטי וכו' ותירץ חד גברא דאתי ממערבא מוהר"י הלוי נר"ו לר"ע לשתוק קרא ולא לימא לא נפשו' ולא נפשת.

ואחרי פותבי ראיתי למוהרש"א ונ"ל שנתקשה בדבר והניחו בצ"ע: הלכות אבות הטומאות פרק ו' ה"ה כל משמשי ע"ז פשרץ מטמאין אדם וכלים במגע וכו' עיינו בריש פרק רבי עקיבא דקאמר מנין לע"ז וכו' וראיתי לכתוב פה מה שחידשתי באותה סוגייתא בס"ד.

אמר ר"ע מניין לע"ז וכו' משום דרבנן פליגי עליה ואית להו דוקא במגע פשרץ כדלקמיה לכה התחיל בלשון מנין ור"ל והראיה לדברי מנין לי שע"א מטמאה במשא כנדה שצאמר תזרם כמו דנה וק"ל: תוס' ד"ה אר"ע מניין וכו' ועוד דהו"ל למתנייה וכו' ר"ל בשלמא בלא פירש"י הנה אמרי' דתנא לה הכא באגב אלו דתני בהו מניין אבל לפי' תנא הני אגב מתניתין מניין שפירחיצין א"כ הו"ל למתני' בפרק ר"א וק"ל ועוד דהו מצו להקשו' תנא רישא אגב סיפא ואין לפרש כה אלא מתוך הדוחק דלא מצוי לשנויי באנפי אחרניי וק"ל: ע"ב גמרא ואמר רבה במשא דכ"ע וכו' וכל שפן במגע וטעמיה משום דשינה הפתוב להחמיר ואע"פי דטומאת ע"א דרבנן כמ"ש התוס' אבל לר"א אית ליה לא שינה הפתוב אלא להקל ולכה אית ליה במשא כ"ע לא פליגי דלא מטמא והוא דוחק א"נ דר"א אית ליה דקרא סיפיה מפרש לרישיה וקאי אוטמאתם את וכו' הוא תזרם כמו דנה וק"ל ולר' עקיבא שנה להחמיר ואב"מס אתמעטי מדאמשק לשרץ וק"ל: ולרב"ע למאי וכו' למשמשים ע"כ ולרבנן מפי חרם הוא כמ"ש התוס' וכן לרבנן אליבא דר"א נפקי משמשי מפי חרם הוא ולדידהו משמשי ע"א כע"א שאינם מטמאי' כ"א במגע אלא דקשה לי בשלמא לפי' התוס' דכתבו בד"ה למשמשי' דאי לא הוקשו לשרץ לא הנה מטמי' להו פלל גיחא אלא לפי' הקונט' דקאמר דאתא קרא למימר דאינו מטמא כ"א במגע ולא במשא ולא בא"מס וכי משמשי ע"א עדיף מע"א גופה וליבא למימר דר"א אית ליה משמשי' ל"מט לרבנן פלל דא"כ לקמן דמקש' מברייתא ע"א פשרץ ומשמשיה פשרץ תקשה מינה לר"א ומאי קאמר הניחא לר"א ואפשר לומר דגם לרש"י אית ליה כפי' התוספות ור"ל לא בא הפתוב אלא לומר שאין הכלים המשמשים מטמאים לא במשא ולא בא"מס אלא במגע אלא דרש"י קצר בלשונו ותכל תלוינותם מעליו וק"ל: רש"י ד"ה דבעי רב חמא וכו' דהקיש' לנדה וכו' ר"ל דרב חמא אית ליה כר"א דלא אמשק לרבנן לנדה אלא לשרץ והקישא דנדה היינו לאברים ולכה לא בעי אלא לרב"ע דאמשק לנדה ולר"א להפך וק"ל: רש"י ד"ה דלא מטמא אלא דאפשר לומר דכוננת המקשה היא למאי

אתקש לשַׁרְץַּי כִּי לֹא־מִסַּלְשֵׁי רַחֲמָנָא לְנִבְיָלָה וְלִפְיִנְן מִינָה דְמִטְמָאָה בְּמִשְׁאָא וְלֹא בִּאֲמִ"ס וְלָמָּה לִי הִיקְשָׁא דְשַׁרְץַּי וְתַרְצוּ לְמִשְׁמִשְׁי וְר"ל מְרִישְׁיָה דְקָרָא יְלִפְיָא אֲב"מ מִסַּלְשֵׁי חֶרֶם הוּא יְלִפְיָא מְשִׁמְשִׁי אֲבָל מִנְבִּלָה לֹא יְלִפְיִנְן מְשִׁמְשִׁי: רִש"י ד"ה דְלֹא מְטַמָּא דְהָא אֲתַקֵּשׁ לְשַׁרְץַּי וְכוּ' קָשָׁה לְדַבְרֵי מַאי מִקֵּשׁ הֲש"ס לְקַמְיָה לְמַאי אֲתַקֵּשׁ לְשַׁרְץַּי וְלִיפָּא לְמִימַר דְרִש"י לֹא גָרִיס לָהּ כַּמ"ש הַתּוֹסֵ' דְהָא בְּסִמּוּדָּה קְאָמַר לְמִשְׁמִשְׁי תִּירוּצָא הוּא וְעוּד קָשָׁה דְאֲמַאי קָא מְפָרֵשׁ הֵכָּא תִירוּצָא וְלֹא לְעִיל בְּדַבְרֵי רַבָּה וְלִיפָּא לְמִימַר דְרִש"י אֵית לִיה דַּעַת אַחֲרַת בְּפִירוּשׁ הַסּוּגְיָא וְר"ל לְמַאי הִלְכְתָּא אֲתַקֵּשׁ לְשַׁרְץַּי אֵי לֹא־בִּמ"ס גִּילְףָּ מִמַּת וְעֵיקַר הַקָּרָא לֹא בָּא אֲלָא לְמִשְׁמִשְׁי וּמִינָה נְמִי יְלִפְיִנְן אֲבִימ"ס דְהָא הַתּוֹסְפוֹת פְּתַבוּ ד"ה וְרַבָּנּוּ וְכוּ' דְלֹא יְלִפְיִנְן מִמַּת וְכ"ת דְהַתּוֹסֵ' לֹא פְתַבוּ כֹּף אֲלָא אֲלִיבָּא דְרַבָּה דְאֵית לִיה שְׁנָה הַפְּתוּב לְהַחֲמִיר אֲבָל לֹא־אֵלֵּא.

זֶה אֵינוֹ דְדוֹקָא אִיפָּא דְרַבָּנּוּ דְאֵית לֵהּ הִיקְשָׁה דְנִדְהָ אֵינָה אֲלָא לְאֲבָרִים אֲבָל לֹא־מִן מְוֹכַרְח אֲתָה לּוֹמַר דְלֹא בָּא אֲלָא לְהַחֲמִיר דֹּאֵל"כ הֲל"ל כִּי אֵינָה אֲלָא לְאֲבָרִים וְעוּד אִיךָ גִּילְףָּ תַרְתִּי מִינָה וְאֵי לֹא מְסַתְפִּינָא הֵייתִי אוֹמַר דְטַעוֹת הוּא וּמְקוּמוֹ לְעִיל בְּדַבְרֵי רַבָּה וְלֹא גָרִיס לָהּ כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת וְק"ל: תּוֹס' ד"ה בִּאֲמִ"ס וְכוּ' אִפְיָ טְוִמָּאָה קָלָה וְכוּ' ר"ל אִפְיָ רִאשׁוֹן לְטוֹמָא' וְק"ל.

בִּאֲד"ו וִי"ל וְכוּ' ר"ל שְׁלִשָּׁה מִינִים בְּאֲבָן מְסַמָּא וְכוּלְהוּ נְפָקִי מוּכְלֵהּ הַמְשַׁכְּבֵה אֲלָא דִּינָם לֹא בְּשִׁנָּה כְּהִזְבֵּי יוֹשֵׁב עַל אֲבָן מְסַמָּא וְכִלִּים לְמַטָּה אֵינוֹ מְטַמָּא אֲלָא פְלִים הֲרֹאוּיִים לְמִשְׁכָּב וְלְמוֹשָׁב וְכִשְׂפִיד הַטְּהוֹר תַּחַת הָאֲבָן אֵינוֹ נְטָמָא כִּי אִם אֲדָם אֲבָל שְׁאָר פְלִים וְאוּכְלִים וּמִשְׁקִים לֹא מְטַמּוּ וְכִשְׂאֲצָבָעוּ שֶׁל זָב תַּחַת הָאֲבָן מְטַמּוּ כִּלְהוּ בֵּין אֲדָם בֵּין פְלִים בֵּין אוּכְלִים וּמִשְׁקִים וְכוּלְהוּ מְכָל הַמְשַׁכְּבֵה וְהַשְׁתָּא שְׁפִיר מְצוּ מְקִשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּסִמּוּדָּה אַחַר דְאֲתַמְעִיט מְדוּנָה מְשַׁכְּבֵה וּמוֹשָׁב מַאי מִקֵּשׁ מְדוּנָה נְמִי מְטַמָּא בִּאֲמִ"ס מִשׁוּם דְכִלְהוּ נְפָקִי מְכָל הַמְשַׁכְּבֵה וְק"ל: בִּס"ד וְאוֹמַר ר"י דְאֲבָן מְסַמָּא וְכוּ' דְבַרְיָה' צְרִיכִים תְּלִמוּד אֲצִלִי דְהָא פְתַבוּ בְּסִמּוּדָּה דֹּאֵב"מ מְטַמָּא כָּל אֶחָד כְּדִינוּ כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בַּת"כ וּבִש"ס וְאִם פְּוֹנְנָתָם לּוֹמַר דְלֹא מְטַמָּא אוּכְלִים וּמִשְׁקִים אֲפִילוּ שְׁאָר פְלִים לֹא מְטַמּוּ וְאִם בִּאֲמִ"ס שֶׁל מִשְׁאָ מְטַמּוּ כְּוִלְהוּ כְּדָפְיָ: כ"ג ע"א רִש"י ד"ה וְר"ע וְכוּ' לְמִשְׁאָ לְחוּדָה וְכוּ' פְּוֹנְנָתוֹ מְפֹרְשֵׁת כְּדָפְיָ הַתּוֹסֵ' דְלֹא דְמִיָּא לְנִדְהָ אֲלָא לְמִשְׁאָ וְלֹא לֹא־בִּמ"ס וְק"ל: רִש"י ד"ה מִתְקִיף לָהּ רַב אֲשִׁי וְכוּ' הִיִּסְט דְבַרְיָתָא לְשׁוֹן וְכוּ' ר"ל דְאֵי הִיִּסְט דְבַרְיָתָא הִיִּינוּ מִשְׁאָ מְוֹכַרְח אֲתָה לּוֹמַר דְהוּ עֲצָמָם טְמֵאִים וְתַקְשָׁה קְוִשִׁית פְּשִׁיטָא דְלֹא מְצִית לְפָרֵשׁ דְהוּ הִיִּינוּ הִיִּסְטוֹ אַחֲרֵי דְתַקְשָׁה מַאי קְאָמַר הוּן וְהִלָּא הִיִּסְטוֹן בְּהִיִּסְטוֹ טְמֵאִים בְּמִשְׁאָ לֹא כ"ש וְדו"ק: רִש"י ד"ה רַבִּי עֲקִיבָא וְכוּ' אֵי לָאו דְהוּ מְשַׁמַּע לִיה וְכוּ' אֲבָל לְדַבְרֵי רַבּוּתִי הוּן הִיִּינוּ הִיִּסְטוֹ אַחֲרֵי וְהִיִּסְטוֹן אַחֲרֵים הִיִּסְטוֹיִם דְלֹא כְּמִשְׁמַעוֹת אֲלָא שְׁדַבְרֵיהֶם אֵינָם מְכֻוֹנִים בִּש"ס: גְּמָרָא הִזְבֵּי בְּכַף מֵאֲזַנִּים כְּרַע הִזְבֵּי וְכוּ'.

לָאוּ דוֹקָא אוּכְ' וּמִשְׁקִי דְהָא מִט' כּוּלְהוּ כְּדָפְיָ רִש"י וְהֵאֵי דְנִקֵּט אוּכְלִים וּמִשְׁקִים מִשׁוּם סִיפָּא נִקֵּט לָהּ אֲלָא דְקָשָׁה לִי א"כ הוּל"ל אוּכְלִים וְכִלִּים דְגַם פְלִים טְהוּרִים וִי"ל מִשׁוּם דְכִלִּים מְחוּלְקִים דְרֹאוּיִם לְמִשְׁכָּב טְמֵאִי לְכַף לֹא תִנִּי לָהּ וְק"ל: תּוֹס' ד"ה ע"א כְּשַׁרְץַּי וְכוּ' דְלֹא מְטַמָּא בְּמִשְׁאָ ע"כ אֲבָל מִמִּתְנִי אַע"ג דְפִי בְּהַ שְׁרָץַּי ה"ה בְּמִשְׁאָ כְּנִדְהָ וְהֵאֵי דְנִקֵּט כְּשַׁרְץַּי לְעַנְנֵי אֲב"מ כַּדְמ': תּוֹס' ד"ה וּמִשְׁמִשְׁי וְכוּ' מִשׁוּם דְהוּ בְּכִלְלֵהּ הוּן וְלֹא

הַיִּסְטוֹן וְכוּ' ר"ל דְּבִשְׁנוּיֵי קָמָא הֵן הֵם עֲצָמָם וּבְמִשְׁמָשׁוּי' נָמִי כֹּף דִּינָם הֵם עֲצָמָם טְמָאִים וְלֹא הַיִּסְטוֹן אֲבָל בְּשִׁנוּיָא בְּתָרָא הֵן הַיִּינוּ מִשָּׂא וּק"ל: ע"ב דָּאִי ר' עֲקִיבָא וְכוּ' הַיִּינוּ לְרַבְּהָ אֲבָל לר"א אֲתִיָּא אִפִּי' כר"ע: גְּמָרָא וּלְרַבֵּנּוּ לְמָאִי הִילְכְתָא וְכוּ' הַיִּינוּ אֵלִיבָא דר"א אֲבָל לְרַבְּהָ וְכוּ' ר"ע אֵלִיבָא דְרַבֵּנּוּ לֹא תִקְשָׁה דָּאִית בְּהוּ קוֹלָא וְחוּמְרָא וְזוּ הִיא פְּנוּנַת רִש"י דְקָאֵמֵר פְּוֹלְהוּ לְקוֹלָא וְאִמָּא פְּוֹלְהוּ לְחוּמְרָא וּק"ל: תוּס' ד"ה מָה מַת בְּכֻזִּית לר"ע אִי יִשְׁנָה לְאֶבְרִים וְכוּ' פְּוֹנְתָם הִיא דְהַמְבַּעֵי מְבַעֵי בִּין לְרַבֵּנּוּ בִּין לר"ע וּבִשְׁלָמָא לְרַבֵּנּוּ קַמְבַּעֵי שְׁפִיר דְהָא אֲתַקְשָׁ לְמַת וְטוֹנְמַת אֶבְרִים לִיפָא אֲלָא לר"ע דְמִסְפָּקָא לֶן דִּילְמָא יִשְׁנָה לְאֶבְרִים אוֹף הִיא הִיקְשָׁה דְכֻזִּית לְטוֹנְמַת אֶבְרִים אֲבָל ע"א שְׁלִימָה בְּפָחוֹת בְּכֻזִּית דְּוּמִיָּא דְמַת וּלְדִידוֹן פְּשוּט דָּאִי לְאֶבְרִים וְהַש"ס הֶעֱמִידָה בְּתִיקוּ וְרַב אַחַדְבּוּי שְׁהוּא מְרַבֵּנּוּ סְבוּרָאִי פְּשִׁיט לִיהָ דָּאִינָה לְאֶבְרִים.

וְתִרְצוּ דְשָׂאֵי טוֹנְמַת מַת דְּטוֹנְמַת אֶבְרִים בְּפָחוֹת מְכֻזִּית דְּוּמִיָּא דְמַת גּוֹפִיָּה אֲבָל ע"א טוֹנְמַת אֶבְרִים בְּכֻזִּית כֹּף פְּוֹלְהָ וּק"ל וְאֲחַ"ה רָאִיתִי בְּסִפְרָא שֶׁל"מ שְׁפִיר' דְּבַרֵי הַתּוֹס' בְּסַגְנוֹן אַחַר וּר"ל תְּפִשׁוּט מְהִכָּא דָּאִינָה לְאֶבְרִים וּדְבַרֵי דְחֻוּקִים וְהַבּוֹחֵר יְבַחֵר: מְתַנִּיתִין מִנֵּין לְסַפִּינָה וְכוּ' גְּמָרָא אִיפָא בִּינִינְהוּ סַפִּינָה ש"ח וְכוּ' וְלַחְנִינָה דְרַבֵּי אֲנִיָּה בְּלֵב יָם דְקָאֵמֵר קָרָא לָאו לְדַרְשָׁה אֲתָא אֲלָא בְּאֵגֵב דְקָאֵמֵר דְרַבֵּי גְבַר בְּעֵלְמָה דְרַבֵּי הַנָּשֵׁר בְּשָׂמִים וּלְשִׁנוּיָא אַחֲרִינָא דְקָאֵמֵר אִיב"א סַפִּינַת הַיַּרְדֵּן דְקָרָא לָא מְעִיט אֲלָא סַפִּינָה שְׁהִיא גְּדוֹלָה וּבְלֵב יָם וְלֹא סַפִּינַת הַיַּרְדֵּן: פ"ד ע"א תוּסְפוֹת ד"ה וְלַחְנִינָה טְלִטוּל וְכוּ' וְעוֹד וְכוּ' ר"ל דְּמִדְקָאֵמֵר רְבָא טְלִטוּל ע"י שְׁנָרִים וְכוּ' ש"מ דְּסַפִּינַת הַיַּרְדֵּן מְטַלְטֵלַת ע"י שְׁנָרִים וּלְכַף קָאֵמ' לַחְנִינָה שְׁמִיָּה טְלִטוּל וְטַמְאָה לְאֶפּוֹקֵי רַבֵּנּוּ לֹא שְׁמִיָּה טְלִטוּל וְטַהוֹרָה וּמְוַכְרַח אֲתָה לְזִמְרָא דְאֶפִּילוּ אִית בָּהּ אַרְבַּעִים סָאָה דַּאֲל"כ מָאִי חֲדוּשׁ קַמ"לֶן רְבָא דְפָחוֹ' וְדָאִי שְׁמִיָּה טְלִטוּל דִּיכּוּל לְטַלְטֵל ע"י אָדָם וּלְכַף קָשָׁה לְהוּ וְכִי רַבֵּנּוּ וְנַחְנִינָה פְּלִיגֵי בְּטַלְטוּל וְהָא לֹא פְּלִיגֵי אֲלָא בְּקָרָא דְאֵמֵר דְרַבֵּי אֲנִיָּה בְּלֵב יָם וְעוֹד אִם קוּשְׁטָא הוּא בְּדַבְרֵי רַבָּה דְּסַפִּינַת הַיַּרְדֵּן מְטַלְטֵלַת ע"י שְׁנָרִים כְּמוֹ שְׁרָצָה לְהַכְרִיחַ מְפָאן דְּטַלְטוּל ע"י שְׁנָרִים שְׁמִטְל' א"כ מְמַתְנִי' דְכֻלִּים הו"ל לְאוֹכוּחֵי אֲלָא וְדָאִי דְּסַפִּינַת הַיַּרְדֵּן אִינָה מְטַלְטֵלַת אֲלָא עַל יְדֵי אָדָם וּמָאִי קָאֵמֵר ש"מ טְלִטוּל ע"י שְׁנָרִים ש"ט וְאִם מְמַתְנִי' דְקָאֵמ' שְׁלֵשׁ עֲגָלוֹת אִפִּי' רַבֵּנּוּ מוֹדִים וּק"ל: תוּס' ד"ה אֲלָא אֵמֵר רַב פְּפָא וְכוּ' וּר"י אוֹמֵר אִף הַסַּפִּינָה כְּמוֹ מַגָּע וְכוּ' ר"ל דְּלֹא גְרַסִּינּוּ בְּמִלְתֵּיהָ דְרַב זְבִיד וּמַגָּעוּ טְמָא אֲלָא הִכִּי גְרַסִּינּוּ מְדַרְס כְּלִי חָרְס טְהוֹר וְסַפִּינָה שְׁל חָרְס טְהוֹרָה כְּתָנָא דִּידוֹן ר"י אוֹמֵר אִף הַסַּפִּינָה טְמָאָה וּלְכַף מְקַשָּׁה הַש"ס מָאִי אִף אֲבָל לְגִירְסַת הַקּוּוּנְטְרִים גְרַסִּי' וּמַגָּעוּ טְמָא לְכַף קָשָׁה לְהוּ אֲמָאִי הַגִּיָּה שְׁל עֵץ וְהַפָּךְ מְחַרְס לְעֵץ אֲבָל לְרִש"י ס"ל מִשׁוּם דְּסַפִּינָה שְׁל עֵץ שְׁפִיחָה הַנוֹכְרַח לְהַפָּךְ וּבִשְׁבִיל כֹּף הַגִּיָּה דְהַשְׁתָּא אִף קָאִי אֲכֻלֵי עֵץ כְּמוֹ סַפִּינַת עֵץ וּק"ל: תוּס' ד"ה מָה הוּא אִית לִיהָ וְכוּ' אֲלָא מִשׁוּם דְּבַעֵי לְמִנְקַט מְקוּנָה גְבִי מְשַׁכְּב י"ל דְהוּל"ל מְקִישׁ מְשַׁכְּבוּ לוֹ מָה הוּא בְּמִים חַיִּים גַּם מְשַׁכְּבוּ בְּמִים חַיִּים דְהָא מְשַׁכְּבוּ אִיתַקְשׁ לֶן וְאֶמְרִינּוּ מִשׁוּם דְּבַעֵי לְמִנְקַט מִים חַיִּים גְבִי זָב נְקַט מִי"ח גְבִי מְשַׁכְּב וּמוֹשֵׁב וִי"ל דְהָא קַמ"לֶן דְּבַמְשָׁ' לֹא בַעֵי מִי"ח וּלְכַף נְקַט מְקוּנָה אֲבָל בְּזָב לִיפָא לְמַטְעֵי דְהָא גְלִי רַחֲמֵנָא בִּיהָ מִי"ח אֲבָל אִי הַפָּךְ וּנְקַט מִים חַיִּים אֶמְרִי' דְגַם מְשַׁכְּב וּמוֹשֵׁב בַּעֵי מִים חַיִּים מְהִיקְשָׁה וַיֵּשׁ מִי שְׁתִּירָץ מִשׁוּם דְּבַעֵי לְמִנְקַט בְּזָבָה מְקוּנָה מִשׁוּם דְּלִית בָּהּ מִי"ח דָּאִינָה צָרִיכָה לְכַף נְקַט מְקוּנָה וּק"ל: רִש"י ד"ה מְפָץ בְּמַת וְכוּ' לְפִי שְׁמַצִּינוּ שְׁפִשׁוּטֵי כְּלִי עֵץ טְהוֹרִים וְכוּ' דְבַרֵי הַפָּךְ הַש"ס בְּב"ק דְאֶמְרִינּוּ פְּשוּטֵי כְּלִי עֵץ טְמָאִים

בְּשֶׁרֶץ וּכְבֹד הַשֵּׁיג עָלָיו מְאוֹר הַגּוֹלָה מוֹהַר־שׁ"א ע"ה ע"ש: תוּס' ד"ה מִפֶּץ בְּמַת מַנִּין פִּי
הַקּוֹד' דְּמִיָּרִי בְּמִפֶּץ שֶׁל עֵץ וְכו' וְאֵע"פ דְּגִיְרָסַת רִש"י שֶׁל קִנִּים וְלֹא שֶׁל עֵץ הַפֶּל דְּבַר
אֶחָד כְּמוֹ שֶׁגִּילּוֹ דַּעַת בְּמִסְכָּ סוּפָה ע"ש: בַּא"ד וְאוֹמֵר ר"ת בְּמִפֶּץ שֶׁל שִׁיפָה וְכו' וְה"ה
דְּהוּ מְצִי לְתַרוּצֵי בְּכָל מִפְצִים בֵּין שֶׁל עֵץ בֵּין שֶׁל גָּמִי וְכו' כְּמוֹ שֶׁפִּינְר' בַּד"ה וְהָא לִית
וְכו' וְהַמְקַשָּׁה אֵינּוּ מְקַשָּׁה כ"א מִשֶּׁל גָּמִי וְשִׁיפָה וְק"ל: בַּא"ד וְאֵע"ג דְּכַתְּבִי וְכָל מַעֲשֵׂה
עֲזִים לִיכָא לְמִילָף מַה מַּעֲשֵׂה עֲזִים וְכו' עֵינִן לְעִיל בְּדְבָרִים ד"ה נִלְמַדְנָה מִשֶּׁק וְכו' דְּקָאֲמְרִי
דְּמִדְרָסוֹת לֹא אֵינְתַקֵּשׁ לְשֶׁק וִי"ל: ע"ב ד"ה מַה פִּכִּין קִטְנִים וְכו' וִי"ל דְּמַה לְהִנְדֵּף שֶׁפֶן וְכו'
י"ל וְהָא פִּכִּין יוֹכִיחוּ שְׂאִינָם נַעֲשִׂים אַב הַטְּוֹמָאָה וְטְמָאִים בְּמַת בְּאֵהֶל וְנַעֲשֵׂה אַב הַטְּוֹמָאָה
מִשׁוּ' דְּגִלִּי קָרָא וְכָל כְּלֵי פְתוּחַ אֶף אָנִי אָבִיא מִפֶּץ שֶׁאֵע"פ שְׂאִינּוּ נַעֲשֵׂה אַב הַטְּוֹמָאָה
מְטַמָּא בְּמַת בְּאֵהֶל וִי"ל דְּסוּף סוּף אִי לֹא פִכִּין לֹא יִלְפִינוּ מִשְׂאָר פְּלִים כְּגוֹן סָאָה וְכו'
מִשׁוּם דְּאִיכָא לְמַכ' מַה לְהִנְדֵּף וְכו' לְכַף יִלְיָף ק"ו מִפִּכִּין וְאֵע"פ דְּלֹא יִלְיָף ק"ו אֲלֵא מִפִּכִּין
קִטְנִים וְלֹא מְגִדוּלִים הָרִי הַתּוּס' נִתְּנוּ טַע' לְדְבַר מִשׁוּם דְּלִית בְּהוּ טְוֹמָא' כָּלָל: בַּא"ד וְא"ת
וְהִיכִי עֲבִיד וְכו' מַה לְפִכִּין שֶׁפֶן מְטַמָּאִי מְאוּרָם וְכו' ר"ל בְּשִׁעְרָה מִן הַמַּת אוֹ כְּעֵדֶשׁ מִן
הַשֶּׁרֶץ אֲבָל שִׁעְרָה מִן הַזָּב לֹא מְטַמָּא כַּדְפִירִש"י: בַּא"ד דְּמַה לְזָב שֶׁפֶן מְטַמָּא מִשְׁכָּב
וּמוֹשָׁב וְכו' ר"ל דְּזָב מְטַמָּא טְוֹמָאָת מְדָרְס וְעוֹשֶׂה מִשְׁכָּבוֹ כְּמוֹהוּ שֶׁהוּא אַב הַטְּוֹמָאָה אֲבָל
הַמַּת אֵין בּוֹ אֲלֵא טְוֹמָא' מַגֵּעַ וְאֵינּוּ עוֹשֶׂה מִשְׁכָּבוֹ כְּמוֹהוּ: תוּס' ד"ה מִפֶּץ שֶׁטַמָּא וְכו' וְא"ת
וְכו' דְּמְטַמָּא בְּהֶסֶט בְּזָב וְטְהוֹר בְּמַת וְכו' ק"ק וְהָא לֹא קִי"ל בֵּן אֲלֵא בְּטְוֹמָאָת מְדָרְס
דְּעוֹשֶׂה אַב הַטְּוֹמָא' כְּמוֹ טְוֹמָאָת מַת וְלֹא טְוֹמָא' הֵיסֵט וִי"ל דְּהִנְה מְצִי לְשִׁנּוּיֵי הֵכִי אֲלֵא
דְּעֵדִיפָא מִיָּנָה קָא מִשְׁנּוּ וְק"ל: תוּס' ד"ה וְהָא לִית וְכו' וִי"ל דְּהָאִי ק"ו וְכו' א"נ בְּרִיָּתָא
וְכו' ר"ל דְּהַבְרִיָּתָא דְּקִתְנֵי מִפֶּץ הֵינּוּ שֶׁל גָּמִי וְשֶׁל שִׁיפ' כְּמוֹ שֶׁפִּי לְעִיל וְלֹא שֶׁל עֵץ אֲלֵא
דְּהָאִי ק"ו אֵהֵי נְמִי לְשֶׁל עֵץ הַמִּיּוֹחֲדִים לְמִדְרָס וְעֵלָה קָאִי מֵאִי דְּקָאֲמַר בֵּין לְטְוֹמָאָת
שְׂבָעָה א"נ דְּהַבְרִיָּתָא קָאִי לְכָל מִפְצִים בֵּין שֶׁל עֵץ בֵּין שֶׁל גָּמִי וּמֵאִי דְּמְקַשָּׁה הֵתָם וְקָא
מוֹקִי לַה בֵּין לְטְוֹמָאָת עֲרַב בֵּין לְטְוֹמָאָת שְׂבָעָה קָאִי אִמְפֶּץ שֶׁל עֵץ וּמֵאִי דְּמְקַשָּׁה הֵכָא
וְאִמֵּאִי וְהָא לִית לִיהַ טְהוֹרָה וְכו' קָאִי אֲשֶׁל גָּמִי וְשֶׁל שִׁיפָה וְאֵינִן לְהַקְשׁוֹת דְּהָא כְּתָבוּ לְעִיל
ד"ה לְאַפּוֹקִי פְּלִי חֶרֶס וְכו' דִּישׁ בְּמִינוּ בְּגִידוּלֵי קֶרְקַע וְכו' וְהָכָא יֵשׁ בְּמִינוּ פְּלִי עֵץ וּבִלְאִ
ק"ו יִלְפִינוּ דְּמְטַמָּא בְּמַת דְּשִׂאֲנֵי הֵתָם טְוֹמָאָת מְדָרְס וְהָכָא טְוֹמָאָת מַת דְּטְוֹמָאָת מְדָרְס גִּלִּי
קָרָא: תוּס' ד"ה מִי לֹא עֲסִיקְנִן וְכו' וְר"י מְפָרֵשׁ דְּלֹא בְּעֵי לְמִימַר וְכו' ר"ל דְּבִין ר"ת וּבִין
לְרִש"י מִיָּרִי דִּיחְדִּינְהוּ לִישִׁיבָה וְיִשְׁבָּה עָלָיו אֲלֵא לַר"ת אֵינּוּ מְטַמָּא בְּהֵיסֵט וְיִלְפִינוּ מִן
וְכָל כָּל טְוֹמָאוֹת שְׁנַעֲשׂוּ עַל גְּבִיו טְהוֹר בֵּין טְוֹמָאָת מַת בֵּין טְוֹמָאָת מְדָרְס וְלְרִש"י מִן וְכָל
יִלְפִינוּ אֲפִילוּ יִשְׁבָּה עָלָיו טְהוֹר מְטַמָּאָת מַת וְטְוֹמָאָת מְדָרְס מִשׁוּם דְּכָל דְּבַר טְוֹמָאָה אֵינּוּ
חוּצָץ מִפְּנֵי הַטְּוֹמָאָה וְלַר"י כְּוֹתִיבָה וְלֹא מִטְעָמִיבָה כְּוֹתִיבָה דְּכָל דְּבַר טְוֹמָא' חוּצָץ מִפְּנֵי
הַטְּוֹמָאָה אֲבָל הָכָא לֹא בְּעֵי לְמִימַר דִּישְׁבָּה עָלָיו מִמֶּשׁ אֲלֵא אֲפִילוּ אִי יִחְדִּינְהוּ וְלֹא יִשְׁבָּה
אֲפִילוּ הֵכִי מְקַבֵּל טְוֹמָאָה וְלְכַף מְסוּפֶק ר"י בְּכַף וְלֹא כִי"מ דְּפִינְרָשׁוּ דְּלֹא בְּעֵי לְמִימַר
דְּקָאֲמַר ר"י קָאִי לְרִש"י ז"ל וְכֹנְנָתוֹ לִישְׁבָה דְּבָרֵי רִש"י דְּעֵזִין הַקְּוֹשִׂיא בְּמִקוּמָה עוֹמְדַת
דְּכִשְׁתָּאֲמַר הֵיכָא דִּיחְדוּ טְהוֹר א"כ אֵינּוּ מְקַבֵּל טְוֹמָאָת מְדָרְס וְלֹא טְוֹמָא' הֵיסֵט דְּהָא הָא
בְּהָא תִּלְיָא וְעוֹד לֹא הִזְפִיר טְוֹמָא' הֵיסֵט בְּלִשְׁוֹנוֹ דְּעִסְקִנִן בְּהַ וְק"ל: חֶלֶק רְבִיעִי.

הלכות גניבה פָּרַק ג' הי"ב האיש נמָכַר בגניבתו אָבֵל לא האשה וכו' משנה היא בפ' ה'יה נוטל (ד' כ"ג). והרב משנה למלה פתב ונ"ל כתבו התוס' ונ"ל תימא פיון דאי גניבה אינה נמכרת בגניבתה.

א"כ אין ב"ד רשאים למכרה וכו'. ובפ"ק דקידושין ממעטי רבנו מורצע את אָנו וְלֹא שָׁל מוֹכֵר עֲצָמוֹ דְדוֹקָא מְכֻרְהוּ ב"ד נְרָצַע וְלֹא מוֹכֵר עֲצָמוֹ.

ואשה הואיל ואין בית דין מוכרין אותה אינה נרצעת. ואמאי אצטריף למילף מבפד ולא אמה ע"כ.

וכתב על דבריהם הרב ו"ל ונ"ל ותמהני מהא דאמרין בקידושין (ד' י"ז) ואף לאמתה תעשה פן להעניק או אינו אלא לרציעה כשהוא אומר ואם אמר יאמר העבד ולא אמה העבריה ומה אני מקיים? אף לאמתה תעשה פן להעניק ע"כ ואי אמרת דכתיב העבד לאשמועין דהאמה אינה נרצעת א"כ ע"כ אית לן למימר דקרא דאף לאמתה וכו' קאי להענקה וכו' דלא הו"מ למימר לרציעה משום דרציעה לא הוי אלא במכרוהו ב"ד והאמה אינה נמכרת בב"ד.

משום דאף אי הוה שדינו ואף לאמתה וכו' אהענקה תקשי פן זאת הקושיא בעצמה דהא אמרין בקידושין (ד' י"ד) מכרוהו ב"ד מעניקין אותו מוכר עצמו אין מעניקין אותו ואף אמה העבריה דאין ב"ד מוכרי' אותה אין מעניקין לה.

מאי אית לה למימר גזרת הכתוב היא לחלק בין איש לאשה בהענקה א"כ גם ברציעה הוה אמרי' הכי לכו אצטריף העבד עכ"ד בקיצור גמרי': ולכאורה הנה נראה לע"ד לתרץ על דבריהם ולומר דההיא ברייתא דאף לאמתה תעשה פן להענקה היא אליבא דרשב"א דפליג על רבנו ואית ליה נרצע בין מוכר עצמו בין מכרוהו ב"ד.

וכן מעניקין בין למוכר עצמו בין למכרוהו ב"ד. ולכו אצטריף העבד לרציעה וקרא ואף לאמתה וכו' להענקה.

ולרבנו אצטריף קרא דאף לאמתה וכו' דאמה העבריה אינה עובדת לא את הבן ולא את הבת אלא דדונח הוא לומר דקרא דאף לאמתה וכו' להענקה דלא פרבי' אליבא דהלכתא וכרשב"א דהוא יחידאה.

ועוד דהכרח עצום הוא דמתני' היא רבנו ולא רשב"א דקאמר וכשהוא אומר ואם אמר יאמר וכו' וזה המיעוט הוא אליבא דרבנו דרשב"א ממעיט ליה מאזנו ולא אזנה ומוכרח אתה לומר דמתניתא רבנו וא"כ הדרא קושיא לדונח: ואפשר לומר דכו פוננת התוספות להק' ואמאי אצטריף לרבנו למילף מבפד ולא אמה ולכתוב ואף לאמתה וכו' בהדיה דרציעה ולא ליכתוב ואף לאמתה לעיל בהדי הענקה ומינה דענין דאף לאמתה קאי אהענקה ולא אצטריף למילף מהעבד לרציעה דבלא"ה אין ב"ד מוכרין אותה אבֵל בהענקה גלי רחמנא והיכא גלי גלי וכ"ת דאצטריף למכתב ואף לאמתה בהדי הרציעה פדי ללמוד ממנו דאמה אינה עובדת לא את הבן וכו' דומיא דנרצע.

אי מהא לא אצטריף שום ילפותא מקרא אלא סברא היא לן מאחר דמעניקין לה ואע"פי שאינה נרצעת חזר דינה פנרצע דאינו עובד וכו' ודטב לה עבדינו לה משום

דבן שמה מרובה ורבי פדא דאצטרי' להביא רציעה מקרא לרונחא דמלתא נקטיה וה"ה דהנה אמר סברא היא דמאחר שמעניקין לה פנרצע חזר דינה פמותו ודטב לה עבדינו לה תדע דמסיק בש"ס תרתי שמעת מינה משם באר"ה דאינה ראיה גמורה אלא דהסייעתא מן הסברא פדכתי' זה מה שנלע"ד לינשב הש"ס לדעת התוספות אלא דקצרו בלשונם במקום שאמרו להאריף וכו' הוא דרכם דבמקום אחד עניינים ובמקום א' עשירים.

א"נ ד"ה דהוה דהוה מצו לתרוצי דשאני אמה העבריה דהו"א דגזיר' הפתו' מאחר דגלי בה קרא ואמר ואף לאמתה וכו' והייתי אומר לרציעה דכתיבה בהדיא ולא להעניקה דלעיל מינה לכה אצטריף העבד לרציעה ואף לאמתה להעניקה.

אלא דמשני לה שפיר דמשו' מכירת האב אצטרי' העבד ודו"ק: הלכות גזילה ואבידה פ"ק ה' ה"ט ב"ג אדם שחזקתו גזלנין וכו' פגון המוכסין וכו' אסור ליהנות וכו' ואין מצרפין דינרין מתיבה שלהן ע"כ.

וכתב על דבריו הרב משנה למלך ז"ל וז"ל דאיף כתב דאסור ליהנות וכו' ובמשנה לא אסרו אלא לצרף דינרין מתיבת המוכסין אבל נוטל הוא מביתו וצ"ע: ולעד"ן לינשב על רבינו ולומר דמאי דקאמר פגון המוכסין וכו' דהדמוי הוא פא לומר דמלאכתן מלאכת גזלנין ולא פא לומר דחזקת כל ממונם של המוכסין והלסטים גזל כמו שהבין הרב מש"ל ז"ל ולכה הקשה עליו מה שהקשה.

דהרי במשנה לא אמרו דחזקת ממונם גזל. כי אם דוקא מה שבתיה.

ומה שפב' מותר ליהנות ממנו. ודע' רבי' ז"ל היא להודי' מי הם שמלאכתן גזלנין פגון מלאכת המוכסין וכו' אבל המוכסין עצמן יש מהן שחזקת כל ממונם מן הגזל פגון דאין להם מלאכה אחרת רק שעומדין על הפקס.

ויש מהן שאין חזקת ממונן גזל פגון שיש להן מלאכה אחרת וכגון דא דקאמר במשנה מותר ליהנות מביתם ולא מן התיבה ומ"ש רבינו פגון המוכסין וכו' ר"ל דמלאכתן מלאכת גזלנין לא שחזקת כל ממונם מן הגזל.

ולמד דין זה רבי' מהתיבה עצמה דאמר אסור ליהנות ממנה משו' שחזקתה מן הגזל. נמצא דכל שחזקת ממונו גזל אסור ליהנות ממנו.

ועוד יליף מרב ושמואל דלא פליגי רק במיעוטא אבל כל המוכסין אסור ליהנות מהן אליבא דכ"ע ותדע דכוננת רבי' פדכתיבנא שהרי בסוף דבריו כתב ואין מצרפין דינרין מתי' שלהן.

ואמאי מן התיבה דנוקא נהרי הוא אמר דחזקת כל ממונם מן הגזל. ואין לומר שיש חילוק בין צירוף להנאה.

דמן המשנה משמע דליכא שום חילוק ביניהם אלא ודאי פדכתיבנא דלא כל המוכסין חזקת ממונם מן הגזל אלא עד דידעוין אבל התיבה סתמא מן הגזל ולכה נקט מן התיבה דמתניתא בין ידעוין שחזקת ממונם מן הגזל בין לא ידעוין: הי"ד פללו של דבר כל דין שיחזקו אותו המלך לפל וכו' אינו גזל וכל שיחזק מאיש זה בלבד וכו' הרי זה גזל לפיכך וכו'.

עמדו לפני לדי"ת ש"ת ראוּבן וּשְׁנֵי אָחִיו ע"ע קרקע אַחַד שֶׁל יְהוּדָה שֶׁמָכְרוּ לַעַכ"ו אַחַד. והעכ"ו הַנּוֹזֵה נוֹשֵׂא בִּיהוּדָה הַנּוֹזֵה חוֹב אַחַד.

וְעָמְדוּ שְׁנֵיהֶם יְהוּדָה הַנּוֹזֵה וְעַכְפּוֹ"ם הַנּוֹזֵף לְפָנָי הַעֲשֵׂה ג' וְהַגְּבוּ לוֹ הַקְּרָקַע הַנּוֹזֵה בְּחוּבוֹ מִפְּנֵי שֶׁיֵּרֵד יְהוּדָה הַנּוֹזֵף מִנְכָסָיו וְלֹא מִצָּאוּ מִמָּה לְגִבּוֹת לַעַכְפּוֹ"ם הַנּוֹזֵה חוּבוֹ וְהַגְּבוּ לוֹ הַקְּרָקַע הַנּוֹזֵה בְּחוּבוֹ וְאַחַר מִפֶּן מְכַר הַעַכְפּוֹ"ם הַנּוֹזֵף הַקְּרָקַע הַנּוֹזֵה לְרֹאוּבֵן הַנּוֹזֵה וּבָאוּ אָחִיו הַנּוֹזֵפִי וְכֵן פָּמָה בַּע"ח שְׁנוֹשִׂים בִּיהוּדָה הַנּוֹזֵה לְטָרוּף הַקְּרָקַע הַנּוֹזֵף מִיַּד רֹאוּבֵן הַנּוֹזֵה וְהַבַּע"ח הַנּוֹזֵפִי יֵשׁ מֵהֶם מְקַדְּמִים לְחוּב הַעַכְפּוֹ"ם הַנּוֹזֵה וְיֵשׁ מֵהֶם מְאֻחָרִים לַעַכְפּוֹ"ם הַנּוֹזֵף וּבָאוּ כָּלָם לְתַפְנֹעַ לִיהוּדָה הַנּוֹזֵה כֹּל א' בָּא בְּטַעֲנָתוֹ הַמְּקַדְּמִי אוֹמְרִי שֶׁשְׁעָבוֹד קָדַם לְשְׁעָבוֹד הַעַכְפּוֹ"ם הַנּוֹזֵה וְהַמְּאֻחָרִי טוֹעֲנִים לֵאמֹר שֶׁהֵם קָדְמוּ לְלוֹקַח הַנּוֹזֵף שֶׁכָּבַר הִיָּה מְשֻׁעָבֵד בְּיָדָם וּמְקוֹדֵם שֶׁהִיָּה בְּיַד הַעַכְפּוֹ"ם לֹא מְצִינּוּ לְאַשְׁתַּעֲי דִּינָא בְּהַדְּיָה וְעַכְשָׁיו שֶׁלְקַחוּ יְהוּדָה הַנּוֹזֵה יֵשׁ לָנוּ דִּין טְרַפָּא וְכַדִּינְנוּ דְּיִינְנוּ לִיהָ.

וְיְהוּדָה הַנּוֹזֵה שֶׁהוּא בָּא מִפְּתַח הַעַכְפּוֹ"ם וְהָרִי הוּא כְּמוֹהוּ וְכַדִּינֵי דְּיִינְנוּ לִיהָ. וְאַחַר שֶׁסָּדְרוּ טַעֲנוּתֵיהֶם לְפָנָי וְתַצֵּא דִּינָא שֶׁיְהוּדָה הַנּוֹזֵף זָכָה בַּקְּרָקַע הַנּוֹזֵף מִחֲמַת שֶׁבָּא מִפְּתַח הַעַכְפּוֹ"ם וְהָרִי הוּא כְּמוֹהוּ וְכַדִּינֵם דְּיִינְנוּ לִיהָ דְּמַצִּי אֵמֵר לִיהוּ קְאָתִינָא מִפְּתַח גְּבָרָא דְּלֹא מְצִינָא לְאַשְׁתַּעֲוִי דִּינָא בְּהַדְּיָה וְרֹאֵה לְדָבָר שֶׁהָרִי מְצִינּוּ לְמַהֲרִימ"ט בְּשִׂאָלָה ל"ח שֶׁפְּתַח כְּעִנְיָן זֶה שֶׁשִּׂאָל בְּרֹאוּבֵן שֶׁמְכַר בֵּיתוֹ לַעַכְפּוֹ"ם וְשׁוּב מְכָרָה הַעַכְפּוֹ"ם לְשִׁמְעוֹן וְעַכְשָׁיו בָּא בַּע"ח שֶׁל רֹאוּבֵן לְטָרוּף מִיַּד שִׁמְעוֹן בְּכַח שִׁט"ח שֶׁבִּידוֹ וְהַשִּׁיב הוּא ז"ל שֶׁזָּכָה שִׁמְעוֹן הַנּוֹזֵף בְּבֵית הַנּוֹזֵף וְהִבִּיא רֹאֵה לְדָבָרֵינוּ מִמָּה דְּאִיתָא בְּסוּף פ"ק דְּבַכּוֹרוֹת דְּאֵמֵר רַבִּי חֲנִינָא הַלּוֹקַח טְבָלִין מִמְּוֹרְחֵי מִן הַעַכְפּוֹ"ם מְעַשְׂרֵן וְהֵם שְׁלוֹ דְּאִמ"ל אֲתִינָא מִפְּתַח גְּבָרָא דְּלֹא מְצִינָא לְאַשְׁתַּעֲוִי דִּינָא בְּהַדְּיָה מְדִינָא לֹא מְפָנִי שֶׁהוּא עַכְפּוֹ"ם וְלֹא צְיִינָא לָךְ לְדִינָא וְכו' אֵלָּא פְּטוּ מְדִינָא מִשׁוּ דְּלִית לָהּ טְרַפָּא וְכו' וְסִיִּים שֶׁם וְכִינּוּ דְּב"נ מְצֻוּיִם עַל הַדִּינִים לְהַתְּנֵהוּ בְּנִימוּסֵי דִּינֵיהֶם דִּין וְטַעֲמָא רְבָא אִית לָהּ פִּינּוּ דְּלִדְיָהוּ מְלוּנָה ע"פ כְּבִשְׁטָר דְּמִינָא דְּלֹא מְצִי לְמִימַר פְּרַעְתִּי דְּאִינְהוּ אִית לָהּ הַמְּלוּנָה חֲבִירוֹ בְּעֵדִים צָרִיף לְפוֹרְעוֹ בְּעֵדִי וְקָלָא אִית לִיהָ דְּעֵדִי מְפָקִי קָלָא כְּדָאֵמְרִי בַּפ' ח"ה הַמּוֹכֵר שְׂדֵהוּ בְּעֵדִים דְּגוֹבָה מְשַׁעֲבָדִי וְכו' וְאִם דִּינּוּ דִּין טְרַפָּא אַף בְּמְלוּנָה ע"פ בְּטַלְתָּ מִקַּח הַקְּרָקַעוֹת שְׁלֵא יְקַנָּה שׁוּם אָדָם מִדְּאָגָה שְׁלֵא יְבֹאוּ בַּע"ח בְּמְלוּנָה ע"פ וְיִטְרוּף מְמַנּוּ לְכַף עֲשׂוּ שְׁלֵא יְהִיָּה אַחְרִיּוֹת עַל הַלּוֹקַח וּמְלוּנָה דְּמוֹזְנִיף לִיהָ לֹא אַקְרָקַעוֹת קָא סְמִיף.

אֵלָּא סְמִיכוֹתוֹ אֲמַטְלִטְלִי וְכו' וְאֵע"ג דְּקו"ל יִשְׂרָאֵל וְעַכְפּוֹ"ם שֶׁבָּאוּ לְפָנָינוּ אִם אֲתָה יָכוֹל לְזַכּוֹתוֹ בְּדִינְנוּ אֲמֹר לוֹ כֶּף דִּינְנוּ. וְאִם לֹא אוֹמְרִים לוֹ כֶּף דִּינְיָכֶם וְכו' הִכָּא שֶׁדִּינֵיהָ דִּין לְעִנְיָן תְּקַנְתָּא דְּלוֹקַח לֹא מְצִינּוּ לְמִימַר לִיהָ כֶּף דִּינְנוּ דְּלִדְיוֹן נְמִי הִיכָּא דְּאִיפָּא פְּסִידָא דְּלִקְוֹחוֹת חֲזִינְשִׁינּוּ לָהּ אֵלָּא דְּבִלּוֹקַח יִשְׂרָאֵל אִינְהוּ דְּאִפְסִידוּ אֲנַפְשֵׁייהוּ דְּהו"ל לְעִיּוּנֵי.

עַכְפּוֹ"ם דְּלֹא הו"ל לְעִיּוּנֵי דְּלִדְיָהוּ אִין טְרַפָּא כָּלֵל מֵאִי הו"ל לְמַעֲבַד וְכו'. אֵלָּא לְהֵאֵי מִקְלָתָא דִּינָא דִּידְהוּ דִּינָא מְתַקְנָתָא דְּלִקְוֹחוֹת וְיִשְׂרָאֵל הִבָּא מִפְּחוּ כְּמוֹהוּ דְּאִתִּי מִפְּתַח גְּבָרָא דְּלֹא מְצִינָא לְאַשְׁתַּעֲוִי דִּינָא בְּהַדְּיָא מְדִינָא וְכו' וְכֵן מְצִי אֵמֵר לִיהָ מְהַדְּרָנָא שְׁטַר לְמַרְיָה.

א"נ הַלּוֹקַח מְעַכְפּוֹ"ם זָכָה מְדִינָא דִּידְהוּ דְּדַדְמ"ד הוֹאִיל וּמְשַׁפֵּט חֲרוּץ הוּא אֲצֵלָם שְׁלֵא לְטָרוּף מְלִקְוֹחוֹת אִפִּי לְעִנְיָן הַמְּלָף בְּמִמוֹנוֹ שְׁאִם יֵשׁ מִי שֶׁסְּיָיִב לְמָלְף וּמְכַר אֶת שְׂדֵהוּ אִין הַמְּלָף מוֹצִיא מִיַּד הַלּוֹקַח.

וה"ה בישראל הבא מפחו דזכה פדין עכו"ם שמכר לו ע"ש שהאריה בראיות וכן מצינו להרדב"ז ז"ל ששאל בשאלה זו ששאל על עליה מהרימ"ט פמו שגזפר בדברי הרב בשאלה הנז' והשיב הדין עם הלוקח דמצי למימר לבע"ח אי שתקת שתקת ואי לא מהדרינו שטרך למריה פדאמרינו במי שאבדה דרף שדהו בפ' שני דיני גזרות ע"ש: אלא שיש לבע"ד לחלוק ולומר דשאני הגדון שדברו עליו הרדב"ז ומהרימ"ט שהוא בלוקח דעלמ' שאינו בע"ח ומטעם דבדיניהם לית להו דין טרפ' אבל בנ"ד הלוקח הוא בע"ח ואיכא למימר דבדיניהם אית להו דין קדימה ומצינו סיוע לדבר מתשובת הרמב"ן והביאה הר"ב בס' ק"ד ששאל על גוי שהוציא על ראובן כת"י ומנהג המלך שכת"י כשטר והשופט הגב' ביתו של ראובן לגוי ומכר הגוי הגזפר הבית הנז' ליהודה ובאו שמעון ולוי והוציאו שטר בעדים על ראובן שמשפן להם הבית הנז' וזמן השטר מאוחר מזמן כת"י לעכו"ם והשיב שהדין עם יהודה ע"ש הרי לפניה דלא זכה הרמב"ן להלוקח אלא מפח שהכת"י של העכו"ם הוא מקודם לשטר המשכונא.

ויכולני לומר דאית להו דין קדימא אבל דין טרפא לית להו: אבל פד דינינו שפיר קושטא קאי דזכה הלוקח פדכת' דאפי' אמרינו במנח הנח' סנברת דעכו"ם אית להו דין קדימה פדמש' מדברי הרמב"ן היינו בשט' דידהו אמרינו מוקדם ומאוחר אבל בנ"ד שוברו בצידו דשטרי דיין אית להו בדינא הכל המה וכמאן דליתיהו דמו והעדים דיין אית להו דפסלי לעדות ואין פאן דין קדימה כלל.

וא"ת ונהרי דין הרמב"ן כת"י של ישראל הוא שאני התם דמשום דינא דמלכותא דינא פמו שפיר' דבריו שמנהג המלך הוא בזמן שהוא שכת"י כשטר ומכ"ש בשטר גופיה ועוד דהתם העכו"ם הוא שהוציא הכת"י ולכך חשיב בעינייהו אע"פ שהוא כתב ישראל אבל בנ"ד שהישאל הוא שהוציא השט' וחישי לקנוניא שעושים על נכסי העכו"ם דבדעתם שישאל חשודים על הגזל ובפרט גזל העכו"ם דהיתר הוא אצלם ולכך אינם מחשבים שטרי דיין והם לגבייהו פחרס הנשפר שאין בו ממש ויכול לומר אי שתקת שתקת ואי לא מהדר': ובנ"ד אמרינו ביה דידמ"ד פמו שמצאתי כתוב למהרימ"ט בשאלה הגזפרת וז"ל כל משפטי דיניהם שידו הפקחים שבהם הואיל ומשפט חרוץ, הוא ודרף המלך להתנהג בנמוס זה מקרי דינא דמלכות' ולא בעינו שיהיה תחילת דינו מפי המלך: וכן פסק מור"ם בס' ש"ט סעי' י"א ישראל שהיה חייב לעכו"ם.

והעכו"ם מכר השטר לישראל אע"פ שאסור לדון עם ישראל חבירו בפני העכו"ם מ"מ דיני ישראל יפסקו לישראל זה מה שהיה הגוי מרויח לפני דיני גוים שהוא דינא דמלכותא דינא: גם מר"ן מודה למור"ם בהאי דינא פמו שפסק בס' מ"ה סעי' י"ז הבא מפח פותי הרי הוא פמוהו וכו' והקשה שם בסמ"ע ס"ק ל"ח ונהרי בס' קנ"ד פסק הבא מפח הפותי הרי הוא פמוהו דוק' לגריעותא ותירץ דשאני הכא בשט"ח דינא דמלכותא דינא.

גם לתירוצ שני שתירץ דאין מזיקי' ללוקח בידיים והיכא דיש הזקא ללוקח אמרינו הבא מפח עכו"ם פמוהו. סייעתא לנ"ד דאין מזיקין ללוקח לטרון הקרקע מידו.

והיא דסימן קנ"ד גרם הגזק בעלמא. וראיתי למהרימ"ט בשאלה הנז' דשאני התם דאמרינו הרי פמוהו לגריעותא דהגזק הוא בכל יום ויום שמזיק לו בגירי דיליה בתיק

רָאִיָּה ע"ש: וְלֹא תִקַּשׁ נְמִי מֵהֵיכָא שְׁהִבִּיא הַב"י בְּסוּ' סִי וּפְסָקָה מוֹר"ם בְּס"ס רל"ו
יִשְׂרָאֵל שְׁמִשְׁפֹּן קַרְקַע אֶצֶל עַפּו"ם וְקָבַע זְמַן לַפְדוּתָהּ וְכו' ע"ש דְּהֵתָם בְּדִינָיָהּ הַמְּכַר
קָיָים.

וְאֵעִפ"כּ אֲמַרִי בְּדִינֵינוּ דִּינֵינִי לִיָּה וְהַמְּכַר בְּטֵל וְהָא מְזִיקִי לְלוֹקַח בִּידָן דִּי"ל דְּשִׁאֲנֵי הַכָּא
דְּלִית לִיָּה הַזִּיקָא דְּבָלָאוּ הִכִּי מְחֻזֵּר לוֹ מְעוּתָיו וְאִין לוֹ אֶלָּא הַרְחַקַת הַתּוֹעֵלַת וּבְזָה אֲמַרִינוּ
הַכָּא מִפְּחַ הַעַפּו"ם לְגַרְיַעוּתָא.

כָּלֵל הָעוֹלָה מִמָּאֵי דְּכַתְיָבָנָא הוּא דְּזָכָה הַלּוֹקַח בְּקַרְקַע הַנּוּ' אִי מִטַּעַם דְּכַתְבַּת הַרְבּ הַמְּבִי"ט
דְּאָמַר לִיָּה אֲתִינָא מִפְּחַ גְּבָרָא דְּלֹא מְצִית לְאַשְׁתַּעֵי דִּינָא בְּהַדְיָה מְדִינָא מִחֻמַּת דְּשִׁטְרָא
דִּידָן חֲסָפָא בְּעֵלְמָא וְטַעַם הַרְמַב"ן כְּדַכְתַּב א"נ גַּם דִּין קְדִימ' לִית לְהוּ וְדַבְרֵי הַרְמַב"ן
מְעֻשָׁה שְׁהִיָּה כּוּף הִיָּה וְשׁו"ת הַרְמַב"ן הַשְּׁתָא מִיָּהָ אִינוּ בְּנִמְצָא בְּדִינֵינוּ.

וְאַפְשָׁר הַמְעִינֵינוּ בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ן יִמְצָא מְפֹרָשׁ בְּדַבְרֵינוּ דְּזִיכְרוּהוּ בְּלֹא הָאֵי טַעַמ' אֶלָּא
שְׁהַרְב"י הִבִּיא דַּבְרֵי הַרְמַב"ן בְּקַנְיָוֹר נְמַרְץ וְהַמְעִינֵינוּ שְׁם יִמְצָא כְּדַכְתִּי. א"נ דְּהַלּוֹקַח זָכָה
מִטַּעַם דְּכַתְבַּת הַרְמַב"ן דִּינִימַר לִיָּה אִי שְׁתַּקַּת שְׁתַּקַּת וְאִי לֹא מְהַדְרִינוּ שְׁטְרָא לְמַרְיָהּ וְהַש'
יִצְיָלְנוּ מְשִׁיבָאוּ' וְיִרְאָנוּ מִתּוֹרַתוֹ נְפִלְאוֹת כִּי"ר פָּרַק ו' ה"א קוֹרוֹת וְאֲבָנִים וְעַצִּים וְכו' אִם
נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים מִהֵם הַרִי אֵלּוּ מְוֹתֵרִי וְכו' וְאִם אִינוּ יוֹדְעֵי אִם נִתְיָאֲשׁוּ וְכו' חֲיִיב לְהַחֲזִיר
וְכו'.

וְשִׁאֲלַתִּי עַל עַנְיָן רְאוּבֵן חוֹשֵׁב תְּלַמְסָאן יַע"א אֲשֶׁר הִיָּה גּוֹלָה וְנִדְּחַ בְּאַרְצָא אֲשֶׁר לֹא לוֹ
בְּמִדְיָנָה אַחֲרַת מְאַרְץ מְרַחֲקִי מְמַדִּינוֹת הַמְעַרְבַּת הַפְּנִימִי וְשִׁלַּח בְּיַד שְׁמַעוֹן פְּקֻדוֹן אֶחָד זָהָב
מְזֻנָּק דְּמִתְקַרֵּי לְאַתְב"ר חֲמֻשָּׁה צְרוּרוֹת לְהוֹלִיכֵם לוֹ לְמִדְיָנָתוֹ הַנּוּ' כִּי שְׁם בֵּיתוֹ וְכֹן
לְשְׁמַעוֹן הַנּוּ' אֵית לִיָּה מְדִידָה מִהַנּוּ' עֲשָׂרָה צְרוּרוֹת.

וְיִהִי מִיָּמִים בְּבוֹאוֹ בְּדַרְדַּר קְרוֹב לְמִתָּא הַנּוּ' פִּגְעוּ בּוֹ לְסָטִים מְזוּוּיָיִנִים וְשִׁלְלוּ מִמֶּנּוּ הַכֹּל
כֹּל אֲשֶׁר בְּיָדוֹ בֵּין מְצָרוּרוֹת הַנּוּ' בֵּין כֹּל הַכָּא בְּיָדוֹ כֹּל דְּמִתְקַרֵּי נְכָסֵי גַם כֹּל הַשְּׁיִירָה בְּזוֹ
אִישׁ לוֹ יִצְאוּ נְקִיִּים מִנְּכֻסֵיהֶם לֹא נִשְׁאָר כ"א גּוֹיּוֹתֵיהֶם וְאַחַר סְמוּךְ עֲמַד שְׁמַעוֹן הַנּוּ' עִם
בְּנֵי הַשְּׁיִירָה הַנּוּ' וְהַכְּנִיסוּ עֲצָמָם בְּעוֹבֵי הַקּוֹרָה וְדַבְּרוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וְאֶל שַׂר הַצָּבָא וְלֹא
הוֹעִילוּ בְּאַשְׁרֵי הֵם בְּעֵלֵי זְרוּעַ וְלֹא צִיָּיִתִּי לְדִינָא דְּמַלְכוּת' וְשִׁלְחוּ לְהֵם אֲנָשִׁים רַמֵי הַקּוֹמָה
מִפְּקֻדֵי הַגּוֹיִם וְחִכְמֵיהֶם לְפִיָּסָם לְהַשִּׁיב אֶת הַגּוֹזְלָה אֲשֶׁר בְּיָדָם וְלֹא הִטּוּ לְהֵם אֲזַן לְשִׁמּוֹעַ
וְעֵינֵים לְרִאוֹת וְאַחַר שְׁהַפְצִירוּ בָּהֶם עַד בּוֹשׁ נִתְרַצּוּ לְהֵם וְהַחֲזִירוּ מְעַט מְזַעַר מִהַשְּׁלָל
הַנּוּ' וְכֹל מֵהַ שְׁהוֹחֲזוּר לְהֵם בְּצִיעוּ בִּינֵיהֶם לְפִי הַמְּמוֹן.

וְהִנֵּה בַעַת"ה תְּבַע רְאוּבֵן הַנּוּ' לְשְׁמַעוֹן הַנּוּ' לְתַת לוֹ חֶלְקוֹ בְּכֹל מֵהַ שְׁהַצִּיל בְּאֲמֹר אֵלָיו
דְּכֹל מֵהַ שְׁהַצִּיל הַצִּיל לְאֲמַצַּע וְשְׁמַעוֹן אָמַר לֹא כִי דְּכֹל מֵהַ שְׁהַצִּיל הוּא לְעַצְמוֹ אִיכּוֹ
הַשְּׁתָא יוֹרְנוּ הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה הַדִּין עִם מִי וְשַׁכְמ"ה: תְּשׁוּבָה אֵיתָא בְּדַבְרֵי מְר"ן בְּסִי' קפ"א
סְעִיף א' שְׁיִירָא שְׁהִיָּתָה הוֹלְכַת בְּמִדְבָּר וְעֲמַד עָלֶיהָ גִּיָּס וְטָרַף' אִם אִינָם יְכוּלִי' לְהַצִּיל
וְעֲמַד א' וְהַצִּיל הַצִּיל לְעַצְמוֹ וְאִם יְכוּלִי' לְהַצִּיל הַצִּיל לְאֲמַצַּע וְאִם עַל פִּי שְׁאֲמַר לְעַצְמִי
אֲנִי מְצִיל יְטוּל כֹּל א' שְׁלוּ.

הִיו ב' שְׁוֹתְפִים וְהַצִּיל אֶחָד מִהֶם הַצִּיל לְאֲמַצַּע וְאִם אָמַר לְעַצְמִי ה"ז חֶלְקִי מִחֲבִירוֹ וְכַתְבַּת
מוֹר"ם דְּוָקָא כֹּל מֵהַ שְׁהַגִּיעַ לְחֶלְקוֹ וְדוּקָא בִּיכּוּלִי' לְהַצִּיל אֲבָל בְּשִׁאֲנָם יְכוּלִים הַכֹּל שְׁלוּ

ע"כ: נמצאנו למדים מדברי מר"ן דבשאינן שותפים / העיקר הוא ביכולי להציל ובשאינן יכולי להציל ובין אמר לעצמי ובין לא אמר כמ"ש בדברי מר"ן ב'בא ב' ואם יכולי להציל אף על פי שאמר לעצמי הציל לאמצע מכלל דברי שאינן יכולי להציל אע"פ שלא אמר לעצמי הרי הציל לעצמו וכן מפורש בסמ"ע וכן פתב הטור בפ"י ובשנתפים העיקר הוא תלוי באמירה אם אמר לעצמי או לא ואין חילוק בין יכולים להציל או לא ואין חילוק כ"א במה שיתר על פולהו: וצריך לדעת דמאי שנא בשאינן שותפי ביכולים להציל אמרינן לאמצע ואעפ"י שאמ' לעצמי ובשנת' אמרינן לעצמו ועוד דכשאינן שותפים לא בעי שיאמר לעצמי ובשנתפי' בעי שיאמר לעצמי ומיהו לזה יש לומר דבשנת' משועבדים ז"לז וסמך על שות' דמציל לאמצע ולא מיאש ולכך צריך לומר לעצמי דאז חלק מחבירו והציל לעצמי: וראיתי בסמ"ע שדקדק בדברי מר"ן ס"ק ב' דמאי שנא בשאינן שותפים דייק מר"ן בלישניה וכתב הציל לאמצע ויטול כל אחד מהם שלו.

ובשנתפים כתב סתם הציל לאמצע. ונתן טעם לשבח דבשאינן שות' כל אחד יש לו עניינו בפני עצמו ומפיר את שלו ולא שייך למימר לאמצע דמשמע דחולקי' יחד וכו' מה שאין כן בסיפא בשנת' שיש להם הכל יחד שייך שפיר לומר לאמצע ויחלקו אם הציל את כולו.

ואם הציל מקצת ואמר לעצמי הציל לעצמו כל מה שהגיע לחלקו ע"ש: למדנו מדבריו דטעם בשנת' הוא משום דליכא הפירא ואעפ"כ אם הציל כפי חלקו ונאקא הציל לעצמו אבל בשאינן שותפי' איכא הפירא דכל אחד מפיר את שלו ולכך הציל לאמצע דהיינו כל אחד יטול את שלו ואם הציל את של אחרי' ולא הציל את שלו הפסיד שלו: וילמד סתום מן המפורש דגם בשאינן שותפים דליכא הפירא פגון בדבר שהם שוים בו חזק דינייהו כשות' וכל מה שהציל הציל לעצמו כל מה שמגיע לחלקו ונדעדיפא מינה הוא דאע"פ דבשנתפים בעי למימר לעצמי אני מציל בשאינן שות' לא בעי ואפי' לא אמר לעצמי זכה בכל מה שמגיע לחלקו דשאני שותפי' משום דמשועבדים זה לזה וסמכה דעתיה לומר דשות' מציל לאמצע עד שיאמר לעצמי דאז חלק מחבירו אבל בשאינן שות' אינן משוע' ז"לז וכל מה שטרח והציל הציל לעצמו כל מה שמגיע לחלקו ולא אמרינן באם יכולים להציל וקדם אחד והציל אף על פי שאמר לעצמי הציל לאמצע דדוק' בששהציל הכל או במקצת ואיכא הפיר' אבל היכא דליכא הפירא הציל לעצמו כל מה שהגיע לחלקו: ואל תשיבני דבר ולומ' דדברי מר"ן סותרים ז"לז דכאן פסק דאם אינן יכולים להציל מסתמא מתייאשי ואפי' הגייס עפ"ם ובסימן שס"ח פס' המציל מיד עפ"ם לסטים או מוכס עפ"ם חייב להחזיר שסתם דבר שלא נתיאשו הבעלים וכו' ע"ש ולא חלק בין אם יכולים להציל או לא דשאני הכא בגייס שהם בעלי זרוע ולא צייתי לדינא ואפילו לדינא דמלכותא ולכך פשאינן יכולים להציל מסתמא אמרי' דנתיאשו אבל המציל מיד לסטים גוים צייתי לדינא ומכ"ש לדינא דמלכותא ואינן גוזלין וחומסי' לב"א בדרךים כ"א בהחבא לא בגלוי פמו הגייס וכמו כן נתן מר"ן טעם לשבח ואמ' וסתם גוים לא נתיאשו מפני שהבעלי יודעים שעפ"ם (מחזירין מיד הגזלן אף על פי שאין שם עדים אלא בראיות רעועות ובאנא דדעת: כלל דמלתא דשמעון הנז' זכה במה שהציל עד כדי שמגיע לחלקו ואע"פ שיכולים להציל מאחר דליכא הפירא

וסחורתם שנה וכל מה שהציל אמרי דיליה הוא והוא מוחזק והמוציא מחבירו עליו הראיה: ונדעדיפא מינה יש לי לומר דאפי' הציל הכל זכה בו כנדו"ד דאמרינו ודאי נתיאשו הפעלים דהנתבעים רבים וזיל גבי הקא קא מדחי ליה וזיל הקא קא מדחי ליה ולמי יתבע פמו שפסק מר"ן בסימן רס"ב סעי' ד' וז"ל ראה אבידה שנפלה משנים או משלשה צריף להחזיר וכו' והינו טעמא בשלשה משום דחיישינו שמא שותפין פמו שפי' הסמ"ע שם בהדיא אבל היכא דידעו שותפין אינו מחזיר בשלשה דנדאי נתיאשו אמר למאן נקיטנא לכל חד דנקיטנא ליה אמר לאו אנא שקלתה עיין בש"ס בפרק אלו מציאות דף כ"ו ועיין בתשב"ץ ח"ב שאלה קל"ז: ואע"פ דסתם גינס הוא לסטים רבים ואמרי דאם יכולי להציל אמרי ודאי לא נתיאשו ואמאי לא אמרי דזיל הקא קא מדחי ואף על פי דיכולי להציל אמרי ודאי נתיאשו.

לזה יש לומר דבגינס שתלה הש"ס בהצלה היינו דעדיין נכסי השנייה לפנינו דליפא שום דחזיקה דעדיין לא זכו בנכסי ולא נעשית שום חלוקה ולכך הדבר תלוי בהצלה אבל בנדון דידן שפבר חלקו וזכו כל א' בחלקו אמרינו ודאי נתיאשו מטעם דזיל הקא קא מדחי וכו' וכן בלסטי עפ"ם דאמרינו לא נתיאשו הפעלים היינו בלסטי אחד אבל ברבים אמרינו ודאי נתיאשו הפעלים מטעם דכתיבנא: וכ"ש ששמעתי באמרם לי שהגיי' הנז' היא משפח' רעה בני איש בליעל רב חיל הנקראים האלנג"אד וכל ימיהם במרד ומעל עם המלך ובשרירות לבם ילכו והו"ל כמלכות אחרת וכשיוצאים ללסטס את הבריו' יוצאים בקרב ונחית וכידון וטורפים ע"י מלחמ' גדול' וטפי עדיף מן הגינס והו"ל כשפאי דכתב הרשב"א דלא בעי יאוש אחר שנטל במלחמה.

ועיין בתשב"ץ בשאלה הנזכרת: ועוד דהצלה הנזכר' היא הצלה שלא פדרף הטבע או בזרוע או ע"י הערפאות שלהם או בדינא דמלכותא אבל ההצלה הנזכר' שהציל על ידי פקחי הגוים ונחמיהם הו"ל בהצלה שע"י הגזרות והפלא שפסק ה"ה בפ' ו' מהלכות גזילה ואבידה דין א' וז"ל ומיהו עיקר דאין יכולי להציל אע"פ שלא נתיאשו הרי זו של מוציאן וכו' אבל כשאין יכולי להציל רק על צד הגזרות והפלא ודאי אפי' לא נתיאשו וכו' ע"ש: והואיל ואתא לידן נפרש מה חילוק יש בין ה"ה ובין כ"מ דלפנ' ריהטא נרא' דהו' דן דברי ה"ה ודברי הכ"מ דכולהו עולות בקנה אחד דה"ה פתב דעיקר הדין דאין יכולי להציל אע"פ שלא נתיאשו וכו' וכי בעינו נתיאשו דנוקא ביכולים להציל על ידי הדחק ואין צריף לומר ביכולים להציל בהדיא אבל בשאינם יכולי להציל רק על צד הגזרות והפלא אפי' לא נתיאשו.

ואיפשר שהרב סובר דבכל פי האי גוונא היינו נתיאשו וכן כתוב למטה פרק י"א דזוטו של ים שזה ודאי נתיאשו ע"כ: ורבינו בכ"מ פתב ומיהו עיקר הדין אע"פ שלא נתיאשו היכא דאין יכולי להציל וכו' נ"ל שגם רבינו יסבור פן ממ"ש בפ"א ע"כ ע"ש: ולעד"ן שרבינו תפס על ה"ה במה שפתב ומיהו עיקר הדין דאין יכולי אע"פ שלא נתיאשו וכו' ודלא כרבי שתלה ביאוש לכה אמר דגם רבי יסבור פן ממה שכתב בפ"א ר"ל דאע"פ שרבינו תלה הדבר ביאוש הרי בפרק י"א תלה הדבר בהצלה כמ"ש יצאה זו שאבונה ממנו ומפל אדם ודאי נתיאשו ומוכרח אתה לומר דהקא שתל' הדבר ביאוש היינו ביכולי להציל ואפי' ע"י הדחק ואינו כפי' ה"ה שפי' דרישא דקאמר רבינו אם נתיאשו

היינו אם אין יכולי להציל וסיפא שכתב ואם אינו יודע אם נתייאשו וכו' היינו ביכולים להציל אפילו ע"י הדחק וזה פשוט.

זהו מה שהורוני מן השמי' ועיני לשמיא נטלית שיאיר עינינו בתורתו ונדריכנו לעבודתו עבודת הקדש טהורה כ"ר: ואחר פותבי ראיתי למהר"ע בן נאים ז"ל שהרגיש בקושני' הנז' מה חילוק יש בדבר והניח הדב' בצ"ע ומה שנראה בעיני פתבתי: איברא שלקחה אנני שמין דבר מנהו שאומרים שבשעת ההצלה פירש שמעון הנז' דבריו ואמר לגדול שבהם נכרי א' שהוא העומד בפרץ בהצלה הנז' והוא אחד מבני השייקרא שהצרות הנז' יש לראובן הנז' חמשה צרות ובשביל כך האמינו ונתן לו כל מה שיעלה לו לפי החשבון ונמצא שבשעת ההצלה הציל לשמעון ולכאורה היה נראה לי דיש לראובן הנז' זכות אם פנים הדברים מידי דהנה למגביה מציאה לחבירו דזכ' חבירו כמ"ש מר"ן בסי' רס"ט סעיף א' ע"ש: אמנם אחר העיון נראה לע"ד דאין לראובן הנז' זכות אפי' אם יהיו הדברים אמתיים וכל מה שהציל שמעון הציל לעצמו וראובן הנז' השם ימלא חסרונו דאיתא במר"ן בסי' הנז' המגביה מציאה לחב' אע"פ שלא אמר לו כלום זכה בה וכתב הסמ"ע פ"י ראובן אמר בשע' למגביה המציאה הרני מגביה מציאה זו כדי לתפוח בה לשמעון קנאה וכו' ובסוף הסי' ס"ק ח' ט' ד"ה פיון וכו' ובמגביה מעצמו צריך וכו' דאז אינו יכול לחזור בו וסיים בסעי' ט' דבמגביהו מעצמו לצורך חבירו סתם אף אם אחר שהגביהו אמר שהגביה לצורך חבירו נאמן אס"פ לחזור ולומר משטה הייתי בה או שלא להשביע את עצמו אמרתי כן ע"כ.

הרי מפני דבריו הסמ"ע שאם הגביה סתם ולא אמר בשעת ההגבה' וכו' יכול לחזור בו ואפי' אמר בפ"י אחר ההגב' הגבהתי בשביל חבירי. ונ"ד גרוע מן הסתם שהנפיר הסמ"ע דהרי לא הנפיר לא בתחילה ולא בסוף אני מציל לחבירי ומה שאמר שמעון הנז' לנכרי הנז' יש לראובן הנז' חמשה צרות ויש לו חמשה צרות וכו' במונ הנז' יש לומר דכוננתו היא יש לראובן חמשה צרות ואני מציל לעצמי דהרי הוא זוכה מן ההפקר ומה שאמר לו כן כדי לאמת דבריו שאמר שיש לו חמשה עשר צרות אבל ההצלה הייתה לצרכו ואפילו לדעת הש"ך שאמר אינו צריך לומר בפ"י דבכוננה תליא מלתא יודה בנ"ד דהאמת עם שמעון דהקא ליכא שום כוננה כלל ומה שאמר בשעת ההצלה דיש לראובן הנז' חמשה צרות כדי לאמת דבריו וכוננתו לומר דהוא זוכה בהם ונדבר פשוט הוא: סוף דבר דשמעון זכה בכל מה שהציל ואפילו הציל הכל ואפי' עומד ראובן וצונח אמרי' דנתייאש ונהרי הוא כמו שצונח על ביתו שנפל וזכה שמעון הנז' וראובן הנז' השם ימלא חסרונו ושלום על ישראל כ"ר: ואחר פותבי ראיתי להרב מהר"ש צרור ז"ל שהרגי' בקושני' דלעיל מה חידוש רבי' בכ"מ על דברי ה"ה דלכאורה דברי שניהם עולים בקנה אחד ות"י הוא ז"ל דדעת ה"ה בעיקר הדין היכא דאינו יכול להציל אפי' עומד וצונח אינו חייב להחזיר דהוי כמו שצונח על ביתו שנפל ואמרי' ודאי נתייאש ומה שישב על רבינו וכתב ואיפשר שהרב סוב' דכל פהאי גוונא וכו' היינו מסתמא אמרינו נתייאשו אפי' אם אין יכולים להציל כלל אבל אם אמרו בפיר' ודאי לא נתייאשו אפילו אם אין יכולים וכו' נמצא דברי רבינו הפך עיקר הדין היכא דעומד וצונח ואפילו אם אינם יכולים להציל.

ולא תקן על רבינו כ"א בסתמא דס"ד מעיקרא בדברי רבינו דמסתמא אמרינן דלא נתייבאשו אע"פ שאינם יכולים לזה מר"ן בכ"מ ב'א וחידיש לן דגם רבי יספור בעיקר הדין שכתב ה"ה ממ"ש בפ"א שפסק רבינו המוצא אבידה בזוטו של ים וכו' יצתה זו שאבוד' ממנו ומכל אדם שזה נדאי נתייבאשו ממנו: ובהורמנותיה דמלכא קאמינא דאחר הקחי' מכ"תר דאיך יפרש בדברי ה"ה מ"דס"ל לרבי' דדוק' סתמא אמרי' נתייבאשו אבל אם אמרו נדאי לא נתייבאשו ודלא בעיקר הדין נהרי ה"ה הביא ראיה לדברי רבינו מפ"א גופיה שהביא מרן כ"מ ונתם קאמר רבינו דנדאי נתייבאשו ממנה ור"ל אפילו עומד וצונח אמרינן נדאי נתייבאשו וכמו שאמר יצאת זו שאבודה ממנו ומכל אדם וכמו שהכריח הרב ז"ל לדעת מר"ן בכ"מ: אלא נראה לע"ד דמסנוורתא פדכתיבנא דלדעת ה"ה מ"ס"ל דמה שכתב רבינו אם נתייבאשו הבעלים הרי אלו של מוציאן ר"ל אם אינם יכולים להציל כלל והיננו אם נתייבאשו ומה שכתב בסוף דבריו ואם אינו יודע וכו' ר"ל אם יכולים להציל ע"י הדחק והיננו ואם אינו יודע וכו' או לא.

וריש דברי רבי דהקא אם נתייבאשו הבעלים וכו' היא דפי"א דאינם יכולים להציל כלל ולזה כתב מר"ן דגם רבינו יספור פן ממה שכתב בפ"א. ר"ל דמה שפירש בדעת רבינו דאיכא דאינו יכול להציל אפילו עומד וצונח אינו מחזיר יספור פן מפ"א אבל הקא אינו מדבר כ"א ביכול להציל ולכל הנצרך לומר אם נתייבאשו או לא וכי תימא דגם בהקא הזכיר בלשונו הזהב המציל מזוטו וכו' כמו ה"ה ומנ"לן למימר דהקא ביכולי' להציל והתם בשאינם וכו' די"ל דהתם קאמ' מזוטו של ים ומשלוילית שאינו פוסק דמשמע שאינו יכול להציל והקא בפוסק קתני דיכול להציל: פ"ק י' ה"א עפ"י"ם בעל זרוע שאנס נכסי ישאל יברד לתוף שדהו מחמת שהיה לו חוב על בעל השדה וכו' ואחר שתקף לו את השדה מכהה לישאל אחר.

אין הבעלים יכולין להוציא מיד הלוקח ע"כ. שאלה בבעלים יורינו המורה לצדקה בראובן שיש לו חצר אחת בשותפות עם שמעון שמעיר אחרת והחצר הנז' חלוקה לשנים כל אחד מהם יודע חציו שבחצר הנז' והחצי הנז' של שמעון ממושפן ביז ראובן שנותפו שבחצר הנזכר בסוף מסוינים כמ"ש בשטר המשכונ'.

וראובן הנז' דר ומשתמ' בחצי החצר הממושפן ביזו כנז' ושמעון הנז' היה חייב לתוגר אחד מאילי הארץ סוף ידוע בשטר העשוי בעש"ג וכשעמד התוגר הנזכר לגבות את חובו משמעון הלנה הנז' לא מצא ממה לגבו' את חובו.

וכשתקף עליו התוגר ושטרו ביזו. אמר לו שמעון אם תרצה לגבות חובך הרי יש לי חצי חצר אחת בלונית בשותפות עם פלוני לה לשם ומכור הקרקע הנזכר' וגבה את חובך מדמי ממכרה.

ונתבצה ונתפייס התוגר והלה לו למתא הנזכרת וחקר ודרש על חצי החצר ולו מצא ותקף ומיד הלה לו אל השופט והוציא שטר חובו לפניו. ובדקו ומצאו חזק מצור וזכה בדינו למכור חצי החצר הנז' וכן עשה אחר שהכריז בשומה והכרזה על פי השופט והעמיסו על התוגר והוסיפו עליו בשומתה כפי נכלי דת"ן והחליטו המכר ביזו בערפאותיה' ולאחר שזכ' בה בשטר העשוי בעש"ג.

בא בחנוך יד אל ראובן ושכרה לו בסוף ידוע לשנה וכן היה מתנהג מספר שלש שנים.
אח"ך נדחק התורג' הנזכר והלך ומכרה לגוי אחר ימ"ש מתושבי הארץ.

וכשמוע ראובן במכירה זאת צעק בכרוכיא על המכר הנז' שיש בו נזק ודררא לו ולשכניו
שבמבוי עמו ונתרעם על שמעון בעל חצי החצר הנזכר לא דיו שהפסיד אותי בשכירות
שלש שנים אלא דאתפסיה לתוראי בידי דלא יכילנא למשתעי בהדיה בדינא ודיינא
במכר הנזכר ואף על פי כן ראה צרתו צרה ואין מציל משום דגברא אלמא הוא ועשה
לו עלילות ברשע עד שבע"כ קם ומכר כל נכסיו וכלי ביתו בזול דזול שנה עשר בתמש
משו' הרחקת הנזק.

וקנה מידו בע"כ קנין גמור בעש"ג. ולאחר שזכה ראובן בעש"ג ובשטר העשוי מידם
ובא מפת גוי.

קמו בני ראובן וחקקו חצי החצר הנז' ביניהם לשלשה חלקים וכל אחד זכה בחלקו והיה
דר ומשתמש בו שנות מספר הסמוך למעלה מארבעים שנה. ונפלה החצר הנזכר פולה
וחררה ונבנית בהכרח גדול וביד חזקה מהמלכות ובתוף הזמן הנז' נלב"ע שמעון הנזכר
והלוי"ש.

ונשאר שטר קנין חצי החצר הנז' בידי חותנו בעל בתו. וכשראה ושמע על החצר הנז'
שנבנית ונשתכללה קם על עומדו והוציא שטרו הנז' ורצה לטרו"ף טר"ף אד"ם חצי
החצר הנז' מיד יורשי ראובן הקונה מיד הגוי כנז'.

ונה זמן להם מספר הסמוך לחמשים שנה. אלו דברי הנשאלה: ועל זה נפשונו לשאו"ל
הגיעה ממעכ"ת הרמה והנשאלה יורינו מורינו משפט הדין ומעשהו ודמי המשפונה ומה
יעשה בהם.

ואל אמת ינחנו בדרך אמת יורים דגל התורה תורת אמת. ולאדון ולכל ביתו ארפא בתיין
גם עושר גם כבוד בא בארנקה.

ועוד לו המלוכה ותשובתו הרמת"ה מהרה תצמח. ושכמ"ה: תשובה בריש פל אתנון
ראיתי למר"ן ב"ח ח"מ בסי' רל"ו ס"ז ו"ל פותי בעל זרוע וכו' וירד לתוף השדה מחמת
שהיה לו חוב על בעל השדה וכו' ומכרה לישראל אחר אין הבועלים יכולים להוציאה
מיד הלוקח וכו' ע"ש הנה משגירת לשון מר"ן משמע דהוא עצמו עשה דין לעצמו וירד
לתוכה בלי דין ודיין ואפילו הכי אמרינו דזכה בה ואם מכרה לישראל אחר אין הבועלים
יכולים וכו' משום דירד לתוכה ומכרה לאחר כדן מחמת חובו שחייב לו והוא שעבודו
לאפוקי הך דרישא דסקריקון ונהיה דב"ח דירד לתוכה שלא כדן דאין לו מאומה בידו
לכה אמרינו דחוזרת לבעלים הא כדניגיה ונהא כדניגיה ועוד מדסתם ולא חילק אם מכרה
בשיוויגיה או לא משמע דאפ"י אם מכרה בפחו' משיוויגיה לא תחזור לבעלים ולא תקשה
לי מהא דכתב מור"ם שם בהגה ישראל שמשפן קרקע אצל פותי וכו' ואם מכרה בפחו'
משיוויגיה תחזור לבעלי דשאני התם דלא הוה חילט' בידי הפותי וזכה בה אלא עמד ומכרה
כדי לגבות חובו ונעשה שליח לבעל השדה למוכרה לו ונהיה ליה כדן שליח שטעה אכל
הכא כבר הוה חילטה הקרקע בידי הפותי וירד לתוכה ואחר מכן מכרה לישראל ושלו מכר
לו ואפ"י מכרה בפחו' משומתה ועיין סמ"ע ובב"י.

וא"כ בנדו"ד אתי במכ"ש מהך דכתב מר"ן דשם הכותי ירד בזרוע בלי שום דין ודין ואפ"ה אמרינו דאינה חוזרת לבעלים מכ"ש הכא דזכה בה ע"י דין בערפא' ואחר מכן מקרה לישראל דפשוט הוא דאינה חוזרת לבעלים: מיהו כ"ז אם בע"הח מודה בחוב הוא או באי"ך או אם יש עדי' מעידין על החוב הנז' פדמוכ' מלשון מר"ן דכתב בד"א פשהודו הבעלים או אם יש עדים וכו' דאל"ך פל איש ירד לישראל ויאמר חוב יש לי עליו ובטלת דין סקריקון כמ"ש ה"המ ע"ש וא"ם בנדו"ד דכבר מת בע"הח הנזכר ויורשיו אחריו פתשו ואמרו דלא היו דברים מעולם ואין להם ידיעה מזה חזר דינו כמ"ש שם מר"ן ס"ח פא הכותי בעקיפין ולא היה בינו להורגו וכו' ותחזור הקרקע לבעלים ושמן לו וכו' ע"ש ואע"פ שכתב מר"ן שם שאם היה שם מלה או שר שהיה יכול לכוף לכותי לדין ולא תבעוהו אפי' לא הודה הלנה וליפא עדים אינם יכולי' להוציא מיד הלוקח וכו'.

דשאני הכא בנדו"ד דלא נמצאו הבעלים שם ושעת חירום היתה והארץ סוגרת ומסוגרת אין יוצא ואין בא וגם שר העיר הן ולא נרפניא בידיה והו"ל כמאן דלית שר בעיר ובעי' הודאת בע"ד או עדים ברורים ע"הח ואם לאו יכולים הבעלים לסלק הלוקח כדפני' לעיל: ומיהו דעדין יש להסתפק בדבר דיכולני לומר דלא הנצרה מר"ן לומר דבעי הודאת בעל דין אלא בכגון שבא הכותי בזרוע וירד לשדה בלא שום ראיה אלא ע"פ דבורו אבל כגון הנד"ד דירד לשדה ע"פ הערפאות בשטר חתום בערפאות הוי פהודאת בע"ד וזכה הלוקח או נאמר שטר הערפאות חספא בעלמא הוא ובעי הודאת בע"ד או עדים פשרים לגבי לוקח ישראל לזכות במקחו.

ואפן ואראה למר"ן בסי' ס"ח ס"א שכתב ונ"ל כל שטרות שחותמיו פותים פסולים חוץ משטרי מקח וממכר ושטרי הלנאה וכו' וכן צריכים עדי ישראל שייעידו על עדי השטר ועל זה השופט שקיים עדותם שאינם יודעים בקבלת השוחד וכו' והמה דברי הרמב"ם בלי חסר ויתר ע"ש.

ומור"ם הבי' שם סבר' י"א והם הנשפ"א והרא"ש והר"מ והעיטו"ר והר"ן והנ"י כוליהו אית להו סתם ערפאות לא מקבל שוחדא ולא מרעי נפשיהו ולא בעי עדי ישראל ע"ז ולא בעי שיכתבו בשטר לפנינו מנה פ' וכו' ואע"פ דמקבלי שוחדא להטות הדין מ"מ לעדו' שגר לזיניף לא מרעי נפשיהו ע"ש: נמצא דשטר הערפאות הוא פלוגתא בין הפוסקי' דלסברת הרמב"ם והיא סברת מר"ן אית להו אפי' שטרי מ"ומ ושטרי חוב פסולים ולא מכשרינן להו עד דינדע בהו דלא מקבלי שוחדא ולא מרעי נפשיהו ולדעת הרא"ש וסיעתיה אית להו דשטרי הערפאות פשרים מדינא משום דמסתמא אמרינו לא מקבלי שוחדא ולא מרעי נפשיהו ושאר שטרות פשרים מדי"דמ כמ"ש שם מור"ם ואע"פ די'ש לחלק ולהשוות דעת הרמב"ם לדעת הרא"ש כמ"ש לקצת רבנוטא וכן פולי עלמא מזרח ומערב נהגו כס' הרא"ש וסיעתיה דשטרי ערפאות פשרים דאמרינו מסתמא לא מרעי נפשיהו ודלא פהרמב"ם.

מ"מ מאחר דמר"ן אזיל בשיטתיה וקי"ל פנותיה צריכי אנו להביא ראיות ולזכות ישראל הלוקח הנז' אפי' לפי סברתם דאית להו ש"ע אינם פשרים עד שייעידו ע"י עליהם ונהרי בנד"ד יודו דהשטר הנזכר של הערפאות פשר וזכה הלוקח משום דהרמב"ם ומר"ן לא איירי אלא בישראל עם ישראל שבאו לפנינו לדין וכפר הלנה ואמר שהשטר מזוניף בזה

קאָמרי דפּסולים עד שיעידו עליה' ע"י אַבְל היכא דאיכא יד העפּו"ם באַמְצַע כנדו"ד פּשׁיטא דכּשׁר אַפּילו בדיננו דהגע עצמה אם בא העפּו"ם ותבע ישראל הלנה הנז' לפני הערפּאו' פּנהוג מחוק המדינה ונימוסי המלכות דישׁראל עם העפּו"ם ילכו לדין לפני הערפּאות ותבעו בשׁטר הערפּאו' היכול יוכל לומר מאומה דשׁטר מזניף הוא לא מלבד דהבּל יפצה פיו ושלם ושלם החוב אלא עוד מחייב ראשו למלך שמוציא לעז על הערפּאות והשׁטר חזק וקני' וממילא גם ישׁראל הבּא מכוחו הרי הוא פּמוהו נאפּי' בדיננו יגבה בשׁטר זה דכדיניהם דיינינו ליה דמצי אמר ליה קאטינא מפח גבּרא דלא מציתי לאשתעווי דינא בהדיה מדינא כמ"ש הרב בפ"א מהל' תרומות הלוקח טבלין ממנר' מן הגוי מעשׁרן והם שלו דא"ל אטינא מפח גבּרא וכו' עיין מהרימ"ט שאלה ל"ח ואע"ג דלא קאי ישׁראל במקו' עפּו"ם אלא לגריעותא אלא דוקא שם בחלון שהיא מןחזק בו פּייל דבכל מקום אמרינו הבּא מפח גוי לגריעותא אלא דוקא שם בחלון שהיא מןחזק בו ובא להזיק בדינים בזה אמרינו אינו אלא לגריעותא וכגון ישׁראל הקונה שדה מהפּוּתי וכו' עיין הסמ"ע שם אבּל היכא דהישׁראל בא להזיק להלוקח בדינים להפקיע ממונו יש לו דין פּוּתי עיין שם ס"ק מ"ה בסמ"ע וכן מוכח מדברי מר"ן בס"י סעיף כ"ה ונ"ל פּוּתי שפּכּר שטר חוב לישראל וכו' שפּינן שפּדיניהם פּל זכותו מכר לו פּדיניהם דיינינו ליה ואם חזר ומחלו אינו מחול ע"ש הרי מוכח מדברי מר"ן דאמרינו ישׁראל הבּא מפח עפּו"ם הרי הוא פּמוהו למעליותא וכדיניהם דיינינו להו וכן פסק מר"ן בסימן מ"ה ס"יז ונ"ל הבּא מפח פּוּתי הרי הוא פּמוהו לגבּות בשׁטר שעידיו מרוחקין שני שטין אם נהגו הפּוּתי לגבּות בו וכו' הרי מוכח מדברי מר"ן דאמרינו ישׁראל הבּא וכו' הרי הוא פּגוי למעליותא וכדיניהם דיינינו להו אלא דראיתי להסמ"ע דכת' דהרשב"א מייירי בכּוּתי לנה שמכ' שדהו וכו' והוי לגריעותא הלוקח פּוּתי וכו' ע"ש וכ"כ מור"ם ס"י ס"ז סי"ו הבּא מפח פּוּתי וכו' ולכן מי שקנה שטר מן הפּוּתי וכו' אין השביעית משמטתו וכו' וכתב הסמ"ע שם ס"ק ל"ג ונ"ל דאפילו המחבר וכו' פינן דבשטרותיהן גובין בהן מדי"דמ ע"ש וכמ"ש בס"י מ"ה דשם ג"כ פסק המחבר גופיה דאם פּן אפּי' למעליותא ע"כ ע"ש.

ותמיה לי ע"ד דהא הוא גופיה פּתב שם דמייירי הרשב"א בכּוּתי לנה שפּכּר שדהו לשמעון וכו' והוי לגריעות' דלוקח והרי הוא פּוּתי ע"ש. ואפּש' לומר מאחר דהמחבר לא הזכיר בלשוננו שם לוקח והפּוּתי הוא הלנה משמע ליה דאפּי' הפּוּתי מלנה מכרו לישראל גובה בו והוי למעליותא וכ"כ מור"ם בס"ס שס"ט ונ"ל ישׁראל שהיה חייב להפּוּתי והפּוּתי מכר השׁטר לישראל אחר אף על פי שאסור לדון עמו בדיניהם וכו' מ"מ דייני ישראל יפסקו לישראל זה מה שהיה הפּוּתי מרויח לפני דייני פּוּתי האיל וישׁראל בא מכוחו ע"ש: נמצא דאפּי' לדעת מר"ן דס"ל פּהרמב"ם דשׁטרי עפּו"ם לא מתכשׁרי אלא עד שיעידו עליהם ע"י אבּל מסתמא אמרינו דמקבלי שונדא ופּסילנו להו ולא אמרינו בהו דינא דמלכותא דינא.

מודים היכא דיד העפּו"ם באַמְצַע דכשׁרים משום דמנהג ותקון המדינה דישׁראל דאית ליה דינא בהדי עפּו"ם ידונו לפני הערפּאות ובנה אפּי' הרמב"ם מודה דכּף הוא תקון המדינה ונמוסי המלכות (דאל"ד תקשה דברי מר"ן אהדרי דלעיל בס"י ס"ח פסק דשׁטרי הער' פּסולים היכא דליכא עד"י ולא אמרינו בהו דידמ"ד וכשׁיד העפּו"ם באַמְצַע פסק דכשׁרים וישׁראל הבּא מפּחו הרי הוא פּמוהו אלא ודאי דאית להו דבדבר פּנה ישׁראל

עם העכו"ם מנהג ותקון המדינה ונמוסי המלכות שיזונו לפני הערפאות ואצלם שטר הערפאות חזק וקנים וממילא אפי' יעמדו לדין לפנינו פדיניהם דינינו להו וישראל הפא מפחו הרי הוא פמוהו והשתא דברי מור"ם דלעיל דסי' שס"ט דגם המכבר יודה לדבריו ואמרינו בהו דמ"ד כמ"ש הסמ"ע לעיל ע"ד מור"ם דבסי' ס"ז יע"ש: אחר פותבי הקרה ה' לפני תשובה להריטב"א וראיתי פדברי ממש ושמתתי בשמחה בקציר שנתפוננתי לדעת קדוש ונ"ל ראובן שהיה חייב לעפוי"ם והגבו לגוי בחובו בית אחד של ראובן ומכרו הגוי לשמעון ומת ראובן ובנו תובע הבית אם נתברר לב"ד שההגבהה היא נעשית פראוי וכו' או ע"פ הערפאות במקום שדין המלכו' לדון עם ישראל בדיניה' הא קי"ל דידמ"ד והו"ל פאילו לקחה מראובן וחזר ומכר' לשמעון וכו' ואם שמעון טוען בב"ד פריא לי שהיה לגוי הנה שטר גנבניא מספיק מהבי' הנה ויש לו עדי חזקה פראוי נאמן וכו' ע"ש בב"י בסי' קמ"ט הרי מפנרש בדבריו שאם הגנבני' ע"י הערפאות מהני וזכה הלוקח ומסתמא דהגבו לו ע"י שטרותיו דשטרי דינן פסולים גביהו ואם באמת ע"י הודאתו למה בנו יערער אלא נדאי שהם הגבו לו ע"פ ש"הער בדיניהם ואחר שקנאה ישראל פא לערער בדינו וזכה לו בשביל תקון מדינה ונמוסי המלך דישראל עם הגוי יזונו לפני הערפאות ובשביל זה חשבנו הלוקח הנז' שהוא במקום העכו"ם וכאילו עומד עם העכו"ם בדין ואפי' בדינו זכה הלוקח ע"י שטרי הערפאות מאחר דמנהגי המדינ' דישראל עם הגוי יזונו לפני הערפאות והרי הוא פגוי: עוד יש להביא ראיה מדברי מר"ן הקא מיניה וביה והוא ממ"ש ואם יש מלך או שר שיכוף הפותי לדין וכו' למה לא תבעתם אותו בדיניהם ע"כ ופירש שיכוף הפותי לדין היינו בדיניהם דכף היא המדה דישראל נכותי יזונו לפני הערפאו' וע"פ שטריהם וכן הוא מפנר' בדברי מר"ן שכתב תבעתי אותו בדיניה'.

וממנה מוכח דישראל הלוקח הרי פכותי דאל"ך יאמר לו בדיניהם אין אני יכול לדון עמו משום דהם דנין ע"פ שטרותיו ושמא זייפו' ולכף אני ממתין עד שתצא מרשותו ותפנס לרשות ישראל ואטול מן הדין בדינא מידו ולכף לא תבעתי ולדין ולעולם היא גזולה ביזו'.

אלא נדאי דטענ' זו אינה טענה ואם זכה הפותי בקרקע הנז' ע"פ הערפאות גם ישראל הפא מפחו פמוהו ולכף הלוקח אומר לפעלי' וכו' למהלא תבעתם אותו בדיניהם דלית להו שום טיבותא אפילו תצא מרשות העכו"ם ותפנס לרשות ישראל וכן מוכח מה"ה שם ולא המתין שיודה לו ולא בע"שג וכו' שיש עדים לגוי בנדאי וקם עליו ומכרה לישראל אין הבעלים מוציאין אותה מיד הלוקח ישראל: גם יש לי לזכות ישראל הלוקח הנז' מצד אחר והוא על פי מה שהובא בשאלה דכן היה לאחר שזכה העכו"ם בע"ח הנז' בקרקע הנז' ע"פ הערפאות ואכלה פמו ג"ש אח"ך נדחק ומכרה לגוי אחר מתושבי הארץ והיה בשמעו הלוקח הנז' שהארי' רבוץ עליו ולהיו' שותף עמו עמד בפנרץ ופיסו עד בוש והלך והתרפס לפני גדולי העיר ופיסם פמה פניסות וצרתו צרה וכמה הרפתקי עדו עליה עד שבטיטל המכירה הנז' ועל ידי זה לקחה לעצמו הא לא הכי היתה מתקיימת ביז העכו"ם הלוקח הנז' דאדעתא דקרקע נחית דבשלמא אם נשארה ביז פותי בע"ח יש לומר דאית ליה תרופה ויכול לפייסו דהוא עצמו לא נחית לה אלא אדעת אדדמי משום חובו ולא אדעתא דקרקע אבל הפותי הלוקח הנז' אדעתא דקרקע נחית כדקי"ל בשומא

הַדָּרָא אִם וּבְנֵה לָא הַדָּרָה דְאִדְעָתָא דְקַרְקַע גְּחִית וְהָיָה הַפּוֹתִי הַנּוֹ' זוֹכָה בָּהּ וְהוּא עֲמֵד וְהִצִּילָהּ וְהַבְעֵלִים אֵינָם יְכוּלִים לְהִצִּיל שְׁהִיּוּ בְּאַרְצָא מְרַחֲקִים וְא"כ יְכוּל הַלּוֹקֵחַ הַנּוֹ' לְטַעוֹן מָה הַפְּסֻדְתִּיךָ דָּאִם לָא לְקַחְתִּיךָ אֲנִי הָיָה הָעֲפוֹ"ם הַנּוֹ' זוֹכָה בָּהּ וּמ"ל הֵכָא מָה לִּי הָתָם דְדָבָר יָדוּעַ הוּא דְכָל טַעַם דִּין הַטְּרָפָא הוּא מְשוּם דְאֹמַר לוֹ לְמָה קִנִּיתְךָ דְבָר הַמְּשׁוֹנְעָבָד לִי לְהַפְּסִידֵנִי אֲבָל הֵכָא דְלָא עֲבִיד לִי פְּסִיד' לִיכָא דִּין טְרַפ' א"כ בְּנִדוּ"ד דְלָא הַפְּסִיד לוֹ וְלָא הִזִּיקוּ דְבָלְאוּ הֵכִי הָיָה הַפּוֹתִי זוֹכָה בּוֹ.

וַיִּשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ וְלָא תְהִיָּה פְּהֵגָתָא פְּפוֹנְדְקִית וְזָכָה הַלּוֹקֵחַ: וַיֵּשׁ לִי לְהִבְיָא רְאֵיָה ע"ז בְּמָה שְׂרָאִיתִי לְהֵרֵב פְּנֵי מֹשֶׁה ח"ב ס' ל"ב בְּרָאוּבֵן שְׁמִשְׁכֵּן בֵּית א' לְלוֹי בְּנִכְיִיתָא לְזִמְן כ"ו וְשַׁעֲבָד לוֹ בֵּית אַחַר שְׂאֵם תְּפוּל אוֹ תְּשַׁרְף זֹאת הַבַּיִת שְׁמִשְׁכֵּן לוֹ תַחְזוֹר הַבַּיִת הַזֹּאת בְּמִקּוּמָה וְאַח"כ הִלֵּךְ וּמְכַר הַבַּיִת הַנּוֹ' לְאִשָּׁה א' וּכְתַבְתָּהּ בְּפִנְקֵס הַמִּיטְוִילִי ע"ש וְנִפְטָר רָאוּבֵן וּבָא הַמִּיטְוִילִי וְלִקַּח הַבַּיִת מִיַּד לוֹי לְסִיבָה שְׂלֵא הֵיִתָּה כְּתוּבָה עַל שְׁם לוֹי בְּנִמּוּס.

שְׂלָהֶם וְרָצָה לוֹי לְחַזְרוֹר עַל הָאִשָּׁה הַנּוֹ' לְטְרוּף הַבַּיִת הַנּוֹ' מִיָּדָה מִפְּחַ שְׁעֵבּוּדוֹ הַקָּדוּם וְהִיא טַעֲנָה מָה הַפְּסֻדְתִּיךָ שְׂאֵם לָא לְקַחְתָּהּ וּכְתַבְתָּהּ בְּפִנְקֵס הַמִּיטְוִילִי הָיָה לּוֹקַחְתָּהּ גַּם לְזֹאת. וְהִסְפִּים הֵרֵב פ"מ שְׁהִדִּין דִּין אֲמַת עִם הָאִשָּׁה מְטַעַם זֶה דְמָה הַפְּסֻדְתִּיךָ ע"ש הָרִי לְפָנֵינוּ דְטַעֲנַת מ"ה פֶּסֶס מְהַנְיָא לְהַעֲמִיד הַקַּרְקַע בְּיַד הַלּוֹקֵחַ אִפִּי הוּא שְׁעֵבּוּדוֹ וּכ"ש בְּנִדוּ"ד דְזָכָה בָּהּ מִדִּינָא בְּעַרְפָּאוֹ וּמְכָרָהּ לְאַחַר וּכו': וְרָאִיתִי לְהֵרֵב בֵּית אַבְרָהָם יִשְׂרָאֵל בְּסִי' י"ד בְּס"ו ס"א וְשִׁבְיָא דְבָרֵי הֵרֵב פ"מ וְעָשָׂה לְדְבָרֵי פֶּסָא וְסְמוּכוֹת מְדָבְרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל דְכַתְּבֵי אַע"פ דְאִית לֹן דְאִין הַנְּתַבֵּעַ פּוֹפָה לְתוּבֵעַ לִילֵךְ לְב"ד הִיָּפָה מ"מ אִם גְּנֻדְמָנ' לוֹ דְרָף לְמַלְנָה לִילֵךְ שְׁם כּוֹפְהוֹ לְמַלְנָה מְשוּם דָּאִמ' לִיָּה מָה הַפְּסֻד' בֵּינּוּ דְבָלְאוּ הֵכִי אַתָּה הֵיִיתָ הוֹלֵךְ וְאַע"ג דְמָצִי אֲמַר הַמַּלְנָה אֶלְמָלָא אַתָּה לָא הֵיִיתִי הוֹלֵךְ לְשֵׁם ר"ל אֵינּוּ בְּהַכְרַח שְׂאֵלְךָ אֲנִי וּמְלֹאכְתִּי נַעֲשִׂית עַל יְדֵי אַחֲרִים כַּמ"ש מֵהַר"י קו ע"ש: וּבְסִי' ס"ו ס"ס ל"ג הִבְיָא הָעֲנִיָּין זֶה בְּמִי שְׁמִכְר ש"ח דְקִי"ל דְשַׁעֲבָד נְשָׂאָר בְּיַד הַמּוֹכֵר וְיְכוּל לְמַחְוֹל דְשַׁעֲבָדָא דְאוּרְיִיתָא וּמְכִירַת שְׁטְרֵי דְרַבְּנָן אִם בָּא בַע"ח וְטְרַף הַשְּׁטֵר מִיַּד הַלּוֹקֵחַ מִי אֲמָרִינּוּ דְאֵינּוּ טוֹרֵף כ"א בְּשַׁקְדָּם הַחֹב לְמְכִירַת הַשְּׁטֵר אוֹ אֲפִילוּ אִם קָדְמָה מְכִירַת הַשְּׁטֵר לְהַחֹב מְשוּם דְהַשַּׁעֲבָד נְשָׂאָר בְּיַד הַמּוֹכֵר שְׂהוּא הַמַּלְנָה וְנִסְתַּפֵּק הַדְּבָר לְהֵרֵב רֹאשׁ יוֹסֵף עֵינּוּן שְׁם: וְהוּא הַשִּׁיב דְדוֹקָא אִם קָדָם הַחֹב לְמְכִירַת הַשְּׁטֵר וְנ"ל דְכִינּוּן דְכָל טַעֲנָתוֹ שְׁטוּרָף מְלִקּוּחוֹת הוּא מְשוּם דְאֲמַר לְהוֹ לְמָה קִנִּיתָם דְבָר שְׂהוּא מְשׁוֹנְעָבָד לִי לְהַפְּסִידֵנִי א"כ הֵכָא לִיכָא וְלָא שְׁיָיָךְ הָאִי טַעֲמָא דְהָרִי כְּשִׁקְנָה הַלּוֹקֵחַ הִזָּה הַשְּׁטֵר חוֹב עֲדִינּוּ לָא לָנָה הַמּוֹכֵר מְזָה הַבַּע"ח וּמְאִי אִיכְפַת לֹן אִם נְשָׂאָר שְׁעֵבּוּד הַגּוּף אֲצֵל הַמַּלְנָה הָרִי הַלּוֹקֵחַ הִזָּה לָא גֵרַם לוֹ שׁוּם הַפְּסֻד וּכו' וְתוֹ דְמָצִי הַלּוֹקֵחַ לְמִימַר לְבַע"ח מְאֹחֲרָא מְאִי הַפְּסֻדְתִּיךָ הָרִי אִם אֲנִי הֵיִיתִי מְקַשְׁקֵשׁ לְלֹנָה בְּזוּזִי וְהָיָה כּוֹתֵב שְׁטֵר עַל שְׁמִי לָא הָיָה לָךְ שׁוּם טַעֲנָה וְתַבִּיעָה שְׁהָרִי ע"י כְּתִיב' הַשְּׁטֵר ע"ש לָא הָיָה הַמּוֹכֵר יְכוּל לְמַחְוֹל וְאוֹתוֹ שְׁעֵבּוּד הַגּוּף שְׁהָיָה לְמַלְנָה מִן הַלְנָה הָיָה מְתַבְטֵל וְא"כ מְאִי הַפְּסֻדְתִּיךָ וְה"ז דּוּמָה לְמ"ש הַרְשָׁב"א דָּאִם גְּנֻדְמָן דְרָף לְמַלְנָה וּכו' דְלַעֲלִיל: הָרִי דְבָרֵי הֵרֵב ב"א מְפֻרְשִׁים דְאֲפִילוּ לָא כַת' הַלְנָה שְׁטֵר עַל שְׁם הַלּוֹקֵחַ אִפִּי הֵכִי חֲשִׁיב לִיָּה כְּאִילוּ כְּתָבוּ מְאַחַר שְׁהָיָה יְכוּל לְקַשְׁקֵשׁ זוּזִי לְלֹנָה לְכַתּוּב לוֹ שְׁטֵר עַל שְׁמוֹ וְשַׁעֲבָד הַגּוּף הָיָה מְתַבְטֵל וְע"י זֶה אוֹמ"ל מָה הַפְּסֻדְתִּיךָ וּמכ"ש בְּנִדוּ"ד דְמְכָרָהּ מְמָשׁ וְלָא נְשָׂאָר כ"א כְּתִיבַת הַשְּׁטֵר וְעֲמֵד וְהִצִּיל לְעֲצָמוֹ בְּמִקּוּ' שְׂאִין הַבְּעֵלִים יְכוּלִים לְהִצִּיל דְבּוּא יְבוּא בְּטַעֲנָה לּוֹמַר מָה הַפְּסֻדְתִּיךָ וְהִדִּין עֲמוֹ וְזָכָה הַלּוֹקֵחַ הַנּוֹ' בְּקַרְקַע הַנּוֹ': וְאַע"פ

דקי"ל דקרקע אינה נגזלת ובחזקת בעליה עומדת ואפילו נמכרה לאלף זה אחר זה ונתניאשו הבעלים ה"ז חוזרת לנגזל בלא דמים כמ"ש מרן בסי' שע"א ע"ש דמשמע דהבעלים מוציאים מיד הלוקח חנם בלא דמים דשאני התם דירד לתוכה בתורת גזילה ולקחיה מידו ונעתידים בעלי זרוע לירד אבל הכא בגדון דינו ירד לתוכה בדין מחמת חובו ואפילו ירד לתוכה מעצמו בזרוע לא מקרי קרקע גזולה ומכל שפן אם ירד בתוכה העפוי"ם ע"י הערפאות מחמת חובו דנדאי שלו היא ושלו מכר לישראל וזכה הלוקח הבא מפחו כמו שהוכחתי לעיל.

וכן מוכח מדברי הר"ה שכתבתי לעיל בקיצור. ועכשיו אני מעתיקה באריכות ונ"ל שם סימן דל"ו גוי שיירד מחמת חוב שהיה חייב לו הישראל ולא המתין שיזונו לו בב"ד של ישראל ולא בעש"ג וכן מחמת אנפרו"פי שיירד וכו' משום טענתו שיש לו נזק שישראל זה הזיקו או הפסידו וזהו מלת אנפרות נזק והפסד אין בו משום סקריקונו וכו' אלא מקחו קיים וכו' ומפני שדין האנפרות הוא שיש עדים לגוי בנדאי וכדקאמרן וכו' ע"ש הלא עיניך תחזינה בדברי הר"ה שכתב ולא המתין שיזונו לו בב"ד של ישראל ולא בערפאות וכתב עוד שדין האנפרות הוא שיש עדים לגוי נדאי וכו' ר"ל שדין הערפאות בב"ד של ישראל וכן בעדים ולא השמיענו זה אלא בשביל ישראל שלקח מעפוי"ם שזכה במקחו ולא יחזיר לבעלים פשוטה ע"י הערפאות ובשטרי הערפאות דעפוי"ם דנים על פי שטרי ואשמועינו זכה ישראל הלוקח דזה הוא העיקר דבא לאשמועינו להבא דגוי שיירד לשדה ישראל מחמת חוב זכה דמה איכפת לן ביתדהעפוי"ם דן לפני הערפאות ולא לפני דיני ישראל אלא התכלית הוא לאשמועינו דאם ישראל לקח הקרקע הנז' מעכו' דהישראל עם ישראל מוכרחי שיעמדו לפנינו לדין מה דינו וקאמר דאפילו זכה העפוי"ם הנז' בקרקע הנז' ע"י הערפאות ומסתמא דנין עפ"ש זכה הלוקח ואע"פ דכתב הוא עצמו בס' לומר דרבינו לית ליה דדמ"ד אלא במסים ובחוקי המלכות ולא בדין שיש בין אדם לחבירו מוכר' שצריך לחלק פדכתיבנ' לעיל דשאני הכא דיד הגוי באמצע ומנהג נמוס המדינה דהישראל ועפוי"ם יזונו לפני הערפאו' ודנים ע"פ שטרו' וישראל הבא מפחו הרי הוא פמוהו ואפ' בדינו כמ"ש הריטב"א והבאתי דבריו לעיל וכן הוכחתי לעיל מדברי הרמב"ם גופיה שכתב וכן אם היה שם או מלך שיכוף הפותי לדין והיזונו בדיניהם ומסת' דנין ע"פ שטרו' וכו' מפאן הוכחא דאע"פ דאית ליה דליכא דימ"ד בשטרו' יודה בכאן אם יד הפותי באמצע וכו' פדכתי' וכן הוא דעת מר"ן דפס' פנותיה וכמו שהוכחנו מדבריו בסי' ס"ו ובסימן מ"ה ומדב' מור"ם בסי' ס"ז ומדברי הסמ"ע שם ובסי' קנ"ד: וכן לא תקשה אהדדי דברי מר"ן דבסי' שע"א פתב וחוזרת לבעלים בלא דמים והכא בס"ח בא העפוי"ם בעקיפין על ישראל וכו' ולא היה מסור בידו להורגו וכו' וא"צ להחזירו בחנם אלא שמין פמה וכו' ואמאי שמין לו והא ירד לתוכה בתורת גזילה ולא מחמת חוב דשאני הכא בגוי אנס דאפילו הבעלים אינם יכולים להוציאה מידו בחנם.

אלא דצריך ליתן לו סף מה כדי להוציאה מידו וכך שמין לו ללוקח וכמ"ש הסמ"ע בדברי מר"ן ס"ק י"ט ונ"ל דאין להחזיר ללוקח כל הדמים שנתן להפותי עבורו אלא מה שהבעלים צריכים ליתן לכותי יע"ש.

מוכח מדבריו דאין ללוקח זכיה בקרק' אלא הו"ל פמציל ממון חברו ואין אדם חייב להציל ממון חברו בממונו משום דכל אחד ואחד לא יציל משום פסידא ולכך צריה ליתן לו דמי ההצלה כמו שהיו הבעלים נותני' מיהו עדיין ק"ל הא דקאמר בס"ט בד"א פשאין שופטים בארץ וכו' אבל אם יש שופטים וכו' ולא עשה אז ודאי נתיאש וישאר ביד הלוקח וכו' פנונתו לומר דקנאה ביאוש ושנוי רשות ובסימן שע"א כתב ואפילו נתיאשו הבעלים ומכרה לאלה זא"ז חוזרת לבעלים וכו' משמע דלא מהני יאוש ולא קנה.

וראיתי להש"ך ז"ל שם שכת' וז"ל וע"ל סי' שע"א נראה דהא קשיתיה: ואפשר דיש לחלק בין גוי אגס לשאר גזילה וכן: נראה מדברי מור"ם דאחר דכתב מר"ן קרקע אינה נגזלת וחוזרת לבעלים כתב ע"ד עיין סימן רל"ו אם לקחה מגוי אגס יע"ש וכ"כ מר"ן בסימן שע"ד אחר שכתב דין שדה הנגזלת כתב גוי שאגס שדה מישראל וכו' עיין בסי' רל"ו ע"כ יע"ש נראה דכוננתם לומר דגוי.

אגס שאני: פלל העולה מכל מאי דכתבנא דזכה ישראל הלוקח הנז' בקרקע הנז' שקנה מהגוי הנז' מפת הראיות דכתי'. ועוד לקרא דכף הסברא והאמת הוא דהחוב אמת שהגוי נושה בישראל הנז' ושטר הערפאות חזק וקיים ולא חיישי' לזיוף באשר שנה הקניין של הקרקע הנז' הנה כמו שבע עשרה שנה עד היום שעמדו לדין והנה הלנה הנז' חי ע"פ האדמה וגם היורשי' היו גדולי' ויודעים בנכסי מורישים ולא תבעו ללוקח הנז' מדוע פכה עשית והשטר של הערפאות מזוניף והקרקע בחזק' בעליה עד עכשיו שראו הקרק' נבנה ונשתכלל ונתייפה ביתר שאת באו לשוף עצמם מן העקב לומר דעדיין הקרקע בחזקתם והשטר מזוניף ואלקאצ"י זניף והוא עצמו עד בדבר שלפניו נעשית ההלואה ולא לפני עדי גוים וקיים חת"י אלא הוא עצמו עד בדבר ואפשר בכה"ג יודו הרמב"ם ומר"ן דלא מרעי נפשיהו ולא בעי' עדי ישראל שיעידו עליו דלא מקבלי שוחד: ואחרי סמוך הזמן הלוקח הנז' לפני שני עדים פשרים אחד העיד ואמר שהוא נזדמן שם בפעם שבא הגוי הבע"ח הנז' לנגוש להלנה הנז' לפרוע לו החוב והשיבו הישראל הלנה הנז' וא"ל לו יש לי מאומה עכשיו במה לפרוע לה ואמה הולך לעיר תלמסאן ואני יש לי קרקע שם תלה ותגבה חובה מהקרקע הנז'.

והב' העיד דהוא יודע ידיעה ברורה שהגוי הנז' הוא נושה בהלנה הנז' ודבר ידוע הוא לכל בני המדינה ואם תבקש תמצא ע"ב ובעדות זה נסתלקה טענת שטר מזוניף ולהד"מ ובה דברינו חיים וקיימים ונזקקים כראי מוצק.

ויש מי שהורה וזכה ללוקח הנז' משום דשטרי הערפאו' אית בהו משום דמ"ד לכ"ע גם להרמב"ם ומר"ן והביא ראיה מדברי מר"ן סי' ק"ד סעי' ב' וז"ל בע"ח וכו' אם נהגו פן דידמ"ד יע"ש ואין משם ראיה דשאני התם טעמו משום תיקון מדינה כמ"ש ואם נהגו פן וכו' דימ"ד גם הראיה שהביא מדברי מר"ן בסי' קצ"ד סעי' ב' וז"ל בד"א במקום שאין משפט המלה וכו' אינה ראיה דשאני התם דבדינינו ג"כ קרקע נקנה בכסף אלא משום דלא סמכא דעתיה עד שיכתוב שטר בזה קאמר אם משפט ידוע למלה וכו' יע"ש בא"ה סק"ח שהביא דברי הש"ך ועוד דדבר פשוט הוא להרמב"ם ומר"ן דבשטר' לית בהו דיד"מ כמ"ש הרמב"ם בפכ"ז מה' מלנה וכ"כ מר"ן בב"י דלא אמרו דיד"ד בדין שבין אדם לחברו אלא בדבר שיש בו הנאה למלה ופסקה בקצור בסי' ס"ח יע"ש ועוד

אני אומר דאפילו לפי דעתו דאמרי' דיד"מ בשטר היינו בכגון מלכות הפראנציז ששכשונו אנחנו תחת משלתם דתיקון המלך הוא שכל השטר' פסולי' דדוק' שטר סופרי המלך דכשרים דהיינו שטר של הנו"טר משום הנאת המלכות אבל מלכות תוגרמא דלשעבר היינו תחת משלתם לא איכפת להו בזה ואדרבא היו פופין לישראל עם חברו לעשות דין לפני דייני ישראל ובשטר ישראל ולא חיישי אם ישראל יפסלו שטרותיהם ולא מקפידים אלא אם יהיה דין ישראל עם הגוי שלא ידונו אלא לפני העש"ג ובשטרותיהם ולא ישראל עם ישראל.

עוד חלק בדברי ה"ה שכתב ולא בעש"ג כפ"ד הרמב"ם ותנאו שכתב ולדעתי לא דיבר נכונה שהרי הוא אומר ולא המתין וכו' ולא בעש"ג וכו' הוא מדבר על הגוי שלא המתין עד שיגבו לו הערפאות ולגבי הגוי איך שינה לומר בערפאו' כפ"ד הרמב"ם ותנאו ודאי פשוט הוא בערפאות כפי דעתם פמות שהם הערפאות היו דעים להם פנ"ל: ומה ששאלתם ממני להגיד לכם מהו הדין בדמי המשכונא אם חייב המשכונן לפרוע לבע"הח דמי המשכונא מאחר שנטרפה בחובו לכאורה נ"ל דפטו' המשכונן כפי מה שפסק הרמב"ם בפ"ט מה' מכירה וכפ"ד רבינו הטור ומר"ן סי' רכ"ה ס"א ונ"ל אבל אם הגוי הוציא מיד הלוקח בין בדיד"מ בין בדיני הערפאות אין המוכר חייב באחריות וכו' שזה אונס וכו' בד"א וכו' אבל אם וכו' שכל אונס וכו' חייב לשלם.

מוכח מדבריו דבנ"ד שהוציא הגוי הקרקע בע"המ בערפאו' ובדיני גוים ולא התנה בע"המ על המשכונן שכל אונס וכו' אין המשכונן חייב באחריות שאינו מתחייב אלא אם הוציאו הקרקע מידו בדיני ישראל כפי הדין או בערפאות וע"פי עדי ישראל כמ"ש ה"ה והסמ"ע יע"ש לאפוקי נ"ד שהוציאו הקרקע מידו בערפאות ובעדי גוים: אמנם פד דייקנו שפיר נראה דחייב המשכונן בדמי המשכונא באשר נמצא כתוב בשטר המשכונות וקע"ע המשכונן הנז' לסלק כל עורר וטוען על המשכונא הנז' בני ברית ושאין ב"ב וכו' והאי לישנא יתירא ולטפויי אתא דאמאי הנז' לכתן' ושב"ב אם הפנונה לומר דבעי דייני ישראל או עדי ישראל היינו ב"ב ומאי איכפת אם נטרפה ע"י ב"ב או ע"י שאינו ב"ב אלא ודאי לישנא יתירא לטפויי ש"בב אפילו נטרפה ע"י הערפאות בדיניהם חייב באחריות וכן ראיתי תשו' להרשב"א הביאה הר' ב"י ופסקה בקצור סי' שט"ו ונ"ל ראובן משכונן וכו' והתנה עמו שלאחר זמן וכו' למשכנה לכל זמן שירצו וכו' והשיב שהדין עם שמעון לפי ששורת הדין נותנת דאפי' בלא תנאי יכול למשכנה לאחרים אבל עכשו שנתן לו רשות למי שירצה ואפי' לסיעא גדולה ואל תאמר דלא נכתב אלא לשופרא דשטרי דלא היא דכל היכא דאיכא למילף ילפי' ועוד דא"ל לכל מי שירצה אינו בא להרשות למשכונן לראובן או לשמעון דמאי איכפת לן אם ימשכונן לראובן או לשמעון יע"ש.

מוכח מדבריו פדכתי' דלישנא יתירא לטפויי אתא ולא לשופרי דשטרי: ואין לחלק ולומר דשאני התם בנדון דהרשב"א דאמר לטפויי הוא משום דהתנאי יתר לגמרי מאחר דשורת הדין היא דיוכל למשכונן לאחרים ואמאי אייתר תנאי אלא ודאי לטפויי אתא ולא לשופרא דשטרי אבל בנ"ד דצריף לכתוב תנאי דאחריות כדי להתחייב באחריות ואע"ג דקי"ל אחריות ט"ס הוא ואחריותו עליו ואפי' שלא נכתב היינו בדיעבד אבל לכתחין צריף

לכתוב אחריות בִּשְׁטֵר וּלְכַף אֲמָרִינוּ דְּלִישְׁנָא יְתִירָא דְּכַתְּבֵי וְכוּ': פֶּרֶק י"א ה"ז הִיָּה רֹבֵב הָעִיר עֲפוּ"ם אִם מְצָא בְּמָקוֹם מִן הָעִיר שְׁרֹב הַמְצֻוֹנִין שֵׁם יִשְׂרָאֵל חַיִּיב לְהַכְרִיז אֲבָל אִם מְצָא וְכוּ' בְּכַתְּבֵי פְּנִסְיוֹת וּבב"מ שֶׁהַעֲכֹסִים מְצוּיִים שֵׁם תָּמִיד וּבְכָל מָקוֹם וְכוּ' הָרִי הַמְצִיאָה שָׁלוּ וְאֶפִּילוּ בָּא הַיִּשְׂרָאֵל וְנָתַן סִמְנִיָּה וְכוּ' ע"כ: אִירַע מַעֲשֵׂה בְּרָאוּבֵן שֶׁנֶּפֶל מִיָּדוֹ חֲפִץ אֶחָד וּמְצָאוֹ גּוֹי אֶחָד וּמְכָרוֹ לְיִשְׂרָאֵל וְאַחַר מִכֵּן בָּא רָאוּבֵן לְתַבְּנֵעַ הַחֲפִץ מִיִּשְׂרָאֵל הַלּוֹקֵחַ וְנִתְבָּרַר לָן שֶׁרָאוּבֵן לֹא הִרְגִישׁ בְּנִפְּלֵת הַחֲפִץ כִּי אֶחָד שֶׁקָּנָאוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנֵי יָמִים מ"מ וְהַיִּשְׂרָאֵל מְשִׁיב דָּבָר שֶׁזֶה מְצִיאָה בַּר"הר מְקוֹם שֶׁרֹבָם גּוֹיִם וְעוֹד דְּמַכֵּחַ הַגּוֹי קְאָתִינָא וְאִין לֵה עָלֵי שׁוּם תְּבִיעָה כִּי אֵל הַגּוֹי הַנּוֹ' וְיִקְרָבוּ אֶת מְשַׁפֵּט' לְפָנָי יוֹרִינוּ הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וּשְׂכַמ"ה: תְּשׁוּבָה הַטְעָנָה הִרְאִישׁוֹנָה שֶׁאִם מְצִיאָה בַּר"הר וּבְמָקוֹם שֶׁרֹבָ' גּוֹיִם אֵינָה טְעָנָה מְאֹחַר שֶׁלֹּא הִרְגִישׁ בַּעַל הַחֲפִץ בְּנִפְּלֵת הַחֲפִץ כִּי אֵל אֶחָד זָמַן וּבָא הַחֲפִץ לְיָדוֹ בְּאִיסוּר שְׁנִתְּיָאֵשׁ מִמֶּנּוּ דְּמְאֹחַר שֶׁנּוֹדַע לוֹ לֹא מְקָרִי יָאוֹשׁ וְלֹא קָנָהוּ דְקִי"ל פֶּאֲבִי דִּיאוֹשׁ שֶׁלֹּא מִדַּעַת לֹא מְקָרִי יָאוֹשׁ כַּמ"ש מְר"ן סִי רַנ"ט ס"ג יע"ש וְאֵע"פ דְּבָסִי רַס"ב סֵעִי ג' כ' דְּבָר שֶׁהוּא חָשׁוּב תָּמִיד מִמְשַׁמֵּשׁ בּוֹ וּמְרַגֵּשׁ בּוֹ בְּשַׁעַת נִפְּלֵתוֹ הָרִי הוּא שֶׁל מוֹצָאוֹ שֶׁהָרִי נִתְּיָאֵשׁ הִינּוּ בְּסִתְּמָם אֲבָל פְּשֻׁנְתְּבָרַר לָן בְּנִדְּאֵי שֶׁלֹּא הִרְגִישׁ בּוֹ נַעֲשֵׂה פְּדָבָר דְּלֹא חָשִׁיב וְאֲמָרִינוּ דְּלֹא יָדַע וְלֹא זָכָה הַמוֹצָא בָּהּ: וְהַטְעָנָה ב' שֶׁבָּא מִכֵּחַ הַגּוֹי גַּם הִיא אֵינָה טְעָנָה דְקִי"ל הַבָּא מִכֵּחַ הַגּוֹי אֵינּוּ אֵלָּא לְגִרְעוּתָא לֹא לְמַעֲלִיוּתָא כַּמ"ש מְר"ן סִי קַנ"ד סֵעִי י"ח יע"ש וְלֹא אֲמָרִינוּ הֵכָא מִכֵּחַ הַגּוֹי לְמַעֲלִיוּתָא אֵלָּא הֵיכָא דְּמַזִּיק לִיהַּ בְּיָדָיו דְּלֹא פֶל פְּמִינִיָּה כַּמ"ש הַסַּמ"ע יע"ש וְעֵינֵינוּ בְּסִי מ"ה ס"ק ל"ח בְּדַבְּרֵי הַסַּמ"ע: וְעוֹד לֹא אֲמָרִינוּ נְמִי אֵי שְׂתַמְתָּ שְׂתַמְתָּ וְכוּ' דִּאִין לוֹ הַנְּאָה בַּחֲזֵרַת הַחֲפִץ וְהֵיכָא דְּלִית לִיהַּ הַנְּאָה לֹא אֲמָרִינוּ אֵי שְׂתַמְתָּ שְׂתַמְתָּ וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁפָּסַק הַסַּמ"ע ז"ל סִי קִי"ח סִי סִי הַיִּשְׂרָאֵל וְעֵינֵינוּ בְּדַבְּרֵי מְר"ן סִימֵן קַמ"ח ס"ב וְדו"ק: הִלְכָה י"ח פֶּהוּ שֶׁרָאָה אֲבִינָה בַּב"הַק אֵינּוּ מְטַמָּא לְהַחֲזִירָה שְׁבַעַת שְׁקִיָּים מ"ע שֶׁל הַשְּׁבַת אֲבִינָה מְבַטֵּל עֲשֵׂה וְכוּ' וְעוֹבֵר עַל ל"ת וְכוּ' וְלֹא אֶתִי עֲשֵׂה וּמְבַטֵּל עוֹל"ת ע"כ.

בְּרִיָּתָא בַּפ' אֵלוּ מְצִיאוֹת וּבְפֶרֶק כ"ג דִּי"ח ת"ר וְהַתְּעַלְמָתָּ וְכוּ' הָא כִּיצַד פֶּהוּ וְהִיא בַּב"הַק: וְנ"ל דְּלֹא אֲצִטְרִיף קָרָא אֵלָּא לְאַחֲרֵינֵי אֲבָל לְכַהֵן בְּבִי"הַק לֹא אֲצִטְרִיף קָרָא דְּוַהֲתַעֲלַמְתָּ דְּבָלָאוּ הֵכִי לֹא מְטַמָּא מִטַּעַם דְּלֹא אֶתִי עֲשֵׂה וְדַחֵי ל"ת וְעֲשֵׂה כַּמ"ש רַבִּי'.

וְעוֹד אֶפִּילוּ אֵי לִית בֵּיהַּ אֵלָּא ל"ת גְּרִינְדָא לֹא אֶתִי עֲשֵׂה דְּאַבְיָדָה וְדַחֵי לִיהַּ מְשׁוּם דְּבַעֲיָד דְּמַעַקֵּר לֹא לֹא מְקַיָּים עֲשֵׂה. מִיָּהוּ לְזָה יֵשׁ לְדַחוֹת דְּמַשְׁעַת בֵּיאָה לְבִי"הַק פִּינּוֹן דְּמַתְּעַסֵּק מְקָרִי בְּעֵידָנָא דְּוּמָיָא דְּמִיל' בְּצִרְעַת דֹּאֵע"ג דְּקִי"ל מָל וְלֹא פָּרַע כְּאִילוּ לֹא מָל וְאֶפ"ה מְקָרִי בְּעֵידָנָא פִּינּוֹן דְּמַתְּעַסֵּק: וְהַיִּשְׂרָאֵל ז"ל פֶּתַב ע"ד רַבִּינוּ שְׁאִין אֲנּוּ צָרִיכִים לְכַף דַּתְּפ"ל דְּבַעֲיָדָנָא דְּעֵינִיל לְבִי"הַק אֶתִי לֹא מְקַיָּים עֲשֵׂה וְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה לֹא תַעֲשֵׂה אֵלָּא כְּגוֹן כְּלָאִים בְּצִיצִית וּמִילָה בְּצִרְעַת ע"כ.

וְק"ל מִי הַגִּיד לוֹ דְּדַעַת רַבִּינוּ כְּדַעַתוֹ דְּסָבִירָא לְהוּ דְּבַעֲיָדָנָא דְּעֵינִיל לְבִי"הַק לֹא מְקָרִי מְקַיָּים עֲשֵׂה דְּהַשְּׁבַת אֲבִינָה וְדִילְמָא רַבִּינוּ ס"ל בְּעֵידָנָא דְּעֵינִיל מְקָרִי מִתְּחִיל בַּעֲשֵׂה דְּהַשְּׁבַת דְּהִיא מִילָה דְּאֲמָרִי בָּהּ דְּהוּי בְּעֵידָנָא לֹא נִתְּקַיָּים עֲשֵׂה דְּמִילָה עַד דְּפָרַע דְּקִי"ל מָל וְלֹא פָּרַע כְּאִילוּ לֹא מָל וְאֶע"כ אֲמָרִי דְּהוּי בְּעֵידָנָא דְּמַעַקֵּר לֹא מְקַיָּים עֲשֵׂה ה"נ דְּכּוֹנְתָה וְאֵע"פ דִּישׁ לְחַלֵּק דְּלֹא דְּמִי מ"מ מִנ"ל דְּרַבִּי ס"ל כְּף דְּהִיא מְצִינוּ לְכַמָּה רַבּוֹנוֹתָא

דס"ל פן וחד מנייהו הנמק"י בפ' אלו דאית ליה אבידה בביה"ק מקרי בעידנא וילכף הוצרף לטעם דלא אתי עשה נדחי ל"ת ועשה: פ"ק י"ב ה"ח שיירה שהיתה הולכת במדבר ועמד עליה גייס וטרפה אם אינם יכולין להציל מינדם ועמד אחד מהם והציל הציל לעצמו ואם יכולין וכו' ועמד וכו' אף על פי וכו' הציל לאמצע ועיין להרב המגיד ז"ל: וכתב מור"ם בח"מ סי' קפ"א ס"ב וז"ל ואם אמר שהציל לעצמו ואין לו עדים נשבע על כך ומחזיק לעצמו.

והש"ף ז"ל פ"ת וז"ל נשבע על כך וכו' שאמר לפניהם ע"כ פנונתו היא לומר עד שיאמר בפני העדים שהוא מציל לעצמו. ואם הלכו העדים למדינת הים או מתו ישבע שאמ' בפני העדים שאני מציל לעצמי ומחזיק לעצמו: אכן חמותי ואומר דמנין לו להש"ף לומר דצ"ר שיאמר בפני עדים.

ש"פ היא דעת מור"ם ומי הכריחו לזה דדברי המרדכי שממנו מקור דין זה הם פ"דברי מור"ם. ואם משום דנקט בלישניה ואם אמר שאמ' שהציל וכו' דמשמע שאמר פן בפיו ובשפתיו שהציל לעצמו.

ומי אמר לנו זה הם העדים. זה אינו דכוננת מור"ם היא דדברים שבלב אינם דברים עד שיוציא בפיו ובשפתיו שאני מציל לעצמי ולעולם בינו לבין עצמו עסקינן ונאמן בשבועה ואמאי צ"ר שיאמר בפני העדים: ושוב ראיתי להרב משנה למלך ז"ל שהביא בתוך דבריו דברי הש"ף ומתוך דבריו הוברר לנו טעמיה דהש"ף וז"ל ראיתי להרשב"א בתשו' סי' תתקל"ח על ראובן שהפקיד מעות לשמעון ונתעסק בהם והרויח וכו' ובא ראובן להוציא הפקדון מיד שמעון ותבע ממנו הרויח וכו' והשיב שנקד זה מעשיו מוכיחין עליו שלצורך בע"ה מתעסק בהם וכו' אלא א"כ אומר לפני עדים לעצמי אני מתעסק.

וכאותה שאמרו בפ' הגוזל גבי שיירה שהיתה הולכת במדבר וה"נ דכונתה ע"כ להרשב"א ז"ל. וכתב הרב ונראה דס"ל להרשב"א בדין שיירה דאי ליפא עדי' אינו נאמן בשבוע'.

ומש"ה הצריך בנדון שלו שיאמר בפני עדים וכ"נ מתשובת הרשב"א שהביא מר"ן בב"י סי' קע"ו על שנים שהיה להם חוב א' וכו' אף המרדכי בשם ראב"ה על דין זה דשיירה פ"ת דאם אין עדים נשבע וזוכה וכו' ולפי זה יש לתמוה על הרב המפה שבסי' קפ"א פסק שאם אמר שהציל לעצמו ואין לו עדים נאמן בשבוע' דמסתמו דבריו נראה דלא בעי.

שיאמר לפני עדים וכו' וכן בסי' קע"ו סכ"ח פ"ת שהשונתפים שהיה להם חוב אצל וכו' אם אמר לעצמי אני מציל הרי הוא שלו משמע דבאמירה לחודה בלא עדים סגי. ואילו בסי' רצ"ב ס"ז פ"ת ואם גילה דעתו שעסק לצורכו או במקום שאסור להשתמש שמסר עסק לצורך בע"ה אינו נאמן לעצמו עד שיאמר פן לפני עדים ודין זה מתשוב' הרשב"א הלזו וכו'.

וכמו שזכרנו מתשובת הרשב"א ז"ל שהביא הב"י בסימן קע"ו פ"ק. וא"כ מוכה שטרך לבי תרי דבסי' רצ"ב פסק פהרשב"א ובסי' קפ"א וסי' קע"ו פסק פהמרדכי: וראיתי להרב הש"ף שפ"ת בסי' קפ"א דנשבע שאמר לפניהם.

והשפּתּא נִיחָא בְּמָה שֶׁפֶס' בְּסִי רַצ"ב דְּבַעֲי' שְׂיֵאמֵר לִפְנֵי עֲדִים. וְלֹא בַעֲי' שְׂיֵבִיא עֲדִים עַל הָאֲמִירָה דְּנֶאֱמָן בְּשִׁבּוּעָה שֶׁאֵמ"כ בִּפ"ע.

אַף מִסְתַּמֵּי' דְּבָרֵיו וּמִמ"ש בְּסִי קַע"ו נִרְאֶה דִּס"ל דְּלֹא בַעֲי' שְׂיֵאמֵר לִפְנֵי ע. וְא"כ הִדְרָא קוֹשְׁיָא לְדוּפְתָה.

וְהַנְּל"ל דִּס"ל לְמִוֵּר"ם דְּהַמְרָדְכִי יוֹדֵה בְּנ"ד דְּהַרְשָׁב"א דְּבַעֲיָנָן עֲדִים. דְּשִׂאנֵי גַבֵּי שְׂיֵינְרָה דְּלֹא מְשׁוּנֵי עֲצָמוּ רִשְׁעָה בְּמָה שְׁטוּעָן דְּהַצִּיל לְעֲצָמוּ כְּדִי שְׁלֵא לְהַפְסִיד מְעוֹתָיו וְחוֹלֵק שְׁלֵא מַדְע' חֲבִירוֹ שְׁנֶאֱמָן בְּשִׁבּוּעַ.

אַבְל בְּנִדּוֹן דְּהַרְשָׁב"א שְׁבִטְעָנְתּוֹ נַעֲשֶׂה גִזְלָן לֹא מְהִימָן דְּמְשׁוּי עֲצָמוּ רִשְׁעָה עַד שְׂיֵבִיא עֲדִים וְחִילּוּק זֶה חִילּוּקוֹ הַרְבַּה הַמְּפָה כִּי הֵיכִי דְּלֹא לְפָלוּג רֵאבִי"ה וְהַרְשָׁב"א ז"ל וְס"ל דְּלַעוּל' דְּהַרְשָׁב"א מוֹדֵה דְּבַאֲמִירָה סְגִי בְּלֹא עֲדִים.

וְהֵיכִי דְּהַרְשָׁב"א דְּסִי קַע"ו דְּהִימְנִיָּה מְשׁוּם מְגוֹ הֵינְנוּ לְפִנְטָרוֹ מִן הַשִּׁבּוּעָה וְכוּ' וְלַעוּל' בְּלֹא מְגוֹ נֶאֱמָן בְּשִׁבּוּעָה עַכ"ד בְּקִיצוֹר: וְאֵי בְּעֵנֵי נ"ל אַח"ה וְסַכ"ר מִמַּכ"ת דְּלֹא יִתְכּוֹן לְפָרֵשׁ פִּירוּשׁוֹ בְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א וְלוֹמֵר דְּדַעַת הַרְשָׁב"א בְּהֵיכִי דְּשְׂיֵינְרָה וְדְּסִי קַע"ו דְּסִי בְּלֹא עֲדִים אֶלָּא בַּאֲמִירָה וּמוֹדֵה לְסַבְרַת הַמְרָדְכִי.

דְּהַרְשָׁב"א פְּתַב בְּפִי בְּהֵיכִי תִשׁוּ' אַא"כ אֲוִמֵר לִפְנֵי עֲדִים וְכֹאֲתָה שְׁאֲמָרוּ גַבֵּי שְׂיֵינְרָה וְהַנְּ דְּכֹוֹתָה אֶלְמָא דִּס"ל לְהַרְשָׁב"א בְּהֵיכִי דְּשְׂיֵינְרָה. וְכֹן בְּהֵיכִי דְּסִי קַע"ו נִיחָא מַה שְׂיֵשִׁיב כְּשִׁי דְּבַעֲי' מְגוֹ לְפִנְט' מְשִׁבּוּעָה מַה יַעֲנֶה בְּתַחֲנִי' דְּבָרֵיו דַּכְּת' הִילְכָף אִם קַבֵּל הַפִּירְעוֹן בִּפ"ע דְּעַד וְאֲמֵר בִּפ"ע דְּעַד לְעֲצָמֵי הֵם מְפִירְשׁ בְּדַבְרֵיו עַד שְׂיֵאמֵר בְּפִנֵי עֲדִים.

לְכֹן נִלְע"ד דְּלַעוּלָם הַרְשָׁב"א פְּלִיג אֲמֵרְדְכִי וְבַעֲי' בְּכֹוֹלָהוּ שְׂיֵאמֵר לִפְנֵי עֲדִים וְכֹמוֹ שְׁמוּכַח מְדַבְרֵיו וּמוֹר"ם בְּהֵיכִי דְּסִי קַפ"א וְסִי קַע"ו בְּחַר לְפִסְטָן הַלְכְּתָא כְּמוֹ סַבְרַת הַמְרָדְכִי אַבְל בְּהֵיכִי דְּסִי רַצ"ב בְּחַר בְּסַבְרַת הַרְשָׁב"א מְשׁוּם דְּגִילָה דַּעַתוֹ שְׁהוּא מְתַעַסֵק לְצִנְרָף בַּע"ה פ' וְכֹן בְּמָקוֹם שְׁאֲסוֹר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵם דְּמִסְתַּמָּא אֲמָרִי' אֵינן אֲדָם מְשִׁים עֲצָמוּ רִשְׁעָה וּמְתַחֲזִילָה לֹא נִתְעַסֵק אֶלָּא בְּשִׁבִיל בַּע"ה פ' וְהַשְׁתַּמָּא הוּא דְּאֲתַרְע חֲזַקְתִּי מְשׁוּם חֲמַדַּת הַמְמוֹן אַחַר שְׁנִתְבָּרַר לוֹ הַרְיוֹחַ וְלִכְּפ' בַּעֲי' עֲדִים וְלֹא מְהִימָן בְּשִׁבּוּעָה.

וְאֲפָשֵׁר דְּגַם הַמְרָדְכִי יוֹדֵה בְּדִין זֶה. וְדו"ק: הַלְכוֹת חוֹבְל וּמִזִּיק פָּרַק ו' ה"א הַמִּזִּיק מְמוֹן חֵיב לְשַׁלֵּם גְּזֵק שְׁלֵם בֵּין שְׁהִיָּה שׁוּגַג בֵּין שְׁהִיָּה אָנוּס וְכוּ'.

נְשַׁאֲלָתִי לְאַשְׁרֵי (שְׁאֲלוֹנֵי ע"ע רַאוּבֵן שְׁהַנּוֹק עַל יְדֵי הַדִּבְבוּר שֶׁל שְׁמַעוֹן הָא כִּיצַד שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' הִיָּה עוֹמֵד לִפְנֵי שַׁר הָעִיר הִיא מְתָא תַלְמִסָּאן יַע"א וְאֲמֵר לוֹ הַשַּׁר הַנּוֹזֵפֵר אֲתַמּוֹל שְׁלַח לִי הַאֲלַב"אֵי יר"ה אֲגָרַת אַחַת וְצִינָה עָלַי לְחַפֵּשׁ עַל גוֹי אֶחָד שְׁבָרַח בְּגוֹיָה אַחַת וְהִלְכוּ שְׁנֵיהֶם בְּדַרְפָּה נִסְתַּר בְּלֹא יְדִיעַת בַּעֲלָה וְלֹא הִגִּיד לוֹ כִּי בִנְרַח הוּא וְנָרַז אוֹתִי לֵאמֹר הַזֶּה לְחַפֵּשׁ עָלֵיהֶם בְּחֹרִין וּבְסִדְקִין בְּכָל מְקוֹם שִׁיְדָף מַגְעַת וְתִשְׁיַבְנֵי דְּבָר.

וְעַתָּה שְׁמַעוֹן הַדְּבָר מְנוֹטֵל עָלֵיהֶם תַּחֲפֵשׁ שְׁמָא נְכַנְסוּ לְרַחוּב הַיְהוּדִים וְתִשְׁאֵל לְעַבְרִים אִם יֵשׁ לָהֶם יְדִיעָה מְזֵה וְהַשִּׁיבְנֵי דְּבָר וְהִלְכָף שְׁמַעוֹן וְשַׁאֲלֵ לַיְהוּדִים כְּדַבְרֵי הַשַּׁר וְחֹזֵר אֶצְלוֹ וְאֲמֵר לוֹ אֲדוֹנֵי הַלְכְּתִי וְשַׁאֲלָתִי לַיְהוּדִים וְלֹא עָנּוּ אוֹתִי דְּבָר בְּאֲמָר' שְׁלֵא רַאוּ וְלֹא שְׁמַעוּ מְזֵה.

אָבֵל אָמְרוּ לִי שָׂרְאוּ גוֹיָה אַחַי יוֹצֵאָה מִחֲצַר רְאוּבֵן וְהִיא אִשְׁתּוֹ בֶּן פֶּצֵ"א. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה
שָׁלַח הַשָּׂר אַחֵר רְאוּבֵן לְתוֹפְסוֹ בְּמִשְׁמֶר וְלֹא נִמְצָא וְשָׁאֵל לְשִׁמְעוֹן הַנּוֹר אִם יֵשׁ עִם רְאוּבֵן
בְּחֻצְרוֹ אֵיזָה בְּנֵי אָדָם וְהַשִּׁיב לוֹ שֵׁישׁ לוֹ אֲחִיו וְדוֹדוֹ קְרוּבוֹ.

וְשָׁלַח הַשָּׂר וּתְפֹסֶם וְלָקוּ בְּמִמוֹנָם וּקְנִס אֹתָם בְּסֹף חֲמִשִּׁים גְּרוֹשׁ. וְהוֹסִיפוּ עוֹד הַשָּׂר
וְשָׁלַח לִיחִידֵי הַקְּהֵל וְאָמַר לָהֶם אֲעִ"פ שֶׁקְּנִסְתִּי אֹתָם בְּזֶה הַסֹּף מִן־כָּרַח אֲנִי לְגִלוֹת אֲנֹנִי
הַאֲלֵב"אֵי לְהַגִּיד לוֹ הַמְּאֻרָע הַזֶּה בְּשָׁבִיל שֵׁישׁ לוֹ בְּעִיר שׁוֹנְאִים וְיִלְשִׁינוּ בִּי לְאֵלֵב"אֵי.

וְעָשָׂה מֶה שֶׁזָּמַם וְשָׁלַח וְהַגִּיד לוֹ הַכֹּל וְשָׁלַח הַאֲלֵב"אֵי וְתִפְסוּ לְרְאוּבֵן הַנּוֹר וְלָקַח בְּמִשְׁמֶר
וּקְנִס לוֹ סֹף מֶה וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנִּזְכָּרִים לְפָנָיו דִּי"ת שֶׁת"ת לְפָנָיו שֶׁד"ר כְּמוֹהוֹר שְׁמוֹאֵל
אֲשֶׁכְּנִזִּי וְדִינִי מִתָּא תְּלִמְסָאן יַע"א וּפְטָרוּ לְשִׁמְעוֹן בְּאֲוֹמְרָם שֶׁלֹּא נִתְפָּנוּן לְהִזִּיק וְהוּן עָתָה
רְאוּבֵן נִפְשׁוֹ לְשִׁאֵל הַגִּיעָה מֶה יִהְיֶה דִּינוֹ עִם שִׁמְעוֹן אִם פְּטוֹר כְּדַבְּרֵי הַחֲכָמִים הַנִּזְכָּרִים אוֹ
יִתְחַיֵּיב שִׁמְעוֹן בְּהַפְסֵד הַנּוֹר יִוָּרִינוּ הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה וּשְׁכַמ"ה: וְזֹאת תְּשׁוּבָתִי רִישׁ כָּל אֲתָנוּן
אֲצִיגָה נָא אִתְּךָ דְּבָרֵיבֵינּוּ וְ"ל וְ"ל הַמְּזִיק מִמוֹן חֲבִירוֹ חֲזִיב לְשִׁלֵּם בֵּין שְׁהִיָּה שׁוֹגֵג בֵּין
שְׁהִיָּה אָנוּס הֵרִי הוּא כְּמִזִּיד.

כִּיצַד נָפַל מִן הַגַּג וְשִׁבַּר אֶת הַכְּלִים חֲזִיב נִזְק שְׁלֵם ע"ש. וְכֵן פָּסַק רַבֵּינוּ הַטוֹ"ר וּמַר"ן
וְ"ל בְּסִי"ח ע"ש הֵרִי מְפֻרָשׁ דְּחֲזִיב הַמְּזִיק בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין אָנוּס וְאֵע"פ שֶׁלֹּא נִתְפָּנוּן
לְהִזִּיק: אֲלֵא דְאִין הִרְאָה מְכַרְעַת לַנ"ד דִּישׁ לְדַחוֹת וְלוֹמַר דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם דְּהִזִּיק בְּגוֹפּוֹ
מִמֶּשׁ.

וְלָכֵף מְחַיֵּיבֵינוּ לִיהֵא שׁוֹגֵג וְהָאָנוּס כְּמִזִּיד. אָבֵל בְּנ"ד דְּלֹא עָשָׂה הַהִזִּק בְּגוֹפּוֹ מִמֶּשׁ כִּי אִם
בְּדִיבּוֹרוֹ שׁוֹרֵת הַדִּין נוֹתֶנֶת דְּפְטוֹר עַל הַשׁוֹגֵג וְעַל הָאָנוּס.

וְהַעֲד עַל זֶה דְּהֵרִי הַרְמַב"ם וְ"ל בְּרִישׁ פ"ח מֶה' הַנִּזְכָּר פָּסַק הַמּוֹסֵר מִמוֹן חֲבִירוֹ בִּיד אָנוּס
חֲזִיב לְשִׁלֵּם וְכו' בְּד"א כְּשֶׁהִרְאָה מִעֲצָמוֹ. אָבֵל אִם אָנוּסִיהוּ עַד שֶׁהִרְאָה הֵרִי זֶה פְּטוֹר.

וְאִם נִשְׂא וְנָתַן בִּיד אִפִּי אָנוּסִיהוּ חֲזִיב וּפְסַק מַר"ן בְּקֶצֶר כֵּן בְּסִימָן שֶׁפ"ח: וְקָשָׁה מ"ש
הַמּוֹסֵר בְּדִיבּוֹר מִמֵּי שֶׁנ"וֹן בִּיד דְּשִׁנִּיָּה אָנוּסִים נִיגְהוּ וְאִמְאֵי הַמּוֹסֵר פְּטוֹר וְהַנ"וֹן בִּיד
חֲזִיב. וּמִן־כָּרַח אִתְּךָ לּוֹמַר דְּזֶה הַזִּי בְּגוֹפּוֹ שֶׁנ"וֹן בִּיד וְלָכֵף אֲפִילוֹ אָנוּס חֲזִיב אָבֵל הַמּוֹסֵר
דִּיבּוֹרָא בְּעֵלְמָא הוּא אִם נָאָנוּס פְּטוֹר.

וּמִהָאָנוּס אִתְּךָ לְמַד לְשׁוֹגֵג וְאִמְרֵי דוֹקָא נ"וֹן בִּיד אָבֵל דִּיבּוֹרָא בְּעֵלְמָא פְּטוֹר: וּבְתִירוּץ
זֶה יֵשׁ לִי לְתַרְץ קוֹשְׁיָא אַחַת דְּאִמְאֵי בְּמִסּוֹר הָאָנוּס פְּטוֹר הִיכָא דְּלֹא נִש"וֹן בִּידוֹ וְהִיא
דִּינָא דְּגַרְמֵי דִּינָא הוּא וְלֹא קְנִסָא לְדַעַת הַרְמַב"ם וּמַר"ן וְ"ל כְּמוֹ שֶׁפְּסַק מַר"ן בְּסִימָן ס"ו
וּבְסִימָן שֶׁפ"ח וּפְסַקָה הַרְמַב"ם בְּפ"א הַנִּזְכָּר וְ"ל וְאִם מִת גּוֹבָה מִן הַיּוֹרְשֵׁי יַע"ש וְאִם
קְנִסָא הוּא לֹא קְנִסִי בְּנֵי אַחֲרֵי כְּמוֹ שֶׁפְּסַק מוֹר"ם בְּסִי"ח שֶׁפ"ח בְּשֵׁם י"א דְּדוֹקָא אִם עָמַד
בְּדִין וְשִׁעְמוֹ וְ"ל מְשׁוּם דְּס"ל דְּד"ג קְנִסָא הוּא וְלֹא קְנִסִינוּ בְּנֵי אַחֲרֵי כ"א כְּשֶׁעָמַד אֲבִיהֶם
בְּדִין דְּכָבֵר נִשְׁתַּעְבְּדוּ נְכִסְיוֹ לוֹ וְלֹא יִרְתִּי לְהוּ כְּמ"ש הַש"ף וְ"ל וְא"כ דְּאִית לְהוּ דִּי"דג
דִּינָא הוּא א"כ אֲפִילוֹ אָנוּס יִתְחַיֵּיב הַמּוֹסֵר אֲע"פ שֶׁלֹּא נ"וֹן בִּיד מֵאֲחֵר שֶׁדִּינָא דְּגַרְמֵי
דְּאוֹרֵייתָא כְּמ"ש הַרְמַב"ם בְּרִישׁ פ"ו מֶה' מ' וְ"ל וּמִכָּה בְּהִמָּה יִשְׁלַמְנָה וְלֹא חִילַק הַפְּתוּב
בֵּין שׁוֹגֵג לְמִזִּיד: וּבְמֵאֵי דְּכַתִּיבָנָּה נִיחָא דְּשִׁאֲנֵי הֵכָא דְּלֹא הִזִּיק בְּגוֹפּוֹ מִמֶּשׁ כ"א בְּדִיבּוֹר.

וְלָכֵף הַקְּלִי בּוֹ כְּשֶׁהוּא אָנוּס. וְיִכְוֹלְנֵי לּוֹמַר דְּשׁוֹגֵג הֵרִי הוּא כְּאָנוּס וּפְטוֹר אֲדִיבּוֹרָא.

וכן ראיתי לה"ה בפ' הנז' שכתב ד"דג דינא הוא ולא קנסא וכן פתב רבינו האי
והרמב"ן ומהרש"א יע"ש ועיין בב"י: אמנם אחר החיפוש ראיתי להרב הש"ך ז"ל בסמ"ן
שפ"ו ס"ק א' שהביא דברי הרמב"ן ז"ל ותייב השוגג אפילו אדיבור ולא פיטר כ"א
האונס וז"ל והנה הרמב"ן בד"דג שלו פתב דד"דג חייב מדינא ולא קנסא.

ובמחל ושורף שטר חבירו וכן בכל ד"דג חייב בנו לשלם. וכן אפילו בשוגג חייב יע"ש
הרי הזכ"ל בלשוננו הזהב המוחל שטרו וכו' דהוא דבורא בעלמא וכתב עליו דאפילו שוגג
חייב וכן פלל גם כן גם המוסר בכלל דבריו שאמ' וכן פל ד"דג.

ובסי' הנז' ס"ק ו' כת' וז"ל כת' מהרש"ל דכל ד"דג פטרינו באונס. ומשמע התם דהיא
שורף שטרות באונס פטורין אבל הרמב"ן לא כ"כ אלא דהמוס' והמוחל וכה"ג
דבדיבורא בעלמא הקילו רבנן ולא עשו אונס פרוצון אבל השורף שטרות באונס חייב
דקא לאו מחילה היא.

ובסוף דבריו פתב שם ומהרמב"ם שכתב בדי"דג שלו אף בשוגג היינו משום דס"ל
דד"דג הוא דאורייתא יע"ש: הרי מפניך לדע' הרמב"ן ז"ל דאיכא חילוק בין
שוגג לאונס ואף ע"פ שהיקלו דדיבור היינו לעניין אונס.

אבל אם שגג חייב אף על פי שלא נתפנון להזיק. וכן דעת מהרש"ל ז"ל כמו שכתב
הש"ך לעיל דגם מהרש"ל ס"ל בהרמב"ם ז"ל היינו אפולא מלתא קאמר דהרי כולו
אית להו ד"דג דאורייתא פנוצ' וכן יכולני לומר לדעת הרמב"ם ומר"ן ז"ל דאית להו
די"דג דאורייתא פדעת הרמב"ן ז"ל דיש חילוק בין שוגג לאונס.

וראיה לדבר מדלא הזכירו בלשונם הזהב פי אם האונס ולא הזכירו אם שגג כדי"ד
כמ"ש בפ"ז מהלכות הנזכרי' וז"ל המזיק ממון חבירו היזק שאינו נזכר הרי זה פטור
מדי"ת. אבל חז"ל קנסוהו.

וכתב שם בהלכה שלישית וכן המזיק היזק שאינו נזכר בשגגה או באונס פטור יע"ש
ואמאי במסור לא נקט השוגג כ"א האונס כמו הכא בהיזק שאינו נזכר אלא נדאי בדוקא
נקטו האונס אבל השוגג חייב דהו"ל לידע ולענין בדבריו שמה תצא תקלה על ידו
לחבירו והו"ל פמזיד ובפרט בזמן הזה במלכות קטיעה דידן שמבקשים עילה לגזול
ולחמוס ממונם של ישראל ובריא הזיקה הוא דאמרינו ביה דהו"ל לידע.

ומכ"ש בנ"ד דיס"ל דפושע הוא וכו' להזיק דמה לו להשיב על שלא שאלוהו: ועוד
דאפי' לפ"ד שאמר דשגג ואין פנונתו להזיק אפ"ה חייב מדינא דקנסא דקנסין שוגג אטו
מזיד כמ"ש התוס' בשם הריצב"א והביא דבריו הרב"י ז"ל בסי' שפ"ו וז"ל ואפ"ש
דבשוגג קנס ר"מ נמי פי היכי דקניס במטמא ובמדמע א' שוגג ואחד מזיד ע"כ ע"ש ואף
ע"פ דדעת הריצב"א ז"ל ס"ל ד"דג קנסא הוא ולא דינא ואנן קי"ל דדינא הוא ולא קנסא
מ"מ הדין דין אמת דקנסין שוגג אטו מזיד כמ"ש: וכתב והא מטמא ומדמע פסק
הרמב"ם דלא קנסין שוגג אטו מזיד כנז' ודלא כר"מ.

וכן במסור שהוא ד"דג אמרינו דלא קנסין וכו' ז"א דטעמא דמטמא ומדמע היינו משום
דהיזק שאינו נזכר לא שמיה היזק מדאורייתא אלא קנס' הוא ואפי' במזיד והילכך פסק

דלא קנס'י משום דקנסא לקנס' לא קנסיןו כר"י אבל בדי"ג דלאו קנסא הוא אלא דינא כנו' יודה רבי יהודה דקנס'י שוגג אטו מזיד.

ויכולני לומר היינו טעמא דלא הזכירו הרמב"ם ורבינו הטור ומר"ן ו"ל השוגג כ"א המזיד משום דאית להו קנס'י שוגג אטו מזיד משום דאית להו ד"ג דינא הוא ולא קנסא אבל בהזיק שאינו ניכר דאית להו קנסא ולא דינא נקרא שוגג פאונס משום דלא קנסיןו קנסא לקנסא כר"י ולעולם יש חילוק בין שוגג לאונס.

ולא אמרינו דבכל דנכתא דפטור האונס פטר השוגג. אלא היכא דפירש בהדיקא: ויש קצת ראיה לזה דיש חילוק בין שוגג לאונס ואפי' פטר האונס חייב על השוגג מהא דפסק רבי הטור בשם אביו הרא"ש ו"ל ופסקו מר"ן ו"ל בסי' תכ"א ס"ג י"א דצער ריפוי ושבת חייב אפי' שלא בכוננו' ובלבד שלא יהיה אנוס ע"ש נמצא דיש חי' בין שוגג לאונס: ועוד יש לי ראיה ברורה ונכונה לדברינו לחייב השוגג ואפילו אדיבורא מדפסק הרי"ף ו"ל בפסקא' דיני ממונות דף רע"ו ע"א והביא דבריו הרבה סמ"ע סי' כ"ה ו"ל ואפי' לר"מ הרי אית ליה לר"מ ד"ג דינא דנזיקי' הוא דאית ליה הכי אבל גבי דינא לית ליה האי סברא.

דא"כ אין לה אדם שאינו מומחה שנעשה דיין לעולם יע"ש. ואם איתא דשוגג פטור אדיבורא למה הוצרך רבינו הרי"ף ו"ל לתת טעם לשבח משום דאין לה אדם שנעשה דיין תפוק לה דהו"ל שוגג ולא נתפנון להזיק אלא שטעה בדין כמ"ש בסימן הנזכר מר"ן יע"ש.

אלא דמוכרח אתה לומר דדעתו היא דמחייב השוגג אפילו אדיבורא ולא פטרי כ"א האונס. ודוקא לגבי דינא הוא דפטור השוגג מטעם הנזכר'.

וכן משמע מדברי המלחמות שם דמוס' חייב אפילו לא נתפנון להזיק. ולא חי' בין נתפנון ללא נתפנון כ"א לגבי דינא.

פמו שהזכיר הרי"ף והרמב"ם ומר"ן ו"ל בדין שאינו מומחה ולא קבלוהו עליהם וטעה שחייב לשלם מביתו משום דכוננתו להזיק מאחר דלא גמיר וסביר ונחית להו לדינא ה"ז פוננתו להזיק וחיוב אבל בכד"ג חייב אפילו לא נתפנון ואפילו אדיבורא ולא הקילו כ"א גבי אונס: וראיתי להסמ"ע בסי' כ"ה ס"ק כ"ט פתב דדע' הרא"ש ו"ל דאפי' לענין דינא דינא ד"ג אפילו לא נתפנון להזיק והיא סברת י"א שהביא מור"ם בסעיף ראשון.

ועוד ראיה אחרת לנ"ד ממה שפסק הרמב"ם ו"ל בה"ש בפ"י ה"ה ו"ל וכן המרא' דינר לשולחני ואמ"ל יפה וכו' אם בשקר חייב. ואם בחנם פטור.

והוא שהיה בקי ואינו צריך להתלמד יע"ש ופסקו רבי הטור ומר"ן ו"ל בסי' ש"ו ס"ו יע"ש והא ה"ם לא נתפנון להזיק בדיבוריה אלא שגג ואפי"ה פסקו דחייב לשלם מדינא דגרמי: ואין לדחות ולומ' דשאני המרא' דינר מאחר שהיא הדיוט הני פמתפנון להזיק.

ולכך חייב מד"ג דומינא דאינו גמיר וסביר ונחית להו לדינא דאמרי' ביה מתפנון להזיק מקרי: דשאני ה"ם דאיהו נחית להו לדינא ולא גמ"וס לכך אמרינו ביה מתפנון להזיק אבל הכא במרא' דינר לשולחני לא נחית ליה לשולחני לבע"הד להראות לו הדינר אם

טוב ואם רע אלא בע"הד בא אצלו להראות לו הדינר והו"ל פאילו קיבלו עליו דפטר
דייקא נמי דקתני המראה דינר לשולחני ושפיר אמרינן ביה דלא נתפונן להזיק: אלא
דקש"ל הניח' לדעת רבינו הרי"ף ו"ל דאית ליה היכא דקבלוהו עליוהו אע"פ דלא גמ"וס
וכן אם גמ"וס אע"פ דלא קבלוהו עליוהו אמרי' ביה דלא נתפונן להזיק ואינו חייב לשלם
לקח הכא במראה דינר לשולחני לא מקרי מתפונן להזיק דהו"ל קבלוהו עליוהו אלא לדע'
הרמב"ם ומר"ן ו"ל דפסקו בתרנוניהו חייבי' לשלם מא"ל בשולחני.

וי"ל דאפי' לדעת' פטרי בשולח' דהרי לא חייבו דלא גמ"וס וקיבלוהו עליוהו משום
מתפונן להזיק אלא מטעמא אחריןא כמ"ש הר"ב בי יע"ש: אי"נ דממראה דינא לא מקרי
מתפונן להזיק שיהי פתב רבינו הטור ו"ל המראה דינר וכו' אם הוא אומן ובקי גדול
ואינו צריך להתלמ' בתנאם פטור.

ובשכר חייב. וכת' הר"ב בי ו"ל כמו גיבו ואיסור שהונכרו בש"ס וכן הרמב"ם ומר"ן ו"ל
ס"ל פדעת הטור והיינו דנקטי בלישננויהו ואינו צריך להתלמד כלל.

ור"ל שהוא אומן ובקי גדול וא"צ להתלמד אלא דקצרו בלשונם. דוק מינה במי שהוא
אומן ואינו בקי גדול חייב לשלם אפילו בתנאם.

והשתא דאמרינן במי שהוא אומן אלא שאינו בקי גדול חייב לשלם לא מקרי מתפונן
להזיק. דהא סמך על בקי וקרינן ביה דהא גמ"וס ואפ"ה חייב היינו משלם דאדם מועד
בדינא דגרמי ואפי' אדיבורא: וא"ת נהרי רבינו הטור פתב בשם בע"הת ופסקה מר"ן
בשולחנו הטור סי' ס"ו ס"ג כ"ג ו"ל המוכר שט"ח לתבירו וחסר ומחלו מחול וכו' ומיהו
אין היורש יכול למחול לעצמו וכו' לא יאמר הבן הואיל ואני יורש החזקתי למחול לעצמי
ואין לי לשלם מד"ג שאני לא נתפונתי להזיק ללוקח אלא לפטור את עצמי יע"ש
ומדקאמר שאני לא נתפונתי להזיק.

משמע ד"ג אינו מתחייב אלא עד שיכונן להזיק כמו המחל שט"ח לאיניש דעלמא דלית
ליה רנוחא ותגדל התימא ממ"ש הסמ"ע ס"ק נ"ט ו"ל דאילו הנה מצי מחיל לעצמו לא
היה משל' כלום. מטעם שפתב דאין כונ' להזיק.

משמע דהפל תלוי בכוננה ולא מחייב אדיבורא עד שיכונן להזיק: וי"ל דכוננתו לומר
מאחר דאין פונתו להזיק. ועוד דמרויח דמי החוב משום כך פטור מדי"ג מחמת התועלת
שיש לו.

והיינו פונת הסמ"ע שכת' דאין ביה להזיק ר"ל כ"א להרויח. אבל לעולם היכא דליכא
רינוחה אפי' לא לא נתפונן חייב פדכתובנא.

א"נ דכוננתו לומר דאין יכול היורש לומר פן משום דחייב מדי"ג אף ע"פ שלא נתפונן
להזיק אלא דמדברי הסמ"ע לא משמ' פן ודו"ק: ולא עוד אלא דיש לנו ראיה מהתם
לדברינו ממ"ש מר"ן וימ"ש ואומר אף לעצמו יכול למחול וס' זו פסקה מר"ן בש"הט
פטור א"הע ונהביאה בסתם בלא שום חולק וכתב הש"ף דס' זו היא העיקר מדפסקה
מר"ן בסתם.

וְכַתַּב הַסְּמ"ע ס"ק ס' ד"א הִלְלוּ ס"ל דְּצָרִיף לְשֵׁלֶם לְלוֹקַח אַף ע"ג דְּאִין פְּנִינְתוּ לְהַזִּיק
וְכֵן פְּתַב הַש"ף דְּצָרִיף לִש' מַדִּי"דג יע"ש וְכַמ"ש מְדַבְּרֵי הָרַב בֵּית שְׁמוּאֵל בַּא"ה ע ס"ק
ט"ו וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הָרַב ח"מ ס"ק י"ח.

הָרִי מְפֹרָשׁ לְפָנֶיהָ דְּאַפִּילוּ לֹא נִתְפָּנוּן לְהַזִּיק וְלֹא עוֹד אֵלָא דְאַפִּילוּ יֵשׁ לוֹ תוֹעֵלַת דְּחֵיב
לְשֵׁלֶם מַדִּי דְגֵרְמֵי יע"ש: אֲבָל קִש"ל עַל דְּבָרֵי הַש"ף ס"ק פ"ב דְּכַתַּב דְּכָל הֵיכָא דְּחֵיב
מַדִּי"דג דְּחֵיב אֲפִילוּ לֹא פִּינְוֹן לְהַזִּיק וְכַדְמוּכַח בְּש"ס וּבְפּוֹסֵק בְּכַמְהָ דְּוֹכְמֵי יע"ש וְהָרִי
לְקַמְן בְּסִי ש"פ"ו ס"ק א' פְּתַב דַּד"ג קִנְסָא וְלֹא מַדִּינָא.

וְהִבִּיא פְּמָה פּוֹסְקִים דַּס"ל פָּה וְכֵן הֶעֱלָה לְהַלְכָה. וּבַס"ק ו' פְּתַב וּמִיָּהוּ לְפִי מַה שֶּׁהֶעֱלֵיתִי
בַּס"ק א' דְּכָל דִּי"דג אֵינּוּ אֵלָא לְקִנְסָא דְרַב' פְּטוֹר וְכו' וְכֵן אִם הִיָּה שׁוֹגֵג נְמִי פְטוֹר כְּמֹ
מְטַמָּא וְכו' יע"ש.

הָרִי ס"ל דְּהֵיכָא דְלֹא פִּינְוֹן פְּטוֹר מַדִּי"דג נְאֻפִי הַשׁוֹרֶף ש"ט ח שֶׁל חֲבִירוֹ דְּעֵבִיד מְעֻשָׂה
בְּיָדִים קְאָמֵר דְּפְטוֹר מִטַּעַם דְּלֹא פִּינְוֹן. וְהֵכָא בְּמוֹחֵל ש"ט ח דְּבִדְיָבוֹר בְּעֵלְמָא קְאָמֵר דְּחֵיב
דְּכָל הֵיכָא דְּחֵיב מַדִּי"דג אִפִּי לֹא פִּינְוֹן: וְאִין לוֹמֵר דְּלִסְבְּרַת יֵשׁ מ"ש קְאָמֵר וְאִיָּהוּ לֹא
ס"ל הָכִי דְּהָא קְאָמֵר דְּכָל הֵיכָא דְּחֵיב מַדִּי"דג אִפִּי לֹא פִּינְוֹן.

כַּמ"ש פְּלָלָא פְּיִיל וְדִינָא קַמ"לן. וְעוֹד דְּהָא בַּס"ק פ"א הִשִּׁיב עַל הַסְּמ"ע דְּכַתַּב יע"ש
הִלְלוּ ס"ל דְּצָרִיף לְשֵׁלֶם וְכַת' עֲלִיו אִיָּהוּ דְּאִינוּ מְוַכְרַח.

וְהִבִּיא רְאָיָה הַפָּה הַסְּמ"ע. דְּאִדְרָבָא יֵשׁ מְהַחֲלוֹקִים אֵלּוּ דַּס"ל דְּפְטוֹר לְשֵׁלֶם וּבַס"ק פ"ב
בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּאִין הַדִּין פָּה אֵלָא הָעֵינְקֵר דְּחֵיב לְשֵׁלֶם מַדִּי"דג.

א"כ קָשׁוּ דְּבָרֵי אֶהְדְּדִי. וְכַעַת צַל"ע: וּלְפִי חַחִי שֶׁחֲלַקְנוּ לְעֵיל יִתְיַיִשׁב עַל נְכוֹן מַה שֶּׁפִּס'
מוֹר"ם לְקַמְן בְּסִי ש"פ"ח ס"ה וְז"ל מ"מ אִין לוֹ דִּין מְסוֹר וְכו' דְּלֹא מְקַרִי מְסוֹר אֵלָא
בְּמַתְפָּוִין לְהַזִּיק אֲבָל לֹא בְּמַתְפָּוִין לְהוֹצִיא אֶת שְׁלוֹ וִי"ח וְס"ל דְּמְקַרִי מְסוֹר וְחֵיב לְשֵׁלֶם
לוֹ כָּל הַזִּיקוֹ.

דְּכוֹנְנָתוֹ לוֹמ' דְּמַחְמ' שְׁנַתְפָּנוּן לְהוֹצִיא אֶת שְׁלוֹ וְלֹא נִתְפָּנוּן לְהַזִּיק דְּאִיכָּא תְּרַתִּי. אֲבָל
הֵיכָא דְּלִיכָּא תוֹעֵלַת אִפִּי לֹא נִתְפָּנוּן לְהַזִּיק חֵיב: וְעוֹד אֲפֻשֶׁר לוֹמֵר דְּסָבְרָא זֹה הִיא סְבַרַת
רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר כְּמוֹ שֶׁהוּבָא בְּמֶרְדְּכֵי יע"ש וְאִיפְשָׁר דַּס"ל דְּדִי"דג קִנְסָא וּלְכָהּ בְּעִי' עַד
שִׁיתְפָּנוּן כַּמ"ש הַש"ף לְעֵיל סִימָן ש"פ"ו אֲבָל לֵישׁ חוֹלְקִים אִית לְהוֹ אַע"פ שְׁנַתְפָּנוּן
לְהוֹצִיא אֶת שְׁלוֹ יֵשׁ לוֹ דִּין מְסוֹר מִטַּע' דְּבָרִיא הַזִּי וְסָבְרָא זֹה הִיא סְבַרַת מְהָר"ם וְז"ל
וְאִית לִיהָ אִפִּי נִתְפָּנוּן לְהַנָּאָתוֹ יֵשׁ לוֹ דִּין מְסוֹר כַּמ"ש בַּתְּה"מִי וּבְמִקּוֹר דִּין זֶה ע"ש:
וְלְכַאוּרָה י"ל דְּבַנ"ד מְקַרִי הַזִּיק בְּיָדִים מְשׁוּם דְּמוֹס' אֶת גּוֹפּוֹ וְלֹא מְמוֹנּוֹ כַּמ"ש מוֹר"ם
בְּסִי ש"פ"ח סְעִי ז' וְז"ל וְכָל זֶה בְּמוֹסֵר מְמוֹנּוֹ אֲבָל בְּמוֹסֵר גּוֹפּוֹ הַנְּמָסֵר נְשַׁבַּע וְנוֹטֵל.

וְכֵן אִם גָּרַם לוֹ תְּפִיסָה דְּהוּי כְּמַזִּי בְּיָדִים וְצָרִיף לְשֵׁלֶם לוֹ כָּל הַזִּיקוֹ. וְכַמוֹ לְעַנְיֵן תְּקַנְתָּ
נִגְזֵל חֲשָׁבִינּוּ לִיהָ כְּמַזִּיק בְּיָדִי' וְנִשְׁבַּע וְנוֹטֵל מֵאַחַר שְׁמֵסֵר גּוֹפּוֹ.

אַף אֲנִי אָבִיא בַּנ"ד מֵאַחַר שְׁמֵסֵר גּוֹפּוֹ חֲשָׁבִינּוּ לִיהָ כְּמַזִּיק בְּיָדִים וְלֹא דִיבּוֹרָא הוּא וְכו':
וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְדַחֲוֹת דְּדוֹנְקָא הָתָּם דְּנִתְפָּנוּן לְהַזִּיק אִם הוּא בְּגוֹפּוֹ חֲשִׁיב לִיהָ כְּאִילוּ מַזִּיקוֹ
בְּיָדִים. אֲבָל בַּנ"ד דְּלֹא נִתְפָּנוּן לְהַזִּיק אִפִּי גָרַם לִיהָ תְּפִיס' בְּגוֹפּוֹ לֹא חֲשִׁיב לִיהָ מַזִּיקוֹ

בְּיָדֵים אִם כֵּן מֵהָכָא לִיכָא רְאִיָּה וְחִיּוּבוֹ הוּא מִמָּה שְׁפַתְבְּנֻו לְעִיל פְּנֻזְפָּר: אֶלָּא דְעַדְיָן יֵשׁ לְבַע"ד לְחֻלּוֹק וְלוֹמַר דְּכָל הָרְאִיּוֹת שְׁפַתְבְּנֻו הֵם בְּרִיא הַיְזִיקָא וְאֵע"פ שְׁלֵא נִתְפַּוּן לְהַנְיָ אֲבָל בְּנ"ד אִיכָא לְמִימַר דְּלֹא בְרִיא הַיְזִיק' א"א דְאִין לֵךְ בְּרִיא הַיְזִיקָא יוֹתֵר מֵעַנְיָן זֶה מֵאַחַר שֶׁהֵגִיד לוֹ שְׁגוּיָה אַחַת יִצְאָה מִבֵּית רַאוּבֵן וְהִיא אִשְׁת גּוֹי גְדוֹל וְהִיא מְקַוְשֶׁטת בְּכָל מִינֵי קִשׁוּטִין וְסוּד גּוֹיִם עֲרִיּוֹת וּבִפְרָט בְּזִמְנָן הִנֵּה שֶׁהִכְבִּידוּ עָלֵינוּ אֶת עוֹלָם וְהֵם מְחַפְּשִׁי בְּחוּרִין וּבִסְדָּקִין לְבַקֵּשׁ עֵינָה לְאַבְד מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְחֻמוֹס וְלְגִזּוֹל מְמוֹנָם וּבִפְרָט בְּעֵידוֹן רִתְחָא שְׁשֻׁלַח הָאֵלֶּב"אִי יר"ה וְאָמַר לוֹ תְּבַקֵּשׁ בְּרַחֲבוֹת הַיְהוּדִים עֲכָשְׁוּ יֵשׁ לְאֵל יָדוֹ לַעֲשׂוֹת כָּל מָה שְׁלַבּוֹ חֶפֶץ וּמִקְרִי בְרִיא הַיְזִיקָה כַּמ"ש בְּמִרְדְּכִי בְּשִׁלְהִי ב"ק וְכֵן בְּתוֹשׁבוֹ מִיְמוֹנִיּוֹת סִי' י"ד עַל אֶחָד שֶׁרָצָה לְהַכְרִיחַ חֲבִירוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ דִּין בְּעַפְוֹ"ם וְכֹאשֶׁר רָצוּ לְתוֹפְשׂוֹ וְלֹא רָצָה לְהַנִּיחַ עֲצָמוֹ הִפְהוּ עַד שֶׁהִרְגוּ וְדָן מְהֵרָ"ם עַל הַתּוֹבֵעַ כָּל דִּין רוֹצֵחַ וְכֹאשֶׁר הִרְגוּ בְּיָדֵים מְשׁוּם דְּבְרִיא הַיְזִיקָא.

וְאִפְּלִי לֹא נִתְפַּוּן זֶה כ"א לְכוּפּוֹ לְמִשְׁפָּט וְלֹא לְהִיזֵק וְטַעֲמוֹ כִּי הָעֲרָלִים שְׁמַחִים לְאִיד יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל עִם א"ה ע דוּמִים לְתוֹא מְכַמֵּר מָה הַתּוֹא פִּינּוֹן שְׁנַפְּל לְמַכְמַר שׁוֹב אִין מְרַחֲמִים עָלָיו כִּי מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל פִּינּוֹן שְׁנַפְּל לִיד גּוֹיִם לֹא אַחִי וְלֹא מְרַחֲמִי וְאִף עַל פִּי דְכַמָּה פְּעָמִים הוֹלְכִים אֶצֶל הַשְּׂרָרָה כְּדִי שֶׁיִּכְרִיחוּ בַע"ד לְמִשְׁפָּט וְאִינוּ יוֹצֵא לְבַע"ד שׁוּם הַיְזִיק אִית לִיה לְמְהֵרָ"ם בְּרִיא הַיְזִיקָא וְלֹא סְמַכִּינּוּ אֲנִיִּסָּא מְשׁוּם דְאִין מְרַחֲמִים עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְכ"ש בְּנ"ד שְׁעוֹשִׂים כְּסָא וְסַמוּכוֹת שְׁלוֹ וְדוֹרְשִׁים אוֹתָהּ לְגַנְאִי פְּדָרְכָּם וְכַעֲלִילוֹתָם וְהִיא אִשְׁת גְּדוֹלִים וְהוּא אָמַר לוֹ אִשְׁת פְּלוֹנִי וְהִיא יְדוּעָה מִקְרִי בְרִיא הַיְזִיקָא בְּכָל עַת וְיֵשׁ לוֹ דִּין מְסוּר דְּמִי הִרְשָׁהוּ לוֹמַר לְשֶׁר גּוֹיָה פְּלוֹנִיָּה הִיָּתָה בְּחֻצְרוֹ שֶׁל רַאוּבֵן דְאִין לוֹ שׁוּם תּוֹעֲלַת דְאִפִּילוֹ בְּנֻדוֹן שֶׁל מְהֵרָ"ם דֵּיִשׁ לוֹ תּוֹעֲלַת כְּתָב עָלָיו דְּמִי הִרְשָׁהוּ לִילָךְ לְשֶׁר לְהַכְרִיחוּ מַכ"ש בְּנ"ד וּבְזִמְנָן הִנֵּה דְאִין לֵךְ יוֹם שְׁאִין קַלְלָתוֹ מְרַוְבָּה מִחֲבִירוֹ וְכֵן הִכְרִיעַ הַשֵּׁ"ף כְּסֻבְרַת מְהֵרָ"ם מְשׁוּם דְרַבִּים קְיָיְמִי בְּשִׁיטְתָּיהָ.

אֲבָל הַסְּבָרָא א' הִיא סְבָרַת ר' אֱלִיעֶזֶר הִיא סְבָרָא יְחִידָאָה יַע"ש: כָּל הָעוֹלָה מְכָל מְאִי דְכַתִּיבָנָא. שְׁשֻׁמְעוֹן הַנְּזַפֵּר חֵיִיב בְּכָל הַהֶפְסֵד שֶׁהִפְסִידוּ לְרַאוּבֵן הַנּוֹ' וְאִפְּלִי לְפִי דְבְרִיו שְׁאָמַר שְׁלֵא נִתְפַּוּן לְהַיְזִיק מְשׁוּם דְאִמְרִינוּ אָדָם מוֹעֵד לְעוֹלָם אִפְּלִי אֲדִיבּוֹרָא וְהוּא בְרִיא הַיְזִיקָא וְאִין לוֹ פִּיטוֹר אֶלָּא עַל הָאֲנָס.

וְשֻׁמְעוֹן זֶה מִקְרִי בְּרֻצוֹן דְגַר' הוּא מַמ"ש הַרְמַב"ם בַּפ"א מַה' ח"וּמ וּפְסָקוֹ מְר"ן ו' ז"ל בְּסִימָן שַׁפ"ח וְז"ל הִרִי שְׁגִזֵּר הַמְּלָךְ לְהַבִּיא לוֹ יֵין אוֹ תְּבָן וְעַמְד הַמּוֹסֵר וְאָמַר הִרִי יֵשׁ לִפ' אוֹצֵר יֵין וְתְבָן וְהִלְכוּ וְלִקְחוּהוּ חֵיִיב לְשֵׁלָם.

וּבְנ"ד לֹא גָזַר עָלָיו שׁוּם גְּזִירָה כ"א בְּיָקֵשׁ מִמֶּנּוּ לְחַפֵּשׁ אַחַר הַגּוֹי הַנּוֹ' וְהוּא הוֹסִיף עַל חֻטְאָתוֹ פֶּשַׁע שֶׁהִשִּׁיב לוֹ עַל שְׁלֵא שְׁאָלוֹ. דְּבָר זֶה פְּשׁוּט הוּא שְׁשֻׁמְעוֹן חֵיִיב הוּא בְּכָל הַהֶפְסֵד כְּאִמּוֹר וְלִית נִגְר דִּיפְרַקִּינִיָּה דֵּיִשׁ לוֹ דִּין מִזִּיק לְכָל דְּבָר דְּלֹא נִתְמַע' הַמְּסֹךְ מִשְׁאָר מִזִּיק כ"א לְעַנְיָן הָאֲנָס כַּמ"ש רַבִּי הַטוֹר הַמּוֹסֵר מְמוֹן חֲבִירוֹ דִּינוֹ כְּשִׁאָר מִזִּיק לְכָל דְּבָר וְלֹא מִיַּעַט כ"א הָאֲנָס.

זֶהוּ מַה שֶׁנִּלְע"ד לְפִי הַשְּׁאֵלָה וְה' יִצְיָלְנִי מִשְׁגִּיאֹו' וְיִרְאִינוּ מִתּוֹרְתוֹ נִפְלְאוֹת וְיִנְחַנּוּ בְּמַעֲגָלִי הַצִּדִּיק וְהַאֲמַת: וְאַחַר סְמוּךְ הַלֵּךְ רַאוּבֵן הַנּוֹ' לְמַתָּה הַנּוֹ' וְהִרְאָה הַפְּסָק דִּין זֶה לְשַׁד"ר וְדִינֵי מַתָּה הַנּוֹ' וְהִיוּ מִהַעֲלוּמֵי הָעֵינָן וְלֹא הִשִּׁיבוּ עַל דְּבְרֵי אֵלוֹ כְּלוּם וְאָמְרוּ לוֹ עֲדִינּוּ

עומדים הם בדבורם לפטור את שמעון וכתבו לו פס"ד בידו לפטור את שמעון כדי שילך לשאול לבעלי ההוראה והראני ראובן פסק דין הנז' והוא הפך דברי.

ונה מה שהורוני מן השמים להשיב על דבריהם ונה החל"י בס"ד: ראיתי להפוס' הנז' דכתבו ונ"ל ונהה בנ"ד לפי סברת הרא"ש וסיע' לא הוי אלא גר"בן כי מ"ש לשר גויה אחרת נכנסה לאכול ולשתות לא דמי לאחוני אחוני כלל דהתם עשה מעשה בגוף הממון מה שא"ך הכא וכו' דלא אחוי ליה מידי ע"כ: ואחזה אנכי הצעיר קשות בדבריהם דכתבו דלא עשה מעשה בגוף הממון דלא אחוי ליה מידי.

המעט מהם דאחוני ליה גופיה וגרם לו תפיסה ואין לה עושה מעשה בגוף הממון יותר מזה ועדיף טפי דמקרי מזיק בידים כמ"ש המרדכי פ"ק הגוזל עצים ופסקה מ"ן סימן שפ"ח ונ"ל כ"ז במוסר ממון אבל מסר גופו של חבירו וכו' וכן אם גרם לו תפיסה דהוי כמזיק בידים יע"ש ואפילו להש"ך דפליג בס"ק ל"ז היינו לענין דלא לשונוני' עדיף ממוסר ממון חבירו אבל למגר' פתיה ולומר דלא עשה מעשה בגוף הממון דלא אחוני ליה מידי ליתא לכל הפוסקי' קמאי ובתראי.

ועוד דלפי דבריהם יצא לנו דין מחודש דמי שהלשין בחבירו וגרם לו תפיסה אמרינו דגר"בן הוא ופטור משום דלא עשה מעשה בגוף הממון ולא אחוי ליה מידי. כי תימא זה לא יעלה על הדעת דבכל פסקי קמאי ובתראי פולם פאחד עונים ואמרים דמי שהלשין בחבירו וגרם לו תפיסה חייב מדי"דג.

ולמפורס' אינם צריכות ראיה וכדי להגדיל תורה ויאדיר ולהפיס דעת הפוסקים הי"ו אציגה לפנייהם מקצת ראיות מדברי רבותינו. תדא מהא דכתבנו לעיל דגופו טפי מממונו מדברי המרדכי כנז'.

ועוד איתא בתשובות מימו' סדר גזיקין סימן י"ד דכתב על אחד שרצה להכריח את חבירו לדין וגרם לו שנהרג ודן אותו פרוצת וכתבתי דבריו לעיל יע"ש ועיין בסמ"ע סי' שפ"ח ס"ק י"ז ועיין עוד בש"ך בס"מ הנז' בדברי מהר"ש"ל ומהרי"ל שם ועיין עוד בדברי מד"ן בסי' הנז' ס"י ונ"ל מותר להרוג וכו' הריני מוסר פלוני בגופו או בממונו וכו' ע"ש בשנים הפתוב מדבר דנקר' מסור.

וכתב הסמ"ע שם ס"ק כ"ט ד"ה בגופו וכו' אף דאינו מזיק ממון חבירו בידים גרם מזיק וכו' ע"ש. וכן פתב מור"ם סע"ב מי שרוצה לברוח ולא לשלם לכתחיל' וכו' ואם גקם לו היזק חייב לשלם לו מה שגרם וכו'.

והתם מה אחוני אחוי ליה מידי ומה עשה בגוף ממון חבירו עד שיתחייב לשלם אלא מןכרח אתה לומר דבכל גוונא דמסר בין גופו בין ממונו אמרי' אחוני ליה וכמאן דקליה דמי משום דהאנמות מבקשים עילה על ממונם של ישראל עלילות ברשע לגזול ממונם ואין מרח' עליהם דדמו לתוא מכמר וכו': עוד כתבו החכמים הפוסקים הנז' ועוד לא נעשה ההיזק בשעת מעש' וכו' לאחר שדיבר דברים אלו העליל עליו השר וכו' ע"כ.

ולא ידעתי דאמאי לא הוקשה לו הדבר על המוסר ממון חבירו דגם הוא לא גרם לו ההיזק בשעת מעשה אלא לאחר גמר דבריו העליל עליו השר. אלא מה אית לה למימר דמאותה שעה חשיב דקליה דמי.

כָּהֵן ב"נָד קָרִי עָלָיו דְּנַעֲשֶׂה הַהִיזָק בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה וּכְמֵאן דְּקָלִיָּה דְּמִי: עוֹד פְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים הַנּוֹ' וְעוֹד לְפִי דְבָרֵי שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' לֹא נִתְפַּנּוֹן לְהִיזָק וְכוּ' ע"כ וְהִנֵּה חֲזוֹת קִשָּׁה רְאִיתִי בְּדַבְרֵיהֶם וְכוּ' הַנְּזָקִים תְּלוּיִם בְּכֹלָה וְהָא קִימ"ל אֲדָם מוֹעֵד לְעוֹלָם וְכוּ' וּמָה יַעֲנֶה בְּמַרְאֵה דִּינָר לְשׁוֹלְחָנֵי וְכוּ' וְכֵן דֵּן אֶת הַדִּין לְדַע' הָרָא"ש וְהַטּוֹר וְכַדוּמָה וְאִם פְּנוּנְתוֹ לומ' מֵאֲח' דְּלָאוּ בְּרִיא הִיזָק' וְהוּא לֹא נִתְפַּנּוֹן לֹא הִנֵּה לוֹ לומר אֵלָּא לֹא בְּרִיא הִיזָקָא וְתוּ לֹא.

אָבֵל : הַפְּנוּנָה אֵינָה מַעֲלָה וְאֵינָה מוֹרְדָת: אֵיבָרָא דְחַכְמִים הַפּוֹסְקֵי הַנּוֹ' סָמְכוּ עַל דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַרְשֵׁב"ש שֶׁהֵבִיאוּ דְלָא מְקַרֵּי דִי"דָג וְחִיבֵיב כ"א בְּכַוְנָתוֹ לְהִיזָק. וְלַעֲת פְּזָאת אֵין סֵפֶר הַרְשֵׁב"ש מְצוּי בְּיַדֵּינוּ לְשִׁאת וְלַתַּת בְּדַבְרֵיו וְאֶפְשָׁר דְּרוּחַ אַחֲרַת אָתוּ | אֵלִיבָא דְלָא פְּהֵלְכְתָא: גַּם מ"ש וְלֹא בְּרִיא הִיזָקָה כְּלָל דְּדַרְךָ הָעֶרְבֵיבִי לִיפְגֵּס בְּבִתֵּי יִשְׂרָאֵל וְאֵין פּוֹצֵה פִּיו וּמְצַפְצָף וְכוּ' ע"כ.

הָאמ' אַתֶּם אָבֵל לֹא כָּל הָעֶרְבֵיבִים שְׁוִים וְלֹא צָדְקוֹ דְּבָרֵיהֶ' כ"א בְּאֲשׁוֹת הָעֶרְבֵיבִים שְׁהֶם דְּלִים וְאֶבְיוֹנִים וְקַרְעִים מְלַבּוֹשִׁים וְכָל רוֹאֵיהֶם יֵאמְרוּ הֲלֹא הֵמָּה מְבַקְשִׁים לְחֵם מִבֵּית הַיְהוּדִים לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשָׁם וְלִית בָּהוּ מְשׁוּם חֲשָׁדָא הֵן מְצַד הַפְּיַעוּר הֵן מְצַד הַמְּלַבּוּשׁ.

אָבֵל לֹא בְּאֲשׁוֹת הַנְּכָרִים בְּעַלֵּי הַצּוּרָה וְהֵם מְגֹדוּלֵי הַמְּלָכוֹ' וְהֵם מְלֻבְּשֵׁי שֵׁשׁ וְנִמְשֵׁי וְרַקְמ' וְכִיחֻל וּפְרָקוּס דְּקָלָא אֵית לָהּ וּבְרִי' הִיזָק' טְפִי. וּבְפֶרֶט בְּעַת פְּזָאת שְׁשַׁלַּח לוֹ הָאֵלֵב"אֵי יר"ה לְבַקֵּשׁ לוֹ עַל אִשָּׁה כְּמוֹתָהּ וְיֵאמֵר כְּמוֹ שִׁזְזָת הִיא הִיְתָה נְחֻבָּאת בְּבֵית הַיְהוּדִים גַּם הַגּוֹיָה הָאֲחַת הִיא עֲדִין בְּבֵית הַיְהוּדִי' וְזֶה דְּרַכְּסָא וְצָרִיף לְתַת שְׁבַח לִיּוֹצֵר ב"ה שְׁעֵשֶׂה עִמּוֹ גַּם וְלֹא לָקָה כ"א בְּמִמוֹנוֹ וְכַמְע' שְׁהִיָּה מִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ דַּהֲש' יִמְצָא פְּתַחוֹן פֶּה לְהַלְשִׁין טְפִי וְאֵע"פ דְּאֵין דְּרַכְּסָא עַל זֶה וּבְרִיא הִיזָקָא הוּא נִהְנֶה לִיה לִידַע.

וְכֵן שְׁמַעְתִּי בְּאִמְרֵי לִי שְׁכָה דִּיבְרַת הַשֵּׁר שְׁדַר' הָעֶרְבֵיבִי לִיפְגֵּי לְמַקּוּמוֹ' הַיְהוּדִי' הֵם פְּחוּתֵי הָעֶרְבֵיבִי הַבְּזוּיִי' וְהַדְּלִים לֹא אִשָּׁה כְּמוֹת זֶה מְגֹדוּלֵי הַמְּלָכוֹת מְקוֹשְׁטָת בְּכַחוּל וּפְרָקוּס וְכֹאֲלָה רַבּוֹת וְהַגְּדִיל הַמְּדוּרָה וְדַרְשָׁה לְגַנְאֵי כְּדַרְכָּם וְכַעֲלִילוֹתָם: עוֹד פְּתָבוּ וְהָאֲמַת יוֹרָה דְּרַכְּסָא דְּשַׁמְעוֹן הַנּוֹ' פְּטוֹר אֶפְיָלוֹ לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּמַחְיֵיב גַּר"בֵּן.

הִינּוּ דוֹקָא דְּוִמְיָא דְּהַזוֹר' כְּלִי מְרֵאֵשׁ הַגַּג וְכוּ' דַּמ"מ הָא עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּיַדֵּים וְגַם הֵנִי קֶצֶת בְּרִיא הִיזָק' וְכוּ' וְהֵבִיאוּ רְאִיָּה מְדַבְרֵי הַרְמַב"ם דַּפְט' בְּהַמְשָׁפָה כְּלָפוֹ שֶׁל חַבְרֵירוֹ בְּחַבְרֵירוֹ וְכֵן הַכּוֹפֵף קוֹמְתוֹ שֶׁל חַבְרֵירוֹ דְּפֶטֶר הַרְמַב"ם וְכוּ' ע"כ.

אֵין דְּבָרֵיהֶם מְחַנּוּרִין בְּעֵינֵי דְּבִין לְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש וְהַטּוֹר כּוֹלְהוּ לֹא בָּעוּ דִּיעֲבִיד מַעֲשֵׂה בְּיַדֵּים אֵלָּא אִם בָּא הַהִיזָק מְכּוּחוֹ חִיבֵיב אִפִּי' לֹא עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּיַדֵּים דְּוִמְיָא דְּמַרְאֵה דִּינָר וְכוּ' וְכֵן מְדִן אֶת הַדִּין אִפִּי' לֹא נִשְׂא וְנָתַן בְּיַד חִיבֵיב לְסַבְרַת הָרָא"ש וְהַטּוֹר.

וּמָה שְׁפֶטֶר הַרְמַב"ם הִכָּא דְלָא נ"וֹן בְּיַד הוּא מְטַעֵמָא אַחֲרִינָא דַּס"ל כְּהַרִי"ף כַּמ"ש הַסַּמ"ע ס' כ"ה יע"ש וְטַעֵמ' בְּהַמְשָׁפָה וּבְהַכּוֹפֵף מְשׁוּם דְּהַהִיזָק לֹא בָּא מְכּוּחוֹ אֵלָּא מִפְּתַח רוּחַ שְׁאֵינָה מְצוּיָה וְהָרְאִיָּה דְּכָרוּס מְצוּיָה חִיבֵיב.

וְכֵן הַמְשָׁפָה מְקַרֵּי שְׁלֵא מְפָחוּ מְטַעֵם דְּלַפְעָמִים אִפִּי' אֵינּוּ מְשָׁפָה מְזִיק וְלַפְעָמִים אֶפְיָלוֹ מְשָׁפָה אֵינּוּ מְזִיק. וְכַמ"ש הַכ"מ בַּה' נ"מ פֶּרֶק ז' ד"ה לְבָהּ וּלְבַתּוֹ הָרוּחַ וְכוּ' מִי שְׁעֵשֶׂה גִּוְרָן בְּתוֹף שְׁלוֹ וְכוּ' אִם הוֹלִיף הָרוּחַ הַמְּצוּי' הַמְּזוּן וְהַעֲפָר וְהַזִּיק' פְּטוֹר שְׁהָרוֹ' הוּא שְׁפִינֵעַ

ואין נזק בא מפחו ע"ש ועוד דהכופף עשה מעשה בינדים ואמאי פטר הרמב"ם לפי דבריהם.

ועוד דמצי' כמה דברים דלא עביד מעשה בינדים ותייב בהם הרמב"ם ז"ל פגון נתיאש ממנה ולא גדרה וכגון דמחוי אחוויי. אלא העיקר פדכתיבנא דכל שבא מפחו אפילו לא עשה בינדים חייב לאפוקי פשלא בא מפחו כנז' או פשולח הפערה ביז חש"ו.

ואל תשיבני מהמבעיית את חבירו וכדומה משום דאיהו אבעית את נפשיה ולא נגע בו ואף על פי שהתקמים הנזפרים נסתייעו מדברי מוהר"ם אלשיך בתשו'. מ"מ הוא לא החליט הדבר.

וגם אני לא ידעתי דבריו אהיכא קאי הנדון דידיה ואין תשובותיו אתנו לידע דבריו ולישבם אלא דמתוך דבריו דכתב דהויא ליה לאסוקי אדעמיה דכרים וכסתות לאו דוכתייהו בארעא וכו' וכוננתו לומר דמקרי בריא היזק' נלמד מדבריו דמכ"ש לנ"ד דמקרי בריא היזקא.

ואפשי' לי לישב דבריו ולומר דכוננ' מוהר"ם אלשיך היא לא כמו שסו' הח' הפו' דבעי' תרתי דמזיק בינדים ובריא היזקא קצת. דזה לא יעלה על הדעת פדכתיבנא ואפי' להרא"ש וסיעמיה דמחלקים בין גר"ב לדי"דג אלא כוננתו לומר אמאי חייב הרמב"ם להזורק כר"ו וכ מראש הגג והא אין ההיזק בא מפחו דאינו נשבר ע"ג כר"ו וכ והנצרה לומר מאחר דמזיק בינדים אע"פ דלאו בריא היזק' חייב אי נמי דהו"ל לאסיק אדעמיה דכ"ו לאו דוכתייהו בארעא והו"ל בריא היזקא ולאו טעמא דאפי' לא הזיק בידו' ולא כמו דעת הפוסקי' שהבינו בדעת מוהר"ם דבעי תרתי וממילא פטר המוסר לעולם זה מה שגראה לי פשוט בדברי מוהר"ם אע"פ שאין תשובו' אצלי מצויים: גם כתבו התקמים הפוס' עוד נראה להפך בזכות שמעון הנז' מהטעם שטען כי לא כוננתי להזיקומפחדי מהשר להכחיש את דבריו הגדתי האמת ודאי טענה אלימתא מתרי טעמי חדא דלא נתפנון להזיק אלא להציל את עצמו לית ליה דינא דמסור כמ"ש מור"ם סי' שפ"ח דלא מקרי מסור אלא במתפנון להזיק לא במתפנון להציל את שלו וכו' ע"כ.

ואשתומ' כשעה חדא על דברים אלו דאם כוננתם וטעמם העיקרי הוא משום דלא נתפנון להזיק אין בטענה זו ממש פדכתיבנא לעיל ואם טעם פעיקר הוא משו' דכוננתו להציל את עצמו לא ידעי' מי הכניסו עד שיעצא וכי הוא שומר הפתח מינהו שר העיר לראות מי יכנס ומי יצא.

ואינו אלא שליח ששלחו לראות אם נכנסה הגויה לחומת היהודים ולא שלחו על הגויה הנז' אלא על גויה אחרת. והו"ל להשיב לו שאלתי כל עוברי דרך ולא הגידו לי מענין הגויה הנז' ואין עליו שום שליטה מהשר משום מלתא דלא רמזא עליה ומהו האונס שאנסו השר דלא אנסו לא לענין גופו ולא לענין ממונו עד שנא' שהציל את עצמו.

ואפילו לדברי שמעון הנזכר לא יש שום אונס כי השר אמר לו עליך רמי לחפש לי על גויה הנכנסה לרחוב היהודים. ודברים כדנא לא מקרי אונס.

ולא מקרי אונס כ"א הפאות ויסורין או הפחידו בדבר דבידו למעבד או אונס ממון אע"ג דאית להו לקצת רבנותא דאונס ממון לא מקרי אונס כמ"ש מור"ם סי' שפ"ח ע"ש בנ"ד ליכא שום אונס כלל.

ועוד דבנ"ד אפ"י אנסו באמת חייב דקרינו ביה מציל עצמו בממון חבירו דקי"ל דלא מקרי אונס אלא אם אנסוהו להראות ממון פלוני או סתם כדמשמ' מדברי מר"ן בסי' הנז' אבל אם אפסוהו להראות את שלו או של חבירו פלוני בפירוש וקראת של חבירו אחר מקרי מציל עצמו בממון חבירו דליכא שום שנוי בין אם אנסוהו להראות שלו וקראת של חבירו או להראות של חבירו וקראת של חבירו אחר דהכל דבר אחד דלא מעיט מר"ן כ"א באנסו' ואמרו לו ממון סתם.

דאם לא כן לישמועי' רבותא דבאנסוהו להראות ממון זה וקראת ממון זה דפטור ומכ"ש בממון סתם. אלא ודאי דלא פטרו אנוס כ"א בממון סתם א"כ בנ"ד דאנסוהו על גויה אחרת וקראת להם גויה שנקנסה לבית ראובן מקרי מציל עצמו בממון חבירו אפ"י הוא אנוס.

והשתא הדרא קושטיא לדנפתיא מאי ראיה מביאי' החכמים הפוסקים מדברי מור"ם מאי דמיי איכא מדברי מור"ם לנ"ד. ולא ידעתי למה ברחו למרחקי' והרחיקו עדיה' והביאו ראיות דלא כעניינן והעלימו העין מדיני מסור שהוא מענין ל"נד והכחידוהו תחת לשונם.

ודין גרמ"א שכתבו מה שכתבו ואם כל מגמתם וטעמם הוא דקא סמכי על עמוד א' והוא דלאו בריא היזקא כדמש' מלשונם דבה סלקי ובה נחתי. למה מטריחים קולמוס' קסת נחו' במקו' שאמרו לקצר אינו רשאי להאריף ולהרחיב בדברים בלי צורך ז ועוד דברייהם סותרים זה לזה דכתבו בנ"ד דלא עשה מעשה בידים ותו לאו בריא היזקא כלל דלא אסיק אדעתיה שיהשר יעליל עליו על דבר זה עכ"ל דמתחילה כתבו לאו בריא היזקא משמע דדבר פשוט הוא לעין כל.

ובסוף דברי' דכתבו לא אסיק אדעתיה משמע דתלוי הדבר בו אם אסיק אדעתיה מקרי בריא היזקא ואם לאו לא מקרי בריא היזקא ואפילו לעין כל בריא היזקא. ולא מלתא היא דאין הדבר תלוי בו כדכתי' אדם מועד וכו': גם מה שהביאו ראיה מדברי מ"ג לעת פזאת לא ידעתי מה להשי' על דבריו דאין הספר מצוי אצלנו וגם הנ"ד לא הזכירוהו החכמים הפוסקים בכתב קודשם.

גם מ"ש ראיה מדברי הרשב"א ז"ל אין ראיתם מכרח' דאין הגדון דומה לראיה דהתם לא עבדו ולא מידי בין בידים בין בדיבורם. אבל בנ"ד עשה דבר שיתחייב בו מצד הדין דדין מסור יש לו דבריא היזקא כאמור: עוד כתבו נראה לנו עוד לרונחא דמלתא לפטור שמעון הנז' במה שטען שכבר נתפייס השר ושתק ע"י הסף שנתנו לו הקהל בתח' וכל מה שהפסיד שמעון הנז' הוא הפסיד אנפשיה בהליכתו לאלב"אי בלי ידיעת השר.

דהן לא יהא אלא ספק נתפייס או לא נתפייס הו"ל שמעון הנז' מוחזק בהלכה רונחת היא דהמע"ה וכמ"ש הש"ך בסימן שפ"ח ס"ק מ"א יע"ש ע"כ. ולא ידעתי מאי ראיה מביא מדברי הש"ך דהוא עצמו כתב אם ספק נפטר ממסירה ראשונה או לאו אין מוציאין מן האחרון מספק וא' חייב וא"ת אמאי מוציאין מן א' מספק אלא מוכרח אתה לומר דתלינו

קלקלה במקולקל ולא מקרי ספק אלא לגבי אחרון ולא לגבי ראשון ועוד יש עדיפות
אחרת בנ"ד דלא מצא השר עילה על ראובן כ"א המסירות שמסרו שמעון ובעת שהלשין
עליו לאלב"א לא בא עליו כ"א בעלילה הזאת במסירה ראשונה שמס' שמעון ואילו
המס' של שמעון לא יש לו פח להשר להלשין עליו אפי' הלה שלא פיצונו וקרינו ביה
נדאי לא נתפש כ"א ממס' הראשונה ודו"ק: ומעתה רמזיא עלי לפרש דברי הש"ך שכת'
בסי' שפ"ו דדעת מר"ן ז"ל פסברת רוב הפוס' דס"ל לחלק בין די"דג לגר"בן וכת'
להוכיח מן הרשו' בפכתב ריש הסי' שכתב ורשם שפי' חילוק שבין די"דג לגר"בן וכתבו
עליו החכ' הפו' הנז' אגן בעניוטי' לא זכינו להבין הוכחה זו ע"כ: ואנא בס"ד נרלע"ד
לפרש דבריו דמה שכתב וגם מלשון המחבר מה שרשם בתחיל' הסי' ממה שמדבר הסי'
נראה פן וכו' פונתו לומ' ממה שרשם בתחיל' הסי' וכתב זה הלשון קי"לן כר"מ דד"ג
פלשון הטור ולא כתב סתם כל הגורם להזיק פלשון הרמב"ם דמ"ש דכיל בין די"דג
ובין גרמ"בן.

מנכרח אפה לומר דדעתו כדע' הטור דמחלק בין די"דג ובין גרמ"בן. ואע"פי שהזכיר
מר"ן בלשונו הנהב הדוחף מטבע והפוחת והגי לדעת הטור גר"בן ניהו בהגי פליג על
הטור ואומר ד"דג ניהו וכמ"ש הע"ש והביא דבריו הש"ך בסעי' הנז' ועוד ממה שמדבר
הסי' וכו' ר"ל ממה שהזכיר הגי דוקא ולא הזכיר אחרגי דהם גר"בן נראה פן שהמחבר
ס"ל דיש חי' בין די"דג ובין גר"בן וזהו פונת הש"ך שכתב שפירש חילוק שבין די"דג
ובין גר"בן.

ודו"ק: פרק ח' ה"ו מי שנתפס על חבירו ולקחו עפ"ם ממון ממנו בגלל חבירו אין חבירו
חייב לשלם וכו' והוא שיקחו ממנו בפ"י בגלל פ' בפני עדים ע"כ ועיין לה"ה ז"ל.
ושאלתי ללי שאלו ע"ע ראובן שהלה עם שמעון ללוות מעות לצרכו מעכו"ם ולא הלה
ראובן עמו אלא לצונתא בעלמא ואחרי מופלג ירד שמעון מנכסיו ולא מצא העכו"ם
נכסים לגבות מהם חובו ותבע לראובן לפרוע חובו באמור אליו ששניכם באתם אצלי
והלוותי לכם ויש לי רשות לגבות חובי ממי שארצה מכם ועמד ראובן עם הגוי לפני
הערפאו' ונצח העכו"ם לראובן בדיניהם ויצא ראובן חייב בדינו באמרם אליו שחייב
מאחר שהיית עמו בשע' ההלואה ועליו קא סמיה ונעשו ערבים ז"לז ויש לו יד לגבות
חובו ממנו ואחר שנתחייב ראו' בדיניהם וראה צרתו צרה תבע לשמעון לשלם לו כדי
לפרוע לעכו"ם ויען ראובן לאמר דלית ליה עכשיו פלום שהרי ידוע לכל שער עמי דלית
לי מגרמי פלום ואין לאל ידי לפרוע לה החוב הנז' והריני מחוייב לה עד שירחמו עלי
מן הש' ועלי רמי לפרוע לה כל מה שפרעת לעכו"ם בשבילי ונתחיי' בקו"ח בשטר ואחר
פתיבת השטר בא שמעון לערער על ראובן ואמר לו דקנין טעות הוא שאני סברתי דחייב
בדין ועכשיו שאלתי ואמרו לי שאני פטור מן הדין ועתה נפשי לשאול הגיעה איך שורת
הדין נותנת יורינו המורה לצדקה ושכמ"ה: תשובה מראש מקדמי אר"ש את קס'תי נתי
עינים לראו' אם שורת הדין נותנת לחייב שמעון הנז' בסוף הנז' קודם החיוב או לא דאמר'
מברית אריה בעלמא ופטור או חייב בלא חיוב שנתחייב.

ע"כ צריף לי להאריף קצת בדברי הפוסקים לידע איך שורת הדין נותנת ואחזה אנכי לרבינו בה' ח"ו פ"ק ח' ה"ו שכתב ונ"ל מי שנתפס על חבירו ולקחו גוויים ממנו בגלל חבירו אין חבירו חייב לשל'.

אין לה מי שנתפס על חבירו וחי' לשל' חוץ מן הנתפס מפני המס קצוב על כל איש ואיש בכל שנה או הנתפס על התשויה וכו' והוא שיקחו ממנו בפ"י בגלל פ' בפני עדים: וכתב עליו ה"ה ופ' ארנון ארנון האמור בגמרא בבלי ופי' סעודה וארוחה ומשאת ונ"ל דטעם אלו מפני שמחוקי המלך למשפן מחמת דברים אלו איש על חבירו ואינו כדן שיפסיד זה ואולי זהו שאמרו בפ' הגוזל דבר מתא אבר מתא מעבט אלא שאין נראה כן מלשון הגמרא שם ולא כן פי' ו"ל ואפשר לומר שפנין שהם חוקי המלך וזה פרעם חייב לשלם אפי' לקחם המלך מזה שלא כדן ואין צריף לומר אם לקחם המלך מזה כדן מחמת חבירו שחבירו חייב לשלם לו פאותן שבפרק הגוזל.

וגולגולתא אחד מהם וכו' דהיינו פרגא דשתא האמור שם עכ"ל: וקודם שנבוא לעניינינו צריף לדעת פנונת ה"ה ולפרש פפי שפלי לאט לאט משום דדבריו עמוקים קצת שקצר עט"ו מרוב הרחבת דעתו ויבין המעיין בנקל דבריו.

וזהו פי' דבריו דמתחילה עלה בדעתו לומר דדינא דמלכותא הוא למשפן זה על זה בארנון דהיינו סעודה וכו' והיינו דקאמר בש"ס דילן דבר מתא אבר מתא מעבט וקאמ' בש"ס וה"מ באבולא וכרגא באבולא דקאמר התם היינו ארנון דקאמר בירוש' ודי"מ הוא דבר מתא אבר מתא מעבט.

וחזר בו משום דלשון הש"ס קאמר וה"מ באבולא ומדקארי לה אבולא משמע לאו היינו ארנון ועוד לא כן פי' ו"ל דפי' אבולא מס שנוטלין מן הקרקע לאו סעודה וארוחה נמצא דאבולא לאו ארנון דקאמר בירושל' ולא מעבט בר מתא אבר מתא אלא אבולא והוא די"מ למשפן איש חבירו ולא אארנון ולכך הוצרך לומר ואפשר שפנין שהם חוקי המלך וזה פרעם חייב לשלם אפילו לקחם המלך מזה שלא כדן ואין צריף לומר אם לקחם המלך מזה כדן פאותן שבפרק הגוזל פגון באבולא וכרגא או דמשפכחי בבי דרי דמחוקי המלך למשפן איש על חבירו וגולגולת' דקאמר בירוש' היא פרגא דאמר בבלי דמשפ' איש על חבירו דינא דמלכותא הוא.

ודןסק הוא קמיה לומר דבירוש' אית להו דגם ארנון מעבט איש על חבירו דומינא דאבולא וכרגא דבבלי: והבינותי בספרים וראיתי להרב ר"יע אנאיים ו"ל שהבי' דברי ה"ה ופ' בדבריו שכ' ואצ"ל אם לקחם מזה כדן פגון שהוא שותפ' או ממון זה שנתפס בעדו בידו ותפסוהו לשלם ממון חבירו שבידו וכו' פשיטא דחי' לשלם וכו' ע"ש: ולפי פי' ק"ל דהא ה"ה קאמר ואצ"ל אם לקחה מזה כדן פאותן שבפ' הגוזל והתם ליכא ממון ביד הנתפס של אותו שתפסוהו בעדו.

ועוד דמלתא דפשיטא הוא ואפי' קאמר עלה ואצ"ל ואינו מעניינינו כלל מה בא לאשמעינן ודןסק לומר דדוגמא בעלמא נקטא וכוננתו לומר דהיא דפ' הגוזל הוי כמו בידו של נתפס ממון של אותו שתפסוהו בעדו מאחר דמדינא דמלכותא דבר מתא אבר מתא מעבט ודינם שנה דאין במשמעות דבריו כף ולא עלה על דעת הרב פי' זה דלא

יִמְנַע לְגַלוֹת טַפַּח מ"מ: וְרֵאִיתִי לְהַכ"מ שֶׁפָּתַב מִי שֶׁנִּתְפָּס וְכו' חוּץ מִן הַנִּתְפָּס מִפְּנֵי הַמַּס ע"כ אִישׁ הַקְּצוּב בְּכָל שָׁנָה וְכו' נִרְאָה שֶׁרִמְזוּ לְמָה שֶׁאָמְרוּ בְּהַגּוֹזֵל בַּר מִתָּא אֲבַר מִתָּא מַעֲבֵט וְה"מ בְּאֲבוּלָא וְכַרְגָּא דְהֵיִיא שְׂתָא וְכו' יע"ש: וְלְכַאוּרָה נִרְאָה דְדַבְּרִי הַפָּה ה"ה מִי וּסְתִירְתּוֹ הוּא בְּנִינּוֹ וְאִין דְרַפּוֹ לְסִתּוּם אֱלָא לְפָרֵשׁ וְגַם דְרַף הַרְבּ לִילָף בְּעַקְבוֹתָיו: וְאֶפְשָׁר לֹמַר דְכַוְנַת הַכ"מ הִיא בְּאֵל לְתַרְץ יְתוּר לְשׁוֹן דְּכַתְב רַבִּינוּ הַקְּצוּב עַל כָּל אִישׁ בְּכָל שָׁנָה.

דְּאֵמַי נָקֻט בְּכָל שָׁנָה מֵאַחַר דְּקָאֻמַר הַקְּצוּב עָלָיו. וְלִכְפֵּה קָאֻמַר דְרִמְזוּ לָנוּ מַאי דְקָאֻמַר בְּש"ס דְבַר מִתָּא אֲבַר מִתָּא מַעֲבֵט בְּאֲבוּלָא וְכַרְגָּא דְהֵיִיא שְׂתָא אֲבָל שְׂתָא דְחִלְיָה לָא וְכֵן בְּאַרְנוֹן דְאָמְרִינוּ מִחֻמַּת דְהוּ חֻקֵי הַמְלָךְ וְזֵה פְרָעָם חֲזִיב לְשַׁלֵּם אִפִּי לְקַחֵם הַמְלָךְ מִזֵּה שְׂלֵא כַדִּין הֵינּוּ דְהֵיִיא שְׂתָא דְוָקָא אֲבָצ שְׂתָא דְחִלְיָה לָא וְכַדְעַת ה"ה מִפִּן דְעַת הַכ"מ.

וְאַחַר כּוֹתְבֵי רֵאִיתִי לְהַש"ף דְפִי כְדַכְתִּיבְנָא יע"ש: וְאֲנִי בְחַפְשֵׁי רֵאִיתִי לְהַרָא"ש ו"ל שֶׁפָּתַב בְּפָרְק שד"ג בְּסוּפּוֹ הַפָּה דְבַרֵי ה"ה מ"ו ו"ל אַרְנוֹן וְגוֹלְגוֹלְתָא דִּינְצָא דְמַלְכוּתָא הוּא כְּדָאֻמְרִינוּ בְּהַגּוֹזֵל בַּר מִתָּא אֲבַר מִתָּא מַעֲבֵט: וְכֵן דְעַת הַר"ן ו"ל וְהוּבָאוּ דְבַרֵי בְּפָרְק הַנִּזְכָּר ו"ל בְּאַרְנוֹן וְגוֹלְגוֹלְתָא אִם פְּרַע לֹו מַס הַמְנוּטֵל עַל קַרְקַעוֹ אוֹ עַל גּוֹלְגוֹלְתּוֹ חֲזִיב לְפִוְרַעוֹ שְׂדִין הַמַּלְכוּת כִּף הוּא וְלִדְעָתּוֹ הוּא דְאַרְנוֹן הֵינּוּ אֲבוּלָא דְקָאֻמַר בְּש"ס בְּבָלִי דְגַם הוּא פִי אֲבוּלָא מַס הַמְנוּטֵל עַל הַקַּרְקַע: אֲבָל לְדַעַת הַרָא"ש ו"ל לִיכָּא הַכְרַח לֹמַר דְאַרְנוֹן דְקָאֻמַר בִּירוּשְׁלַמִי הוּא אֲבוּלָא דְהַבְּבָלִי וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמַר כְּדָאֻמַר בְּהַגּוֹזֵל אֶפְשָׁר לֹמַר דְכַוְנַתּוֹ הִיא דְמַעֲבֵט בַּר מִתָּא אֲבַר מִתָּא עַל אַרְנוֹן כְּמוֹ אֲבוּלָא: וְלִדְעַת הַר"ן ו"ל דְמַפְרֵשׁ אַרְנוֹן דְקָאֻמַר בִּירוּשְׁלַמִי הֵינּוּ אֲבוּלָא דְקָאֻמַר בְּש"ס בְּבָלִי אֵמַי הֵנְצָרְכוּ לֹמַר דְמַקּוֹר דִּין זֶה הוּא מִהִירוּשְׁלַמִי תִּפּוּק לִיָּה מִהַש"ס דִּין דְקָאֻמַר וְאָמַר רַבָּא בַר מִתָּא אֲבַר מִתָּא מַעֲבֵט וְכו'.

וְאֶפְשָׁר לֹמַר דְבְּש"ס דִּילָן אֵינוּ מְוַכְרַח מִמֶּשׁ לֹוֹמַר דְחֲזִיב לְשַׁלֵּם אֱלָא אֲמַרִי דְבַר מִתָּא מַעֲבֵט מִשׁוּם דִּינְאֵדְמַלְכוּתָא וְאִין חֲבִירוֹ חֲזִיב לְשַׁלֵּם לֹו אֲבָל בְּש"ס בִּירוּשְׁלַמִי מִפּוֹ יִנְצָא בְּדַבְּרֵי ר"י דְחֲזִיב לְשַׁלֵּם לֹו מַה שֶׁפְּרַע בְּעַדּוֹ: וְיַמְר"ן בְּקַצָּר פָּסַק כְּדַעַת רַבִּינוּ ו"ל מִי שֶׁנִּתְפָּס וְכו' אִין חֲבִירוֹ חֲזִיב לְשַׁלֵּם וְכו' חוּץ מִהַנִּתְפָּס מִפְּנֵי הַמַּס הַקְּצוּב וְכו' יע"ש וְכַתְבַּת הַש"ף ס"ק יו"ד ו"ל וְאֵע"פ שֶׁחֲבִירוֹ חֲזִיב לָהֶם כֵּן הוּא בְּמַדְרֵכֵי יע"ש: וְכֵן מִדְּבַרֵי הַסַּמ"ע נִשְׁמַע כֵּן מִדְּקָאֻמַר בַּס"ק ו' ו"ל נִרְאָה דְאִפִּי לְהַחֲוֹ דְדוּקָא שָׁם דְפְרַע לֹו מִדְּעָתּוֹ וְכו' וְאִם דְעָתּוֹ דְהַנִּתְפָּס דְפְטוֹר חֲבִירוֹ הֵינּוּ בְּעִלְיָה מַאי קמ"ל דְשְׁאֲנִי הֵתָם חוֹב חֲזִיב לָהֶם אֲבָל הֵכָּא עֲלִילָה וּפְטוֹר אִפִּי לְדַעַת הַחוֹלְקִים.

וְכֵן מִפְּנֵי הַדָּק הַטֵּיב בְּסוּף דְבַרֵי שֶׁהַשִּׁיג עַל הַע"ש דְפִי דְנִתְפָּא דְפְטוֹר חֲבִירוֹ הֵינּוּ בְּעִלְיָה וְלֹא בְּחוּב מִשְׁמַע דְאִית לִיָּה דְנִתְפָּס פְטוֹר חֲבִירוֹ אִפִּי בְּחוּב: וְכֵן מִפְּנֵי דְבַרֵי הַטוֹר סִי שפ"ח ו"ל רַאוּבֵן שֶׁחֲזִיב מְעוֹת לְגוּי וְאֵנֶס הַגּוּי אֵת שְׁמַעוֹן מַה שֶׁפְּרַע בְּשִׁבִיל רַאוּבֵן אִין רַאוּבֵן חֲזִיב לְשְׁמַעוֹן וְכו' יע"ש וְהוּא הַפָּה הַע"ש: וְכֵן הִיא דְעַת הַרְמַב"ם ו"ל דְקַתְנֵי חוּץ מִן הַנִּתְפָּס עַל הַמַּס הַקְּצוּב וְעַל הַתְּשׁוּרָה וְכו' וְכַתְבַּת ה"ה מִחֻמַּת שְׁהֵם חֻקֵי הַמְלָךְ וְזֵה פְרָעָם חֲזִיב לְשַׁלֵּם אִף ע"פ שֶׁלְקַחֵם מִזֵּה הַמְלָךְ שְׂלֵא כַדִּין וְכו' יע"ש וְאִם אִיתָא כְּדַבְּרֵי הַע"ש מַאי קמ"ל דְבִלְאוּ הֵכִי אֶפְיָלוּ חוֹב דְעֲלָמָא חֲזִיב לְשַׁלֵּם לְנִתְפָּס.

וְגַם הַתְּשׁוּרָה וְהַמַּס מֵאַחַר שֶׁחֲזִיב בָּהֶם מִדִּינָא דְמַלְכוּתָא הֵרִי הוּא כְּחוּב וְחֲזִיב חֲבִירוֹ לְשַׁלֵּם לֹו וְמַאי קמ"ל וְכ"ת הָא גּוּפָא קמ"ל לֹו הָא מִלְתָּא דְפְשִׁיטָא הִיא וְכִי מְגַרְע גְרַע מְחוּב

דעלמא. אַבל השתא דאמרינו דהנתפס על חבירו אפי' בעד חובו פטור דחדוש הוא קמ"לן בחוקי הפלך דחייב ועדיף מחוב דעלמא: נקטינו מהכא לדעת כולהו רבנן תא חוץ מהע"ש דהנתפס על חבירו אפי' על חובו פטור חבירו וא"כ כ"ב ב"ד פטור שמעון מהחוב הנז' שפרע בעדו ראובן ואמרינו מבריח אריא בעלמא ואפי' לדעת ר"ת ור"ח דמחייבין בפורע חובו של חבירו הכא בנתפס בעד חוב חבירו פטור כמ"ש בסמ"ע דפרע לו מדעתו וגמל עמו חסד חייבוהו חז"ל כדי שלא תנעול דלת וכו' משא"כ זה שפרע בע"כ: ויש לי לגמגם קצת בדברי הסמ"ע שכתב דאפילו לדעת החולקים שהם ר"ת ור"ח מודים בזה וכו' דגומל עמו חסד חייבוהו חז"ל כדי שלא תנעול דלת וכו' נהרי ר"ת נתן טעם לדבריו ואמר דבאשה קאמר חנן אבד מעותיו משום דליכא הנאה גמורה שמה הנה יכול להפטר שהיתה מצמצמת ע"ע דלא ליקרו לה רעבתנות אבל בפורע חובו של חבירו הנאה גמורה היא הואיל ולא הנה יכול להפטר בכל ענין יע"ש בפ' שד"ג דף ק"ה ד"ה הא מני חנן וכו' ולפי טעמו ז"ל יכולני לומר דגם בנתפס בעד חבירו בחובו חייב דמקרי הנאה גמורה ומאי קאמ' בסמ"ע דאפי' לחולקים בזה פטור משום דפרע בע"כ סוף סוף הנאה גמורה אית ליה בפרעון דפרע עליה: ואפשר לומר דכוננת ר"ת היא דפורע חובו של חבירו מחמת דאיכא הנאה גמורה והוא גומל עמו חסד חייבוהו חז"ל אבל במזונות האשה אע"פ דגומל עמו חסד לא חייבוהו חז"ל משום דליכא הנאה גמורה ור"ת לא חש להזכיר בלישניה משום דאינו מזכיר אלא החילוק שבין הפורע חובו של חבירו למזונות האשה והחילוק שביניהם הוא דהכא איכא הנאה גמורה והכא ליכא הנאה גמורה אבל טעם גמילות חסד לא הזכירו משום דכולהו איתנהו בהו.

אבל הנתפס על חוב חבירו אף על פי דאיכא הנאה גמורה מאחר דלית ביה סמא דגמילות חסד לא חייבוהו חז"ל לפרוע לחבירו: כל זה נראה לכאורה אבל אחר העיון נראה לי דשמעון חייב לשלם לראובן כל מה שפרע בעדו לגוי הנזכר ושפיר אמרינו ביה דלא מקרי נתפס בעד חבירו דפטור דשאני ב"ד דנתחייב לעכו"ם זה בשביל שהלך עמו לחצר העכו"ם והוא הטעה לעכו"ם בחלקלקות שפתיו ואמר לו קניתי אני עם שמעון סחור' כ"כ ולא מצא שמעון במה לפרוע חלקו חן לו ולא תפחד ויש לה רינח הרבה וראובן עומד עם שמעון בחצר העכו"ם עד שהלך לו סוף המעות הנז' ונתחייב ראובן לשלם לעכו"ם ע"פ הערפאות מטעם הנז' ודבר פשוט הוא דחייב שמעון לשלם לראובן כל מה שפרע בעדו לעכו"ם: וראיה לדברינו אית לי תנא דמסייע לי הש"ף בס"י הנז' ס"ק י"א וז"ל ואפי' למאן דס"ל דנתפ' על חבירו אפי' חבירו חייב לו פטור מלשלם שאני הכא דנתחייב חבירו מחמת זה שהיה בביתו א"כ ע"י שהיה בביתו נתחייב והוא חייב באמת והוצרך זה לשלם עבורו נראה דחיי' לשל' לו ויכול לעכב מה שפידו עכ"ל יע"ש: וכן כתב הט"ז בדברי מור"ם היינו דעדין לא נתפטר בע"ה עם העכו"ם ורוצה לעכב מעותיו עד שיתפטר משום דאפשר דבבואו הרבה סיבות דלא יבוא לידי פשרה לכה פתב דאינו יכול לעכבם אבל אם נתפטר כבר נדאי נשתעבדו הנכסי' ולא אמרי' דהוי גרמ' בעלמ' דפטור דאין לה ערב גדול מזה פנין דידוע מנהג העכו"ם שפוסקי' שהבע"ה מחייב להעמי' המלמד וכו' ואין לה ערב גדול מזה יע"ש: וכן מצאתי ראיתי פתוב להרב אורים ותומים שכתב פעין זה וז"ל בקצור דתי' הוצרך דכתב מור"ם לאו דוקא אלא שיצטרף להתפטר ועדיין לא נתפטר אבל אם נתפטר חייב המלמד לשלם לו

מדין ערב ע"ש: ואע"פ שמדברי הסמ"ע משמע שדברי מור"ם כפשטן מ"מ קושטא קאי כדעת הפוסקים אלו ואע"פ שאין דעתי מכרעת בין הרים גבוהים יש לי על מה לסמוך והוא דברי המרדכי בפרק הכותב ובסוף ב"ב מוכיחי פסקתם ז"ל ונהם מקור דברי מור"ם: וגם יש לי קצת ראיה מדברי הסמ"ע גופיה דברי בס"ק ז' פתב וז"ל ומ"ה אף אם פרע לכותי דנתפאר לעיל דלכ"ע צריף לחזור ולפרן' בכה"ג דנתפס מהפותי אין צריף לחזור ולשלם לו.

ובס"ק ח' פתב דשאני התם דפרע לטובת חבירו וכו' מה שאין פן הכא דמיירי דהמלמד יצא משם ולא היו יכולי הכותים לחזור עליו רק שהעלילו עליו על בע"ה ע"ש. וזה סותר דבריו דלעיל משמע אם יכול לחזור עליו חייב ולעיל בס"ק ז' משמע אפי' יכול לחזור עליו פטור מטעם דנתפ' ועוד דאמאי לא הספיק לו דהוא טעם דכתב בס"ק ז' משום דנתפס מהפותי ומזלו גרם: ואשר אני לי אהנה דגם להרב הסמ"ע יודה לדין זה דמחמת שהיה בביתו לא נכנס בסוג נתפס אלא מחמת שאין הגוי יכול לחזור על המלמד.

דדעתו נוטה לומר מאחר דהעכו"ם יכול לחזור עלהמלמד ואעפ"ך תבע מן בע"ה אמרינו ודאי דמעיקרא דעתו לסמוך על בע"ה מאחר שהוא בביתו וכאלו נכ' ערב בעדו אבל כשאינו יכול לתובעו אמרינו דמתחילי לא סמך עליו ולא חזר על בע"ה כ"א מחמת שאינו יכול לחזור עליו והו"ל עילה בעלמא פנ"ל לישוב דבריו ז"ל: וקזה הנית להרב זר"יע אנאיים שהקשה לסברת הרמב"ם ושאר פוסקי דאית להו פורע חובו של חבירו פטור חבירו משום דמקרי מברית אריא בעלמא כדמשמע מפשטא דשמעתתא דנדרים יע"ש מההיא דפ' הכונס נפלה לגנה ונהנית משל' מה שנהנית וקאמר בש"ס ואמר רב בנחבטה מ"ד מברית אריא בעלמא קמ"לן ואימא הכא מברית אריא מדעתו הכא שלא מדעתו א"נ מברית אריא לית ליה פסידא וכו' ע"כ א"כ אמאי נתפס בעד חבירו פטור חבירו וקא אית ביה תרתי שלא מדעתו ואית ליה פסידא.

ולכא למימר דמזלו גרם ומשמייא אנסו ליה. דאם פן גם בנחבטה אמרינו מזלו גרם ומשמייא אנסוהו.

ובשלמא לדעת ר"ת דלא חשיב פורע חוב וכו' מברית אריא ולא נכלל בגדר מברית וכו' ניחא בנתפס דאמרינו ליה משמייא אנסו לה ולא נתכוננת לגמול עמי חסד וכו' אלא לסבר' החולקים דפטרי ליה מדין מברית וכו' אמאי נתפס פטור וכו' וקא איכא ביה תרתי יע"ש: ואח"ה מכ"ת שותא דמ"ר לא גמירנא במאי דקאמר בשלמא לר"ת וכו' דאי היא קשויא תקשה לכולהו רבנותא בין להחולקים בין לר"ת דטעמיה דר"ת דמחייב בפורע חובו וכו' משום דבריא הויקא ונהנאה גמורה ולכך יצא מסוג מברית אריא.

דמברית אריא לאו בריא הויקא (ועיין בתוס' ולכך מחייב בפורע חובו וכו' אף ע"ג דלית ביה אלא חדא דאית ליה פסידא ואפי' הוא מדעתו. מ"מ תקשה לו מאי שנא מנפלה לגינה דכולהו אית בהו תרתי שלא מדעתו ואית ליה פסידא וא"ת.

דמזלו גרם גם בנהנית. אמרינו פן ואמאי משלם: גם קשה לי על תירוץ הרב ז"ל שתירץ דלא אמרינו שלא מדעתו ואית ליה פסידא דלא מקרי מברית אריא וחיוב לשלם היינו בדבר שחייב מן הדין כמו שותף שנתפס בעד שותפו וכן ערב פיון שפורע שלא ברצונו

אלא מחמת שחייב בדין וכו' והו' דנפלה לגינה פינו דמחוייב מן הדין להציל הו"ל אונס כדין דמן שמייא אנסו ליה כדין וכו' יע"ש: וְלֹא יִדְעָנָא מַאי קַאמ' פִּינוּ דְמַחְוִיב מִן הַדִּין לְהַצִּיל וְהָא תְלָמוּד עָרוּף הוּא שׁוֹמֵר שְׂכָר בְּשְׂכָר וְשׁוֹמֵר חֲנָם בְּחֲנָם וּמַאי חֲוִיב מִן הַדִּין לְהַצִּיל בְּנִפְסִיד גִּינְתּוֹ וְאִם פְּנוּנַת הָרֵב הִיא לֹמַר פִּינוּ דְחֲוִיב מִן הַדִּין לְהַצִּיל בְּחֲנָם מְקַרֵי אֲוֹנָס כְּדִין וְחֲוִיב לְשַׁלֵּם לֹו א"כ מַאי מְקַשׁוּ הַתּוֹס' בִּפ' שִׁד"ג עַל דְּבַרֵי חֲנָן שְׁאֵמַר עַל מִי שְׁהִלֵּף לַמַּד"ה וְכו' אֵיבַד מְעוֹתָיו וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' שֶׁם ד"ה חֲנָן אֹמַר וְכו' וְא"ת וְהָא אֲמַרִּינוּ בְּהַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים שׁוֹמֵר חֲנָם שְׁהִיָּה לֹו לְקַדָּם וְכו' וְכֵן הָא דְחֲנָן בְּאֵלוּ מְצִיאָו' הִיָּה בְּטַל מְסַלַע וְכו' יע"ש וְלִפִּי דְבַרֵי הָרֵב מַאי מְקַשִּׁים שְׁאֵנִי הֵתָם שְׁחֲוִיבִים לְהַצִּיל בְּחֲנָם מְקַרוּ אֲוֹסִים כְּדִין.

ועוד דהת' קרי לרועה ומחזיר אבידה מדעתו הוא ולכך הוקשה להם על דברי חנן שאמר אבד מעותיו מאי שנא דבכולהו אית להו פסידא ומדעתו ולפי דברי הרב שלא מדעתו מקרי: ולכאורה הנה נראה לי לתרץ קושני' הר' דשאני נתפס דלאו פריא הויקא אבל נפלה לגינה פריא הויקא ולכך חייב לשלם אלא שמדברי התוס' בפ' הפוגם משמע דלא בעי פריא הויקא אלא.

בדאיפא חדא מתרתי אבל בדאיפא תרתי לא בעי פריא הויקא כמו שתמצו על ההיא דשטף הנהר חמורו ונחמור חבירו יע"ש. ועוד משמע התי' מדברייהם דנפלה לגינה לאו פריא הויקא: ואשר אני אהנה לי לע"ד דמעיקרא ליפא שום קשיא כלל דשאני נפלה לגינה וכו'.

משום דאדם חייב בנזקי בהמתו דרגלי הבהמה פרגלי הבעלי ובדין הוא שחייב לשלם כל מה שהזיקה משום שהוא חייב בנזקיה אלא מחמת שנפלה באונס ואמרין מזלו גרם לכך חייב לשלם מה שנהנה אבל בדין הנתפס וכו' הלנה הנה חייב בנזקי האנס הנה אם הזיק אתמהא ויכול לומר מן השמים אנסוף שהרי שלא כדין משפנוף בעדי שאין אדם עשוי למשפן זע"ז ומה עלי מאונס' כמ"ש הרמב"ן: ולפי דברי הרמב"ן אלו לא תקשה עוד ותאמר דאפי' לא דמיא לנפלה לגינה וכו' מ"מ מאחר דאיפא תרתי אמאי פטור דהא לא מקרי מברית מאחר דאיפא תרתי ומאי שנא ממי שהכריח חבירו ושכר.

לו להכריח אריה מעדרו דחייב לשלם לו מאחר דאיפא תרתי. זה מה שנהראה לי דאינו נכנס הנתפס בסוג דין המכריח כלל.

תדע דבכל דברי הפוס' ראשוני' ואחרוני' לא אישתמיט שום אחד מהם בכל מקום שמזכיר חילוי' דינים מי הוא מקרי מברית וכן בדברי התוס' בפ' הפוגם ובבא מציעא ובפרק שד"ג שהזכירו שם מי הוא מקרי מברית לא הזכירו כ"א פורע חובו ותולה: ותירוץ הרב נפלא בעיני מאוד דיש נפקותא לענין דינא לפי תירוצו וחי' זה לא נזכר בכל הפוסקים ואדרבא נראה הפ' דבריו דשלא מדעתו כמו מדעתו והיינו מצד עצמו שלא הכריחו אחר כמו שטף נהר חמורו ונחמור חבירו דאין לו אלא שכו' מאחר דעשה מדעתו הא שלא מדעתו כגון שאמר לו בעל החמור הצל חמורי ואני לך דמי חמורה חייב משום דאיפא תרתי ואית ליה פסידא והתי' פטור מצד הדין ואפי' הכי חייב ליתן לו דמי חמורו: המורם מהם מפל הני רבנןאיתא דכתיבנא דאם נתחייב חבירו ונח' מחמת שהנה אצלו חייב חבירו לשלם לו ואפילו לדברי הסמ"ע דלא פטר כ"א מחמ' שאין העכו"ם

יכול לחזור על המלמד ואתניא לנ"ד במכ"ש מחמת שהיה עמו בשעת ההלנואה ולא הלנה לו אלא על פיו שאמר לו קנינו סחורה והרי היא מונחת אצלנו ולא תפחד על מעותיה.

וכדנא אפילו בדינו חייב ראובן לשלם לעפ"ם ויחזור ראובן וישתלם משמעון דחייב פמו ערב כמ"ש מורם בסי' קכ"ט ס"ב וז"ל ואפי' לא נתערב בהדיא רק שאומר למלנה להלוות ללנה פי בטוח הוא והיה שקר חייב לשלם לו דהוי פאילו נתערב לו יע"ש.

ובנ"ד היו דבריהם כולו שקרים דלא קנו שום סחו' ולא לקחום כ"א לפרוע בע"ח ודאי דחייב ראובן לשלם לעפ"ם ויחזור על שמעון. ועוד דנתחייב ראובן בדיניהם לפרוע לעפ"ם ומאחר דנתחייב בדין לא מקרי נתפס ומזלו גרם ואפי' אם באמת דברי מור"ם כפשוטן במלמד יודה בנדון דידן דחייב שמעון לראובן מטעמי דכתיבנא: ועוד לעד"ן דחייב מצד הקנין והחייב שחייב עצמו בשטר אפי' אם היה באמת מקרי נתפס בעד חבירו ופטור חייב מצד הקנין פדאיתא בש"ס פ' א"נ ד' ס"ו ע"ב אמר רב נחמן השתא דאמור רבנן אסמכתא לא קנייא הדרא ארעא והדרא פירי למימרא דסבר רב נחמן מחילה בטעות לא הויא מחי' והא המוכר פירות דקל לחבירו אר"ן אף משבאו לעולם יכול לחזור ומודה דאי שמיט ואכל לא מפקינן מיניה ותי' התם זביני הקא הלנואה: ופרש"י והדרא פירי לאחר שלשה אם אכלם הלוקח יע"ש: וראיתי להרב זי"ע אנאיים ז"ל שפירש דברי רש"י שכתב והדרא פירי לאחר שלשה וכו' דבתוך שלשה לא אכלינהו לוקח אלא מוכר או משלשין פדאמרן בריש סוגיין אבל אם אינעו שאכלן ודאי בעמוד והחזר קאי כפי שיטתו דהוי דהוי ר"ק פדלקמן עכ"ל יע"ש: וסד"א מבקש מכ"ת דאגב חורפיה לא דק במאי דקאמ' או משלשין דכוננתו לומ' עד שלשה שנים אם הביא מעותיו אוכלם המוכר ואם לאו אוכלם הלוקח וזה אינו דדברי ר"ן בדלא אמר ליה מעכשיו ולכך אמר ליה הדרא ארעא והדרא פירי וא"כ אפי' לא נתן לו מעותיו אסור לאוכלם הלוקח דמ"מ אב"ר וילדעתם הויא ר"ק לדעת רש"י כמ"ש ודאי בעמוד והחזר קאי ולא דמי לריש סוגיין דהת' אם הביא ליכא איסור ללוקח ואם לא הביא ליכא איסורא למוכר: גם מ"ש ואם אכלם לוקח ודאי בעמוד והחזר אינו נראה למ"ד דכוננת רש"י היא דבתוך שלשה מה שאכל אכל ואינו חייב להחזיר דרש"י אגיל לשיטתיה דאית ליה משפנת' בלא נכיתא א"ר היא ולא ר"ק ואשתמיטיה דברי הר"ב בטור י"ד סי' קס"ד יע"ש: והא דכתב לקמן רש"י הקא הלנואה היא ומחזי פרבית וברבית קצו' דמי וכו' פנונתו ז"ל על הפירו' שאכל לאחר שלשה וא"ת דמאי שנא י"ל דשאני דבתוך שלשה הויא כמשפונ' בלא נכיתא ועלה קא סמי' ואחריותו עלה אבל לאחר שלשה נסתלק שעבודו מעליו והו"ל פמו הלויני נדור בחצירי דהויא ר"ק.

וכן מצאתי ראיתי סברה זו להר"ן ה"ז ו"ל והביא דבריו הר"ב ז"ל וז"ל וילהר"ן ה' והרא"ש פירות שאכל לאחר שלש יוצאים בדיני להר"ן ה' משום דהוי ר"ק וילהרא"ש משום דהוי מחילה בטעות.

ושאכל תוך שלש דינם כמשכונ' דאב"ר הוא ואינם בדיינים ע"כ ע"ש ותשפח רווחא כמ"ש: עוד כתב הרב זי"ע ז"ל משמע מדברי רש"י דכל מחי' בטעות פי ההיא דהמוכר פיר' דקל וכו' שהוא טועה בדין הויא מחי' וכל שהוא טועה בגוף הענין כמו

הוֹנָאָה דְּלֵא יָדַע דְּמַחְזִיל לָא הֵוָּא מַחֵי וְהָיָא דְאַסְמַכְתָּא אַע"ג דְּאִינוּ טוּעָה אֱלֵא בְּדִין לה"מ מְשׁוּם אִסּוּר רַבִּית דַּר"ק הִיא.

ואַע"ג דַּר"ק נָמִי אַם בָּאָה פְּבָר לִיד הַמְלִנָה מְהֻנְיָא בְּהַ מַחֵי כַּמ"ש הֶרְמֵב"ם וְדִלְא פְּהֶגְאוּנִים מ"מ בְּשַׁעָה שְׁהִיָּה אוֹכֵל רַבִּית קַצּוּצָה קְאָכִיל וְאַנְן סְהַדֵי דְּלֵא נִיחָא לִיהַ לְלִנְה דְּלִיחּוּל וְלַעֲבִיד אִסּוּרָא וְנִדְאֵי לֵא מְחַל ע"כ יַע"ש: וְאַנְי הַדֵּל עֲמַקּוּ מְמַנֵי דְּבַרֵי הֶרֶב דְּהָא הֶרְמֵב"ם פְּתַב דְּאֵם מְתַחֵי מְחַל הַלְנָה לְמַלְנָה בְּרַבִּית פְּדֵי לְקַבְלָם לֵא מְהֻנְיָא מַחֵי אֱבָל לְאַחַר שְׁקַבְלָם וְתַבְעוּ לְדִין וְנִתְחַיֵּיב לְהַחְזִיר וְרָצָה לְמַחְזֵל מַחֵי מַחֵי: וְהַשְׁתָּא מַאי קְאָמַר אַע"ג וְכו' כַּמ"ש הֶרְמֵב"ם דְּהָרֵי אַם מְחַל לֹו מְעַיְקָרָא לֵא מְהֻנְיָ בְּשַׁעָת אֲכִילַת פְּקִירוֹת וְאַם אַחַר אֲכִילָה מִי יֵאמַר לָן דְּמְחַל וְאַם בְּאַמַּת מְחַל לֹו בְּפִי מְהֻנְיָ מַחֵי אַחַר אֲכִילָה וּמַאי קַאמ' מ"מ בַּשַּׁע' שְׁהִיָּה אוֹכֵל ר"ק קַא אֲכִיל וְכִינּוּן שְׁפֹן אַנְן סְהַדֵי דְּלֵא נִיחָא לִיהַ לִיחּוּל וְכו' דְּבָלְאוּ הֵכִי לֵא מְהֻנְיָ מַחֵי וְאַפִּי אוֹמַר בְּפִי מְחַלְתִּי וַא"כ לֹוּמַר אַחַר אֲכִילָה מִי לִימָא לָן שְׂמַח' דְּהָרֵי הֶרְמֵב"ם פְּתַב וּמְחַל לֹו דְּוּוּקָא בְּפִי כַּמ"ש מְצַחוֹת לְשׁוֹנוֹ וְו"ל אֱלֵא מְאַחַר שְׂאוּמְרִים לְמַלְנָה לְהַחְזִיר לֹו וְיָדַע הַמְלָנָה שְׁדָבַר זֶה אִסּוּר וַיֵּשׁ לֹו לִיטָוּל מְמַנּוּ אַם רָצָה לְמַחְזֵל מוֹחַל וְכו' ע"ש: גַּם קַש"ל עַל דְּבַרְיוֹ שְׁפַתְבּוֹ וְו"ל וְהָרֵי"ף פְּתַב הֶתֶם זְבִינֵי וְלִיפָא אִסּוּרָא הֵוָּא מַחֵי הֵכָא הַלְנָאָה דְּאִיפָא אִסּוּרָא לֵא הו"מ וְכַתְּבַ עֲלִיו הֶרֶב הַנִּי"ו וְו"ל וְנִדְעַת הֶרֶב בְּהַלְנָאָה אַנְן סְהַדֵי דְּלֵא נִיחָא לִיהַ לְאִינִישׁ לְמַעַבַּד אִסּוּרָא וְאִי הוּא יָדְעֵי דְּזַבִּינֵי בְּטִילֵי לֵא הֵוָּה שְׁבִיב לִיהַ לְמִיכַל הַיְלַפְּדֵי לִיפָא מְחִילָה פְּלַל ע"כ וְפִי הֶרֶב וְו"ל פְּנוּנַת הַנִּי"ו וְו"ל דְּלֵא תִימָא דְּלֵא מְהֻנְיָא מַחֵי בְּרַבִּית הַפְּדֵי דַעַת הֶרְמֵב"ם וְו"ל לְכַף הַנּוֹצְרָף לְפַר' דְּאַנְן סְהַדֵי וְכו': וְלִפִּי פְּקִירוֹשׁוֹ וְו"ל הֵם הַפְּדֵי הֶרְמֵב"ם דְּלַדְע' הֶרְמֵב"ם אִפִּי מוֹח' בְּפִירוֹשׁ לֵא מְהֻנְיָ מְעַיְקָרָא.

וְהוּא קְאָמַר דְּאַנְן סְהַדֵי מ"ש דְּאֵם מְחַל בְּפִי מְהֻנְיָא מְחִילְתּוֹ וְזֶה הַפְּדֵי הֶרְמֵב"ם וְו"ל: וְאַנְי בְּעַנְיֵי אוֹמַר דְּכּוֹנוּנַת הַר"ן הִיא לֹוּמַר דְּאַפִּילוּ מְחַל בְּפִירוֹשׁ מַחֵי אִינְהַ מְחִילָה מְשׁוּם דְּאַנְן סְהַדֵי דְּלֵא נִיחָא לִיהַ וְכו' וְהוֹכְרַח לְפָרֵשׁ פֶּן מְשׁוּם דִּיוּקָא דְּלִישְׁנָא דְּכַתְּבַ הָרֵי"ף לֵא הֵוָּא מַחֵי מְשַׁמַּע מְעַיְקָר' לֵא הֵוָּא מַחֵי וְטַעְמוֹ מְשׁוּם דְּאַנְן סְהַדֵי אֱבָל אַם פְּבָר קַבֵּל וְאַחַר מִפֶּן מְחַלוּ בְּפִי מַחֵי מַחֵי פְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם וְו"ל: גְּקִיטִינּוּ מְדַבְרֵי רַש"י וְהָרֵי"ף וְו"ל דְּמְחִילָה בְּטַעְו' בְּדִין הֵוָּיָא מְחִילָה אַם לֵא בְּמַקּוּם דְּאִיפָא אִסּוּרָא: וְהָרֵא"ש וְו"ל פְּתַב הֶתֶם זְבִינֵי הֵכָא הַלְנָאָה בְּזַבִּינֵי דְּלִיפָא אִסּוּרָא מַחֵי מַחֵי וְהַקְשָׁה דְּכָל הַקְשָׁיו' שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' וְתִי' שְׂאֵנִי פֶל הֵנִי דְּלֵא יָדַע דְּמַחֵי מַחֵי מְפֹרֶשׁ יוֹצֵא מִתּוֹךְ דְּבַרְיוֹ דְּמַחֵי בְּטַעְו' בְּדִין הֵוָּיָא מַחֵי אֱבָל אַחַרְיָנִי דְּטַעָה בְּגוֹפּוֹ הַעֲנִינּוּ מַחֵי אִינְהַ מַחֵי: עוֹד פְּתַב וְו"ל עֲבַד רַבִּינָא עֲוֹבְדָא וְאַפִּיק פִּירֵי וְקַש'.

וְהָא רַבִּינֵי גּוֹפִיָה אִית לִיהַ בְּמִשְׁכַּב בְּלֵא נְכַיִיתָא אִין מַחְזִי וְכו' וְצ"ל אַע"ג דְּהֵוָּה בְּעֵי לְמִימַר דְּהֵוָּה ר"ק לֹאוּ מְטַעֵם זֶה אִפִּיק אֱלֵא מְשׁוּם דְּהֵוָּי מְחִיל' בְּטַעוֹת דְּבַתּוֹרַת מְכָר יָרַד לְתוֹכָהּ וְהַמְכָר אִינוּ מְכָר וְכו': וְהַקְשָׁה הֶרֶב זי"ע אֲנֵאִים וְו"ל דְּמַאי שְׁנָא הָא מְפִירוֹ' דְּקַל דְּהֶתֶם גְּמִי פְּסָבוּר שְׁמַכִּירְתּוֹ מְכִירָה וְקוּשְׁטָא לֹאוּ הֵכִי יַע"ש: וְלַעַד"ן דְּהָרֵא"ש וְו"ל פְּהָרֵי"ף וְכַלְשָׁנִי דִּינִיק וְאַזְוִיל דְּכַתְּבַ בְּזַבִּינֵי דְּלִיפָא אִסּוּרָא וְכַדְעַת הַנִּי"ו דְּלֵא נִיחָא לִיהַ לְאִינִישׁ לְמַעַבַּד אִסּוּרָא וְהֵכָא בָּאֵת וְנָוּלָה אַחֵי אִיפָא אִסּוּרָא דְּלֵא גְמַר וּמְקַנֵי וְהו"ל מְעוֹת הַלְנָאָה גְּבִיָה אֱבָל לְגַבֵי דְּקַל לֵא אִיפָא שׁוּם אִסּוּרָא דְּגַמ' וּמְקַנֵי אֱלֵא שְׁהַדְבַר בְּטַל מְעַצְמוֹ

וכמ"ש הרב עצמו לדעת הרשפ"א ואע"פ דחלוקי' במשפנתא בלא נכיימא דלדע' הרי"ף הוי ר"ק וילדעת הרא"ש הוי א"ר בהא דמכיל דאף וננולה אחי כ"ע מודים דצריף להחזיר משום דאיפאאסורא וגרע ממשפנתא בלא נכיימא דהתם אחריותו עלה דנפילה ושריפה אבל הכא המעות הלואה גביה דנתנום לו אדעתא דמכירה והיא בטעות ואיפא אסור' לכל ומחז' אינה מחי': גם ק"ל על מאי דתירץ הרב זי"ע דשאני פרק י"ד שהטעות היתה בפירות עצמם.

אבל בזבניי שהטעות היתה בגוף הקרקע והפירו' דבר הנמשך מגוף הקרקע שבו היה הטעו' לא אמרי' בהו מחי' בטעו' הויא מחי' יע"ש ולדבריו אמאי קאמר הרא"ש התם זבניי וליפא אסורא ומחז' מחי' הכא הלואה ואיפא אסורא מחי' אינה מחי' ולמאי איצטריף לטעמ' דאסור' יאמר שאני זבניי דלא הוי הטעות אלא בפירות ולכך מחילתו מחי' אבל הכא הלואה והטעות בגוף הקרקע לא הויא מחי' ואם הוצרך לכך משום דלשון הש"ס אינו מדוייק היטב דקאמר הכא הלואה התם זבניי תקשה לדבריו אמאי הש"ס לא מחלק בהכי כחי' הרב ז"ל ואמאי קאמ' התם הלואה הכא זבניי: ועוד גם לתירוץ שני שתיר' ואמר דשאני פירות דקל דלאו על מגן קאכיל להו אלא בזווי דיהיב ללוקח אבל בזבניי דאמרי' הדרא ארעא והדרא פירי למרייהו נמצא פירות שאכל יתרים על מעו' לא אמרינו מחי' מחי' אפי' טעה בדין ולא משום אסור דרבית קאמר לה אלא משום דהוי כמניח את חבירו ליתול חפץ ונמצא שאינו שלו ע"ש וכת' על תירו' זה פועין תירוץ זה תירץ הרב בעל המאור והביא דבריו ז"ל וז"ל והלכתא פריבא בתרנויהו פינו דאסור' היא ומחז' בטעו' לא הויא מחי' ואי ק"ל הא ק"ל מחי' בט' הויא מחי' בזבניי דקל דר"ן יש להשיב שאני הכא פינו דהדרא ארעא והדרי זוי למרי' הויא ליה פהלואה ואסי' עכ"ל ואע"ג דאיהו ז"ל משום לתא דרבית נגע בה הרא"ש ז"ל משום לתא דגזל נגע בה ע"ש בדברי הרב: ואני הדל נרלע"ד דליכא שום ראיה לדבריו ולא נצרכה אלא להעידפ' דהויא ראיה לסתו' וכוננו' המאור ז"ל פדכתבנא משום דאיפא אסורא ולכך מחי' אינה מחי' אבל בפירות דקל דליכא אסור'.

אבל טעמא דגזל ליכא שום חילוק בינייהו וכו' וליכא לתא דגזל אלא בגזל מרובה דאוכל פירות על מגן ואינו נותן מעות אבל בגזל מועט פגון פירות דקל דנותן לו דמי הפירו' אע"פ דנתניקרו הפירות הויא ליה גזל מועט ומותר אתמקא ולפעמים מתייקרים ביותר והויא ליה גזל הרבה וכי נתנו חכמינו ז"ל דבריה' לשיעורי' וכיון דגבי פ"ד מחי' מחי' גם בזבניי דאסמכתא מחי' מחי' אי לאו מטעם דאסורא: איברא דמאי דדחקיה להרב ז"ל לפרש פן דעת הרא"ש הוא משום דנדחק בדבריו ז"ל דכתב בדברי קדשו דהויא מחיל' בטעו' והוי כמניח את חבירו ליתול חפץ מרשותו ונמצא שאינו שלו יע"ש.

דמשמע להו משום אסור רבית וזה אינו הכרח דאינו פן אלא אמאי דקשיתיה מאי שנא ממשפנתא בלא נכיימא דאית ליה לרבינא דאינו מחז' ותירץ דזה אית בה תוספ' הטעות על המשפנתא והוי כמניח חבירו אבל משפנתא לית בה טעותא אבל בזבניי דאסמכתא עם פ"ד יתירץ מוכרח פדכתבנא: ואבוא היום אל העי"ן עין רואה להשיב להשואל על שאלתו דחזינו לכולהו רבנותא גדולי הפוסקים ז"ל רש"י והרי"ף והרא"ש והרשפ"א פוליהו אית להו מחילה בטעות בדין הויא מחילה וגם הרמב"ם ז"ל דפסק בפירות דקל

דאי שמיט ואכיל זכה ודאי טעמיה כסברת הרי"ף רבו משום דמחי בטעות בדין הוויא מחי בר מסברת התוספות דאית להו מחי בטעות בדין לא הוויא מחי ופירות דקל משום דניחא ליה דלקום בהימנותיה יע"ש ומסתמא דדעת מר"ן בפירות דקל ס"ל כדעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שהם עמודי ההוראה בכל מקום וס"ל מחי בטעו' בדין ה"מ: אמנם אין הראיה מכרעת לנ"ד דמאי דאית לן מחי בטעות בדין ה"מ הוא לאחר שתפס כמו פ"ד דאמר רב נחמן ואי שמיט ואכיל זכה ובנ"ד לא תפס פלום פי אם שנתתיב לו בשטר חוב גמור וצ"ל אם מקרי תפיסה במה שנתתיב בשטר או לא: אבל אשפחנא לה פתרי במה שראיתי להג"מ פ' כ"ב מה"מ שכתבו בשם העיטור וז"ל והאי נמי דזבין וכתב ליה שטר ומסר ליה שטרא כמאן דתפיס דמי יע"ש ופסק מור"ם בס"א ר"ט ס"ד ור"ל אם כתב לו שטר מכירה ומסרו לו הו"ל כתפיסה דפירות דעדיף כוחא דשטרא כתפיסה: ואין לחלק ולומ' דשאני מחי בטעו' בדין דכבר זכה באותו דבר אבל נ"ד הוא תובע חיובו שטר יוכיח דעדיין הוא תובע פירות דקל אחר שמכר לו בשטר ואמרי ביה כאילו זכה בפירות ואמרי מחילה בטעו' הוויא מחי וכן אמרינו בנ"ד אחר שנתתיב לו בשטר הוי הוא פגובי ואמרי מחי בדין הוויא מחי: ואל תשיבני דבר ממה שפסק רבי הטור ס"א מ' וז"ל אבל המודה לחבירו בחזקת שהוא חייב לו ואח"ך נודע לו שטעה ונתברר הדבר בעדים ה"ז הודאה בטעו' ואפי' מסר לו השטר בעדי וע"ח בו יע"ש דשאני התם דטעה בגוף הענין דקי"ל מחילה בטעו' בגוף הענין אינה מחי וכן.

מוכח שם מדברי הר"ב וז"ל ואם בחזקת שהוא חייב לו ונמצא שהוא טועה וכו' דהוויא ליה כעובדא דגינאי דאיתא בגטין יע"ש ואפילו טעה בגוף הענין דאית לן מחי לה"מ אם כתב לו שטר אינו נאמן לומר טעיתי עד שייברר טעותו בעדים כדמש' מדברי הטור שכ"לע: ודעדיפא מינה ראיתי להרבי"ע בספרו ב"י שאלת מ"ב שכתב בשם מהרימ"ט ס"א ס"ח וז"ל אלמנה שנתתיבה בשטר לפרוע ס' פרחים ואח"כ אמרה שבטעו' נתתיב שלא ידעה שבעלה היה לו הרשאה מאחיו וכו' ופסק דאינה נאמנת כלל לומר שבטעות נתתיבה מטעמא שכתב הרי"ף גבי הנהו גינאי דאלת"ה כל שטרי דעלמא נמי נימא דבטעותא הוויא מילתא ונפטר וכתב שהספימו עמו מהר"י קארו ומהר"א שלום ומהר"ר יחיאל ז"ל יע"ש למדנו מד"ק דאפילו במלתא דשייף לומר בה מאןמך דטעה אינו נאמן מאחר שנתתיב בשטר: אלא שראיתי להרב באר הגולה ס"א י"ב שהביא משם מהר"ם אלשיף ז"ל טעותא בדין בדבר דשייף למטעי ביה נאמן יע"ש: ואפשר דשם לא נתתיב בשטר ולכך מחי אינה מחי אפי' טעה בדין ועוד דנאמן לומר טעיתי דמגרע טפי מחמת שלא נכתב השטר ואעפ"י שקנו מידו אבל אם נכתב השטר בלא"ה מחי מחי אפי' טעה באמת מחמת שהטעות בדין: כלל העולה ממאי דכתתיבנא דתייב שמעון לשלם לראובן כל מה שנתתיב לו בשטר ואפי' באמ' טעה בדבריו דמחי הו"מ חי ועוד לא מקרי נתפס בעד חבירו כדכתתיבנא לעיל.

והי"מ ומי שחותרו אמת ינחני במעגלי הצדק והאמת: הלכות רוצח פרק ב' ה"ב אבל השוכר הורג להרוג את חבירו או ששלח עבדיו והרגוהו וכו' כל אחד מאלו שופך דמים הוא וכו' עיין להרב המגיד ז"ל וראיתי להמש"ל ז"ל שהביא מה שנסתפק מוהרימ"ט אי אמרינו באיסורא דרבנן אין שליח לדבר עבירה מי אמרינו פיון דמן התורה חשיב שליח אמרינו דהוי שליח או דילמא אפילו במילי דרבנן ד"ע מקרי ושייף דברי הרב ודברי

התלמיד דברי מי שומעין: וכתב עליו הרב ו"ל ואני תמיה עליו מההיא דפ' שור שנגח את הפרה ד' נ"ג נימא וכו' יע"ש בפ' רש"י ושוב הוקשה לו מההיא דפר"ק דמציע' דף י' דקאמר איפא בינייהו פהן וכו' א"נ איש דאמר לאשה הקפי לי קטן ואי אמרת וכו' דאף דנשים אינם מוזהרות על לא תקיפו מ"מ איסורא דרבנן מיהא איפא ואפילו מקפת את הקטן וכדאיתא בגזיר יע"ש עכ"ל: ולכאורה יש לדקדק אמאי לא הביא ראה מרישא דכהן שאמ' לישראל וכו' דאמרי' אשר"ע עד שהוצרך להביא מאיש שאמר למשה הקיף וכו' דאית ביה איסורא גם מרישא דכהן שאמר לישראל אף על גב דלית ביה חיובא משום דמותר בגרושה מ"מ איסורא איפא שפייע בעבירה וקידש אשה גרושה לכהן והו"ל ידע"ע וי"ל דמרישא דכהן שאמר לישראל איפא איסורא דאורייתא ולא דרבנן ולית מינה ראה וכן ראיתי בתוס' בסוגי' שכ' ואע"ג דעובר משום לפני עור מ"מ לאו בר חיובא הוא הרי דאית ביה איסורא דאורייתא אבל באשה אין בה פי אם איסורא דרבנן אבל לפני עור לית בה דמאחר דקטן לאו בר עונשין הוא ליפא מכשול: אף ק"ל ע"ד המש"ל במ"ש בסו"ד ודוחק הוא בעיני לומר דסוגיא זו אתיא אליבא דר"ה דאית ליה דגבי אשה אפי' איסורא דרבנן ליפא מאחר דלית הלכתא פנותיה יע"ש דאיה לא ראה דברי התוס' בגזיר דכתבו הלכה כר"ה דסוגיא דמציעא אתיא פנותיה יע"ש ר"ל דלא אתיא כר"א בר פלוגתיה ועוד דמכרח הוא דסוגיא לא מתוקמה אלא כר"ה דהא קתני בפירוש דמשלח חייב דאשה לאו פת חיובא היא והיא כר"ה דלרב אדא אשה פת חיובא היא והיא ראה דאם הקיפה לגדול חייבת וטעמא מאי דאם הקיפה לקטן פטורה משום דקטן לאו בר חיובא הוא ומקיף דומיא דניקף ועוד אפילו גדול פטור מהאי טעמא אבל האשה מצד עצמה חייבת ועוד מדקאמר לאשה ולא קאמ' לאיש הקפי לקטן ש"מ דווקא אשה ולא איש והיא כר"ה אבל לרב אדא אפי' איש פטור כדאמרי' דמקיף דומיא דניקף א"כ סוגיא מוכחא כר"ה ולא כר"א כמ"ש התוספות ומאי דקאמר ודוחק לומר דסוגיא כר"ה משמע דאתיא כר"א וזה אינו וא"ת גם לר"ה קשה אמאי נקט קטן דהוא אית אפילו גדול אין האשה חייבת עליו כבר פתבו התוספות דה"ה גדול והאי דנקט קטן משום דגדול לא נשביק נפשיה משום דהוא חייב ובר המחאה הוא אבל קטן לאו בר המחאה.

הוא וכ"כ התוספות במציעא יע"ש: גם ק"ל על מאי דקאמר מאחר דלית הלכתא פנותיה וזה אינו דכל הפוסקים פסקו כר"ה דהמקיף לקטן חייב ולא כר"א דאית ליה המקיף לקטן פטור וכן פסקו ג"כ באשה דפטורה כמ"ש הב"י משם הרי"ף והרא"ש והטור וספר המצות וכ"פ מרן בקצור ועוד מהיכן משמע מהש"ס דגזיר דאשה אית לה איסורא דרבנן אי לר"א אית ליה דומיא דניקף וכמו שהקטן לית ליה איסורא פלל ואפי' מדרבנן פו האשה לית לה איסורא פלל.

ואולי דעת הרב היא מאחר דהרמב"ם פסק דבאש' איפא איסורא אפי' לקטן והיא כר"א דאע"ג דאית ליה דומיא דניקף מ"מ הוא ס"ל דאם באמת המקיף לקטן חייב כר"ה אמרינן דגם האשה חייבת אלא דאית דהמקיף לקטן פטור ולכך איענוש ולא הו"ל לר"ה זרעא פל יומי דר"א מפאן דאית לן איסורא כר"א לסברת ר"ה דאית ליה המקיף לקטן חייב ודו"ק: אלא דעדיין לא נתקרה דעתי דרש"י כתב אשה: נמי חייבת משמע מדאורייתא

ולא מדברבן וא"כ בין למר ובין למר ליכא איסורא דרבנן: פֿרַק ג' ה"א המפה את חבירו
בזדון באבן או בעץ וְהִמִּיתוּ.

אומדין דבר שהפכו בו ומקום שהפכה עליו אם ראוי אותו חפץ להמית באבן זה או אינו
ראוי וכו' עכ"ל. ועיין בדברי מר"ן בְּכֶסֶף מְשֻׁנָּה.

וראיתי להמכילתא וְהִבִּיאָה רש"י ז"ל בפירושו לחנומש על מאי דכתיב וכי יפה וכו' בשבט
בשיש בו פדי להמית או אינו אלא אפי' אין בו פדי להמית תפ"ל בישראל וכו' וְהִלָּא
דברים ק"ו ומה ישראל וכו' נכתב הרא"ם ז"ל וא"ת א"כ בשבט ל"ל תפוק ליה מק"ו
פבר הק' במכילת' ותימצו אם אמרת פן ענשת מן הדין יע"ש: ואני בעניי שמעתי מקצת
מת"ח פשהיניו מקנפצי' בפקידת השנה של החכם כהר"ר יעקב אבן דנאן זלה"ה מקשים
והא דברי המכילת' דבר תימא מאי עונשין מ"הד איפא הקא אדרבא הק"ו אינו בא אלא
להקל עליו שאינו חייב מיתה אלא אם פן יש בו פדי להמית דבלאו ק"ו הנה נהרג על
עבדו אפי' הרגו בדבר שאין בו פדי להמית והק"ו הקל עליו עד שיהא בו פדי להמית
ובאמ"ד תימצתי להם דאע"פ דהק"ו הקל עליו לענין השבט ואבן ואגרוף מ"מ מחמיר
עליו בברזל דאע"פ שאין בו כ"ל כדקי"ל בישראל דהפל נגמר מק"ו ואע"פ דבכלי ברזל
ליכא בו ק"ו פאחרני מ"מ יש ללמוד מישראל לעבד מאחר דכלי ברזל ממית בכ"ש חזר
דינו פשבט ואחרני בשיש בהם כד"ל כמ"ש רש"י גלוי נידוע וכו' שהברזל ממית בכ"ש
לקף אצטריף בשבט: ואחרי מופלג ראיתי למהרי"ע ז"ל שהקשה פה ותימצו בשם מהר"ם
גאלנטי ז"ל אלא שהוא הרחיב התירוץ בראיות מדברי הרמב"ם ז"ל והרב מהרי"ע דחה
דבריו באמת הבנן וגם הראיה שהביא מדברי הרמב"ם ז"ל: ואנן יד עני יש לי מה
לפלפל בדבריו ז"ל דקב"ה חזי בפלפולא ואע"פ דכתותי מכתת שיעוריתורה היא
וללמוד אני צריף תחי' דבריו בקושא שנית שהקשה וז"ל ועוד י"ל דלפי המכילתא
דמשמע מינה תי' בשבט יתירה וכו' דהא לא מצית למימר דוקא בשיש בו כ"ל מפח הק"ו
דהא קי"ל אין עמ"ה וכו' יע"ש מאי פנונת הרב אם פנונתו לומר תיבת בשבט יתירה
מפח הק"ו פדמוכח מדברי המכילתא אם פן מאי קאמר דהא לא מצית למי' בשיש בו
כ"ל מק"ו דאעמ"ה ואם פנונתו לומר בשבט יתיר' ולא באה אלא ללמד דבעי שיש בו
כ"ל ולכף הוקשה לו דהרי מציינן למימר אפי' אין בו כ"ל והא בשבט יתירה לומר לה
דבעי כ"ל ז"א דכוננת רש"י היא לאמר דאם לא נאמר בשבט אפי' אין בכ"ל ת"ל או
באבן יד וְהִלָּא דברים ק"ו וכו' תדע דאל"כ תקשה לרש"י ז"ל דבריו הָפֵךְ המכילתא
דקאמ' בשבט מגיד שיש בו כד"ל ומאי קאמר ברש"י בשבט בשיש בכ"ל או אפילו
אבכד"ל והא במכילתא קאמר דתי' בשבט לא נכתב אלא לומר לה דבעי כד"ל אלא
מנכרח אתה לומר פדפירש' והיא עד שלא יאמר דקאמר במכילתא: עוד קצרה דעתי
להבין דברי הרב שהקשה על מהרמ"ג ז"ל וקשה לי על דבריו דהבין דעבד א"צ שיעור
בברזל פדין ישראל והא ליתא דהרי מבואר בדברי רבינו שפלל ספין וסייף עם אבן
ואגרוף וכתב על פולם ואמדהו למיתה משמע דבכלם בעי שיש בהם כד"ל וכו' מאי
ראיה מיייתי מדברי הרמב"ם שפלל אות' משום דדינם שנה לענין יום או יומים דלא בעי
ולעולם הא כדאיתא והא כדאיתא דספין וסייף אפי' בכ"ש אב"ל: אבן ואגרוף בשיש בה
כ"ל ומאי שנא אבן ואגרוף משבט משום דלא נתנה תורה רשות לאדון להכות באבן
ואגרוף לכן אין דינם ביום ויומים ואם הבין הרב שאמדהו שכת' רבינו היינו פשיעור

ז"א דכוננת רבינו היא לאפוקי אם אמדוהו לחיים אפי' יש בו כד"ל ומת אינו נהרג כדאשפחן בישראל כמ"ש רבינו בפ"ג מה' רוצח יע"ש וילעולם הא פדיניה והא פדיניה דספין וסינף אפי' בכ"ש ואבן ואגרופ בשיש בו כד"ל ואינם דינם ביום ויומים משום דלא נתנה תורה רשות להכות עבדו בהם כמ"ש רבינו ע"ש ובעי' דאמדוהו למיתה אבל אם אמדוהו לחיים ומת פטור דלא עדיף מישראל דחמיר אבל אם הפהו בשבט שיש בו כד"ל דינו ביום ויומים משום דנתנה לו תורה רשות להכותו בשבט אבל אם אין בו כד"ל פטור עליו דלא עדיף מישראל וכה פ"ה המכילתא לדעת רבינו בשבט מגיד שיש בוכ"ל ר"ל מדהול"ל ואיש כי יכה את עבדו או וכו' ומת ולא לכתוב בשבט וכתב בשבט לומר לה דבעי' שיש בו כד"ל ומדהול"ל למימר באבן או באגרופ ואמר בשבט לומר לה דאין דין יום או יומים אלא בשבט דנתנה לו רשות להכות בו ולא באחרניני ונלמוד מינה תרתי שיש בו כ"ל.

דוק מינה הא בברזל אפילו בכ"ש פדין ישראל וילפינו מינה דווקא בשבט גדון ביום או יומים ולא באבן ואגרופ מדלא קאמר באבן וכו' ונהה דייקי' הא בברזל אפי' בכ"ש וחסור דין הברזל פדין האבן והאגרופ דזיל בתר טעמא משום דלא נתנה וכו': עוד יש לי לדקדק על הישוב שישב הרב דברי המכילתא ופי' דברי המכילתא דקאמר אין עונשי' מ"הד קאי אחר שהכה עבד חבירו כמו שפירש"י כי כספו הוא הא אחר שהכהו אע"פ ששהה מע"ל עניב ואי גמרינו מק"ו לא היינו יודעים בהכהו אחר דבעי' פשיעור דאי ילפינו מק"ו ליכא ילפותא דאינו בדין דיום א"י דאי יליף מהאדון איכא למפרה מה לאדון שכן ישנו בדין יא"י ונמצא האחר מתחייב בכ"ש מפח הק"ו ע"ש וקלסיה הרב עצמו להישוב הזה: ואני הדל רצה סלח נא אנכי מבקש מכ"ת דעלה מן הישוב ואין הדעת סובלתו לומר דמאן דהרג עבד חבירו חמיר מישראל ודין עבד פנעני אפילו אין בכד"ל וישראל בכד"ל ועוד מה שכתב דאינו בדין יום א"י משמע מדבריו דהק"ו הוא דישראל חמור דאין בו דיא"י ועבד קל משום דאית ביה דיא"י והרוא' יראה בדברי רז"ל שהביאו דברי המכילתא לא נזכר בה כ"א ישראל חמור ועבד הקל ויכולני לומר דחמור משום דחייב בכל מצוות התורה אבל העבד קל משום דאין מחוייב בכל המצוות דעבד פנעני דינו כאשה בכל המצוות וא"כ נלמוד מינה דגם אחר שהרג עבד פנעני של חבירו.

ואפי' אם הר' ראה שכה פתוב במכילת' מ"מ גם זה ק"ו הוא ולא הנה מחייבין אחר אלא בשיש בכד"ל מפח סברא ועוד דהנה ילפי' ליה מהאדון גופיה שאינו חייב כ"א בשיש בכד"ל מה אית לה למימר מה לאדון שכן ישנו ביום ויומים ישראל גמור יוכיח שאינו ביום ויומים ולא מחייב כ"א בשיש בו פדי להמית ואתיא במה הצד ועוד דלפי דבריו לא מקרי זה עומ"ה אלא משום דלמדנו המכה עבדו מק"ו נתגלגל.

חומרה: זו לאחר ואין זה עונשים מ"ה דמשמע מן הק"ו גופיה בא העונש ועוד דאין סברא פדפי': פרק י"ג הי"ב וכן שתי ספינות העונפרות. ופוגעות זו בזו אם עוברות שתיהן בבת אחת טובעות ואם בזו אחר זו עוברות וכן ב' גמלים וכו' פיצד הן עושין וכו' ובהו וכיוצא בו נאמר בצדק תשפוט עמיתה ע"כ ועיין להרב כ"מ.

והכי איתא בפרק א' ד"מ (ד' ל"ב ב') ריש לקיש רמי פתיב בצדק תשפוט עמיתה וכתוב צדק צדק תרדוף הא פיצד וכו' רב אשי אמר מתני' פדשניין קראי אחד לדיו ואחד לפשרה

כְּדַתְנִיָּא צְדָק צְדָק תְּרַדְוּף א' לְדִין וּא' לְפִשְׁרָה פִּיצַד שְׁנֵי סְפִינֹת עוֹבְרוֹת בְּנֶהָר וּכו' וְכֵן ב' גְּמֵלִים שְׁהִיו עוֹלִים וּכו' וּי"ל אֲמַאי הִנְצִירָה לֹמַר פִּיצַד וּכו' וְהוּל"ל א' לְדִין וּא' לְפִשְׁרָה אִם יִרְצוּ בְּפִשְׁרָה מַה טוֹב וּא"ל יִשְׁפּוּט לָהֶם הַדִּין יִקְוֶה אֶת הַהָר וּקְרָא קַמְל"ן שְׁחֹכְבָה עַל הַדִּין לְפִשֵׁר בִּינֵיהֶם מְקוֹדֵם וְאִם לֹא יִרְצוּ בְּצְדָק תִּשְׁפּוּט הַדִּין.

וְאֲפִשֵׁר לֹמַר דְּטַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּקָאָמַר. קְרָא צְדָק צְדָק תְּרַדְוּף וּמְוַכְרַח אִתָּהּ לֹמַר דְּצְדָק א' הוּא לְדִין וְצְדָק הַב' לְפִשְׁרָה דְּסָמִיךְ לִיהָ הַפְּתוּב תְּרַדְוּף וְלֹא שְׁיִיךְ רְדִיפָה אֲלֵא בְּפִשְׁרָה דְּהֵינְנוּ פְּשִׁיבֹאוּ לְדִין לְפִנֵּי צְדָק תְּרַדְוּף חֲזַר לַעֲשׂוֹת לָהֶם פִּשְׁרָה אֲבָל לְגַבֵּי הַדִּין לֹא שְׁיִיךְ לֹמַר תְּרַדְוּף וְכִי יֵלֵךְ לְבַקֵּשׁ לְבָנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת לָהֶם הַדִּין וּלְכַף הִנְצִירָה לֹמַר פִּיצַד אֲפִשֵׁר לַעֲשׂוֹת הַדִּין וְלַעֲשׂוֹת הַפִּשְׁרָה פִּי וְאֲמַרִי ב' סְפִינֹת שְׁנֵי קְרוּבוֹת אוֹ שְׁנֵי רְחוּקוֹת בְּזָה צְדָק תְּרַדְוּף לַעֲשׂוֹת לָהֶם פִּשְׁרָה וּמַעֲלוֹת שְׁכַר זֹו לְזֹו דְּבָנָה מְוַכְרַח לְפִשְׁרָה וְלֹא לְדִין: וְנִרְאֶה דְּרַבִּינוּ ז"ל פִּסְק פְּדַבְרֵי הַבְּרִייתָא הַזֹּאת.

וּבַמָּה שְׁפִיטִים דְּבָרֵינוּ וְכַתְּבֵנוּ וּבָנָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ נֶאֱמַר בְּצְדָק תִּשְׁפּוּט עֲמִיתָהּ תְּמִיחָהּ לִי דְהוּל"ל וּבָנָה נֶאֱמַר צְדָק תְּרַדְוּף כְּלִשׁוֹן הַבְּרִייתָא דְּהַבְּרִייתָא דְּקַתְנֵי א' לְדִין וּא' לְפִשְׁרָה לֹא קָאִי אֲקָרָא דְּבְצְדָק תִּשְׁפּוּט וּכו' אֲלֵא אֲקָרָא דְּצְדָק צְדָק תְּרַדְוּף א' צְדָק לְדִין וּא' צְדָק לְפִשְׁרָה.

וְהַכ"מ לֹא דִּיבְרַר מְאוּמָה בְּדָבָר זֶה: הַלְכוֹת מְכִירָה פָּרָק ג' ה"א אֶחָד הַבְּהֵמָה וּכו' נִקְנִין בְּמַעֲוֹת דִּין תּוֹרָה וּכו' וְאִין א' מִהֶם יְכוּל לְחַזֵּר בּוֹ אֲבָל חֲכָמִים תִּקְנוּ שְׁלֵא יִקְנוּ הַמְּטַלְטְלִין אֲלֵא בְּהַגְבָּהָה בּוֹ בְּמִשְׁכִּיכָה וּכו' ע"כ.

וְעֵינֵינוּ לְהַרְבֵּי הַמַּגִּיד ז"ל שְׁכַתְּבֵנוּ דְּהִכִּי אִיתָא בְּפָרָק הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה. וְהִנֵּה נִשְׁאַלְתִּי לַל"י שְׁאַלוּ ע"ע רַאוּבֵן שְׁהֵלֵךְ אֲצֵל הַסּוֹחֵר וְאָמַר לוֹ אֲנִי צָרִיךְ לְסַחֲרָה פ' שְׁתַּמְפּוֹר לִי סָה מַה בְּהַקְפָּה לְזַמֵּן פ' וְהַסְּחֹרָה הַנּוֹ' אֲנִי לֹקְחָה מִמֶּךָ בְּשִׁבִיל פ' שְׁהוּא צָרִיךְ לָהּ אֲבָל לֹא יֵשׁ לָהּ עַמּוֹ שׁוּם דִּין וְדָבָרִים כִּי אִם עָמִי וְאֲנִי נוֹתֵן לָהּ כָּל מַה שְׁתַּתֵּן לוֹ וְהֵם בְּתוֹךְ אֵי אֲמַרְתָּ וּכו' וּבָא שְׁלִיחַ אֶחָד מֵעַם פ' הַנּוֹ' וְאָמַר לְרַאוּבֵן הַנּוֹ' צָרִיךְ שְׁתַּרְחִיב בְּזַמֵּן בְּיֹוֹתֵר כ"וּכ שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ בּוֹשָׁה וּכְלִמָּה פְּשִׁיגִיעַ הַזַּמֵּן וְלֹא יִמָּצֵא לוֹ מִמָּה לְפָרְעַע לוֹ וְתַהֲיֶה פְּנוּשׁ וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה וַיִּפְרְדּוּ אִישׁ מֵעַל אֲחִיו וְכָל א' לְדַרְכּוֹ פָּנָה אַחַר סְמוּךְ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם עֲצָמוּ נִזְדַּמְּנוּ ג' הָאֲנָשִׁים הַנּוֹ' וְאָמַר פ' הַנּוֹ' לְהַסּוֹחֵר הַנּוֹ' אוֹתָהּ סַחֲרָה אִם תַּרְחִיב לִי הַזַּמֵּן מֵהַיּוֹם וְעַד זְמַן פ' הָרִי הִיא מְכוּרָה וְרַאוּבֵן הוּא עוֹמֵד עִמָּהֶם בְּאוֹתוֹ מַעֲמֵד וְנִתְרַצָּה הַסּוֹחֵר הַנּוֹ' וּמְכַר לוֹ הַסְּחֹרָה הַנּוֹ' בְּמַעֲמֵד רַאוּבֵן וְאַחַר שְׁלִקַח פ' מִקְצַת מֵהַסְּחֹרָה הַנּוֹ' תְּבַע הַסּוֹחֵר לְרַאוּבֵן וְאָמַר לוֹ תַתֵּן לִי כְּתָב יָד שְׁאִתָּה חֲזִיב לִי סָה כ"וּךְ מִפְּאֵת הַסְּחֹרָה שְׁלִקַח פ' וְאָמַר לוֹ רַאוּבֵן הִנֵּה דְבָרִי עָמָה מְקוֹדֵם וְאַח"ךְ לֹא נִתְקַיֵּים הַמְּכַר וְהַמְּכִירָה וְנִש"וֹנ אִתָּהּ וּפ' וְאֲנִי לֹא דְבַרְתִּי עָמָה פְּלוּם וְנִפְשָׁם לְשִׂאוֹל הַגִּיעָה וַיִּקְרְבוּ אֶת מִשְׁפָּטֵם לְפָנֵיהֶם יִוְרִינוּ הַמּוֹרָה לְצְדָקָה וַיִּשְׁכ"מָה: תְּשׁוּבָה דְּבַר פְּשׁוּט לַעֲנ"ד דְּמִקְצַת הַסְּחֹרָה שְׁלֵא מִשְׁהָ הַדִּין עִם רַאוּבֵן דִּיכוּל לְחַזֵּר בּוֹ כ"ז שְׁלֵא מִשְׁהָ וְאָף עַל פִּי שְׁמִשְׁהָ מִקְצַתָּהּ יְכוּל לְחַזֵּר בְּמִקְצַת הָאֲחַר שְׁלֵא מִשְׁהָ כַּמ"ש מוֹר"ם סִי קצ"ז ס"ד יע"ש.

אֲבָל בְּחֻצֵי הָאֲחַר שְׁמִשְׁהָ הָאֲמַת הוּא עִם הַסּוֹחֵר וְדִינוֹ הוּא עִם רַאוּבֵן וְחֲזִיב לוֹ כָּל מַה שְׁמִשְׁהָ אוֹתוֹ פ' וְיְכוּל לֹמַר לוֹ אֲנִי סוּמָה עַל דְּבוּרָה הָרֵאשׁוֹן שְׁאָמַר' לִי שְׁאִין לָהּ עֶסֶק עִם פ' וְכֵן הַסּוֹחֵר גִּילָה דַעֲתוֹ בְּפַעַם רֵאשׁוֹן וְאָמַר לוֹ לֹא יִהְיֶה לִי שׁוּם תְּבִיעָה עִם פ' מִפְּנֵי שְׁהוּא קָשָׁה מְמַנִּי וְאִתָּה רַךְ וְטוֹב וְאָף עַל פִּי שְׁבִשְׁעַת הַקְּנִינֵן שֶׁל הַסְּחֹרָה בְּפַעַם שְׁנִית לֹא

יחד הדבור הסותר כ"א עם פ' הנזכר וראובן הנזכר הנה עומד עמהם בשתיקה אמרינו ביה שתיקה כהודאה מאחר שלא חזר בו ואמר לו אין לה עמי שום דין ותביעה ואוקמינו גברא אחזקתיה דעדין עומד בדבורו מאחר דשתק ולא גילה דעתו וראיה לזה ממ"ש הרב ב"ח בתשו' י"ט והביא דבריו הר"ב מסגרת השלחן סי' קפ"ד ס"א ונ"ל ראובן שהיה יודע חטים לקנותם ולא היה לו מעות ובא אצל שמעון ואמר לו גלה ביחד לקנות ונתלןך הריוח ונתרצה שמעון והלכו שניהם אל הסוחר ונשאו ונתנו עמו ולא הגיעו לגמר המקח ושוב שניהם לביתם ואחר כך הלך שמעון לבדו וקנה חטים במעותיו ואמר לעצמי קניתי וראובן תובעו שיתלן' עמו הריוח הדין עם ראובן מאחר שנתרצה מתחילה ולא חזר בו בפני עדים קודם שקנאו לומר לעצמי אני קונה ע"כ והנ"ד אתי במכ"ש דהכא שמעון הוא לבדו בשעת הקנין ולא היה עמו ראובן ואפ"ל הכי חייב שמעון לתלןך עמו ועוד דשם הוא הקרבת התועלת והכא הקרבת הנזק אלא דקש"ל על דבריו שהם הפך דברי מור"ם סי' קפ"ג ס"ד ונ"ל ראובן שהיה יודע סחורה בזול וכו' ואפ"ל אם נתרצה בתחילה בפני יכול לחזור בו וכו' יע"ש.

וראיתי לסמ"ע שהקש' דברי מור"ם אהדדי סי' קפ"ג הנז' עם סי' רס"ט דפסק שם דאינו יכול לחזור יע"ש. ותיגרץ הוא דשאני דסי' רס"ט דאמר בפני קודם הקנין לעצמי אני קונה ודסי' קפ"ג דקנה סתם ואח"ך אמר לעצמי קניתי יע"ש.

ולפי ישוב הסמ"ע דברי הב"ח אינם מתיישבים הכא בדין הנז' וראיתי להש"ך שהביא דברי הב"ח במה שתיגרץ על דברי מור"ם אהדדי ונ"ל דכאן בסי' קפ"ג שלא עשו ביניהם מעמד גמור אלא דברים בעלמא שיקנו ביחד ולא אמרו היאך ובכמה יקנו אבל לקמן בסי' רס"ט איירי דעשו ביניהם מעמד גמור איך ומה יקנו וכו': ולפי זה מוכרחים אנו לומר דדברי הב"ח הנזכר שפסק על ראובן שהיה יודע וכו' מייירי דעשו ביניהם מעמד גמור וכו' כמו שחלק הוא בדברי מור"ם אהדדי ואע"פ שהוא פסק בתשוב' הנז' דהדין עם ראובן ולא פירש דבריו מוכרח דהאמת הוא כדכתובנא מאחר דפי' דבריו במקום אחר.

והרב בא"הג סי' רס"ט תגרץ דהכא דאחר שקנאו אמר לעצמי קניתי ובסימן קפ"ג שאמר לעדים בפני לעצמי אני קונה והוא קרוב לתירוץ הסמ"ע אלא דהסמ"ע לא הזכיר שם עדים והט"ז הקשה על תירוץ דהסמ"ע והעלה להלכה כפסק מור"ם בסימן רס"ט דאם נתרצו בפני דאינו יכול לחזור והוא כדברי הרב ב"ח בכאן ואפילו להסמ"ע דכתב דאם אמר בפני קודם הקנין לעצמי אני קונה אפילו בלא עדים יודה לנ"ד דחייב ראובן מאחר דהיה במעמד שלהם ולא אמר שאני חוזר בי אלא שתק ולאחר מכן חזר ברוחו פלל העולה לדעת כל הפוס' הנז' דראובן חייב בכל מה שמשך אותו פ' ומי שחותרו אמת יעמידנו על קו האמת והצדק ושלם: פ"ק י"א ה"א המקנה וכו' והתנה תנאים וכו' בין שהתנה הקונה וכו' אם נתקיימו התנאים נתקיים הדבר וכו' ע"כ.

עיין לה"ה ז"ל. אינרע מעשה בראובן ושמעון שהיו שותפים מקדם לעין ואחר כך הפרידו ביניהם חבילת השותפות ויפרדו איש מעל אחיו וקע"ע ראובן לפרוע כל החובות שאחרים נושים בהם וגם לגבות על החובות שנושים בהם באחרים הפל הם ברשות ראובן ומחל שמעון לראובן בסך מאתים גרושויש מאמצע השותפות וקנו שניהם בקש"מ שלא

נשאר ביניהם שום ד"וד ומחלו ז"לזו בְּכַל הַתְּבִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם זע"ז וְאַחַר כֵּן חָשַׁשׁ שְׁמֵעוֹן שְׂמָא לֹא יִפְרַע לוֹ רְאוּבֵן הַקָּרֵן שְׁלוֹ בְּזִמְנֵי שֶׁקָּבְעוּ בִּינֵיהֶם וְחֹזֵר עַל רְאוּבֵן וְא"ל שְׂאֵם לֹא תִפְרַעֲנִי בְּזִמְנֵי תַחְזִיר לִי כָּל הַסְּחֹרָה וְהַחֹבוֹת וְיַחְזִירוּ כְּקֹדֶם לְהַשְׁתַּפּוֹת וְאַחַר כֵּמָה פִּיטוּמֵי מִיָּלִי שֶׁעָבְרוּ בִּינֵיהֶם חֲזָרוּ וְהִתְנוּ תְּנָאֵי אַחַר שֶׁהִמָּאֲתִים גְּרוּשׁוֹשׁ שְׁמַחֵל לוֹ הוּא עַל תְּנָאֵי שֶׁיִּפְרַע לוֹ קָרְנוֹ בְּכַבּוּד בְּזִמְנֵי שֶׁקָּבְעוּ בִּינֵיהֶם וְחִדְשׁוּ קִנְיָן חֲדָשׁ שֶׁהִמְחִיל הִיא ע"ת שֶׁיִּפְרַע לוֹ בְּזִמְנוֹ וְאִם לֹא הִמְחִילָה בְּטִלָּה וְכָתְבוּ שְׁטָר ע"ז שְׁמַחֵל לוֹ מֵעַכְשָׁיו אִם יִפְרַע לוֹ בְּזִמְנוֹ בְּתֵנָאֵי גָמוֹר וְעַכ"כ הִיָּתָה לְרְאוּבֵן וְלֹא פִרַע הַחֹב בְּזִמְנֵי הַנּוֹז' וְעַכְשָׁיו שְׁמֵעוֹן תּוֹבְעוֹ שֶׁהִמְחִילָה בְּטִלָּה מֵאַחַר שֶׁלֹּא קִיָּים מִצְוַת פְּרִיעָה בְּזִמְנוֹ וְעַתָּה נִפְשֵׁם לְשֹׂאֵל הַגִּיעָה מֵה שׁוֹרֵת הַדִּין נוֹתֶנֶת יוֹרְנוֹ הַמּוֹרָה לְצִדְקָה וְשִׁכְמ"ה: אֵיתָא בְּרַבִּינוּ הֶרְמֵב"ם פ"ו מֵהַל' אִישׁוֹת הַל' א' וְכָל תְּנָאֵי שֶׁבְּעוֹלָם בֵּין בְּקִדּוּשֵׁין בֵּין בְּמִקְחָוּמִמְכָּר בֵּין בְּשִׂאָר דִּינֵי מְמוֹן צָרִיף בְּתֵנָאֵי אַרְבָּעָה דְּבָרִים וְאֵלּוּ הֵן שְׁיִהְיֶה כְּפוּל וְשְׁיִהְיֶה הֵן שְׁלוֹ קוּדָם לְלֹא וְשְׁיִהְיֶה הַתְּנָאֵי קוּדָם לְמַעֲשֵׂה יע"ש וְבַה' י"ז כַּת' כָּל הָאוּמָר מֵעַכְשָׁיו לֹא יִצְטָר' לְכַפּוֹל תְּנָאוֹ וְלֹא לְהַקְדִּי הַתְּנָאֵי לְמַעֲשֵׂי יע"ש וְכ"פ בְּחֻלְק א"ה ע וְרַבִּינוּ הַטּוֹר הִבִּיא פְּלִגְגָתָא בְּזֵה וְדַעַת הָרֵא"ש אִפִּי' בְּמַעֲשֵׂי צָרִיף תְּנָאֵי קוּדָם לְמַעֲשֵׂה יע"ש: וְהַמ"מ ז"ל נִתְּן טַעַם לְשִׁבְחָ וְאִמ' דְּכָשָׂאוֹ הָרִי אֶתְּ מִקוּ' לִי מֵעַכְשָׁיו אוֹ אִם אוֹמ' אֲנִי נוֹתֵן לָךְ דְּבָר זֶה מֵעַכְשָׁיו אִם יִהְיֶה כֵּן הַמַּעֲשֵׂה חָל מֵעַכְשָׁיו וְיִתְקַיֵּים הַתְּנָאֵי אַח"ךְ וְאִם לֹא נִתְקַיֵּים הַתְּנָאֵי הַמַּעֲשֵׂה בְּטַל אֲבָל אִם לֹא אָמַר לוֹ מֵעַכְשָׁיו עַדִּין הַמַּעֲשֵׂה לֹא חָל עַד שְׁיִתְקַיֵּים הַתְּנָאֵי וְהַשְׂתָּא הַתְּנָאֵי בָּא לְבַטֵּל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁלֹּא יַחוּל כָּלֵל לְכֵף צָרִיף תְּנָאֵי חֲזַק שֵׁישׁ בּוֹ תְּנָאִים אֵלּוּ כְּדִי לְבַטֵּל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁלֹּא יַחוּל כָּלֵל יע"ש: מִיְהוּ כ"ז הוּא בְּתוֹף כ"ד דְּבָלֵא מֵעַכְשָׁיו צָרִיף תְּנָאֵי קוּדָם לְמַעֲשֵׂה וְכֵן תְּנָאֵי אַחֲרֵינֵי וּבְמַעֲשֵׂי אֵינוֹ צָרִיף מִשׁוּם דְּאֵין צָרִיף חִיזוּק תְּנָאֵי כַּמ"ש ה"ה מְאָבֵל לְאַחַר כ"ד אַחַר גָּמַר הַדְּבָר אִפִּי' אָמַר מֵעַכְשָׁיו לֹא מְהַי אַח"ךְ הַתְּנָאֵי וְהַמַּעֲשֵׂה קִיָּים.

וְכֵן מִפּוֹ בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם שֶׁאָמַר וְאֵף ע"פ שֶׁהִפְלֵ בַתְּכ"ד הָרִי זֶה מְקוּדָשׁת וְעַלָּה קָאֵי וְאָמַר כָּל הָאוּמָר מֵעַכְשָׁיו אֵינוֹ צָרִיף לְכַפּוֹל תְּנָאוֹ וְלֹא לְהַקְדִּים תְּנָאֵי קוּדָם לְמַעֲשֵׂה אֲבָל אִם הִטִּיל הַתְּנָאֵי אַחַר שֶׁנִּגְמַר הַמַּעֲשֵׂה לְגַמְרֵי וְדֵאֵי דְהַתְּנָאֵי אֵין בּוֹ מְשֵׁשׁ וְאִפִּילוֹ אָמַר מֵעַכְשָׁיו.

הַגַּע עֲצָמָף מִי שֶׁאָמַר לְאַשָּׁה ה"א מִקוּ' לִי מַעַכ' וְאַחַר שֶׁנִּגְמַר הָעֵנִין בְּיֹתֵר אָמַר לָהּ הַקְדוּשִׁי שְׁנִתְּתִי לָךְ הָרִי הֵם ע"ת כ"ו וְכֵן תְּנָאֵי זֶה לֹא יֵשׁ בּוֹ מְשֵׁשׁ וְאֵין הַדַּע' סוּבְלָתוֹ וְנִדְאֵי הַתְּנָאֵי בְּטַל מֵעִיקְרוֹ וְכֵף מִי שֶׁנִּתְּן מִתְּנָה לְחִבְרֵי וְאַחַר שֶׁזָּכָה בְּמִתְּנָה לְגַמְרֵי וְנִגְמַר הָעֵנִין אָמַר לוֹ אוֹתָהּ מִתְּנָה הִיא ע"ת וְאִם לֹא יִתְקַיֵּים הַתְּנָאֵי הַמִּתְּנָה בְּטִלָּה וְכִי יֵשׁ מְשֵׁשׁ בְּתֵנָאֵי זֶה וְאִפִּילוֹ קִנּוּ מִיָּדוֹ עַת"ז אֵין בְּתֵנָאֵי זֶה מְשֵׁשׁ מֵאַחַר שֶׁכָּבַר זָכָה בְּמִתְּנָה זֶה בְּלֹא שׁוּם תְּנָאֵי הַמִּתְּנָה' קִיָּיֶמֶת וְצָרִיף לְחֹזֵר וּלְהַקְנוֹת לוֹ הַמִּתְּנָה בֵּא' מִדְּרַכֵי הַקְנִיָּין כַּמ"ש מְר"ן בְּסִי' רַמ"ה ס"ט הַמְּקַבֵּל אֶת הַמִּתְּנָה וְזָכָה בָּהּ וְכֹו' וְאָמַר אֵינִי רוֹצֵה בָּהּ אוֹ הָרִי הִיא בְּטִילָה לֹא אָמַר כְּלוּם יע"ש וְכֵן פֶּסֶק מוֹר"ם בְּסוּף סִימָן קפ"ט וְאִפִּי' מְחִלוֹ ז"לזו אַח"ךְ לֹא מְהַי וְכַתְּבָה הַסַּמ"ע וְמְחִלוֹ ז"לזו הַקְנִיָּין אֵין הַקְנִיָּין מִתְּבַטֵּל עַד שְׁיִחְזוֹר שְׁמֵעוֹן וְיִקְנֶה מְרְאוּבֵן אוֹתוֹ דְּבָר וְאִפִּי' מְחִלוֹ ז"לזו בְּקִנְיָן גָּמוֹר מִשְׁמַע דְּלֹא מְהַי וְאֵע"פ דְּלֹא הַזְכִּיר מוֹר"ם מְחִלוֹ ז"לזו ע"י קִנְיָן מ"מ סְתָמוֹ כְּפִירוּשׁוֹ דְּלֹא מְהַי אִפִּילוֹ ע"י קִנְיָן מִשׁוּם דְּקִי"לֵן מְחִילָה אֵינָה צָרִיכָה קִנְיָן וְהָרִי שֶׁלֹּא בְּקִנְיָן כְּבִקְנִיָּין וְכֵן כָּתְבָה רַבִּינוּ הַטּוֹר בְּסִי' קמ"ג וְז"ל וְאִם מִשׁוּם שֶׁהוֹחֵזֵר הַשְּׁטָר לִיָּד הַנּוֹתֵן בְּשִׁבְיָל זֶה לֹא נִתְּבַטֵּלָה הַמִּתְּנָה וּפְסָקָה מְר"ן בְּסִי' ס"ו וְכַתְּבָה

הסמ"ע אפילו לא קנאה ממנו אלא בשטר שדי נתונה לה וקחור לו אותו שטר שקנה בו לא מהני אלא צריף לכתוב לו שט"א יע"ש: וכן יש קצת ראיה מדברי הכ"מ בפ' הנז' ונ"ל כיון דמלתא דפשיטא היא שאם קדם המעשה סתם אין התנאי שהתנה אחר כלום.

מ"מ כיון דדברי אחרים הם בלי הפסק וכו' יע"ש ואע"ג דהת' קאי בל"א מעכשיו מ"מ יש קצת ראיה גם למעכשיו וכן משמע מדברי מור"ם סי' ר"ז ס"א ונ"ל וקודם שנגמ' המקח לגמרי וכו' וכתב הסמ"ע סק"ה ונ"ל דאי הטיל התנאי אחר גמר המקח אפי' התנה הלוקח התנאי לטובתו לא הנה מהני ליה לדבר שפבר נעשה ונגמר יע"ש: מיהו הא איפא לדחות דמיינרי בלא קנין לכך לא מהני אחר גמר הענין אבל בקנין מהני וכן משמע מדברי הסמ"ע ס"ק י"ג יע"ש: וא"ת ונהרי הרמב"ם בהלכות מכירה פסק מכר לו סתם וא"ל הלוקח מדעתו פשיהו לה מעות הביאם ואני אחזיר לה קרקע הרי התנאי קיים ופסקו מרן סימן ר"ז ס"ז ויישב דבריו הר"ב דמיינרי אחר שנגמר המקח לגמרי התנה הלוקח ע"ז וקנו מידי עת"ז לכך התנאי קיים ונהיבא דבריו הסמ"ע הרי דאפי' אחר גמר הענין לגמרי התנאי קיים ומבטל הפקר וליפא למימר דשאני התם דהלוקח רצה דהא הכ"מ פתב דאינו תלוי בתנאי הלוקח או המוכר דאורחא דמלתא נקט דאין בידו להתנות אחר גמר המקח כ"א הלוקח אבל המוכר אין בידו להתנות ועוד דהתנאי קיים ואם ירצה המוכר מחזי' לו הדמים אפי' שלא ברצון הלוקח: וי"ל דשאני התם דהתנאי אינו מבטל המכ' דהתנאי הוא אם תחזיר לי הדמים אני מחזיר לה קרקע ר"ל אחזור ואמכרנו לה והקרקע נקנה בקנין והשתא מיהא המכר קיים.

דלא אמר לו אם תחזיר לי המעות הפקר בטל דאם פן אסור לאכול פירות דהו"ל המעות הלאה גביה אם התנאי קיים ורבי' ומרן פסקו דמותר לאכול פירות אלא ודאי פדכתיבנא שאינו מבטל הפקר אלא כשמתנה עמו שיחזיר לו המקח שלו דהיינו שיחזור וימכרנו לו כשיחזיר לו מעותיו וכן משמ' מדברי הר"ב יע"ש: אבל בנ"ד שהתנאי מבטל המחילה לגמרי אם לא יקיים מצנת הפרעון ודאי לא מהני אחר גמר הענין אפי' בקנין וצריף שיחזור ויקנה לו הסף הנזכר באחד מדרכי הקנין.

וי"ל דבדברי הר"ב דכתב דאחר שנגמר המקח קנו מידי שיחזיר לו המקח וצריף לקיים תנאו והא בעי לומ' קנה מעכשיו דאל"כ אמרי' אסמכת' לה קניא וגם הסמ"ע הביא דברי הר"ב ו"ל לא הזכיר בלשונו הזהב תי' מעכשיו ולא נתעורר בזה: ואפשר לומר דמאחר דהקרקע שלו הנה מעיקר' והתנה עמו שיחזירנה לו לא בעי מעכשיו אע"פ דהתנאי הנה אחר גמר הענין א"נ דלעולם צריף מעכשיו משום אסמכתא והר"ב לא נחית אלא לישב טענת איסור רבית דטען רבינו הטור על הרמב"ם ז"ל ולעולם בעי מעכשיו: ובאגב ראיתי להשיב על מה ששאלו ממני על דבר אחר שנמצא כחוב בשטר זה שאם לא קיים מצנת פריעה בזמן הנז' המחילה בטילה גם בעניינים אחרים הידועים להם שמחל לו המלוה השותף הנז' וטען שמעון שהעניינים הוא שהתנות מכללם שלא זכיתי לו התנות אלא ע"ת שיפרעני בזמן ודבר זה לא נגלה אלא ביני ובינו ושמעון זה הוא עכשיו מוחזק בתנות הנז' וראובן אומר לא נכנסה התנות בתנאי זה ושאל ממני לישב בתנות ימים מועטים עד שנצטרף לה ושמעון מכחישו באומרו שהעניינים הכתובים בשטר א' מהם היא התנות: ולעד"ן דאין ראובן זוכה בהתנות הנז' כ"א על ידי עדים גמורים שזכה

ראובן בהחנות הנז' פולח מאת שמעון ואז תחזור החנות הנז' ליד ראובן אף ע"פ ששמעון הוא עכשיו דר בה דלא תחזיק בה פראויחוקת ג' שנים שני חזקה ואע"פ דפסק מרן בסימן ק"מ ו"ל שרקע הידוע לראובן בעדים שיודעים שהיה בחזקתו אפי' יום אחד דמשמ' דאפי' אין העדים יודעים בנדאי שהיא של ראובן אלא שהיא בחזקתו שהוא דר בה וכמ"ש הסמ"ע ו"ל היינו באנשים נכרים שלא נשתתפו ולא הייתה החנות בחזקת שניהם אבל בנ"ד שהיו שניהם מוחזקים בה זה פמה שנים לא מהני אלא בעדים ברורים שזכה בה ראובן מאת שמעון ושמעון אינו זוכה בה כ"א בשני חזקה אחרי הפרדם קשר השותפי' אבל בלאו הכי היא בחזקת שניהם פקדום ואמרי' המוציא מחבירו עליו הראיה ותשאר ביד מי שמוחזק בה כמ"ש מרן בסימן קמ"ו סכ"ב ו"ל זה אומר שלי וכו' ואין לא' מהם ראיה אם היה אחד מהם מחזיק בה מקודם תשאר בידו.

וכן אם קודם השותף היה אחד מהם דר בה אפי' יום א' הוא או אבותיו הוא הזוכה בה אפי' שניהם היו משתמשי' בה בשותפות דקי"לן השותפים אין להם חזקה זה על זה והיא בחזקת הראשון שנשתמש בה קודם השותפי' ואם יש עדי' שזכה בה ראובן בהפרדם מהשותפות הוא הקודם ואפי' שמעון נשתמש בה קודם השותפות: ומה שטען שמעון דהעניינים הפתובים בשטר קאי אהנות דבריו מהבל ימעטו והשטר חספא בעלמא מתרי טעמי חדא דיכול לומר דהעניינים הוא קאי אמדי אחרני ואלאו אהנות ונד בעל השטר על התחונה ועוד דהשטר אדרבא סיוע הוא לראובן דהשטר פתוב בו דלא מחל לו בעניינים אחרים הידועי' להם כ"א עת"ז ואם קאי אהנות לא שייך בה לשון מחילה דלא שייך לשון מחי' אלא בחוב שהיה נושה בו דהלא' להוצאה ניתנה ומועיל בה לשון מחילה אבל דבר שהוא בעין לא מהני ביה אלא לשון מתנה כמ"ש הרמב"ם בה' ז"ומ פ"ג ה"ב ו"ל מחל לחבירו חוב שיש לו עליו או נתן לו הפקדון שהיה מפקד אצלו וכו' יע"ש הרי שדבר ההוא בעין אינו מועיל בו כ"א לשון מתנ' דאל"כ אמאי בחוב נקט לשון מחי' ובפקדון לשון מתנה וכן פסק מרן בסי' ע"ג סי"ט בפשיש לו ביד חבירו חפץ לא שייך בו לשון מחילה אלא לשון מתנה יע"ש וכן פסק מרן בסי' רמ"א ו"ל המוחל וכו' ודנוקא מטלטליו אבל קרקע לא אפילו דר והחזיק בה יע"ש ואמרינו דנדאי העניינים הפתובים בשטר הם הדברים דשייך בהו לשון מחילה ולא קאי אהנות דאין מועיל בה לשון מחילה כמ"ש מר"ן סימן מ"ב סי"ב פתוב בשטר סלעים סתם ע"ש ועיין בסמ"ע: ויש לי פה עוד להשיב ולומר דאפילו העדים עצמם החתומי' על השטר ואמרו שהמחילה היה ע"ת יכולים להעיד על המחילה הראשונה שלא הייתה ע"ת ואין בה משום חוזר ומגיד משום דק"לן דמישבים דבר העדים אפי' ע"צ הדוחק במשמעות רחוקה כדי שלא יהיו מוכחשים זה מזה כמ"ש מרן בסימן כ"ט פל שאנו יכולים לכוין דבר העד וכו' כמו שיש לנו לתרץ דברי שני עדים וכו' יע"ש ועיין בסמ"ע שם במה שכתב בשם הריב"ש ו"ל בע"א שמעיד שהיה תנאי בדבר והעדים אחרי' אמרי' שתנאי נכתב בשטר וכו' וי"ל דשמא חשבו שהדברים שבע"פ אינם חשובים תנאים וכו' יע"ש גם בנ"ד יש לנו לומר דמה שכתבו בשט"ז דהמחילה היא ע"ת חשבו מאחר שקרעו שטר ראשון וחדשו שטר אחר מחילה ראשונה נתבטלה והעיקר המחילה דהשתא ולאו כ"ע דינא גמירי: חזרני על הראשונות דלמאי דכתבנא לעיל דאין לשון מחי' מועיל אלא בחוב שהוא נושה בו יצא לנו גם לענין מחי' מאתים גרושו' שמחל לו בה לא מהני ואפי' אם קנים

תנאו כמ"ש מר"ן בסי' ר"ג ס"ט דהמטבע אינו נקנה אלא ע"ג קרקע ודווקא פקדון אבל החוב אינו נקנה אלא במעמד שלשתן ואם בשטר בכתיב ומסירה ואף על פי שהשתתפים חולקים שטרות זה פנגד זה כמ"ש מר"ן בסימן ס"ו היינו לענין חלוקה שיזקה פל' א' בחלקו נהגו פן ולא בעו כמ"ס אב"ל לענין שיזקה במחילה בעי פתיכה ומסי' או מעמד שלשתן: אלא למאי דטען ראובן דהמחילה שמחל לו בשביל שקבל עליו לטרוח בשבילו ולגבות לו החוב' שנושים באחרים ואפ"י יש לו הפסד אם נשתדפו החובות פל' ההפסד עליו הוא מהני לשון מחילה דלא מחל לו בחנם ומקרי שטר טרוחו שיהי אם יחזור במחילה צריף ליתן לו ש"טר וכל מה שהפסיד בחובות צריף ליתן חלקו והי' יצ"מ ויראנו מת"נ: הלכה ט"ו המחייב עצמו במקום לאחד בלא תנאי כלל וכו' שדב"ר זה שדב"ר זה מתנה היא ולא אסמכתא ע"כ.

ועיין לה"מ ז"ל. שא"ל ראובן שהיה נושה בו שמעון מנה.

ושלח ליהודה אגרת ואמר לו תפרע בעדי לשמעון מנה שנושה בי וגילה און שמעון בדבר זה. וקא שמעון אצל יהודה לפרוע לו החוב הנז' שנושה בראובן כמ"ש לו והשיבו יהודה שעכשיו אין לו מעות מזומנים ולזמן פ' אפרע לה דמי החוב הנז' ונתן בידו פתב ידו וז"ן מודה אני ע"ע החו"מ שאני מחויב לפ' מנה לפרועו לו בזמן פ' על זה פ' ואחר שהגיע הזמן בא שמעון אצל יהודה לפרוע לו הכת' הנזכ' והשיבו יהודה לאמר דאין בידי מאומה משל ראובן והוא שלח לי ואמר לי תפרע בעדי מנה לשמעון ועם ספינה ראשונה אשלח לה סחורה וכמה ספינות באו ולא שלח לי גם אני לא אפרע לה תלה ותתבע ראובן הלנה.

ואין לה שום תביעה עלי. ונפשם לשאול הגיעה יורנו המורה לצדקה ושכמ"ה: תשובה לעד"ן שאין על יהודה הנזכר שום חיוב בענין זה כי אם תחייבהו מפת ערבנות ותאמר מאחר שהחיוב הוא מפאת ראובן הו"ל ערב קבלן בעדו הו"ל ער"ק שלא בשעת מתן מעות שפכר ראובן מחויב ועומד לשמעון מקודם לזה ושלח לו לפרוע בעדו וחיוב עצמו לפרועו לזמן פ' והו"ל ערב שלא בשעת מתן מעות וכעי קנין ואפילו פתב בשטר עצמו לא מהני כמ"ש מר"ן בסי' קכ"ט ס"א וז"ל המלנה את חבירו ואחר שהלנהו אמר לו אחר אני ערב וכו' אין הערב חייב פלוס וכו' אבל אם קנו מידו שהוא ערב וכו' נשתעבד ע"כ.

וכן לא תחייבהו מחמת שפתב לו כת"י חוב בעלמא סתם ולא הזכיר בו הערבנות כלל ונעשה הוא עצמו בע"ד והוא במקום לנה והו"ל כמו פטרו דחייב אפילו שלא בשעת מתן מעות ואפילו בלא קנין כמ"ש מור"ם שם ס"ג וז"ל וכן אם פטר הלנה ע"פ הערב הו"ל פערב דשעת מ"מ וכו' יע"ש היינו אם פטרו בפ"י דהיינו אם פטר המלנה ללנה ע"פ ערבנות הלה לגמרי שאמר לו בפ"י מעתה לא יהיה לי עסק עמה כ"א עם הערב כמ"ש הסמ"ע שם.

אבל הכא ליכא אלא חיוב בעלמא שנתחייב לו בכת"י ועוד שהערב לא היה במעמד אחד עם המלנה והלנה ואפילו אם יאמר פן המלנה ללנה צריף דוקא במעמד הערב ויתרצה לדבר זה ובנד"ד לא היה הערב עם הלנה והמלנה אלא שלח לו פתב לפרוע בעדו.

ואם תחייבהו מפאת מעמד שלשתן ותאמר זה הני כמו מע"ג מאחר ששלח לו לפרוע בעדו ליהודה. גם מצד זה פטור דמעמד ג' הוא אם הנה נושה בו ואומ"ל מנה שיש לי בידה תנהו לפ' כמ"ש מר"ן ריש סי' קכ"ו ונ"ל ואמ"ל במעמד ג' מנה שיש לי בידה תנהו ללוי וכו' קנה ואין יכולין לחזור וכו' והכא לא קאמ' ליה אלא תפרע בעדי ולא אמ"ל מנה שיש לי וכו' כמ"ש שם ס"ב בד"א פשהיה לראובן מנה ביד וכו' אבל אם לא הנה וכו' אלא שאמר ליתן מנה ללוי בשבילי ואפרענו לה לא קנה וכו' יע"ש וה"ה אם לא הזכיר ואפרענו לה אלא תפר' בשבילי ותו לא לא קנה כ"א בידוע שיש בידו משל ראובן ואמ"ל תפרע בשבילי אע"פ שלא הזכיר לו מנה שיש לי וכו' אמרינן מסתמא דכוננתו על אותו מנה וקנה כמ"ש מר"ן שם ס"ג יע"ש: ועוד דנד"ד לא מקרי מעמד שלשתן מטעם אחר והוא משום שלא היו שלשתן ביחד אלא שלח לו ע"י פתב ולא מקרי מע"ג כמ"ש מר"ן שם סכ"א ונ"ל מע"ג ליתיה מפי הפתב וכו' יע"ש: ואם תחייבו בכ"י הגזפ' מטעם שחייב עצמו סתם לפרוע לשמעון והכ"י הוא סתם ונחייב עצמו בדבר שאינו חייב בו חייב כמ"ש מר"ן סי' מ' בריש הסי' ונ"ל המסתיב עצמו בקמון לאחר בלא תנאי אע"פ שלא הנה חייב לו פלום ה"ז חייב כיצד האומר לעדים וכו' או שפתב לו בשטר הרניני חייב לה מנה וכו' חייב לשלם אף על פי ששניהם מודים והעדים יודעים שלא הנה לו אצלו פלום וכו' יע"ש: דע דדברי מר"ן הם לקוחים מדברי הרמב"ם פי"א מהל' מכירה ושם פיר' דבריו ונ"ל אע"פ שלא הנה חייב לו כלו' חייב שדבר זה מתנה היא ולא אסמכת' יע"ש ור"ל הא דאמרינן אף על פי שאינו ח"ל חייב היינו בלא סיבה אלא בתורת מתנה נתן לו והוציאה בתורת חיוב כדי להתחייב בה הא לאו הכי לא יתחייב אם הוציאה בשם מתנה דבמאי יתחייב ואפילו בקנין אינו מתחייב דמטבע אינו נקנה בחליפין ולכך מתנה היא והוציאה בתורת חוב כדי להתחייב בה וממילא לית בה דין אסמכתא דקי"לן אסמכתא לא קנייא אבל אם החיוב הוא בסיבה כנדו"ד לפרוע חוב חבירו והוא בקש ממנו לפרוע בעדו דאית בה משום אסמכתא כמו שאומר הוא הטעני ואמר לי שישלח לי סחורה וע"ז סמך בכ"י שנתן והו"ל אסמכת' וכן החיוב הוא בטענו והו"ל כמ"ש רבינו הטו"ר אם נתחייב אדעתא דהוא חייב לו ולבסוף נודע לו שאינו חייב לו אין ממש באותו חיוב והכא פנותיה דנתחייב אדעת' דישלח לו סחור' ולא שלח לו וכן לא הניא פמתנה דקאמר דבר זה מתנה הוא גם לא מקרי מחייב עצמו בדבר שאינו חייב וכו' אלא מקרי מחייב עצמו בדבר שהוא חייב בשביל הלנה ראובן ואחר כך נודע לו שאינו חייב משום שהכחיש בו שלא שלח לו הסחורה שהוא פטור כדכתיב' וכ"כ הרב ש"ך שם סק"א ונ"ל היינו שידוע שאינו חייב לו ונחייב עצמו כמו מתנה אבל מי שמודה לחבירו בחזקת שחייב לו וכו' הר"ז הודאה בטעות יע"ש.

ומדקאמר כמו מתנה משמע דאינו חייב כלל בכל צד ואופן וליכא שום סיב' לחייבו אלא למתנה בעלמא אבל אי לא פמתנה כמו שחייב עצמו מאיזה סיבה מאיזה אופן שיהנה לא מהני אפי' שטר והו"ל כערב שלא בשעת מתן מעות דבעי קנין: וא"ת וכי אנחנו מפיו אנו חייני דקאמר שהוא הבטיחני לשלוח לי סחורה ובשביל כך נתחייבתי ודילמא אשתמוטי קא משתמיט כמ"ש הש"ך ורבינו הטו"ר אם נתחייב אדעתא דהוא חייב לו וכו' הר"ז הודאה בטענו' ואם נתברר הדבר בעדים או אם המלנה הודה לו וכו' משמע דדבורו לא מהני ואינו נאמן יע"ש.

דְּשֹׁאֲנֵי הַקָּא דְאִין עֲלִיו שׁוּם חַיִּיב אֶלָּא הַחַיִּיב שְׁלוֹ מִפְּאֵת הַכ"י אוּ הַשְּׁטֵר וְאִמְרֵי דְאִינוּ מִתְחַיִּיב לֹא בַשְּׁטֵר וְלֹא בַכֵּת דְּלֹא מִקְרֵי מְחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדִבְרֵי שְׂאִינוּ חַיִּיב מִחֲמַת שְׂיֵשׁ סִיבָה שְׁהוּא פּוֹרְעַ חוּב שְׁל רְאוּבֵן וְאִם תִּחְשׁוּב אוֹתוֹ עַר"ק צָרִיף קִנְיָן אַבְל הַנְּדוֹן דְּהַשְּׁ"ף הוּא חַיִּיב בְּלֹא הַכֵּי דְהוּא בְּחִזְק' שְׁהוּא חַיִּיב לוֹ אֶלָּא דְעַכְשָׁיו רְצָה לְפִטוֹר עֲצָמוּ וְלוֹמַר שְׁטַעְהָ בְּהוֹדְעָתוֹ וְאִמְרֵינּוּ חִזְקַת דְּאָדָם מְדַקְדָּק בְּחֻשְׁבוֹנוֹ קוֹדָם שְׂיִוְדָה לְפָנֵי עֵדִים וּלְכַף צָרִיף לְבַרְר בְּעֵדִים אוּ אִם הַמְלִינָה מוֹדָה לְסַלֵּק הַחִזְקָה: וְעוֹד דְּלֹא קִאָמַר הַשְּׁ"ף דְּצָרִיף לְבַרְר בְּעֵדִים וְכו' אֶלָּא לְמַאי דְסָלִיק אִפִּי' מְסַר הַשְּׁטֵר בְּעֵדִים וְהַעֲדִים חֲתוּמִים בּוֹ לְזֵה קִאָמַר צָרִיף לְבַרְר בְּעֵדִים וְכו' מִשׁוּם דְּלִית לֵיהּ מְגוֹ אַבְל הֵיכָא דְלִיכָא שְׁטֵר אֶלָּא פְתִיבַת יָד בַּנְּדוּ"ד נְאָמֵן בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי לְאַחַר זֶה וְאִין צָרִיף בְּיָרוּר כַּמ"ש מְר"ן סִי' קכ"ו סַעִי' י"ג וְנ"ל אִם לְאַחַר שְׁנִתְרַצָּה הַלְוָה וְכו' לִיתָן לְמַקְבֵּל אוֹמַר עֵינִיתִי בְּחֻשְׁבוֹנֵי וְלֹא הִיָּה לוֹ אֶצְלוֹ פְלוּם וְטַעֲמִיתִי בְּמָה שְׁהוֹדְתִי אִם יְכוֹל לְבַרְר בְּעֵדִים וְכו' פְטוֹר אֶפִּילוֹ הִיָּה בְּעֵדִים פְּשׁוֹנְתְרַצָּה לִיתָן לוֹ וְכו' וְאִם אִינוּ יְכוֹל לְבַרְר הַטַּעְוֹת אִם הִמְחָהוּ בְּפָנֵי עֵדִי' וְגַם קִבַּע זְמַן וְכו' וְהוּא בְּתוֹף הַזְמַן אִינוּ נְאָמֵן לוֹמַר טַעֲמִיתִי וְכו' וְטַעֲמִי מִשׁוּם דְּלִית לֵיהּ מְגוֹ וְלֹא מִשׁוּם דְּלֹא הָיוּ דְבָרִים מַעֲוֹלָם מִשׁוּם דְּהִמְחָהוּ בְּעֵדִים וְלֹא מִטַּעֲמֵם דְּפְרַעְתִּי שְׁהָרִי הוּא בְּתוֹף הַזְמַן וְחִזְק' אִין אָדָם פּוֹרְעַ חוּבוֹ בְּתוֹף זְמַנוֹ כְּמוֹ שְׁפַתְבַּת הַסַּמ"ע וְכֵן נִרְאָה מְגַמַר דְּבָרֵי מְרָן שְׁפַתְבַּת וְאִם לֹא הִמְחָהוּ בְּעֵדִים וְכו' נְאָמֵן לוֹמַר טַעֲמִיתִי בְּמַגּוֹ דְּלַהִיד"ם אוּ בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי אִם הוּא אַחַר זְמַן וְאֶפִּילוֹ הִמְחָהוּ בְּעֵדִים כַּמ"ש הַסַּמ"ע שְׁם דְּאִם לֹא הִמְחָהוּ בְּעֵדִים בְּלֹא הַכֵּי נְאָמֵן בְּמַגּוֹ דְּלַהִיד"ם בְּלֹא מְגוֹ דְּפְרַעְתִּי אֶלָּא מִיָּרִי דְּהִמְחָהוּ בְּעֵדִים וּלְכַף אֶצְטְרִיף לוֹמַר דְּנְאָמֵן בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי יַע"ש נְמַצָּא הֵיכָא דְלִיכָא שְׁטֵר דְּיְכוֹל לוֹמַר פְּרַעְתִּי נְאָמֵן לוֹמַר טַעֲמִיתִי בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי וְדְבָרֵי הַשְּׁ"ף דְּקִאָמַר עַד דְּיְבַרְר בְּעֵדִים קִאִי אִם יִהְיֶה שְׁטֵר וְעֵדִים חֲתוּמִים דְּאִינוּ יְכוֹל לוֹמַר פְּרַעְתִּי וְאֶפִּילוֹ לִימ"ש בְּתָרָא דְקִאָמַר הֵיכָא דְּהִמְחָהוּ בְּעֵדִים אִינוּ נְאָמֵן לוֹמַר טַעֲמִיתִי בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי הָרִי מוֹר"ם פִּי' דְּבָרֵי דְּנוּק' דְּהִמְחָהוּ בְּעֵדִים מִשׁוּם דְּאָדָם מְדַקְדָּק וְכו' אַבְל אִם לֹא הוֹדָה לוֹ בְּעֵדִים יְכוֹל לוֹמַר טַעֲמִיתִי בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי וְאֶפִּי' אִם נָתַן לוֹ כַּת"י נְאָמֵן לוֹמַר טַעֲמִיתִי בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי וְכו' יַע"ש וְכַתְבַּת הַסַּמ"ע וְכֵן מְפוֹרָשׁ בַּד"מ דַּכַּת"י שְׂאִינוּ בְּעֵדִי דְיְכוֹל לומ' אֶמְנָה אוּ חֲתַמְתִּי שְׁמִי עַ"ה מַג יַע"ש וְכֵן כַּת' הַשְּׁ"ף יַע"ש: וְעוֹד פְּתַב הַשְּׁ"ף בַּס"ק ט' וְנ"ל דְּדוּנֹק' פֶּאֶן בְּהַמְחָא' בַּמ"ג הוּא דְּלֹא מְהַיָּי טַעֲמִיתִי בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי וְכו' אַבְל הֵיכָא דְשְׁעָבַד נְפִשְׁיָה בְּלֹא מַע"ג אֶפִּילוֹ בַּפ"ע יְכוֹל לוֹמַר טַעֲמִיתִי בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי יַע"ש א"כ בַּנְּדוּ"ד אֶתְיָא בַּמַּכ"ש דְּנְאָמֵן לוֹמַר שְׁהוּא הַבְּטִיחֵנִי וְאָמַר תִּפְרַעְבְּעֵדִי וְאֶשְׁלַח לִינְדָּה סְחוּרָה עִם הַבָּא רֵאשׁוֹן בְּמַגּוֹ דְּפְרַעְתִּי לְאַח"ז הַכַּת"י: וְכֵן רְאִיתִי לְמַהֲרִי עֵינְיָאשׁ וְנ"ל בְּסַפְרוֹ בְּנֵי יְאֻדָּה שְׂאֵלָה פ"ט שְׁנִשְׂאֵל עַל אֶחָד שְׁחַיִּיב עֲצָמוּ בַּכ"י עַל אַחִיו שְׁהִיָּה מְחַוִּיב לְזוּלַת וְנָתַן הוּא כַּת"י שְׁהוּא מְלֻזָּם בְּאֵשׁ יַעֲטִי לִפ' וְכו' מִן גּוֹנַת אֶסְנוֹנְאֵל דִּי יְסַאֵל לִפ' כְּאִי וְכַרְגַּת אֲנָא נַעֲטִי מְנָא לְזְמַן פ' וְכו' יַע"ש וְקָא שְׁקִיל וְטָרִי מַהֲרִי"ע מְלֻשׁוֹן הַרְמַב"ם וְשְׂאֵר מְפָרְשִׁים אִם הוּא חַיִּיב מִטַּעֲמֵם הַמְחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדִבְרֵי שְׂאִינוּ חַיִּיב וּלְבַסּוֹף פְּתַב וְנ"ל וּמַעֲתָה בַּכ' דִּידָן כְּפִי הַנְּוֹסַח הַנּוֹ' לֹא מְבַעֲיָא כְּפִי מַה שְׁפַתְבַּת לְבַסּוֹף בְּלֻשׁוֹן עֲרָבֵן דְּנֻדְאֵי דְאִינוּ פְלוּם פִּינּוֹן דְּלִיכָא קִנְיָן וְנְוֹסַח הַרֵאשׁוֹן דְּכַתְבַּת בְּלֻשׁוֹן חַיִּיב פִּירוּשׁוֹ עַל הָעֲרָבוֹ' דְּלְבַסּוֹף מִיָּרִי דְּיִלְמַד עֲלִיוֹן מִהַמְחָתוֹן שְׁהָרִי הוּא מְפָרֵשׁ וְהוּלָף טַעֲמֵם הַחַיִּיב שְׁהוּא מְצַד הַחוּב שְׁעַל אַחִיו וְסִיָּים וְכַרְגַּת אֲנָא עֲרָבֵן וְכו' פְלוֹמַר דַּר"ל וּלְכַף יְצָאִיתִי אֲנִי עֲרַב שְׁהוּא מְפָרֵשׁ חַיִּיב הַנּוֹ' בְּתַחֲזִילַת הַפְּתַב אֶלָּא אִפִּי' לֹא נִזְכַּר לְשׁוֹן עֲרָבוֹת כְּלָל מ"מ פִּינּוֹן שְׂאִינוּ כַּתוֹ' בְּלֻשׁוֹן

שְׁטַר אֵין בוּ חַיּוּב כָּלֵל לְפִי מַה שְׁבִיאָרְנוּ: וְעוֹד בְּר מִן דִּין בְּנ"ד שְׁחַיִּיב עֲצָמוּ כְּדֵי לְפִטוֹר
הַלְוָה מִיַּד הַמְלִיָּה אֵין דִּינוֹ אֱלָא כְּעָרֵב דְּעֵלְמָ' דְּלַעוֹלָם בְּעֵי קַנְיָן וְכוּ': הִנֵּה פִי דְבָרְיוֹ כֶּף
הוּא דְמִתְחַלֵּי רְצָה לֹאמַר אַע"פִּי דְמִקְוֹדָם כְּתוּב חַיִּיב עֲצָמוּ סָתָם וְהוּ"ל כְּמוֹ שְׁחַיִּיב עֲצָמוּ
בְּדָבָר שְׁאִינוּ חַיִּיב מ"מ מְסוּרָה דְבָרְיוֹ דְכָתֵב וְכַרְגַּת אֲנָא עֲרָבָן וְכוּ' מִשָּׁם הוֹכִיחַ דְּהַחַיּוּב
שִׁכְתָּ' בְּתַחֲלִי הִיָּינוּ מִשׁוּם עֲרָבּוּת וּבְעֵי קַנְיָן וְלֹא מִהִנְי אֲפִילוּ שְׁטַר וּמכ"ש כֵּת' שְׁאִינוּ
בְּלִשׁוֹן שְׁטַר וְאַחַר מִפְּנֵי אֲמַר אֲפִילוּ לֹא הִזְפִּיר בְּכ"י לִשׁוֹן עֲרָבּוּת אֱלָא כְּמ"ש בְּתַחֲלִי חַיִּיב
סָתָם אִפִּי הֵכִי לֹא מִהִנְי דְּבְעֵי כְּתוּב בְּלִשׁוֹן שְׁטַר וְלֹא בְּלִשׁוֹן כֵּת"י כְּדָאִית לָן בְּעֵלְמָא
מִשׁוּם דְּהוּא מְחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדָבָר שְׁאִינוּ חַיִּיב צָרִיף שְׂיִהֵיָה כְּתוּב בְּלִשׁוֹן שְׁטַר הָא לֹא הֵכִי
לֹא מִהִנְי וְאַח"כּ כְּתֵב וְעוֹד וּבְר מִן דִּין בְּנ"ד שְׁחַיִּיב עֲצָמוּ כְּדֵי לְפִטוֹר וְכוּ' ר"ל בְּר מִן דִּין
שְׁאֲמַרְנוּ מִתְחַלֵּי מֵאַחַר שְׁמִפְנִיָּרֵשׁ בוּ לִשׁוֹן עֲרָבּוּת הוּ"ל הַחַיִּיב שְׂהִזְפִּיר מִקְוֹדָם קָאִי אֲסוּרָה
שְׁפִתָּב וְכַרְגַּת עֲרָבָן וְכוּ' וְאַם פֶּן יֵשׁ לוֹ דִּין עֲרָבּוּת וְלֹא מִהִנְי אִפִּי אִם כְּתוּב בְּלִשׁוֹן שְׁטַר
וְצָרִיף קַנְיָן וּבְר מִן דִּין שְׁאֲמַרְנוּ אִפִּי לֹא נִזְכַּר לִשׁוֹן עֲרָבּוּת בְּשְׁטַר אֱלָא כְּתוּב סָתָם חַיִּיב
פ' עֲצָמוּ לִפ' כ"וּכ דְּהוּ"ל מְחַיִּיב בְּדָבָר ש"ח וְכוּ' אִפִּי הֵכִי אֵינוּ מוֹעִיל מֵאַחַר שְׁאִינוּ כְּתוּב
בְּלִשׁוֹן שְׁטַר כ"ז דְּלֹא יִדְעִינוּ בְּשִׁבְלִי מַה נִּתְחַיִּיב דְּאֲמַרְיָנוּ רְצָה וְחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדָבָר וְכוּ'
חַיִּיב כְּשִׂיִּהֵיָה הַכֵּת' בְּלִשׁוֹן שְׁטַר אֲבָל בְּנְדוּ"ד דְּהַחַיִּיב שְׁלֹו כְּדֵי לְפִטוֹר הַלְוָה מִיַּד הַמְלִיָּה
אִפִּי כְּתוּב סָתָם אֲנִי פִי חַי"ע לִפ' אֵין דִּינוֹ אֱלָא כְּעָרָבָן דְּעֵלְמָא דְּבְעֵי קַנְיָן וְלֹא מִהִנְי אִפִּי
לִשׁוֹן שְׁטַר מֵאַחַר דָּאִית לָן יְדִיעָה דְּהַחַיִּיב הוּא לְפִטוֹר הַלְוָה מִיַּד הַמְלִיָּה: הֵרִי מְפֻרָשׁ
יִוצָא מִדְּבָרְיוֹ דְּאֲפִילוּ כֵּת"י כְּתוּב סָתָם שְׁחַיִּיב פ' לִפ' מֵאַחַר דְּהַחַיִּיב הוּא יְדוּעַ בְּשִׁבְלִי
לְפָרְעַ חוּב פ' אֵינוּ דִּינוֹ אֱלָא כְּעָרָבָן שְׁלֹא בְּשַׁעַת מַת"מ וּבְעֵי קַנְיָן: וְכֵן רָאִיתִי לְמַהֲרִיק"ש
בְּסִפְרָ אֲהֵלִי יַעֲקֹב שְׁאֵלָה כ"ט מוֹכַח כְּדָבָרְיָנוּ זֶה וְז"ל רָאוּבֵן שְׁלַח כְּתֵב לְשִׁמְעוֹן וְשִׁמְעוֹן
מָנָה לְלוֹי וְשִׁמְעוֹן שְׁלַח כְּתֵב לִיהוּדָה וְשִׁפְרַע בְּעֵדוּ מָנָה לְלוֹי וְכוּ' וִיהוּדָה לֹא רְצָה לְתַת
וְכוּ' אֲבָל כְּתִיבָת יָד שְׁנַתְחַיִּיב מָנָה לְתַת לְלוֹי וְחַת' בוּ וְשְׁלַחוּ לִיד שְׁמַעוֹן וְאִמ"ל לֹא תַתֵּן
כֵּת"י זֶה עַד שְׁתִּשְׁלַח לִי הַסְּחֹרוֹת לְמִפְּנֵי וְכוּ' וְאַפְרַע בְּעַדָּה וְשִׁמְעוֹן בְּהִגִּיעוֹ כֵּת"י תְּכַרֵּף
נִתְנוּ לְלוֹי וְלֹא שְׁלַח הַסְּחֹרוֹת וְאַז תִּבְעַ לְוִי לִיאֲוֹדָה בְּכַח כֵּת' וְהַשִּׁיב יְהוּדָה אֲנִי נִתְתִי כֵּת"י
וְכוּ' שְׁיִשְׁלַח לִי הַסְּחֹרוֹת וְאִנִּי פּוֹרַע מִשְׁלִי וְלוֹי מוֹדָה דְּקַבֵּל הַכֵּת' ע"י שְׁמַעוֹן אֲבָל טוֹעֵן
שְׁאִינוּ יוֹדַע מַזָּה וְיִפְרַע הַכֵּת"י הַנִּז' שְׁנַתְחַיִּיב בוּ וְהַכֵּת"י כְּתוּב סָתָם שְׁחַיִּיב אֲנִי לִפ' כ"וּכ
לְפָרְעוֹ לְזִמְן פ' וְאַחַר זִמְן בָּא לְתַנְבְּעוֹ ע' כֵּת"י הַנִּז' וּפְטָרוֹ הֵרַב מִהַחֹב הַנִּז' יַע"ש.

וּמִיָּהוּ עֵינֵינוּ שֶׁם בְּדָבָרְיוֹ וְרָאִיתִי שְׁטַע' הַפִּטוֹר הוּא לֹא מִשׁוּם דְּלֹא מְקַרִי מְחַיִּיב עֲצָמוּ
בְּדָבָר שְׁאִינוּ חַיִּיב וְכוּ' אֱלָא פְטָרוֹ מִטַּעַם שְׁטוּעֵן יְהוּדָה דְּבִשְׁעָה שְׁמִסַּר הַכֵּת"י לְשִׁמְעוֹן
לְמִןְסוֹר לְלוֹי נִתְנוּ לוֹ ע"ת עַד שְׁיִשְׁלַח לוֹ הַסְּחֹרוֹת לִידוֹ דְּעַל יְדֵי שְׁיִמְכָרָם יְכוּל לְפָרְעַ
לְלוֹי הַכְּתֵב יָד וְהוּא מְסָרָה לְלוֹי בְּהִגִּיעוֹ לִידוֹ וְלֹא שְׁלַח הַסְּחֹרוֹת וּפְטָרוֹ הֵרַב מִשׁוּם דְּנִצְאָמֵן
יְהוּדָה בְּדַבּוּרֵי שְׁשִׁלְחוּ לְשִׁמְעוֹן ע"ת שְׁיִשְׁלַח הַסְּחֹרוֹת וְכָתֵב אִפִּי אִם הַחַיִּיב בְּשְׁטַר נִצְאָמֵן
וּמְכַל שְׁכֵן דְּלֹא נִתְחַיִּיב אֱלָא בְּכֵת"י דְּנִצְאָמֵן בְּמַגוּ דְּפָרְעַתִי וְיִכְוֹלְנִי לֹאמַר דְּדַעַת הֵרַב הוּא
דְּמִקְרִי מְחַיִּיב עֲצָמוּ בְּדָבָר שְׁאִינוּ חַיִּיב אִפִּי בְּכַהֲאֵי גּוֹנָא דְּלִפְטוֹ' הַלְוָה מִיַּד הַמְלִיָּה אוּ
אֲפִשֵׁר לֹאמַר דְּבַכְהֵאֵי גּוֹנָא דְּלִפְטוֹר הַלְוָה וְכוּ' גַם הֵרַב יוֹדָה דְּלֹא מְקַרִי מְחַיִּיב עֲצָמוּ וְכוּ'
כְּדַעַת מַהֲרִי"ע וְלֹא הוֹצִיָּרָה לְדָבָר זֶה אֱלָא פְטָרוֹ מִפְּנֵי דְּאֲמַר יְהוּדָה דְּשִׁלְחוּ לְשִׁמְעוֹן ע"ת
כְּנ"ז: וּמ"מ יִלְפִינוּ מִדְּבָרְיוֹ לְנְדוּ"ד דְּנִצְאָמֵן יְאֻדָּה בְּדַבּוּרֵי שְׁאֲמַר שְׁהוּא שְׁלַח לוֹ וְאֲמַר לוֹ
אֲנִי שׁוֹלַח לָךְ עִם הַסְּפִינָה הַבָּאָה רֵאשׁוֹנָה הַסְּחֹרוֹת וּבְשִׁבְלִי כֶּף חַיִּיב עֲצָמוּ בְּכֵת"י בְּמַגוּ

דְּפָרַעְתִּי לְאַחַר זְמַנּוֹ: וְאַחַר פֶּתַי נִדְפַ' סֶפֶר גּוֹ"א שֶׁל הַרְמַ"ץ יצ"ו וְרָאִיתִי כְּתוּב בּוֹ שֶׁנִּשְׁאַל בְּדָבָר זֶה וְחִיִּיב לְבַעַל הַכֶּתֶ"י מִטַּעַם דְּמַחְמִיִּיב עֲצָמוֹ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ חִיִּיב וְכַתּוּב וְאֵין לְפָנוּטְרוֹ מִמָּה שֶׁטּוּעַן שֶׁחֲבִירוֹ אָמַר לוֹ שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ סְחוּרוֹת וְכוּ' כַּמ"ש הַשֵּׁ"ף דָּאֵם חִיִּיב עֲצָמוֹ מַחְמַת שֶׁסְּבוּר וְכוּ' וְשׁוּב נֹדַע לוֹ שֶׁטַּעַה אִפִּי' מְסַר לוֹ שֶׁטָּר בְּעֵדִים וְעֵדִים חֲתוּמִים בּוֹ אֵינוֹ פְּלוּם עַש"ד דָּאֵין זֶה פְּלוּם דְּהַמְקַבֵּל יֹאמַר לוֹ וְכִי אֲנִי הִטְעַנְתִּיךָ וְכוּ' וְאִי חֲבִירָךְ הִפְסִיד אֲמוּנָתוֹ עִמָּךְ אֵין לָךְ עָלַי פְּלוּם וְעוֹד דְּלֹא דְּמִי לְהֵאִי דְּהַשֵּׁ"ף דְּשׁוּב נֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא הִיָּה חִיִּיב לוֹ פְּלוּם בְּרַם הֵכָא מְעִיקְרָא נְמִי יַדַּע וְכוּ' דָּאֵינוֹ חִיִּיב לוֹ וְשֶׁעָבַד נִפְשׁוֹ וְכוּ' יַע"ש: וְאֵין אֲנִי מִבֵּין מַהוּ אוֹמֵר דְּהַמְקַבֵּל יֹאמַר לוֹ וְכוּ' וְכֵן הוּא בְּכָל טַעוֹת הוּא טוּעָה מְעַצְמוֹ וְאֵע"פ שֶׁלֹּא הִטְעָהוּ חֲבִירוֹ וְאֵם יֹאמַר טַעֲתִי וַיְבָרַר נִקְרָא קַנְיִין בְּטַעוֹת וְלֹא מְצִינוֹ שֶׁיֵּשׁ חִילּוּק בֵּין אֵם טַעָה מְעַצְמוֹ אוֹ אֵם הִטְעָהוּ חֲבִירוֹ וְכֵן הֵא דְּקָאֵמַר וְאִי חֲבִירָךְ וְכוּ' יֹאמַר לוֹ דְּלֹא נִתְחַיִּבְתִּי אֲלֵא בְּשִׁבְלֹו וְע"ד סְמַכְתִּי וְהוּי חֲחִיּוּב בְּטַעוֹ' אֲבָל מְצִיִּדִי אֵין אֲנִי חִיִּיב לָךְ פְּלוּם וְעוֹד מֵאִי הֵאִי דְּקָאֵמַר דְּלֹא דְּמִי לְהֵאִיךָ דְּשֵׁ"ף דְּשׁוּב נֹדַע לוֹ וְכוּ' גַם בְּנִדּוּ"ד שׁוּב נֹדַע לוֹ דָּאֵינוֹ חִיִּיב לוֹ אֲבָל מְעִיקְרָא סְבַר שֶׁהוּא חִיִּיב לוֹ מִפְּחַ סְחוּרוֹת שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ וּמִטַּע' זֶה הִרְחִיב לוֹ זְמַן עַד שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ סְחוּרוֹת וַיִּפְרַעוּ מִסְחוּרוֹת שֶׁלוֹ בְּרַם צָרִיךְ בְּיָרוּר בְּדַבְּרֵיו: וְעוֹד תְּמִיָּה לִי ע"ד שֶׁבְּסֶפֶרוֹ הַנּוֹזֵכַר הֵבִיא ש"וֹת לְמוֹהַרֵי"ק ש"וֹל הַנּוֹזֵכַר לְוִמְנָה פְּרִיָּךְ לְמַהֲרֵי"ע ו"ל דְּקָאֵמַר דְּהַמְחִיִּיב עֲצָמוֹ בְּדָבָר שֶׁ"ח דְּוִקָא בִּשְׁט' וְלֹא בַּכֶּת' וְהַקְּשָׁה עָלָיו מְדַבְּרֵי מַהֲרֵי"ק שֶׁנִּשְׁאַל בְּדוּמָה לְזַהוּפְטָרוֹ מִטַּעַם אַחַר וְאֵמַאי לֹא פְּטָרוֹ מִטַּעַם שֶׁהִיָּה כֶּת' וְלֹא שֶׁטָּר אֲלֵא וְדֹאִי לֹא בְּעֵי שֶׁטָּר אֲלֵא בַּכֶּת' מִתְחַיִּיב וְאֵמַאי לֹא חֲזַר מְדַבְּרֵיו שֶׁהוּא פְּטָר מַחְמַת כֶּת' בְּמַגּוֹ דְּפָרַעְתִּי וְאֵמַאי הוּא מְחַיִּיבוֹ וְהוּ"ל לְפָנוּטְרוֹ בְּמַגּוֹ דְּפָרַעְתִּי וְכ"ת דְּשֶׁאֲנִי הֵתֵם דְּהַפְּתַב יָד הִיָּה ע"ת בְּפִי' שֶׁאֵמַר לְשִׁלִּי' שֶׁהוּא שְׁמַעוֹן הַמְחַיִּיב בְּחֹב זֶה שֶׁלֹּא יִתֵּן הַפְּתַב יָד עַד שֶׁיִּגְיַעוּ סְחוּרוֹ' לְיָדוֹ וְשְׁמַעוֹן עֶבֶר וּמְסַר הַכֶּתֶ"י מִקְּוֹדֵם מ"מ לְוִי אוֹמֵר שֶׁהוּא לֹא יַדַּע מְדַבְּרַ זֶה וְהוּא חִיִּיב עֲצָמוֹ סְתָם לְפָרְוַע לִי לֹז' פ' וְהַשִּׁיב הֶרַב דְּלָכֵל הַצְּדָדִים בֵּין אֵם הֵם מוֹדִים לְדַבְּרֵי יְהוּדָה שֶׁאוֹמֵר שֶׁלֹּא יִתֵּן הַכֶּת' הַנּוֹזֵכַר לְוִי כִּי אֵם לְאַחַר שֶׁיִּשְׁלַח סְחוּרָה בֵּין אֵם כְּפָרוֹ בְּדָבָר יְהוּדָה פְּטוּר בְּמַגּוֹ דְּפָרַעְתִּי וְדוּמָה לוֹ נִד"ד שֶׁאוֹמֵר שֶׁלֹּא חִיִּי"ע אֲלֵא בְּשִׁבְלִי שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ וְאֵמ"ל שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ סְחוּרָה עִם הַב"ר וְתִפְרַע בְּעֵדֵי נְאֻמָּן בְּמַגּוֹ וּמַה יֵּשׁ חִילּוּק בֵּין אֵם אוֹמֵר שֶׁלֹּא יִתֵּן הַכֶּתֶ"י אֲלֵא ע"ת שֶׁלֹּא יִתֵּן עַד שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ סְחוּרָה הוּא אוֹ אֵם אוֹמֵר שֶׁלֹּא נִתְחַיִּיב אֲלֵא עַל פִּי דְּבוּרוֹ שֶׁאֵמַר לוֹ שֶׁנִּשְׁלַח לָךְ סְחוּרוֹת וְתִפְרַע בְּעֵדֵי כ"ו כִּי דִּמ"מ לֹא פְּטָרוֹ הֶרַב אֲלֵא מִפְּחַ מַגּוֹ וְאֵפְּלוֹ אֵם כְּפָרוֹ אִפִּי"ה הוּא נְאֻמָּן בְּמַגּוֹ נִמְצָא דְּהַפְּיִטוּר הוּא מְשׁוּם דְּלֹא חִיִּיב עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ חִיִּיב אֲלֵא אֲדַעְתָּא דִּישְׁלַח לוֹ סְחוּרָ' וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא שְׁלַח לֹא מִקְרִי חִיִּי"ע בְּדָבָר שֶׁ"ח וּפְטוּר וּמַגּוֹ לֹא אֲצִטְרִיךְ אֲלֵא דְּעַל יָדוֹ יְהִיָּה נְאֻמָּן וְאֵם כֵּן גַּם בְּנ"ד הַדִּין כֵּן.

וְאֵין לְחַלֵּק דְּשֶׁאֲנִי הֵתֵם דְּהוּא אָמַר בְּפִי' שֶׁכֶּף צָנָה שֶׁלֹּא יִתְּנוּ הַכֶּתֶ"י וְכוּ' אֲבָל הֵכָא לֹא אָמַר בְּפִי' וְהוּ"ל דְּבָרִים שֶׁבִּלְב. זֶה אֵינוֹ דְּמֵאַחַר דְּאֵמְרִינוּ דְּלֹא בְּעֵי עֵדִים אֲלֵא הוּא נְאֻמָּן בְּמַגּוֹ לִיכָא לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם וְאֵמְרִינוּ הוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו שֶׁלֹּא יִתְחַיִּיב אֲלֵא בְּשִׁבְלִי סְחוּרָה שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ.

וְהִרְאָיָה מְדַבְּרֵי הַרְשֵׁב"א וְהֵבִיא דְּבָרֵיו מִר"ן בְּב"י וְז"ל שְׁנַיִם שֶׁהִיָּה לָהֶם חוּב אֲצֵל אֲלֵם וְכוּ' וְעַמַּד א' מֵהֶם וּפְיִיס וּפְרַע וְכוּ' וְאֵם קְבָלוּ בֵּינוֹ לְבֵינוֹ נְאֻמָּן לֹאֵר לְעֲצָמִי הַצִּלְתִּי מַגּוֹ דֹאִי בְּעֵי אָמַר לֹא קְבַלְתִּי מִמֶּנּוּ פְּלוּם ע"כ יַע"ש הִרִי הֵיכָא דֹאִיכָא מַגּוֹ נְאֻמָּן אִפִּי' בֵּינוֹ

לבין עצמו לומר לעצמי הצלתי ומכ"ש בנדו"ד דהוא ממון שלו ואין לזרים אתו: עוד ראיתי פתוב בו דברי מהרי"ע דלעיל ופירש דבריו באופן אחר כדי לחייב בעל כת"י כסברתו וז"ל ולדידי לא יתכן זה דכיון דמתחייב בכת' סתמא אין פאן דין ערבנות דלימא דבעי קנן אף אם מודו תרוננייהו דהחייב הנה מחמת חוב שעל אחר אין פאן דין ערבן ומ"ש הרי"ע ועוד בה מדין וכו' הוא סובב והולך על פי המונח שבכת' הזכיר לבסוף וכו' פרגת אגא ערבן וכו' דמעיקרא פטר בעל כת' וכו' וסיים ופרגת אגא ערבן ולא יועיל כת"י בערבנות דבעי קנן ועוד אפי' לא נזכר הערבנות בכת"י לא מחייב משום דבר שאינו חייב בעי לשון שטר וכו' ואחר כך פתב ובר מן דין בנדו"ד שחייב עצמו לפטור אחר וכו' הכוונה כמ"ש בכ"י לבסוף ופרגת אגא ערבן לעולם בעי קנן ר"ל אפילו שיהיה החיוב בשטר גמור בלשון עדים וח"ע וכו' יע"ש: ואשתומם כשענה חזק על החזון הלזה אם הוא פדבריו דעת הרב למאי אצטריך להוסיף בבא ג' דאם בא לומר דאפילו שטר בעדים לא מהני ובעי קנן היינו בבא א' דקאמר דבעי קנן משום דערבנות אסמכתא נדאי ל"מ שטר וכשתאמר בעי קנן ממנה נשמע דל"מ שטר ומאי בא להוסיף ועוד בר מן דין וכו' ולהפסיד הנזיר והדיו.

אלא נדאי האמת יורה כמ"ש ועוד בר מן דין וכו' אפי' כי פתוב סתם שנתחייב כ"כ וכ מאחר שהחייב ידוע שהוא מחמת החוב שעל אחר לא מקרי מחייב עצמו בדבר שא"ח אלא מקרי ערבן ובעי קנן והוא חידוש אחר שלא הוזכר בבבא א' וגם בשנייה והיא ראיה עצומה לדברינו שבעל הכ"י פטור דלא מקרי מחייב עצמו בדבר שאינו חייב: פרוק י"ח ה"א אסור לרמות את בני אדם במקח וממכר או לגנוב את דעתם וכו' ואפילו לגנוב דעת הבריות בדברים אסור.

אירע מעשה בין כהה"ר מסעוד טבול דמתקרי ר' ענאן ובין יעקב לעסרי יצ"ו על ענין מכירת החצר ושמונה החנויות שפכר הר"ם הנז' לר"י לעסרי הנז' בעיר הלזו בסוף אלפים וחמש מאות גרושויש עין ואחר קיום הפכר הנז' במעוט ימים חזר ברוחו הר"ם הנזכר ואמר מה עשיתי במכירה הנז' ועמדו לפני לדי"ת שת"ת וטען הר"ם הנזכ' על הר"י הנז' ואמר דזה קנן בטעות על אודות ובשביל שהטעני הר' אהרן ואעקנין חבר הר"י הנז' במכירה הנז' דלא עלתה על דעתי המכירה הנז' והוא בא אלי בערמה ועלילה שראו ודבר פזב ואמר אלי יודע לה שהחצר והחנויות הנזכ' הלא הנה קניימי לנפילה להאביד ולהרוס ולנתן על ידי האלפ'ראנסיס לתקון העיר כדי לעשות שם האל'פלצה ודבר זה נחוץ הוא ליעשות בקרב הימים האלו והוא דבר אמת וצדק כי הגד הוגד לי מפי מגידי האמת כי נכון הדבר וממהר האלפ'ראנסיס לעשותו בקרוב ואם תרצה לעשו' עמה חסד וגם הנה שפרי אתו שאני מצפה ממנו תשלום גמול ועל ידי פן אני עומד בכל מאמצי פוחי למפור לה הקרקע הנזכר לזולת ולקיים בה מצות השבת אבידה בהקרקע הנזכ' כי הוא נפול יפול בלי שום עיכוב כלל ואולם תהיה זהיר בדבר זה שלא יצאו דברים אלו מפיה לשום בר איניש משו' דחברך חברא אית ליה ויהיו הדברי' נשמעים לחוץ ודין גרמא שיבוא הקונה הרוצה לקנות שימנע ולא יקנה וילך הקרקע הנז' לאבדון נא בבקשה ממך תשמע לעצתי שלא תמלה עם שום נברא שפעולם בין קרוב בין רחוק ולא ישמע דבר זה על פיה עד שיתקיים הפכר באחד מדרכי ההקנאה.

וְדִין גְּרָמָא וְשֵׁלָא נְמַלְכְתִּי עִם שׁוּם אָדָם קָרוּב אוֹ רְחוּק וּמְכַרְתִּי הַקְּרָקַע הַגְּזֵנְכָר בְּשׁוּמָה פְּחוּתָה פְּמוֹ שְׁנִירָאָה לְעֵין כּל שֶׁהוּא שְׁנָה עַד שְׁלִשָׁת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת גְּרוּשׁוּשׁ עֵין מ"מ וְגַם הֵר"י הַלּוֹקֶס הַגְּזֵנְכָר גַּם הוּא הִטְעֵנִי קוֹדֵם הַמְּכָר וְאַחַר הַמְּכָר דְקוֹדֵם הַמְּכָר הַתַּחְתִּי לְדַבֵּר עַל לְבִי וְאָמַר לִי תִדַע שֶׁהַקּוֹנֵה הַנּוֹ' אֵינוֹ קוֹנֵה מִמֶּנּוּ כִּי אִם הַגְּפִילָה אֲבָל הוּא יָדוּ מִשְׁגָּת לְעַמּוּד לְדִין עִם הַנּוֹבֵבִירְנוּ וְלוֹקֶס בְּהַקְּרָקַע כְּפָלִים עַל הַשׁוּמָה הַנּוֹ' וְלֹא תַעֲכַב בְּדַבָּר זֶה מְהֵרָה חוֹשֶׁה וְלֹא אַחַר הַמְּכָר כְּשֶׁרָאִיתִי שֶׁצְּנָה לְסוֹפֵר לְכַתּוֹב שֶׁטֶר מְכִירָה עַל שְׁמוֹ בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה חֲשִׁשְׁתִּי לְדַבֵּר עֲרָמָה וְתַחֲבוּלָה וְהֵייתִי מִשְׁתוּמֵם כְּשֶׁעָה חָדָא וְאָמַר לִי הֵר"י הַנּוֹ' תִדַע לָךְ שֶׁהַקְּרָקַע הַנּוֹ' כִּי נָכוּל יְפוּל הַסְּתַלֵּק מִן הַסְּפֵק דִּילְמָא יֵשׁ לוֹ הַעֲמָדָה עוֹד וְעַכְשָׁיו תִּרְאֶה.

וְהִנֵּה בְּעַתָּה לֹא יֵצְאוּ הַדְּבָרִים לְפוּעַל וְהָמָּה שְׁוֹא וְדַבֵּר כְּזָב וְהָמָּה בְּעֲרָמָה דְבָרוּ עִמִּי כִּי לְקַחַת הַקְּרָקַע הַגְּזֵנְכָר מִמֶּנִּי וְגַם בְּשׁוּמָא פְּחוּתָה וְעֵינֵיכֶם תַּחֲזִינָה מִיִּשְׁרִים דְּלִיכָא שׁוּם נְפִילָה וְגַם הַגֵּד לִי מִפִּי מַגִּידֵי הָאֵמֶת דְּלִיכָא שׁוּם נְפִילָה מְכָאן וְלִהְבָּא בַּקְּרָקַע הַגְּזֵנְכָר כְּלָל דְּאִפִּילוּ אֵת"ל דְּאִיכָא נְפִילָה לְתַמְנָן אֶל"פֶּלֶץ הֵינֵנוּ מְקַרְקַע שְׁלִי וְלִמְטָה דְּהֵינֵנוּ עַד הַקְּרָקַע שְׁלִי וְלֹא עַד בְּכָלֵל דְּהַקְּרָקַע הַנּוֹ' שְׁלִי רְחוּק מִן הָאֲלָפִ'לִּץ שְׁרוּצִים לְעֲשׂוֹת וְהֵר"י הַלּוֹקֶס הַגְּזֵנְכָר הוּא עֲנָה וְאָמַר דְּלִיכָא שׁוּם עֲרָמָה וְתַחֲבוּלָה בְּדַבָּר זֶה וְלִיכָא שׁוּם טְעוֹת כְּלָל אֶלָּא כִּי שְׁמַעְנוּ וְכִי אָמְרוּ לִי שֶׁהַקְּרָקַע הַנּוֹ' עוֹמֵד לְנְפִילָה בְּלִי שׁוּם עֵיכּוּב כְּלָל וְשְׁמַא אֶלְגוּבִ'רְנוּ חוֹר בְּרוּחוֹ וְנִשְׁתַּנְּיַת דַּעְתּוֹ שְׁלֹא לְהַפִּילוֹ וְאֲנִי לֹא נִתְכַּוְּנָתִי לְשׁוּם טְעוֹת בְּעוֹלָם וּמִזְלֵ דִידֵי גְרָם ע"כ דְּבָרֵי הַמוֹכֵר וְהַלּוֹקֶס הַגְּזֵנְכָר: וְלַעֲנִין דִּינָא לַעֲנִיד"ן שֶׁהַמְּקַח הַנּוֹ' נִקְרָא מְקַח טְעוֹ' דְּאִנְמִדְנָא דְּמוֹכַח הוּא שְׁלֹא מְכָר הַקְּרָקַע הַנּוֹ' בְּשׁוּמָא הַנּוֹ' אֶלָּא בְּשִׁבִיל שְׁאֲמְרוּ לוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד וּמוֹכֵן וּמְזוּמָן לִיכּוֹ' דְּאִטּוּ בְּשׁוּמָא טְעוֹת עֵסְקִינָן דְּהַקְּרָקַע שְׁנָה שׁוּמָה מְעַלְמֵינָא וְקַפְצֵי עָלָיו זְבִינֵי וְהַמוֹכֵר יִמְכֹּר אוֹתוֹ בְּשׁוּמָ' פְּחוּתָ' אֶתְמַהָּה אִם לֹא עַל אוֹדוֹ' וּבְשִׁבִיל הַשְׁמוּעַ הֶרְעָה הַנּוֹ' וּמְקַרֵי מְקַח טְעוֹת וּכְמ"ש מְהֵר"ם אֶל"שִׁיךְ ז"ל ס' י"ד בְּסוֹף הַשְּׂאֵלָה וְז"ל וְאֲנִי סִהֲדִי דְּמִסְתַּמָּא הֵכִי אֶסִיק דַּעְתָּיָה דְּאִי לֹא תִימָא הֵכִי מֵאִי אֵיכַפְתָּ לִּיהָ לְמַעַבְדַּ שְׁפָרָה וְלֹא פְסוּדֵי מְמוֹן אִטּוּ בְּשׁוּפ' עֵסְקִינָן וְכו' יע"ש.

וְה"נ בְּנִדוּ"ד מֵאִי אֵיכַפְתָּ לִּיהָ לְמוֹכֵר לְמְכֹר בְּשׁוּמָא פְּחוּתָה וְלַהֲפָסִיד מְמוֹנוֹ מֵאַחַר שֶׁהוּא שְׁנָה שׁוּמָא מְעוֹלָה וְקַפְצֵי עָלֶיהָ זְבִינֵי. וְאֵע"פ דְּפָסֵק מְר"ן ס' ר"ז ס"ג וְז"ל שְׁמֵכֵר חֲצִירוֹ וְכו' וּפִירֵשׁ בְּשַׁעַת מְכִירָה שֶׁהוּא מוֹכֵר כְּדִי שְׁיִלְךָ לְמְקוֹם פ' אוֹ לְקִנּוֹת דְּבָר פ' וְכו' אִם יָרַד הַמְּטָר אוֹ לֹא נִסְתַּיַּע לְעֵלוֹת וְכו' מְחִזִּיר הַדְּמָיִם וּמְחִזִּיר לוֹ הַקְּרָקַע וְכו' מִשְׁמַע דְּנִקְא דְּפִי וְאָמַר בְּשַׁעַת הַמְּכִירָה כְּדִי לְעֲשׂוֹת דְּבָר פ' כְּמ"ש בְּס"ד אֲבָל אִם מְכָר סְתָם אָף ע"פ שְׁהִיָּה בְּדַעְתּוֹ שְׁמַפְנֵי כ"כ הוּא מוֹכֵר אֶמְרֵי דְּבָרִים שְׁבַלְב אֵינָם דְּבָרִים וּפִי' הַסְּמ"ע סִק"ז וְז"ל אֲבָל לֹא גִילָה לּוֹמ' כֵּן בְּשַׁעַת מְכִיר' אֵין אָנוּ הוֹלְכִין מְסַתְּמ' אַחַר אֲנַמְדָן דַּעַת לְחוּד דְּפַעְמִים אָדָם מוֹכֵר קְרָקַעוֹתָיו וְאֵין יָדוּעַ לְמָה הוּא מוֹכֵר וְכו' יע"ש.

דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרֵיהֶם דְּלֹא אֶזְלִי בְּתַר אֲנַמְדָן דַּעַת אִם לֹא פִי' דְּאָדָם מוֹכֵר קְרָקַעוֹתָיו בְּלֹא סִיבָה וְה"נ אֶמְרִינָן בְּנִדוּ"ד דְּמְכָר קְרָקַעוֹ מְרָצוֹנוֹ בְּלֹא סִיבָה מֵאַחַר דְּלֹא פִירֵשׁ וְאָמַר שְׁאֲנִי מוֹכֵר מְסִיבַת הַנְּפִילָה שְׁשִׁמְעֵתִי מְהֵאֲלָפִ'רְנָסִים שְׁהֵן מְפִילִין וְהוֹרְסִין אוֹתוֹ וּמֵאַחַר שְׁלֹא פִי' אֶמְרִינָן דְּבָרִים שְׁבַלְב אֵינָם דְּבָרִים וְהַמְּכָר קִיָּים.

דְּשִׁאֲנֵי הַתָּם דְּאִמְרֵינוּ עֲשׂוּי אָדָם לְמַכְנָר קַרְקַעוֹ וְאִין יָדוּע לְמָה וּבְעֵי גִילוּי דְעַת מְשׁוּם דְּהַמּוֹכֵר מְכַר מְעַצְמוֹ וּבְשִׁיּוּי בְשׁוּמְתוֹ שְׁהִיָּה שְׁנָה בְּשׁוּק בְּיַד הַלּוֹקֵי וְאַחַר הַמְכִירָה בָּא וְאָמַר דְּמָכְרוּ מִפְּנֵי כ"וּכ בָּהּ אִמְרֵינוּ לֹא אֲזַלְנוּ בְּתַר אֲנִימְדָּא דְפְעָמִים אָדָם מוֹכֵר קַרְקַעוֹתָיו וְכו' אָבֵל הַנְדוּ"ד דְלֹא הִיָּה בְּדַעְתּוֹ לְמַכְנָר אֲלֵא עַל יְדֵי הַתְּעוֹרְרוֹת הַלּוֹקֵס וְשׁוֹתְפוֹ דְשָׂרוּ בֵּיהּ נִרְגָא וְקֵא חֲזִינוּ דְמַכְרָה לּוֹ בְּפָחוֹת מְשׁוּמְתָהּ וְקַפְצֵי עֲלֵהּ זְבִינֵי לְקַנּוּתָהּ בְּיוֹתֵר כְּנֹז' וְלֹא רָצָה לְמַכְרָה הָיִי פְפִירֵשׁ דְּמִפְּנֵי הַמְּפִנְלֵת הוּא מוֹכְרָה לְהֵם דְּהָיִי אֲנִימְדָּא דְמוֹכָח וּכְפִי מְמֵשׁ וְאַף עַל פִּי דְקִי"לֵן דְאִין הוֹנָאָה לְקַרְקַע וְה"ה לְבַטּוּל מְקַח הִיָּינוּ בְּלֹא טְעוֹת אָבֵל עַל יְדֵי טְעוֹת הַמְּקַח בְּטַל דְאִיכָא מְקַח טְעוֹת בְּקַרְקַע בַּמ"ש מְרָן בְּסִי' רַל"ב ס"ה וְנ"ל רְאוּבֵן שְׁמַכְר לְשִׁמְעוֹן בְּתִים וְכו' וְקוֹדֵם גְּמַר הַמְכִירָה נְכַסּוּ פוֹתִים וְכו' וְרְאוּבֵן טוֹעֵן פִּינּוֹן שְׁהוּא מוּם עוֹבֵר יְנַפֵּה לּוֹ מִן הַדְּמִים הַדִּין עִם רְאוּבֵן יַע"ש וְטַעֲנַת שְׁמַעוֹן שְׁם דְּהָיִי מְקַח טְעוֹת וְהַמְּכַר בְּטַל וְקֵאמַר יְנַפֵּה לּוֹ מִן הַדְּמִים וּמִדְּקֵאמַר יְנַפֵּה לּוֹ ש"מ דְאִית בֵּיהּ דִּין מִק"ט דָּאֵם לּוֹ פִּן אֲמַאי יְנַפֵּה לּוֹ וְכֵן מוֹכָח מִדְּבַרֵי מוֹר"ם שְׁנָתָן טַעֲם לְשִׁבְחָה שְׁהָרִי בֵּית מְכַר לּוֹ וְעַדִּין נִקְרְאָת בֵּית אָבֵל אִם הַמּוּם בְּגוֹף הַבַּיִת כְּגוֹן שְׁאוּמַר לּוֹ כְּוָתֵל שְׁלֵם וְנִמְצָא רְעוּע אִינוּ יְכוֹל לְבַנוֹת לּוֹ כְּוָתֵל שְׁלֵם.

הָרִי מוֹכָח מִכָּאן דְּאִמְרֵינוּ מִק"ט בְּקַרְקַע אִם הַטְּעוֹת בְּגוֹף הַקַּרְקַע לְבַטּוּל הַמְּקַח בֵּין נְתִיאָה בֵּין לֹא נְתִיאָה. וְאַפִּי לְפִי דְבַרֵי הַר"י הַלּוֹקֵס הַנּוֹז' שְׁאֵמַר שְׁלֹא הַטַּע' וְלֹא נְתִיאָה לְהַטְּעוֹתוֹ אֲלֵא כְּדֵי שְׁמַע וְשְׁמַא הָאֵלְגוּב' יִרְנוּ חֲזוֹר בְּדַבּוּרוֹ אִפִּי לְפִי דְבַרֵי אֵלּוּ מְקַרֵי מִק"ט דְלֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יִצְלוּ דְבַרֵי אֵלּוּ אֲלֵא לְהוֹצִיא עֲצָמוֹ מִכַּת הַרְמָאִי וְלְהַשִּׁיב עַל דְּבַרֵי הַר"ם הַמּוֹכֵר הַנּוֹזֵכֵר שְׁאוּמַר לּוֹ לְמָה רְמִיתָנִי וְהוּא מְכַחֵשׁוֹ וְאוּמַר לּוֹ לֹא כִי פִי אִם בְּתוּם לְכַבֵּי וּבְנִקְיוֹן כְּפִים עֲשִׂיתִי וְלִיכָא צַד רְמִאוֹת בְּדָבָר אָבֵל לְעִנְיֵן הַמְּקַח מְקַרֵי מִק"ט דְאִית לָן אֲפִילוּ טַעָה מְעַצְמוֹ בְּדָבָר דְטַעוּ בֵּיהּ אִינְשֵׁי מִק"ט מְקַרֵי כַּמ"ש מְרָן סִי' רַל"ג ס"א וְנ"ל הַמּוֹכֵר לְתַבִּירוֹ מִיֵּן מְמִינֵי הַפִּירוֹת וְכו' וְאִם מְכַר לּוֹ רְעוֹת וְנִמְצָאוּ יְפוֹת אִפִּי אִם לֹא נְתִיאָה בְּסָכוּם הַמּוֹכֵר יְכוֹל לְחַזְרוֹר בּוֹ וְהַלּוֹקֵס אִינוּ יְכוֹל לְחַזְרוֹר בּוֹ אִפִּי אִם הוֹזְלוּ יַע"ש הָרִי מוֹכָח מִכָּאן דְאִפִּי טַעָה מְעַצְמוֹ מְקַרֵי מִק"ט וְאַפִּילוּ הוֹזַל אַחַר כְּדֵי לִיכָא פְסִי' לְמוֹכֵר לִיכָא חֲזָרָה אֲלֵא לְמוֹכֵר וְלֹא לְלוֹקֵס מֵאַחַר דְּהַמְּכִי' הִיא בְּטְעוֹת לְגַבֵּי הַמּוֹכֵר.

דִּין מִינָהּ וְאוּקִי בְּאַתְרֵין בְּנְדוּ"ד אֲפִילוּ לֹא הַטְּעָהוּ הַלּוֹקֵס אֲלֵא שְׁטַעָה מְעַצְמוֹ בְּדָבָר דְטַעוּ בֵּיהּ אִינְשֵׁי בְּאֲנִימְדָּא דְמוֹכָח כְּנֹז' מְקַרֵי מִק"ט וְאַפִּילוּ הוֹזַל הַקַּרְקַע אַחַר כְּדֵי לִיכָא פְסִי' דְאִיכָא לְמוֹכֵר אֲלֵא לְלוֹקֵס מְקַרֵי מִק"ט מֵאַחַר דְּבִשְׁעַת מְכִירָה הִיָּה שְׁנָה שְׁמַא מְעוֹלָה וְטַעָה אוֹ הַטְּעוּהוּ וְאַף עַל פִּי שְׁמַדְבַּרֵי מְרָן אֵלּוּ מוֹכָח דְאִפִּילוּ לֹא נְתִיאָה בְּסָכוּם מְעוֹת מְקַרֵי מִק"ט דְשִׁאֲנֵי הַתָּם דְּהַטְּעוֹת מוֹכָח מִצַּע דְּמְכַר לּוֹ רְעוֹת וְנִמְצָאוֹת יְפוֹת דְקַחְזִינוּ דִּיפּוֹת הַמָּה וּמִכָּאן הוֹכְחָא דְטְעוֹת הוּא אָבֵל בְּנְדוּ"ד לֹא מוֹכ' הַטְּעוֹת אֲלֵא מִכַּת הַשְׁמוּא וְהַתְּעוֹרְרוֹת דְהַר"י וְשׁוֹתְפוֹ אָבֵל בְּלֹא הִכֵּי אִמְרֵינוּ דְעַבְדֵי אִינְשֵׁי דְמוֹכֵר קַרְקַעוֹתָיו וְאִין יָדוּע לְמָה וְלִית בְּהוּ הוֹנָאָה וּבִטּוּל מְקַח וְהַתְּעוֹרְרוֹ וְהַשְׁמוּא הִיא הוֹכְחָה שְׁהוּא מִק"ט וּבְטַל הַמְּכַר דְתַלְיֵן קַלְקֵלָה בַּמ' דְבִשְׁבִיל הַטְּעוֹת מְכַר וְכָל סִפְק שְׁנַפְל בְּמְכַר אִמְרֵינוּ קַרְקַע בְּחֻזְקָת בְּעֻלְיָה עוֹמְדָת וְהַמוֹצִיא מְחַבְּרוֹ עֲלֵיו הַרְאָה: וְכֵן רְאִיתִי אַחֲרֵי רוֹאֵי לְהַרְב אֲלִמְלִיח בְּסִפְר תוֹקְפוֹ שֶׁל יוֹסֵף סִימֵן נ"ג שְׁנִשְׁאֵל מֵעִין זֶה בְּחֻזְקָת חֲצַר אַחַת שְׁהִיָּתָה נְטוּשָׁה בְּיַד הַגּוֹיִם

שְׁמִכְרָה המוכר ללוקח בשוּמָא שְׁאָמַר לוֹ הַלּוֹקֵחַ הַנּוֹדֵעַ דְּעֵדֵינּוּ גוֹזִים דְּרִים שְׁם וְצָרִיף
לְהוֹצִיא עֲלֵיהּ הוֹצָאוֹת לְהוֹצִיא הַגּוֹזִים מִמְּנֵה הַדְּרִים שְׁם וְכוּ' וְהַמּוֹכֵר רָצָה לְחַזֵּר מִהַמְּכָר
וּלְבַטְלוֹ מִחֲמַת הַטְּעוֹת שֶׁהִטְעָהוּ הַלּוֹקֵחַ שְׁאָמַר לוֹ שְׁעֵדֵינּוּ הִיא בְּיַד הַגּוֹזִים דְּרִים שְׁם וְהָמָּה
כְּבָר יֵצְאוּ מִמְּנֵה קוֹדֵם לְמִכְרָ' וְהַלּוֹקֵחַ אוֹמֵר שֶׁבְּחוֹשְׁבוֹ שְׁעֵדֵינּוּ הַגּוֹזִים דְּרִים שְׁם שְׁלֹא
לְהִטְעוֹת נִתְפָּנוֹן וְהַמּוֹכֵר הוּא הִטְעָה אֵת עֲצָמוֹ שְׁגַם הוּא הִיָּה בְּדַעְתּוֹ שְׁעֵדֵינּוּ הַגּוֹזִים דְּרִים
שְׁם וְכוּ' וְהַעֲלָה הַר"י אֶלְמֵלִיךְ שְׁם לְהַלְכָה דְּמַקְרֵי מַק"ט וְהַמְּכָר בְּטַל וְאֶפְיֵלוֹ לֹא הִטְעָהוּ
הַלּוֹקֵחַ אֲלָא שְׁטַע' מִעֲצָמוֹ מַקְרֵי מַק"ט דְּאִנְיָמְדָנָא דְמוֹכ' הוּא דְלֹא מְכָר בְּשׁוּמָה פְּחוּתָה
אֲלָא מִפְּחַ הַטְּעוֹת שֶׁהִיָּה בְּדַעְתּוֹ שְׁעֵדֵינּוּ הַגּוֹזִים דְּרִים שְׁם יע"ש.

וְאֶפְיֵלוֹ לְבִי"ד דְּמִתָּא מֵרַאכ"ש דְּחִלְקוֹ עֲלֵיו וְזָכוּ לְלוֹקֵחַ מִשׁוּם דְּלֹא מַקְרֵי מַק"ט טַעֲמִיָּיהוּ
כִּינּוֹן דְּאִין עֲלֵימְתָה מִיָּדָם עֲלֵימְתָה גְמוּרָה וְסוֹפָה לְחַזֵּר בְּיָדָם כִּינּוֹן שְׁפָף הִיא מִדְּתָה פְּעָמִים
הִיא בְּיַד גּוֹזִים וּפְעָמִים הִיא בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְלֹא שְׁיִיף הַטְּעוֹת בְּדָבָר הַנְּהוּג וְיָדוּעַ שֶׁהַמּוֹכֵר
וְהַקּוֹנֵה אֲדַעְתָּ' דְּהִכִּי קִיַּיְמוּ הַמְּכָר בִּינֵיהֶם כַּמ"ש בְּשִׁטְר הֵן יֵצְאוּ גוֹזִים מִמְּנֵה אוֹ לָאוּ.

וְגַם לְהַחֲכֵם הָאֲחֵר שְׁזָכָה לְהַלּוֹקֵחַ טַעֲמוֹ מִשׁוּם דְּבִאוּתוֹ זְמַן פְּמָה חֲצָרוֹת הֵיוּ בְּיַד גּוֹזִים
וְיֵצְאוּ מֵהֶם בְּאוּתוֹ זְמַן וְהִיָּה לוֹ לְהַמּוֹכֵר לְהַסְתַּפֵּק גַּם בְּזָה וּלְחַשׁוֹ' אוֹ לְהַתְּנוֹת שְׁאָם יֵצְאוּ
מִמְּנֵה הַמְּכָר בְּטַל וּמִדְּלֹא הַתְּנָ' מוֹכַח שְׁדַעְתּוֹ לְמַכּוֹר בְּכָל גְּוֹנָא וּמַכ"ש שְׁפִי בְּשִׁטְר כִּינּוֹן
יֵצְאוּ מִמְּנֵה וְכוּ' יע"ש.

וּא"כ בַּנְּדוּ"ד דְּלִיכָא הַגִּי טַעֲמֵי יוֹדוּ דְּהַמְּכָר בְּטַל דְּמַקְרֵי מַק"ט וְלֹא צָרִיכָנָא לְהוֹ אֲלָא
לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וְלְהַאֲדִיר וְלְאִוְקֵי הַלְכָתָא אִיכ' דְּכוּלְהוּ. אֲבָל הָאֲמַת אַחַר שְׁחַתְּמָם עֲלֵה גְבָרָא
רַבָּא בְּתוֹרָה וּבְחֻסְדוֹ הַלְכָתָא כְּוֹנְתִיהָ בַּכ"מ וְנָדוּ"ד אֲתִי בַּמַּכ"ש מִהַנְּדוֹן דְּמַהֲר"י לְמֵלִיחַ
דְּעִין רוּאָה דְּהִתְּמָם מֵאַחַר דְּקָרְקַע הַנּוֹדֵעַ כְּבָר נִטְמַע בְּיַד הַגּוֹזִים וְאֶפְי' יֵצְאוּ מִמְּנֵה חוֹזְרִים לָהּ
כְּדָרְכָם כִּנּוֹ' בְּשִׁאֲלָה וְאִיכָא לְמִי דְּהוֹיָא כְּמוֹכֵר שְׁדָהוּ מִפְּנֵי רַעְתָּה דְּאֶפְי' עֵייל וְנִפְיָק אֲזוּזֵי
אֲמַרִי לְהַעֲמִיד הַמְּכָר וְלֹא לְבַטֵּל הַמְּכָר כִּף הַקְּרָק' הַנּוֹדֵעַ מַקְרֵי מוֹכֵר מִפְּנֵי רַעְתָּה.

מֵאַחַר דְּכָבֵר הַגּוֹזִים הַחֲזִיקוּ וְאֶפְי' יֵצְאוּ מִמְּנֵה חוֹזְרִים לָהּ וְאֶמְרִינּוּ בְּכָל גְּוֹנָא מְכָר לוֹ
וְאֶפ"ה פֶּסֶק מַהֲר"י לְמֵלִיחַ דְּמַקְרֵי מַק"ט וְנָתַן טַעֲם לְשַׁבַּח כְּאֲשֶׁר עִין רוּאָה שְׁם בְּשִׁאֲלָה
וּמַכ"ש בַּנְּדוּ"ד דְּלִיכָא לְמִימַר בְּהַ מוֹכֵר שְׁדָהוּ מִפְּנֵי רַעְתָּה דְּלֹא הַתְּחִילוֹ לְסַתּוֹר לֹא בְּהַ
וְלֹא בְּהַקְּרָקוֹת הַסְּמוּכִי לָהּ דְּוִדָּאֵי מַקְרֵי מ"ט בְּדָבָר שְׁטַעוּ בּוֹ אִינְשֵׁי דְּמֵאֵן דְּנָכִי לִיָּה
חֻוִּיא מִתְּבָלָא דְּחִיל דְּמַקְנֵדָם הַפִּילוּ וְהִרְסוּ כְּפָמָה קְרָקְעוֹת לְתַקּוֹן הָעִיר וְאֶע"פ שֶׁהֵם רְחוּקִים
מִהַקְּרָקַע הַנּוֹדֵעַ וְעֵדֵינּוּ קוֹל הַבְּרָא בְּעִיר שְׁעֵדֵינּוּ סוֹתְרֵי קְרָקְעוֹ' אַחֲרֵינִי לְהַגְדִּיל הָאֶלְפ' לְצָא
וְבֵא הַלּוֹקֵחַ הַנּוֹדֵעַ וְשׁוֹתְפוֹ וְאִימַת הָעֵנִין וְאָמַר לוֹ שְׁגַם הַקְּרָקַע הַנּוֹדֵעַ הוּא בְּכָלֵל
הַקְּרָקְעוֹת שְׁמִפְּלִים לְתַקּוֹן הָאֶלְפ' לְצ' וְהוּא מִיִּשְׁףָּ שְׁיִיף עִם גְּדוּלֵי הַמַּלְכוּת דִּין גְּרָמָא
שְׁמִכְר וּמַקְרֵי מַק"ט.

וְאִנְיָ דְּאֶמְרֵי דְּאֶפְיֵלוֹ אִם תְּהִיָּה הַנְּפִילָה בְּאֲמַת בְּקָרְקַע הַנּוֹדֵעַ עֵדֵינּוּ מַקְרֵי מַק"ט דַּמ"מ
הִטְעָהוּ בְּמָה שְׁאָמַר לוֹ שֶׁהַנְּפִילָה הִיָּה בְּיָמֵי הָאֵלָה וְקָרוֹב הַדְּבָר לְאַלְתֵּר וְהִיָּינוּ טַעֲמָא
דְּעַבְד כְּפָמָה הַרְפַּתְקֵי וּמְכָר הַקְּרָקַע הַנּוֹדֵעַ לְאַלְתֵּר בְּשׁוּמָא פְּחוּתָה שְׁלֹא לְהַפְסִיד הַכָּל.

וְנִמְצָא דְּלֹא הַפִּילוּהוּ אֲלָא אַחַר עֲבוּר יָמִים אוֹ עֲשׂוֹר מִזְמַן הַמְּכִירָה וְנוֹדַע הַדְּבָר כִּף דְּעֵדֵינּוּ
זְמַן הַנְּפִילָה מַקְרֵי מַק"ט דַּע"פ דְּעֵדֵינּוּ מוֹכֵן וּמְזוּנָן לְמַפְּלֵת מֵאַחַר דְּהוּא זְמַן רְחוּק לֹא

תנישי ליה אינשי דיאמרו דשמ' לא יסתירוהו כי לא תדע מה ילד יום ויחזור הגוב'ירנו ברוחו ויבטל ולא תהיה סתירה עוד בקרקע הנז' ע"י אריכות זמן ימצא קונים וימכרו בשומא מעלייא גם מחמת הנאת פירות לא יחו' לדבריו מאחר שהוא רחוק הדבר לא תנישי ליה אינשי ולא תניש אלא לדבר קרוב דאמר לו הנפילה היא לאתפר:.

גם מה שטען הלוקח הנז' ואמר אחר שערער עליו המוכר הנז' נכנסו מתווכי שלום ותווכו ביניהם והוסיף לו על דמי המכר מאתים פרו' שנתחייב לו בקנין לתת לו ק"ק פרו' תוספת על דמי המכירה אין בדבריו ממש ולא הועיל לו ולא מידי מאחר דמקרי מק"ט והקנין הראשון לא הוי קנין במאי קנה קרקע זה וצריף קנין אחר מיד המוכר להקנו' לו הקרקע הנז' מאחר דקנין הראשון הוי בטעות ולא מקרי קנין.

וכי בקנין שקנו מיד הלוקח וחייב עצמו במאתים פרו' נקנה לו הקרקע אלא דצריף לחזור ולהקנות מיד המוכר כמ"ש מר"ן סי' ס"ו סי"ג ונ"ל הנותן מתנה לחבירו והתזי' לו השטר וכו' עד שיכתן' לו קני לך וכו' יע"ש.

וגם עיין בסמ"ע ס"ק ל"ז וכן פסק מור"ם בס"ס קפ"ט ונ"ל ואפילו מחלו זה לזה לא מהני אלא צריכין לחזור ולהקנות זה לזה יע"ש. וזה דבר פשוט ולמפורסמות אינם צריכין ראיה: פלל העולה מפל הני מילי מעליית' דקנין הקרקע הנז' מקרי מ"ט והמכר בטל והקרקע בחזקת בעליה עומדת ומפל שפן בדו"ד דעדין לא התזיק ביה הלוקח והיא עדיין מוחזקת בידי הבעלים הראשונים ואמרי' ביה קרקע בחזקת בעליה עומדת ואין להלוקח הנזכר שום זכות בהקרקע הנז' ולא בפירותיו שמזמן המכירה עד חזרת המוכר מאחר דמק"ט הוא בטל מעיקרו ומאחר דלית ליה הקרק' ליה פירו' שחזתמו אמת ינתנו בדרך אמת ויצילנו משגיאו' ויראנו מתורתו נפלאו' בסדר כי שחר הוא לכם משנת צדק"ת ה' עשה פה והראן ע"ה פארוז קרסינטי פנ"ל להלכה ע"ה מסעוד צרמון זאת תשובתי היתה למעלת החכם השלם הד"ומ כמוהר"ר אהרן סידון נר"ו ומה ששאלת ממני להודיעך ולחיות דיעי בענין ראובן ושמעון שקנו ע"י סרסור פלי בחזקת שהוא של זהב והתיכו לוי ונמצא נחושת.

מאי ספיקא איכא קמיה דאם ראובן ושמעון נתאנו ואינם יכולין לחזור על המוכר אין להם לאונות לאחרים כמ"ש מור"ם בס"ר רל"ב סי"ח וכו' ש וכו' פגון שעבר וכו' אע"ג שגם המוכר נתאנה בו וכו' עי"ש ומלשון שכתב שגם המוכר נתאנה בו משמע שאינו יכול לחזור על המוכר הראשון דאל"כ מאי האי דקאמר גם המוכר נתאנה בו והא יכול לחזור עליו ודין א' להם.

וא"ה כתב מור"ם דאם הוא נתאנה וכו' ודין זה הוא אפילו לדעת מר"ן שפטר בשור דלא פטר מר"ן אלא בשור משום דהיה לו לבדוק בו בשור וכו' והואיל ולא הוא הפסיד א"ע אבל בזה דלאו הפסידה דאינו עומד לבדוק ולראות בפנים בנסתרות דגם הם אינם יכולין לבדוק אלא על ידי היתוף.

אלא דעדיין יש לי לפקפק בדברי כ"ת שאמר ונמצא נחושת אם נמצא נחושת ממש או מעורב זהב ונחושת דלענין דינא הם מחולקין דאם הוא מעורב לא מקרי מקח טעות אלא אונאה או בטול מקח אם הוא יותר משתות אבל אם כולו נחושת מקרי מקח טעות.

ועוד איך לא בָּרְרוּהוּ ע"י אָבֵן הַנְּסִיּוֹן הַנִּקְרָא לַעֲיִי'אָר וְהוּ"ל יְכוּל לְבַדּוֹק וְלֹא בְּדַק אֲבָל
אִם הוּא נֶחְנָשֶׁת פְּלוֹל וְלֹא יְכוּל לְבַדּוֹקוֹ הַדִּין הוּא פְּדֻכְתִּיבְנָא דְאִין לְלוּי שׁוּם הַפְּסָד. וְאִם
יִרְצֶה כַּת"ר לְפָשֶׁר בֵּינֵיהֶם בְּרִצּוֹן לוי עֲשֵׂה וְהַצְּלַח זֶה מִשְׁנַלְע"ד פְּתַבְתִּי: פָּרַק כ"ב ה"ה
דְּבַר שְׂאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל מְקַנָּה אִינוּ נִקְנָה וְהָרִי הוּא פְּדֻכָּר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם ע"כ.

עָמְדוּ לְפָנַי לַדִּי"ת. שְׁלֹשָׁה שְׁנֹתַי רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלוּי שֶׁהָיוּ מְחוּזִין לְעִיר בְּאֶהְלִי קִדְר נ"ו
שֵׁם וְאִח"ךְ בָּא רְאוּבֵן לְעִיר וְהַנִּיחַ שֵׁם שִׁמְעוֹן וְלוּי וְאַחַר מִפֶּן בָּאוּ וַיְהִי הֵם בְּבִאָם בְּדֶרֶךְ
נִכְנְסוּ לְעִיר מֵעֵסֶכ"ר שֶׁהָיָא עַל אִם הַדֶּרֶךְ וְהִבִּיאוּ בִּינְדָם חֲתִיכוֹת שֶׁל פְּסָף סָגִים שֶׁקָּנוּ
בְּאֶהְלִי קִדְר וְהוֹצִיאוּ הַחֲתִיכוֹת הַנְּזַפְרִי' לְמִןכָּרֶם שֶׁמִּבְעִיר הַנְּז' וְאַחַר שֶׁנִּתְּנוּ לָהֶם אֲנָשֵׁי
הָעִיר הַשּׁוֹמְא רְצָה הַשְׁנֹתָף אַחַר לְמַפְנֹר בְּאוֹתָהּ שׁוֹמְא וְהַשְׁנֹתָף הָאֶחָד לֹא רְצָה לְמַפְנֹר
בְּאוֹתָהּ שׁוֹמְא וְאָמַר לְשׁוֹתָפוֹ אִם תִּמְפְּנֹר בְּשׁוֹמְא זֶה אֲנִי לֹקְחָהּ לְעֶצְמִי וַיַּעַן הַשְׁנֹתָף הַנְּז'
וְאָמַר לוֹ אִם תִּרְצָה לְקַחְתָּהּ בְּשׁוֹמְא זֶה קַח וּלְקַחְתָּהּ לְעֶצְמוֹ בְּשׁוֹמְא שֶׁנִּתְּנוּ בָּהּ אֲנָשֵׁי הָעִיר
וְהַחֲתִיכוֹת הַפְּסָף הַנְּז' הֵם בְּיָדוֹ מִקְּדוּם לְכֹן וּבְרִשׁוֹתוֹ הֵם קִיָּמִי וַיְהִי בְּבוֹאָם מִהָעִיר הַנְּז'
בְּדֶרֶךְ נִגְנְבוּ וְהִלְכוּ לָהֶם הַחֲתִיכוֹת הַנְּז' וְאָמַר לוֹ שְׁנֹתָפִי שֶׁהַחֲתִיכוֹת הַנְּז' שְׁלוֹ הֵם שֶׁהוּא
קָנָאָם וְכָל הַהֶפְסִי הוּא לְעֶצְמוֹ וְאִזְ הִשִּׁיבוּ שְׁנֹתָפוֹ וְאָמַר לוֹ לֹא קִנִּיתִי וְלֹא נִגְמַר הַמְּכָר
בֵּינֵינוּ וְאִפְּלִי אִם הוּא פְּדֻכְרִי אִין לָהּ רִשׁוֹת לְמַפְנֹר דְּבַר שְׂאִינוּ בְּרִשׁוֹתָף שֶׁהַחֲתִיכוֹת יֵשׁ
לוֹ לְרְאוּבֵן חֶלֶק בָּהֶם וְאִין לָהּ רִשׁוֹת לְמַפְנֹר דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלָהּ וְעַתָּה נִפְשָׁם לְשִׂאוֹל הַגִּיעָה
מֵה יִהְיֶה בְּדִינָם יוֹרֵינוּ הַמּוֹרָה לְצִדְקָה וְשִׁכְמ"ה: תְּשׁוּבָה דְּבַר פְּשׁוּט הוּא בְּשׁוֹתָף דְּכָל אֶחָד
יְכוּל לְמַפְנֹר בְּלֹא רִשׁוֹת חֲבִירוֹ וְקָרִי בִּיה שְׁלוֹ הוּא מוֹכֵר וְלֹא מְקָרִי דְּבַר שְׂאִינוּ בְּרִשׁוֹת
פְּדֻאִיתָא בַש"ע א"ה ע"ס' פ"ו ס"ב בְּדֻכְרֵי מוֹר"ם ז"ל וְנר"ל דְּוֹקָ' בְּשִׂאִין דְּרַפָּה לְהַשְׁפִּיר
אוֹ לְמַפְנֹר בְּלֹא רִשׁוֹת בְּעִלְיָה.

אֲבָל אִם דְּרַפָּה בְּכָף מֵה שֶׁעֲשִׂתָּה עֲשׂוּי ע"כ יע"ש וְכַת' הַר' ב"ש וְאִם דְּרַפָּה לְמַפְנֹר אִפְּלִי
אִם בְּוֹדָאֵי מְשָׁל בְּעַל הוּא הַמְּכָר קִיָּים. וְכַתַּב בַּה' ה"ה שְׁנֵי שׁוֹת' בְּסַחֲרָה אַחַת וּמְכָר א'
סַחֲרָה בְּלִי יְדִיעַת חֲבִירוֹ א"צ הַלּוֹקֵם לְהַחְזִיר הַסַּחֲרָה הוֹאִיל וְהוּא דְּרַפּוֹ לְמַפְנֹר רַק זֶה
הַשְׁנֹתָף חֲזִיב לְשַׁל' לְחֲבִירוֹ מֵה שֶׁהֶפְסִי לוֹ וְכו' יע"ש הָרִי מְפֹרֵשׁ יוֹצֵא מְדֻכְרִיו דִּישׁ
לְשׁוֹתָף רִשׁוֹת לְמַפְנֹר אִפְּלִי בְּסַחֲרָה שֶׁל שׁוֹת' וְכ"ש בְּסַחֲרָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם וְאֵע"פ דְּחֶלֶק
דְּוֹקָא בִּשְׁוֹ שֶׁדְּרַפּוֹ לְמַפְנֹר דּוּק מִיָּנָה הָא אִם אִינוּ דְּרַפּוֹ לְמַפְנֹר הַמְּכָר בְּטַל בַּנ"ד הו"ל
פְּדֻכּוֹ לְמַפְנֹר מֵאַחַר שֶׁנִּכְנְסוּ רְאוּבֵן לְעִיר וְהַנִּיחַ הַסַּחֲרָה בִּינְדָם לְמַפְנֹר וְעַדִּיף טְפִי דַהו"ל
פְּמוֹ שֶׁהִרְשָׁהוּ לְמַפְנֹר: וְאִין לְדַחוֹת וְלוֹמַר דַּהַנ"מ דָּאָם מְכָר לְאִישׁ נְכָרִי אֲבָל אִם לְקַחְתָּהּ
לְעֶצְמוֹ הַמְּכָר בְּטַל פְּמוֹ שֶׁמְצִינוּ לְעַנְיָן הַמְּשַׁפֵּן דָּאָם קָנָהוּ לְעֶצְמוֹ הַמְּכָר בְּטַל מִשׁוּם הַחֲשָׁד
וְאֵע"פ דְּקָנָאוּ בְּשׁוֹמְא שְׁל ג' הַדִּיּוֹטוֹת וְכֵן מְצִינוּ בְּאִשָּׁה אִם לְקַחְתָּהּ לְעֶצְמָהּ אִפְּלִי ע"פ ג'
הַדִּיּוֹטוֹת הַמְּכָר בְּטַל.

ז"א דַּהָרִי מְצִינוּ דִּיכּוּל לְקַנּוֹת ע"י שְׁלֹשָׁה מְנוֹמְחִים וְטַעְמָא מֵאֵי מִשׁוּם דַּב"ד מְנוֹמְחִי הֵם
הַמּוֹכְרִים וְהוּא לּוֹקֵם דִּישׁ לָהֶם רִשׁוֹת לְמַפְנֹר אֲבָל הַב"ד שֶׁל הַדִּיּוֹטוֹ אִין לָהֶם רִשׁוֹת
וְנִמְצָא דַּהוּא הַמּוֹכֵר וְהוּא הַלּוֹקֵם עֲצָמוֹ וְלִכְפָּה הַמְּכָר בְּטַל וְא"כ בַּנ"ד מֵאַחַר דְּאִיכָּא הַשְׁנֹתָף
הָאֶחָד בַּהֲדִיָּה וְהוּא יֵשׁ לוֹ רִשׁוֹת לְמַפְנֹר פְּדֻכְתִּיבְנָא הו"ל כַּב"ד מְנוֹמְחִי וְסַתָּם שְׁנֹתָף יֵשׁ
לוֹ רִשׁוֹת וְהַמְּכָר שֶׁמְכָר הַחֲתִיכוֹת הַפְּסָף לְשׁוֹתָף אַחַר קִיָּים וּבְרִשׁוֹתוֹ נֶאֱבָדוּ לְפִי הַטַּעְנָה
שֶׁטַּעַן שְׂאִין לוֹ רִשׁוֹת לְמַפְנֹר.

אָבֵל לְפִי טַעֲנָה הָאֲחֵרֶת אֵין לוֹ עָלָיו אֵלָא שְׁבוּעַת הַסֵּת וְאֵין הַשְׁתַּחֲוֶה אַחַר מְחַיְיָבוֹ שְׁבוּ דְאוֹרְיִיתָא מִשּׁוּם דְּנוֹגַע בְּעֵדוּת הוּא כַּמ"ש מְר"ן בְּסִי' ל"ז סע"ד וְכַמוֹ שְׁאִינוּ נֶאֱמָן עָלָיו לְחַיְיָבוֹ מִמּוֹן כֶּף אֵינוּ נֶאֱמָן עָלָיו לְחַיְיָבוֹ שְׁבוּעָה כַּמ"ש מְר"ן בְּסִי' ע"ז ס"ה וְז"ל רַאוּבֵן שְׁתַּבַּע מִשְׁנִים שְׁלוֹו אֵין עֵדוּתוֹ מְחַיְיב חֲבִירוֹ שְׁבוּעָה יַע"ש: אָבֵל אֵיכָא סְפִיקָא קַמְאֵי בְּשִׁאֲיָנָם שְׁתַּפְּסִים וּמְכַר סְחוּרְתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אִם הִמְכָר קִיָּים אוֹ לֹא וּמִי מִהֵם יָכוֹל לְחַזֵּר אוֹ שְׁנִיָּהֶם אוֹ הַמוֹכֵר אוֹ הַלוֹקֵחַ וְצָרִיךְ צ"ד דְּהַלְכָתָא בְּעֵינָא צְלוּתָא: אֵיתָא בְּהַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת מְכִי פכ"ב ה"ה וְז"ל דְּבַר שְׁאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ שֶׁל מְקַנָּה אֵינוּ נִקְנָה וְהָרִי הוּא כַּדְשֵׁלֵב"ל כִּי צִדַּח מֵה שְׁאִירֵשׁ מֵאַבָּא מְכוֹר לָהּ מֵה שְׁתַּעֲלָה מְצוּדְתִי מִן הַיָּם מְכוֹר לָהּ לֹא קָנָה כְּלוּם וּפְסִיקָה מְר"ן בְּסִי' רִי"א וְכַפּוּל הוּא בְּסִי' ר"ט ס"ה וּפְיִרְשׁ דְּבָרָיו שֶׁם וְיָכוֹל כֹּל א' מִהֵם לְחַזֵּר וְכֵן פִּי דְּבָרֵי הַרְמַב"ם דְּכָתַב לֹא קָנָה כְּלוּם ר"ל דְּאֵין פֶּאֶן קִנְיָן כֹּל וְשְׁנִיָּהֶם יָכוֹלִים לְחַזֵּר בְּהֵם: וְצָרִיךְ לְדַע' דְּאֵמַאי נִקְטוּ בְּלִישְׁנֵינֵיהוּ כְּגוֹן מֵה שְׁאִיר' מֵאַבָּא וְכו' וְלֹא אֶמְרוּ כְּגוֹן שְׁמֵכֵר סְחוּרְתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ דְּזָה הוּא מְקַרֵי דְּבַר שְׁאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ אוֹ מְכַר לוֹ סְחוּרָה שְׁעֵדִינָן לֹא בְּאֵתָהּ לִידּוֹ: וְלִפּוֹם רִיָּהֲטָא הִיָּה נִרְאָה לְתַרְצֵי דְּלַרְבוּתָא נִקְטַתְּ כִּי דְהו"א דְּהַמְכָר קִיָּים מֵאַחַר דְּרִאוּי לְבוֹא לְרִשּׁוֹתוֹ וּמכ"ש אִם בָּאוּ לְרִשּׁוֹתוֹ דְּהַמְכָר קִיָּים וְאֵינָן יָכוֹלִים קַמְל"ן דְּהַמְכָר בְּטַל וּמכ"ש בְּמוֹכֵר סְחוּרְתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ דְּגָרִיעַ מְגָרַע הוּא: וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי מוֹר"ם בְּסִימָן ר"ט וְז"ל מ"מ אִם טָרַח הַמוֹכֵר וְכו' צָרִיךְ לְקִיָּים מִקְחוֹ מִשְׁמַע דְּשׁוּיִים הֵם אֵלָא דְּאִם טָרַח יֵשׁ חֲזִיקוּם בֵּין הֵךְ לְמֵה שְׁאִירֵשׁ מֵאַבָּא וְכו' דְּבַהֲא לִית בָּהּ טָרַחָא: אֵלָא דִּישׁ פְּנִים לוֹמַר דְּבַמוֹכֵר סְחוּרְתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ דְּהַמְכָר קִיָּים וְאֵין הַלוֹקֵחַ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ אִם נִתְרַצָּה בְּעַל הַסְּחוּרָה דְּקִי"ל וְכֵן לְאֵדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וְזָכוּת יֵשׁ לְבַעַל הַסְּחוּרָה וְאֵית לֵיהּ הַנָּאָה כְּדַמוּכַח בְּש"ס דְּזַבִּין וְזַבִּין לֹא תַגְרָא אַקְרִי וְכֵן מְצִינוּ הַמְּוֹדָר הַנָּאָה לֹא יִקְנָה מִמֶּנּוּ מִשּׁוּם דְּאֵית לֵיהּ הַנָּאָה וְזָכִין לְאֵדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו כְּמוֹ הַתּוֹפֵס לְבַע"ח בְּמִקּוֹם שְׁאִינוּ חָב לְאַחֲרִים וְאֵית לֵיהּ פְּסִידָא כַּמ"ש מְר"ן בְּסִימָן ק"ה יַע"ש וְכֵן הַמְּזוּפָה חֲפִץ לְחֲבִירוֹ ע"י אַחַר זָכָה וְאֵין אַחַר כֶּף יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ מִשּׁוּם דְּזָכִין לְאֵדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו עַד דִּינְדַעֲיָנוּ דְּאֵינוּ רוֹצֵה בְּאוֹתָהּ זָכוּת כְּגוֹן שְׁגִילָה דְּעֵתוֹ מִשּׁוּם דְּאֵין זָכִין לְאֵד' בְּעַל כּוֹרְחוֹ וְא"כ בְּנ"ד אִם מְכַר סְחוּרְתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ הַמְכָר קִיָּים כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא חָזַר בּוֹ בַּע"ה סְחוּרְתוֹ הַלוֹקֵחַ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ וְלִכְּה נִקְטוּ כְּגוֹן מֵה שְׁאִירֵשׁ מֵאַבָּא וְכו' בְּדוֹנוּקָא: אֶמְנָם אַחַר הַאֲמַת נ"ל דְּלֹא רִאָּה כֹּל מִמֶּה דְּכַתִּיבָנָא דְּזִיל בְּתַר טַעֲמָא דְּאֵמַאי אֵין אֵדָם מְקַנָּה דְּבַר שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם אוֹ דְּבַר שְׁאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ מִשּׁוּם דְּלֹא סְמַכְתָּ דְּעַתִּיָּהוּ דְּמוֹכֵר לוֹקֵחַ וְא"כ בְּמוֹכֵר סְחוּרְתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אַע"פ דְּקִי"ל זָכִין לְאֵדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו מ"מ לֹא סְמַכְתָּ דְּעַתִּיָּהוּ דְּשִׁמָּא לֹא יִתְרַצָּה בְּעַל הַסְּחוּרָה לְמוֹכְרָה בְּאוֹתָא שׁוּמָא שְׁמַכְרָה לוֹ הַמוֹכֵר.

וְהַשְׁתָּא חוֹזְרֵי לְסַבְרָא קַמְיִיתָא דְּאֵמַאי נִקְטִי הֵךְ דְּמַאי שְׁאִירֵשׁ מֵאַבָּא מְכוֹר לָהּ לְרִיבּוּתָא נִקְטִי כְּדַכְתִּיבָנָא: וְרִאִיתִי לְרִש"י ז"ל שְׁכָתַב עַל הָאֵי מֵה שְׁאִירֵשׁ מֵאַבָּא . מְכוֹר לָהּ וְז"ל לֹא סְמַכָּא דְּעַתִּיָּה דְּלוֹקֵחַ דְּקִאֲמַר מִי יִימַר שְׁיִירֵשׁ מֵאַבּוֹ כְּלוּם שְׁמָא יִמְפוֹר אָבּוֹ נִכְסִיוּ בְּחִיּוֹ ע"כ וְר"ל מֵאַחַר דְּלֹא סְמַכָּא דְּעַתִּיָּה דְּלוֹקֵחַ וְיָכוֹל לְחַזֵּר גַּם הַמוֹכֵר יָכוֹל לְחַזֵּר וּמֵאַחַר דְּלֹא מְקַרֵי קִנְיָן לְגַבֵּי לוֹקֵחַ גַּם לְגַבֵּי מוֹכֵר לֹא מְקַרֵי קִנְיָן כְּדִי לְהַשְׁוֹת דְּעֵתוֹ לְדַעַת הַפּוֹסְקִי כְּלוּם דְּאֶמְרוּ שְׁנִיָּהֶם יָכוֹלִים לְחַזֵּר: אֵלָא דְּקִשָּׁה לִי מַאי שְׁנָא מִהָא דְּפָסֵק מְר"ן בְּסִימָן רט"ו ס"ה הָאוּמַר לְחֲבִירוֹ קַרְקַע וְדַקְלִים אֲנִי מוֹכֵר לָהּ אִפִּי לֹא הָיוּ לִי דַקְלִים אִם רָצָה לְקַנּוֹת וְכו' וְאֵין הַלוֹקֵחַ יָכוֹל לוֹמַר אֵינִי לוֹקֵחַ אֵלָא קַרְקַע שְׁיֵשׁ בּוֹ דַקְלִים.

יע"ש והוא מדבריו הרמב"ם פכ"ב מה' מכירה משמע דהמוכר יכול לחזור אכל הלוק' אינו יכול לחזור אם קני' המוכר דבריו שהתנה עמו קרקע ודקלים וינה לו שני דקלים וכמו שאינו יכול לומר קרקע שיש בו דקלים כן אינו יכול לומר מאחר דאין לו דקלים המוכר בטל דדבר שאינו ברשותו הוא דאל"ך יכול לחזור מהאי טעמ' ומאי קאמר אם רוצה לקנות לו ש"ד וכו' דמשמע שהדבר תלוי במוכר אם מקני' תנאו אלא ודאי אין הלוקח יכול לחזור כלל ומאי שנא ממוכר דבר שאינו ברשותו.

דאמרין שניהם יכולים לחזור: וראיתי להרב כ"מ בה' מכירה פכ"ד הלכה י"ג שהקשה באנפי אחרני מניה וניה ממ"נ אי קרית ליה דבר שאינו ברשותו והוא פדבר שב"ל שניהם יכולים לחזור ואם אינו כדשב"ל מחניב המוכר לקנות לו שני דקלים ואמאי אמרין הבחירה בידו אם ירצו ותירץ דדין זה מורכב שמצד שלא היה ברשותו את חשיב שלב"ל ומצד שאע"פ שלא היה ברשותו פינון שהיה בעולם בא לעולם מקרי.

ולגבי לוקח מקרי שב"ל. ולגבי מוכר מקרי כדשלב"ל יע"ש: ולפי דבריו תגדל קושיותינו דלעיל דכל דבר שאינו ברשותו אמרי' כן ולא דמי לדשב"ל והרמב"ם בפ' כ"ב פתב ונ"ל דבר שאינו ברשותו של מקנה אינו נקנה ונהרי הוא פדבר שלא ב"ל יע"ש משמע דשניהם יכולים לחזור דומיא דדשב"ל ולפי דברי הכ"מ משמע דלא דמי לדשב"ל: וראיתי לה"ה שם שהביא דברי הלכות נכתב ונ"ל ובהלכות דמאן דזבין לחבריה מידי דשכיח למזבן אע"ג דליתיה לההוא מידי ברשותי' מחיי' למזבן וכו' ואנן לא ס"ל הכי דכל מידי דלאו ברשותי' דבר שלא בא לעולם הוא יע"ש: והשתא ניחא לקושיותי' דשאני הכ' דמידי דשכיח למזב' לא דמי לדשב"ל ומאי דקאמר הרמב"ם דבר שאינו ברשותו הרי הוא פדבר שלב"ל היינו במידי דלא שכיח למיזבן ואם תקשה מאי שנא לוקח ממוכר אטרין כמ"ש הכ"מ דדבריו קאי אמידי דשכיח למיזבן אכל במידי דלא שכיח הרי הוא כדשלב"ל ושניהם יכולים לחזור.

וכן היא פנונת ה"ה במאי דכתב ואינו מוכרחים יע"ש פנונתו כמ"ש הכ"מ: אכל ק"ל מאי שנא מהפוסק על שער שבשוק דאמרין חייב לקנות לו אף ע"פ שלא היה לו בשעת הפסקה כמ"ש הרמב"ם בפ' כ"ב ה"ג והביאו מרן בסי' ר"ט סע"ו ונ"ל הפוסק ע"ש שבשוק ולא היה לו אותו המין שפסק חייב לקנות וליתן ללוקח וכן המוכר נמי אינו יכול לחזור כמו הלוקח ומכ"ש הוא: וראיתי להכ"מ בפ' הנז' שכתב וא"ת והא פינון שאינו ברשותו לא קני שפך פתב רבינו בסמוך שאין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו ותירץ וי"ל פינון שזה דבר הנמכר בשוק הניא ליה כאילו הוא ברשותו יע"ש.

ולפי דבריו קשה והא אמרי' מידי דשכיח למיזבן לא מחייבין למוכר אלא הרשות בידו והוא נתן טעם לשבח לעיל דמאי שנא לוקח ממוכר: ודחק לומר דיש חי' נמי בין דבר שיש לו פסקא בשוק לדבר שאין לו פסקא בשוק אף על פי דשכיח למיזבן והו"ל ג' חילוקי דינים דבר דלא שכיח שניהם יכולים לחזור אם אינו ברשותו בשעת המכירה והו"ל פדבר שלא ב"ל ומידי דשכיח למיזבן המוכר יכול לחזור ואין הלוקח יכול לחזור דומיא דהמוכר קרקע ודקלים ודבר שיש לו פסקא בשוק דשניהם אינם יכולים לחזור דשכיח טפי: וכן ראיתי להסמ"ע שנתן טעם לשבח בדברי הכ"מ מ"ש דמצוי הוא וכו' ובדין קרקע ודקלי' סתם דבריו ולא פירש טעמו: ולולי דבריה' הייתי אומר דשאני הפוסק

ע"ש שפשו' דאמרינו דשניהם אינם יכולים לחזור הוא שמכר לו בלשון חיוב שחייב עצמו ליתן לו כ"כ סאה בכ"כ כמ"ש מר"ן בסי' ס' ס"ו המחייב עצמו בדשלב"ל חייב אע"ג דאין אדם מקנה דשלב"ל יע"ש.

ולכך אמרינו דחייב המוכר לקנות וליתן ללוקח מה שפסק עמו וכמו שאין הלוקח יכול לחזור בו גם המוכר אינו יכול לחזור בו ואם חזר מקבל מ"שפ כדקי"ל בלשון דאם נתן מעו' בין חזר מוכר בין חזר לוקח מקבל מ"שפ: אלא דק"ל עפ"ז דאם הקנה לו בלשון חיוב מאי קאמר ואם חזר בו מק"מ וקא חייב לקנות לו עד עשרה בדמיו ומאי מ"ש איפא.

ואפשר לומר דאף על פי דקי"ל המחייב עצמו בד' שלב"ל או בדבר שאינו ברשותו חייב דוקא המחייב עצמו בקנין כמ"ש מר"ן בסי' ס' ס"ו והכא מאחר דליפא קנין אלא חייב עצמו וקבל מעות מהני עכ"פ לענין מ"ש ומיהו אם הנה בקנין חייב לקיים המקח ולקנות לו עד עשרה בדמיו מחמת שהמכר הנה בלשון חיוב לאפוקי במוכר קרקע ודקלים אפילו הנה בקנין יכול המוכר לחזור וכ"ז הוא דוחק ולכן ממ"שפ: נראיתי להש"פ ס"ק י"ג שהשיג על דברי הסמ"ע ז"ל שחילק בין אם הדבר מצוי לקנות חל עליו החיוב ואם חזר בו ממ"ש ואם אין הדבר מצוי לא חל עליו החיוב ואינו ממ"ש וכתב הוא דאפילו בדבר שאינו מצוי ממ"ש וכתב עוד וכ"כ ה"המ.

ועינתי שם ולא מצאתי משמעות יע"ש. ולעד"ן דט"ס הוא בדברי הסמ"ג ור"ל כ"כ הכ"מ שדבריו הם דברי הסמ"ע יע"ש: וצריך לדקדק לדעת הרי"ף והרמב"ם דאית להו במכר קרקע ודקלים דלא מחייבינו למוכר לקנות אלא אם רצה מה יענו בדברי התוספתא דהביא ה"המ שם ראיה להראב"ד וסיעתו דאית להו דחייב המוכר לקנות שני דקלים.

וכת' דומ"י דפוס' ע"ש שפשו' המוכר סתם קתני. ואחר כותב ראיתי להכ"מ פ"כ שפי' לה לדעת רבינו בפוסק עמו ע"ש שפשו' שפכר יצא ולכן קיים המקח ממ"ש יע"ש.

ואחר כתבי ראיתי להט"ז דמשמע מדבריו שיש לחלק כמו שכתבתי בענייני שפשו' דוחק יע"ש: פ"ק כ"ג ה"ט המוכר פירו' שובב' ופי' פונרת לחבירו קנה ואין זה מוכ' דבר שלב"ל לפי שאינו מוכר יונים שינלדו וכו' אלא הוא מוכר שובב' לפירוטיו וכו' כמו שמוכר אילן לפירוטיו וכו' עכ"ל והרא"ב דבהשגו' כתב וז"ל א"א דוקא שאמר לו פ"ד ע"כ וכתב עליו הרב כ"מ וז"ל ואני אומר שאין זה במשמע דברי רבינו וכו' עי"ש: ואנכי לא ידעתי מי הכריחו לפרש כן שהראב"ד פוננתו לפרש דברי רבינו ודילמא בא להשיג עליו כדרכו בכל מקום.

ואפשר לומר דאם באמת פוננתו להשיג הנה לו להשיג עליו בתחילת דבריו שכתב המוכר פירות וכו' ולמה תפס עליו באמצע אלא הוא מוכר וכו' אלא ודאי פוננתו לפרש ופוננתו לומר דרבינו תנא והדר מפרש דמאי דקאמר ברישא המוכר פירו' וכו' היינו שאומר לו שובב' לפירוטיו אני מוכר וכו' ומתחז' נקט לשון הכרייתא ולכך כתב עליו הכ"מ שאין זה וכו' ועוד שפ"ל המפרשים שמישבין על רבינו כמו הג"מ ומ"ע וכדומה לא הזכירו השגה זו בלשונם וגם היישוב א"ו בא לפרש דברי רבינו פנ"ל וק"ל: פ"ק כ"ט הי"ב קטן שהגדיל והביא ב' שער' אחר י"ג שנה וכו' אף על פי שאינו יודע בטיב

משא ומתן מקחו וכו' במטלטלין אבל בקרקע אין מעשיו קיימין עד שיהיה יודע בטיב מ"מ אחר שיגדיל ע"כ.

נשאלתי בענין ראובן וכן אחיו שירשו ממורישם. חנות א' ניהי פי ארכו ימים גזר האלגוב' ירנו יר"ה והרס ונתן החנות הנזכר מטעם שהיא עומדת במקום הלפ' לאין והנה האלגוב' ירנו נותן להם שכירות החנות הנז' סך מה בכל חדש ועמד בן אחיו הנז' ופנה ומכר חלקו ליהודה והוא עדיין לא הגיע לכלל עשרים שנה ובא ראובן הנז' ותבע ליהודה ואמ"ל ינודע לה שהמכר הלז שמכר לה בן אחי הוא בטל מעיקרו מסיבת שעדיין לא הגיע לכלל כ'.

ואף את"ל יש ממש במקר הנה אני אין רצוני להיות שנתף עמה בחנות הלז. ומעתה אני נותן בה בכללותה שומא כ"כ או גוד או איגוד בשומא הנז' ויהודה הנז' השיבו שאני אין רצוני לא למכור ולא לקנות.

ונפשם לשאול הגיעה: תשובה לכאורה נראה שהדין עם ראובן וחיוב יהודה למכור לו או לקנות ממנו כמ"ש מר"ן ז"ל בסיומן קע"א ס"ו וז"ל א' מן השותפים שאמר לחבירו במקום שאין בו דין חלוקה וכו' מכור לי חלקה או קנה ממני חלקי בשער הנה הדין עמו וכו' עי"ש.

אלא פד דייקנין שפיר נראה דבנדו"ד לית ביה דינא דגוד או איגוד דהטעם הוא שאמרו חז"ל דיכול לומר לחבירו גוד או איגוד היינו בבית או בחנות וכדומה שאינם יכולין להשתמש בו ביחד דאין להם משום היזק ראיה אבל הכא לא נשאר להם חנות או מקומה לומר דאינן יכולין להשתמש ביחד ולא נשאר להם כי אם לגבות שכירות הקרקע שהם חובעל אלגוב' ירנו לחלוק אותו ביניהם: ובענין המכר שמכר הבן הנזכר הוא דבר פשוט שהמכר בטל מאחר שלא הגיע לכלל שנותיו כ' שנה כמ"ש מר"ן ז"ל סי' רל"ה ס"ט וז"ל במה דברי אמורי בקרקע שלו וכו' אבל קרקע שירש מאבותיו או משאר מורישיו וכו' אין ממכרו ממכר עד שיהיה בן כ' שנה וכו' מפני שדעתו נוטה אחר המעות וכו' מיהו יש להסתפק ולומר דדוקא אם הבן גופיה חזר ברוחו ואמר אי איפשי במכירה הנז' אבל אם הבן לא חזר מי אמרי דקרוביו ג"כ יכולין לבטל המכר או לא.

וראיתי שם למור"ם ס"א בקטן שמכר קרקע שניתן לו במתנה או שקנה לו האפוטרופוס שכתב וז"ל דאין זה צריך לפנים ואין ספק דממכרו ומתנתו דקטן בטל לגמרי ואפ"י אם הוא לא חזר יכולין ב"ד או קרוביו לסלק הלוקח מהקרקע וכו' עי"ש.

אלא דדברי הסמ"ע צ"ע דמתחילה כתב וכל זמן שהוא שותק ולא מיחו בו קרוביו או שהלה למדינת הים אסור להלוקח לאכול פירות אבל אם רצה הקטן שתתקיים מתנתו ומתוך כך אכל הלוקח הפירות אין מוציאין מידו ואפ"י חזר בו וכו' עי"ש משמע מדבריו דהפל תלוי.

ברצון שיתרצה בפי' אבל השתיקה לא מהני ואסור לאכול פירות וכמ"ש וכו' ש' שהוא שותק וכו' ובסוף דבריו כתב ומוכח מלשוננו דאפילו דלא אמר לו הקטן בפי' לאכול הפי' אלא שהנה שם הוא וקרוביו ולא מיחו במתנה וכו' אין שומעין להם וכו' עי"ש והוא הפך דבריו שכתב מתחילה דאם שתק אסור לאכול ואפ"י לא מיחו: וכן הוסיף ואמר צריך

לומר דמייירי שלא אכל בפני הקטן פגון שהקלה למדינ' הים או שמיוחו בו הוא וקרוכיו וכו' אבל אין נראה לחלק דכאן איירי דווקא שנתרצה בהדיא ורוצה שמתנתו תתקיים וכו' דזה אינו מהסברא דמסתמא כל זמן שהקטן וקרוכיו פאן מסתמ' רצו וכו' דמשמע אפי' בשתיקה נכה ואין מוציאין מידו וכמ"ש בתחילה ואילו לבסוף כתב בשתיקה אסור אבל מ"מ אם רצה הקטן וכו' דמשמע שיתרצה בכי' שללו לבסוף ואמר דאין סברא וכעת אין ש"ות הרמב"ן בידי לחזות בנזעם לשונו ואי לא מסתפינא אני אומר דט"ס נפל בדבריו בתחילה וצ"ע: הנה מצינו מפונש דבקטן שלא הגיע לכלל.

י"ג שנים דיש יכולת ביז הב"ד וקרוכיו לבטל המכר ואע"פ דהקטן לא ערער על המכר. ואם אכל הפי' אחר הערעור מוציאין ממנו הפי' שאכל.

אמנם בפחות מכן כ' שמכר קרקע שיירש מאביו לא נתפוש לא בדברי מר"ן ולא בדברי מור"ם אם יכולין קרוכיו או הב"ד לבטל המכר ומלשונו שכתב חזר ומוציא מיד הלוקוחות וכו' משמע דהוא עצמו יכול לחזור ומי אמרי' דה"ה קרוכיו וב"ד או לא.

וראיתי להסמ"ע ס"ק מ"א שקרא לזה פחות מכן כ' בשם קטן שכתב או פירד שלא ברשות מאחר דאין במקירתו כלום עי"ש. נראה דבנכסי אביו מקרי קטן וחזר דינו פקטן דעלמא ויכולין קרוכיו או הב"ד לבטל המכר.

וכן משמע מלשון מר"ן סי"ג שכתב מי שמכר בין בנכסיו בין בנכסי אביו ומת ובאו קרוכיו וערערו לומר שקטן היה בשעת המכר ובקשו לבודקו וכו' עי"ש. ואם אינם יכולין לבטל המכר מאי אהנו להו בדיקה משמע דאם הוא קטן דהיינו פחות מכן כ' או שלא הביא ב' שערוות יכולין לבטל המכר מדנקט נכסי אביו והיא ראיה גמורה דמקרי קטן בנכסי אביו נמצא דהדין עם ראובן שאמ' דהמכר בטל מעיקרו ויכול לבטלו ואע"פ שבו אחיו לא ביטל המכר הוא יכול לבטלו.

והואיל ונתא לידן ענין גוד או איגוד אמרתי להעתיק פה מה שנשאלתי לבאר דיני גוד או איגוד באיזה ענין הם: תשובה אסדר לפניה דיני חלוקה ודיני גוד או"אי ולבארם ולפרשם תחלת דברי דליכא דין גוד או"אי אלא במקום דליכא ביה דין חלוקה ונדבר זה ליכא לאוקומי אלא בכרם ושדה או באמצע החצר לאפוקי ארבע אמות של הפתחים ומקום הפניסה ויציאה וכגון ב"הכ ובית שער דבדברים אלו אפילו לית בהו שיעור חלוקה לית בהו דינא דגאו"אי דצריכים לתשמיש הבתים וכן אם פל' א' מפיר חלקו לית ביה דינא דגאו"אי דלא שייך למימר ביה גו"אאי דיאמר לו מה לי ולך ואפי' לא הוברר לכל א' חלקו אלא יד הפל שנה בו עכ"פ בבתיים ובעליות לית בהו גו"אא דיכולים לחלוק זה פנגד זה פל' א' ביתא' או אמצעה של חצר חוץ מד"א ומקום פניסה ויציאה או שדה או כרם ואפי' בזה אם פל' א' חלקו ברור לית ביה דינא דגאו"אי אלא כופה פל' א' את חבירו להבדיל בין חלקו לחלק חבירו נמצא בנ"ד דכל א' מפיר חלקו ונשאר אמצעה של חצר משותף ביניהם ורצה א' מהם לחלוק אינו יכול לכוף חבירו בארבע אמות של הפתחים ומקום היציאה והכניסה לפי שהם משועבדים לבתים ואינו יכול לחלוק עד שישאר לחבירו ד' אמות של הפתחי' ומקום היציאה והכניסה שהם משועבדים לבתים דאיך יפסיד ביתו או יפרח באויר וזה ברור: פירק ל' ה"ה בעל שמכר מטלטלין של נכסי

צאן ברזל או מטלטלין שנתן לה משלו אע"פ שאינו רשאי וכו' קנו הלקוחות ואין האשה יכולה להוציא מידם וכו' ע"כ.

ועיין להרב המגיד ז"ל נשאלתי להשיב על ענין הסבלונות שישולח הארוס לארוסתו קודם הנישואין אם בע"ח גובה מהם חובו ואם תמצא לומר שאינו גובה אם עבר הבע' ופרע לבע"ח בזה או תפס בע"ח מהם אי מוציאין מידו או לא ע"כ: וזאת תשובתי בריש פל מראי"ן איתא בדברי רבינו הטור בח' א"ה סימן צ' וז"ל דווקא בקרקע אמרינן שמכר הבעל קניין עד שעת הטורפא אבל המכנסת דוויניא לבעל במטלט' פספס וזהב ובגדים אין הבעל יכול למכרם וכו' וכ"ש שאין הב"ח יכול ליטלן בחובו וכן מה שהחתן פוסק לה אינו יכול למכרם ע"כ: והנה נראה מדברי קודשו דכתב דווקא בקרקע המכר קניין עד שעת הטר' מפלל דבמטלט' המכר בטל לאלתר ולא דווקא הא דנקט בלישניה אין הבעל יכול למכרם אלא אפי' אם מכרם המכר בטל וכן הדין במה שפסק לה החתן דהמכר בטל לאלתר דשוני' בדינא כמ"ש וכן מה וכו' ונ"מ לדינא פמו' שהמכר בטל גם אם עבר ופרע בהם לב"ח מוציאין מידו דהא בע"ח גרע טפי פדמשמע מדבריו דכתב וכל שכן שאין הבעל חוב יכול ליטלן: והנה מרן ב' לא פירש לן שם מאין מוצא דין זה של הפסקא אלא שראיתי בדברי קודשו בח' ח"מ סי' צ"ז שהביא דין זה בשם בעל התרומות יע"ש: ואפשר דמוצאו הוא ממאי דאיתא בש"ס בפירק אלמנה לכ"ג דכתב שם המכנסת שום לבעלה אם רצה הבעל למכור לא ימכור ולא עוד אלא אפילו הכניס לה שום משלו לא ימכור יע"ש וכן ראיתי בה"מ פ"ל שפי' פן ה"ה על דברי הרמב"ם שכתב בעל שמכר מטלטלין של או מטלט' שנתן לה משלו ופי' ה"ה מפיר' ביבמות פ' אלמנה המכנסת שום וכו' יע"ש: ומפרש הוא דמאי דקאמר בש"ס או הכניס לה שום משלו היינו על ידי פיקסא הוא דדינו שנה לנצ"ב דכבר ייחדם לה לשמה לגמרי והקנאם לה וגמר בדעתו שלא למכרם כלל אבל אם הכניס לה בלא פיקסא מגרע גרע מנצ"ב שגלה משום דאמדינן דעתיה שלא יחדם לה לגמרי אלא אם יצטרף להם בידו למכר' אבל שום שגלה אפילו בלא שום פיקסא משום שבח בית אביה אבל אם הכניסה לו מעות דלית בהו שבח יכול לעשות בהם פל צורךו ובע"ח גובה מהם כמ"ש הרשב"א והביא דבריו מרן בח"מ סי' צ"ה: באנו לדברי רבינו הכ"מ במז"ל דכתב בפירק ל' מהלכות מכירה וז"ל או מטלט' שנתן לה משלו וכו' אם עבר ומכר קנו הלקוחות היינו על ידי פיקסא ואפי' הכי אם עבר ומכר מה שעשה עשוי ופליג על רבינו הטור אפדיעבד ולדעת רבינו לכתחיל' אין בע"ח גובה מהם ואם מכר ופרע לב"ח או תפס בע"ח אין מוציאין מידו דליכא למימר דמאי דכתב רבינו או מטלט' שנתן לה וכו' היינו בלא פיקסא וקודם הנישואין או אחר הנישואין אבל ע"י פיקסא קודם הנישואין מודה לרבינו הטור דאפילו בדיעבד מה שעשה אינו עשוי חדא דשום דידיה ע"י פיקסא עדיף משום דידה דאפילו לרבינו דקאמר מה שעשה אינו עשוי מ"מ שנה מיהא לנצ"ב ולדברי רבינו עדיפי מנצ"ב ואין סברא ועוד דהא מצינו בה"מ פ"א פסק שם דבע"ח גובה לכתחיל' מנכסי אשתו ובניו שקנה להם והקא קאמר דווקא בדיעבד אלא מוכרח אתה לומר דהקא היינו ע"י פיקסא והתם בלא פיקסא ולכך בע"ח גובה מהם: וא"ת דלעולם דברי רבינו הקא והתם בלא פיקסא עסיקינן ובע"ח בדיעבד מיקרי מאחר שהוא מחוייב לו פכר כמו"ש להרב ב"ש שחלק פיעין זה בדברי מרן יע"ש ז"א לענ"ד שהרי ה"ה פתב על דברי רבי' שכ' בפ"א מה' מלנה דבע"ח

גובה מונכסי אשתו של שבת שקנה לה הבעל כתב עליו ה"ה דטעם רבינו הוא שאינו עולה בדעת בעלים להקנות להם בגדים המכונפדי וכו' על דעת שלא יוכלו למנוכרם ולפי טעמו אפי' לכתחילה יוכל למנוכרם ועוד תחנשה דאמאי רבינו לא הנפיר לנו דין הפיסקא ועוד אין סברא פדפינרש' לעיל ונדברי רבי' ה'א בפסיקא קא משתעי ולכך קאמר דלכתחילה אינו יכול למפור: ובאגב ראיתי שם לה"ה שכתב ויש מי שחלק ואמר שהאחים דווקא וכו' ובסוף דבריו כתב ואני תמה בדברי הרב למה לא כתב חילוק זה בפ' ג' מה' ערכין וכו' וצ"ע: ואחר המחילי רבה נפשי חשקה להשתעשע בדברי קודשו דקודשא ב"ה חדי בפילפולא לראות תמיהתו דמאי קא מתמה על רבינו אמאי לא כתב ח'י זה בפ"ג מה' ערכין משום דלית ליה זה גבי ערכין ואית ליה אין לו בכסות אשתו ובניו אפי' ש' פדאמר בש"ס כל המקדיש נכסיו נעשה כמי שהקנ' להם כסות אשתו ובניו מעיקרא ואפי' בגדי שבת וי"ט אבל גבי כ"ח הטעם שאין עולה בדעת הבעלים להקנות להם בגדי מכונפדי' כמ"ש הוא עצמו ואין לפרש דבריו דכתב למה לא כתב ח"י זה שם ולומר דגם ב"ח מחולק דינו ז"א משום דאין שם מקומו וכשבא למקומו פי' דעתו וכתב בד"א בגדי חול וכו' אבל בגדי שבת וכו': ואפשר לי שבדברי ה"ה המבדח דכוננתו היא דלא אפשר לומר דדעת רבינו דבהקדש אין לחלק דאם כן ההקדש גרוע מן החול ובכל מקום אמרינן יד ההקדש ע"הע ולכך הנקשה לו על רבינו דאמאי לא כתב ח'י זה וכו': וראיתי לרבינו הטור בח' ח"מ סי' צ"ז שכתב ונ"ל בד"א שאין נותני' לאשתו ובניו פסות בזמן שלא היו להם בגדי' שעשה להם הוא אבל אם עשה להם וכו' אין בע"ח גובה מהם יע"ש.

ומשמע שם מדבריו אפילו מה שעשה להם בלא שום פסקא כמו שנראה משגיגרת לשונו דכתב פיון שקנאם לשמן וכן מדכתב אחר דבריו והרמב"ם כת' בד"א בגדי חול וכו' יע"ש. ולכאור' נראה הפך דבריו ה'א וכן מה שהחתן פוסק וכו' משמ' דווקא מה שפוסק אבל מה שקנה לאשתו בלא פסקא בע"ח גובה מהם יע"ש: ואפשר לומר דב"ח מגרע גרע מניה דבעל כמו"ש מדבריו וכ"ש שאין בע"ח גובה מהם ובנכסים שקנה לאשתו בלא פסקא אין הבעל חוב גובה מהם אבל הבעל יכול למנוכרם לצורכו ובנכסים שקנה לאשתו ע"י פסקא אפי' לצורכו אינו יכול למנוכרם ואם מכרם המכר בטל וכ"ש שאין הבע"ח גובה מהם: א"נ ה'א דע"י פסקא אפי' בדיעבד המכר בטל וכן בע"ח שגבה כפר מוציאין מידו אבל ה'א לא קאמר אלא דאין בעל חוב גובה מהם לכתחילה אבל אם מכר וגבהם בחובו או מכרם הבעל כפר מה שעשה עשוי: א"נ ה'א דנקט פסקא לא אצטרף אלא לענין פלי פספ ונהב דאין הבעל יכול למנוכרם ואין בע"ח גובה מהם בחוב אבל לענין בגדים לא אצטרף דאפי' בלא פסקא אין הבע"ח גובה מהם ונדברי רבינו הטור דכתב בח' ח"מ בד"א שאין נותנים וכו' היינו בבגדים בין בגדי שבת וי"ט בין בגדי חול אבל לענין פלי פספ ונהב מודה לרבינו הרמב"ם דבע"ח גובה מהם היכא דקנאם מרצונו בלא שום פסקא.

וכן משמ' מדברי רבי' הטור דנקט בלשונו הנהב בגדים ולא נקט מטלטלים פלי פספ ונהב כמו דנקט בלשונו הנהב בח' א"ה ונ"ל אבל המכנסת לבעלה מטלט' פספ ונהב וכו' וסמוך לו כתב וכן מה שהחתן פוסק וכו' משמע דלא פליג על רבינו הר"ם במז"ל אלא בבגדים אבל בכלי פספ ונהב מודה לו דב"ח גובה מהם: וכן ראיתי להרב הסמ"ע שפסק

כֵּן עַל דְּבָרֵי מוֹר"ם שֶׁפָּתַח בְּסִימָן צ"ז סעי' כ"ו דְּכַתְּבֵי מָרְן בּד"א בְּבִגְדֵי חוּל אֲבָל בְּגָדֵי שְׂבִית בְּעַל חוּב גּוֹבֶה מֵהֶם פָּתַח מוֹר"ם וי"ח יע"ש וְהִיא סְבֵרַת רַבִּי הַטּוֹר וְכַתְּבֵי הַסַּמ"ע דִּי"ח לֹא פְּלִיגֵי אֱלָא עַל הַבְּגָדִים אֲבָל כְּלֵי פְּסָף וְנִזְהָב מוֹדֵי דְּבַע"ח גּוֹבֶה מֵהֶם וְלִכְפֹּף הַפְּסִיק בְּדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם וְכַת' וי"ח וְאִח"פ פָּתַח תְּשַׁלּוּם דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּכַתְּבֵי וְאִצְ"ל אִם הִנֵּה בָּהֶם כְּלֵי פְּסָף וְנִזְהָב וְכו' יע"ש וְכֵן פָּתַח הָרִיב"ש וְהִבִּיא דְּבָרָיו הַר"בֵי יע"ש: וְרֵאִיתִי לְרַבֵּינוּ הַטּוֹר שֶׁהִבִּיא דְּבָרֵי הָרִי"ף ז"ל וְז"ל וְרַב אֶלְפֵס פָּסַק שֶׁהַמְּכָר שֶׁמְכַר הַבַּעַל לְבָדוּ מִנְצ"ב קִיָּים וְכו' עַד שֶׁעַת הַטְרַפָּא יע"ש וּמִשְׁמַע שֶׁם בֵּין מְקַרְקְעֵי בֵּין מְטַלְט' מְדַקְאָמַר רַבִּי הַטּוֹר וְלָזֶה הִסְכִּים א"א הָרָא"ש וְכַתְּבֵי דְּוֹקָא מְקַרְקְעֵי וְכו' יע"ש.

מִשְׁמַע דְּדַבְּרֵי הָרִי"ף ז"ל בְּכוּלָּהּ: וְרֵאִיתִי לְהַרְבֵּי קַהֲלַת יַעֲקֹב בְּשִׂאֲלוֹתָיו שֶׁפָּתַח בְּשֵׁם מַהֲרִ"ק שְׁוֹרֵשׁ יו"ד שֶׁכַּתְּבֵי בְּשֵׁם הָרִי"ף בְּתַשׁוּבָה שְׁכָלֵי זָהָב וּבְזוֹלָח אָדָם מִקְּנֵה אוֹתָם ע"ד שֶׁתַּתְקַשְׁט אֲשֶׁתּוֹ וְאִם הַנְּצָרָף לָהֶם יִתְפָּרְגֵם מֵהֶם הִילְכָף בַּע"ח גּוֹבֶה מֵהֶם אֱלָא אִם כֵּן הִתְנוּ עִמּוֹ בְּשַׁעַת קִידוּשֵׁין לְהַכְנִיסֵם לָהּ וְכו' יע"ש: מִשְׁמַע דְּדַעְתּוֹ סוֹבֵר כְּדֹסְבֵר רַבֵּינוּ הַטּוֹר כְּדַכְתִּי לְעֵיל דְּלֹא פְּלִיג עַל הָרַמְבַּ"ם אֱלָא בְּבִגְדִים אֲבָל בְּכָלֵי זָהָב וְכֶסֶף מוֹדֵה לְהָרַמְבַּ"ם דְּבַעַל חוּב גּוֹבֶה מֵהֶם וְהִיא דַּעַת הָרִי"ף ז"ל וְזֶה שֶׁפָּתַח וְאִם הִתְנוּ וְכו' מְוֹכְרִים אֲנוּ לֹמַר הֵא דְקָאָמַר אֵין יָכוֹל לְגַבּוֹת בְּעַל חוּב אוּ לְמְוֹכְרֵם הֵינּוּ לְכַתְּחִילָהּ אֲבָל בְּדִיעְבַד מַה שֶׁעָשָׂה עֲשׂוֹי דִּל"עֲדֵי מִנְצ"ב דְּאָמַרְיָ אִם מְכָרֵם הַמְּכָר קִיָּים עַד שַׁעַת הַטְרַפָּא: אֱלָא שֶׁרֵאִיתִי לְהַרְבֵּי הַנּוֹז' שֶׁהִבִּיא בְּדַבְּרָיו וְכַתְּבֵי וְכו' שֶׁפְּלִי זָהָב שֶׁהַכְּנִיסָה לוֹ דָּאֵין בְּעַל חוּב גּוֹבֶה מֵהֶם וְכו' כ' הַר' נְתִיבוֹת מִשְׁפֵּט דָּף קל"ה וְכֵן כַּת' הָרַב פּמ"א בַּח"א ס' ק"ג יע"ש וְכו' וְאִפְי' תַּפְס מְפָקִי מִיָּגִיָּה וְכו' יע"ש וְלְדַבְּרֵיהֶם קַש"ל וְכִי עֲדִיפֵי מִנְצ"ב דְּכַתְּבֵי וְאִם מְכָרֵם הַמְּכָר קִיָּים עַד שַׁעַת הַטְרַפָּא וְכַתְּבֵי דְקָאֵי עַל הַנְּכָסִים שֶׁהַכְּנִיסָה לוֹ וְהֵא הוּא פָּסַק דְּאִם מְכָר מְכָרוּ קִיָּים: וְאֵין לֹמַר דְּבַע"ח מְגַרְע גְּרַע וְלִכְפֹּף אֲפִילוּ תַּפְס מְפָקִינוּ מִיָּגִיָּה אֲבָל אִם מְכָרֵם הַבַּעַל לְצֹוֹרְכוֹ הַמְּכָר קִיָּים דִּא"א שֶׁהִרִי בְּתַחֲלִי דְּבָרָיו הַשְּׁנֵה אוֹתָם וְכַתְּבֵי וְאִם הַנְּצָרָף יִתְפָּרְגֵם הִילְכָף בַּע"ח גּוֹבֶה מֵהֶם וְכו' מִשְׁמַע דְּכָל דְּאָמַרִּינוּ הַבַּעַל יָכוֹל לְמְוֹכְרֵם לְצֹוֹרְכוֹ הַבַּעַל חוּב גּוֹבֶה מֵהֶם: וּמְוֹכְרִים אֲנוּ לֹמַר דָּאֵית לָהּ לְהָרִי"ף דְּמַה שֶׁפָּסַק לָהּ הַבַּעַל בְּעַת הַקִּידוּשֵׁין עֲדִיפֵי מִנְצ"ב וְאֲפִילוּ תַּפְס מְפָקִינוּ מִיָּגִיָּה וְלִסְבָּרְתוֹ מְוֹכְרִים אֲנוּ לֹמַר דְּמֵאֵי דְקָאָמַר בְּש"ס וְלֹא עוֹד אֱלָא אִם הַכְּנִיס לָהּ שׁוּם מִשְׁלוֹ אֵין הַבַּעַל וְכו' לָאו הַפְּסָקָא קָאֵי כְּדַעַת רַבִּי הַטּוֹר דְּהַש"ס הַשְּׁנֵה אוֹתָם כְּמוֹ נַצ"ב וְלְדַעְתּוֹ עֲדִיפֵי מִנְצ"ב וּמְוֹכְרִים אֲנוּ לֹמַר לְדַעְתּוֹ הֵא אִם הַכְּנִיס לָהּ שׁוּם מִשְׁלוֹ כְּגוֹן שְׁיִיחַד מְטַלְטְלֵי לָהּ כְּנֶגֶד גְּדוּנְיָתָהּ אוּ כְּנֶגֶד הַתּוֹסֶפֶת וְכֵן רֵאִיתִי לְהַרְבֵּי ח"מ ז"ל בַּח"א ס' צ' דְּפִי כֵּן עַל דְּבָרֵי מְר"ן שַׁכְת' מְטַלְט' שְׁנָתָן לָהּ מִשְׁלוֹ וְהֵם לְקוּחֵי מְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁפָּתַח בְּעַל וְכו' אוּ מְטַלְט' שְׁנָתָן לָהּ מִשְׁלוֹ וּפְרִיֵשׁ הָרַב ח"מ שֶׁלֹּא נָתַן לָהּ בְּמַתְנֵה גְּמוּרָה וְכו' רַק שֶׁהַכְּנִיס לָהּ שׁוּם מִשְׁלוֹ לִיחַד לָהּ נֶגֶד הַתּוֹסֶפֶת יע"ש: וְהַשְּׁתָּא אֵין אֲנוּ מְוֹכְרִים לְפָרֵשׁ בְּדַבְּרֵי רַבֵּינוּ הָרַמְבַּ"ם כְּמ"ש לְעֵיל אֱלָא כְּמ"ש בְּדַעַת הָרִי"ף מִשׁוּם דְּעַל הָרוּב אֲזִיל בְּעַקְבוֹ מְשִׁיחָא וְלַעוֹלָם מִיָּדֵי דְּפָסְקָא עֲדִיף טְפֵי מְנַכְסֵי צ"ב וּמֵאֵי דְקָאָמַר בְּש"ס וְכֵן אִם הַכְּנִיס הוּא לָהּ שׁוּם מִשְׁלוֹ הֵינּוּ שְׁיִיחַד לָהּ וְכו' כְּדָפְנִי לְעֵיל אֲבָל מַה שֶׁפָּסַק לָהּ הִיא מַתְנֵה גְּמוּרָה מִיָּדֵי דְּהוּהָ בַּא' שְׁנָתָן מַתְנֵה לְחַבְרָיו יָכוֹל לְחַזֵּר בָּהּ אֶתְמַהָּא: וְכֵן רֵאִיתִי לְהַר' ב"א בְּסִי' צ"ז שֶׁהַקְּשָׁה דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם אֶהְדְּדֵי מַה שֶׁפָּסַק בְּה' מְלֻנָּה עִם הַל"מ וְתִירָץ דְּבַה"מ מִיָּרִי שְׁיִיחַד לָהּ מְטַלְט' שִׁיחֵיו לְבַטְחוֹן בְּיָדָהּ וְבַה' מְלֻנָּה מִיָּרִי בְּבִגְדִים וְתַכְשִׁיטִים

שְׁעֵשָׂאָם מִדַּעְתּוֹ וְלֹא יִיחָדֵם לְשִׁמָּה וְכו': וְרֵאִיתִי לְהִרְשָׁב־א וְ"ל שְׁהִבִיא דְבָרֵי הרב"י
בְּטוֹר א"ה סִימָן צ' שְׁפָתַב וְ"ל שְׁיִכּוּלָה הָאֵשָׁה לְמַחֲוֹת בְּבַעֲלָהּ שְׁלֹא יִמְכּוֹר מִלְּבוּשִׁים
וְתַכְשִׁיטִים שְׁעֵשָׂה לָהּ תַּמִּיהָ לְקַיִים מֵה שְׁהִתְנּוּ בַּעַת הַשִּׁידוּכִין וְכו' וְאִם מְכָרָם שְׁלֹא
מִדַּעְתָּה כּוֹפִין אוֹתוֹ ב"ד לַעֲשׂוֹתוֹ לָהּ וְכו' יע"ש: הָרִי מְפֹנְרֵשׁ יוֹצֵא מִדְּבָרֵי דַס"ל פְּהֵגִי
רַבְּנוֹתָא דְבַפְסָקָא מוֹצִיאִין אִפִּי בְּדִיעְבַד אֱלָא דְלִדְיָה.

אִין אָנוּ צָרִיכִין לְפָרֵשׁ דְּמֵאֵי דְקָאָמ' בְּש"ס וְכֵן שׁוּם שְׁהִכְנִיס לָהּ מְשָׁלוּ פְּמוּש' לַס' הָרִי"ף
וְהִרְמַב"ם אֱלָא הַשׁוּם הֵינּוּ הַפִּיֶסְקָא וְאִפִּי בְּדִיעְבַד לֹא מְהֵגִי פְּמוּ דְאִית לָיָה בְּנִכְסֵי צ"ב
דְּאִפִּי בְּדִיעְבַד הַמְכָר בְּטַל וְהִבִּיא דְבָרֵי ה"ה מ' בַּל' מֵה' מְכִירָה יע"ש: וְהִגָּה רֵאִיתִי
אֲחֵרֵי רוֹאֵי בְּדָבָרֵי הָרֵא"ש בַּל' אֱלֻמְנָה וְכו' וְ"ל וְאֲחַד שְׁהִכְנִיס לָהּ שׁוּם מְשָׁלוּ שְׁשָׁם לָהּ
שְׂדָה פְּנִגְדַּת הַתּוֹסֶפֶת שְׁהוֹסִיף לָהּ מְשָׁלוּ וְהֵינּוּ הַכְּנִיס לָהּ שׁוּם מְשָׁלוּ דְהָכָא וְכו' וְיִרְאָה
דְּדוּנְקָא בְּקָרְקַע וְכו' אֲבָל הַמְכַנְסֵת נְדוּנָיָה בְּמַטְלָטְלֵי שְׁל כְּסָף וְזָהָב אִין הַבַּעַל וְכו': אֱלָא
דִּישׁ לְהַסְתַּפֵּק לְפִי דְבָרֵי דְהַכְּנִיס לָהּ שׁוּם וְכו' פְּנִגְדַּת הַתּוֹסֶס' אִם הַכְּנִיס לָהּ שׁוּם מְטַלְטְלִין
פְּנִגְדַּת הַתּוֹסֶס' מֵה דִּינוּ וּמֵי אֲמָרִינָן שְׁדִינוּ פְּמוּ דְדוּנָיָה דְמַטְלָט' שְׁהַמְכָר בְּטַל לְאַלְתֵּר אוֹ
כְּמַקְרָק' עַד עַת הַטִּירְפָּ' וּלְפִי טַעְמוֹ שְׁנָתָן טַעַם לְשִׁבַח מְשׁוּם שְׁבַח בֵּית אֲבִיָּה נִרְאָה לַע"ד
דְּמֵה שְׁהַכְּנִיס שׁוּם מְשָׁלוּ אִפִּי מְטַלָט' דִּינוּ כְּמַקְרָקְעֵי שְׁהַכְּנִיסָה לוֹ וּלְכָף הַנּוֹצְרָף רַבִּינוּ
הַטוֹר לוֹמֵר וְכֵן מֵה שְׁפָסַק לָהּ הַחֲתָן וְכו' הַמְכָר בְּטַל לְאַלְתֵּר לְאַפּוֹקֵי אִם הַכְּנִיס לָהּ שׁוּם
מְשָׁלוּ פְּנִגְדַּת הַתּוֹסֶפֶת אֲפִילוּ מְטַלְטְלֵי הַמְכָר קַיִים עַד שְׁעַת הַטִּירְפָּא וְכֵן מְשַׁמְעוֹת הַלְשׁוֹן
דְּקָאָמֵר וְכֵן מֵה שְׁפּוֹסֶק וְכו' וְלֹא קָאָמֵר וְכֵן אִם הַכְּנִיס לָהּ הַבַּעַל שׁוּם מְטַלְטְלֵי מְשָׁלוּ וְכו'
וְאֲפֹשֶׁר שְׁכָף הוּא דַּעַת הִרְשָׁב־א: וּמַר"ן בַּסִּי צ"ז פְּסַק פְּדַעַת הִרְמַב"ם וּבַסּוֹף דְבָרֵי פְּתַב
אֲבָל מֵה שְׁהַכְּנִיסָה לוֹ מִנְצ"ב וְכו' וְכֵן מִמֵּה שְׁפָסַק לָהּ הַבַּעַל בְּשַׁעַת גִּישׁוּאִין וְכו' וְרִשָׁם
עָלָיו הָרַב בַּא"ה בְּכַתְּבֵי אֲמַת שְׁהוּא מִדְּבָרֵי הַטוֹר וּלְפִי דְבָרֵי יוֹצֵא לָנוּ לַעֲנִין דִּינָא דְאִפִּי
בְּדִיעְבַד מוֹצִיאִין מִיָּדוּ כְּמוֹ שְׁפִי דַּעְתּוֹ רַבִּינוּ הַטוֹר בַּח' א"ה יע"ש וְאֵי אֲמָרִי הָא דְקָאָמֵר
רַבִּינוּ הִרְמַב"ם בַּל' מֵה' מְכִירָה אוֹ מְטַלְטְלֵי שְׁנָתָן לָהּ מְשָׁלוּ וְכו' וּפְסָק' מַר"ן בַּא"ה יע
סִימָן צ' הֵינּוּ עַל יְדֵי פִיֶסְקָא וּפְסָקוֹ הֵינּוּ לְכַתְּחָי אֲבָל בְּדִיעְבַד מֵה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוֹי וְהָכָא
פְּסַק כְּרַבִּינוּ הַטוֹר דְּאִפִּילוּ בְּדִיעְבַד אֱלָא וְדֵאֵי דְמֵאֵי דְקָאָמֵר רַבִּינוּ הִרְמַב"ם אוֹ מְטַלָט'
שְׁנָתָן וְכו' לָאו ע"י פִּיֶסְקָא אֱלָא כְּמוֹ שְׁפִי הָרַב ח"מ שְׁנָתָן לָהּ שׁוּם פְּנִגְדַּת הַתּוֹסֶס': מֵיְהוּ יֵשׁ
לְדַחוּ' דְלֹא קָאָמֵר רַבִּי הִרְמַב"ם דְּבִיעְבַד מֵה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוֹי הֵינּוּ לְמוֹכְרָם לְצוֹרְכּוֹ לְצוֹרְכּוֹ
עָדִיף מִבַּע"ח אֲבָל לְבַע"ח גּוֹפִיָּה אִפִּי בְּדִיעְבַד מוֹצִיאִין מִיָּדוּ וְלֹא פְּלִיג עַל רַבִּינוּ הַטוֹר
אֱלָא לַעֲנִין הַבַּעַל לְצוֹרְכּוֹ וְיִכּוּלְנֵי לוֹמֵר דְּדָבָרֵי הִרְמַב"ם דְּקָאָמֵר אוֹ מְטַלְטְלֵי שְׁנָתָן: לָהּ
הֵינּוּ עַל יְדֵי פִיֶסְקָא: וְהִבִּינּוֹתִי בַּפְּסָרִים וְרֵאִיתִי לְהִרְבֵּי קַהֲלַת יַעֲקֹב שְׁפִי דְבָרֵי הִרְמַב"ם
שְׁפָתַב וְכֵן מְטַלָט' שְׁנָתָן לָהּ מְשָׁלוּ הֵינּוּ שׁוּם שְׁהַכְּנִיס לָהּ מְשָׁלוּ וְהֵינּוּ ע"י פִּיֶסְקָא
וּבְדִיעְבַד מֵה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוֹי וְהִבִּיא דְבָרֵי הָרִי"ף בְּתַשׁוּבָה כַּמ"ש לַעֲיִל דָּאָם הִתְנּוּ בְּשַׁעַת
קִידוּשֵׁין אִין בַּע"ח גּוֹבָה מֵהֶם וְכַתְּבֵי אֲפִילוּ תַפְסֵי אִין מוֹצִיאִין מִיָּדוּ וְלֹא נִתְעוֹרֵר בְּמֵה
שְׁדַקְדָקְתֵי ע"ד כְּנֻז"ל וְלִדַּעְתּוֹ הָרִי"ף וְהִרְמַב"ם חֲלוּקִין בְּדִין פִּיֶסְקָ' דְלִדַּעַת הָרִי"ף אִפִּי
בְּדִיעְבַד מוֹצִיאִין מִיָּדוּ וְלִדַּעַת הִרְמַב"ם מֵה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוֹי: אֱלָא דָּאִין מוֹכְרָח דְאֲפֹשֶׁ' לוֹ
דְּרַבִּינוּ הִרְמַב"ם מוֹדָה בַּב"ח דְּמוֹצִיאִין מִיָּדוּ וְלֹא קָאָמֵר דְּמֵה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוֹי אֱלָא דוֹקָא אִם
מְכָרָם הַבַּעַל לְצוֹרְכּוֹ וְכֵן רֵאִיתִי לְהִרְבֵּי הַנּוֹז' שְׁהִבִּיא מְשָׁם מֵהַרד"ב בְּסִימָן ט' דִּישׁ לְחַלֵּק
לְדַעַת הִרְמַב"ם כְּף דְלֹא לְאַפּוֹשֶׁי פְּלוּגְתָא יע"ש: נְמַצִּינוּ לְמַדִּים דְלִכּוּלְהוּ רַבְּנוֹתָא אִית

להו דמה שפסק הבעל בשעת נישואין אין הבעל חוב גובה ממנו ואם עבר וגבה מוציאין מידו לדעת הרי"ף והרא"ש והטור והרשב"א ומר"ן וילהרמב"ם לדעת פשוט דמה שפסק לה מודה לרבנותא הנז' דאפי' בדיעבד המכר בטל דלא הזכיר בלישניה פי אם מטלטלי שנתן לה משלו מה שעשה עשוי אבל על ידי פיקסא יכולני לומר דאפי' בדיעבד המכר בטל ועוד אם תאמר ותדחה לי בקש דמאי דקאמר מטלטלי שנתן לה פי' על ידי פיקסא יש לי דרך אחרת לומר דווקא לצורך הבעל המכר קנים אבל בע"ח דגרע טפי אפילו בדיעבד אם גבה מוציאין מידו: אבל אם הכניס לה שום משלו שלא על ידי פיקסא אין בע"ח גובה ממנו לכתחיל' לכוילהו הני רבנותא דהו"ל כמו"צ כמ"ש בש"ס אם הכניסה לו שום משלה ולא עוד אלא אם הכניס לה שום משלו וכו' נמצא דכי הדדי נינהו והרמב"ם פי' דעתו בפ"י כמ"ש בפ"י ל' וז"ל בעל שמכר מטלט' של נצ"ב או מטלט' שנתן לה משלו וכו' וכן לדעת הרא"ש והטור כמ"ש דבריו לעיל בפרק אלמנה ג' שדות וכו' ולא הזכיר שם פיקסא אלא לאשמענו דאפי' בדיעבד ולדעת הרי"ף פן הוא דומיא דנצ"ב דשנים הם כדמשמע בש"ס ובתשובה שהבאתי לעיל דנקט שם פיקסא לאשמענו דאפילו בדיעבד מוציאין מידו ומ"ש בריש התשובה שקלי זהב וכו' היינו אם קנאם אחר נישואין וכן דעת הרשב"א וכן דעת מר"ן והא דנקט בלישניה ממה שפסק לה הבעל וכו' לומר לה אפילו בדיעבד דבריו לקוחים מדברי הטור ודברי הטור אפילו בדיעבד יע"ש: ומצאתי און לי גברא רבה תנא הוא מהר"י הפהו הביא דבריו הר"ב ק' וז"ל כל תכשיטין שעשה לה אחר הנישואין שלא מחמת פיקסא לכ"ע הרי הם של הבעל ועושה בהם כרצונו והבע"ח גובה מהם ע"כ מפלל דמה שעשה לה קודם הנישואין אפילו שלא מחמת פיקסא אין הבעל חוב גובה מהם ע"ש דאמרנו דעת' דמסתמ' הקנה אותם לאשתו לגמרי וכל הסמיכו' שלה לפרעון פתובתה אינם אלא עליהם: ואם באמת דמאי דקאמר בש"ס ואם הכניס לה שום משלו היינו על ידי פיקסא והיינו דנקט הטור לשון פיקסא וכן מאי דכתב הרמב"ם או שנתן לה מט' משלו היינו על ידי פיקסא איך הרב הנז' פליג עליהו דרבנותא עמודי ההוראה אלא מוכרח אמה לומר (דדעתו כדפי': וכן ראיתי להמאור הגדול הרז"א ז"ל וז"ל בטול מקח לא אמרו אלא במטלטלי ומכנסת שום לבעלה ומכניס לה שום לא אמרו אלא במטלטלי וכו' והדבר שנה בין בשום שהכניסה לו בין בשום שהכניס לה ובכל פלים שפעולם אפי' שנים אלה זוז וכו' יע"ש.

והביא דבריו הרב ק"י ובסוף דבריו פתב אף על פי שראינו לחכמי הדור שכתבו שאין דינו כד בכלים יקדם ובעדי זהב לא נראו דבריהם יע"ש: וליכא למימר דדבריו אפיקסא קאי דמסוף דבריו דכתב אף על פי שראינו לחכמי וכו' משמע בלא פיקסא דבפיקסא ליכא מאן דפליג וכן משמע מדבריו דכתב והדבר שנה וכו': ואני בחפשי מצאתי ראיתי להרב הגדול מהרי"מ מט ז"ל שגשא' על א' שרצה לגב' מהחפצי שעש' לאשתו בשעת הכנס' לחופה וכתב דלכ"ע החפצי שאדם עושה לארוסתו קודם החופה דינו כדיו נצ"ב שהרילענין מכירה פתב הרמב"ם ז"ל פ"ל שאינו יכול למכרם בין נצ"ב בין מטלטלין שנתן לה משלו כ"ש מה שנותנים עכשיו הוא כנגד הממו' המדודים שקבל מאבי הפלה שעושה כנגדן תכשיטין ובפ' חזקת באותם שלש שדות גי' הר"ף ור' חננאל ואחד שהכניס לה שום משלו וכו' ולפי זה מה שאמר מהרי"ק דכלי זהב וכו' יכול למכור מיידי בשעשה לה אחר הנישואין אבל החפצים שעשה לה קודם הנישואין לא יגע בהם ע"כ:

וְרֵאִיתִי לְהֵרֵב כֹּהֲנֵי הַקֹּדֶשׁ עַל דְּבָרֵי רַבּוֹ דְלַעֲלֵל דְּכַתֵּב מֵהַ שְׁנוֹתָנִים עַכְשָׁיו הוּא כְּנֻגַד מַעֲוֹת הַמִּדּוּדִים וְכוּ' וְכַתֵּב הוּא דְאִיךְ יָפָה כַּח הַבֵּן מִפֶּתַח הָאֵב יַע"ש וְהֵבִיא דְבָרָיו הֵרֵב ב"א יַע"ש וְשׂוֹתָא דְמָר לָא גְמִירָנָא.

דְּלֵא יְהִי אֱלָא מְמוֹנָה דִּישׁ בְּיַד בַּע"ח לְגַבּוֹת מְמוֹנָה חוּבוֹ וְאַפְי' הֵכִי אִם עֲשֵׂה מְמוֹנָה תְּכַשִּׁיטִין לְאַרוֹסְתּוֹ אִין בַּע"ח גּוֹבָה מֵהֶם כַּמ"ש הֵרֵב לַעֲלֵל וּבִשְׁבִיל שְׁעִשְׂאָן מַמְעוֹת הַמִּדּוּדִים מְגַרַע גְּרַע מְמוֹנָה אֶתְמָהָא וְהַעֲיָקָר הוּא מֵאַחַר שְׁעִשְׂהָ מֵהֶם תְּפָצִי וְדַאי יִיחַדֵּם לְאַשְׁתּוֹ לְגַמְרֵי וְהו"ל שׁוּם שְׁהַכְנִיס לָהּ מִשְׁלוֹ לְאַפּוּקֵי אִם הֵם בְּעֵין אִין לָהּ עֲלֵיהֶם אֱלָא שְׁעַבּוּד כְּמוֹ מְמוֹנָה וְלֵא שְׁיִיךְ לְמַתְמָה בְּעֵינֵין זֶה יָפָה כַּח הַבֵּן מִפֶּתַח הָאֵב דְטַעֲמָא מִשׁוּם יַחּוּד דְמַסְתְּמָא יִיחַדֵּם לָהּ מֵאַחַר שְׁעִשְׂהָ מֵהֶם תְּפָצִים וְהו"ה הַמְעוֹת גּוֹפִיָּהּוּ אִם הִיָּה בְּמַצִּיאוֹת שְׁיִיחַדֵּם אִין בַּע"ח : גּוֹבָה מֵהֶם: הֵרֵי מְפּוֹרָשׁ.

יִוצֵא.

מְדַבְּרֵי דְמַפְרָשׁ בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ הֶרְמֵל ב"מ דַּפ' ל' מְכִירָה כְּדַפְּרִישׁ בְּעֵינֵי תִי שְׁתַּן לָהּ בְּלֵא פִּיִּסְקָא וְהֵינּוּ שׁוּם שְׁהַכְנִיס לָהּ מִשְׁלוֹ דְקַתְנֵי בַש"ס. וְכֵן הוּא דַעַת כָּל רַבָּנוֹת' הַנּוֹ"ל דְהַש"ס מִשְׁוֹה שׁוּם שְׁלוֹ לְשׁוּם שְׁלָהּ וּמַר"ן דְנִקְטֵי בְּלִשׁוֹנוֹ הַזֶּה אוֹ מִמָּה שְׁפָסַק לָהּ הַבַּעַל וְכוּ' תְּפִשׁ לְשׁוֹן הַטּוֹ"ר כְּצוּרְתּוֹ דְנִקְטֵי לְשׁוֹן פֶּסֶק' דְאַפִּי' בְּדִיעֵבַד בְּטַל הוּא מִשׁוֹ דְהֶרְמֵל ב"מ לֵא דִיבְרַר בְּבַעַל חוּב כ"א בְּמְכִירָה שְׁלַ הַבַּעַל וְלִכְךָ תְּפִס לְשׁוֹן הַטּוֹר שַׁכְתָּ בְּבַעַל חוּב וְהַאֲשֵׁה מְוַחֲזָקַת בְּנִכְסֵיהָ וְהַמּוֹצִיא מִתְּחִבּוֹתָּ עֲלֵיהָ הַרְאָהּ שְׁדַבְּרֵי הַרְבָּנוֹתָא עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה אֶפִּיִּסְקָא קָאִי: וְלִמְנַהֲגֵינוּ אֲנִין בְּדִידָן בְּעִיר הַלְזוֹ וְכָל הַסְּמוּכִים לָהּ לִית דִּין צָרִיךְ בּוֹשֵׁשׁ לְדַעַתִּי וְלוֹמַר דַּב"ח גּוֹבָה מֵהַסְּבִלּוֹנוֹת דְאַפִּילוֹ לְדַעַת הַחוֹלְקִים דְבַעֲי פִּיִּסְקָא מִשׁוּם דְנִהְיִי בְּכָל הַשְּׂדִיכִין דְמַזְפִּירִים הַפִּיִּסְקָא וְלַפְעָמִים מְפָרָשִׁים הַפִּיִּסְקָא כ"ו וְלַפְעָמִים אוֹמְרֵי כָּל א' לְפִי כְּבוֹדוֹ וְאִם נִתְעַכֵּב וְלֵא שְׁלַח סְבִלּוֹנוֹ' אִיכָּא קַפִּיד' וְחִיּוּבָא בְּדַבְּרֵי וְלַפְעָמִים יִגִּיעוּ עַד שְׁמַפְרִידִין חֲבִילַת הַשְּׂדִיכִין בְּשִׁבְלֵי הַסְּבִלּוֹנוֹת וְכָל הָעוֹלָם מְסַפְּיָמִים לְדַבְּרֵי אֲבֵי הַפְּלָה שְׁמִינְכָרַח הוּא לְשַׁלּוֹחַ הַסְּבִלּוֹנוֹת וְאַפְי' לִית לִיהַּ מַגְרָמִיהָ כְּלוּם מוֹכַר וְלוֹה מְב"ב וְשְׂאִינוּ ב"ב עַד שְׁיַעֲשֶׂה הַסְּבִלּוֹנוֹת כְּפִי כְּבוֹדוֹ אִם לֵא שְׁיַפְרָשׁוּ בְּפִי אִין לָנוּ עֲלֵינוּ שׁוּם חִיּוּב כִּי אִם יִרְחֵץ יְדָיו וְרַגְלָיו וְיִכְנֹס לְחֹפֶה הָא לָאו הֵכִי מְחוּיָיֵב וְעוֹמֵד לַעֲשׂוֹ הַסְּבִלּוֹנוֹת.

וּמֵאַחַר דְמַזְפִּירֵי שְׁם הַפִּיִּסְקָא בְּפִי אַף עַל פִּי דְלַפְעָמִים אוֹמְרֵי לְפִי כְּבוֹדוֹ וְשׁוֹלַח לָהּ הֵינּוּ הֵךְ וְהֵינְיָא פִּיִּסְקָא וְעוֹד אַחַר שְׁנִהְיִי כְּעֵינֵי כְּעֵשִׂיר כָּל א' שׁוֹלַח כְּפִי כְּחוֹ דְלֵא סָגִי בְּלֵאוּ הֵכִי מְקַרִי פִּיִּסְקָא כַּמ"ש הֵרֵב מֵהֵרֵי"מ וְהֵבִיא דְבָרָיו הֵרֵב בֵּית אַבְרָהָם ז"ל דְעַכְשָׁיו בְּזִמְנֵי הַזֶּה שְׁנִהְיִי שְׁהַמִּדּוּדִים שְׁנוֹתָן אֲבֵי הַפְּלָה לְחַתֵּן קוֹנֵה מֵהֶם תְּכַשִּׁי קוֹנֵדֵם הַחֹפֶה וְכוּ' אִינוּ יָכוֹל הַבַּעַל לִיגַע בָּהֶם דְדַמִּי לֵג' שְׁדוֹת וְכַתֵּב הֵרֵב בֵּית אַבְרָהָם עַל דְבָרָיו וְכִינּוּ דְכָךְ הוּא הַמְנַהֵג שְׁמֵן הַמִּדּוּדִים עוֹשֶׂה לָהּ תְּכַשִּׁיטִין הו"ל כְּשִׁדָּה שְׁהַכְנִיס לָהּ שׁוּם מִשְׁלוֹ דְכְּוֹנְנָתוֹ הֵיָתָה לַעֲשׂוֹת' לְאַשְׁתּוֹ וְשִׁלָּא יְהֵא רִשְׁאֵי לְמוֹכְרָם אֶפִּילוֹ אִם יָמוֹת בְּרַעֲב בְּלֵי רְשׁוּתָהּ וְאַפִּילוֹ שְׂאִין כָּאִין מִשׁוּם שְׁבַח בֵּית אֲבִיהָ מ"מ הַבַּעַל יִיחַדֵּם לָהּ לְשִׁמְהָ דְנוֹקָא הֵרֵי מְפּוֹרָשׁ יִוצֵא מִתּוֹךְ דְבָרָיו דְכִינּוּ דְכָךְ נִהְיִי לַעֲשׂוֹ מֵהַמִּדּוּדִים תְּכַשִּׁיטִי הו"ל כְּפּוֹסֵק וּמְקַבֵּל עֲלֵיו וּמִיִּיחַדֵּם לְשִׁמְהָ אַף אֲנִי אֲבִיא גַם בְּסְבִלּוֹנוֹת מֵאַחַר שְׁנִהְיִי כְּעֵינֵי כְּעֵשִׂיר לַעֲשׂוֹת סְבִלּוֹנוֹת וְאִיכָּא קַפִּידָא וְחִיּוּבָא בְּדַבְּרֵי הו"ל כְּפּוֹסֵק וּמְקַבֵּל עֲלֵיו וְלֵא עוֹד אֱלָא שְׁמַזְפִּירִים.

הפסקא בפ"י פדפ"י: . וראיתי להרב בית אברהם שכתב וז"ל עוד ראיתי להרב מור' ז"ל דדקה דברי מהרי"ט מט מה' ראשונה ותמה עליו מדברי בע"הת והרב ב"ח שכתבו דבעינן שפסק לה בעת הנישואין אבל הנעשה בלתי.

פסקא מצי בע"ח גובה וכו' יע"ש: והוא ישוב דבריו דכוננת מהרי"ט מט הוא דידוע שאבי הפלה נותן לחתנו מעות מדודים והשמאים שמים המדודים וכו' יע"ש. ואח"ך לא דק שפיר בדברי מהרי"ט מט שהוא נשאל על התפצצים שעשה לה הבעל משלו בשעת פניסה לחופה והביא ראיה מדברי הרמב"ם פ' ל' מה"מ מצ"כ כמ"ש דבריו והמדודים באגב נקיט להו וכתב וכ"ש מה שנות' עכשיו הוא פנגד מעות המדודים וכו' יע"ש.

ואין כאן מקום לישבו ודוק: הלכות זכייה ומתנה פ"ק ח' הי"ח אל תטעה בשכיב מרע שכתב: פל נכסיו ופירש שנתן הכל מעכשיו והקנה מחיים שאין זה מתנת ש"מ וכו' ע"כ. ונשאלתי פשהייתי במחא ארגיל יע"א שנתן כי תדר לפ"ק בחדש השלישי אינרע מעשה באחד שמת בלא בנים וחלי"ש וצוה בחלו ונתן במתנת ש"מ לאשתו כ"כ וכ' ועל תנאי שלא תנשא עוד אלא תשב כ' אלמנה בביתו עד יום מותה ואחר כמה ימים ושנים באה האשה הנז' והוציאה שטר מתנה ונמצא פתוב בו צוואת ש"מ שנתן לה מעכשיו ולאחר מיתה כ"כ וכ' ועל תנאי שלא תנשא עוד אלא תשב אלמנה בביתו ונתחבטו בו חכמי העיר נר"ם אם מקריא מתנת ש"מ והוי מתנה או מאחר דכתוב בה מעכשיו הוי מתנת פריא וצריכה קנין ולא הוי מתנה מחמת דליכא קנין ובטלה זה אומר בכה וזה אומר בכה.

ולכאורה ה"ה נראה דאף על פי שכתוב בה מעכשיו הוי מתנת ש"מ מחמת שכתוב בה שצוה מחמת מיתה וכמו שדקדקתי מדברי מר"ן ומור"ם. ואחר החיפוש ראיתי הרב על הטור שכת' בשם הרמב"ן והנ"י בקיצור וז"ל מתנת ש"מ שכתוב בה מעכשיו ולאחר מיתה מקריא מתנת פריא יע"ש.

ולפי דבריהם אלו נמצא דמתנה זו היא בטלה דצריכה קנין: אמנם כד דייקינו שפיר נראה דהמתנה קיימת דהרי בסי' ר"ן פס"ק מר"ן סעיף ט' וז"ל וכן אם כתב פל נכסיו ומפרש שנותן הכל מעכשיו ומקנה לו מחיים הרי היא כשאר מתנת פריא וכו' או שקנו מיד הנותן קנה הכל וכו' וכתב מור"ם ע"ד וי"א דה"ה מתנת ש"מ שכתוב בה שמקנה לו מהיום הוי כמתנת פריא וצריכה קנין יע"ש.

ועלה בדעתי לומר דהח"י שיש בין מר"ן למור"ם הוא דמר"ן ס"ל עד שיפרש דבריו בהדיא ויאמר שמקנה לו מחיים אבל אם אמר מעכשיו לחוד לא הוי מתנת פריא וי"א שהביא מור"ם ס"ל אפילו לא אמר אלא מעכשיו מקרי מתנת פריא.

ולפי דברי מר"ן מתנת הש"מ הנז' דלא פתוב בה אלא מעכשיו לחוד הוי מש"מ וקיימת. אלא שראיתי להסמ"ע דפי' מר"ן ומור"ם בע"א וז"ל ס"ק כ"ו פי' המסבר איירי כששמענו מפי הש"מ שצוה במעכשיו ובא מור"ם להוסיף אפילו דלא שמענו פן מפיו אלא שנמצא פתוב פן בצוואה הבאה לפנינו לא אמרי' דט"ס הוא ומעצמו כ"כ הסופר וכו' יע"ש.

ולפי דברי תי' ומקנה לו מחיים לאו דווקא אלא אם שמענו מפיו שצוה מעכשיו הוי מתנת פריא וצריכה קנין א"נ דדברי מר"ן לא דיבר בש"מ וכוונתו לומר אם שמענו שצוה ואמר מעכשיו הוי כאילו אמר שמקנה לו מחיי' וצריד קנין.

נמצא דלדעת מר"ן והיא סב' הרמב"ם אפי' נמצא פתוב בצוואה מעכשיו כנ"ד אמרי' ט"ס הוא והש"מ דעתו להקנות לו דווקא לאחר מיתה ולא בעי קנין ונמצא לנ"ד מתנתו מתנה דאמרי' ט"ס היא שכתב מעכשיו ואע"פ שמור"ם פליג והיא סברת הרמב"ן וה"ני אין לנו אלא דברי הרמב"ם ומר"ן שפבר קדשוהו שמים לכו אל יוסף.

וכל מה שפכתתי הוא לעמוד על האמת אבל מתנה זו היא בטלה מצד אחר שהיא על התנאי כנז' שלא תנשא עוד אלא תשב באלמנותה בביתו והיא עברה ולא קיימה התנאי המתנה בטלה למפרע ולא תגבה עוד ומה שגבתה ואכלה אחר ג' חדשים מוציאין ממנה בדין והדיינים שהגבו לה פתובתה והמתנה אחר שנתארסה.

ואבדו ממון היורשי' והמה ראו שנתארסה קיימה התנאי הוי כמו שטעו בדבר משנה. וה' כפר בעדם: ובדין חזרה קיימת ואפילו אם האשה הנז' נשאת וק"לן בעל בנכסי אשתו פלוקט שווייהו רבנו מאחר דאיכא פסידא לאחריני הו"ל פירשי ולא מבעיא אם המתנה שנתן לה בעלה היא עדיין בעין שחייב הבעל להחזיר ליורשים כמ"ש הרמב"ם סוף פרק כ"ו מה"מ וכ"כ ה"ה שם וכ"כ מור"ם בא"ה ע"ס צ"א וז"ל מיהו אם הפעות שהלנה הם בעין חייב לשלם וכו' יע"ש.

אלא אפילו אינם בעין דקי"ל מלנה ע"פ אינה נגבית מהבעל כמ"ש מר"ן שם וז"ל הנה עליה מלנה על פה ואחר כך נשאת אינה נגבית מהבעל וכו' דווקא מלנה משום דהוא אפסיד אנפשיה שהלנה לה בלא שטר והיא עומדת להנש' והוי הבעל לוקט ומלנה ע"פ אינה נגבית מן הלקוחות.

אבל הנדו"ד שגבה מנכסי תומים דבר שאינו שלה או הב"ד הגבו לה הו"ל גזל בידה וצריד להחזיר הגזילה ליתומים ואף על פי דקי"ל גנב ומכר או משכן אין הבעלי' יכולין להוציא מיד הלוקט או מיד בע"המ בלא דמי משום תקנת השוק כדאמרינן היכא דאיכא פסידא לאחריני שווייהו פירש ועוד דבנדו"ז דהבעל שהוא הלוקט ידע דהוא גזול בידה מנכסי דיתמי והיכא דידע לא עשו בו תקנת השוק ועוד הו"ל מלנה בשטר דהא אית להו קלא כמ"ש מור"ם סימן צ"א ס"ה אם לקחה יותר מכתובתה ונשאת צריד הבעל להחזיר המותר דהוי פשלח סבלונות דכל אלו אית להו קלא ואין דרד לעשות בהם שטר לכו הוי כמלנה בשטר ע"כ.

וכתב הח"מ סק"ט ונראה דאף דאין הפותר בעין רק דברים אחרים הבאים מחמת המותר צריד הבעל להחזיר דמ"מ גזל הם בידה יע"ש. וכן הוא הנדון דידן שלקחה יותר מנכסי תומים יתר על פתובתה צריד להחזיר.

אלא דנראה מדבריו דווקא אם הנכסים בעין או דאתי מחמתיהו אבל אם פלו או נאבדו אינו חייב לפרו' להם אפי' משאר נכסים שהכניסה לו ולא מבעיא מנכסי דידיה שאינו חייב לפרוע כמו שכתב ב"ש שם בשם התוספות והמרדכי עיין שם סימן ק"ט אלא אפילו ממה שהכניסה לו אינם גובים פי אם מנכסי מלוג ולא מנצ"ב כמ"ש הרא"ש והטור

בסימן הנז' ועינין ב"ש שם פנ"ל והי"מ ויראנו מתורתו נפלאות כי"ר: הלכות שכנים פרק ב' הי"ב האחין שחלקו הרי הם פלקוחו' זה מזה ואין להם דרף זה על זה וכו' ע"כ ועינין לה"ה.

נשאלתי לאשר שאלוני בענין ראובן ושמעון אחים שירשו חצר א' ממורישם ובתוכה כמה בתים ועליית קיר אחת עומדת בקרן זוית מיוחדת לבדה מחמת המציק והמקום צר מאד ואין במקום ההוא אפי' ד"א על ד"א לפי שהפתח הצריכים לתשמיש העליה הנז' באותו המקום יש פתח א' שעולים ונכנסים בו לגגות הבתים לעשות כל צורךיהם שם כגון לנער מטותיהם ולשוטתם בחמה וגם לשטוח שם מלבושיהם ביום הפביסה ויש עתים שעולים לטייל שם ובמדרגות עולים לעליה הנז' ומשם בולטים מפתח העליה הנז' ונכנסים אל הפתח הנזכר אל גגות הבתים וצריכי' לעבור בד"א שלפני העליה הנז' כדי ליכנס לפתח הנזכר לעלות אל גגות הבתים הנז'.

ואחר מכן עמדו האחים הנז' וחלקו בגורל על ידי השמאים בשומא ועילוי ועלה הגורל בחלק ראובן העליה הנז' והוסיף על חלקו לשמעון אחיו ככ"ה גרושוש עי"ן מפני שחלקו משופח על חלק שמעון אחיו כמש"וח בשטר החלק' שבידם והחזיק כל א' בחלקו ועמד ראובן הנז' וקבע דלתות לפתחים דלת בפתח שעולים בו במדרגת העליה הנז' ודלת אחרת לפתח הגג הנזכר שונכנסים ממנו לגגות הבתים ותקנם ראובן הנז' מפיסו לבדו.

ברם לא היה מקפיד ראובן על אנשי בית שמעון וכן על השכנים כולם שבחצר שעוברים בתחומו בד"א שבפתח העליה הנז' ונכנסים בפתח הנז' אל גגות הבתים הנז' ולהשתמש שם כנו' אפילו אחר החלוקה.

ואחר עבור כמה שנים רבות יותר משני החזקה והומר חזר ברוחו ראובן ואמר מה עשיתי וחזר ועכב על בני בית שמעון ועל אנשי החצר הדרים שם שלא לעלות עוד במדרגות הנז' לעבור ברשותו ליכנס בפתח הנז' אל גגות הבתים וטען עליהם שמזיקים לו בהזק ראיה וגם המקו' צר ואינו יכול להשתמש שם מפני הנכנסים והיוצאים וצריף בכל שעה לפתוח ולנעול ויהי כמשיב שמעון כף היא המדה לעבור עליו דרף רשותו פימי קדם לפני החלוקה ואחר החלוקה יש לי דרף לעבור עליו וראובן משיבו אחר שחלקו לא נשאר לו זכות עוד לעבור עלי והראיה שבשטר החלק' מפני שבו כל המקו' שנשארו ביניהם בשיתוף והם דוקא אמצעה של החצרה הגדולה והאלד"הליז וב"ה חמ"ה ודרף פניסה ויצאיה בשער החצר הגדולה הנז' ודרף זו לא הונזרה בשטר חלוקה שפבר גסתלק מפל וכל מהעליה ומהדרף הנזכר ומרצוני הטוב הייתם משתמשי' לעלות ולעבור עלי ולא מחיתי ועכשיו אין רצוני שיעברו בי עוד.

ונפשם לשאול הגיעה לראות איך שורת הדין נותנת יורינו המורה לצדקה ושכרף כמ"ה ואחר דקי"ל דינא שלמא בעלמא וגדול השלום בכמה פיוסים והפצרות אמרתי להשיב שואלי דבר פאשר יורנו מן השמים ומי שחותמו אמת ינחני במעגלי צדק ואמת אכי"ר: וזה החלי בס"ד איתא בדברי רבינו הרמב"ם בפ"ב מה"ש הי"ב ונ"ל האחים שחלקו הרי הן פלקוחו' זה מזה ואין להם דרף זה על זה ולא סולמות זע"ז ולא חלונות ולא אמת מים זע"ז שפינון שחלקו לא נשאר לא' מהם זכות בחלק חבירו לפיכך י"ל לאחיו פשהיתה השדה כולה לא' היה מעביר בה אמת המים הזאת ממקום למקום אבל עתה שנעשית זה

חלקי יש לי להסיר אמת המים מעלי ע"כ יע"ש ופסקה מרן בקצור ופי' דבריו וכתב אף ע"פ ש'היה מקו' וה"ה לשנים שקנו ש'דה כ"א וחקלו לא נשאר לאחד מהם זכות בחלק חבירו וכו' יע"ש וכן פסק רבינו הטור והביא דבריו הסמ"ע בסי' קע"ג סק"ז וז"ל וז"ל הטור ולא דרף זה על זה שאם אביהם היה עובר דרף הש'דה שעלה בחלקו של ראובן לחלקו של שמעון ראובן מעכב עליו ולא סולמות לא מבעינא אם נפלה הע'לה לראובן והבית והחצר לשמעון שאין ראובן יכול לעשות סולם בחצר שמעון וכו' אלא אפי' נפל לחלק ראובן הע'לה והחצר ולשמעון הבית לבד אין ראובן יכול וכו' ולא אמת מים שאם היה עוברת מש'דהו לש'דה אביו הוא מעכב עליו וכו' יע"ש והנה רבינו הטור פירש דבריו בקמייטא ואין להם דרף זע"ז שאם אביהם וכו' ור"ל אף על פי ש'היה לו זכות מקודם אחר שחלקו לא נשאר לאחד מהם שום זכות בחלק חבירו.

וה"ה גמי בסולמות בחצר כוונתו לומר אפי' היה אביהם וכו' וקצור בלשונו ואשמועי' חדוש אחר אפילו אם החצר של ראובן ושמעון בעל הבית יכול לעכב עליו שלא לסמוך הסולם על הפותל שלו ואף ע"פ ש'הבית משועבד לע'לה דווקא לבנין ולא לסולם וכן פי' דבריו באמת המים יע"ש ואשמועינו חדוש בכל ח'דא וח'דא וכן משמע מדברי רבינו הרמב"ם ומרן דכללינהו פולהו וכתבו אע"פ ש'היה מקודם וכו': וכתב הרש"ב"ם ז"ל והביא דבריו הרב ש"ך סק"ב וז"ל אף על פי שאין דרף אחר אלא זה אין להם דרף זע"ז יע"ש והנה נראה מדברי הפוסקים הנו' שכתבו אף ע"פ ש'היה מקודם אחר שחלקו אין להם זכות זה על זה פשוט הוא דטענת שמעון שאומר דיש לו זכות מקוד' החילו' וזאת היא הדרף שיש לו ואין לו דרף אחרת היא טענה רעועה ואין לה רגלים ואין בה ממש דאחר החלוקה לא נשאר לו שום זכות ונתרוקנה זכותו על ידי החלוקה ואפי' אין לו דרף אחרת כאמור מדברי הרש"ב"ם דלעיל ויקנה לו דרף או יפרח באויר: וראיתי להסמ"ע בס"ק הנו' שכתב וז"ל ובפרישה ודריש' כתבתי והוכחתי דכאן איירי דחלקו בלא שומא ועילוי ומש"ה יכול לבנות נגד החלונות של חבירו אע"פ דמאפיל עליו לגמרי וכו' יע"ש דוק מ'נה אם חלקו בש"וע אינו יכול לבנות נגד חלון חבירו וכן באינ' ונשארה זכותו כמו קודם החלוקה.

ופשוט הוא דכוונת הסמ"ע דאמר מייירי דחלקו בלא שומא ר"ל שלא הוסיף בשומא ועילוי בעל החלונות לבעל החצר ולכך יכול בעל החצר לבנות ולסתום לו חלונותיו אבל אם חלקו בש"וע שהוסיף בעל החלונות בשומא לחלק בעל החצר אינו יכול לסתום לו חלונותיו דאמרינן דבכלל השומא והעילוי האויר שפנגד החלונות דומיא דפסק מרן סימן קע"ב ס"ב בענין הבית שיש לו שני פתחים דאם חלקו על ידי שומא ועילוי דזכה בד"א שלפני הפתח דאמרי' דגם ד"א בכלל הש"והע ואף על פי שחלקו סתם על ידי העילוי ולא הנפיר ד"א הנו' אף על פי כן אמרינן דגם המה בכלל העילוי והשומא וכן פסק כאן סוף הסימן אחרים שחלקו ועלה לאחד מהם פ'רם ולשני ש'דה הל'בן יש לבעל הפ'רם ד"א בש'דה הל'בן להפ'ר מחר'שתו ע"כ יע"ש וכתב הסמ"ע ע"ד בס"ק הנו' מייירי דחלקו בשומא שנתן בעל הפ'רם לבעל הש'דה מה שעו' הפ'רם על הש'דה דאמרינן דגם אלו ארבע אמות הם בכלל העילוי והשומא יע"ש: אבל אין לפרש דבריו דקאמר דמייירי שלא חלקו בשומא שלא הוסיף בעל החצר בשומא ועילוי לבעל החלונות ולכך יכול לבנות פנגד החלונות האם הוסיף לו בשומא ועילוי אינו יכול לבנות דסברא הפוכה היא דאדרבא

אמרינו אם חלקו בשומא ועילוי שהוסיף בעל התצור לבעל החלונות בהא אמרינו דיקול לבנות פנגד חלונותיו דאמרינו האויר שפנגד החלון הוא בכלל העילוי והשומא והמה דברים פשוטים כף נ"ל לכאורה ואין משמע פן מדב' הסמ"ע אלא דק"ל דברי הסמ"ע אהדדי דהקא פתב מיירי שנתן בעל הפרם לבעל השדה ולכף יש לו ארבע אמות והתם כסי' קע"ב ס"ב פתב ע"ד מרן שכתב בד"א פששני הפתים שנים וכו' אבל אם אינם שנים ואותו שהגיע לחלקו הבית שיש לו ב' פתחים נתן לחבירו הדמים ששנה יותר על חלקו בכלל זה העילוי ד"א שכתב ע"ד הסמ"ע סי' ק"ו ונ"ל ה"ה אם הבית שיש לו פתח אחד עדיף וכו' והוא נתן לבע"ה שיש לו ב' פתחים הענדה זכה ג"כ בעל שני פתחים לכל פתח ד"א יע"ש והקא קתני שנתן בעל הפרם וכו' משמע דווקא שנתן בעל הפרם אמרינו בכלל העילוי ד"א אבל אם נתן בעל השדה אינו זוכה בד"א: ולפי האמת דלאו דווקא קתני וליכא חילוק בין אם הוסיף בעל הפרם לבעל השדה או אם הוסיף בעל השדה לבעל הפרם וכן בכלהו בהפתים ובחלונות והעיקר אם חלקו בשומא ועילוי או לא ונקט פל' א' לפי עניינו.

דהקא בכרם סתם פרם משופח מן השדה הלכן ובנדאי אם חולקים בש"וע מסתמא בע"הכ מוסיף בש"וע לבע"הש ולכן נקט בלישגיה שהוסיף לבע"הכ לבע"הש וה"ה נמי אם במציאות יוסיף בע"הש לבע"הכ אמרינו נמי זכה בע"הכ בד"א בתוך השדה דאמרי' דהשו"והע הווי ביותר ומחל בשאר בשביל ד"א ואע"פ שחלקו בסתם ודכונות בהחלונות מסתמא בע"ה הוא המוסיף בש"וע לבע"הח משום דעלה בחלקו בית בנוי ומשונקל לאפוקי בע"הח דנטל בחלקו חורבה בלא בנין.

ואחר שאמר מרן אין להם חלונות זה על זה הוכרח הסמ"ע לומר דמיירי שחלקו בלא שומא ועי' דאי חלקו בשומ' מסתמא בע"ה הוא המוסיף לבע"הח ואמאי אין להם חלונות זע"ז והא בכלל הש"וע האויר שפנגד החלונות כנז' ולכן נקט בלישגיה החלונות דווקא אבל בפתים מסתם? הווי שנים או חדא מנייהו גרועה או זה או זה ולכף קתני הסמ"ע וה"ה אם בע"ה שיש לו פתח אחד הוסיף לבע"ה שיש לו ב' פתחים אמרי' בכלל הש"וע ד"א של פתח השני דאמרינו הבית של הפתח האחד הוא שנה ביותר בש"וע.

ובע"ה של שני פתחים ויתר לו בהש"וע בשביל ד"א שנטל יותר ממנו. ומטע' זה נקט הסמ"ע הקא שהוסיף בעל הפרם לב"הש משום דכף היא המדה דהפרם משופח משדה הלכן וה"ה בהפך זכה בד"א.

ואע"פ דנקט הסמ"ע בלשונו הנהב שחלקו בש"וע שנתן בע"הכ וכו' פנונתו לומר דהעי' אם חלקו בש"וע זכה בד"א אבל אם חלקו בלא שומ"וע לא זכה בד"א ומה שאמ' שנתן בע"הכ לבע"הש וכו' פנונתו לומ' דמסתמא כף היא המדה ולכף נקט שנתן בעל הפרם לבע"הש ולא קפיד אם הפך השיטה כף נ"ל וכשאפנה אשנה עוד בע"ה: נמצא בנדו"ד אם חלקו בלא שומא ועילוי אין לו עוד זכות לעבון בד"א שלפני פתח העליה דאחר שחלקו נתרקנה זכותו דומיא דהחלונות שאמר אין להם חלונות זע"ז וכת' הסמ"ע דחלקו בלא שומ"וע וכן אמרינו בפרם והשדה דאם חלקו בלא שומ"וע אין לבע"הכ ד"א בשדה הלכן כמ"ש הסמ"ע דמיירי שחלקו בשומא וכו' הא אם חלקו בלא שומא נתרקנה זכותו וכ"ש אם חלקו בש"וע שהוסיף ראובן בעל העליה לשמעון דאמרינו דהדרך שהנה

לו לעבור עליו הנה בכלל הש"וע ונסתלק לגמרי ואין לו דרך עוד לעבור עליו ואע"פ
דהסמ"ע פתב וה"ה אם הוסיף בעל פתח א' לבעל ב' פתחים הוי בכלל הש"וע ויש לו
ד"א לכל פתח וא"כ בנדו"ד נמי עדיין יש לו עוד עליו דרך לעבור עליו דאמרינן ויתר
לו בהעודף בשביל הדרך לעבור עליו לית לן כסמ"ע בהך דדבריו הפך הר"ב ז"ל שפתב
נ"ל לפרש דברי הרא"ש בענין שיסכימו לדברי הרשב"א ודעת הרשב"א דווקא אם
הוסיף בעל שני פתחים לבעל פתח א' כמו שדייק בלשונו הנהב אם עלו סתם את שיש
לו שני פתחים על שאין לו אלא פתח אחד בכי הא את שיש לו ב' פתחים נוטל ד"א לכל
פתח ופתח ודקפיד וקאמר בכי הא משמע דווקא אם הוסיף בעל ב' פתחים לבעל פ' א'
ולא להפך ומאחר דמרון פסיק פנותיה וכו' רבינו הטור וכן דעת ה"ה בפ"ב מהלכות
שכנים הכי נקטינן וכן ראיתי דעת הרב ט"ז: ועוד אני אומר דבנדו"ד איפא טעמא
אחרינא דבשבילה אמרינן לא נשאר עוד זכות לשמעון לעבור ברשות ראובן עוד וכאילו
בשעת החלוקה פירשו דבריהם דאין לשמעון עוד זכות לעבור בדרך הזה עוד כמ"ש
מרון בריש סימן קע"ב חצר המתחלקת נותן לכל פתח ד"א והשאר חולקים בשנה שפל
פתח צריך לפניו ד"א לתוך החצר וכו' יע"ש נמצא דראובן זכה בד"א בפתח העליה ואין
לשמעון עוד זכות בד"א מאחר שחלקו אע"פ שקודם החלוקה היה יכול כל א' להשתמש
בחלק חבירו ואפי' בד"א שלפני הפתח פניהם פנויים כמ"ש מרון סי' הנז' ס"ב מ"מ אחר
שחלקו כ"א זכה בד"א שלפני פתחו ואין נשאר עוד שום זכות לכל אחד בד"א שפנגד
הפתח ואפילו פניהם פנויים והנה המקום הזה שלפני פתח העליה שמשם בוקעים ועולים
לגג הוא מקום צר ואין בו אפילו ד"א וכפי הדין זכה בהם ראובן כמו שזכה שמעון בד"א
שלפני פתח ביתו ואינו יכול להשתמש בהם ואע"פ דפסק מרון סימן הנז' ס"ב דאפילו
בד"א שלפני הפתח בעי שומא ועילוי היינו דווקא בבית שיש לו ב' פתחים ולחבירו אין
לו לביתו אלא פתח א' לזכות עוד בד"א תוספת טובה על חלק חבירו לזה בעי שומא
ועילוי ואם חלקו בלא שומא ועילוי חולקים בשנה אבל פשחולקים בשנה כנדו"ד דכל
א' ואחד לקח לעצמו ד"א שלפני פתחו אפילו חלקו בלא ש"וע זכה כ"א בד"א שלפני
פתח ביתו ומכ"ש בנדו"ד שחלקו בש"וע: נמצא דזכה ראובן בד"א שפנגד פתח ואין
שמעון יכול לעבור עליו בד"א הנז' לעלות אל הגג: אלא דעדיין יד הדוחה נטויה לומר
אע"פ דקי"לן .

אחים שחלקו אין להם דרך זע"ז וכו' מ"מ בנדו"ד זכה שמעון לעבור ברשות ראובן
מפח חזקה שהחזיק פמה שנים יותר משני חזקה אחר החלוקה ולא ערער עליו ומסתמא
אמרינן דנדאי מחל לו דהא שמתק ולא מחה דומיא דשאר נזיקי' כמו חלון וכדומה דאמרינן
אחר דשמתק ולא ערער מחל ואינו יכול לחזור: ולעד"ן דגם זה בורכא ואין בטענתו ממש
ומאחר דרבו הדעות בענין החזקה צריך להאריך קצת כדי לברר הדבר אליבא דהלכתא.

הנה פתב רבינו הטור בסי' קנ"ד סט"ו וז"ל פתב הרמב"ן דחזקת חלון וזיזין. וכיוצא בהן
שאינו גוזל גוף הקרקע כגון סמיכות קורות ורפת וזבל וסיד אינו צריך חזקת ג"ש וטענה
אלא מפי אתברר נזיקיה ושתיק מחיל וכ"כ הרמ"ה וכן כתבו הגאונים וכ"כ הרמב"ם.

ור"ת פי' שפכל דבר בעי ח"ג וטענה בין חזקת משמיש בין חזקת גוף הקרקע חוץ מלסתו'
שאם בונה וסותם אורו בפניו ושותק. וכ"כ בסי' קנ"ג סכ"ד.

והגאונים פתבו דאפילו הוצאת זיון ומרזב ומחילה והעמדת סולם נמי אין צריף ח"ג והטעם הוא משום מחילה וכיון שרואה אותו וכו' ושומק הניא מחיל' לאלתר אפילו בלא טענה וכ"כ הרמב"ם יע"ש.

נמצא דענין חזקה היא מחלוק' הפוסקי' דלדעת ר"ת וקרא"ש וכן לדעת הרשב"א והביא דבריו הרב"י והר"מ בה"ש פי"א אית להו בקל החזקות בעי' חג"ש וטענה ולסברתם בנדו"ד אין חזקה לשמעון דבעי טענה ואע"פ דהחזיק ג"ש בלא טענה לא מהני ולדעת הגאונים והרמב"ם ז"ל וכן דעת מר"ן פקצור דפסק פהרמב"ם בסי' קנ"ג וקנ"ד דלא בעי חזקת שלש שנים אלא מדאבתברר ליה ושומק הני מחילה ולא בעי ח"ג וטענה יכולני לומר דוקא דעשה מעשה בידיים כמ"ש בלשונם הזהב וע"ש מעש' וכן אפ"ה רואה בעיניו שכל אלו שהזכירו הרמב"ם והגאונים ומר"ן דאית להו חזקה כשהנכרר לו ההזקק ולא ערע' עליו בכל אלו הנז"ל בדברי רבינו הטור גגון חלוק וזיון ומרזב ומחילה והעמדת סולם כולהו על ידי מעשה וכן צנור וקורה ופתח וכן סתם אורו בפניו ושומק כולהו על ידי מעשה ואל תשיבני דבר מרפת וזבל וחול וסיד ובור ושיח ומערה וכולהו דלית בהו מעשה דאפשר טעמיה כמ"ש הרב הס"מ מע"ס קנ"ג סי"ו ובס"ק כ"ב וז"ל לכן נראה דדוקא גבי הרחוקת גפ"ת וכו' וכל הנה הרחוקות דקא תשיב התם דמחזיק עושה הדבר בשלו ואין נהנה בשל חברו כלום אלא שחייב להרחיק משום שחברו נזוק על ידו וכו' יע"ש.

ואף על פי דמר"ן בכולהו אית ליה דלא בעי ח"ג מ"מ מלתא דמסתבר וחלוק גדול לענין זה דהתם מעשה מאחר דהוא נהנה בשל חברו ולא אמרינוהחזיק אלא על ידי מעשה אבל אחרני דהוא עושה בשלו לא בעי מעשה וכן נראה מלשון רבינו.

הטור דכתב ועושה מעשה וכן כתב ה"ה בפ"ז וז"ל הרי שפתח חלון לתצר חברו כפר פתתי וכו' שדע' המחבר ורבו ז"ל שיש להזקק ראיה חזקה כשהניזק רואה שעושה מעשה פגגדו ושומק וכו' יע"ש.

משמע דוקא בעושה מעשה ואם פן בנדו"ד דלא עשה מעשה אין לו חזקה. או אפשר לומר אפילו בלא מעשה כנדו"ד שראהו משתמש ברשותו ולא ערער עליו אמרינו דהחזיק לאלתר ולאו דוקא בעושה מעשה ועדיין הדבר בספק וצריף ראיה גמורה להוציא עצמינו מדי ספק: ואח"ה ראיתי לרבינו הטור בסימן קנ"ד סע' י"ו שהביא פלוגתא דרבנותא בהזקק ראיה וז"ל פתב הרמב"ן חזקת חלון לא שיש בה הזקק ראיה איירי שאינו יכול למחות ולסלק הזקק מאחר דהחזיק וכו' אלא כשאין בו הזקק ראיה עסקינו אבל אם יש בו הזקק ראיה לעולם אין בו חזקה פקוטרא ובכב"ה דמי וכ"כ הרי"ף נאפי' נתן לו רשות לפתוח יכול לומר סבור היתי לקבל ואי איפשי וכ"כ הרמב"ם שאין חזקה להזקק ראיה אבל אדוני אבי קרא"ש פתב דיש חזקה להזקק ראיה וכן פתב הרי"ף הלוי וכו' יע"ש.

נמצא לדעת רבינו הטור וקרא"ש והרמב"ם ס"ל פהרמב"ן והרי"ף דאין חזקה להזקק ראיה והיא דקאמר הרמב"ם בחלון החזיק לאלתר אחר שיזע היינו בחלון דעביד לאורה ואין בו הזקק ראיה אבל בחלון שיש בו הזקק ראיה אין בו חזקה אפילו מחל בפ' כנז' והשתא בנדו"ד אין לשמעון חזקה מאחר דאיכא הזקק ראיה ואפילו אם יטעון שמעון

ויאמר מחל לי בפני לא החזיק ואפי' לדעת ר"י הלוי וקרא"ש דאית להו יש חזקה לה"ר
בפני ח"ג וטענה פשאר חזקות דלא גרע הזי"ר מכולהו דבעי ח"ג וטענה כנו"ל: וראיתי
לקרב ב"י שפתב ע"ד רבינו הטו"ר אלו שפתב וכ"כ הרמב"ם וכו' וז"ל ותמיהני עליו
ונהרי בע"ז מה"ש פתב הרי שפתח חלון לחצר חבירו ואמ"ל בע"הח או שגילה דעתו וכו'
או שידע הנזק ולא ערער הר"ז החזיק בחלון ואינו יכול לחזור בו ולערער עליו והחלון
הפתוח לחצר ודאי יש בו הזק ראיה וכו' ואפ"ש שכן פתב לפי שראה שכת' רבינו בפ"ב
מה"ש גבי חצר השותפים שהזק ראיה הזק הוא ואין לו חזקה אע"פ ששעמד' פן שנים
רבות בלא מחיצה כופהו לעשות מחיצה וכו' ואין משם ראיה שפכר פתב שם ה"ה דעת
המחבר בדעת רבו דבבבצר דוקא אין לו חזקה משום דממילא הם מזיקי' זה את זה בלא
עשיית מעשה אבל אם עשו מעשה כגון פותח חלונות ע"ח חבירו יש לו חזקה לדעתו ו"ל
ע"כ יע"ש.

וכ"כ עוד בכ"מ בפ"ק הנז' וכ"כ הרי"בש ונהביא דבריו הרב"י בסימן הנז' וז"ל הריב"ש
בסימן תצ"ו אמת פדעת הרמב"ם דבפותח חלון וכו' יש לו חזקה דכיון דעושה מעשה
בפתיחת החלון והלה רואה ושותק מחל אף על גב דבהזק ראיה דאיתי ממילא כגון חצר
השותפים אין לו חזקה וכו': נמצא לדעת הרי"בש וה"ה ומ"רן ב"י ס"ל דגם הרמב"ם
ס"ל כהר"י הלוי וקרא"ש דיש חזקה להזק ראיה ברם אם עשה מעשה דוקא כגון פתיחת
חלון אבל אם לא עשה מעשה דידן אין לו חזק' דהו"ל פאמצעה של חצר דטעם אחד אית
להו משום הזק ראיה אלא מאחר דלא עשה מעשה לא החזיק ועדיף טפי הכא כגדון דידן
דאיכא הזק ראיה ויציאה וביאה ומניעת תשמיש מטעם שהמקו' צר וכן הוא דעת מר"ן
בקצר סי' קצ"ד ס"ח וז"ל בד"א שיש חזקה להזק ראיה בעו"מ וכו' אבל חצר השותפים
אע"פ שעמדו שנים רבות בלא מחיצה כיון דממילא בלא עשיית שום מעשה וכו' אין להם
שום חזקה וכו' יע"ש.

נמצא לדעת מר"ן דקי"ל הלכתא פנותיה שפכר קדשוהו שמים אית ליה דהזק ראיה
לא החזיק אלא אם כן עשה מעשה וצריך לתת טעם לדבר דמאי שנא אם עשה מעשה
או לא ונראה לי דדבר פשוט הוא הטעם דאם עשה מעשה שהוציא הדבר ממה שהיה
פוננתו להחזיק באותו דבר דאינו טורח לעשותו לפי שעה אלא דכוננתו לעשותו לעולם
והו"ל לערער עליו שלא לעשותו דהזק הוא ניכר אבל היכא דלא עשה מעשה אפש'
דכוננתו לפי שעה להשתמש וגם המערער לא עלה ע"ד להזיק לעולם ולכך לא ערער
עליו.

תדע דכתב הס"מ ע"כ כ"ד בשם קרא"ש וז"ל אין להם חזקה אבל אם יש עדים שמחלו
זה על זה על הז"ר שוב אינם יכולי' לחזור בהם וכו' וכ"ש דמהני מחילה לטעם שפתב
המחבר כיון דממילה וכו' יע"ש.

הרי טעמו פדכת"ב דמאחר שלא עש"מ עינו ניכר שמחל ולכך אם מחלו בפני אינם
יכולם לחזור בהם ואף על פי דהס"מ פתב בס"ק כ"ג ד"ה כיון דממיל' וכו' טעמא דחזקה
הוא כיון דלא מיחה וכו' היינו לדעת קרא"ש דאית ליה דבעי ח"ג וטענה ולכך נקט לשון
המחאה וכוננתו לומר דטעמא דחזקה בעלמא הוא תלוי בהמחאה אבל הכא וכו' יוכל
לומר לא חששתי למחות אבל לדעת הרמב"ם ומר"ן דפסק פנותיה הוא מטעם מחילה

ועד דינדענין דנדאי מחל כגון שעשה מעשה בפניו ושתק דהיא הוכח' דמחל כנו' אבל אם לא עש"מע אמרינו מסתמא דלא מחל אלא לפי שעה ויכול לחזור בו: וכן ראיתי להריט"בא ונהביא דבריו הרב' בסי' קנ"ב ונ"ל פתב הריט"בא בא ואפילו לדבריו הנ"מ שראה בפעול מעשה ושתק דהנה ליה למחות ולא מיקח אבל כל שלא הנה ליה למחות בפעול מעשה כגון זה שהחזיק תחילה בנכסי אביו ראיה ושתיקה דבאי כוחה דאחר כף אינה פלום יע"ש.

דיו מנהג ואוקי באתרין מאחר דאינו יכול למחות מתחיל' בשביל שהיו משותפים בנכסי אביהם השתיקה דאחר כף אינה פלום: אלא דעמדו לפני פטורא רברבא תשובת הגאון ונהביאה רבינו הטור בס"ס קנ"ד ונ"ל שני אחים שירשו קרקע ונפל לא' חצר החיצון ובו אמת מים וכו' וטען הפנימי שכבר החזיק באמת המים וכו' טענתו טענה דכיון ששתק מחל והניא חזקה מיד וכו' יע"ש והא התם לא עשה מעשה ואף ע"פ כן כתב כיון דשתק מחל ומשמע מדבריו דכתב מחל אפילו לא החזיק ג"ש ואפי' בלא טענ' והוא הפך דברינו דכתבנו לעיל ועלה בדעתנו לומר דנדאי התשובה זו היא דלא פהלכתא ודחוייה היא והראיה דלא פסקה מר"ן בספרו הקצור ואח"ה בספרים ראיתי בכנ"הג בהגהותיו על רבינו הטור סצ"ב כתב ונ"ל נכתב בצדו נראה דאפי' לא החזיק ג"ש ואפי' בלא טענה הנה חזקה וכו' ויש לתמוה על רבינו הטור שכתב תשובה זו בסתם הפך סברת אביו וסברתו דבעו ג"ש וטענה.

ואולי העברת המים עליו הוי כסותם אורו לפניו דלא לתר הנה חזקה וכתב עוד שם והוי יודע דתשוב' זו חולקת על מה שכתב הרי"טבא ונהביאה הרב"יכנז"ל דכל שלא היה לו למחות בפעול מעשה וכו' ראיה ושתיקה דבאי כוחה דאחר כף אינה פלום וכו' ושמא יש לחלק בין חזק ראיה לאמת המים דאין החזק נראה וניכר באמת המים שהחזק נראה וניכר יע"ש.

הנה מפורש דאפי' לדעת הגאון דלא בעי מעשה ונזק באמת המים משום דהחזק ניכר והוי פעשה מעשה ביזים אבל חזק ראיה לא הוי חזקה אלא בעשה מעשה. וישובו הוא אליבא דרבינו הטור דקבעה בספרו להלכה הוצר' לישב משום דהוי כסותם אורו בפניו וכן החזק ניכר.

אבל לדעת מר"ן היא דחוייה שלא פסקה בספרו הקצור כמ"ש הכנ"הג בסימן הנז' ונ"ל נ"ב הרב"י בספר בד"ה הקשה ע"ד הגאון ונ"ל אמאי אינו נאמן אמאי דטען שלא ידע וכו' אטו כ"ע דינא גמירי גם מ"ש מחי' בטעות פהאי לא מוכחא מילתא וכו' אדרבא מוכחא מילתא דטעות הוא כיון דהוא דין זר ומטעם זה השמיטה מספרו יע"ש וגם כתו' בב"י יע"ש בסי' הנז' נמצא לדעת מר"ן סברת הגאון דחוייה וליכא סתירה ממנה לדברינו אלא דק"ל דאמאי מר"ן לא דחה דבריו בעיקר הדין משום דלא עש"מע ואפשר דהשיב על דבריו לפי דעתו א"נ נכלל במאי דקאמר דהוא דין זר א"נ ויש לחלק בין אמת המים להז"ר פדעת כנ"הג: ועוד ראיה לנדו"ד מדברי הכנ"הג שהביא בשיטה: מ"ז ע"ד רבי' הטור שכת' והגאון' פתבו דאפי' הוצאת זיזין ומרוב א"ץ ח"ג שהטעם הוא משום מחילה וכן כתב הרמב"ם וכו' פתב עליו נ"ב ומיהו חזקה יציאה וביאה צריף טענה ולא סגי בשתיק' אפי' לדעת הגאונים והרמב"ם וכ"כ מהרשד"ם ומהרש"ך בחלק א'

סימן מ"ז וז"ל חזקת דריסת פה רגל כל הנכנסים הבאים בביתו על רשות וחלק חבירו לא סגי בשתיקה אפילו לדעת הגאונים והרמב"ם יע"ש ומשמע מדבריו דנקט דריסת הרגל לית ביה הזק ראיה.

ואתי במכ"ש לנדו"ד דאית ביה תרתי דריסת הרגל ומניעת תשמי' כנו"ל: ועוד ראיה לנדו"ד מתשוב' הרשב"א הביאה הרב"י סי' קנ"ד מחודשים א' וז"ל אחים שחלקו ויש בחלקו חלון עשוי לאורה ואחר החילוק עמדו שנים רבו' ולא סתמו יש לו חזק' או לא לפי הנרא' מבעל העיטו' יש לו חזקה והרמ"ה פתב אין לו חזקה.

תשובה מסתברא פדברי האומר שיש לו חזקה וכשבא בטענה. ואף על פי שאין יכול לכוף חברו וכו' מ"מ הו"ל לא מחויי וכו' ואף על פי שמקצת רבותי ל"ס להו הכי אין דבריהם מחנורין בעיני וכו' יע"ש: הנה מוכח לדעת הרמ"ה ורבותיו של הרשב"א אית להו דלא מהני באחים שחלקו ח"ג וטענה מאחר שהיו החלונות מימי אביהם אוקמינן אדינייהו אחי' שחלקו אין להם זה על זה וכו' ולא מהני ח"ג וטענה ואמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה וכן לא עש"מ דאיכא לאוכחי מנייה והיא סברת הגאונים והרמב"ם אלא דיש להסתפק לדעתם אי לא מהני ח"ג וטענה ולעיל אמרינן באמצעה של חצר אם מחלו זה ע"ז בעדי' מהני.

ואפשר דעדים עדיפי מחזקת שלשה וטענה וכן מעשה עדיף. ולדעת בעל העיטור והרשב"א דמהני חזקה דוקא דאיכא טענה עם חזקה.

אבל חזקה בכדי לא מהני: וראיתי להרב כנ"הג שכתב ע"ד הרשב"א אלו שיטה ס"ה בהגה על דברי הרב"י וז"ל וברור הוא שלא נחלקו הנה רבנותא אם מהני החזקה או לא. אלא לסברת הסוברים דיכול לבנות ולהאפיל עליו אבל אינו יכול לכופו ולומר לו סתום חלון אבל לדעת הרא"ש הניא חזקה יע"ש.

והנה דעת הסוברים שאינו יכול לכוף היא דעת הרמב"ם ומר"ן כמ"ש הרב"י בסי' קנ"ד סכ"ב וז"ל פתב הרא"ש שכתב הרב"ד מי שאינו יכול לעכב על סתימת החלון אם רוצה לבנות בפניהם. מיהו כ"ז שלא בנה אינו יכול לומר לו סתום חלון אף על פי שיש בהם הזי"ר ואין דבריו נראים פינן דאין לו חזקה באורה היכי מצי מעבד ליה הזק בראייתו וכו'.

וכ"כ הרמב"ם שצריך לסתום החלון וכו' יע"ש. וכתב ע"ד הרב"י ואני אומר שאין אנו מוכרחים לפרש דברי הרמב"ם פן וכו' ומ"ש סתום החלון היינו בונה פנגדו אבל כל זמן שאינו בונה אינו יכול לכפותו לסותמו ע"ש וכן פתב הרב כ"מ בה"ש יע"ש.

וכן פסק מר"ן בקצור דקאמר אין חלונות זה על זה ופי' הס"מ מע וז"ל ואז יכול לבנות פנגד החלון וכו' עיין שם. ולדעתם נחלקו הני רבנותא ואפילו להסוברים דמהני חזקה בעי טענה אבל חזקה בכדי לא מהני והיא ראיה עצומה ולית בר נגד דיפריקנו וממילא משמע תשובת הגאון דלעיל דלא פמאן דכולהו בעי ח"ג וטענה.

ודחק לומר דהזק ניקר שאני: ועוד לי ראיה אחרת מדברי הרשב"א בתשובה והביאה מרן ב"י סי' קנ"ג מחוד' א' וז"ל ראובן שיש לו מקום חרב וכו' ובא שמעון לעכב עליו וכו' פן מיום שירש הוא החצר לא ירדו משם גשמים לחצירו וכו' תשוב' כל שעבוד שיש

לאד' על תצר תבירו שאין בו חסרון קרק' פגון פתיחת החלונו' ושפיכ' מימות וכו' אם סילקה משם וכו' בענין שיראה שהיה סילוקו מחמת מחי' אם רצה לחזור בו אינו רשאי וכו' נכתב ע"ד הרב הכנ"הג סי' הנזכר בהגה ע"ד ב"י סימן י"א ונ"ל נ"ב וכו' מתשובה זו מוכרח ס"ל דכל שאין חסרון קרקע וכו' שיראה שמחל שעבודו אינו רשאי לחזור בו.

אבל פשיש חסרון קרקע אפי' פריצת פצימין יכול לחזור בו. ואילו ממה שכתב הריב"ש שדעת הרשב"א שד"א שנותנים לכל פתח הם לו קננו גמור וכו' נראה פיון שהם קננו גמור הני חסור קרקע וכ"כ הרשב"א בתשובה נהביאה רבינו המחבר בס"ס זה שד"א שלפני הפתח יש בהם חסרון קרקע וצריך חג"ש וטענה וכו' ולמה אמרו בפ"ק דבתרא בית סתום יש לו ד"א פריץ פצימיו אין לו ד"א והא דבר שיש בו חסרון קרקע אפי' פריץ פצימיו לא אבד זכותו.

ותירצתי דש"מא ס"ל להרשב"א דאע"ג דד"א שלפני הפתח הם לו קננו גמור ומקרו חסור קרקע מכל מקום אינו חסור קרקע כעובדא דרב ענו וכו' מ"מ חסור קרקע פנה מקרי שעבוד וכל שסילקו בענין שהיה סילוקו מחמת מחילה אם רצה לחזור בו אינו רשאי ועדיין אינו מחזור אצלי דמדברי הרשב"א משמע כל חסור קרקע אפילו ד"א שלפני הפתח וכו' ובתשובת מהר"ש יונה הקשה על דברי הרשב"א הפך ממה שהקשיתי ונ"ל דא"י מביא הרשב"א ראיה מפריץ פצימיו וכו' דילמ' שאני התם דד"א הם קנויים לו לגמרי ולכן כדי למחול לו צריך מעשה גדול מפריצת פצימין אבל חלון דהוי שעבודא בעלמא בסתימא בעלמא סגי וכו' ותירץ דכוננת הרשב"א היא שיעשה מעשה שיראה ממנו שמחל שעבודו אינו יכול לחזור בו ע"ש: למדנו מדבריהם דדבר פשוט הוא שד"א שלפני .

הפתח מקרי חסור קרקע וצריך מעשה רב שנראה ממנו שמחל בד"א ולכך אינו יכול לחזור בו הא לאו הכי לא אמרינן מחל וא"כ בנדו"ד דפלוגתיהו בד"א שלפני הפתח לא אמרינן מחל אלא אם נזכר ממעשיו שמחל ואין חילוק בין שימוש או סילוק לגמרי דגם זה מקרי סילוק באותו מקצת ובעי מעשה רב שניכר ממנו שמחל ואם לאו יכול לחזור בו דאמרינן לא מחל ואפילו להחולקים על הרשב"א ואית להו דארבע אמות שלפני הפתח לא מקרי קננו גמור אפילו הכי אית להו דבעי מעש' שניכר ממנו שמחל פגון פריצת פצימין כמ"ש רבינו הטור ומרן בסי' קע"ב ונ"ל אע"פ שבעוד שלא חלקו לא הוי ד"א שלו לגמרי אלא לפרק משאו ותבירו הוא משתמש בו ג"כ כשהיה מוצא אותם פנויים עכשיו שחלקו הם שלו לגמרי ופסק שם ס"ז בית סתומה וכו' פריץ פצימיו אין לו ד"א ע"ש הרי דעת רבי' הטור ומרן אע"פ דאין קנויים לו אלא לפי שעה בעי מעשה רב.

שניכר ממנו שמחל משום דמקרי חסור קרקע ובנדו"ד דהוי אחר החלוקה כ"ע מודים דהווי ד"א קננו גמור ולא אמרינן מחל אלא ע"י מעשה רב דהוי כמו חזקת גוף הקרקע כמ"ש ועכשיו שחלקו הם שלו לגמרי ולא אמרינן מחל ובנדו"ד לא מלבד דלא עשה מעשה בין רב למעט דניכר ממנו שמחל אלא דעשה מעשה לאידך גיסא שנראה ממנו שלא מחל שקבע דלתות אחת בפתח המדרגה ואחת בפתח הגג להורות שהם רשותו בפני עצמו לו לבדו ויגעול ויפתח בכל עת שיראה ואין איש שימחה בידו ודאי דבר פשוט

הוא דלא אמרי' שמחל: נקיטינן מכל הני מילי מעלייתא דאמור רבנן בה' נחתינן ובה סלקין' דלא נשאר לשמעון שום זכות לעבון ב'רשות ראובן כמו שנים קדמוניות דמאחר שחלקו לא נשאר להם זכות זע"ז דהיא משנה ערוכה אחים שחלקו אין להם דרף זע"ז וכו' וגם תוספת טובה בנדו"ד שמפניך בשטר חלוקה כל דבר שנשאר בשתוף ביניהם ודרף זה לא הונפך בשטר חלוקה ואמרי' בנדאי בשעת חלוקה סילק שמעון עצמו מדרף זה ולכך לא הונפך דרף זה עם אחריו שנשארו בשתוף ביניהם.

גם מצד החזקה אין לו זכות בדרף זה מטעם דלא עשה מעש' שמעון ושתק ראובן וגם ראובן לא עש' מע' שניכר ממנו שמחל ויכול ראובן לחזור ולעכב על שמעון שלא לעבון עוד ברשותו אלא אם כן פייסו ברצונו הטוב או יקנה לעצמו דרף או יפרח באויר והשם ישפות שלום ביניהם ומי שחזתמו אמת ינחני במעגלי צדק ואמת וצור ישראל יצילנו משגיאות וינאנינו מתורתו נפלאות.

הצעיר מפיר בערכי ומעוטי ע"ה פארוז קרסינטי ס"ט פ'רק ה' ה"י הנה פתח וכו' קטן אינו יכול להרחיבו שהרי שנתפו אומר לו וכו' ע"כ. נשאלתי בעניין בית הכנסת של ראובן שהיו בה חלונות פתוחים מקדמת דנא על חצירו של שמעון אלא שהחלונות הנז' היו גבוהות ביותר למעלה מארבע אמות וגם היו עשויים מעשה שכל דהיינו אשב"א איך ואף על פי שהיו גדולות לא יכול האדם להכניס ראשו ולהביט בהחצר הנז' בקרוב מפני האשב"א איך.

והנה בעת"ה נפלה ביה"כ הנזכר ורצה ראובן לחדשה בבניין חזק ולהגביה ביותר ודין גרמא רצה לחדש הפותל הנז' שפתח בו החלונות הנזכרו מפני כן הדבניין וסותרו הפותל הנזכר אדעתא לחזור ולפתח החלונות כבתחילה במקומם הראשון והמה עסוקים בבניין ויצא שמעון לטעון ולעכב ע"י ראובן שלא לפתח החלונות הנזכרות באמור אליו שרוצה לבנות עליה על גבי ביתו ואם תפתח עוד למחר תעכב ע"י ובעי הרחקה וראובן משיב לו דכבר הוא מוחזק בחלונות הנז' משנים קדמוניות ויש לאל ידו לפתח עוד כבראשונ' ושמעון אומר לא פי ועכשיו נפשם לשאול הגיעה מה שורת הדין נותנת יורינו המורה לצדקה ושכרו כמ"ה: תשובה איתא בדברי רבינו הרמב"ם בה"ש ה"ו וז"ל פיצד דינה של חלון זה שהניחה לפתח' אם ראשו של אדם יכול ליכנס ממנה או שהיתה למטה מארבע אמות אע"פ שאין ראשו נכנסת ממנה אין בעל החצר יכול לבנות פנגדה או מצדיה אלא אם הרחיק ד"א.

היתה חלון קטנה שאין ראשו וכו' והיתה למעלה מד"א בעל החצר יכול לבנות פנגדה ובצדדי' וכו' שהרי טוען לא הנחתיה אלא מפני שהיה קטנה וגבוה וכו' בד"א בשפתחה לתשמיש או כדי שיכנס בה הרוח אבל אם פתחה לאורה אפילו היתה קטנה וגבוה ביותר הואיל ולא ערער החזיק ואין בעל החצר יכול לבנות פנגדה או מצדיה עד שירחיק ד"א וכו' שהרי מחל לו על האורה וכו' ע"כ וכן פסק מרן בסי' קנ"ד ס"י פלשונו וכטעמו וכ"פ רבי הטור בסי' קנ"ד נמצא חלוקי דינים לדעת הרמב"ם ומרן דאין לחלק בין חלון שהיה למעלה מד"א או למטה מר"א אלא בחלון קטן שאין ראשו של אדם נכנס בה מפני שלא עשה לקביעות ולכך לא החזיק דלא אסיק אדעתיה שעשאה שם לדורות אלא עראי ולכך לא מחה אבל למט' מד"א שהוא מזיקו בכל שעה שהוא עובר ומסתכל בחצרו

מסתמא מחל מאחר שלא מיחה אכל בחלון גדול אפי' למעלה מד"א אם שמתק ולא מיחה הויא חזקה דעשוי לקביעו' והו"ל למחות אפי' מארבע אמו' דיאמר לו תעלה בסוף' ותראה וכ"ז פשאינה עשויה לאורה אכל אם עשויה לאורה אין חי' בין גדול לקטנה בין למעלה מד' אמות או למטה מד"א דמחל לו על האורה: דון מינה ואוקי באתרין דחלונות כ"הכ הנז' מאחר דהמה גדולות אף ע"פ שהם למעלה מארבע אמות אמרינן הויא חזקה וצריף הרחקה ואף על פי שהם עשויים בשבאיי"ך ואין ראשו של אדם נכנס בהם דזיל בתר טעמא משום דבג"ד עשאם לקביעות והו"ל למחות ובנדו"ד מאחר דגדולות נינהו עשויים לקביעות והאשב"אייך אדרבא הוא הוכחה דעשויים לקביעות והו"ל למחות ואפי' עשויים לתשמיש ולכנס בהם הרוח ומכ"ש אם עשאום לאורה דחלונו' ביה"כ עיקר' עשויים לאורה ואע"פ שהמפרשים כתבו דחלון עשוי לאורה הוא שפתוח להאיר במקו' האפל והיא דע' רש"י ור"ח ורשב"ם פי' שאין לו אורה ממקום אחר וכן דעת הרמב"ד והרמ"ה פתב דבלאו האי חלון לא נפיל אורה בהוא ביתא וכו' אף על פי דנפיש באורה לאו עשוי לאורה והכא בבי"ה אית לה אורה ממקומות אחרים ולא מקרי עשוי לאורה מ"מ עיקר פסק הלכה הוא פסברת הרמב"ם דמרון אגיל בשיטתיה שפתב בה"ש פ"ז ה"ז ונ"ל אכל אם פתחה לאורה אפי' היתה קטנה וגבוה ביותר וכו' הואיל ולא ערער החזיק וכו' ע"כ משמע מדבריו דהפל תלויבדע' הפותח וכן פי' הריב"ש דבריו והמה בפתובי' בדברי הכ"מ פ' הנז' יע"ש וכן הביא דבריו הרב"י ונ"ל ומדברי הרמב"ם נראה שהפל תלוי בדע' הפותח אם פתח אותה לכוננת אורה וכו' יע"ש והוא מדוניק בלשונו שפתב אם פתחה לאורה וכו' וכן פסק מרון פלשונו ממש אכל אם פתחה לאורה וכו' נמצא דלדעת' חלון העשוי לאורה הוא תלוי בדעת הפותח אם ידוע שפתחה לאורה פגון חלונו' כ"הכ דעיקר פתיחת' לאורה או בשאר מקומו' אם ידוע שפתחו לאורה פגון שגילה דעתו וכיוצא בו: אלא דק"ל השתא דמרון ס"ל כדע' הרמב"ם דחלון העשוי לאורה הוא תלוי בדעת הפותח מאי האי דכתב מור"ם ע"ד מרון ונ"ל ובעניין איזה חלון עשוי לאורה תלוי בעיני הדיין והיא סברת הרשב"א ונהרי מרון אית ליה דתלוי בדעת הפותח כמ"ש אם פתחה לאורה וכו' וכמ"ש הריב"ש ע"ד הרמב"ם ואם הפנונה היא תלויה בעיני הדיין אם פתחה לאורה וכדעת הרמב"ם ס"ס תקשה למאי איצטריף להביא ראיה מדברי הרשב"א ודבריו מפורשים בדעת הרמב"ם: נמצא דראובן זכה בהחלונות.

הנז' בין עשויים לאורה או לתשמיש ולרוח ואפילו למעלה מד"א ולפיכך צריף לפרש דברי מרון שכתב בסמ"ט"ל סעיף ט"ז שכתב ונ"ל דעת הרא"ש שהפותח חלון לרשות חבירו למקום שעכשיו אינו מזיקו בראיה אין שכנו יכול לעכב עליו בטענה שהיום או למחר יבנה וכו' אכל הרשב"א פתב שראובן הבא וכו' דמשמע דלא פליגי אלא אם יכול לעכב לפי שעה או לא אכל לית ליה חזקה אם עכשיו אינו מזיקו בראיה היינו דווקא בחורבא וכדומה אכל בחלון הפתוח לחצר אפי' פתוח למעלה מד"א דליכא הזק ראיה הויא חזקה משום דשייף בו הזק ראיה שביא סולם ויעלה ויכול להזיקו בראיה והו"ל למחות ומאחר ששמתק מחל וצריף להרחיק ד"א מן הצדדים ולא יסבך על גבה אלא ברחוק ד"א כמ"ש מרון בסמ"ט הגזפר סכ"א וכ"ג יע"ש ע"כ המ"ד: פירק ו' ה"ח פופין בני מבוי זא"ז שלא להושיב ביניהם לא חייט ולא בורסקי וכו'.

נשאלתי לאשר שאלוני בדי"ת שת"ת בראובן ושמעון חורגו בענין חצר א' שהיו משותפים בה ובצד החצר הנז' יש חצר קטנה והגינה בתוכה ופתחה בתוך החצר המשותפים הנזכרים ונכנסים בפתח החצר השותפי ומשם נכנסו לחצר הקטנה והגינה הנז' והחצר המשותפת הנז' היא ארפה יותר מרחבה ובשביל כך הוצרכו לבנות פתל אחד באמצע ונשארה החצר בפנים בנוייה ומשוקללת והקצה החיצון הסמוך לפתח שממנו נכנסים להחצר הקטנה והגינה נשאר כמו מבוי קטן ואין בו אלה עליה קטנה והחצר הקטנה והגינה היא לראובן לבדו ואחר מכן מכר ראובן הנז' חלקו לשמעון חורגו ולא נשאר לראובן הנז' כי אם החצר הקטנה והגינה והוא נכנס ועובר בפתח החצר הגדולה הנז' ועמד ראובן להוסיף בנינים ורצה להכניס בית אחרת מחצר אחרת להחצר הנז' ועמד ראובן ועכב על ידו שלא להוסיף בית אחר' מחצר אחר' באומריו שמרבה עליו הנכנסו והיוצאי' ולא נשמתעבד חצרו לנכנסים אלא לבתים שבתוך החצר ולא לבתים שיוסיף מחצר אחרת וראובן אומר מאחר שהוא משועבד חצרו לעבור בו ליכנס לחצרי ולהוסיף בנינים בחצרי ודוירים אחרים ומאחר שהיא עומדת לבגן ואינו יכול לעכב עלי גם אם אוסיף בית מחצר אחרת לא מצי מעכב עלי דגר לא' גר למאה ורבטה הקטטה והמריבה ביניהם ועמדו לפני לדי"ת שת"ת לראו' איך שור"הד נותנ': וזה החלי בס"ד איתא לרבינו הרמב"ם בפ"ו מהל' שכנים ונ"ל הנה אהד מבני מבוי שם במבוי אמן ולא מיחו בו וכו' ואפילו הנה מבני מבוי אחר אינם יכולים למונעו שהרי יש ביניהם אותה אומנות וכו' יע"ש.

(וכתב ה"ה שם ברייתא היא שם וגי' המחבר אהד מבני מבוי וכו') והם הם דברי מרן בקצור סי' קנ"ו ס"ה בלי ת"ומ וכתב ע"ד הס"מ מע ונ"ל ס"ק ט"ז והנה הרמב"ם מפרש הברייתא דקתני פופין בני המבואות זה לזה וכו' שהוא מטעם שמרבה עליו הנכנסו והיוצאים וכו' ובסוף דבריו כתב דלהרמב"ם דמירי הברייתא במבוי שאינו מכולל וס"ל דדינו בחצר דשייך ביה טעמא דנכ"ו וי"א ונ"ל קאמ' דלשכנו אינו יכול לעכב עליו ממילא גלמד דכשיש שם אחר תו אין קפיד' בנכ"ו בשיביל אומני' אחרים יע"ש.

נמצא לדעת הרמב"ם ומרן דאף על פי דקפדי אינשי בנכ"ו וי לא ניחא להו בהו ויכולים לעכב זה על זה היינו מתחילה אבל על ההוספה ליכא קפידא ואין לומר דאה"נ דמבוי שאינו מכולל דינו בחצר לענין הקפדה בנכ"ו וי אבל לענין ההוס' מחולקים ובחצר קפדי גם על ההוס' ז"א דרבינו גריס בבב"ב בב"ב במבוי בנכ"ו חצר דגרסי התוס' והרא"ש וכו' נמצא דכוננתו לומר אפילו בני מבוי יכולי' לעכב וכאילו כתוב בני חצר ומבוי דין אהד להם וכן כתב רבינו הטור ונ"ל והרמב"ם גמ' למבוי שאינו מכולל דין חצר וכו' יע"ש.

משמע בשוים הכתוב מדבר דדין א' להם וכן כתב הרב"י שם ונ"ל. ונראה מדבריו שהוא מפרש דרב הונא וכו' הכי קאמר בר מתא שיש לו ריחים או חנות במבוי או בחצר א' וכו' מעכב עליו זה מפני הנכנסים והיוצאי' וכו' אינם יכולים לעכב כל שאין מוחים ביד הראשון פינן שיש ביניהם אותה אומנות וכו' יע"ש הרי הוא מפרש בדברי הרמב"ם מבוי או חצר וכתב שאינם מוחים פינן שיש ביניהם אותה אומנות וכו"מ מדברי מור"ם שם

ע"ד מר"ן דס"ל פהרמב"ם ונ"ל ורבים האומרים דבני חצר או המבוי שאינו מפורש וכו' דיכולי למחות וכו'.

מפלל דלהרמב"ם ומר"ן דפליגי עליהו אית להו דבשניהם אינם יכולים לעכב והמה דברים פשוטים ואינם צריכים חיזוק: נמצינו למדין דהחצר והמבוי שאינו מפורש דין א' להם ויכולים לעכב על הנכ"וי אבל אינם יכולים לעכב על ההוספה אם כבר יש בחצר ובמבוי נכ"וי אחרוני ורצה א' מבני החצר או מב"המב להוסיף שום דבר דבשבילו ירבו הנכ"וי אינם יכולים לעכב על ההוספה דון מינה ואוקי באתרין לנדון דידן דכבר התחזיק להיות נכנסים ויוצאים דרך אותו הפתח לחצר ולגינה ולבתים שבתוך החצר אף על פי שעכשו פשהו מוסיף לבנות בית אחרת מחצר אחרת ומכניסה לחצרו הוא מוסיף הנכ"וי לעבור דרך פתחו ולחצרו לית לו ביה דלא קפדינן אהוספה ואפילו באומנים דלית להו קצבה לנכ"וי ומכ"ש לנדו"ד דאית להו קצבה לנכ"וי: ואע"פ דבאומנים יכול למחות בראשון שהתחזיק כמ"ש הרמב"ם בהלכות שכנים בפ"א ונ"ל שאפילו התחזיק ונעשה אומן יכולים לעכב עליו וכו' שאין לנגק זה חזקה וכו' ופסקה מר"ן בקצר בסימן הנז' ס"ד יע"ש.

ומאחר שמוח' בראשון גם השני וכן אחרוני מתבטלים היינו שם דהתחזי' בכדי אבל הנדון דידן שהוא מקח וממפר כשם דאינו יכול למחו' בנכ"וי לחצר ולבתי' ולגינה פה אינו יכול למחות בנכ"וי הנתוספים בשביל הבית שהכניס מחצר אחרת: ועוד דלא קאמר הרמב"ם ומר"ן דאין לנגק זה חזקה ונקא באומנים שאין קצבה לנכ"וי אבל בנכ"וי שיש להם קצבה בנדון דידן שאינם אומני' חזקתם הנה חזקה וכו' נראה מדברי מר"ן שכת' אבל אינם יכולי' למחות בידו מקול פטיש ומקול הרחי' וכו' מאחר שפבר התחזיק יע"ש.

והתוספות הקשו דמאי שנא אומן מבעל הרחי' ומירץ דברחי' וקול פטיש אין נכ"וי כל פה עיין בב"י שם שהביא דברי התוספו' אלו וכן פתב הרמב"ם והרשב"א יע"ש. נמצא דליכא חזקה אלא באומנים דאין קצבה לנכ"וי: ועוד יש להביא ראיה לדין זה מדברי המרדכי ופסקה מור"ם בסימן קנ"ד ס"ב ונ"ל נשאל להר"ם על הרבה שותפים שבבית א' וא' מהם מרשה את הרבים להשתתף בחלקו אם חבירו יכול לעכב עליו והשיב דבר פשוט הוא דיכולים לעכב וכו' מפני שמרבה עליהם הדרי' ואף על פי דתנן וכו' הנה אחד מן השוק מודר הנאה מא' מהם וכו' ור"א בן יעקב אומר יכול ליפנס דכיוול לומר לתוף של חבירו אני נכנס וכו' וקי"ל כראב"י י"ל דה"מ בהחצר וכו' דהילוף החצר לא קפדי אינשי אבל הילוף דבית קפדי אינשי וכו' יע"ש.

והס"מ מע הביא דבריו בסי' קנ"ד סק"ז וכתב שם ונ"ל ואין להקשות מהא דאיתא בגמ' ופסקו המחבר לפני זה דכ"ע לא יפתח א' מן השותפים בחצר פתח לחצר לצורה הבית שיש לו בחצר שבצידו מפני שמרבה עליהם הדרך וכו' ש"מ דאף אהילוף שבחצר קפדי אינשי דשאני התם שיש לו הילוף תדירי ותשמיש קבוע בחצר וכו' משא"כ מחמת הילוף ב"א הבאים מהשוק להחצר באקראי בעלמא ומהאי טעמא לא תקשי להרמב"ם דאסר למלאת ביתו וכו' דשאני הכא דימלא ביתו וכו' שהיה להן הילוף ותשמיש קבוע ע"כ יע"ש: ואע"פ דהס"מ נקט בלישני' ב"א הבאי מן השוק להחצר באקראי בעלמא לאו למימרא לאפוקי כשנכנס' בכל שעה לחצר קפדי אפי' בחצר דאם פן אמאי המרדכי

מחלק בין בית לחצר הו"ל לחלק בחצר גופיה ויאמר שאני מודר הנאה שונכנס באקראי אבל הכא נכנס בקביעות ואפילו בחצר קפדי אלא ודאי דבבבב לא קפדי אינשי בנכ"וי אפילו בתדירי מאחר דליכא תשמיש קבוע וכוונתו לומר באקראי שאינו משמש שם אלא נכנס ויוצא באקראי בעלמא ועוד משמע דאפי' איכא תשמיש עראי עם ההילוף אמרינן לא קפדי אינשי פדמשמע מדברי הס"מ שכתב דשאני הכא דממליא ביתו שהיה להן הילוף ותשמיש קבוע דוק מינה תשמיש שאינו קבוע אלא באקראי בעלמא לא קפדי אינשי וכן משמע מלשון המרדכי ומור"ם דקאמרי להשתמש בחלקו ועל זה קאמ' אף על גב דלא קפדי בחצר בבית קפדי משמע אפילו איכא תשמיש מאחר דאינו קבוע לא קפדי אינשי: נמצא היכא דליכא תשמיש קבוע אלא שמרבה עליהם את הדרך בנכ"וי לא קפדי אינשי ומי שרוצה להקפיד בטלה דעתו אצל כל אדם ודבריו בטלים.

והא דפסק הרמב"ם ומר"ן דאינו יכול לפתוח פתח בית מחצר אחרת לחצר השותפים וכו' היא דאסור למלא את ביתו וכו' היינו מטעם תשמיש תדירי ודבר זה קפדי אינשי כמ"ש הס"מ מעפדכתיב לעיל: ועוד איכא ראיה אחריתי מההיא דפסק הרמב"ם בפ"ה מה"ש וז"ל חצירות הפתוחות למבוי שאינו מפורש פולן משמשות עם החיצונה והחיצונה משמשת לעצמה ופסק מר"ן בקצר בסימן קס"ב ס"ז וכתב הרמב"ם עוד וכן בעל השגחה שפתח לחצרו בינו ובין החיצונה אין החיצונה מעפכת וכו' אבל אם פתח הפתח השני בינו ובין השלישית הפנימית מעפכת עליו יע"ש וכן פסק מר"ן יע"ש.

וכתב הרב"י משמע שאם פתח בינו ובין החיצונה אין הפנימית מעפכת דאם לא כן הו"ל ליפלוג וליתני בדידה אבל הפנימית מעפכת וכו' וק"ל אמאי אין הפנימית מעפכת הרי אמרו הפנימית משמשת עם פולן ותיגרץ ואפשר לומר דאע"פ שהפנימית משמשת עם פולן כיון שהשגחה יכולה להשתמש מפתחה ולחוצ הרי הוא רשאי לפתוח וכו' שהיא והפנימי שותפי שותפי המקום ההוא יע"ש.

הרי מפורש בדברי הרב' שהשותף אף על פי שמוסיף בנכ"וי ומזיק לשותפו לית לן ביה שהרי הכא בשגחה הרי היא מזקת בנכ"וי ומרבה הדרך על הפנימית ואפילו הכי אין הפנימית יכולה לעכב עליה מאחר שיש לה תשמיש עמה במקום ההוא ומכ"ש החיצונה דאינה יכולה לעכב עליה מאחר דלית לה תשמיש עמה באותו מקום אף על פי דמטי ליה הדיקא מהנכ"וי: וא"ת מהו רבוי הדרך ראיתי להרב באר הגולה שהביא בשם הרב"ח משו' דסוף סוף מתקרב' הי"ו ונכ לפנימית בפתח החדש יותר מפתח הישן וזמנין דדחקי רבים ועיילי להתם לפני הפנימית והאי טעמא מישף שיש גם לגבי החיצונה שמתקרבים הנכנסים ויוצאים בפתח החדש יותר מהישן וזמנין דדחקי רבים ועיילו להתם: ואחר כותבי ראיתי בתשו' של מהר"ם אלשיך סימן מ"ו שנסאל על ענין פנדון דידן ומגרע גרע מניה וזכה לנתבע וז"ל ראובן שמעון ולוי הם משותפים במעבר א' שקורין דהלי"ז עז"הד ראובן יש בו ב' פתחים וסלון א' גדול שקורין שבא"י שפתוח למעבר ההוא ושמעון ולוי לכל א' מהם שליש במעבר ההוא להפנס לגנות ויש לשמעון ג"כ פתח א' פתוח מתוך חצרו להפנס למעבר ההוא לגנותיו ולגנות שותפיו ויש פתח א' בסוף המעבר ההוא בדלת ובמסגר ובמפתח להפנס למעבר ההוא לגנותיו ולגנות לוי והמפתח ההוא היה תמיד עד עתה ביז שמעון פי לוי יש לו פתח אחד מתוך חצרו וכו' להפנס

משם לוי וְשׁוֹתְפוֹ לְגִינוֹתֵיהֶם וְכוּ' וְכַעַת רָצָה לְוִי וְשׁוֹתְפוֹ לְבָנוֹת בָּתִּים וְחָצַר בְּגִינָה וְכוּ'
וְלַעֲשׂוֹת דָּרָךְ לְבָתִּים וְלְחָצַר שְׂרוּצִים לְבָנוֹת בְּגִינָה הֵיחָא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ מְעַבֵּר שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ
בוֹ רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלִוִי לְהַפְנִס דָּרָךְ אוֹתוֹ מְעַבֵּר לְחָצַר וְלְבָתִּים שְׂרוּצָה לְוִי לְבָנוֹת וְכוּ'
בְּאוֹמְרוֹ שְׂאֵחֵר שְׂיִישׁ לוֹ דָּרָךְ לְגִינָה יֵשׁ לוֹ דָּרָךְ גַּם לְחָצַר וְלְבָתִּים שְׂרוּצָה לְבָנוֹת וְכוּ'
וְרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שְׁוֹתְפִים שֶׁל לְוִי בְּאוֹתוֹ מְעַבֵּר מְעַרְעְרִין עַל לְוִי וְשׁוֹת' וְאוֹמְרִי' לֹא פֶלַ
פְּמִינֵיהוּ וְכוּ' וְאִינָם מְנִיחִים לְלִוִי לְבָנוֹת לֹא חָצַר וְלֹא בָתִּים בְּגִינָה הֵיחָא שְׂלֵא הָיוּ מְעוֹלָם
שְׂמַגִיעַ לְהֶם נְזָקִי גְדוּלִי' שְׁמַרְבִּים עֲלֵיהֶם דְּרִיסַת הַרְגֵל שְׁעַד עֵתָה הָיָה נִכְנָס לְוִי וְשׁוֹתְפוֹ
לְגִינוֹתָיו מִהַחָצַר שְׁלֵהֶם וְהָיָה הַמַּפְת' בִּינְד שְׁמַעוֹן וְלַעֲתִים רְחוּקִי הָיָה נִכְנָס לְוִי וְכוּ'
בְּמַעְבֵּר לְתוֹךְ גִּנּוֹ' וְכוּ' מִשׁוֹם צַעֲרָא דְגוּפָא אִי מִשׁוֹם צַעֲרָא דְמָמוּנָא שְׁלַפְעָמִים מְשִׁים
רְאוּבֵן אִי זֶה פְּלִי בְּחִלּוֹנוֹת שְׁלֵהֶם וְהַעוֹבְרִים שֶׁם יִגְבּוּהוּ וְאִי מִשׁוֹם הַזֵּק רְאוּבֵן בְּיֹתֵר
וּמְרָבָה עֲלֵיהֶם דְּרִיסַת כַּף רְגֵל וְכוּ' ע"ש שְׁהֶאֱרִיךְ בְּיֹתֵר: וְהַעֲלָה שֶׁם לְהַלְכָה אַחֵר שְׁהִבִיא
רְאוּבֵן מִהַש"ס וְהַרְמַב"ם מֵאַחֵר שְׁהָיָה שֶׁם לוֹ דָּרָךְ אֲלֵא שְׁהַרְגֵל מְעַט וְעֵתָה רוּצָה
לְהַרְגִיל עֲצָמוֹ הַרְבֵּה שְׁפִיר דְּמִי וְאַחַת מִהַרְאִיּוֹת שְׁהִבִיא הִיא רְאוּבֵן שְׁהִבִיא לְעִיל מִחֲמַשׁ
חֲצֵרוֹת פְּתוּחוֹת וְכוּ' שְׁהַחִיצוֹנָה אֵינָה יְכוּלָה לְעַכְבַּ עַל הַשְּׁנִיָּה וְכוּ' יע"ש וְנִלְע"ד דְּיְכוּל
הַמְדַחָה לְדַחֹת דְּשִׁאֲנֵי הֶתֶם מִשׁוֹם דְּאִין לְחִיצוֹנָה שֶׁם תִּשְׁמִישׁ כָּלֵל לְכַף אֵינָה יְכוּלָה לְעַכְבַּ
אַבְל בְּכָאן יָד הַפֶּל שְׁנֵה בְּאוֹתוֹ מְעַבֵּר: וְמָה שְׁהִבִיא אֲנִי לְעִיל רְאוּבֵן מִשׁוֹם הַיִּינוּ מִשׁוֹם
דְּקָאֵמֵר אַבְל אִם פֶּתַח בֵּינוּ וּבֵין הַפְּנִימִית יְכוּלָה הַפְּנִימִית לְעַכְבַּ עֲלֵיו אַבְל בֵּינָה וּבֵין
הַחִיצוֹנָה גַּם הַפְּנִימִית אֵינָה יְכוּלָה לְעַכְבַּ עֲלֵיו וְאַמַּאי וְהָא הִיא מִשְׁמִשְׁתׁ גַּם עִם הַשְּׁנִיָּה
וְאַמַּאי אֵינָה יְכוּלָה לְעַכְבַּ אֲלֵא וְדַאי מֵאַחֵר דְּגַם הִיא יֵשׁ לָהּ תִּשְׁמִישׁ עִמָּה אֵינָה יְכוּלָה
לְעַכְבַּ עֲלֵיהָ אַע"פ שְׁמַרְבָּה עֲלֵיהָ הַדָּרָךְ אַבְל בֵּינָה וּבֵין פְּנִימִית אִין לָהּ תִּשְׁמִישׁ שֶׁם כִּי
אִם מִפְתָּחָה וְלַחוּץ וְלִכֵּן יְכוּלָה לְעַכְבַּ עֲלֵיהָ וְהִיא רְאוּבֵן גְּמוּרָה נ"ל: בְּרַם חֲזוֹת חֲשׁוֹת
רְאוּבֵן בְּדַבְּרֵי שְׁפֶתַב בְּסוּף דְּבַרְיוֹ אַחֵר שְׁהִבִיא רְאוּבֵן מִהַש"ס וּמִדְּבַרְיֵי הַרְמַב"ם לְזַכּוֹת
לְלִוִי כְּתִב וְנ"ל וְמָה גַּם שְׂלֵא יְהִיָּה זֶה אֲלֵא כְּמִי שְׁמַכְנִיס לְבֵיתוֹ מִחֲדָשׁ דִּיּוֹרִים רַבִּים שְׁאִין
שְׁכֵנוֹ יְכוּל לֹאמֵר עַד עֵתָה הָיִיתֶם אִתָּם בְּלִבְד וְעֵתָה הַרְבִּיתִי' עֲלֵי בְנֵי אָדָם הַרְבֵּה וּכְרוּפָם
כֵּן יִרְבוּ הַמְתַּעַסְקִים עִמָּהֶם וְכוּ' וְיִרְבוּ עֲלֵינוּ אֵת הַדָּרָךְ וְיִצְרוּ אִתָּנוּ כְּמוֹ שְׁהִבִיא הַטּוֹר
סִימָן קנ"ו וְנ"ל כְּתִב הַרְמ"ה דְּוִנְקָא בְּעַל אֲוִמְנִיּוֹת וְכִיּוֹצָא בְּהֶם שְׁאִין קַצְבָּה לִנְכ"וִי אַבְל
אִי בְּעֵי לְאַגּוּרִי לְכַמָּה אֵינְשֵׁי דְדִיּוּרֵי בֵיָּה לֹא מְצִי מְעַכְבֵי עכ"ל יע"ש: וְאִיךְ מְבִיא רְאוּבֵן
מִדְּבַרְיֵי הַרְמ"ה וְהוּא דְלֹא כְּהַלְכַת' הַפֶּה דְּבַרְיֵי הַרְמַב"ם בְּפ"ה מַה"ש ה"ט וְנ"ל מְכָאן אִתָּה
לְמַד שְׁאַחַד מִן הַשְּׁוֹתְפִים שְׁהִבִיא אֲצֵלוֹ לְבֵיתוֹ אֲנָשֵׁי בֵּית אַחֲרַת יֵשׁ לְחַבְרֵוֹ לְעַכְבַּ עֲלֵיו
יע"ש וְכֵן כְּתִב הַרְמ"ב בְּסִי קנ"ו ע"ד הַרְמ"ה וְנ"ל מִדְּבַרְיֵי הַרְמַב"ם בְּפ"ה מַה"ש מִשְׁמַע
דְּלֹא ס"ל הָכִי יע"ש וְמַאי רְאוּבֵן מְבִיא מִדְּבַרְיֵי הַרְמ"ה וְאִין דְּרַכּוֹ בְּכַף לְפִסְוִן הַפֶּה הַרְמַב"ם
וְהוּא מֵאַרְיָה דְּאַתְרָא וְאִם בְּאַמַּת דְּנִדּוֹן דִּידִיָּה הָיוּ דּוּמָה לְמִי שְׁהַכְנִיס לְבֵיתוֹ דִּיּוֹרִים רַבִּים
לְדַעַת הַרְמַב"ם יְכוּלִים לְעַכְבַּ וּבִנְדוֹ"ד אִפִּי לְדַעַת הַרְמַב"ם אִינָם יְכוּלִים לְעַכְבַּ דְּשִׁאֲנֵי
מִי שְׁהַכְנִיס דִּיּוּרֵי' וְכוּ' דְּאִיכָּא תִּשְׁמִישׁ קְבוּעַ בְּחָצַר וְקַפְדֵי אֵינְשֵׁי אַבְל בְּמַעְבֵּר לִיכָּא אֲלֵא
הַנְכ"וִי לְבַד וְלֹא קַפְדֵי אֵינְשֵׁי וְאַפִּי הַרְמַב"ם יוֹדֵה לְזֶה כְּדַכְתִּיבָנָא לְעִיל: וְנִרְאָה לְעַנ"ד
לְיִשָּׁב דְּכּוֹנוֹת הַרְבֵּה הִיא לְהִבִיא רְאוּבֵן הַרְמ"ה הוּא עַל מַה שְׁטָעְנוּ רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן
עַל לְוִי שְׁאַמְרוּ לוֹ וְעֵתָה הַרְבִּיתֶם עֲלֵי ב"א וּכְרוּפָם כֵּן יִרְבוּ הַמְתַּעַסְקִים עִמָּהֶם וְכוּ' וְכּוֹנוֹת'

לומר דאפילו לית לן לעפב מצד לוי ושכניו יש להם לעפב מצד הנכ"וי שנ"ו עמהם דאין להם שכוונה עמהם.

ולכך הוא מביא ראיה דמאחר דאין יכולים לעפב בשביל השכנים פה אינם יכולי לעפב גם בשביל הנכ"וי בשבילי והראיה דהרמ"ה דאית ליה דאינם יכולים לעפב בשביל השכנים כמ"ש אבל אי בעי לאגורי וכו' לא עפב בשביל הנכ"וי דליכא עפוב דנכ"וי אלא באנמי וכיוצא דלית להו קצפה וזה היא הראיה שהביא מדברי הרמ"ה אבל לעיקר הדין דאי בעי לאגורי וכו' ס"ל פהרמב"ם: א"נ דלדעת מהר"ם אלשיך אית ליה דהרמ"ה ס"ל פהרמב"ם דקרובו ומשרתיו לית בהו עפובא וזה פוננתו במה שכתב אבל אי בעי לאגורי לכמה אינשי וכו' אפי' אם באו לו אח"ך או מתחין אינם יכולי לעפב וכן פי' הר"בי בסי' קנ"ד בדברי הרמ"ה ומנכרח אתה לפרש לדבריו הא דקאמר אבל אי בעי וכו' פדפירש' ודבר זה דוחק בדברי הרמ"ה דאין הלשון דכתב אי בעי לאגורי לכמה אינשי מוכח פן: א"נ דס"ל דלא קאמר הרמב"ם אלא בבע"ה שהוא דר שם ומביא אצלו אנשי בית אחרת וכו' אבל אי רוצה להשפיר ביתו לכמה אינשי לא מצי לעפב מאחר דהבית היא לו לבדו ואין לו שותפות אלא בחצר וזה ע"ז הדוחק: וראיתי להט"ז שכתב ע"ד מורם בסי' קנ"ד ס"ב שכתב בשם רשפ"ם וז"ל ולא דהשוות' יכול למלאת ביתו אכסנאים ודוירים וכו' כתב ע"ד וז"ל ונ"ל דגם הרמ"ה ס"ל פן וכמ"ש רבינו סי' קנ"ו בשמו דאי בעי לאגורי וכו' והא דלא פדעת הר"בי שכתב לדעת הרמ"ה אסור להכניס דוירים מחוץ לביתו ותמיה לי ע"ד איך לא השגיח בדבריו בסימן קנ"ו שכתב בפי' דמותר וז"ל ודעת הר"א פדעת הרמ"ה שפל שאינו מרבה בפתחים וכו' יכול להרבות דוירים וכו' ובסוף הסי' כתב ואם רצה להשפיר ביתו לכמה אנשים להרמ"ה והראב"ד אינם יכולים לעפב עליו ומדברי הרמב"ם נראה שיכולי לעפב וכו' ואיך נעלמו ממנו: ודברי הרב"י אהדדי יכול לישב דמאי דקאמר בסי' קנ"ד ע"ד הרמ"ה אנשי הבית פגון פניו ומשרתיו לאו דווקא וכמ"ש מסוף דבריו שכת' ודרך פלל דעת הרמ"ה שאם נתרבו בני הבית אין בני החצר יכולים לעפב וכו' דלא קאמר פגון פניו וכו' מקלל דאית ליה דאינם יכולים לעפב אפי' בשאר ב"א כמ"ש דבריו בסי' קנ"ו כנז"ל ולאו דווקא פניו וכו' ואפשר דטעו' הוא אבל מדברי הט"ז נראה דאית ליה פניו ובני ביתו פדווק' נעלמו ממנו דבריו בסי' קנ"ו: ועוד קשה לי ע"ד דכתב ונ"ל דגם הרמ"ה סובר פן פדעת רשפ"ם ואין נראה לע"ד דהא רשפ"ם אית ליה דיכול לחלוק ביתו לכמה דוירים אבל אין להוסיף פניו חדש פמו שמדנייק בלשונו הנהב שלא יוסיף עליו פניו חדש לא פגובה ולא במשך ע"ש בב"י וכתב אבל פשאינו מוסיף בפניו שפיר דמי שיכול למלאות פל ביתו אכסנאים ודוירים וכו' נמצא דלדעת רשפ"ם יכול למלאות ביתו אכסנאים ויחלק ביתו לכמה דוירים ואין העפוב אלא בפניו חדש ולדעת הרמ"ה אית ליה דלא קאמר בש"ס דיחלק ביתו לכמה דוירים לא להכניס שם האכסנאים אלא לעשות מהם אוצר ואפי' בלא הוס' פניו אבל אם חלק ביתו לדוירי' להכניס אכסנאים יכול לעפב ובלא חילוק דוירים יכול למלאת ביתו אכסנאים פמו שפי' הוא דבריו.

נמצא לדעת הרשפ"ם יכול לחלק ביתו לכמה דוירים וימלא אכסנאים ולדעת הרמ"ה אינו יכול למלאת ע"י לחלק ביתו וכו' כמ"ש דכיון שאינו מוסי' בית וכו' ואם מבין בדברי מור"ם שכת' שיכול למלאת ביתו אכסנאים ודוירים היינו שאינו מוסיף ביתדירה

ובזה שנים הרשב"ם והרמ"ה מ"מ תקשה למור"ם איך יאמר כן ונהרי הרשב"ם אית ליה אפי' מוסיף בית דירה ועוד לשון מור"ם נקט אכסנאים ודוירים דמשמע תרתי לחלק ביתו לדוירים ומלאו אכסנאים וצריף עיון .

ולכשאפנה אשנה ודו"ק: פ'רק י"ב ה"ד אחד מן האחים או מן השותפי' שמכר חלקו לאחר מסלקין את הלוקח וכו' כדי שלא יפגס זר ביניהם ע"כ: אינרע מעשה בראובן ושמעון ולוי שיש להם בית ועליה ע"ג דהיגנו הבית של והעליה של שמעון ולוי וחלקיה ביניהם.

כל אחד נטל חצינה והוברר חלק כל אחד ואחד והיא עכשיו הרוסה ונפולה ואח' מכן עמד שמעון ומכר חלקו מהעליה הנז' לראובן בעל הבית והמכר הנה במדינה אחרת ששלח הרשאה המוכר לשלוחו למפור חלקו מהעליה הנזכרת בשביל שחששו המוכר והלוקח שפא פשישמי' ללוי שמכר' לראובן ועמוד ויערער על המכירה בשביל שסובר שהוא שותף אבל ראובן אין לו שייכות עם העליה ואין לו כ"א בבית ואחר שקנה ראובן קננו גמור כנזכר.

בא לוי וערער באומרם שהוא שותף ויוציא המכר הנזכר בדין מיד ראובן דאיהו לא מקרי אפילו מצרן ואפי' לדעתו שהוא מצרן הוא עדיף ומוציא מידו לפי שהוא שותף: תשובה לענ"ד דבר פשוט שזכה ראובן בקניין הנז' דמאי דטען לוי דהוא שותף ועדיף מראובן בורכא היא דאחר שחלקו והוברר כל א' לחלקו אע"פ שעדיין חורבה ולא בנו ביניהם הפותל לא מקרי אלא מצרן כמ"ש הטור בסי' קע"ה יע"ש והרב הסמ"ע ס' ק"א ונ"ל מפני שכל זמן שלא חלקו יש לכל אחד חלק בכולו ונהרי מה שמכר הא' פאילו מכר חלק של זה שפא לסלקו יע"ש הרי מפני ש' יוצא מדבריו דהעיקר הוא אם הוברר לכל אחד חלקו לא מקרי שותף כמו שנתן טעם פעיקר פאילו מכר חלק של זה שפא לסלקו והבירור איפא אפילו לא נבנה הפותל ביניהם: והשפא אחר שהוברר חלק כל אחד לא מקרי אלא מצרן ונוקא וגם ראובן גמי מקרי מצרן כמ"ש מורם בסי' הנז' סעי' נ"א הבית והעליה של שנים וכו' דלא מקרו שותף וכו' רק דינם פמצרנים יע"ש נמצ' דשניהם מצרנים מקרו ומאחר שקדם ראובן וקנה זכה.

הוא ראשון כמ"ש מרן בסעיף י"א אבל אם קדם אחד וסילק ללוקח זכה בה הוא לבדו ומפל שפן אם קדם וקנאה הוא מהמוכר: ולא נצרכה אלא להעדרה דבעל העליה עם בעל הבית מקרי שותף כמ"ש הסמ"ע ס"ק צ"ה והביא ראיה מוכחת מדברי הרא"ש ו"ל הפ' דע' מור"ם יע"ש והספיקו לדברו הש"ך ו"ל והט"ז ו"ל וכתב עליו וכן הוא האמת משום דבעל העליה אית ליה שלישי בקרקע יע"ש ולדבריהם ו"ל אפי' אם קדם לוי וקנה חלק שמעון ראובן מוציא מידו כדקי"לן השותף מוציא מיד המצרן ולוי אינו אלא מצרן כדפי' ודבר פשוט הוא דזכה ראובן ולא פתבתי דברי אלו שהם מפורסמים ופשוטים כשמלה אלא לאפוקי מדעת דיניי מתא שהוציאו המכר הנז' מיד ראובן וזכיהו בידי לוי מטעם דהוא שותף ועדיף להוציא מיד המצרן והפכו הקער' על פניה: ואחר שהוכחתי על פניהם בתוכחת מגולה התח' להתנצל באמרם שעדיין לא בנו הפותל והביאו לי ראיה מדברי מהר"י עייאש ו"ל במנהגי' בענין מצרנות ס"ו שכת' שם ונ"ל וחנוות שלא הנה מפסיק בינה לחברתה אלא מחיצה של קנים דין בעלי החנויות כאלו הם שותפים בשמיהם ונ"מ

אם אחת הייתה משפונה וכו' וקדם וקנאה דיכול בעל החנות השנית דחשיב כשנתפך להוציאה מידו דאילו בכותל בנגן אינו חשוב אלא בן המצור וכו' יע"ש: ואין דמיונם עולה יפה לכל בעלי ההוראה דהיא גופה גזירה ואין לה על מה לסמוך ודבריו בלא טעם והבו דלא להוסי' עלה אבל יש להליץ על הרב ז"ל דטעמו הוא מאחר דלא עשו להפסיק ביניהם אלא מחיצה של קנים ודאי גילו דעת' דהחלוקה לית בה ממש ובכל עת שירצו יבטלו החלוקה וליפא אלא חנות אחת משותפ' ביניהם מאחר דשנו ממנהג המדינה ולא עשו כ"א מחיצה של קנים דבנקל יכולי' לנתק המחיצה ולא עשו מחיצה חזקה של בנגן אבל בנ"ד שהם מוכנים ומזוננים לעשות מחיצה חזקה של בנגן כמו שהיתה מקודם אלא שעתה נמלה ומכר חלקו ודאי דמ"הרי עניאש יודה דהחלוקה פדיון היא ולא מקרי שנתפך ולא מקרי אלא בן המצור: וראיתי להרב הגדול מהרימ"ט ז"ל סימן ס"ח שדחה דברי הסמ"ע ז"ל בשתי ידיו ואין הדעת סובלת דבע"הע מקרי שנתפך והרבה להשיב על דברי הסמ"ע וגם על מי שסופרים שבעל העלילה מקרי שנתפך משום דאית ליה שליש בקרקע ומדבריו נסתייעו ח' הדור ועלה בדעתם לומר דאינו שנתפך: וזה החלי בדבריו דשליש קרקע דאית ליה לבע"ה היינו שעבוד בעלמא לענין זריעה וכו' יע"ש: ואני בעניי אומר דהרב יש לו דעת אחרת אליבא דלא פהלקתא דהוא סבר דמאי דקאמר בש"ס דבע"ה יש לו שליש בקרקע היינו לענין זריעה פדעת התוספות בדונקא אבל אם מוכרין אותה לא ואנו קימ"לן פדעת מרן ומור"ם דאם מוכרין אותה חולקים הדמים כנז' והיא דעת רש"י ופסקה רבינו הטור יע"ש ונתן הר"ב טעם לשבח דסבר רבינו דרש"י מודה לדברי התוס' לענין הלקתא וכן התוס' מודים לרש"י ז"ל ולכך אפסיקא הילכתא אליבא דתרונוייהו וכן פסק מרן ומור"ם בקצור ומאחר דקי"לן דכך היא ההלכה נמצא דב"ח יש לו חלק בגוף הקרקע ולא פדברי הרב מהרימ"ט דקאמר דאין ליה אלא שעבוד ונמצא דב"ח שנתפך מקרי: גם מה שהביא ראיה מדברי ר"י דקאמר צריך להעלו' לו שכר משמע דשכר שלם אחר הס"ר לענ"דן דאינה ראיה דאע"פ דיש לו חלק בקרקע עכשיו הוא משועבד לבנגן הבית אחר שנבנה הבית ואין לו החיוב אלא שיכסה עליותו ע"ג מידי דהנה אם בעל הבית עצמו בנה הבית מי אמרי' שיתן שליש לב"הע ועכשיו אפילו בע"הע בנה הבית לר' יתן לו שכירות במן שלם דאית ליה לר"י דזה נהנה וזה אינו חסר חייב: הלכה ה' ולא עוד אלא המוכר קרקע שלו לאחר יש לחברו שהוא בצד המצור שלו ליתן דמים ללוקח ולסלק אותו וכו' ודבר זה משום ועשיית הישר והטוב ע"כ.

הנה ראיתי הפ"ד מחברין חז מינן ה"ה מוהר"ח קצבי נר"ו בענין המצורנו' שזכה לראובן המצורו והוציא הקרקע מיד שמעון הלוקח ושם נמצא פתוב שהלוקח שמעון הנז' סירב בדבר ולא רצה לקבל עליו הדין ואמר לו הודיעני מהיכן דנתני ומהר"ח הנז' גם הוא זהו חפצו ורצונו כדי שתהא אמת.

נהדרת וכי היכי דלא לימטי ליה אלא שביא מכשורא שרטט וכתב לי והנה בע"תה בה אלי שמעון הלוקח הנז' והראני הפס"ד הנז' ובקש ממני לחוות דעי ולהיות מכריע בדבר ואף על פי שאין ידיעתי מכרעת ואשים לאל מלתי ודברי פתותי מכתת שעוריייהו ואין מעלין ואין מורדין ודין גרמא דבתחילה עלתה הסכמתי שלא להטפל בדבר זה וטובה השתיקה.

אָלאַ מאַחר דִּיהַרְבֵּה וְהַפְצִיר שְׁמַעוֹן הַלּוֹקֵחַ הַנּוֹ' וְחָלָה פְּנֵי בְּעֶשֶׂר חֲלוֹ' וְהַפְצִיר בִּי עַד בּוֹשׁ אֲמַרְתִּי עִם בְּנֵי הַדָּרִי בִּי יִקְבֹּל הָאֲמַת מִמִּי שְׁאָמְרוּ כִּי הַמְשַׁפֵּט לֵאלֹהִים הוּא וְאֶכְתָּב לּוֹ כְּמוֹ שְׁהוֹרֹנִי מִן הַשְּׂמִים וְתִהְיֶה הָאֲמַת נִהְדָּרַת וְאִם שְׁגִיתִי אֲתִי תִּלְיִן וְעֵינֵי לְשִׁמְיָא נְטִלִית שְׂיַעְזְרוּנִי לְבַל אֶפְשֵׁל בְּדָבָר הַלְכָה וַיִּשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵרֵי: וְזֶה הַחֲלִי בִּס"ד בְּהַקְדִּים חֲקִירָה אַחַת שְׁלֹא חָשׂ לָהּ מֵהַר"ח הַנּוֹ' וְהוּא כָּלֵל.

גְּדוּל בְּעֵינַי הַמְצָרְנוֹת וּמִמְנָה יִתְבָּרַר הָאֲמַת הִנֵּה רְאִיתִי כְּתוּב שֵׁם בִּפְס"ד. דְּשִׁמְעוֹן בַּע"ד הַנּוֹ' שְׁעֵשָׂה ג' קִנְיָנִים דְּמִתְחִילַת קְנָה חֶלֶק א' בְּחֶצֶר הַנּוֹ' מֵאֵת הָאֲלֻמְנָה וְאַחַר מִכּוֹן קְנָה חֶלֶק אַחַר בְּהַחֲצֵר הַנּוֹ' מִבְּעַל אַחוֹת' וְהוּא בְּטַעוֹת שְׁעֵלָה בְּדַעְתָּם שֶׁהוּא הַיּוֹרֵשׁ וְהִלְכוּ לְבִי"ד וְשָׂאֵלוּ אֵת פִּיהֶם וְאָמְרוּ לוֹ שְׂאִין לוֹ דִּין יְרֻשָׁה וְחִזַּר וּקְנָאוּ מֵאֵת בְּנוֹ וְאַחַר מִכּוֹן קְנָה חֶלֶק אַחַר בְּהַחֲצֵר הַנּוֹ' מִיְהוּדָה הַמְּוֹרָשָׁה וְאַחַר כָּל אֵלּוּ הַקִּנְיָנִי הַקִּיץ הַגָּאוֹן רְאוּבֵן הַמְצָרָן וְבָא לְהִיּוֹת מְצָרָן וְלִסְלַק הַלּוֹקֵחַ וְדַעְתִּי אוֹמֵר לִי דְּוֹדָאֵי צְרִיף זְמַן וְזְמַנִּים בְּקִנְיָנִים אֵלּוּ וְלֹא שְׂיָיָה אֶפִּילּוּ בְּיוֹם א' לִיגְמַר הַקִּנְיָנִים כִּי אִם לְפָחוֹת שְׁנַיִם יָמִים וּג' יָמִים דְּמְכִירַת קַרְקַע אֵינָה בְּנִקְלָל לֹא לְלוֹקֵחַ וְלֹא לְמוֹכֵר דְּלֹא אֲגֻדַּת יָרֵק חוֹטְפָה מִהַשּׂוּק וְהוֹלֵף לוֹ וְאִין הַדָּבָר נִגְמַר אֲלֵא בְּאַרְיִכוֹת הַזְּמַן וְשִׁהָיָה בְּדָבָר זֶה פֹּא"סֵלַת וְאֶפִּילּוּ אִם נֹאמַר דְּבַחֲלֵק ג' הִנֵּה סְמוּךְ וְנִרְאָה וְלֹא שְׁהָה הַמְצָרָן וְבָא לְבִי"ד מ"מ בְּקִנְיָנִים הַרְאִשׁוֹנִים עֶבֶר זְמַנָּם וְאַמְרִינֵן בְּהוּ עֶבֶר זְמַנּוֹ בְּטַל קַרְבָּנוֹ וּבְטַלָּה הַמְצָרְנוֹת.

מֵאַחַר דִּינֵדַע וְלֹא בָּא לְבִי"ד לְבַקֵּשׁ זְכוּתוֹ וְקִנְיָנוֹ וְעֵדִים אִית. לְהוּ קָלָא וּבִפְרִט דְּהַגִּיעוּ הַדְּבָרִים לְפָנַי בֵּית דִּין וּבְטַלּוֹ הַמְּכָר שֶׁל הָאֵב מִטַּעַם שְׁהָיָה בְּטַעוֹת וְחִזַּר הִבֵּן וּמְכַר לוֹ דְּאִית לֵיהּ קָלָא בְּיוֹתֵר וְאֶפִּילּוּ אֵת"ל לּוֹמַר דְּהַבִּיטוּל הִנֵּה בְּפָנַי בִּי"ד וְאֶפִּשֵׁר הַמְּכָר שֶׁל הִבֵּן לֹא הִנֵּה בְּפָנַי בִּי"ד מ"מ הו"ל לְחַוֵּשׁ לְעַצְמוֹ וְיַחֲפֹשׂ אִם יֵשׁ מְכָר אַחַר מִצַּד הִבֵּן מֵאַחַר דְּנִוְדַע לוֹ שֶׁהִיא עוֹמְדַת לְמַפְּוֹר נְדָאֵי מִיַּדְעָה יַדַע וְאַבְדַּת זְכוּתוֹ וְסִדְדֵי בְּמִרְוִמִים דְּכָל זֶה דְּנָתִי מִדַּעְתִּי וּמִסְבָּרָא דְּמוֹכַח הוּא דְּלֹא יִהְיֶה הַקִּנְיָנִים בְּשַׁעָה א' וְאֶפִּילּוּ בְּיוֹם א' וְדַרְשִׁיתִי וְחֲקַרְתִּי וְסִפְרוּ לִי שְׁהַקְנֵן הַרְאִשׁוֹן הוּא שֶׁלְקַח מֵאֵת יְהוּדָה הַמְּוֹרָשָׁה וְאוֹתוֹ קִנְיָנוֹ הִנֵּה בְּיוֹם א' מִיָּמִים וְלִמְחַר לְקַח חֶלֶק שֶׁל בַּעַל אַחוֹת' שֶׁהַמְּכָר הִנֵּה בְּטַעוֹת וְלִמְחַר לְקַח חֶל' הָאֲלֻמְנָה וְחִזַּר וְחִדְּשׁ חֶל' שֶׁקְנָה בְּטַעוֹת חִדְּשׁ הַקִּנְיָנוֹ עִם הִבֵּן שְׁנִיָּהֶם בְּיוֹם א' וְאַחַר גָּמַר הַקִּנְיָנִי לְמַחַר בָּא לְעַרְעֵר וַיֵּצֵא לְשִׁטֵּן לֵאמֹר שֶׁהוּא מְצָרָן וְאֶפִּילּוּ לְפִי אַרְיִכוֹת הַזְּמַן הַנִּזְכָּר לֹא הַזְּמִין מְעוֹתָיו בְּעַת בּוֹאוֹ לְבִי"ד אֲלֵא בָּא בְּנִדְוִים רִיקְנִי' וְאָמַר אֶטְרַח וְאֶבִּיא זוּזֵי וְהִלֵּף לְבַקֵּשׁ מִמְּקוֹם לְמִקוֹם עַד שֶׁמְצָא וְהִלְנָה בְּרַבִּית לְעַרְבֵי אוֹ לְמַחַר וְהִבִּיא מְעוֹתָיו לְבִי"ד: וְכִפִּי זֶה נִסְתַּלַּק הַמְצָרָן רְאוּבֵן הַנִּזְכָּר מִכָּל וְכָל וְלֹא נִשְׁאַר לוֹ שׁוּם זְכוּת מְזָכוֹת שְׁתַּקְנּוּ לוֹ חו"ל כַּמ"ש רַבִּינוּ הַטּוֹר סִי' קַע"ה סַעִי' נ"א וְז"ל וּמִסְתַּבְּרָא פְּדָבְרֵי רַבִּינוּ הַאִיִּי גָּאוֹן דְּכִינוֹן דְּשָׁהָה שְׂיַעוֹר מִיְזַל וְאַמְטוּיִי זוּזֵי דְּשִׁכְיַחֵי לִיהּ וְאַיְתוּיִי וּמִתְבִּיעָה בְּדִינָא וְלֹא תַבְעָה בְּדִינָ' לְסִלּוּקִיָּהּ לֹא מְצִי לְסִלּוּקִיָּהּ וְכו' ע"ש וְכַתֵּב הַרְבֵּי שֵׁם וְז"ל וְהַ"ה מִכְּתָב בִּפְי"ד מַה"ש וְז"ל וְכַתֵּב בְּעִישׁוֹר כְּתָב רַבִּינוּ הַאִיִּי גָּאוֹן וְהַרִי"ף בְּתַשׁוּבָה שְׁאִם שְׁהָה הַמְצָרָן מְשִׁדַּע פְּדֵי תַבִּיעַת בִּי"ד וְשִׁיבִיא מְעוֹתָיו בְּטַל דִּין מְצָרָנוֹ וְגַם הַרְמַב"ן הִסְפִּים לְדַבְרֵיהֶם וְלְדַבְרֵי הַמְּחַבֵּר עַכ"ל.

וְכַתֵּב עוֹד הַרְבֵּי וְז"ל מְשַׁמַּע דַּס"ל לְהַ"ה מִדְּהַרְמַב"ם אֵינּוּ חוֹלֵק עַל תְּשׁוּבָ' רַבִּינוּ הַאִיִּי וְא"כ יֵשׁ לְפָר' דְּבָרֵי הַרְמַב"ם דְּמְשַׁמַּע מִיְנִיָּהּוּ שְׁאִם לֹא סִיַּע אוֹתוֹ וְלֹא רְאָהוּ מְשַׁמַּשׁ

בו וכו' יכול לסלקו לאו לזמן מרובה קאמר וכו' אלא שיעור הראוי לסלק דהיינו שיעור למיזל ולאמטויי זוזי דשכיחי ליה ואייתויי ומתבעינן ליה בית דין וכו' ע"ש וכתב שם עוד וכן פתב הרי"בש בסי' תק"א וז"ל כל הריב תלוי אם בא לבית דין בעל המצ' מיד שיידע וכו' כי אם ידע בעל המצ'ר שקנאו זה וראה אותו משתמש בה ולא מיחה אבד זכותו כמ"ש הרמב"ם גם רבינו האי וקה"ף פתבו בתשובה שאם שקה המצ'רן משיידע כדי תביעת בית דין ושיביא מעותיו בטל דין מצ'רנו ע"כ.

וכתב ע"ד הרב"י וכדבריהם פתב הרשב"א בתשובה וכן הדין שאם לא פן הורע פת המוכר שלא ימצא מי שיירצה לקנות שיחוש שאחר כמה זמן יסלקנו המצ'רן וכן פשט המנהג לפסוק.

כדעת רבינו וקה"ף ע"כ ע"ש וכן פסק בקצ' סעי' ל"ב וז"ל אם שקה המצ'רן שיעור שילף ויביא מעותיו ויתבענו בדין ולא תבעו איבד זכותו ע"כ ע"ש: הרי לפניה פל הגדולים עמודי ההוראה רבינו האי גאון וקה"ף וקה"ב"ם וקה"ב"ן וקה"ב"א וקה"א"ש והטור ונהעיטור והרי"בש ומר"ן פולאו ס"ל דאם שקה משיידע יותר משייעור דאזיל ואמטויי זוזי ואייתויי למתבעיה בי דינא איבד זכותו מטעם מחילה דאמרינן ודאי מחל זכותיה כמ"ש רבינו הטור בשם אביו וז"ל דכינן דטעמא משום ועשית הטוב והיש'ר אין ליפות פחו פל כף וכו' וכינן שלא גילה לו ללוקח מיד פשיידע בקניין וכו' יש לנו לומר שלא יש'רה בעיניו או שאין לו מעות לקנותה וכו' ע"כ ע"ש.

ואף על פי דכתב שם בשם אביו דהרמב"ם מדבריו דכת' שאם סייע או ראהו משתמ' וכו' משמע דלא ס"ל ה'כי הנה הרב"י הוכיח במישור מדברי ה"ה ומדברי הריב"ש דדעת הרמב"ם פדעת הרא"ש והטור ופי' דברי הרמב"ם דכתב פגון שפא המצ'ר' וסייע אותו או שקרו ממנו וכו' היינו בתוך הזמן שלא שקה פשייעור שילף ויביא זוזי ולמתבעיה לבי דינא אם ראהו משתמש בו וכו' איבד זכותו: דון מינה לנדון דידן ששה' יותר משייעור זה ומכ"ש וק"ו שני ימים וג' ימים אבד זכותו ואפילו אם במציאות יהיה חלק ג' שקנה לבסוף אמרינן ביה אורח בא בזמנו ויש בו דינא דבר מצ'רא ואין בעל המצ'ר יכול לסלקו ממנו דכבר נעשה שותף עמו מפח חלק ראשון ושני ונעשו שניהם שותפי' באותו קרקע ומי שקדם וקנה זכה כמו שכתב רבינו הטור ופסקה מר"ן בקצ'ר סימן י"ט וז"ל אבל אם קדם אחר וסילק ללוקח זכה בה הוא לבדו ואפילו היו המצ'רנים הרבה וכו' אם קדם וסילק ללוקח או קדם וקנאה זכה בה ע"כ ע"ש.

וכן פתב סמ"ה וז"ל קנה הלוקח מעט קרקע באמצע השדה וכו' יש לו דין כשא'ר מצ'רן אחר'ך פשיקנו מותר השדה של מוכר וכו' ע"ש: וגם פסקה מר"ן בקצ'ר ע"ש נמצא בדינומפל מאי דכת' דראובן המצ'רן והשות' הנז' דאין לו דין מצ'רן והלוקח שמעון הנז' זכה במקחו: גם פן לא יוכל המצ'רן הנז' לטעון טעון אחר ולומר דהטעם שלא בא בזמנו משום דלא ידע עד אותו העת ובא אורח בזמנו מקרי.

דטענה זו אינה טענה ואינו נאמן עליה משום דקניין ועדים אית להו קלא כמו שכת' הרשב"א ונהביאו דבריו הרב"י וז"ל ומה שטען שלא נודע לו וכו' אינה טענה שפל שנמכר כדמכרי אינשי בקנין ועדים קלא אית ליה וכו' ועוד שפל המוכר בפרהסי' הוא מוכ' כדי שיקפצו הקוני' על מקחו ונהביא דבריו הרב בא"הט ע"ש.

וכן היא פנונת רבינו הטור ומר"ן שפיתבו ודוקא משע' שנתגלה המכר וכו' דכוננתם לומר
הא דאמרי דהיכ' דידע ולא בא מחל היינו שנתגלה המכר וכו' דאמרינו ודאי ידע ואמרינו
מחל ולא מהימן לומר דלא ידע מאחר דנתגלה המכר ואין לומר דכוננת' לומר דאפילו
ידע לא איבד זכותו אלא עד שיתגלה המכר דדבר זה רחוק מן השכל דאם ידע ולא בא
אמאי לא איבד זכותו דמסתמא מחל ועוד אמאי תלו חז"ל דבריהם בידיעה יתלו בפרסום
אם נתגלה או לא (וכן היא פנונת מר"ן בקצור דבתחילת דבריו נקט שנתגלה המכר והחזיק
הלוקח) אלא דנדאי פנונתו לומר אם נתגלה המכר ודאי ידע ואם יאמר דלא ידע לא
מהימן ולדעת אפי' בשבוע' לא מהימן מאחר שהלוקח מקרי מוחזק וקניינו מדאורי'
והמצרן אינו אלא תקון רבנן משום ועשית הטוב והישר כמ"ש הרמב"ם והביא דבריו
רבינו הטור ס"ד וז"ל טען הלוקח מפני המס וכו' והמצרן אומר שקרא אתה טוען על
המצרן להביא ראיה ואם וכו' נשבע הלוקח היסת שאין הלוקח מסתלק אלא בראיה
ברורה לפיכך אם טען הלוקח למצרן גזלן אתה בשדה זו וכו' צריך המצרן להביא ראיה
שהוא מצרן שקרקע זו בחזקתו וכו' וא"א הרא"ש ז"ל לכתב פדברי הרמב"ם וכו' ע"כ.

וכתב ע"ד הרב"י וז"ל כתב ה"ה וכו' זה נראה לפי שכן מצר אינו אלא מדברי וילפיכך
נקר' מוציא ועליו להביא ראיה וכן נראה מהעיסור ע"כ ע"ש. הרי לפניך מפורש
שהלוקח מקרי מוחזק והמצרן מוציא ולכך נראה לי דאינו נאמן אפילו בשבועה דהו"ל
נשבע ונוטל והיכא דשייכא שבועה הלוקח ישבע ובאם לא ידע לא שייכא שבועה לגבי
לוקח דלא ידע אם ידע המצרן או לא ואין לדחות ולומר דבגדון דידן אף על פי דידע לא
איבד זכותו דהא רבינו הטור ומר"ן קאמרי דוקא משע' שנתגלה המכר והחזיק הלוקח
וכו' משמע עד שיחזיק הלוקח אפי' נתגלה המכר ובגדון דידן לא החזיק הלוקח זה אינו
דכוננתו לומר הא דאמרינו אם ידע איבד זכותו הוא בתרי ענייני' בנתגלה המכר או אם
החזיק הלוקח אפילו לא נתגלה מאחר דראהו מחזיק ומשפמש בו הו"ל לחוש על עצמו
ולדרוש ולחקור עד שיתגלה לו הדבר ומאחר דלא חש ולא חקר אמרינו ודאי מחל.

תדע דהא בס"ד כתב אבל אם לקחה בצנעה ולא החזיק וכו' אית ליה לב"מ לסלוקיה
ע"כ. משמע דלית ליה רשותא למצרן לסלק הלוקח אלא בתרי דהיינו בצנעה ולא החזיק
הלוקח הא בבחזא מנייהו לית ליה רשותא ולכך הוצרך לכתוב סיפא אבל אם לקחה
בצנעה וכו' לגלות ארישא דבחזא איבד זכותו ועוד דאם באמת ידע אמאי לא יאבד זכותו
עד שיחזיק ואמאי תלו חז"ל דברי' בידיע' דהו"ל לתלות דבריהם בחזקה ויאמרו אם
החזיק איבד זכותו וכן מוכח מתשובת רבינו האיי והרי"ף שלא נקטו בלשונם החזקה
וז"ל שאם שקה בר מצ' משידע פדי תביעת בית דין ושיביא מעותיו בטל דין מצרנות
ע"כ ב"י וכן מוכח מדברי מר"ן בקצור דתחז' דבריו נקט תרתי ובס"ד כתב עד שיתפרסם
המכר וישקה אח"ך מלתובעו בדין ע"כ ע"ש.

דתלה הדבר בפרסום המכר בכל אופן שיהיה ואין לומר דפרסום המכר עד שיחזיק
דאמאי לא דאפילו בלא החזיק שייך הפרסום ונדאי דלא נקט החזיק אלא להרע פח
המצרן דאם החזיק הלוקח אפילו לא נתגלה פדכתי'.

וכן מוכח מדברי הרי"ב שכתב וז"ל אם בא לבית דין מיז דידע או שנתפרסמה המכירה
וכו' דנקט בלישניה או שנתפרסמה ר"ל דידע הוא לבדו כגון אם ראהו שהחזיק וכדומה

או שנתפרסמה המכירה לכל וצריף לפירוש סוף דבריו שכתב ידע ב"ה שנקנאהו וראה אותו משתמש ולא מיחה וכו' ר"ל שראהו וכו' ב"ה ידע שנקנאהו שראהו משתמש וכו' ובזה ניחא דבריו רישא וסיפא וכן מוכח ממה שהביא ראיה לדבריו מתשובת ר"ה גאון והר"ף דלא נקטו בלשונם שם חזקה כדכתיב' והעיקר היא הידיעה בכל אופן שיהיה והמה דברים פשוטים אצל בעלי ההוראה ולא הוצרכתי להאריך בהם אלא למי שמעקש בדרכיו ותם יצור דרף: נמצא לגדון דיין ידע ולא בא בזמנו לבית דין .

והביא מעותיו לתבן' זכותו אבד זכותו ולא מהימן לומר דלא ידע אלא אמרינו ידע ומחל מטעם דלא ישרה בעיניו או שאין לו מעות לקנותה. ועוד איבד זכותו מטעם אחר אפילו אם בא בזמנו דבשעה שפא לבית דין לא היו מעותיו מזומני' ביזו או בביתו אלא אמר אלה ואטר' ואביא זוזי והלוקח המתין יום א' או יותר מ"מ והלה לבקש ממקום למקום עד שמצא מעות ברבית וסילק ללוקח גם בדבר הזה איבד זכותו אפ"י אם בא אורח בזמנו כמ"ש רבינו הטור סמ"א ופסקו מר"ן בקצור סכ"ה ונ"ל אמר המצרן אטרח ואביא זוזי לא נטרין ליה ואיבד זכותו אמר איזיל ואייתי זוזי אם אינש אמיד הוא נטרין ליה וכו' ע"ש והטעם הוא כמ"ש רבינו הטור סל"ו דינא דבר מצרא תקנת חז"ל היא משו' ועשית הטוב וכו' לפיכך אם יש הפסד למוכר לא תקינו דיד"מ וכו' ע"ש פגון אם הביא המצרן והלוקח וכו' בין אם היו מעותיו של לוקח טובים וחרפים וכו' ע"ש: וכתב שם הרב' סט"ל ונ"ל ואע"פ שכתב הרמב"ם דין זה דטבי ותקולי גבי פשפא הלוקח והמצרן למוכר נ"ל דה"ה כשפרע הלוקח והמצרן מביא לו מעותיו וכו' וכן אי אמר אטרח ואזיל ואייתי זוזי אין שומעין לו ע"ש בב' ופסקה מר"ן בקצור סי' כ"ג ע"ש.

וכתב על דבריו מו"רם וה"ה בכל דבר שיש פסידא וכו' ע"ש נמצא לגדון דיין דהוצרך לטרן' ולהביא זוזי ליה דיד"מ ואף על פי שלא מחל דהרי אמר אטרח ואביא זוזי אפ"ה איבד זכותו מתקון חז"ל דהיכא דאיכא פסידא דמוכר לא תקינו דיד"מ כנז"ל ונלא דוקא פסידא דמוכר וה"ה דלוקח דגם היא מקרי פסידא דמוכר דלא ימצא המוכר מי שירצה לקנות וכו' כמ"ש הרב"י.

ואף על פי דהרב"י שם הביא תשובה משם הרמב"ן והרשב"א ונ"ל אבל אם עמד אחד וקדם ולקח נראה שאין בזה זמן ידוע אלא כל היכא דאתי בע"ה מסלק ליה משום דזה שקדם וקנה נעשה כשלוהו של בעל המצר וכו' ע"ש ונ"מ לגדון דיין שפבר המוכר מוכר דקדם לוקח וקנה ליכא האי דינא דאטרח ואביא זוזי וכן אם לא בא בזמנו ובכל זמן דאתיבעל המצר מסלק ללוקח: דע לה דתשובה זו דחוייה עיין בספר בדק הבית למרן ונ"ל ודברי תשובה זו סתומים דאם כן לא ימצא המוכר מי שירצה לקנות ממנו שיאמר הלוק' לאחר כמה שנים תצא מידי וגם על מה שכתב רבינו ירוחם בשם הרשב"א יש לתמוה שבתשובת הרשב"א שכתבתי בסמוך משמע בהפך הילכך אין חוששין לאותה תשובה דלאו הרמב"ן ונלא הרשב"א חתימי עלה ואיזה תלמיד טועה כתבה ונתלה באילן גדול ע"ש נמצא לדעת מרן דיין מוכר ולוקח שוים וכן כתב הרמב"ם פי"ד מה"ש ע"ש ופסקה רבינו הטור סמ"ח וכן פסקה מרן בקצור סל"ד ונ"ל הנה כן המצר במדינה אחרת וכו' ובא אח"ך אינו יכול לסלקו שאם אתה אומר כן אין אדם יכול למפן' קרקיעתו שיאמר הקונה לאח' כמה שנים תצא מידי עד כאן ע"ש ר"ל ונלא ימצא המוכר מי לקנות

ממנו ובמקום פסידא דמוכר לא תקנו חז"ל ד'דמצ וכ"כ הגאונים כמ"ש ה"המ ע"ש: נקיטינן מכל הגי מילי מעלגיתא דכתיבנא דדעת פל עמודי ההוראה וכן דעת פל האחרוני דאם בן המצר או השותף נתעכב אחר שידע יותר מפדי שיעורו דהיינו פדי למיזל ואמטוני זוזי דשכיחי ליה נאיתוני ומתבעיה בי דינא איבד זכותו דאמרי' מסתמא מחל או לא מצא מעות במה לקנות ועוד דאפילו בא בזמן הנז' לבי"ד ולא היו לו מעות מוכנים אלא עד שיתרח ויביא זוזי אבד זכותו משום תקון חז"ל דתיישינן לפסידא דמוכר ולוקח.

ואע"פ דראיתי למהרי"ע במנהגים שכתב צריף מע"לע היינו מפח מנהגא כמ"ש בלשונו הזהב ונ"ל נהגו להרחיב הזמן למצרן מע"לע וכו' ע"ש לפי שפך קבלו עליה' ולא מדינא תדע דהרי הריב"ש מארי דאתר' הסכימה דעתו לסברת רבינו האיי גאון והרי"ף שאמרו דשיעורה פדי למיזל וכו' ודלא כהר"י ברצלוני שפסק יום אחד ע"ש בטור ומהרי"ע שכתב מע"לע אחריו קבלו ע"ע פך ולא מדינא ואין משם ראיה לנדו"ד ומכל שכן דהפריז על המדה דאמר מהרי"ע ועברו שני ימים או ג' ימי' ואחר מכן הלך וטרח ויגע לבקש לסלק הלוק' דאפי' מהרי"ע שאמר מע"לע בזה השיעור יזמין מעותיו ולא לתת לו זמן אחר להזמנת מעותיו כנ"ד: ועתה אסורה נא ואראה את דברי מהר"ח חברין בפסקו הטור ובמאי דסליק אפתח פי נאדברה גם אני ונ"ל אחר פל אלה הדברים שמעון הנזכר פשפש ומצא לו פתח אחר שיהיה המורשה כתב לו ה"מ באגרת קצבת דמים בכמה הוא מוכר לו רביע החצר ונמלה בראובן הנז' באותם דמים שפס' לו המורש' וראובן השיב במה שפסק אני אקח אותה אלא קצת דמים אני פורע וקצתם בהמתנה והמורשה לא רצה וראובן הנז' השיבו בכעס האד לקרקע אדי גא עלא יידף מא נסתחקוש ונהלף המורשה ומכר לשמעון הנז': ויש מי שרצה לדמות זה למה שכתב הרמ"ה ופסקו מרן וכו' נמלה המוכר בן המצר באותן דמים וא"ל זיל זבין לא בעינא דנסתלק בן המצר וכו' וה"נ בנ"ד אי לאו דהשיבו בכעס דהוי ידים מוכיחות דלא נסתלק וכו'.

ואנכי איש צעיר אמרתי דנ"ד אפי' אי אמר לא בעינא בניחותא לא הוי סילוק וכו' דעד כאן לא קאמר הרמ"ה אלא שהיה הלוקח בעולם ונמלה בו באותן דמים של הלוקח וכו' אבל בפסוק דמים שפסוק המוכר מדידה בלא לוקח לא מהני דמצי טעין בה"מ דאמרתי דל"ב בשביל דפסק לי יותר משוניה פועין משכ' הסמ"ע סק"י גבי לוקח שנמלה בב"המ ואמ"ל לך וקח דלא בטל זכותו וכו' נהגם דבנ"ד לא נפיק מינה מידי לענין דינא דסילוקו היה בלא לב ולב אלא באף ובחיקמה מ"מ נפקא מינה למקום אחר וכו' עש"ד: ואני בעניי אשר אחזה לי דלא דקו שפיר שניהם ולא צדקו דבריהם בעיני ובדבר זה נסתלק המצרן ואבד זכותו תדע דהא פסק הרמב"ם והרא"ש ורבינו הטור ופסקה מרן בקצת ונ"ל אם אמר אטרח ואביא זוזי אבד זכותו משום פסידא דמוכר ובמקום פסידא דמוכר לא תקנו חז"ל דינא דבר מצרא ולדברי הר"ח חברין אמאי אבד זכותו והא לא סילק עצמו אלא אמר אטרח ואביא זוזי והא עדיף מנ"ד דלא קאמר לא בעינא אפי' בכעס אלא אמר אטרח וכו' ואין אני מסתלק מקרקע זה ואפילו הכי אבד זכותו ומכ"ש בנ"ד דרצה למפור לו בהמתנה וצריף זמן וזמנים ולא רצה המוכר למפור לו בהמתנה ומכר לאיש אחר אבד זכותו ואפילו בלא אמירה שאמר האד לקרקע אדי גא עלא יידף מה נצטחאקש אלא אם אמר לו למפור בהמתנה והוא לא רצה ומכר לאחר נסתלק דאין הסילוק תלוי ברצונו

עד דאָמדינן דעִתִּיהָ אַם פּוֹנֵתוֹ לְהַסְתַּלֵּק אִו לֹא וּמִמִּילָא בְנֵד"ד אִין פּוֹנֵתוֹ לְהַסְתַּלֵּק אֱלֵא בְכַעַס אָמַר לְמַלְתִּיהָ אֱלֵא הַפֵּל תְּלוּי בְּהַפְסֵד הַמּוֹכֵר וְהַלּוֹקֵחַ וְהָכֵא בְנֵד"ד אַם מִמְתִּינִין לוֹ עַד שְׂיַעֲבֹר כַּעֲסוֹ מַעֲלִיו וְיִטְרַח לְהִבִּיא מְעוֹתָיו אִיפֹא פְּסִיד' דְּמוֹכֵר וּבְמִקּוּם פְּסִידָא דְּמוֹכֵר לִית דִּינָא דְּבֵר מַצְרָא וְאַמְרִי' בְּיָה נְמַלְךָ הַמּוֹכֵר בְּמַצְרָן לְמַפְּוֹר לוֹ בְּאוֹתָן דְּמִים וְא"ל זִיל זְבוּן לְעַלְמָא דְּלֵא בְּעִינָא לִיה לֹא צְרִיךְ לְמַקְנָא מִינְיָה ע"כ עֵינִין דְּבָרֵי מְרָן סל"א וּבְדְבָרֵי רַבִּינוּ הַטּוֹר וְאֵע"פ דְּרַבִּי הַטּוֹר וּמְרָן נְקֻטִי בְּלִישְׁנֵינִיהוּ תַרְתִּי זִיל זְבוּן וְלֹא בְּעִינָא לִיה וְהָכֵא בְנֵד"ד לֹא קֹאֲמַר אֱלֵא לֹא בְּעִינָא לִיה לִיפֹא הַקְּפָדָה בְּכָף וּבְחֻדָּא סְגִי תַדַּע דְּהָא בַּהֲג"א לֹא נְקֻט פְּהֵא לִישְׁנָא וְנ"ל אֲבָל אַם בָּא הַמּוֹכֵר לְמַפְּוֹר לוֹ וְלֹא רַצָּה לְקַנּוֹ וּמְכַר לְאַחַר פְּשִׁיטָא דְּלֵא מִפְּקִינֵן מִינְיָה ע"כ ע"ש הִבִּיא דְּבָרֵי הַר"בִּי וְאִין לֹאֲמַר דְּפִלְגִי דְּהָא הַר"בִּי אַחַר שֶׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַרמ"ה הַנּוֹז' פֶּתַב ע"ד וּכ"כ הַג"א עֵינִין שָׁם מ"ש דְּכֻלָּם בְּהַשְׁנָאָה אַחַת וְלֹא בְּעֵי תַרְתִּי וְכֵן הַסְּבָרָא נוֹתְנַת דְּזִיל בְּתַר טַעְמָא מְשׁוּם פְּסִידָא דְּמוֹכֵר וּבְאוֹמַר לֹא בְּעִינָא אִיפֹא פְּסִידָא וְאַפִּילוּ לֹא אָמַר זִיל זְבוּן וּבְנ"ד דְּרַצָּה לְמַפְּוֹר לוֹ בְּהַקְּפָה אִפִּי' בְּלֵא אֲמִירָה נְסִתְלַק כַּדְפִּי"ל: גַּם הַחֲזִילוּק שְׁחַלְק הַר"ח חֲבָרִין וְאַמַר דְּעַד פֶּאֶן לֹא קֹאֲמַר הַרמ"ה אֱלֵא שְׁהִיָּה הַלּוֹקֵחַ בְּעוֹלָם וְנְמַלְךָ לוֹ בְּאוֹתָן דְּמִים שֶׁל לּוֹקֵחַ מְשׁוּם דְּמַצִּי טַעֲיִן וְכו' דְּפִסְק לִיה יוֹת' מְדַמִּי שְׁיוּי' כַּמ"ש הַסַּמ"ע גְּבִי לּוֹקֵחַ וְכו' אַח"ה רַב הַפְּרָחֵק בִּינֵיהֶם פְּמָה וְכַמָּה בֵּין מְכוֹר לִי לְקַנָּה מְמַנִּי דְּבִשְׁלָמ' גְּבִי לּוֹקֵחַ מְאַחַר דְּהוּא מְחַזִּיר עַל הַמּוֹכֵר לְמַפְּוֹר לוֹ יֹאמַר הַמּוֹכֵר דְּמַרְקַע זֶה חֲבִיבָא בְּעִינֵיהָ וְיַעֲלָה שׁוּמְתָא יוֹתַר מְשִׁוּוּיָהָ אֲבָל פְּשִׁיבּוֹא הַמּוֹכֵר אֲצֵל הַלּוֹקֵחַ לְמַפְּוֹר לוֹ אִין אוֹמַר לוֹ כ"א הַשׁוּמָא הִרְאוּיָה לָהּ פְּדִי שְׁיִקְנָה מְמַנּוּ דָּאִם יַעֲלָה שׁוּמְתָהּ לֹא יִמָּצֵא לוֹ קוּנָה וְהוּא חֲפָצוֹ וּרְצוֹנוֹ לְמַפְּוֹר וְטַעֲנָה זֹו אִינָה טַעֲנָה לְגַבִּי הַמּוֹכֵר וְהַחֲזִילוּק אִין בּוֹ מְמַשׁ וְלֹא מְשַׁמַּע פֶּן מְלִשׁוֹן הַרמ"ה וְלֹא מְלִשׁוֹן מְרָן דְּלֹא קֹאֲמַר אֱלֵא בְּאוֹתָן דְּמִים שְׁמַכֵּר בְּהֶם וְאַמַּאי לֹא הַזְכִּיר בְּדַמִּי לּוֹקֵחַ מְאַחַר דְּהַדְּבָר תְּלוּי בּוֹ וְאַם הוּא הַשְּׁמִיטוֹ אַחֲרוֹנִים הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם וּמְפָרְשֵׁי דְּבָרֵיו.

יְפָרְשׁוּהוּ וְאִיךָ לֹא יִרְגִישׁ מֵר בְּדְבָר זֶה וְיֹאמַר עִם לְכַבּוֹ אַם הַחֲזִילוּק זֶה אֲמַת לֹא אֲשַׁתְּמִיט אַחַד מֵהַפּוֹסְקִים הִרְאִישׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים שְׁלֵא יְפָרְשׁוּהוּ וְאַם רָאָה חֲזִילוּק זֶה בְּאִיזָה פּוֹסֵק הִיָּה לוֹ לְהַזְכִּירוֹ וְלֹא יִכְתְּבוּ הַלְּכָה פְּסוּקָה בְּלֵא שׁוּם רָאָה וְנ"ל דְּלֵא סַמָּךְ אֱלֵא אַהִיָּא מְשׁוּם דְּמַצִּי טַעֲיִן דְּפִסְק לָהּ יוֹתַר מְשִׁוּוּיָהָ וְלְכָף הַנְּצָרָךְ לַח' חֲזִילוּק זֶה וְאִין הַנְּדוֹן דּוּמָה לְרָאָה פְּדַכְתִּיבְנָא: וְעוֹד אֲנִי אוֹמַר דְּלֵא מְלַבֵּד דְּאִין דַּעַת הַרמ"ה פֶּן אֱלֵא הוּא הַפֶּךָ דְּבָרֵיו דְּהָא הַרמ"ה עֲצָמוֹ שַׁכְת' נְמַלְךָ הַמּוֹכֵר בַּב"ה מ' וְכו' נְסִתְלַק בַּה"מ וְכו' הוּא עֲצָמוֹ פֶּתַב לְעִיל עַל הָא דָּאִם אָמַר הַמַּצְרָן אֲטַרַח וְאַבִּיא זּוּזִי לֹא נְטַרִינֵן לִיָּה אָמַר אִיזִיל וְאַיְתִי זּוּזִי אַם אִינֵשׁ אִמִּי הוּא נְטַרִינֵן לִיָּה וְכו' וְאִי לֹא לֹא נְטַרִינֵן לִיָּה וְכַתְּבַע"ז הַרמ"ה דְּנוֹקָא דְּאַתָּא בַּר מַצְרָן לְמִיזְבֵּן אוֹ לְסַלֵּק לְלוֹקֵחַ לְבַתַּר דִּינְדַע בְּזַבִּינָה וּבְדַמִּי זְבִינִי וְכו' אֲבָל אִי מְקַמִּי דְּאַתּוֹ לְבִי דִינָא אוֹ לְגַבִּי מוֹכֵר לֹא הִנּוּה יְדַע וְכו' וְלֹא הִנּוּה יְדַע בְּסַכּוּם דְּמִיָּה פִּי אָמַר אִיזִיל וְאַיְתִי זּוּזִי אַע"ג דְּלֵא אָמִיד נְטַרִינֵן לִיָּה וְכו' ע"ש הַרִי דְּלֵא קֹאֲמַר הַרמ"ה עַד דִּינְדַע לְזַבִּינִי וְלְדַמִּי אֲבָל בְּחֻדָּא לֹא אֱלֵא לְעַנְיִין אִי אָמַר אִיזִיל וְאַיְתִי זּוּזִי אַע"ג דְּלֵא אָמִיד מְשׁוּם דְּלֵא יְדַע בְּזַבִּינִי וּבְדַמִּי אֲבָל לְעַנְיִין אֲטַרַח וְאַבִּיא זּוּזִי אַף ע"ג דְּלֵא יְדַע וְכו' לֹא נְטַרִינֵן לִיָּה וְאִיךָ יֹאמַר הָכֵא בְּנְמַלְךָ הַמּוֹכֵר בְּבַע"ה מ' וְאַמַר לֹא בְּעִינָא אִינּוֹ מְסִתְלַק אֱלֵא בְּיְדַע בְּזַבִּינִי וּבְדַמִּי וְכִי מְגַרַע גְּרַע אֲטַרַח וְאַבִּיא זּוּזִי מְמִי שְׁיֹאמַר לֹא בְּעִינָא דְּאִינּוֹ מְסִתְלַק עַד דִּינְדַע בְּזַבִּינִי וּבְדַמִּי וּבְנֵד"ד אִיפֹא תַרְתִּי אֲטַרַח וְכו' שְׁרַצָּה לְמַפְּוֹר לוֹ בְּהַקְּפָה וְלֹא בְּעִינָא וְאַף

על פ"כ אינו מסתלק בידע בדמי ולא ידע בזביני אתמקא והדברים מוכרחים מצד עצמן ולא הוצרכתי להאריך בהם בראיות אלא להסיר מלב מהר"ח חפ"רין.

שלא יהיה חושדני מלומר דכוננתי להפיל דבריו באין אמת וצדק ורצוני להתפבד ח"ו וסהדי במרומים דכמה יגעתי. וטרחתי לבקש סמך לדבריו ולא מצאתי עזר וסמך לדבריו בכל אופן כי אם בנוים על בלימה ואהבת האמת נוצחת בל תמוט.

נמצא דיאודה המורשה אחר שבא בהרשאה והלך אצל המצורן למכור לו והודיעו השומ' והוא אין לו מעות ולא רצה לקנות כי אם בהקפה ואמר לא בעינא אבד זכותו וזכה שמעון הלוקח בחלק זה ועל ידו נעשה שותף עם ראובן וזכה גם במה שקנה אחר כף.

באותה החצר משום דנעשה שותף בקרקע עם ראובן וקי"ל שותף שקדם וקנה זכה במה שקנה פדכתי לעיל בשם רבינו הטור ומרן סי"ט ובסמ"א ע"ש דכן שמעתי באומרים לי וכמ"ש ביד שמעון הלוקח הנז' שהח' הנזכ' של יהודה המורשה הוא הנה ראשית כל הקניינים שקנה בהחצר הנז' והר"ח חפ"רין לא דק בסדרנייהו ולא אדעת' משום דעלה בדעתו דליכא נפקותא לענין דינא דלית ליה לשמעון הלוקח הנז' שום זכיה בכל הקניינים ועוד הקדים חלק האלמ' דעליו השיב תחילה דזכה בו ראובן מפח ירושה ואין לאשה האלמנה הנזכרת אלא שעבוד בעלמא ולכך דלג הסדר: ומעתה אין אני צריך להשיב על החל' שקנה אחר החלק הנזכר מאחר שהוא ראשית כל הקניינים פדכתיבנא אלא משום דחיישינן להכחשה וצריך ראיה או שבועה לכך אני משיב גם עליה על כל פרט ופרט וה' יעזור לי: הוסיף מהרח"ק וכתב ונ"ל גם מצא לו פתח אחר.

לאחר שקנה שמעון רביע האחר בטעות מעל האחות הלה לוי בנו אשר לו משפט הירושה ונמלה בראובן ואמ"ל אבי מכר רביע בהחצר הנז' המגיע לח' בכ"ו דמים וראובן השיבו לא בעינא ליה מי יסן ואמצא מי יקנה ממני הרביע אשר הוא קנוי בידי ואחר מכן פשנודע לשמעון שקנן אביו הנה בטעות חזר וקנה מלוי בנו בק"ג ע"ש: והנה שדא ביה נרגא באומרן שאמיר' ראובן שאמ' לא בעינא הנה בטעות משום דטע' ברעתו דילמא לוי אינו המוכר ולכך לא חש ואמר לא בעינא והביא ראיה מדברי הר"ן והנ' שפתבו ונ"ל והלקתא צריך למקני מיניה משום דחשבינן ליה לבר מצרא פאילו יש לו קנן קצת בגופו של קרקע עי"ש: ולזה כתב ונ"ל מדבריהם גלמד דבע"המ פינן דאית.

ליה קנן קצת בגוף הקרקע לא יסתלק פי אם בקנן ונתפנון להקנות לחבירו או בידע ליה להמוכר שהוא בעל הקרקע ואמ"ל לא בעינא אבל אם הקנן והאמירה דלא בעינא בטעות משום דלא ידע ביה שהוא בעל הקרקע וכו' עש"ד: ואני בעניי לא ידעתי אבין דבריו שכת' ומדבריהם.

גלמד וכו' ונתפנון להקנות וכו' דמאי דעתייה. דקאמר ונתפנון דאחר הקנן מאי פנונה איכא דהקניין הוא גופיה הפנונה דאל"ד אמאי הוצרך לקבל הקניין דבשלמ' בשאר קנייני' פגון חזקה והגבחה וכסף וכדומה.

צריך פנונה דמשפחת הגבחה שלא לשם קנן וכן בהנהו. אבל בקניין אינו עשוי ושייך אלא להקנאה.

ואם פּוֹנְתוֹ לומר לאפוקי אם הקנן בטעות כמ"ש אבל אם הקנין והאמי' בטעות דאע"ג דלא ינצדק פי' זה במאי דקאמר. ונתפונן להקנות וכו' מ"מ עדיין יש לתמוה דמאי טעות.

איפא הָכָא בְּקִנְיֵין הַלּוּקֵם מִהַמְצָרֵין שְׁסִילֵק עֲצָמוּ וְזָכוּתוֹ. מִהַקְרַע הַנּוֹ' אִם מְכַר הַמוֹכֵר או לא דמשפחת לה דלא ינפר לו שם המוכר אלא אומר לו הקרקע שהוא על המצר שלף מצד פ' וכו' וילף ויבקש מי הוא המוכר ומאי נפק"ל אם הוא המוכר א"ל ושם מוכר לא יעלה על שפתיו דעיקר ההקפדה הוא על הקרקע לא על המוכר ואם קבל בקנין סילק זכותו דאין אחר הקנין כלו' ומאי קנין טעו' איפא ואם על הלוקח לא שייף לומר בו קנן בטעו' כי פיו המדבר עמו בין לעצמו בין לאחר ומאי קנן טעות איפא: ועוד מאי האי דקאמר להקנות מאי הקנאה איפא אצל בעל המצר עד שיאמר עד שיתפונן להקנות.

ואני חושש שפא עלה בדעתו ממאי דקאמרי הר"ן והנ"י דאית ליה קנן בגוף הקרקע חזר הוא המוכר וצריף להקנות הקנאה גמורה כמו מוכר ולוקח דעלמא. וילף הביא ראיה ממוכר ולוקח דעלמא דצריף הקנאה וכוננה גמורה דאע"ג דאין בהם שביעה דאין הנד"ל כמ"ש לעין כל ואין משם ראיה אפילו אם יהיה באמת שהוא המוכר אבל האמת הוא דלא מקרי מוכר והקנין הוא לסלק זכותו דווקא ולא להקנות לו הקרקע כמו שכת' רש"י והביא דבריו הר"ב וז"ל בא אחד ונטל רשות וכו' ואמ"ל זיל זבון צריף למקני מיניה דלא מצי לומר משטה וכו' והביא דברי הר"ן ונ"י שכתבו פאילו יש לו קנן בגוף הקרקע ומיהו כי קנו מיניה סגי אע"פ דהוי פועין קנודברים וכו' ע"ש.

ואם הוא בעל הקרקע והוא מוכר ממש אמאי מקרי קנן דברים אלא סילוק בעלמא כדי וכו' וכן כתב הרא"ש וקנן דברים לא הוי כי זכות יש לו בסמיכות המצר ואותו זכות הוא מסתלק ממנו בקנן וכו' ע"ש בב"י נמצא דאין נקרא מוכר כמו מוכר דעלמא ובעי שייכוין להקנות ובגילוי מלת' בעלמא סגי ע"י קנן ולא בעי לא מוכר ולא לוקח אפילו על ידי אדם אחר דעיקר הוא שישלם עצמו מהקרקע.

כתב עוד או דינדע ליה להמוכר שהוא בעל הקרקע ואמ"ל לא בעינא וכו' נראה דקאי המוכר שפא לימלף במצרן ואמ"ל ל"ב ועליה קאמר דוקא עד דינדע המצרן שהוא המוכר ולא טעה ולא עלה בדעתו שאינו מוכר וקאמר ל"ב אבל אם טעה וחשב שאינו מוכר אע"פ שהאמת הוא שהמוכר ואמ"ל ל"ב לא איבד זכותו בשביל טעותו.

ואשתומם פשעה חדא ע"ד אלו דמהיכן למד דבר זה מדברי מר"ן והנ"י דאם ממה שאמרו פאילו אית ליה קנן בגוף הקרקע לא אמרו דבר זה אלא לגבי לוקח עם בע"המ נקרא בע"המ יש לו קנן בגוף הקרקע אבל לגבי מוכר אינו נחשב שיש לו קנן בגוף הקרקע כמ"ש הוא עצמו בשם ההגהות ובשם הלבוש והראיה מדאמרו אם נמלף עמו המוכר ל"ב קנן אלא בדבור בעלמ' נסתלק ומהיכן למד מדבריה' דאזלינן בתר טעותו ואף על פי שהוא אמת ולא חשש לפסידא דלוקח שהוא פסידא דמוכר כדכתי' דחששו לה חז"ל והוציא הקרקע מיד המנוחק: עוד יצא לידון בד"ח וכתב וז"ל והנה בנדון דידן לוי.

שנמלף בבעל המצר אחר שמכר אביו וכו' דלא ידע כי לו משפט הירוששה וכו' עש"ד. והנה באמת מהרח"ח קצר בדברי לוי במקום שהיה לו להאריך ולא כתב לן כי אם ריש

מילין דלוי הלה אצל ראובן ואמ"ל אבי מר וכו' והשיבו דל"ב וכו' ולא פ"ל לן אם ההליכה הזאת שהלה לוי אצל ראובן אם הוא פדי למכור לו ולבטל קנין שמעון שקנה מאביו ואם הדבר פן ודאי באמת מידע ידע דהוא המוכר ולו משפט הירושא והגיד עליו ריעו שהוא המוכר האמיתי דאל"ך מאי ספק איפא בידו לבטל קנין אביו ואמרין ודאי מידע ידע ואפילו הוא אומר דלא ידע לאו פל פמיניה דאנן סהדי דידע שהוא המוכר והו"ל מוכר שנמלה בלוקח ואמר ל"ב והלה ומכר לשמעון איבד זכותו ואם ההליכה הנה להודי ונקא שאביו מר פדי לעמן' לסלק להלוקח מאי נפק"ל בידיע' המוכ' אם טעה בו או לא טעה.

דאם טעה שאינו המוכר מ"מ הרי מידע ידע דאביו הוא המוכר ומכר לשמעון והו"ל לחשות ולא לומר ל"ב משום דחברך חברך אית ליה ודאי דכוננתו לסלק עצמו ואיבד זכותו אפילו בתוך זמנו דלא גרע ממי שראהו משתמש בו ולא מיקח דכתב הרמב"ם ופסקו מר"ן בקצור פנ"ל וכתב הס"מ ומכ"ש אם אמר ל"ב בפ"ל ע"ש וה"ל סילק עצמו אחר הקנין ולא בעי קנין אלא בדבור בעלמא מסתלק כמ"ש מר"ן בסעי' הנז' ונ"ל בד"א שצריך קנין כשחל לו קודם שקנה אבל אם מחל לו זכותו אחר שלקח וכו' אף על פי שהוא בתוך הזמן הראוי לסי' ה"ז מחל וכו' ע"ש והמחילה בין בפניו בין שלא בפניו דלא גרע משתמש וכו' פדין מחילה ואם ידע שהוא המוכר ולא טעה ובא אצל המצרך להגיד לו שאביו מכר ולעמוד לסלק ללוקח הרי הסכימה דעתו למכירת אביו וממילא ידע דשמעון הוא הלוקח והנה לו לחוש לעצמו ולא יאמר לא בעינא ומחל זכותו וזכה שמעון הלוקח גם בחלק זה מפת מחילת ראובן דקאמר לא בעינא ואפילו אם הוא הנה קנין הראשון ומכ"ש אם אם ינה קנין שני דזכה בו מפת קנין ראשון פדכתי': נמצא דעלה בידינו מן המוגמר דראובן איבד זכותו מאחר שהלה אצלו ראובן ואמ"ל אבי מר החלק שלו לשמעון והשיבו דלא בעינא ליה ומי יתן ואמצא החלק שלי וכו' ואפילו עלה בדעתו ולא ידע ליה שהוא המוכ' והו"ל כאינשי דעלמא ומחל לפניו דמחילתו הויא מחי אפילו שלא בפני הלוקח דקי"ל הודאה בפני עד א' הויא הודאה ואפילו שלא בפניו ולא מפטר אלא בטענת שלא להשביע את עצמי וכו' אבל לגבי מחילה לא שייך טענת השבעה וכן אין צריך לומר אתם עידי כמ"ש מר"ן ספ"ט סכ"ט ועיין ס"ח וסי"ד שם וכ"ש בנדון דידן דליכא ממון וחיוב אלא תיקון חז"ל בעלמא משום ועשית הטוב והישר דבגילוי מילת' בעלמ' מסתלק כמו שכתב מר"ן אם ראהו משתמש וכו' וכ"ש דקאמר בפ"ל ל"ב דלא הצריכוהו קנין אלא משום מלתא בטעמא פדי שימכרו לו בדמי הראויים אבל אחר המכר דליכא האי טעמא מסתלק בגילוי מילתא בעלמא פדכתיב' ודברי מהר"ח שכתב דבעי פונה וקרי למצרון מוכר פדין מוכר דעלמא והויא מחילה בטעות לא דק והמה דברים געעים ובנה בניינים בלא יסוד ואדרבא קי"ל מחילה בטעות הויא מחילה כמ"ש המוכר דקל לפירותיו אם שמט ואכיל אין מוציאין מידו דזכה מדין מחילה ואף על פי דהיה בטעות דעלה בדעתו שהמכר קיים אפ"ה אמרינן דזכה וכן כתב הרשב"א בתשובה והביא דבריו הרב"י בסי' רמ"א במ"ח ס"ב דמחילה בטעות הויא מחילה ע"ש ונדקא פשרה בטעות לא הויא וכו' ומכ"ש דבנדון דידן ליכא מחילה בטעות דאפילו באינשי אחרני הויא מחילה.

ואין לדחות ולומר דאע"ג דהו"א מחילה מאחר דנתבטל המכר של האב וחזר ולקח מהבן נתבטלה המחילה כמו שנתבטל המכר דפנים חדשות באו לכאן ז"א דעדין הוא באותו מקום ובאותו האיש ומאי איכפת לן במוכר אם הוא או אחר דבשלמא אם נשתנה המקום יכול לומר דלא מחל אלא מאותו מקום דלא ניחא ליה ביה אבל במקום זה לא ניחא לי למחול וכן אם מכרו לאחר יכול לומר בזה ניחא לי ומחלתי לו אבל לאחר לא ניחא לי ביה ומאחר דנ"ד באותו מקום ובאותו האיש עדין המחילה במקומה עומדת ומרוב פשיטות לכל יושבי על מדין לא הוצרכתי לראיה דידוע דתקון חו"ל שאמרו ועשית הטוב והישר היינו ללוקח עם המצרך והוא ימחול לו זכותו אבל המוכר ימפור לכל מי שיירצה ולא רמי עליה תקון חו"ל ודי"ל: עוד כתב הרח"ח ו"ל ובר מן דין רביע שקנה מן האלמנה וכו' מצי לסלקה בזווי ומכרה בטל מעיקרא וכו' ע"ש ולא פי' לן על ידי מי היתה המכירה ובשביל מה מכרה והוא לעיל כתב שהוא משועבד לכתן' ולמזונותיה ואם באמת משועבד למזונותיה ומכרה לצורך מזונותיה איך יאמר מכרה בטל ולא זכר שר דברי מר"ן בח' א"ה סי' ס"ג סכ"ה ו"ל אלמנה שפאה וכו' וכן אם מכרה בינה לבין עצמה שנה בשנה מכרה קיים ע"כ ע"ש ואם מכרה לכתנב' על ידי ג' בקיאים בשומא מכרה קיים ולא ימנע שהאשה מכרה על ידי ג' או על פי בית דין או על פי היורש והמכר היה בנגלה לא בנסתר ואמאי לא עכב על ידם והוא היה מצוי או ילד לבית דין והם יעכבו על ידם דלכל הצדדים אלו מכרה קיים ואיך גזר אומר מכרה בטל דמשמע בכל אופן מכרה בטל והיה לו לפרש איך יכול לסלק' בזווי אחר שמכרה דהסילוק הוא קודם מכירה ולא אח"ך ואי משום שומא הדרא ליכא דהלוקח אדעתא דקרקע נחית עין סק"ג נמצא אם יהיה פדברינו זה מכר' קיים ואין היורש יכול לסלק הלוקח גם מפח מצרנות אינו יכול לסלקו אפילו בא אורח בזמנו דזכה בו מפח דנעשה שותף עמו על ידי החלקים שקנה מקודם לכן ושותף שקדם וקנה זכה פדכתי' לעיל: אח"ה ראיתי למהרי"ע בספרו ב"י בח' ח"מ שאלה ג' ו"ל בא' שהיה שותף וכו' וטען שלא ידע וכו' ונפסק הדין שישבע וכו' וערער אחד מן החכמים ואמר שאינו נאמן בשבועה דסתמא דמלתא דידע דהיה מכר בעדים ובשטר וקלא א"ל ושאל את פי רבו ואמ"ל דלא קי"ל פה תשובת הרשב"א וכל שטען וכו' ישבע ויטול ע"כ ע"ש.

ואני בעניי אומר אח"ה מכ"ת וגדל מעלתו כי רבה איך יצאו דברים אלו מפי קדוש ויאמר דלא קי"ל פה תשובה דמשמע דהיא סבא יחידאה והלא היא סברת הרא"ש ורבינו הטור ומר"ן ורובא דרוב' סברי הכי כמו שהוכחנו לעיל ע"ש וכן היא ידיעתנו פידעת מהרי"ע ע"ש ואחר שנשא ונתן בדבר כתב ו"ל אלא ודאי הא עיקר הפי' וא"כ מינה נלמד דכל שנתגלה המכר וכו' אינו יכול לטעון ולומר לא ידעתי דחזקה דידע וכס' הרשב"א וכן ראיתי למהר"י הלוי בתשובותיו פל' ז סי' ס"א ופסק בפשיטות למעשה כס' הרשב"א וכו' ע"ש הנה אלא לפניה דמהרי"ע דזרכו בכ"מ להעמיד דברי רבו בכאן צלל במים אדירים וחזר ואמר דחזקת דידע הפך סברתו ועוד דאפילו אם היא ספקא דדינא ומחלוקת הפוסקי' היה לו להעמיד הדבר בחזקתו וישאר ביד הלוקח שהוא מוחזק ואיך יוציא הדבר מחזקתו ויאמר ישבע ויטול והרי כתב מר"ן בב"י ו"ל וילענן דינא נ"ל דכיון דקי"ל דלוקח הוי מוחזק ועל המצרך להביא ראיה כמ"ש בשם הרמב"ם והרא"ש והעי"טור וכו' כל היכא דאיכא פלוגתא דרבנותא דייגינן ביה קולא ללוקח דכיון

שהוא מוֹחֵזֵק אָמַר דִּילְמָא כִּי הָאֵי פּוֹסְק אִו כִּי הָאֵי פּוֹסְק קַיִימָא לֵן וְעַל הַמְצָרֵן לְהִבִּיא
רְאִיָּה דְקַיִימָא לֵן כְּאִידָהּ וְכוּ' ע"ש וּפְסָקָה מְר"ן בְּקֶצֶר סמ"ה ע"ש בְּדַבְרֵי מְר"ן וּמוֹר"ם:
הִלְכָה ח' הַשְּׁכִירוֹת אֵין בָּהּ מְשׁוּם דִּין בְּן הַמְצָר ע"כ.

אִירַע מַעֲשֵׂה בְּרֵאוּבֵן שֶׁהִיָּה שְׁוֹתֵף עִם שְׁמַעוֹן בְּחֶצֶר א' וְהִטִּילוּ גוֹרֵל בֵּינֵיהֶן וְנִזְכָּה כָּל אֶחָד
בְּחֶלְקוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁנָה בְּלֶבֶד וְכָל אֶחָד הִפְיִיר אֶת מְקוֹמוֹ לְדוֹר בּוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁנָה וְאַחַר מִכֵּן הִלְךְ
רְאוּבֵן וְהִשְׁפִּיר חֶלְקוֹ לִיהוּדָה בְּקִנְיָן כַּדִּין וּכְשׁוֹרָה וּבָא שְׁמַעוֹן וְעָרַעַר דְּרוּצָה לְבַטֵּל
הַשְּׁכִירוֹת בְּאוֹמְרוֹ דְּאִית לִיהּ דִּינָא דְּבַר מְצָרָא מְאַחַר שֶׁהוּא שְׁוֹתֵף: תְּשׁוּבָה דַּפּס' מְר"ן סי'
שט"ו הַמְשַׁפֵּיר בֵּית לַחֲבִירוֹ וְכוּ' וְאִם אָמַר לוֹ הַמְשַׁפֵּיר לְמָה תִּטְרַח וְתִשְׁפִּיר בֵּיתִי לְאַחֲרִים
וְכוּ' שׁוֹמְעִין לוֹ יע"ש.

מְדַבְּרֵי שְׁאֵמַר לְמָה תִּטְרַח וְתִשְׁפִּיר וְכוּ' מִשְׁמַע דְּוִןקָא קוֹדֵם שֶׁהַשְּׁכִירוֹ אֵלָא שְׁרוּצָה
לְהַשְׁפִּיר. אָבֵל אִם הַשְּׁפִירוֹ כְּבָר אָפִילוּ בְּעַל הַקְּרָקַע גּוֹפְיָה אֵינוֹ יָכוֹל לְסַלֵּק הַשְּׁוֹכֵר
וּמכ"ש וּק"ו בְּנִדּוּ"ד דְּבַעַל הַבֵּית הַשְּׁפִיר אֵלָא שֶׁהַשְּׁוֹתֵף הוּא שְׁבָא לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ דְּאֵינוֹ
יָכוֹל דָּלָא עֲדִיף הַשְּׁוֹתֵף מִבְּעַל הַקְּרָקַע גּוֹפְיָה.

וְאֵנִי אוֹמֵר דְּאָפִילוּ עֲדִינָן לֹא הַשְּׁפִירוֹ לִית לִיהּ דִּינָא דַּב"מ. וְלֹא קָאָמַר מְר"ן שׁוֹמְעִין לוֹ
אֵלָא לְגַבֵּי בְּעַל הַקְּרָקַע וְאָפִילוּ לְפִי מְנַהֲגֵי אַרְגִּיל דְּאִית לְהוּ דְּשָׁנִים שֶׁהִיוּ שְׁוֹתֵפִין בְּקְרָקַע
וְאַחַד מֵהֶם הַשְּׁפִיר חֶלְקוֹ לְאַחַר דְּחֲבִירוֹ מְעַכֵּב עַל יָדוֹ כְּדִי לְדוֹר בּוֹ כַּמ"ש מַהֲר' עֵינְיָאֵשׁ
בְּמְנַהֲגֵי יע"ש בְּנִדּוּ"ד יוֹדָה מְאַחַר דְּחֶלְקוֹ וּבְשָׁנָה זוֹ עָלָה לוֹ הַבֵּית הַנֵּז' לְחֶלְקוֹ וְהַשְׁוֹת'
יֵשׁ לוֹ מְקוֹם לְדוֹר בּוֹ אִפִּי אֵינוֹ מְרוּיָח בְּדִירְתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְסַלֵּק הַשְּׁוֹכֵר כַּמ"ש הֶרֶב בְּנֵי
יְהוּדָה שְׁאֵלָה מ"ג וְז"ל בְּסוּף הַשְּׁאֵלָה הַנֵּז' מִי שֶׁהוּא שְׁוֹתֵף וְשָׁנָה א' עָלְתָה לוֹ לְחֶלְקוֹ
וְשְׁוֹתְפוֹ יֵשׁ לוֹ עֲלִיּוֹת מְרוּוֹחִים וְרוּצָה לְהַשְׁפִּיר לְאַחֲרִים אֵין הַשְּׁוֹתֵף יָכוֹל לְעַכֵּב בֵּינוֹן
דַּעכ"פ יֵשׁ לוֹ מְקוֹם לְדוֹר יע"ש.

ע"כ נמ"ד: הַלְכוֹת עֲבָדִים פְּרָק ג' הִי"ג מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמָדוֹ שְׁאֵין הָאִשָּׁה נִרְצַעַת וְכוּ' וּמָה
שְׁנֵאָמַר וְאֵף לְאַמְתָּהּ וְכוּ' ע"כ. וְכַתֵּב עָלָיו הֶרֶב מִשְׁנָה לְמִלְךָ ז"ל וְז"ל וְהַתּוֹסְפוֹ בַּס"פ
הִיָּה נוֹטֵל (ד' כ"ג) הַקְּשׁוֹ דְּכִינּוֹן דְּקו"ל לֵן דְּמוֹכֵר עֲצָמוֹ אֵינוֹ נִרְצַע מִמִּיעוּטָא דְּאֵזְנוֹ וְקו"ל לֵן
דְּאֵין הָאִשָּׁה נִמְכָּרַת בְּגִבְיָתָהּ וְכוּ' וְא"כ לַמ"ל קָרָא דְּהַעֲבָד לְמַעַט אִמָּה תִּיפּוֹק לִיהּ וְכוּ'
ע"כ.

וְדַבְּרֵיהֶם תְּמוּהִים בְּעֵינֵי מְשׁוּם דְּאֵי לָאו קָרָא דְּהַעֲבָד הו"א דְּקַר' דְּאֵף לְאַמְתָּהּ קָאֵי
אַרְצִיעָה וְכוּ' וְאָפְשֵׁר לְתַרְזַן דְּהַתּוֹסְפוֹת ס"ל דְּלִיכָא לְמִימַר דְּקָרָא דְּהַע' וְלֹא אִמָּה הוּא
מְשׁוּם דְּקָרָא דְּאֵף לְאַמְתָּהּ וְכוּ' דַּא"כ תִּקְשָׁה לוֹ דְּהַעֲנָקָה לַמ"ל יע"ש: עוֹד כָּתַב שָׁם וְז"ל
וְא"ת אִפְתִּי קָשָׁה לַמ"ל לוֹ דְּהַעֲנָקָה לְמַעַט מוֹכֵר עֲצָמוֹ הָא מְדַאֲצְטְרִיף לְרַבּוֹת הַעֲנָקָה
בְּאִמָּה וְכוּ' וְי"ל דְּהוּא ס"ד לְמַעַט אִמָּה מְהַעֲנָק' מְשׁוּם דְּהַעֲנָקָה לְאַבּוּהַ וְלָאוּ לְדִידָהּ יע"ש:
וְאח"ה לֹא יִדְעָתִי מָה יִשְׁיֵב לְדַעַת הַתּוֹס' לְעוֹלָם אִמִּינָא לָהּ דְּאִית לְהוּ לְהַתּוֹ דְּהַעֲבָד בָּא
לְגַלּוֹת עַל קָרָא דְּאֵף לְאַמְתָּהּ הִיָּינוּ הַעֲנָקָה וְלֹא תִקְשִׁי דָאִם כֵּן לוֹ דְּהַעֲנָקָה לַמ"ל דְּאֵי לֹא
כָּתַב קָרָא לוֹ הו"א דְּלְעוֹלָם דְּמַעֲנִיקֵי בֵּין לְמוֹכֵר עֲצָמוֹ בֵּין לְמְכַרְוֵהוּ ב"ד וְהָא דְּאַצְרִי'
קָרָא לְרַבּוֹת הַעֲנָקָה בְּאִמָּה עֲבָרִיָּה הוּא מְשׁוּם דְּהַעֲנָק' לְגַבּוּהַ וְלֹא לְדִידָהּ וְהו"א דְּאֵין
מַעֲנִיקִים לָהּ אֵף ע"פ דְּמַעֲנִיקֵי גַם לְמוֹכֵר עֲצָמוֹ לְכַף אֲצְטְרִיף לוֹ דְּהַעֲנָקָה.

לומר לה דאין מעניקי' למוכר עצמו: ועוד דקתני בפריימא ונהביאה הרב בדבריו לעיל ונ"ל דתניא ואף לאמתה וכו' להענקה הוא או אינו אלא לרציעה פשהוא אומר העבד וכו' אלמא דהעבד לגלויי על הקרא דאף לאמתה קאי להענקה ולא לרציעה.

ולזה יש לישוב ולומר דאחר דכתב קרא העבד לגופיה ולא אמה לרציעה למדנו דאף לאמתה וכו' קאי להענקה ולעולם לאו לגלויי ולכך הוקשה להו להתוספות לגופיה למה ל"ק אבל קושיא קמייתא עדיין מאי ישיב לפי דבריו פדפירשנו: עוד תירץ הרב שם על התוספות ונ"ל א"נ דהתוס' אולי לשיטתם דהלכה פרבי אלעזר וכו' דליכא.

למטעי בקרא דאף לאמתה וכו' ואח"ה מכ"ת שותא דמר לא גמירנא דהרי התוס' הקשו אליכא דרבנן אמאי איצטריף העבד למעוטי אמה וקא אין ביה מכירת בית דין ומינה גמירנן דאינה נרצעת ומאי איכפת לן אם התוספות ס"ל פרבי אלעזר ואי רבנן חזרו מדבריו שאמרו דאין מעניקים כ"א למכרוהו ב"ד וס"ל כר"א דמעניקי' לכולהו וקא רבנן עדיין קנימי בשיטתייהו ולכך אצטריף העבד לגלות על הקרא דאף לאמתה וכו' ואי לר"א איצטריף העבד לומר לה פשהוא עבד וכעת צ"ע.

ועיין בהלכות גניבה פ"ג ה"ב מה שתיירצתי לע"ד על קושית התוספות הנז': הלכה י"ד כל המשלח עבדו ואמתו ריקם עובר בל"ת ונהרי הפתוב ניתקו לעשה וכו' ע"כ. וכתב הרב מש"ל מ"ל ונ"ל ונהקשו שם התוספות דהא צדקה היא מצות עשה שמתן שכרה בצדה.

ואו"רת דאכפני' בדבריו ולר"י נראה דבצדק' כופין משום דאית ביה לאו לא תאמץ את לבבך ולא תקפון וכו' ואלכא דר"ת ה"ה בהענקה דלא פניפינו אבל לר' יהודה בהענקה פניפינו משום דאיכא לאו דלא תשלחנו וכו' ותירוצ דר"י הסכימו בו רוב הפוסקים וכמ"ש מרן בט"ז סמ"ח וכתב שם שדעת הרמב"ן כר' ותמהתי שהרי כתב הרשב"א בתשובה תשמ"ח דהשבת העבוט אין בית דין כופין עליה ואי ס"ל פתרוץ דר"י קא איכא לאו דהשבת העבוט לא תשכב בעבוטו וכו' ע"ש: ואחר הסליחה פי רבה לא ידעתי מאי מקשה להרשב"א מהשבת העבוט דר' פירש דבריו ואמר משום דאין ביה לאוין דלא תאמץ את לבבך ולא תקפון משמע מדבריו משום דאית ביה תרי לאוין החמירה בה תורה ולכך כופי עליה ב"ד אף ע"פ שמתן שכרה בצדה וכן פי' דברייהם בפרק נערה שנתפתתה וכתבו משום דאית ביה תרי לאוין וכן כתב ב"י בסימן הנז"ל אבל השבת העבוט אין ביה כ"א לאו אחד וכן מבו' בלשון התוספות דכתבו דבצדק' כופין משום וכו' ואם משום דאית ביה לאו כמו"ש הר"ב מאי ארייא צדקה דבכל המצוו' כולל שמתן שכרן בצדמ חוץ מכבוד א"ו אית ביה לאו.

אלא ודאי כדכתובנא ואפ"ל לסברת ר"י אין כופין על מצות הענקה. משום דלית ביה כ"א לאו א' ושאיני מן הצדקה.

ועוד ק"ל דאמאי לא הוקשה לו להרב כ"א על הרשב"א דלא ידעתי דעתו מאי היא שהרי הוא סומך על דברי הר"ב שיהביא דעת כל הפוסקים ולא הזכיר דעת הרשב"א. ולא הוקשה לו על הרמב"ן שאמר הר"ב דדעת הרמב"ן כדר"י וכתב הרמב"ן בדין העבוט כסברת הרשב"א כמו"ש דבריו הר"ב בסי' צ"ז ופסקה מור"ם בסי' הנז' ע"ש.

ואם פּוֹנְנָתוֹ לְהַקְשׁוֹת עַל הַרְמֵב"ן מֵאֵי מִקְשָׁה לִיּה מְדַבְרֵי הַרְשֵׁב"א וְהָרִי דַעַת' שְׁנֵה דְמֵאֵי דְקָאָמַר אֵין כּוֹפִין הַרְשׁו' בְּיָדָם אִם יִרְצוּ כּוֹפִין אֲלֵא דָאִין נְעַנְשִׁים עָלֶיהָ כְּמוֹ שְׁאָר מְצֻוֹת. וְאַחֲרֵי כּוֹתְבֵי רְאִיתִי לְהַרְ"ן שְׁהֵבִיא דְבָרֵי הַרְשֵׁב"א וּמִשְׁמַע דְּדַעַתוֹ כַּדַּע' ר"י וְאַפְשָׁר דְּעַל זֶה סְמַךְ הַרְבַּב ב"י וְנִקְטַ הַרְשֵׁב"א וְהָרִי דַעַת' שְׁנֵה.

גַּם בַּמ"ש דְּשִׁאֲנֵי הַשְּׁבַת הָעֵבוֹט שֶׁהוּא לָאוּ הַנִּיחָתָה לְעֵשָׂה אֲבָל בְּצִדְקָה שְׁאִינוּ נִיחָתָה לְעֵשָׂה כִּיִּפְי' לִיּה וְכוּ' דְמֵאֵי שְׁנֵה הָעֵבוֹט דְּחֻשְׁבֵּי לִיּה לָאוּ הַנִּיחָתָה לְעֵשָׂה טְפִי מְצֻדָּקָה וְכוּ' מִשְׁוֹם דְּהָעֵבוֹט לֹא מְצִי מְקַיָּים הָעֵשָׂה עַד אַחַר הַעֲבָרַת הַלָּאוּ דְלֹא תְבֵא וְכוּ' וְשִׁפְרֵי קָרִי לִיּה לָאוּ הַנִּיחָתָה לְעֵשָׂה אֲבָל בְּצִדְקָה יָכוֹל לְקַיָּים הָעֵשָׂה דְּנִתּוֹן תַּמָּן קוֹדָם הַעֲבָרַת הַלָּאוּ וְהוּ"ל לָאוּ שְׁקִדְמוּ עֵשָׂה.

זֶה אֵינוֹ דְּהָא לְחַכְמֵי דְקַיָּמָא לֵן פְּנוּתֵיהוּ אִית לְהוּ דְכוּלְּהוּ מְקָרוּ לָאוּ שְׁנַת"ל כְּמוֹ שְׁלַח תְּשַׁלַּח וְלִקְטַ וּפְאָה וְכַדוּמָה דִּיִּכּוֹל לְקַיָּים הָעֵשָׂה קוֹדָם הַעֲבָרַת הַלָּאוּ וְקָרוּ לְהוּ לָאוּ שְׁנַת"ל עַל וְהַדְרָא קוּשְׁיָא לְדוּקְתָה דְאִמְרֵי קָרִי לְהַשְּׁבַת הָעֵבוֹט לָאוּ הַנַּת"ל טְפִי מְצֻדָּקָה וְעוֹד דְּמֵנָא לִיּה לְהַרְבַּב לְחַלְקָה בְּמַלְקוֹת דְּרַבְּנָן בֵּין לָאוּ הַנַּת"ל לְשִׁאֲנֵי נִיחָתָה דָאִין חִילּוּק זֶה אֲלֵא לְעַנְיָן מַלְקוֹת דְּאוּרֵיִתָא אֲבָל לְעַנְיָן מַכַּת מְרָדוֹת דְּרַבְּנָן לֹא נִזְכָּר חִילּוּק זֶה בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים: וְאֵנִי בְּעַנְיָי נִרְאָה לִישֵׁב עַל הַרְשֵׁב"א וְהַרְמֵב"ן ו"ל דְּבִמְצָנָה צִדְקָה דְאִית בָּהּ תְּרִי לְאוּ חִמִּירָא וְדִינָא כְּשִׁאֲרַ מְצֻוֹת שְׁאִין מִתָּן שְׁכָרָם בְּצִדָּם כְּדַעַת ר"י ו"ל וְלִכְפָּה כְּתָבוּ דְכוּפִין עַל הַצִּדְקָה אֲבָל שְׁאָר מְצֻוֹת דְּמִתָּן שְׁכָרָם בְּצִדָּם נִיחָתָה הַבְּחִירָה בְּיַד ב"ד אִם רְצוּ כּוֹפִין וְאִם לָאוּ אֵינָם נְעַנְשִׁים כְּמוֹ שְׁגִילּוּ דַעַת' הַרְשֵׁב"א וְהַרְמֵב"ן וְכָתְבוּ אֵין ב"ד מְוַזְהָרִין עָלֶיהָ אִם הָעֵלִימוּ עֵינֵיהָ מִמֶּנָּה הִילְכָף אִם רְצוּ כּוֹפִין וְאִם לֹא רְצוּ אֵין כּוֹפִין וְהוּא עֲוֹבָדָא דְרַב יְהוּדָה דְּנִגְדִיָּה לְהוּא דְּגִזְיָנָהוּ לְגַפְּהָ רַב יְהוּדָה רָצָה מִחֻמַּת שְׁהַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ לְכַפּוֹת וְכַפְּהוּ: וְאַחַר הַחִי' רְאִיתִי לְהַר"ם בְּמַזְלָה בְּה' שְׁחִיטָה ה"ד שְׁפָתָב וְז"ל נָטַל אִם עַל בְּנִים וְקִצְץ אֲגַפִּיָּה כְּדִי שְׁלֹא תַעֲרוֹף וְשִׁלְחָה מִכֵּין אוֹתוֹ מַכַּת מְרָדוֹת וְכוּ' ע"ש וְכָתְבַּהּ הַכ"מ נָטַל אִם עַל בְּנִים וְכוּ' חוֹלִין הוּא דְּגִזְיָנָהוּ וְכוּ' וְנִגְדִיָּה ר' יְהוּדָה וְכוּ' וְאֵינִי יוֹדַע לְמָה הַשְּׁמִיט רַבִּינוּ שְׁמַכֵּין אוֹתוֹ מַכַּת מְרָדוֹת ע"ש וְהַרְוָאָה יִרְאָה בְּדַבְרֵי רַבִּי שְׁכַת' בְּלִישְׁנֵיהָ מִכֵּין אוֹתוֹ מַכַּת מְרָדוֹת הֶפֶף דְּבָרֵי הַכ"מ וּמְנוֹכְרָח אִתָּה לֹאמַר דְּלֹא הִיָּתָה בְּגִרְסָתוֹ בְּכָל סְפָרֵי רַבִּי הַמְּוַזְהָרִים וּמֵאֵי טַעְמָא הַשְּׁמִיט רַבִּינוּ וְלֹא פִסְקָה כְּמוֹ שְׁפִסְקָה בְּמְצֻוֹת צִדְקָה דְּכִיִּפְיָנָן אֲלֵא מְנוֹכְר' אִתָּה לֹאמַר כְּדַכְתִּיבְנָא מֵאַחַר דְּאֵינָה חוֹבָה עַל הַב"ד כְּמוֹ בְּצִדְקָה אֲלֵא אִם יִרְצוּ לְכָף לֹא פִסְקָה רַבִּינוּ: וְאֵנִי בְּחַפְזֵי רְאִיתִי לְהַמְרָדְכֵי בְּתַרְא שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם רַיב"א חִילּוּק אַחַר וְאִמַר דָאִין בֵּית דִּין מַעֲשִׂים עָלֶיהָ דְּהִיָּי מִכֵּים אוֹתוֹ עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ אוּ יַעֲשֵׂה הַמְצָנָה כְּמוֹ שְׁאָר מְצֻוֹת דְּמִשְׁב"ץ אֲלֵא מְעַנְי' אוֹתוֹ וְאִם לֹא קָבַל לֹא אֵיכַפַּת לָן בֵּיהָ וּמֵאֵי דְקָאָמַר אֵין מְוַזְהָרִים עָלֶיהָ הִיָּינוּ דָאִין נְעַנְשִׁי עָלֶיהָ וְתִירוּץ זֶה הוּא תִירוּץ הַרִיצַב"א שְׁהֵבִיא הַתּוֹסְפוֹת בְּתַרְא דָּף ח' וְאַפְשָׁר דְּכוּנְנָה הַרְשֵׁב"א וְהַרְמֵב"ן כְּמוֹ הַרִיצַב"א וְהַמְרָדְכֵי גַם בְּמְצֻוֹת הַצִּדְקָה וְכוּנְנָתָם לֹאמַר דְּכִיִּפְיָנָן לִיּה מִמֶּשׁ וְלֹא כַר"ת דְּאִמַר דְּכִיִּפְיָנָן לִיּה בְּדַבְרֵים אֲבָל לֹא כִיִּפְיָנָן לָהּ עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ שְׁאָר מְצֻוֹת דְּמ"ש בְּצִדָּם וּמ"מ הַרְשׁוֹת בְּיָדָם אִם יִרְצוּ לְכוּפּוֹ כְּפִיָּה גְדוּלָה: אֲלֵא דְפִי' זֶה דוֹחַק הוּא בְּדַבְרֵי הַרְשֵׁב"א מֵאַחַר דְּסַתְּם דְּבָרֵי דְהַשְׁוֹאֵל שְׁאֵל דָאִם כּוֹפִין אוֹתוֹ אוּ אֵין כּוֹפִין כָּלָל כְּדִמְשָׁמ' מְלִשׁוֹן הַשְׁוֹאֵל וְצָרִי הַמְשִׁיב לְפָר' דְּבָרֵי וּמֵאַחַר שְׁלֹא פִירַשׁ מִשְׁמַע דָאִין עָלֵיו שׁוּם חִיּוּבָא.

ועוד דראיתי להב"י שכתב שקה"ן הסכים לתירוץ בתרא דר"י וכן דעת הרמב"ן אלא מחנוקתא פדכתא מעיקרא וכן ראיתי בהגהו' מרדכי דכתובו' שכתב משמ' מירוש' הא אם רצו כופין והשתא לא תקש' מהא דג'רסי' בקדושי' בירושלמי אמר ר' אסי שפופין את הבן לזון את אביו ובפ' כל הבשר מייתי להווא דלא מינקר אפנה א"ל שפקוהו משום דק'רשו' ביד' יע"ש ועיין הט"ז סיר"ס י"ד: אלא שמדברי ההגהות הנז' משמע דגם במצוות צדקה הרשות בי'ד ב"ד דהא ההיא דר' אסי דכופין לזון את אביו היינו שרצו הב"ד והתם מזונות והיינו צדקה דלא כר"י: אבל קש"ל לדעת ר"ת דכייפינו בדברים ואפילו (במצוות צדקה מה יענה בההיא דנגדיה רב יהודה כמ"ש הרב מש"ל: ואפשר לתת דשאני ההיא דנגדי' ר"י בשביל דגזייה לגדפי' משום דאותה שעה מיהא ביטל המצוה דאינו יכול לשלח משום דלא מקרי שלוח וכו' אם פן הו"ל בטילה ובעי מלקות מדאו' ז"א משום דאחר זמן מרבי לגדפי' כמ"ש לו ר"י וכו' ולכך נגדיה אבל אם לא גזייה לגדפי' אפילו אם לא שלחה לא הוה נגדיה משום דמצות עשה שמתן שפירה בצדקה ועוד דחייש רב יהודה דשמא קודם שיגדילו פנפייה תמות ועובר על איסורא דאורייתא אבל אם לא גזייה לגדפה שמא יחזור ברוחו הוא לעצמו ויקיים בה מצו' שלוח ולא כייפינו ליה ודוק.

ותירוץ זה מתנישב גם להרשב"א והרמב"ן: אלא דקשה לי לסברת ר"ת דאמר אכפייה בדברי' והא קתני בש"ס ממשכנין על הצדקה ואפי' בע"ש ופרי' בש"ס והקדתי וכו' ות' הא דאמיד הא דלא אמיד פי הא דרבא פפייה לר"ן אלמ' פפייה ממש מדממשכנין עליה וליכא למימר דממשכנין הוא גרוע מפפייה ממש ואינה אלא כמו דאכפייה בדברים ז"א ואין הסברא נותנת פן ועוד דהרי הרשב"א אף ע"פ דס"ל פדעת ר"י דכופין ממש כמ"ש דבריו ה"ן בפ' נערה מ"מ אית ליה דאין יורדין לנכסיו אפי' בפניו ואין חילוק בין ממשכנין ובין יורדין לנכסיו: ואפשר לומר דר"ת מוקי להא דממשכנין על הצדקה הוא פשקצו ביניהם כל אחד מה שיעלה לו בחלקו ונתחיי' בו דהו"ל פחוב דעלמא וגם הוא נמי אמיד ועובדא דרבא ראיה על דאמיד לית ביה משום ופקדתי על כל לוחציו וכו' דאם לא פן אי' אכפייה רבה בדברים והא כתיב והפקדתי על כל וכו' אבל היכא דפסק ואמיד כייפינו ליה ממש ויורדין לנכסיו: ולפ"ז מתנישב שפיר גם לדעת הרשב"א דכתב אין יורדין לנכסיו ואפילו בפניו והא קתני בש"ס מממשכנין ולמאי דכתב' אחי שפיר ולא קשה מידי ודו"ק: ואני בחפשי ראיתי למופת הדור בספ' ברפי יוסף שהקשה דמאי מקשה מדברי הרשב"א על הרמב"ן והבין בדברי הרב מש"ל שמקשה במוחלט על הרמב"ן ע"ש ולמאי דכתבנא לא קשה ולא מידי דהרב מקשה על הרשב"א ולא על הרמב"ן דהב' הביא גם דברי הרשב"א בסוף דבריו ע"ש דס"ל כר' אלא שאין יורדין לנכסיו והמש"ל קצר בדבריו ור"ל הרמב"ן וכל דיליה: גם מ"ש אף ע"ג דבצדקה כתיב פי פתוח וכו' י"ל דשאני צדקה דאית בה תרי לאוי דומיא דממיר ע"ש דשאני ממיר דאית ביה תרי לאוי ועשה א' ולא אתי עשה ודחי תרי לאוי אבל בצדקה אית בה תרי לאוי ותרי עשה פי פתוח תפתח נתון תמן וכל עשה מדחי לאו א'.

גם מ"ש בתירוץ שני א"נ פי פתוח פירושו אלא ומשמע קודם הלאו ע"ש ר"ל דהו"ל לאו שקדמו עשה ד יכול לקיי' העש' קודם העבר' הלאו אבל העבוט לאו הניתק לעשה דאינו יכול לקיים העשה עד אחר העברת הלאו ואחר הס' מכ"ת דאין חי' דכולהו מקרו

לאו הנייתק לעשה דהרי שלוחת הקן יכול לקיים העשה קודם העברת הקלאו ולדעת רבנן מקרי לאו הנייתק לעשה ואין זה אלא לסברת ר"י עיין בש"ס בסו' חולין ובש"ס מפות וכן משמ' מדברי הרמב"ם בהלכות סנהדרין ומדברי הכ"מ בפרק ראשון מהל' גערה ע"ש.

ועוד דאם זה פנונת הרב מש"ל ממי קאמר ולפי זה בהענ' דהוי לאו הנייתק לעשה ומאי שניא העניקה ממצנת צדקה דקרי לה לאו הנייתק לעשה ומצנת צדקה קרי לה לאו שקדמו עשה ונהרי בשניהם יכול לקיים העשה קודם העברת הקלאו: ולעד"ן לישיב דאמאי מצנת צדקה לא מקרי לאו הנייתק לעשה הוא משום דבכל פעם מחוייב לקיים מצנת צדקה ואם חוזר ונותן לו צדקה לא נפטר מעונשו הקלאו שעבר קודם לכן וזה הצדקה לאו תקון הקלאו אלא מקיים מצנת הצדקה ולכך לא מקרי לאו הנייתק לעשה אלא דקשה לי על תירוצ' זה דיכול ליתן שני דינרים אחד לחיובו ואחד לתקון הקלאו בב"א ומאחר דנותן חיובו ומוסיף חיוב אחר לתקון הקלאו מקרי לאו הנייתק לעשה כמ"ש רז"ל על פסוק צדק צדק תרדוף שעושה ב' צדקות א' בשביל החיוב וא' בשביל שיחיה הוא ובניו ולית ביה משום אל תהיו כעבדים וכו': ואחר מכן ראיתי להר' נתיבות משפט ז"ל שהביא דבריו מור' ה' חיד"א ז"ל בס' בר"י וז"ל והרב נ"מ הקשה על האי תירוצ' דר"ת דאכפניה בדברים דהרי בפ"ק דבתרא מיייתי לה אמ"מ על הצדקה ות' הרב ז"ל דאף דאין כופין בשוטים מ"מ נחתינן לנכסיה ע"כ וכתב עליו הרב ותירוצו הוא חידוש גדול ע"ש ואשתמיט מנייהו דברי הרשב"א ז"ל והביא דבריו הר"ן בפ' גערה שנתפתחה דס"ל כר"י דכייפינן ליה בשוטים וכתב מיהו אין יורדין לנכסיו אפי' בפניו ע"ש: גם מה שסייעו הרב מח"מ מדברי הרשב"א על מי שאינו רוצה לא ליירש ולא לפרוע דלא כייפינן בשוטים אלא בהורדת נכסיו לאו סייוע הוא דשאני התם בחוב דעלמ' כמו יורשת הבכור דינא הוא דיורדין לנכסיו ולא כייפינן ליה משום דאין בו מצוה כ"כ אבל במצות הצדקה איכא מצוה בו כמו שמפורש בדבריו דכייפינן ליה מדין מצנת צדקה אבל אין יורדין לנכסיו דלאו חוב הוא דאל"כ תקשה דברי הרשב"א אהדדי.

אלא דק"ל דברי הרשב"א אלו דבסי' רע"ח פתב דלא כייפי' ליה אבל יורדין לנכסיו ובסיק"ז כת' דכייפי' ליורשין וגם יורדין לנכסיהם הביא דבריו הב"י בסימן הנז' וי"ל: פרק ט' ה"ג אחד מן האנמות שפא על שפחה וכו' הרי הבן עבד פנעני שנא' וכו' אבל העבד שלנו שפא וכו' אין הבן עבד פנעני שנא' אשר הולידו וכו' ע"כ.

ברייטא היא בפ"ק דסוטה דף ג' ב' דתנא מנין לאחד מן האנמות שפא על הפנענית וכו' ת"ל וגם מבני התושבים הגרים עמכם לעולם בהם תעבדו ופר"ש ב' עבד גרסינן בבב"ת ור"ל דקאי אקרא דאמר מאת הגוים אשר סביבותיכם מהם תקנו עבד ואמה ועלה קאמר מנין לא' וכו' לקנותו בעבד שאמרתי לה מהם תקנו עבד ואמה: והיותר נראה דבא רש"י למעט דלא גרסי פ' עבד בכ"ף ולפרש בש"ס כפי' רבינו ז"ל דמפרש דאין התנא משמע לענין לא תחיה פל נשמה אלא לענין אם הולד עבד או ב"ח אתמר ולפי גירס' רבינו צ"ל בכ"ף וה"פ מנין שאמה רשאי לקנותו עבד ולהיות לה עבד פנעני ולכך פיר"ש דגרסינן בעבד בבב"ת ופי' מנין לה לקנו' בעבד ולא אמרי' ביה ל"ת פל נשמה אבל אי גרסי' בכ"ף עכצ"ל כפי' רבינו: ופירש"י ז"ל עוד שם בד"ה ולא מן הגרים וכו' הולדים לבני ארצכם

במקום אחר וכו' ונהביאום לבניהם לגור שם עכ"ל וק"ל מאחר דהטעם הוא משום דבאנמות הלך אחר הזכר וכן מפני שבהדיא במסכת קידושין דאמרנו מניין שהולכים אחר הזכר דתנא וכו' אמאי פירש"י הנולדים במקום אחר.

ואפשר דלריבנותא נקטיה דאפילו אפשר הולידום במ"א ומכ"ש אשר הולידו בא"י דמקרו בגיהם ואינם רשאים לקנו' מהם אלא אם הולידום בא' עם אחד משאר אנמות לא מקרו גרים בארצכם לכה נקט שהולידום בארץ אחרת.

אף ק"ל ע"ז דמנ"ל לתנא לפרש אשר הולידו בארצכם א' משאר אנמות שבא על הפנענית ומהם תקנו ולא מן הגרים בארצכם עבד שבא על אחת משאר אנמות ואימא בהפך אשר הולידו א' משאר אנמות הבאה לארצכם ובא עליה עבד ועלה קאמר קרא מהם תקנו ולא מן הגרים עבד שבא על אחת משאר אנמות ובא הבן אצל אמו וגם עמו וחוששין לזרע האם וקושיא זו ראיתי לרש"י ז"ל בפ' הערל ותי' דתני בסתם האיש גולה ולא האשה ולכה מן הנולדים אחד מן האנמות שבא לארצכם ולא מן הגרים אחד מן הפנענים שהלך למקום וכו' ומסתברא למעוטי זרע האב: ואימא עוד שם בגמ' אידי דכתב ובאחיכם בני ישראל וכו' תנא לעולם בהם תעבדו לכדתנא דבי ר"י וכו' ונשנית בשביל דבר שנתחדש בה ע"כ ומהו הדבר שנתחדש בה כדפי"רשי לעיל לא תעבדו בו עבדות עבד ר"ל לחלוץ מנעלו וכו' וזהו דבר חדש דבאחיכם דאמר קרא לא תרדה בו בפרך שהוא קנשי השעבוד ודו"ק.

אבל התוספו' גרסי בהפך אידי דכתב בהם תנא ובאחיכם ולפי"ד קשה מאי דבר חדש איכא אם החידוש הוא ל"ת בו בפרך שהוא קנשי השעבוד אם כן החידוש הא כתיב ובאחיכם ומאי קאמר אידי דכתב וכו' תנא ובאחיכם והרי הוא עיקר החידוש דבשלמא בהם שייך לומר אידי דהחידוש הוא במאי דקאמ' לעולם בהם תעבדו ונקט בהם אידי אבל ובאחיכם ל"ת וכו' עיקר החידוש ובאחיכם דבלא אחיכם ליכא חידוש דמה היה לו לומר: הלכות שכירות פרק ו' הי"א מכר את הבית או נתנו או: הורישו אין השני יכול להוציא עד שיודעו מקודם ל' יום וכו' שהרי השוכר אומר לו אין פנה יותר מלח זה שזכית בבית זה מחמתו ע"כ.

נשאלתי לחוות דעי ע"ע בית שהיה מושכר לזמן קצוב ובע"הב נדחקה לו השעשה ביותר והוצרך למכור הבית ולא מצא קונים כ"א ע"מ לדור בו והשוכר צונח לומר עד שישלים זמנו ואינו יוצא בתוך הזמן יורנו רבינו.

וזאת תשובתי איתא בדברי רבי הטור סי' שי"ב וז"ל המשכיר בית או חצר לזמן קצוב אינו יכול לחזור בו ולהוציא בתוך הזמן אפי' נפל הבית של המשכיר וכו' ואפי' העני וצריך למכרו לאחר אינו יכול להוציא והמקח קיים והלוקח צריך להניחו ביד השוכר עד שישלם זמנו וכו' יע"ש ופסקה מר"ן בקצור פלשונו בדיוק יע"ש הרי מפני שזהו דבר פשוט דיד בע"הב על התחונה ואין בידו להוציא השוכר ולומר לו צא מן הבית דצריך אני למכרו לאחר ואפילו לא ימצא לקנות ממנו כי אם בשביל הדירה אינו יכול להוציא ודברי רבי הטור ומר"ן סתמא קאמר דאינו יכול להוציא דמשמע אפי' יתבטל המכר בשביל השכירות דאל"ך הו"ל לפרש ולא לסתום אבל אם קנה הלוקח בסתם המקח קיים ולא מקרי מקח טעות: וכן יש פח ביד בע"הב למכור ואפי' אית לן שכירות

ממפר ליומיה מקרי והוא דכתב רבינו והטור ומר"ן והמקח קנים ולוקח צריף להגניח
ביד השוכר עד שישלים זמנו דבאו לשלול כ"ז דכתבנא: אלא דצריף להתיישב בדברי
רבינו הרא"ש בס"פ השואל והביא דבריו מר"ן הב"י דלכאורה נרא' דהוא הפך דברי
רבי' הטור ומר"ן דכתי' לעיל וז"ל אהא דקאמר נפל ביתיה דמשפיר א"ל לא עדיפת
מנאי פלל דברי' אם אפש' לאודועי אבע"ל לאודועי ואי לאו מצי א"ל לא עדיפ' מנפשיאי
וכת' הרא"ש פולה שמעתין איירי בסת' אבל אם שכו' לזמן קצוב פמכר דמי ואם אין
לו מה יאכל יכול למוכרו אפי' בתוך הזמן והכי איתא בירוש' המשפיר בית לחברו ורצה
למוכרה אמר ר' אמי לא עלתה על דעתו שישמות ברעב ור' זעירא ור' אילא אמרו מ"מ
קנוי לו אלא דאמרי' לשבקה עד דמלי וכו' ובא מעשה לפני ר' איסא ולא קבל דבריהם
ומה פליג בתמיה ר' איסא פליג עליוהו סבר כר' אמי שיצא לאלתר ומשני לא פליג אלא
מעשה שהיה כף היה ביתו של אחד היה ממושפן אצל יהודי אחד במשפנתא דסורא או
פל ימיו בכף וכף לשנה פל זמן שלא יפדנה ולא היו לו מעות לפדותה ובזה הורה כר'
אמי שיצא מיד אבל המשפיר בית לשנה וצריף למוכר' מחמת דחסק צריף להגניח השוכר
בבית עד שישלי' זמנו כר' זעירא ור' אילא ע"כ ע"ש: והנה מדברי הרא"ש דכתב אבל
אם אין לו מה יאכל יכול למוכרו נראה לכאורה דהוא הפך דברי רבינו הטור ומר"ן
דנקטי בלישנייהו ונאפילו העני וצריף למוכרו ודברי הרא"ש קאי אקבע לו זמן דלעיל
מניה קאמר אם שכו' לזמן קצוב פמכר דמי וסיים ואמר אבל אם אין לו מה יכול וכו'.

ואין מן הסברא לחלק ולומר דיש חילוק בין אם אין לו מה יאכל וכו' לאם העני דקאמר
רבינו הטור דלא נתנו חכמים ז"ל דבריהם לשיעורין. ועוד דהו"ל לרבינו הטור ליפלוג
וליתני אבל אם אין לו מה יאכל.

ועוד ק"ל על דברי הרא"ש ז"ל דמאי ראיה מיייתי מהירושלמי דאם אין לו מה יאכל וכו'
דזה סברא יחידאה כר"א ואיף שביק ר"ז ור"א שהם רבים. ועוד דבסוף דבריו משמ'
דפסק כר"ז ור"א דקאמרי אבל המשפיר בית.

לשנה וכו' עד שישלים זמנו כר"ז ור"א ומדקאמר כר"ז וכו' משמע דהלכה פנותייהו
שהם רבים ועוד דדברי הרא"ש סתרי אהדדי דבתחיל' דבריו כת' אבל אם אין לו מה
יאכל יכול וכו' וקאי אקבע לו זמן.

ובסוף דבריו קאמר אבל המשפיר בית לשנה וכו' צריף להגניח השוכר בבית עד שישלים
זמנו דאין סברא לחלק בין אם מוכר מחמת דאין לו מה יאכל וכו' למוכר מחמת הדחוק
פדכתי' (ועוד מאי קאמר הרא"ש כר"ז וכו' א) ועוד מאי שנא האי דינא דכת' הרא"ש
אבל המשפיר בית וכו' וצריף למוכר' מחמת דחוקו דצריף להגניח השוכר וכו' כר"ז
ור' אילא מההוא מעשה דרבי איסא דמפשטא דתלמודא דקאמר ל"פ אלא מעשה שהיה
וכו' משמע דר' איסא ס"ל כר"ז ור"י ותקשי מאי שנא דתרנויהו דחוקא דממונא ובשלמא
לגירסת הרשב"א דגריס ברתיה דיהודאי הנות ממושפנת אצל חז רומי ניחא משום פקוח
נפש אלא לסבר' הרא"ש דגריס ביתיה תקשי מ"ש: ולעד"ן דהאמת הוא דרבינו הטור
אזיל בעקבות משיחא אביו פדרכו בכל מקום והרא"ש מודה לדברי רבינו הטור דקאמר
ונאפ' העני ואין לו מה יאכל אינו יכול להוציא כר"ז ור"א והרא"ש לא קאמר אלא
לעני המכר דיכול למוכרו ולא לענין להוציא תו"מ שלו והינינו דנקט בלישנייהו יכול

למְוָכְרוֹ וְלֹא קָאָמַר לְהוֹצִיאֹו: וְלֹא תִימָא מִלְתָּא דְפְשִׁיטָא הִיא דִּיכּוּל לְמַפּוֹר וְעוּד מֵאֵי קָאָמַר וְאִין לּוּ מַה יֵּאכַל דְּמֵי תְּלָה הַמְּכָר בְּזַה.

דְּאִפְשֵׁר לִזְמַר דְּהָרָא"ש בָּא לְשַׁלְּוֹל וְלִזְמַר דְּלֵא תִימָא דְשְׁכִירוֹ מִמְּכָר לִיוֹמֵי וּמְקָרֵי דְבָר שְׁאִינוּ בְּרִשּׁוֹת כְּמוֹ שְׂדֵה זֹו כְּשֶׁאֶקְחָנָה קְנוּיָה לָהּ וּמַה שְׁאִירֵשׁ מֵאֲבָא מְכוּר לָהּ דְאִית לָן דְּהַמְּכָר בְּטַל קַמְל"ן דְּהַמְּכָר קִיָּים דְּלֵא דְמֵי לְהַנְדֹּו וְכוּן מְצָאֵתִי דְפְלוּגְתָּא הִיא דְלִדְעַת מֵהֶרְשֵׁד"ם דְשְׁכִירוֹת לְזִמְן קְצוּב מִמְּכָר לִיוֹמֵיהּ וְהַמְּכָר בְּטַל וְעֵינִין ז"י אֲבָן גְּאִיָּים ו"ל וְהָרָא"ש בָּא לְשַׁלְּוֹל סְבָרָא זֹו וְלִזְמַ" דְּהַמְּכָר קִיָּים וְלֵא מְקָרֵי דְבָר ש"ב וְכוּן בָּא לְשַׁלְּוֹל דְּלֵא מְקָרֵי מְקַח טְעוֹת דְאָמַר לּוּ הִלּוּקְס דְאִדְעֵתָא דְלְדוּר וְהָא דְקָאָמַ" וְאִין לּוּ מַה יֵּאכַל אִיפְשֵׁר לִזְמַר דְּלֵא קָאָמַר דְּהַמְּכָר קִיָּים אֲלֵא בְּאֵם הָעֵנִי וְאִין לּוּ מַה יֵּאכַל דְּוִמְיָא מַה שְׁתַּעֲלָה מְצוּדְתֵי מְכוּר לָהּ דְתִיקְנֵנוּ בִּיהּ חַז"ל שְׁהַמְּכָר קִיָּים מְשׁוּם פְּקוּחַ נְפֶשׁ אֲבָל בְּעִשְׂרֵי הַמְּכָר בְּטַל: א"נ דְּדְבָרֵי הָרָא"ש לְקוּחִים מֵהִירוּשַׁלְּמֵי דְקָאָמַר דְּלֵא עֲלָה עַל דְעַתּוֹ שְׁיִמּוֹת בְּרַעֲב וְעֲלָה קָאָמַר ר"ז ור"י מ"מ קְנוּי לּוּ וּלְכַף נֶקֶט הָרָא"ש וְאִין לּוּ מַה יֵּאכַל וְכוּ" וְה"ה בְּלֵא הָעֵנִי הַמְּכָר קִיָּים וְאִינוּ יְכוּל לְהוֹצִיאֹו וְהוּא סוּף דְבָרֵי הָרָא"ש דְקָאָמַ" אֲבָל הַמְּשַׁפֵּיר וְכוּ" וְצָרִיף לְמַפְן' מַחֲמ' דּוּחְקוֹ צָרִיף לְהַנִּיחַ הַשׁוֹכֵר בְּבֵית עַד שְׁיִשְׁלִים זְמַנּוֹ כְּרַב זְעִירָא וְכוּ": וְרֵאִיתִי בְּהַג"מִי בַפ"ו מַה שְׁכִירוֹ עַל מֵאֵי דְכְּתַב רַבִּינוּ מְכַר אֶת הַבֵּית וְכוּ" אִין הַשְּׁנִי יְכוּל לְהוֹצִיאֹו עַד שְׁיִוְדִיעוֹ מְקוּד' שְׁלִשִׁים יוֹם וְכוּ" שְׁהָרֵי הַשׁוֹכֵר אֹמַר לּוּ אִין פְּתַף יִתַּר מְפָחִי זֶה שְׁנִכִּיתִי בְּבֵית זֶה מִחֲמַתּוֹ וְכָתְבוּ עֲלָיו פִּי ר' יוֹאֵל הַלּוּי דְהֵינּוּ דְנוּקָא בְּסַתָּם שְׁלֵא הַזְפִּיר שְׁיִצָּא אֲבָל אִם אִין הִלּוּקְס רּוֹצֵה לְקַנּוֹת אִם לֹא יִצָּא זֶה מִן הַבֵּית יִצָּא בַע"כ וְכוּ" וְהִבִּיא דְבָרֵי הִירוּשַׁלְּמֵי דְלַעִיל ע"ס כְּנֹז"ל בְּדְבָרֵי הָרָא"ש יַע"ש: וְקִשָּׁה דְמֵאֵי רֵאִיָּה מִיִּיתִי בְּהַג"מִי מֵהִירוּשַׁלְּמֵי דְלֵא גְזַר חֵי זֶה בְּדְבָרֵי וְלֹא גְזַר חֵי זֶה קֶצֶת כ"א בְּדְבָרֵי ר' אֲמִי אֲבָל לר' זְעִירָא ור' אֵילָא שְׁהֵם הָרַבִּי לֹא קָאָמַר אֲלֵא קְנוּי.

הוּא לּוּ וְלֹא הַזְפִּיר הִיִּצִיאָהּ בְּדְבָרֵי וְעוּד דְאֲמֵי הַזְצָרָה בַּעַל הַג"מִי לְהִבִּיא דְבָרֵי הִירוּשַׁלְּמֵי כְּלוּל גַּם דְבָרֵי רַבִּי יִיסָא: וְלִמֵּאֵי דְכְּתִיבָנָא בְּדְבָרֵי רַבִּינוּ הָרָא"ש יַתְפָּרֵשׁ לָן דְבָרֵי רַבִּינוּ יוֹאֵל שְׁפִיר וְדְבָרֵי קֵאֵי אֲדְבָרֵי רַבִּינוּ דְבָלֵא קְבִיעוֹת זְמַן פְּדִנְקֵט בְּלִישְׁנֵיהּ עַד שְׁיִוְדִיעוֹ מְקוּדָם שְׁלִשִׁים יוֹם וְכוּ" וְעִיקַר הָרֵאִיָּה שְׁמַבִּיא רַבִּינוּ יוֹאֵל הוּא מְדְבָרֵי ר' יִיסָא דְקָאָמַר אֲלֵא מְעִשָּׂה שְׁהִיָּה כְּף הִיָּה דְבִיתּוֹ שְׁל אַחַד מִמְּוִשְׁפָּן אֲצֵל יְהוּדֵי בְּמִשְׁפַּנְתָּא דְסוּרָא וְכוּ" דְמְקָרֵי בְּלֵא קְבִיעוֹת זְמַן אֲבָל ר' אֲמִי ור' זְעִירָא ור"א דְבָרִיָּהֶם הוּא בְּקַבַּע לּוּ זְמַן וְהִלְכָה כר"ז ור"י שְׁהֵם הָרַבִּי וְאִינוּ יְכוּל לְהוֹצִיאֹו אֲלֵא לֹא קָאָמַר אֲלֵא לַעֲנִיָּין קִנְיָן פְּדִנְקֵט בְּלִישְׁנֵיהּ מ"מ קְנוּי לּוּ וְהָא דְנֶקֶט בְּהַג"מ דְּלֵא עֲלָה עַל דְעַתּוֹ שְׁיִמּוֹת בְּרַעֲב לְשׁוֹן מְוִשְׁאֵל הוּא דְבְּרִיָּו בְּלֵא קְבִיעוֹת זְמַן ור"א דְקָאָמַרֵי דְלֵא עֲלָה ע"ד שְׁיִמּוֹת בְּרַעֲב קְמִשְׁתַּעֲי בַק"ז: וְכוּן מְצָאֵנוּ דִּישׁ חִילּוּק בֵּין קְבַע לּוּ זְמַן לְהִיכָא דְלֵא קְבַע לּוּ זְמַן הִיכָא דְנֶפֶל הַבֵּית שְׁהִיָּה דַר בּוֹ אוֹ בֵּית חֲתָנוֹת לְבָנוּ דְאִם קְבַע לּוּ זְמַן אִינוּ יְכוּל לְהוֹצִיאֹו וְהִיכָא דְלֵא קְבַע לּוּ זְמַן יְכוּל לְהוֹצִיאֹו וְאֹמַר לּוּ אִינוּ בְּדִין שְׁתַּהֲיָה אַתָּה יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי וְאֲנִי מְוִשְׁלָהּ וְכוּ" וְאִפְּלוּ הוּא עֲדִיָּין מְחֻסָּר זְמַן הַהוֹדְעָה ל' יוֹם: וְכוּן מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הַסַּמ"ע ס' ש"ב סק"א דְקָאָמַר דְשְׁכִירוֹת לִיוֹמֵי מִמְּכָר הוּא מ"ה אִינוּ יְכוּל לְהוֹצִיאֹו בְּשׁוּם צַד עַד שְׁיִכְלָה הַזְמַן וְכוּ" יַע"ש: וְאַחַר הַחֵי רֵאִיתִי כְּתוּב בַּס' ב"י לְמַהֲרֵי עֵינֵי אִשׁ ס' פ"ב שְׁפִי דְבָרֵי הִירוּשַׁלְּמֵי וְהַש"ע בְּאִנְפֹּן אַחַר וְהוּא רְחוּק מְאֹד מֵהַפְּשֵׁט וְאִין לְשׁוֹן הִירוּשַׁלְּוֹל וְהַש"ע סוּבְלִים פְּרִוּשׁוֹ כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַמְּעִיָּין בְּעֵין שְׁכָלוֹ וְהַעֲיָקַר חֲסַר מִן הַסַּפֵּר בְּדְבָרֵי הָרָא"ש שְׁכְּתַב אֲבָל הַמְּשַׁפֵּיר

בית לשנה ורוצה למוכר' והוסיף בדבריו ומכרה והוא אומר ורוצה למוכרה איך יתכן לבוא אחריו ומכרה א"כ למאי האריף בלשונו לומר ורוצה למוכרה די לו לומר ומכרה ועוד לפי פי' אמאי הש"ע לא אשמועי' היכא דלא מצא למכור אלא אם ידור בה לא לתר דיכול להוציאו או אם התנה הלוקח על המוכר לדור דגם הוא יכול להוציאו כר"ז ור' אילא דלא פליגי אלא בלאחר מכירה בסתם והם דברי הרא"ש דקאמר ואם אין לו מה יאכל יכול להוציאו והוא סתם ואמר ואפי' העני וכו' דמשמע בכל גוונא אינו יכול להוציאו:..

ועוד מה ראיה מביא מדברי ר' יואל הנז"ל דרבינו יואל לא פתב דבריו אלא אדברי הרמב"ם דמשמע בלא קביעות זמן ועלה קאמר דווקא בסתם שלא הזכיר וכו' אבל אם אין הלוקח וכו' משום דלאו מחוסר אלא זמן ההודעה אבל בק"ז ממכר ליומיה ובכל ענין אינו יכול להוציאו: גם מ"ש וכי תימא היכן נזכר החילוק של הג"מיי בדברי הרא"ש וכו' דהיכי דמי מ"ש דיכול למכרו אם מיירי במוצא מי יקחנו וימתין לשוכר עד סוף הזמן מאי קמל"ן פשיט' דיכול למכור דמי יוכל לעכב על ידו פיון וכו': ותמיה לי מאד דהא הוא עצמו פתב לעיל אבל חביריו פליגי בלאחר מכיר' הממכר קנים ולאפוקי ממאן דאמר בעלמא דהמכר בטל וכו' גם בדברי הרא"ש יש לנו לפרש פן וכמו שהוכחתי לעיל דאיכא מאן דפליג מהפוסקים דאמרו דהמכר בטל דמקרי ממכר ליומיה ומקרי דבר שאינו ברשותו וכן בא להשמיענו דלא מקרי מקח טעות דמסתמא דלא קנו אינשי אלא אדעתא דלדור: פ"ק י' ה"א המלנה את חבירו על.

המשפון וכו' לפיכך אם אבד המשפון או נגנב חייב בדמיו ע"כ. אירע מעשה בראובן שפכר פלי אהד לשמעון ונתן לו מקצ' מעות ואחר כך נפל ביניהם דין ודברי' בשומת הפלי ודין גרמא שנתבטל המכר ותבע ראובן לשמעון להחזיר לו הפלי הנז' וסירבבו עד שיחזיר לו מקצת המעות שנתן לו בשבילו ונשאר בידו בתורת משפון להמעות הנז' ובאמ"ץ הפציר שמעון בראובן ואמר לו ראה אחי כחסד שאני עושה עמך שאין אני דוחק לך השעיה ואני מרחיב לך הזמן עד שתבקש לנפשך ותמצא ממי תלנה או תרויח לשלם לי מעותי תחת זה תעשה חסד עמי ותתן לי רשות להשתמש בכלי זה בכל עת וזמן שאני צריך לו ונתרצה ראובן לדבר זה ונשתמש שמעון בכלי זה.

ויהי כאשר עברו מקצ' ימים בא שמעון ואמר לראובן תדע לך שהנוגשים אצים בי לתת להם הפלי הנז' להשתמש בו לחצר המלך הפנימית והפל הולך לאיבוד ואין לך עלי שום דיו"ד תביא לי מעותי ותקח הפלי שלך דע לך שאני מתרה בה התראה גמורה תביא לי מעותי ותקח הפלי שלך ולא שמע ראובן לדברי שמעון בשביל שלא נזדמנו בידו המעו' ובאו הנוגשים ולקחו הפלי הנז' והחליפוהו בכלי אחר קטון ממנו והוא שבור ואינו שנה כ"א מעט מזער ונפשם לשאול הגיעה מה יגיה בדינם ועל מי הוא ההפסד יורינו המורה לצדקה ושכמ"ה: תשובה דאע"פ דלא ימנע שמעון מדלא עביד איסורא משום דנשתמש בו בלא נכיתא ומקרי שואל ותייב באונסין אפי' בנתינת רשות בעלמא קודם שנשתמש בו כמ"ש מר"ן בסי' ע"ב ס"ד המלנה על המשפון ונתן לו רשות להשתמש בו ונאנס איפשר שאפי' בנתינת רשות הוי שואל ותייב באונסים ע"כ יע"ש: ואע"פ דמרן נקיט בלשונו הנהב תורת איפשר דמשמע דאיכא ספיקא קמיה כפר הש"ף עמד בחכמתו ויישב

דְּדַבְּרֵי מֶרֶן אֵינִירי בְּדִהְלִנְוֹהוּ מִתְחִיל ע"ה מ וְאֵיפְשָׁר שְׁפִנְוֹנְתוּ בְּמָה שְׁנִתְּנוּ לוֹ רְשׁוֹת
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מִשׁוּם הַלְנָאת מְעוֹתָיו וְכו' יע"ש ס"ק ל"א אָבֵל בַּנ"ד לֹא מִקְרֵי הַלְוֹהוּ מִתְחִילָה
ע"ה מ אֵלֶּא דְאֶחָר שְׁנִתְּבַטַּל הַמְּכָר תַּפְס הַמְשָׁכּוֹן בְּשִׁבִיל הַמְּעוֹת וְחַיִּיב בְּאַנְוִסִים כְּמוֹ
שְׁמַצִי בְּדָמֵי אֲבִידָה שְׁחַיִּיב בְּאַנְוִסִי וְעוֹד דְּעַדִּיפָא מִינָהּ אֵיפָא בַּנְד"ד דְּמִקְרֵי מְשַׁכְּנוֹ שְׁלֹא
בְּרִשׁוֹת דְּקִי"ל וְחַיִּיב בְּאַנְוִסִים אֲפִילוּ בְּלֹא תַשְׁמִישׁ כַּמ"ש הַרְמַב"ם ו"ל בְּהַלְכוֹת מַלְוָה
פ"ג ו"ל עֵבֶר בַּע"ח וְנִכְנַס לְבֵית הַלְוָה וּמְשַׁכְּנוֹ וְכו' אֵינִי לֹקְהָ שְׁהָרִי נִיתַק לַעֲשֵׂה שְׁנֹאמַר
הַשֵּׁב תְּשִׁיב לוֹ וְאִם לֹא קִיִּים עֲשֵׂה שְׁבוּ כְּגוֹן שְׁאֲבָד הַמְשָׁכּוֹן אוֹ נִשְׂרַף לֹקְהָ וּמְחַשׁ' דְּמִי
הַמְשָׁכּוֹן וְתוֹבֵעַ הַשְּׂאָר בְּדִין ע"ש וְהִבִּיא דְּבָרָיו הַש"ך סק"ט וְכֵן פָּתַב הַמ"מ שְׁדַעַת רַבִּינוּ
הוּא שְׁחַיִּיב בְּאַנְוִסִים מֵאַחַר שְׁמְשַׁכְּנוֹ שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת: וְאֵע"פ דְּאֵיפָא לְדַחּוֹת וְלוֹמַר דַּנְד"ד
לֹא מִקְרֵי מְשַׁכְּנוֹ שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת מֵאַחַר דְּמַעֲיָקְרָא בָּא הַפְּלִי לִידֹו בְּרִשׁוֹת וְנִתְרַצָּה אַח"ך
לְהִיּוֹת בְּיָדוֹ עַד אַחַר הַפְּרָעוֹן מִכָּל מְקוֹם הַדִּין דִּין אֵמֶת שְׁחַיִּיב בְּאַנְוִסִים כְּדַכְתִּיבָנָא לְעִיל:
וְעוֹד דְּאֲפִילוּ אִם תַּמְצִי לֹמַר דְּאֵיפָא עוֹד סְפִיקָא דְּדִינָא וְאֵין בְּדַבְּרִים אֵלוּ כְּדִי שְׁבִיעָה
מִכָּל מְקוֹם הַלְוָה פְּטוֹר מִדְּמִי הַחֹב מֵאַחַר שֶׁהוּא תַּפּוּס וְאֵין מוֹצִיאֵין מִמוֹנָא מִסְפָּ' וְהַמְלָנָה
פְּטוֹר מִהִתְרוֹן.

וּמִדְּבָרֵי הַסַּמ"ע נִרְאָה דַּאֲע"פ דְּהַרְשֵׁב"א וּמֶרֶן נִקַּט בְּלִישְׁנֵיהּ תּוֹרַת אֲפִשָׁר לֹא מִקְרֵי
בְּשִׁבִיל כְּדִי מְמוֹן הַפּוֹטַל בְּסַפֵּק אֵלֶּא מִכַּח דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א דְּקָשׁוּ אֶהְדְּדִי וְכֵן בַּע"ש לֹא חָשׁ
לָהּ וְלֹא נִקַּט בְּלִישְׁנֵיהּ תּוֹרַת אֲפִשָׁר וְאִם הִיא לְעַפּוּבָא בְּדַבְּרֵי הַרְשֵׁב"א אִמְאֵי הַכַּחֲשִׁידָה
מֵאַחַר דַּע"ב הִיָּתָה וְקָשׁוּ דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א אֶהְדְּדִי וְעֵינִי הַט"ז וְהַש"ך וְתַמְצָא קוֹרַת רוּחַ
וְכֵן מְפֹרֵשׁ לְהַדְּיָא בְּדַבְּרֵי הַרְשֵׁב"א יע"ש: גַּם הַתְּרָאָתוֹ שֶׁהַתְּרָה בּוֹ אֵינָה הַתְּרָאָה מֵאַחַר
שְׁאֲמַר לוֹ הִבָּא מְעוֹת וְטוֹל שְׁלָף כַּמ"ש מֶר"ן בְּאַנְוִנִים סִימָן ש"ו ס"א וְכִמוֹ שְׁמַצִּינוּ שֵׁם
עַדִּין עוֹמֵד בְּשִׁמְרָתוֹ כְּבַתְּחִילָה וְלֹא מִהֵנִי לִיָּה מָה שְׁאֲמַר לִיָּה הִבָּא מְעוֹת וְטוֹל אֶת שְׁלָף
גַּם בַּנְד"ד עַדִּין עוֹמֵד בְּשִׁמְרָתוֹ כְּבָרָאשׁוּנָה וְחַיִּיב אֲפִילוּ בְּאַנְוִסִים וְאֵין לְבַע"ד לְחַלּוֹק
וְלוֹמַר דְּשִׁאֲנֵי הַתָּם דְּאֵינִי חַיִּיב כ"א בְּגִנְיָ' וְאֲבִידָה דְּהַתָּם מִשׁוֹ' דְּשִׁמְרָתוֹ הִרְאִישׁוּנָה לֹא
נִתְחַיִּיב כִּי אִם בַּג"ו וְאֵינִי מִן הַנְד"ד: וְאֵין לְחַלּוֹק בֵּין מַלְוָה ע"ה מ לְאֶנְוִן דְּמַצִּינוּ דְּהַמְלָנָה
בְּרִיא הַזִּי יוֹתֵר מֵאַנְוִן דְּבָאֶנְוִן אִם אֲמַר לוֹ טוֹל שְׁלָף וְהִבָּא מְעוֹת נַעֲשֵׂה עָלָיו ש"ח דּוֹקָא
אָבֵל בְּמַלְוָה אֲפִילוּ פְּרָעוֹ וְעַדִּין אֲצִלוֹ הַמְשָׁכּוֹן חַיִּיב בְּגִנְיָה וְאֲבִידָה כַּמ"ש מֶר"ן ס' ע"ב
סַמ"ג ע"ש וְטַעֲמוֹ שֶׁל דְּבָר עֵינִי בְּדַבְּרֵי הַש"ך סק"י: וְכַד דְּיִיקִינ' שְׁפִיר נִרְאָה דַּבְּנְדוֹ"ד
לִיכָּא סְפִיקָ' דְּדִינָא דְּמֵאֵי דְּקָאֲמַר הַרְשֵׁב"א וּמֶר"ן ו"ל בְּתוֹרַת אֲפִשָׁר הֵינִי בְּנִתְיִנַת רְשׁוֹת
דּוֹקָא וְעַדִּין לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְנִכְנַס מִיָּדוֹ אָבֵל אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כַּנְדוֹ"ד לִיכָּא שׁוּם סְפִיקָא
דְּחַיִּיב בְּאַנְוִסִים לְשִׁלּוֹם הַכָּל כְּדִאִיתָא בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ הַטוֹר סִימָן רס"ז ו"ל וַא"ל ו"ל פָּתַב
כְּסַבְּר' רִאשׁוֹנָה וְלֵאחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּמְעוֹת לְכוּלֵי עֲלָמָא חַיִּיב בְּאַנְוִסִים שֶׁהוּא שׁוֹאֵל עֲלֵיהֶם
ע"ש הָרִי מְפֹרֵשׁ דְּבַנְתִּינַת רְשׁוֹת קוֹדֵם שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ פְּטוֹר מִן הָאַנְוִסִים דְּלֹא מִקְרֵי אֵלֶּא
ש"ש וְאֵינִי שׁוֹאֵל וְלֵאחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ מִקְרֵי שׁוֹאֵל וְחַיִּיב בְּאַנְוִסִים וְהַס"מ ע"ב בַּסִּי' הַנּוֹ'
הִבִּיא דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַטוֹר וּפִי' דְּבָרָיו שֵׁם בְּיָתֵר שְׂאֵת וְ"ל וְאֵע"פ דְּמִוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מ"מ
כָּל זְמַן שְׁלֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ לֹא מִיְחָשָׁב כְּשׁוֹאֵל לְהַתְחַיִּיב בְּאַנְוִסִים יע"ש וְתַמָּה עַל מוֹר"ם
דְּלֹא פָּתַב זֶה בְּהַדְּיָא: נִמְצָא דְּאֵפִי' לַדַּע' הָרֵא"ש דְּאִית לִיָּה בְּדָמֵי אֲבִידָה דְּלֹא מִקְרֵי אֵלֶּא
ש"ש הִיכָּא דְּנִשְׁתַּמֵּשׁ מִקְרֵי שׁוֹאֵל וְחַיִּיב בְּאַנְוִסִים.

גם לדעת מר"ן דאית ליה במלנה על המשפון מגרע גרע ול"מ שואל בנתינת רשות היכא דנשתמש בו מקרי שואל וחיוב ואפי' ספק לא נסתפק ואית ליה בפשיטו דבנתינת רשות מקרי ש"ש ויהיכא דנשתמש מקרי שואל ומכ"ש עכשיו דבנתינת רשות מסתפק אם מקרי שואל.

היכא דנשתמש מקרי שואל ודו"ק: הלכות מלנה ולנה הלכה ג' הורו רבותי שהמלנה את חבירו ולאחר זמן תבע חובו ואמר לו הלנה דור בתצרי וכו' הרי זה אבק רבית וכו' שנא' לא תתן לו בנשף ע"כ.

ונשאלתי ללי שאלו פשהייתי בעיר קונצמטינא שנת התר"ב לפ"ק דאינרע מעשה בראובן שהי"ל בית א' והיא הרוס' ונתוצה שאינה ראויה לדירה ולא עבידא למיגר ובא שמעון ודבר על לבו וא"ל אני אלוה לה מעות לבנות לי ביתה ולדור אני בתוכה עד שתפרע לי חובי שאתה מפסיד בבית הנז' ונתרצו זה לזה והלנה שמעון לראובן סך מה לבנות בית הנז' אדעתא לדור בתוכה עד שיפרע לו דמי ההוצאה שהוציא על הבנין הנז' וכתב שטר משכונה ע"ז הענין ונ"ל בקיצור שמשפון בידו הבית הנז' במעות הנז' שהלנה לו בשביל תיקון הבית הנז' משכונה גמורה מהיום ועד ב' שנים ואחר שתי שנים יפרע לו המלנה הנז' ולא ידור בבית הגזע עוד.

ואם לא יפרע לו עוד עדיין הוא דר בבית הנז' עד שיפרע לו דמי ההוצאה שהלנה לו משכונה גמורה וכו' פדין משפנתא וכו' ואחר שדר שמעון הנז' בפית הנז' כ"כ ימים ושנים נתעורר ראובן הנז' ונחזר ברוחו ואמר מה עשיתי ודבר זה הוא רבית קצוצה ואני מנפה לו דמי שכירו' הבית הנז' זה כמה ימים מההלנאה של דמי המשכונה הנז'.

ונפשם לשאול הגיעה יורינו המורה לצדקה ושכמ"ה: וזה החלי בס"ד לכאורה נראה דנדו"ד הוי כמשפנת' בלא נכייטא דהוי אבק רבית כמ"ש מור"ם בח' יו"ד סי' קע"ב ס"א ונ"ל ואם לא נכה לו פלום אסור והוי אב"ר וכו' יע"ש ואם רצה שמעון לצאת ידי שמים צריף להחזיר לו השכירות של כל זמן שדר בבית הנז' הן הרבה הן מעט כמ"ש מר"ן בסי' קס"ו ס"א ונ"ל אפי' אם גברא וכו' הוי אב"ר וצריף להחזיר לו אם בא לצאת יע"ש.

הנה מפונש בדבריו היכא דהוי אב"ר פטור מדיני אדם וחיוב בד"ש. וכן מפונש בדברי מור"ם בהגה הנז' ל ונ"ל ובכל מקום דהמשפנתא הוי אב"ר אם בא הלנה לנכות למלנה הפירות שאכל לא מנכינן ליה וכו' דהוי כאילו מוציאין ממנו אב"ר בדיינים וכו' יע"ש.

ולפ"ז שמעון הנז' הדר בבית הנז' פטור מדיני אדם ואם רצה לצאת י"ש חייב לראובן דמי השכירות של הבית הנז': אבל כד דייקנן שפיר נראה דשמעון הנז' פטיר ועטיר אפילו מדיני שמים ושרי ליה מאריה ולית בה לתא דרבית כלל מאחר שהבית הנז' הית' נתוצה ונהרוסה ואינה ראויה לדירה וגם הלנה הנז' לית ליה שום הנאה במעות הנז' והיא טובת המלנה כמ"ש מור"ם בסי' קס"ו ס"ג ונ"ל מי שאינו צריף ללות מעו' רק לטובת מלנה אומר לו בנה לה חורבה זו וכל מה שתוציא על זה עלי לשלם לה וכל זמן שאיני משלם לה דור בה בחנם מותר וכו' יע"ש.

הרי מוכח מדבריו דמאחר דהבית הנז' הנה חנוכה מקודם דלא עבדא למיגר והמעו' הם לצורך בגני הבית הנז' והלנה לית ליה שום הנאה במעות הנז' והיא טובת המלנה שרי ליה למלנה לדור בבית הנז' חנם ולית ביה לתא דרבית כלל.

וכן משמ' מדבריו עוד דאפי' הוא גברא דעביד למיגר מדקאמר רק לטובת המלנה. וכ"ז שאיני משלם לה דור ביה בחנם ולא אמר בלשון אחר פגון זכי בפ' בית זה או בהנאתה וקאמר לדור ביה: ועוד דהעיקר בדברי חז"ל הוא בחצר דקנימא לאגרא או לא כמ"ש מר"ן סי' קס"ו בחצר דלא קנימא לאגרא אע"ג דגברא עביד למיגר פטור אפילו לצאת י"ש ובחצר דקנימא לאגרא אע"ג דגברא לא עביד למיגר חייב לצאת ידי שמים יע"ש ס"א.

ואין לדחות ולומר דדעת מור"ם הוא הפך דברי מר"ן בסימן קע"ב ס"ו וז"ל הנותן חורבתו לחבירו שיבנה וידור ביה עד שיכלו דמי ההוצאה. ואם שנה ג' זהובים אינו חושב לו אלא זהוב מותר יע"ש.

משמע דאינו מותר אלא אם ינפה מעט מזער אבל בלא ניכוי לגמרי אסור דאל"ך דעדיפא מינה הול"ל דין שכתב מור"ם אפי' בלא ניכוי כלל. ונראה דרב המרחק ביניהם ומר אמר חדא ומ"אח ולא פליגי ומר"ן משמע בטובת הלנה כמ"ש בדבריו שכתב שיבנה וידור ביה עד שיכלו דמי ההוצאה שהיא טובת הלנה שלא נתן לו לבנות אלא אדעתא שינפה לו דמי ההוצאה בשכירות הבית.

והנה אמינא דאם ינפה לו פחות משנינו הוי רבית מאחר דנחית ביה אדעתא לנכות לו קמ"ל מר"ן דמותר מידי דהנה משפנתא דסורא דאפילו שנה ביותר ומנפה לו דבר מועט דמותר והוי כמו ששכר לו בפחות.

אבל בגדון דמור"ם משמע בטובת המלנה. תדע דלא בקש ממנו דבר אלא שחייב עצמו הלנה לפרוע למלנה כל מה שיוציא וידור בחנם ולא ינפה לו מדמי ההוצאה בשכירות הבית הנז' אפי' פש"ן ולקף התיר בלא ניכוי כלל דייקא נמי לשון מר"ן שכתב הנותן חורבתו וכו' משמע שבעל החורבה הוא תובע למלנה בשביל טובתו ובדברי מור"ם כתב מי שאינו צריך וכו' רק לטובת מלנה: ואחרי מופלג ראיתי להש"ך סק"ג שכתב אבל אם בנה חורבה זו לצורך בעל החורבה אסור דמיד נתחייב לו לשלם ודר בו בשכר המתנת מעותיו וע"ל סי' קע"ב ובכלל דבריו דברינו אלה ונתפוננו לדעת קדוש.

וה' יצילנו משגיאות: פירק ז' ה"ו עפ"ם שמשפן חצרו לישראל וחרז העכ"ום ומכרה לישראל אחר אין הממשפן חייב להעלות שכר לישראל וכו' אלא דר בחצר בלא שכר וכו'. ונשאלתי ע"ע ראובן שמשפן ביתו לשמעון כדין וכשורה ופור' לו השכירו' על ידי השוכר כפי הדין וכמנהג המשפנו' ואחר שעברו כמה שנים עמד ראובן ומכר הבית הנז' ותבעו שמעון הנז' לפרוע לו דמי המשפנו' ואמ"ל ראובן מה איכפת לה אם מכרתי הבית הנזכר' אם בשביל השכירות אפתי השוכר במקומו עומד לפרוע לה השכירו' כמאז ומקדם.

והבית עצמה עדיין ממושפנת בידה. ושמעון קבל דבריו ולא תבעו יותר על דמי המשכו' ובכל פעם הנה נותן לו פסקי פסקי ושמעון הנה במחשבתו שכל מה שנתן לו הוא מפאת השכירות.

ואחרי מןפגל תבע שמעון לראובן לפרוע לו מה שנושאר לו מצד השכירות ויפדה המשכונה. ואז השיבו ראובן שאין אני חייב לה כלום מהשכירות.

לפי שהבית כבר נמכר ואם יש לה שכירות תתבע הלוקח. אבל עלי לא יש שום תביעה שאין אני נותן לה הרבית וכל מה שנתתי לה הוא מפאת הקרן של המשכונה: תשובה איתא בש"ס בפ' א"נ דע"ג ב' רב מרי ב"ר משפן ליה ההוא נכרי ביתא.

הדר זבנה לרבא גטר י"ב ירחי שתא שקל אגר ביתא אמטי ליה לרבא. א"ל האי דלא אייתי למר אגר ביתא עד האי דנא דסתם משפנתא שתא.

אי בעי נכרי לסלקי לא הנה מצוי מסלק לי השת' לישקול מר אגר ביתא. א"ל אי הנה ידענ' דהנה ממושפן ליה למר לא הנה זבונא ליה השתא פדיניהם עבדינו לה כל אימת דלא מסלקי בזוזי לא שקול אגר ביתא אנא נמי לא שקולנא מינה אגר ביתא עד דמסקנא לה בזוזי ע"כ ופי"רשי ד"ה לא שקי וכו' ואין זו רבית דהא רבא לא מחייב מידי אלא נכרי ע"כ.

והתוס' פי' ד"ה דסתם משכונא שתא וכו' והשתא נישקול וכו' דחשיב פאילו הנה הבית ממושפן מרבא שאם הנה בא רבא להחזיק בבית הנה מונעו רב מרי אם הנה רוצה עד שיפרע לו מעותיו הילקף הנה חשיב רבא פלוגה ואסור רב מרי לדור בו בחנם ורבא השיבו דלא עדיף מגברא דאתי מחמתיה ע"כ: ולכאורה קשה לדבריהם דאית להו דחשיב רבא פלוגה והוא הפך רש"י.

אמאי רבא לא קיבל השכירות מרב מרי דהא אינו יכול לנותר לו משום איסור רבית ומאי קאמ' דלא עדיף מגבר' דאתי מחמת' דאין הדמיו שנה דשאני גברא דאתי וכו' דלית ביה איסור רבי' אבל הוא לדדידה איכא איסור רבי' ולא מצוי מנותר ליה.

ואפשר דכוננתם לומר דלא עדיף וכו' וכמו שהוא אינו יכול לסלקו בלא זוזי ועדיין הקרקע ברשות' קאי. גם אני כה הבא מפחו עדיין הקרקע ברשותו ולא חל עליה הקנין עד שאפרע לה מעותיה: וראיתי לה"ה בפ"ז מה"מ ה"ו שנתן טעם לשבח בשם הרמב"ן והרשב"א לפי שפדיניהם הרי היא פמכורה עד שיפרע לו דמי המשכונה ולא יפה פחו מפח הנכרי וכשפודה אותה הרי המלוגה פחוזר ומוכרה לו ע"כ וגם פי' זה נכלל בדברי התוס' וקרוב למאי דפי' בעי"י ופסקה הרמב"ם בפ' הגז' וגם מר"ן בש"ע יו"ד ע"ש דוק מינה אם הנה הקרקע של ישראל ומשכנו ביד ישראל ומכרו אח"ך אחר עבור שנה חייב להעלות לו שוכר וכן פסק מר"ן בש"ע ח"מ סי' שי"ב ס"ג וז"ל משכונה לשנים ידועי וכו' ונזר ומכרו לאחר אין הלוקח יכול לקחתו מיד המלן' תוך שנה דסתם משכו' וכו' אבל אחר השנה יכול לקחתו ע"כ יע"ש: וראיתי למהר"י עיניאש ז"ל ב"י ח"ב ס"ו שביא ראיה לקרקע ישראל מדיוקא דגוי דמשפן וכו' דפסק מרן סי' קע"ב סעי' י"ד וכתב מפלל ד'ישראל וכו' ע"ש ואישתמי' דברי מרן דכתבנא דכת' להדיא דין זה בישראל.

וְלִיכָא לְמִימַר דְּעֵדִיף לִיהַּ הַדְּיוּקָא מְשׁוּם דְּהַזְכִּיר הַפִּירוּת בְּפִי אַבְל הֵכָא בְּשׁ"ע ח"מ דְּכַתְּבַּ
בְּהֵדְיָא דִּין יִשְׂרָאֵל לֹא הַזְכִּיר הַפִּירוּת ז"א דְּכָשְׁתָּאמַר יְקַח הַקְּרָק' מְוֹכְרַח אַתְּהָ לְוֹמַר
לְהַעֲלוֹת שְׁכָר וְדְבָרָיו פִּי הַדְּדִי נִינְהוּ וְאִיפְשָׁר לְוֹמַר דִּיִּתְחַיֵּיב הַמְּשָׁפֵן: וְעַתָּה אֲסוּרָה נָא
וְאֶרְאֶה מַאי סְתָם מְשֻׁכּוֹנָא שְׁתָּא דְקֶאָמַר מְרֵן וְרֶאָז' בְּשׁ"ס הַנּוּ' דָּף ס"ח וְז"ל אָמַר רַב
אֲשִׁי וְכו' סְתָם מְשֻׁכּוֹנָה שְׁתָּא לְמַאי נְפָקָא מִינְהָ דְאִי אָכִיל לֵהּ שְׁתָּא מְצִי מְסַלְקָ לִיהַּ וְאִי
לֹא לֹא מְצִי מְסַלְקָ לִיהַּ וּפִיר"שִׁי לֹא מְצִי מְסַלְקָ לִיהַּ כָּל שְׁנֵתוּ וְאֶפְּלוּ בְּאַתְרָא דְמְסַלְקֵי
יַע"ש יוֹבֵן מְדְבָרָיו דְמַאי דְקֶאָמַר סְתָם מְשֻׁכּוֹתָא וְכו' הֵינּוּ שְׁמֻשְׁכָּ סְתָם וְלֹא קִבְעָ לֹו זְמַן
כְּמָה מְשֻׁכּוֹנָה אֵינּוּ יָכוֹל לְסַלְקוֹ אִפִּי בְּאַתְרָא דְמְסַלְקֵי וּמְכ"ש בְּאַתְרָא דְלֹא מְסַלְקֵי:
וְאִנִּי בְּחַפְשִׁי רְאִיתִי לְהַכ"מ שְׁפִי עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ם פ"ז ה"ב שְׁאָמַר וְכָל הַמְּשָׁפֵן סְתָם
אֵינּוּ יָכוֹל לְסַלְקוֹ עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ פִּירוּשׁ סְתָם קָרִי לְמָקוֹם שְׁאִין בּוֹ מְנַהֵג יְדוּעָ וּמְשָׁפֵן
סְתָם שְׁאִילוֹ הֵיךְ מְנַהֵג שְׁלֹא הֵיךְ יָכוֹל לְסַלְקוֹ ע"ס זְמַן הַמְּשָׁכָּ.

לְאַחַר י"ב ח נְמִי אֵינּוּ יָכוֹל לְסַלְקוֹ אִם לֹא הִגִּיעַ זְמַן הַמְּשָׁכָּ. וְאִילוֹ הֵיךְ מְנַהֵג' כ"ז שְׁיָבִיא
לֹו מְעוֹת אִפִּי מִיָּד יָכוֹל לְסַלְקוֹ וְכו' ע"כ יַע"ש נֶרְאֶה מְדְבָרָיו דְּמְפָרֵשׁ מְשֻׁכּוֹנָה סְתָם לֹא
אֲזַמֵּן קָאִי אֶלֶּא אֲסִילוֹ קָאִי דְלֹא פִי אִם יָכוֹל לְסַלְקוֹ בְּתוֹף הַזְמַן אוֹ לֹא וּבְאַתְרָא דְלִית
לְהוּ מְנַהֵגָא ע"ש: וְכֵן פִּי ה"ה מְבָשֵׁם רֶשֶׁב"א ע"ש וְקִשָּׁה דְאִמַּאי לֹא פִי בְּדְבָרֵי רַבִּינוּ
דְּסַת' קָאִי אֲזַמֵּן כַּמ"ש רֶשֶׁ"י וְאִפְשָׁר דְּדַעַת רַבִּי אֵית לִיהַּ דְּבְאַתְרָא דְמְסַלְקֵי יָכוֹל לְסַלְקוֹ
לְאַתְרָא דְלֹא פְרִשׁ"י כְּדַמְשׁ' מְדְבָרָיו שְׁפַתְבָּ מְקוֹם שְׁנַהֲגוּ לְסַלְקָ הַמְּלוֹהָ כ"ז שְׁיָבִיא לֹו
מְעוֹתָיו ה"ז כַּמ"ש וְכו' יַע"ש מְשַׁמַּע מְדְבָרָיו כ"ז שְׁיָבִיא מְעוֹתָיו אִפִּי בְּתוֹף שְׁתָּא וְכֵן כַּת'
הַרְבִּי"ס קַע"ב וְאֶפִּי קִבְעָ זְמַן מְכ"ש הֵיכָא דְמְשָׁפֵן לֹו בְּלֹא קִבְעֵנוּ זְמַן דִּיכּוֹל לְסַלְקוֹ
לְאַתְרָא וְאִם יִפְרֵשׁ שְׁמֻשְׁכָּ לֹו סְתָם בְּלֹא קִבְעוֹת זְמַן וּבְמָקוֹם שְׁאִין מְנַהֵג יְדוּעָ מַאי אֶרְיָא
מְקוֹם שְׁאִין מְנַהֵג יְדוּעָ אֶפְּלוּ בְּאַתְרָא דְלֹא מְסַלְקֵי נְמִי דְאֵית לְהוּ מְנַהֵגָא יְדוּעָ וְכִי בְּשִׁבִיל
שְׁלֹא קִבְעָ לֹו זְמַן תְּהִיָּה מְמוֹשְׁכָּנָת בִּידוֹ לְאַוְרָף יָמִים לְכָף פִי הַכ"מ דְּסְתָם מְשֻׁכּוֹתָא שְׁלֹא
פִי אִם יָכוֹל לְסַלְקוֹ אוֹ לֹא בְּאַתְרָא דְלִית לְהוּ מְנַהֵג יְדוּעָ: אֶלֶּא דַּק"ל דְּאִמַּאי לֹא יִפְרֵשׁ
דְּסְתָם מְשֻׁכּוֹנָא וְכו' קָאִי אֲזַמֵּן וּבְאַתְרָא דְלֹא מְסַלְקֵי.

וְאִפְשָׁר לְוֹמַר דְּהַזְכִּיר לְפָרֵשׁ כֵּן מְשׁוּם דְּדְבָרֵי רַבִּינוּ דְלַעִיל קָאִי אֲסִילוֹק אַתְרָא דְמְסַלְקֵי
וְאַתְרָא דְלֹא מְסַלְקֵי וְסִמוּף לֹו כְּתַב וְכָל הַמְּשָׁפֵן סְתָם אֵינּוּ וְכו' דְקָאִי אֲדַלְעִיל אֲסִילוֹק.
וְאַחַר כּוֹתְבֵי רְאִיתִי בְּדְבָרֵי הַלַּח"מ שְׁפִירֵשׁ בְּדְבָרֵי רַבִּינוּ סְתָם מְשֻׁכּוֹ וְכו' קָאִי אֲזַמֵּן
וּבְאַתְרָא דְלֹא מְסַלְקֵי: נְמַצָּא הַאי מְשֻׁכּוֹתָא דְרַב מְרִי ב"ר לְפִירֶשׁ"י הֵינּוּ שְׁמֻשְׁכָּנָא בִּידוֹ
בְּלֹא קִבְעֵנוּ ז' וְהִיָּה לְהֵם מְנַהֵג יְדוּעָ וּבְאַתְרָא דְמְסַלְקֵי אוֹ לֹא.

וְלַדַּעַת רַבִּי הִיא שְׁמֻשְׁכָּ לֹו סְתָם וְלֹא פִיר' אִם יָכוֹל לְסַלְקוֹ אוֹ לֹא וּבְאַתְרָא דְאֵין לְהֵם
מְנַהֵג יְדוּעָ. וְכֵן מְפָרֵשׁ בְּשׁ"ס דְלַעִיל דְקֶאָמַר סְתָם מְשֻׁכּוֹ שְׁתָּא אוֹ כְּפִי הַלַּח"מ דְקָאִי אֲזַמֵּן
וּבְאַתְרָא דְלֹא מְסַלְקֵי: וּלְפ"ז דְבָרֵי מְרֵן דְלַעִיל דְכַתְּבַּ מְשֻׁכּוֹ לְשָׁנִים יְדוּעִים וְכו' אֵין
הַלּוֹקֵת יָכוֹל לְקַחְתּוּ מִיָּד הַמְּלוֹהָ תוֹף הַשְּׁנָה הֵינּוּ בְּאַתְרָא דְלִית לְהוּ מְנַהֵג יְדוּעָ וּלְכָף
אֶפְּלוּ מְשֻׁכּוֹ לְשָׁנִים יְדוּעִים לְאַחַר שְׁנָה יָכוֹל לְקַחְתּוּ דְאֶזְזִיל לְשִׁטְתִּיהָ דְפִי בַכ"מ דְּסְתָם
מְשֻׁכּוֹ דְקֶאָמַר רַבִּינוּ הֵינּוּ שְׁלֹא פִי הַסִּי וּבְמָקוֹם שְׁאִין מְנַהֵג יְדוּעָ וְאֶפִּי קִבְעָ הַזְמַן בְּיֹוֹתֵר.

דאי מקום ידוע אי באַתרא דלא מסלקי אפילו אחר שתא דהא משכונא לשנים ידועים קאמר ואינו יכול לסלקו ע"ס הזמ' ואם באַתרא דמסלקי אפי' תוה שתא נמי דסתמא סובר פרינו והוא דרכו להלך בעקבותיו ועוד דהוא פי' פו בדבריו.

ומוכרח אתה לומר דדברי מרן היינו באַתרא דלית להו מנהג ידוע. אבל באַתרא דאית להו מנהג ידוע לסלק בתוה הזמן יכול לקחתו מיד המלנה אפילו תוה השנה ואפי' משכנה לשנים ידועים הרבה.

ואם באַתר דלא מסלקי ומשכנו לשנים ידועים הרבה אינו יכול לסלקו עד סוף הזמן: נקיטין מכל מאי דכתבנא לנ"ד דאנן אתרא דלא מסלקי אם הוא בתוה הזמן חייב הלוקח ליתן השכירות למלנה ואם הוא אחר זמן שקבעו זכה הלוקח בפית ופטור משכירות ואם הנה המלנה דר בו חייב ליתן שכירות ללוקח ולא למלנה ואף ע"פ שפוטבין בשטר משכנו וכ"ז שלא יפדה תמשך משכונא זו בניכוי זה לא מקרי בתוה הזמן מאחר דביד הלנה לסלקו ממנה מקרי אחר זמנו אבל בתוה הזמן אפי' קבעו שנים הרב' מקרי בתוה הזמן והמלנה אוכל פירוטיה: ולהתיר הספק השני אם פטורים שניהם משום לתא דרבית ראיתי להרשב"א ז"ל בתשוב' אחת והביאה מרן ז"ל בסוף סי' קע"ב בש"ע י"ד ונ"ל ראובן משכנו בתים ללוי במנה וקבל עליו אחריו' ואותם בתים היו של שמעון ולוי לא ידע ושמעון שתק ודר בהם לוי עשר שנים וכשבא ליפרע לוי לא היתה יד ראובן משגת ונתפשו שיתן ראובן ללוי חמשים דינרים לזמן פ' ואח"ך נודע ללוי שהבתים היו של שמעון ואמר לפשרני שלא יחזירו השטר לראובן עד שיסלק מעליו את שמעון.

תשובה הדין עם לוי שזו פשרה בטעות ומסתברא לי שראובן חייב ליתן לו מדין אחריו' עד כפי כל הקרן אבל המותר שעל הקרן אני מסופק שלא יהיה בו איסור רבית וכו' וי"ל דכל שיש בו נכייטא ה"ז מקר גמור של פירות והרי הוא לגבי פירות פמכיר' עכ"ל.

ופסק מור"ם בסוף סי' הנז' וז"ל מי שהשפין בית שאינה שלו ובא בע"ה והוציא הבית שלו מן המלנה והוצרו ליתן שכר הבי' שדר בו הלנה חייב להחזיר לו מעותיו למלנה גם השכר שהוצרו ליתן לו ע"כ: ויש לדקדק דאמאי לא הזכיר מור"ם בלשונו ההנהג דין אחריות וגם לא הזכיר מהידיעה כלל דהרי הרשב"א לא חייבו אלא מדין אחריות וגם מטע' דהמלנה לא ידע והזכר בתשובתו הרממה מדקאמר פשרה בטעות מחמת שלא ידע ומור"ם סתם דבריו בתורת פיקסא בספינא חריפא שחייב הלנה לשלם גם השכר שהוצרו ליתן לבע"ה: ואפשר לומר דס"ל למור"ם דגם בנדון זה אמרינו אחריו' ט"ס כדקי"ל במוכר שדהו ונמצא שאינה שלו והשביח הלוקח וגם אכל פי' שחייב הלוקח לשלם לנגזל דמי הפי' שאכל ונוטל השדה והשבח וחוזר הלוקח על המוכר ונוטל ממנו כל מה שנתן לנגזל דהל' פרב באיסורי ואמרי' ביה אחריות ט"ס גם לענין הפי' והשבח.

פן נמי במש' בנכייטא אמרינו אחריות ט"ס. וא"ת דשאני התם מכירה לכך אמרי' אחריות ט"ס אבל הכא הלואה מגרע גרע ואין למדים זה מזה הרי כתב הרשב"א בתשובה הנז' דמשכנת' בנכייטא מקרי מכירה ע"י הנכייטא דכל שיש בה נכייטא הרי זה מקר גמור של פירות: ומה שהזכיר הרשב"א בלישניה מדין אחריו'.

אפשר לומר מאחר שהזכיר השואל בלישניה וקבל עליו אתריות לכה הזכירו בלשוננו מדין אתריות אבל קושטא קאי דאתריות ט"ס הוא כמו הפירות והשבח במכירה כנו"א"נ דמאי דקאמר מדין אתריות פנונתו לומר דינא הוא שחיני' באתריות אפי' לא נזכר בשטר דאתריות ט"ס ואין פנונתו על אתריות שהזכיר בשאלה.

תדע שהרי לא הזכיר דין אתריות אלא לעיל כשאמר דחיב לשלם לו עד כדי כל הקרן אבל למטה שחזר וחיבו לשלם הפל משום דמי הנכייתא שהיא כמכירת פירות לא הזכיר מדין אתריו' ואמאי איצטרך בקרן לחיבו משום אתריו' שקבל עליו ואפי' לא קבל עליו אתריות חייב לשלם לו כל הקרן כדין כל משפנתא סתם אם שטפה נהר או נפלה או נשרפה וכ"ה אם נמצאת שאינה שלו חייב לשל' לו כל הקרן פולו ואפי' לא קבל עליו אתריות דאמרינן אתריות ט"ס אלא נדאי מחנורתא כדכתיבנא: ומה שלא הזכיר ולא ידע כמו שהזכיר הרשב"א משום דהיא מילתא דפשיטא דלא עדיף ממכר שדה ונמצאת שאינה שלו דאמר אם ידע בה שאינה שלו חייב הלוקח לשלם לנגזל והמוכר פטור לשלם הלוקח מאחר דידע שאינה שלו דהו"ל המעות פקדון אצלו או הלנאה ומחזי כרבי' כמ"ש רבי' הטור בסי' שע"ג ופסקו מרן יע"ש: וא"ת מנ"ל דהרשב"א ס"ל דלענין המקח בשבח וכי' אמרינן אתריות ט"ס עד שנלמד ממנו לענין משכו' דילמא ס"ל כהראב"ד דלא אמרינן אתריו' ט"ס לענין השבח והפני'.

ז"א תדא דהרי ה"ה פתב על הראב"ד ולא כן פירשו המפרשים וה"ה מרגלא בכומיה דברי הרשב"א בכל מקום ולא ימנע מלהביא דבריו ונדאי הוא נכלל בדבריו שפתב ולא כן פירשו המפרשים.

ועוד שנית דכתב הר"ב בסי' הנז' וז"ל. ומ"ש רבינו בשם הרמ"ה וכו' הר"ה פתב דאם פירש לו את השבח ויש לו קרקע וכו' יש לו שבח דהא מ"מ שמא דזבינא איכא עליה וכ"כ ה"ה בפר' ט' מהלכות גזילו' ויש מי שכתב שאם קנו מידו וכתב לו אתריו' שיש לו שבח נכסים אע"פ שהזכיר בה שאינה שלו וכ"כ הריב"ש בשם הר"ן בשם הרמ"ה והרשב"א הרי דהרשב"א ס"ל דאם קבל אתריו' אפילו ידע שהיא גזולה חייב המוכר מדין אתריו' משום דשמא דזבינא עליה מפלל דהיכא דלא ידע אפילו לא קבל אתריות אמרינן אתריות ט"ס.

דאל"ך אמאי נקט בהיכא דלא ידע. וכ"ת דיש חי' בין ידע ללא ידע דבידע בעי אתריות בפירוש והיכא דלא ידע לא בעי אלא אתריו' סתם כדעת הראב"ד ז"ל ז"א תדא דלא ימנע מלהזכיר סברתו ובפרט ה"ה כנו' ועוד דמצינו באח' דאקני פתב כל מה שראוי להשתעבד אמרינן ביה אתריות ט"ס ואפילו לא נכתב אתריות כלל כמ"ש רבינו הטור בסיומן י"ב והביא סברתו בשם י"א וכתב עליו הר"ב ויהי דע' הרשב"א.

גם אני אביא לגבי השבח והפני' אמרי' אתריו'. ט"ס אפי' לא נכתבו כלל: ואני בחפשי ראיתי להט"ז ז"ל שהרגיש בקושי זה דאמאי לא הזכיר מור"ם ז"ל דין אתריות כמ"ש בהרשב"א וכתב עליו הוא ז"ל אפשר דס"ל אתריות ט"ס והשיג על מור"ם ואמ' דאי מהא לא אריא דטע' דאמרי' אתריות ט"ס הוא משום דלא שדי אניש זויי בכדי וכאן לא שייך הך טעמא דהא אף אם יקחנו בע"ה מ"מ לא יתנה למלנה הפסד דיחזיר לו מעותיו וגם לא ינכה לו כלום.

ולא דמי למוכר שדה שאינה שלו דאף לגבי השבב אמרי' אחריות ט"ס דאנו סהדי שכל הקונו' שדה דעתו להשביחו ומטריח עצמו ומוציא ממון וכו' משא"כ כאן בנכייטא שמונה לו דבר מועט בשביל הפירו' ושנוין הרבה בנדאי אינו מבקש מן הלנה שישלם לו מכיסו מה שיצטרף ליתן לאחרים יותר מהנכיותא פינון שלא יהיה לו שום הפסד דהא עכ"פ דר שם ומכניס עצמו לסלק זה דאפשר יוציא קמעא ויאכל הרבה פשלא יקחו המעות ממנו וכו' ואמאי אמרינו אחריות ט"ס כל שלא קבל עליו אחריות בפירושו וכו' והבו דלא להוסיף עלה דהינו דווקא דקבל הלנה אחריות בפ' בשעת הנכייטא שהוא חייב לשלם לו שכר הדירה מכיסו אם יקחנו בע"ה ואז תנאי שבממון קיים יע"ש ומדין הידיעה לא הזכיר כלום דאמאי לא הזכירה מור"ם: ואח"ה הראוני' מכ"ת גש לי לעיניו ולדקדק בדבריו .

דאינוס מחנו' לע"ד חדא במה שכתב דוקא בשקבל עליו אח' בפ' וכו' דהיכו הנוצר בדברי הרשב"א אחריו' בפ' דלא הזכיר כ"א אחריו' סתם ואם דעתו היה דבעי אח' בפ' אם פן לא על מור"ם תלונותיו כ"א על הרשב"א והוא לא העיר קשתו כ"א על מור"ם וא"ת אח' שהזכיר הרשב"א שהוא אח' בפ' דזה פנונתו ז"א דבכ"מ דמצריף אח' בפ' מוכרח הוא לכתוב ולומר עד שיקבל אח' בפ' כדי להפריש בין אח' סתם לאח' בפ' והו"ל להרשב"א לומר אח' בפ' ועוד שנית ק"ל על מאי דאמ' טעמא דאמ' אח' ט"ס משום דלא שדי איניש זוזי בכדינהכא ליכא פסידא למלנה וכו' מ"מ לא ימנע מלהפסיד מעותיו מלשאת ולתת בהם ומבטל פיסו כמ"ש הרב"י דמקרי הפסד דפי' ע"ד הרא"ש דקאמר פסיד מעותיו בסי' קע"ב דמשמע מדבריו דעיפוב המעות ממש"מ ומקרי הפסד.

גם במ"ש ולא דמי למוכר שדה שאינה שלו וכו' דאנו סהדי שכל הקונוה וכו' דטעמו אתי לשבב דמחמת הוצאה מה יענה בשבב דאתי ממילא דהא בשבב דאתי ממילא קי"לן אח' ט"ס ואפי' דעינו באמת דלא הנוצר אחר' בשעת המכר פלל אמרינו אח' טע"ס דאמדינו דעתיה דמסתם עביד הלוקח כל טצדקי דאפש' כדי שיהיה בטוח פדמשמע מדברי הרמב"ם פי"ט מה' מכו' ומדברי רבינו הטור ומר"ן בס' רכ"ה וכמ"ש הרב"י בהדיא בסימן קכ"ט יע"ש ומוכרח אתה לומר דטעמא מאי אמרינו בשבב דאתי ממילא אחר' ט"ס משום בטול מעותיו דמקרי גם הוא פסי'.

וא"ת דשאני הכא דמוציא קמעא ואוכל הרבה ומכניס עצמו לספק ז"א וכי מי שפידו להרויח שתי מעות אינו רוצה כ"א במעשה אחת ומסתמא אמדינו דעתיה דנדאי גיחא ליה דיקבל עליו אח' ואע"פ שמרויח הרבה ומכ"ש דאיכא ספיקא בדבר ואמרי' דחיניש דילמא גזולה היא ויצטרף לפרוע' לבע"ה ודעתו להתנות עליו באח' אלא דטעה ואמר ביה אח' ט"ס וכך מפרשי' בדברי הש"ס שכתב לא שדי אינש זוזי וכו' דכוננתו לומר שייבטל מעותיו ממש"מ ומ במקום דליכא פסידא: ואחר כותבי ראיתי לבאר היטב אשר לפני כתוב והש"ף חולק על הט"ז בנק"ה כ"ע"ש וששתי פעל כל הון שהנחני השם בדרך אמת ונתכוננתי לדעת תנא הוא ואף ע"פ שלא ידעתי טעמו משום דאין ספרו מצוי בנדי מ"מ קושטא קאי דאף על פי שלא קבל עליו אחריות אמרינו אח' ט"ס: פלל העולה לנ"ד דמאחר דידע שהיא גזולה בידו שפכר יצאה מרשותו בשעה שמכרה ללוקח ונכנסה לרשות לוקח וכבר עבר זמן המש' ועכשיו הרי הוא חוזר ומחזיש המשכונה פעם אחרת

והיא עכשיו ברשות הלוקח ונמצא משפן שדה שאינה שלו והוא ידע שהיא מכורה ביד הלוקח אין לו שום פירות כלל והו"ל המעות פקדון גביה: ולא עוד שהנ"ד גרוע מנדון דהרשב"א דכתב עליו דאם ידע אבד זכותו דהרי בשעה שחזר וחיידש לו המשפונה ואמר לו הרי היא פקדם היו המעות אצל הלנה כפר והו"ל חוב קדום ואסור דבמאי קנה פריטי אין פאן נסכא אין פאן נאפן! אם חזר המוכר וקנאה מהלוקח לית ליה פירי דהשטר הראשון כפר נמחל שע' מצד הפי' ואינו מועיל כ"א לענין שעבוד ומשפונה אינה נקנית במלנה כמ"ש מר"ן בח"מ סימן קצ"ה ומור"ם בש"ע י"ד סימן קע"ב ס"ג יע"ש: וראיתי למקרה"י עייש ז"ל בספרו הגדול ב' סימן כ"א ח' ח"מ וז"ל ארע מעש' באפוטרופ' של יתומים שנתן מעות סף מסננים בתורת משפונה וכו' ועוד שנית רעה חולה שנגמצאת הקצר הנז' ממושפנת לאלמנה אחת בשטר משכ' מוקדם לזמן השטר של האפוטרופוס הנז' ואין הקצר.

מוציאה פי' אפי' דאלמנה וכו' ובכ"הג אף על פי דהויא משפנתא בנכנייתא הוי ר"ק ויוציאה בדיינים וכש' שעדין לא אכלו הפירות וכו' יע"ש: וקשה לע"ד דמאי שנא ממי שמשפן שדה שאינה שלו דאמרין דחייב הממשפן להעלות שטר לבע"המ כפסק הרשב"א ז"ל דגם בנדון דמקרה"י עייש ז"ל מקרי משפן שדה שאינה שלו שהרי היא כפר משועבד' ביד בע"המ הראשון ומקרה"י שדה שאינה שלו וחזר ומשפנ' לשני ואמרין ביה דחייב לשלם הפי' לבע"המ כפסק הרשב"א דלעיל: ולכאורה הנה נראה לתרץ דשאני נדון דמקרה"י עייש ז"ל דאיכא תרתי לריעות' דאינה מוציאה שיעור הפירו' ועוד דכבר היא ממושפנת מקוד' ובכ"הג הוי ר"ק אלא דסברא דחוייה היא דנדא ריעותא היא דהעיקר הוא מאחר דאינה מוציאה שיעור הפי' אכל אם מוציאה לית לן בה אם ממושפנת כפר ביד אחר מאחר דאית ביה שיעור הפי' לשניהם וכן נראה מדברי הרב ז"ל דלא חשיב לה אלא נדא ריעותא וריעותא אחרת היא דעדין הלנה נשאר דר בתצרו.

דאם לא פן הו"ל תלת רעותות: ואחר האמת נראה לתרץ דשאני בנדון דמקרה"י עייש ז"ל דאין לו שום תיקון להוציא עצמו מאיסור רבית. פיצד יעשה אם אמרין יאכל הפירות בע"המ השנית וישלם הממשפן השכירות לבע"המ הראשון מפיו הוי רבית קצוצה דהוי אגר נטר דאי הקרקע של בע"המ הראשון כמו בנדון דהרשב"א דהוי הקרקע שלו ונותן לו שכירות קרקע שלו אכל בנ"ד דהר"י עייש כל מה שנותן לו הוא בשביל שכירות מעותיו וה"ה נמי אם נאמר לו דבע"המ הא' יאכל הפי' של הקרקע והממשפן ישלם לבע"המ הב' מפיו הוי שכירו' מעותיו ורבית קצוצה היא דאגר נטר דאין הקרקע שלו כמו נדון דהרשב"א וילכך פתב עליו הרב דהוי ר"ק: והואיל ואתא לידן האי עניינא דמשפנתא אימא בה מילתא לישוב דברי מר"ן אהדדי דבסי' קי"ז בשולחן ערוך ח"מ פסק משפנתא דינא פאפוטיקי סתם וקי"ל דאפוטיקי סתם אם שטפה נהר או נשרפה ונהרסה גובה משאר נכסי' ובי"ד סי' קע"ב ס"ג פסק אם נותן לו דבר קצוב לשנה כדי שיקב' אחריות נפילה ושרפה יש מי שאוסר.

דמשמע דאחריות הוא על המלנה ודינה פאפוטיקי מפורש': ונ"ל דמאי דקאמ' בש"ע ח"מ דינה פאפוטיקי סתם היא במש' בנכניית' דהוי פאפוטיקי סתם דאינו חייב באחריותה

ובשולחן ערוך י"ד הוא במשפנתא דסורא והיינו דדייק מר"ן בלשונו הזהב וכתב משפנתא זו ור"ל משפנתא זו שהזכיר בת"י הסי' דהיא משפנתא דסורא.

והטעם הוא כמ"ש הרב' ו"ל שפ"ל זמן שאין פ"ח ביד המלנה לגבות חובו פלוס ולהחזיר הקרקע ללנה אינו אלא שכירות ואחריותו עליה דכתב ל' במשלם יומי'א אליו תפוק ארעא דא בלא פס"ל למרה דלא סמיה פי אם עלה נהוי האחריות על המלנה ודינה פאפתיקי מפורש אבל בש"ע ח"מ לא קאי אלא על משפנתא בנכיינתא דהאחריות הוא על הלנה ולכך פתב דינה פאפתיקי סתם וההיתר הוא שפעמים נופל הבית או גשרף וחשיב שפיר קרוב לשכר ולהפסד דביני ביני קודם שהגיע הזמן מפסיד הנכוי וע"ש בב"י: ומעשה יצא הדין מדברי הרב' דבמשפנות דידן שכותב בהם במשלם יומי'א וכו' אע"פ שהם בנכיינתא מקרי משפנתא דסורא ודינא פאפתיקי מפורש ואם שטפה נהר או גשרפה ונפלה אינו גובה משאר נכסי' וכן לענין המכר אם מכרה ממכר עולם ולא לשעמא יכול לבטל המכר לאלתר מדלא פ"ל לו שהיא אפתיקי ביד בע"ח ואם לא ימצא ממה לגבות גובה ממנו כדפ"ל הכ"מ והביא דבריו הסמ"ע לדעת הרמב"ם לאפתיקי מיש חולקים שהביא מור"ם ואע"פ דפסק מר"ן בסי' שי"ב והבאתי דבריו לעיל משפנו וחוור ומכרו אין הלוקח יכול לקחתו תוך השנה אבל אחר השנה יכול לקחתו משמ' דהמכר קיים וינקה בפי' אחר השנה ואע"פ דיש לישב דהוא פאפתיקי מפורש ולא קשה מידי כמ"ש הסמ"ע שם בס"ק ח' וז"ל מיהו אפש' לומ' שגם הרמב"ם מודה פאפתיקי מפורש דהמכר קיים דלא שייך ביה טעמו דה"מ משו' דאית ליה קלא יע"ש מ"מ פאפתיקי סתם אמאי המכר קיים ודברי מר"ן דסי' שי"ב משמע בין פאפתיקי מפורש בין פאפתיקי סתם: ואפשר לומר דמ"ש הרמב"ם אם מכרה ממכר עולם אינה מכורה אפילו לאלתר היינו אם רצה המוכר לבטל המקח או הלוקח אבל אם נתרצו ביניהם ורצו לקיים המקח עדיין המקח במקומו עומד והלוקח אוכל הפי' אחר י"ב חדש משום דבתוך י"ב חדש היא פמכורה ביד המלנה מאחר שאינו יכול לסלקו וכבר פירשתי לעיל דדברי מר"ן איירי במקום שאין מנהג ידוע ולא פ"ל אם יכול לסלקו או לא לכן אינו יכול לסלקו אלא אחר שתא אבל באתרא דמסלקי אפילו בתוך שתא יאכל הלוקח הפירות מאחר שפידו לסלקו ובאתרא דלא מסלקי אפילו אחר שתא אין הלוקח אוכל הפירות עד שישל' הזמן שקבעו אפי' עד עשר שנים וה"ה אם קבעו פחות משתא פשינשלם הזמן יאכל הלוקח הפירות ודוק ויצי"מ ויראינו מתורתו נפלאות: פ"ק י"ב ה"ח פשוזקקין ב"ד לנכסי תומים למפורש שמי' את הקרקע ואחר כך מכריזין עליה ל' יום רצופין או ששים יום ב' וה' וכו' עכ"ל.

הכי איתא בערכין בפ"ק שום היתומים (דכ"ב) תנו רבנן שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש שלשים יום דברי ר"מ ר"י אומר שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש תשעים יום וחכ"א א' זה וא' זה ס' יום ואמרי' בגמ' יתיב ר"ח בר אבין וקאמ' להא שמעמא א"ל ר"ן בר יצחק ששים קאמרת או ל' קאמ' א"ל שלשים דיתומים או דהקדש א"ל דיתומים א"ל כר"מ או כר"י א"ל כר"מ ונהא ר"מ ל' קאמר א"ל הכי אמר רב חסדא: ושמעתי מקשים מאי האי דקאמר ר"ן שלשים קאמ' או שלשים קאמ' מאי ספיקא איפא קמיה ונהא קאמר בפי' ר"ח הלכ' שום היתומים ס' ועלה קאמ' יתיב ר"ח ב"א וקאמר להא שמעמ' וכן פירשי' ואם כן מאי האי דקאמר ליה שלשים קאמ' או ל' קאמ' והוא

אומר ס' בפירושו ועוד קשה מאי האי דחזר וקאמר ליה דיתומים או דהקדש והא קאמר בפ"י שום היתומים וכשאמ"ל דיתומים הקשה לו ר"מ או ר"י ומאי מקשה ר"מ ומאי ספיקא איכא והא ר"מ קאמר שלשים יום כמו שהקשה לו בסוף פשאמר לו ר"מ: ואני בעניי נ"ל דהכי פ"י דטעם ר"ן דנסתפק ס' או ל' ואע"פ ששמע באזניו דקאמר בפ"י שלשים יום משום דלא הזכיר אלא שום היתומי ולא הקדש ולכך חשש שמה ר"ח בר אבין טועה הוא שאמר ס' יום דמוכר' הלכה דקאמ' הוא כר"מ שהיה סתם משנה או פרבנן ואם הוא פרבנן הול"ל שום היתומים וההקדש ס' יום דרבנן אית להו דשנים הם ואמאי קאמר שום היתומי דוקא וזה הוא כר"מ לחלק בין יתומים להקדש אבל אית ליה ל' יום לכך שאל לו ס' יום או ל' יום דנראה שהוא טועה במאי דאמרת ס' יום ולא הזכיר הקדש והוא כר"מ לכך שאל לו ס' יום או ל' יום ואחר שהשיבו ס' יום והוא פרבנן דר"י דאמר ס' יום לא עלה עד שאמר הלכה שום היתומים ס' יום כר"י דמוכר' הלכ' כר"מ שהוא סתם משנה או פרבנן א"ל שום היתומים או הקדש פנונתו לומר או גם ההקדש והוי פרבנן א"ל שום היתומים דוקא אז ידע בבירור דלא פרבנן אלא כר"י לכך חזר ושאל לו כר"י או כר"מ פנונתו לומר ביתומים אית לך כר"י ובהקדש אית לך כר"מ או כר"י דאמר צ' יום א"ל כר"מ דאמר ס' יום א"ל והא ר"מ ל' יום קאמר ביתומים ואת אמרת ס' יום כר' ובהקדש תפסוק כר"מ הו"ל לפסוק כר"י בתרנייהו א"ל הכי אמר רב חסדא רצוף שלשים יום בשני וחמישי ס' יום וכולהו ר"מ היא: פרק י"ד ה"א הפוגם את שטרן או שעד א' מעיד.

ושאלתי לאשר שאלוני ע"ע ראובן שהיה חייב לשמעון סך מה בשטר והאמינו עליו ועי"א ועכ"ן ויהי אחרי מן פלג חלה ראובן ונטה למות. ובשעת חוליו צנה מחמ' מיתה ונתן כל נכסיו שיש לו מק"ומט לשני בניו במ"שמ ולאחר שמת מחולי ההוא הוציא שמעון השטר הנז' שיש לו על ראובן הנזכר לגבות בו מבניו הנזכרים מהמתנה הנז' וכשפא לדין פסק להם הדין שחייב שמעון לישיבע בנק"ח כדין הבא לטרון מהלקוחות דקי"ל אפילו יש נאמנות בשטר שהאמין ראובן לשמעון ע"י"א ל"מ הנאמנות לגבי הלקוחות ועכשיו בני ראובן זכו בנכסי אביהם מפח מתנה לא מפח ירושה יורינו המורה אם האמת והדין כן אם לאו.

ושכמ"ה: תשובה לעד"ן דשמעון פטיר ועטיר משבועה מאחר שהאמינו ראובן עליו ועי"א ולא עדיפא מתנת ש"מ דרבנן מירושא דאורייתא דגם היא נקראת ירושה ואפילו אמר לו בלשון מתנה בפ"י כמ"ש מר"ן בס' רנ"ג ס"ו ש"מ שאמר נכסי לפ' וכו' אם הוא ראוי לירשו זוכה בהם משום ירושה ונפקא מנה שאם אמר ואחריו לפ' איני פלום שהירושא אין לה הפסק וכו' ואף על פי דבסמוך כתב מור"ם ואם פ"י בהדיא שנותן במתנה אפי' אם ראוי לירשו אינו לשון מתנה וכו' ר"ל שפ"י בפ"י ולא משום ירושה כמש"ל ס' רמ"ח והיא פנונת מור"ם שפכת וע"ל ריש ס' רמ"ח ס' א"ב.

ודון מנה ואוקי באתרין דאם לענין ממון מקרי משכ"מ ירושה עדיף טפי תקרא ירושה לענין שבועה דהיא חומרא בעלמא שהחמירו חז"ל על המלנה דאוקמינו השטר אחזקתו שאינו פרוע דשטרא דידך בידי מאי בעי.

ומן הדין הנה ראוי ליטול בלא שבועה אלא שהטילו עליו רבנו שבועה כמ"ש מר"ן והסמ"ע בסי' פ"ב יע"ש. וכן מצינו דאפילו לגבי אחרוני עשו חז"ל מש"מ פירושם כמ"ש רבינו הטור ומר"ן ריש סי' רנ"ב מש"מ אינה קונה אלא לאחר מיתה וכו' לפיכך מוציאין אפילו לכתובת ב"דכ ולמזון האשה והבנות וכו' הרי מפני דאפי' מזון האשה וכו' דל"ג ממשעבדי גבי ממתנ' ש"מ משו' רבנו פירושם דהם אמרו והם אמרו.

הם אמרו דמ"ש קונה אפי' בדברים בעלמא ונהרי הם פכתובים וכמסורי' דמו והם אמרו דגובין ממנה לכתוב' ב"דכ ולמזון האשה והבנות דהויא פירושם דאינה קונה אלא לאחר מיתה וכו' כל זמן דליכא בע"ח כמ"ש מור"ם שם ומור"ם בא"ה ע"ס"ב ודעדיפא מינה ואפי' אם נתן לבניו משכ"מ ולקצתם לא נתן אלא יורשים.

גובין מזון האשה והבנות וכתובת בניו דכרין, מחלק הירושא פי הירושא מקרי בנח' נגד מת"ש כמ"ש בב"ש יע"ש וכן ב"ח גובה אפי' ממטלטלי דמ"ש כמ"ש מר"ן סי' קי"ג יע"ש פריש הסי' וז"ל אין בע"ח טורף מהלקוח' אלא קרקע וכו' אבל מטלטלי שפכר או נתן אינו טורף וכו' ואם נתנם במתנת ש"מ טורף מהם כמ"ש בסימן רנ"ב ע"כ הרי דחשיבה פירוש' ול"ב תקנת השוק: והנה נראה מדברי מר"ן שכתב כמו שנתבאר בסי' רנ"ב משמ' דהאי דקאמ' משכ"מ אינה קונה אלא לאחר מיתה וכו' לפיכך מוציאין אפילו לכתוב' בניו דכרין ולמזון האשה וכו' קאי אפילו אמטלטלי ולית בהו משום תקנת השוק: וקשה לי על דברי הסמ"ע בסימן רנ"ב ס"א דכת' אפי' לכתובת בנ"דכ וכו' דאין לומר דמיירי במטלטלי דאין בהם דין קדימה דא"כ אף בכתוב' בנ"דכ אינה גובה ממ"ש כמ"ש פיון שקדם וגבה ע"כ יע"ש: הרי מוכח דמאי דקאמר לפי' מוציאין למזון האשה וכו' הוא דנקא מקרקעי והוא הפך דברי מר"ן בסימן קי"ג בדפרישי' ועוד מאי האיד קאמר פיון שקדם וגבה מאן פליג ליה ועוד דברישיא הנפיר מקרקעי ומטלטלי ודוחק לומר דמוציאין דקאמר קאי אמקרקעי ולא אמטלטלי.

ועוד דמי הכריחו לתת טעם לכתובת אשה דמר"ן לא הנפיר בלשונו הזהב כ"א כב"ד לבד: ולע"ד נ"ל דברי הס"מ דהכריחו לזה משו' קאמר מוציאין אפי' לכבנ"ד ור"ל לא מבעי' כתוב' אשה וחשש שפא תפרש הטעם דאמר משו' דאינה קונה לאחר מיתה קאי גם אכתובת אשה ולכך אמר לגבי כתובת אשה א"צ לה"ט ונהדר קשימיה דהטעם קאי גם אכתובת אשה היכא דבאה לטרון מטלטלי דאין בהם ד"ק משום תקנת השוק ותיירץ דא"כ כתב"ד אין בה ד"ק ואפילו מת"ש אינה קונה אלא לאחר מיתה ואמאי מוציאין אלא ודאי מתנת ש"מ לא עשו בה תקנת השוק ויש בה ד"ק וה"ט לא קאי אלא אכב"ד אבל כתובת אשה טורפ' בשטר כתובתה אפילו מטלטלי בלא האי טעמא דל"ע בה ת"ה והכא פסיקא ליה פיון שקדם וגבה וכו' משום דקאמר מוציאין אפי' לכת"ב דמשמעו נאף על פי שקדם וגבה: נמצינו למדים דמתנ' ש"מ אפילו לאחרני מגרע גרע כזה וכירו' שווייה רבנו ומוציאין ממנה לכב"ד וכו' דאינו נגבין מן הלקוח' או מק"ה ולית בה תק"הש במטלטלי ויש בה ד"ק וגובין ממנה מלנה ע"פ כמו שנגבית מן היורש' מב"ח כמ"ש הרב"י בשם מהר"ב בן מיגש בסימן רנ"ב וז"ל מלנה על פה פיון שנגבית מן היורש' ק"ו שנגבית ממש"מ ולדבריו הסכים הרשב"א יע"ש.

וכן כתב הרא"ש שם ומכ"ש לגבי בְּנֵי דְהָא אַמ"ד דְאָפִי מִתְּנַת בְּרִיא לְבָנָיו שְׁוִיָּה רַבָּנָן פִּירוּשָׁה וּמוֹצֵיאִין מִמֶּנָּה כב"ד וכו' כמ"ש מור"ם בטור א"ה ע סִימָן צ"ג ס"ק ל"ג ועוד לְגַבֵּייהוּ נִקְרָאת יְרוּשָׁה וְאָפִילוּ אָמַר בְּלִשׁוֹן מִתְּנָה כְּנֹז"ל.

קָם דִּינָא שְׁדִינָה כְּמוֹ הִירְוּשָׁה עֲצָמָה וְהִנְאַמְנוֹת שְׁקִבֵּל אָבִיו עוֹעִי"א כְּמוֹ שְׁתוֹעִיל לְגַבֵּי יְרוּשָׁה תוֹעִיל נְמִי אָפִילוּ אִם נָתַן נְכָסָיו לְבָנָיו בְּמִש"מ דָּגַם הִיא נִקְרָאת יְרוּשָׁה וְשְׁוִיָּה רַבָּנָן פִּירוּשָׁה וְדַעְדִּיפָא מִינָה נִלְע"ד דְנִנְאַמְנוֹת זֶה שְׁהָאִמִּין אָבִיהֶם עוֹי"א תוֹעִיל לְבָנָיו אָפִילוּ אִם נָתַן לָהֶם מִתְּנַת בְּרִיא כְּמ"ש אִם פֶּתַב עָלָיו וְעַל בְּאִי כּוֹחוֹ דְמִקְבְּלֵי מִתְּנָה בְּכָלֵל אָפִילוּ מִתְּנַת בְּרִיא וְיִוְרְשִׁיו בְּכָלֵל כְּמ"ש מְר"ן ס' ע"א סְעִיף י"ז יע"ש דְטַעֲמָא דְלֹא תוֹעִיל הִנְאַמְנוֹת דְלָנָה לְגַבֵּי לְקוֹחוֹת מְשׁוּם קִנְיָנִיָּא עֵינָן בְּסִמ"ע שָׁם אָבֵל לְגַבֵּי מִתְּנָה לִיכָא הִיא טַעֲמָא אַע"פ דְקו"ל מִתְּנָה פְּמִכִּירָה בְּכָאן מְחֻלְקֵי כְּנֹז"ל וְכִי מִחֲמַת שְׁהַזְכִּיר בְּלִשׁוֹנוֹ תִּיבַת יוֹרְשִׁיו מְגַרַע גְּרַע אֶתְמָהָא דְתִיבַת יוֹרְשִׁיו קָאִי אֲדַבְרֵי אֲגוּפּוֹת לֹא אִירְוּשָׁה עַד שְׁתוֹצִיא הַמִּתְּנָה הִגַּע עֲצָמָה אִם פֶּתַב לוֹ עָלָיו וְעַל בְּנָיו תֹּאמַר גַּם הַמִּתְּנָה בְּכָלֵל גַּם אִם כֹּת' וְעַל יוֹרְשִׁיו דִּינָא הָכִי מֵאַחַר דְהִנְאַמְנוֹת תוֹעִיל גַּם לְמִקְבְּלֵי הַמִּתְּנָה כְּנֹז"ל וְיִוְרְשִׁיו דְנִקְטָה הוּא שָׁם פְּלִלוֹת יוֹרְשִׁיו אַע"פ שְׁאִינָם בְּנָיו: וְלִיכָא לְמִימַר דְמִתְּנָה דְבָר דְלֹא שְׁכִיחַ וְלֹא עָלָה עַל דַּעַת הַלָּנָה בְּמָה שְׁהָאִמִּינוּ אֲלֵא אִירְוּשָׁה דְנִקָּא כְּדִקו"ל גַּבֵּי תְּנָאִי בְּאִוְנָסִין דְלֹא קָאִי תְּנָאִי אֲלֵא בְּאִוְנָס דְשְׁכִיחַ כְּמ"ש מְר"ן ס' רכ"ה חֲדָא דְמִתְּנָה דְבָר שְׁכִיחַ הוּא דְאִדָּם נוֹתַן לְבָנָיו וְעוֹד פֶּסֶק מְר"ן דְאִם פֶּתַב וְעַל בְּאִי כּוֹחוֹ מְקַבְּלֵי מִתְּנָה בְּכָלֵל מְשַׁמַּע דְדְבָר שְׁכִיחַ הוּא וְעוֹד שְׁהִיא נִכְלָלַת בְּלִשׁוֹן שְׁפָתוֹב לוֹ וְעִי"א בֵּין מִצַּד הִירְוּשָׁה בֵּין מִצַּד הַמִּתְּנָה וְהַמַּעֲקָשׁ דְרָכָיו וְלֹא יוֹדָה בְּמִתְּנַת בְּרִיא יוֹדָה מִיָּהָא בְּמִתְּנַת ש"מ דְנִקְרָאת יְרוּשָׁה וְשְׁוִיָּה רַבָּנָן פִּירוּשָׁה דְהִיא נִכְלָלַת בְּמִלַת יוֹרְשִׁיו וְנִנְאַמְנוֹת שְׁקִבֵּל אֲבוּהוֹן רַבִּיעַ עָלָה: וְאַחַר מִכֵּן שְׁלַחוּ לִי מִהֶתֶם מִמְתָּא תְּלַמְסָאן פֶּס"ד מְדִינָי יצ"ו שְׁפִסְקוּ הַפֶּה דְבָרֵי שְׁחֵיבֵי שְׁבוּעַ' בּוֹק"ח וְכִתְבוּ דְמָה שְׁפִסְק מְר"ן בְּסִרְמ"ח דְכָל לִשׁוֹן מִתְּנָה לִירְוּשָׁה הָרִי הוּא פְּלִשׁוֹן יְרוּשָׁה אִינוּ אֲלֵא לִיפּוֹת כְּחוֹ דְלִית לָהּ הַפֶּסֶק לֹא לְמַגְרַע כְּפִיָּה דִירְוּשָׁה וְלִגְבוּת מִמֶּנּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה וְנִסְתִּייעוּ מִדְּבָרֵי מְר"ן בְּסִי רַנ"ג ס"י וְז"ל אָבֵל אִם אָמַר תְּנִי ק"ק זִוּז לִפ' בְּנֵי וְק"ק זִוּז לֵאִישׁ פ' בְּנֵי קוֹדֶם וְאִם יִצָּא שֵׁט"ח גּוֹבָה מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ ע"ש.

וְהֶתֶם בְּש"מ אִינְרִי וְאִם אִיתָא דְבַכ"מ אֲמַרִי מִש"מ פִּירוּשָׁה אֲמַאי גּוֹבָה מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ לֹא הוּא לְגְבוּת אֲלֵא מִהֶבֶן דְמִתְּנָתוֹ הִנְיָה פִּירוּשָׁה וְאִין גּוֹבִין מִמ"ש הִיכָא דְאִיכָא ב"ח ע"ש: וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ דְבָרֵי הַס"מ ע"ק כ"ז שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א וּבְעַל נ"י דְכָל שְׁפִירֵשׁ חֲלֵק בְּנֵי וְהַקְדִּימוּ דִינוֹ כְּדִין אַחַר וְכִתְב מוֹר"ם שְׁאִם נָתַן לְשָׁנִים אוֹ לְשָׁלְשָׁה מִתְּנֹת בְּשָׁנָה אִינוּ גּוֹבָה אֲלֵא מֵאַחֲרוֹן דְאֵל"ך הוּל"ל שְׁיִתְּנוּ לָהֶם ת"ר זִוּז יע"ש.

דְכּוֹנְנָתוֹ הִיא לוֹמַר דְאֲמַדִּינָן דַּעַת אָבִיו דְלִהְעֲדִיף כְּחוֹ מֵאַחַר הַקְדִּימוּ וּפִי' לוֹ הַמִּתְּנָה וְכִאֲלוּ פִי' דְבָרָיו וְלֹא מְשׁוּם יְרוּשָׁה אָבֵל סִתְמ' מִקְרִיַת יְרוּשָׁה וּמַגְרַע גְּרַע כּוֹחָה דְאִם הוּא כְּדְבָרָיו לִיפּוֹ' כּוֹחוֹ הוּל"ל ש"מ שְׁנָתָן אַרְבַּע מֵאוֹת זִוּז לֵאִישׁ פ' בְּנֵי וּלִפ' אַחַר יִצָּא עָלֵיהֶם שֵׁט"ח גּוֹבָה מִתְּנֹנְיָהוּ דְשָׁנִים הֵם אֲלֵא הַטַּעַם הוּא דְהִכָּא אָבִיו הִעֲדִיף כּוֹחוֹ וְאִין מְכָאן שׁוּם רְאָיָה.

וְלֹא יְדַעְתִּי דְאֲמַאי לֹא הִבִּיא רְאָיָה מִדְּבָרֵי מְר"ן ס' רפ"א ס"ז דְלִכְאוּרָה נִרְאִית שְׁהִיא רְאָיָה לְדְבָרָיו יוֹתֵר טְפִי מִהִרְאָיָה שְׁהִבִּיא דְלַעִיל וְז"ל אִין כָּל הַדְּבָרִים הִלְלוּ אֲמוּרִים אֲלֵא

כְּשֶׁאָמַר לְשׁוֹן יְרוּשָׁה אֲבָל אִם אָמַר לְשׁוֹן מִתְּנָה דְּבָרָיו קִינְיָמִים יַע"ש: וּלְפֹנִים רִיחָטָא
נִרְאִית שְׁהִיא רְאִיָּה אֲבָל לְפִי הָאֲמַת לִיתָא מִינָה וְלֹא מִקְצָתָה דְּטַעְמָא דְּאִמְרִינֵינוּ דְּלֹא מְהַנִּי
לְשׁוֹן יְרוּשָׁה מְשׁוּם דְּמִתְנָה עַל מַה שְׁפָתוֹב בְּתוֹרָה לֹא כֹן לְשׁוֹן מִתְנָה וּלְכַף אִמְרִינֵינוּ וְדָאִי
הָאִי גְבָרָא אֵינוּ מִתְנָה עַל מַה שְׁפָתוֹב בְּתוֹרָה וְדָאִי לְמִתְנָה גְּמוּרָה אֲתַפְנוּן וְכֹאֲלוּ פִּי דְּבָרָיו
וְלֹא אִמְרִינֵינוּ כָּל לְשׁוֹן מִתְנָה לְיִוְרֵשׁ יְרוּשָׁה וְנִמְצָא זֶה עֲבָרְיָנוּ מְקָרִי וְלַעוֹלָם פִּירוּשָׁה וְאִפְּלוּ
לְגַרְיַעוּתָא: עוֹד פָּתַב הַר"ח הַדְּבִיָּן הַנּוֹז' וְנ"ל וְאַחַר סְמוּךְ הָאִיר ה' עֵינֵי וּמְצָאֵתִי חִילוּק זֶה
בב' ו'ל בְּרִישׁ סַרְנ"ב בְּדַעַת יֵשׁ מִן הַגְּדוּלִים דְּסִמְכוּ הֵהִיא גִּירְסָא קַצְרָה וְכו' עֵי"ש.

ואע"ג דְּסִבְרָתָם דְּחֻוּיָה וְכַמ"ש הָרָא"ש וְהַרְשָׁב"א לְגַבִּי מֵאִי דְּסִבְרֵי דָּאִין אֲלֻמְנָתוֹ נִזְוִיָּת
אֲבָל מ"ש הֵינּוּ דְּוָקָא לִיפּוֹת כּוּחוֹ דְּפִדְמָפְרֵשׁ בְּתַר הֵכִי דָּאִין לֹא הִפְסִק קוּשְׁטָא קָאִי וְסִבְרָה
יְשָׁרָה הִיא וְקִינְיָמָה לְפִי הָאֲמַת וְטַעְמ' דְּמוֹצִיאִין לְמִזּוֹן הָאִשָּׁה וְהַבְּנֵי וְלִכְתוּב' ב"ד מְשׁוּם
דְּמַש"מ אֵינָה קוּנָה אֲלֵא לְאַחַר מִיתָה וְהֵנִי חִיָּלִי בְּשַׁעַת מִיתָה וְלִכּוֹן שְׁוִיָּוִה רַבְּנֵי פִּירוּשָׁה
עכ"ל: וְתַמְיָה לִי עַל דְּבָרָיו דְּכָתַב וְאֵע"פ דְּסִבְרָתָם דְּחֻוּיָה לִיפּוֹת כּוּחוֹ קוּשְׁטָא קָאִי וְכו'
וְאִם בְּאֲמַת עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש וְהַרְשָׁב"א אִית לְהוּ דְּלֹא מְקָרִי
יְרוּשָׁה אֲלֵא לִיפּוֹת כּוּחוֹ אֲמֵאִי מוֹצִיאִין מִמֵּנִי לְמִזּוֹן הָאִשָּׁה וְהַבְּנֵי וְכַתְּב"ד וּמְלֻנָּה ע"פ
וְאִפְּלוּ אֵינָה קוּנָה אֲלֵא לְאַחַר מִיתָה אֵינָה נִגְבִּית מִמְּנָה מִיָּדִי דְּהִנּוּה מִתְּנַת בְּרִיא אִפְּלוּ קְדָמָה
לְהַ מְלֻנָּה אֵינָה נִגְבִּית מִמְּנָה וְאִפְּלוּ שְׁעָבַד לוֹ מְטַלְטְלֵי אֲגַב מְקַרְקְעֵי מְשׁוּם תַּקְנַת הַשּׁוּק
וּבְלֹא שְׁעָבֹד לֹא צְרִיכָנָא לְת"ה שׁ וּמַכ"ש מְלֻנָּה עַל פֶּה וּמְלֻנָּה ע"פ אֵינָה נִגְבִּית מִמְּקַרְקְעֵי
מְשַׁעְבְּדֵי דְּמִתְנָה וְאִפְּלוּ הִיא מְוָקְדָמָת וְאֲמֵאִי הֵכָא בְּמִתְנַת ש"מ גּוֹבִיִן אִם לֹא גָרַע כּוּחָה.

ועוד אלו יש מן הגדולי שנסתייע מדברייה' שכתבו דאין אלמנתו נזוונת וכו' וכי לית להו
דמתנת ש"מ אינה קונה אלא לאחר מיתה דבהא ליפא מאן דפליג ואפ' הכי פתבו אין
אלמנתו נזוניה וכו' דדינא פמו מ"ב: וכתב עוד וחד צורבא מרבנן סובר דבנד"ז פיון
שכתב הנאמנות עוי"א דגם דמש"מ לבניו מקרי משעבדי הרי רביע עליהו הנאמנות
מפח אבוהון ותו לא פקעא ומייתי ראייה ממ"ש מר"ן בסימן ע"א סי"ז ונ"ל ואם פתב
תהא נאמן עלי וע"כ באי"ך יורשיו בכלל ומקבלי המתנה בכלל יע"ש.

ולא שמה מתייא דהתם מקבלי מתנה הם בכלל בא"ך אכל מק"המ אינם בכלל יורשיו
והוא לא האמינו אלא עי"וא בלבד אכל לא על שייחזירו יורשיו מקבלי מתנה וקורא להם
שם חדש והני משעבדי וכיון שפן לא יגבה מהם אלא בשבועה בנק"ח עכ"ל: והרואה
יראה שדחה דבריו בקש דאמאי פסיקא ליה דאין מתנה לבניו נכללת במלת יורשיו
דתיבת יורשיו קאי אגופות לא אירוש' גופ' מאחר דהנאמנות מועיל לגבי מתנה פמו לגבי
ירוש' ואין להאריף על מגן ועיין דברי בסמוך דמדברי מר"ן הנז' הבאתי ראייה לדברי
והוא הפך דבריו: וכתב עוד יש לחייבו לישבע בנק"ח מטעמא אחרני' דהא שט"ז אינו
לא מחמת הלואה או מכירת סחורה אלא חייב עצמו במה שאינו חייב והיורש הנז' טען
על המלנה מחלת שט"ז לאבי בשביל תביעה אחרת שהיתה לו עליה ואף דפסק מר"ן
בסי' כ"ב סי"א דטענת מחילה גרועה הא יחייב טעמא הסמ"ע דאין שטר עומד למחילה
וכתב ה' דברי ריבות משום דלא שדי איניש זוזי בכדי אכל אי ליפא האי טענה נאמן: גם
כתב ראב"ח ונ"ל הא דטענת מחילה גרועה דוקא מחלת לי חנם אכל מחלת לי בשביל
תביעה אחרת שיש לי עליה הוי טענ' מעלל' וע"ש הובאו דברייה' בבא"הט ס"ק י"ט ובנד"ד

ליכא טענה וכו' פיון שלא הלנהו אלא חייב עצמו במש"ח ומחלת בשביל תביעה אחרת
עכ"ל: ולא קנימי דבריו אלא במקום דלא האמינו עכ"ע שט"ז אבל אם האמי' על פל
ענייני שט"ז לית בדבריו שום ממשא דהכי פתבינו בכל שטרי דידן עכ"ע שט"ז: המורם
מפל מאי דכתבנא בה סלקינו ובה נחתינו וקם דינא דהמלן' הנזכר פטור משבועה ואין
עליו אלא חר"ס ומי שחותרמו אמת ינחני במעגלי צדק ואמת: ומשום מלתא דאתיא באגב
חביב לי ראיתי לכתוב פה מה שנתחדש אצלי בס"ד עמ"ש המש"ל ז"ל וז"ל מ"ש ה"ה
אבל אני חוכה בדין פ"ש וכו' אם פסקו של ה"ה לחייב שבועה למלנה ניה' ואם לפטרו
כמלנה ע"פ ללנה בשבועתו.

קשיא לי פוגם שטרו אמאי נשבע ונוטל הא איבטילא חזקת דשטרך בידי מאי בעי דהא
פי היכי דאיבטילא חזקה דאין אדם פורע חובו תוך זמנו ה"נ איבטיל שטרך בידי מאי
בעי דהא פורע ולא פתב ואפשר לדחות דהתם גוף הפירעון מבטל החזקה דאין אדם פורע
חובו תוך זמנו דהא פורע אבל גבי פוגם אפשר דפרע אדעתא לכתוב מיד שובר ונטרפה
השעיה מאיזה סיבה ולא פתב עכ"ל: נלע"ד דפי' דבריו כף הוא דהרב הוא פמסתפק
בדברי ה"ה ששאר אני חוכה וכו' אם פוונתו לומר אמאי בתוך זמנו גובה שלא בשבועה
דהאמ' הוא דישבע ויטול או פוונתו במ"ש אני חוכה בא לומר דאינו נוטל אפי' בשבועה
מאחר דליכא חזקה דאין אדם פורע וכו' דהא קא חזינו דפרע וא"כ הנה ליה כמלנה ע"פ
בתוך זמנה דהלנה אומר פרעתיך לגמרי והמלנה אומר לא פרעתי פי אם מקצת דהדין
הוא נשבע הלנה ונפטר.

דהא דווקא פוגם שטרו נשבע וכו' דאל"כ אמאי קאמר במתנייתין הפוגם שטרו
לישמועין רבותא אפילו כמלנה ע"פ אלא נדאי דווקא פוגם שטרו נשבע ונוטל אבל
מלנה ע"פ נשבע הלנה ונפטר ולנה קאמר אם באמת דעת ה"ה במ"ש אני חוכה וכו'
הוא דבא לומר אמאי נוטל בלא שבועה נחא דלא תקשה פ"ש אמאי נשבע ונוטל ור"ל
פ"ש לאחר זמנו אמאי נשבע ונוטל והא ליכא חזקה דשטרך בידי מאי בעי דשנים הם
כמו בתוך זמנו אף ע"ג דליכא חזקה דאין אדם פורע וכו' ואפ"ה נשבע ונוטל גם לאחר
זמנו ופ"ש אע"ג דליכא חזקה דשטרך בידי וכו' נשבע ונוטל אבל לצד אחר דלא גבי
אפילו בשבועה אלא הרי הוא כמלנה ע"פ וכו' תקשה פוגם שטרו לאחר זמנו דקתני
במתנייתין נשבע ונוטל ליפטר הלנה בשבועה ודחה ואמר דשאני תוך זמנו גוף הפירעון
מבטל החזקה דאין אדם פורע חובו וכו' דהא פורע אבל גבי פ"ש לאחר זמנו אפשר דפרע
אדעת' לכתוב מיד שובר וכו' אינו יכול לומר לו שטרך בידי מאי בעי מאחר דאיכא שובר
ואיכא חזקה דשטרך בידי וכו' אלא שנטרפה השעיה וכו' אבל בתוך הזמן ליכא חזקה
דאין אדם וכו' ואין המלנה נוטל אפילו בשבועה כצד השני ולא תקשה מידי ודו"ק: אמנם
עדיין לפי מגמגם בדבר זה מטעם דדברי ה"ה מוכחי טובא כצד הראשון דאמאי נוטל
בלא שבועה דהא קאמר בפירוש דהא איבטילא וכו' יע"ש וי"ל: פירק כ' ה"א מי שיש לו
חובות הרבה פל שקד' חובו גובה תחיל' בין וכו' בין מן הלקוחות ע"כ.

אירע מעשה במתא טיטוון יע"א ראובן קנה בית א' משמעון וכתב לו שטר מְכָר בעש"ג
ואחר כף נפטר שמעון לב"ע וחלי"ש ובאו ב"ח ב"ב ושאינם ב"ב ונעמד הלוקח הנז' עם

בע"ח שאינם ב"ב וכמה הרפתקי עדו עליה עד שחת' לו הערפ' בשט' המכר וזכה לו הבית הנז' כמש"וח כ"ז בידו בעדים.

ונהי היום באו בע"ח ב"ב ששטריהם מוקדמים בז' למק' ראובן ורצו לטרון בית זה בדיננו. וראובן הלוקח משיב מאחר דידוע דאם לא הנה בידו שטר בערש"ג לא הנה אינש דמצי למיקם בשטר ישראל נגד הבע"ח שאינם ב"ב והיתה הבית נטמעת ביד העפום בע"ח א"כ השתא נמי דע"י קנייתו ושטר של הערפאות קם לי הבית ולית בה דין טרפא דחשבינו לה פאלו פבר נטמעה ביד העפום בע"ח הנז' ע"כ: וז"ל התשובה מהדין של טיטון וז"ל נראה דקם דינא פנותיה דראובן וכטעמיה דלא אפסידיה מידי לבע"ח הנז' דהא ידוע דכל טע' דין טרפא משום דאומר לו למה קניית דבר המשועבד לי להפסידני.

מה שא"כ בנד"ז דלא שינוי האי טעמא דהא לא אפסדיה מידי דאלמלא קנייתו וכתבת שטרו בעש"ג פבר היתה הבית הנז' נטמעת ביד העפום בע"ח הנז' וא"כ מן השמים זכו לו לראובן דהוציא שטרו הכתוב בעש"ג והציל הציל לו והכי אשפחן שכתבו רבנו בתראי ששאל על פיוצא בזה הרב פני משה ח"ב סי' ל"ב בראובן שמש' בית א' ללוי וקבל ממנו סך מה בנקייתא לזמן כ"וכ שנים ושעבד לו בית אחר שאם תפול או תשרף זאת שמש' לו תחזור הבי' הנז' במקומה ואם"כ מכר הבית הנז' לאשה אחת וכתבו בפנקס המיטוולי על שמה ונפטר ראובן ובא המיטוולי ולקח הבית מיד לוי לסיבה שלא היתה פתובה על שם לוי בנימוס שלהם ורצה לוי לחזור על האשה הנז' לטרון הבית הנז' מידה מפת שעבודו הקדום והיא טענה אנה מה הפסדתי? שאם לא לקחתה וכתבתה בפנק' המיטוולי הנה לוקחה גם לזאת והסכים הרב דהדין עם האשה מטע' זה דמה הפסדתי? שהנה המיטוולי לוקחה לעצמו ע"ש והרב בית אברהם ישראל ז"ל בסי' י"ד סס"א אייתי ליה ראיה מתשובת הרשב"א יע"ש גם ללמד יצא מתשו' הנז' בסי' ס"ו ס"ס ל"ג יע"ש עכ"ל ושלחו לי מהתם להכא לחיות דעי דעת הדיוט אע"פ שאין ידיעתי מכרעת לעשות רצון השואל חפצתי להשיב שולחי דבר פאשר יורוני מן השמי' ועיני לשמייא נטלית לבל אפשל בדבר הלכה ולהשיב על הן הן ועל לאו לאו.

ולעד"ן דלאו דינא הכי: וזה החלי בס"ד איתא בדברי רבינו הטור סי' רל"ו ס"ק וז"ל באו העפום בעקפין עליו ולקחה ממנו ולא הנה מסור בידו להורגו ומכרה לאחר צריף להחזירו לבעלים וכו' יע"ש ופסקה מר"ן בקצור בסימן הנז' סעי' ח' ואע"פ דכתב ואין צריף להחזירו בחנ' וכו' אלא שמין כמה הנה רוצה ליתן לעפום כדי שיחזירונו פה? תן לישראל וכו' יע"ש הפוננה היא כמו שפ' בסמ"ע בס"ק י"ט דאין להחזיר לו כל הדמים שנתן עבורו אלא מה שהיה צריף ליתן הבעלים לכותי אם הנה יכול להשתדל בזול ממנו דיד הבעלים על העליונה יע"ש והטעם דדינו כמו רוצה שקדים ברוצים וכו' ואין להלוקח שום זכיה מהקרקע אלא שחייב לו מדין הצלה דכל אחד ואחד לא יציל ממון חבירו מטעם פסידא לקח תקנו חז"ל שימתן לו פל מה שהוציא על השדה אלא שידו על התחתונה: הרי מפורש מדברי רבינו הטור ומרן שאם לקח הלוקח קרקע ישראל מיד גוי אנס שלא פדין אין לו זכיה בו אבל אם יש לגוי זכיה בו בדין זכה הלוקח כדמשמע מרישא ס"ז עפום שירד לתוף שדה מחמת שהיה לו חוב על בעל השדה וכו' ומכרה

לישראל אחר אין הבעלים מוציאים מידו ומאי שגא רישא ומאי סיפא ומוכרח אתה לומר דרישא פדין לקחו אבל בסיפא שלא פדין ולכה אין להלוקח זכיה בו ומה שנותנים לו הבעלים מטעם הצלה ולפי דברי הרב יאמר לו מה הפסדתיך: וא"ת דשאני העפום הם הפא בעקיפין דאין לו זכות לא בדיניהם ולא בדיננו אבל הנדון דידן יש לו זכות בדיניהם ומקרי לקחו פדין ז"א דכל דבר שאין לו בו זכיה בדינינו מקרי שלא פדין וגם לית ביה דינא דמ"ד דלא אמרינן דידמ"ד אלא בדבר דאית ביה הנאה למלה או תקון שהם מחמת המדינה לא בדבר שבין אדם לחבירו כמ"ש הרמב"ם בפ' כ"ז מהלכות מלוה ה' א"ב ונ"ל פל השטרות שחוטמלי גוים הרי אלו פסולים וכו' וכתב ה"ה והנה דעת רבינו ורוב הגאונים פוסקים פלישא בתרא שאמרו תני חוץ מבגיטי נשים וכו' ואע"פ דקיימא לן דידמ"ד הנ"מ במה שהוא תועלת למלה בענייני המסים שלו ומה שהם מחוקיו אבל בדברים שבין אדם לחבירו אין דיניהם דין יע"ש ועיין בהש"ך סי' ע"ג ס"ק ט"ל שהביא בשם פמה פוסקים דלא אמרינן דידמ"ד בדבר שהוא פנגד תורתנו הקדושה דאם פן בטלת דין תורה ולא אמרינן דידמ"ד אלא בדבר שאינו מפנרש בתורה וכן פסק מור"ם ס"ס ש"ט לענין ירושה וטעם השטרות שפסק מרן בסי' מ"ה והוא הפך סי' ס"ח דפסק פדעת הרמב"ם לעיל וכן מה שפסק בסי' ס"ו וס"ז עיין בהסמ"ע שם והש"ך בסי' הנז': הרי מפנרש יוצא דאף על פי שהשטרות פתובים בערפאות ויש בהם דידמ"ד והם פחוס שאין בהם ממש דהעיקר הוא לזכיה בדינינו.

וכ"ת דשאני השטרות הוא בין ישראל לחבירו אבל אם אצבע הגוי באמצע גם דיניהם מקרי דין גם זה אינו דמצינו שפסק מרן בסי' מ"ה סעי' י"ז הפא מפח הפותי הרי הוא פכותי לגבות בשטר שעדיו מרוחקים וכו' וכת' הסמ"ע ס"ק ל"ח אע"פ דקי"לן דהפא מפח העפום הם אינו אלא לגריעותא וכו' ותירץ והיותר נראה דשאני הפא דהפותי נהגו לגבות בו שהרי אנו רואין שאין בו זיוף ובשל ישראל פסלוהו ובשל עפום לא תקינו בו וכו' יע"ש הרי מוכח מדבריו דאפי' העפום הם באמצע אין דנים בו אלא פדין תורתנו הקדושה ועיין בדברי מר"ן בסימן קנ"ד ובדברי הסמ"ע: וא"כ בנ"ד אין לעפום זכיה בדינינו והפא מפח הגוי אינו אלא לגריעותא וקי"לן ישראל ועפום שפאוי לפניה לדין אם אתה יכול לזכותו בדינו אמור לו פה דינו וא"ל אמור לו פה דינכם: ואין לומר דעדין יד הדוחה נטויה לומר דשאני הפא דבא בעקיפין דלית ליה זכיה משום דאמר ליה אתה הפסדתי שאני יכול להציל לעצמי אבל בנ"ד אינו יכול להציל לעצמו דקי"לן בסי' קפ"א בש"יירא ההולך וכו' אם קדם א' והציל והבעלים יכולים להציל להציל לאמצע יע"ש גם פן הפא יכול לומר אני הייתי לוקחה מן העפום ולכה לית ליה זכיה להלוקח אבל בנ"ד אינו יכול להציל ובריא הדיקא.

דא"כ תקשה אמאי ברישא שפא לגבות בחובו אמאי אית ליה זכיה בקרקע יכול לומר לו אני יכול להצילה לעצמי וליתן לו דמיו ולהחזיר לי השדה שלי ואמאי זכה הלוקח בשדה.

אלא דודאי הטעם משום דרישא בדינו יכול למוכרו ובסיפא אינו יכול לזכות בו בדינו ולכה לא זכה בו הלוקח: וא"ת דגם בנ"ד בא העפום הם מפח חובו וכדאמרן ברישא אם

בא ולקחה בחובו זכה בה הלוקח הבא מפחו וגם הבא בנד"ד אמרינו דזכה הישראל
שהציל מיד העפ"ם מאחר דהעפ"ם זכה בה בדינו.

דשאני הבא דליכא אלא הבעלים ובדין יכול להוציאה מיד הבעלים בחובו אבל בנד"ד
איכא בע"ח מוקדמים ובדינו יש קדימה ואפילו אם שטר העפ"ם מוקדם על בע"ח
ישראל לית ליה זכיה בקרק' הנז' ומגרע גרע ממלוגה ע"פ דקי"ל מלוגה ע"פ מוקדמת
ומלוגה ע"פ בשטר מאוחרת מלוגה על פה קודם לגבות מב"ח כמ"ש מרן סי' ק"ד סעי'
י"ג ולא מבעיניא לסברת הרי"ף דפליג ואית ליה בשטר היא קדמא דשעבוד ושטרו הרי
הוא פמכר אלא אפי' לסברת מר"ן דפסק פרבינו האיי הבא מגרע גרע שהרי מר"ן כתב
במתק לשונו פיון שהעדי' מעידים שקדמה וכתב הסמ"ע ששעבוד נכסיו כל אחד בפני
עדים אבל בנד"ד ליכא האי טעמי דאפילו העדי' העפ"ם מעידי' על הזמן פסולי עדות
נינהו כמ"ש מרן בסי' ס"ח עד שיעידו ישראל על אלו הכותים עדי השט' ועל זה השופט
שלהם שמקינים עדותם שאינם יודעים בקבלת השוחד ובזמן הגז' הגז'ים שאנו דרים תחת
ממשלתם פולו אוהב שוחד וגם הערפאות וגם אינם יודעים בשעבוד לומר ששעבוד לו
נכסיו בפני עדים ובע"ח ישראל יש להם דין קדימה.

ונמצא העפ"ם הנז' אין לו זכיה בדינו וגם הישראל שהציל מידו אין לו זכיה ואינו יכול
לו' מה הפס' דהבא מגרע גרע טענת מה הפס': ולא אמר הרב פני משה טענ' מה הפסדתי'
טענה מעלי' אלא בנדון דידיה דבא המיטוולי מפח דינא דמ"ד והיה זוכה בו המיטוולי
הנז' בדינו מהניא טענת מה הפסדתי' דהו"ל כמו שבא מפחו דיוכל לומר לו אנא
קאתינא מפח גבר' דלא מצית לאשתעי ביה דינא מדינא אבל בנ"ד דהעפ"ם לית ליה
זכיה בדינו אלא מחמת דידיהם תקיפא עלן גם הבא מפחו אין לו זכיה ולא מהני טענת
מה הפסדתי' דעל הראשונים אנו מצטערים על העפ"ם שנוטל שלא כדין מחמת
שידיהם תקיפא ואתה בא להוסיף שגם הישראל שהוא נוגמא בעלמא דבא מפחו דינפה
בטענת מה הפסדתי' והבו דלא להוסיף עלה נזה הטענה שכת' בפ"מ מה הפסדתי' אינו
אלא בנדון דידיה דאית ליה זכיה בדינו ולא בכ"מ ואין ספרו מצוי בידי לדקדק בדברי
קדשו ולהבין בדבריו ובזה יתיישב דאמרינו בכ"ד הבא מפח העפ"ם אינו אלא
לגריעותא ולא למעליותא.

ובזה יתפרש נמי טעמיה דטרפא דיאמר לו למה קנית שעבודי להפסידני מפלל דאם לא
הפסידו אינו יכול לטרוף מידו פגון אם נשאר ביד המוכר דאינו יכול לגבותו גם מיד
הלוקח אינו יכול לטרפו היינו אם אינו יכול לגבותו בדינו גם מיד הלוקח אינו יכול
לטרפו דיאמר לו מה הפסדתי' אבל אם יכול לגבותו בדינו והעיפוב הוא מפח גברא
אלמא או מפח הערפאות הבא מפח העפ"ם אינו זוכה באותו דבר דאינה אלא גזל ביד
העפ"ם וקימ"ל דהקרקע בחז' בעליה עומד' ואינה נגזלת כמ"ש מר"ן בסי' שע"א אלא
דיש לישוב דברי מרן אהדדי דבסי' רל"ו סע"ח משמע דקרקע נקנית ביאוש דכתב והיה
אפשר להוציאו בדין מיד העפ"ם וכו' ודאי נתיישבו וישאר ביד הלוקח ובסי' שע"א
כתב אפי' נמפרת אלה פע' זא"ז ונתיישבו הבעלים הרי זה חוזרת לבעלים ועיין הש"ך
שם: וכן יש להביא ראיה ממ"ש מר"ן בסימן הנז' דאם קנאה מהעפ"ם ואח"ך מהבעלים
בתוך י"ב חדש לא קנה אלא א"כ קבל עליו אחריות ולפי דברי הרב מאי אחריות איכא

דְּכַשְׁבָּא בע"ח לְטוֹרָפ' מִיָּדוּ אוּ יֵאמֵר לוֹ גְזוּלָהּ הִיא בְּיָדוּ אוּ יֵאמֵר לוֹ מָה הַפְּסָדְתִּיךָ אֲנִי אֲתִית מִפֶּתַח גַּבְרָא דְלֵא מְצִית לְאִשְׁתַּעוּיִי דִּינָא בְּהִדְיָה.

וְדוֹחֵק לֹאמַר מֵאַחַר שְׁחִזַר וּקְנָאָה מִהַבְּעָלִים יֵשׁ בָּהּ דִּין טְרַפָּא דְמָה שְׁחִזַר וּקְנָאָה מִהַבְּעָלִים אֵינּוּ אֶלָּא לְסַלֵּק עֲצָמוּ וּרְשׁוּתוֹ שְׁאֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר עַל הַלּוֹקֵחַ וּיְבַטֵּל לוֹ הַמְּכִירָה אֲבָל עֵיקוֹ הַמְּכִירָה הוּא מָה שְׁמוּכַר הָעֶכּוֹ"ם וּמָה אַחֲרָיו אֵיכָא אֶלָּא וְדַאי דְאַפִּי בָּא מִפֶּתַח עֶכּוֹ"ם יֵשׁ בָּהּ מְשׁוּם טְרַפָּא וּלְכַד קִתְּנֵי וְאִם קָבַל אַחֲרָיוּת זָכָה הַלּוֹקֵחַ.

וְכֵן לֹא מְסַתְּבַר לְמִימַר דְאַחֲרָיוּת דְקָאָמַר הוּא שְׁלַל הַמוּכָר שְׁלֵא יִחְזֹר עָלָיו וְיִקְחָנָהּ מִיָּדוּ דְהָרִי הַסְּמ"ע פֶּתַח דְזָה וְדַאי לֹא הִיָּה מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הַמְּצִיק כְּמוֹ שְׁלֵא בְקָשׁ מִמֶּנּוּ מִתְחִילָה כְּשֶׁפָּדָה נִפְשׁוּ בְּשָׂדָה זֶה לִיתֵּן לוֹ אַחֲרָיוּת עַל הַשָּׂדָה יַע"ש הָרִי דְמוּכָח מְדַבְּרֵי דְאַחֲרָיוּת דְאַחֲרֵינִי.

וְלִיכָא לְמִימַר דְשֵׁאֲנֵי הָכָא דְגוּי אֲנִס אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּינָן זָכָה בָּהּ בְּדִינֵיהֶם דְכָבֵר הוֹכְחֵנוּ לְעִיל דְכָל זְמַן שְׁלֵא זָכָה בָּהּ בְּדִינָנוּ אַע"פ שְׁזָכָה בְּדִינֵיהָ אֵינּוּ לוֹ זָכָה וּמְקָרִי אֲנִס וְהִיא בְּיָדוּ בְּתוֹרַת גְּזוּלָהּ.

וְאַע"פ דְלִיכָא אֶלָּא הִרְחַקַת הַתּוֹעֵלַת דְהָרִי מִחֲזִיר לוֹ דְמִי הַמְּשַׁכְּנָה מ"מ יֵשׁ לְלַמּוּד דְדִינֵיהֶם אֵינּוּ דִין: וְכֵן יֵשׁ עוֹד רְאָיָה אַחַר' בַּס"ס הַנּוֹד דְכַתְּבַר מוֹר"ם יִשְׂרָאֵל שְׁמִשְׁכָּן קַרְקַע אֲצֵל עֶכּוֹ"ם וְקָבַע זְמַן לְפָדוּת' וְלֹא פָּדָאָה וּמְכָר' לְאַחַר אִם מְכָרָה בְּשִׁוּוּיָהּ מִמְּכָרוֹ קִיָּים דְהָא כְּדִין מְכָרָה אֲבָל בְּפָחוֹת אֶפְיָלוּ כ"ש מִמְּכָרוֹ בְּטַל וְכַתְּבַר הַסְּמ"ע אַע"פ שְׁבְּדִינֵיהָ הַמְּכָר קִיָּים מ"מ כִּינּוֹן שְׁמִכְרָה זֶה בְּטַל בְּדִינָנוּ אֲנִס מְבַטְלִים אוֹתוֹ ע"כ יַע"ש.

הָרִי דְהָבָא. מִפֶּתַח הָעֶכּוֹ"ם אִפִּי בְּדָבָר שְׁבְּדִינֵיהֶם דִּין יָכוֹלִים לְבַטְלוֹ וְלֹא יָכוֹל לֹאמַר דְאַתְּנָא מִפֶּתַח גַּבְרָא דְלֵא מְצִית וְכו' וּמָה הַפְּסָדְתִּיךָ דְהִיָּה יָכוֹל לְמוֹכְרוֹ לְעַכ"וּם אַחַר.

וְקָש"ל דְאַמַּאי הָכָא חֵלֵק אִם מְכָרָה בְּשִׁוּוּיָהּ אִם לֹא וְלְעִיל בַּס"י רַל"ו לֹא חֵלֵק בְּזָה וְקָאָמַר דְזָכָה הַלּוֹקֵחַ דְמִשְׁמַע בֵּין בְּשִׁוּוּיָהּ בֵּין שְׁלֵא בְּשִׁוּוּיָהּ וִי"ל: וְכֵן רְאִיתִי בְּרִיב"ש שְׁאֵלָה ה' שְׁהַשִּׁיב שְׁהִדִּין עִם הַשְּׂכָנִים וְאֵינּוּ אֲנִי צָרִיכִי בְּזָה לְנִמוּסֵי הָעַכ"וּם כְּלָל אֶלָּא מִדִּין הַגְּמָרָא אֵינּוּ רְאוּבֵן יָכוֹל לְסַתְּנָם רְשׁוּת הָרַבִּים.

יַע"ש מְשַׁמַּע אַע"פ שְׁכַנְמוּסֵי הָעַכ"וּם יָכוֹל לְבַנּוֹ מֵאַחַר שְׁבְּדִינָנוּ אֵינּוּ יָכוֹל לְבַנּוֹת לֹא אֲמַרִּינּוּ אֲנִי מִפֶּתַח גַּבְרָא וְכו' וּמָה הַפְּסָדְתִּיךָ דְהִיָּה הַגּוּי יָכוֹל לְבַנּוֹת שָׁם: אֲבָל אִם הָעַכ"וּם זָכָה בְּדִינָנוּ גַם יִשְׂרָאֵל הָבָא מִפְּחוֹ עוֹמ' בְּמִקּוּמוֹ וְיֵאמַר לוֹ מָה הַפְּסָדְתִּיךָ כַּמ"ש הָרַמְבַּ"ם ז"ל בַּפ"א מֵהַלְכוֹת תְּרוּמוֹת ה"י דְהַלּוֹקֵחַ טְבָלִין מְמַנְחִין מִן הָעַכ"וּם מְעַשְׂרֵן וְהֵם שְׁלוֹ יַע"ש.

מֵאַחַר דְהָעַכ"וּם לֹא בְּנֵי מַעֲשָׂרוֹת נִינְהוּ וּפְטוּרֵי בְּדִינָנוּ גַם יִשְׂרָאֵל הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ פְטוּר דְיֵימַר לִיה אֲנִי מִפֶּתַח גַּבְרָא דְלֵא מְצִית לְאִשְׁתַּעוּיִי דִּינָא בְּהִדְיָה מִדִּינָא קְאָתִינָא וּמָה הַפְּסָדְתִּיךָ: וְכֵן מְצִיתִי לְהַרְב' סִימָן ק"ד סִינְעֵתָא לְדְבָרֵינוּ זֶה שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן ז"ל תְּשׁוּבָה וְז"ל גּוּי שְׁהוֹצִיא כְּתָב יָד עַל רְאוּבֵן וּמִנְהַג הַמְּלָךְ הוּא שַׁכְת' כְּשֶׁטָר וְהַשׁוֹפֵט הַגְּבֹהֵה בִּיתוֹ שְׁלַל רְאוּבֵן לְגוּי הַנּוֹד וּמְכָר הַגּוּי הַנּוֹד הַבֵּית הַנּוֹד לִיהוּדָה וְאַחַר מִכֵּן בָּאוּ שְׁמַעוֹן וְלוּי וְהוֹצִיאוּ שְׁטָר בְּעֵדִים שְׁהִבִּית הַנּוֹד מְמִן שְׁכָן בְּיָדָם וְזָמַן הַשְׁטָר מֵאוֹתָר מִזְמַן כְּתָב יָד וְהַשִּׁיב שְׁהִדִּין עִם יְהוּדָה ע"כ: הָרִי לְפָנֶיךָ מְפָרֵשׁ דְלֵא זָכָה לִיהוּדָה אֶלָּא מִטַּעַם דְכַתְּבֵי יָדוּ

קדום לזמן שטר שמעון ולוי ואע"פ שלא פ' בתשו' הרמ"מ מ"מ מפ"ח לשון השאלה שהאר"י בה וכתב וזמן השטר מאוחר לכתב ידו משם ראיה דהיא נתינת טעם דאם לא כן הו"ל למרן לקצור כמו שקצור בלשון התשובה ואם מר"ן הביא דברי הרמב"ן פצורתם וכצביונם משום הוכחה דהיא נתינת טעם ולפי דברי הרב אפילו אם השטר מוקדם זכה יהודה דיאמר לו מה הפסדתיך אלא האמת פדכתיב' דטעם מה הפסדתיך אינה מועלת כ"א במקום דזוכה הגוי בדיננו והכא זכה העכ"ום בדיננו לדעת הרמב"ן דאית ליה דאמר' דינא דמ"ד בפטרות כמו שהביא מור"ם דבריו בסימן ס"ח יע"ש אבל לדעת הרמב"ם ז"ל וגם לדעת מר"ן שהולך בעקבו' משיחא ופסק פנותיה דלא אמרי' דינא דמ"ד אלא בדבר שיש לו הנאה ממנו אין לו זכיה ליהודה הלוקח הנז' דכתב יד אינו טורף ממשעבדי ואף על פי דמנהג המלך דכתב יד פשטר לא אמרינו ביה דינא דמלכותא דינא בדבר שהוא נגד תורתנו.

ואם נראה פתוב בספ' הקדמונים דהבא מפ"ח הגוי הרי הוא פמוהו אפי' למש"ל הס"ב' היא דאית להו כמ"ד בכל נימוסי ומנהגי האומות ואנן קי"ל פדעת הרמב"ם ז"ל דמר"ן פסק פנותיה ודוק: פ"ק כ"ב דין ט"ז ב"ד ששמו לבע"ח בין בנכסי לנה בין במשועבדין שביד הלוקח ולאחר זמן השיגה ידו של לנה או של נטרף או של יורשיהו ונהביאו לב"ח את מעותיו מסלקין אותו מאותה קרקע שהשומא חוזרת לעולם ע"כ.

שאלה שאול שאל לי האיש ה"ה החכ' השלם הד"ומ כמוהר"י אלמליח נר"ו בענין דבר אחד ששאלו לו מהתם מעיר תיטוון להכא מח"ק זה לחיות דעתנו ולעמוד על קו הדין ולראות מה שורת הדין נותנת והענין הוא באשר ראובן נושה שט"ח בשמעון בסוף מה ולא נמצא אצל שמעון בנחלתו פי אם חזקת קרקע אחד ותבעו ראובן לפרוע לו חובו בבית דין ועשו לו בית דין שומא לקרקע הנז' ונתרצה שמעון ואשתו ומכרו הקרקע הנז' לראובן בהחוב הנז' שנושה בו ואחר מכן עברו כמה ימים ונשתהא הדבר זמן רב בה יהודה והוציא שט"ח גם הוא על שמעון הנז' והשטר הנז' הוא מאוחר על שט"ח של ראובן ולא נמצאו בנח' לשמעון ממה לגבות יהודה הנז' חובו הנז' פי אם חזקת הקרקע הנז' שגבה ראובן הנז' בחובו והקרקע הנז' נתקיירה ושוה יותר משיעור החוב של ראובן ויש אומרים דאפילו מקודם לכן בשעת גביה היתה שוה ביותר מחוב ראובן ולקחה ראובן בפחות משווייה וטען יהודה ואמר מאחר דאית לן שומא הדרא משום ועשית הישר והטוב ואילו השיגה ידו של שמעון הנה פורע לו דמי חובו ומסלקו מהקרקע גם אני בעל חוב עומד במקומו ומסלקו דהקרקע משועבד גם לי ואני נותן לראובן דמי חובו והיתר מה ששוה עוד אני נוטלו בחובי וראובן אומר לא פי דהשומא לא הדרא אלא לבעל הקרקע לא לבעל חוב ודין גרמא ששאלו לנו לראות מה שורת הדין נותנת יורינו המורה לצדקה.

ושכמ"ה: תשובה דבר זה הוא נפתח בדברי רז"ל ראשונים ואחרונים ואחד מנייהו בספר זכות אבות רב אחד מרבני המערב ולקט בו כל הסברות לענין פסקי הלכות וכתב ושרטט בו דיש פ"ח ויכולת מספיק ביד בע"ח מאוחר לסלק בע"ח מוקדם מהקרק' שהגבו לו בית דין משום ועשית הישר והטוב כמו שיש פ"ח בידי הבעלים דשעבודו הוא ונהביא ראיה מדברי הריב"ש ומהרימ"ט והמבי"ט ושמעתי באומרים לי שהרמ"ז שדי נרגא

בראיה שהביא מהמבי"ט דיכול לחלק דשאני נדון המבי"ט שמכרה בפחות משונויה ובזה קאמר המבי"ט דבע"ח מאןחר יכול לסלק לבע"ח מוקד' אבל בנדו"ד שמכרה בשונויה אינו יכול לסלקו: ולדעת דעת הדיוט נר"ל דאין בדבריו ממש והחילו' שחילק אין בו כדי שביעה לחלו' על הגדולים שקטנם עבה ממתני' והראיה היא חזקה פראי מוצק דמה לי אם היתרון ישנו בעולם או אם יבוא אח"ך אם הוא באמת שומא הקרא אם פן ברשות בעלים נתייקר' והבע"ח הוא במקום בעלים ושעבודו הוא נהרי הוא כבני חרי ביד בעלים ובעל חוב גובה חובו מהיתרון כמ"ש מרן בסי' ק"ג ס"ט ואם המלנה סתר ובנה ולא השביח אינו נוטל הוצאתו וכו' וכתב הב"י והביא דבריו הסמ"ע ס"ק ט"ו דמן הספק דיינינו פולה לנתבע וכו' פירש קולה לנתבע שהוא הלנה וחזקה לתובע שהוא המלנה נמצא דהקרקע הוא בחזק' הלנה וכשנתייקרה ברשות לנה נתייקרה והיתרו' על החוב של ראשון הרי הוא פנקסי בנ"ח ובע"ח מאןחר' גובה חובו ממנו וכן מוכח מדברי מר"ן דנקט בלשונו הנהב מסלקין למלנה מאותה קרקע משמע דלא בעי קנין חדש אלא סילוק בעלמא ואין צריך קנין דברשות לנה קנימה וכן דייק הש"ך סק"י ד"ה מסלקין וכו' משמע שאין צריך קנינה אחרת אלא סילוק בעלמא וכן דייק הנ' והר"ן בדברי רבי הרמב"ם דנקט פהאי לישנא דמר"ן דקאמר מסלקינן דייקא דדעת רבינו הוא דלא בעי קניין חדש אלא סילוק בעלמא ודלא פהרא"ש והטור דאית להו דבעי קנין חדש ולכך לא נקטי בלישנאיהו מסלקי' עיין בב"י ובדברי הכ"מ בפסק כ"ב מהלכות מל"ול וכן מוכח מדברי רבינו הטור והביא דבריו הסמ"ע בס"ק י"ז ונ"ל פיון דשומא הקרה לעולם הרי הפעות שביד הלנה פהלנאה ואם יטול המלנה דמי אותו השבח דממילא הו"ל פנוטל שכר המתנת מעותיו וה"ל פרבית.

הרי מוכח דהקרקע בחזקת הלנה מדקאמר דמעות ביד הלנה פהלנאה ואינו נוטל אלא דמי חובו וכן מוכח מסוף דבריו דכתב מיהו י"ל דכשנשבח גופה של קרקע וכו' דהא איפא למימר דמזלא דלנה גרם שנשבח קרקעו וכו' ע"ש משמע דקרקע בחזקת לנה פדכתיבנא נאף ע"פי.

דפי' לעיל ס"ק ט"ו ונ"ל ועד"ר שם פתבתי דנ"ל איפכא דהמלנה וכו' מקרי מוחזק וכו' לעיל סברתו היא והכא פי' לפי סבר' מרן כמ"ש להטור פשוט ומרן המחבר וכו' דאין צריך ליתן למלנה וכו' והיא הפך סברת הרא"ש: וכ"כ ה"ה בפסק הנז' ונ"ל ואם נתייקר מאליו ועמד ממנה למאמים אין לו אלא מנה וכו' דנראה פנוטל שכר מעותיו וכו' נראה דגם לדידיה אית ליה דקרקע בחזקת לנה ואע"פ דהכ"מ חלק על טעמו וכתב דהטעם הוא משום דאם יצטרך לפדותה ביותר ממה ששמוה לו אין זה טוב לו ע"כ לאו למימרא דאית ליה דקרקע לאו בחזקת לנה דהרי בקצר פסק דקרקע בחזקת לנה כמו שפירש דבריו הסמ"ע פדלעיל דלא חלק על ה"ה אלא בטעמו משום דקש' היאך אוכל פירות ולכך איצטרך לטעם אחר ואע"פ דיש לחלק בין נתייקרה לאכיל' פירות דלא חששו חכמים לשכר מעותיו אלא בגתים משום דליכא פסידא למלנה אלא מניעת הרניח ומה שנתן יטול ועוד חכמים השוו מדותיהם נתייקרה כמו הוזה דנוטלה בשומתה הראשונה אבל באכילת פירות אית ליה פסידא למלנה שישלם דמי הפירות ולכך לא חששו לה מ"מ הוא נתן טעם אחר לשבח אלא דעדיין לבי מגמגם בדבר זה משום דכתב הכ"מ ונ"ל אלא ע"כ מרן גמור הוא וכו' דנראה קצת דאית ליה דקרק' אינה בחזקת לנה ואיך

הסמ"ע פירש דבריו משום דקרקע בתוקת לנה דלא כסברתו ואפשר דהסמ"ע דיניק לה מדנקט בלישגניה ומסלקין אותו דמשמע דלא בעי אלא סילוק בעלמא משום דהקרקע בתוקת לנה עומד' וקור ממ"ש בכ"מ א"ב דמאי דקאמ' מך גמור היינו לומר דליפא חשש רבית ולעולם דהקר' בתוקת לנה כמ"ש דבריו הסמ"ע: נמצא לדעת רבינו הרמב"ם ורבי' הטור ומר"ן פולהו אית להו דקרקע בתוקת לנה קנימא והשביחה ברשותו והמעוות אצלו מלנה ומאחר דהיא ברשות לנה בע"ח מאןחר גובה חובו ממנה תדע שרי להרמב"ם ומר"ן אינו צריך קנין חדש כמ"ש הנ' והר"ן והש"ך ואם הנה באמת בתוקת מלנה צריך קנין אחר לבטל קנין ראשון כמו שדייקו בלשונם מסלקין אותו דמשמע סילוק בעלמא בלא קנין פאילו עדיין הקרקע בינך הלנה וכל היתרון ע"ח ראובן נקרא נכסי בנ"ח ובע"ח מאןחר גובה חובו ממנו: אמנם עדיין יד הדוחה נטויה לומר דבנדו"ד שומא לא הדרה אפי' לגבי בעלים משום דאיפא סתירה ממקום אחר דכתוב בלשון השאלה ושמעון הנז' היתה לו חזקת חנות אחת ונכנסו מתווכי שלום ביניהם ושמו בי"ד ואחר וכו' גמר הוא ואשתו והספימו ומכרו וכו' נראה מלשון השאלה דלא עמדו בדין הלנה והמלנה והכריחוהו הבית דין ומכרוהו שלא ברצונו אלא הם מכרו מרצונם הטוב וכהאי גוונא שומא לא הדרה כמ"ש מר"ן בסי' הנז' ונ"ל הגבה הלנה למלנה מרצונו לא מהדרינו ליה וכו' יע"ש דטעמא מאי אמרו חז"ל שומא הדרה פשמכרוהו בי"ד משום עגמת נפש שמכרוהו שלא ברצונו אבל אם מכרה הוא מרצונו ליכא עגמת נפש ולכך לא הדרה ואע"פ דאיפא לדחות ולומר דווקא שמכרה מרצונו בלא שומת ב"ד אבל בנדו"ד מכרה בשומ' ב"ד והו"ל שלא ברצונו יש לדחות ולומר מאחר שנתרצה לב"ח ומכרה הויא ברצונו ולא הדרה ואף על פי שהב"ד עשו שומא דכוננתו שלא יזיל הקרק' ויטעה בשומתו ומקרי ברצונו.

ופניתי וראיתי שיהא מחלוקת הסמ"ע והש"ך דכתב הסמ"ע ס"ק כ"א ונ"ל הר"ב הוכיח מלשון רש"י דכל היכא דאטרחהו להביאה לב"ד אף על גב דמיד נתרצה שומת ב"ד מקרי והדרה יע"ש והש"ך שם חלק עליו וכתב אע"פ שעמד בדין לפניהם לא הוי אטרחהו ב"ד ולא הדרה והביא ראיה מהש"ס יע"ש וחלק על הב' שהביא ראיה מלשון רש"י וכתב דמלשון רש"י נראה איפכא דאפי' עמד בדין מאחר שנתרצה לא הדרה והוי פלוגמא דרבנות' וספיקא דדינא מאחר דלא פסקה מר"ן בקצור וגם בב"י לא פתב בפשטות דכך הוא הדין אלא פתב משמע מדברי רש"י ואמר' בזה המוציא מחבירו עליו הראיה וגדולה חזקה למי שהקרקע מוחזק בינו: ומזה הטעם נראה לענ"ד לסתור דברי הפוסק שפתב דשומא הדרה משום דמכרוהו שלא בהכרזה וקי"ל ב"ד שמכרו שלא בהכרזה הוי פטעו בדבר משנה והמכר בטל וחוזרין ומוכרין בהכרזה דמאחר שנתרצה בעל הקרקע ומכר ברצונו לא מקרי ב"ד מכרו שלא בהכרזה דבעל הקרקע מכר ונראה לי דלענין זה אפילו לסברת רש"י וב"י דאית להו דמקרי שומא והדרה לענין הכרזה יודו דלא מקרי מכירת ב"ד ובעי הכרזה: אמנם יש לזכות לבעל חוב מאןחר מטעם אחר והוא ממה שכתוב בשאלה שבעל חוב גבה קרקע זה בחובו בשומא פחותה והשומא שעשו בית דין בטעות אמרינו עוד ידו נטויה לחזור על הבעל חוב הראשון ויגבה ממנו עד תשלום מאתיים מתק"א אלים שאמרו העדים שהיתה שנה בשעת מכירה ויגביה ואף ע"ג דהכא לא מצינו למימר דהעדי' השמאים הראשונים' הוכחשו בעדות העדים שאמרו

שְׁהִיְתָה שְׁוֵה בְּשַׁעַת הַגְּבִיָּה מְאֵתִיָּם מֵתַקָּא "לִים מְשׁוּם דְּאִין הַעֲדוֹת תְּלוּיָה בְּרֵאָה אֶלָּא בְּשִׁיקוּל הַדַּעַת וְיִכְוֹלְנִי לֹאמַר שֶׁהַשְּׂנִיִּים הֵמָּה שְׁטַעְו וְלֹא יִדְעוּ בְּשׁוּמָא וְהָאֵמַת הוּא עִם הַשְּׂמָאִים הָרֵאשׁוֹנִים וְדַבְרֵי חַז"ל שְׁאֲמָרוּ טַעְו בְּשׁוּמָא וְחֹזֵר מִשְׁכַּח' לֵה דְאִיכָּא הוֹכְחָה סְמוּךְ וְנִרְאָה דְקַפְצוּ עָלֶיהָ זְבִינֵי בְּשׁוּמ' מְעֻלָּה וְהִנֵּה בְּעַתָּה נִרְאָה הַטְּעוֹת לַעֲיִן כֹּל וְלֹא כְּמוֹ הַנְּדוּ"ד דְּזָה כְּמָה יָמִים מְזַמֵּן הַשׁוּמָא וְהַקְּרָקַע עוֹלָה וְיִוָּרֵד וְלֹא מְצִינֵן לְמִימַר דְּהָרֵאשׁוֹנִים טַעְו בְּשׁוּמָא מְשׁוּם דְּהַעֲדִים אֲחֵרֵינִי הֵם אֲמָרוּ שְׁהִיְתָה שְׁוֵה יוֹתֵר דְּלִיכָּא הוֹכְחָה אִם הָאֵמַת אֲתָם מ"מ בַּנְּדוּ"ד שְׁאֲמָרוּ הַעֲדִים דְּבִאֲוֹתָהּ שְׁעָה הֵם רְצוּ לְקַחְתָּהּ בְּסוּף מְאֵתִיָּם מֵתַק"א לִים וְשְׁוֵה בְּשׁוּמָא זֹאת אֲמָרִי' דְּלֵא שְׂדוּ אִינְשֵׁי זִוְי בְּכַדִּי וּבְנִדְאֵי דְקַדְקוּ בְּשׁוּמָא בְּיוֹתֵר כְּדַחְזֵי יוֹתֵר מְשֻׁמָּים הָרֵאשׁוֹנִים וַיֵּשׁ לַב"ח מְאֻחָר בְּהַקְּרָקַע הַנּוּ' כֹּל הַיֵּתֵר עַל חוֹב הָרֵאשׁוֹן עַד תְּשַׁלּוּם סוּף מְאֵתִיָּם מֵתַק"א לִים שְׁאֲמָרוּ הַעֲדִים הַשְּׂנִיִּים.

כִּינֵן דְּלִית לַלְוָה נְכֹסֵי בַנ"ח וְשַׁעֲבֻדוֹ עַל הַקְּרָק' הַנּוּ' הוּא נַעֲשֶׂה מְוָקְדָם לְטָרוּף מֵהַקְּרָק' הַנּוּ' כֹּל הַסּוּף הַיֵּתֵר עַל חוֹב מְלֻוָּה הָרֵאשׁוֹן דְּלִיכָּא חִילּוּק בֵּין אִם מְכָרוּ לוֹ בְּסוּף מְאֵתִיָּם מֵתַק"א לִים וְנִפְּהָ לֹא בְּחוּבוֹ סוּף ק"ל מֵתַק"א לִים וּפְר' לוֹ בְּיָדוֹ הַתְּשַׁלּוּ' שְׁל מְאֵתִיָּי' מֵתַק"א לִים וְלֹא נִמְצָא בְּיַד הַלְוָה נְכֹסֵי בַנ"ח מִמָּה לְגַבּוֹת דְּאִית לֵן שְׁיִחְזוֹר עַל הַלּוֹקַח וַיִּגְבֶּה מִמֶּנּוּ הַתְּשַׁלּוּם דְּהָרִי הוּא מְוָקְדָם לַעֲנִיִּן הַתְּשַׁלּוּם שְׁל הַסּוּף הַנּוּ' אִו אִם הַקְּרָקַע שְׁוֵה מְאֵתִיָּים מֵתַק"א לִים וּמְכָרוּ לוֹ בְּשׁוּמָא בְּסוּף ק"ל מֵתַק"א לִים דַּמ"מ הָרִי מְחַל לוֹ בְּתְשַׁלּוּם הַסּוּף הַנּוּ' וְאִינוּ יָכוֹל לְמַחֵל מְשׁוּם בַּע"ח מְאֻחָר דְּשַׁעֲבֻדוֹ הוּא וְלִית לֵיהָ בַנ"ח מִמָּה לְגַבּוֹת חוּבוֹ כַּמ"ש מְר"ן רְאוּבֵן נוֹשֶׂה בְּשִׁמְעוֹן וְשִׁמְעוֹן בְּלוּי אִין שִׁמְעוֹן יָכוֹל לְמַחֵל שִׁט"ח שְׁיֵשׁ לוֹ עַל ל״וֹי מְשׁוּם דְּנִשְׁתַּעֲבַד לְרְאוּבֵן עֵינֵן סִי' פ"ו גַּם בְּנִדּוֹן דִּידֵן הַקְּרָקַע מְשׁוּנְעָבָד גַּם לְבַעַל חוֹב מְאֻחָר וּכְשִׁמְכָרוּ לוֹ בְּפָחוּ' מְשִׁוּוּיֵוֹ נִמְצָא שִׁמַּח' לוֹ בְּפָחַת וְאִין בְּיָדוֹ לְמַחֵל מְאֻחָר דְּלִית לֵיהָ נְכֹסֵי בַנ"ח וְאֲתִיָּא בַמַּכ"ש מֵהֵתָם שְׁהָרִי הֵתָם מְחַל לוֹ בְּרִצּוֹנוֹ הַטּוֹב וְאֲמָרִינֵן מַחִי אֵינָה מַחִי וּמַכ"ש הֵכָּא שְׁמַחַל לוֹ בְּטַעְוֹת דְּלֵא עָלֶיהָ בְּדַעְתּוֹ שְׁשׁוּהָ יוֹתֵר מְשׁוּמָא שְׁשֻׁמּוּהוּ הַשְּׂמָאִים בַּב"ד וְהוּא סְמָךְ עַל שׁוּמָתָם וְלֹא דְקַדְק בְּזָה וְנִמְצָאוּ טוֹעִים: וּמִטַּעַם זֶה נִרְאָה לִי פְּשׁוּט דְּהַמְּכָר בְּטַל וְאִין לְבַעַל חוֹב הָרֵאשׁוֹן אֶלָּא חוּבוֹ בְּלִבָּד וַיִּמְכְרוּ הַקְּרָקַע הַנּוּ' פַּעַם שְׁנִית וַיִּגְבֶּה בַעַל חוֹב הָרֵאשׁוֹן חוּבוֹ וְאֲחֵרֵי בַעַל חוֹב שְׁנִי וְהַנְּשֻׂאָר יִשְׂאָר לְבַעְלֵיו כַּמ"ש מְר"ן בַּסִּי' ק"ט סַעִי' ה' וַיֵּל הָא דְאֲמָרִינֵן שְׁאִם טַעְו בֵּית דִּין וּפְחַתוּ שְׁתוֹת אִו הוֹתִירוּ שְׁתוֹת מְכָרָן בְּטַל הַיֵּינֵן פְּשֻׁהוּרִידוֹ לְבַעַל חוֹב בְּשׁוּמַת בֵּית דִּין וְכו' יַע"ש וְנִתְּן הַס"מ עַם טַעַם לְשִׁבְחָ וְנ"ל.

הַטַּעַם דְּדוֹקָא כְּשִׁנּוֹתֵנִן לְמַלְוָה בְּחוּבוֹ דְּאִזְ צְרִיף לְקַבְלוֹ כְּמוֹ שְׁשֻׁמּוּהוּ לוֹ שְׁאִין נוֹתְנִים לוֹ בְּפָחוֹת מְכָדִי שְׁיַעֲוֵר שׁוּמָתוֹ מ"ה פִּיחְתּוֹ שְׁתוֹת אִו הוֹתִירוּ שְׁתוֹת מְכָרָן בְּטַל אֶבֶל כְּשֵׁהב"ד מוֹכְרֵי הַשְּׂדֵה לְאִינִישׁ דְּעַלְמָא דְּאִינוּ צְרִיף לְלוֹקַחוֹ בְּשׁו' בֵּית דִּין וְכִי אִין אֻנְאָה לְקַרְקַעוֹת וְהֵינֵנוּ אִם נִתְּאָנָה הַלּוֹקַח וּקְנָאָהוּ בִּינְקָר אֶבֶל אִם טַעְו בֵּית דִּין וּמְכָרוּהוּ בְּזוּל מְכָרָן בְּטַל בְּשְׁתוֹת יַע"ש: נִמְצָא דָּאִם נִתְּאָנָה הַמּוֹכֵר בְּשׁוּמַת בֵּית דִּין אֶפְיָלוֹ אִינוּ בַעַל חוֹב אֶלָּא לּוֹקַח דְּעַלְמָא הַמְּכָר בְּטַל בְּשְׁתוֹת מִטַּעַם דְּסְמָךְ עַל שׁוּמַת בֵּית דִּין שְׁהֵם עוֹמְדִין לְמַפּוֹר הַקְּרָקַע לְהַגְּבּוֹת לְבַעַל חוֹב וְדַבְרֵי זֶה תְּלוּי בְּיָדָם לְהַצִּיל עֲשׂוּק מִיָּד עֲשָׁקוּ וּמְוַכְרַח עָלָיו לְמַפּוֹר כְּדִי לְפָרוֹעַ לְבַעַל חוֹב לְאֶפְוִקֵי הַלּוֹקַח דְּאִין עָלָיו חוֹבָה מִבֵּית דִּין לְקַנּוֹת קַרְקַע זֶה וּלְכַף אֶפְי' קְנָהוּ בְּשׁוּמַת בֵּית דִּין וְנִתְּאָנָה הַמְּקַח קֵיָּים דְּאִין הוֹנְאָה לְקַרְקַעוֹת: וּבַנְּדוּ"ד שְׁהַגְּבוּ הַקְּרָקַע לְבַעַל חוֹב בְּשׁוּמַת בֵּית דִּין וְטַעְו שְׁנִיָּהֶם חוֹזְרִים בֵּין הַמּוֹכֵר בֵּין הַלּוֹקַח וּבְטַל מְכָר

בפשות ואע"פ דלכסוף גתרצה ומכר ברכונו הטוב מ"מ הוא סמך על שומת בית דין ומכר עליו בע"כ שיימכר הקרקע הנז' לפרן' בעל חוב ואם לא ברכונו מכר ומכר בע"כ ואפילו גתרצה לכסוף המכר בטל מחמת שמכרו בשומת בית דין ונתאנה ומטעם זה גם אם נתאנה הלוקח המכר בטל בפשות משום דמכר עליו לקנות קרקע זה לגבות חובו דאין מוטל על הלנה למכור ולהזמין לו מעותיו אלא גובה ממה שנתמא תחת ידו בין מקר' בין מטלטלי ואל דמי להכרזה דלעיל דאמרינו דאף על פי שהבית דין הגבו הקרקע הנז' לבעל חוב בלא הכרזה אלא בשומא לבדה לא מקרי טעו בדבר משנה משום דלכסוף גתרצה ומכרו לו לבע"ח מרכונו דיש לחלק דשאני בלא הכרזה דאית לן דאפי' לא טעו ומכרוהו בשיוויי המכר בטל מאחר שטעו ומכרו שלא בהכרז' ולכך אמרי' לא הכריזו מאח' שנתרצה למכור כף בלא הכרזה אלא בשומת בי"ד ונתמא השומא בטעות חוזר דהרצוי הנה ע"י השומא ודוק פנ"ל: נקיטין מכל הני מקלי מעליית' דכת' דאם אמת הנה הדבר דשומא הראשונה הנה בטעו' כמו שבא בשאלה המכר בטל ושומ' הדרה ויחזור הקרקע ומכר שנית ויגבה בעל חוב הראשון חובו ואחריו בעל חוב שני ואם לא טעו בשומא אף על פי דאית לן שומא הדרה בין לבעל הקרקע גופיה בין לבעל: חובו כמו שהובא בספרי אחרונים וחד מנייהו ס' זכות אבות הכא בנדון דידן שאני מאחר שנתרצה לכסוף ומכר מרכונו הטוב ולא כתבו שטר אדרכת' ולא שטר אהלט' לא הדרה דמחלוקת אחרונים כנז' והמוציא מחבירו עליו הראיה וצור ישראל יצילנו משגיאו' ויראנו מתורתו נפלאו' אכי"ר: והנה בעתה אחר כמה שנים הודפס ספר ג"ווא של הרמ"ץ וכתב בו כל השגותיו שהשיג על הרב בעל ספר זכות אבות והפיל כל הראיות שהביא מדברי חז"ל והמה הרי"בש והמביט ארצה בדברי הכלים דלית בהו ממש וחובה עלי רמיה להעמיד דבריו כדי שתהיה האמת נהדרת ונהבחר יבחר ויבחין בין טוב ואמת לדברים דלית בהו ממשא: וזה החלי בס"ד וז"ל פתב בספר זכות אבות וז"ל בעל חוב מאוחר יכול להוציא קרקע ששמו אותה בית דין לבעל חוב מוקדם אם הוא שנה עתה יותר מהשומא דכיון דשומא הדרה עדיין יש זכות ללנה בקר' וכו' ובע"ח מאוחר עומד במקום הלנה ונותן לו דמיו ומסלקו וגובה חובו מהשבח שהוקר תדע שהרי אין צריך קנייה אחרת אלא סילוק בעלמא כמ"ש הש"ך שם סק"י בשם הנ' והר"ן וכו' ושומ' ראיה ממה שכתב הרב בני חיי ז"ל ח"א ס' ק"י בשם המבי"ט ח"ב סימן רי"ח וז"ל מי שפובר דהטב' אינה נכנסת תחת השיעבוד דבעל חוב כמו דש"בל והרב פתב עליו דזה טעות דהטבה היא פקדן ביד הלנה.

וכמו קרקע שמודה הקונהו דיש לעבור חלק בו מה ששנה הבית יותר עכ"ד וה"ה בשומא הדרה. ועוד ראיה ממ"ש הרי"בש הובא בט"ז סימן צ"ט וז"ל אם פתוב בשטר כ"ז שיתבענו והמלנה חייב לאחרים מוציאין הם ממנו אם המלנה אינו רוצה לתובעו ול"ד למ"ש הט"ז בי"ד סי' קס"א בלנה שאין לו נכסים כי אם מה שלקחו ממנו ברבית קצוצה אף דיוצאה בדיינים מ"מ אם אין הלנה תובעו אין המלנה מוציא ממנו.

דשאני התם פון דברצונו נתנו בעינן שברצונו יטלנו. ועוד דטעמא דמפקינן מיניה הוא משום וחי אחיה עמך ובכ"הג לא מטי חיותא ללנה תדע שאין בית דין יורדין לנכסיו רק שכופין אותו לקיים המצוה.

עד פֿאן לשון הרב זכות אבות: וְזֶה מִשׁ הַרְמִיץ עִיד וְזֶה לְהַגִּיהַ מִמֶּשׁ מְעַיְקָרָא תַדְע
דא"צ קנִיָּה אֵלָא סִילוּק כּמ"ש הַשֵּׁי הַמְשֵׁם הַנִּי וְהַרְ"ן וְכוּ' הַגִּיהַ בְּזַה מְצִינוּ חוֹלְקִים
דס"ל דְּצָרִיף קנִיָּה אַחֲרֵת הֵלָא הֵמָּה הַרְמַב"ן גַּם הַרִיטְב"א הֵכִי ס"ל כּמ"ש הַשֵּׁי הַמְּהָא
דְּכַתִּיב גַּבִּי קָטָן וְכוּ' וְהָרַב אוֹת סק"ח הֵבִיא סְבַר' הַרִיטְבַּא דְּבַעֵי קנִיָּן חֲדָשׁ וְכַתֵּב עָלָיו
דְּמִסְתַּבְּרָא דְּבָרָיו עַד פֿאן: וְלֹא יִדְעָתִי מָה רָאָה מְבִיא מִסְבַּרְת הַחוֹלְקִים הַרְמַב"ן
וְהַרִיטְבַּא וְכוּ' דְּלִית הִלְכָתָא פְּנוּתִיָּהוּ וְהַעֲיָקָר הוּא דַעַת הַרְמַב"ם וּמַרְ"ן דְּפִסְק פְּנוּתִיָּה
וְנִקְטוּ בְּלִשׁוֹנָם הִזְקָב לִשׁוֹן מְסַלְקִי לְמַלְנָה וְכוּ' דְּמִשְׁמַע סִילוּק בְּעַלְמָא וּמְחִזִּירִין לוֹ שְׁטַר
אַחַלְטָתָא וְלֹא בְּעֵי קנִיָּן אַחַר דַּא"ל"ך הוּל"ל רְצָה לְפָדוּתָהּ מְחִזִּירִין לוֹ מְעוּתָיו פְּלִשׁוֹן
הָרַא"ש וְאַמַּאי נִקְט בְּלִשׁוֹנוֹ מְסַלְקִי וּמִיָּנָה דִּינִיק הַרְ"ן וְהַנִּי דְּלֹא בְּעֵי קנִיָּן אֵלָא מְחִזִּיר לוֹ
הַשְׁטַר וְדִי וְכוּ' הוּא דַעַת הַשֵּׁי דְּדִינִיק לָהּ מְלִשׁוֹן מְסַלְקִי וּמַאי אִיכְפַת לָן אִם פְּלִיג הַרְמַב"ן
וְהַרִיטְבַּא וְאַחֲרֵינִי מ"מ דַעַת מַרְ"ן דַּאִית לָן הִלְכָתָא פְּנוּתִיָּה נִקְט בְּלִשְׁנֵיהּ מְסַלְקִי
דְּמִשְׁמַע דְּלֹא בְּעֵי קנִיָּן פְּסַבְּרַת הַרְמַב"ם וְלֹא מְצִינוּ דִּישׁ חוֹלְקִי בְּדַעַת הַרְמַב"ם וּמַרְ"ן
דְּבַעֵי קנִיָּן וְהַחוֹלְקִים אִית לְהוּ דְּלֹא פְּהַרְמַב"ם וּמַרְ"ן וּמְאַחַר דְּהֵם פְּלִיגִי עַל הַרְמַב"ם
וּמַרְ"ן מַאי אִיכְפַת לָן בְּהוּ דְּלִית הִלְכָתָא פְּנוּתִיָּהוּ: וְעוֹד מַאי רָאָה מִיָּיְתִי מְדַבְּרִי הַר"ב
נְתִיבוֹת מְשַׁפֵּט שְׁאַמֵּר שְׁצַדָּד לֹמֵר דְּבַמְקוֹ דְּלֹא בְּעֵי קנִיָּן אַחַר אָסוּר לְאַכּוֹל פִּירוֹת וַא"כ
אַנּוּ דַאִית לָן מוֹתֵר לְאַכּוֹל כּמ"ש מַרְ"ן וְהַרְמַב"ם א"כ בְּעֵי קנִיָּן אַחַר וְאַמַּאי לֹא מְסִינֵע
לִיָּה מְדַבְּרִי הַרְ"ן וְהַנִּי שְׁפִי בְּדַבְּרִי הַרְמַב"ם וּמַרְ"ן מְדַאָּמְרוּ מְסַלְקִי לֹא בְּעֵי קנִיָּן אַחַר
וְאַפִּי הֵכִי פְּסָקוּ דְּמוֹתֵר לְאַכּוֹל פִּירוֹ' נִמְצָא דִסְב' לְהוּ דְּלֹא כְהַר' נ"מ וְלֹא תְלִינּוּ זֶה בְּזַה:
גַּם מַאי רָאָה מִיָּיְתִי מְדַבְּרִי מַרְ"ן בַּב"ה וּבַכ"מ שְׁאַמֵּר מְכַר גְּמוּר וְכוּ' וְאַמֵּר מְדַבְּרִי
מִשְׁמַע דְּבַעֵי קנִיָּן אַחַר מְדַקְאָמֵר מְכַר גְּמוּר וְכוּ' וְאַיִן מְשֵׁם רָאָה פְּלִל דְּלֹא קְאָמֵר זֶה אֵלָא
לְטַעְמוֹ שֶׁל הַרְבַּ הַמַּגִּי שְׁאַמֵּר מְשׁוּם שְׁלֹא יֵאמְרוּ וְכוּ' וְלִכְּף קְאָמֵר דְּמִטַּעֵם זֶה לֹא חִיָּיִשִּׁינּוּ
דִּיּוֹדְעִי שְׁהוּא מְכַר גְּמוּר וְלַעוֹלָם לֹא בְּעֵי קנִיָּן חֲדָשׁ כּמ"ש הַכ"מ שֵׁם דַּכְת' וְלַעֲנִין קנִיָּן
חֲדָשׁ פְּתַב הַנִּי דְּלֹא בְּעֵי קנִיָּן חֲדָשׁ וְדִלֹא פְּהַרְמַב"ן וְכוּ' וְאַיִן לָהּ הַכְּרַעַה גְּדוּלָה מְזוּ: גַּם
מָה שְׁכַתֵּב וּבַש"ע לֹא פְתַב מְזַה פְּלוּם וְכוּ' מַאָּרִיָּה דְאַבְרָהָם מַאי קְאָמֵר הוּא אָמֵר בְּפִי
מְסַלְקִי דְּמִשְׁמַע סִי בְּעַלְמָא וְלֹא בְּעֵי קנִיָּן אַחַר כְּמוֹ שְׁדִינִיק הַרְ"ן וְהַנִּי וְהַשֵּׁי הַמְשֵׁם
בַּא"רָה גַּם לַעֲנִין קָטָן וְכוּ' וּמַאי הָאִי דְקְאָמֵר לֹא פְתַב מְזַה פְּלוּם וְכוּ' וְעוֹד פְתַב בְּפִי אִם
לֹא הַשְׁבִּיחַ הַקְּרַקַע אִינוּ נוֹטֵל הוֹצָאָתוֹ וְכוּ' מִטַּעֵם דְּהַלְנָה מוֹחֲזֵק בְּקַרְקַע וְהַמְלָנָה מוֹצִיא
וְקִי"לֵן הַמוֹצִיא מְחַבְּרִי ע"הר כּמ"ש וְגִילָה דַעַתוֹ בַּב"י דְּמַחְלֵן הַפּוֹסְקִים וְהַלְנָה מְקַרִי
מוֹחֲזֵק דְּהַקְּרַקַע קִיָּמָא בְּרִשׁוּתִיָּה וּמְקַרִי נְתַבַּע וְהַמַּח ע"הר וְאִם בְּאַמַּת דְּבַעֵי קנִיָּן אַחַר
אִם כֵּן הַמְלָנָה הוּא הַמוֹחֲזֵק דְּכָל עוֹד דְּלֹא חֲזוֹר וּקְנָאָה לוֹ בְּרִשׁוּתִיָּה דְּמַלְנָה קִיָּמָא וְסַיִיב
לְשַׁלֵּם לוֹ דְּמִי הוֹצָאָתוֹ וְכוּ' נִרְאָה מְדַבְּרִי הַס"מ ע"ב ט"ו דְּהָא בְּהָא תְלִינִיָּא וְז"ל וְעִינִין
שֵׁם שְׁכַתֵּבְתִּי דַּנ"ל אִיפְכָא דְּהַמְלָנָה וְכוּ' מְקַרִי מוֹחֲזֵן וְכוּ' אֵלָא שְׁחַז"ל תְּקַנּוּ שְׁאִם הַשִּׁיגָה
יְדוּ דְּלָנָה וְכוּ' דְּצָרִיף לְחֲזוֹר וְלְמוֹכְרָם לוֹ לְכֵן הַלְנָה מְקַרִי תוֹבַע וְכוּ' יַע"ש: הַרִי מְפּוֹרְשׁ
בְּדַבְּרִי לִס' הַחוֹלְקִים עַל דְּבָרֵי מַרְ"ן וְאִית לְהוּ דְּהַמְלָנָה הוּא הַמוֹחֲזֵק צָרִיף קנִיָּן אַחַר
כּמ"ש בְּלִשׁוֹנוֹ דְּצָרִיף לְחֲזוֹר וְלְמוֹכְרָ' לוֹ מְפָלֵל לְדַעַת מַרְ"ן דַּאִית לִיָּה דְּהַלְנָה מְקַרִי מוֹחֲזֵן
וְהַמְלָן' הוּא הַמוֹצִיא לֹא בְּעֵי קנִיָּן אַחַר אֵלָא בְּחֲזוֹרַת הַשְׁטַר דִּי וְעַדִּין הִיא בְּרִשׁוּת הַלְנָה
וּבַעַל חוֹב מְאֹחֵר יִפְרַע לוֹ חוֹב וּמְסַל' דְּמַעֲיָקָרָא לָאו אַדְעָתָא דְּקַרְקַע נְחִית וְהוּ"ל פְּנַכְסִי
בַּנ"ח בִּיז הַלְנָה: עוֹד פְתַב וְכוּ' כ הָרַא"ש בַּפ' הַמְּפָקִיד ע"ד הַרְמ"ה דְּהַמְלָנָה יְדוּ עַל

העליונה פיון דזבינא מעלייא וכו' אתמה' איה מביא ראיה מסברת החולקים על הרמב"ם ומר"ן וקרב זכ"א ו"ל אזיל בעי' משיח' הרמב"ם דמר"ן פסיק פנוניה ולדידיהו לא מקרי זבינא מעלייא ולא בעי קנין אחר.

ואף על פי דמר"ן פסק בהה' דשמו' לבעל חוב ואחר כה' שמוה' בית דין לבעל חוב אחר דידו על. העליונה לא מטעם דידו ע"הע ומקרי זבינא מעלייא אלא מטעם סברא דיאמר לו לאו טוב וישך דפסידנא וכו' כמ"ש הס"מ ע"ס"ב ולטעם זה חייב לשלם לו הפל אפי' אם נאמר לא בעי קנין אחר וברשות לנה קיימא: עוד פתב תדע דזכותו של לנה בהא גריעא דהא אמרינן דאי זבנה או אנתא וכו' לא הדרא וכו' ואם באמת דעדיין זכותו קיים בידי הבעל חוב וכו' אם פן אף אם זבנה וכו' יפדנה בשומא אחת מן הלנה וירויח היתרון דמה מכר א' לשני וכו' אלא נדאי דזכות זה גריע' ואינה מתחיל' אלא משעת פדניה וכו': כל דבריו בזה הנה דברי סכלות ולא עיין בש"ס ובדברי רש"י ובדברי הפוסקים שכתבו על דעת הש"ס שאמר זבנה וכו' הני אדעתא דארעא נחות ולא אדעתא דזווי ופרש"י בע"ח ששמו לו קרקע הני אחרוני' לוקח או יורש או מ"מ אדעתא דארעא נחות שיהא הקרקע שלהם ולא שיקבלו מעות דאילו בעל חוב אית ביה משום ועשית הטוב וכו' דאין לו עליו אלא מעות ונהרי הן לה וכו' ע"ש בב"י שהביא דברי רש"י: נמצא דלא תקינו חז"ל דהדר' ארע' משום ועשית וכו' אלא לגבי בעל חוב דמתחיל' לא נחית אדעתא דארעא אלא בשביל חוב ולזה תקנו רבנן שומא הדרא אבל הלוקח אדעתא דארעא נחית שיהיה הקרקע שלו ואיך יתקנו בזה שיחזיר לו הקרקע אלא מעתה אפי' אם מכרו רבנן דהיינו בית דין קרקע של לנה לאחר אמרינן שומא הדרא ובזה לקחה מדת הדין דאין קונה מטעם שומא הדרא גם מ"ש ואם באמת וכו' יפדנה בשומא א' מן הלוקח וירויח היתרון וכו' ואיך יקנה בשומא הא' יאמר לו לאו טוב וישך דפסידנא וכו' דאפי' בעל חוב גופיה דלא נחית אדעתא דארעא אלא אדעתא דזווי אמרינן דחייב לשלם לו כל מה שנתן מידו משום דאומר לו לא פסידנ' וכו' ומכ"ש דזבינה דאדעת' דארע' נחית: עוד פתב דהראיה שהביא מדברי המבי"ט וכו' דשאני התם דאיירי שהיתה שנה בשעת המכר יותר וכו' וסומך על הטב' וכו' אף בנ"ד דשמוה' בשיוויה ולא נשאר שום שיור ויתרון בידי המוקדם וכו' אם אח"ך ניתוסף בשומתה שהוקרה מהיכא נפקא לן שיעמוד בעל חוב בחריקה לפדותה מיד המוקדם וכו' ע"כ: לכאורה נראה החילוק שחלק יש בו ממש אבל אכל כשתדוק אין בו ממש דאם איתא כדבריו דטעמו משום שנומרה פחות משיוויה למה איצטריך לאפלוגי אם הטבה נכנסת תחת השעבוד דבעל חוב או לא ולהרב המבי"ט דאית ליה הטבה נכנסת תחת השעבוד ויכול בעל חוב לטרוף מהלוקח ואידך דפליג אינו יכול לטרוף אמאי יאמר לו בעל חוב הקרקע שנה יותר והוא מכרו בזול והו"ל פאילו מחל לו ביתרון והקרקע משועבד תחת ידו ואינו יכול למחול לו ומוציאין מתחת ידו כל מה שמחל לו היתרון כמ"ש מר"ן סימן פ"ו ראובן נושה בשמעון ושמעון בלוי אין שמעון יכול למחול ללוי משום דנשתעבד לראובן גם הכא יכול לומר לו מעיקרא בשעת המכר היה משועב' בידי ומכר לה בזול פחות משונויו ואינו יכול להפסידני מאחר דלית ליה נכסי בנ"ח ואמאי הוצרכו לטעמא אם הטבה נכנס' תחת שעבוד בעל חוב או לא אלא נדאי מיירי דנמייק' הקרקע והם דנים על היקור ולכך הוצרכו אם אמרינן הטבה נכנסת תחת השעבוד או לא: ואם תאמר דמ"מ יש לחלק דמשום דמכרה בזול .

וילכך אפי' נתייקרה טורף גם הינוקר מחמת שמכרה בזול זו לא יעלה על הדעת אם תאמר שאינה נכנס' תחת שעבוד בע"ח אם מכרה בשומת' ואם מכר' בזול טורף גם הינוקר דגבי הינוקר כמו שמכרה בשומת' או בזול שנה ואם תאמר דהטבה נכנס' תחת שעבוד ב"ח טורף ואם לאו אינו טורף: ועוד כתב וקרא' שהביא מתשובת הריב"ש וכו' דשאני התם דהמלנה הלנה ממונו וכו' וכינון דהלנהו וממונו בידו שפיר אמרינו דתביעת מלנה דידיה כתביעתו משא"ך בשומ' הדרא דלא שנייר שום ממון ביד המנוקדם וכו' ע"כ: ודבריו אלו אינם במדה ובמישור דגם הכא שנייר בידו הקרקע פולו דלא נחית מעיקר' אלא אדעתא דזוזי אבל הקרקע חוזר לבעליו מתקנת חז"ל משום ועשית הישר וכו' ושפיר אמרי' ביה דתביע' מלנה דידיה כתביעתו ועדיפא מההיא דהריב"ש דהכא ליפא תנאה והתם התנה עמו דלא יפרע לו עד שיתבע הוא עצמו והנה אמינא דמועיל תנאו כדקי"לן אם קבע עמו זמן עם המלנה בע"ח אינו יכול לדחוקו ולפרע ממנו קודם זמנו כי אם בהגעעת זמן עי"ש סי' פ"ו קמ"לן דלא דמי דשאני התם דלא הגיע הזמן דגם המלנ' גופיה אינו יכול לתובעו קודם זמנו ובע"ח לא עדיף מגברא דאתי מחמתיה אבל הכא דמלנה יכול לתובעו גם בעל חובו יכול לתובעו דכל זכות שיש ביד מלנה עצמו אותה זכות ביד בע"ח ואפי' במקום תנאי ומכ"ש הכא בשומ' הדרא דליפא שום תנאי ואותו זכות דשומא הדרא למלנה וליורשיו ישנה גם בבע"ח ומי שתופס ספר בידו יודה לדברים אלו דאין בהם גפמל ועקש והיא סברה נכונה ואמתית'.

ועוד כת' אף במקו' אחר וכו' והוא שראיתי בס' הנז' גופיה וכו' יש מי שהורה דווקא אם משאירה לעצמו אבל אם רוצה למנוקה לאחר אינו חייב להחזירה וכו' ומצאתי פתוב בו שכמוהר"י אלמאליח מצא פתוב בספר חיים שאל בשם חז"ה פסברת יש מי שהורה וכו' וגם הח' הנז' הביא ראיה ממאי דפסק מרן שמו מן האשה ונשאת אין מחזירין וכו' משא"ך לפי מאי דכתב דהעיקר פסבר' יש מי שהורה א"כ נוכל לומר דאין הבע"ח מאוחר נכנס במקומו וכו' יע"ש: ולא ידעתי במה יודע איפה דהעיקר פסברת יש מי שהורה אם מפני העצאת הר"י אלמאליח שאמר שראה בספר ח"ש בשם חז"ה יש מי שהורה מה ראיה משם דהיא עיקר בשביל שהביאו בספר חיים שאל דכף היא דרפה של תורה לקבץ כל הסברות בעלי הספר בין אליפא דהלכתא או לא ואיפשר דלא קבע הלכתא פסברת חז"ה ואת"ל שהביא דברי חז"ה להלכה דילמא הוא לדידהו דלא קבלו עליוהו הוראת מרן ואית להו בכל מידי דמוחזק יאמרו קים לי כפלוני אבל לדידן דקבלנו עלינו הוראותיו דמרן יש לדחות ולומר דאין ראיה מדברי חז"ה דהרא"ש אולי לשטתיה דאית ליה דחייב לנעילת דלת בפני לווי' וילכך פסק דאם נתייקרה אין המלנה מוחזק אלא בשומת הינוקר פדי שלא תנעול דלת בפני לווי' ולא חייש לרבית דאית ליה דהיא מכירה מעלייא ביד המלנה ואפשר דאית ליה דהמלנה מקרי מוחזק וברשותיה אייקר והוא נתבע ובעל הקרקע מקרי תובע וע"כ פסק אם רוצה למנוקה לאחר אינו חייב להחז' משום דסתמא מוכרה פדי להרויח בה דאל"ך מאי ריבותיה דהאי מהאי ומשום הכי פסק דאם רוצה למנוקה וכו' אינו מחזיר משום דינוקר' דיליה היא וברשותו הוקרה ויכול הוא למנוקה ולהרויח בה אם יבוא שום אחד וחספץ בה ולוקחה בתוס' משו' נעי"ד.

לאפוקי דעת מְרַן דפס' הילכת' כס' הרמב"ם דאית ליה דברשו' הלנה קנימא ונתניקרה ברשותו ואין למלנה אלא דמי חובו ודבר פשוט הוא דחוזר' ללנה אע"פ שרוצה למוכר' דברשו' קנימ' ולא בעי קניין אחר כדדניקני מלשון מסלקי אותו דמש' סילוק בלא קניין אחר לאפוקי הרא"ש דלא נקט בלשונו הנהב מסל"ל ואית ליה בעי קניין אחר: ולפי זה סברת יש מי שהורה וכו' היא דלא פהלקת' והאמת הוא כס' הרב זכות אבות דדחה דבריו באמת הבניין וחקל בין שומא דקרא למצרנות והוא חי טוב וישר ועוד נראה לי לחלק עוד דשאני מצר' משום דהלוקח אדעתא דקרקע נחית ומקרי מוחזק כמ"ש שם בדיני מצרנות והמצרן הוא מקרי תובע ואמרין ביה המוציא מחבירו עליו הראיה ואמרין ליה דלא אמרו חז"ל אלא לעצמו כדי שיהיו שדותיו סמוכים דנוקא ולא למוכרה לאחר ועליה להביא ראיה אבל בשומא דקרא הוא להפך שהמלנה הוא התובע לדעת מְרַן ויאמר לו הלנה עליה להביא ראיה דלא אמרו רז"ל ועשית הטוב וכו' כי אם להחזיר' לעצמו ולא למוכרה דהא ברשותיה קנימא ואין לו עליה אלא דמי חובו: ועוד במאי תלינן שומא דקרא לבע"ח מאןחר להא דאמרין אין שומא למי שרוצה למוכרה ואי אמרי' דאם העיקר כמי יש מי שהורה וכו' דמשם ראיה דאין השו' הדר' לבע"ח מאןחר' מי אמר לו דכף הוא דיכולני לומר דאפ"י אם באמת נהיה הדבר הנה דכף היא סברת ספר חז"ה כמו שהעיד הר"י אלמאליח מ"מ יש לחל' ביניהם ותרבה מרחק ביניה' דזיל בטר טעמא דאמרו חז"ל שומא הדר' משום הטוב והישר טעמייהו משום עגמת נפש שגבו ממנו קרקעו שלא כרצונו ע"י ב"ד משום בע"ח כמ"ש הע"ש עיין שם ומטעם זה אם הנה כרצונו הטוב שהגבה קרקעו לב"ח לית ביה דינא דשומ' דקרא ולכך פסק בחז"ה דשומ' דקרא אם משיירה לעצמו משום עגמ"נ דהוא רוצה וחספז בקרקעו ולא נתנה פי אם באונס דבי"ד דבע"ח אבל השתא דחזינו ליה שרוצה למוכרה גילה סופו על תחיל' דלית ליה עגמת נפש וברצונו הטוב הנה נותנה לבע"ח אפי' בלא אונס וכו' לא תקנו חז"ל שומא דקרא לאפוקי בע"ח מאןחר דשעבודו הוא והוא עומד במקום לנה דגם הרא"ש יודה לדבר זה: עוד נסתיע מדברי הר"י אלמאליח שהביא ראיה ממה שפסק מר"ן שמו מן האשה ונשאת אין מחזירין וכו': ולא ידעתי היכא קאי אם לס' יש מי שהורה או לדינא דידן לבע"ח מאןחר ואין מכאן שום ראיה אם לס' יש מי שהורה דשאני שמו מן האשה ונשא' מטעם דכבר מכרה מקודם והוי כמו זבינה או אורתה וכו' האמור בש"ס אבל הכא עדיין לא מכרה אלא רוצה למוכר' אחר החזרה ומאי ראיה איכא.

ואי ראיה לב"ח מאןחר ליכא דשאני שמו לאשה דאין מחזיר לבעל משום דלוקח הוא אחר השומה ולא נשתעבד לו מקודם אבל בע"ח מאןחר הוא משוע' לו מקוד' וזה לדעת הרמב"ם ומר"ן אבל לדעת הרא"ש דנוקא אם מתה ולהרמב"ם דאית ליה בלא מיתה משום דלוקח הוא אחר השומא ואם שמו ממנה אחר שנשאת והגיעה יד הבעל או היא מחזירין דשומא דקרא אפילו ללוקח כמ"ש בב"י סכ"ב יע"ש: עוד פתב ומידי דברי אנפיר מה שהרגשתי ע"ס הרא"ש וכו' שמוה לב"ח קמא ב"ק נאזל איהו וכו' דלאו דינא הוא דלכפסיד וכו' ואמאי הנצרך להאי טעמא תפוק ליה דברי הוקרה וכו' נאף ממלנ' א' בעי ליתן לו דמי היקור לדעת הרא"ש ושור' להרב או"ת שדקדק פן וכו' אף הרא"ש פתב פאשר ינהה האנפן דטעו בי"ד ראשונים וכו' יע"ש: והנה לעת פזאת אין בדי ספר או"ת לעמוד ע"ד האמת פוננתו אלא דמ"מ אמאי הנצרך להעמיד דברי הרא"ש בטענית

ב"ד בדבר דלא שכיח יתריץ אם הוזהר אחר כף אחר השומא לזה אמר הרא"ש שיחזירי
כמו ששמויה לו מתחילי אע"פ דעכשיו אינה שנה בשומ' הראשו' ששמויה לבע"ח שני מפני
פסידה דבע"ח ולא אמרינן ועשית וכו' וכמ"ש ה"ה ע"ד רבינו שאם הוזהר אין כופין
להחזירה אלא אם פן נותן לו שיעור חובו יע"ש: עוד פתב ואחרי אינה ה' לידי העסק
כ"י מס' חז"ה להרא"ש ז"ל ומצאתי מבואר בדברי דאין בע"ח מאןחר יכול להוציא מיד
המקדמ וכו' ותמהני איך נעלם זה מה' זכ"א וכו': ואני אומר דדבר זה לא נעלם מהרב
זכ"א אלא דהרא"ש אגיל לשיטתיה דאית ליה דשומא לא הדרא אלא לבעל הקרקע ולא
ללוקח דאין לו אלא מעותיו ויתבע למוכר אם יש לו במה לפרוע וגם אית ליה דהמלנה
מקרי מוחזק ומכיר' מעליגא בשומא והכרזה ונעשית הטוב וכו' אינו אלא לגבי בעלים
ולכך אית ליה בבעל חוב מאןחר אינו יכול לטרוף מיד בע"ח מקדמ כמ"ש הרא"ש
בלשונו דכיון שפא הקרקע ליד המקדמ בשומא והכרזה והחלטה הרי זה פמכר גמור
ואין צריך להחזירו וכו' ע"ש נמצא דטעמו הוא דבע"ח מקדמ הוא מוחזק וליפא ועשית
הטוב וכו' אלא לגבי בעלים אבל לגבי בע"ח ליפא ועשית וכו' דלית ליה אלא מעות
יחזור על המוכר דומיגא דלוקח מאחר דהיא מכירה מעליגא: אבל לדעת הרמב"ם ומר"ן
דפסקי פנותיהו ואית להו ועשית הטוב וכו' אפילו לגבי לוקח דשעבודו הוא ולא מקריגא
מכיר' גמור' לגבי בעל חוב ואין לו אלא מעותיו ואדעתא דדמי ירד ולא אדעתא דארעא
יכול בע"ח מאןחר ליקח אותה בעליו: ולא ידעתי מאי האי דקאמר אף אפתי איפא לצדד
דהרא"ש לשיט' אגיל דס"ל הוקרה צריך הלנה וכו' ע"כ ולא ידעתי מי תלה זה בזה גם
בכאן יתן לו העילוי לב"ח המו' ואמאי קאמר אין שומעין לו: עוד פתב ומדי דברי בזה
וכו' ראיתי להרב או"ת וכו' פתבו דלנה שפמכר קרקעו במנה ופרעו לב"ח מוקד' שהלנהו
ק"ק חוזר וטורף מהלוקח בעד מנה שעדיין וכו' וה' שבות יעקב חלק בזה דכיון דדמי
זבינא קבלם בחובו לא הדר טריף וכו' ותמהני איך לא זכר שר מהא דכתב הריטב"א
ז"ל ונהביאו הב"י ז"ל ריש סימן קי"א ס"ה מ"ש בשטר שימפור הלנה נכסיו וכו' וזה
שפמכר נכסיו בפחו' ואין לו ממה לשלם וכו' מה שעשה אינו עשוי והמלנה טורף מהלנה
וכו' ולא תועיל ערמתו ע"ש ואם באמת בדברי או"ת למ"ל להריטב"א לומר מטעם דזבין
בפחו' תיפוק ליה אפי' זבין בשויוו מצי הדר טריף ואולי י"ל וכו' דהריטב"א איירי
שהב"ח קנו מידו וסילק שעבודו מעל נכסי הלנה אדעתא למוכרן ולהביא לו דמים וכו'
וע"ז הוצרך לבטל מעשיו מטעם דמכר בפחות יע"ש ע"כ: ואני אומר דאין זה אלא דברי
גביאו' דדברי הרי"טבא סתומים והיכא הוזהר הקנין אפילו ברמז: לכן נלע"ד דדברי
הריטב"א המה ע"י תביעה דתבעו ב"ח לפרוע לו חובו ומכר ובא הלוקח עצמו ופרע
בעד הלנה וניכר הדבר שהמעות המה דמי המכר של הקרקע ולכך הוצרך לטעם שפמכרו
בפחות אבל אם מכרו בשויוו אינו יכול לטרוף אבל נדון דה' או"ת וחתנו שהוא מכר
הלנה לעצמו ואחר מכן הביא המעות למלנה והמעות אין בהם טביעות עין שהם דמי
הקרקע דילמא הוציא דמי הקרקע בעניין אחר והמעות שפרע לו המה ממקום אחר ולכך
יכול לטרוף מיד הלוקח וכך נראה מלשון שפתב דלנה שפמכר קרקעו במנה ופרעו לב"ח
דמשמע שהלנה הוא מכר מצד עצמו בלא תביעה ואחר מכן הביא המעות למלנה וכו'
כנ"ל לחלק.

ויצ"מ וינראינו מתורתו נפלאות. אכי"ר: פֶּרֶק כ"ג ה"י לפיכך אינרע מעשה ביהודה שהוציאו עליו שני אחים ראובן ושמעון שטר א' מקננים פֶּדְחֵי וז"ל השטר להיות אמת שעמד לב"ד שת"ת ה"ר פ' שהוא אפטרופוס יתומי פ' וה"ר פ' וביד האפטרופוס הנז' שט"א כ"וח ומבואר בו שהודה פ' הנז' שמופק' בידו אינה פלים של זקב ואבנים טובות בתורת פקדון והן מבו' אחת לאחת בשטר שהוא ומצאת פי תדרשנו ולפי שלא היו מצויים ביד הנפקד הנז' התכשי' הנז' מפני שחזר הוא והפקידם ביד אחר ואותו הנפקד הלך למדינה אחרת ונתחייב בח"וג להזמין התכשיטי' הנז' לתשלום שני חדשים בלח"הק"ושח פראוי או ליתן דמי שוויים פאשר ישיתו עליו קרובי היתומים הנז' כמ"ס"וח בשטר הנז' וכו' ולעת פזאת תבע האפטרופ' הנז' הנז' ליתן לו התכשי' הנז' או דמי שווי' והנפק' הנזכר ביקש מלפנינו להרחיב לו זמן אחר שישלח ויביא התכשי' וכו' והרחבנו לו זמן על הדרך שיתב' בס"ד ובכך הע' ע"ע בק"ושח פראוי פ' הנז' והודה ה"ג ותייב ח"וג להזמין התכשי' הנז' מהיו' ולערב ראש חדש ניסן הבע"ל ולייתנם ליד ה"ר פ' האפטרופוס וכו' ואם באולי לא קיים שבוע' להזמין התכשי' הנז' ולייתנם ליד האפטרופ' הנז' מעכשיו חייב עצמו ח"וג בלח"הק"ושח הנז' לתת ולפרוע ליד האפטרופוס הנז' בדמי שווי' התכשי' הנז' סך אלה דורוס די איספנייא לזכות היתומים בלי שום טענה שבעולם בכל אופן שיהיה.

והודה ע"כ מ"ש בשטר זה וכו' ובנאמנות גמו' ומפן' כשע"ך שהאמין להאפוט' ולב"ך עליו וע"כ בא"ך ע"כ עש"ז ובאחריו גמור' וכו': והנה בעת"ה תבעו האחים הנזכ' ליהודה הנזכר בשטר השני הנז' שנתחייב בו שאם לא יזמין התכשיטים הנז' לזמן פ' מחוייב ליתן בדמי שוויים אלה דורוס כנז' באמרום אליו שאמה יהודה לא הזמנת התכשי' הנז' ביד האפטרופוס הנז' בזמן הנז' וחייבא רמיא עלי' דידיה לפרוע לנו אלה דורוס בשביל שלא קיים תנאו.

וינהי פמשיב יהודה הנזכר להם שהתנאי שהתנה עם האפטרופוס להזמין התכשי' לזמן פ' קיימתו והזמנתים קודם הזמן הנז' ואולם היה העפוב מצדכם שלא נתתי התכשי' ביד האפטרופוס לפי שבאו הקרובים הידועים לכם גם האם והפציר' בי עד בוש שלא ליתן התכשי' ביד האפטרופוס שלא יפסידם ומקודם לזה היתה הקב"ע פתובה בידו לאמת דברי ואחר שבאתם אתם ולקחתם התכשי' שלכם והחזרתם לי שטר הראשון שנתחייב' בו בתכשי' הנז' ונתארה הזמן יותר מדאי לא נזהרתי בק"עד שמוכח מנינה ובה שהעיקוב הוא מצדכם ועוד שבשעת שלקח' התכשי' הנז' מחל לי ראובן ואמר לי מחלתי לה מחי' גמו' ולא נשאר בינינו ובינה שום דבר ודין ותביעה ויען ראובן ושמעון הנזכ' ויאמרו שהפל דברי שקר והבל ורעות רוח ונהעי' בא ממנו והאמת שלא הזמין התכשי' בזמן התנאי ואני סמכתי על שטרי ולא נזכר שום מחי' כ"א לקחנו התכשי' בשתיקה ושמעון הוסיף על השמוע' באמרו שאני לא נזדמנתי עם ראובן אחי בשעת חזרת השט' ולא מחלתי לה ורשאי אדם לחבול בעצמו ולא לחבול באחרים ואחר שגדלה צעקתם עד לב השמים נפשם לשאול הגיעה להגיד להם את דבר המשפט יורינו המור' לצדקה ושכמ"ה: וזאת תשובתי בריש פל אתנון איתא בדברי רבינו הטור סי' מ"א וכתב א"א הרא"ש אין לב"ד לכתוב העתק' שום שטר אם לא שיראו שיש בו שום צורך פההיא דנמ' שטר חובו.

ואם פתבו לאדם טופס שטר וכא לפני בית דין אין בית דין גובין בו עד שיוציא גוף השטר אם לא פתבו בו טעם למה עשו שטר אחר כי ההיא דנמחק שטר חובו או פגון דידוע לעדים שנאבד וכו' ופסקה מר"ן בסי' הנז' פלשונו ממש יע"ש: והנה מדנקט בלשונו הזהב כי ההיא דנמחק שטר חובו או פגון שידוע לעדים וכו' פגון שנשרף וכו' משמע דוקא פדנא דליפא למיחש עוד לשטר הא' וליפ' חשש' עוד שיגבה ויחזור ויגבה אבל לצורך אחר פגון אם פתבו שטר אחר לתוס' שום דבר על שטר הראשון אין פותבין דחיישינן שמא יגבה ויחזור ויגבה ואם טעו וכתבו אחר אין בית דין גובין בו עד שיוציא גוף השטר הראשון והש' השני פסול ואין גובה בו כמ"ש מר"ן בסעי' הראשון על שטר שנמחק אם לא פתבו בשטר הב' קרענו שטר א' הרי השטר השני פסול דחיישינן שמא ילך לבית דין אחר ויעשו לו קיום אחר ויגבה ויחזור ויגבה ע"ש: וכתב הס"מ ע"ל ס"ק י"א וז"ל והוא דצריך לכתוב בשטר וכו' ואע"ג דלא חיישינן לב"ד טועי' חיישינן לשכחה יע"ש.

משמע מדבריו דאם לא פתבו בפ"י פן מסתמא אמרינן דלא קרעו שטר ראשון ושכחו בית דין דחיישינן לשכחה ועיין בס"מ ע"ק כ"א: וכן מצאנו ראינו למר"ן ז"ל בש"ס צ"ח שכתב כל אדרכתא שאין פתוב בה קרענו לשטר הלנואה אינה אדרכת' וכל טרפא שאין פתוב בה קרענו לאדרכת' אינה טרפא יע"ש.

ונתן הס"מ ע"ל טעם לשבח ס"ק כ"ד דשמא שפחו הב"ד בידו השטר חוב וילך לבית דין אחר ויבקש מהן אדרכתא על שדה אחר ויגבה ויחזור ויגבה יע"ש: וא"ת דאמאי תקנו חז"ל דלא יגבה בטופס עד שיוציא גוף השטר משום דחיישינן שמא יטרוף שלא פדיו דיגבה ויחזור ויגבה ויאמרו לו דיגבה בטופס ויכתוב לו שובר דאנן קי"לן דכותבין שובר כמ"ש מר"ן בסנ"ד ס"ב וז"ל הבא ליפרע חובו ואמר נאבד לי השטר ה"ז יכתוב לו שובר ויפרע לו כל חובו יע"ש וי"ל דחיי' שמא יוציא גוף שטר ראשון ויגבה בו תחי' והלנה אינו נזהר בשטרו דלא אסיק אדעתיה דיש לו עוד הטופס ולכך תקנו חז"ל דלא יגבה בטופס אפילו אם יוציאהו תחי' דיש לו תקון שיכתוב לו שובר עד שיוציא גוף השטר ועיין בב' וכן פתב הס"מ ע"ק כ"ד בהך דאם הלנה במד"ה יע"ש: אבל גבי מי שאבד שטרו ס"ק כ"א לא פתב פן וז"ל ואם טעו בית דין או מאן דהוא וכתבו לו טופס ולא פתבו לו בו משום צורך פתבוהו דלא יגבה וכו' דחיי' שהוא עדין בידו ויחזור לגבות ג"כ בו ע"כ משמע מדבריו דאף כשיוציא הטופס תחי' חיי' שמא יוציא אחר כך גוף השטר ויגבה גם פן בו ודוחק לומר דמאי דקאמר ויחזור לגבו' גם פן בו קאי אטופס דאין הלשון משמע פן דקאי אגוף אשטר: ואפשר לומר דהכא גבי מי שאבד שטרו פותבין הטופס בלשון שטר דלא משמע מיניה שהוא טו' ואחר מכן נודע לבית דין מאיזה סיבה שהוא טופס וכו' במקום שטר שנאבד ולא אסיק אדעתיה דשמא ימצא השטר שנאבד כדי שיכתוב השובר ולכך אפי' יוציא הטופס ראשון חיי' דשמא עדיין גוף השטר בידו ויגבה גם פן בו משום דלא מינכרא מילתא אבל לעיל מפורש בטופס שהוא טופס פגון שכתבו בו טופס שטר שרצו בעליו לשלחו וכו' דליכא חששא אלא אם יוציא גוף השטר ראשון ואחר כך יוציא הטופס: המורם מכל הני מילי מעלייתא דהיכא דחיישינן שמא יגבה ויחזו' ויגבה לא מגבינן בשטר שני עד שיוציא גוף השטר הראשון ואפילו מפורש בשטר

שני שְׁעֵדֵיין הַשְּׁטֵר הַרְאָשׁוֹן קִיָּים אֵינּוּ יְכוּל לְגַבּוֹת בְּשְׁטֵר שְׁנֵי וַיֹּאמֶר לוֹ תַּן חוֹבֵי וְעַלֵי רָמִי לְכַתּוֹב לָךְ שׁוֹבֵר.

מִשׁוֹם דְּחִיּוּשֵׁינּוּ שְׁמָא יוֹצִיא הַשְּׁטֵר הַרְאָשׁוֹן וַיִּגְבֶּה בּוֹ וְאַחַר כֵּן יוֹצִיא הַשְּׁטֵר הַשְּׁנֵי וְלִכְפֹּד אֶפְיָלוֹ אִם יוֹצִיא הַטֶּנְפֶס רֵאשׁוֹן לֹא מַגְבִּינּוּ: וְכַמוֹ שְׁכַתְּב מוֹר"ם בְּסִימָן הַנּוֹז' ס"ג וְנ"ל וְכָל שְׁטֵר שְׁמֵטפּ מַעֲתִי אוֹתוֹ אוֹת בָּאוֹת מְשֻׁטֵר רֵאשׁוֹן וְכו' יע"ש.

וְכַתְּב עָלָיו הַס"מ ע"ס"ק כ"ז דְּבָרִים הַלְלוּ אֵי אַפְש' לְהוֹלְמָן אִם לֹא שְׁתַּגִּיהֶם וְכו' וְה"פ וְכָל שְׁטֵר ר"ל אֶפְיָלוֹ שְׁטֵר מַתְנֶה וּמְכַר שְׁיֵשׁ בָּהֶם אַחֲרֵי דָאִין מְטַפְסִי אוֹתוֹ מִשׁוֹם דְּיִגְבֶּה וַיִּחְזֹר וַיִּגְבֶּה דְּוָקָא כְּשֵׁמֵט' אוֹתוֹ בְּלִשׁוֹן שְׁטֵר גָּמוּר וְאִין נִרְאָה מִמְּנֹו שְׁהֵרֵאשׁוֹן עֲדֵינּוּ קִיָּים.

אַבְל כְּשֵׁמֵט' אוֹתוֹ אוֹת בָּאוֹת אֲזִי נִרְאָה מִמְּנֹו שְׁשֻׁטֵר הָא' עֲדֵינּוּ קִיָּים וְלֹא יִגְבוּ בּוֹ שׁוֹם ב"ד עַד שְׁיִוְצִיא גּוּף הַשְּׁטֵר ע"ש: הָרִי מְפֹרֵשׁ יוֹצֵא מְדַבְּרִיו דָּאָף ע"פ דְּנִיכְר מְשֻׁטֵר הַשְּׁנֵי דְהֵרֵאשׁוֹן עֲדֵינּוּ קִיָּים לֹא יִגְבֶּה בְּשְׁנֵי עַד שְׁיִוְצִיא גּוּף הַשְּׁטֵר הַרְאָשׁוֹן מִטַּעֲמָא דְכַתְּיבָנָא.

וְהַחֲזִי שְׁיֵשׁ אִם מְפו' בְּשְׁטֵר שְׁנֵי שְׁעֵדֵינּוּ שְׁטֵר הַרְאָשׁוֹן קִיָּים לְמִי שְׁאֵינּוּ נִיכְר בּוֹ שְׁעֵדֵינּוּ הַרְאָשׁוֹן קִיָּים. הוּא לְעַנְיָן אִם יְכוּלִין לְכַתּוֹב אוֹ לֹא דָאִם אֵינּוּ נִיכְר בְּשְׁטֵר שְׁנֵי שְׁעֵדֵינּוּ שְׁטֵר רֵאשׁוֹן קִיָּים אֵין כּוֹתְבִים וְאִם כְּתֹב עוֹב' עַל דְּבָרֵי חו"ל אַבְל אִם נִיכְר כּוֹתְבִין שְׁטֵר שְׁנֵי: וַא"ת דְּמֵאֵי הוֹעִילוֹ בְּהַטְפָסָה זֶה הוּא לְעַנְיָן דְּלֹא יְכוּל לֹמַר לַה"ד מְדֵהַטְנָפֶס מְכַחִישׁוֹ אַבְל אִם אִמְר פְּרַעֲתִיהּ בְּשְׁטֵר רֵאשׁוֹן נֶאֱמַן דָּאִם לֹא כֵן יִגְבֶּה וַיִּחְזֹר וַיִּגְבֶּה וְמָה הוֹעִילוֹ חו"ל בְּתַקְנָת': וְכֵן מְצֵאתִי רֵאִיתִי כְּתוֹב לְהַרְב בְּעַל או"ת ז"ל ב"ס"ק כ"ח ב"ס' הַנּוֹז' וְנ"ל וְדַבְּרֵי הַס"מ ע"ס"מ קִצַּת דְּנֹדָאֵי מְהַנִּי עַל גּוּף הַשֵּׁד' שְׁנַתְּנָן בְּמַתְנֶה אוֹ בְּמַכִּירָה וְכו' וְכֵן בְּהַלְוָאָה נוֹתְנִים לוֹ הַהֶעֱתַק' דְּנֹדָאֵי אִם טוֹעֵן פְּרַעֲתִי וְהַחְזִירֵתִי לוֹ גּוּף הַשְּׁטֵר נֶאֱמַן דַּאל"ךְ יִגְבֶּה וַיִּחְזֹר וַיִּגְבֶּה.

רַק אִם טוֹעֵן לַה"ד מ' אֵינּוּ נֶאֱמַן דְּהָרִי הַעֲתַקָה לְפָנֶיהּ יע"ש: א"כ יוֹצֵא לַנ"ד דְּאַפְיָלוֹ מְפֹרֵשׁ בְּשְׁטֵר שְׁנֵי שְׁעֵדֵינּוּ הַשְּׁטֵר הַרְאָשׁוֹן קִיָּים אֵינּוּ יְכוּל לְגַבּוֹת בְּשְׁטֵר שְׁנֵי עַד שְׁיִוְצִיא שְׁטֵר הַרְאָשׁוֹן וְיְכוּל לְטַעוֹן עָלָיו פְּרַעֲתִיהּ בְּשְׁטֵר הַרְאָשׁוֹן אוֹ מְחַלֵּת לִי וְאֵינּוּ יְכוּל לֹמַר שְׁטֵרָא דִידָךְ בְּיַדִּי מֵאֵי בְּעֵי מִשׁוֹם שְׁאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ לְהַנִּיחוֹ בְּיַדִּי פִינּוּ שְׁאֵינּוּ שְׁטֵר גָּמוּר ב"פ ע"כ מ"ש מְר"ן ב"ס' ס"ט ס"ב ע"ל כ"ת"י וְנ"ל אַבְל אִם טַעֵן פְּרַעֲתִי נֶאֱמַן בְּשִׁבּוּעָה וְאֵינּוּ יְכוּל לֹמַר שְׁטֵרָא דִידָךְ בְּיַדִּי מֵאֵי בְּעֵי יע"ש: אֲלֵא דְעֵדֵינּוּ יָד הַדּוּחָה נְטוּיָה לְדַחּוֹת וְלֹמַר דְּשֵׁאֲנֵי גְדוֹן דִידִן דְּהַלְוָה כְּתֹב לְעַצְמוֹ דְּרֵשָׁאֵי אָדָם לְחַבְּלָל בְּעַצְמוֹ וְאע"פ דְּאִיכָא חֲשֵׁשָׁא דְשְׁמָא יִגְבֶּה וַיִּחְזֹר לִית לָן בַּה וְהַשְּׁטֵר קִיָּים וְלֹא אֶמְרוּ חו"ל אֵין כּוֹתְבִין הֵינּוּ בְּלִי דְעִיעַת הַלְוָה כ"מ"ש הַשְּׁטֵר ב"ס' הַנּוֹז' ס"ק י"א יע"ש: וְעוֹד סִייעֲתָא לְדַבְּרֵינוּ אֲלֵה מְדַבְּרֵי רַבִּינוּ הַטּוֹר סִי' ר"מ וּפְסָקוּ מְר"ן בְּקֶצֶר ב"ס' הַנּוֹז' וְנ"ל ש"ש הַיּוֹצֵאִים עַל שְׂדֵה אַחַת בְּשֵׁם קוֹנֵה אַחַד וְאֵין זְמַנָּם שְׁנֵה אִם הַרְאָשׁוֹן מְכַר וְכו' לֹא בְטַל הַשְּׁנֵי אֶת הַרְאָשׁוֹן וְכו' וְעוֹד כְּתֹב ב"ס' ב' הָיו ש"ש בְּמְכַר אִם הוֹסִיפוּ בְּשְׁנֵי כְּלוּם הָרִי הַרְאָשׁוֹן קִיָּים וְכו' וְכַתְּב הַס"מ ע"ס"ק ז' בְּשֵׁם רַבִּינוּ הַטּוֹר דְּגוֹבָה הַתּוֹס' מְזַמֵּן הַשְּׁנֵי וְהַעֲיָקֵר מְזַמֵּן הַרְאָשׁוֹן ע"כ יע"ש: וְקָשָׁה מֵאֵי שְׁנָא הֵכָא מְשֻׁטֵר הַטְפָסָה וְשְׁטֵר הַעֲתַקָה וְאֶדְרַכְתָּא דְאַמְרֵינוּ דְלֹא יִגְבֶּה בְּשְׁנֵי עַד שְׁיִוְצִיא הַרְאָשׁוֹן וְהַשְּׁנֵי יַחֲדֵי פְסוּל וְלֹא יִגְבֶּה בּוֹ דְחִיּוּ שְׁמָא יִגְבֶּה וַיִּחְזֹר וְכו' גַּם הֵכָא בְּמְכַר אִיכָא חֲשֵׁשָׁא דְשְׁמָא יִגְבֶּה וְכו' וְהוּל"ל שְׁטֵר שְׁנֵי פְסוּל וּמֵאֵי קְאָמַר דְלֹא בְטַל הַשְּׁנֵי אֶת

הראשון דמשמע דכחו עדיף ונהו אמרינו דיבטל השני את הראשון קמ"ל דלא: וליכא למימר דאינו מפורש בו אחריות דאנו קי"ל דאחריות ט"ס גם במקור כמו בהלואה וכן לא אמרי' דפירש בו דאין עליו אחריות דהא קאמ' דיגבה העיקר מזמן הראשון והתוס' מזמן השני.

אלא מוכרח אפה לומר דלחלק יצתה והכא שאני דברשות הלנה והמוכר כתבי' ולא חיישינו דשמא יגבה ויחזור דרשאי אדם לחבול בעצמו ואע"פ דאיכא חששא דשמא יעשה הלוקח קנוניי' עם הנגזל כמ"ש הס"מ מע והש"ה בשם הש"ס והרמב"ם יע"ש בס"מ"א ס"ק י"ד בס"מ מע ובש"ה ס"ק י"ד ד"ה לית לן בה: אלא שהיה לבי נוקפי בתירוץ זה דאע"פ דאית לן רשאי אדם לחבול בעצמו מ"מ אינו רשאי לחבול באחרים ועדין איכא חששא דלקוחות וטורף שלא פדין כנו' שיעשה קנוניי' עם הנגזל וכל זה היה נראה לי מסברא: והשקפתי השקפ' לטובה וראיתי להרב מש"ל מ"ל פכ"ג דלנה ומלנה והביא דבריו הרב מ"א ז"ל ונ"ל כתב הר"ב ש"יבש ז"ל דאף דנימא בהטפסא נמי צריה שייאמרו בפ"י בלא אחריות אם היה ברצון המתחייב כותבין והקשה עליו הרב מש"ל ולדבריו הא דאמרינו דאין כותבין וחוזרין וכותבין הוא שלא מדעת המתחייב אבל מדעתו כותבין וחוזרין ואף דאיכא פסידא דלקוחות דטריף ונהדר טריף ודין זה פלא הוא בעיני שיהיה בידו להזיק ללקוחות והרי גבי נאמנות אצל לקוחות כמה דיות משתפכות אי מהני וצ"ע עכ"ל: והרב בי"א ז"ל תירץ ונ"ל ונ"ל דנדאי בשטר מוכר אין כותבין וחוזרין וכותבין אפילו מדעת המתחייב משום דמטי פסידא ללקוח' וכו' אבל בנדון דידן דהר"ב דאין שני שטרות ביד אחד אלא בהטפסא היא ביד ראובן והשטר העיקרי הוא ביד שמעון לא הוי פריא הויקא יע"ש דבריו באורח הרי מפורש יוצא דחי' לפסיד' דלקוחות ואם כן יחזור לקושיתו הראשונה בשני שטרות על המוכר: ואשר אני אחזה לי לתרץ קושיא זו הוא באשר יש לי לחלק ולומר דלא אמרו חז"ל דאין כותבין וחוזרין וכותבין כמ"ש בשטר הטפסא וכו' וכן בשטר מכירה דאית לן דאין כותבין שני שטרות על שדה אחת כמ"ש הרמב"ם בהלכות מלנה ולנה פכ"ג ואם כתבו השטר השני פסול ואין גובין בו היינו במקום דידיע לעדי' שפכר נכתב על הלואה זו או על שדה זו שטר א' ורצה להוסיף עוד שטר אחר כמו הכא בהטפסא או באדרכתא וכן בשטר מוכר אם בא הלוקח לכתוב לו שטר דאית לן אין כותבין ללוקח בלא מוכר וחישינו שמא כתב וחוזר לכתוב מאחר דראינו מוחזק בשדה ורצה לכתוב השטר.

וילכך קנסינו להו דאם עברו על דברי חז"ל וכתבו שטר אחר פסול ואין גובין בו עד שיוציא השטר הראשון ואפילו כתבו בידיעת הלנה או המוכר מאחר דידיע דכבר נכת' שט"א אין כותבין עוד ואפי' אם יאמרו דנאבד לא שמעינו להו דחישינו שמא יגבה בו וכו' אבל במקום דלא ידעי העדים כמו הכא בלוקח אחד שהוציא שני שטרות דפסק מר"ן בס"ר"ם דהרי אית לן דכותבין שטר למוכר אע"פ שאין הלוקח עמו והלך המוכר לשני פתי עדים וכל פת כתבו לו שטר מכירה דאלו לא ידעי באלו כותבין דאם לא כן לעולם אין כותבין שטר מכירה דחי' שמא כתב פכר עד שיוציא פרוז ויכריזו אם כתב שום שטר על מכירה זו או על הלואה זו ונה דבר תימא הוא: וכן מציינו דפסק מר"ן בה' גבית מלנה ונ"ל ראובן שהוציא על שמעון שני שטרות בסכום אחד וכזמן אחד גובה שניהם ולא אמרינו על מלנה א' נעשו שניהם.

אֵלָא דַּיֵּשׁ חִילּוּק בֵּין שְׁטַר מְכָר לְשְׁטַר הַלְוָאָה דְּבִשְׁטְרֵי הַלְוָאָה אֲפִילוּ פֶת אַחַת פְּתָבוּ שְׁנֵיהֶם גּוֹבִין בְּהֶם דְּאָמְרִי מְלוּה אַחֲרַת הִיא וְלֹא יָדְעֵי הַעֲדִים אֲבָל בְּשְׁטַר מְכִירָה דְּוָקָא בְּשִׁתֵּי פִתֵּי עֲדִים: א"נ אֲפִילוּ פֶת אַחַת בְּמְכִירָה נְמִי דְּלִיפָא הֵיפִירָא דִּיכּוּל לֹאמַר דְּחֻזְרֵי וּלְקַחְתִּיהָ מִמֶּנּוּ וְעַכְשָׁיו אֲנִי חוֹזֵר וּמוֹכְרָה לוֹ אֲבָל הֵיכָא דִּינְדְעֵי לֹא פְתַבִּינוּ אֲפִילוּ בְּרִשּׁוֹת לְוָה: תִּדְעַ דְּהָא בְּש"ס פ' גט פְּשוּט דָּף קס"ח ע"ב אִיתָא וְז"ל הִנְהוּ עַרְבָאֵי דְּהוּוּ קָא אָנְסִי אַרְעָתָא דְּאִינְשֵׁי אֲתוּ מְרֻנְוּתִיהוּ לְקַמְיָה דְּאֲבֵי אֲמַרוּ לֵיהּ לִיחְזִי מָר שְׁטְרֵי וּלְכַתּוּב לוֹ מָר שְׁטְרָא אַחֲרִינָא עֲלֵיהּ דְּאִי מִיחְזִינִס חַד נְקֻטִינוּ חַד בְּיָדָן אִמ"ל מָה אֲעֵבִיד לְכוּ דְּאָמַר רַב סְפָרָא אֵין פּוֹתְבִין שְׁנֵי שְׁטְרוֹת ע"ש אַחַת יַע"ש הֵרִי מוֹכַחְמֵש"ס דְּאֵלּוּקַח קָאֵי וְנָתַן טַעַם לְשִׁבַח מִשּׁוּם דְּחִינְשִׁינוּ לְקַנּוּנְיָא עִם הַנְּגִזָּל כְּנֹז' וְכִדְנָא לֹא שְׁיָיָה אֵלָא בְּלוּקַח וְלֹא בְּמוֹכֵר כְּנֹלע"ד: חֻזְרֵנוּ עַל הַרְאֻשׁוֹת לְדַבְרֵי הַש"ף שְׁפַתְבּוּ בַסְק"יָא ד"ה וְאֲפִילוּ נֶאֱבָדוּ בְּעֲדִים אֵין פּוֹתְבִין וְכו' וְאִם פֶּן גַּם מ"ש הַב' וְז"ל וּבְשְׁטַר הַלְוָאָה אֵין לְכַתְּנָן טֹנְפֵס וְכו' דְּאֲפִי פּוֹתְבִין שׁוֹבֵר חִינְשִׁינוּ שְׁמָא יִמְצָא שְׁטַר הַרְאֻשׁוֹן וְיִגְבֶּה בּוֹ תַחֲלִי וְלֹא יִכְרִיחֻהוּ בֵּית דִּין לְכַתְּנָב שׁוֹבֵר פִּינּוֹן שְׁנוֹתָן לוֹ שְׁטְרוֹ וְאִח"פ בְּבִי"ד אַחַר יוֹצִיא טֹנְפֵס וְכו' לִיתָא דְּאִם פֶּן תִּקְשָׁה הָא דְּאָמְרִינוּ בְּכַתְּנוֹבוֹת וְלִיחְוֹשׁ דִּילְמָא מְפַקַח עַדִּי הִינוּמָא בְּהָאֵי בִּי דִּינָא וְגַבְיָא וְהֵדַר מְפַקָא פְתוּבָה וְגַבְיָא אִמ"ר אֲבָהוּ זֹאת אוֹמְרַת פּוֹתְבִין שׁוֹבֵר.

וְאִפְתִּי נִיחּוֹשׁ דִּילְמָא תִּמְצָא הַפְתוּבָה תַּחֲזִילָה אֵלָא וְדִאֵי כְּשִׁיּוֹצִיא הַבְּעַל אַח"ךְ גּוּף הַפְתוּבָה שׁוֹב לֹא תוּכַל לְגַבּוֹת וְאִח"ה מ"מ כ"ת ר אַגַּב חוֹרְפִיָה לֹא דַק דְּהֵרִי כְּשִׁפְרַע לָה ע"י פְתוּבָה אֲפִילוּ אִם אַח"ךְ תּוֹצָא עַדִּי הִינוּמָא לֹא גַבְיָא בְּהוּ מִשּׁוּם דִּיכּוּל לֹאמַר לָה פְרַעְתִּיהּ בְּשְׁטַר פְתוּבָה וּקְרַעְתּוּ וְלֹא חִינְשִׁינוּ כ"א שְׁתּוֹצִיא עַדִּי הִינוּמָא וְאַחַר כֶּף תּוֹצִיא הַפְתוּבָה וְכֹן מְצָאֵי רְאִיתִי לְהַרְבּ או"ת שְׁהַשִּׁיג עָלָיו וְכַתְּב כַּמ"ש בְּעַנְיֵי וְכֹן פְתַב הַר' ב"א ו'ל יַע"ש גַּם מ"ש בֵּין יָדִיעַת הַלְוָה אוֹ לֹא כְּכַר דְּחוּ דְּבָרֵי הַרְבָּנִים הַנּוֹפְרִים מִשּׁוּם דְּלֹא נָתַנוּ חַז"ל דְּבַרְיָהּ לְשִׁיעוּרִים וּבְמִקּוּם דְּגָזְרוּ לֹא חִזְקוּ וְעוֹד טַעַמֵי אַחֲרֵינִי דְּבָרִים הַמְתִּישְׁבִּים עַל לֵב הַשּׁוֹמֵעַ יַע"ש דב"א: סוֹף דְּבַר כָּל מְקוּם דְּאִיכָּא חֲשִׁשָׁא דְּפְסִידָא דִּיּוֹרְשִׁים וּלְקַח' לֹא מְגַבִּינוּ בְּהָאֵי שְׁטְרָא וְאֲפִילוּ נִכְתַּב מִדְּעַת הַלְוָה אוֹ הַמוֹכֵר מִשּׁוּם דְּרִשְׁאֵי אֲדָם לְחַבְּוֹל בְּעַצְמוֹ וְלֹא בְּאַחֲרֵינֵי וְיָכּוּל לֹאמַר פְּרַעְתִּי עַד שְׁיּוֹצִיא שְׁטַר הָא': וְלֹא עוֹד אֵלָא אֲפִילוּ פְתוּב בַּש"ש נְאֻמָּנוֹת גְּמוּרָה כַּש"ד כְּשָׂרִים יָכּוּל לְטַעוֹן עָלָיו פְּרַעְתִּי עַד שְׁיּוֹצִיא גּוּף הַשְׁטַר הַרְאֻשׁוֹן דְּמֵאֲחַר דְּהַשְׁטַר חֲסָפָא בְּעַלְמָ' וְאֵין יָכּוּל לְגַבּוֹת בּוֹ גַּם הַנְּאֻמָּנוֹת אֵינְהָ מוֹעֲלַת דַּל"ךְ מָה הוֹעִילּוּ חַז"ל בְּתַקְנָתָם יְכַתּוּב בּוֹ נְאֻמָּנוֹת וְיִגְבֶּה וְיִחְזוֹר וְיִגְבֶּה וְכֹן מְצִינוּ רְאִינוּ לְמַר"ן בְּשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר בְּסִי' ס"ה ס"ו וְז"ל הַמוֹצִיא שְׁטַר חוֹב אַע"פ שְׁיֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹת אֲפִילוּ תוֹךְ זְמַנּוֹ וְכו' לֹא יִחְזִיר דְּחִינְשִׁינוּ לְפִירְעוֹן וּלְקַנּוּנְיָא גַּם בַּנ"ד מֵאַחַר דְּחַז"ל הוֹרְעוּ פַח ש"ט וְז' וְאָמְרוּ דֵּאֵין גּוֹבִין בּוֹ דְּשְׁמָא יִגְבֶּה וְיִחְזוֹר וְיִגְבֶּה וְאִיכָּא פְסִידָא דִּיּוֹרְשִׁים וּלְקוֹחוֹת הוֹרַע פּוֹחוֹ גַּם לְעַנְיֵן הַנְּאֻמָּנוֹת וְיָכּוּל לְטַעוֹן עָלָיו פְּרַעְתִּי: וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דַּנ"ד הוּא שְׁטַר פְּקֻדוֹן וְעוֹד דֵּיֵשׁ בּוֹ נְאֻמָּנוֹ' גְּמוּרָה וְלִית בֵּיהּ פְסִיד' דִּיּוֹרְשִׁין וּלְקוֹחוֹ' דְּאֵנּוּ טַעְנִינוּ לְהוּ דְּנִגְבּוּ וְנֶאֱבָדוּ וּלְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ הוּא גּוֹפִיָה לֹא חִינְשִׁינוּ דְּמִדְּעַתוֹ נִכְתְּבוּ.

ז"א דְּלֹא טַעְנִינוּ לִיחְתִּי מִלְתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא כְּמוֹ גְּנִיבָה וְאֲבִידָה מֵאַחַר דְּאִיכָּא נְאֻמָּנוֹת בְּשְׁטַר וְאֵינוּ יָכּוּל לְטַעוֹן הַחֻזְרֵתִים כַּמ"ש מַר"ן בְּסִי' ק"ח ס"ד דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא נְאֻמָּנוֹת בְּשְׁטַר וְאֵינוּ יָכּוּל לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי לֹא טַעְנִינוּ נְאֻסוֹ מִשּׁוּם מִלְתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא יַע"ש וְטַעַנְתָּ נִגְבּוּ וְנֶאֱבָדוּ דוּמְיָא דְּנְאֻסוֹ דְּגַם הִיא לֹא שְׁכִיחָא וְכָל זֶה פְתַבְתִּי מְסַבְרָא דְּנִפְשָׁאֵי מִשּׁוּם

דקדוקי דגניבה ואבידה לה שכיחא כמו בנאנסו אלא שהיה לבי נוקפי מאחר שלא ראיתי הדבר מפורש בדברי חז"ל: והבינותי בספרים וראיתי להרב א"ת ו"ל סימן ק"ח בסק"ה שכתב כמ"ש בענייניו והביא מחלוקת הפוס' והעלה לדינא דאנן טענינו להם כמו בנאנסו משום מלתא דלא שכיחא: ואע"פ דהס"מ מע כתב בסימן ע"ב ס"ק צ"ד ו"ל ודוקא לענין גניבה ואבידה שהוא מלתא דשכיחא דמשמע הפך דברינו זה דבריו ו"ל שגבו ממני והוא הפך דברי המחבר מר"ן בסימן רצ"א יע"ש כמ"ש הש"ך עליו יע"ש ודבריו צריכים.

עיון וגם הרב א"ת דעתו פדעת הש"ך ופ"י דברי מר"ן דכתבו נאנסו ולא נקט ג"ואב משום דאית ליה דשומר על המשכון מקרי ש"ש ולא נפטר כ"א בטענת אננס פדברי הש"ך ותמיהא לי על הרב דאמאי לא הזכיר דברי הס"מ מע פלל והעלים עיניו מדבריו שלא כמנהגו הטוב בכל מקום: ואפילו היא מחלוקת הפוסקי גדולה הכרעה שהכריע הרב א"ת בראיות עצומות גם אחרון הכביד ואלימא התזקה דאוקי ממונא בתזקת מריה.

ואמרנו דהורע פחו שלא לגבות גם מיניה וביה אע"פ שנקתב מדעתו אם טען עליו פרעתי עד שיוציא שטר הראשון דקנסא דחז"ל משום פסידא דלקוחות זה מה שנלע"ד בדינא לגבי האח הגדול: ואבנא היום אל העין אנה יהיה משפט אחיו הקטן ממנו דנדאי מה שטען הנפקד דאחיו הגדול מחל לו בכל התביעות שיש לו עליו אינה טענה ולא מהני המח' שמחל לו אלא לגבי חלקו ולא בחלק אחיו כמ"ש מר"ן בסימן ע"ז ס"ז ו"ל אחד שלנה משנים ומחל אחד מהם כל החוב אין חלק חבירו מחול אפילו שניהם פתובים בשטר וכן פסק בסי' שפ"ח בשות' שאנסו השטר ופטר פטור אבל אם פטרו מדעתו חייב יע"ש.

ובנדון זה מקרי חוב מאחר שלא קיים תנאו בזמנו נעשה עליו חוב ולא מהני מחילה אלא בחלקו: ואע"פ דהש"ך חלק ואמר דמהני מחי' גם בחלק חבירו יודה בב"ד דלא מהני מאחר דאחיו הגדול צעק פכרו' דלא מחל פלל ונתן לו שטר הראשון בשתיקה והוא סומך על השטר השני אבל חלקו מהני אפילו אומר עכשיו דלא מחל בשבו' מידי דהנה תביעה על פה דהשטר שנשאר בידו חספא בעלמא מאחר שלא הוציא השטר הראשון: אבל הטענה שטען שהחזירם בזמן הועד טענה אלימא גם לגבי אחיו הקטן מאחר דהוחזר השטר הראשון ליד הנפקד ושטר השני הורעו כוחו חז"ל ואמרו אין גובין בו ולא רצייתי להאריך יותר זה משנל"עד ויצי"מ ויראנו מתורתו נפלאות אכ"ר: פרק ט' הי"ב מי שבלה שטר חובו ונהרי הוא הולך לימחק מעמיד עליו עדים וכו' והם עושים לו קיום אבל עדי השטר עצמן אין כותבין לו שטר אחר אע"פ שנמחק בפניה' אבל באין לב"ד וב"ד עושים לו קיום ע"כ.

א"ה פאן מצאתי האסת אהובה תשובה אחת להרב המחבר זצוק"ל אשר במאמרו ברא שחקים שוחק וזורה לרוח דברי מי שפנגדו. ברם דא עקא שהש"ת של הרב שפנגדו נאבדה וחבל על דאבדין וכו' ומתוך תשובת הרב המחבר יובן הפל וה' (מלא חסרונינו): : ראיתי פל דברי השאלה הזאת ואת אשר נגזר עליה מאת החכם הפוסק הנז' דקא פסיק ותני שיורשי הר"י הנז' אית להו דין קדימה על שטר המזונות של מהר"ש הנז' שזכה בו כמה שנים והשמיטה החכם הפוסק הנז' ולא הזכיר בלשונו דבר זה מקנין הקרקע: הנז'

וחסורי מחסרה והכי קתני שהקרקע הנו' הוא לקוח ביד מהר"ש הנו' בפרעון חוב המזונות הנו' שזכה בו מהר"ש הנו' בכתו"מ מאת הרמ"ך נ"ע ועכשיו רצו יורשי הר' הנו' לטרוף הקרקע הנו' מיד הר"ש הנו' וכך העלה להלכה הח' הפוסק הנו' ולא כן אנכי עמדי.

ואני בעוניי אומר ששטר המזונות הנו' הוא מוקדם לשטר הר"י הנו' וזכה מהר"ש הנו' בהקרו הנו' והראיות שהביא מהמבי"ט וחקמי המערב ו"ל אין בהם כדי שביעה לטרון הקרקע מיד הלקוחות בראיות רעועות דאין להם על מה שישמוכו ותחן' אני מביא ראיה לעיקר' הדין שהשט' של הר"י הנו' מקרי מוקדם ואח"ך אני מביא ראיות לסתור ראיותיו: וזה החלי בס"ד איתא בדברי רבינו הרמב"ם בפרק כ"ג מהלכות מלוה הי"ב וז"ל מי שבלה שטר חובו וכו' מעמיד עליו עדים ובה לבי"ד והם עושים לו קיום אבל עידי השטר עצמן אין כותבין לו שטר אח' וכו' אבל באים לבי"ד והם עושים לו קיום פיצד מקיימין כותבין שטר אחר ואם כתבו והזקקנו לעדותם של עדים ונמצא' מכוננת גובין בשטר זה שכתבו לו וכו' וא"ל צריף להביא ראיה על עדים הראשונים עד שתתקיים עדותן ע"כ ופסקה מן בקצר סימן מ"א פלשון רבי' בלתי תוס"ומ יע"ש וכתב הסמ"ע סימן ק"ח ד"ה והזקקנו לעדות' וכו' פי' בין שהעידו העדי' עצמם על חתימת' בין שהעידו אחרים עליהם וכו' ובס"ק ט' וז"ל ודייקו בלשונם שלא כתבו עד שתתקיים עדותן אלא שתתקיים עדותם ר"ל עד שתתקיים כל העדות הכתובה בשטר אע"פ שהעדים הראשונים פאו ואמרו שחתמו על זה השטר והיה כתוב בו כ"ך וכו' שאני היכא שפבר בלה השטר לפנינו והיא פעדות חדשה שבאו להעיד לפני ב"ד בע"פ שצריף ב"ד לחקור לכל אחד ואחד ומ"ה כתב המ"ח כל שלא נכתב בקיום שחקרו ועמדו על דבריהם הרי הקיום פאלו אינו עד שביא ראיה מהעדים הראשונים ותתקיים עדותן שפן היה מעשה ואז מועיל הקיום לגבו' בו ממשעבדי ושלא יוכל לומר פרעתי וכ"ש אם היה הקיום נעשה ע"י עדים אחרים שאף שאמרו שפכירין החתימות וגם ראו מה שכתוב בשטר מ"מ צריכין ד"וח ע"כ מה שכתוב בו פינון שאין השטר לפנינו ע"כ יע"ש: הנה הסמ"ע שלא פי' דבריו על מה שכתב מ"מ צריכין דר"וח ע"כ מה שכתוב בו וכו' אם קאי אעידי הקיום או אעידי השטר הראשונים והסברא נראית וכך הוא האמת דקאי אעידי השטר הראשונים דלא גרעי אם נתקיים השטר ע"פ עדים הראשונים דאמרי' כל שלא נכתב בשטר שחקרו ועמדו על דבריהם הרי הקיום פאלו אינו מאם נתקיי' ע"פ עדים אחרי' ואתי'א במכ"ש וכן משמע מלשון הסמ"ע דכתב וכ"ש אם הקיו' נעשה ע"פ עדים וכו' משמע דהקיום שנעשה ע"פ עדים אחרים מגרע גרע מהקיום הנעשה ע"פ עדים הראשונים וכוננתו לומר אם עידי השטר גופניהו שקיימו השטר ואומרי' שכ"ך כתוב בתוכו ואעפ"כ צריכין בי"ד לכתוב בקיום והזקקנו וכו' מכ"ש אם נתקיים השט' ע"פ עדים אחרים דצריכי ב"ד לכתוב והזקקנו דזיל בתר טעמא מאחר דהשטר הראשון פבר חלף הלך לו ומקרי עדות חדשה ואתי'א במכ"ש אם נתקיים ע"פ עדים אחרני' וכן משמע מדברי ה"המ בפ' הנו' וז"ל ופי' פך מי שנמתק וכו' ואח"ך בא לב"ד עם העדים שראוהו.

ענה או עם השטר אם עדין רשומו נפך והן עושין לו קיום וכו' ובכל זמן אין אנו צריכין לעידי השטר כלל ולפיכך אם כתבו הב"ד שעידי השטר פאו לפניהם וחקרנום ונמצאת עדותם מכוננת גובה וכו' הרי מפוך' מדברי הרב המגיד דהקיום שנעשה ע"י עדים אחרים

לא מקרי קיום לגבות בו ממשעבדי עד שיבואו עדים לפני ב"ד ויכתבו בשטר הקיום חקרנו עדותם ונמצאת מכוננת ולא מהני תקירת עידי הקיום ועוד דאם נפרש בדברי הסמ"ע דקאמר מ"מ צריכין ד"וח ע"כ מאי שפתיב וכו' וצריכין בי"ד לכתוב פה בקיום ואם לא פתבו פה צריכין להביא ראיה וכו' תקשה והא ב"ד טועין לא תישינו ואמרי' ודאי בי"ד חק"וד דבדבר זה סתר ה"המ דברי הראב"ד שפי' והזקקו לעדותם וכו' קאי לעידי הקיום ודחה דבריו דלבי"ד טועין לא תישינו ומסתמא אמרינו דח"וד משא"כ לסברתם דאית להו דמאי דקאמ' במתני' והזקקנו לעדותם קאי אעידי השטר לא אמרי' לב"ד טועין לא תישינו דזה מקרי עדות אחרת מאחר דהשטר בלה ואבד מקרי עדות חדשה וצריף ד"וח כמ"ש הסמ"ע ועדי הקיום מעידים על השטר שהוא מקנינים ואינו מזוניף ובהצטרף שניהם גובה בו ממשעבדי ואינו.

יכול לומר פרעתי וכן מצאתי אנו לי דבריו מפונשים. בפרישה ודרישה והובאו בספר בית אברהם בס' הנז' ר"ל שהזקקנו לעדות עדים ראשונים החתומים בשטר ולעדות אחרונים המפירים החתימות של הראשונים ונמצאו מכוננים אז השטר מקנינים וגובה ממשעבדי ואם לא פתבו פן וכו' הרי מפונש יוצא בדבריו דמאי דכתב פאן צריכין ד"וח על פל מה שפתו בשטר לא קאי אעידי הקיום אלא אעידי השטר: ואחרי פותבי חפשי בספרי האחרונים וראיתי לה' א"ות בספרו שגראה מדבריו שהבין בדברי הסמ"ע דכתב דבעי ד"וח על פל מה שפתוב בשט' דקאי אעידי הקיו' ונ"ל ואם אין עידי שטר מעידי רק עדים אחרים על כת"י העדים דכתב הסמ"ע דבעי ד"וח לעד"נ כי דעת התוס' ורשב"ם והרמב"ם בנמחק לא סמכינן על עדים אחרים המקיימים חתי' אם לא שבאים העדים בעצמם ומעידים על גוף ההלואה דכף היא הלואה רק לא ידעו אי השטר נמחק וכו' יע"ש נר' דהבין בדברי הסמ"ע הפ' ידיעתי' והעמיד הוא להלכה דאם נתקיים השטר ע"י העדים הראשונים אינם צריכין ד"וח דעל המנה היו מעידין כמ"ש הרמב"ם ומוכרח שיבררו דבריהם שכ"ו הנה המעשה פולו והיינו ד"וח ואם עדים אחרים מעידין על הקיום לא מהני אם לא שבאים העדים בעצמם ומעידין על גוף ההלואה וכן הוא דעת הט"ז ו"ל נמצא לכל הדעות לא מקרי שטר הב' קיומו של ראשון ועומד במקומו לגבו בו ממשעבדי ואינו יכול לומר פרעתי עד שיכתבו הב"ד והזקקנו לעדותם של עידי השט' הראשון שיעידו על גוף ההלואה ואם לא פתבו פן הו"ל כשטר שאינו מקנינים עד שיבואו עידי השטר ויעידו ואפ' לפי דעת הר' א"ות שהבין דברי הסמ"ע דקאי אעידי הקיום מ"מ גם אגבייהו מצריכי' לכתוב בשטר והזקקנו לעדותם וגם יזכיר בו מעניינא דשט' הראשון דזהו קיומו כדמשמ' מלשון ה"המ ונ"ל והו עושין לו קיומו שמזכירין הדברים שהיו בשטר עם הזכרת עדי' יע"ש ומה גם לעניויתינו דדעת הסמ"ע הוא דגם בשאר עדים המקיימים צריכין לעידי השטר ועלייהו קאי במתני' והזקקנו כמ"ש דעתו בפו"ד ואינשתמיט מה' א"ות דברי הפ"וד וכן הוא דעת ה"המ ובכ"מ מצינו למר"ן אזיל בשטמיה דברי רבי הרמב"ם ורא' דדברי הסמ"ע דברי מר"ן המה כדע' הר' המגיד פדרפו בכל מקום דון מינה ואוקי באתרין דבשטר דיזן דאנו דנין עליו מאחר שלא נכתב בו מענייניו דשטר הא' וגם הזקקנו וכו' לא מיקרי עומד במקום השטר הראשון וגובה בו ממשעבדי ואע"פ שפתוב בו מפאת העיסקה דבדבר כזה אינו מעלה ואינו מוריד דכף היא דרפה של תורה פשכותבין השטר מזכירין בו מאין נתהנוה החוב הזה ומאיזה עסק

ולא עוד אלא אפי' אם פתוב בו הקיום סתם לא מהני כמ"ש לעיל דהוי עדות חדשה מאחר דהשטר חלף הלה לו: ואין לדחוי' ולומר דשאני נדו"ד מאחר דהלויים הודו במלנה ובאו לפני ב"ד וקנו מהם וחיבו עצמ' זהו קיומו ולא מצריכינו לעדים כ"ז מהני לענין הפרעון שאינם יכולין לומר פרענו לא לענין המשעבדי דהא השטר נתקיים על פיהם והודאתם לא מהני לגבות מן המשעבדי כמ"ש מר"ן בסי' רנ"ה ס"ג המקדיש נכסיו וכו' אינו נאמן לומר חוב לפ' עלי וכו' ואפי' היה שטר ביד בע"ח אינו גובה ע"פ הודאתו וכו' וכתב הסמ"ע סק"י ואפילו היה השטר וכו' והיינו אם אינו מקוים אינו גובה בו כלל וכו' יע"ש וכן פתב הש"ך סימן ק"ו סק"ו וכן פתב הריב"ש סי' רס"ד והביא דבריו הש"ך בסי' הנז' יע"ש ומאחר דהקיום בכאן אינו קיום אם לא ע"פ הודאתם לא מקרי קיום לגבות בו מלקוחות אפי' אם פתוב בו נתקיימו לנו התחיות פשאר שטרי לא מקרי כנדו"ד קיום מאחר דשטר הראשון חלף הלה לו ומקרי נתקיים ע"פ ומכ"ש דלא נכתב בו אלא חת"ומ דלא מקרי קיום אפי' בפשאר שטרות דצריך קיום לקיומו כמ"ש מר"ן בסי' מ"ו ס"ו צריך שיפירו חתימו' ב' דיינים ואם לאו אין לו דין מקני' ונ"מ בקיום פיון שחתומי' עליו ב' דיינים וכו' יע"ש ועוד דלא הזכיר חתום ומקני' אלא על התנאי שאין מוכרין בהקפה ולא על גוף השטר של העסקא ואפשר שהתנאי היה פתוב בפ"ע וכתבוהו על פי הודאתם שפך ראיתי בטו' השטר פתוב וז"ל שפך ראינו בכתב אמת חתום ומקני' שעל תנאי זה גם כדיני העיס' הוטבע' ולא הזכיר בלשונו שטר העסקא והח' הפוס' הוסיף מדיליה שטר העסקא ואפשר דפרושי קא מפרש ואינו מועיל כדכתי'.

ועוד דהעיקר חסר מן הספר דלא מקרי קיומו של ראשון עד שיכתוב בו ענין הפתוב בשטר הראשון כדפירשנו לעיל וזה לא נכתב כ"א מפאת העיסק' ואפי' מה שכתבו בו חתום ומקני' לא פתבו אלא אתנאי ומשם ראיה דאין פנונתם הב"ד להעמיד שט"ז במקום הראשון ואמרינו המה מפקי קלא שקרעו שטר הראשון ולא אמרינו דהלקוחות הפסידו גרמיהו כמ"ש קצת ראיה מדברי הרב ע"ש סי' נ"ד וז"ל מי שפרע וכו' ומתיירא המלנה שפא יצא הקול דשט"ז פרוע ולא יוכל אח"ך לגבות בו משעבדי ילה אצל ב"ד וכו' משמע מדבריו דבקול בעלמא אע"פ דהשטר קיים אינו יכול לטרוף מן הלקוחות וגם בנדו"ד אמרינו דהעדים מפקי קלא שקרעו שטר ראשון המוקד' ולא אמרינו דהם הפסידו גרמיהו דקנו משום דהוציאו העדים הקול שקרעו שטר הראשון דאם איתא דהעמידו השני במקום הראשון הו"ל לכתוב בו פל ענין שטר הראשון כנז' אלא ודאי דהב"ד אין פנונתם להעמיד.

השטר הנז' במקום הראשון ואמרינו נמחל שעבודו ואינו גובה מלקוחו' אלא מזמן השטר השני וכעת צריך אצלי תלמוד בדברי הרב הלבוש דאמר ומתיירא המלנה שפא יצא הקול דשטר זה פרוע ולא יוכל אחר כף לגבות משעבדי ואע"פ דשטרו בידו ואם פגום הוא ואין בו נאמנות וכו' אמאי אינו גובה בו משעבדי וכשאפנה אשנה בע"ה: ועוד יש לי להביא ראיה מש"ס ערוף מס' בבא בתרא במתניתין ד"פ עמוד ב' מי שפרע מקצת חובו ר"י אומר יחליף ר"י אומר יכתוב שובר וכו' ואמרו בש"ס שם אמר רב הונא אמר רב אין הלכה לא כר"י ולא כרב יוסי אלא כב"ד מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון וכו' יע"ש וכתבו התוספו' ד"ה אין הלכה לא כר"י וכו' דרבי יהודה יחליף ס"ל דכותבין מזמן שני וקמהדר ליה ר"י כף יפה לו ולא יורע פוחו ש"ז משמע

דר"י מזמן השני קאמר דאי מזמן ראשון קאמר מה הורעת פח איכא וכן משמע מדברי הרשב"ם שם וכן מהש"ס שם דאם פתבו מזמן הראשון גובין מזמן הראשון ואם לאו גובין מזמן ב' וכן פסק רבינו ומר"ן בקצור סי' נ"ד ונ"ל מי שפרע מקצת חובו וכו' ב"ד יעשו לו שטר ממה שנשאר חייב לו ויכתבוהו מזמן הראשון יע"ש ומאחר דמהני אם לא יקרעו השטר הראשון עד שפותבין השני פדעת הח' הפוסק מה הורעת פח איכא אע"פ שכתבו זמנו מאןחר מסתמא אמרינן לא קרעו הראשון עד שכתבו השני ועוד דאמאי תקנו חז"ל לכתן' השטר מזמן הראשון דמחזי.

כשטר מוקדם הו"ל לתקן שכתבו השטר מזמן ב' ויצווי לב"ד שלא יקרעו השטר הראשון עד שכתבו השטר השני אם מהני פדעת החכם הפוסק אלא ודאי דחזי לחז"ל שפיר לתקן שכתבו מזמן הראשון אע"פ דמחזי כמוקד' יותר משכתבו מזמן השני ואפי' לא קרעו השטר וכו' דמחזי משפט מעוקל ויאמרו שטורף מהלקוחות בשטר מאןחר אלא שנשאר לי לחקור בדבר ולידע דאמאי בשטר שנמחק לא תקנו חז"ל לכתוב בו מזמן הראשון ובשטר שנפרע מקצתו תקנו חז"ל לכתוב אחר מזמן הראשון ואם כתוב מזמן השני יפסיד הלקוחות ואינו טורף מהם כ"א מזמן השני ואילך ואפי' דשטר שנמחק הנה מזכיר בו מענין שטר הראשון כמה ההלואה ומי הם העדים והזמן והטע' שמזכיר בו הזמן כדי לטרוף מהלקוחות מאותו זמן ומה שמזכיר אחר כך זמן מאןחר היינו זמן ההטפסה ואזלינן בתר זמן הראשון המנוצל שם מה שאין פו השטר שנפרע מקצתו דכותבין שטר אחר מחדש א"ל כתבו בו זמן הראשון הו"ל מאןחר ולכך פותבין בו זמן הראשון לגבות בו מאותו זמן אלא דבעינן דרי"וח על השטר גופיה מאחר שאנו קורעין אותו והו"ל כמלוג חדשה וב"ד חוקרין בדבר זה כנוז"ל בשטר הטפסה וצריכי ב"ד משום דהפקר ב"ד הפקר לגבות מזמן הראשון אע"פ דמחזי כמקדמ דמן הדין לא אלים שטרא למיטרף אלא מיום שנכתב ואילך אלא בית דין אלימי ומפקעי ממונא יע"ש בש"ס הנז"ל בדברי רשב"ם ואע"פ שלא ראיתי בדברי האחרוני' ז"ל שהרגישו בדבר זה לחלק בין ב' שטרי הנז' מ"מ פנ"ל לחלק לענ"ד: נקיטינן מכל הגי מלי מעלייתא דאין גובין בשט' מזמן הראשון עד שיקדימו זמנו ב"ד אבלכתבוהו מאןחר אינו גובה בו מן הלקוחות אלא מזמן הב' וכן פ' הרמב"ן והובאו דבריו בספר ב"א ונ"ל כך יפה לו ללוג עצמו ואל יורע פחו של מלוג להחליף שטרו מזמן הב' שלא יפסיד שעבודו מן הזמן הראשון ותקנה גדולה היא ללוג לקבל ממנו לתצאין ע"כ יע"ש הרי מפורש בדבריו דאם כתבו מזמן השני יפסיד שעבודו דלא פהחכם הפוסק הנז' דאית ליה יסוד מוסד דאם לא נקרע השטר הראשון עד שנכתב הב' הוא עומד במקומו אע"פ שלא נכתב מזמן הראשון והוסיף מדיקה דמסתמא סופרי דווקני לא קרעו השטר הראשון עד שכתבו השני ודעתו ולבו שם לטרוף קרקע מיד צורב' מרבנו באומדנ' ועי' ריבוי דברים בלתי מועיל בנה והקריף נתקן הפס"ד בלי יסוד: ואחר שבירתי בראיות נכוחות וברורות לעיקר הדין דאינו טורף בשטר זה מזמן שטר ראשון חוזרני ע"ד החכם הפוסק הנז' לסתור ראיותיו שהביא שעליהם נטה קו הפ"ס דראשון לציון תשובת המבי"ט ח"א סי' קי"א ראובן משפן ביתו לשמעון בניסן ואחר כך מקרה לו בתשרי וקרע שטר משכנת' ובא לוי ב"ח דראובן מתמוז לטרוף קרקע מיד שמעון באומרו שחובו הוא מוקדם לקנייתו ושמעון טוען שמניסן משועבדת בידו במשכנת' הדין עם שמעון עכ"ל ואם דברי המבי"ט הנה נכוחים

למבין כמו שהעתיקם החכם הפוסק בלי ת"ומ דאין ספרו מצוי בגדינו לעינין בדבריו היטב נלע"ד דאין משם ראיה לגדון דידן ולא כמו שעלה בדעתו דט' הרב משום דמסתמא לא קרעו השטר הראשון וכו' דאין זה מועיל דטעם הרב מאחר דקרע זה עדיין מוחזק בגדו ולא יצאה מתחת ידו עד שקנאה א"כ משועבד' היא בגדו מאותו זמן שמשפנה ואע"פ שאין דעתו מקרעת ובפרט בין הרים גבוהים הדין דין אמת עם שמעון ולא איכפת לן אם נקרע השטר אחר שכתבו שטר המכר או קודם אלא מטעם דעדיין הקרקע מוחזק בגדו מזמן המשפנה כה נראה לי טעם הרב וכן נ"ל טעם הרב אלמאליח ז"ל וחפשיית בספרו תקפו של יוסף ולא מצאתי תשובה זו ואף על פי שהוא נת"ט לשבח ואמר והעלה הרב אחר שיש עדים שמקודם המכר היתה ממושפנת בגדו ודאי אמרינן שלא קרעו השטר של משפנה וכו' ולא ידעתי אם דברי הח' הפוסק ואזיל לשטר או אם דברי הרב אלמאליח ואם דברי הרב צ"ע בדבריו ואפשר לתוספ' טובה פתב פן מאחר שמוחזק בגדו ומאחר דדברי הרב אלמאליח ז"ל אין מפנישם לפנינו באותיותיהם לא מצאתי מענה אלא פסומא בארובה מגושש והולך דאותיות מחכימות ועל הפוסק להביא ראיה: וראיה שלישיית שהביא מחכמי אראבאט ופאס ומפנאס ותיטוואן ומרלאכש יע"א וצווירא גם הם לא ידעתי אן פנה ואן חנה התשובה הנז' שהח' הפוסק הוא הדיין הוא העד יש בו מדעת קונו ודברים פשוטים שאין הגדון דומה לראיה דשאני פס"ד משטר דעלמא דשאני פס"ד דאף על פי שלא נכתב בית דין קלא אית להו כמ"ש והוא מפורש בדברי מר"ן סי' ט"ל סעי"ט וז"ל במד"א פשהודה בב"ד במלנה הכתיבה בשטר וכו' אבל ב' שבאו לדין ואמר לו מנה לי בגדה ואמר ליה הנתבע הן וכו' ויצא ואמר פרעתי נאמן ע"כ וכו' הס"מ ע"ס"ק כ"ד ד"ה אבל ב' שבאו לדין וכו' ר"ל אע"ג דגם זה שהודה בבית דין מחשב כמלנה בשטר לענין למיטרף מלקוחו משום מעשה ב"ד יש לו קול ומיהו ה"מ כשידוע שלא פרע לו הלנה או שהלנה מודה לו שלא פרעו אבל כשטוען פרעתי נאמן יע"ש וכן פתב בסימן ע"ט ס"ק ל"א וז"ל לא איירי אלא לענין לכתוב לו שטר הודאה או פס"ד אבל לענין למיטרף מלקוחו מחשב כמלנה בשטר אף אם לא שלחו אחריו אלא אם בא מאליו לבי"ד וגם לא כתבו להתובע כלל כל סעודה שלא פרעו יע"ש וכן מוכח מדבריו בסימן נ"א סק"ב יע"ש ילפינן מדברי מר"ן והס"מ ע"ל דהפס"ד.

אפי' לא נכתב פמאן דכתב דמי וטורף מהלקוחות ואפילו לא שלחו אחריו ולא הנצרכנו לשליחות אלא לענין למיכתב פסק דין ולענין פרעון דווקא ולא לענין למיטרף מלקוחות ואף על פי דהרב ש"ך פליג בדבר וס"ל דאינו טורף מלקוחות אלא במקום שכותבין לו ואינו יכול לומר פרעתי כגון במקום ששלחו לו ובגדון דידן מאן לימא לן דשלחו אחריו עכ"פ הוא אמר שאם נתחייב שלא על פי הודאתו כגון שחיבוהו בית דין על פי טענותיו או על פי עדים גם הוא מיקרי כמו ששלחו אחריו ואינו יכול לומר פרעתי וכותבין לו כמ"ש דבריו בס"ק כ"ג וכ"ד יע"ש ונדו"ז שהביא החכם הפוסק הגנז' נראה שנתחייב על פי בית דין מדקאמר וכתבו לו פס"ד שהוא חייב לו הסף הנז' ואח"ך נתפשו ביניהם משמע שהחייב הוא על פי הטענות או על פי עדים דאל"ך למאי צריכי לכתוב לו החייב בפס"ד מאחר שהוא מודה ואמאי פשוו ביניהם מאחר שהוא מודה בהחוב אלא ודאי נתחייב על פי ב"ד ואליקא דכולהו אינו נאמן לומר פרעתי וגובה וטורף מהלקוחות ואף

על פי שלא נכתב הפס"ד וי"ל מאחר דקי"ל הודאה בבי"ד ככתוב' בשטר דמי פננפ' והפס"ד נמי דכנותה הוא פמו דפסק מר"ן ס"י אם יש בידו פס"ד אינו יכול לומר פרעתי ואפ"ל לא נכתב אינו יכול לומר פרעתי דומיא דההודאה ואפ"ל לומר דפס"ד דמשמע ביה מר"ן הוא שא"ל מנה לי בידך וא"ל הן שלא נתחייב ע"פ בי"ד דיכול לומר פרעתי ועל דא אומר מר"ן דאם הפס"ד ביד התוב' שהודה בפני בי"ד אינו יכול לומר פרעתי דאם לא נכתב בהאי גוונא יכול לומר פרעתי מאחר שנתחייב על פי הודאתו ולא שלחו אחריו ויש הוכחה קצת לדבר זה מן הסמיכות דסמך מר"ן ו"ל דין זה דפס"ד למנה בידך ואמ"ל הן דמשמע דעליה קאי וכוננתו לומר הא דנאמן לומר פרעתי היכא דלא נקט שטרא דפס"ד בידיה וכן מתפרשים דברי הס"מ ע"ט דלא איירי אלא לענין לכתוב לו שטר הודאה או הפס"ד יע"ש וראיתי להרש"ך שהרגיש בדקדו' זה והניחו בקו' ומ"ש לענ"ד כתבתי.

ואית לה פרוקא ואפשר דלא ניחא ליה להש"ך בהאי פרוקא משום דאם הודה עפ"ע לשון הפס"ד הוא כבד ולא תיק' עוד מדברי מר"ן בס"י ע' ס"ו ונ"ל ומ"ש דה"ה אם תבע את חבירו על פה ונתחייב לו בדין וכו' נכתבו לו מעב"ד וכו' דאמאי נקט וכתבו לו מעשה בי"ד מאחר דאי"לן אף ע"פ שלא נכתב פנכתב דמי ושמ קאמר דנתחייב לו בדין ואינו על פי הודאתו ואינו יכול לומר פרעתי ואמאי נקט וכתבו לו דהתם צריכה הכתיב' לאחר זמן פמו שדקדק מר"ן בלשו' הנהב ולא היה בידו לפורעו וכן משמע מדברי הס"מ ע"ש: ואין לדחות ולומר דשאני הנדו"ד דכתבו הפס"ד וקרעוהו מגרע גרע ממה שלא נכתב כלל.

ואמרין מאחר שנקטב ונקרע אינו טורף מלקוחות ויכול לומר פרעתי מידי דהנה אם קנו מידו על ההלואה דקי"ל דגובה מהלקוחות כמ"ש מר"ן סי' ט"ל ס"א ואם כתבו השטר וחתף הלו' לו אינו טורף מהלקוחות גם בנד"ד אע"ג דבלא כתי' הפס"ד טורף מהלקוחות אם נכתב ונקרע גרע פחו ואינו טורף מהלקוחות דשאני התם בשטר דאינו טורף מלקוחות אלא ע"י השטר וסתם קנין לכתובה עומד והוא התחלת השטר ובשטר גופיה אינו טורף אלא בשטר גמור דאינו יכול לטעון עליו פרעתי אבל במקום שיכול לטעון עליו פרעתי אפילו הלוה מודה בהלואה ועדיין לא קיים מצות פריעה אינו גובה מלקוחות ולכן אם נאבד ונקרע השטר אפי' הלוה מודה לו אינו טורף מהלקוחות אבל לגבי הפס"ד או הודאה בבי"ד טורף בלא כתי' דפס"ד אית ליה קלא ואפ"ל במקום דיכול לומר פרעתי היכא דהלוה מודה או איכא ברירא דלא נפרע עדיין ואם פן אפילו נקרע הפס"ד מאחר דאיכא ברירא בעדים טורף מלקוחות דהקריעה מורה על הפרעון וחישינן שמא פרעו וטורף שלא כדין ועכשיו דאיכא ברירא אפי' נקרע הפס"ד טורף דהטרפ' אינה תלויה בכת' הפס"ד אבל לגבי השטר אם נקרע אפי' איכא ברירא נשארה מלוה על פה והטרפא תלויה בכת' השטר כנ"ל לחלק: וא"כ בנדון דידן אחר דאיכא עדים שהשטר חובו נתהווה מעסק הפס"ד הנז' לכה טרפו הקרק' מיד הקונה הנז' ונתנוהו להרמ"ב הנז' דהפס"ד קלא אית ליה ואע"פ שפרעו להפס"ד כנלע"ד הטעם אלא שאני משתומם על טעם הדבר שכת' החכ' הפוסק הנז' משום דמסתמא לא קרעו הפס"ד עד שכתבו השט"ח ולפי אומר לי מארי דהאי טעמא הוא החכם הפוסק להסתייע מדברי הרבנים הנז' והטע' הוא כדפ"ל ובנפול היסוד יפול הבנין דהיסוד זה לא נזכר לא בדברי ראשונים ולא

באחרונים וגם טעם אחר קרוב לטעמינו הנזכרים דבשעת קנין הקרקע הנה הפס"ד קנינים ואע"פ שנקבע אחר כך לית לן ביה וא"ש טע"ז גם לדין ההמבי"ט ו"ל: ועוד אני אומר דגם לפי היסוד שיסד הח"הפו הנז' דהיכ' דלא קרעו השטר ראשון עד שפיתבו השטר השני הרי הוא עומד במקום הראשון וטורף ממשעבדי מזמן הראשון עכ"פ הראיה שביא מדברי המב"ט והר' אלמאליח אינה ראיה דשאני התם דהלוקח מוחזק בקרקע והוא בחזקתה עומד ובעל חוב אין לו על הקרקע אלא שעבוד בעלמא והוא בא להוציא מיד הלוקח אמרינו ליה המ"מח עליו הראיה שקדמו וקרעו שטר משפנתא קודם שטר מכירה ואם פן הכא בגדון דיין על בעל חוב הנזכר להביא ראיה שלא קרעו שטר עד שפיתבו שט"ח וא"ל מוקמינו הקרקע בחזקת הלוקח וכן אם הנה הדבר בהפך שבעל חוב הנזכר קנה הקרקע הנז' ובא בעל חוב של המזונות הנז' לטרוף הקרקע הנז' אמרינו עליו להביא ראיה שקרעו שטר עיסקא קודם שט"ח ואם לאו מחזיקינו הקרקע בידו דהוא מקרי לוקח אע"פ דהוא בעל חוב וגבאיהו בחובו פדמוכח מדברי הס"מ מע בס"ק כ"א סי' ק"מ ונ"ל והא דלא אמרי' דטוענין לבעל חוב כמו לוקח נראה משום דהמלוה שגבה שדה בחובו גם פן לוקח מיקרי יע"ש וכ"ז לדעת הח' הפוסק אבל לענייני נר' דהיסוד זה אין לו רגלים והדבר מסור ללב בעלי ההוראה לברר וללבן האמת: ומה שיצא לטעון טעון אחר דהודאת הר"ן לא שמה הודאה מאחר דחב לאחריני וחישינו לקנוניא והביא ראיה מתשובת הרא"ש סוף פל"צ ח' ופסקה מור"ם סימן ק"מ ס"י ונ"ל ודין לוקח ובעל חוב שגבו קרקע פדין יורש ואין המוכר או הלנה נאמנים לומר שהקרקע אינה שלהם יע"ש.

אינה ראיה ומור"ם הוציא דבריו בדקדוק תי' שגבה וכוונתו לומר אחר שגבה טען פן אינו נאמן מאחר דל"א (טען פן מקודם) דבעל חוב ולוקח מוחזקי' בקרק' וכן דייק הס"מ מע שכת' לחוב לזה המחזיק ושבנגדו בא להוציא ועליו הראיה ויכח אינו נאמן מאחר דלא טען פן מקודם שגבה וכן דייק הפוסק בדברי מור"ם ואם פן מה ראיה משם לגדון דיין שהודה קודם שלא נודע בעל חוב ולא הגיע זמן הפרעון וכי עלה בדעתו שמה לא ימצא לאל ידו כמה לפרוע החוב פשיגעי זמן הפרעון והקדים לעשות קנוניא על הבעל חוב ואף על פי שיש מן הפוסקים שפי' דברי.

הרא"ש בע"א פדי לתרץ דברי הרא"ש אהדדי מ"מ לא יצאנו מידי פלוגתא והמ"מ עה ומפל שפן דדברי מור"ם הם עיקר להלכה אם לא פנגד מר"ן וכן היא דעת הס"מ מע כמו שדייק בלשונו הנהב לחוב לזה המחזיק בו וכן היא דעת הרב ע"ש דנ"ט לשבח דלאו כל פמינייהו להוציא מיד הלוקח ובע"ח ולזה הספיק הרב א"ות ודחה דברי מהרש"ל ו"ל משום דבע"ח מפאן ולהבא הוא גובה ולדברי מור"ם ליכא לחלק בין פנהו ושכללו או ראינו דר בו דעל הכל נאמן כ"ז שלא גבה בע"ח או לוקח דעיקר הוא או גבה או לא גבה: אלא דיש לדקדק לפי חילוק דברי מור"ם תיק' מ"ש משטר חוב שפסק מר"ן בסמן מ"ז אם אמר פרוע הוא או אמנה אינו נאמן במקום שחב לאחרי' והכא אמרינו דנאמן בקרקע קודם שגבה ונ"ל לחלק דשאני בשט"ח דהסבר' נותנת שדיבר בעורמה משו' דאין דרף לפרוע חובו ולהניח השט' ביד המלנה דלמחר יחזור עליו לפרוע פעם אחרת דיאמר לו שטרך בידי מאי בעי וכן בשטר שטוען שהוא אמנה אין מדרף הלנה לכת' עליו שטר וליתנו ביד המלנה בלא הלואה כמ"ש מר"ן אם אמר שטר אמנה אינו נאמן

אֵלָא בְּמִיגוּ דְּמַזְוִינִיף מַה שֶׁאֵיכּ בְּקַרְקַע דְּרָךְ גְּבַר הוּא לְדוּר בְּקַרְקַע חֲבִירוֹ וְלִבְנוֹת וְלִשְׁפָּלָל וְלִכְדָּ נְאָמֵן אַם לֹא גְבָהּ.

נִמְצָא דְבְּנִדוֹן דִּינֵן נְאָמֵן הָר"ן לֹמַר דְּהַקְרַע הוּא שֶׁל הַר"ש מְאַחַר דְּלִיכָא גְבִייהּ בְּאַמְצַע וְלֹא עוֹד אֵלָא דְּהַדְבָּר מִן קַרְע מְצַד עֲצָמוּ דְּבְּנִדוֹן דִּינֵן לִית בֵּיהּ הַעֲרָמָה כְּלָל דְּהַהוּדָאָה הַנּוּ' הִיא לְשׁוֹתָף שְׁנַתֵּם' גַּם הוּא בְּהַחֹב הַנּוּ' עַר"ק כַּמ"ש בִּשְׁט"ח הַנּוּ' וּמָה הוֹעִיל בְּעֲרַמְתוֹ וְלִית בֵּיהּ חֹב לְאַחֲרֵינֵי דְּאֵם לֹא יִמְצָאוּ הַבְּעָלִי חוּבוֹ' מִמָּה לְגַבּוֹת מְהֵר"ן הַנּוּ' יִחַזְיֵרוּ עַל הַר"ש הַנּוּ' וְיִגְבוּ חוּבָם כְּלוּל חֲלָקוֹ וְחֲלָק הָר"ן הַנּוּ' מִפְּחַ עַר' וְאִין לֹמַר דְּגַם בְּנִדוֹן דִּינֵן שְׁיִיף הַעֲרָמָה דְּהוּדָה לֹא הָר"ן הַנּוּ' לְהַר"ש הַנּוּ' שְׁהַקְרַע הַנּוּ' הוּא שְׁלוֹ פְּדִי לְפָרוּעַ חוּבוֹ שֶׁהוּא חֲזִיב בּוֹ לְבַדּוֹ כְּגוֹן שֶׁטֶר מְזוֹנוֹת הַנּוּ' שֶׁהוּא מְנוקְדָּם לְהַחֹב הַנּוּ' וְאֵם יִמְכְּרוּ לֹא וְיִכְתּוּב לְשׁוֹן מְכִירָה חוֹזֵר בְּעַל חוּב הַנּוּ' וְיִטְרִיפּוּהוּ מִיָּדוֹ לְכֵן כְּתוּב לֹא לְשׁוֹן הוּדָאָה וְיִפְרַע לֹא הַחֹב שֶׁל מְזוֹנוֹת.

הַנּוּ' הַמְנוקְדָּם לְהַחֹב הַנּוּ' ז"א וְכִי בְּשׁוֹפְטֵי עֲסִיקֵי שְׁיִתָּן קַרְקַעוֹ לְהַר"ש לְפָרוּעַ חוּבוֹ וְיִשְׁאַר הוּא חֲזִיב לְבַעַל חוּב וְכ"ת שְׁיִתָּן לֹא הַר"ש הַנּוּ' דְּמִיּוּ בְּזוּל וּמִמִּילָא כָּל אַחַד מֵהֶם יֵשׁ לֹא מִקְצַת הַנְּאָה דְּר"ן הַנּוּ' יֵשׁ לֹא הַנְּאָה בְּמַעוֹת שְׁלִיחַ מְהֵר"ש הַנּוּ' וְטוֹב לֹא מְשִׁיחַ בְּעַל חוּב הַנּוּ' וְהַר"ס הַנּוּ' יֵשׁ לֹא הַנְּאָה שְׁיִחַח הַקְרַע הַנּוּ' בְּזוּל לְפָרוּעַ לְבַעַל חוּב שְׁלוֹ מ"מ לְגַבֵּי הַר"ש אֵית לֵיהּ פְּסִידָא יוֹתֵר מִן הַנְּאָה דְּיִשְׁאַר הַחֹב הַנּוּ' עָלָיו וְגַם נִתְּן מַעוֹת הַקְרַע מִיָּדוֹ וְאֵע"פ שֶׁהֵם בְּזוּל מ"מ יִשְׁאַר הוּא חֲזִיב וּמֵאִי הַנְּאָה אֵית לֵיהּ אִם יִפְרַע זֶה וְיִשְׁאַר הַחֹב אַחַר וְא"ת דְּהָר"ן עֲשֵׂה עֲרָמָה זֹאת בְּשִׁבִיל חוּב אַחַר שְׁאִינוּ חֲזִיב בּוֹ הַר"ש הַנּוּ' כַּמ"ז לֹא חֲשֵׁשׁוּ חו"ל בְּדִילְמָא כַּמ"ש הַכ"ג בְּסִימָן מ"ז סק"א וְז"ל נ"ב שְׁמַעֲיֵנּוּ מְהֵרָא דְּדוּקָא הִיכָא שְׁבָאִים לְגַבּוֹת חוּבָם מְזַה הַשְׁטֶר הוּא דְּאֲמַרִּינּוּ הִכִּי אֲבָל לְמִיחַשׁ לֹא חֲזִי שִׁינּוּ מְהֵרִי"ל ס"ד דָּף פ"א ע"א יע"ש וּמכ"ש דְּהֵאִי גְבַרָא אָמוּד בְּנִכְסֵי כַּמ"ש לְכָל שְׁעַר עַמִּי וְלִית בֵּיהּ לְתָא בְּמִקוּם שְׁחָב לְאַחֲרֵים וְהַחֲכָם הַפּוֹסֵק הַנּוּ' הוּא בָּא מְקָרוּב מְאַרְץ מְרַחֲקִים מִמְעַרְב הַפְּנִימִי וְאִינוּ מְפִיר בְּגַבְרָא הַדִּין וּמ"ש כְּמָה שְׁטָרוֹת רְאִינוּ וְכו' וּמִמִּילָא דִּן בְּדַעְתּוֹ שְׁיֵהָא הַבְּרַחָה אִפְש' שְׁשַׁמַּע כֵּן מִבְּעַל דִּין וְעוֹד דְּלִית הֵכָא לְתָא דְּהַעֲרָמָה כְּדָפְל': וְעוֹד רְאֵיהּ גְּדוּלָה עַל הַהוּדָאָה שֶׁהִיא אֲמַת בְּלִי שׁוּם עֲוֹרָמָה דְּהֵינּוּ דְּאַחַר הַהוּדָאָה כְּמוֹ שְׁנָה אוֹ שְׁנַתִּים יָמִים חֹזֵר הָר"ן הַנּוּ' וְקִנְיָה חֲצִי הַקְרַע הַנּוּ' וְנִתְּחַיֵּיב לֹא בְּסוֹף שְׁלֹשׁ מְאוֹת גְּרוּשֵׁי עֵין דְּמִי מְכִירָה כַּמ"ש בְּטוֹפֵס שְׁטֶר זֶה שְׁנַתֵּיב הָר"ן הַנּוּ' בְּסוֹף הַנּוּ' מִפְּאֵת שְׁמַכְר לֹא חֲצִי הַחֲצָר וְאֵם בְּאַמַּת הַהוּדָאָה הִיא קְנוּנִיָּא מָה הוֹעִיל אַחַר הַקְנָן יִחַזְרֵר בַּע"ח הַנּוּ' וְיִגְבֶּה הַקְרַע הַנּוּ' בְּחוּבוֹ וְא"ת דְּהַחֲזִיב הַנּוּ' בְּנִדוֹן שְׁנַתֵּיב לֹא מִפְּאֵת הַקְרַע הוּא בְּעוֹרָמָה בְּשִׁבִיל שְׁכֵשִׁיבּוּא בַּע"ח הַנּוּ' לְגַבּוֹת הַקְרַע הַנּוּ' בְּחוּבוֹ יוֹצִיא שְׁטָרוֹ דְּעַדִּין לֹא פָּרַעוּ הָר"ן הַנּוּ' לְהַר"ש הַנּוּ' בְּנִדוֹן וְעַדִּין הַקְרַע קִיָּים הוּא בְּרִשׁוּתָּהּ מ"מ לֹא מְקַרֵי חוּב לְאַחַר דְּגַם הַר"ש מְחַנְיֵיב בְּהַחֹב הַנּוּ' וְיִגְבֶּה הַקְרַע הַנּוּ' מ"מ וְדו"ק עוֹד כַּנּוּ': גַּם יִצָּא לְטַעוֹן טַעוֹן אַחַר הַחֲכָם הַפּוֹסֵק וְאִמַר שְׁבַהוּדָאָה כְּתוּב בֵּיהּ שְׁקִינוּ וְשִׁכְלָלוּ הַחֲצָר הַנּוּ' מִשְׁמַע שְׁמַחֲצִית יֵשׁ לֹא בֵּיהּ לְהָר"ן הַנּוּ' אֵלָא שְׁאַחַר מִכֵּן דְּקָדְקוּ בְּחֻשְׁבוֹנָם וּמְצָא בְּיָדוֹ מְנַכְסֵי הַר"ש כְּנֶגֶד הַמַּעוֹת שֶׁהוֹצִיא עַל הַחֲצָר הַנּוּ' בְּקִנְיָן וּבְבִנְיָן וְזִיכָּה לֹא הַחֲצָר הַנּוּ' אֲתַמְהָא וְכִי קַרְקַע נִקְנָה בְּדַבּוּר בְּעִלְמָא בְּלֹא קִנְיָן וּבְלֹא חֲזָקָה וְכ"ת בְּדָמִים שְׁהִיָּה חֲזִיב לֹא דְּקַרְקַע נִקְנָה בְּכֶסֶף וְהָרִי מְרֵן בְּסִי' קכ"ה ס"י כְּתוּב וְז"ל שְׁכִירוֹת וּמִשְׁכּוֹנָה אִינֵם נִקְנִין בְּמִלּוּהּ וְכַתְּבֵי מוֹר"ם מְשׁוּם דְּהֵינּוּן כְּמִכְר ע"כ וְהִנֵּה הַח' הַפּוֹסֵק רְאֵה דְּבָרֵי

מָרְן סִימָן קצ"ה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ סִי ר"ד ס"י שְׂכ' מָרְן וְנ"ל מִי שְׁהִיָּה לֹו חוֹב אֶצֶל חֲבִירוֹ
וְאִמ"ל מְכוֹר וְכו' י"א שְׁהִירִי כְּמִי שְׁנָתָן דְּמִים וְכו' וְכָתַב הָרַב סִמ"ע ס"ק ט"ו וְהֶרְמַב"ם
לֹא ס"ל הָא אֶלְא אַע"פ שְׁאִין בְּיָדוֹ הַמְלִיָּה שְׁפָכֵר הוֹצִיאָה הו"ל פְּאִילוֹ הִיא בְּעֵין וְאִם קָנָה
קָרַע דְּנִקְנִית בְּכֶסֶף קָנָה אוֹתוֹ קָנִין גָּמוֹר וְכו' וְדָבְרִי מָרְן אֵלּוּ הֵם דְּבָרֵי הֶרְמַב"ם דִּי"א
שֶׁה"ז כְּמִי שְׁנָתָן דְּמִים וְכו' דְּנִמְצָא לְמָרְן נִקְנָה בְּמִלְוָה וְאִתְק' דְּבָרֵי מָרְן אֶהְדָּדִי דְּכָאן
פְּסֵק פְּהֶרַמְב"ם דְּקָנָה וּבְסִימָן קצ"ה פְּסֵק פְּהֶרַא"ש דִּל"ק וּמְוַכְרַח אֶתְהָ לֹוּמֵר דְּמֵאִי
דְּקָאֵמֵר מָרְן בְּסִימָן קצ"ה דִּל"ק הֵינּוּ בְּמִלְוָה שְׁנוּשָׁה בְּאַחֲרֵינִי וְלֹא בְּמוֹכֵר עֲצָמוֹ מִשּׁוּם
דְּלֹא סְמִכָה דְּעֵתִיָּה דְּמוֹכֵר דְּדִילְמָא מְחִיל לְלוֹהָ וּלְכָף פְּסֵק פְּהֶרַא"ש דִּל"ק וְאֵע"פ דְּהֶרַא"ש
ז"ל בְּכָל גְּוֹנֵי קָאֵמֵר מִשּׁוּם דִּס"ל כִּהִיָּא סְוִיָּה דְּפָרְק הָאִישׁ מְקַדָּשׁ וְהוּא פְּסֵק פְּנוֹתִיָּה
כִּהִיָּא בְּמִלְוָה דְּאַחֲרֵינִי וּבְסִימָן ר"ד ס"י הוּא כְּמִלְוָה דְּמוֹכֵר שְׁמַחֲוִיָּב וְעוֹמֵד לְלוֹקַח וּמְכַר
לֹו קָרַעוּ בְּחוּבוֹ דְּלִיכָא הָךְ טַעְמָא דְּנִדְּאִי גָמֵר וּמְכַר לֹו וּפְסֵק שְׁם פְּהֶרַא"ש מְאַחַר
דְּהֶרַמְב"ם לֹא הִזְפִּיר בְּלִשׁוֹנוֹ מִי שְׁיֵישׁ לֹו חוֹב עַל חֲבִירוֹ: אֶלְא אַחֲרֵי כּוֹתְבֵי רְאִיתִי
לֵהִסְמ"ע ס"ק כ"א סִימָן קצ"ה וְנ"ל בְּסִי ר"ד פְּתַב הַטּוֹר וְגַם הַמְחַבֵּר בְּסֵעִי י' וְנ"ל מִי
שְׁיֵישׁ לֹו חוֹב אֶצֶל חֲבִירוֹ וְכו' דְּאִין קָנִינוּ קָנִין וְשֵׁם מְבוֹאֵר דְּיָכוֹל לְהַקְנוֹת בְּהִנָּחָת מַחֲוִי
וְכו' יַע"ש וְתַמְהִיתִי אִיךָ הִנְזַכֵּר בְּדָבְרֵי הַמְחַבֵּר דְּאִינוּ קָנִין וְהָא מָרְן פְּסֵק פְּהֶרַמְב"ם דְּקָנִינוּ
הֵנִי קָנִין וּמוֹר"ם הוּא שְׁאֵמֵר דְּאִינוּ קָנִין וְהִנְזַכֵּר לֹוּמֵר דִּי"ח דְּכָתַב בְּסִי ר"ד הִיא דְּבָרֵי
מָרְן וְצָרִיכָה כְּתִי אֲשׁוּרִית בְּפֵסֶק מָרְן וּבְטַעוֹת נִכְתָּבָה שְׁלֹא בְּכִתְוִי אֲשׁוּרִית וְרְאִיתִי
בְּש"ע בֵּא"ה ט שְׁכָתַב וִי"ח בְּכִתְוִי אֲשׁוּרִית וּמִשְׁם וְאִילָף הֵם דְּבָרֵי מוֹרְם וּלְפִי זֶה אֶפְשָׁר
לֹוּמֵר דְּאִין מִשְׁם רְאִיָּה דְּאֶפְשָׁר מָרְן מִתְחִילָה כְּתַב סְתָם וְאַחֲרֵי מְחִלְוֹת נִהְלָכָה כְּמִחְלְוֹת
בְּתֵרָא אֶלְא דְּקַשׁ כָּל זֶה נִיחָא אִי כְּתַב י"א וִי"א אֶבֶל כְּתַב וִי"ח וְקִי"ל בְּדָבְרֵי מָרְן י"א
וִי"ח הִלְכָה כִּי"א וְעוֹד דְּבַב"י מְפוֹ בְּסִי קצ"ט וּבְסִי ר"ד דְּדַעַת מָרְן נוֹטָה לְסִבְרַת
הֶרְמַב"ם וְכָתַב דְּגַם הֶרִי"ף ס"ל כָּף וּמִשְׁם דְּבָרֵי מוֹכְרֵים דְּבִקְצָר ס"ל פְּהֶרַמְב"ם וּמְקָרִי
פְּסֵף וְהַשְׂרָף נִקְנָה בּוֹ וְאַמְרִי דְּמִסְתַּמֵּי אֵמֵר לֹו קָנָה הַשְׂרָף בְּהִיָּה חוֹב וְהַהוֹדָאָה בְּמִקּוּם
שְׂטֵר אַע"פ שְׁאִינוּ שְׂטֵר מְכִירָה אֶלְא שְׂטֵר רְאִיָּה כְּמ"ש הַסִּמ"ע ס"ק יַע"ש וְעוֹד אֲנִי
אוֹמֵר דְּאֶפִּי ס"ל לְמָרְן כְּסִבְרַת הֶרַא"ש בְּנִדּוֹ דְּאֶמְרִי דְּקָנָה דְּמִסְתַּמֵּי אֶמְרִינוּ דְּהַחֲזִיק
בְּשִׂרְקָע נֶעַל גָּדֵר וּפְרָץ וְכִי הֶר"ן הוּא מְכַחֲשׁוֹ לֹוּמֵר לֹו שְׁלֹא עָשָׂה שׁוּם קָנִין אֶדְרַבָּא
מִדְּחִזּוֹר הֶר"ן וְקָנָה מְהֶר"ש הַשְׂרָף הַנּוֹ בְּאַחַד מִדְּרָכֵי הַהַקְנָאָה אֶמְרִינוּ מִסְתַּמֵּי דְּהֶר"ן
קָנָה הַשְׂרָף הַנּוֹ בְּאַחַד מִדְּרָכֵי הַהַקְנָאָה וּלְכָף הַנּוֹכְרַח הֶר"ש הַנּוֹ לְחִזּוֹר וְלִקְנוֹת מִמֶּנּוּ
בְּאַחַד מִדְּרָכֵי הַקָּנִין וּמָה שְׁלֹא הִזְפִּיר בְּהַהוֹדָאָה עֲנִין הַהַקְנָאָה מִשּׁוּם דְּלֹא נִחִית לְאֲשִׁמוּעֵינוּ
הַקָּנִין אֶלְא לְאֲשִׁמוּעֵינוּ שְׁהַשְׂרָף הַנּוֹ הוּא קָנִינוּ מִמֶּעוֹת הֶר"ש לְחִוּוֹת לָן דְּבָרֵי הֶר"ן לֹא
לְחִוּוֹת לָן בְּמָה זָכָה הֶר"ש וְאַמְרִינוּ אַחַר שְׁהוֹדָה הֶר"ן שְׁהַשְׂרָף הוּא שֶׁל הֶר"ש וְדָאִי זָכָה
בּוֹ כְּדִין בְּאִנְפֵּן הַמוֹעִיל וְאֵע"פ דְּפֵסֶק מָרְן בְּסִי ס' ס"ו רְאוּבֵן שְׁהוֹצִיא שְׂטֵר בְּקָנִין עַל
שְׁמֵעוֹן וְטַעוֹן שְׁמֵעוֹן שְׁבִשְׁעָה שְׁכָתְבוּ ע"ע לֹא הָיוּ בְּיָדוֹ וְכו' הֵינּוּ שֵׁם דְּשְׁמֵעוֹן מְכַחֲשׁוֹ
אֶבֶל הֶכָּא הֶר"ן הוּא מוֹדָה מִדְּחִזּוֹר וְקָנָה מִמֶּנּוּ בֵּא" מִדְּרָכֵי הַקָּנִין וְאַפִּילוֹ הוּא גּוֹפִיָּה אוֹמֵר
שְׁלֹא זָכָה בּוֹ אִינוּ נֶאֱמָן דְּאַמְרִי לִיָּה אִמְאִי חֲזוֹר וְקָנָה מִמוֹנוֹ הו"ל לְקָרְוַע שְׂטֵר הַהוֹדָאָה
וְתוֹ לֹא אֶלְא וְדָאִי זָכָה בְּהֶר"ש כְּדִין בְּאוּפ"ה מוֹ וּלְכָף צָרִיךְ קָנִין אַחַר דְּלֹא מְהַנִּי קָרִיעַת
הַהוֹדָאָה וְעוֹד דְּעֵדִיפָא מִיָּנָה אֲנִי אוֹמֵר דְּשִׁאֲנִי הֶכָּא בְּתִשׁוּבַת הֶרִי"ף ז"ל דְּאֵמֵר עַל הַתּוֹבֵעַ
לְהִבִּיא רְאִיָּה טַעְמִיָּה הוּא מִשּׁוּם דְּלֹא מְחַשִּׁיב לִיָּה שְׂטֵר הוֹדָאָה אֶלְא שְׂטֵר מִתְנָה וּלְכָף

אמרנו דלא קנה בהאי שטרא ועל התובע להביא ראיה וזו היא הפלוגתא של הרי"ף והראב"ד ושאר רבנותא דאית להו נתיב לשון הודאה ואין בודקין אחריו היאך נתן ועיין בסימן הנזכר אבל בשטר הודאה כנדו"ד דמשמע מניה שהוא שטר הודאה כמ"ש בו דירדנו לחשבון וכו' מודה הרי"ף דאמרי' דזכה באופן המועיל ועוד אפשר דנדו"ד מקרי קננו בכסף ולא מקרי הלואה מאחר שהוא מודה שקנאו השקיע הנז' מנכסי הר"ש הנז' מקרי מקנת כספו והוא ברשותיה עומד עד שיפרע לו הר"ן הנז' חלקו ולא גרע מהחוב שפא מחמת המכר כמ"ש בסי' קצ"ט דאפילו הרא"ש מודה דקונין בה אפי' המטלטלין קננו גמור: נקיטנו מפל הגי מזלי מעלליה דכתיבנא ששטרהמזונות של הרמ"ך הנזכר שזכה בו מהר"ש הנז' ובהחוב הנז' קנה מהר"ש הנז' השקיע הנז' הוא המוקדם לשטר יורשי הר"י הנז' וזכה מהר"ש הנזכר בשקיע אחר שיביא ראיה המוכר במאי זכה בשקיע הנז' מאת הר"ן הנז' או יורשיו ושטר ההודאה הוא מוחזק ומקנין כראי מוצק ולית נגר ובר נגר דפריק' ולית ביה לתא דעורמא וקנוניא כף נראה לע"ד אם יספיקו עמי בעלי ההוראה היושבי' על פסאות משפט וציי"מ ויראנו מתורתו נפלאו' אכ"ר.

בס' אם חפץ בנו ה' פה ווהראן יע"א. אם אתן שנת צדק ומשפט ומשורים לפ"ק הצעיר ע"ה פארוז קרסינטי ס"ט ראה ראינו את השאלה הנז"ל ואת אשר נגזר עליה מאת החכם הפוסק הראשון הוא כמוהר"ר יאנדה אלמאליח נר"ו ואת אשר השיב על דבריו כמוהר"ר פארוז קרסינטי נר"ו ולמדנו דבריהם אחת לאחת ומה שנראה לע"ד שדברי החכם המשיב הנז' הנה חזקים כראי מוצק ויפה פינון להלכה ויש לנו עוד הרבה ראיו' לדבר פכתוב אצלנו בארנפה אלא שאין הפנאי מסכים להעתיק הפל וכגון דא צריף לאודועי שהח' המשיב הנז' כתב שספר המביט אינו מצוי בידו ואנו חו"מ ראה ראינו דברי הספר הנז' והנלע"ד שאין משם שום ראיה כלל לדברי החכם הפוסק הראשון שאין הנדו"ד דומה לראיה פכתוב אצלנו בארנף ג"כ מ"ש החכ' המשיב הנז' בסוף התשובה אחר שיביא ראיה המוכר במאי זכה בשקיע מאת הר"ן או יורשיו הנלע"ד שאם אין ראיה ממקום אחר שחזר הר"ש ומכר להר"ן כי אם עפ"י טופס השט"ח שהוציא המוכר הנז' מתחת ידו אין עליו שום חיוב להביא ראיה שחזר ולקח מפמה טעמי תריצי כמ"ש אצלנו בארנפה ונהרי הם בכי יותן ביד כמוהר"ש זוראפא נר"ו הלוקח ומצאת כי תדרשנו סוף דבר שזכה החכם הלוקח הנז' במקחו הנז' והדין דין אמת זה מה שנראה לע"ד אם יספיקו עמנו בעלי ההוראה וחתומי חכמי ארגיל נר"ם: פרק כ"ד ה"ה כל שטר שיצא לפנינו ויטעון הלנה ויאמר אינו חייב כלום וכו' מאחר שלא הוחזק וכו' שחזקה שאין העדים חותמין וכו' אלא אם כן מפירין ע"כ.

אירע מעשה באב עם בנו על ענין חצר אחת שהם דרים בה שניהם ונד שניהם שנה בה זה כמה שנים ועד אחרון נפלה ביניהם קטטה ומריבה דין ומצה גם ע"ע החצר הנזכר זה אומר בכה וזה אומר בכה האב אומר שהחצר הנז' היא שלו והוא קנאה מהלוקח והזמין לפנינו שע"כ שהעידו שהאב הנז' הוא תקע פפו עם המוכר בזמן קננו החצר הנז' והשטר שנכתב על שם בנו הוא בטעות שטעו העדים וחשבו שפך הוא שמו והחליפו שמו בשם בנו או חששו שהוא הלוקח והשטר נכתב בטעות והבן השיבו שאין האמת כן שהחצר הנז' היא שלו והוא קנאה והראיה שהשטר כתוב וח' על שמו ומה שתקע פפו עם המוכר הוא עורמ' בעלמא בשביל המצרני' ואח"ך חדשו המכר בקננו ושבועה לשמי

כמו ש"וח בשטר שבידי ועוד דאביו סייעו מעט מזער בדמי המקח וכך אמר לו בפירוש קח דמים שאני מסייעה משלי בקנין התצר ועכשיו חזר ברוחו גם מה שטען עלי אבי שאני סומ' על שלחנו וכל מה שארויח הוא לו ואע"פ שהוא קנה התצר משלו קנה אין המזונות אלו מרצונו דאינו זן אותי אלא מפח החיוב שנתחייב לחותני בשעת השדוכין ח"ג לזון ולפ' לי ולאשתי עשר שנים וכל מה שהרנחתי הוא לי ולא נצר' אלא ליתן לי השכירות של השנים שעברו שהיה דר בתצרי ועתה נפשם לשאול הגיעה מה שורת הדין נותנת יורנו המורה לצדקה ושכמ"ה וזאת תשובתי בריש פל אפנון: איתא בהרמב"ם פ' כ"ד מהלכות מלנה ה"ה וז"ל כל שטר שיצא לפנינו ויטעון הלנה איני חייב כלום שפא רמאי אחר העלה שמו כשמי או שאמר לא לזה אני חייב אלא לאחר וזה רמאי והעלה שמו כשם בע"ח מאחר שלא הוחזקו שנים ששמותיהם שנים אין חוששין לדבריו שחזקה הוא שאין העדים חותמי' ע"הש אלא א"כ מפירים אלו הנזכרים בו ע"כ ופסקה מרן בשלחנו הטהור סי' מ"ט ס"ה ע"ש: והנה הסמ"ע שם ס"ק ח' כתב האי טעמא דלא הוחזקו שנים ש"ש לא קאי אלא ארישא דהעלה שמו כשמי אבל הסיפא כשם בע"ח אפי' הוחזקו ש"ש אין בדבריו כלום דקי"ל שיב"ש מוציא שטר ע"א דכל המוציא שטר מתח' ידיו בחזקת שהוא שלו וגם הרמב"ם שהוסיף דחזקה שאין עדים וכו' גם הוא נתינת טעם לרישא יע"ש ובסוף דבריו כתב דהאי טעמא דאין עדים חותמי' וכו' קאי גם אסיפא והאי היפרא היא בשם ובטביעות עינא ולא חיישינן לרמאות ואפשר ההיא דאמרו שיב"ש מוציאין שטר על אחר הוא מהאי טעמא דחזקה דהעדים מפירים בשם ובטבי' עינא ומעמידנן ליה בחזקת שהוא שלו יע"ש דב"א: וקש"ל והא בריש הסי' פסק מרן בשטר שיש בו קנין א"צ להפיר שם המלנה וכותבין שטר ללנה אף ע"פ שאין מלנה עמו ודברי הסמ"ע סתומים משמע בין יש בו קנין או לא ומינישב גם לדעת המחבר כמ"ש והמחבר קצר בהעמקת לשון הרמב"ם ואין לפרש ולדחוק עצמינו לומר דדברי הסמ"ע הוא בשטר דלית ביה קנין לדעת המחבר דהרי בסוף דבריו כתב ואפשר דמהאי טעמא שיב"ש מוציאין שטר על אחר ואם בשטר בלא קנין דווקא יצא לנו דין מחודש שיב"ש מוציאין ע"א דווקא בשטר שאין בו קנין משום דאיכא הפירא דעדים בשם ובט"ע ואין הדבר כן דאפילו בשטר דאית ביה קנין מוציאין משום חזקה דכל המוציא השטר מתחת ידו בחזקת שהוא שלו: ואפשר לינישב דדברי הסמ"ע הוא בין שטר דאית ביה קנין או לא ובריש הסימן ליכא אלא טעמא דטרפא דלקוחות שלא כדין ולכך היא דאיכא ביה קנין דנשתעבדו נכסיו משעת קנין כותבין שטר ללנה אע"פ שאין מלנה עמו ונותנין השטר ליד הלנה וליכא חששא אחרת דיאמר שפא אחר העלה שמו כשמו או כשם בע"ח והעדים טעו מאחר דלא הוחזקו לנו שנים ששמים שנה אם נתנו השטר ליד הלנה אינו יכול לטעון שפא אחר העלה שמו כשם בע"ח דהרי נתנו השטר לידו ואינו יכול לשקר דאמרי' לי שהוא שקר והו"ל למיזק.

אבל לקמן דאמר הלנה שפא אחר העלה שמו בשם הבע"ח ור"ל שהעדים שנתנו השטר למלנה טעו בו דלאו מלנה שלו הוא. וכן משמע מלשון הסמ"ע דכתב שהרי יפירהו בט"ע כשבא לקחתו שאינו זה שחתמו לו בנד"ז אמרינן חזקה אין עדים חותמין אא"כ מפירין אלו שפתובי' בשט' משום האי חששא דלנה ודמלנה אחר מאחר שנותנים השטר מיזם למלנה: נמצאנו למידין בין לדע' הרמב"ם והטור והמחבר כוליהו אית להו דאין הלנה יכול

לומר שהעדים טעו בלנה או במלנה ושנים בין בשטר דאית ביה קננה או לא ודכונתה
במוכר ובלוקח אף ע"פ שהם מןחוקקים דהלנה מןחוקק במעותיו והמוכר בקרקע אינם
יכולין לומר שהעדים טעו ומוקמינן השטר אחזקתיה וק"ו וכן בנו שק"ו בנ"ד שפא
להוציא מאחרים דאוקמינן הש' אחזק' ואמרי' דכל מי שהוציא השטר מתחת ידו בחזק'
שהוא שלו כמ"ש בשיב"ש שמוציאין שטר על אחר דאמרינן דכל המוציא שטר מתחת
ידו בחזקת שהוא שלו ואינו יכול הלנה לומר שאיני חייב לה אלא ליב"ש אחר ואע"פ
ששמותיהם שנים וכ"ש בנ"ד דאין שמותיהן שנים דאוקמינן השטר אחזקתיה ולא נכתב
השטר אלא על שם הבן: ועדיף טפי אני אומר שאפילו יבואו העדים ויאמרו שטעו במה
שכתבו השטר ע"ש הבן אינם נאמנים דאמרינן להו פיון שהגידו שוב אינם חוזרין
ומגידים כמ"ש רבינו בפ"ג מה"ע ונ"ל אחר שהעיד העד בב"ד אחר שפחקה עדותו
שיבא מפלל ביטול העדות או הוסיף תנאי בה אין שומעין לו וגמר דבריו עדים החתומים
על השטר הרי' פמו שפחקה עדותן בב"ד ואינו יכולין לחזור בהם וכו' אבל אם א"א
לקיים השטר אלא וכו' הרי אלו נאמנים ויבטל השטר ופסקה מרן בסימן מ"ו ס"לז יע"ש
וכן פסק מרן בסימן כ"ט ס"א אחר שהעיד וכו' אינו יכול לומר מןטעה הייתי וכו' אלא
בדבר שמוכחו שטעה וכו' ואף על פי שמרן ז"ל פסק שם וכן בכל טעות שהעדים מצויים
לטעות וכו' נאמנים ואין בו משום חוזר ומגיד וכו' אינו אלא בטעות שיש במה לתלות
פגון בעבורה דירחא או בש"המ וכדומה שאנו תולי' שטעו העדי' ועבדי למטעי' ביה וגם
אין השטר מתבטל לגמרי אבל בנדון דידן אין העדים מצויים לטעות בו ועוד דהשטר
מתבטל לגמרי והיכא דמתבטל השטר אמרינן פיון דהגיד שוב אינו חו' ומגיד אלא במקום
דהשטר אינו מתקיים על פיהם כמ"ש לעיל: וכן כתב עוד רבינו בפ" כ"ד מה"ע ופסקה
מרן בשולחננו הטהור סי' מ"ט ס"ב ונ"ל צריף שיפירו העדים ששם הלנה פ' וא"א
מפירים אותם אפי' אשה אפילו קרוב כשרים וכו' והיכא דסמיף אאשה ואשתכח טעותא
לצורפא מרבנן מקבלינן ליה לגברא אחרינא לא מקבלינן ליה: וכתב הסמ"ע ז"ל סק"ה
לאפוקי אם הפירו מעצמם או ע"פ עדים כשרים דלאו פל כמניה לומר טעינו ע"ש
ובסק"ו כתב דבעינן שיכתבו בשטר פן דהיכרא היא ע"י אשה וכו' אבל אם כתבו סתמא
אמרינן דהם ג"כ חקרו ודרשו ונדעו ששמו פן ואינם יכולים לומר טעינו ברם אם הוא
צורפא מרבנן דטריד בגירסתו ואינו פנוי לחקור ולדרוש מקבלינן מניה וכו' יע"ש.

עלה בידינו מן המונג' דאין העדי' נאמני' לומר טעינו בשמא או בכל דבר שמבטל השטר
לגמרי: גם מצד העדים שהעידו שהאב תקע פפו עם המוכר אין בעדות זה ממש מתרי
טעמי חדא דאין הקרקע נקנה בת"כ כמ"ש רבינו הטור בריש סימן ד"א ונ"ל יש עוד
דבר שהמט' נקנין בו וכו' שתוקע נקנה בת"כ כמ"ש רבינו הטור בריש סימן ד"א ונ"ל יש עוד
ומדנקט בלישניה דבר שהמט' נקנין בו פא למעט שהקרקע אינו נקנה בת"כ ועוד דאנו
אתרא דכתבי שטרא וכל עוד דלא נכתב השטר לא נתקיים המכר ונקנין הראשון כמאן
דליתיה דמי ונהרי הוא בטל מעיקרו ונקנין שני שהיה בקנין סודר ובשטר הוא העיקר וגם
האב מודה בדבר שחזרו וחדשו קנין אחר ובטלו המכר הראשון אלא שאומר שהעדים
טעו וכתבו השטר ע"ש בנו אליה וקוץ בה והודאת בע"ד כמאה עדים דמי: ברם מה
שטעו האב דהבן סומך על שולחננו וכיליה דיליה הוא טענתו אמיתית ויש בה כדי שביעה
כמ"ש מרן בסי' ע"ר ס"ב ע"ש אלא דתשובתה בצדה במה שהשיבו הבן דזן לו מחמת

החיוב שנתחייב לחותנו לזוננו הוא נאשתי עשר שנים ואם פנים הדברים האמת אתו לע"ד דמאי טעמא אמרו חז"ל ה"ן הסומך על שלח' אביו מ"י לאביו משום הטיבה לטובים וצריך לשלם לעו' הטובה בטובתו ולכך תקנו חז"ל דכל מה שירויח הוא לאביו כמ"ש הסמ"ע בסי' הנז' אבל בנ"ד מתחייב הוא ועומד לזוננו הוא נאשתי מידי דהנה האחים שמפרנסים אחותיהם דמעשה ידיה שלא משום דמתחייב לפרנסה כמ"ש מ"ן בשולחן הטור בח' א"ה ס"מ פ' סע"ף י"ח וז"ל מי שהתנה עם אשתו שלא יתחייב במזונותיה.

וכן היא לא תתחייב לו במעשה ידיה אם אח"ך רצה ונתחייב הוא לתת לה מזונותיה אין מעשה ידיה שלו יע"ש וכתב הרב ב"ש וכן הדין אם פוסק לזון בת אשתו וכן אם זון יתום דאין מעשה ידיה תחת מזונות אלא מי שאוכל מצד תקנות חז"ל יע"ש: וכן פסק מ"ן בסי' קי"ד סע"ז ה"ה למי שמתחייב בפרנסת אדם אחר דקאי אדלעיל מגיה במזונות הבת משא"י שלא כמ"ש הרב ח"מ דקאי על כל הדינים המבוארים בסי' זה יע"ש.

וכתב הרב ב"ש סק"ה דווקא בבניו נאשתי תקנו חז"ל אבל המתחייב עצמו לזון לאחר לא זכה במ"י יע"ש משמע מדבריו דשנה דינם. וכמו שמצינו באשתו אם זכתה מפת החיוב לא זכה במ"י גם בבניו אם זנם מפת החיוב אינו זוכה במ"י ואין לומר דמאי דקאמר ב"ש דווקא באשתו ובניו תקנו חז"ל ר"ל בין מפת החיוב בין מפת התקנה דהרי מצינו בזון אשתו מפת החיוב לא זכה במ"י כמ"ש לעיל אלא ר"ל דווקא באשתו ובניו תקנו חז"ל אם זון להם מפת תקנות חז"ל אבל מפת החיוב חזר דינם פאיניש דעלמא: ואין לומר דאיכא לחלק בין אשתו לבניו ולומ' דשאני אשתו דתיקנו חז"ל מע"י לבעלה משום איבה והשתא דזון לה מפת חיוב ליכא האי טעמא דאיבה כמ"ש הריב"ש בתשובה והביא דבריו הרב באה"ג יע"ש אבל בבנו טעמו משום לשלם לעושה טובה כטובתו והשתא דחייב עצמו לזוננו היא הטובה עצמה.

דא"כ תקשה לן דאמאי לא תקנו חז"ל בבת אשתו ובאינשי אחרוני דיזכה במ"י משום לשלם לעושה טובה וכו' אלא ודאי טעמא דאמרו חז"ל לשלם לעושה וכו' הוא משום דלא תהוי ליה איבה והאי טעמא לא שייך אלא באשתו ובבניו דזנם מפת תקנות חז"ל כמ"ש לעיל משם הרב ב"ש דאין מע"י תחת מזונות אלא מי שאוכל מצד תקנות חז"ל ונהרי גם בבניו יש תקנות חז"ל שהרי כל מה שירויחו הנה לאביו אם סומך על שולחן אבל אם זנם מפת החיוב חזר דינם כמי שזון אשתו מפת החיוב דלית בה משום איבה: ועוד דסב"א היא לומר דזון בנו מפת החיוב אינו זוכה במ"י אע"פ שעשה עמו טובה וחייב עצמו לזוננו מ"מ טובתו אינה נמשכת אלא בשע' החיוב ובאותה שעה לא הרויח כלום ומשם ואילך הוא זנו מפת החיוב אבל הזון בנו שלא מפת החיוב בכל יום ויום מחדש טובתו עמו וטובתו נמשכת ובשעת טובתו הוא מרויח ולא הוי אלא כמו שזנתן לו מתנה ותו לא.

ועוד דעיקר הוא שמתנים על אבי החתן לפרנס בנו והפלה הוא כדי שירויח מע"י דאל"כ מה הועילו וכי חששו שמה אינו יכול לפרנס עצמו: נמצינו למדים מדברי חז"ל דהזון בנו מפת החיוב לא זכה במע"י.

ונזכה הבן במ"י אם האב מודה לו לדבריו או אם יש לו עדי וראיה ואם פפר האב על הבן רמזא שבועה שהיא כדבריו משום דהוא מוחזק בנכסיו בלח השטר שבידו אבל האב אין לו שום חזקה דאי חזק הפירות שניהם שנים בה ואם תאמר דנזכה מיהא בחלק שהיה דר דהא קי"ל האב אין לו חזקה בנכסיו בנו הסומך על שלחנו כמ"ש מרן בסימן קמ"ט יע"ש נמצא דהבן מוחזק טפי מלח השטר ונאמן בשבועה במגו דבמתנה נתונים לו מאחר דהיא לעצמו כמ"ש מר"ן בסי' הנז' ונתן הסמ"ע טעם לשבח דאיכא למימר דנתנו לו אדעתא דלא יזכה אביו במתנה זו יע"ש ואף ע"פ דאיכא למימר לאידך גיסא דילמא נתנו לו אדעתא דיוזפה האב הכי אוקמינן המתנה בחזקת הבן מאחר דהוא מוחזק והמוציא מחבירו עליו הראיה.

או נאמן במגו דיאמר מעשה ידי אשתו דמע"י לבעלה כמ"ש בירושלמי והביא דבריו הרב באה"ג סי' קי"ד בח' א"ה ע' ונ"ל הפוסק לזון פלתו מע"י של בנו ועוד ראיה מדכת' לעיל דלא זכה במ"י אלא הן מלח תקון חז"ל אבל הכא הפוסק מעצמו נתחייב ודאי ומע"י לבעלה או נאמן במגו דהאב נתנם לו במתנה וקנה הקרקע דאין להאב זכות במתנתו מידי דהנה הבעל שנתן מתנה לאשתו דאין הבעל אוכל פירות כמ"ש מרן סי' פ"ה ואע"פ שזוכה בפ"י המתנה של אחר וכ"ש בנ"ד דאין לאב זכות אפילו במתנה של אחר דאין לו זכות במתנת עצמו: וא"ת דמאי שנא מאחד מהאחים שנושא ונותן בתוך הבי' ואמר מתנה ניתנה לי דפסק מרן סי' ס"ב דעליו להביא ראיה וכתב הש"ך דעליו להביא ראיה שניתנה לו בפ"י שלא יהא לאחיו רשות בה.

וי"ל דשאני התם דהמזון בחזקתם גם לו גם להם שאינם חלוקי' בעיסתו ואוקי' ממונא אחזקתיה וליכא מגו דאין מגו במקום חזקה ולכך אמרינן דעליו להביא ראיה אבל הכא המזון הוא בחזקת הבן אלא דחז"ל תקנו משום לשלם לעושה הטובה וכו' ואית ליה מגו ואמרי' המוציא מחבירו עליו הראיה ולכך אמרינן הכא דאיכא למימר שנתנו לו בשביל שלא יהיה לאב זכות בה משום דהכא תקון בעלמא שתקנו חז"ל לשלם לעושה הטובה וכו' לכן הקילו חז"ל וכל מאי דמצ' לאוקומי ממונא בחזק' הבן מוקמינן ליה משא"כ בשותפים: גם מה שטען האב שהוא נתן דמי הקרקע אם לא פולו מקצתו והבן השיבו שסייעו בתורת מתנה נאמן הבן בשבועה אבל מה שטען הבן שיתן לו כל השכירות של השנים שעברו אין בדבריו ממש ואביו נאמן בשבועה שהמעוה שנתן לו לאו בתורת מתנה אלא אדעתא דהקרק' ואע"פ דהוכחש גבי קרקע לגבי מעוה נאמן לענין שלא להוציא מידו ולהפסיד דמי השכירות ואם בנה האב בהחצר הנזכר דינו פירוד ברשותו יע"ה כמ"ש מרן בסי' שע"ה יע"ש זה מה שנראה לע"ד אם יספימו עמי בעלי הוראה היושבי' על מדין והשם יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות.

גאם אני הצעיר מכיר בערכי ומעטי. ע"ה פארוז קרסיניטי ס"ט.

פרק כ"ה ה"ט שנים שלוו. בשטר אחד או שלקחו מקח א' וכן השותפים שלווה א' מהן וכו' הרי אלו ערבאין זה לזה אף ע"פ שלא פירש ע"כ.

נשאלתי ע"ע ראובן ושמעון שנשתתפו שניהם והלך ראובן וקנה סחורה בהקפה מאת לוי ואחר כך בא לוי לגבות חובו מאת ראובן ולא מצא מקום לגבות לא מב"ח ולא

ממשעבדי ואחר כך הלה ותבע לשמעון ושותפו שיפרע לו חובו באמור אליו על אמונתו סמכתי והמלנה היה בשטר שנתחייב ראובן ללוי.

ושמעון לא נמצא בידו ב"ח כי אם משעבדי ונפשם לשאול הגיעה אם יכול לגבות חובו ממשעבדי של שמעון יורנו המורה לצדקה ויבא שכמ"ה: תשובה לעד"ן דאין לוי יכול לגבול חובו ממשעבד דשמעון כ"א מבנ"ח דוקא מאחר דאין השטר כתוב בו החיוב לשמעון כ"א לראובן מקרי מלנה על פה לגבי שמעון ולא גבינו ממשעבדי מלנה על פה דשמעון לא נתחייב לפרוע חוב זה כי אם מפח ערבנות דמקרי ערבן לראובן מאחר שנסתתף עמו דהשותפים ערבים זה לזה כדאיתא בדברי מר"ן סי' ע"ז ס"ב ונ"ל שותפים שלנה אחד מהם לצורך השותפות השני משועבד אף על פי שלא היה עמו וכו' ואז דינם כשנים שלוו כא' יע"ש וק"ל שנים שלוו כא' ערבים זה לזה כמו שכתב מר"ן בסע"א בסי' הנז'.

וקי"ל ערב בלא שטר אין גובה ממנו ממשעבדי כדאיתא בדברי מר"ן סי' קכ"ט סע"ו ונ"ל נעשה לו ערב בקנין וכתב לו שטר יש לו דין מלנה בשטר לטרון ממשעבדי. לא כתב לו שטר אף על פי שנעשה בקנין דינו כמלנה ע"פ ואינו גובה כי אם מבנ"ח יע"ש ואפילו למאן דפליג שם מ"מ בעי קנין אלא דלסבר' יש להסתפק אם כתב לו שטר בלא קנין אם עדיף פחו בקנין או לא ומדברי מר"ן לעיל סע"ד נראה דהקנין עדיף משטר יע"ש ויש לדחות.

מ"מ לענין הלכה קי"ל כדסתם מר"ן דבעי תרי קנין ושטר ואם גרע חד מנייהו לא גבי ממשעבדי ומכ"ש לנדון דידן דליכא חדא מנייהו דלא גבי ממשעבדי: ואין לדחות ולומר דשאני הכא אפטר דאין המלנה בידו שט"ח על הלנה אלא תביעה ע"פ אבל בנ"ד יש בידי המלנה שנתחייב הלנה שמעון ללוי וראובן ערבן כפי הדין ואיכא למימר דנקרא מלנה בשטר וגבי ממשעבדי של ערב.

ז"א דעדיפא מינה מצינו שפסק מר"ן בסימן קכ"ט סעי' כ"ב ונ"ל הערב והקבלן אינם טורפים ממשעבדי דלנה עד שימסור המלנה שטר חוב ויקנהו דרך קנין שטרות כי היכי דלא תהוי תביעה ע"פ כ"כ בסי"קל ואע"פ שנעשה ערב בשטר והשטר שפידו של החוב כתוב בו שלנה ראובן משמעון ולוי ערב ועדים חתומים עליו כדמוכח לעיל בסעי' ג' ונ"ל וכגון שפונרש הערבות בשטר ואין לומר דמאי דקאמ' שפונרש הערבו' בשטר היינו אחר חתימת העדים או קודם וכתוב בו אניפ' ערב בלא ני"ו דאינו גובה אלא מבנ"ח כמ"ש מר"ן סי'.

קכ"ט סעי"ז דהרי שטר סתם קאמר. ועוד דכתב הרב' בסי' ק"ל בשם רשב"ם וצריף לומר שפונרש הערבו' בשטר או מיירי שפונדה לו שישם אותו ערב או שיש לו שטר ערבו' עליו ושטר מלנה שפידו מוכח עליו שפרע למלנה.

יע"ש הרי מוכח מדבריו דאע"פ שהערב כתוב הערבות בשטר בפני עצמו אינו גובה ממשע' דלנה עד שימסור לו שטר בכתיבה ומסירה וסתם שטר הוא בעדים חתומים בו כדי שלא תהוי תביעה ע"פ דהשטר מלנה שפידו אין כתוב בו כי אם פח המלנה אבל פח הערב על הלנה אינו כתוב בו והויא תביעה ע"פ ואינו גובה ממשע' מפני תקנת הלקוחות.

ומכ"ש לנ"ד דלא גזפר הערבות פלל בשטר נאפי קנן ליפא אלא שחז"ל חיבוהו
ועשאוהו פערב נדאי אינו טורף ממשעבדי שלו: ואין לומר דאדרבא מאחר דחז"ל
שוויוהו ערב עדיף פחו יותר מערב דעלמא כמ"ש בהערב בב"ד כמ"ש מר"ן בסי' קכ"ט
ס"ו וז"ל דערב בב"ד לד"ה גובה ממשע' אפי' לא כתב לו שטר דהודאה בב"ד כש"ד
יע"ש: וכתב הס"מ מע"ק י"ט והו"ל פשטר בקנן.

דהתם לאו משום דעדיף פח בית דין אלא הטעם משום דאית ליה קלא מאחר דהערבות
בבי"ד פדמוכח לשון מר"ן ונתן טעם לשבח מ"ש דהודאה בב"ד פשטר דמ"א ר"ל דאית
לה קלא כמו"שט ממש וא"כ הלקוחות אינהו דאפסידו אנפשייהו וגם קנן אינו צריך
דהו"ל פמו בשעת מתן מעות דבהאי הנאה דהימנוהו כמ"ש מר"ן ס"ב ולית בהו שום
עדיפותא דבלאו הכי גם בערב דעלמא אם נעשה ערב בשעת מתן מעות אינו צריך קנן
פי אם בשטר לחודיה גבי ממשעבדי ומ"ש מר"ן בס"ו דבעי קנן ושטר היינו שלא בשעת
מתן מעות: תדע דהרי קי"לן שעבודא דאורייתא היא ומן הראוי דגובה מלקוחות אפי'
מלנה ע"פ ואע"פ כן תקנו ח"ל דאינו גובה מלקוחות כ"א מלנה בשטר משום פסידא
דלקוחו דמאן דזיף בצנעא זיף ולא ידעי לקוחו ועיין בס"מ מע"סי קי"א סק"א: ואין
לומר דשאני ערב דלית ליה קלא דמאן דזיף בצנעא ולכך בעי שטר משום פסידא
דלקוחו.

אבל בשותפות קלא אית להו והו"ל פערבו' בשטר ואינהו דאפסידו נפשייהו חז"ל דלא
כ"ע דינא גמירי ולא אסיקו דעתיהו הלקוחות שיתחייב מחמת שותפו ועוד דסברי
דילמא לקחה לעצמו ולא נכנסה לכיס השותפות: והשתא הותר לנו ספק א'.

אם נשתתפו בפני בית דין למאי דאמרינו לעיל דטעמא דבית דין משום דקלא אית להו
אם נשתתפו בבית דין וידעי הלקוחות שהם שותפים ואם לנה א' מהם בשטר יתחייב
חבירו ולמאי דכתיב' לעיל דיש לחלק ניחא: ואדרבא מצינו דהשותף גרע פחו מערב
דעלמ' דבערבא אית לן דאם ערב לישראל בשביל הכותי והעליל הכותי על הערב חייב
הלנה לשלם לערב כל מה שהפסיד לכותי ואפילו העליל עליו שלא כדין כמ"ש מר"ן
ומור"ם בסי' קל"א ס"ז.

ואילו השותף אם העליל עליו הכותי לא מתחייב אחד בהפסד חבירו מפח עלילה אם
היא שלא כדין כמ"ש הט"ז בסימן קל"א סק"א יע"ש וכ"פ מור"ם בסי' קע"ו סי"ב ע"ש:
פסק כ"ז הי"ד שטר שפיתוב מלמעלה מנה ומלמטה מאתים מלמעלה מאתים ומלמטה.

מנה הפל הולך. אחר התחנות.

וכו' ע"כ.

הנה בשאלתי לאשר שאלוני בענין ראובן שמכר לשמעון קרקע אחד ואגבו מכר לו עוד
האזיר שעל גבי הגג של בית המוכר הנז' לבנות על גבו עליה אחת והמכר הנה בשנת
תקפ"ו או חקפ"ז מ"מ והנה עכ"ב ונתעכב הדבר ולא בנה שמעון עליה הנז'.

ואחר שעברו כמה שנים נדחק השעה לשמעון הלוקח הנז' והוכרח במעשיו מסיבת החו'
שעלו עליו ונשתרגו על צנארו ומכר בע"כ הקרקע והאזיר הנז' ליהודה בשנת ת"ר

ויותר בשנה או בשנים וגם יהודה הנז' נשתתף ולא בנה העליה הנז' וביני בני נפטר שמעון הלוקח הראשון וגם עידי השטר הראשון.

והנה בעת"ה עמד יהודה הלוקח השני לבנות העליה הנז' ובנה הפנתל שבינו ובין ראובן וקבע בו חלונו שקופים גדולים יותר מדין כל הפנתל פולו כמו האלמודא דלפרנסיס. ועמד פנגדו ראובן המוכר הראשון הנזכר ועכב עליו שלא יפתח החלונות באומרו אליו שהיא עכשיו לאלתר רוצה לבנות סמוך לו ותעכב עלי בשביל החלונות ואז השיבו יהודה לאמר לו כך כתוב בספר המקנה שביד שמעון שבשעת המכר.

התנה עליה לפתוח חלונות ובלבד שיהיו למעלה מקומת אדם. ואני קניתי ממנו כל זכות שיש בידו והוציא לפנינו השטר הנז' וכתוב בו כך כמו שאמר יהודה הלוקח הב' הנזכר וכן ראובן גם הוא הוציא שטר אחד וז"ל הצריף לענינינו בשעת המכר התנה המוכר על הלוקח שכל החלונות שיפתח בכותלי המפסיקי ביניהם מב' רוחות ועוד קמעה הנוסף מרשות המוכר הנז' במבואר בספר המקנה לא יקבע אותם כי אם למעלה משיעור גובה קומת אדם מקום שאין העין שולטת פי היכי דלא ליהוי שום היזק למוכר וכן כל הפותלים הנז' חדשים גם ישנים מתהומא דארעא ועד רום רקיעא רשאי המוכר הנז' לנעוץ קורותיו בכל מקום שצריף מצד חצרו מפלי לסייעו בבנין בשום פרוטה ע"כ הצריף לדינא.

וכן מצאנו. כתוב בספ' המקנה הראשון כדברי האלו ונמצאו שניהם.

ראובן ויהודה מריבים זה עם זה מושף עצמו לזכות שיש בידו שהתנה שמעון על ראובן המוכר הנז' לפתוח חלונו על חצרו וזה ראובן המוכר הנז' מושף עצמו לזכו' שבידו לנעוץ קורותיו בכ"מ שצריף מתהומא דארעא ועד רום רקיעא והתנאי שבידו לפתוח החלונות הנה מימי קדם בזמן הקנין שהיה רוצה לבנות לאלתר ובאותה שעה אין.

לאל ידי כמה לבנות ואמרתיו לו שיפתח דזה נהנה וזה. אינו חסר ועכשיו כמו שהיא רוצה לבנות גם אני כמוהו רוצה לבנות זה אומר בכה וזה אומר בכה ולא הןשוו ביניהם עד שנפשם לשאול הגיעה לבית דין לראות מה ששורת הדין נות' ורציתי לעמוד לבקש ולמצוא בדברי חז"ל פתח בענין זה ומי שחותרמו אמת ינחני במעגלי.

צדק ואמת: איתא בדברי מר"ן בקצור סימן מ"ב ס"ה והמה בפתובים בדברי רבינו בה' מלנה ולנה בפ' ז"ד ה' י"ד ובדברי רבינו הטור בס"ה הנז' וז"ל מר"ן הנה כתו' בו למעלה דבר א' ולמטה דבר אחר ואפ"ש לקיימם מקיימים אותם אבל אם הם סותרים זה את זה וכו' הולכים אחר התחתון וכו' יע"ש וכתב הס"מ מע"ס ק"י י"ד דאפילו אם הקיום הוא בדוחק מ"מ מקיימים משום דאין דרוך הבריות לחזור בדבריהם תוכ"ד יע"ש ובס"ק י"א פתב הולכים אחר התחתון הטעם הוא פינן דסותרים זה את זה והן שני דברים ודאי.

חזרה היא ע"כ יע"ש. ודאי פוננתו רצויה במ"ש והן ב' דברים וכו' ר"ל ב' דברים שאינם תלויים זה בזה שלא פתב בו מאה שהן מאתים וכו' אז נוטל הפחות שהוא מאה אף על פי שכתוב מאת' לבסוף עכשיו שהן ב' שאינם תלויים וכו' הולכים אחר התחתון אפילו למעליותא וכמ"ש מר"ן בסוף הסעי' דיד בעל השטר ע"הת.

נמצא לדעת הרבנותא הגזכרי' אם מציינו בשטר ב' דברים דלא ראי זה כראי זה אם היינו יכולים לקיים ב' אפילו על צד הדוחק מקיימים ב' וזה טוב הוא מלומר הדרי בהו ואזלינו בטר התחונ ואם לא היינו יכולים לקיים שניהם אפילו ע"צ הדחק אז אזלינו בטר התח מטעם חזרה: אפוא לגדון דידן לכאורה נראה דאי אפשר לקיים ב' אפילו על צד הדוחק דכשתאמר הלוקח יפתח הסלונות אין ראובן יכול לנעוץ קורותיו דנמצא מאפיל עליו וכן כשתאמר.

ראובן ינעוץ קורותיו אין יהודה הלוקח יכול לפתוח ר"ל דהני כמו שאינו יכול דלית ליה הנאה מהם מאחר שהוא מאפיל עליו בבניינו ואם תאמר יכול לקיים שניהם על ידי שיפתח שני סלונות אמצעי' לאור דאמרי' מיעוט רבים שנים ולא כמו שעשה כל הכות' סלונות מ"מ ראובן מעכב מפח יפוי פח שיש לו פתוב בשטר מתדע"דק בכל מקום שירצה ויכול לעכב עכ"מ שיאמר כי הוא זה שאני רוצה וכן הוא אומר עכ"מ ומקום ומקרחים אנחנו לומר דאזלינו בטר התחונ התנאי שהתנה המוכר עם הלוקח לנעוץ קורותיו וכו' ובדאי חזרה היא שחזרו מתנאי הראשון וקיימו התנאי השני ולפי מגמגם בזה דלשון השטר שפתוב בו וכן כל הכותלים וכו' לא משתמע מיניה דחזר' היא אלא לקיים שניהם: אבל כד דייקת שפיר נ"ל שהם ב' דברים דלא סתרי אהדדי וכך הוא האמת דמתחיל בזמן קדמון שקנה שמעון מראובן הקרקע הנז' והיה שמעון מרנוח רנוח שעמד וקנה וראובן היה דחוק כמ"ש דעמד ומכר קרקעו ואין אדם מוכר קרקע אלא מחמת דוחקו ושמעון קנאהו אדעתא לבנותו מהר דאין לו הנאה בעמדתו כך בלא בנין דנודאי פוננתו היה לבנות לאלתר וראובן הרי הוא פמתניאש שלא לבנות ולכך כשביקש ממנו הלוקח הנזכר לפתוח הסלונות קבל ממנו דזה נהנה וזה אינו חסר אלא שחשש ראובן שפא לאחר זמן ימצא לאל ידו במה לבנות ויכול לעכב על ידו ע"כ התנה עליו שיכול לנעוץ קורא בכ"מ שהוא רוצה ואינו יכול לעכב.

עליו והסופר קצר במקום שהיה לו להאריך ולומר והתנ' המוכר על הלוקח דלאחר זמן אם ירצה דהיינו אם השיגה ידו לבנות יכול לבנות ולנעוץ קורותיו וכו' ונמצא דשניהם קיימי' דתנאי שמעון שהתנא על ראובן לפתוח הסלונות היינו בתחילה דאין לראובן שייכות בבנין ותנאי ראובן שייבנה וינעוץ וכו' היינו לאחר זמן אם השיגה יד ראובן לבנות ושניהם קיימים ונמצא תנאי שמעון נמשך והולך עד זמן שתשיג יד ראובן לבנות ומשם ואילך יתחיל תנאי של ראובן לבנו' ולנעוץ קורותיו בכ"מ שירצה וכן פירש המוכר שיחותיו כמ"ש אני בענייתי בלשון השטר דהתנאי שהתנה על הלוקח לנעוץ קורותיו וכו' היינו לאחר זמן אם תשיג ידו דבשעת המכר אין לאל ידו לבנות ולכך נתן לו רשות לפתוח הסלונות לפי שעה.

והשתא אתי שפיר טפי לפרש השטר כן יותר ממה שנפרש סותרים זה את זה וחזרה היא דלשון השטר דקאמר וכן כל הכותלי' וכו' לא משמע דלשון חזרה אלא לקיים ב' ועוד דוחק לומר דחזר בו בתוכ"ד מאחר דאיכא לפרושי לשון השטר בקיום ב' בלא סתירה וחזרה: ואם נפשך לחלוק ולומר מאן שם לך ומאן טעים לך לפרש לשון השטר שפתוב בו לנעוץ קורותיו דהיינו לבנות בבנינים ולסכף עליהם דילמא הפוננה היא לנעוץ קורותיו דהיינו אם יצט' להשתמש בקורות ינעוץ אותם בכותל שלו ובלא בבנינים ובלא

סָכָה וּבָזָה יִתְקַיְּמוּ שְׁנֵיהֶם וְיֵשׁ לְאֵל בְּיַד יְהוּדָה לִפְתוֹחַ הַחַלּוֹנוֹת וְרֵאוּבֵן גַּם הוּא יִנְעוֹץ קוֹרוֹתָיו אִם יִצְטָרֵף לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְשׁוֹם תִּשְׁמִישׁ זֶה בְּנֶרְכָה לַע"ד תְּדַא דְלִשׁוֹן הַשְּׁטֵר דְקָאמ' יִנְעוֹץ קוֹרוֹתָיו בְּכ"מ שְׁיִרְצָה מִתְהוּ דְאַרְעָא וְכו' לֹא מִשְׁמַע פֶּן דָּאִם הוּא תִּשְׁמִישׁ עֲרֵאִי הִיָּה פּוֹתֵב לּוֹ וְאִם יִרְצָה לְנִעוֹץ קוֹרָא אַחַת וּשְׁתֵּים נְיוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם יִנְעוֹן אָבֵל לִשׁוֹן יִנְעוֹץ קוֹרוֹתָיו וְכו' הַפְּנוּנָה הִיא כְּדָרָה כָּל הָאָרֶץ לְבָנוֹת וְלִנְעוֹץ וְלִסְכָּה עֲלֵיהֶם וּפּוֹק חֲזִי מֵאִי עֵמָא דְבַר בְּתַנְאִי כְּזֵה וְעוֹד מֵאִי הֵאִי דְקָאמַר בְּלִי לְסִייעוּ בְּשׁוֹם פְּרוּטָה וְאִם הַפְּנוּנָה כְּהָ מֵאִי סִייעַ אִיכָּא בְּהַדְיָה: וְעוֹד אֶפְיֵלוּ אִם יִהְיֶה בְּמִנְחָה הַנּוֹחַ הַנְּחָה סוֹבְרַת דִּיכּוֹל לְפָרֵשׁ כְּהָ לִשׁוֹן הַשְּׁטֵר מ"מ מִיַּדִּי סְפִיקָא לֹא יִצְאָנוּ דְהַשְּׁטֵר מִשְׁתַּמַּע לְתַרִּי אֲנִפִּי אוּ כְּמוֹ שְׁפִירִשְׁתִּי בְּעִנְיֹתַי וּכְדָבְרֵי הַמוֹכֵר אוּ תְּפָרֵשׁ לְנִעוֹץ קוֹרוֹ' בְּעֵלְמָא בְּלֹא בְּנִין וּבְלֹא סָכָה וְקוֹ"ל הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עֲלֵיו הָרְאִיָּה וְהַלּוֹקֵחַ עֲכָשְׁיוֹ נִקְרָא מוֹצִיא שְׂרָצָה לְבָנוֹ' פּוֹתְלִים וְלַעֲשׂוֹת חַלּוֹנוֹת וְלַעֲכַב עַל הַמוֹכֵר שְׁלֹא לְבָנוֹת בְּקַרְקַע דְּכָל זְמַן שְׁלֹא בְּנָה מִקְרִי הוּא הַמוֹצִיא דְמַהֲאִי טַעְמָא אָמְרוּ חז"ל יֵד בַּע"ה שׁ ע"ה תּ מִשׁוֹ' דַּהוּ"ל הוּא הַמוֹצִיא וְקוֹ"ל הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עֲלֵיו הָרְאִיָּה כְּמ"ש הַרְבֵּי סִימָן מ"ב סִי"ב וְ"ל וְטַעַם הַדְּבָר פִּי וְכו' מִשׁוֹם דְּאָמְרִינֵן יֵד בַּע"ה שׁ ע"ה תּ הִינּוּ מִשׁוֹם דְּהַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עֲלֵיו הָרְאִיָּה יַע"ש וְאִם הַלּוֹקֵחַ יִטְעוֹן שְׂכָרָה הוּא פִּי הַשְּׁטֵר אוֹמְרִי לּוֹ עֲלִיָּה לְהִבִּיא רְאִיָּה וְאִם לֹא אָמְרִינֵן קַרְקַע בְּחֻזְקָתָהּ בְּעֵלְיָה עוֹמְדָתָהּ וְאֶפְיֵלוּ אִם הַלּוֹקֵחַ יִטְעוֹן טַעְנָת וְדֹאִי דְכֻנְיָם הַדְּבָרִים כְּהָ וְכ"ש בְּגִדוֹן דִּינֵן דְּכָל טַעְנוֹתָיו טַעְנָת סָפֵק דְּלִית לֵיהּ יִדְעֵה מְזֵה דְּהוּא לּוֹקֵחַ שְׁנֵי שְׁלֻקְחָה מִשְׁמַעוֹן שְׁלֻקְחָה מִרְאוּבֵן וְאֶפְיֵלוּ לְחִיבּוֹ שְׁבוּעָה לְמוֹכֵר לֹא מִחִיבֵי לִיהּ דְּאִין נִשְׁבַּעִין ע"ט סָפֵק וְהַשְּׁטֵר דְּקָא סִמִּי עֲלֵיהּ מִשְׁתַּמֵּ' לְכָאן וְלְכָאן וְדַעְדִּיפ' מִינָה אֲנִי אוֹמֵר דְּאֶפְיֵל אִם בְּמִצִּי הִיָּה דְּכָבֵר הַלּוֹקֵחַ הַנּוֹ' בְּנָה וְקִבַּע חַלּוֹנוֹת בְּפּוֹתְלִים וְהַחֲזִיק בָּהֶם גַּם בְּזֵה אָמְרִינֵן דְּהַמוֹצִיא מַע"ה וְיִכּוֹל הַמוֹכֵר לְבָנוֹת וְלִסְתָן אִירוֹ בְּפָנָיו מִטַּעַם דְּקַרְקַע בְּחֻזְקָתָהּ בְּעֵלְיָה עוֹמְדָתָהּ כְּמוֹ שְׂדֻקְדָּק בְּלִשׁוֹנוֹ הַזֶּה רַבִּינוּ הַטּוֹר.

וּמְר"ן וְ"ל וְאִם תִּפְשׁ מִטְלָט' לֹא מִפְּקִי מִינְיָה וְדִקְדָּק מְר"ן ב"י שֵׁם וְ"ל וְדִקְדָּק רַבִּינוּ לְכַתְּנֹב מִטְלָט' דְּאֵילוּ קַרְקַעוֹת לֹא שְׁיִיכָא בְּהוּ תְּפִיסָה דְּקַרְקַע בְּחֻזְקָתָהּ בְּעֵלְיָה עוֹמְדָתָהּ וְכֵן כָּתֵב רַבִּינוּ סִי מ"ו בְּשֵׁם ר"י יַע"ש: וְאֵע"פ דִּק"ל בְּעֵלְמָא דָּאִם הַחֲזִיק בְּחַלּוֹנוֹת אִין בְּעַל הַקַּרְקַע יְכוֹל לְסַתְּן אִירוֹ בְּפָנָיו כְּמ"ש מְר"ן בְּסִי קנ"ד דְּאָמְרִינֵן כְּבֵר הַחֲזִיק הִינּוּ דוֹקָא הַחֲזִיקָה שְׁיֵשׁ עִמָּה טַעְנָה בְּרוּרָה אָבֵל הַגְּדוֹן דִּינֵן דְּחֻזְקָתוֹ מִפְּחַ שְׁטֵר שְׁיֵשׁ בִּידוֹ וְהַשְּׁטֵר מִשְׁתַּמַּע לְתַרִּי אֲנִפִּי אָמְרִינֵן בִּיָּה הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ ע"ה וְקַרְקַע בְּחֻזְקָתָהּ בְּעֵלְיָה עוֹמְדָתָהּ: וּמְזֵה הַטַּעַם עֲצָמוּ יֵשׁ לְדַחוֹת גַּם פֶּן מַה שְׁאָמְרֵנוּ לְעֵיל לְקַיִּים שְׁנֵיהֶם שְׁיִפְתַּח ב' חַלּוֹנוֹת לְאוֹרְהוֹכוֹ וְהַמוֹכֵר יִנְעוֹץ קוֹרוֹתָיו בְּצַד אַחַר וְיִתְקַיְּמוּ הַתְּנָאִים בְּשְׁנֵיהֶם דִּיכּוֹל הַמוֹכֵר לֹמֵר לּוֹ עֲלִיָּה לְהִבִּיא רְאִיָּה מֵאַחַר דְּאִיכָּא לְפָרֵשׁ מִשְׁמַעוֹת אַחֲרֵינִי בִּשׁ' כְּמוֹ טַעְנָת הַמוֹכֵר דִּיאֵמַר לּוֹ הַתְּנָאִי הִיָּה מִקְנֻדָּם אִם רְצָה לְבָנוֹת וְלִפְתוֹחַ חַלּוֹנוֹת כְּנז"ל וְאָמְרִינֵן קַרְקַע בְּחֻזְקָתָהּ בְּעֵלְיָה עוֹמְדָתָהּ וְהַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ ע"ה: וְגִדְלָה תְּמִיחָתִי עַל דִּינֵי הָעִיר שְׁהִפְכוּ הַקַּעֲרָה עַל פְּנֵיהָ וְזָכוּ לִיהוּדָה הַלּוֹקֵחַ וְחִיבּוֹ לְרֵאוּבֵן הַמוֹכֵר וּמִנְעוּ אוֹתוֹ שְׁלֹא לְבָנוֹת בְּקַרְקַע וְהוּא צוֹנֵחַ כְּכָרוּכִיָּא דְשְׁטֵרִי בְּיַדִּי כְּתוּב בּוֹ שְׁיֵשׁ לְאֵל יְדִי לְנִעוֹץ קוֹרוֹתֵי וְהִמָּה מְשִׁיבִים לּוֹ אִם אֶפְשָׁר לּוֹ לְנִעוֹץ וְעַכְשָׁיו לֹא אֶפְשָׁר לִיהּ מִפְּנֵי הַלּוֹקֵחַ שְׁפַתַּח חַלּוֹנוֹתָיו וְיִרְאֶה אִם נִשְׂאָר לּוֹ מְקוֹם בְּלֹא חַלּוֹנוֹת יִנְעוֹץ בּוֹ וְלֹא יִדְעָתִי לְמָה לֹא נָתַנוּ עֵינֵיהֶם וְדַעְתָּם לְדָבְרֵי חז"ל וְלִכְלֵ מֵאִי דְכַתְּיָבָא לְעֵיל וְלִפְחוֹת הִיָּה לְהֶם לְהַשְׁוֹתָם וְלֹמֵר

להם כל אחד יניח מקום חלק לחבירו ולקיים שני שטריהם שזה ינעוץ וזה יפתח וכך הסבירא נותנת ובפרט מטעם שהיתה המכירה הנז' בזמן הישמעאלים ודאי התנאי שיפתח החלונות הוא כמנהג המדינה שעושים חלונות קטנים.

לאורה ולא ירבה בחלונות אלא אחת ושנים ותו לא ומאין להם לומר לו לעשות כל הפותל פולו חלונות כמנהג האלפרנסים והתנאי היה בזמן הישמעאלים ונדאי התנאי היה כפי המנהג ואפילו בלא תנאי דינעוץ קורותיו יכול לעכב עליו שלא ירבה בחלונות ולהגדילם כדי לבנות בצדו ולא יפתח אלא כמנהג הישמעאלים ומכ"ש השתא דשטרו בידו זה בא בשטרו וזה בא בשטרו מאין להם להעדי' אחד על חבירו והוא תנאי ראשון על תנאי אחרון ופשוט אצלי דלא טעו בדבר פשוט כזה אלא מחמת פשיטותו בעיניהם ולכך לא חשו לבקש ולענין בדברי הפוסקים וסמכו על חכמה ודין גרמא בגזיקין לעבדן את ה' והלך אצל הערפאות לקיים ואניבנו פלילים ונצח המוכר הנזכר בדיניהם וסתם כל החלונות וכנה בצדו ולא עוד אלא דהפסיד סך מה בשכר הערפאות ומשמשיהן נוסף על סתימת החלונות ראה מה עלתה לו ואם דקדקו בדבר כנז' לא היה נשאר מעל ה' יכפר בעד וה' יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאו' אכ"ר: הלכות טוען ונטען פרק ה' ה"ד טענו ענבים העומדים ליבצר וכו' שכל העומד ליבצר הרי הוא כבצור וכו' הכי איתא במשנה דשבוועו' (ד' מ"ב) מחלוקת ר"מ ונחמיהם בעשר גפנים וכו' וגם בסנהדרין (ד' ט"ו) ואמר ר"י בח בענבים העומדות ליבצר וכו' והתוספות שם כתבו בד"ה בענבים וכו' וי"ל דגבי בעל חוב מודים דלא גבי מדבר העומד וכו' ר"ל אע"ג דרבנן פליגי ה"א התם בבעל חוב מודים.

ואע"ג דהתם לא קאי בבעל חוב אלא במזונות הבנות מ"מ קרי להו בעל חוב דהנהו נמי בעל חוב מקרו שחוב הוא על הבעל שהרי תנאי כתובה הוא דיכתוב לה בנתן דיהווי ליכי מנאי יהוון מתזון מנכסי עד דמתבגרין וק"ל: פרק ז' ה"ב כל המודה בפני שנים אינו יכול לתזור וכו' הרי זה כאומר אתם עדי אכל אין פותבין אא"כ אמר להם כתבו וחתמו ותנו לו ע"כ עיין בה"מ והכי איתא בפ' זה בורר (דף כ"ט ב') הודה בפני ב' וקנו מידו פותבין ואם לאו אין פותבין: וכתבו שם התוס' בד"ה הודה וכו' דאם רצה לתזור חוזר פדאמרי' בהמוכר וכו' תדע דהא לא קנו מיניה וכו' יע"ש ואע"ג דכבר הביאו ראיה לדבריהם מההיא דהמוכר דיכול לתזור בשטר וכו' משום דיש לדחות דשאני התם דליפא קנין ומשו"ה יכול לתזור בו ואין משם ראיה לדבריהם שכתבו דאפילו בקנין יכול לתזור ויש ראיה לדבר מההיא דאמר לעדי' כתבו וחתמו וקנו מיניה א"צ לאמלוכי ביה והטעם דאיפא למימר הא דאינו יכול לתזור בו משום דאיפא קנין וסתם קנין לכתובה עומד ולכך כתבו תדע וכו' ר"ל דהא דאמרי' דאין צריף לאמלוכי לאו משום דאינו יכול לתזור בשטר אלא הטעם הוא דמסתמ' כל כמה דלא הדר ביה רוצה הוא שיכתבו וראיה לדבר תדע דהא לא קנו מיניה וכו' ופשיטא דיכול לתזור בשטר וכו' דאין לו במה ליתפס דליפא קנין ודברים בעלמא ניהו ואין בהם ממש כדק"ל בכל דנכתא וליפא מאן דפליג בזה דנדאי.

יכול לתזור דבשלמא בקנין הוא נתפס על ידי הקנין אפי' אכתיבה דשטר משום דסתם קנין לכתובה עומד וכאילו קבל קנין על הכתיבה אבל בלא קנין דבר פשוט הוא דיכול

לחזור ואע"פ כן קאמר דאין צריף לאמלוכי ואם איתא דהטעם הוא משום חזרה אמאי אין צריף לאמלוכי אלא נדאי הטעם הוא משום דמשמע כל כמה וכו' ואפילו בקנן יכול לחזור בשטר דהקנן לא קאי אלא אמכירה ולא אשטר: ומ"ש רבינו שכל האומר בדרך הודאה הר"ז פאומר אתם עדי.

עיינן לעיל בפ"ס דקאמר ש"מ מהא וכו' ל"ש אומר מלנה ול"ש אומר לנה. ור"ל מהא דא"ל מנה לי בידך וכו' דהמלנה הוא דקאמר אתם עדי ושתק הלנה וכו' ולא בעי שיאמר הנתבע אתם עדי: ברם ראיתי להס"מ ע"פ ס"א סק"מ שכתב ע"ד מר"ן שכתב אפילו אומר אתם עדי ושתק יכול לטעון שלא להשביע וכו' פתב על דבריו ונ"ל דר"ל דהנתבע אומר אתם עדי והתובע שתק איירי וכו' אבל אם אומר התובע וכו' והנתבע שתק ליפא מ"ד דיכול לטעון שלא להשביע וכו' יע"ש.

ותמיהא לי על דבריו אלו דהא הש"ס בפ"י קאמר דלא שניא ואיך הוא יכול לחלק ועוד דדבריו הפך הש"ס דמדברי הש"ס משמע דהיכא דאומר הנתבע אתם עדי הוא עדיף מן התובע שאומר אתם עדי והנתבע שותק דדברי הש"ס מפורשין דמירי דהתובע אומר אתם עדי והנתבע שותק ועלה קאמ' לא שניא וכו' משמע דהנתבע עדיף אם יאמר אתם עדי וכו' דאל"ך מאי ראיה מביא דלא שניא וכו' והא הש"ס לא קאמר אלא אם התובע אומר וכו' ומנא ליה דל"ש והוא קאמר דאם התובע אומר אתם עדי אינו יכול לטעון וכו' אבל אם הנתבע אומר וכו' יכול לטעון שלא להשביע ואין לחלק בין טענת השטאה לטענת השבעה דכן משמע מהש"ס דמתניתין דקתני בלא תביעה דליפא אלא טענת השבעה והביא עלה בפ"ס מסייע ליה לרב יהודה וכו' שצ"ל אתם עדי וקתני עלה איתמר גמי מנה לי בידך וכו' למחר אומר לו תנהו לי אומר משטה אני בך פטור וכו' עי"ש.

משמע דאין לחלק בין טענת השבעה לטענת השטאה וקאמר עלה ל"ש אם אומר התובע אתם עדי וכו' וצ"ע. ואחר שכתבתי דברים אלו ראיתי להרב שפתי פהו שגכנס בדברים אלו והאריך שם ולא עיינתי בדבריו.

ולכשאפנה אשנה: פרק ט' ה"ח זה אומר פולה שלי וזה אומר חצייה שלי האומ' פולה שלי ישבע וכו' והאומר חצייה שלי וכו' ע"כ. ושמעתי מקשים משם ת"ח א' אשפנזי על דעת מר"ן בח"מ סימן קל"ח ס"ב שכתב ונ"ל ואם זה אומר פולה שלי וזה אומר חצייה שלי האומר פולה שלי ישבע שיש לו ביה ושאיין לו ביה פחות משלשה חלקים והאומר חצייה שלי ישבע שיש לו ביה ואין לו ביה פחות מרביע וכו' יע"ש וק' אמאי אצטריך לישבע שיש לו ביה מאחר דהאחד מודה לו שחצייה שלו ול"פ אלא בחצייה הב' ואין אנחנו יכולים לומר דמאי דקאמר ושאיין לו ביה פחות מג"ח הוא פוננתו שאין לו ביה כלל ומקרי משתבע על האמת פשאומר אין לו ביה פחות משלשה חלקים שאין לו כלום דהרי אית לה ביה חצייה דל"פ אלא בחצייה הב' ונדאי מאי דקאמר שאין לו פחו' מג"ח פוננתו לומר שאין לו פחות אלא ג"ח כמ"ש רש"י במצ"י דף ה' ב' ד"ה על דאית ליה משתבע וכו' ונ"ל דבשלמא אם הנה לו ביה שלישי או רביע והוא נשבע שאין לו ביה פחו' מחצייה נשבע בשקר שהרי יש לו ביה שלישי שהוא פחות מחצייה ואין לו ביה חצייה אבל פשאין לו ביה כלום נשבע הוא באמת ע"כ יע"ש.

וא"כ הָכָא דְאִית לֵיהּ בְּהּ תְּצִיגָה אַמְאִי אֶצְטְרִיף לִישְׁבַע דְאִית לֵיהּ בְּהּ וְאִין לֹו בְּהּ וְכוּ' דִּי לֹו לֹוּמֵר שְׂאִין לֹו בְּהּ פְּחֹות מַג"ח וְכַוְנָתוֹ לֹוּמֵר אֶלְא ג"ח וְהַש"ס דְקֶאָמֵר דְצְרִיף לִישְׁבַע שְׂיֵשׁ לֹו בְּהּ וְכוּ' אִינוּ אֶלְא אַבְבָּא דְקֶאָמֵר זֶה אוֹמֵר בְּנֹלָה שְׂלִי וְזֶה אוֹמֵר בְּנֹלָה שְׂלִי דְשָׂמָא אִין לֹו בְּהּ כְּלוּם.

אַבְל לֹא אַהֲדָּ בְּבָא דְזֶה אוֹמֵר בְּנֹלָה שְׂלִי וְזֶה אוֹמֵר תְּצִיגָה שְׂלִי. וְנ"ל דְלֹא נִקְטָה מַר"ן אֶלְא מְשֹׁום הֵד שְׂפִנְגֵדוּ שְׂאוּמֵר תְּצִיגָה שְׂלִי דְצְרִיף לֹוּמֵר שְׂיֵשׁ לֹו בְּהּ וְאִין לֹו בְּהּ פְּחֹות מְרַבִּיעַ דְתִיִּישִׁינֵן כְּשְׂאוּמֵר שְׂאִין לֹו בְּהּ פְּחֹות מְרַבִּיעַ כְּוָנָתוֹ לֹוּמֵר שְׂאִין לֹו בְּהּ כְּלוּם וְצְרִיף לֹוּמֵר שְׂיֵשׁ לֹו בְּהּ וְכוּ' וְלִכְדָּה נִקְטָה אֶשְׂפִּנְגֵדוּ דְאוּמֵר בְּנֹלָה שְׂלִי אַף עַל פִּי דְאִינוּ צְרִיף: פְּרָק ט"ו הִיא מִי שְׂהֵלָה וְכוּ' לְפִיכְדָּה יִקְנָה לֹו דְרָדָּה בְּמֵאָה מְנָה אוּ יִפְרַח בְּאֹוִיר וְכוּ' ע"כ אִירַע מַעֲשֵׂה בְּאַבְיָגִיל שְׂמִכְרָה תְּצַר אַחַת לִיהוּדָה וְהַתְּצַר הַנְּזוּ' הִיא סְמוּכָה לְחֻצֵר רְאוּבֵן וְנִכְנְסִים לְב' הַתְּצַרְוֹ' הַנְּזוּ' בְּמִבּוּי אֶחָד קֶטֶן וְאִינָם יְכוּלִין לִיְכַנְס לְחֻצֵר הַאֲשֵׁה הַנְּזַכְרָ' עַד שְׂיַעֲבְרוּ עַל חֻצֵר רְאוּבֵן הַנְּזוּ' וְהַמְּבּוּי הַנְּזוּ' הוּא בְּזִכּוּת רְאוּבֵן שְׂהוּא מְקַרְקַע חֻצְרוֹ וְהַאֲשֵׁה הַנְּזוּ' כְּשִׂמְכְרָה הַתְּצַר הַנְּזוּ' הַתְּנִית עַל יְהוּדָה הַנְּזוּ' בְּפִי' וְאַמְרָה לֹו שְׂהַמְּבּוּי הַנְּזַכְרָ' הוּא לְזִכּוּת רְאוּבֵן שְׂהַקְרַע שְׂלוֹו וְאִם יָבֵא רְאוּבֵן וַיַּעֲכַב עַל יָדָּה שְׂלֹא תַעֲבֹר בּוֹ לֹא תִשְׁמַעִי בִּי לְדִינָא שְׂאִין לִי זִכּוּת בּוֹ.

וְאַחֲרֵי מְוַפְלָג מֵת רְאוּבֵן וְנִפְלָה הַתְּצַר הַנְּזַכְרָ' לְפָנֵי הַיּוֹרְשִׁים וְחֻצְרָה הַאֲשֵׁה הַנְּזַכְרָת וְקִנְתָּה הַתְּצַר הַנְּזוּ' מִן הַיּוֹרְשִׁים וְעַיְכָבָה עַל הַלּוֹקַח הַנְּזוּ' שְׂלֹא לַעֲבֹר בְּמִבּוּי הַנְּזוּ' וְעַתָּה נִפְשָׁם לְשִׂאוֹל הַגִּיעָה מַה שׁוֹרֵת הַדִּין נוֹתֶנֶת בְּעַיְכּוּב הַנְּזוּ' יוֹרִינוּ הַמּוֹרָה לְצִדְקָה וְשִׁכְמ"ה: וְזֹאת תִּשְׁוֹבְתִי לַע"ד דְּדָבָר פְּשׁוּט וּבְרוּר הוּא דִּישׁ כַּח בְּיַד הַאֲשֵׁה הַנְּזוּ' לַעֲכַב עַל יְהוּדָה הַלּוֹקַח מְמָנָה שְׂלֹא לַעֲבֹר דְרָדָּה הַמְּבּוּי הַנְּזוּ' וְיִקְנָה דְרָדָּה בְּמֵאָה מְנָה אוּ יִפְרַח בְּאֹוִיר דְאַתְיָא בְּק"ו מִמַּה שְׂפִסְק מְרָן בְּסִי' רַכ"ו ס"ג וְנ"ל הַמּוֹכֵר שְׂדֵה לְחַבְרֵי שְׂלֹא בְּאַחֲרִיּוֹת חֲזִיב בְּאַחֲרִיּוֹת דְנִפְשִׂיָה וְדוֹנָקָא בְּזִכּוּת שְׂיֵשׁ לֹו בְּשַׁעַת מְכִירָה אַבְל אִם בָּא לֹו זִכּוּת לְאַחַר מִפְּן חוּזַר עָלָיו ע"כ יַע"ש וְכַתֵּב הַסַּמ"ע ז"ל וְנ"ל כְּגוֹן זֶה שְׂכַתֵּב בְּסַעֲרָה שְׂקוּדָם זֶה אַבְל אִם הָיָה חֲזִיב שְׂמַעוֹן לְאַבְיוֹ שְׂל רְאוּבֵן וְכוּ' וּמֵת יַעֲקֹב וַיִּרְשׁ רְאוּבֵן הַחֹוב מֵאַבְיוֹ יְכוּל רְאוּבֵן לְטוֹרְפוֹ מִיַּד שְׂמַעוֹן דְּזִכּוּת הַבָּא לֹו לְאַחַר מִפְּן יַע"ש.

וּמ"ש וּמֵת אָבִי רְאוּבֵן וַיִּרְשׁ וְכוּ' לֹאוּ דוֹנָקָא דַּה"ה אִם רְאוּבֵן קָנָה שֵׁט"ח מֵאַבְיוֹ אוּ מֵאִישׁ אַחַר דְּגַם בְּזֶה אֶמְרִינוּ דְּזִכּוּת זֶה בָּא לֹו לְאַח"מ וְכֵאֵלּוּ הַלּוּהוּ לְאַחַר הַמְּכִירָה וְנִשְׁמַעֲבַד לֹו כַּמ"ש הַסַּמ"ע בְּסוּף דְבָרָיו יַע"ש דְזִיל בְּתַר טַעְמָא וְכָד הַסְבָּר' נוֹתֶנֶת.

וְהַסַּמ"ע דְּנִקְט וּמֵת אָבִי רְאוּבֵן וַיִּרְשׁ בָּא לְאַשְׁמוּעֵינוּ מִלְתָּא אַגַּב אוֹרְחִיָה דְדוֹנָקָא מְכַר וְאַח"כ מֵת אָבִי רְאוּבֵן אַבְל אִם מְכַר אַחַר שְׂמֵת אָבִיו לֹא מְקַרִי זִכּוּת הַבָּאָה לֹו אַח"ך אוּ לְרִיבּוּתָא נִקְט יִרְשׁ דְּהִנֵּה אֶמְרִי' דְלֹא מְקַרִי זִכּוּת שְׂבָאָה לֹו לְאַחַר מִפְּן דְּהָא מְקוּדָם עוֹמֵד וְרֵאוּי לִיִּרְשׁ קַמְל"ן דְּמְקַרִי זִכּוּת הַבָּאָה לֹו לְאַחַר מִפְּן וַיִּטְרוּף הַקְרַע מִיַּד שְׂמַעוֹן.

וְאַע"פ שְׂהוּא הוּא הַמּוֹכֵר וְהוּא הַמּוֹצִיא לַעֲצָמוֹ וְכ"ש לְנִדּוּ' דְ דְלִית בֵּיהּ שְׂהוּא הַמּוֹכֵר הוּא הַמּוֹצִיא שְׂהֵרִי לֹא מְכָרָה לֹו הַמְּבּוּי הַנְּזוּ' רַק הַתְּצַר וְעַכְשָׁיו קִנְתָּה מְחַדָּשׁ הַמְּבּוּי דִּינָא הוּא דִּיכּוּלָּה לַעֲכַב וְכָל זִכּוּת שְׂיֵשׁ לְרְאוּבֵן וַיּוֹרְשָׁיו בְּמִבּוּי הַנְּזוּ' הוּא לֵה וְנִזְכָּתָה בּוֹ וְכַשֵּׁם שְׂהֵם יְכוּלִין לַעֲכַב גַּם הִיא יְכוּלָּה לַעֲכַב וְזֶה דְבָר פְּשׁוּט וּבְרוּר כְּשִׂמְשׁ וְלֹא כְּתַבְתִּי זֶה אֶלְא לְפִי שְׂרְאִיתִי מֵהַדִּינִי שְׂנִרְאָה לְהֵם דְאִיכָּא סְפִיקָא קַמִּיָּהוּ וְהַוְצָרְכוּ לְפִשְׁרָה וּמִי שְׂחֹותָמוֹ

אמת ינחנו בדרך אמת: הלכות נחלות הלכה א' אין הבכור נוטל פ"ש בנכסי הראויין וכו' נשאלתי לחיות דעי מה יהיה משפט בע"ח לענגן אם גובה בראוי כבמחזק או לא ומה היא דעת עליון מרן בקצור ומה היא הכרעתו אי כמ"ד בע"ח אינו נוטל בראוי או כמ"ד נוטל בראוי אלא כבמחזק: תשובה דבראוי אית ביה תרי גונגי דאם הניח אביהם אחריו מלנה ביד אחרים בין בשטר בין בע"פ או משפנתא אפי' באתרא דמסלקי וכדומה גובה מינה ב"ח משום דבע"ח משועבד ליה מדר"ן כמ"ש מר"ן בסי' ק"ז ס"א יע"ש: אבל אם נפלה לו לב"ח ירושה לאחר מותו אין בע"ח גובה הימנה וקרי' ביה אין ב"ח גובה בראוי כבמחזק וזה הכרעת מר"ן בקצור דמציינו דפסק בסי' ק"ד וז"ל לנה שאין לו ממה לפרוע ונפל הבית עליו ועל מורישו ובני הלנה וכו' וירש את מורישו בקבר והוריש לנו ואין לבע"ח ליטול ממנו וכתב עליו מור"ם וז"ל שיהרי אין בע"ח נוטל בראוי יע"ש.

ובסי' ר"פ כתב עוד וז"ל נפל הבית עליו ועל אביו או על אחד ממורישיו ואין ידוע אינה מהם מת תחילה והיתה עליו בעל חוב וכתובת אשה הנכסי בתוקת הירישים יע"ש ובסי' רי"א פסק וז"ל הנה אביו נוטה למות ולא הנה לו צרכי קבורה ואמר לו מה שאירש מאבא היום מכור לה ומת הבן בצי האב ואחר כך מת האב הבן מוציא מיד הלקוחות ואינו צריך להחזיר הדמים שהרי מכר דבר שלא בא לרשותו וכו' וזה יורש אבי אביו.

ובסעיף שלאחריו כתב עוד יע"ש שאם ראובן לנה מייעקב אביו ואחר כך מכר נכסיו ומתו ראובן ויעקב מוציא מיד הלקוחות הנכסים שמכר אביו דמאי אמר אנא מאבנה דאבא יריתנא יע"ש: והנה צריך לדעת דאמאי מרן שינה בלשוננו הזהב בהגי אתרי דבסי' ק"ד נראה טעמו משום דאין בע"ח נוטל בראוי מדקאמ' וירש את מורישו בקבר והורישו לנו וכמו שהבין בדבריו מור"ם ז"ל וכתב עליו שהרי אין בע"ח נוטל וכו' ובסי' ר"פ סתם דבריו ולא פי' דעתו ובסי' רי"א נתן טעם מפח דאבנה דאבא קאיתית יע"ש: ונלע"ד דהכא בסימן ק"ד לא מצי למימר אלא ה"ט דירש את מורישם בקבר ואין בע"ח נוטל בראוי אבל טעם מפח דאבנה דאבא קאיתנא לא מצי למימר הכא דאין טעם זה אלא בנפל הבית עליו ועל אביו ובני הלנה שהוא ראובן ואמרים אבינו מת ראשון ואנו מפח דאבנה דאבא קאיתנא ולכך דייק מרן בלישניה וקאמר נפל הבית עליו ועל מורישו דווקא ומורישו היינו אחי או אחנה דאבנה כמו שמוכח בשמענתא בסו"פ מי שמת וזו היא פוננת מור"ם שכתב שהרי אין בע"ח נוטל בראוי וכוונתו היא דמנכרח האי טעמא דכתב מרן וירש את מורישיו בקבר ולא כמו"ש קצת מפרשי' דאף בהך בבא דעליו ועל מורישיו אמרי' גמי טעמיה מפח אבנה דאבא וכו' דגם בשאר מורי' אמרי' בן זה אינו אלא האמת הוא דלא שייך הך טעמא אלא באב עם בניו ולא בשאר מורישים דאינם יורשים אלא מפח אביהם כמ"ש שירש את מורישיו בקבר וכו' וירשו הם ממנו.

ובסי' ר"ף דנק' תרנייהו נפל הבית עליו וע"א או ע"א ממורישיו סתם דבריו דשייך בהו תרי טעמי דבבא דנפל הבית עו"עא טעמיה גם מפח דאבנה דאבא וכו' אבל עו"ע"מו לא שייך אלא טעמא דירש את מורישיו ואינו נוטל בראוי: אבל בסי' רי"א לא שייך אלא טעמא דמפח דאבנה דאבא וכו' דנהי דלענגן החזרת הדמים מהני הטע' דאין בע"ח נוטל בראוי מ"מ לענגן להוציא הקרקע' מיד הלקוחות לא מהני אלא מפח דאבנה דאבא וכו'

ומן כרח אפה לומר דדעת מרן ורבינו הטור הוא פדעת רשב"ם דלימרו ליה אבנה וכו' הוא לענגן בישול המכר ולא כמ"ש התוספות שהוא לענגן התורת הדמים יע"ש בסו"פ מי שמת ומכ"ש בסעי' שאחריו שאם ראובן לנה מייעלב ואח"כ מכר נכסיו וכו' דמן כרח אפה לומר דטעמיה מפח אבנה דאבא וכו' דאי מטעמא דאין בעל חוב נוטל בראוי אחר דירש אביה' את מורישיו בקבר ירש גם את השטר ואחריות דנפשיה קבל עליה ואמאי מוציא הנכסים שמכר אביו: א"נ בסי' ר"ף דסתם דבריו ולא הזכיר בלשונו ובגני הלנה פמו שהזכיר בסי' ק"ד יורשיו היינו אחיו ומורישיו אחי אביו שהזכיר פמסק' הש"ס יע"ש ולית אלא טעמא דאין בע"ח גובה בראוי: וראיתי לרבינו הטור שהזכיר גם בסי' ק"ד עליו וע"א או עליו וע"א כמ"ש בסימן ר"ף ומן כרח אפה לומר לפי דבריו דטעמו דהזכיר בלשונו הזקה משום דאין ב"ח נוטל בראוי ולא הזכיר הטעם דמפח אבנה דאבא קא ריתנא משום דטעם זה מספיק גם לסיפא דעליו ועל אחיו אבל הטעם אחר דמפח דאבנה וכו' אינו מספיק כ"א לעליו וע"א דאית ליה.

דחת' אבותיה דווקא ולא לשאר מורישיו וטעמיהו משום דירש את מורישיו בקבר: אלא דיש לדקדק דאמאי רבינו הטור ז"ל שינה בלשונו דלעיל בסי' ק"ד כתב או עליו ועל. אחיו ובסי' ר"ף כתב עליו ועל מורישיו ועוד דבסי' ק"ד כתב ובגני הלנה וכו' ובסימן ר"פ כתב יורשי האב ואפשר לומר דלעיל נקט מאי לאו דס"ס יורשי האב בגני יורשיו אחי ולכך קאמר בגני הלנה ועליו ועל אחיו ובכאן נקט פדמסיק הש"ס יורשי האב אחיו מורישיו אחי אבנה יע"ש וכפי זה היה לו ליתן טעם לשבח משום דמפח דאבנה פדבעי הש"ס למימר אלא דנקט טעמא דמספיק לכולהו פדאמרין לעיל: אלא לדעת הטור וגם לדעת מרן דאזיל בשיטתיה קשה דאם ס"ל פמסקנת הש"ס דירשי האב אחיו מורישיו אחי אביו ולעול' תחת אבותיה ברכה ולא דינא אמאי נתנו טעם פבן שמכר בנכסי אביו בסימן רי"א משום דמפח דאבנה וכו' והא שהיא ברכה ולא דינא נאי פסילוק דעת דש"ס דדינ' היא יורשי האב בגני מורישיו אחי אמאי נתן טעם פנפל הבית משו' דאין ב"ח נוטל בראוי וירש את מורישיו בקבר: ובשלקמא לדעת הרי"ף ז"ל וגם לדע' הר"ם במז"ל ז"ל ל"ק ולא מידי דאפשר דגם פנפל הבית וכו' אית לאו טעמא מאבנה דאבא וכס"ד דש"ס יורשי האב בגני ומורישיו אחיו ואמר דקר' דתחת אבותיה וכו' אפי' בשאר מורישיו אלא לרבינו הטור ומר"ן דאזיל בשיט' קשייא: וכדי להבין הדבר על אמיתתו צריך להביא דברי הש"ס ס"פ מי שמת דף קנ"ט ז"ל איתמר פן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ונת פנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא קשה בד"ממ ולימרו אבנה מוזבין ואת מפיק.

דילמא מצי אמר מפח אבנה דאב' קאתינ' דכתיב תחת אבותיה וכו' ומסיק הש"ס לעולם פדאמר' מעיקר' ודקא קשיא לה תחת אבותיה שהוא בברכה פתיב. אבל לענגן דינא לא והתנן נפל הבית עליו וכו' מאי לאו יורשי האב בגני מורישיו אחי נאי ס"ד דלא מצי אמר מפח אבנה דאבא וכו' ותחת אבותיה לברכה פתיב פי מת הבן ואחר פה מת האב מאי הני נימא להו בעל חוב ירוש' אבוכון קא שקילנא וכו': ויש לדקדק מאי קאמר פי מת הבן ואחר פה האב מאי הני וכו' דלעולם אימא לה תחת אבותיה ברכה ומאי דקאמר מת הבן ואחריו האב פוונתו לומר וירש מורישיו בקבר ואין ב"ח נוטל בראוי ומה מכריח הש"ס נאף על פי דעדיין תקשה זו היא שקשה בד"מ דהרי משנה צרוכה מ"מ ליפא החרס דקרא תחת אבותיה דינא ולא ברכה.

ואין לומר דכוננתו להקשות ממה נפשך אם פוננת מתני' דנפל הבית וכו' הטעם משום דתחת אבותיה תקשה ממאי קשה מד"מ וקא מתני' קתני לה ואם הטעם הוא משום דירש מורישו בקבר תקשה גם פן מאי היא שקשה בד"מ דלשון הש"ס לא משמע פן אלא להוכיח מתני' דקרא דתחת אבותיה וכו' דינא הוא ולא ברכה וכן מוכח מפ"י רשב"ם שם ע"ע ועוד אם נאמר דרצה להוכיח ממה נפשך ליפא שום הוכחה לצד זה דירשמורישו בקבר ואחר האמת קשה היא בד"מ דשאני הכא דבא בעל חוב לגבות דבר שלא נשתעבד לו מעולם אבל הך דבן שמכר שבא להוציא המכר מיד הלקוח' דבר ששעבדו אביו בחייו והוא בו מפת אביו אמרינן קשה היא בד"מ ועוד מה הוא ההכרח שלו עד שאמ' מאי לאו יורשי האב בני וכו': ואפשר לומר דכוננת הש"ס הוא להכריח טעם.

מתניתין דנפל הבית וכו' הוא משום דמפת דאבנה וכו' וקרא דתחת אבותיה וכו' דינ' וההכרח הוא דתנא נקט במלתיה נפל הבית עליו ועל אביו או עליו וע"מ ואמאי אצטרף התנא לאשמועינן תרתי לישמועינן דנפל הבית עליו ועל מורישיו והוא כולל גם אביו.

אלא ודאי טעמו לאשמו' דנפל הבית עליו וע"א הוא משום דתחת אבותיה וכו' אבל על מורישיו הוא אחי יורשי מורישיו הם אחיו וטעמו משו' דירש מורישו בקבר ואין ב"ח נוטל בראוי נמצא דמתני' אשמו' דאית בה תרי טעמי והדוחה דחה לו בקש דלית בה פ' כי אם טעם א' דירש מורישו בקבר ואין ב"ח ג"כ: והשתא אתי שפיר דפסק רבינו הטור ומר"ן בס' ק"ד בהאי דנפל הבית וכו' ונתן טעם משום דאין בע"ח נוטל בראוי דטעם מספיק לכולהו כדאמר לעיל אבל בההיא דבן שמכר בנכסי אביו לא מספיק ליה האי טעמא דלימרו ליה אבנה מזכ' וכו' ואצטרף ליה לטעמא דמפת דאבנה וכו' כס"ד דש"ס דקרא דתחת אבותיה וכו' דינא: אלא דעדיין יש לי לפקפק מאחר דטעם דההוא דמכר בנכסי אביו הוא משום דמפת דאבנה דאבא קאתינא אמאי קרי לה וזו היא שקשה בדי"מ ומפ' הש"ס משמע דלפי טעם זה לית בה שום קשיות דהרי בש"ס פרי' ודילמא מצי אמר ליה מפת אבנה וכו' משמע דאי אמרינן מפת אבנה וכו' ניחא ולא אמרינן זו היא שקשה בד"מ אלא אי אמרינן וירש מורישו בקבר והוא יורשו משום דלימרו ליה אבנה מזבין והוא מפיק וכן ממש' לשון רשב"ם ע"ע שם כדכתי': וראיתי להר"ן ז"ל שפתיב וז"ל.

הבן מוציא מיד הלקוח' משו' דמצי אמ"ל אגא מפת דאבן' וכו' דאילו אבא מעולם לא זכה בנכסים אלו ואין אדם מקנה דבר שלא בא לידו ומע' קשה הוא בדיני ממונות שיוציא מיד' בלא דמים שהרי אילו הנה אביו קני' ורוצה לחזור בו הנה צריך להחזיר הדמ' וזה שבא במקומו והוא תחתיו הנה נראה שהנה חייב לעשות פן אלא שכף פסקו במערבא יע"ש משמע מדבריו דאפילו להאי טעמא דמפת דאבנה דאבא וכו' עדיין יש לומר שקשה היא בד"מ ולפירושו צריך לפרש הש"ס דקאמר ולימרו אבונ' מזב' וכו' וקוששית הש"ס דמקשה ודילמא מצי למימר מפת דאבנה וכו' באנפי אחרני ומוכר' אתה לומר דמאי דקאמר בש"ס ולימא ליה אבנה וכו' מלתא בפני עצמה וכוננתו לומר איך יכול להוציא מיד הלקוח' ולימרו ליה אבל לעולם קשה היא לכולהו טעמי כמו שמוכח מדברי הר"ן וקוששית הש"ס דמקשה ודילמא מצי וכו' מקשה על מאי דקאמר בש"ס איך יכול להוציא

מיד הלקוחו' ולימרו ליה אבנה מזבן וכו' ולכך הקשה לו ודילמא מצי וכו' ואם פן יכול להוציא מיד הלקוחות ולעולם קשה כדפני' הר"ן וטעמיה: וראיתי בסמ"ע סי' ר"פ ס"ק כ"ז וז"ל ויורשי האב אומרי' הבן מת תחי' ולא ירש כלום וכו' ואינם משתלמין אלא מן המנוחזק ולא מן הראוי וכו' יע"ש ולדבריו צריך לומר דנקט טעם מספיק לכולהו בבי פמו שישבנו לדע' רבינו הטור: ולפי מ"ש לעיל דמנכרח האי טעמא דמפח אבנה דאבא וכו' בסי' רי"א אבל בסי' ר"פ ובסי' ק"ד יספיק טעם דאין בעל חוב נוטל בראוי אתי שפיר מאי דמסיים מור"ם וכתב שהרי אין בעל חוב נוטל בראוי ר"ל האי טעמא שהרי אין בעל חוב נוטל בראוי יספיק פאן ולכך נקטיה מר"ן במאי דכתב וירש את מורישו בקבר ולא נתן טעם דמצי למימר מפח אבנה וכו' והשת' מור"ם נתן טעם לדברי מר"ן: וראיתי להרב זי"ע אנאיים ז"ל שהקשה דאמאי מר"ן השמיט שהרי אין בעל חוב נוטל בראוי ותיגרז משום דטעם ראוי פולל כל ראוי שבככור ואיכא מילי טובא דהוי ראוי בככור ואינו ראוי בבעל חוב יע"ש.

ולדבריו קשה אם פן אמאי מור"ם נקטיה בלישגיה וקא איכא מילי טובא דהוי ראוי בככור ואינו ראוי לבעל חוב ומה הועיל במה שישב לדעת מר"ן ועדיין אינו ישוב לדעת מור"ם ואינהו קיימי בשטיה נדא דאיכא מילי דמקרי ראוי לגבי בכור ואינו ראוי גבי ב"ח וכן היא דעת רבינו הטור ואף על פי כן כתב דאין בעל חוב נוטל בראוי: איברא דאינו מן הישוב מה שפירשתי הש"ס לדעת לעיל ואינו אלא שבוש בעלמא דכן מוכח מש"ס וזו היא קשה בד"מ הוא משום לימרו אבנה מזבין והוא מפיק וכן מוכ' מדברי הר"ף וכן מדברי מר"ן גופיה ומדברי הפוסקים פולהו ויש ליישב בדוחק דברי הר"ן דמאי דכתב ברישא משום דמצי למימר מפח אבנה וכו' הוא לפי דברי הש"ס דידן דקאמר ודילמ' מפח אבנה וכו' ומאי דקאמר ומ"מ קשה הוא בדי"מ וכו' הוא קאי אמאי דשלוה מתם דס"ד דהוא יורש מפח אביו והוא דקאמר הר"ן דאילו אבא מעולם לא זכה בנכסים אלו ואין אדם מקנה מה שלא בא לידו וכו' ולכך קשיתיה מאחר דלא זכה אביו בנכסים ואין אדם מקנה וכו' מאי קושיא איכא דקאמר וזו היא קשה וכו' ויישב ומ"מ קשה מאחר דמוציא מידם בלא דמים דהוא במקום אביו ואם אביו היה קיים ורוצא להוציא הנה צריך להחזיר הדמים וכו' אלא שפך פסקו במעברא אבל הוא האמת שמפח אבנה דאבא קאתינא והשתא לא תקשי דבריו אהדדי אלא דאין הלשון מתוקן אבל פוננתו פדכתיבנא ודעת הר"ן פדעת התוס' דפי' דזו קשה היא בד"מ קאי אדמים אבל מה שמוציא הקרקע מידם לית בה שום קשיות דאין אדם מקנה וכו' ואע"פ דלשון הש"ס מוכח דקשיות הוא על ביטול המכר דקאמר ולימרו אבנה מזבין ואת מפיק עיין בדברי התוספות הישוב: וכן מצאתי פתוב לרש"י על הרי"ף וז"ל וזו שקשה בד"מ ס"ד דמפח אבנה קאתי ותלמודא משני דמזכותא דנפשיה מפח אבנה דאבא וכו' ואינו קשה בדי"מ הרי מפורש דמאי דקאמר בש"ס וזו קשה בד"מ היינו לפי ס"ד דמפח אבנה: וראיתי להש"ף בסי' ק"ד סע"ק כ"א שכתב דטעם הדבר הוא מפח אבנה דאבא וכו' ונ"מ היכא דלא מצי למימר הכי בעל חוב גובה בראוי והביא משם הגהות אש"רי וכגון שגפלו לו נכסים לאחר מיתהמאבי אמו שאחיו מן האב א"י לירש אלא מפחו ב"ח גובה מהם וכו': וקשה לי דמאי דקאמר שאחיו מן האב אינו יכול לירש אלא מפחו וכו' דאין זה אמת דאין אחי' מן האב יורשים בראוי שירש אחיהם מן האם ואם פוננתו לומר דאם נפלו לו בחייו ומת

דאין יורשים אלא מפחו דנה ראוי קרי ליה מוחזק הוא ובעל חוב נוטל ממנו ומאי קאמר ובעל חוב נוטל ממנו אם בעל חוב נוטל בראוי כמחזק נלעד"צע: והבינותי בספרים וראיתי לתרץ קושיא זו על פי מ"ש הרב ח"מ בטור א"הע סימן ק' ס"ק ט"ו עמ"ש מור"ם ז"ל דאם מת יעקב בתי ראובן בנו והניח אלמנה הניזונו' מנכסיו אין אלמנת ראובן גובה פתובתה מאותם נכסים הואיל והיו משוע' לאלמנת אביו פשמת ראובן יע"ש וכתב עליו הרב ח"מ ודוקא לעגנו פתובה מקרי ראוי וכו' אבל לעגנו ירושת הבעל פגון אם מת יעקב בתי בתו ואת"פ מתה דינה אצי בעלה של דינה יורש אותה מה שירשה מייעקב אביה אף שהיו הנכסים משוע' לאלמנת יעקב וכו' יע"ש: ולפ"ז אפשר לפרש דברי הא"ש דכתב וכגון שנפלו לו נכסים לאחר מיתה מאבי אמו וכו' ר"ל שמת אבי אמו בתי אלא שהיו משועפדים לכתובת אשתו ואת"פ מתה האשה ופקע השעבוד בזה ירשוהו אחיו מאביו שהשעבוד לא מפקע הירוששה וזו שכת' שנפלו לו נכסי' לאחר מיתה דהיינו שפקע השעבוד לאחר מיתה ודינם שנה שהרי גם בבעל מצינו שאינו יורש בראוי כמו אחיו מן האב ואעפ"ך יורש בנכסים המשועפדים כנז' אף אני אבי בהאחים מן האב יורשים בנכסים משועפ' כמ"ש הרמב"ם בה' נחלות פ"א יע"ש: א"נ אפשר לומר דבסימן ק"ד נקט מר"ן פטעם הטור דאין בעל חוב נוטל בראוי ובסימן ר"פ סתם דבריו וטעמו משום דמכח אבנה וכו' פדעת הרמב"ם משום דמצוי למימר מכח אבנה כמ"ש ה"ה יע"ש והשתא ניחא אמאי פפול הוא בסימן ר"פ אחר שכתבו בס' ק"ד ואפשר שדעת רבינו הטור גמי הכי: וראיתי להרב מש"ל מ בהלכות נחלות פ"ה ה"ח שכתב דטעמי' דרבינו הטור דנקט דירש את מורישו בקבר ואין ב"ח נוטל בראוי ולא יתיב טעמי' משום דמצוי למימר מכח אבנה דאבא וכו' משום דרצה להשוות הדינים בין דנפל הבית עליו ועל אביו או עליו ועל חנוה' בנו דטעם תחת אבותיה לא מהני תחת אבותיה יהיו בניה ולא תחת בניה יהיו אבותיה יע"ש.

ולפי דבריו מוכרח לומר דס"ל לדע' הטור תחת אבותיה אפילו בשאר מורישיו דאל"ך אמאי הרחיק נדוד מדברי הש"ס דכתב אחיו או אחנה דאבא: וראיתי להרב ז"יע אנאיים שהקשה ע"ד הרב ז"ל דטעם רבינו הטור משום דנפל הבית עליו ועל בנו והוא נותן טעם על חלוקה זו והיא לא נזכרה בדבריו יע"ש: וטעמו במה שהשיג על הר' מש"ל מ משו' דבלשונו לא הזכיר רבינו הטור כ"א עליו וע"א או ע"וע אחיו ולא הזכיר מורישיו בלשונו הטהור דמשמע גם הבן בכלל והוא לא עיין בדבריו בסי' ר"ף דנקט עליו וע"מ והבן בכלל וא"כ דמאי דנקט הקא בסי' ק"ד עליו וע"א לאו דווקא והרב פי' כן לפי דבריו דסי' ר"ף ואפשר דגם בסי' ק"ד הנה הרב מש"ל מ גורס עליו וע"א וע"מ ולקד' נתן טעם משום דבנו בכלל וגם בש"ס נקט נפל הבית עליו וע"מ וצי"מ אמן: ואגב אביע אומר מה שנשאלתי בענין הכבוד אם נוטל פ"ש בשכירות הקרקע שהניח להם אביהם בנוי ומשונקלל ועדיין לא חלקוהו ביניהם השכירו' דביני ביני מאי הוי עלה ע"כ לשון השואל.

ואני בעניי נראה דדבר פשוט הוא דאית ליה פ"ש בשכירות מאחר דאית ליה פ"ש בגוף הקרקע וקי"ל דכבוד אית ליה קודם חלוקה והוא דבר פשוט וברור אצלי. ומאחר ששמעתי שיש גמגום בדבר ממורי ההלכה ונאצוני אמרתי אעלה נא על הס' דברי חז"ל בקיצור לברר האמת ומהי האמת נהדרת וזה החלי בס"ד: פתב מר"ן בקצור סי' רע"ח

ס"ד הניח להם אביהם פרה מושפרת וכו' נוטל בה ובולדה פ"ש יע"ש נכתב הס"מ סק"ו פ"ל מ"מ בה וכו' דאין דבר חדש וכו' אלא אפילו בולדה דהוא גוף דבר חדש וכו' אפ"ה פ"נ שנוט' מהפרה שהי' מצויה ביד אביהן והשכח דהולד בה ממילא נוטל הבכור פי שנים וכו' ע"כ: הנה מדברי הס"מ מע גלמוד דהדבר היצא מגוף הדבר שהיה מצוי ביד אביהן והוא בא ממילא בלא טרחת היורשי' ובלא הוצאה לא מקרי ראוי ומקרי מוחזק ביד אביהם והבכור נוטל בו פ"ש מאחר שיוצא מגוף אותו דבר בלא טרחה.

ואל תשיבני דבר דמאי שנא מכרמל ונעשו שבולים וכו' די"ל וכו' (וה"ה לשכירות) דשאני שבולי וכו' דאשתנו לחטים ותמרי' דהני דבר אחר ושם אחר עיין שם: ואין לדחות ולומר דשאני שכירות דלא מקרי יוצא .

מגוף הדבר ועוד דהיתומים השפירוהו ולא מקרי ממילא דאע"פ דהחילוק מצד עצמו חלוש ואין בו ממש ואין צריך להביא עליו ראיה. מ"מ לחזק הדבר במסמרים בל אמוט אמרתי בפ"ש להביא ראיה מדברי רשב"ם ו"ל בש"ס בתרא בפ' י"ב דף קכ"ד שהקשה בדבר זה ו"ל וא"ת ליתני רועה באפר וכו' סד"א מוחפרת ומושפרת לאו שבח ממילא הוא אלא על ידי ב"א שחורשין ועובדין בה ולא לישקול בה הבכור פ"ש קמ"ל וכו' פ"נ דאין היתומי' עצמם עובדין בה וכו' יע"ש הרי מדכתב ע"י ב"א ש"וע בה וכו' משמע מדבריו שהבכור נפ"ש גם בשכירות הפרה ומקרי יוצא מגוף הפרה דאל"ך מאי האי דקאמר שחורשי' בה וכו' נהלא הוא דבר חוץ מגוף ואין הבכור נפ"ש והיא ראיה עצומה פראי מוצק.

וכן נראה מדברי התוס' שם ד"ה אף מוחפרת וכו': ונהבינותי עוד בספרים וראיתי להרב בעל הלבושים שפירש פן בדברי מר"ן ו"ל מושפרת ומוח' וכו' או שהיתה רועה באפר וילדה נוטל הבכור פ"ש בשכירות ובה ובולדה וכו' יע"ש הרי מפני דשכירות מקרי דבר היצא מגופה ונוטל בו פ"ש מאחר דאית ליה פ"ש בגופה ולית בה טרחה.

וכן ראיתי למהר"י עי"אש בספרו במנהגים שפן כתב בשם רבו יע"ש וכן הדין בשכירות הקרקע: נשאר לי לבאר דבר אחד דאפי' השפירו היורשים הקרקע אחר מיתת אביהן מקרי מוח' ביד אביהם ולא מקרי שבח היורשים אחמ"א.

הנה ראיתי להתוס' בש"ס הנז' ד"ה היתה מוחפרת או מושפרת וכו' שאמרו ו"ל ה'א דלא נקט חכמה או השפירוה היתומים וכו' משום דהשתא אשמועינן חידוש טפי דאע"ג דהיתה מו"מ בחיי אביהן לא חשבנו לה פרה ראוי ויטול בה פ"ש ע"כ יע"ש.

ואם נאמר דשכרוה היתומים מקרי שבח היתומים אפי' בס"ד מאי האי דקאמרי אשמועינן חידוש טפי הו"ל לש"ס לאשמועינן ששכרוה היתומים דלא מקרי שבח היתומים. אלא נדאי דבר זה לא יעלה על הדעת דבטרחה מועט' פנה לא מקרי טרחה ויכולה להתקיים באחר והוא פשוט דלא מקרי טרחה אלא כמו עבודת הקרק' וכדומה.

וכן מוכח מלשון מהר"י עי"אש דהחידוש הוא בשכורה בחיי אביהם דהנה ס"ד דחשיב כמלנה והשנה שכירות הקרקע לשכירות הבהמה יע"ש: ואל תשיבני דבר ממה שכתב הרב נ"י בפ"ק מוכר את הבית דף קצ"א ו"ל והספימו המפרשים ו"ל דהאי שכירות איירי שהשפירו האב ומת קודם שהגיע זמנו וכו' דהשתא הוי כפירות המחוברים לקרקע

שהוא פקרקע ובלאו הכי אי אפשר ממה נפשך דאם השפירוהו יורשים לאחר מיתת אביהם אם פן ראוי הוא ועישור נכסי לא שקלי מן הראוי ואם השפירו האב והגיע זמנו לגבו' חו' הוא ונהרי הוא פמטלט' ע"כ יע"ש ונהביא דבריו הב"ש סי' קי"ג סק"ז על דברי מר"ן שכתב ויש לה לגבות עישור זה משכירות הקרקע ומן הראוי וכו' ונהביא פת החולקים עליו ה"ה המרדכי והרא"ש דאית להו דגובה משכירות הקרקע ששכרוהו היתומי' וכ"א אגיל לטעמיה דהמרדכי סבר דב"ח גובה פראוי והיא בע"ח דאחי ובכתובה דוקא הקילו והרא"ש אית ליה דאף על גב דאין בע"ח נוטל פראוי שאני הכא דהיא בע"ח דאחי והם פחיים ולגבייהו לא מקרי ראוי וכל נכסיהם משועבדים בידה בהחוב הנז' כדין בעל חוב דעלמא דנכסי הלנה משועבדים בידי המלנה.

ולדעת הנמוקי אית ליה דאף ע"פ דבע"ח דאחי היא. אחר דהחוב הוא נולד מעישור נכסי של האב והם פטירי ולגבי האב מקרו ראוי אינה גובה מהם מהשכירות אלא מגוף הקרקע שהיא נכסי האב ולא משכירות שהם מקרו נכסיהם ולגבי האב מקרי ראוי לא נשעבדו לה לגבות מהם החוב של עישור נכסי והרא"ש אית ליה מאחר דבע"ח דאחי היא יש לה לגבות עישור זה משכירות הקרקע ואפי' אם שכרוהו היורשים דנכסי היתומים משועבדים בידה ופשוט הוא שגובה מהם ולא הנצרך לומר בש"ס הנה מגבינו אפי' מעמלה דביתי אלא לענין דאם שכרו אביהם על שנה ודר חצי שנה וכו' לא תשיב פמטלטלי משום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף וכן כתבו התוספו' שם בש"ס דף ס"ט ד"ה מעמלא דביתי ונ"ל היכי דמי אי בשכירות שיבוא מן הבתים פשיטא שטורפת דהא מקרקעי ניגהו ואי בשכירות שגבו פבר הגי מטלט' וי"ל דמירי שהשפירו לשנה וכו': הנה מלשון התוס' דכתבו פשיטא שטורפת משמע פדכתי' דהיינו שעבוד בעלמ' דאם לא פן מאי האי דקאמר פשיטא שטורפת אמאי נקט לשון טרפא אלא ודאי פנונתם לומר דהחוב שחייבים לה של עישור נכסי טורפת משכירו' וכן משמע מלשון הרשב"א ונהביא דבריו ה"ה וכן מוכח מלשון הרמב"ם ומר"ן דכתבו ויש לה לגבות עישור זה משכירות הקרקע דמשמע דהחוב שנתחייבו לה גובה משכירות הקרקע ודאי מר"ן אית ליה פהרא"ש ויש וישון שכירות דנקט כולל הכל וכן מוכח מדקאמר משכירות הקרקע.

ומן הראוי דקאמר היינו לענין שעבוד כמ"ש הח"מ סק"ט ומן הראוי הטעם שאין לה וכו' ומ"מ אינה גובה רק עישור נכסי האב ע"כ דמשמע מדבריו דמאי דקאמר הרא"ש ומר"ן מן הראוי היינו לענין שעבוד דאל"ך מאי האי דקאמר ומ"מ אינה גובה רק עישור נכסי האב ואפי' אי איפא מאן דפליג על הח"מ היינו לענין הראוי של זקינה אבל לגבי השכירות ליפא מאן דפליג: והדבר מוכרח מעצמו דאמאי הנצרכו לאוקומי דמירי שהשפירו לשנה וכו' והיא גופה קמ"לן דגובה משכירו' אף על פי דמקרי ראוי ששכרוהו היורשי' ועוד מאחר דקי"לן דאומדין משענת מיתה ואע"פ דע"נ אינו נגבה עד שתבא הבת להנשא מ"מ משערין לפי מה שהניח בשענת מותו כמ"ש מר"ן ומור"ם סי' ק"יג ס"ד ועוד דהבת אינה יורשת מקרית בע"נ אלא בע"ח דאחי כמ"ש מר"ן שם ס"ג וקאמר בש"ס למאי נפקא מינה אם אמרנו יורשת או בע"ח לענין דאם יכולים לסלק' בפמון ולית לה בקרקע ואמאי גובה ע"נ משכירו' הקרקע ואם בע"ח דאחי מאי הני דאין לה עליהם אלא עישור נכסי בשענת מיתה אלא ודאי דפשוט הוא דהרא"ש ומר"ן לא קאמרי אלא לענין שעבוד בעלמא אבל אינה גובה משכירות ע"נ משום דמשערין לפי

מה שהניח בפשט מיתה ולית לה בקרקע דאינה נקראת אלא בע"ח ויכולים לסלקא במעות: ומעתה באנו לנדון דיין דליכא הוכחה מהכא לומר דשכירות קרקע הוי ראוי כמ"ש הנמוקי דשאני הכא משום דלית לה עי"ן אלא פשעת מיתה ואין לה זכות בגוף הקרקע דמצו אחים לסלקא במעות פדכתיבנ' לעיל.

תדע דגם הרא"ש דפליג אנמוקי מודה בדבר זה דאין לה אלא מש"מ ואין לה בגוף הקרקע ולכך אינה גובה מהם ע"נ אלא לעגן שעבוד משום דבע"ח דאחים אכל בנדו"ד דאית ליה בקרקע פי שנים ואית ליה קודם חלוקה כנז' נוטל גם בשכירות פ"ש כמו דאית ליה בגוף הקרקע ולא מקרי נכסים ששיבחו אחר מיתה כמו שהוכחנו לעיל: ואחר כותבי חפשי ונהביותי בספרים וראיתי להרב בני אהובה שפי' פדכתי' ושפתי פעל כל הון שנתכוננתי לדעת הגאון ז"ל ונ"ל ועוד קשה דבהשכירות דאחים לאחר מיתת אביהם וכו' להרא"ש גובה וכו' פנין דהיא בע"ח דאחים ומה בכך הלא ע"ן הפל פשעת מיתה והלא בפשעת מיתה אין זה נכנס בחשבון ע"ן.

ואם נאמר פנין דיש לה חלק עשירית בקרקע א"כ יש לה חלק עשירי בשכירות דקרקע שלה השביח מלבד דיין זה לא נראה וכו' לכן נראה דנדאי שכירות הבית מהאחים לא נכנס וכו' דאינה נוטלת רק ממה שנמצא בש"מ.

אמנם פנין דהעישו אינו נגבה אלא מקרק' בזה קאמר הרא"ש דנוטלת העישור שנתחייב לה משכירות הקרקע דהוי בקרקע וכו' ודלא תימא הא שכירות הוי ראוי וכו' ואין ב"ח נוטל בראוי לזה קאמר דב"ח דאחים וכל שעבודא עליה' וכו' יע"ש.

הרי דבריו מפורשים כדפירשית ומשמע מדבריו דשכירות קרקע לא הוי ראוי וחשיב כנכסי' ששבחו לאחר מיתה מדקאמ' ואם נאמר פנין דיש לה עשירית בקרקע א"כ יש לה חלק עשירי בשכירות דקרקע שלה וכו' ואם באמת דשכירות מקרי ראוי והו"ל כנכסים ששבחו לאחר מיתה מאי האי דקאמר פנין דיש לה חוב עשירי בקרקע יש לה חל' בשכירות וכו' דאפילו יש לה ח' בקרקע אין לה בשכירות דמקרי ראוי כמ"ש בבכור א"ו דפשו' הוא אצל הרב דאם יש לה ח' בקרקע יש לה גם בשכירות דקרקע שלה השביח ואפ' שכוהו היתומים ולא מקרי ראוי דהו"ל נכסים ששבחו לאחר מיתה כדפ' וצי"מ וימ"ן: פ"ק י"א ה"ד כשמעמידין ב"ד להן אפטרופוס מוסרין לו פל נכסי הקטן הקרק' והמטלטלין וכו' והוא מוציא ומכניס בונה וסותר וכו' ונוטע וזורע וכו'.

נשאלתי לאשר שאלוני ע"ע ראובן נ"ע שנלב"ע וח"ליש והניח אחריו אלמנתו ובנים גדולים וקטנים ויש בין הבנים הנזכר בן גדול נשוי ואחר מיתת אביו פל עזבון אביו הנה בידו והוא המוציא והוא המביא והוא הנה זן ומפרנס לאמו האלמנה הנז' ולא יחיו מהעזבון הנז' והנה זה עד משך כמו ב' שנים ויותר ואחר בואו חשבון מה שהוציא על הוצאת קבורת אביו ופקידת החודש והשנה ומזונות אמו ואיחיו הנז' והנה העודף סך מה משלו ותבע לאמו לפ"ן לו פל היתר מהעזבון שתחת ידה ומהקרקע שהניח אביו הנז' אחריו והאם ואחיו הנז' פשטו לו הרגל באמרם אליו שפטורי' מן הדין בכל היתר ועתה נפשם לשאול הגיעה מה יהיה בדינם יורינו המורה לצדקה ושכמ"ה: תשובה לעד"ן שהאח הגדול הנז' זכאי בדינו ויגבה פל היתר שהוציא על אמו ואיחיו הנז' ולא דמי למאי שכתב הרב"י בשם בע"הת סי' קכ"ח במס"ב ז"ל ששאל הר"י ב'מי שפרנס יתום בתוך ביתו

ואחר שהגדול תבע ליתום הנז' באו' שבתורת הלואה פרנסו וכו' והשיב פיון שלא אמר לו בפ' בתורת הלואה לא נתן לו אלא לגמילות חסדים כמו"ש במי שהלך למד"ה ועמד אחד ופרנס את אשתו וכו' הניח מעותיו וכו' וכתב עליו הרב"י ומשמע שאין דברי הר"י אמונים אלא בשלא היו בידיו משל יתומים או אם היתום גדול זהו"ל ליה בתורת הלואה אבל ביתום קטן חייב לשלם ודווקא אם יש לו נכסים באותה שעה אבל אם אין לו נכסים באותה שעה אין לו עליו כלום דהיו אחרים מפרנסים אותו יע"ש דשאני הקא בנדו"ד מאחר שהוא גדול שבאחים והוא היה משתדל בכל אשר להם והוא היה המוציא והמביא בנכסי אביו והיה גובה החובות שהניח אביו אחריו נעשה כאפטרופוס וגובה כל מה שהוציא עליהם משלו כמ"ש מרן בס' ר"ץ סכ"ד יתומים שסמכו אצל בע"ה מעצמ' ונשתדל בשלחם יש לו דין אפטרופו' ובס' כ"ה פסק אם זן אותם משלו לא הניח מעותיו עק"ה והנדו"ד דינו כאפטרופוס ועדיף מיניה דיש לו גם דין שותף דכל מה שישביח בנכסי אביו חולקים הוא ואיחיו ומסתמא אמרינן דאין פוננתו לג"ח כלל אלא להלואה עד שיגבה כל הקפות אביו שנושה באחרים או עד שישביחו נכסים שהניח אביו ועכשיו שנשתדפו החובות ולא נשתבחו הנכסי' גובה משאר נכסי אביו שהניח אחריו בשבועה: ואפשר דלזה נתפנון מרן בפסקיו בקצור דבחלק י"ד סי' רנ"ג ס"ה כתב ונ"ל מי שפרנס יתום בתוך ביתו וכו' וכשתגדיל תבע ממנו מה שפרנסו פטור וכת' עליו מור"ם אם לא שפי' דדרך הלואה פרנסו ובחלק ח"מ סי' ר"ץ סכ"ח כתב יתומים שסמכו אצל בע"ה וזן אותם משלו לא הניח מעותיו עקה"ץ וכתב עליו מור"ם אבל אם פרנסם בתורת גמילות חסד' פטורים יע"ש: וקשה דברי מרן אהדדי דדבריו בחלק י"ד הם הפך דבריו בח' ח"מ ולפי מה שפירש' אתי שפיר דבח' י"ד נקט בלישניה מי שפרנס יתום בתוך ביתו פטור דמסתמא בתורת גמילות חסד' פרנסו ולכך כתב עליו מור"ם אם לא שפי' דרך הלואה ובח' ח"מ נקט בלישניה יתומים שסמכו אצל בע"ה דהנה דינם כמו אפטרופו' דמסתמא אמרי' בתורת הלואה פרנסם ולכך כתב עליו מור"ם אבל אם פרנסם וכו' דהיינו שפירש' ואמר בתורת ג"ח פטורים וכוננת מר"ן שאמר יתומים שסמכו והוא נושא ונותן בשלחם וקצור דבריו דסמך אמ"ש בס' כ"ד יתומים שסמכו וכו' יש לו דין אפטרופוס ולכך סמך ב' הסעי' זה לזה ולכך נקט בלישניה יתומי' שסמכו וכו' ולא כתב מי שפרנס יתום בתוך ביתו כמו דנקט בח' י"ד אלא הא כדאיתיה והא כדאיתיה הן יתום בתוך ביתו מסתמא אמרי' לא נתפנון אלא לג"ח כמ"ש מור"ם עד שפירש' ויאמר לשם הלואה אבל יתומים שסמכו נעשה להם אפטרופוס ומסתמא אמרינן לשם הלואה עד שפירש' שלשם ג"ח כמ"ש מור"ם: ואין לומר דבח' י"ד דקאמר מרן פטורים מיירי פשאין בידו משלח' ויש להם ביז אחר או מיירי בגדולים דהיה יכול לומר להם בתורת הלואה הוא מפרנסם ומדשתק אמרי' ודאי פוננתו לג"ח ובח' חו"מ מיירי שהיה בידו משלח' או ביתומים קטנים דאין בהם דעת לומר להם בתורת הלואה ויש להם ביז אחר ולכך לא הניח מעותיו עק"ה דזה דוחק גדול בדברי מרן דהיה לו לפרש דבריו פדרכו בכל מקום וליכתוב חדא כמו שפיר' דבריו בב"י ועוד דאמאי שינה בלשונו וכתב יתומים שסמכו וכו' והו"ל לומר מי שזן יתום וכו' ועוד דדברי מרן בח' ח"מ לקוחים מתשובת הרשב"א וקאמר וזן אותם משלחם אם הוציא משלו לא הניח וכו' והיכי דמי הא דקאמר וזן אותם וכו' אם הוציא היכי משפח' לה אלא הפוננה היא אפילו הוציא משלו יותר ממה שזן להם

משלָהם הוציא משָלו וְאִין בְּיָדוֹ מְשָלָהּ אפִי הָכִי לֹא הֵנִיחַ וְכו' אֲתוֹסְפֶת קָאֵי דָאֵי מַה שְׁהוּצִיא מְשָלָהֶם פְּשִׁיטָא וְהִיא סְבַרְת הָרִי"ף בְּתִשְׁוֵי דְלַעִיל וּמַה חִידֵשׁ לָן הֲרִשְׁבָ"א אֶלְא וְדָאֵי אֲתוֹסְפֶת קָאֵי וְעָלָה קָאֵי וְאָמַר לֹא הֵנִיחַ וְהִטְעַם מִשׁוּם דְסָמִיכֵי וְעוֹד אִם קָאֵי עַל מַה שְׁזָן לָהֶם מְשָלָהּ מֵאֵי לֹא הֵנִיחַ מְעוֹתָיו וְכו' דְמִשְׁמַ' שְׁהוּא הַתּוֹבֵעַ לִיתּוּמִים אֶלְא וְדָאֵי קָאֵי אֲתוּס' שְׁהוּסִיף מְדִילֵיהּ וְקָאֵמַר הֲרִשְׁבָ"א לֹא הֵנִיחַ וְכו' מֵאֲחַר שְׁסָמְכוּ אֶצְלוּ וְהוּ"ל כְּאִפּוֹ' כְּףָה גֵרָאָה לִי דַעַת מְרָן וּבַח' י"ד הִבִּיא תְּשׁוּבַת הָרִי"ף מִי שְׁזָן יְתוּם דָּאִינוּ סְמוּךְ דְפֶטוּר מֵאֲחַר דָּאִין בְּיָדוֹ מְשָלוּ וְאֶפְיָלוּ יֵשׁ לוֹ בְּיַד אֲחֵרִינִי וְדוֹנָקָא בְּגָדוֹל שְׁהִגִיעַ לְעוֹנַת הַפְּעוּטוֹת שְׁהִיגָה יָכוֹל לֹמַר לוֹ בְּתוֹר' הַלְוָאָה קָאֵמַר הָכִי אֲמָרִינֵן מְסַתְמָא לְשֵׁם ג"ח פְּרָנְסוּ בְרַם אִם הוּא קָטָן דְלֹא הִגִיעַ לְעוֹנַת הַפְּעוּטוֹ' דְלֹא בַר דַּעַת לְמִימַר לִיהּ לְשֵׁם הַלְוָאָה וְאִית לֵיהּ בְּאוּתָהּ שְׁעָה בְּיַד אֲחֵרִינִי לְדַעַת מְרָן ב"י ו"ל וּבַח' ח"מ פֶּסֶק בְּתִשְׁוּבַת הֲרִשְׁבָ"א בִּיתּוּמִים שְׁסָמְכוּ אפִי הוּצִיא עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מְשָלָהֶם חֲזִיבִים לְשַׁלֵּם אפִי לֹא יֵשׁ לָהֶם בְּאוּתָהּ שְׁעָה דְדִינוּ כְּאִפּוֹטְרוֹ' וּמְסַתְמָ' לְהַלְוָאָה נִתְכַנְּנוּ: גְּמַצָּא לְדַעַת מְרָן ב"י דְהָרִי"ף לֹא פֶטַר אֶלְא אִם אִין לוֹ בְּיָדוֹ מְשָלוּ וְאֶפְיָ' אִית לֵיהּ בְּיַד אֲחֵרִינִי וְהוּא בְּיָתוּם שְׁהִגִיעַ לְעוֹנַת פְּעוּטוֹ' דִּיכוֹל לֹמַר לִבְתוֹרַת הַלְוָאָה אֶבֶל בְּיָתוּם שְׁלֹא וְכו' וְאִית לֵיהּ בְּיַד אֲחֵרִינִי חֲזִיב לְשַׁלֵּם לְבַע"ה.

וְדַבְרֵי מְרָן בַּח' יו"ד שְׁפַתְבּ מִי שְׁפָרְנַס יְתוּם וְכו' פֶּטוּר וְכַתְּבַעַל דְּבָרָיו מוֹר"ם אפִי הִיגָה לוֹ לִיתּוּם בְּאוּתָהּ שְׁעָה וְכו' הִיגָנוּ בְּיָתוּם שְׁהִגִיעַ לְעוֹנַת פְּעוּטוֹת דִּיכוֹל לֹמַר לִיהּ בְּתוֹרַת הַלְוָאָה וְלֹא קָאֵמַר לִיהּ: וְלִפִּי זֶה יְכוֹלְנִי לֹמַר דְּמֵאֵי דְפֶסֶק מְרָן בַּח' ח"מ דְלֹא הֵנִיחַ מְעוֹתָיו עַק"הֵן הוּא בְּיָתוּם שְׁלֹא הִגִיעַ לְעוֹנַת הַפְּעוּטוֹת וְיֵשׁ לוֹ בְּיַד אֲחֵרִינִי בְּאוּתָהּ שְׁעָה וּבַח' יו"ד בְּהִגִיעַ לַע"ה פ' הָרִי"ף מְשַׁתְּעֵי בְּשְׁהִגִיעַ וְכו' וְהֲרִשְׁבָ"א בְּשְׁלֹא הִגִיעַ וְכו' וְהֵאֵי דְנִקְטַב לְבִלְשִׁנֵיהּ יְתוּמִים שְׁסָמְכוּ וְכו' מַעֲשֵׂה שְׁהִיגָה כְּףָה הִיגָה וְהוּא דוֹחֵק כְּנֹז': וְאֲחַר כּוֹתְבֵי וְאֵנִי בַּחֲפֵשׁ"י רֵאִיתִי לְמִהְרָ"י עֲנִיאֵשׁ ז"ל בְּסִפְרוֹ בְּנֵי יְהוּדָה שְׁאֵלָה ק"י שְׁתִּיר' דְּבָרֵי מְרָן אֲהַדְדִי וְכַתְּבַעַל דְּהֵיא דְסִי' ר"ץ מִיְיָרִי בְּיֵשׁ בְּיָדוֹ מְשָלָהּ יְתוּמִים וְכו' אֶבֶל אִין לְתַרְזַן וְלֹמַר דְסָמְכוּ מֵאֲלֵיהֶן דְּשִׁאֵנִי דְדִינוּ כְּאִפּוֹטְרוֹפּוֹס וְכו' דְלִיתָא שְׁהָרִי סִינִים מְרָן מְשֵׁם בַּעַל ת"ה דְאֶפְיָלוּ אֶחָד שְׁאִינָם סְמוּכִים אֶצְלוּ שְׁהוּצִיא עֲלֵיהֶם לְצוֹרְךָ מְזוֹנוֹת לֹא הֵנִיחַ וְכו' וְכַתְּבַעַל דְאֶפְיָ' יֵשׁ לָהֶם אִפּוֹטְרוֹפּוֹסִים אֶפְשָׁר דְחֲזִיבִים לְשַׁלֵּם ע"כ אֶלְמָא דְסָמִי' הַשְּׁלַחָן אִיגָה מַעֲלָה וְאִיגָה מוֹרְדָת וְהִלְכָף צ"ל דְמִיְיָרִי בְּיֵשׁ בְּיָדוֹ מְשָלָהֶם וְכו' יַע"ש ב"י: וְאֲחִזָּה אֲנִיכִי הִקְטָן בְּדַבְרֵי הָרַב וְהִגָה שְׁגָבוּ מִמֵּנִי וְקִצְרָה דַּעַתִּי לְהַבִּין דְּבָרָיו ז"ל דְּמֵאֵי רֵאָזָה מְבִיא מְדַבְרֵי מְרָן שְׁפַתְבּ וְכ"כ הַת"ה דְאֲחַר שְׁאִינָם סְמוּכִים וְכו' דְכַנְּוֹנַת הָרַב לֹמַר מֵאֲחַר דְמְרָן פֶּתַב דְּבָרֵי הֲרִשְׁבָ"א וְכַתְּבַעַל וְכ"כ הַת"ה דְאֲחַר וְכו' דְאִינָם סְמוּכִים וְכו' גַּם דְּבָרֵי הֲרִשְׁבָ"א בְּאִינָם סְמוּכִים אֶלְא בְּיֵשׁ לוֹ מְשָלָהֶם בְּיָדוֹ וְלִפִּי דְבָרָיו גַּם דְּבָרֵי הָרַב ת"ה דְמִיְיָרִי בְּיֵשׁ לוֹ בְּיָדוֹ מְשָלָהֶם מְדַקְאֵמַר וְכ"כ הַת"ה.

וְזֶה הַדְּבָר רְחוּק הוּא מֵהַשְּׁכָל לֹמַר דְהָרַב ת"ה דְמִיְיָרִי בְּיֵשׁ לוֹ בְּיָדוֹ וְכו' דְהָרַב מִהְרָ"י עֲנִיאֵשׁ הִבִּיא דְבָרָיו בְּסִפְרוֹ הַנִּז' וְז"ל רֵאוּבֵן שְׁהוּצִיא עַל יְתוּמִים וְכו' לֹא מְבַעֲנִיא לְמֵאֵן דְס"ל דְהָרַב לֹא הֵנִיחַ מְעוֹתָיו עַק"הֵן לֹא נֶאֱמָרָה אֶלְא בְּמְזוֹנוֹת אִשָּׁה וְכו' אֶבֶל אִם פֶּרַע חוֹבוֹ חֲזִיב לְשַׁלֵּם דַּה"נ בִּיתּוּמִי' כֵּן אֶלְא אפִי לְמֵאֵן דְס"ל דְגַם בְּפּוֹרְעַ חוֹבוֹ הֵנִיחַ מְעוֹתָיו עַק"הֵן שְׁאִינִי חוֹב דְמִצִּי לְמִימַר הִייתִי מוֹצֵא אוֹהֲבִים וְכו' וְהִיוּ פּוֹרְעִים עָלַי עַל מְנַת שְׁלֹא לְהַשְׁתַּלֵּם.

משא"כ ביתומים ליכא למימר הכי דכיון דגיש לעצמם למה יפרנסם אחר וכו' יע"ש: ואם באמת דברי הת"הד מייירי בגיש בידו משל יתומים אמאי הנצרך לחלק בזה החילוקים די לו לומר דשאני הכא דגיש בידו משל יתומים ולעולם דינם שוה וכן הרב עצמו הכריח פה דהת"הד לית ליה דמייירי בגיש בידו משל יתומים וכן פתב בסוף דבריו דאף על גב דהרב ת"הד מחייב בכל גנונא ופליג על הרי"ף אגון קי"ל פדעת הרי"ף פיון דמרו הביא דבריו בסתם וקבעם בש"ע להלקה יע"ש הרי מוכח דלהת"הד לא בעי בגיש בידו משל יתומים ואעפ"ך לא הניח וכו' וכתב עליו מרן בב' וכ"כ הת"הד וקא פדאית' וקא פדאית' ומאי דקאמ' וכ"כ וכו' הדימוי הוא כמ"ש הרשב"א לא הניח וכו' כ"כ ת"הד אבל המה מחולקים כנ'.

וכף דרכו מרן בב"י מאסף פל המחנות מי הוא המחייב ומי הוא הפוטר ובקצור ברר להלקה ופסק פהרשב"א דבעי סמוכים דדינו פאפוטר' ולא פאחר דלא פהרב ת"הד ז"ל: תדע דהסמיכות יש בה ממש ומעלה ואינה מורד' דהרי בתשובה סימן שמ"ח של הרב ת"הד שהביא מהר"י עינאש פתוב בה ונ"ל ונוכל לומר דאפילו אם יש להם אפוטרופוס חייבים לשלם.

ואם היו אלו היתומים סמוכים לאותו שהוציא יציאות עליהם נראה. דמלתא דפשי' היא דלא הניח מעותיו עק"הז יע"ש הרי מוכח מדברי הת"הד דסמיכו' יש בה מעלה ואפ' אין בידו משל להם פדעת הרשב"א ולא פליג אלא באחר: ומה שהכריח מהר"י עינאש מתשובת הרשב"א דמייירי שגיש בידו מש"י אינו נראה לענ"ד דלשון הת"הד הוא וזן אות' משל' אם הוציא משלו לא הניח וכו' ואם פדברי הרב שגיש בידו משל יתומים מאי האי דקאמ' ואם הוציא משלו וקא לא זן להם אלא משלהם ממה שגיש בידו משלהם ועוד מאי האי דקאמר לא הניח מעותיו עק"הז דמשמע דהוא התובע ליתומים ואם בידו משלהם אמאי הוא תובע וקאמר לא הניח וכו': נחזור לעניינינו לא ידעתי אכנה ההכרח של הרב שהביא מר"ן על דברי הרשב"א וכ"כ הת"הד ואפילו באחר מהו ההכרח משם דדברי הרשב"א אינם בסמוכי' וכו' ואדרבא משם הוא ההכרח פדברינו דדברי הרשב"א שהביא מר"ן בח' ח"מ הוא בסמוכים וכו' וכן פתב הת"הד בסמוכים וכו' כמו שהבאתי דבריו לעיל והוסיף עוד אפילו באחר שאינם סמוכים וכו' פיון דגיש לעצמם במה להתפרנס וכו' ומר"ן פסק פנות' בסמוכי' פדעת הרשב"א ופליג עליה באחר וס"ל פדעת הרי"ף דפטר באחר: ואפשר לומר דלא פליג והת"הד ס"ל פהרי"ף דפטר וקא דחייב היינו בקטן שלא הגיע לעונת הפעוטות כדע' מר"ן ב' ויש לו ביד אחרני ודלא פמהר' עינאש דמוקי ליה בהגיע לעו"הפ ותייב משום דגיש בידו וכו' והוא דחוק דאמאי הנצרך להני חילוקי בין יתומים לבע"ח פדפירשתי לעיל: ונהבינתי בפסרים וראיתי להרב מ"מ בפ' י"ב מהלכות אישות שהביא דברי הרשב"א על מי שהלך למד"ה ועמד אחר ופירנס את אשתו שכתב הרשב"א דוקא אם פי' שפירנסה בשביל מזונות בעלה והו"ל פורע חובו של חברו אבל אם פירנסה סתם חייב לשלם דכל הון סתם דעתו להלוואה והראיה מן יתום דאמרינו לא הניח מעו' וכו' יע"ש הרי מוכח מדברי הרשב"א דאפי' אין בידו משל יתומי' לא הניח וכו' דאל"ך מאי ראיה מביא מיתום הסמוך התם משום דבידו משלו וכו' וסמך על מה שגיש בידו אבל בעלה לא.

וכ"ת גם הכא במזונות האשה דפירנסה סתם היינו שיש בידו משל בעלה כמו דיתו' א"כ אפי' פי' שזנה בשביל מזונות הבעל חייב הבעל מאחר שיש בידו משל בעלה דומיין דפורע חובו של חברו דקיל"ן אם בידו משל חברו לא הניח מעותיו וכו' ולפי דברי מהר' עיניאש מאי ראיה מניתי מיתום דיתום גופיה לא מחייב אלא אם בידו משלו אבל במזונו' האשה דאין בידו משל בעלה ונדאי געלמו ממנו דברי הרשב"א ואינתי מניה וכתב מה שכתב ונדאי דברי הרשב"א בדסמך מעצמו כדכתב' או בקטן שלא הגיע לע"הפ ואית ליה ביד אחרני וכן מפורש שם דהרשב"א ביתומי' קטנים דקאמר דאינם יכולים להתנות ואם דברי הרשב"א מפורשי' בשאלה פה דמיירי ביש בידו תקשי דבריו אהדדי:וא"ת גם לדברינו שפי' דהרשב"א בסמוכים קא משתעי מאי ראיה מניתי מינייהו לאשה וכו' מ"מ איפא למילף דבסתם אמרינו להלנואה נתפנון ולא למתנ' דהכ' היתומי' בסתם דאינם יכולי' להתנו' עליהו אבל באינם סמוכים איפא טעמא אחרני דאמרי' לג"ח ולמצוה נתפנון ולא דמי לאשה לאפוקי פשטמכו מאליהם ליפא למימר למצוה נתפנון מאחר שהוא לא בקש אחריה' והם סמכו מאליהם ומסתמא אמרינו להלנואה נתפנון והרשב"א השמיענו דין מחודש בסמוכים אף ע"פ דאין בידו משלהם פשיעור שהוציא עליהם חייבים דהרי"ף לא השמיענו אלא בשאינם סמוכים ואין בידו משלהם פטורים והרשב"א חידש לנו בסמוכים אע"פ שאין בידו משלהם העודף: ואף ע"פ דמך"ן ב"י הביא תשובת הרי"ף ו"ל והזכיר בה שהיתום שנשאל עליו הרי"ף היה לו קרקע שעולה פירות בשנת עשרה זהובים והיה נוטלן ראובן ומוסיף עליהם משלו למזונות היתום וכו' מ"מ לא מקרו סמוכים שאינו משתדל בשל היתום והיה נוטל הפירות לפרעון חובו.

אי נמי לא סמך מאליו ויתומים שפסמכו מאליהן תנו ולכך פטר הרי"ף במה שנשאר היתום חייב יתר על פירות הקרקע הנז': עוד ראיתי למהר"י עיניאש שהביא דברי הרב בעל כנ"הג שהקשה דברי מך"ן אהדדי ותי' דאפשר הרי"ף מדבר בקטן שהגיע לעו"הפ ומך"ן בקטן שלא הגיע לעו"הפ וביה קאמר מך"ן בסימן ר"ץ דלא הניח מעותיו וכו' ועוד אפשר לומר דהרי"ף ו"ל מדבר בשלא היו לו נכסים בשעה שפרנסו והרשב"א מיירי בשהיו ליתום נכסים באותה שעה עכ"ל הכנ"הג: וכתב עליו הרב מהר"י עיניאש דתירוץ זה תמוה דהרי כתב מך"ן בב"י בסוף הדבור דהרי"ף מיירי פשהיו לו נכסים באותה שעה אבל אם לא היו לו נכסים אין לו עליו פלום דאם לא היה מפרנסו וכו' יע"ש אלמא דהרי"ף לא מחייב אלא פשהיו לו נכסים יע"ש: ולעד"ן דתירוץ הכנ"הג נאה ויאה ואח"ה תמיהא לי על תמיהתו דמך"ן בב"י קאמ' על דברי הרי"ף דלא פטר הרי"ף אלא בגדול ואפ' יש לו נכסי' באות' שעה מאחר דפרנסו סתם או בקטן ולית ליה באות' שעה משו' דאם הוא אינו מפרנסו חייבי' ישראל לפרנסו וכו' הרי מוכח דהרי"ף משתעי דפטר בשאינו לו באותה שעה ומאי דקאמר מך"ן דהרי"ף משתעי בשיש לו נכסים באותה שעה היינו לצד חיוב.

וכן כתב מהר' עיניאש גופיה דהרי"ף לא מחייב אלא בשיש לו נכסים הרי דהרי"ף לא קאמר ביש לו נכסים אלא לענן חיוב ומה שפטר הרי"ף היכא דאין לו נכסים ואפ' בקטן דאין יכול להתנות עליו.

משום דאם אינו מפרנסו וכו' וכן נות הכנ"הג לומר דהרי"ף וקרב"א פולחו משתעי בקטן שלא הגי' לעו"הפ והוא הפך התירוץ דלעיל דתירץ דהרי"ף מייב"ר בקטן שהגיע וקרב"א בקטן שלא הגיע ובשניהם אית להו באות' שעה וחסר ואמ' דכולהו בקטן שלא הגיע לעו"הפ וקרב"א ב"ש אין לו לקטן באותה שעה ולכך פטור דאם הוא אינו מפרנסו חייבים וכו' וקרב"א ב"ש לו ולכך פסק דחייב ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ולכך פסקם מר"ן בשנ"י בח' י"ד משתעי בקטן שאין לו באותה שעה ופסק פהרי"ף דפטור ובח' ח"מ בקטן דאית ליה ופסק דחייב פדעת הרשב"א: גם מה שהקשה על הכנ"הג דאם לא היו להם נכסי' באותה שעה מאי איירא יתום אפי' אדם דעלמא נמי אם זן אותו בשעה שאין לו פטור מלשלם וכו' ולמאי דכתבנא דבקטן שלא הלע"הפ אתי שפיר דהנה אמינא דגרע טפי מאדם דעלמא מאחר דאינו יכול לומר לו בתורת הלנואה ומסתמא בתורת הלנואה פרנסו ואפילו אין לו באותה שעה קיימי עליה בתורת הלנואה אבל אדם דעלמא דיכול לומר לו בתורת הלנואה ואפילו אין לו קיימי עליה בהלנואה ומדלא פי' ואין לו אמרינן מסתמא לג"ח פרנסו לאפוקי אם יש לו באות' שעה אפי' פרנסו סתם חייב אכל היכא דאיכא תרתי אין לו ופרנסו סתם אמרינן לג"ח נתפונן.

אבל יתום קטן אין יכול לומר לו ונהנה אמרי' דהני פאילו פי' דבתו' הלנואה ונהנה אמינא אפי' אין לו קיימי עליה בהלנואה קמ"לן דפטור דאם הוא לא פרנסו יפרנסנו אחר דחייבין ישראל לפרנס ענייהם: סוף דבר פל דברי מהר"י עיינאש בשאלה זו שגבו ונפלאו ממני והם לענ"ד מגומגמים ביותר והמה תפלים ואפשר דהדבר תלוי בי מחוסר הבנת: ואח"ה ראיתי בש"ות למהר"ם אלשיך ונ"ל פתב בספר התרומות משם תשובת הרי"ף שזנן יתום ויתומ' בתוך ביתו אין לו עליהם שום תביעה ואפ' אם יש להם אלא אם כתב שטר שבתורת הלנואה זן אותם אבל בסתם לא וכן פי' ר"י דברי הרי"ף והוא הפך תירוץ אחרון שתירץ הכנ"הג ואשתמי' דבריהם אלו: ואני בחפשי ראיתי בספר המבי"ט שאלה ל' שהביא כענין זה וכו' ומשמע מדבריו פדפירשית יתומים שסמכו אפילו אין בידו משללהם בכדי שיפרנסם מחוייבים היתומים לשלם משום דדינו כאפטורפוס וברשות פרנסם ונ"ל ולא דמי ליתומי' שסמכו אצל בע"ה שיש לו דין אפטורפוס גם לחשב עמהם על המזונות דהתם היינו כשייש להם מעות או מטלט' דיש לו רשות למוכרם וכו' משמע אפילו אין בידו משללהם לא הניח דלא הזכיר בלשוננו שיש להם בידו מעות וכו' אלא דתלה הדבר מחמת שיש לו רשות למפור משללהם: ובאמצע השאלה כתב עוד ונ"ל ומה שכתבו כי אפילו ביתומים שסמכו אצל בע"ה זנן אותם הוי כאפוט' ולא הניח מעותיו וכו' היינו כשסמכו אליו הם מעצמם שנתח' אליו ונשתדל בשללהם כמ"ש בח"ה ס' ר"ץ שיש לו דין אפוטר'ו גמור לקנות ולמפור ולכל דבר וכינן דהוי כמו אפוטר'ו לכל הדברים גם מה שהוא זן אותם על הסתם הוא משללהם אבל איש אח' שזן ופרנס את היתום בסתם ולא הנה לו משללהם שום דבר אלא שהוא אספם אצלו כנ"ד אינו משתלם מהם אם יש להם שום נכסים ביד אחרים כיון דעל הסתם פרנסם ולא הנה מוטל עליו לפרנסם שלא הנה אפוטר'ו שללהם ולא סמכו הם מעצמם שישתדל בשללהם כיתומי' שסמכו אצל בע"ה ע"כ הרי מוכח טפי מדבריו דאפילו אין בידו משללהם דאלת"ה אמאי הוצרך הרב לאריכות הלשון כ"כ הו"ל לומר בקיצור נמרץ דשאני סמוכי' דיש בידו משללהם ולמה הוצרך לטעם דמוטל עליו לפרנסם והוא משתדל בשללהם ויש לו רשות

למפנר וכו' ועוד מדקאמר כנ"ד אינו משתלם אם יש להם נכסים ביד אחרים וכו' דוק מינה הא מי שהוא סמוך אפי' י"ל ביד אחריו משתלם מהם ועוד מאי האי דקאמר ונלא דמי ליתומים שסמכו וכו'.

ואי פנונתו לומר מחמת שיש בידו משלטה מאי אינייא שסמכו אפילו אדם אחר אם יש בידו משלטה משתלם מהם כמ"ש הרב עצמו אינו משתלם מהם אם יש להם נכסים ביד אחר משמע הא אם יש בידו משלטה אפילו אינם סמוכים משתלם מהם.

ודברי הרב פשוטי וברוריה' כמ"ש ודלא כמ"ש מהר"י עיניאש דדוק: אלא דקשה לי על הרב המביט מאחר דלית ליה אם הוא סמוך אפי' אין בידו משלטה משתלם מהם אמאי הוצרך לומר ודברי הרשב"א שפתב בתשובה על יתומים שסמכו וכו' שאם הוציא משלו לא הניח וכו' היינו פשיש בידו משלטה הול"ל דסמכו שאני וכו' דהרב מצא דברי הרשב"א מפונרשים כף תקשה דאמאי אצטרף הרשב"א להאי טעמ' ודחוק דהרשב"א אית ליה בסמוכי דבעי' בידו והרב המב"ט פליג ועוד שהוא בא להשוות דברי הרשב"א לדעתו ואם באמ' דעת הרשב"א כף אמאי מר"ן פסק בח' י"ד פדעת הר"ף ובח' ח"מ כתשובת הרשב"א ומאי חידש הרשב"א על הר"ף דדבריו היכא שאין בידו משל יתומי הא אם יש בידו משלטה חייבים: ואפשר לומר דמעשה דהרשב"א כף הנה שהיה בידו משלטה ולכף לא הוצרך לטעם דסמוכים שאני: אבל קשה לי על הרב המבי"ט שפתב ומה שפתב בת"ה סי' שמ"ח על מי שהוציא הוצאות על היתומים לצורך פרנסתם דלא הניח מעותיו וכו' נראה דהיינו שהוציא עליהם דרך הלואה וכמ"ש אחר כף שם שאני הקא שהלואה לצורכם ולחיי נפשם וכו' אח"ה תמיה לי ע"ד איך יצאו דברים אלו מפי קדוש לומר שהוציא עליהם דרך הלואה אם פנונתו לומר שפי' להם דדרך הלואה זה מלתא דפשיטא הוא דחייבים ולמאי הוצרך הרב ת"הד ליתן טעם לדבריו ולומר לא מבעיא למאן דס"ל דהך דהניח וכו' לא נאמרה אלא במזונות אשה משום דהנה לה לצמצם אבל אם פרע חובו חייב לשלם דה"נ ביתומים אלא אפי' למאן דס"ל דגם פורע חובו א"ל לשלם חובו שאני הקא דמצי למימר ליה הייתי מוצא וכו' משא"כ ביתומים וכו' פיון דיש לעצמ' למה יפרנסם אחר וכו' וסיים בלשונו ואמר ונוכל לומר דאפ"ל יש להם אפטרופוס וכו' חייבי' לשלם דלא הוי מברית ארי שהרי היו חסרים להם ושמלה וכו' ע"ש.

ולפי דברי הרב המבי"ט למה ליה להני טעמי דהול"ל דשאני הקא דהוציא עליהם דרך הלואה לאפוקי פורע חובו ש"ח ומזונות האשה. וגם בהני אם אמר לנה אני פורע חובך דרך הלואה וכן לבעל האשה לא הניח מע"עקהז ואם פנונתו לומר דבדעתו הנה דרך הלואה דברים שבלב אינ' דברים דמי יאמר ואינו נאמן לומר להלואה נתפוננתי ועוד מאי ראיה מיייתי מדברי הרב ת"הד שאמר שאני הקא שההלואה לצורכ' ולחיי נפשם שנתן להם דרך הלואה ואם משום דנקט בלישניה שההלואה לצורכם וכו' אינה ראיה דכוננת הרב היא דאפילו את"ל דמסתמא להלואה נתפונן בלא"ה הלואה לקטן אבד מעותיו ואפילו אחר שיגדל ולכף כת' שאני הקא דההלואה לצורכ' ולחיי נפשם וחייבים בדין ומי הגיד לו שהוציא עליהם דרך הלואה: ואפשר דכוננת הרב המבי"ט שפתב הוציא עליהם דרך הלואה היינו שגילה דעתו בפני עדים ואמר שדרך הלואה הוא זן

להם ואע"פ שלא אמר לא ליתומים ולא לבי"ד ולכך הוצרך לטעמי דלעיל דבחו' ובמזונות אפילו גילה דעתו לפני עדים הניח מעע"קה עד שיאמר בפ' ללנה אני פורע ע"מ שתשלם לי וכן לבעל ולכך הוצרך לומר נמי חסרי לחם ושמלה ולא מיקרי מבריח ארי לאפוקי בע"ח והבעל דלגבי דידהו מיקרי מבריח ארי: סוף דבר הכל נשמע שחייבים היתומים לפרוע לאחיהם כל ההוצאות שהוציא עליהם במזונות כמו שהוכחנו מדברי הרב ת"הד ומדברי הרב המבי"ט וכן מלשון מר"ן דנקט בלשונו הזהב יתומים שפמכו וכו' ומי שחזתמו אמת ינחנו במעגלי צדק וי"מנ אכי"ר: הלכות סנהדרין פרק א' ה"א מצות עשה של תורה למנות שופטים ושופרים בכל מדינה ומדינה וכו' שנאמר שופטים וכו' אלו הדיינים וכו' עיין למר"ן הכ"מ שפתב דהכי איתא בפ"ק דסנהדרין (דף י"ו ע"ב) דתניא שופטים לכל שבט ושבט וכו' ויש לדקדק אמאי התנא לא נקט פסדר הקרא.

וראיתי להרא"ם ז"ל שהביא לשון ספרי דדריש על סדר המקרא. אבל רש"י בפ' החומש נקט בלישניה פסדרא דמתני'.

עוד ק"ל במאי פליגי ת"ק ור"י ור"ש. ועלה בדעתי לומר דלא פליגי אלא שכל אחד בא להוסיף על דברי חבירו ואע"פ דקאמר ר"י אמר ולא קאמר אמר ר"י מצינו בכמה מקומות כה"ג אלא שראיתי להרב רבינו יונה ז"ל דקאמר דתנא קמא סבר שמעמיד סנהדרין לכל שבט ושבט ואפי' אין בעיר אלא חצי שבט ור"ש סבר מצנה בשבט לדון את שבטו ואין מעמידין ב' בתי דינין בשבט אחד פשהם בב' עיירות אלא שבכל שבט ושבט מעמידין ב"ד א' דמצנה בשבט לדון את שבטו כולו ע"כ.

ולדבריו ק' מאי בכל עיר ועיר דקאמר די לומר שמעמידין סנהדרין בכל שבט ושבט דבשעריה אצטריה לומר דאפי' אין בעיר אלא חצי שבט. ועוד דלשון הברייתא לא משתמע כפי: ואני בעניי נראה לי דת"ק ס"ל אע"פ שמעמידין סנהדרין לכל שבט ושבט אין אנו מוכרחין להעמיד סנהדרין לכל שבט משבטו אלא כל מי שגדול בחכמה ובמנין משבט שיהיה ממנין ליה לב"ד ור"ש ס"ל מצנה בשבט לדון את שבטו דבעינן משבטו וליכא ור"י פליג עלייהו דבעי' סנהדרי גדולה דעל פיהם יצאו ועל פיהם יבואו והם גזרין עליהם וכל מי שירצה לדון אצלם הרשות בינו.

ואחר החיפוש ראיתי להרא"ם ז"ל שהביא דברי הרמב"ן ז"ל שהקשה אחר שאמ' שעושין סנהדרין בכל עיר ועיר א"כ הוי כמה סנהדראות לכל שבט כמו שהקשו התוס' הקא. ותי' דיתכן שמעמידין סנהדרין תחי' הגדולי' בחכמה ע"כ השבטים והוא ישפוט את כולם ואחר כך ממנין בית דין בכל עיר ועיר שישפוט את העיר ואינם יכולין לכוןף זה את זה לדון בפניהם אלא כל אחד לדון בעירו אבל בית דין השבט יכול לכוןף את שבטו לדון בפניהם לפי שהם גדולים ואחרים תחתיהם עכת"ד.

ולפי דבריו דברי הברייתא פתובים פסדר הקרא דנקט תחילת סנהדרי השבט ואח"ך נקט סנהדרי העיר שהם תחתיהם ומינה משתמע שאם נמצא בעיר שבט אחד שמעמידין ב"ד וכן שנים.

ור"י פליג דאין גדולים אלא סנהדרי גדולה וא"צ להעמיד לשבט כ"א לעיר דוקא היכ' דליכא בעיר אלא חצי שבט ור"ש סבר דכל שבט מחויב לדון שבטו ואינם דנין אפי'

בסנהדרין גדולה ואין עושין אלא ב"ד אחד א"נ דר"ש אית ליה מצנה אלא דק' לפי הרמב"ן אמאי בספרי הקדים העיר לשבט וי"ל דנקט לישנא דקרא אבל תנא דידן נקט מוקדם תחילה: והתוס' ד"ה שופטים לכל שבט פתבו וז"ל אם יש בעיר אחת משני שבטים וכו' ונראה דקשיא להו אחר דקאמר עושין ב"ד בכל עיר ועיר למה קאמר לכל שבט ושבט דמדקאמר עושים ב"ד בכל עיר ועיר עולים כמה ב"ד לכל שבט דמשפחת לה דיש בעיר חצי שבט או רביע ומעמידין להם ב"ד וקאי אקרא ולא קאי אפנא דעדיין לא אשמועינן עיר ועיר: פ"ב ה"ד ואין מושיבין מלך ישראל בסנהדרין שאסור לחלוק עליו ולמרו' את דבריו.

אבל מושיבין כ"הג אם הנה ראוי בתקמה ע"כ. הכי איתא בפרק פהן גדול (די"ח ב') והא אין מושיבין מלך בסנהדרין משום דכתיב לא תענה על ריב על רב פתיב ומשני משום יקרא דכ"הג וכו'.

וי"ל מאי מקשה והא הו' ברייתא היא משמעניא בדיני נפשות כמו שנתן הטעם משום ל"ת על רב והאי טעמא אינו אלא בד"נ כמ"ש התוס' בד"ה אבל מלכי ב"ד. ואנן קיימי בד"מ כמו שהוכיחו התוס' לעיל דכנלא מתניתין משמעני' בד"מ ולעולם מושיבין מלך בדיני ממונות ומאי מקשה מהברייתא דאין מושיבין וכו' דמשמעניא בד"נ אין הכי נמי בדיני נפשות אין מושיבין בין מלכי ב"ד בין מלכי ישראל אבל בד"מ מושיבין אפי' למלכי ישראל ומתניתין דקתני לא דן ולא דגין וכו' היינו במלכי ישראל לבדן כמ"ש התוס'.

וי"ל דהמקשה לא הנה יודע הטעם משום לא תענה על רב וס"ד בין בדיני נפשות בין בד"מ אין מושיבין וכו' לדון דהתוספתא לא קאמר אלא אין מושיבין מלך בסנהדרין ולא מלך וכה"ג בעיבור השנה ולא יותר והש"ס הוא דיהיב טעמא משום ל"ת על רב: והתוספות בד"ה והא אין מושיבין וכו' הקשו וז"ל ועוד מאי קמ"לן והא מתניתין היא וכו' הא דפשיטא להו דמתני' דקאמר אין מושיבין וכו' מייירי לדון הוא משום דקתני בה ולא מלך וכה"ג בעיבור השנה דמשמע דהנהו גופייהו הם המעבירין ורישא דומיא דסיפא ולכך הוקשה להו ליפרו' ממתני' דעדיפא מהברייתא ועוד מאי קמ"לן מתניתין היא והתוספתא דרפה להוסיף אבל בסוף דבריהם דמשנו יודע שפיר דלדון בה וכו' חזרו מדברייהו ולא אמרינן רישא דומיא דסיפא אלא הא כדאיתא והא כדאיתא: וראיתי למהרש"ל ז"ל שהקשה ע"ד התוס' אלו שהקשו מאי קמ"לן וז"ל והא טובא קמ"לן וכו' דאפי' מלכי ב"ד אין מושיבין משום ל"ת ע"ר וכו' עי"ש ולמאי דכתיבנא ניקח דהתוספות פתבו פן מאי קמ"לן הוא לסברת המקשה דלא ידע טעמא דלתע"ר ואד"מ משמעניא ובא לומר מלכי ישראל אפילו עם אחרני בסוד הסנהדרין לדון ד"מ אינו יושב דמתניתין לא גמרי' אלא כשהוא לבדו בלא סנהדרין ולעולם במקוון קא משמעני: ומעתה נבוא לדברי רבינו ז"ל דכאן קאמר אין מושיבין מלכי ישראל בסנהדרין משום ל"ת ע"ר ואילו בהלכה ה' פתב אבל מלכי ישראל אין דגין וא"ד אותם לפי שאין נכנעין לד"ת והדבר תמוה אצלי דמתחיל פתב הט' משום ל"ת ע"ר וטעם זה לא שייך אלא בד"נ כמ"ש התוס' ואח"ך שינה טעמו וכתב לפי שאין נכנעין וכו' וזה הטעם שייך אפילו בד"מ.

ואפֿשר לומר דרבי אית ליה כפי התוס' דמתני' דקתני מלך לא דן וכו' היינו פשהו לעצמו דהדין נגמר ע"פ ותישינו לתקלה משום דאין נכנעין ולא דיינינו להו והם אין דנין משא"כ פשהם יושבין באמצע הסנהדרין דאין הדין נגמר על פיהם אם לא מטעם אחר משום ל"ת על רב.

ואע"פ שהתוס' נתנו טעם לדבר משום דאין דנין אותם וכו' רבינו נתן הטעם משום דאינם נכנעין וכו' טעם אחר הוא וכוונתו לומר מאחר דאינם נכנעין וכו' לכה אין דנין אותם וממילא גם הם אינם דנין משום התקוששו וקושיו ואיה הדין נגמר ע"פ אבל עם הסנהדרין אפילו אם אין אנו יכולין לדון אותם הם דנין ולית בה משום התקוששו מאחר שאין הדין נגמר ע"פ לבדו: ה"לכה י"א אהד שהיה מומחה לרבים וכו' מותר לו לדון יחידי וכו' הכי איתא בפ' א' ד"מ (ד"ה) ת"ר דיני ממונות בג' ואם היה מומחה לרבים דן אפילו יחידי ואמר ר"ן פגון אגא דן ד"מ ביחידי ואסיקנא דה"ק פגון אגא דגמירנא וסבירנא וכו' פאן הוכרחתי לכתוב מה שנתחדש לי בסוגיין על מאי דקאמר ר"ן פגון אגא וכו' הפנונה היא דלא ידענו מהו המומחה ובא ר"ן ור"ח ואמרו מהו המומחה פגון אגא ולכה נסתפק המבעי פגון אגא דגמיר וסביר ונטיל רשותא והיינו מומחה לרבים דקאמר בפרייתא אבל לא נקיט רשותא לא מקרי מומחה לרבים או לא.

ובמאי דמבעינא לן בש"ס מהתם להכא מאי. לכאורה קשה מאחר דגמיר להא מילתא לרבה בר רב הונא דמקשי מינה לקמן מאי ספיקא איכא קמיה ולעד"ן דמספקא ליה בהך מילתא אם הוא לעגנן דינא או לעגנן פיטור אם טעה ולכה מקשה מהתם להכא מאי.

אבל עדיין לא נתישבה דעתי דמ"מ תקשי לפי התוס' דאית להו דגמיר וסביר יכול לכהן את האדם בעל פרחו בלא נטילת רשות תפשוט מהך מלתא דרבה בר רב הונא וכו' ועוד ק"ל תפשוט מברייתא דתניא לא יסור שבט וכו' דמהכא להתם לא פשיטא ליה אלא מהך ברייתא דמשמע מינה דבי ריש גלותא עדיפי אם פן ליפשוט מינה דלא מהני בין לפירש"י בין להתוספות וי"ל משום דמצינו דאית עדיפא לעגנן סמיכה ואפילו ריש גלותא אינם יכולין לסמוך דאין סמיכה אלא בא"י לכה מספק"ל מהתם להכא מי אמרינו דלכל מידי עדיפא או לא.

ורש"י בד"ה אפי' יחידי פלי דכתיב בצדק תשפוט וכו' ור"ל מדאמר קרא בצדק וכו' דן יחיד בין מומחה לרבים בין אינו מומחה לרבים אבל הוא בקי בדינים. אבל מדרבנן בעינן מומחה לרבים והיינו דקאמר בפרייתא ואם היה מומחה וכו' דאל"כ תקשי הכא אדלעיל: והתוספות בד"ה אם היה מומחה וכו' פתבו וז"ל וקשה דא"כ תקשה לר' אבהו דאמר ב' שדנו אין דיניהם דין.

ולעד"ן לישוב לפירוש הקונטרס דס"ל דר' אבהו אית ליה דמדאורייתא חד פשר ומדרבנן הוא דבעי' ג' אלא דאלמוה רבנן לתקנתיהו למימר דאפי' דיעבד לא סגי בלא ג' ומ"ש וקסבר אין פאן עירוב פרישיות לאו למימרא לאפוקי מאן דאית ליה עירוב פרישיות כמו שהבינו אלא פוננתו היא דקסבר אינפאן עירוב פרישיות ואפי"ה בעינן ג' ואפילו בדיעבד כדפירשתי ומכ"ש למאן דאית ליה עירוב פרישיות ולא פליגי ר' אבהו ושמואל אלא אם מהני בדיעבד או לא וא' מומחה לרבים הני כג' הדיוטות וכה מפריש הבעינ' פגון אגא דגמירנא וסבירנא ונקיטנא רשותא והיינו מומחה לרבים דקתני

הַבְּרִייתָא אָבֵל לֹא נָקִיט רְשׁוּתָא דִּינְיָה לָאוּ דִּינָא הֵינְנוּ לְכַתְחִילָא אָבֵל דִּיעֲבַד דִּינְיָה דִּינָא
כְּה נ"ל לפירש"י.

וְחִילּוּק זֶה לְמִדְתֵּי מִפִּי הָרַב כ"מ ז"ל עוֹד פְּתָבוּ הַתּוֹס' וְהִשְׁתָּא הָא דְקָאָמַר וכו'. ר"ל
דְּלִפְנֵי רִש"י לֹא אֶתְיָא בֵּין לְר"ן בֵּין לְר"ח דְּאֶפִּילוּ לְר"ח תְּקַשֵּׁי קוֹשְׁיָא דְלַעִיל דְּסָבַר
כַּר אַפְהוּ וְאִפִּי"ה יַחֲדַי מְוַמְחָה דֵּן אָבֵל הִשְׁתָּא נִיחָא כַּר"ח: עוֹד פְּתָבוּ הַתּוֹס' בַּא"ד וְלֵהֲאִי
פִּירוּשָׁא וכו' הֵנָּה מְצִי לְשִׁנוּי דְּמִינְרֵי בְּיַחֲדַי מְוַמְחָה וכו'.

וְקָשָׁה וְהָא הֵם עֲצָמָם פְּתָבוּ בַּד"ה וְאִי לֹא אֶזְיֵל וכו' דְּרִישָׁא מִינְרֵי בְּשִׁאֲנוּ מְוַמְחָה דְּקָתְנִי
בְּסִיפָא וְאִם הִיָּה מְוַמְחָה מְפָלֵל דְּרִישָׁא בְּשִׁאֲנוּ מְוַמְחָה. וְנִלְע"ד דְּהִכִּי פְּנֻנְתָּם דְּלַעִיל
דְּקָאָמַר הֵנָּה מְצִי לְשִׁנוּי וכו' הֵינְנוּ לְפִי הַס"ד דְּהוּ"מ לְשִׁנוּי וכו' יְכוֹלְנִי לֹאמַר דְּרִישָׁא
בְּיַחֲדַי מְוַמְחָה וּמֵאִי דְּקָאָמַר בְּסִיפָא וְאִם הִיָּה מְוַמְחָה לֹא לְמִימָרָא דְּרִישָׁא בְּשִׁאֲנוּ מְוַמְחָה
אַלָּא דְּרִישָׁא בְּמְוַמְחָה וְלֹא קָבְלוּ עַלְיָהּ וּמְשַׁלְּמִים מִבֵּיתוֹ וּמ"ש בְּסִיפָא וְאִם הִיָּה מְוַמְחָה פִּי
וְקָבְלוּ עַלְיָהּ אִינוּ מְסַיְיֵב לְשַׁלְּמִים וּמ"ש בַּד"ה וְאִי לֹא אֶזְיֵל וכו' הֵינְנוּ אַחַר הָאָמַת דְּתִירָץ
הַש"ס דְּקָבְלוּ עַלְיָהּ.

מְוַמְחָה אַתָּה לֹאמַר דְּרִישָׁא בְּשִׁאֲנוּ מְוַמְחָה אִינְרֵי דְּאִי בְּמְוַמְחָה אִמֵּי מְשַׁלְּמִים מִבֵּיתוֹ וְהָא
קָבְלוּ עַלְיָהּ דְּהָא בְּסִיפָא קָתְנִי וְאִם הִיָּה מְוַמְחָה לְרַבִּים אִינוּ חַיִּיב לְשַׁלְּמִים מְשׁוּם דְּקָבְלוּ
עַלְיָהּ וְא"כ תְּקַשֵּׁי רִישָׁא לְסִיפָא.

וְהֵינְנוּ דְּדַקְדְּקוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּלִשׁוֹנָם וְכַתְּבוּ וּמוֹקִי לֵהּ בְּדַקְדְּקוּ עַלְיָהּ דְּכּוֹנְנָתָם לֹאמַר כְּדָפְנִי
וְשׁוּב מְצִאתִי בְּמַהֲרָש"א שְׁהַקְשָׁה כּוֹן וְתִירָץ כְּדָבְרֵי וְשִׁשְׁתִּי כְּעַל כָּל הוּן שְׁנַתְּכֻנְתִּי לְדַעַת
קְדוּשָׁה: וּמ"ש בְּסוּף דְּבְרֵיהֶם וּמִיָּהוּ ק' וכו' הֵינְנוּ לְפִי פִּירוּשׁוֹ דְּפִירוּשׁוֹ דְּאֶפִּילוּ לְמֵאן דְּבָעֵי
שְׁלֵשָׁה מְוַמְחִים וכו' אָבֵל לְפִירִש"י נִיחָא דְּמִדְּאוּרֵייתָא דֵּן יַחֲדַי בֵּין מְוַמְחָה בֵּין אִינוּ
מְוַמְחָה: עוֹד פְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת ד"ה פְּגוֹן אֲנָא וְהָא דְּתֵנּוּ אֵל תְּהִי דֵּן יַחֲדַי וכו'.

"יֵלֵד דְּאִמֵּי לֹא הִקְשׁוּ מִמְתְּנִיתִין אֶבְרֵייתָא. וּבְנֵי הִישִׁיבָה תִּירָצוּ דְּמִתְנִיתִין אֶבְרֵייתָא לֹא
תְּקַשֵּׁי דְּמִתְנִי מִיָּלִי דְּחִסְדֵּי וְתָא.

אָבֵל ר"ן דְּאָמַר פְּגוֹן אֲנָא וְלֹא חֲזִינִי לְחִסְדֵּי קִשְׁיָא לְהוּ וְהַתְּנֵן וכו' וְדוּחַק לֹאמַר דְּר"ן
לֹא חֲזִינִי לְחִסְדֵּי וְתִירָצוּ עֲצָה טוֹבָה. שו"ר לְמַר"ן כ"מ ז"ל שְׁהַקְשָׁה עַל הַמְּתִנִּי גּוֹפָה
וְתִי כְּמוֹ שְׁתִּירָצוּ הַתּוֹס'.

וּמִן הַתִּימָה עָלְיוּ אִיף לֹא רָאָה דְּבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת: עוֹד פְּתָבוּ הַתּוֹס' ד"ה דֵּן אֶפִּילוּ יַחֲדַי וכו'
בַּע"כ וכו' ע"ש וַא"ת וְהָא לַעִיל פְּתָבוּ דְּמִיָּלִי דְּכַפֵּיָה מְמַעֲטִינֵן לְהוּ מְלַפְנֵיהֶם וְאִיף פְּתָבוּ
הִכָּא יְכוֹל לְכוּף - וְאֶפְשָׁר לֹאמַר הֵינְנוּ ד"ת אָבֵל הִכָּא תְּקַנְתָּא דְּרַבְּנָן כְּדָפְנִי לַעִיל וְאֶפְשָׁר
נְמִי דְּמֵאִי דְּקָאָמַר רַב יוֹסֵף שְׁלִיחוֹתֵיהּ עֲבָדִינֵן ר"ל תְּקַנְתָּא דְּרַבְּנָן דְּאֲנֵן שְׁלוּחֵיהּ וְהֵינְנוּ
בְּמִלְתָּא דְּשְׁכִיחָא: עוֹד פְּתָבוּ הַתּוֹס' ד"ה וְאִי לֹא זִיל שְׁלִימִים וכו' וְקָשָׁה מֵאִי דִּינִיק וכו'
וּבְשִׁאֲנוּ מְוַמְחָה אִינְרֵי מְדַקְתְּנִי סִיפָא וכו' דְּבְרֵיהֶם צְרִיכִין אֶצְלֵי עֵיוֹן דְּמֵאִי מְקָשׁוּ לְפִי
רִש"י דִּילְמָא רִש"י ס"ל דְּמֵאִי דְּקָאָמַר בְּסִיפָא וְאִם הִיָּה מְוַמְחָה וכו' הֵינְנוּ מְוַמְחָה לַב"ד
דְּהֵינְנוּ דְּנֻטְל רְשׁוּתָא וְרִישָׁא הֵינְנוּ בְּמְוַמְחָה לְרַבִּים דְּוּמְיָא דְּהִכָּא וְאִם תֵּאמַר דְּהוּכְחָתָם
הִיא מְדַבְּרֵי רִש"י לְקַמֵּן דְּקָאָמַר דֵּן אֵת הַדִּין בְּמְוַמְחָה לִיכָּא לְמִימַר מְדַקְתְּנִי סִיפָא וְאִם
הִיָּה מְוַמְחָה וכו' פְּנֻנְתוֹ הִיא בְּמְוַמְחָה לַב"ד לִיכָּא לְמִימַר מְדַקְתְּנִי סִיפָא וְאִם הִיָּה מְוַמְחָה

לב"ד וכו' ועוד לדבריהם קשה דאם גרסי' במתני' ואם הנה מומחה לרבים כדמשמע מדבריהם שהקשו לפי' הקונטרס הו"ל להקשות קושיות הסתירה דהכא אמרי' אפילו מומחה אם אמרו לו דון לנו דין תורה משלם ובמתני' קאמר ואם הנה מומחה פטור מלשלם והתם מייברי דאמרו ליה דון לנו ד"ת דמוכרח אפה לומר סיפא דומיא דרישא.

ואם גרסינו מומחה לב"ד מאי מקשים לפי' הקונטרס כדפי' וי"ל וא"ת דאם מוקמינו רישא במומחה מאי מקשי מינה לר' אבהו. והא ר"א בשאינו מומחה קאמר.

ז"א דרש"י ס"ל דר"א אית ליה עירוב פרישיות ואחד מומחה דינו א"ד. ולכך פתב לעיל כברייתא לית ליה עירוב פרישיות כמו שהבינו התוספות עצמם וכ"כ מוהרש"ל ז"ל וא"כ אפי' מוקמינו רישא במומחה מקשו שפיר לר' אבהו: ומדברי רש"י לקמן ע"ב ד"ה כנגד מחנה וכו' שפתב ואתו לגבי משה רבות' וכו' נראה דרש"י לא ס"ל כפי' התוספות דבעי נטילת רשות ולכך הוצרך לומר משום רבותא דמשה וק' והא בתוספתא קתני גזרו תלמיד אל יורה וכו'.

ואפשר דרש"י ס"ל דדוקא דרף קבע אבל עראי שרי ואין צריך נטילת רשות ולכך יתיב טעמא משום רבותא דמשה והוא מעשה דתנחום בריה דר' אמי באקראי בעלמא. ואיסור אינו אלא משום דבתוף ג' פרסאות אבל לדעת התוס' אפי' באקראי בעלמא צריך נטילת רשות ותנחום בריה דר"א נטל רשות מר' מני דמן צור.

ומה שאמ"ל לאו אדעתאי היינו שהיא בתוף ג"פ אבל נטילת רשות ככר נטל ממנו. א"נ דהכא אחר הגזירה אבל מקודם א"צ נטילת רשות: פירק ה' ה"א אין מעמידין מלף וכו' ואין דנין את השבט וכו' ולא את נביא השקר וכו' אלא בב"ד הגדול וכו' משנה בפ"ק דסנהדרין ואמרי' עלה בגמ' (דף ט"ז א') מנה"מ אמר ריב"ח אתיא הנה הנה וכו'.

והא הנה וכו' וקטלא בכ"נ אלא אמר ריש לקיש גמר דבר דבר וליגמר הנה הנה מנביא השקר דבר דבר גמיר הנה הנה לא גמיר ע"כ. דברי הש"ס צריכין ביאור אצלי דהא קי"ל אין אדם דן ג"ש מעצמו אלא א"כ קבלה מרבו וכו' עד הלמ"מ וליכא פלוגתא אלא בשאר מדות אבל בג"ש פולהו מודים דהלכה למ"מ.

וא"כ אמאי הכא ר"י מיייתי לה הנה הנה ור"ל מיייתי לה דבר דבר. ועוד מאי מקשי וליגמר הנה הנה וכו'.

ואפשר לומר דר"י ידע דאיכא ג"ש בענין זה ויליף זה מזה אלא דאינו יודע התיבות של הגז"ש ומסברא דנפשיה קאמר דילפי' הנה הנה ופריף הש"ס והא הנה פי כתיבא וכו' והוצרך ר"ל לומר דילפי' דבר דבר וקס"ד דהמקשה דגם ר"ל נמי מסברא דנפשיה קאמר לה דיליף דבר דבר ולא קבל אלא הענין ולא התיבות ולכך הדר המקשה להקשות וליגמר הנה הנה וכו' ולייף זה מזה וזה מזה דומיא דמצינו באונס ומפתה דיליף זה מזה וז"מז והכא משום דכתיב דבר בהמראה גילף הנה הנה למיתה ומשני דקבל מרבו דבר דבר דבר דהיינו המלות ולא כר"י דלא קבל אלא הענין ולא המלות והיינו דקאמר רש"י דבר דבר גמיר לה האי תנא מרבו פנונתו לומר דקבל המלות נמי א"נ דריב"ח קבל המלות ולא הענין ומסברא קאמר לה בענין זה ופריף והא הנה פי כתיבא וכו' אלא אמר ר"ל

גַּמַר דְּבַר דְּבַר וּג"ש דְּהַנְדָּה בְּעֵינָיו אַחַר נִהְדַר מִקְשֵׁי וְלִיגְמַר הַנְדָּה מִנְבִיא הַשְּׂקָר דְּהָא ר"ל
לֹא מְדַחֵי לָהּ אֲלָא מִפְּחַם הַקְּוִשְׂיָא אֲבָל מוֹדָה דְּאִיפָּא ג"ש דְּהַנְדָּה הַנְדָּה.

וּמִשְׁנֵי דְּבַר דְּבַר גְּמִיר לְעֵינָיו זֶה אֲבָל הַנְדָּה הַנְדָּה לֹא גְמִיר לָהּ לְעֵינָיו זֶה וְהַבּוֹחֵר יִבְחַר
וְדוּק וְכֵן הַדְּבַר מְפֹרָשׁ בְּכָלֵי הַש"ס יַעו"ש: וְרַש"י ז"ל פ"י ב"ד"ה דְּבַר דְּבַר וְז"ל וְק"ו
אָדָם דֵּן מְעַצְמוּ.

וְאִין אָדָם דֵּן ג"ש וְכו' מְהֵכָא מִשְׁמַע דְּאִין אָדָם יָכוֹל לְדוּן מְעַצְמוּ כ"א ק"ו אֲבָל שְׂאָר
מְדוּת אִין אָדָם יָכוֹל לְדוּן מְעַצְמוּ וְכֵן ב"פ' זֶה בּוֹרֵר פְּתַב פֶּן וְהוּא הִפְּךָ דְּבָרֵי שְׂפָתַב ב"פ'
הַשּׁוֹלַח דְּמִשְׁמַע מְדָבְרֵי שְׁם דְּכָל הַמְדוּת אָדָם דֵּן מְעַצְמוּ חוּץ מִג"ש.

וְרֵאִיתִי לְהֵרַב יָבִין שְׁמוּעָה ז"ל שְׁהַקְשָׁה דְּבָרֵי דְּבַר' הַשּׁוֹלַח עִם דְּבָרֵי דְּבַר' לְוֹלַב הַגְּזוּל
דְּכַתְּבַב שְׁם כָּל הַמְדוּת אִין אָדָם דֵּן מְעַצְמוּ חוּץ מִק"ו פ"י הֵכָא. וְתִירַץ דְּהֵתָם אֲלִיבָא דְר"י
קְאָמַר לָהּ אֲבָל לְרַבָּנָן כָּל הַמְדוּת אָדָם דֵּן מְעַצְמוּ חוּץ מִג"ש.

וְלֹא תִקְשִׁי לִיָּה הֵיכָא דְּפָרְק בֵּן סוּרַר דְּקָאָמַר וְכָל הַיְקִישׁ וּג"ש וְכו' דְּכּוֹנְנָתוֹ לֹמַר דְּג"ש
טְפִי מְהֵיִקִישׁ מִשּׁוּם דְּגְמִירֵי לָהּ מִהַר סִינֵי וְלִגְבֵי שְׂאָר מְדוּת הַיְקִישׁ עֲדִיף מִשּׁוּם דְּאִין
מְשִׁיבִין עַל הַיְקִישׁ אֲלָא דְּבָרֵי הֵרַב הַנְּזַכֵּר בְּקִיצוּר גְּמָרִץ ע"ש.

וְאִילוּ דְּבָרֵי רַש"י דְּהֵכָא הַכְּחִידָם תַּחַת לְשׁוֹנוֹ וְלֹא הַזְפִּירָם כָּלֵל וְכָלֵל וְדְבָרֵי נִפְלְאוּ מִמְּנֵי
דְּהָא רַש"י קְאָמַר בְּפ"י וְכָל הַיְקִישׁ וּג"ש מְוַפְנָה הֵרִי הוּא כְּמִפְּוִרְשׁ בְּמִקְרָא וְעוֹנָשִׁין מְמַנּוּ
וְנָתַן טַעַם לְדְבַר לְפִי שְׁלֵא נִיתְנּוּ לִידְרֵשׁ מְעַצְמוֹ אֲבָל ק"ו שְׁנִיָּהֵן מְעַצְמוּ אִין עוֹנָשִׁין מְמַנּוּ
וְהֵכִי קי"ל דְּאִמַּאי אִין עוֹנָשִׁין מ"ה מִשּׁוּם דְּנִיתְּוּ לִידְרֵשׁ מְעַצְמוּ וְכֵן הַיְקִישׁ דְּוַגְמָא דִּידְיָה
וְלִכְּהָ הַנְּצַרְוּ רַש"י לֹמַר לְפִי שְׁלֵא נִיתְנּוּ לִידְרֵשׁ מְעַצְמוֹ: הַלְכָה ב' אִין דְּנִין דִּינֵי נִפְשׁוֹת
וְכו' לְפִיכְהָ אִין דְּנִין שׁוֹר וְלֹא בְּהֵמָה הַנְּרַבְעַת אוֹ הַרְּוֹבַע וְכו' ב"פ' ק דְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ט"ו
ב') קְאָמַר תַּלְמוּדָא קָא פְּסִיק וְתַנִּי לֹא שְׁנָא רוֹבַע זָכַר ל"ש רוֹבַע נִקְבָּה בְּשִׁלְמָא רוֹבַע
נִקְבָּה דְּכַתִּיב וְהִרְגַת אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה וְגו' מְדָבְרֵי רַש"י שְׁם ד"ה בְּשִׁלְמָא רוֹבַע
וְכו' וְכֵן מִד"ה תְּנִיָּהוּ עֵינָיו לְנִשְׁכָּב וְכו' וְכֵן מִפּו' בְּמִתְנֵי ד"ה וְאָמַר וְאֶת הַבְּהֵמָה וְכו' בְּנִרְבַע
פְּתִיב.

מִשְׁמַע דְּרוֹבַע מְפִיק לִיָּה מוֹהֲרַת אֶת הָאִשָּׁה וְהַנְּרַבַע מְקָרָא דְּנֹאת הַבְּהֵמָה וְכו' דַּא"כ
מֵאִי קמ"לן וְאֶת הַבְּהֵמָה בְּנִרְבַע פְּתִיב וְכִי אִין אָנוּ יוֹדְעִין דְּהוּא בְּנִרְבַע כְּתִי אֲלָא פְּוֹנָתוֹ
דְּהָאִי קָרָא בְּנִרְבַע וְקָרָא אַחֲרֵינָא בְּרוֹבַע.

אֲבָל מְדָבְרֵי רַבִּינוּ בְּפ"י הַמְשַׁנָּה לֹא מִשְׁמַע הֵכִי אֲלָא מְקָרָא דְּוִהֲרַת אֶת הָאִשָּׁה וְכו' מִשְׁמַע
מִנִּיָּה בֵּין רוֹבַע בֵּין נִרְבַע דְּשִׁקוּלִים הֵם וְיָבוֹאוּ שְׁנִיָּהֵם וְאִיִּתְר קָרָא דְּנֹאת הַבְּהֵמָה וְכו'
לְלַמֵּד עֲלֵיהֶם שְׁהֵם ב"כ"ג וְקָרָא אַחֲרֵינָא עֵיקְרוֹ לְמִיתָה.

וְק' דְּלִכְאוּרָה נִרְאָה דְּדְבָרֵי הֵם הִפְּךָ הַש"ס דְּקָאָמַר בְּפ"י בְּשִׁלְמָא רוֹבַע נִקְבָּה דְּכַתִּיב
וְהִרְגַת וְלְפִי פ"י רַבִּינוּ לֹא גְמִיר לָהּ מִהָאִי קָרָא אֲלָא מְקָרָא דְּנֹאת הַבְּהֵמָה תַּהֲרוֹגוּ וְכו'
וְעוֹד לְדְבָרֵי מֵאִי מִקְשֵׁי הַש"ס רוֹבַע זָכַר מְנָא לֵן וְלָמָּה לִיָּה קָרָא דְּכָל שְׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה
דְּכוּלְהוּ נִפְקֵי מְקָרָא דְּהוֹרַגַת אֶת הָאִשָּׁה דְּוִמָּא דְּרוֹב' וְנִרְבַע.

וי"ל דמאי דקאמר הש"ס בשלמא רובע זכר דכתיב ונהרגת וכו' משום דהאי קרא גילה על הך קרא דהוא להקישא דאי לאו האי קרא הנה מוקמינן להך במיתה גופה ומאחר שיהא גילה על קרא אחרתא הו"ל כמא דגמרי' מינה.

וכן ראיתי להרב ח"ה שחלק פעין זה שהקשה לעיל דמש"ס משמע דמשופטיה נפק"ל מיוחדים ורש"י בפ"י החומש פי' דמזקניה נפקא ותיגרין דלולי מלת זקניה הנה מוקמי שופטיה לסנהדרי קטנה וכו' נמצא דממלת זקניה נפקא ע"ש.

ולקושיא ב' אפשר לומר דלא גמרינן אלא רובע ונרבע דזכר ונקבה שהם פדרה טבע אבל ב' זכרים לא גמרינן אי לאו קרא דכל שוכב עם בהמה משום דלא דמי להנה. ומיהו אחר העיון נר' דאינו מן הישוב דהא במתני' דפרק ד' מיתות נתן טעם לדבר לפי שבאת לאדם תקלה על ידה ד"א שלא תהא הבהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה ולשני טעמים אלו מה לי ב' זכרים או זכר ונקבה אלא דהק' לי אהד מן החברים דלדברי רבינו דמפיק לה מיתורא הו"ל דהקישא מקרא דנהרגת את האשה וכו' נפקא דבתורה פתיב ואת הבהמה תהרגו ואת רש"א ואת ריו ונהרגת את האשה ואת הבהמה.

והשפתי לו דתקשי גם לדברי התנא דהו"ל הנרבע ונהרבע. ורבינו הלה בעקבות התנא שאמר ואמר ואת הבהמה וכו' משמע דהראיה היא מהאי קרא כמו ואמר בכל מקום שהוא מוכח על הראיה דהו"ל לתנא לומר הרובע בכ"ג שנא' ונהרגת את האשה וכו' וכן הנרבע שנא' ואת הבהמה תהרגו ומדשינה ואמר ואמר משמע דלא הביאו התנא אלא להיקשא ולא לגוף המיתה ורבי' נקט לשון התנא ואה"נ דאי אמר התנא הנרבע ונהרבע בכ"ג שצאמר ואת הבהמה תהרגו ואמר ונהרגת את האשה ואת הבהמה הנה מפיק ליה להיקשא מקרא דנהרגת את האשה זה מה שצאמר לי בדברי רבי' הי"מ ויאיר עינינו בתורתו כ"ר: וכתבו התוס' שם ד"ה אם אינו ענין לשוכב וכו' ותימה רבי אבהו וכו' וכן ר"ש דבני נח מוזהרים על הפישוף וכו' פנונתם היא לאפיי דדריש לה לאזהרה דריש לה גמי להכי אבל רבי אבהו דפליג ולא דריש לה לאזהרה לא דריש לה כלל וא"כ מנ"ל כ"ג וכן ר"ש ור"ע דצחקו להו להיקשא מנ"ל כ"ג ותי' דאי אתא להיקשא דוקא לישתיק קרא מניה ולא ליכתן' אלא קרא דאיש פי' יתן את שכתו בבהמה גבי מכלשפה וילפינן מניה היקשה וכן מיתת בהמה ולמה ליה קרא דכל שוכב עם בהמה אלא מדכתביה רחמנא אצטריף לנשכב ומדסמכיה רחמנא גבי מכלשפה ילפינן מניה היקשא דבני נח מוזהרים וכו' ודבריהם נפלאו ממני דאדרבא הסברה נותנת דהקישא היא למ"ד דיליף מניה אזהרה מנ"ל כ"ג אי מדאפקיה הא אצטריף ליה לאזהרה דהרי אינם שקולי' אבל רבי אבהו דלא דריש ליה לאזהרה לא תקשה ליה מנ"ל כ"ג דנפקא ליה מדאפקיה ובפרק ד' מיתות הקשה בהפך מהכא ור' אבהו מדאפקיה רחמנא בלשון שוכב מאי דריש ליה ותירצו לכ"ג והכא קאמרי מנ"ל כ"ג משמע דאית להו בפשיטות דרבי אבהו לא דריש מדאפקיה וכן ר"ש מאי מקשו מנ"ל כ"ג מדאפקיה רחמנא ילפינן כ"ג והיקשה דבני נח מוזהרין מסמיכות קראי כמו שכתבו הם בתרוצם דהו"ל לכתוב קרא דאיש פי' יתן וכו' גבי מכלשפה וילפינן מניה תרתי מיתה וכ"ג והכי פתב רש"י התם מדסמך קרא דכל שוכב גבימכלשפה ילפינן דבני נח מוזהרים אבל מקרא גופיה ילפינן הנשכב ומדאפקיה ילפינן כ"ג ועוד דאמאי לא תירצו קושיא קמזיתא מדאפקיה כמו שתירצו לה בפ' ד' מיתות

וק"ל וכן פתבו הם עצמם ד"ה ואימא לקטלא ועי"ל דה"פ: ושם בגמרא פמיתת בעלים
פה מיתת השור וכו' ר"ל אם במציאות נתחייבו בעלים מיתה כגון שחטאו בעבירה
שחייבי עליה מיתה: ושם ע"ב רש"י ד"ה איפא ביניהו נחש וכו' פדאמרין בארבע אבות
נחש מועד לעולם ד"ה ע"כ נראה הא דהוצרה להביא ראיה מד' אבות נזיקין דנחש מועד
משום דקשיא ליה דילמא ר"ע פליג אהנה ולא אנחש דר"ע דבריו סתומים לכה הוצרה
להביא ראיה שהנחש מועד לעולם ומסתמ' ר"ע לא פליג אלא אנחש מיהו קשה דא"כ
תקשה לת"ק דקאמר דבעי כ"ג והא נחש מועד לעולם לכ"ע ומדקאמר הוא בעי כ"ג
משמע לי דמבני תרבות הוא ולא קטלינו ליה אלא א"כ המית ולכה ר"י ור"ל קאמרי
אדר"א אכל לת"ק ודאי דוקא שהמית דכ"ג לא בעי אלא בדיני נפשות ואפשר לומר
דהנחש מועד לעולם דוקא לענין לחייבו נזק שלם אמרינו לאו מבני תרבות אכל לענין
מיתה אמרי' מבני תרבות ובעי כ"ג כמו שפי' התוספות: וכתבו התוס' ד"ה אימא לקטלא
דמשמע דאי לקטלא תו לא דרשי' וי"ל דהתם בהמה פתיב בתריה לאקושי בהמה לאדם
אבל הכא פתיב שור ברישא וכו' לכאורה דבריהם קשים דהא עיקר ההיקש הוא מקרא
פי' ימכר לך אחיך העברי או העבריה מקיש עברי לעבריה והא התם עבריה פתיבה בתר
עברי ואעפ"כ מקשינו עברי לעבריה וא"כ מנ"ל האי פללא דהך דכתיב בסיפיה דקרא
למוד מהך דברישיה דקרא ולא להפך ואחר כה ראיתי לרש"י בפ' על החנומש בפ'
משפטים שכתב מקיש עבריה לעברי לכל יציאותיו מה עברי יוצא בשש וביוכל אף
העבריה יוצאה בשש וביוכל יכול עברי יוצא בראשי אברים ת"ל עברי או עבריה מקיש
עברי לעבריה והשתא ניחא שהקשה קוש' על התו' ושוב ראיתי להרב יד מלאכי
שהקשה קוש' והניח הדבר בצ"ע ונעלם ממנו דברי רש"י והש"ס.

ולמאי דכתבנו אין מקום לתלונתו. ומ"ש לאקושי בעלים לשור ולא שור לבעלים לאו
בדיוק נאמרו דליכא היקש דפשוטה דקרא כה הוא ואגב אחרוני נקטיה וק"ל: ובס"ד
פתבו ועיין לעיל ואימא לקטלא נמי וכו' דבריהם הכא הפך דבריהם דלעיל דכתבו דלא
ילפינו אלא אדם משור והוי סתירה לדלעיל.

אף ק' דלפי האי שינויא מאי מקשה הש"ס א"כ לכתוב וגם בעליו ולישתוק והא אצטריך
יומת לומר לה דכמיתת בעלים כה מיתת השור. ואפשר לומר דתרונויהו ילפינו מדקאמר
וגם בעליו והקישו הפתוב ואמר וגם בעליו משמע דבעי כ"ג ומדקאמר יומת גילה לן
דכמיתת בעלים בעלמא כה מיתת השור ואפשר שזה פנונתם שפתבו דהא דרשינו ליה
נמי מדאסתקש: הלכה ג' המוציא שם רע וכו' אין דנין אותו תחילה אלא בב"ד של כ"ג
וכו'.

משנה היא בסנהדרין מוציא שם רע בכ"ג מפני שיש בו ד"נ. ובדף ח' א' פתבו התוס'
ז"ל מוציא ש"ר וכו' ובמקום דאיכא נפשות דבההוא ממון איירי וכו'.

ר"ל אבל לפי רישא תבעו ממון בג' היינו מאה פסך של אב וסיפא ממון של כתו וק"ל:
עו"ש ומפרש ר"ת לענין מאה סלעים וכו' וכגון שהביא הבעל עדים והוכחשו וכו' אזנל
לשיטתו דס"ל שאין הבעל נאמן להפסי' פתובתה כמו שהקשה על רש"י ז"ל ולכה
הוצרכו לומר כגון שהביא הבעל עדים והיינו להפסידה פתובתה והוכיחו דס"ל דאפי'

לא הוזמנו אית ליה לאב מאה פסר רב לרש"י ס"ל דהבעל נאמן להפסידה פתובתה ולכה
לא נקט עדים אלא ע"פ.

וס"ל נמי דאין האב זכאי בק' פסר אלא אם הוזמו העדים אבל להתוס' אפ"ל הוכחשו
ולכה נקטו בלשונם והוכחשו. ומ"ש ונהביא הבעל עדים היינו בפני ג' דכוננתו היא
להפסידה פתובתה דאין להם עדות גמורה לענין מטה פגון דלא התרו בה וכיוצא בזה
והשתא לא תקשי לרבה דאמ' משום פבודם של ראוונים דמשמע מלתיה דעולא
לרפנן אפילו בג' והא איכא בה משום פבודם של ראוונים ולמאי דפירש"י ניחא דמלתיה
דעולא בשלשה דלא נתפנון אלא להפסיד' פתובתה.

והבינותי בפסרים וראיתי להרמ"ד שתימרין לקושיא זו דדינא אחרנינא דמעיקרא הבעל
תובע והשתא האב. ואחר המחי' כל זה החי' היינו לרש"י ו"ל אבל להתוס' לא ניחא להו
כמו שגילו דעתם בד"ה חוששין ללעז וכו': עוד פתבו ואין לדמות ליוסיפו וכו' היינו
לסברת רפנן דחיישינו ללעז והתם לא חיישי משום דהתם לא סגי בלא"ה דעדיין לא
יצא הדין לאור אבל לר"מ ה"כ פהתם וק"ל: ועוד פתבו התוס' שם ע"ב ד"ה רבה וכו'
שהביא האב עדים להזימם יע"ש.

והקשה כנה"י אמאי לא פ"ל פגון דאפניף הבעל בג' פדי לחייבה מיתה ונהביא האב עדים
והכחישום ואבדור ובא האב לתבוע ק' פסר דהשתא איכא פבוד הראוונים וללעז לא
חיישי' נאען ואומר להם דהתוס' אזלי לשיטתייהו דאית להו מוציא ש"ר היינו ק' פסר
של האב לא תביעת הפתובה ואי מפרשינו שהביא האב עדים והכחישו' מאי קאמר דונו
לי מיהא ד"מ ומאי דינא אחרנינא אית ליה עד דאמר דונו לי מיהא וכו' לכה הןארכו
לפרש ונהביא האב עדים והזימום דאית ליה דינא אחרנינא דהזמה דמצי להורגם נאמר
דונו לי מיהא ד"מ: אבל אי קשיא הא קשיא דמשמע מדבריהם שאמרו שהביא האב וכו'
דאפניף היינו האב נאמאי לא הניחו הדברים פפשטן דאפניף הבעל פדי לחייבה מיתה
וכששמע האב הלה ונהביא עדים פדי להזימם ולא הספיקו לקבלם עד דאיברור ואמ"ל
דונו לי מיהא וכו' ואי מסתפינא הייתי מגיה בדברי התוס' והייתי מפרש איפניף היינו
הבעל אלא משום דכל המפרשים מפרשי דברי התוס' דאפניף היינו האב לא רצייתי
להגיה.

ואחר העיון נלע"ד דשפיר פתבו התוס' דאפניף האב דהיינו הבעל הביא עדים בפני ג'
פדי להפסידה פתובת' דהבעל אינו נאמן להפסידה פתובת' כמש"ל אבל העדים אה"נ
נתפנונו להורגה שהרי התרו בה והעידו משא"כ הבעל אין פנונתו להורגה אבל אחר
שיתנוודע הדבר לב"ד הגדול גומרי' דינה למיתה ע"י העדים וכששמע האב הלה נאפניף
ב' דינינים עם הג' האלו שקבלו עדות הבעל פנונתו פדי להזימם ולהורגם ולא הספיקו
לקבלם עד דאבדור נאמר האב להני ג' שקבלו עדות שהביא הבעל דונו לי וכו' שהרי
אתם קבלתם עדותם והפסדתם פתובת בתי קבלו עדות גם מעדים אלו ודונו לי וכו' כמו
שדנתם מעיקרא ד"מ והפסדתם פתובתה ובהא אפליגו רפנן ור"מ אבל אם נפרש דאפניף
הבעל כ"ג וכוננתו להורגה ואח"ד הלה האב ונהביא עדים פדי להזימם מ"ק דונו לי וכו'
מאי יכולת בידי הג' להורגם אחר שהגיעו הדברים לפני הסנהדרין נאפני' ר"מ מודה

דְּבַעֲנֵנו כ"ג: וְעוֹד פְּתָבו הַתּוֹס' בּד"ה וְהִבִּיא וְכו' וְנִיחָא לְפִי ר"ת דְּכֻלָּה סוּגְיָא אִיגְרִי וְכו' עָדִי הַבְּעַל עכ"ל.

ר"ל אַחַר דְּאִית לִיה לר"ת מִש"ר הֵינּוּ ק' פְּסָף תְּבִיעַת הָאֵב מִן כְּרַחֲנֵי אֲנִי לֹמֵר דְּאִין הָאֵב תּוֹבַע עַד שְׂיָבִיא הַבְּעַל עֲדִים וְנִיחָא שׁוֹ וְאַחַר שְׂיָנִיחָא שׁוֹ אִין פְּאֵן חַיִּיב מִיְתָה וְאַמַּאי קְאָמְרִי רַבְּנָן דְּבַעֲנִי כ"ג אֶלָּא וְדַאי דְּחִינְשִׁינָן לְלַעֲזוּ וְגַם הָאֵב חִינְשִׁינָן לְלַעֲזוּ וְאֵע"פ שְׂהִבִּיא הַבְּעַל עֲדִים שְׂוִינְתָה וְהִתְרוּ בָּהּ סָתָם וְאַחַר כֹּף הַנְּכַחְשׁוּ וְכָא הָאֵב לְתַבְּנֵעַ ק' פְּסָף בְּעִי כ"ג לְרַבְּנָן דְּחִינְשִׁי שִׁי שְׂמָא יְבוֹאוּ עֲדִים אַחֲרִים וְיִצְטָרְכוּ לְהוֹסִיף וְאִיפָּא לְעַזוּ לְרַאשׁוֹנִי אֶבְל לר"מ אֵע"ג דְּחִינְשִׁי לְלַעֲזוּ הָאֵב לִיפָּא לְמִיחַשׁ דַּאֵע"פ דְּחִינְשִׁינָן שְׂמָא יְבוֹאוּ עֲדִים אַחֲרִים וְיִאמְרוּ הִתְרוּ בָּהּ סָתָם מִשׁוּם דְּאִמְרִינָן הִתְרוּ בָּהּ בְּפִי דְּהָא אַחֲרִים אִמְרוּ הִתְרוּ בָּהּ סָתָם וְנִמְצָא דְּמַכְחִישִׁין זַא"ז אֶבְל לְפִי הַקּוֹנְטָ' מִיגְרִי פְּנֻלָּה סוּגְיָא בְּלֵא הַכְּחָשָׁה וְאִיפָּא דִּין מִיְתָה לְרַבְּנָן וְהוּל"ל אִין חוֹשְׁשִׁין לְלַעֲזוּ.

וּי"מ מִשׁוּם רְבוּתָא דְּר"מ וְכו' וְאֵע"ג דְּלֵאִידָּהּ גִּיסָא אִיפָּא רְבוּתָא לְרַבְּנָן דַּאֵע"פ שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין הֵנִי בְּכ"ג מ"מ הֵנִי רְבוּתָא בְּיוֹתֵר לְר"מ חֲדָא מִשׁוּם פְּתָא דְּהִיתִירָא וְעוֹד דְּלְרַבְּנָן אִיפָּא מִיְתָה וְכ"ע מוֹדוּ דְּבְמִיְתָה בְּעִי כ"ג וּמִיְהוּ ק' לר"ת לְמַאי דְּמַסִּיק פְּלוּגְתָּא וְכו' דְּהִשְׁתָּא מִש"ר דְּר"מ וְכו' וּבְשִׁלְמָא לְרַש"י ז"ל כָּל הַתְּבִיעוֹת הֵינּוּ לְאֵב אֶלָּא דְּר"מ פְּטָרָה מִמִּיְתָה וְאִין פְּאֵן אֶלָּא תְּבִיעַת פְּתוּבָה וְכֵן בְּכוּלָּהּ שְׂנוּיִי וְאֵע"ג דְּאִמְרוּ לְעִיל דְּכֻלָּה סוּגְיָא אִיגְרִי כְּשִׁהֲנִיחָא עָדִי הַבְּעַל וְכו' ס"ד דְּדוֹקָא בְּשְׂנוּיִי אַחֲרִינִי דְּלֵא הֵנּוּ כְּפִי הַכְּחָשָׁה בְּפִי אֶבְל הָאֵב דְּקָאֵמַר בְּפִי הַנְּכַחְשׁוּ בְּבִדִּיקוֹת אִין פְּאֵן הַכְּחָשָׁה אַחֲרִיתִי וְלִכְפֹּף הַקְּשׁוּ הָאֵב טְפִי מִשְׂנוּיִי אַחֲרִינִי וְעוֹד הַקְּשׁוּ לְר"מ שְׂמָא יְבוֹאוּ עֲדִים אַחֲרִים וְכו' וְאֵע"פ דְּהָא קוּשְׁיָא תִּקְשָׁה גַם לְפִי הַקּוֹנְטָרִיס וְתִקְשָׁה גַם אַחַר הַהֲנַחָה דְּהַנְּכַחְשׁוּ אַחַר מִפְּנֵי הַכְּחָשָׁה גְּמוּרָה כְּמוֹ שְׂפִי בְּדַבְרֵיהֶם לְעִיל ד"ה בְּדַבּוּר הַמְּתַחִיל בְּפְלוּגְתָּא דְּבֵן זְכָאִי וְכו' הָאֵב בְּאֵגֶב נִקְטוּ לְהַ מִשׁוּם דְּאִמְרִי וְנִיחָא לְר"ת פְּאֵן לְמַעַט וְאִמְרִי לְאִפּוֹקִי הֵנִי לֵא נִיחָא אֶבְל עֵיקַר דְּבַרְיָהֶם לְקַמְּן וְתִירְצוּ פְּגוֹן דְּאִיִּתְכַחוּשׁ בְּבִדִּיקוֹת וְכו' ר"ל פְּגוֹן שְׂהִבִּיא הַבְּעַל שְׂנֵי פִתֵּי עֲדִים וְהַכְּחִישׁוּ זַא"ז בְּבִדִּיקוֹת וְאַחַר מִפְּנֵי הִבִּיא הָאֵב שְׂנֵי עֲדִים וְהַכְּחִישׁוּם גַם בְּתַקִּירוֹת וְכָא הָאֵב לְתַבְּנֵעַ מֵאָה פְּסָף לְרַבְּנָן בְּעִי כ"ג דְּחִינְשִׁינָן שְׂמָא יְבוֹאוּ עֲדִים אַחֲרִינִי דְּעִדוּתָם שְׁוִיָּה בֵּין בְּבִדִּיקוֹת בֵּין בְּתַקִּירוֹת וְאֵע"פ דְּמַכְחִישִׁים מֵאלוּ הָעֲדִים שְׂהִבִּיא הָאֵב מִמ"נ דָּאֵם יִאמְרוּ לְבָנִים הֵרִי פֶת מֵהָא אִמְרִים שְׂחוּרִים וְאֵם יִאמְרוּ שְׂחוּרִים הֵרִי פֶת אַחֲרָת אִמְרוּ לְבָנִים מ"מ מִיִּקְטָלָא לְרַבְּנָן דְּהַכְּחָשָׁה כֵּה"ג לֵא שְׂמָה הַכְּחָשָׁה וּבְעִי כ"ג אֶבְל לְר"מ שְׂמָה הַכְּחָשָׁה וְלֵא מִיִּקְטָלָא וְלֵא בְּעִי כ"ג וְהֵאִי שְׂוִינְיָא הֵינּוּ הָאֵב שְׂוִינְיָא דְּלַקְמָן תִּירוּ ב' ד"ה בְּפְלוּגְתָּא דְּבֵן זְכָאִי וְכו' וְהֵאִי דְּהַנְּצָרְכוּ לֹמֵר ב' פִּתֵּי עֲדִים מִשׁוּם דְּבִכְתָּא א' אִין פְּאֵן הַכְּחָשָׁה דַּע"א לֵא חֲזִי וְלֵא מִיִּדִי וְאִפְּי' ר"מ מוֹדָה דְּלֵא בְּעִי כ"ג וְכֵן לֵא הַנְּצָרְכוּ לֹמֵר ב' פִּתֵּי עֲדִים אֶלָּא לְקוּשְׁיָא ב' דְּר"מ אִי לְקוּשְׁיָא א' דְּרַבְּנָן אִפְּי' לֵא הִבִּיא הַבְּעַל כ"א פֶת א' וְהִבִּיא הָאֵב עֲדִים וְהַכְּחִישׁוּם מִיִּתְרָצָא: פֶּרֶק ו' ה"ג הִנֵּה הַטּוֹעָה מִן מִחְזָה וְכו' וְאֵם א"א לְהַחֲזִיר יְשֻׁלָּם מִבֵּיתוֹ ע"כ.

הִכִּי אִיתָא בְּפ' אֶחָד ד"מ דְּל"ג א' וְרַמְיָנְהִי דֵּן אֶת הַדִּין וְכו' מֵה שְׂעֻשָׁה עֲשׂוּי וּמְשַׁלָּם מִבֵּיתוֹ וְכו' יַעו"ש כְּפִי תִירוּצִים עַל קוּשְׁיָא זֹו וְהִנֵּה פְּתָבו הַתּוֹס' וְז"ל: ד"ה מֵה שְׂעֻשָׁה עֲשׂוּי וְכו' וְהִשְׁתָּא מֵה שְׂעֻשָׁה וְכו' שְׂעִירְכֵן בְּרֹב פִּי וְכו' יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת אִפְּתִי מֵה בָּא לְלַמְדָּנוּ מֵה

שְׁעֵשָׂה וכו' פְּשִׁיטָא מֵאַחַר שְׁעִירְכֹן בְּרוּב בְּטָלִי בְּרוּב דְּאַזְלִינֵן בְּתַר רַבָּא מְדַאֲרֵינָא
בְּשִׁלְמָא בְּאַחְרֵינֵי חִידוּשׁ קמ"ל דְּיִשְׁלַם מִבֵּיתוֹ אֲבָל טִיְהָר אֵת הַטְּמֵא וכו' דְּתַרְתִּי קֶאֱמַר
אִם עִירְכֹן בְּפִי מוֹעֲטִים יִשְׁלַם מִבֵּיתוֹ וּבְרַבָּא מַה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוּי דְּבְטִילִי מֵאִי קמ"ל וי"ל
מֵאַחַר דְּאַצְטְרִיךְ סִיפָא לֹמַר דְּאִם עִירְכֹן בְּמִיעוּט יִשְׁלַם מִבֵּיתוֹ נִקְט רִישָׁא אַגַּב סִיפָא:
עוֹד פְּתָבוּ הַתּוֹס' ד"ה הַשְּׁתָּא נְמִי וכו' גִּימָא פִּינֵן וכו' הַשְּׁתָּא נְמִי וכו' י"ל וְהָא מִתְנִיתִין
מִיָּרִי דְטֻעָה בְּשִׁיקוּל הַדְּעַת כמ"ש הַתּו' עֲצָמָם בְּדִיבּוּר דְלַעִיל וּמֵאִי הָאִי דְקֶאֱמַרִי גִימָא
פִּינֵן דְלֹא עִירְכֹן הֵנָּה הֵדֵר וכו' וְהָא בְּשִׁיקוּל הַדְּעַת מַה שְׁעֵשָׂה עֲשׂוּי וַיִּשְׁלַם מִבֵּיתוֹ וְהַש"ס
לֹא קֶאֱמַר הַשְּׁתָּא נְמִי וכו' לֹא מִיָּרִי אֲלֵא בְטֻעָה בְּדָבָר מְשֻׁנָּה חוּזַר וי"ל דְטִיְהָר אֵת הַטְּמֵא
אִין לַחֲלֵק דְלֹא הַפְּסִידוּ כְּלוּם וְאִם לֹא עִירְכֹן אֹמְרֵן לֹא הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ וְאִפְּלִי טֻעָה בְּשִׁיקוּל
הַדְּעַת וּלְכַף קֶאֱמַרִי גִימָא פִּינֵן דְלֹא עִירְכֹן וכו': אֲבָל קש"ל דְאֵמַר הַנּוֹצֵרָה הַש"ס לְאוּקוּמָה
כר"מ דְדָאִין דִּינָא דְגָרְמִי וְהָא מִתְנִי בְּשִׁאֲנוּ מְוַמָּחָה כְּדֶקֱאֵמַר בְּש"ס וְלֹא קִבְּלוּ עַלֵּיהּ
וה"ז כְּמִתְפּוֹנִין לְהִזִּיק וְחִיב לְשַׁלֵּם אִפְּלִי לְרַבְּנָן דְלֹא דָּנוּ דִּינָא דְגָרְמִי וי"ל דְמִשְׁמַע לִיהּ
לְש"ס דְמִתְנִי בְּמְוַמָּחָה קִתְּנִי מְדֶקֱאֵמַר דֵּן אֵת הַדִּין וכו' בְּלִשׁוֹן יַחֲדִיד וְאִין דֵּן יַחֲדִידִי אֲלֵא
בְּמְוַמָּחָה וק"ל וַיִּשַׁל לְדַחוֹת מְדֶקֱתִי סִיפָא וְאִם הִנֵּה מְוַמָּחָה וכו' מְפָלֵל דְרִישָׁא בְּשִׁאֲנוּ
מְוַמָּחָה וְעַל מֵאִי דְאַסִּיקְנָא בְּגַמ' כְּגוֹן שְׁנוֹן בְּיַד פְּרִיךְ שֶׁם הַגְּמָרָא אֲלֵא מִתְנִי וכו' לְחֻבָּה
הִכִּי מִשְׁפַּחַתָּ לֵהּ וכו' וְעוֹד מֵאִי בִּין וְאַסִּיק בְּקֶשְׂיָא.

וקש"ל לפי מ"ש בעלי הפללים דכשאומר הש"ס תיובתא היא קש"ל עצמית. אף
כש"ל יאמר קש"ל פונונתו רק מתמיה ולא חש להשיבו ונהרי הכא קא חזינו דהקנושא היא
עצמית מתרי טעמי וקאמר עלה קנושא ול"ק תיובתא: וראיתי להריב"ש שפכת דהיקא
דרמי מתניתין אמתני ומתני אברייתא אומר תיובתא אף כשמק' מפת מימרא ומטעם
אחר אפ"ל בקנושא אלימת' יאמר בלשון קש"ל ובזה יש לתרץ דהקא נמי אע"ג דהמקשה
מקשה אמתני לא מקשי מפת דק"ל של מתני אמתני ומתני אברייתא אלא הוא מקשה
לפי ר"ח היכי משפחת לה מזכות לחובה אי דאמ"ל פטור אתה הו"ל כנ"ו ביד ואין
מחזירין וישלם מביתו דלא גרע מאמירה.

ואפ"ל דהקנושא היא חזקה שייך עלה שפיר לשון קש"ל: פרק ז' ח"א אחד מבעלי הדין
וכו' זה א' וכו' בוררין להם דיין ג' וכו' ע"כ משנה ריש פרק ד"מ ומוקי לה בש"ס ה"ק
כשנה וכו' יעוש"ב(א"ה ראינו להביא פאן מ"ש הרב המהפך בחי' לסוגיא זו וז"ל י"לד
השתא דקאמרינן דפירוש זה בורר דקתני במתניתין היינו כ"א פוסל ב"ד של חבירו
היינו סיפא דקאמר זה פוסל דינו וכו' ותרתני למ"ל וליכא למימר תני נהדר מפרש דמ"מ
תקשה דדרך התנא לקצר ובחדא סגי או ליתניגהו בבא א' ואפשר לומר דהוא פרש
סיפא דנה פוסל וכו' בדיין מומחה ופוסל דקתני הוא פוסל משפחה הוא ואחר עמו כמ"ש
ר"א לקמן ורישא בערפאות ופוסל דקאמר היינו שאינו רוצה לדון ל"פ מטעם דלא גמירי
ואח"כ ראיתי למהרש"א ז"ל שדקדק בזה ותירץ סיפא בדיין א' עש"ד.

וראיתי מי שתירץ דמפ' לה כר' אבא וכו' במגו וכו' או כר' דימי וכו' ולא תירץ דת"ק
תרתני למ"ל לר"א ולר"ד לא שייך אלא אגב דצריף לברר דבריו: שם ואפילו לנה וכו'
לכאורה נראה דליכא שום קנושא ממלתיה דר"א דהא קאמר ודן בעירו דלא להוסיף
מנה ע"מ הא בעירו או במקום קרוב דליכא פסידא אפילו לנה יכול לעכב ומאי מקשה

ואפילו לנה ואפשר לומר דכוננת המקש' היא מאחר דאפילו לבית הנועד שהיא ב"ד הגדול אינו יכול לעכב מטעם דע"ל מכ"ש בעירו דאינו ב"ד הגדול אלא שוים דאינו יכול לעכב א"נ מדקאמר ר"א משום דעבד ליה וכו' להאי טעמא אפי' בעירו אינו יכול לעכב ותרתוי קאמר חוץ לעירו משום דלא להוסיף מנה וכו' ובעירו משום דעבד לנה וכו' והמתרץ השיבו פפי דעתו דאפי' בעירו אינו יכול לעכב והנה בערפאות עסיקינו וכו' ורב פפא השיבו עירו שאני דיכול לעכב ולא קאמר ר"א אלא חוץ לעירו ובמנחין עסיקינו וק"ל ואע"פ דקי"ל דבמנחה אינו יכול לעכב דדנין לאדם בע"כ היינו אם אינו רוצה לדון כלל לא לפ"ז ולא לפ"ז אבל הקא שחפץ בדין אלא שאין רוצה בב"ד שביירר חבירו יכול לעכב בעירו ובין למר ובין למר פיסול דקאמר לאו פיסול ממש וק"ל: שם אמרי במערבא מתוך שנה בורר וכו' משמע דאין יוצא הדין לאמתו וכו' אלא פשיעשו כה שאחד בורר לו אחד וכן אחר בורר לו א' ושניהם בוררים להם אחד וכך עושין לכתחין כדי שיצא וכו' וכן משמע מפירוש"י דכתב דסבר דחייב וכו' ולפי זה צריף לגרוס בש"ס זה בורר לו אחד וכו' דהיינו שפך עושין לכתחין ולא גרסינו פשיעה דמשמע אם אינרע כה יבררו להם שניהם וכו' דמשמע ע"י ברירת הג' די שיוציא הדין .

לאמתו ומדברי ר"ז משמע ע"י שיברור כ"א דיין א' ובוררים אחד ביניהם וכו' על ידי זה יצא הדין וכו' ולכך גרסינו זה בורר וכו' והש"ס לפום ריהטא דלעיל דפי' קמא דקאמר פשיעה בורר וכו' נקט לה וכן מהרש"א גריס הכי אלא לא נתן טעם לדבר ואפשר טעמו כה כדפי': אמנם ראיתי לרבינו בהלכות סנהדרין פ"ז נראה מלשונו שכתב שאמר איש פ"א וכו' נראה דלא כמ"ש וכו' וכן פירש הכ"מ ונ"ל פשיעה בורר וכו' דמתני' לא קתני בחיוב אלא אם אינרע וכו' אלא אם א' בורר וכו' פשיעה בורר וכו' דמתני' לא קתני שכתב רבי' אם קרה מקרה וכו' נראה דלא כמ"ש ומלשון הש"ס דר"ז משמע דלכתחלה עושין כן דע"י שנה בורר לו א' וכו' ובשניהם בוררין להן א' יצא הדין לאמתו וכו' ואפשר לומר דגם רבינו יודה דאין הדין יוצא לאמתו אלא בענין זה שנה בורר וכו' ושניהם בוררים וכו' כדמשמע פשיטתה דר"ז וכוונתו שכתב אם וכו' ר"ל שאין חובה לעשות כה אלא אם אינרע וכו' אין מוחין בינדם וכשינה בורר א' גם לזה אמרינו ליה ברור גם אתה א' כמזהו אבל לכתחלה לומר להם שיעשו כה לא ולפי זה גם הש"ס יפירש כה פשיעה בורר וכו' טוב הדבר ואין מוחין בינדם וכדר"ז וכו' וק"ל: ושוב ראיתי להרב תי"ט שכתב גם הוא ואמר דג"י זה בורר וכו' כמ"ש מהרש"א ונתן טעם לדבר דלמאי נפקא מינה נדחק לשון המשנה ונוציאה ממ"ש ואין לנו דבר המכריחנו וכו' ע"ש ולפי דברינו אלו דאם ג"י זה בורר הנה משמע דחיוב הדבר לעשות כה ויתרבו המחלן' והבלבולים ולא ישאר ב"ד קבוע לכה ג"י פשיעה בורר וכו' ר"ל פשיעה בורר וכו' וק"ל: שם כל פמיניה וכו' נראה מדסתם דבריו וכ"כ ולא קאמר כדלעיל אפי' לנה משמע דמקשה אפילו לגבי מלנה כ"כ וכו' ומאי מקשה והא אית לן דמלנה יכול לעכב כדר"א לעי' נעוד דאמאי לא מוקי לה בערפאות ויכול לפוסלם אפי' לנה ונראה דהמקשה ס"ל דסיפא דקתני זה פוסל וכו' היינו פיסול ממש לא פיסול דלא גמיר דדבר זה כבר נשמע מרישא דמתניתין דזה בורר וכו' וגם משמע דאמנחין קאי מדקתני או מנחין וכו' ולכך הוקשה לו כ"כ לפסול ממש והא נוגע בעדות ועד אחד הוא ולא מקרי עדות ותירץ לו אינו פסול ממש אלא בערפאות דלא גמיר' ורישא דמתניתין קתני זה בורר וכו' ומתוך זה יצא הדין וכו' וק"ל:

רש"י ד"ה נאמנים עלי וכו' בדיינים קמיירי מדקתני ג' ר"ב ע"כ נראה דבא לשלול
שלא תאמר דרישא דאבא וכו' בעדים מיירי וסיפא ג' ר"ב ב"ק היא בדיינים ולכך אמר דגם
רישא דאבא וכו' מיירי ורישא דומיא דסיפא וקשה דליכא הכרח לזה ואע"פ דסיפא
בדיינים מדנקט ג' מ"מ רישא בעדים ותתי קתני במתניתין רישא בעדים וסיפא בדיינים
ומנין ליה לומר דגם הרישא בדיינים ועוד מי הכריחו לפרש כן: ואפשר דטעמו הוא
מפח הש"ס דקאמר דאי תנא וכו' משום דאבא ואביה חזו לעלמא וכו' אבל חד וכו'
דלעלמא ל"ח אימא מודו וכו' ואם באמת דמתני משתעי בתרי ענייני רישא בעדים
וסיפא בדיינים מאי קאמר דאי תנא וכו' אבל חד וכו' דלא חזו לעלמא הו"א דרבנן מודו
לר"מ תקשה והא ג' רע"ב ב"ק דלא חזו ופליגי רבנן אר"מ ואי אפשר לתרץ תירוץ
דמהרש"א דקאמר דרבנן ל"פ אר"מ אלא ארישא דאבא ואביה וכו' ולא אסיפא דג' רועי
ב"ק דאם פן אמאי פללינהו תנא בב"א מאחר דהמה תרי ענייני ורישא בעדים וסיפא
בדיינים ועוד דרבנן לא פליגי ואמאי פללינהו והו"ל למתנינהו בתרי כבי ברישא פלגי
רבנן וליתני ג' ר"ב ב"ל"פ אבל אם נפרש דרישא דומיא דסי' ומתניתין פולח בדייני
קמיירי מקשה הש"ס שפיר דהו"ס דרבנן לא פליגי בהו מטעם דלא חזו לעלמא
ורבנן ל"פ אלא ארישא דחזו לעלמא ולא אסיפא דג' ר"ב ב"ק דלא חזו ולכך אכללינהו
בבבא א' משום דענין א' הוא דכולה בדיינים וק"ל א"נ בדיינים דקאמר לאפוקי לעדות
דכ"ש דר"ב ב"ק פשרים לעדות: ש"ס ע"ב משום דאבא וכו' אבל אימא מודו ליה לר"מ
וכו' הקשה מהרש"א והא תנא נמי ג' ר"ב ב"ק דלא חזו לעלמא ופליגי ע"ש משמע דשלישה
ר"ב ב"ק לא חזו לעלמא ודבריו אלו הנה הנה דברי רשב"ם בפ' י"ג דקאמר ג' ר"ב ב"ק וכו'
וג' רועי צאן לא נקט משום דרשעי ניהו ופסולים לכל דין שבעולם אבל אבא וכו'
פשרים מיהא לדינין של אחרים ע"כ ע"ש מתוך דבריו משמע דג' ר"ב ב"ק חזו ולא מיעט
אלא רועי צאן דלא חזו דאל"כ תקשה אמאי נקט ג' ר"ב ב"ק והא לא חזו ג"כ אבל אבא
ואביה חזו וכו': ונראה דגם רשב"ם יודה דרועי בקר לא חזו כמ"ש הוא עצמו דלא בקיאי
בדיינים וכמ"ש מדברי הש"ס דלקמן במלתיה דרבא אלא דלא בא למעט אלא רועי
בהמה דקה מאחר דפסלי בגזלנות ולא חזו לעלמא לא נקטינהו תנא דמתניתין דבהו ל"פ
רבנן ואית להו דאם קבלינהו יכול לחזור וכו' אבל רועי בקר אף על גב דלא חזו לעלמא
מ"מ מאחר דלא פסלי ממש משום גזלנותא אלא טעמייהו משום דלא בקיאי הו"ל כנאמן
אבא ואביה וכו' דחזו לעלמא דפליגי רבנן ואמרי דאין יכול לחזור מאחר דליכא בהו
פסלנותא אחריתי כמו רועי צאן דאית בהו פסלנותא דגזלנו' וכן אבא וכו' דאית בהו
פסלנותא דקורבה אם לא מטעם דחזו לעלמא לכך קאמרי רבנן דאינו יכול לחזור אם
קבליה עליה ודבריו אלו הוא לפי המסקנא דהכא דמוקמינן למתני' דזה פוסל עדיו וכו'
הוא בבא הוא ואחר וכו': ובהו יש לתרץ קושני' מהרש"א דהקשה והא ג' רועי בקר וכו'
שאני רועי בקר דלית בהו פסלנותא אלא מטעם דלא בקיאי ולכך אפי' לא חזו פלגי רבנן
וכך פונת הש"ס לומר דשאני אבא וכו' אע"ג דאית בהו פיסול הגוף של קורבה מ"מ חזו
וכו' ולא פליגי רבנן וכן רועי בקר אע"ג דלא חזו לית בהו פיסול אלא מטעם דלא בקיאי
אבל הא דקיבל עלי' כבי תרי דהוא פסול דהתורה פסלה אותו ולא דמי להנהו הו"א דלא
פליגי רבנן וכו' וק"ל: א"נ דרועי בקר חזו לעלמא ע"י תיקון זה שישאלו לבקאי בדיני
והנה ליה פאבא ואביה דחזו לעלמא ולכך לא נקט רועים סתם ורועי בהמה דקה משום

דלא חזו אפי' ע"י תקוון זה דפסלי משום גזלנותא ודוק: ש"ס שם אין העדים חותמים על השטר וכו' אע"פ דהעדו מתקיימת ע"פ ב' עדים ומאי עדים דק' חותמי' וכו' ר"ל עדי' דעלמא שפ"ל א' וא' אינו חותם עד שיידע מי חותם עמו וכן הדין בדיינים שפ"ל א' ואחד אינו יושב בדין עד שיידע וכו' אף ק"ל דאמאי לא חששו אלא בדיין ג' בשנים הראשונים דזה בורר לו וכו' פ"ל אחד יהיה חושש עד דידע עם מי יושב ואיך פ"ל אחד בורר לו אחד בלי לידע עם מי יושב ואפשר דקודם אף ע"פ שביירר פ"ל אחד דייין אם אחד מהם אינו ראוי יכול לחזור בו ולא יתראה לישב עמו אבל אחר שהוקברו שניהם והסכימו עליהם וקבלום קשה לכל והם יבררו דייין ג' שישב עמהם בדין וק"ל: רש"י ד"ה אלא אם כן יודעים וכו' ונמצאו בושים ע"כ משמע דליכא איסורא אלא בושה בעלמא והא בש"ס קאמר דהטעם הוא משום דאין פ"ל אלא עד א' והתורה אמרה מדבר שקר תרחק ואיכא איסור בדבר עיין בש"ס ומאי האי דקאמר ונ"מ בוש' וכן הדיינים איסורא איכא משום קשר בוגדים לא שמיה קשר ולא מקרי מנין ולא דמי לעדים שאמר מפני שבושים ומש"ס משמע דשנים הם דאיכא איסור בדבר משום מד"ש תרחק: ואפשר לומר דלא קאמר בש"ס דאיכא איסורא היינו ביודעו ומפירו קאמינא אבל הכא דליכא אלא חששא בעלמא שפ"א אינם מהונגים דליכא איסורא אלא משום שפ"א תתבטל העדות ונמצאו בושים וכן לגבי הדיינים שפ"א ימצא אחד פסול לדינא ויתבטל הדין ואיכא בושה והיינו דקאמר פ"ד ה"ו נקיי הדעת בירושלם וכו' שהיו חוששין ולכ"ף לא היו חותמים וכו' עד שיידעו וכו' וכן הוא לשון הרמב"ם והטור דייין שיודע בחבירו וכו' משמע דליכא איסורא אלא אם כן יודעו איברא דראיתי להר"מ בפ"י מה"ע שתמה ע"ד רבינו שפ"א מפיני שמצטרף עמו ונמצא השית ידו עם רשע וכו' ע"ש והוא תמה ע"ד וז"ל ואמאי לא מייתי לה מהיכא דמייתי לה בגמ' משום מדבר שקר תרחק וכו' וכן תמה על לשון רבינו הטור דנקט בלישניה פלשון רבינו ותמיהא לי ע"ד קדשו אחרי קידה והשתחנה לפני ר"ם מעלתו דאין פ"א דברי תימא דבכלל דברי רבינו אמורים דברי הש"ס דהוא קאמר מפני שמצטרף עמו ונמצא השית ידו וכו' עד שנתקבלה עדותו והו"ל כשני עדים ולפי האמת ליכא אלא עד אחד דהשני הני עד פסול ועל ידי משנה לה עדות גמורה בש"ע ואין פ"א אלא עד אחד והתורה אמרה מדבר שקר תרחק וכו' עיין שם.

נמצא דדברי רבינו תמה מפונשים כדברי הש"ס והוא הוסיף ופי' דברי הש"ס דאמאי כשישב עם הרשע עובר משום מדבר שקר אמאי נתפנה בשם דבר זה ועובר משום דבר שקר וכו' ועוד דעיקר הלימוד בעדים מהאי קרא דלא תשית ידך עם רשע ואיכא משום מדבר וכו' וק"ל: תוס' ד"ה פגון בי דינא וכו' ונ"ל שהיו סמוכים זה לזה חוץ לשלשה פרסאות ע"כ וזה לא מהני אלא לתלמיד חבר פגון רב חסדא עם רב הונא אבל לתלמיד ממש לא מהני אפילו חוץ לשלש פרסאות ע"ש בעירובין וק"ל: תוס' ד"ה כדי שיצא הדין לאמתו וכו' לפום ריהטא וכו' כשתדוק בדבריהם נראה דהפ"ל שהביאו בשם הריב"ן הוא פירש"י ואמאי הוצרכו לכותבו בשם הריב"ן אם לא שלא היה בספרתם בא"ד לפום ריהטא וכו' נ"ל דצריף לומר ולפום בתוס' ויו מפני שהוא פי' אחר חוץ מפ"א הריב"ן פי' אמתו היינו שלא יהיה שום עוות מאחר שהדבר שקול אחד מהפ"ד בזכות זה ואחד מהפ"ד בזכות זה וליכא דיינים הרבה שמהפכין לחובה יותר ממי שמהפכין לזכות וכן איכא אלא שנים שנה מהפ"ד בזכו' זה וזה מהפ"ד בזכות זה וכשיהיה הג' מתברר הענין ביותר

ולא יִהְיֶה בוֹ שׁוּם עֲווֹת דִּיכּוּל לְהִתְבַּרֵּר טַעְמוֹ וְטַעֲנָתוֹ שֶׁל פֶּל א' וּא' וְהַדְּבָר שֶׁקוּל זֶה לְעֹמֶת זֶה וְהַשְּׁלִישִׁי מְכַרֵּעַ בִּינֵיהֶם וְהִמָּה קְרוּבִין לְדַבְרֵי הָרֵא"ש שֶׁהֵבִיא דְבָרָיו רַבִּינוּ הַטּוֹר ע"ש וק"ל: ש"ס ע"ב דְּאִי תָּנָא אָבִיךָ וְכוּ' דְחִזּוּ לְעֵלְמָא וְכוּ' וְכֵן רוּעֵי בְּקָר חֲזוּ לְעֵלְמָא ע"י שְׁאֵלָה שִׁישְׁאָלוּ בְּדִינֵי לְבָקִיאֵי אָבֵל חַד וְכוּ': פֶּרֶק י' ה"ט ב"ד שֶׁטַּעַו וְכוּ' אָבֵל אִם טַעַו וּפְטָרוּ אֵת הַמְּחֻנֵּיב הָרִיגָה אִינוֹסוֹתְרִין אֵת דִּינוֹ וְכוּ' פִּיצַד אָמְרוּ הֵבֵא עַל הָעֲרֹהָ שְׁלֵא פְדַרְכָּהּ פְטוֹר וְכוּ' מְחֻזְרִין אוֹתוֹ עכ"ל הֵכִי אֵיתָא בַּפ' אַחַד ד"מ דל"ג ע"ב אָמַר רַחֲבָא אר"י וְהוּא שֶׁטַּעַה בְּדַבְרֵי שְׁאִין הֶצְדוּקִים מוֹדִים בּוֹ וְכוּ' א"ר יוֹחֲנָן טַעַה בְּנוֹאֲף וְנוֹאֲפֵת חוֹזֵר אֶלָּא ה"ד אִין חוֹזְרִין וְכוּ' כְּגוֹן שֶׁטַּעַה שְׁלֵא פְדַרְכָּה ע"כ וּפִירֵשׁ"י ד"ה טַעַה בְּנוֹאֲף וְכוּ' כְּגוֹן בְּאוֹמַר אָבֵן שֶׁהִרְגוּ וְכוּ' ר"ל אִיפָא טוֹבָא לְזַכּוֹת וְאִיפָא לְמַטְעֵי בִּיָּה וּלְכַדָּ חֲלַקְנוּ בֵּין דְבָר שֶׁהֶצְדוּקִים טוֹעִים בּוֹ לְדַבְרֵי שְׁאִין הֶצְדוּקִים טוֹעִים בּוֹ אָבֵל בְּנוֹאֲף וְנוֹאֲפ' לִיפָא טַעוּתָא לְזַכּוֹת וְאִי עַל פִּי שְׁנָה טַעַה וְזִנְיָהּ לֹא מְקַרֵּי טַעוּתָא וְהוּ"ל כְּמַזִּיד וְחוֹזֵר מְזַכּוֹת לְחֻבָּה.

וּרְש"י דְּנִקְט כְּגוֹן אָבֵן וְכוּ' וּמְוַתְרָה מִפִּי הָהָרוּג וְכוּ' אִי עַל פִּי דְהֵם מְחֻנְלִין דְּאִית בְּהוּ דְבָר שֶׁהֶצְדוּקִים מוֹדִים בּוֹ כְּגוֹן בְּאָבֵן שֶׁאֵע"פ שְׁאִין בְּהוּ שִׁיעוֹר וְטַעַו בְּהוּ וְהֶאֱמַת הוּא דִּישׁ בְּהוּ שִׁיעוֹר דְּאִפִּי הֶצְדוּקִים מוֹדִים דְּחֻיֵּיב אָבֵל אֲחֵרִינֵי דְּאִית בְּהוּ דְבָר שְׁאִין הֶצְדוּקִים מוֹדִים בּוֹ לֹא נִקְט לְהוּ אֶלָּא דְּאִית בִּיָּה זְכוּתָא טוֹבָא וּפְשׁוּט הוּא וְלֹא כְּתַבְתִּיו אֶלָּא לְאִפּוּקֵי מִמֵּי שֶׁטַּעַה בְּזָה: אִי קש"ל בְּהֵאֵי דְקָאֵמַר בְּמִלֵּי טוֹבָא דְלֹא מְפָרְשִׁי בְּהִדְיָא כְּגוֹן בְּאוֹמַר שֶׁהֶאָבֵן שֶׁהִרְגוּ בְּהוּ וְכוּ' וְהָא קָרָא בַּפ' בְּאָבֵן יָד אֲשֶׁר יָמוּת: וְכַתְּבוּ הַתּוֹסֵף שֶׁם ד"ה טַעַה בְּנוֹאֲף וְכוּ' דְּהָא אִיפָא מִלֵּי טוֹבָא וְכוּ'.

קש"ל הֵאֵי מִלֵּי טוֹבָא דְקָאֵמַרֵי מֵאֵי טַעוּתָא דְזַכּוּתָא אִיפָא בְּהוּ דְּהָא בְּכוּלְהוּ אִיפָא פְּלוּגְתָא בֵּין תַּנְאֵי וְאִמּוֹרָאֵי וְאִפְשֶׁר לֹמַר דְּכַוְנָנְתֶּם הִיא לְמ"ד דְּרַךְ מְנַאֲפִים אֲסֵרָה תוֹרָה אִם פֶּסְקוּ לֹמַר דְּבַעֵי כְּמַכְחוּל בְּשִׁפּוּפְרֵת מְקַרֵּי טַעוּתָא לְזַכּוֹת וְכֵן בְּחֻבְרֵי אִי בְּעֵי הַתְּרָאָה וְכוּ' לְמ"ד לֹא בְּעֵי הַתְּרָאָה אִם ב"ד פֶּסְקוּ דְּבַעֵי הַתְּרָאָה מְקַרֵּי טַעוּתָא לְזַכּוֹת וְכֵן בְּכוּלְהוּ וּבְזָה יֵשׁ לִישָׁב לְפִירוּשׁ רְש"י דְּעַתּוֹ הִיא מֵאֲחַר דְּכוּלְהוּ אִימְנָהּ בְּמַחְלֻנְקַת לֹא מְקַרֵּי טַעוּתָא לְזַכּוֹת מֵאֲחַר דְּאִיפָא מ"ד דְּאִית לִיָּה דְכָד הוּא הִדִּין וְאֵתִי שֶׁפִיר הַש"ס דְקָאֵמַר שֶׁטַּעַה שְׁלֵא פְדַרְכָּה דְלִית בְּהוּ שׁוּם פְּלוּגְתָא: עוֹד כְּתַבּוּ בֵּא"ד וי"ל דְּמַבְעַל וְכוּ' דְבָר שְׁאִין הֶצְדוּקֵי מוֹדִים בּוֹ וְכוּ' וְלְכַאוּרָה קִשָּׁה וּלְדִידָהּ מִי נִיחָא דְאִפְתִּי תְקִשָּׁה וְהָא אִיפָא מִלֵּי טוֹבָא דְכוּלְהוּ אִין הֶצְדוּקִים מוֹדִים בְּהוּ דְפִלְגִי בְּהוּ הַתְּנָאִים וְהָאִמּוֹרָאִים וְאִם כֵּן אִינָם מְפוֹרְשִׁים בְּקָרָא וְהֶצְדוּקִים אִינָם מוֹדִים בְּהֵם וּמֵאֵי מְבַעֵי נְעוּד תְּקִשִׁי לר"י דְקָאֵמַר כְּגוֹן שֶׁטַּעַה שְׁלֵא פְדַרְכָּה וְאִמֵּי לֹא קָאֵמַר כְּגוֹן שֶׁטַּעַה וְאֵמַר דְּבַעֵי כְּמַכְחוּל בְּשִׁפּוּפְרֵת אוֹ דְטַעַה בְּחֻבְרֵי עִיר דְּבַעֵי הַתְּרָאָה וְכוּ' לְדַעְתֶּם דְּמְקַרֵּי טַעוּתָא לְזַכּוֹת וְדֵאִי הֶצְדוּקִים אִינָם מוֹדִים בְּהוּ מֵאֲחַר דְּקִיָּמִי בְּמַחְלֻנְקַת וְאִפְשֶׁר לֹמַר דְּכַוְנָנְתֶּם לֹמַר דְּמֵאֵי דְקָאֵמַר הַש"ס טַעַה בְּנוֹאֲף וְנוֹאֲפֵת ר"ל טַעַה כְּגוֹן הַנִּיאוּף דְּהִיָּנוּ בְּבִיאָה גּוֹפָה אִם יֵשׁ בְּהוּ דְבָר שְׁאִין הֶצְדוּקִים מוֹדִים בּוֹ וְאִין מְחֻזְרִין מְזַכּוֹת לְחֻבָּה וְלֹא הִטְעוּת בְּעֵדִים וְהַתְּרָאָה וְהַמְבַעֵי מִיָּדַע יָדַע דְּאִית בְּהוּ דְבָר שְׁאִין הֶצְדוּקִים מוֹדִים בּוֹ וְהֵכִי קָא מְבַעֵיָא לִיָּה אִם יֵשׁ כְּגוֹן הַבִּיאָה דְבָר שְׁאִין הֶצְדוּקִים וְכוּ' וּלְכָד דִּיָּק הַש"ס בְּלִישְׁנֵיהּ טַעַה בְּנוֹאֲף וְנוֹאֲפֵת וְהוּ"ל טַעַה בְּנִיאוּף מֵאֵי א"ו כְּוָנְתָא הַש"ס כְּדַכְתִּי וְהֵאֵי שִׁירָאוּ דְרַךְ מְנַאֲפִים וְכוּ' אִפְשֶׁר דְקִי"ל לַש"ס שֶׁהֶצְדוּקִים מוֹדִים בְּהוּ דְמְקַרֵּי שְׁכִיבָה וּבִיאָה וּלְכָד נִקְט שְׁלֵא פְדַרְכָּה בְּהַעֲרָאָה שְׁאִין הֶצְדוּקִים מוֹדִים בְּהוּ: עוֹד

כתבו התוספות ד"ה שטעו שלא כדרכה וכו' מ"מ לפי המסקנא איתוקם האי שנויניא ע"כ ר"ל דלמסקנא אוקימנא בשומרת יום פנגד יום שאמרו שפא עליה כדרכה בהעראה פטור והוא דבר שאין הצדוקים מודים בו והעראה האמורה בתורה דכתיב מקורה הערה בנידה וכדרכה הוא דכתיב והוא דבר שהצדוקים מודים בו והא שלא כדרכה בהעראה מקרי דבר שאין הצדוקים מודים בו כמ"ש שם בש"ס א"ה אפי' נידה נמי בשלא כדרכה והעראה מקרי דבר שאין הצדוקים מודים בו ואמאי קאמר במתני' שומרת יום פנגד יום וכו' נמצא אפי' לפי המסקנא דאוקי שומרת יום פנגד יום כדרכה בהעראה דבר שאין הצדוקים מודים בו והעראה האמורה בתורה שהצדוקים מודים בו היינו כדרכה ובנידה מפלל של"כ בהעראה מקרי דבר שאין הצדוקים מודים בו: ובעיקר בעינת הש"ס דבעי טעה בנואף ונואף מהו יל"דק דאין זה דרך הש"ס דדרך רש"ס הוא דהבעיא יש לה ב' צדדים והיא ליפא אלא צד אחד כדפירש"י ומאי קמבע"ל: ואפשר לומר דכוננתו היא מי אמרינו מאחר דליפא טעותא לזכות פולם יודעין שאינו פלום והדר מזכות לחובה ומתניתין דקתני אין מחזירין ברוצח ובאחרני דאית בהו טעותא לזכות א"ד מתניתין סתמא קתני ואפי' בנואף ונואפת דליפא טעותא לזכות ופשיט ליה דבר שהצדוקים מודים בו חוזר והוא מקרי דבר שהצדוקים מודים בו וחוזר ומתני' לא קאי בנואף ונואפת: פ"ק י"א ה"א מה בין דיני ממונות לד"נ וכו' גומרין בו ביום וכו' ע"כ ועיין פל הלקה באנרף משנה ריש פ' אחד ד"מ יעו"ש ואע"ג דכתיב משפט אחד וכו' וליבעי כ"ג היינו משום דגלי קרא אלהים לומר לך דד"מ סגי בשלשה.

ומ"ש רבי ד"מ מטין ע"פ ע"א וכו' פתב רש"י במתני' ד"ה וד"ן מטין וכו' ובר"מ ליפא לאוקומה כדאמרינו לקמן וכו' וכ"ש שאר ד"מ וכו' עכ"ל. הקושיא בכאן גלויה לעין פל כמ"ש מהרש"א ולא תירץ בזה פלום דלמאי אצטריך קרא בד"מ דמטין ע"פ ע"א לחובה ואף ע"ג דקרא אצטריך אבל אתה מטה משפט שור הנסקל מ"מ אמאי אצטריך לומר וכ"ש שאר ד"מ והא ד"מ גילתה תורה דדינם בג' וממילא ליפא אלא אחד בין לזכות בין לחובה.

ואפשר לומר דאלולי לימוד כ"ש ד"מ הייתי אומר דשלשה דילפי מקרא היינו תחיל הדין וכן אם הרוב דהיי' ב' לזכות וא' לחובה די בשלשה אבל אם היו שנים לחובה ואחד לזכות מוסיפין עד שיהיו ב' או ג' לחובה מדי דהוה אם אחד מן הג' אומר איני יודע דמוסיפין ואע"ג דע"י ההוספה לא משפחת אלא ג' ולא ב' אין בכך פלום דגם בכ"ג דבד"נ לא משפחת אלא בג' ולכך הוצרך רש"י לומר וכ"ש ד"מ.

א"נ לרנוחא נקט לה וקושטא קאי ואע"ג דאינה צריכה. א"נ אליפא דרבי נקט לה דאית ליה ד"מ בה' כדאיתא בפרק קמא: הלקה ד' אחד ד"נ ואחד דיני מלקיות וא' דיני גליות וכו' אלא שהמלקיות בשלשה הכי איתא שם בגמרא דל"ג תנ"ה חייבי מלקיות אתיא רוצח רוצח וחיי"ג אתי' רשע רשע.

וכתבו התוס' ד"ה אתיא רשע וכו' ועוד דלאב"י למלקות וממון וכו' ומוקינדא וכו' עכ"ל אפתי תקשי לאב"י אמאי אצטריך ג"ש למלקות וממון מכדי רשעתו ילפי' תרנייהו משום רשעה א' וכו' מה לי מלקות וממון מה לי מלקות ומיתה וכ"כ התוספות שם דף ל"ז ד"ה חדא במיתה ומלקות אליפא דרבנן דילפי' תרנייהו מכדי רשעתו ואפשר לומר דבלא"ה

אצטריף גם להך דלעיל משלשין בממון וכו' וק"ל: עוד פתבו בס"ד וסוגיא דההוא פרקא וכו' דלאבני למלקות וממון לא אצטריף קרא דאתיא מג"ש וכו' יעו"ש גם אליבא דרבנן לא אצטריף כדי רשעתו וכו' דהא גמרי לה לג"ש מפה מפה וכו' כמ"ש לעיל ורבא אתיא מפה מפה.

ואפשר לומר דשאני ג"ש דרשע רשע נילף מינה תרתי דומיא דחייבי מיתות דאין אדם מת ומשלם מלא יהיה אסון וחייבי מיתות שוגגין מדתני רבי חזקיה מפה אדם ומפה וכו'. כה יש ללמוד בחייבי מלקות בתרתי מג"ש אבל לרבא דמפיק לה ממפה מפה אין ללמוד ממנה אלא חייבי מלקות שוגגין פטורין מן התשלומין ממפה בהמה ישלמנה ואצטריף כדי רשעתו אם נתחייב מלקות וממון דפטור מממון: וראיתי למהרש"א ז"ל שכתב ונ"ל וסוגיא דההוא פרקא כדי רשעתו אתיא אליבא דרבא וכו' עכ"ל דהך ג"ש דמפה מפה לאו מחייבי מיתה ילפי' לה אלא מדאפקשו לבהמה פדמסי' התם ע"כ ואפשר דכוננתו למאי דכתבנא ור"ל דהלימוד דג"ש אינו אלא ממפה בהמה ואין ללמוד ממפה אלא חייבי מלקות שוגגין פטורין מתשלומין ואין ללמוד ממנו אם נתחייב מלקות וממון דבשלמא אם ילפינו מפה מפה מחייבי מיתה דהיי' ממפה אדם יומת יש ללמוד ממנה תרתי דומיא דחייבי מיתות ולא אצטריף כדי רשעתו ודוק: הלכה ו' ד"מ וכו' וד"נ מתחילין מן הצד ע"כ הכי איתא במתניתין ופירש"י ד"ה מן הצד ולא ירצו לחלוק על דבריו וכו' לכאורה תיבת ולא ירצו אין לה שחר דמשמע הא אם ירצו יכולין לחלוק על דבריו והא ליתא דהא כתיב לא תענה על ריב וכו' ואפשר לומר דקרא לא בא לומר לא תחלוק על הרב אלא הכי פירושו לא תעשה דבר שתצטרף לחלוק עליו אלא מתחיל מן הצד ואפי' אם יאמרו הפך סברתו לית לן בה משום שאמרו דבריהם קודם שיזעו סברתו ואה"נ אם התחיל מן הגדול יכולין לחלוק עליו א"נ לא ירצו דקאמר ר"ל ע"י שאלה כמ"ש התוס' לקמן דל"ו ולעולם לעיכובא אבל העיקר הוא פתירוי' א' וכן משמע מלשון רבינו דלאו לעיכובא.

שו"ר להתוי"ט שהביא דברי הנ"י שכתב פן ושמתתי אלא דעדיין י"ל דטעמיה דתנא דקאמר ד"מ מתחילין מן הגדול. אם טעמו הוא משום דלא איכפת לן ואפילו יהיה באמת דעת הגדול הפך דעתם לית לן בה דאמרינן כפר הורה זקן.

או דילמא משום דקרא דלא תענה ע"ר היינו בד"נ ולא בד"מ ואח"ך ראיתי לתוס' דל"ו שכתבו שניהם דמתחלה פתבו ד"מ וכו' לא חיישינן ולבסוף פתבו ואפשר דל"ת על ריב כדיני נפשות קאי יע"ש: הלכה ז דיני ממונות וכן הטומאות והטהרות וכו' הכי איתא במתני' שם ולא ידענא דאמאי לא הזכיר תנא דמתני' דיני האיסור והיתר דאינם בכלל דיני האיסור נפשות.

ואפשר לומר דתנא ושייר דהא שייר עבור החזש ושור הנסקל ומילי אחרוני טובא וכן ראיתי לרבינו בריש פ"ח מהלכות אלו ה"א שכתב הטומאות והטהרות ואיסור והיתר וכיוצא בהן מדקאמר וכיוצא בהן משמע דאיכא אחרוני חוץ מאלו: הלכה ח' זה שאנו מונין וכו' והב' הנה מן התלמידים שאמר יש לי ללמד זכות וכו' שומעין דבריו וכו' שם בגמרא דל"ג ע"ב על מאי דתנן במתניתין ד"מ הפל וכו' ופרכי עלה הפל ואפילו עדים

לימא מתני' ריב"י היא ולא רבנו דתנא ועד אַחַד לא יענה בנפש בין לזכות וכו' ומשני אמר ר' פפא באַחַד מן התלמידים וד"ה ע"כ.

ולכאורה קשה לי בפשט הברייתא דאימא דקרא דעד א' לא יענה בנפש בא ללמד דבעי' ב' עדים שיעידו בנפש אבל ע"א לא מקרי עדות ולעולם אפילו עדים שהעידו עליו חובה יכולים ללמד עליו זכות וקרא לא אַתָּא אַלָּא להכי.

וי"ל דהא כתיב ברישא ע"פ עדים ירצח את הרוצח ואמאי חזר וכתב וע"א לא יענה א"ו ר"ל אפילו עד אַחַד. ודוק: והתוספות ד"ה אַחַד מן התלמידים וכו' כתבו ונ"ל ולא יתנה אלא כא' וכו' ולכאור' נראה דרב הפרקק ביניהם ואין הנדון דומה דשאני התם דמתחין אמר איני יודע והוא אַחַד מן הדיינים ואפילו יחזור ויאמר שהאמת כה דעכשיו נתפשט לו הדבר בין לזכות בין לחובה לא שמעינן ליה אַבְל הַכָּא באַחַד מן התלמידים דאינו מב"ד ולא נסתפק בדבר והוא מלמד זכות שמעי' ליה ואי קשיא הא קשיא דאמאי לא שמעי' ליה דהא יכול לחזור מחובה לזכות וכ"ש אם אומר איני יודע ויתרצו לא שמעינן ליה דקאמר לחובה אַבְל לזכות שמעינן ליה דלא גרע מחובה לזכות: פַּרְקָא כ"ב ה"ד מצנה לומר לבע"ד וגו' אם רצו בפשרה עושים וכו' וכן בנדוד הוא אומר ויהי נוד עושה משפט וגו' ע"כ הכי איתא בגמ' דסנהדרין דף ו' ע"ב ריב"ק אומר מצנה לבצוע שנאמר אמת ומשפט שלום וכו' וכן בנדוד הוא אומר ויהי נוד עושה משפט ואַחַדָּה ע"כ יעו"ש.

והא דהוצרך לאתויי האי קרא ולא הספיק ליה בקרא דאמת ומשפט וכו' משום דמקרא קמא ליכא הוכחה כ"כ דאיכא למימר דכוננת הנביא היא לומר אמת ומשפט שהם שלום שפטו בשעריכם דדינא שלמא בעלמא הוא ולכך לא קאמר ושלום בנא"ו כמו ומשפט א"נ כוננתו לומר לכל א' ואַחַד וְלֹא בְּאֶחָד אַחַד עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וְשִׁלּוּם לְכֹהֵן אֲצִטְרִיךְ מִקְרָא דְדוֹד וְיִהְיֶה דוֹד וְכוּ' לְכֹל עִמּוֹ דְאִיכָּא הוֹכְחָה כ"כ דמשמע לְכֹל עִמּוֹ לְכֹל אַחַד וְאֶחָד עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה וְלִכְהֵן כְּשֶׁאָמַר בְּש"ס אַתְּמַן לַת"ק לֹא הַזְכִּיר כִּי אִם קָרָא דְדוֹד אַבְל קָרָא אַחֲרֵינָא לֹא חָשׂ לִיה פְּדִינִישׁ וְסִיִּים שָׁם בְּגַמ' דְלָמ"ד אֲסוּר לְבִצּוֹעַ מוֹקִי לְקָרָא דְדוֹד דוֹ אַתְּ הַדִּין וְכוּ' וְסִיִּיב אַתְּ הַסִּיִּיב וְרָאָה שְׁנַתְחִיִּיב עֲנִי מְמוֹן מְשַׁלֵּם לוֹ מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ זֶה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה מִשְׁפָּט לְזֶה וְצִדְקָה לְזֶה וְפִירֵשׁ"י ד"ה אַתְּמַן לְתַנָּא קָמָא דְאָמַר אֲסוּר לְבִצּוֹעַ וְכוּ' וְלִכְאֹרְהָ קִשְׁיָה דְאִמַּי קָאָמַר לְתַנָּא דְאָמַר אֲסוּר דְאֶפִּילוּ לַת"ק תִּקְשָׁה קָרָא דְדוֹד דְגַם הוּא לֹא דְרִישׁ לִיה לְפִשְׁרָה דְאִי דְרִישׁ לִיה לֹא הוּל"ל רְשׁוּת דְכִשְׁתְּאָמַר דְהַפְּשֵׁר' נִקְרָאת צִדְקָה מְצָנָה הִיא כְּמוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹ' לְעִיל וְאֶפְשֵׁר לומר דרש"י אֲזִיל לְשִׁיטְתִּיהָ דְלְעִיל דְמִמְשַׁפֵּט וְצִדְקָה מְקַשְׁיָנָא פְּשָׁרָה לְדִין וְדְרִישׁ לִיה לְפִשְׁרָה וְאִמַּי קָאָמַר רְשׁוּת מְשׁוּם דְפִשְׁרָה צִרִיךְ הִכְרַע הַדְּעַת וְכוּ' ע לֹא בְּקִיָּא בְּהָ גוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וּמְזַלְזִלִין בְּהָ וְלִכְהֵן קָאָמַר רְשׁוּת אַבְל דוֹד קָרָאָה צִדְקָה מְשׁוּם דְבָקִי בְּהָ וְהַשְׁתָּא הוֹסְרָה קוֹשְׁתָּא הַתּוֹסְפוֹ דְלְעִיל עַל רִשׁ"י ז"ל.

ואמרו שם בגמרא דאפילו למ"ד אסור לבצוע ל"ק אבֵל אהרן הִנֵּה אוֹהֵב שְׁלוּם וְרוֹדֵף שְׁלוּם וְכָתְבוּ תוֹס' ד"ה אַבְל אַהֲרֹן פִּי פִּינּוֹן שְׁלֵא הִנֵּה דִין וְכוּ' יִתְכֵן לומר דהתו' ורש"י מְחַלְקִים דְרִשׁ"י ס"ל דְגַם אַהֲרֹן דִּינּוֹ הָנָה דְאָף עַל פִּי שְׁהָדִין בְּהָ לְפָנֵי מִשְׁהָ עַכ"פ אַהֲרֹן שְׁיֹשֵׁב עִמּוֹ נִקְרָא דִּינּוֹ שְׁנֵי וְלֹא מִקְרִי כְּאֵדָם אַחַר וְאֲסוּר לְעֲשׂוֹת פְּשָׁרָה אִם לֹא שְׁיִלְךָ וְיִרְדּוּף אַחֲרֵיהֶם קוֹדֵם שְׁיַעֲמָדוּ לְדִין אַבְל הַתּוֹס' ס"ל פִּינּוֹן שְׁהָדִין אִינוּ בָּא כִּי אִם לְפָנֵי

מִשֶׁה וְאַהֲרֹן לֹא מִקְרֵי דִיּוֹן וְנִקְרָא פְּאָדָם אַחַר וְיִכּוֹל לַעֲשׂוֹת פְּשָׁרָה וְאִינוּ אֲסוּר אֲלֵא לְמִי שֶׁהוּא דִיּוֹן וּמ"מ מֵלֶת רוֹדֵף שְׁלוֹם אֵינָה מְדוּנֵיקָת לְפִי הַתּוֹס' כ"כ אִי נָמִי אֶפְשָׁר לוֹמַר דֵּהתּוֹס' ס"ל פְּרָשׁ"י דְּאִינוּ יְכוּל לַעֲשׂוֹת בִּיצוּעַ אֲלֵא קוֹדֵם שֶׁיִּבְאוּ לְפָנָיו לְדִין וּמָה שֶׁאָמְרוּ פִּינּוֹן שְׁלֵא הִיָּה דִין וְכו' בָּאוּ לְתַת טַעַם דְּאִמְרֵי פְּשִׁירְדוֹן אַחֲרֵיהֶם מוֹתֵר דַּע"כ" פּ מְדַבְּרִים עַל לְבוֹ וְיִוֹדַע וְנִחַשְׁב פְּאִילוֹ עֲמָדוֹ לְפָנָיו לְדִין.

לְכָה אֶצְטְרִיף לְמִימַר פִּינּוֹן שֶׁאִינוּ דִיּוֹן וְשֶׁאֵר דִּינִים אַחֲרֵים אֵינָם בָּאִים אֲלֵא לְפָנָי מִשֶׁה חֲשִׁיב פְּאָדָם אַחַר וּמוֹתֵר אֲבָל בְּשַׁעָה שֶׁיּוֹשֵׁב לְפָנָי מִשֶׁה בְּשַׁעַת הַדִּין נִקְרָא דִיּוֹן וְאִינוּ יְכוּל לְבַצְּנֵעַ וְהַפִּי' קָמָא עֵיקָר וְהַבּוֹחֵר יִבְחַר וּק"ל.

וּמ"ש רַבִּי אֲבָל אַחַר שֶׁגָּמַר הַדִּין וְכו' אִינוּ רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶם אֲלֵא יִקְנוֹב הַדִּין אֶת הָהָר שֶׁם בְּפִרְיִיתָא נִגְמַר הַדִּין אִי אַתָּה רִשְׁאֵי לְבַצְּנֵעַ וְכָתְבוּ שֵׁם תּוֹס' ד"ה נִגְמַר הַדִּין פְּגוֹן שֶׁדִּקְדָּקוֹ בְּדִין הֵיטֵב וְכו' וּמֵאֵי דִקְאָמַר לְקַמֵּן אִישׁ פְּלוֹנִי אַתָּה חֲזִיב לָאו לְב"ד אֲלֵא דִינִים אוֹמְרִים זֶה לְזֶה וְהֵיָה דַר"ש בֶּן מְנַסְיָא דִקְאָמַר מִשְׁתַּשְׁמַע וְאַתָּה יוֹדַע לְהִיכֹן הַדִּין נוֹטָה פִּי' אֲבָל לֹא דִקְדָּקוֹ הַדִּינִים פְּאָחַד דְּבִרְיָהֶם הֵיטֵב וּבָהָא פְּלִיגֵי דַלְר"ש ב"מ אַחַר שֶׁיִּדְעוּ לְהִיכֹן הַדִּין נוֹטָה אֶפְיִלוֹ לֹא דִקְדָּקוֹ דְּבִרְיָהֶם פְּאָחַד אֵינָם יְכוּלִים לְבַצְּנֵעַ וּלְת"ק פֶּל עוֹד שְׁלֵא דִקְדָּקוֹ דְּבִרְיָהֶם יְכוּלִים לְבַצְּנֵעַ: בַּא"ד אֲבָל קָשָׁה מֵאֵי בִיצוּעַ שֶׁיָּיָהּ וְכו' ר"ל דְּלֹא מְקַבֵּל מִבִּינְיָהוּ בַע"ד וְתִירְצוּ שְׁאוּמְרִים לָהֶם יִרְאִים אָנוּ שְׁנוֹתָנִים לָהֶם אִמְתָּלֵא לְדְבִרְיָהֶם כְּדִי שֶׁיִּקְבְּלוּ מֵהֶם וְהִינּוּ פּוֹנֵת הַתַּנָּא אִי אַתָּה רִשְׁאֵי לְבַצְּנֵעַ וְלוֹמַר לָהֶם יִרְאִים אָנוּ וְכו': וְהִנֵּה שֵׁם בְּגִמְרָא ד"ז פְּרָכִי אִי פְּשָׁרָה בְּעִיתוֹ הִינּוּ ת"ק וְכו' וְהַקְּשׁוּ בְּנֵי הַיְשִׁיבָה מִשְׁמַע אַחַר הָאֵי שְׁנוּיָא הוּא דְנִתְחַדַּשׁ לְהַש"ס הָאֵי קוֹשְׁיָא הִינּוּ ת"ק וְכַדְמִשְׁמַע מִפִּי רַש"י אֲבָל מְקוֹדֵם לְכֹן גִּיחָא וְלֹא תִקְשָׁה מִיָּדִי וּמְקוֹדֵם לְכֹן תִּקְשָׁה מִמָּה נִפְשָׁה אִם תַּנָּא קָמָא ס"ל מְצוּהָ תִקְשָׁה הִינּוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה וְאִם ס"ל רְשׁוֹת הִינּוּ ר"ש בֶּן מְנַסְיָא וְלַעֲד"ן דְּמְקוֹדֵם לֹא תִקְשָׁה מִיָּדִי דַס"ל לְמִקְשָׁה דְתַנָּא קָמָא דִקְאָמַר רְשׁוֹת הִינּוּ לְמַעֲשָׂה אֲבָל בְּאַמִּירָה מְצוּהָ וּר"י ב"ק אֵית לִיהָ מְצוּהָ לְגַמְרֵי בֵּין בַּעֲשָׂיָה בֵּין בְּאַמִּירָה אֲבָל ר"ש דְּמַחְמִיר בְּפְשָׁרָה אֵית לִיהָ הַפֶּל רְשׁוֹת בֵּין בַּעֲשָׂיָה בֵּין בְּאַמִּירָה אֲבָל אַחַר שֶׁחִידַּשׁ לוֹ הַמְתַּרֵץ דְּמְצוּהָ דִקְאָמַר הִינּוּ מְצוּהָ לְמִימַר לְהוּ גִתְחַדַּשָׁה לוֹ הַקְּשׁוּיָא הִינּוּ תַנָּא קָמָא דְּבַעֲשָׂיָה אֵית לִיהָ רְשׁוֹת וּבְאַמִּירָה מְצוּהָ וְהַשְׁתָּא לְפִי דְבִרְיָנוּ גִיחָא דִקְאָמַר הִינּוּ ת"ק דְּבָלֵא הָאֵי הַקְּדָמָה נִרְאִים הַדְּבָרִים תְּפִלִּים מֵאֵי קָאָמַר הִינּוּ תַנָּא קָמָא פְּכָר יָדַע מֵאֵי לְמְצוּהָ לְמִימַר לְהוּ וְכו' אֲבָל תַּנָּא קָמָא אֵית לִיהָ רְשׁוֹת וְתִירֵץ לוֹ אִיכָא בֵּינֵיהוּ מְצוּהָ בְּאַמִּירָה אֲבָל ת"ק אֵית לִיהָ פּוֹלְהוּ רְשׁוֹת הִינּוּ ר"ש בֶּן מְנַסְיָא וְתִירֵץ לוֹ אִיכָא בֵּינֵיהוּ מִשְׁתַּשְׁמַע דְּבִרְיָהֶם וְכו': אֲבָל קָשָׁה לִי אַחַר שֶׁיִּדְעַע מֵאֵי גָמַר דִּין פְּלוֹנִי אַתָּה חֲזִיב וְכו' מֵאֵי קָאָמַר הִינּוּ ר"ש ב"מ וְאִם הַבֵּין פְּלוֹנִי אַתָּה חֲזִיב הִינּוּ מִשְׁתַּשְׁמַע דְּבִרְיָהֶם וְיִוֹדַע הַדִּין וְכו' מִי הַכְּרִיחוּ לְפָרֵשׁ בֶּן עֵד שֶׁהוֹקְשָׁה לוֹ הִינּוּ ר"ש ב"מ וְאָחַד מִב"ד גָּמַר טַעַם לְדַבְּרַי מִשׁוּם דְּאֵי מְפָרְשִׁי פ' אַתָּה חֲזִיב הִינּוּ אָמַר לָהֶם מֵאֵי בִיצוּעַ אִיכָא לְכָה הוֹכְרַח לְפָרֵשׁ גָּמַר דִּין שֶׁאִמַר הִינּוּ שֶׁיִּוֹדַע הַדִּין לְהִיכֹן נוֹטָה וּלְכָה הוֹקְשָׁה לוֹ הִינּוּ ר"ש וְתִירֵץ לוֹ מִשְׁתַּשְׁמַע דְּבִרְיָהֶם וְכו' וּלְפִי' רַש"י חִידַּשׁ לוֹ שֶׁאִמַר לָהֶם פ' אַתָּה חֲזִיב וְיִאָמְרוּ לָהֶם יִרְאִים אָנוּ שֶׁמָּא טַעֲיִנוּ וּלְפִי' הַתּוֹס' כְּדָפְּנִי לְעֵיל וּק"ל: עוֹד שֵׁם וְהִנֵּי תַנָּא פּוֹטֵר מִים רִאשִׁית מְדוֹן מֵאֵי דְרַשִׁי בֵּיהָ וְרַצּוֹנוֹ לֹמַר תַּנָּא קָמָא וּר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה דְּאֵית לְהוּ עֵד גָּמַר דִּין וְאֶפְי' יוֹדַע הַדִּין לְהִיכֹן נוֹטָה וְהָא כְּתִיב פּוֹטֵר מִים וְכו' דְּמִשְׁמַע מִתְחִיל' הַדִּין

קוּדָם שְׂיִודַע וְכו' אֲבָל קִשָּׁה לִי מֵאֵי מִקְשָׁה דְהִנְהוּ מְפָרְשֵׁי פּוֹטֵר מִים וְלִפְנֵי הַתְּגַלְעָה הֵינּוּ גֹמֵר דִּין לְפִירוּשׁ עַד שְׂיִתְגַּלְגַּל לְבַעַל דִּין וְלִפְיִירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת עַד שְׂיִתְגַּלְגַּל לְדִיּוֹן וְגַדְק' בְּדִין אֲבָל מִקּוּדָם לְכֹן נִקְרָא תַחֲלַת דִּין וְעוֹד קִשָּׁה לִי דְאֵמַאי לֹא מִקְשׁוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי שְׁאָמַר אֲסוּר לְגַמְרֵי וְהָא קִרְא קְאָמַר פּוֹטֵר מִים וְכו' וּמִפְּנֵי רַש"י מִשְׁמַע דְּלֹא מִקְשָׁה אֲלֵא לְתַנָּא קָמָא וּר"י וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דַּר"א מְפָרֵשׁ קִרְא דְפּוֹטֵר מִים הֵינּוּ רֵאשִׁית מְדוּן לְגַמְרֵי קוּדָם עֲוֹמְדָם לְדִין: פָּרָק כ"ג ה"ט פֶּל דִּיּוֹן וְכו' גוֹרַם לְשִׁכְיָנָה וְכו' הֲכִי אֵיתָא בַּפ"ק דְּסִנְהֶדְרִין דַּף ז' ע"א א"ר שְׁמוּאֵל ב"ן וְכו' פֶּל דִּיּוֹן שְׂדֵן ד"א לְאִמְתּוֹ וְכו' וְכָל דִּיּוֹן שְׂאִינוּ דֵּן ד"א לְאִמְתּוֹ וְכו' וּפְלֵי הַתּוֹסְפוֹת בַּפ"ק דְּשִׁבְתָּ לְאִפּוֹקֵי דִין מְרוֹנְמָה וְהַרְבִּי ו"ל הַקִּשָּׁה ע"ד וּפְלֵי פִי אַחַר וְנ"ל שְׁאָמַר פִּי שְׂיִדוֹן דִּין אֲמַת אִם מְצוֹנְרָף לְזַה אֶהְבֵּת הַדִּיּוֹן לְזַפְאֵי אוֹ שְׁנָאָה לְחִיּיב אִין זֶה לְאִמְתּוֹ ע"כ וְרֵאשִׁיתִי בְּסִפְרֵי צְדִיק לְהַרְבֵּ הַגְּדוֹל מוֹהֲרֵר"ש צְרוּר ו"ל דְּהַקִּשָּׁה עַל רַבִּינוּ מֵאֵי רִיבּוֹתָא לְאִשְׁמוּעֵל וְכו' הָא אִיסוּרָא אִיפָא דְאִסוּר לְדוּן אֶת אוֹהֲבוֹ אוֹ אֶת שׁוֹנְאוֹ אֶפְילוֹ אִינוּ אוֹיְבוֹ וְלֹא אוֹהֲבוֹ אֶפְילוֹ אִינוּ שׁוֹשְׁבֵינוּ כְּמוֹ שְׁפִסְק הַרְמְב"ם ע"ש וְנֶאֱמַר בְּרִיּוּתָא קִלְיָה נִלְע"ד דְּאִין כְּפִין שׁוֹם קוֹנְשֵׁיָא עַל רַבִּינוּ דְּמֵאֵי דְקָאָמַר רַבִּינוּ אִם מְצוֹנְרָף אֶהְבֵּת הַדִּיּוֹן לֹא נִתְפַּוּן רַבִּינוּ עַל הָאוֹהֲבֵי אוֹ עַל הַשׁוֹנְאֵי שְׂיֵשׁ לוֹ מִקּוּדָם אֲלֵא כְּפִין רַבִּינוּ הִיא כְּפִין שְׂבִיבָא לְפָנֵי שְׂנֵי בְּנֵי אָדָם נְכָרִים שְׂאִינוּ מְפִירָם וְאֶחָד מֵהֶם קוֹשְׁטָא קָאֵי וְדַבְּרִיו מְכוּוֹנִים וְא' מֵהֶם הַכְּפִיָּה בְּדַבְּרֵי וְעַקֵּשׁ וּפְתִילָת' בְּדַבְּרֵי וְאֵע"פ כֵּן לֹא הוֹעִיל יוֹצֵא חִיּיב בְּדִינוֹ כְּמוֹ זֶה קָאָמַר רַבִּי אִם מְצוֹנְרָף וְכו' דְּהַשְׁתָּא הַדִּיּוֹן נִיחָא לִיהֵ בְּזַה שְׂיִצָּא חִיּיב וְאַחַר זַפְאֵי וְנִעֲשִׂי כְּפִין אֶהְבֵּת וְשׁוֹנְאֵי א"נ אֶהְבֵּת וְשׁוֹנְאֵי דְקָאָמַר רַבִּינוּ כְּפִין אֶחָד שְׁהוּא תָּם דְּרָף יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ דְּנִיחָא לִיהֵ לְדִיּוֹן בְּהֵוֹא שְׁהוּא תָּם דְּרָף וְהוּא נִקְרָא אוֹהֲבוֹ וּמ"ש שׁוֹנְאוֹ הֵינּוּ לְגַבִּי הָאֶחָד נִחְשֵׁב כְּמוֹ שׁוֹנְאֵי אֲבָל הוּא אִינוּ שׁוֹנְאֵי וּמִוֹתֵר לְדוּן א"נ אֶפְילוֹ כְּפִי סְבִרְתָּ הַרְבֵּי שְׁהִבִּין אוֹהֲבֵי מְמֵשׁ וְשׁוֹנְאֵי מְמֵשׁ יְכוּל לֹאמַר כְּשִׁקְבִלוּהוּ עֲלֵיהֶם לְדוּן: שְׁם וְאָמַר ר"ש וְכו' פֶּל דִּיּוֹן שְׁנוּטֵל מִזֶּה וְכו' הָא דְלֹא כָּלֵל דְּבָרֵי כּוֹלָם בְּמַחְתָּה חֲדָא וְאָמַר וְכָל דִּיּוֹן שְׂאִינוּ דֵּן אֲמַת לְאִמְתּוֹ וְנוּטֵל מִזֶּה וְנוּטֵן לְאַחַר גוֹרַם לְשִׁכְיָנָה וְכו' וְנוּטֵל מִמֶּנּוּ נִשְׁמַתוֹ מִשׁוּם דְּלֹא דְמֵי לְדַלְעִיל דַּע"פ שְׂדֵן הָאֲמַת אִם אִינוּ לְאִמְתּוֹ גוֹרַם לְשִׁכְיָנָה וְכו' וְכו"ש אִם אִינוּ אֲמַת אֲבָל הֲכִי אִם דֵּן הָאֲמַת כְּפִי טַעֲנוּתֵיהֶם כְּמ"ש לְעִיל בְּפִסּוּק עֲמִכֶּם בְּדַבְּרֵי מְשַׁפֵּט אִפִּי אִינוּ לְאִמְתּוֹ וְאֶפְשָׁר שְׁהוּא דִּין מְרוֹנְמָה אֶפְילוֹ הֲכִי נִקְרָא דִּין אֲמַת וּפְטוּר וְאִינוּ חִיּיב אֲלֵא אִם לֹא דֵּן הָאֲמַת וְזִנְיָה לְחִיּיב וְחִיּיב לְזַפְאֵי: שְׁם שְׁנָאָמַר אֱלֹהִים נִצְבַּ בְּעֵדַת אֵל וְכו' רֵאשִׁיתוֹ הִיא מְדַקְאָמַר קִרְא בְּעֵדַת אֵל מִשְׁמַע שְׂדֵנִים הָאֲמַת דְּאֵי לֹא הֲכִי לֹא מְקָרוּ עֵדַת אֵל אִי נְמִי מְדַמְצִינוּ כְּשִׁאִינָם דְּנִים הָאֲמַת שְׁכִינָה מְסַתְּלָתָא כְּדַמּוּכַח מְקָרָא מְשׁוּד עֲנִיִּים וְכו' מְכָלֵל קִרְא דְקָאָמַר אֱלֹהִים נִצְבַּ הֵינּוּ שְׂדֵנִים הָאֲמַת אֲלֵא דְקִשָּׁה לִי מֵאֵי רֵאשִׁיתִי מְפִסּוּק' דְּבַעֲיָנוּ לְאִמְתּוֹ יְכוּלְנֵי לֹאמַר אִם דֵּן הָאֲמַת דֵּי: הַלְכוֹת עֵדוֹת פָּרָק ה"ג וְכָל מְקוּם.

שַׁע"א וְכו' לְעֵשׂוֹת ג' כְּשֵׁנִים וְכו' יַע"ש הֲכִי אֵיתָא בַּפ"ק דְּסִנְהֶדְרִין ד"ט דְּתַנּוּן ר"ע אוֹמַר וְכו' וּמֵה שְׁנֵים וְכו' וְלְכַאוּרָה קִשָּׁה דְּמַנִּין לִיהֵ לַר"ע לֹאמַר לֹא בָּא הַג' אֲלֵא לְהַחְמִיר דִּילְמָא לֹא בָּא אֲלֵא לְהַקֵּל לְסִיפָא נְמִצָּא א' מֵהֶם קָרוֹב אוֹ פְּסוּל וְכו' וְאֶפְשָׁר לֹאמַר דַּר"ע מְפִיק לָהּ מִתְרֵי קִרְאֵי דְאָמַר עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ ג' עֵדִים אֶחָד לְחוּמְרָא וְא' לְקוֹלָא וְא' מְבַנֵּי הִשְׁיִבָה תִּי דְאָמַר קִרְא אוֹ ג' עֵדִים יוֹמַת הֵמַת דְּמִשְׁמַע לֹא בָּא אֲלֵא לְהַחְמִיר וּמַכ"ש לְהַקֵּל: וְכַתְּבוּ הַתּוֹסֵ' ד"ה לֹא בָּא הַג' וְכו' כִּיּוֹן דְּאֵיתָא הַקִּישָׁא בְּבוֹאוֹ בַּב"א וְכו' כִּי הֲכִי

דמיקלש וכו' ור"ל מאחר דאית ליה הקישא ונאפן' באו זא"ז הו"ל פאילו באו בב"א ושלשון נהרגין.

גם כשנמצאו ב' זוממין והג' לא הוזם אפילו באו זה אחר זה הו"ל פאילו באו בב"א ואינן נהרגין ולר"ש בנדון זה נהרגין ואם פן מאי קאמר לא בא הג' להקל אלא להתמיר וקא מיקל הוא מר"ש וגם בקולא פליגי: פ'ק י' ה"ד ועוד יש שם רשעים שהם פסולים וכו' אע"פ שהן בני תשלומין וכו' עכ"ל משנה בפ' זה בורר דכ"ד ב' ואלו הן הפסולין וכו' ולכאורה נראה דרבי תנא להו שלא פסדון דבמשנה ראשונה קתני עד שיביא ראיה שהם קרובים או פסולים וכו' ואחריו הנה ראוי למתני ואלו הן הקרובים וכו' ואי מטעם דפתח במאי דסליק הו"ל ואלו הן הפסולים אחר משנה ראשונה ואמאי הפסיק הענין במשנת נאמן עלי אבא וכו' ואחר כך תני אלו הן הפסולים וכו' הן הקרובים וכו': אבל כד דייקת שפיר נראה דהם סדורים פסדון דהא קתני זה פוסל עדיו של זה וכו' וקאמר בש"ס ל"צ דקבליה עליה כבי תרי קמ"ל דמצי הדר ביה לר"מ ולרבנן לא מצי הדר ביה וכו' ולכך תני אחריו נאמן עלי אבא וכו' דלר"מ יכול לחזור בו ולרבנן אינו יכול לחזור ואחר כך תני אלו הן הפסולים והקרובים דקתני ברישא עד שיביא ראיה שהן קרובים או פסולים ומאי דקאמר ר"י במתני אימתי בזמן שאין וכו' נראה מדתני דברי ר"י לבסוף ולא תני להו אחר מפריחי יונים וכו' משמע דדבריו קאי אפולהו ארבעתן וקשה והא מלנה ברבית איפא איסורא דרבית ואפילו אית ליה אומנות אחרת ואפילו לתוס' דקאמרי פסולין מדרבנן מ"מ פסולים מכח איסור רבית.

וכן סוחרים שביעית איסוריהו מכח שביעית והתורה אמרה לאכלה ולא לסחורה ונאפן' מוקמינן לה בשביעית בז"הז מ"מ אסור מדרבנן מכח איסור שביעית ואפילו יש לו אומנות אחרת וכו': וראיתי להתוי"ט שהביא משם הרב דדברי ר"י לא קאי אלא אמשחק בקוביא ולפ' קמא גם למפריחי יונים ולא נתן טעם לדבר מפני מה קתני דבריו לבסוף וכפי דברי רבינו פאן שכתב וכן סוחרים שביעית בני אדם שישו שבין בטלים וכשפאה שביעית פושטין ידיהם ומתחין לישא וליתן בפירו' שחזקת אלו אוספי פירו' שביעית נראה שהוא מפרש דברי ר"י דקאמר בזמן שאין לו וכו' קאי גם אפירו' שביעית.

דאל"כ מאי האי דקאמר שישו שבין בטלים וכו' ומאן פליג ליה פן אם הם בטלים אם לאו. וכן מוכח מדברי מר"ן וכ"מ שכתב וז"ל שם באותה משנה וסוחרים שביעית אמר ר"ש מתחילה היו קורין וכו' א"ר אימתי בזמן וכו' וידוע דכל היכא דקאמר ר"י אימתי וכו' אינו אלא לפרש וכו' והלכה כמותו.

ומ"ש רבינו הם בני אדם שישו שבין וכו' לפי שאם אינם בטלים וכו' לא נאמר שהם אוספים פירו' שביעית אלא פירות שלפני שביעית אבל כשהם יושבים ובטלים וכו' וכיון שפאה שביעית נ"ו בפירו' אז נחזיקם שהם אוספי שביעית עכ"ל יעו"ש נראה מדבריו שהביא דברי ר"י ופי' דברי רבינו אמאי חילק בין בני אדם וכו' משמע דטעמו דרבי' הוא מדברי ר"י דקאמר אימתי בזמן שאין וכו' וכן ראיתי להרב באר הגולה שרשם ע"ד מר"ן שכתב אלו ב"א שישו שבי' בטלים וכו' נפק"ל מדברי ר"י שאמר אימתי בזמן וכו' יעו"ש והטעם הוא משום החשד וכו' ולפי דבריו אלו דהטעם משום חשד א"ש דדברי

ר"י קאי גם אמלוגה ברבי' דרבנן דווקא בזמן שאין וכו' אבל אם יש לו אומנות וכו' ליכא חשד דאמרין מעות יתומים איכא גביה או לא ידע דאיכא איסור בדבר.

וכשאין לו אומנות והוא מתפרנס מזה איכא חשד בדבר ואף על גב דרבי' מפרש מלוי ברבית בתרי אנפי ברבי' דאורייתא ודרבנן טעמיה דר"י קאמר בזמן שאין וכו' קאי ארבית דרבנן וכן הם דברי רבי' מפני רבי' בענין מפריתי יונים דפסיל להו אם מטעם הא' משום גזל ואפי' יש לו אומנות אחרת ופוסל להו כמ"ד דאם תקדימי יוני ליוני' ודוקא דלית ליה אומנות אחרת כר"י וכן מוכח מדברי רש"י לקמן דכ"ו ב' דקאמר בש"ס בגזלן דרבנן ופי' שם דבריו דגזלן דרבנן הנה דמתניתין יעו"ש.

וכן משמע דס"ל כפי' התוס' דמתניתין פולה בפיוסולא דרבנן יעו"ש: והנה ראיתי אחר רואי בדברי רבינו הטור דלא נקט אומנות אחרת אלא בתרתי במשחק בקוביא ומפריחי יונים וכתב ע"ד מרן הב"י וז"ל וסוברים הרמב"ם ורבי' דלא קאי ר"י אלא ארישא דמשחק בקוביא ובכללו מפריחי יונים דקאי נמי עליוהו וטעמא דהנה מיתסרי משום גזל או משום איסורי שביעית אבל הני דלא מיתסרי אלא משום ישובו של עולם בעינן שלא יהיה להם אומנות אחרת אלא היא יעו"ש.

ולא זכר ש"ר דברי רבינו אלו דלעיל ומ"ש הוא ע"ד יעו"ש ואיך יאמר הרמב"ם ס"ל ברבי' הטור דקאמר דברי ר"י אלא אתרתי ולא קאי אהנה ואין לומר דלעולם הרמב"ם אית ליה דלא קאי דברי ר"י אסוחרים שביעית ולעולם בסוחרים שביעית אפי' אית ליה אומנות אחרת והא דקאמר בני אדם שישוין ובטלים וכו' מפח סברא אמרה ובמה ניכר שהם סוחרים שביעית ונפסלים עד שרואין וכו' דלא משמע פן מדברי הכ"מ שהוצרך להביא דברי ר"י על דברי רבינו ואח"ך פי' דבריו וכן מוכח מדברי בה"ג.

פדלעיל וצ"ע: ורש"י פירש בד"ה המשחק בקוביא וכו' מעין גזלנין וכו' וצ"ע דאמאי נקט טעמא משום גזל וכו' ובש"ס קאמר הלכה כר"י דוקא מי שאין לו אומנות וכו' נמצא הטעם משום ישובו של עולם דאי משום גזל אפי' אית ליה אומנות אחרית נפסל וכן ראיתי להרב שפי' על המתניתין משום ישובו של עולם וכן פירש רבינו הטור ואפשר לישוב דבריו בדברי רבינו יעו"ש בכ"מ: והתוספות פתבו דכל פיוסולי דמתני' פיוסולי דרבנן יעו"ש ואע"ג דגם מתניתין האמורה שם בד"ה דכ"ב פיוסולי דרבנן פדמוכח מהש"ס שם דגריס בה עבדים שהם פיוסולי דאורייתא עדות החרש שאני משום דהו"א דכשרים מידי דהנה אקרובים לר"ש דכשרים לע"הח לכה גריס להו לומר דאפי' לע"הח פסולים יעו"ש בתוספות: ומ"ש בגמרא איכא בינייהו וכו' דגמר אומנותא אחריתא ה"ה דהו"מ א"ב דמשחק בחנמ' א"נ המשחק עם הגוי כמ"ש מר"ן הכ"מ לפירש דברי רבי' דמשום גזלנותא ליכא ומשום ישובו של עולם איכא אלא דנקט דבר שהוא מפני דברי התנא ר"י אומר וכו' אבל המקשה עלה בדעתו דר"י פליג משום דהברייתא קתני בפ' בין יש לו אומנות וכו' וסבר דרבנן היא.

א"נ דקושטא קאי דהשחוק הוא ע"י מעות ומתני' סתמא קתני אפי' ע"י מעות ומשמע דקאי בין בישראל בין בגוי: שם רבי חמא בר אושעיא אמר אר"א וכו' נראה דכולהו בין למ"ד דיתקדמו יוני ליוני' בין מ"ד דאית ליה אר"א אית ליה סברת רמי ב"ח דפשוט דמתניתין משום אסמכתא דהוי כעין גזל דלמ"ד אי מקדימי וכו' פשו' הוא דטעמו משום

אסמכתא פדקתני בש"ס דאי תנא תולה בדעת עצמו וכו' והוי אסמכתא פרמי ב"ח דלרב
ששת כל פהאי גוונא לא הוי אסמכתא וגמר ומקני וכן למ"ד משום אר"א טעמיה משום
גזל דבהדיא קתני בש"ס משום דרכי שלום ויש בהם משום גזל כמ"ש רש"י ע"ש ומדנתן
טעם לשבח משום גזל משמע אפי' אית ליה אומנות אחרת כמו משח' בקוביא אלא
דאינהו תרי מקלי דמש' בקו' פסול משום גזל גמור דאסמכתא לא קנייא וגזל הם בידו
אבל מפריחי יונים אינו אלא משום דרכי שלום ולא תקשה היינו מש"ב בק וק"ל אף ק"ל
למ"ד אפי' שאין עסוקים בישובו של עולם תרתי למה לי ואפשר לומר דלא קאמר משום
ישובו ש"ע אלא לגבי מש"ב בק אבל מפריחי יונים מפרש לה משום אר"א וגזל הוא משום
דרכי שלום והשתא יכולני לומר דגם מ"ד דקאמר לעיל משום אר"א ס"ל במש"ב בק פרב
ששת ובמפריחי יונים משום גזל דר"ש וק"ל ואפילו אית ליה אומנות אחרת: שם ע"ב
אפי' קליפי אגוזים ורמונים וכו' ופירש"י וז"ל שאינם עשו' לכה ואקראי בעלמא הוא
ע"כ ע"ש.

ק"ל מאי ואפי' קליפי וכו' דקאמר ואפילו לפירש"י דקאמר באקראי בעלמא וכו' דלמ"ד
משום אסמכתא אפי' באקראי נפסל ואי למ"ד משום ישושל"ע אם יש לו אומנות אחרת
מאי אריא קליפי אגוזים אפילו פספסים וכו' ואפשר לומר דלא נקט להו אלא לענין חזרה
פדקתני בסיפא ואימתי חזרתו וכו' ולכה אמר אפי' קליפי אגוזים דבאקראי בעלמא
צריכינן שבירה ואם לאו לא מקרי חזרה: והשתא ניחא דלא הקשה לו מרישא אפי' קליפי
אגוזים וכו' והקשה לו מסיפא אפילו בהמה חיה וכו' משום דיכול לדחות פדכתי א"נ
יכול לומר דמאי דקאמר אפי' קליפי אגוזים וכו' אתיא כמ"ד משום ישוש"ע עולם ואתא
לאשמעינן אפי' קליפי אגוזים דבאקראי והו"א אע"פ דלית אומנות אחר' מאחר דאינו
משחק אלא באקראי מקרי עוסק בישובו של עולם קמ"לן ודוק: שם ואפילו בחנם וכו'
וזה טעם בין למ"ד משום אסמכתא ובין למ"ד משום ישובו ש"ע דמאחר שאין לו אומנות
אחרת מוכרח סתמו כפי' שיעבוד בשכר להתפרנס ואינו עוסק בישובו של עולם אבל
אם אינו עושה אפי' בחנם מוכרח יחזור ועוסק בישובו ש"ע: שם ואמר"ר נחמיה לא חז"ד
אמרו נראה פשוט דמדקאמר ואמר"ן ול"ק ור"ן אמר וכן מדקאמר אמרו משמע דר"ן
פרושי קא מפרש דברי ת"ק וכ"כ הכ"מ ע"ד רבינו בה"ע דפסק פר"ן משום דפרושי
קא מפרש דת"ק.

ברם ראיתי להרא"ש שפכתב וז"ל אלא דבסוח"ז לבד הוא דסברי רבנן וכו' אין להוציא
אסור מתחילה ואף בזה נחלק ר"ן וכו' ע"ש ואין פשט הלשון משמע פדבריו פדכתי
ועוד איהו פסקו הלכה פר"ן במקום רבנן וי"ל בדוחק דכוננתו לומר נחלק ואמר דאין פי'
רבנן פפשט לשונם אלא הכי פוונתם שייחזרו שאמרו היינו חזר"מ וק"ל: שם פיצד אומר
אני פ' ב"פ וכו' לא ידעתי מה הפצוה ומה טעם יש בה לומר אני פ' וכו' מה שלא נאמר
פן באחרני והיה לו לומר לא חזרת דברייהם אלא חזר"מ שיתן לעניים וכו' ממון של ז'
שפנס וכו' וכ"כ הרמב"ם פותב אני פ' פנסתי וכו' הוסיף גם הפתיבה עה"ד ואפשר
שיכריז פן פדי שתהיה להם ידיעה לעניים ויבוא כל אחד ויטול דזה ממון שאין לו
תובעים לאפו' אחרני ממון שיש לו תובעים וידע למי יחזיר וכו' וק"ל: שם א"נ מפני
דרכי שלום וכו' ממונא דקא שקלי פסלינהו וכו' והא דקאמר לעיל מאי טעמא ל"ק אר"א
משום דר"ש וכו' והא מציאת חש"ו משום דר"ש ופסלינהו נראה דכוננתו לומר דלא

קאי התנא בְּהִי בְּגִזְלֵי דְדַר"ש אֵלָא בְּגִזְלֵי דְאִינוּ מְשֻׁם דַּר"ש אֵלָא פְּאֲחֲרֵינִי מִשַׁח"בֵּק
וּמְלִיגָה וְכוּ' וְדַאי מַאי דְפָסִיל מִפְּר"וּ הֵינְנוּ בְּהִי דְלֵא תְּקַדְיָמִי' יְנִי לְיוֹנָה דְהוּא גִזְלָה גְמֹור
וְכוּ' א"נ דַּס"ל דְמִקְוֹדָם לֵא פְּסִילֵי אַחְשׁוּד אַגְזָל מְשֻׁם דַּר"ש מְשֻׁם דְחֻשׁוּד אַקֵּל לֵא תְּשִׁיד
אַחְמֹור דַּא"ךְ אַמַּאי לֵא תְּשִׁיב בְּמִתְנִיתִין גְּזֻלִין מְצִיאַת חֻש"ו וְלִית לֵיהּ הַאי סְבָרָא מְשֻׁם
דְלֵא שְׂכִיחַ' אֵלָא טַעֲמִיגָהוּ מְשֻׁם דַּר"ש לֵא מְקַרֵי חֻשׁוּד אַמְמוֹנָא וּלְבִסּוּף תְּזַרוּ וְאָמְרוּ סוּף
סוּף וְכוּ' וּפְסִלוּם וְכוּ' כִּי הַתּוֹסֵף דְלָמ"ד דְתְּקַדְמִיגָה יוֹנִי לְיוֹנָה טַעֲמוּ מְשֻׁם דְרַכֵי שְׁלוּם וְלֵא
מְטַעַם דְלֵא שְׂכִיחַ' מְצִיאַת חֻש"ו וְלֵא הַנּוֹצֵרָה לֹמֵר דְלֵא שְׂכִיחָא אֵלָא לָמ"ד מְשֻׁם אַר"א
וְכוּ' וּלְכַף לֵא גְזַרוּ מִקְוֹדָם: שָׁם כ"ה ע"ב רש"י ד"ה לֵא תְּזַרְתְּ דְבָרִים וְכוּ' שְׂפִירוּ פִי"ז
וְכוּ' לְכַאוּרָה נִרְאָה הֵינְנוּ דְפִי' בְּדַבְרֵי ת"ק דְאָמַר תְּזַרְתְּ דְבָרִים יִפְקִירוּ גְבוּתִי לְעַנְיִים וְכוּ'
וְכוּ' פִי' בְּדַבְרֵי ר"ן דְקָאָמַר חֹזֵר"מ שְׂפִירוּ פִי"ז לְעַנְיִים הֵינְנוּ יִפְקִירוּ דְקָאָמַר בְּדַבְרֵי
ת"ק וְאָפְשֵׁר לֹמֵר דְמַאי דְקָאָמַר בְּדַבְרֵי ת"ק שְׂפִירוּ וְכוּ' הֵינְנוּ מְשַׁתְּגִיעַ שְׁנֵה אַחֲרֵת
וְכוּ' וּמַה שְׂפִיר' בְּדַבְרֵי ר"ן יִפְזַרוּ וְכוּ' הֵינְנוּ פִירוֹת שְׁהֵם מְכַוְנָסִים אֵצְלוּ בְשַׁעַת הַחֲזָרָה
שְׁלֵקְטָם לְעִשׂוֹת בְּהֵם סְחוּרָה יִפְזַרְם לְעַנְיִים וּלְכַף נְקֻט יִפְזַרְם דְמְשַׁמַּע שְׁהֵם מְכַוְנָסִים
כְּבָר אֵלָא דַּק"ל דְאֵמַאי שְׂפִירָה בְּלִשׁוֹנוּ וְנִקְט פִירוֹת וּבִש"ס קָאָמַר מֵאֵתִים זִוּו וְכוּ' וְאָפְשֵׁר
לֹמֵר דְלְרִיבּוּתָא נְקֻט פִירוֹת מַהוּ דְתִימָא קְרָא אָמַר לְאֵנְכְלָה וְלֵא לְסְחוּרָה וְהַשְׁתָּא יִנְיַחַם
אֵצְלוּ וּיִקְיִים בְּהֵם לְאֵנְכְלָה וְאִין צָרִיף לְהַחֲזִיר אֵלָא אִם מְכַרְם נְהִירֵי הֵם פְּסוּף קַמ"לֵן מֵאֲחַר
דְכַוְנָסִים לְסְחוּרָה צָרִיף לְפְזַרְם לְעַנְיִים וְאִין לֹמֵר דְכַוְנָת רש"י לֹמֵר דְמַאי דְקָאָמַר ר"ן
תְּזַרְתְּ מְמוֹן ר"ל דְלֵא דִי בְּמַה שְׂפִירָה גְבוּתִי וְכוּ' אֵלָא שְׂפִירָה הוּא בְּעִצְמוֹ וּיִפְזַרְם
לְעַנְיִים וְהֵינְנוּ חֹזֵר"מ דַּקָּא' בִּש"ס וּלְעוֹלָם קָאִי אִפְירוֹת מְשַׁתְּגִיעַ שְׁנֵה אַחֲרֵת וְכוּ' דְלֵא
מְקַרֵי תִזְרוּ"מ דְמְשַׁמַּע דְצָרִיף לְהַחֲזִיר מַה שְׂאָכֵל וְנִהְיָה מִפִּי"ז וְדוּק: שָׁם אָמַר רַבָּא רוּעָה
שְׂאָמְרוּ וְכוּ' וְאֶחָד בַּה"ג ק"ל לְרַבָּא אַמַּאי קְתַנִּי בְּמִתְנִי' ג' רוּעֵי בְּקַר וּל"ק ג' רוּעֵי סְתָם
וְכוּלָל גַּם רוּעֵי בַה"ג דַּק וּבְשַׁלְשָׁה לְסְתָמָא דְתַלְמוּדָא דְקָאָמַר לֵא לְדִינָא וְהוֹסִיף הַרוּעֵים
דְקְתַנִּי בְּמִתְנִיתִין הֵינְנוּ רוּעֵי בַה"ג דַּק נִיחָא דְנִקְט ג' רוּעֵי בְּקַר וּמִתְנִי' אַחַר הַהוֹסְפָה דְפָסְלוּ
רַב"ד דַּק אֵלָא לְרַבָּא דְפָסְלוּ ב' אַמַּאי נְקֻט רוּעֵי בְּקַר דְכוּלְהוּ שְׁוִים בֵּין קוּדָם הַהוֹסְפָה בֵּין
אַחַר הַהוֹסְפָה וְאִין לֹמֵר דְמַאי דְקָאָמַר רַבָּא אֶחָד בְּהֵמָה וְכוּ' פְּוֹנְתוּ לֹמֵר לְאַחַר הַהוֹסְפָה
שְׁהוֹסִיפוּ גַם רוּעֵי בְּהֵמָה גְסָה הֵם שְׁוִים אֲבָל קוּדָם הַהוֹסְפָה לֵא הִיוּ פְּסוּלִים אֵלָא רוּעֵי
בַה"ג דַּק וּמִתְנִיתִין קוּדָם הַהוֹסְפָה דְמְדַקָּאָמַר א' רוּעֵי וְכוּ' מְשַׁמַּע דְשְׁנִיגָה שְׁוִים וְהַהוֹסְפָה
קָאִי אַתְרֻנִיגָהוּ וי"ל דְנִקְט רוּעֵי בְּקַר מְשֻׁם דְלֵא שְׂכִיחֵי בִישׁוּב יוֹתֵר מְרוּעֵי בַה"ג דַּק דְצָרִיף
שְׂפִירָה לְמִרְחָקִי לְרֵאוֹת מְרַעָה טוֹב וּשְׁמֹן וּלְרִיבּוּתָא נְקֻטִיגָהוּ וְאִפ"ה אִם קְבָלָם אִינוּ יְכוּל
לְחַזֹּר לְרַבְּנָן אֲבָל רוּעֵי בַה"ג דַּק שְׂכִיחֵי בִישׁוּב קִצַּת יוֹתֵר וּק"ל: שָׁם הִכִּי נְמִי מְסַתְּבָרָא
וְכוּ' קַש"ל מַאי הַאי דְקָאָמַר מְסַתְּבָרָא דְהַתְּנָא מְשַׁתְּעֵי לְעַנְיָן עֵדוּת וְאִפְילוּ פְּסוּלִים אַחַר
שְׂקִיבָלוּ עֲלֵיהֶם אִינָם חוֹזְרִים אִי מְטַעַם דְנִקְט הַתְּנָא רוּעֵי בְּקַר וְאִם לְדִינָא מַאי אִינְרֵיא
רוּעֵי בְּקַר כֹּל בֵּי תַלְתָּא וְכוּ' גַם לְזָה תְּקַשָּׁה אִם לְעֵדוּת אַמַּאי נְקֻט ג' בְּתַרְתֵּי סְגִי וּבְמַאי
מְסַתְּבָרָא לְצַד זֶה יוֹתֵר לְכַף נִרְאָה לִי דְכַוְנָתוּ לֹמֵר ה"נ מְסַתְּבָרָא דְקָאִי גַם לְעֵדוּת וְיִש
לְסִינֵעַ מְפָנָה לְרַבָּא וְנִקְט רוּעֵי בְּקַר לְעַנְיָן עֵדוּת דְנִקְט מֵאַח' שְׂקִיבָלוּ עֲלֵי' וְנִקְט ג' לְעַנְיָן
דִּינָא וְהַמְדָּחָה דְחָה לוֹ דְלִיכָא סִינֵעָתָא מִינָה דְמִתְנִי' קָאִי לְעַנְיָן דִּינָא וְאֵמַאי נְקֻט רוּעֵי בְּקַר
חֲדוּשָׁא קַמ"לֵן דְאִפִּי' רו"ב דְלֵא שְׂכִיחֵי בִישׁוּב אִם קְבָלָם אִינָם יְכוּלִים לְחַזֹּר בְּהֵם
וּק"ל: רש"י ד"ה מְגַדְלִין אַתְּמַר וְכוּ' דְעֵבִידָא דְמְשַׁמַּטָּא וְכוּ' אֲבָל גְסָה וְכוּ' לְכַאוּרָה קֻשָּׁה

אמאי שביק הטעם המפורש במתניתין בפ' המרובה דקתני כפי' דבהמה דקה גזרו בה משום דאפשר להביא מחוצה לארץ ובהמה גסה ל"גז משום דלא אפשר כמ"ש התוס' פאן וכן הוא פירש"י שם ונ"ל בהמה גסה צריכה בישוב למשוי ולחרישה ע"ש ואפשר לומר דבמתני' יתיב טעמא מפני מה גזרו בדקה ולא בגסה אבל טעם הגזירה גופא אמאי גזרו בדקה לא קתני במתני' ונתן הוא טעם לדבר משום דשמטא וכו' משום ישוב ארץ ולכך השלים דבריו בגסה דלא משמטה דקושטא קאי דלא משמטה ואף ע"פ דאין אנו צריכין להאי טעמא א"נ דס"ל דהא וקא גרמו אבל אם משמטה אפשר דהיו גוזרים אע"פ דהיו צריכין לה למשאווי ולחרישה משום ישוב א"י וק"ל תוספות ד"ה מעיקרא סבור וכו' ועי"ל וכו' דמי קא יתיב והיו מפיסים אותם וכו' נראה דאית להו להאי תירוץא דקא עברי על לאו דלא תחמוד ופסלי מדאורייתא והוא הפך דבריהם לעיל שכתב כל הפסולים דמתני' מדרבנן ולא גריס עבדים ועלה קאי הוסיפו הגזלנין והחמסנין ועוד דבש"ס הקשה גזלנין מדאורייתא משמע דהחמסנין פשיטא ליה דפסולייהו מדרבנן ולפי תירוץם נראה דפסולם מדאורייתא ואפשר דכוננתם לומר בהאי תירוץא דעוברים על ל"ת אף הם טועים בדעתם דלא עברי מאחר דקא יתיב דמי ולא מקרי חשידי אממונא ולא פסלי מדאורייתא מאחר דדעתם דדמי קא יתיב אלא דרבנן פסלינהו: תוספות מגדלי אתמר וכו' וא"ת מתניתין וכו' משמע דוקא דקה הא גסה וכו' אע"ג דקתני בברייתא בפ"י אבל מגדלים בהמה גסה וכו' מ"מ עדיפא להו דיוקא דמתניתין להקשות ממנה טפי מהברייתא בפ"י וק"ל: תוספות ד"ה סתם גבאי וכו' והא דהוסיפו הגבאין והמוכסין וכו' דאע"ג דהחזיר הגבאי והמוכס וכו' תי' והמוכס דנקטו בדבריהם היא תפלה דהא אית לן המוכסין סתמן פסולים כמו שהוכיחו מהש"ס בפ' שבועת הדיינים דקאמר אין לה משפחה שיש בה מוכס שאין כולם מוכסין ואילו גבאין לא קתני עיין בב"י בה"ע שהביא שם דברי הש"ס ומשם הביא ראיה לדברי רבינו דכתב סתם מוכסי פסולים והתוס' לזה גופא אשמועי' דהמוכסין פסולים ומאי האי דקאמ' וקא אתי לאשמועינן דאף ע"ג דהחזיר הגבאי והמוכס פסול וכו' דבשלמא הגבאי מאחר דאמרינן סתמו פשר ומתניתא בדחזו דשקלי לך מוכרחין לומר דקא אתי לאשמועינן דאע"ג דהחזיר וכו' דאל"כ תקשה פשיטא דהא גזלן הוא אלא למוכסין דסתמו פסול הא גופ' קמ"ל: ודוחק לומר דס"ל דהמוכס סתמו פשר כמו הגבאי ואותה ראיה לא חשחין עלה ועוד שהם מחולקים בעבודתם שהגבאים גובין מה שפסקו עליהם ולית בה לתא דפסול עד דחזו להו וכו' אבל המוכסין הם פוסקין ומסתמא גובין מהם יתירתא מיהו מלשון הש"ס דקאמר הגבאין והמוכסין מעיקרא סבור מאי דקיץ להו וכו' נראה דשונים הם ולכך לא גזרו לפוסלים מעיקרא ואפשר דדעתם כף ולכך נקטו שניהם: תוס' ד"ה מגדלי אתמר וכו' משמע לאינשי דוקא וכו' וכוננתם לומר דנהי דמדאורייתא לא מיפסלי משום דשמיע להו לא תחמוד בלא דמי מ"מ נפסלינהו מדרבנן מעיקרא כמ"ש לעיל דאפילו מלנהברבית קצוצה לא משמע להו איסור וכו' מ"מ מדרבנן פסלינהו גם בכאן אע"פ דשמיע להו לאינשי בל"ד מאחר שעוברין ע"ל וזהם טועים נפסלינהו מעיקרא מדרבנן ותי' דכף הוא האמת דלא עברי על לא תחמוד ואם תאמר דאי לא יתיב דמי גזלן הוי מדאורייתא ועובר על לאו דגזי' ואפשר דעובר בשני לאוינן בלא תחמוד ולא תגזול א"נ דלא גזלי בכח שלא ברצון בפעלים כמו ויגזול את התנית אלא משתדלים עם הפעלים עד דיהיבי להו בלא

דמי ובהכי אינו עובר אלאו דגזיל' אלא אלאו דל"ת עיני הסמ"ע סי' ל"ד ס"ק ל"ב: וק"ל על תירוץ זה דכתבו דכן הוא האמת וכו' אפי' לפי טענתם לא עברי אלאו דלא תחמוד דהתורה אמרה עד חמס דחשידי אממונא והכא לא חשידי דאינם עוברין אלא משום דשמיע להו ל"ת בלא דמי דוקא פדאיתא בפ' המניח בענין שטר שיש בו רבית דקאמר בש"ס דגובה בו את הקרן והקשו התוס' שם וז"ל וקשה לר"י אמאי השטר פשוט פיון שהעדים עוברים על לאו דלא תשימון עליו וכו' ותי' דלאו דלא תשימון וכו' במלנה ולנה משמע להו לאינשי ע"ש ובפ' איזהו נשך הקשו פן ותי' דשמא לאו דלא תשימון וכו' לאינשי במלנה משמע להו ולא בעדים ע"ש ועיין בב"י שהביא דברייהם בסימן ל"ד.

הרי דבריהם מפורשים דבדבר דמשמע להו לאינשי אפי' בטעות אינם נפסלים אפי' הם עוברים על הלאו וא"כ גם הכא אלאו דלא תחמוד אפילו עוברין על לאו אינם נפסלים ואמאי הוצרכו לדחוק עצמם ולתרוץ דכן הוא האמת ואין פשוט הלשון כה דקאמר דשמיע להו וכו' דמשמע ואין האמת פן: ואפשר לומר דלהאי תירוץא דקאמרי דכן הוא האמת גם בלאו דלא תשימון דקאמר דשמיע לאינשי לא תשימון למלנה וללנה ולא לעדים אמרינו וכן הוא האמת דלאו לא קאי אלא למלנה ולנה וכן מוכח מלשונם שכתבו שם פדאמרינו לא תחמוד בלא דמי לאינשי משמע וכו' ע"ש הרי דאית להו לאו דלא תשימון ולא דל"ת שנים ובתרתיהו ארינו משמע לאינשי וכן הוא האמת: והנה ראיתי אחרי רואי לרבינו שכתב וז"ל כיצד החמסנין הם הלוקחים וכו' שלא ברצון בעלים אע"פ שנותנין הדמי הרי אלו פסולים מדבריהם ע"כ ע"ש וכתב ע"ד הכ"מ וז"ל משמע מדברנו הוא דפסילי ואע"ג דאמרינו לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו וכו' פבר פתבו התוספות דקושטא הוא דליכא העברת הלאו דל"ת אלא ע"ש.

משמע דהוא משנה דעת רבינו לדעת התוס' דליכא העברת הלאו אלא בדלא יהיב דמי והוא הפך דברי רבינו בהל' גזילה וז"ל כל החומד וכו' פליו של חבירו וכו' והכביד עליו ברעים וכו' עד שלקחו ממנו אף על פי שנתן לו דמים רבים ה"ז עובר בלא תחמוד וכו' ע"ש הרי דעת רבינו דאפילו יהיב דמי עובר בלאו ופי' משמע להו לאינשי טעותא ואיך הוא מיישב קושיות התוס' רבינו כפי' דקושטא הוא והיא הפך סברתו וכתב דתקשה לרבינו קושיותם אפשר להשיב דלדעת רבינו יתרוץ כתי' בתרא שפתבו שהיו מפייסים אותם וכו' מיהו מלשוננו ה"ם נראה דאפילו מפייסין אותם עוברין על ל"ת שכתב והכביד עליו והפציר בו עד שלקחו ממנו אע"פ שנתן לו דמים וכו' ה"ז עובר על"ת.

משמע אע"פ שנתרצה מאחר שלא היה בדעת המוכר למכור וזה הפציר בו עד שמכר לו עבל"ת וכן משמע מדברי הכ"מ שם ואפשר ליישב לדעת רבינו דמעיקרא אמאי לא פסלינהו משום דמשמע להו לאינשי ל"ת בלא דמי הו"ל פשוטגין דכפי דעתם אינם עושין איסור דטעם הפיסול הוא משום אל תלשט עד חמס ואמרינו מאחר דעובר על הלאו משום חזמוד ממון כה חזמוד ממון מעבירו על סהדותא דשקרא אבל הכא אינו עובר משום חזמוד ממון אלא משום דטעי ואמרי דליכא איסורא והו"ל פשוטג דאינם נפסלים כמ"ש רבינו בפרק י"ב מה"ע ואפילו קי"לן פאב"י דלא בעי עד חמס אלא אל תלשט רשע עד הכא לפי דעתו לא מקרי רשע ולכך לא פסלינהו מעיקרא אע"פ דלפי האמת עובר על לאו דלא תחמוד ולא ס"ל כהתוספות דאית להו אע"פ דשמיע לאינשי מאחר שעובר

פְּסָלֵינוּ לִיה מְדַרְבָּנָן אַע"פ דְּאִינוּ נְפָסֵל מְדַאוּרֵינִיתָא מֵאַחַר דְּשְׁמִיעַ לְהוּ לְאִינְשֵׁי וְכו' מ"מ
מְדַרְבָּנָן נְפָסֵל וּלְכָף הַנְּזָרְכוּ לֹמַר דְּכֵן הוּא הָאֲמַת כֹּל זֶה לִישָׁב דַּעַת רַבֵּינוּ דְלֹא תִקְשֶׁה
לִיה קְוִשְׁיַת הַתּוֹס' אֲבָל דְּבָרֵי הַכ"מ צ"ע אִיךָ הַשְׁנָה דַּעַת רַבֵּינוּ לְדַעַת הַתּוֹס' דְּשְׁמִיעַ
לְאִינְשֵׁי וְכו' דְּכֵן הוּא הָאֲמַת וְהוּא הַפֶּה דְּבָרָיו פְּדַכְתִּיבְנָא וְכַעַת אִין סְפָרֵי הַמְּחַבְּרִים
הַמְּיַשְׁבִּים דְּבָרֵיהֶם דְּבַר דִּיבּוּר עַל אֲנָפְנוּ מְצוּיִים אֲתִי וְכַשְׁאֲפָנָה אֲשַׁנָּה בַּע"ה: הוֹזְרָנִי
עַל הָרֵאוּנוֹת בְּמָה שְׁתִּירְצ' לְעֵיל לִישָׁב דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת וְאֲמַרְתִּי דְּגַם בְּלֹא דְלֹא תְשִׁימוּן
וְכו' אִית לְהוּ לְהַתּוֹס' דְּשָׁנָה לְלֹא דְלֹא תַחְמוֹד דְּשְׁמִיעַ לְאִינְשֵׁי וְכו' וְגַם בְּיָה אֲמַרִּינוּ דְּכֵן
הוּא הָאֲמַת נִרְאָה לִי טַעוֹת שְׁטַעֲיִתִי בְּדָבָר מְשַׁנָּה דְּקַתְנִי בְּפִי אֵלּוּ הָעוֹבְרִין הַמְּלָנָה וְכו'
וְהַעֲדִים וְהַעֲרַב וְכו' בַּס"פ א"נ ע"ש וּא"כ הַדְּרָא קוֹשְׁיָא לְדוֹכְתָהּ: וּנ"ל דְּשִׁאֲנִי לֹא דְלֹא ת
מְשׁוּם דְּאִית לִיה הַנְּאָה וְגַם עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה וּלְכָף לֹא מְהַנִּי דְּשְׁמִיעַ לְאִינְשֵׁי וְכו' אֲלֵא
בְּאִיסוּרָא דְּרַבָּנָן אֲבָל בְּאִיסוּרָא דְּאוּרֵינִיתָא לֹא מְהַנִּי וּפְסוּל מְדַרְבָּנָן כְּמוֹ מְלֹנָה בְּרַבִּית
קְצוּצָה דְּלֹא מְשַׁמ' לְהוּ אִיסוּר וְכו' כַּמ"ש הֵם לְעֵיל וּמ"מ פְּסוּלִים מְדַרְבָּנָן וְאֵל תְּשִׁיבְנִי
מִמְּקַבְּרֵי בִּי"ט דַּל"ק דְּשִׁאֲנִי הֵתֵם דְּמַתְּכּוֹנִי לְמַצְוָה עֲדִיף וְלֹא מְפָסְלִי אֲפִי מְדַרְבָּנָן וּלְכָף
הַנְּזָרְכוּ לֹמַר דְּשְׁמִיעַ לְהוּ לְאִינְשֵׁי וְכו' דְּכָף הוּא הָאֲמַת וּלְכָף לֹא גְזָרוּ מַעֲיָקְרָא עַלֵיהֶם
לְפָנֶסֶלֶם אֲבָל לֹא דְלֹא תְשִׁימוּן דְּלִית לְהוּ הַנְּאָה וְאִין בּוּ מַעֲשֶׂה לֹא פְּסָלִי כֹּל אֲפִילוּ עוֹבֵר
עַל לֹא דְלֹא תְשִׁימוּן וְהַשְׁתָּא לֹא תִקְשֶׁה דְּאֲמַאי לֹא הָשׁוּוּ לֹא דְלֹא תַחְמוֹד דְּשְׁמִיעַ לְאִינְשֵׁי
וְכו' כְּמוֹ לֹא דַל"ת שִׁי דְּאִיכָא לְחַלְק וְדוּק.

וְכֵן אֲתִי שְׁפִיר דְּאֲמַאי לֹא חֲזָרוּ דְּעַדִּים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר שְׁיֵשׁ בּוּ רַבִּית פְּסוּלִים דְּלִיכָא
לְמִימַר בְּהוּ פִּינוּ דְּחִזּוּ וְכו': דָּף כ"ו ש"ס אַחַד זֶה וְאַחַד זֶה וְכו' מְשַׁרְבוּ הָאֲנָסִי וְכו'
וְכַדְבְּרֵיהֶם הֵכִי פִי דְּמַתְּנִיתִין ר"ש אוֹמַר בְּתַחֲזִי הֵיּוּ קוֹרְאִין אוֹתָם לְאוֹסְפֵי ז' אוֹסְפֵי ז'
וְאֵעִי"ךְ הֵיּוּ פְּסוּלִים כְּמוֹ סוּח"ז וְהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם דְּהֵיּוּ מְשַׁהִין פִּי"ז אֲצֵלֶם עַד אַחַר
הַבִּיעוּר וּלְכָף אֲפִילוּ אוֹסְפֵי פִירוֹת ז' פְּסוּלִים מְשַׁרְבוּ הָאֲנָסִים חֲזָרוּ לְקִרוֹתֶם סוּח"ז פִּי
חֲזָרוּ לֹמַר דְּהַפִּיסוּל הוּא לְסוּח"ז לְאֲפּוּקֵי אוֹסְפֵי ז' דְּכָשְׁרִים א"נ בְּתַחֲזִילָה הֵיּוּ קוֹרְאִין
וְכו' לְסוּח"ז אוֹסְפֵי"ר לֹא הֵיּוּ מְחַלְקִים בִּינֵיהֶם כִּי הִדְדִי נִיגְהוּ דְּפְסוּלִים מְשַׁרְבוּ
הָאֲנָסִים חֲזָרוּ לְחַלְק בִּינֵיהֶם וְלְקִרוֹת סוּח"ז הֵם פְּסוּלִים אֲבָל אוֹסְפֵי ז' כְּשָׁרִים: וְעַמ"ש
רַבֵּינוּ וְכֵן עַד זוּמָם אַע"פ שְׁהוּזָם וְכו' וּמֵאִימְתִי הוּא נְפָסֵל מַעַת שְׁהַעִיד בַּב"ד וְכו' שָׁם
בְּגַמְרָא דַּכ"ז א' אִינְתָּמַר עַד זוּמָם אַבְיִי אֲמַר לְמַפְרַע הוּא נְפָסֵל וְרַבָּא אֲמַר מְכָאן וְלַהֲבָא
הוּא נְפָסֵל וְכו' וְא"ת וְהָא לְקַמָּן קְאָמַר אִין הַעֲדִים נַעֲשִׂין זוּמָמִים עַד שְׁיִזּוּמוּ ב' וְאִיךָ
קְאָמַר עַד זוּמָם דְּמַשְׁמַע אֲפִי אַחַד וְתִקְשֶׁה בְּיֹתֵר לְפִי הַתּוֹסְפוֹת דְּאִית לְהוּ עַד זוּמָם דְּלֹא
הוּזָם אֲלֵא א'.

וְאֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּבְרֵינִיתָא דְּקַתְנִי עַד שְׁיִזּוּמוּ ב' הֵיּינוּ לְעַנְיָן תְּשִׁלוּמִין דְּנוֹעֲשִׁיתָם לוּ כְּאֲשֶׁר
זָמַם וְכו' אֲבָל הָכָא לְעַנְיָן פְּיִסוּל וְאֲפִי לֹא הוּזָם אֲלֵא א' נְפָסֵל: עוֹד שָׁם רַבָּא כְּאֲבִי"ס ל'
וְכו' וּמְשׁוּם פְּסִידָא וְכו' לְאִיכָא דְּאֲמַרִי אִית לְהוּ דְּמְדַאוּרֵינִיתָא לְמַפְרַע נְפָסֵל אֲלֵא תִקּוּן
רַבָּנָן דְּמְכָאן וְלַהֲבָא הוּא נְפָסֵל מְשׁוּם פְּסִידָא דְּלִקּוּחוֹת.
וְק"ל: .

וְאֲגַב אַבְיַע אוֹמַר מֵאִי דְּאִיתָא שָׁם בְּגַמ' דְּאֲפִלְגִיגוּ אַבְיִי וְרַבָּא בְּמוֹמַר אוֹכֵל נְבִילוֹת
לְהַכְעִיס. וּפְרָכִי שָׁם מְתִיבֵי וְכו' וּמְשַׁנֵּי מֵאִי שְׁבוּעוֹת שְׁבוּעוֹת דְּעֻלְמָא וְכו' וִי"ל דְּאֲמַאי

לא מקשה ליה מרישא דבריינתא דקתני תרתי אל תפשת רשע עד אל תפשת חמס עד דלא בעי רשע דחמס.

וי"ל דיכול לדחות דכוננתו לומר דתנא ונהדר מפרש דאל תפשת רשע עד דקאמר קרא היינו אל תפשת חמס עד ולעולם בעי רשע דחמס דלרבא מפרש קרא פה אל תפשת וכו' קאי אחמס עד חמס רשע שהיא עד חמס אל תפשת עד אבל אם אית ליה תיבת עד נדרש לפניו ולאחריו אל תפשת רשע עד אל תפשת חמס עד: שם מתיבי אל תפשת וכו' לא ידעתי מאי מקשה מבריינתא קמיינתא לרבא וכו' מבריינתא בתריינתא לאבני דכל א' יפרש הבריינת' אליביה והו"ל להש"ס למימר תניא פנותיה דאבני ותניא פנותיה דרבא פדרפו ומאי מקשה מאחר דמידע ידע דאיכא בריינת' אחריתי פנותיה פד פריה מהא לסייעו מהא ודחוק לומר דלא ידע לבריינת' אחריתי והוה מקשה אחר הוא ועוד מבריינתא קמיינתא מי הכריחו לפרש אהד שבועת שןא וכו' ולהקשות לרבא: ואפשר לומר דמתחילה לא עלה בדעתו להקשו' לרבא ותדע דכוה הוא האמת דלא הזכיר בלשונו תיובתא דרבא כמו האיך דקתני תיובתא דאבני אלא מתחיל רצה להקשות בריינתא עם בריינתא אחריתי דכולהו סתמיות ודברי חד תנא וכוננתו לומר מאי לאו אהד שבועת שןא וכו' ותקשה להו בריינתא דקתני גזלנין ומלנה ברבית וקשו אהדדי ואין פוננתו להקשות לרבא דאיכא בריינתא דסייעיה אלא להקשות בריינתא אבריינתא ואף ע"ג דקאמר מתיבי דמשמענתא דמקשה לאמורא מהבריינתא מצינו בפרק הגזל עצים דקט פהאי לישא מתיבי והוא מקשה בריינתות אהדדי שם תנו רבנן הגזלנין ומלנה ברבית וכו' ע"ש ואחר שהשיבו שבועות דעלמא והבריינתות מתקנות חזר ואמר לו א"כ תיובתא דאבני וכו' ואע"פ דלאבני יכול לדחות ולכוה קבע הש"ס ואמר סמוך לו הלכה כאבני ודוק.

מיהו מדברי התוס' ד"ה מאי שבועות וכו' לותביה אבני לרבא וכו' נראה מתיבי וכו' להקשות לרבא ודוק: תוספות ד"ה רבא אמר מכאן וכו' תימא וכו' פיון דאמר רבא מכאן ולהבא וכו' ר"ל לאיכא דאמרי משום פסידא דלקוחות וכו' דליכא חילוק בין הכחשה להזמה ואפילו במקום דליכא פסידא דלקוחות כדפיר' דבריהם בפרק המרובה ע"ש תקשה אמאי קאמר רבא עדות מןכחשת וכו' וק"ל: תוס' ד"ה אין לה בו וכו' משמע וכו' ממה שאני פוסל את הראשונים וכו' ר"ל מדק' בש"ס מאי חזית וכו' סמוך אהני וכו' ר"ל סמוך אהני ולא תפסילינהו פאחרני משמע דהחידוש הוא בפסול הראשונים ולא בהכשר אחרונים דאל"כ הו"ל מאי חזית דלא פסילתינהו להנה פנהי וכו' ולכוה הוקשה להם דמאי חידוש איכא בהזמה יותר מבהכחשה והא רבא ס"ל כר"ש דאמר בהדי סהדי דשקרי וכו' והניא הזמה בהכחשה לענין פיסול הראשונים ותי' דכוננת הש"ס התם לומר לימא רבא כר"ח ס"ל וטעם בהזמה פדאיכא דאמרי משום פסידא דלקוחות ולא משום חידוש ולפי הפסקנא דקאמר דרבא ס"ל כר"א ולא מקרי עדות מוכח' בעדות אחרת וכוננתו לומר ולעולם טעמיה דרבא בהזמה משום חיד' דנפסל אפילו לעדות אחרת ולכוה מכאן ולהבא הוא נפסל וק"ל: סה"ד וכו' הג אמרינו וכו' דלא ילפינו טעם פעיקר וכו' ר"ל דלא ילפינו טעם פעיקר לאסור מאחר דאיכא חידוש בהכשר דאיתרו ליה בחלבא וכו' כמו כן בנדו"ד מאחר דאיכא חידוש בהכשר העדים הב' לא ילפינו גם לפיסול הראשונים לפוסלם למפרע וק"ל: תוספות דאסהידו בי תרי וכו' ונראה לר"ת וכו' וגרסינו גמי ופסליה בגזלה נראה מדבריהם דהוא תירוץ אהד ולכוה ל"ג א"נ דפסליה וכו' אלא

ופסליה בגזל' וכו' דאָקד הוּזם וְאָקד העידו עליו שהוא גזלן וליכא חידוש דגזלנותא מילתא אחריתי וליכא סיוע מהעד אחר דפסול הוא אמנם בפרק המרובה לא פ' פ' וגרסי' א"נ דפסליה בגזלנותא וכו' ושתי תירוצי' נינהו או שהוזמו ב' ולא ראו העדות זב"ז או דפסלינהו לב' בגזלנות וכו' ואפשר לומר דהוצרכו לזה בכאן ולא ניתא להו ביהווא תירוץא משום דעדין תקשה קושיות אחרני וליכא גרסי' ופסליה בגזלנותא וכו' לתרץ פולהו קושיותן אכל שם לא דקדקו בזה.

ועיין הרש"א שגראה מדבריו דתרי תירוצי' נינהו וגרסינן א"נ דפסילנ' והתוס' דקאמרי וגרסינן נמי וכו' פנונתם לומר דגרסינן בלשון יחיד ופסליה בגזלנותא וכו' וק"ל ולדבריו העיקר חסר מהספר: ש"ס שם ורבא אמר וכו' אכל הכא רע לשמים וכו' ולאבני יאמר לך דאע"פ דשניהם רעים לשמים ולבריות מ"מ שהתורה החמירה בדיני נפשות יותר מדיני ממונות וגם בעיני הבריות חמירי ואית ליה לר"מ דשנים גם לאוכל נבלות אע"פ דאינו רע לבריות נפסל גם לדבר שהוא רע לשמים ולבריות: רש"י ד"ה ר"י היא וכו' ויחידא הוא ע"כ.

ר"ל ומאחר דהוא יחידא לא תהוי תיובתא נראה דמכאן היא סתירה לה"ע דכתב פשהו אומר בש"ס תיובתא היא קשיא ואין לה לפרק ולא אמרינן הלכה פנומיה מאחר דאתותב והא הכא איכא תרתי וק"ל: פרק י"ג ה"א הקרובים פסולים וכו' והם האב וכו' משנה פרק זה בורר דף כ"ז ע"ב יע"ש כל הסוגיא.

וכתבו התוס' ד"ה ואלו הן וכו' אכל הנה דנפקי מפלגא וכו' ר"ל פגון הוא לאחי אביו דאתי מפלגא דלא הונפר במתני' אלא אמרי' פשם שהם פסולי' לו פ' הוא פסול להם ודנוקא הוא אכל בנו וחוננו פשרלאחי אביו דהו"ל שלישי בראשון אכל אחים זע"ז שנים הם פשם שאחיו פסול להעיד לו הוא ובנו נחננו פ' הוא פסול להעיד לו הוא ובנו נחננו דהו"ל ב' בב' ואפשר היינו דקאמרי אי לאו הווי בכלל הנה וכו' דהם בכלל אחי אביו ובנו וק"ל.

ואח"כ ראיתי לרש"ל שפירש דברי התוס' שכתבו אי לאו הוי בכלל הנה וכו' ונ"ל פי פגון בעל אחותו דבנו נמי הו"ל בעל אחות אביו וכו' יעו"ש וכן פירש מהרש"א פגון בעל אחותו בפנים אחרים.

ואפשר דלא ניתא להו לפרש כדפ' משום דלא שינו למימר בהו דאתי מפלגא דשם אחיו קאי לשניהם דזה אח לזה וזה אח לזה כי מפקת מנייהו ואתרנייהו קאי מתני' דקתני אחיו וכו' א"נ שאני אחיו שהם מפורשים בקרא דלא יומתו אביו וכו': ואמרינן שם בגמרא פ' בן אחי אבא וכו' ואפתי הו"ל שלישי בשני וכו' ולא ידעתי מאי האי דקאמר הו"ל ג' בב' והא לא הוי אלא רישא ב' בב' וסיפא לא הוי אלא ג' בא' לפירש"י שפי' ולעולם חתן לאו פדור א' דמי וכו' יעו"ש.

והאמת פ' הנה דאל"כ מאי אהני לן דמוקמינן לה כר"א. ואי גרסינן בברייתא ברישא הוא ובנו וכן בנו ניתא דהו"ל ג' בב' וכן ראיתי בדברי רש"י בד"ה בן בנו דאחי אבא ולא ידעתי היכא קאי דבש"ס לא הונפר בן בנו כר"א אלא אם תאמר דחננו הוא במקום בן בנו ומילתא אגב אורחא קמ"לן ודלא כדתני ר"ח דאם נאמר כן תקשי סיפא דברייתא

דַּקְתָּנִי כִּי בֶן אֲחֵי אָבִי לֹא יַעֲיֵד וְכוּ' וְחַתְּנוּ וְהָא הו"ל רְבִיעֵי בֵּא' וְאַמָּאֵי פָּסִיל לִיָּה וְלֹא אֲתִי כִּרְב דָּרְב לֹא פָּסִיל אֲלֵא ג' בֵּא' וּבִש"ס קֶאָמֵר ס"ל כִּר"א בְּחָדָא שְׁפוּסֵל ג' בִּד' וְאִי אֲמַרִּינּוּ דְחַתְּנוּ בְּמָקוּם בֶּן בְּנוּ הו"ל ד' בֵּא' וְדוּחַק לֹוֹמֵר דְּרִישָׁא חַתְּנוּ בְּמָקוּם בְּנוּ וְסִיפָא לֵא: וְכַתְּב רִש"י בִּד"ה נֹא"ו לְרַבּוֹת בְּנֵי בְּנִים וְכוּ' יַע"ש וְאֵע"ג דְּבִש"ס לֹא הֶוְנָפֵר נֹא"ו לְרַבּוֹת הֶוְנָפֵר רִש"י לְפָרֵשׁ פֶּן מְשׁוּם דְּכוּלְהוּ צְרִיכִי כְּדִלְעִיל וְכֵן ר"א דְּרִישׁ נֹא"ו לְרַבּוֹת בְּנֵי בְּנִים אֲלֵא דְמוֹסִיף גַּם בְּנִים דְּוּמְיָא דְאַבּוֹת מְדַקְאָמֵר קֶרָא אַבּוֹת עַל בְּנִים בְּנִים דְּוּמְיָא דְאַבּוֹת שְׁלִישִׁי בְּשֵׁנֵי פָּסוּל: עוֹד כְּתִב רִש"י ד"ה א"ה דְּחַתְּנוּ כְּדוֹר וְכוּ' וְתַמִּיָּהָ עַל דְּבָרֵי הַש"ס דְּקֶאָמֵר דְּחַתְּנוּ כְּדוֹר אַחֵר דֹּא"כ הו"ל שְׁלִישִׁי בְּשֵׁנֵי וְכוּ' הָא מְקוֹדֵם לְכֵן דְּאֲמַרִּי חַתְּנוּ בְּנוּ לֹא וְהָא מְקוֹדֵם דְּאֲמַרִּינּוּ מֵאִי חַתְּנוּ חַתְּנוּ בְּנוּ תַקְשִׁי נְמִי תַרְתִּי הָא הו"ל ג' בִּב' וְתַקְשִׁי נְמִי הֵנִי תַלְתִּין וְתַרִּין כִּמ"ש רִש"י גּוֹפִיָּה וְלַקְמֵן פְּרִיָּה א"כ הו"ל ג' בִּב' וְלֹא הו"ל אֲלֵא אִפְתִּי תַקְשִׁי הו"ל ג' בִּב' וְכוּ' וּבִיּוֹתֵר לְרִש"י דְּחַתְּנוּ נְמִי כְּדוֹר אַחֵר דְּמִשְׁמַע דִּל"ק לִיָּה הו"ל ג' בִּב' אֲלֵא הַשְׁתָּא דְּאֲמַרִּי חַתְּנוּ כְּדוֹר אַחֵר וְכוּ' וְאֲפֹשֶׁר לֹוֹמֵר דְּכַוְנַת רִש"י דְּנִקְט חַתְּנוּ כְּדוֹר אַחֵר לְאַפּוֹקִי הֵךְ תִּירוּצָא דְּחַתְּנוּ בְּנוּ דְּתַקְשִׁי לִיָּה עוֹד וְהָא תַלְתִּין וְתַרִּין הֵוּוּ וְלַכְּדָּה נִקְט חַתְּנוּ כְּדוֹר אַחֵר וְכוּ' וְכִאֲלוּ אֲמַר הָא דְּחַתְּנוּ כְּדוֹר אַחֵר מ"מ תַקְשִׁי לְהֵאִי תִירוּצָא וְהו"ל ג' בִּב' וְאֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ כִּי א"א בְּשַׁלְמָא לְמַעַיקְרָא דְּקֶא ס"ד חַתְּנוּ מְמַשׁ נִיחָא דְלֹא תַקְשִׁי לִיָּה וְהָא רַב הַפָּה מַתְנִי דְּפָסִיל ג' בִּב' וְרַב אֲפֹשֶׁר וְכוּ' וְאֵע"ג דְּמַעַיקְרָא ק' נְמִי נֶאֱנָן חַתְּנוּ וְכוּ' מ"מ נִיחָא קֶצֶת דְלֹא תַקְשִׁי אֲלֵא מִנ"ל לְרַב אֲבָל הַשְׁתָּא תַקְשִׁי לִיָּה קוֹשְׁיַת הַהֶפֶד.

וְהַתּוֹסְפוֹת ד"ה ל"ב הֵוּוּ וְכוּ' כְּתִבוּ וְנ"ל מְשׁוּם . דְלֹא קְתַנִּי לְהוּוּ בְּהֶדְיָא וְכוּ' עכ"ל.

ר"ל בְּנֵי בְּנִיָּהֶם לֹא קְתַנִּי בְּמַתְנֵי וְלַכְּדָּה לֹא הֵוּוּ אֲלֵא ל"ב הֵם וּבְנֵיָּהֶם וְחַתְּנֵיהֶם וְחַתְּנֵי בְּנֵיָּהֶם. וְא"ת דְּגַם חַתְּנִים לֹא הֶוְנָפֵרוּ בְּמַתְנֵי חַתְּנֵי דְּקַתְּנִי קֶאִי אַבְנֵיהֶם י"ל דְּחַתְּנִים קֶאִי אַתְּרוּנוֹהוּ וְהֶוְנָפֵרוּ בְּמַתְנֵי אֲבָל בְּנֵי בְּנֵיָּהֶם לֹא הֶוְנָפֵרוּ כָּלָל וְלַכְּדָּה לֹא קִשְׁיַתִּיהָ אֲלֵא ל"ב הֵוּוּ: וְנִרְאִיתִי לְמַהֲרָש"א שְׁהַקְשָׁה לְפִירִש"י דְּקֶאָמֵר שֶׁם חַתְּנוֹת חֵד וְקוֹשְׁיַת הַש"ס הִיא מְבַנֵּי בְּנֵיָּהֶם וְהָא הו"ל ל"ב א"כ מֵאִי מְשַׁנֵּי כְּדוֹר אַחֵר וְכוּ' אִפְתִּי תַקְשִׁי ל"ב הֵוּוּ יַע"ש.

וְלַעֲד"ן אַחֲרֵי הַפְּחִי מִדְּק' דְלֹאוּ קוֹשְׁיָא מִיָּדֵי דְשִׁאנֵי מַעַיקְרָא דְּקֶאָמֵר חַתְּנוּ בְּנוּ וּמִלְתָּא אַגַּב אוֹרְחָא קְמַשְׁמַע לֹן הֵנָּה לִיָּה בְּנֵי בְּנֵיָּהֶם הֶוְנָפֵרוּ בְּפִי בְּמַתְנֵי חַתְּנֵי וְכֵן חַתְּנֵי וְלַכְּדָּה הַקְשָׁה לְהֵם מ' הֵוּוּ וְתִי שֶׁם חַתְּנוֹת חֵד הוּא וְלֹא נִיחָא לִיָּה בְּתִי הַתּוֹס' דְּלִדְיָה בְּנֵי בְּנֵיָּהֶם הֶוְנָפֵרוּ בְּפִי וְלַכְּדָּה קְמַשְׁנֵי שֶׁם חַתְּנוֹת וְכוּ' אֲבָל לְמֵאִי דְּמַשְׁנֵי הַש"ס חַתְּנוּ כְּדוֹר אַחֵר לֹא לְמַדְנוּ אֲלֵא דג' בִּב' פָּסוּל בְּעַלְמָא וְלֹא הֶוְנָפֵרוּ לֹא בְּנֵי בְּנֵיָּהֶם וְלֹא חַתְּנֵי בְּנֵיָּהֶם אֲלֵא מ"ח כְּדֵר"ח: עוֹד כְּתִבוּ הַתּוֹס' ד"ה פִּינּוּ דְּמַעַלְמָא וְכוּ' דְּאַמָּאֵי לֹא מְקַשִּׁי לְרַב דְּאַכְשָׁר ג' בִּב' וְכוּ' יַע"ש לְפּוּם רִיָּהֲטָא נִרְאָה דְּקוֹשְׁיַת הַר"י שְׁהַקְשָׁה לְהַר"ף הִיא עֲצָמָה קוֹשְׁיַת הַש"ס דְּקֶא א"ה הו"ל ג' בִּב' וְמַה' בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ וְנִרְאָה דְּאִינוּ קוֹשְׁיַת הַש"ס וְכַוְנַת הַר"י לְהַק' לְרַב דִּיָּדִיָּה אֲדִיָּדִיָּה דְּבִסִּיפָא קֶאָמֵר אָף אֲנִי לֹא וְכוּ' אֲנִי וְכֵנִי לֹא אֲעִיד לְאַחֵי אָבִי שְׁהוּא ג' בֵּא' דְּוִק מִיָּנָה הָא בְּנֵי שְׁהוּא ג' יַעֲיֵד לְכֵנוּ שְׁהוּא ב' אֲלֵמָא רַב מְכַשִּׁיר ג' בִּב' וּבְרִישָׁא קֶאָמֵר אֲחֵי אָבִי לֹא יַעֲיֵד וְכוּ' וְחַתְּנוּ כְּדוֹר אַחֵר שְׁהוּא ג' בִּב' אֲלֵמָא רַב אִית לִיָּה דְּפָסוּל ג' בִּב' דְּוּמְיָא דְּקוֹשְׁיַת הַקּוֹנְטְרִיס מֵאַחֵר דְּחַתְּנוּ כְּדוֹר אַחֵר וְהו"ל ג' בִּב' אֲמָאֵי

קאָמער בְּסִיפָא אַף אַנִי לֹא וכו' וּבְנֵי וּבְחַתְנֵי וכו' וּבְחַתְנֵי פְּדוֹר אַחֵר וְהוּ"ל ד' ב'א' אַבְל קְוִשְׁיֵית
הַש"ס הִיא דְקֶאָמֵר א"ה פְּוֹנְנָתוֹ לְהַקְשׁוֹת לוֹ מִמַּתְנֵיתִין אִיךָ הַכְּשִׁיר ג' ב'ב' דַּאֵל"כ וְכֹנְנַת
הַש"ס לְהַקְשׁוֹת דִּינְדִּיָּה לֹא הוּ"ל לְמִימֵר א"ה הוּ"ל ג' ב'ב' וכו' אֶלְא הוּ"ל לְמִימֵר בְּקִצּוֹר
וְהָא רַב הוּא דְקֶאָמֵר ג' ב'ב' פֶּשֶׁר.

וְאָמְרִי שֵׁם בְּמַתְנֵי אָמֵר ר"י זו מְשַׁנֵּת ר"ע אַבְל מְשַׁנֵּה רַאשׁוֹנָה דוֹדוֹ וּבֶן דוֹדוֹ וְכָל הָרְאוּי
לְיִוְרְשׁוֹ וּפִירֵשׁ"י ד"ה וְכָל הָרְאוּי לְיִוְרְשׁוֹ וכו' פְּגוֹן אַחֵי אָמוֹ וכו' וְגִיסוֹ נָמִי וְכַתְּבֵר ר"ת
נ"ל מְדַבְּרֵי דְקֶאָמֵר פְּגוֹן אַחֵי אָמוֹ וְגִיסוֹ שְׁהוּא מְפָרֵשׁ וְכָל הָרְאוּי לְיִוְרְשׁוֹ הוּא תְּשֻׁלוֹם
מְשַׁנֵּה רַאשׁוֹנָה ור"ל וְכָל הָרְאוּי דְהֵינְנוּ קְרוֹב הָאָב אַבְל קְרוֹב הָאָם פְּגוֹן אַחֵי אָמוֹ וְגִיסוֹ
וכו' פֶּשֶׁרִים לוֹ וּלְפִי דְבָרָיו תְּנִי וְהֵדֵר מְפָרֵשׁ ור"ל דוֹדוֹ וּבֶן דוֹדוֹ וְשִׁאֲמַרְתִּי לָהּ הֵינְנוּ קְרוֹב
הָאָב שְׁרַאוּי לְיִוְרְשׁוֹ וּמְשַׁמַּע דְּדוֹדוֹ וּב"ד מְשַׁמַּע גַּם עַל קְרוֹב הָאָם וּלְכַף הַנְּצָרָה לְפָרֵשׁ
כָּל הָרְאוּי לְיִוְרְשׁוֹ וְהֵנָּה הַפֶּה מְשַׁנֵּת ר"ע דְּאָמְרִינוּ אַחֵי אָמוֹ וְגִיסוֹ פְּסוּלִים לוֹ וּבְשִׁבִיל זֶה
מְוַקְרָחִים לוֹמֵר דְּדַעְתּוֹ הֵנָּה דְּמֵאֵי דְקֶאָמֵר בְּמַתְנֵי וְכָל הָרְאוּי וכו' הֵנָּה תְּשֻׁלוֹ מְשַׁנֵּה
רַאשׁוֹנָה וְאַחֵר הַחֵי רְאִיתִי לְרַבֵּינוּ בְּפִי הַמְשַׁנֵּי שְׁפִי וְכָל הָרְאוּי וכו' הִיא מְמַשְׁנָה ר"ע
וכ"כ הַרַע"ב וְנ"ל וְכָל הָרְאוּי וכו' דְּהֵינְנוּ קְרוֹב הָאָב וכו' אַבְל קְרוֹב הָאָם וכו' אַחֵי אָמוֹ
וכו' פֶּשֶׁרִי לוֹ שְׁהֵרִי אֵין אַחֵי אָמוֹ רְאוּי לְיִוְרְשׁוֹ וכו' אַבְל הוּא הָרְאוּי לְיִוְרְשׁוֹ לְפִיכָּהּ הוּא
פְּסוּל יַע"ש וְהִיאָהּ יִשְׁרוּ דְבָרָיו אֵלוֹ בְּמַתְנֵיתִין דְּקַתְנֵי אֵלוֹ הֵן הַקְּרוֹבִים אַחֵי וכו' דְּהֵינְנוּ
הַקְּרוֹבִים לוֹ שְׁפְסוּלִים לְהַעֲיֵד עֲלָיו וְאַחַד מֵהֶם אַחֵי אָמוֹ וְלְדַבְּרֵי פֶּשֶׁר לְהַעֲיֵד עֲלָיו.

וְצָרִיךְ לְדַחֵק וּלְפָרֵשׁ אֵלוֹ הֵן הַקְּרוֹבִים שְׁאֵנִי פְּסוּל לְהַעֲיֵד לָהֶם וּלְפִי רַש"י
דְּקֶאָמֵר מְשַׁנֵּה רַאשׁוֹנָה נִיחָא: וַיֵּשׁ לִי לְעוֹרֵר קֶצֶת דְּמֵי הַכְּרִיחוֹ לְרַבֵּינוּ וְהַרַע"ב לְפָרֵשׁ
וְכָל הָרְאוּי וכו' תְּשֻׁלוֹם מְשַׁנֵּת ר"ע וְלֹא כְּפִירֵשׁ"י דְּכֹלְהָ מְשַׁנֵּת ר"א וְאַפְשָׁר לוֹמֵר דַּק"ל
דְּאֵמֵי קֶאָמֵר דוּב"ד וְכָל הָרְאוּי לְיִוְרְשׁוֹ וכו' דִּי לוֹ לוֹמֵר וְכָל הָרְאוּי לְיִוְרְשׁוֹ דְּאֵין דְּרָךְ
הַתְּנָא לְהַאֲרִיךְ אֶלְא לְקַצֵּר וּלְכַף הַנְּצָרָה לוֹמֵר ד"וּד מְשַׁנֵּה רַאשׁוֹנָה וְכָל הָרְאוּי וכו' הִיא
תְּשֻׁלוֹם מְשַׁנֵּת ר"ע.

וְהֵנָּה רְאִיתִי לְהַתוּי"ט שְׁפִי ד"וּד לְאַפּוּקֵי אַחֵי הָאָם וּקְרוֹבֵי הָאִישׁוֹת ע"כ יַעו"ש. וּלְפִי
דְּבָרֵי הַרַב דְּקֶאָמֵר וְכָל הָרְאוּי וכו' הִיא תְּשֻׁלוֹם מְשַׁנֵּת ר"ע לֹא יִנְצָדְקוּ דְבָרָיו אֵלוֹ דְּלִמְשַׁנֵּה
א' דוֹד אִפִּי מִן הָאָם וְתְּשֻׁלוֹם מְשַׁנֵּת ר"ע וְכָל הָרְאוּי וכו' לְאַפּוּקֵי קְרוֹבֵי הָאָם וכו' כַּמ"ש
הַרַע"ב וְכָל הָרְאוּי וכו' קְרוֹבֵי הָאָב אַבְל ד"וּד אִפִּי קְרוֹבֵי הָאָם וְאֵם פְּוֹנְנָתוֹ כְּפִי פִירֵשׁ"י
עֲלָיו לְפָרֵשׁ.

וּי"ל דְּהוּא יְפָרֵשׁ דו"ד דְּקְרוֹבֵי הָאָב אַבְל קְרוֹבֵי הָאָם אִפִּי רְאוּי לְיִוְרְשׁוֹ לֹא: וְעַל מֵאֵי
דְּתַנּוּ בְּמַתְנֵיתִין וְחוֹרְגוּ לְבַדּוֹ פִירֵשׁ"י ד"ה לְבַדּוֹ וכו' בֶּן אַחֻת אָמוֹ וכו' שְׁאֵנִי בֶּן אַחֻת
וכו' נִרְאֶה לִי דְלִשׁוֹן רַש"י זֶה הוּא ט"ס וצ"ל בֶּן אַחֵי אָמוֹ וכו' שְׁאֵנִי בֶּן אַחֻת אָבִיו וְתַנּוּ
בְּעַל אַחֻת אָבִיו וּבְנוֹ דְּהֵינְנוּ בֶּן אַחֻת אָבִיו דַּאֵל"ךְ מֵאֵי קֶאָמֵר וְתַנּוּ בְּעַל אַחֻת אָבִיו וּבְנוֹ
וכו' מִי הַכְּנִיס בֶּן אַחֻת אָמוֹ וכו' עִם בְּעַל אַחֻת אָבִיו וּבְנוֹ לְמִילַף מִיְנֵיהּ אֶלְא וְדֵאֵי צָרִיךְ
לְהַגִּיהַ פְּדָפִי וְאֵע"ג דְּאִיפָא אַחֻרֵינִי דְּאֵתִי מְפָלְלָא וְתַנּוּ לְהוּ רַש"י קֶצֶר בְּלִשׁוֹנוֹ וּמְכָאן
תְּלַמוּד לְאַחֻרֵינִי תַּן לְחַכְּם וְיַחֲפֵם עוֹד כַּמ"ש הַתּוֹסֵ' שֵׁם הֵנָּה דְּאֵתוֹ מְפָלְלָא וְתַנּוּ לְהוּ עֵינִין
בְּמַהֲרָשׁ"א שְׁמָהּ מִפּוֹ: ס"ד בַּר מְבֵן אַחֵי אִשְׁתּוֹ וְחַתְנּוֹ וכו' ר"ל חַתָּן אַחֵי אִשְׁתּוֹ וכו' דְּלֹא
קֶאָמֵר בְּמַתְנֵיתִין הֵם וּבְנֵיהֶם וְחַתְנֵיהֶם אֶלְא הֵנָּה דְּקַתְנֵי בְּמַתְנֵי פְּגוֹן אַחֵי אָבִיו וְכָלְהוּ

אָבֵל אַחֵי אִשְׁתּוֹ דָּלָא הִנְזַכֵּר בְּמִתְנִיתִין אֱלָא דְאֵתִי מְכַלְלָא דְבַעַל אַחוֹת אָבִיו לָא קָאִי עֲלֵיהֶם וְחִתְנֵיהּ כְּדַפְּנֵי הַתּוֹסֵס דְכָל דְאֵתִי מְכַלְלָא לָא קָאִי עֲלֵיהּ בְּנִי"ח וְלִכְּה צְרִיף לְלַמּוּד דְפָסוּל הוּא מְחַמֵּי פָשִׁם שְׁחַמֵּי פָסוּל לּוּ גַם הוּא פָסוּל לּוּ שְׁהוּא חֲתָנּוּ וְדוּק: עוֹד שָׁם בְּגַמ' ע"ב בַּעַל פְּאִשְׁתּוֹ וְכו' אִשָּׁה כְּבַעֲלָהּ וְכו' נִרְאָה דְהֵגֵי תְרֵי לִישְׁנֵי לָא פְּלִיגֵי בְּסוּרָא נְקֻטֵי אִם הָאִשָּׁה קְרוּבָה וּפְסוּלָה לָהּ פָּסוּל גַּם לְבַעֲלָהּ וּבְפּוֹמְבֵדִית' נְקֻטֵי אִם הַבַּעַל קְרוּב וּפְסוּל לָהּ גַּם אִשְׁתּוֹ פְּסוּלָה לָהּ דְאִשָּׁה כְּבַעֲלָהּ וְיָמֵר אֱמֵר חֲדָא וְיָמֵר אֱמֵר חֲדָא וְלָא פְּלִיגֵי וְק"ל: רַש"י ד"ה וְאִינוּ מְטַמָּא וְכו' וְאִית דְלָא גְרָסִי אֵינָה מְטַמָּאָה וְכו' ר"ל דְהָאִי דְקָאֵמֵר דְלָא גְרָסִינוּ אֵינָה וְכו' הוּא טַעוּ וְאִין שָׁם מְקוּמָ' דְהָא קָאֵמֵר סְמוּךְ לָהּ וּמְפָרֵשׁ אֵינָה מְטַמָּאָה דְקִתְנֵי פִי' אֵינָה מְצַנּוּהּ וְכו' מְטַעַם דְבָנֵי אַהֲרֹן מְנוֹזְהֵרִין עַל הַטְּוִמָא' דְקִתְנֵי וְלֹא בְּנוֹת אַהֲרֹן וְלִכְּה פִי' אֵינָה מְטַמָּאָה אֵינָה מְצַנּוּהּ וְכו' וְאִי גְרָסִי לָהּ מְקוּמָ' בַּס"ד אִם הוּא אוֹ לְהוֹסִיף בְּדַבְרֵי רַש"י וְלִמְאֵן דְגָרִיס לָהּ וְכו' וְכֵן רְאִיתִי בִּיבְמוֹת וּמְצִיעָא דְגָרִיס לָהּ וְלֹא פְתוּב בּוּ דל"ג פִּי הֶכָא וְק"ל: ש"ס מְמַאי דַר"י דְמִתְנִיתִין דְמְכַשֵּׁר וְכו' קָשָׁה לְפִי רַבִּינוּ וְהַרְע"ב דְאִית לְהוּ וְכָל הֶרְאוּי לִיּוֹרְשׁוֹ הוּא תְּשֻׁלוּ מִשְׁנֵת ר"ע אָבֵל מִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָ' דו"ד וּמְשַׁמַּע אִפִּי' דו"ד מִן הָאֵם דְאִינוּ רְאוּי לִיּוֹרְשׁוֹ מְאִי מְקָשָׁה הַש"ס מְמַאי דַר"י דְמִתְנֵי' וְכו' דְמְכַשֵּׁר בְּגִיסוֹ מְאַחַר שְׁאִינוּ רְאוּי לִיּוֹרְשׁוֹ וְהִכִּי קָאֵמֵר דו"ד מְשַׁמַּע אִפִּי' דו"ד הֶכָא מִפְּחַ הָאֵם דְאִין רְאוּי לִיּוֹרְשׁוֹ פָּסוּל לּוּ.

וְאִפְשָׁר דְאִית לְהוּ דו"ד דוּק' מִן הָאֵב וְלֹא מִן הָאֵם וְלֹא פּוֹקֵי הֵנָּה דְתַנֵּי בְּמִתְנֵי' אַחֵי אִמּוֹ וְכו' וְאִינוּ פָּסוּל כ"א דו"ד אָבֵל ר"ע אִית לָהּ וְכָל הֶרְאוּי לִיּוֹרְשׁוֹ לְרַבּוֹת כְּנֻלְהוּ דְמִתְנִיתִין כְּמוֹ בַּעַל אַחוֹתוֹ הֶרְאוּי לִירֵשׁ אַחוֹתוֹ וְהִיא רְאוּיָהּ לִיּוֹרְשׁוֹ וְכֵן בַּעַל אַחוֹת אָבִיו וְגִיסוֹ דְשִׁתִּי אַחֵיּוֹת רְאוּיּוֹת לִירֵשׁ זוֹ לְזוֹ וְכֵן כְּנֻלְהוּ וְעֵינֵן ת"יּוֹט דְאִינוּ מְמַעַט כ"א אַחֵי אִמּוֹ שְׁכַשֵּׁר לְהַעֲיֵד לּוּ שְׁאִינוּ רְאוּי לִיּוֹרְשׁוֹ כַּמ"ש רַש"י וְכָהּ הוּא פְּשֻׁטָן שֶׁל דְבָרֵי' דוֹד הוּא מִן הָאֵב וְלֹא קָרִי לְקְרוּבֵי הָאֵם דוֹד דְלֹא כַּמ"ש לְעֵיל וְדוּק: וְכַתֵּב רַש"י ד"ה גִּיסוֹ לְבַדּוֹ וְכו' וְר"י פְּלִיג בְּתַרְתֵּי וְזֶה הַל' מְגוּמָגָם וּמַה שְׁנַלְע"ד הוּא דְכּוֹנְנָתוֹ לּוֹמֵר דַר"י פְּלִיג אִמְתְּנֵי' דְקִתְנֵי גִיסוֹ וּבְנֹו וְחֲתָנּוּ וְכו' דְמְשַׁמַּע דְהַפְּסוּל הוּא מְשׁוּם דְבָן גִּיסוֹ וְלֹא מְטַעַם דְבַעַל אַחוֹת אִמּוֹ וְהוּא קָאֵמֵר גִּיסוֹ לְבַדּוֹ וְלֹא פָּסִיל מְטַע' שְׁהוּא בְּן גִּיסוֹ אֱלָא מְטַע' דְבַעַל אַחוֹת וְכו' וּמְאִי נ"מ בֵּין לְמָר וּבֵין לְמָר פָּסוּל וְקָאֵמֵר נ"מ לְחֲתָן גִּיסוֹ לְתַנָּא דְמִתְנֵי' דְאִית לָהּ גִּיסוֹ וּבְנֹו וְכו' חֲתָנּוּ פָּסוּל וְלַר"י דְאִית לָהּ גִּיסוֹ לְבַדּוֹ נְהִי דְבְּנֹו פָּסוּל לּוּ מְשׁוּם בַּעַל אַחוֹת וְכו' חֲתָנּוּ כְּשֶׁר לְגִיסוֹ אֱלָא דְקַש"ל מְאִי תַרְתֵּי דְקָאֵמֵר דְפְּלִיג בְּתַרְתֵּי דְלָא פְּלִיג אֱלָא בְּחֲדָא בְּגִיסוֹ וּבְנֹו וְכו' וְאִפְשָׁר דְלִהֲכִי כְּתֵב נִסְחָא אַחַר וְנִרְאָה וְכו' פִּי' נִסְחָא זֶה נִרְא' יוֹתֵר מִן הַנְּסוּחָא הֶרְאוּשׁוֹן דְקִתְנֵי פְּלִיג בְּתַרְתֵּי וְכו' דְהַאֲמַת לָא פְּלִיג אֱלָא בְּחֲדָא בְּנִסְחָא ב' וְנ"מ לְחֲתָן גִּיסוֹ: עוֹד כְּתֵב רַש"י ד"ה בְּרִיּוּתָא ר"י וְכו' פִּי הִיכִי דְלָא לִיפְלֹג ר"י אַבְעַל אַחוֹת אִמּוֹ וְכו' נִרְאָה דְזֶה הוּא פְּפִי נִסְחָא הֶרְאוּשׁוֹן דְקָאֵמֵר ר"י בְּתַרְתֵּי וְכו' אָבֵל לְפִי נִסְחָא ב' אִפְּלוּ מְאוּתָהּ אִשָּׁה לָא פְּלִיג.

וְדוּק: עוֹד שָׁם בְּגַמ' הִיא מִתְנַת' דְהוּו חֲתָמֵי עֲלֵהּ תְרֵי גִיסֵי וְכו' וְקַש"ל הִיכִי דְמִי הָאִי שְׁטַר מִתְנַתָּא אִי בְּשַׁכְּתָב לּוּ בְּשַׁטְר שְׁדָה שְׁלֵי נְתוּנָ' לָהּ לָא בְּעֵי עֲדִים כְּלָל דְכִינּוֹן שְׁהַגִּיעַ שְׁטְר לִידּוֹ קָנָה.

ומאי האי דקא"ל זיל קני בעידי מסיר' ואם זכה בה ע"י קנין בעדי' ונמצאו עדים פסולים ומאי איכפת לן אם הם פסולים כמ"ש הר"ש וא"ש ופסקו מור"ם בסי' קפ"ה דזכה מפת קנין אפי' בלא עדים דלא איברו סהדי אלא לשקרי ומאי האי דקא"ל זיל לא שבקי ליה.

ואפשר לומר דזיפה לו ע"י קנין והנותן פפר בו בקנין ונמצאו עדים פסולים א"נ שטר מתנה והזכיה ע"י השטר ואע"ג דקנה בלא עדים היינו אם פתב לו בשטר שדה שלי נתונה לה אבל אם פתב בלשון העדי' בפנינו וכו' ואמ"ל שדה שלי נתונ' לה גילה דעתו שהקנין הוא ע"י עדים ונמצאו עדים פסולים לא קנה ולכך אמ"ל זיל לא שבקי לי מרוב חכמת' וחורפתם דכל צד זכות שאני מבקש לה סותרים אותו: פ"ק י"ט ה"ג אין עדי השטר נעשים זוממים וכו' ולא אחרנוהו וכו' שאפשר.

שפתבוהו ואחרוהו וכו'. הכי איתא בפ"ד ממס' סנהדרין דל"ב א' ורמינהי שטר שזמנו וכו' ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידים וכו' חיישי' שמה אחרוהו וכו' י"ל דלשון היאך אתם מעידים משמע שהם מדברים עם העדי' ואומר' להם היאך אתם וכו' היית' וכו' ומדקאמ' חיישי' שמה וכו' משמע דאנחנו חוששין והמה לא אמרו ולא ענו דבר שהם אחרוהו וכו' ואיך אנחנו טוענים בשבילם חיישינו וכו' ואם באמת פה המה משיבין פה וממילא אמרינו מזוני' ואיך קאמר ומכשרינו ליה ואפשר ליישב דהמה פה אמרו ואנו חיישינו לדבריהם שאמרו אחרנוהו וכו' ולא אמרינו שוא ידברו ופסלינו להו אי נמי היאך אתם וכו' לאו דוקא ולשון מושאל הוא ושלם בפניהם ואנחנו חוששין שמה וכו' ואם הו' שם הו' משיבין פה: אמנם ראיתי אחר' רואי בדברי רבינו שפתב וזה לשונו ואין עדי השטר נעשים זוממים עד שיאמרו בב"ד שט"ז בזמנו פתבוהו וכו' אבל אם לא פן וכו' העדים והשטר פשרים ע"ש וכ"כ רבי' הטור ס"י מ"ג ע"ש נראה מדבריהם פל עוד דלא אמרו בזמנו פתבוהו ולא אחרנוהו אפילו המה לא אמרו אחרנוהו וכו' אנחנו חוששין שמה אחרוהו וכו' ואפשר לומר דהנמה חידוש הוא ולכך לא פסלינו להו עד שיאמרו בפירוש בזמנו פתבוהו וכו' אבל בשתיקה לא פסלינו להו אם לא אמרו אחרנוהו: רש"י ד"ה חיישי' שמה אחרוהו מלקותבו וכו' נר"ל ה' דהוכרח לפרש דהאיחור קאי גם אפתיבה משום דלשון הבריי'תא מוכח פן דקתני שמה אחרוהו וכתבוהו וכו' דמשמע האיחור קאי אפתיבה ולא קתני שמה שטר מאןחר הוא ולכך הוצרכו לפרש בדבור דל"מ שזמנו פתוב וכו' זמנו הוכיח שנקתב בא' בניסן דהיינו הכתיב' עצמ' בא' בניסן פגון שפתו' בו כת"ו וח בא' בניסן וכתב פן משום דלשון הבריי'תא מוכח פן כדפירש' ועוד מוכח מדבריו דהבריי'תא קתני בשטר שאין בו קנין מדקאמר והוטל עליה' לכתוב שטר ואחרוהו דאי בשטר שיש בו קנין מאי האי דקאמר והוטל עליהם בל"ה עדי קנין מפקי קלא וגבי ממשעבדי אפילו בלא שטר אלא ודאי דעתו היא דהבריי'תא בשטר בלא קנין דלא גבי ממשעבדי אלא מפתית השטר ואילך וזה הוא טעות שלא פ' כפי' התוס' שאחרו הזמן ולא הפתיבה ולא בסתם דחק לפרש פן: תוס' ד"ה חיישינו וכו' וא"ת מאי איריא וכו' אלא אחרי כן וכו' נ"ל דקושיותם לא תחול אלא לפי דקאמרי שהפתיב' הייתה מקודם לכן בשע' ההלואה ואחרו הזמן עד אחד בניסן לכך קשיא להו מאי איריא וכו' דלעולם לא אחרו זמנו ובאחד בניסן הנה הקנין במקום פלוני דהיינו במקום הפזימים ואחר' כן נכתב במקו' הפתוב בו אבל לפירש"י שפי' שזמנו מוכח שנקתב באחד בניסן לא מצית למימר פה דמ"מ איך פתוב בו דכתבוהו במקום פלוני ביום פלוני ואותו היום

לא הָיָה שָׁם וּנ"ל דְּמִיּוּרֵי שְׁהַמְקוּמוֹת רְחוּקִים דַּאֲל"כ יְכוּלִים לִזְמַר דְּהִלְכוּ וְחִזְרוּ וּק"ל:
הַלְכוֹת מְלָכִים פָּרָק ב' ה"ג וְאָסוּר לְרֹאוֹתוֹ וְכוּ' וְהוֹאִיל וְאִינוּ חוֹלְצִין אִינוּ מִיָּבֶם ע"כ אֵינֶנּוּ
בְּרִישׁ פָּרָק כ"ג דִּי"ח לֹא חוֹלְצִין וְלֹא חוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ לֹא מִיָּבֶם וְלֹא מִיָּבֶמִין לְאִשְׁתּוֹ רִי"א
אִם רָצָה לְחַלּוֹץ אוֹ לִיָּבֶם זְכוּר לְטוֹב וּפְרָכִי עֲלֶיהָ בְּגַמ' אִינִי וְהָא א"ר אָשִׁי וְכוּ' וּמִשְׁנֵי
מִצְוֵה שְׂאֵנִי.

וְכַתְּבוּ הַתּוֹסֵפוֹ ד"ה מִצְוֵה וְז"ל אֲבָל הֵכָא גַבִּי יְבוּם מִצְוֵה אֵיפָא וְכוּ' יְעו"ש וְנִרְאָה לִי
דְּהֵינְנוּ אֲלִיבָא דִּר"י קְאָמַר אִם רָצָה לִיָּבֶם וְכוּ' אֲבָל לְרַבְּנָן לֵיפָא מִצְוֵה וְאִינוּ מִיָּבֶם: וְרִאִיתִי
לְמַהֲרָשׁ"א ז"ל שֶׁהָק' וְז"ל וּמֵאֵי קְוָשִׁינִי דְּנִיחָא לִיהָ לְשִׁנוּיֵי הָתָם אֲלִיבָא דְכ"ע אִפִּי לְרַבְּנָן
דְּלִית לְהוּ מִצְוֵה וְכוּ' וְהָא דְלָא תִקְשִׁי לְהוּ אַהֲרָ דְּהֵכָא וְכוּ' דִּי"ל מִצְוֵה דְּכַבוּד הַתּוֹרָה וְכוּ'.

וְאַחֲרֵי הַמְּחִילָה מִכ"ת דְּדַבְּרֵי תְּמוּהָיָ בְּעֵינֵי דְּבַפְּרָק אֱלוּ נְאָמְרִי פְּתוּבוּ הַתּוֹסֵפִי בְּהַדְּיָא
וְז"ל מִצְוֵה שְׂאֵנִי וְהָכִי פְּרָכִי בְּפָרָק כ"ג וְכוּ' וּמִשְׁנֵי מִצְוֵה שְׂאֵנִי וְהִקְשׁוּ אִמְאֵי לֹא מִשְׁנֵי
הָכִי גַבִּי מְלָךְ וְתִי דְּשְׂאֵנִי הֵכָא וְהֵיכָא דִּפ' כ"ג דְּמוֹחֵל עַל כְּבוֹדוֹ פְּדִי לְקַיָּים מִצְוֹת מְלָכוֹ
שֶׁל עוֹלָם וְכוּ' יְעו"ש וַאֲ"כ אִיךָ הוּא מְחַלֵּק בֵּין הֵכָא לְהָתָם דְּאִמְאֵי לֹא קְאָמְרִי רַבְּנָן הָכִי
לְעַנְיָן יְבוּם מִצְוֵה שְׂאֵנִי כִּי הָתָם דְּגָדוּל כְּבוֹד הַתּוֹרָה וְהָא הַתּוֹסֵפוֹ קְאָמְרִי דְּתַרְנִיחָהוּ כִּי הִדְדִי
נִינְהוּ וְתִי דְּשְׂנִיחָהוּ מִיְקָרוֹ מִצְוֵה מְשׁוּם דְּמוֹחֵל ע"כ פְּדִי לְקַיָּים מִצְוֹת מְלָךְ וְכוּ' וְהוּא מְחַלֵּק
בֵּינֵיהֶם וּמַעֲדִיף כְּבוֹד הַתּוֹרָה מִמִּצְוֹת יְבוּם.

וְאִם הָאֵמַת כְּדַבְּרֵי דְּמֵאֵי דְּקָאֵמ' הָתָם מִצְוֵה שְׂאֵנִי אִפִּי לְרַבְּנָן עֲדִינִן תִּקְשִׁי קְוָשִׁינֵינוּ מ"ש
הָתָם מִהֵכָא לְפִי סְבֵרַת הַתּוֹסֵפוֹ דְּהִנְשׁוּוּ שְׂנִיחָהוּ הֵכָא כִּי הָתָם. וְנִרְאָה לִי בְּאֵמַת דְּטַעֲמָא
דְּקָאֵמַר דְּמֵאֵי דְּמִשְׁנֵי הָתָם מִצְוֵה שְׂאֵנִי לְכ"ע הוּא מְשׁוּם דְּקָאֵמַר וְשִׁבְחָהוּ חֲכָמִים מְשַׁמַּע
אִפִּי רַבְּנָן דְּפִלְגִי אֲר"י וְלוּלִי דְּבַרְיֵי הֵייתִי מְפָרֵשׁ רַבְּנָן אַחֲרֵינִי דִּס"ל כִּר"י אֲבָל רַבְּנָן
דְּפִלְגִי אֲר"י אֵינִי לְהוּ הָתָם כִּי הֵכָא וְלֹא אֲמַרִי מִצְוֵה שְׂאֵנִי וְאִפְשָׁר דְּזָהוּ כְּפִנְוֹתוֹ בְּתִי ב'
שְׁכַתְּבִי וְעוֹד י"ל וְכוּ' דְּהָתָם כִּר"י אֲזַלָּא וְכוּ' דְּהֵינְנוּ סְתָם לָן בְּחֲכָמִים דְּאֵינִי לְהוּ כִּר"י וְלֹא
כְּחֲכָמִים דְּפִלְגִי עֲלֶיהָ וְלִתִּי א' צ"ע: וּמ"ש רַבִּינוּ וְאָסוּר לְרֹאוֹתוֹ כְּשֶׁהוּ עָרוּם וְכוּ' מְשַׁנְהָה
שָׁם דְּכ"ב א' וְאִין רוֹכְבִין עַל סוּסוֹ וְכוּ' וְלֹא כְּשֶׁהוּא עָרוּם וְכוּ' וְלֹא בְּבֵית הַמְּרַחֵץ וְכוּ' לֹא
יִדְעָתִי טַעֲמוֹ אִמְאֵי אִינוּ רוֹאֵהוּ כְּשֶׁהוּא בְּבֵית הַמְּרַחֵץ אִם מְשׁוּם כְּשֶׁהוּא עָרוּם הֵינְנוּ וְלֹא
כְּשֶׁהוּא עָרוּם דְּקָאֵמַר א"ו אַע"פ שְׂאֵינִי עָרוּם כְּגוֹן בְּבֵית הַחִיצוֹן וְאִמְאֵי לֹא וְאִפְשָׁר דְּבְּבֵית
הַחִיצוֹן אַע"ג דְּאִינוּ עוֹמֵד עָרוּם מ"מ עֲדִינִן לֹא תִקְשִׁי עֲצָמוֹ בְּמִלְבוּשֵׁי כְּדַחְזִי.

וְאִפְשָׁר שְׂתַבְּזָה בְּעֵינֵינוּ בְּכָף וְלֹא תִהְיֶה אֵימָתוֹ עֲלֵינוּ וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה שׁוּם תְּשִׁים עֲלֶיךָ מְלָךְ
שְׁתַּהֲא אֵימָתוֹ עֲלֶיךָ: פָּרָק ג' ה"ב לֹא יִרְבֶּה לּוֹ נְשִׁים מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ וְכוּ' עַד י"ח מְשַׁנְהָה
שָׁם דָּף כ"א ע"א וְנִרְאָה לִי דְּשִׁלְשׁ מְחִלּוּקִיּוֹת קְתַנִּי בְּמַתְנִיתִין דְּלִתְנָא קְמָא בֵּין בֵּין קְאָמַר
לֹא יִרְבֶּה יוֹתֵר מִי"ח נְשִׁים בֵּין אִם יִהְיוּ כְּפִאֲבִיגִיל אוֹ כְּפִאֲזִבָּל מְשׁוּם דְּטַעֲם הַקְּרָא וְלֹא יִסוּר
לְבָבוֹ וְעֵיקַר הַהֲסָרָה תְּלוּי בְּרַבּוּי וְאִפִּילוּ אִם יִהְיוּ כְּפִאֲבִיגִיל: וְר"י ס"ל לֹא אִמְרָה
תּוֹרָה ל"י אֲלָא בְּמִקּוֹם דְּחִיּוּשִׁין לְהֲסָרָה כְּגוֹן אִם יֵשׁ בְּהֶם כְּפִאֲזִבָּל אֲבָל אִם יִהְיוּ כְּפִאֲבִיגִיל
יִרְבֶּה וְאִינוּ אָסוּר דְּעֵיקַר הַהֲסָרָה אִינוּ תְּלוּי בְּרַבּוּי לְבָדוֹ אֲלָא בְּתַרְתִּי וְזָה בְּזָה לֹא חִיּוּ
לְהֲסָרָה וְר"ש אֵינִי לִיהָ בְּחֻדָּא מִיְנִיחָהוּ חִיּוּ אִם יִהְיֶה הַרְבּוּי יוֹתֵר מִי"ח אִפִּי אִם יִהְיוּ
כְּפִאֲבִיגִיל חִיּוּ וְאִם כְּפִאֲזִבָּל אִפִּי אַחַת וּקְרָא תְּרַתִּי קְאָמַר לֹא יִרְבֶּה לּוֹ נְשִׁים יוֹתֵר מִי"ח
אִפִּי אִם יִהְיוּ כְּפִאֲבִיגִיל וְלֹא יִסוּר לְבָבוֹ אִפִּי אַחַת אִם הִיא כְּפִאֲזִבָּל וְכֵן מוֹכַח מִדְּבַרֵי הַרְמ"ה

דפסק כת"ק ובש"ס דלא נקט אלא כר"י ור"ש ושקיל וטרי אליבייהו משו' דמצא במקום אחר דבריהם מפורשים לאפוקי ת"ק וק"ל: וא"ת לר"י דאית ליה אם הם פאביגיל ירבה אמאי לא הוסיף על י"ח דוד המע"ה וגם לא נשא אבישג דהא נשיו לא הטו לקבו ומן הסתם היו פשרות.

ואפשר דחשש דוד שמה יש בהם דאינו פשרות. ואין ראיה ממה שלא הסירו את לבו: עוד אמרינו שם בגמרא תניא נמי הכי וכו' יותר ממ"ח וקש"ל מנין לו לתנא דברייתא לומר פן דאם רבי לא שונאה ר"ח מנין לו דבמשנה קאמר לת"ק ולר"ש ל"י יותר מי"ח ולר"י אית ליה דאם הם פשרות ירבה וירבה ומנין לו לתנא דברייתא לומר פן.

ואפשר לומר דהיא סברת ר"י גופיה דקאמר מרבה הוא לו וכו' ובברייתא נתן לה קצבה כמה היא דקאמר ר"י מרבה הוא דהיינו מ"ח ומבי' ראיה מקרא דקאמר פהנה וכהנה שהם כ"ד ואם דריש נא"ו מ"ח ליהו ויהיאו ראיה על הפשרות דומיא דנשי דוד אבל שאינם פשרות לא ירבה ואפילו פחות מי"ח ומ"מ ל"ל כר"ש דאפילו אחת דלא חיישינו אלא לרבוני.

א"נ איכא למימר דהיא סברא אחרת שלא הוזכרה במתני' וכן דרף הברייתא לפרש דברי' שלא נאמרו במתניתין ור"ח שמע אותו דבר מרבי וכתבו בברייתא ומאחר דלא פהלקתא לא פתבו רבי במתניתין והיינו דבר שאינו מוסכם לרבי ופי' אם רבי לא שונאה ר"ח מנין לו עי"ש בה"ע דצ"ב וכדברי יב"ש: ופרכינן עוד שם וכתוב ויקח דוד עוד פילגשים וכו' וי"ל דקרי לה מאי קרי לה ל"י וכי לא ידע שנוני' דגמ' למלוני י"ח.

ואפשר דל' קרא אטעניא דקאמר ויקח דוד עוד פילגשים משמע דהיו לו פילגשים מקודם לכן ועכשיו הוסיף עוד דומיא דנשים והו"ל יותר מי"ח דקרא דלעיל לא הוזכרו בו פילגשים.

ותי' למלוני י"ח ויקח עוד דקאמר קאי אנשי' הוסיף עוד וכן פילגשים הוסיף ע"הן ופשוט: והתוס' ד"ה ראו וכו' ונ"ל דתמר לא היתה בת דוד שאמה פבר וכו' אבל קושני' קמיייתא לא מצי לתרץ הכי דהא רש"י פי' יפ"ת היתה קודם שנתגיירה אמו ילדה לדוד וכו' הרי רש"י אומר בפ"ה שהיא בת דוד שהיתה קודם שנתגיירה ולכך תירץ דמייירי בביאה שניה וכוונתם להקשות דברי רש"י אהדדי ואינו מתרץ אלא אליבא דשמואל: ה"ג ולא ירבה לו סוסים אלא כדי מרפבתו אפילו סוס אחד וכו' שם ע"ב ת"ר ולא ירבה לו וכו' ת"ל למען הרבות סוס ע"כ ואע"ג דלאו ל"ת הוא כמ"ש התוספ' דקאי על ולא ישיב וכו' מ"מ יש ללמוד ממנו דסוסים דרישא אפי' סוס אחד משום דסיפיה דקרא לא ישיב למען הרבות סוס קאי ארישא דלא ירבה לו סוסים ונתן טעם לדבר כדי שלא ירבה סוס מניה מוכח דסוסי' דקאמר קרא אפילו סוס אחד ולכך הוקשה לו השתא דסוסים דקאמר קרא אפי' סוס אחד אמאי אפקיה בלשון רבים וכו' ומשני לעבנר בל"ת על כל סוס וסוס דהיינו אם קנאם זא"ז והתרו בו על כל אחד ואחד אבל אם קנאם בב"א ובהתראה אחת אינו עובר כ"א בלאו אחד וכ"ת דבלא סוסים נמי אמרינו הכי דכך היא המדה בכל התורה כולה בכל האיסורי' ואמאי אצטריך סוסים דשאני הקא משום דכתב קרא לא ירבה סוס דמשמעוטיה אפילו ירבה אינו אלא כסוס אחד דאל"כ מנ"ל לש"ס לומר דלכמה סוסים אינו חייב אלא לאו אחד אקד אימא דבא הכ' לומר דאפילו על סוס אחד

חייב ולא בא לומר לכמה סוסים וכו' ואפילו הרבה אינו חייב פי אם לאו א' לכה פתב קרא סוסים ולא סוס לומר לה דחייב על כל סוס וסוס כשאר איסורים וגם חייב על סוס אחד פדגלי קרא למען הרבות סוס.

וכתבתי כל זה לפי מה שראיתי מי שכתב ופי' הש"ס דקאמר פתב בסוסים לחייב ע"כ סוס אפי' קנאם בב"א ובהתראה א' וזה לא יעלה על השכל דלא בא אלא שלא נאמר אפילו לכמה סוסים אינו חייב אלא חד לאו ואפילו בזא"ז ולכה אצטריף לכתוב סוסים לומר לה דחייב פדינו ככל שאר איסורים ולא להעדיפו על שאר איסורים.

ואח"ך ראיתי בש"ס דמכות דכ' בקרא דלא קרחו קרחה דאפילו בב"א והתראה א' חייב ע"כ א' וא' משום רבוי דקרחה. וכ"נ מהתוס' הפך ממ"ש ולפי הטעם שפי' לעיל יש לחלק דשא"ה דכתב קרא רבוי דלא ירבה ואי פתב סוס א' הו"א אפי' הרבה אינו אלא פסוס דגזירת הכתוב הוא ואינו כשאר איסורים ואפילו בזה אחר זה לכה פתב סוסים להשוותו לשאר איסורי' אבל התם כשהוא אומר לא קרחו לחוד היינו כשאר איסורים לכה פתב קרחה להעדיפו על שאר איסורים יעו"ש בתוס' ועוד דיש טעם מן הסברא דמאחר דהסוס הראשון עדיין קים בפנינו ונתחייב עליו לא הו"ל כשאר איסורים דעלמא דהתם האיסור הראשון כבר הלה לו וזה כמו דבר חדש: פרק ד' ה"א רשות יש למלה וכו' שכל האמור בפ' מלה מלה זוכה בו ע"כ שם ד"כ אר"י אמר שמואל כל האמור וכו' נראה דפלוגתיהו דר"י ורבי יהודה בזה אם נצטוו ישראל להעמיד להם מלה וכו' דר"י ס"ל לא נצטוו וכו' ולכה ענשם הכתוב וגזר עליהם בניכם ובנותיכם וכו' מפני ששאלו שלא כהוגן ולכה קאמר כל האמור בפ' מלה ואע"פ שאמר קרא שום תשים עליה מלה אינו צווי אלא כנגד התרענות כמ"ש ואמרת אשימה עלי וכו' וס"ל בהא פרבי יהוראי האמור לקמן בתוס' אחריתי לא נאמרה פרשה זו אלא כנגד התרענות שצפה הש"ית וכו' ולכה נענשו בימי שאול וגזר עליהם ונמצא דרבי יוסי ור"ן בשיטה אחת קיימי ור"י נקט מלתיה בהדא כל האמור וכו' ור"ן בהדא וטעם אחד להם ורבי יהודה אית ליה דנצטוו ישראל להעמיד להם מלה ואין להם עונש בשביל ששאלו ולא נאמרה פרשה זו אלא כדי לאיים עליהם שתהא אימתו עליהם שהרי נצטוו שום תשים וכו' ואף על פי דקרא קרי בחיל ואמרת אשימה עלי וכו' לא מקרי תרענות ושאלו פדין ושום תשים עליה מצוה היא וכו' ולמה נענשו בימי שאול הטעם הוא לר"י כמ"ש בתוס' למה נענשו לפי שהקדימו ע"י וכו' ע"ש ונ"ל שצ"ל שהקדימו על ידו כמ"ש הרמב"ם בפ"א ה"א דהיינו שהקדימו לשאול מלה בשביל שמאסו בשמואל הנביא והיינו ע"י דהיינו בשבילו וכן ראיתי להרב ח"א שפי' פן בפ"א א' מפירושו יע"ש ור"ן בא לפלוג עליו ולומר לא נענשו אלא מפני התרענות ששאלו מלה והם לא נצטוו ולכה נענשו ור"א בא לפלוג עליו לומר שהעונש לא מפני ששאלו מלה לשפטנו דבשביל דבר זה אינם נענשים ואין בו מרד בדבר זה דכה יאות להם והעונש בא להם מפח ע"ה שאמרו ככל הגוים שבעטו בדברי תורה אלא ככל הגוים אשר כל אשר יחפוץ יעשה ולכה אמר להם בניכם ובנותיכם וכו' כמו ששאלו וכן מוכח קרא שאמר ככל הגוים אשר סביבותי ודוק: פרק ט' ה"ה שש עריות וכו' פתב מרן הכ"מ שם תניא על פן יעזוב איש את אביו ואת אמו וכו' וצ"ע עכ"ל יעוש"ב: ולי ההדיוט אחרי התאבקי בעפר שתחת רגליו נלע"ד דל"ק

מידי דרבינו פסק פרב הונא דאית ליה גוי מותר בבתו ופירש"י בין לר"א בין לר"ע דלא.

אסיר לב"נ כ"א מאי דכתיב בקרא על פן יעזוב וכו' והקושניא דלעיל דר"מ אדר"מ מתרץ לה באופן אחר דלא כר"י ותו לא מידי וק"ל ושו"ר למהרש"א שתירץ פן ושכ"ה שנתפוננתי לדעת קדש ו"ל: פ"ק י' ה"ז דמילה נצטוו בה אברהם ונרעו לבד וכו' וכו' המש"ל וראיתי לעורר מה שהקשו לי בדברי הרא"ם פ' ויגש ד"ה והנה עיניכם וכו' ויש לחוש שמה הוא מבני קטורה שחייבים במילה וכ"כ בפ' בא אל פרעה ד"ה תושב דמאי דנקט ערבי מהול משום דדרך למול בגיותו לפי שהו מבני קטורה שהם מחוייבי במילה עכ"ד ותמהני וכו' דבשני מקומות הללו מיישב דברי רש"י במה שהוא נגד סברתו דרש"י ס"ל דבני קטורה זרעם פטורים מהמילה וצ"ע עוד אני תמיה דלסברת הרא"ם דס"ל דאית ליה מבני קטורה היום אינם פטורים מהמילה הטעם הוא דלא ממעטינו מקרא דכי ביצחק אלא ישמעאל ועשו שפבר בא לעולם אבל לא בני קטורה שלא באו לעולם ואם פן יש לתמוה ממ"ש הרא"ם בפ' חיי שרה ד"ה שטר מתנה כתב ליצחק פתב הרא"ם ואיך העביר הנחלה מישמעאל ובני קטורה ונתנה ליצחק ותירץ ושמה יש לומר שאני הקא דכתיב כי ביצחק יקרא לה זרע ע"כ ולפי דברי הרב התניח ישמעאל דנתמעט מקרא כי ביצחק אבל מבני קטורה לא הותר מקרא דכי ביצחק פיו דבאותה שעה עדיין לא באו לעולם וצ"ע ע"ש: ולעד"ן לישב על הרא"ם הוא בהקדים מה שפירש הרב חדושי הלכות על קושנית הש"ס לדעת הרמב"ם דאית ליה דזרע בני קטורה מחוייבים במילה שהקשה אלא מעתה בני קטורה לא לחייבו דפי' והא מה שאנו רואים דהרבה אומות מבני קטורה שקבלו עליהם מצות מילה דמוכח שנתחייבו ע"ש וכן כתב הרא"ם משום דדרך למול בגיותו א"כ מוכרח אתה לומר דגם רש"י יודה לדבר זה דאנו רואים בעינינו דהרבה אומות מבני קטורה שהם נמולים וקבלו עליהם מצות מילה דדוחק לומר דדוק' להרמב"ם קאמר דהרבה אומות וכו' אבל רש"י מדסיים בענין זה דהוי כפליג במציאות ומוכרח אתה לומר דגם רש"י מודה לדבר זה אלא בהא פליגי לדעת רש"י אומר לה דהרבו דאת לא בה אלא לששה דנולדו בחיי אברהם דהנה ס"ד למעטינהו מפת דלא מקרי זרע כמו שהקשה הש"ס אלא מעתה ובניהם אחריהם פטורים דלא נתחייבו כול והא דקא חזינו דהרבה מהאומות וכו' מפת דאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם משום ואל תטוש תורת אמה אבל להרמב"ם הרבה אומות מבני קטורה שקבלו עליהם המילה מפת החיוב דאת בריתי וכו' לרבות בני קטורה וזרעם והשתא ניחא במה שכתב הרא"ם ויש לחוש שמה הוא מבני קטורה שחייבין במילה אין פוננתו על זרעם אלא עליהם ובניהם נטו אחריהם ור"ל מתמת שהם חייבים וגם בניהם קבלו עליהם משום ואל תטוש חיישינו שמה יאמרו מזרע בני קטורה א"נ חייבים דקאמר אזרע קאי ור"ל מתמת שהם מלים בכל עת וקבלו עליהם מצות מילה נעשית עליהם חייב וליכא קאמר חייבים וכן מה שכתב מפני שלא נתמעטו מקרא דכי ביצחק היינו על הששה ודוק: ולקושניא השנית לענד"ן דלא קשה ולא מידי דהא דאמרינו דבני קטורה לא נתמעטו מקרא דכי ביצחק לפי שעדיין לא באו לעולם הוא משום דרבי להו קרא דאת בריתי הפך אבל אי לא רבויי הנה ממעטינו גם בני קטורה כמו שהקשה הש"ס אלא מעתה בני קטורה לא

לחייבו אלא מטעם דאית לן מיעוטא דכי ביצחק נאית לן רבוייא דאת וכו' אוקמינן שפיר מיעוטא לישמעאל ועשו שהיו בעולם ורבוייא אפתי לבני קטורה לפי שלא באו לעולם.

והשתא אתי שפיר במילה דאית לן רבויי' דאת בריתי אמרי' בני קטורה לא אמעי' ממילה מפי ביצחק אבל בירושא דליפא רבוייא אמעיטו בני קטורה מקרא דכי ביצחק דלא מקרי זרע לענין ירושה אע"פ דעיקר זרע לענין מילה ואחרי פותבי ראיתי להבי"ע שתיירץ פן ועוד דעיקר הקרא דכי ביצחק פתיב ביה ירושה דכתיב כי לא יירש פן האמה וכו' וכתיב בתריה כי ביצחק יקרא לה זרע ומוכרח אתה לומר דהמיעוט בכאן לא בא אלא למעט בני קטורה דישמעאל בלאו הכי מן הדין אין לו חלק בנחלה דהו"ל פגר שנתגזירו בניו עמו שאין הורתו ולידתו בקדושה דקיימא לן פתכמים דלא מקרי גר עד שגמל וטבל וכל עוד שלא מל אברהם לא מקרי גר ולא יצא מפלל ב"נ ועוד שדרש יצחק ולא ישמעאל היינו לענין אחר פגון מצות מילה וכדומה: איברא דק"ל על מ"ש מש"ל ונ"ל דלסברת הרא"ם דאית ליה דבני קטורה היום אינם פטורים מהמיל' ע"כ הטעם הוא דלא ממעטינן מקרא דכי ביצחק אלא ישמעאל וכו' משמע מדבריו דאי אמרינן דהיום פטורים ממצות המילה פדעת רש"י ז"ל לא קשה ולא מידי והא מ"מ עדיין תקשה והא בני קטורה הששה לא נתמעטו מקרא דכי ביצחק והעביר מהם הנחלה ומכאן מתרץ הרא"ם דכי ביצחק ולא כל יצחק אלא מאי אית לה למימר דגם הם נתמעטו מקרא דכי ביצחק ולא חייבנום במילה אלא מפח רבוייא דואת בריתי גם לבני זרעם אמרינן דנתרבו מפח רבוייא דואת בריתי ולעולם נתמעטו מפי ביצחק וכו': וראיתי להרב תו"ר שהקשה משם רבני חכרון תוב"ב על הרא"ם ז"ל שכתב דשאני הכא דכתיב כי ביצחק ולא כל יצחק מסוגיא דקדושין די"ח ע"א דאמרי' שם אר"י עכ"ום יורש אביו דבר תורה דכתיב כי ירושה לעשו נתתי וכו' ודחי לה דילמא ישראל מומר שאני משמע דאי לאו מטעם ישראל מומר הו"א דירוש האב דקאמר קרא כי ביצחק ודרשינן ולא כל יצחק להוציא את עשו עכ"ל: ובני בעניי לא ידעתי אכנה קושיותם מאי היא דכוננת הש"ס להביא ראיה מעשו ובניו כמ"ש בש"ס גזיר ס"א וז"ל כי ירושה לעשו להורישו לבניו אלמא דאית אבות לכותי לענין ירושה ע"כ ע"ש ואם פנונתם לומר איהו ילמוד דגוי יורש אביו מעשו ובניו הרי פתיב כי ביצחק וכו' ולא עשו וישמעאל שהם גוים לדעת הרא"ם מאי קאמר משמע דאי לאו מטעם ישראל מומר וכו' ואפילו לאחר דמוקי הש"ס ישראל מומר שאני תקשה לדעת הרא"ם והא כי ביצחק יקרא וכו' ולא עשו שהוא ישראל מומר ועוד דהנה מקשה לה לעיל במלתיה דרבא דקאמר גוי יורש את אביו מדכתיב וחשב עם קונהו וכו' ע"ש הנה מקשה לי שפיר והא כתיב כי ביצחק יקרא וכו' ולא ישמעאל ועשו ועוד מאי מקש' ליה מקר' דכי ביצחק דשאני התם מאחר דאיכ' זרע ישראל עם זרע נכרי או מומר דאית ליה תרנייהו בא קרא ומיעט זרע הנכרי אבל הכא דלית ליה כי אם זרע נכרי גוי יורש את אביו ואם פנונתם להקשות מעשו גופיה ור"ל מאחר דמצינו דעשו מוריש לבניו א"כ דין ישראל אית ליה ונלמוד מינה דגם הוא יורש את אביו כמ"ש הרא"ש ז"ל בדברי המדחה דכתב ודילמא ישראל מומר שאני פתיב ונ"ל מכאן יש ללמוד דישאל מומר יורש את אביו ישראל ואע"פ דעשו לא ירש את אביו כ"א לבניו אחרי מ"מ למדנו דדין ישראל אית ליה וגם יורש את אביו אם פן לא על הרא"ם תלונתם כ"א על האבות שהעבירו הנחלה מהם: ובני בחפ"שי ראיתי להרב זרע יעקב ו' נאיים ז"ל שכתב פדכתיבא לעיל

דבדין הוא דיִשְׁמַעְאֵל אִינוּ יוֹרֵשׁ מִשּׁוּם דְּאַבְרָהָם אַחַר שְׂמֵל הוּא דְמַקְרִי גַר וְיִצְאָ מִכְּלָל ב"נ וְהִנֵּה לִיּה פֶּגֶר שְׁנַתְגַּיְרוּ בְּנֵיו עִמּוֹ וְהִשְׁתָּא הוֹסְרָה הַקְּוֹשְׁיָא דְמַקְשִׁים אִיךְ אַבְרָהָם הַעֲבִיר נַחְלָה וְזוֹ הִיא פְּוֹנַת הָרָא"ם שְׁתִּירָץ שְׂאֵנִי הָכָא דְכִי בְּיַצְחָק וְכו' דְנִתְפַּנּוֹן לְזֵה אֱלֹא לְרֹב חֲכָמְתוֹ לֹא הִרְחִיב הַדְּבִיר זֶה"ד ע"ש: וְאַנִּי בְּעֵנֵי נ"ל אַח"ה מ"כ"תֵּר דְלֹא נִתְפַּנּוֹן לְזֵה הָרָא"ם כְּלָל וְאִינוּ נִשְׁמַע מְדַבְּרֵיו תִּירוּץ זֶה כְּלָל וְעוֹד לְפִי דְבָרֵיו בְּמֵאֵי תִירוּץ עַל בְּנֵי קְטוּרָ' דְקוֹשְׁיֵיתִי הִיא גַם עַל בְּנֵי קְטוּרָה כִּמ"ש אִמְאֵי הַעֲבִיר הַנַּחְלָה מִיִּשְׁמַעְאֵל וּבְנֵי קְטוּרָה וּלְפִי דְבָרֵיו לֹא תִירוּץ כִּי אִם עַל יִשְׁמַעְאֵל שְׁנַתְגַּיְרוּ עִם אַבְרָהָם וְהוּ"ל הוֹרְתוֹ וְלִידְתוֹ שְׂלֵא בְּקוֹנְשָׁה אֲבָל בְּנֵי קְטוּרָה שְׁהוֹרְתֵם וְלִידְתֵם בְּקוֹנְשָׁה אִמְאֵי הַעֲבִיר מֵהֶם הַנַּחְלָה וְנִמְצָא דֵהרָא"ם לֹא תִירוּץ עֲלֵיָהּוּ כְּלוּם וְדוּק: